D

Gola

l.

LykaMagyműI800-50

493-l.

2.

M.D.K.

Góla Ádám, Fényképész, viaszvirágkészitő

Művészi képességére vall, hogy 1845-ben mindjárt szinesen retusált aroképekkel kezdte meg működését. Ő örökitette meg Ferenczy István tragédiáját. 251.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 24[illegible].o.

Folia Archaeologica. IX.köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

M.D.K.

Góla Ádám, viaszvirágkészitő

A múlt század közepén Budán dolgozott. Attila utcában volt az üzeme. Iparmüvészi nivón dolgozott. 250.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. IX. köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

M.D.K.

Góla Ádám, fényképész, viaszvirágkészitő

Mint fényképész 1845-ben kezdett dolgozni. Ferenczy István Mátyás emlékének gipsz modelljeit, azok elpusztitása előtt 16 felvételben megörökitette és magát Ferenczyt is levette müvei között. 251.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 245.o.

Folia Archaeologica. IX. köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

Góla Ádám, [iparművész] MDk

Hazánk első művirágkészítője volt. (Mü=
helye Budán az Attila utcában volt.)
„Virágait francia, osztrák, olasz mesterek
iparművészeti mestermüként tisztelték s'
emlegették."

Szentgróti l'va: A szépmíves iskolában
24-25.

Család és iskola, Bp. 1961. december

GOLA ÁDÁM (Életrajzi adatai ismeretlenek)

Viaszvirágkészítő, majd fényképész, 1845-től tartott fenn dagerrotípia-műtermet Budán, az Attila utcában. Arcképeit kézzel színezte.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Gy. 1981.

Bécsben gyógyszerészetet tanult, majd 1863-ban műtermet nyitott Eperjesen. Elsősorban a környéken fényképezett, látképekből „Tátra-album"-ot állított össze (1873). 1878-ban fotótípiai intézetet alapított – az első ilyen intézményt Magyarországon. Élete végén a fővárosban működött.

516. Ferenczy István szobrai, 1846. augusztus 28. *111., 112.*

6 db dagerrotípia (7,8x6,5; 7x5,5; 8x6,5; 6x8; 8x6,5; 7x9 cm), kékre festett fatáblába foglalva, aranyozott keretben, üveg alatt, 48x60 cm
MNG Adattára, ltsz. 20.249

A felvételeket Teleki Blanka készíttetti Golával abból az alkalomból, hogy Ferenczy kénytelen Országház utcai műtermét eladni, s a Mátyás emlékmű gipsz modelljeit megsemmisíteni. A dagerrotípiák sorrendben: 1. Az Idő (a dagerrotípia lemezébe beütött „G.R.B." ötvösjeggyel; 2. Mátyás büsztje; 3. Mátyás kibékülése Szilágyival (a sátor oldalán kivehető az 1846.6... dátum); 4. „Hunyadi János sír halma"; 5. A lovasszobor első változata; 6. Ferenczy István műterme udvarában, szobrai között.

Irod: Meller 1906. 336–338; Fejős 1857. 250–251; Fotolexikon. Bp. 1963. 259.
Kiáll: A Műegylet tárlata, Pest 1847; Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

517. Ferenczy István szobrai, 1846. augusztus 28 és december *511., 512., 513.*

12 db dagerrotípia (6,5x7; 6,5x5,5; 6,5x7; 7x6; 10,8x9; 7x6; 6,5x9; 6,5x9; 6,5x7; 6,5x9; 6,5x7,5; 6,5x8,3), kékre festett fatáblába foglalva, üveg alatt, aranyozott keretben, 76x53 cm
MNG Adattára, ltsz. 20.250

A dagerrotípiák sorrendben: 1–3. Mátyás apoteózisa; 4. A Tudomány; 5. Az emlékmű egészének makettje; 6. Az Erő; 7–9. Mátyás mint a törvények védője; 10–12. Mátyás és Beatrice tudósok és művészek között. – A 4–6. képeket fejjel lefelé illesztették a keretbe.

Ferenczy 1846. december 24-én öccsének írott levele szerint az 5. felvétel később készült: „... most pedig ismét egy Mátyás mintát csinálok piedestalostól együtt, csak azért, hogy a Dagerrotipozó együtt az egészet levehesse; négy láb magas (...) Ezen dagernyomatoknak az a czélja, hogy Teleki Blanka segítségével Párisba küldessen, kimetszessen, biografiámmal és Mátyás emlék történetével kinyomtasson..."

Irod: lásd előző tételt.
Kiáll: A Műegylet tárlata, Pest, 1847; Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

518. A Viziváros és a Várhegy Pestről nézve, 1860 k. *120.*

fénykép, 30,8x40,8 cm, kartonra kasírozva, 41x52 cm
BTM Kiscell Fényképgyűjteménye, ltsz. 22370

A kép előterében a pesti rakpart kiépítésének egy jelenete látható.

Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

519. A budai hegyekből. A három kút, 1860 k. *119.*

fénykép, 30,8x40,8 cm, kartonra kasírozva, 41x52 cm
BTM Kiscell Fényképgyűjteménye, ltsz. 3253

Heidenhaus tárgyilagos felfogású felvételei között egy viszonylag ritka, „festői" kép.

Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

HELLER JÓZSEF (Életrajzi adatai ismeretlenek)

Korábban vésnök; 1847-től tartott fenn fényképészeti műtermet Pesten, a Kristóf tér 2. sz. alatt.

520. Magyar honvédtiszt portréja, 1840-es és 50-es évek fordulója

dagerrotípia, 7,1x6,1 cm, üveg alatt, bársony keretben, bőr tokban, 11,9x10,8 cm
Eger, Dobó István Vármúzeum, ltsz. 75.37.1.

Irod: Szakács 1973. 18–19.l.
Kiáll: Csók István Képtár, Székesfehérvár 1979.

INDRIKO (JUDRIKO?) JÁNOS (Életrajzi adatai ismeretlenek)

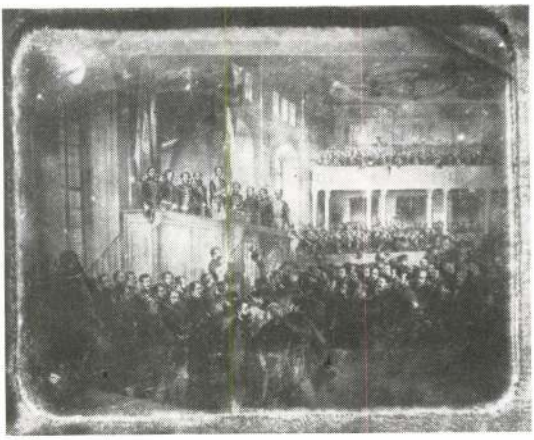

568

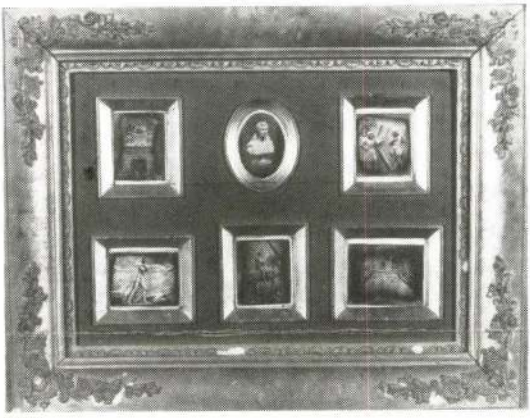

516

522

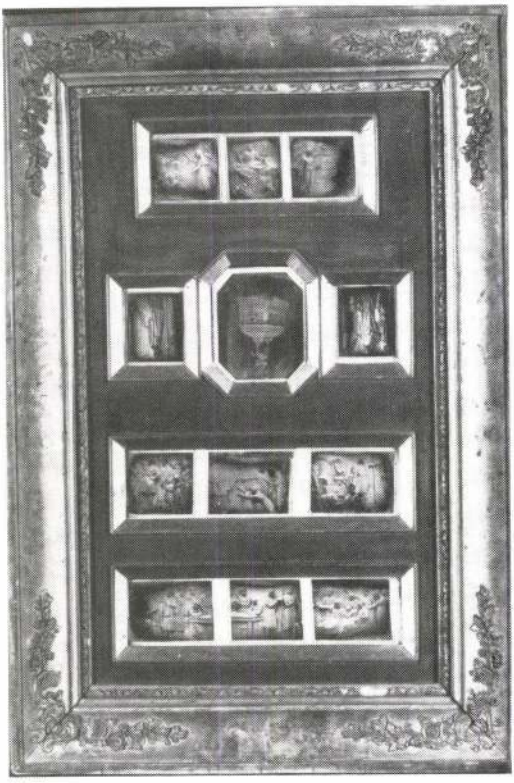

517

516/2

516/6

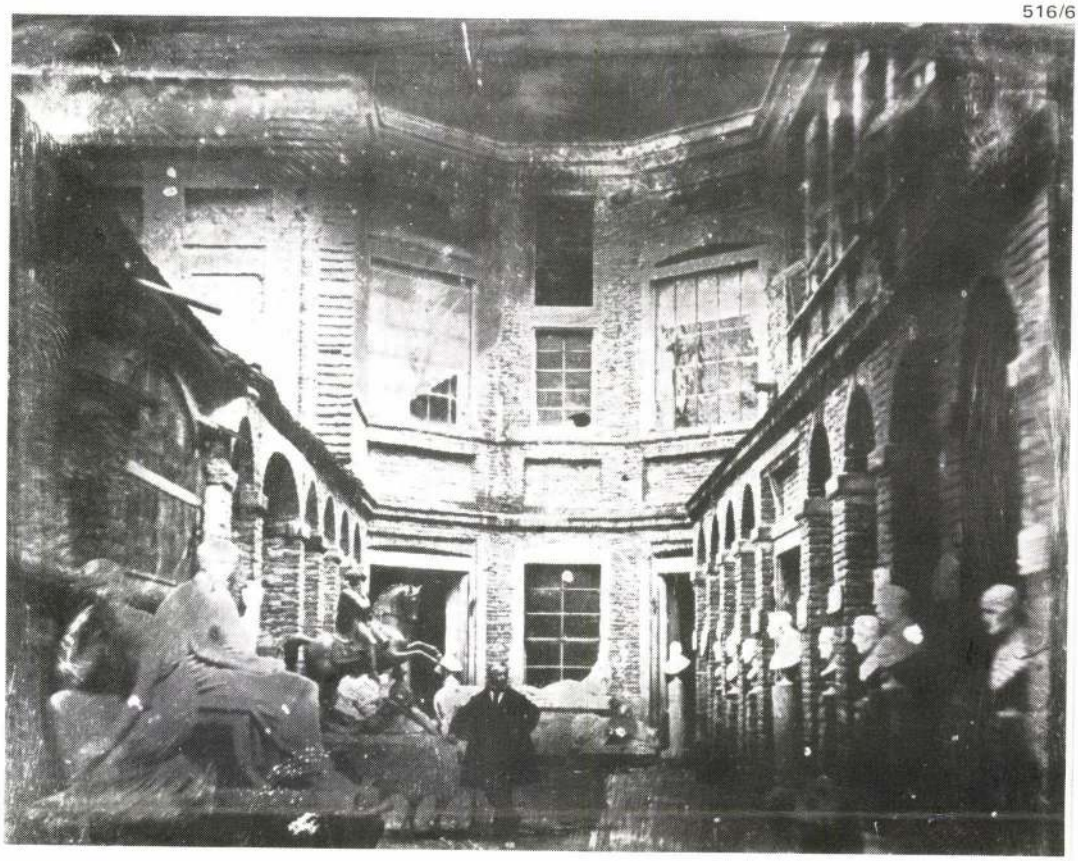

516/5

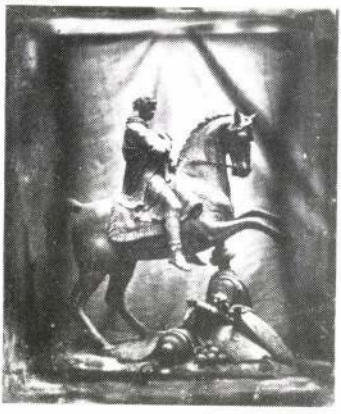

517/5

516/1

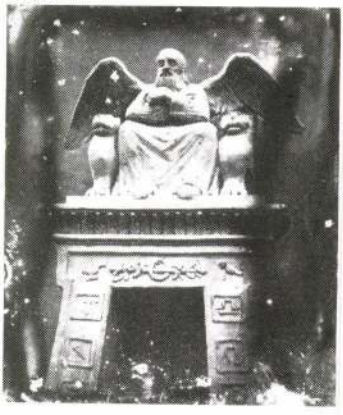

516/3

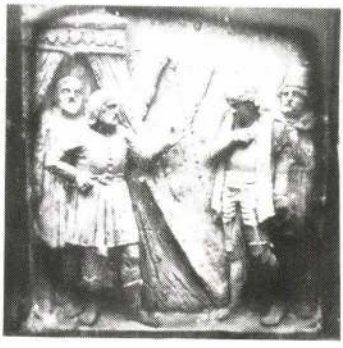

516/4

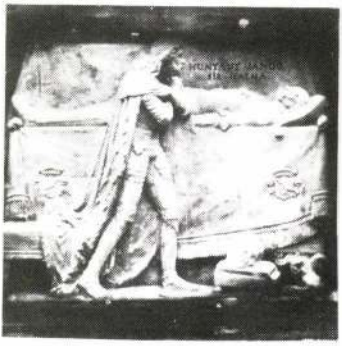

517/1

517/2

517/3

517/7

517/8

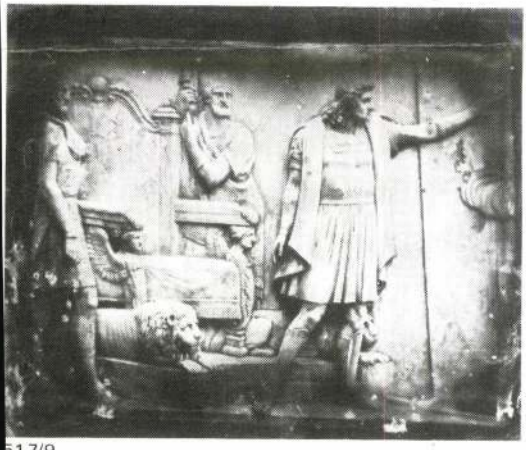
517/9

517/10

517/11

517/12

532

531

566

553

565

512

530

529

Pinhas Golan kiállítása a Vigadó Galériában

A múlt hét végén nyílt meg a Vigadó Galériában Pinhas Golan izraeli festő- és grafikusművész kiállítása. Jelenlegi — és már évtizedek óta világszerte jól ismert — neve alapján nem gondolnánk, hogy Magyarországon született. Pedig ez az igazság, 1927-ben ezen a tájon látta meg a napvilágot, és itt is élt ifjúkorában. Műveivel azóta most jár először szülőhazájában.

Ha végignézzük a foltfestés műfaját felidéző alkotásait, s nem tudnánk, hogy e képeknek mi a címe, nem biztos, hogy első pillanatban ráéreznénk: tájképeket látunk. (Érdekes, de a vendégkönyvi bejegyzések egy része hiányolja a nézőt jobban segítő képcímeket.) A lényeg azonban mégiscsak az, hogy Golan erre a mostani tárlatára kivétel nélkül tájképeket hozott el és mutatott be, ám akinek vannak fogalmai arról, hogy milyen a hagyományos, európai festészeti értelemben vett tájkép, az bizony csodálkozva áll majd e művek előtt. Ezek a gonosz tájak (a furcsa jelölés magától a művésztől való) bizony nehezen adják meg magukat a befogadni akaró és befogadni képes közönségnek. Rejtőzködésük, rejtélyességük legfeljebb csak apránként bontható ki a súlyos barnák, szürkék, feketék szmogjából. Ha közelítésünk nem helytelen, úgy gondoljuk, hogy végül is egyetlen alaptémára alkotott variációsort láthatunk most Budapesten., s legfeljebb azon töprenghetünk — kevéssé ismervén itthon a művészt —: vajon annyira fontos és jelentős része-e ez a tájkép-variációsor életművének, hogy ezzel kellett jelentkeznie első alkalommal. Vagy talán ebben a témakörben dolgozik most a legnagyobb odaadással, s ez fejezi ki legjobban jelenlegi művészi arcképét: ezzel tud talán a legjobban azonosulni. Esetleg jobban, mint korábbi korszakainak alkotásaival. E kérdés régi dilemmája szinte minden, nagy szünet után újra itthon jelentkező (nemcsak képző)művésznek. Vagyis hogy bemutassa az egész életművet egy alkalmasinti kamarakiállítás méretében, zanzásítva évtizedek értékeit (de akkor az itthoni közönség és kritika átfogó képet kap), vagy kiválaszt valamit a legutóbbi korszakból, abból, amin éppen most dolgozik, amivel most birkózik, de akkor elvész mindaz, ami jelenlegi művészi pályapontjához elvezetett.

Pinhas Golan ez utóbbit választotta, fogadtatása bizonyára így sem lesz mindennapi: vitákat, véleménykülönbségeket fog okozni, de végül is minden művészet az egymással szembefeszülő érdekek és vélemények összecsapásaiban válik közkinccsé.

• K. A.

Vállalati biztos a Szépirodalmi Kiadó élén

Védelem a piac ellen

Fekete György helyettes államtitkár tegnap visszavonta Z. Szalai Sándornak, a Szépirodalmi Kiadó megbízott igazgatójának megbízatását. Helyette — vállalati biztosként — dr. Pálffy Imre Pétert, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium ellenőrzési főosztályának vezetőjét nevezte ki a kiadó élére.

A hírek szerint az új vezető irodalmi kérdésekkel nem kíván foglalkozni. Havasi Jánost, a tárca szóvivőjét a kinevezés hátteréről kérdeztük: — Privatizáció előtt álló, rendkívül rossz anyagi helyzetben lévő kiadóról van szó. Hogy a szerzők honoráriumait legalább részben ki tudjuk fizetni és ne álljon be a teljes csőd — mint ismeretes —, meg kellett tennünk bizonyos protekcionista intézkedéseket is. A most kinevezett vállalati biztos valóban nem fog irodalmi kérdésekkel foglalkozni, válságmenedzserként kívánja elérni, hogy a privatizációig a veszteségek lényegesen ne növekedjenek. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium célja, hogy az év első felében privatizálandó Szépirodalmi és Magvető kiadóknál megőrizzen bizonyos állami befolyást. Ez biztosítaná, hogy a kortárs és klasszikus magyar irodalom e két fellegvára ne legyen teljesen kiszolgáltatva a piac vastörvényeinek.

• B. P. P.

22—április 5. Utazás: repülőgéppel. Részvételi díj: 249 500 Ft + 10 500 Ft költőpénz. EXTERTOURS UTAZÁSI IRODA, 1086 Budapest, Üllői út 14. Telefon: 133-0732, 133-0536. *9626/6H*

SZUPERTANFOLYAM SZUPEREMBEREKNEK SZUPERINTEZÍVEN! 6 hét alatt középfokú nyelvtudásra tehet szert angol és német nyelven, kezdőként is. Érdeklődni: 201-6158 vagy 168-7656. *95977/1K*

ŐSI KULTÚRÁK NYOMÁBAN. Két hét zavartalan pihenés, szórakozás az Indiai-óceán csodálatos szigetén, Srí Lankán. Szervezett kirándulásainkkal megismerheti többek között Colombo, Sigirily és Polonnaruwa nevezetességeit, a buddhista vallás lenyűgöző művészetét. A gazdag programot fűszerezi a híres ceyloni teaültetvények megtekintése. Utazás repülővel márc. 15-én. Elhelyezés háromcsillagos szállodákban. Részvételi díj: 119 000 Ft + költőpénz. EXTERTOURS Utazási Iroda, 1086 Budapest, Üllői út 14. Tel.: 133-0732, 133-0536. *9797/2H*

A LONDONI KÖZPONTÚ INTERNATIONAL HOUSE LANGUAGE SCHOOL 1992. február 24-től háromhetes, heti 5x4 órás délelőtti INTENZÍV ANGOL nyelvtanfolyamot indít több nyelvi szinten. Beiratkozás: II., Bimbó út 7., 9.00 és 17.00 óra között. Tel.: 115-4013, tel./fax.: 115-5275.

GRIFF IRODÁVAL a velencei karneválra. NYÁRI PROGRAMOK — francia, görög, spanyol tengerparti üdülések, autóbuszos és repülős utak — ha áprilisig befizeti 10% KEDVEZMÉNYT adunk. Címünk: V., Kossuth L. u. 10. 117-3531.

PORTUGÁLIA: appartmanban az óceán partján. Indulás hetente Bécsből repülővel ATS 70 640-től. Expokirándulási lehetőség. REP-TOURS. Károlyi M. u. 19. Tel.: 117-4228, 117-1564. *9959/3H*

TIHANYI TRAVEL ÚTJAI: Párizs 4 nap 6890, Párizs 5 nap 9980, Isztambul 5 nap 5590, Ciprus—Izrael—Egyiptom 9 nap 49 490. Jelentkezés: Rákóczi út 78., 122-1915, Bartók mozi 166-4022.

TENGERPARTI UTAK TIHANYI TRAVELLAL: Costa Brava 9500, Korfu 14 990, utazással együtt, Paralia 10 nap 10 000 Ft-tól, Jesolo 10 nap 7000 Ft-tól. Jelentkezés: Rákóczi út 78., 122-1915, Bartók mozi 166-4022.

AUTÓBUSZJÁRATOK: München 1790, Párizs 3980, Augsburg 1990, Ulm 2390, Stuttgart 3390, Brüsszel 5000, Rotterdam 5000, Amszterdam 5100, Nürnberg 2190. NONSTOP utak: München 1990, Párizs 3980, Velence 1890, Trieszt 1590, Tarvisio 1390, Bécs 590 Ft. Jelentkezés: Tihanyi Travel, Rákóczi út 78., 122-1915, Bartók mozi 166-4022.

A SZENTFÖLD VARÁZSA. Gazdag és felejthetetlen programok, városnézés TEL-AVIV, JAFFA, HAIFA, GALILEAI-TÓ, GOLAN FENNSÍK, OLAJFÁK HEGYE, BETLEHEM és még sok más nevezetesség várja Önt. Utazás repülővel. Elhelyezés háromcsillagos szállodában. Időpont: ápr. 26—május 3. Részvételi díj: 69 800 Ft. Részletes program és jelentkezés: EXTERTOURS UTAZÁSI IRODA, 1086 Budapest, Üllői út 14. Tel.: 133-0732, 133-0536. *10241/1H*

LOIRE-VÖLGYI KASTÉLYOK ÉS PÁRIZS. Utazás repülővel. Elhelyezés kétcsillagos szállodában, reggelivel. Időpont: márc. 26—29. Részvételi díj: 44 700 Ft. EXTERTOURS UTAZÁSI IRODA, 1086 Budapest, Üllői út 14. Tel.: 133-0732, 133-0536. *10239/5H*

A NÍLUS AJÁNDÉKA — 10 NAP EGYIPTOMBAN. Körutazás történelmi és kulturális emlékek között. KAIRÓ, LUXOR, KIRÁLYOK VÖLGYE, hang- és fényjátékok... és még sok más nevezetesség várja Önt. Utazás repülővel. Időpont: márc. 22—31. Elhelyezés háromcsillagos szállodában, félpanzióval. Részvételi díj: 59 900 Ft + költőpénz. Részletes program és jelentkezés: EXTERTOURS UTAZÁSI IRODA, 1086 Budapest, Üllői út 14. Tel.: 133-0732, 133-0536. *10242/1H*

KÖZLEMÉNY Az Állami Vagyonügynökség Előprivatizációs Programigazgatósága pályázatot hirdet a kiskereskedelmi, a vendéglátóipari és fogyasztási szolgáltató tevékenységet végző állami vállalatok vagyonának privatizálásáról (értékesítéséről, hasznosításáról) szóló 1990. évi LXXIV. sz. törvény 7. §-a rendelkezéseinek megfelelő üzemeltetésiszerződés-módosítások elkészítésére, lebonyolítására, a szerződésmódosításokból eredő kötelezettségek teljesítésének folyamatos ellenőrzésére, érvényesítésére, a szerződések megszüntését követően a privatizáció lebonyolítására. Pályázati felhívásunkra az alábbi cégek jelentkezését fogadtuk el: Bükkholding, Szolgáltató és Vagyonkezelő Rt., DBB Tervező-Szervező-Tanácsadó és Kereskedelmi Kft., FLC 7 Befektetési és Vagyonkezelő Rt., Heros Tanácsadó, Privatizációs, Szervező és Befektető Kft., Janusz Kft., 99,9 Idegenforgalmi és Befektetési Tanácsadó Kft., Konzulens Vállalkozásszervező Tanácsadó és Vállalkozó Kft. Konrád és Társai Kereskedelmi és Gazdasági Szolgáltató Kft., Tanorg Tanácsadó és Szervező Intézet. ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG ELŐPRIVATIZÁCIÓS PROGRAMIGAZGATÓSÁG.

LAKOSSÁGI LOMTALANÍTÁSI AKCIÓ PROGRAMJA A FŐVÁROSBAN 1992. évben: I. ker., március 9—11-ig, II. ker., szeptember 7—16-ig, III. ker., június 10—19-ig, IV. ker., március 18—25-ig, V. ker., február 29-én, VI. ker., szeptember 5-én, VII. ker., május 16-án, VIII. ker., május 5—9-ig, IX. ker., szeptember 30—október 3-ig, X. ker., május 11—15-ig, XI. ker., október 5—16-ig, XII. ker., április 22—30-ig, XIII. ker., március 2—7-ig, XIV. ker., április 6—16-ig, XV. ker., május 21—29-ig, XVI. ker., június 22—július 3-ig, XVII. ker., július 6—13-ig, XVIII. ker., július 20—29-ig, XIX. ker., július 14—17-ig, XX. ker., augusztus 24—szeptember 2-ig, XXI. ker., június 1—5-ig, XXII. ker., szeptember 21—25-ig. Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat.

Szomorúan közlöm, hogy feleségem, **GARAMI TIBORNÉ** született Wekli Edit, a Belvárosi Vendéglátó Vállalat, a Pest-budai Vendéglátó Vállallat volt dolgozója, a Kádár étkezde (Klauzál tér) főnöke, 1992. február 11-én hosszú szenvedés után meghalt. Szülei sírja mellé temetjük, az óbudai temetőben 1992. február 20-án, csütörtökön 13 órakor. Garami Tibor. *10292/1K*

SZERTÁRBA. Fizetés megegyezés szerint. Lakás lehetséges. Jelentkezés: „Patika 2226" jeligére a Bp., Rákóczi u. 54. sz. hirdetőbe.

EXTRA KERESETI LEHETŐSÉG (30 000—60 000 Ft), otthon végezhető bedolgozással. Válaszborítékért részletes tájékoztatót küldök 250 Ft utánvéttel. Szikra Tibor, Budapest, 1244. Pf. 916. *97295/1K*

A JÓZSEFVÁROSI INGATLANOK Önkormányzati Kezelő Vállalata felvételre keres jogtanácsost, vagy jogi előadót. Érdeklődni lehet: dr. Kreczinger István vezető jogtanácsosnál telefonon 133-4146, vagy személyesen Budapest VIII. ker., Baross u. 65/67. fszt. 16. Továbbá felvételre keresünk közgazdasági érettségivel rendelkező előadót. Érdeklődni lehet: Budapest VIII. ker., Vajdahunyad u. 14. Telefon: 114-1650.

DINAMIKUS, jó szervezőkészségű, 42 éves gépészmérnök széles körű textilipari szakmai és vezetői gyakorlattal, jelenleg rt.- ügyvezető-igazgatói képzettségének megfelelő állást keres. Választ „Önálló munkavégzés" jeligére. 1016 Budapest, Naphegy u. 24., vagy tel.: 156-3688.

BUDAPESTI HÁLÓZATUNK bővítésére rikkancsokat keresünk. Kedvező feltételek, jó kereseti lehetőség
Cím: Budapest VIII., Kun u. 12.
Telefon: 113-0683.

GONDNOKI ÁLLÁST vállalna fiatal, agilis házaspár lakásért, esetleg főállásban is. A férj szakmája melegburkoló. Telefon: 122-3499.

VÁLLALKOZÁS

MAGÁNVÁLLALKOZÓK VAGYONBIZTOSÍTÁSA

BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉG! Két éve működő kereskedő cég árualap-bővítésre, forgótőkenövelésre kölcsönöket fogad el 100 000 Ft alsó értékhatárral 50% tiszta évi nyereségre. Kölcsönét bármikor kiveheti arán-

6. Ficsó

IN

DR. SZ
VÉD a
lalat m
vállalat
védelm
tv. 7.
NYILV
hirdet
Polgár
helyén
nyán t
első en
terület
lére. A
ingatla
nyok:
lam, k
kai Vá
gatlan
joggal
adatai:
adatok
ingatla
tulajdo
felvett
szetbe
szám
vasz u.
értékes
tai: a
nm, az
összes
808 nm
tékelés
50 096
lek: a
minde
dának
delmi
88883/
lájára
díjként
részlet
ruár 24
mélyes
ma Mi
pest II
alatt.
februá
tekinth
lyázat
kell a ré
tartalm
zetett
pályáza

M. Hilton 1992. jún. 18. 15.

GOLAN, Tiltás ford.

GOLAN, Pinchas alias Goldstein Endre festő

Pinchas Golan. = Uj Élet, XLVII.évf.5.sz. 1992 március 1. 5.p.

Bp.,Vigadó Galéria, 1992 kiáll

Rideg Gábor: Csaterov Sándor és Pinchas Golan a Vigadó Galériában. = Magyar Nemzet 1992. febr. 21. 10

Wirtschaftskrisen. Berlin,

e on the law, privileges,
ment. London, 1868, Butter-

auskommunion /Zadruga/ in den
kien. Heidelberg, 1910, Zöller

élete és pedagógiája. Bp, 1950,

Golan, Pinchas

D.K. – T.L.: Minotaurusz a falak körött: Pinchas Golan Repeiröl.
= Múlt és jövő, Uf. II. évf. 3. n. 1991
119. p. M

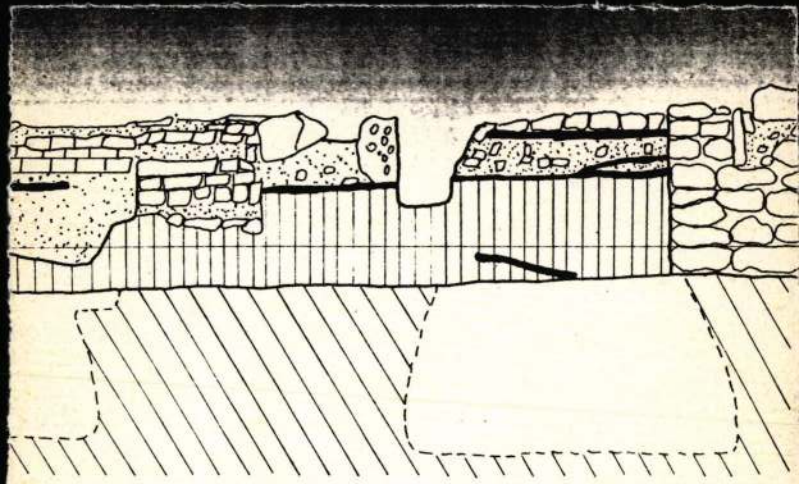

lék

döngölt padlószint

bolygatatlan föld

hamus réteg

GOLAN, Pinkas

NAGY Zoltán: Virágozzék minden virág!
= Új Mo. II. évf. 48. sz. 1992. febr. 26. 10. p.

Bp. PIM, Kovács Attila Ziáll, 1992.
Bp. Bartók 32 Galéria, Halász András Ziáll. 1992.
Bp. Lajos u. Ziallkár, Kovács Albert, 1992
Bp, Vigadó G, Pinkas Golan, 1992.

GOLAN, Pinhas festő

K.A./KENESSEI András/= Pinhas Golan kiállítása a Vigadó Galériában. = Magyar Hírlap, 25.évf.41.sz.1992.febr.18. 13.p.

Bp.,Vigadó Galéria, 1992

BEMUTATJUK

Pedagógiai központ

Mint új laptársunk, a *Cion* hírül adta, a Damjanich utca 28/B. alatti Szochnut helyiségben *„megkezdte tevékenységét a pedagógiai központ"*. Erről az új intézményről kérdeztük meg *dr. Smuél Micháéli* urat, a Szochnut nevelési és kulturális osztályának vezetőjét.

— Talán már nem sokáig leszünk ebben az épületben. Szebb környezetben akarjuk fogadni látogatóinkat.

— *Sokan lesznek?*

— Bízunk benne! Érdemes idejönni. Nemcsak az itt olcsón kapható zsidó tárgyú irodalom, héber nyelvkönyvek és kazetták miatt. 15 000 dollár az újonnan beszerzett audiovizuális berendezés értéke, a legmodernebb Magyarországon. Eddig könyvtárunk 80%-a nyelvkönyv és szótár volt. Most felerősítjük a szépirodalmi és tudományos állományt is. Előadásokat, kultúresteket rendezünk. Az anyagot Izraelből kapjuk. Szó van izraeli művészek meghívásáról is. Különösen számítunk a zsidó iskolák növendékeinek és a szülőknek a részvételére, de mindenkit szívesen látunk!

— *Akkor sok emberrel fog találkozni. Meséljen magáról, honnan vándorolt Izraelbe?*

— Nem volt az olyan egyszerű. Szabadkán nevelkedtem. Abba a magyar gimnáziumba jártam, ahová *Kosztolányi* is. Írt róla az *Aranysárkányban*. Családom magyar kultúrájú és érzésű volt a szerb uralom alatt is. Ma is azok lennének, de senki sem élte túl a vészkorszakot.

— *Ön mit csinált azokban a szörnyű időkben?*

— Budapestre szöktem, és az ellenállási mozgalomban harcoltam. 17 éves korom ellenére már értettem a fegyverhez. Megtanultam a Betár-szervezet nyári táboraiban. *Stollár Béla* újságíró főhadnagy híres *Klotild*-csoportjában küzdöttem. 1944 karácsony este ütöttek rajtunk a nyilasok és a Gestapo. Az emléktábla ma is ott van a házon. 23 halottat említ. Itt ölték meg szegény apámat is. Pesten bujkált és ételt hozott nekem.

— *Hogy menekült meg?*

— A tetőn keresztül. Néhányan átjutottunk a szomszéd házba. Én fedeztem társaim visszavonulását, *Szakasits Györggyel*. Kemény tűzharc volt. A túloldalon több mint 80-an haltak meg. Végül a mai *Bonbon* kávéházon át mentünk ki. Ingujjban voltam. Különböző mesékkel szereztem ruhát és élelmet.

— *Sikerült kivárni a felszabadítókat?*

— Igen. Rögtön el is vittek másfél évre az ukrajnai bányavidékre.

— *Nem mondta, hogy zsidó?*

— De igen. Át is raktak a szénbányából a kőbányába. Egy német tiszt volt a munkavezetőm. Úgy megvertem, hogy összeesett. Jugoszláviába visszakerülve leérettségiztem, majd a belgrádi egyetem matematika karán tanultam. 1949-ben alijáztam. Ott fejeztem be az egyetemet. Tanár, majd igazgató lettem a *Rehavia* gimnáziumban. Ez a második héber gimnázium Izraelben. Az első a herzliai. Innen jöttem Budapestre dolgozni.

— *Gondolom, megrohanták az emlékek!*

— Bizony, úgy volt. Megnéztem azt a házat, elolvastam az emléktáblát. Eszembe jutott szegény apám, elesett bajtársaim. Megszereztem Baktai István: *Akik mertek* c. könyvét az ellenállásról. Külön fejezet van benne a Klotild-csoportról. Emlékezetem szerint az nem egészen úgy zajlott, ahogy a könyvben van...

— *Miért nem írja meg Ön?*

— Izraelben már megtettem. *Küzdelem nyomdokain* című könyvemet most fordítják magyarra.

— *Érdeklődéssel várjuk. Ugyanúgy, mint ahogy az új pedagógiai központ rendezvényeit, kínálatát.*

— Nem fognak csalódni! Kicsi, de lelkes munkatársi gárdát szedtünk össze. Már megismerkedtem a helyi adottságokkal, lehetőségekkel.

— *Sok sikert kívánunk, dr. Michaeli, a szép Budapesten!*

Róbert Péter

HÍREK

— **A budai körzetben** megemlékeztek a Maros utcai kórházban kivégzett mártírokról. Tebner Lipót elöljáró megkoszorúzta a volt kórházban lévő emléktáblát.

— **Zsidó vallásos félóra a rádióban.** Március 13-án, pénteken a Kossuth URH-adón, 11.30 órától 12 óráig dr. Domán István főrabbi szerepel.

— **Templomavatás.** A BZSH Hunyadi téri körzete a templom és kultúrhelység teljes felújításának befejezése alkalmából, március 20-án 16.45 órakor ünnepélyes istentiszteletet tart, amelyre hittestvéreinket szeretettel meghívjuk. Kérjük, tiszteljen meg bennünket megjelenésével. László Miklós elnök, és dr. Domán István főrabbi (VI. ker. Hunyadi tér 3. félem.)

— **Adomány.** Zádor Frigyesné a Szeretetkórház részére 20 ezer forintot küldött. Fábry Jánosné, a soroksári temető karbantartására 5000 Ft-ot, Bauer Jenő, a Hegedűs Gyula utcai körzet volt elnökének emlékére felesége 10 000 Ft-ot küldött a körzet részére.

— **Születésnap.** Grosz Hermanné 90. születésnapját ünnepelték a lágymányosi közösségben. Az ünnepi Misebérachot követően Szepesi Hugó a kile és a család nevében meleg szavakkal köszöntötte, és további boldog, örömteli éveket kívánt az ünnepeltnek, 19 unokája és dédunokája, szép családja körében, majd a Mindenható áldását kérte rá. A jubiláns és testvére, Sági György — az utóbbi máftírként járult a Tóra elé —, kidduson látták vendégül a megjelenteket.

— **Gyerekek!** Megnyílt a színkör. Vasárnaponként 16 órától a Páva utca 39-ben várunk benneteket! Érdeklődés a 173-5528 és 156-5902-es telefonszámon.

— **A lichtenwörthi** táborcsoport március 31-én, kedden 14.00 órakor tartja legközelebbi összejövetelét (Bp. V., Szabadság tér 16. I. em.). A vezetőség ezúton is kéri a táborcsoport tagjainak részvételét.

Szegedi vegyes

A *Dél-Magyarország* című újság címoldalas fényképes közleményben ad hírt az izraeli *Givataim* önkormányzati küldöttségének szegedi látogatásáról. A vendégek ellátogattak hitközségünkhöz is, megtekintették zsinagógánkat, majd a város két alpolgármesterével, *Tűhegyi Józseffel* és *dr. Ványai Évával* közös ebédre hívtuk meg őket. *Dr. Gráf Imre* üv. elnök adott tájékoztatást a szegedi hitéletről, a hagyományok őrzéséről és más aktuális eseményről.

● ●

A Szochnut budapesti irodája műsoros előadást rendezett a székház dísztermében. A Tu bisváttal kapcsolatos összejövetelen a Hanoar Hacioni kultúrcsoportja szerepelt, amelyet *Doron Rácz* vezetett.

● ●

Meghalt *Pudler Adolf*. Hosszú ideig volt szeretetotthonunk gondozottja. Vallásos, hithű ember volt. Gyászolják: unokahúga, és a szeretetotthon, valamint a hitközség tagjai.

Elment Alex

Szomorú hír érkezett Izraelből. 67 éves korában váratlanul elhunyt *Frischmann Sándor (Alex)*. Nemrég járt feleségével Magyarországon és itt üdvözölhettük a Magyarországi Zsidó Hitközségek Székházában és szerkesztőségünkben. Nagy lelkesedéssel beszélt a HOH-tevékenységről, munkájáról, amelyben ő a jeruzsálemi befogadási osztály ügyintézője volt.

Itt-tartózkodásáról az Új Életben tudósítást közöltünk, kiemelve sokoldalú tevékenységét. Az elmúlt évben jelentette meg édesapjának, *dr. Frischmann Dezsőnek* a *„Zsidó Jövő"* irodalmi és társadalmi havi folyóirat alapítójának, szerkesztőjének és írójának szentelt művét, „Emlékkönyv"-ét. Kezében e könyvvel érte őt a váratlan halál.

Eltávozásával nagy veszteség érte a jisuvot. Emlékét örökké megőrizzük.

L. E.

TALÁN EZ LESZ AZ ÚT...

Pinchas Golan

A Vigadó Galériában február 13-tól március 1-jéig tekinthették meg az érdeklődők azt a kiállítást, amelyet a magyar származású, Izraelben élő, *Pinchas Golan* festőművész alkotásaiból rendeztek. Az ünnepélyes megnyitón jelen volt *dr. Feldmájer Péter*, a Mazsihisz, *dr. Kéri Lajos*, a BZSH, *dr. Sárközi Sándor*, a MEASZ elnöke, és *Lakatos Emil* alelnök. A Nácizmus Üldözötteinek Bizottságát *Verő Gábor* alelnök, a Nemzetközi Auschwitz Bizottság vezetőségének tagja, és a NÜB több aktivistája képviselte. Eljött a megnyitóra *dr. Székely Gábor*, Budapest főpolgármester-helyettese, *dr. Alexander Arnot*, Németország budapesti nagykövete, valamint a magyar képzőművészeti élet több, ismert személyisége.

Az egybegyűlteket *dr. Feledi Balázs*, a Művészeti Alap szakosztály-igazgatója üdvözölte. Örömét fejezte ki afölött, hogy a Vigadó Galéria adhatott otthont a tárlatnak, amely az örvendetesen fejlődő magyar—izraeli kulturális kapcsolatok újabb állomása.

Az üdvözlő szavak után *Dávid Krausz*, Izrael Állam budapesti nagykövete mondotta: — A Magyarországon, Hajdúbagoson 1924-ben született *Goldstein Endre* (ma már Pinchas Golan) olyan életutat járt be, amelyre kisgyermekként nem is gondolhatott volna. Gyermekkorát itt élte le Magyarországon, a kis Bihar megyei faluban, ahonnan munkaszolgálatosként került ki a frontra. Később koncentrációs táborba deportálták. Édesanyja, testvérei, és mindazok, akiket ismert és ismerték, Auschwitzban pusztultak el. 1948-ban elhatározta, hogy hazatér Izraelbe. Itt egy más élet kezdődött. 24 évig szolgált a katonaságnál, mint anyian mások, de ő többre is, másra is vágyott. Már nem fiatalemberként elvégezte tanulmányait a ramat-gani Képzőművészeti Kollégiumban, de emellett filozófiából magas fokozatot szerzett a Bar Ilan egyetemen.

Magyarország és Izrael között 1989 óta nagykövetségi szintű diplomáciai kapcsolat létezik. A két nép között épülő híd azonban csak mostanában telik meg emberekkel. Amikor örömmel nyitom meg Pinchas Golan kiállítását, arra gondolok, hogy ez az esemény újabb jele a két nép közeledésének és egymás kultúrája megismerésének. Talán ez lesz az az út, amely meg tudja szüntetni a szélsőségesek gyűlöletét és előítéleteit. Pinchas Golan úrnak sok sikert kívánok továbbra is — fejezte be megnyitó beszédét a nagykövet.

Ezt követően *Kratochwill Mimi* művészettörténész — a kiállítás rendezője — méltatta az izraeli festőművész munkásságát. Felhívta a jelenlévők figyelmét, hogy a Goldstein Endrének született Pinchas Golan megrázó erejű műve a „Bagos 93" című, az elpusztult, majdnem 100 falujabélinek állít emléket a jeruzsálemi Jád Vásém múzeum gyűjteményében. E művét — de az itt láthatók mindegyikét — figyelmeztetőül szánja.

Olvasóink írják...

Örvendetes módon, az utóbbi időben növekedett a zsidó szociális egyesületek és alapítványok száma. Ez azonban azzal a következménnyel is járt, hogy sokaságuk ma már áttekinthetetlen. A jelenlegi helyzet elsősorban a rászorulók számára hátrányos, ugyanis nem tudják, hogy különböző kéréseikkel (pl. látogatás, házi munka, pénzsegély stb.) milyen zsidó szervezetekhez, hová, kihez fordulhatnak.

A fentiek miatt szükségesnek tartanám összegyűjteni mindazokat az adatokat, amelyek megkönnyítenék a rászorulók eligazodását. Megítélésem szerint a következő adatokat kellene bekérni az összes magyarországi, részben vagy kizárólag szociális feladatot ellátó zsidó egyesülettől és alapítványtól.

1. Az egyesület (alapítvány) megnevezése.

2. Az egyesület (alapítvány) címe, a fogadóórák megjelölésével.

3. Milyen szociális segítséget igényelhetnek a rászorulók az egyesülettől (alapítványtól)? (pl. látogatás, bevásárlás, házi gondozás, pénzsegély stb.)

4. Melyek a segítségnyújtás feltételei? (pl. életkor, vagyoni helyzet és egyéb életkörülmények, meghatározott körzeten belül való lakás stb.)

5. Kikhez fordulhatnak a rászorulók? (Név, telefonszám és hívhatás ideje.)

Az adatok összesítése a szervezeteknek is hasznára válhatna: jobban megismerhetnék egymást és a hasonló feladatkörű egyesületek és alapítványok könnyebben összehangolhatnák tevékenységüket. Erre a koordinációra — amely nem csorbítaná függetlenségüket —, különösen a mostani nehéz anyagi és szociális viszonyok között lenne szükség.

Kívánatosnak tartanám, ha a zsidó szociális egyesületek és alapítványok képviselői kifejtenék álláspontjukat az említett adatgyűjtéssel kapcsolatban, és észrevételeiket, esetleges módosító indítványaikat megküldenék az Új Élet szerkesztőségének címére (1075 Bp., Sip u. 12.).

Klein Gábor

Egészséges nép leszünk

A ferihegyi merénylet szomorú szenzációja ráterelte a figyelmet a Budapesten átutazó orosz kivándorlókra és általában az alijára. Erről tartott videóval kísért tájékoztatót *Fried Péter*, a Szochnut megbízottja a Mazsike klubjában. Megtudhattuk, hogy az eddigi orosz alija ötven százaléka ment Magyarországon keresztül. Mivel már lehet közvetlenül is utazni, ez a szám rohamosan csökken. Jellemezte a megbízott az eddigi átmeneti szállásokat. Humanitárius okokból magyarországi keresztény egyházak is tettek adományokat a berendezéshez. Kérdésekre válaszolva hallhattunk a megérkezés utáni helyzetről is. Természetesen vannak problémák, hiszen már eddig 400 ezer ember jött, s az előrejelzések további félmilliót jövendölnek. Ne felejtsük azonban, hogy Izrael egyszer már befogadott 2 éven belül 800 ezer embert. Pedig akkor a befogadók csak 650 ezren voltak és kisebb területen, mint most! Ráadásul folyt a függetlenségi háború. A jelenlegi alijahullám hozza az eddigi legmagasabb képzettségűeket. Csak orvos 3 ezer jött, zenész 10 ezer, rengeteg mérnök. S hogy az izmokkal se legyen baj: tornatanárból is van 3500 az új olék között. *Egészséges nép leszünk* — mosolygott Fried Péter.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Róbert Péter

Kegyelet és köszönet

Minden évben, ez idén is Ádár hó 2. napján emlékeztek meg a nagykőrösi közösség hívei a hitközség volt elnökének, *dr. Feldmájer György* zcl. halálának évfordulójáról. A nagy számban megjelent hívek előtt az előimádkozói teendőket *Köves Gyula* látta el.

Ezúttal került sor a téli templomban a *Péter Ferenc* által adományozott örökmécses felavatására is. A *Nahariai Magyarul Beszélők Klubjának* elnöke az őszi ünnepeket Nagykőrösön töltötte, és akkor ígérte meg, hogy egy reprezentatív mécsessel ajándékozza meg a hitközséget. Ígéretét betartotta. Köszönjük!

F. P.

Apróhirdetés

A hirdetés közlési díja szavanként 30 Ft. A keretes hirdetések díja 60 Ft/hasáb/mm. A hirdetésekhez 25% ÁFÁ-t számítunk fel.

VEGYES

Újlipótvárosban, Szt. István park közelében 1,5 szobás, csendes, panorámás lakás rövidebb időszakokra kiadó. 1494-094.

Központi konyhánkra konyhavezető-helyettesi munkára szakács képesítésű és üzletvezetői képesítéssel rendelkező helyettes vezetőt keresünk. Jelentkezés 7—13 óráig a Páva u. 39-ben Gyenes Bertalanné konyhavezetőnél.

Telefonos, távfűtéses, önálló lakás az Újlipótvárosban turistáknak kiadó. Tel.: 1291-883.

Összeköltözők, figyelem! Újlipótvárosi 2 1/2 szoba hallos (minden szoba külön bejáratú), loggiás, 72 m-es, telefonos, összkomfortos, II. emeleti, kertes házban lévő, tehermentes szövetkezeti lakásomat elcserélném 2 db lehetőleg 1 1/2 szobás, hasonló minőségű lakásra. Tel.: 1408-259.

Jól számoló, fiatalos nyugdíjas vagy félállásba eladónőt keresek papír-játék üzletembe. Érdeklődni az 1477-852 számon 9—17 óráig.

FOGTECHNIKAI-FOGORVOSI rendelő megnyílt! Nyitva 9—15 óráig. Fogorvosi rendelés kedden és csütörtökön 4—6 óráig. Krisztina krt. 51. fszt. 1. A 18-as villamos megállójánál. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Sürgős munkák soron kívül! Telefon: 156-9372, 18 óra után 122-3561.

Tel-Avivban kiadó szoba turistáknak. Cím: Tel-Aviv, Jesejahu 27. Ardon Ilus, Telefon: 45-1192.

Tapétázást, szobafestést, mázolást, parkettacsiszolást, takarítást, bútormozgatással, fóliatakarással, garanciával vállalok. Tel.: 149-9188.

Agilis üzletszerzőt keresek vidéki székhelyű, pesti irodával rendelkező öntőüzemem részére. Fritsch Miklós, Kiskőrös, Szabadkai u. 33. Tel.: 78/11835.

2 szobás budai öröklakásom van. Eltartót keresek nem ottlakással. „Megbízható" jeligére a kiadóba.

Orvosi rendelő kiadó! Tel.: 138-0747 este.

Gimnazista lányom mellé nyugdíjas tanárnőt keresek, általános korrepetítornak, heti 4-5 alkalomra. „Tanulás" jeligére a kiadóba.

Házvezetőnőt keresünk Jeruzsálembe. Bentlakás, teljes ellátás + 500,—$ havi fizetés, egyhavi szabadság évente. Cím: Schwarz Josuah, Jerusalem Hatajaszim Str. 23. Tel.: 638584.

Pszichológia rendelőmet gyermekek és felnőttek részére új helyen megnyitottam. 1-760-036.

Újlipótvárosban metrónál összkomfortos első emeleti berendezett garzonlakás turistának vagy üzletembernek kiadó. Tel.: 1119-907.

Mozgásszervi problémáival keresse fel reumatológiai rendelésemet a Bécsi út 15. sz. alatt. Rendelés minden nap. Gyógytorna, gyógymasszázs, fizikoterápia. Bejelentkezés a 168-6487 sz. telefonon. Dr. Cseuz Regina belgyógyász, reumatológus szakorvos.

Privát háziorvosi rendelésemet megkezdtem! Hívásra az Ön lakásán vállalom rosszullétek ellátását és a belgyógyászat körébe tartozó betegségek vizsgálatát, gondozását. Dr. Varró Sándor 129-8334.

Kanadában élő zsidó műgyűjtő nyugati áron vásárolja az 1910, 20, 30-as évek kiemelkedő avantgárd festményeit. Tel.: 1-320-577.

Fogorvosi magánrendelőm telefonszáma: 112-93-00, 149-42-70 (lakás). Rendelek délutánonként 4 órától. Megbeszélésre bármikor. Dr. Virág Péter.

VIDEOFELVÉTELT eseményről, bármicvóról, filmről, képről, diáról Megmentheti mozifilmjeit, ha átírjuk videóra. Kifogástalan transzkódolás NTSC, PAL rendszerekbe. VHS, BETA, VIDEÓ8, UMATIC. VIDEÓFAM. 121-66-75.

Heti két-három alkalomra jóízűen főző segítséget keresek. Tel.: 1423-265.

Ápolónő minden munkát vállal. „Szeretet" jeligére a kiadóba.

FOGTECHNIKA! Esztétikus, precíziós fogpótlások készítése és javítása! Szombaton zárva. Tel.: 16-21-716.

Sunshine Travellel Izraelbe! 11 napos körutazás április 30.—május 10. között 89 650 Ft. Üdülés Ellaton 39 820 Ft-tól. Síp u. 12. Tel.: 122-5456.

Kassai, belvárosi 50 m²-es összkomfortos szövetkezeti lakásomat cserélem budapesti vagy vidéki magyarországi lakásra. Tel.: 1375-626 reggel 9 óráig.

Örs vezér terénél 4 szobás 81 m²-es öröklakás — irodának is alkalmas —, eladó. Telefon napközben: 1-171-026 1-171-055/181 vagy „Ta-

Intenzív sakkoktatás gyerekeknek! (Alapítvány.) Érdeklődésére tájékoztatom. Szabolcsi János 1011 Bem rakp. 25/B.

Értelmiségi társaságot keres 30/27 házaspár kétéves kisgyermekkel, összejövetelek, közös programok céljából. „IQ" jeligére a kiadóba.

Különleges kegytárgyak, régi és új imakönyvek, hanglemezek, kazetták, bárchesz-takarók kaphatók. Kegytárgy üzlet VII. Síp u. 12. Telefon: 1421-335/61. Nyitva: 10—16 óráig. Vétel-eladás.

Rendszerszervező, üzemmérnöki, tanári diplomával, kézügyességgel, fantáziával, jogosítvánnyal állást változtatna. „Tárgyalóképes fiatal" jeligére a kiadóba.

HÁZASSÁG

59 éves özvegyasszony keresi társát 65 évesig, értelmes, korrekt, független férfi személyében. „Optimista" jeligére a kiadóba.

55 éves, 180 cm magas, műszaki, délelőtti szabad idővel keresi budapesti molett, 50-es hölgy ismeretségét. Telefonszámot kérek. „Kevés a szabad időm" jeligére a kiadóba.

Magyarul beszélő, diplomás, 25 éves, New-york-i fiú rendes lány ismeretségét keresi komoly szándékkal. Márciusban Pesten lesz. Fényképes levélválaszt kérek Robert Fischhof 102-05 62nd Road Forest Hills, N.Y. 11375 USA.

Györgyi asszony házasság- és társközvetítő irodája. Tel.: 11-54-241 7—8.30 óráig és 19—21 óráig.

SALOM házasság- és társközvetítő iroda. Telefon: 115-9388.

Magas, hosszú hajú, 39 éves, elvált asszony keresi társát. „Operencián innen és túl" jeligére a kiadóba.

Jó megjelenésű 58 éves férfi keres komoly, hozzá illő, csinos hölgyet 54 évesig. Női konfekció szakmában jártasság előnyben. Részletes levelet telefonszámmal kérek. Pesten nyaralok. Béla, Box 3083 Yonville, Que H2P-2W2, Canada.

Amerikai, sikeres üzletember, aki magyar születésű, keresi jövőbeli élettársát 50 év alatt. Lehetőleg diplomás, nem dohányzó, aki hajlandó lenne egy budapesti megismerkedés után Los Angelesbe telepedni. Kérek levelet, fényképet és telefonszámot „Boldog Jövő jeligére a kiadóba.

68 éves nő, minden tekintetben rendezett körülmények között keres kulturált társat. „Közös programok" jeligére a kiadóba.

72 éves férfi korban hozzá illő, szolid társat keres. „Óbuda" jeligére a kiadóba.

45 éves elvált, 165 cm magas, gyermektelen, érettségizett férfi hozzá illő, rendezett életvitelű hölgy ismeretségét keresi. „Nyíltszívű" jeligére a kiadóba.

Derűs természetű, egyedülálló, rendezett életvitelű, kulturált nő méltó társát keresi. „Vannak véletlenek" jeligére a kiadóba.

MEGHÍVÓ

A Dohány utcai templomkörzet 1992. március 12-én, csütörtökön délután 1/2 6 órakor tartja ZÁJIN ÁDÁR-i istentiszteletét a Hősök templomában, amelyen megemlékezünk az év halottairól. Az istentiszteletre mindenkit szeretettel vár a

KÖRZET VEZETŐSÉGE

בר מצוה

A Hegedűs Gyula utcai templomban Törumá szombatján *Klein Ervin* főkántor hívta fel a Tórához *Zober András (Áron ben Ávráhám Dávid)* felnőtté avatása alkalmából. Az ifjú hagyományos dallamon mondta el a haftarát, majd *Löwy Tamás* főrabbi tanításában kihangsúlyozta a hagyománytisztelet és a kötelességteljesítés fontosságát, és átadta az aranygyűrűt. A szülők — *Zober István* és *Váradi Katalin,* valamint a két nagypapa, *Zober László* és *dr. Váradi Andor* kiddusán a körzet vezetősége üdvözölte a bár micvát, a családtagokat és a híveket, majd Zober András köszönte meg a felé irányuló szeretetet. A betanítást Klein Ervin főkántor végezte.

IMAIDŐK

Templomok	Március 6—7. Péntek este	Március 6—7. Szombat reggel	Március 13—14. Péntek este	Március 13—14. Szombat reggel
Dohány u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Frankel L. u. 49.	17.30	10.30	17.30	10.30
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Vasvári P. u. 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.00	9.30	17.00	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	17.00	8.00	17.00	8.00
Rabbiképző, József krt. 27.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kazinczy u. 27.	17.30	8.00	17.40	8.00
Alma u. 2.	—	8.00	—	8.00
Kórház, Amerikai út 53.	17.30	7.30	17.40	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	17.30	9.30	17.30	9.30
Károli G. tér 5.	17.00	10.00	17.00	10.00
Kispest, Báthory u. 34.	17.30	—	17.30	—
Visegrádi u. 3.	17.30	8.30	17.40	8.30
Dessewffy u. 23.	17.30	8.00	17.40	8.00
Teleki tér 22. (szefárd)	—	8.00	—	8.00
VIDÉKEN				
Győr (Köztársaság tér 3.)	16.30	—	16.30	—
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	17.20	8.00	17.30	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.20	8.00	17.30	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00	—	17.00	—
Szombathely	17.00	—	17.00	—
Kaposvár (Berzseny u. 14.)	17.30	—	17.30	—
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00	—	17.00	—

A Rumbach utcai templom hívei a Hősök imatermében imádkoznak.

NAPTÁR

Márc. 5. Csütörtök	Ádár I. 30.	Ros chodes I. napja	Újhold
Márc. 6. Péntek	Ádár II. 1.	Gyertyagyújtás: 5.17	Ros chodes II. napja Újhold
Márc. 7. Szombat	Ádár II. 2.	Szombat kimenetele: 6.23	
Márc. 12. Csüt.	Ádár II. 7.	Mózes emléknapja	
Márc. 13. Péntek	Ádár II. 8.	Gyertyagyújtás: 5.28	
Márc. 14. Szombat	Ádár II. 9.	Szombat kim.: 6.32	

ÚJ ÉLET

a magyarországi hitközségek lapja
Budapest, Síp u. 12. 1075
Telefon: 122-2829 és 142-1335
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Kiadótulajdonos:
Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
Előfizetési díjak:
negyed évre 90 Ft, fél évre 180 Ft, egész évre 360 Ft
Postacsekk: 512-211848
Beküldött kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
92—4085. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető:
dr. Csöndes Zoltán
vezérigazgató
ISSN 0133—1353

PÁVA

Márc. 2. Hétfő 14.30 óra:
Csongrádi Kata műsora, vendége: Heller Tamás
Zongorán kísér: Balassa Tamás

Márc. 3. Kedd 14.00 óra:
Közkívánatra újra az Exodus c. kétrészes film vetítése

Márc. 5. Csütörtök 14.00 óra
Rendkívüli teadélután
Az utódok reménysége c. műsor kulisszatitkai
Találkozás Bogyay Katalinnal

Márc. 9. Hétfő 14.30 órakor:
„Kívánságműsor"
Fellépnek: Moldován Stefánia, Palócz László
Zongorán kísér: Gyarmati István
Konferál: Révész Eszter

PROGRAMAJÁNLAT

Márc. 16. Hétfő 14.30 órakor:
„Világslágerektől az operettig"
Fellépnek: Zentai Anna, Vass Mária
Zongorán kísér: Laczkó László

KIÁLLÍTÁS

Márc. 15. Vasárnap 10 órakor a Wesselényi utca 44. szám alatti Alapítvány Iskolában nyílik meg Szilárd Gyula iparművész „Ami megőriz minket" című kiállítása. Bevezető beszédet mond dr. Timár László művészettörténész, az iskola tanára. A kiállítás 1 hónapig látogatható.

IDŐSEK KLUBJA

(Hegedűs Gyula u. 3.) Nyitva: fél 2-től 5 óráig.
Márc. 2. Hétfő **Teadélután**
Márc. 3. Kedd **Video (Sziámi macska)**
Márc. 4. Szerda **Múzeumlátogatás**
Márc. 5. Csütörtök **Torna**
Márc. 9. Hétfő **Teadélután**
Márc. 10. Kedd **Video (Hazajáró lélek)**
Márc. 11. Szerda **Élménybeszámoló Görögországról**
Márc. 12. Csütörtök **Torna**
Információ és segélykérés éjjel-nappal 111-3085 (Üzenetrögzítővel)

Alija lehetősége

A Herzl-kör (a Magyarországi Cionista Szövetség szervezete) csoportos (családi) aliját készít elő, a Szochnut telepítési osztályának, a Tehilla Mozgalom és a Hanoár Hacioni támogatásával.

Az előkészületek mind a lakásépítésre, mind a munkalehetőségek felkutatására vonatkoznak. A csoport szervezése folyamatban van.

Érdeklődni lehet: kedden és csütörtökön du. fél 3 órától fél 5 óráig, az 1-211-986 és a 1-421-335/30 má. telefonszámon, Svédné.

Golovits Erzsébet, iparmúvész

L.: Szalontai Éva

— : A hétvégi . . . . . 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 10.

Golarits Erzsébet, ipari művész

L:Droppa Judit

Rózsa Gyula:Jelen lenni

Népszabadság, Bp. 1977. júl. 9. 17.

Gobelinek

Méltatás

Forgács Éva: Magyar textilkiállítás Aalborgban.
Művészet, 1978. november – 22. lap.

Galovits Erzsébet

A szombathelyi biennalen
díjat nyert a művésznő.

— : Szombathelyi biennale.
Új Tükör, 1978. szeptember 10 - 43. lap.

Golarits Erzsébet, [ ]

L: Attalai G.

K. Kovalovszky M: V. Fal és Tértextil Biennálé 21

Kritika, BP 1978 nov 78/11

Golarits Erzsébet

Az "V. Fal- és tértextil-biennálét" Szombathelyen a Savaria Muzeum rendezte a városi sportcsarnokban. Vadas József: "Ipari denevérszárnyak" cimmel részletesen beszámol a tárlatról. "A szakma krémjeként" az elsők között sorolja fel Szilvitzky Margit, Attalai Gábor és Szabó Mariann müvészeket.
A fiatalok közül: Doromby Mária, Holb Margit és Kubinyi Anna neve szerepel a kiállitáson. Az ismertebbek közül: Bajkó Anikó, Droppa Judit, Golarits Erzsébet, Lovas Ilona, Pauli Anna és Szilasi Anna állitotta ki müveit.

A fent emlitett Vadas-kritikát lásd: Szilvitzky Margit nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. szept. 30. XXII. évf. 39. sz. 12. lap.

Golarits Erzsébet

◆

Az Úri utcai ajándékboltban állította ki megvalósított textilterveit Golarits Erzsébet. Szitanyomásos kivitelben, két színben tervezte és készítette el sajátságosan üde és józan hatásúra. Kockák és csíkok, sűrűn és ritkán váltakoznak fehér-zölden, fehér-kéken az egyik típuson, a napsütött és árnyékos oldal hatását keltve. A másikon változatos csíkozással sűrű, egymást takaró felhők vonulnak; a barnamintás nyersszínű lenvászon egy kicsit olyan, mint egy meteorológiai jelentés. Csíkos felhők vonulnak, egyetlen sorban, de óriás méretben és igen sokféle formában egymást takarva, egymáson áttűnve egyik másik függönyszárny teljes szélességében. Óriási virágszirmok is lehetnének; vékony, egyenes, hajlott és gubancos vonalakkal árnyaltan. Ez az út, amit követnie kellene Golarits Erzsébetnek. Fölösleges eredeti műveket a mintaelosztás szokványos voltával nagyipari gyártmánynak álcázni. Habár jó volna ilyen jellegű nagyipari gyártmányt is látni. (F. Á.)

Magyar Nemzet
1980. IX. 23

MN. 1980. IX. 23.

Golarits Erzsébet

A jelenleg dolgozó textilművészeink közé sorolható a művész is.

Forgács Éva: Művészetek, művészeti ágak... Művészet, 1979. szeptember — 34 lap.

Gobarits Erzsébet

Méltatás.

Forgács Éva: Művészetek, művészeti ágak...
Művészet, 1979. ~~augusztus~~ szeptember – 34. lap.

Golarits Erzsébet textilművész:

A művész munkái szerepeltek az idei Fal- és Tértextil Biennálé V. szombathelyi kiállításán

cikket l. „Droppa Judit textilművész" címszó alatt

"(már)" „Folyamatok" c. cikke Pesti Műsor 1978. IX. 13

Golarits Erzsébet

Zászló

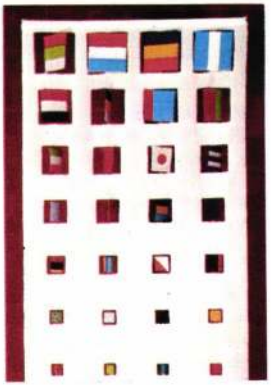

Golarits Erzsébet: Zászló, len, 250x100 cm, 1978 (fotó Milos)

VIT-pályázatok kiállítása
Budapest / Magyar Nemzeti Galéria
Április–május

------Kiállitások.
Művészet,1978., április, - 48.old.

Golarits Erzsébet, Textilművész

L: Nagy Judit

Rózsa Gyula: Folyamatok.

Népszabadság, Bp. 1978 szept. 22.

7.

Golarits Erzsébet, [ipari művész]

L. Dienes Gábor

–: A VIT művészeti pályázatok legjobbjai 6.

Népszabadság, Bp. 1978 ápr. 21.

Gelarits Erzsébet

Függöny

52. Kürti Katalin: Képzőművészeti kiállítások. (
Művészet, 1981. június – 57 lap.

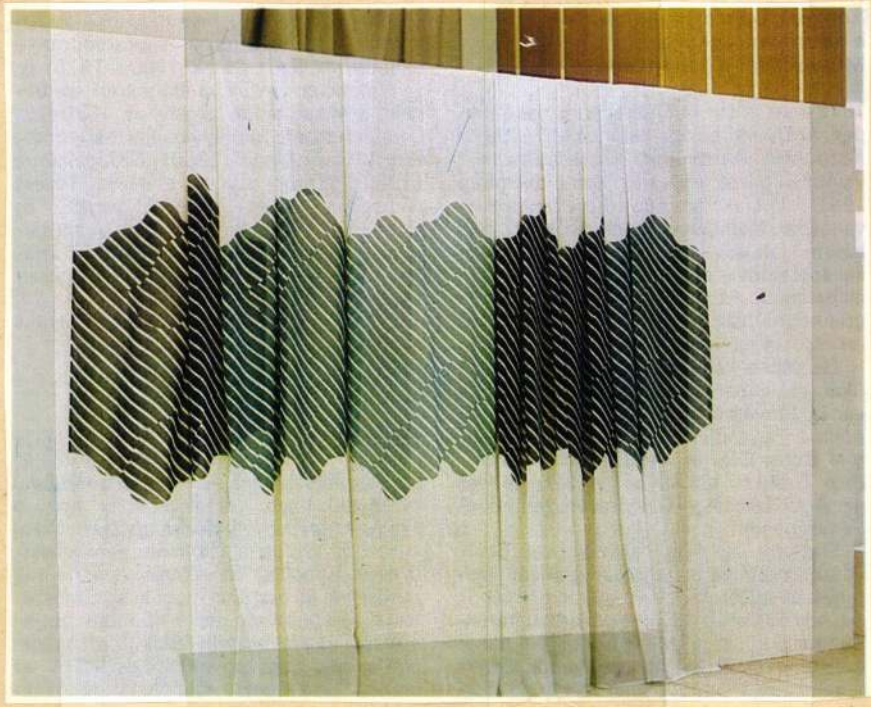

Goldrits Erzsébet: „Ablakok", nyomott, 12x12 cm. 1975,

Művészet, 1976. 8. 17. old.

Galanb

Galarits Erzsébet

költőt és számos művét.

∞

Galarits Erzsébet textiltervező és Tagyi Zoltán formatervező közös lakberendezési kiállítása november 27-én nyílik meg a kaposvári Vaszary János teremben. A kiállítás december 11-ig tekinthető meg.

✤

Magyar Nemzet 1980. nov. 22.

A kéz intelligenciája

„Tegnap vendége volt a magyar iparnak. Magas, udvari vendége, aki onnan szállt le a kisded, törékeny és vézna iparhoz, ahol nemigen értik, vagy helyesebben: egyáltalán nem értik, mi az ipar, mire szolgál, kik és miért foglalkoznak iparral vagy iparhoz hasonlatos dolgokkal. Ezért, hogy a megértés biztosabb és teljesebb legyen, azok, akik az udvari magasságot az ipar szikkadt útjára kalauzolták, egyelőre csak annak egyik alosztályát mutatták be a fenséges vendégeknek, a magyar háziipart, amely nem győzzük hangsúlyozni, tegnap végérvényesen kiemelkedett a szürke iparszakmák tömkelegéből, azzal, hogy vendégül köszönthette Izabella főhercegnőt, a főudvarmesternőjét és a szolgálattevő kamarást, aki bár százados, mégis lelkesedik a magyar háziparért."

A százéves magyar iparművészképzést illusztráló és a jelen művészetoktatását ismertető kiállításon hetvenegy esztendővel a cikk megjelenése után is megértem A nap című újság tárcairójának csipkelődését. A lényeg a mindenkori alkotókban, illetve tárgyakban keresendő. Nemkülönben az egyéni és kollektív vállalásokban: mit tűznek lobogójukra korunk kézművesei. A mindenkori életérzések összegezője találkozik-e a hogyan és miként rendkívül összetett kérdésével?

A mai műcsarnoki vernisszázs Izabella főhercegnő nélkül zajlik. Az idősebbeknek hatalmas karos gyertyatartóval, pompás karosszékkel és más használati tárgyakkal idéződik fel a kor, mígnem a legfiatalabbakat alig lehet visszatartani a fából készült játéksereglet próbájától. A közben eltelt száz esztendőt a falon hét művészneveléssi reform tervezete dokumentálja. A legutóbbi kilenc esztendeje történt, az egyetemi jelleg elnyerésével. A jelenkor oktatását ismertető termek anyaga láthatóan napjaink számára készült. Szemügyre vehető és kézzelfogható az a szemléletváltozás, amely a rendszerszemléletű tervezés elsajátításával egy időben (és Izabella főhercegnővel ellentétben) szinte felkiáltójeles mondatokkal kérleli az ipart, hogy teremtse meg a tárgyak megvalósításának a hátterét. Az ipari formatervezők által készített játékok és kórházi

tárgyak ugyanis arról tanúskodnak, hogy a jelenkori Magyarország tervezőnövendékeinek nagyszerű fantáziájuk van, de erejük kevés ahhoz, hogy alkotásaiknak gyártó üzemeket találjanak. Példaként említhetjük azt a gyermekcipő-kollekciót, amit a hatnyolc évesek számára terveztek a főiskolások. Kár, hogy műveik stúdiumként készültek, s a hétköznapi életben nincs folytatása, haszna. Talán azért, mert anonim munkák, a főiskolásoknak még nincs nevük, mint a Műcsarnok három középső termében bemutatott művek szerzőinek?

A két kiállítás egymásmellettisége ugyan lehet a véletlen műve, de így rendkívül sokat sejtető. Arra irányítja a figyelmet, hogy amit az ipar nemtörődömségből, érdektelenségből vagy egészen egyszerűen a hozzáértés hiánya miatt nem vállal, azt megcsinálják a kézműves iparművészek, elvégre az egyetemi szintű főiskolai képzés erre predesztinálja őket. Igen ám, de meddig követhető ez nyomon? A kéz intelligenciája címet viselő tárlat ugyanis nem a műveknél kezdődik, hanem az elgondolásnál. Képes úgy bemutatni, feltárni a használati és díszítő tárgyak egyvelegét, hogy nem hat kaotikusnak ez a tárlat. Ez mindenekelőtt annak köszönhető, hogy nem akar erején felül vállalni. Inkább jelez, hogy mit tehetnénk. Az emberi elme végtelen szabadságát hirdeti, de egyben határokat is húz: válogathatunk az ékszerek, az üvegplasztikák, a ruhák és a pompás textilmunkák között. A hatás megkapó: a látogató ezúttal nem rohan. Elidőz, művenként elemez. Lemerevedik *Galarits Erzsébet* textilkonzervjénél, feldobódik *Szilasi Anna*, *Droppa Judit*, *Gulyás Katalin*, *Lo-*

Az eső reménytelenül zuhog. Tócsákban áll a víz. Hiába utaztam több mint kétszázötven kilométert. Az eső úgysem áll el, dolgavégezetlenül megyek haza. Hisz ki az az ügyefogyott fafaragó, aki ilyen időben szobrászkodik a szabadban.

Mert voltaképpen egy alkotótáborba jöttem. Fafaragókhoz, Lentibe. Akik az ország különböző pontjáról érkeztek, azért, hogy a helyi strandra pihenő- és játszóalkalmatosságokat készítsenek. Ott faragnak sötétedésig, mindenki szeme láttára. Izgalmas látvány lehet, ahogyan a vaskos, szemre egyforma tuskókból kialakulnak az elképzelt formák.

Én viszont semmit sem fogok látni. Ilyen ítéletidőben, ki a csuda keveredik erre? De legalább megnézem, eddig mire jutottak. Ha ők nincsenek is a strandon... csak nem csapták a hónuk alá a mázsás farönköket.

LÁNY+FIÚ=HINTA

Természetesen egy fia vendég sincs, a forró vízben sem lubickol senki. De messziről egy hatalmas sátrat pillantok meg. És ők, a fafaragók, mindannyian abban vannak. Ide húzták be az eső elől súlyos szobraikat. Itt dolgoznak szorosan, a szűk helyen, egymás mellett. Nem törődve sem az esővel, sem a szokatlan nyári zimankóval.

— Tényleg azt gondoltad, hogy nem találsz itt bennünket? — kérdezi az egyik méltatlankodva. — Lehet itt akármilyen ború vagy derű, még ha veknis kenyerek potyognak az égből, nekünk akkor is be kell fejezni, amit vállaltunk. Még három napunk van. Igencsak hajtani kell, hogy végezzünk.

Aztán egy jó ideig csak figyeltem őket. Egy szót sem szóltunk. Görbe késeikkel, simítókorongjaikkal fáradhatatlanul szedték a fáról a fölösleget. Csak néha-néha néztek fel, amikor úgy az egészet látni akarták. Ehhez még fel is álltak. Körbesétáltak, hunyorítottak. Majd elégedetten vagy elégedetlenül korrigálva folytatták, ahol abbahagyták.

Az eső már csak csöpörög, erőlködik a nap, hogy kisüssön. *Varga Feri* a többiek segítségével kivonszolja félkész szobrát a szabadba. Talpra állítják, mert eddig még csak a földön fekve látta a hatalmas férfiportrét.

— Tulajdonképpen nem is rossz — állapítja meg, és tapsol egyet. — Persze még hátravan a lányfej. No, mi lesz belőlük, találd ki?

— *Mi ebben a találós kérdés? Egy férfi meg egy nő egymás mellett.*

— Félig igaz, de ez nekünk még kevés. Mi olyan tárgyakat készítünk, amelyeket használni is lehet. Szóval ez a két emberem egymással szemben áll. Hosszú kezük összekulcsolva nem más, mint egy hinta ülőkéje.

— *Te honnan kerültél ide?*

— Én kivételesen idevalósi vagyok. A helyi művelődési házban dolgozom.

— Csak ne szerénykedj, Feri — szól oda, kihallgatva beszélgetésünket *Virágh Gyuri.* — Hiszen te vagy az egyik motorja ennek a tábornak.

— Túlzol, Gyurikám, mert mi hiába lettünk volna, ha ti faképnél hagytok bennünket.

A beszélgetésekből aztán lassan összeáll a kép. Ezerkilencszázhatvanhat óta járnak táborba a különféle foglalkozású fiatalemberek. Nem itt Lentiben kezdték, hanem Zalalövőn. Aztán tavaly a táborvezetők gondoltak egyet: miért ne a fa hazájában, Lentiben legyen a székhelyük? Itt van a hatalmas fafeldolgozó, a fűrésztelep. Olyan nagyságú, formájú fát kaphatnak, amilyet csak megálmodtak. Mert különben nem könnyű fához jutni. Különösen egy amatőrnek nem. Hiszen honnan lenne rá pénze? Egy-egy farönk ára több ezer forint. De rájuk bízták ezeket az értékeket, mert az előzetes terveik, vázlataik megtetszettek a helyi vezetőknek. S ezek alapján készülnek a mászókák, hinták, pihenők, homokozók, falovacskák és a fürdőzésre hívogató sellő a városi strandon.

PETŐFI A PAD ALATT

A próbaév a tavalyi volt. Akkor a játszóteret kapták meg. Néhány nap alatt valóságos gyermekparadicsomot varázsoltak oda; hosszú nyakú sárkányt, spirálrugón billegő székecskéket, esővédő házikót, és az elmaradhatatlan (ahogyan viccesen ők nevezik) hárommillió nyolcszázkilencvenhatodik mókuskergetőt...

— *Mi volt, amit életedben először megfaragtál?*

— Az eléggé emlékezetes — mosolyodik el *Varga Feri.* — A gimnáziumban a pad alatt egy Petőfi-fejet. Meg is kaptam érte a magamét. A tanár megállt a padnál és dühösen rám szólt: „Varga fiam, maga tanulni jött ide vagy faragni?" Azóta én mindig faragok. Tudod, annál csodálatosabb érzés nincs, mint amikor az ember megteremti a maga világát. Különösen, ha ezzel másoknak is örömet tud szerezni. Sokat feltettem én erre.

— *Szeretnél hivatásos művész lenni?*

— Ilyen álmaim nincsenek. Amatőr akarok maradni, csak szeretnék nagyon sokat tanulni.

— *Kitől tanulhat egy amatőr?*

— Nehéz kérdés. Nem tudok rá válaszolni. Megszállottnak kell lenni ahhoz, hogy továbblépjen valaki. Különben kiszikkad, elszürkül.

Valahogy olyan megszállottnak, mint *Konkoly Iván* és *Schallinger Róbert.* Iván fotós, Robi a műemlékvédelemnél dolgozik. Hiába kért számukra Lenti város kikérőt, egy szem kedvezményt sem kaptak a vállalatuktól. „Ha művészkedni akarnak, művészkedjenek a saját szakállukra." Hogy nem csupán kedvtelésükre kérték, hogy egy városnak, egy közösségnek, a gyerekeknek adnak valamit...

De ugyanígy van itt *Kozma József* is Ózdról. Onnan még többen jöttek volna, de ők még szabadságot sem kaptak erre az időre.

Pedig Jóska is milyen nagyszerű játékalkalmatosságot eszelt ki! Oszlopokat és hengereket farag, hogy majd azok egymásba fűzve térplasztikát alkossanak.

— Erre aztán kedvükre felmászhatnak a srácok, üldögélhetnek, és ha teszem azt, megunnák ezt a formát, mást csinálhatnak belőle, mert az elemek variálhatók.

AMATŐR ELHIVATOTTSÁG

Persze mindent meg lehet érteni. Azt is, hogy mindenütt szükség van a munkáskezekre. De az ilyen tábor ritka alkalom. A mikor együtt lehetnek, elleshetik egymás tudását. Most mégis csak nyolcan jöhettek össze.

— Tudod mi kellene ahhoz, hogy továbblépjünk — magyarázza a „korelnök", *Orsós Jakab.* — Ha lenne, aki komolyan venne bennünket, aki összefogná az ilyenféle mikulásokat, mint mi vagyunk. A hivatásos művészek begubóznak, a maguk világában élnek. Hatalmas az a fal, ami elválasztja az amatőrt a profitól. Pedig, nekik kellene segíteniük, hogy merre tovább. Képzeld, tavaly volt velünk egy hivatásos. Velünk cipeltette, állíttatta fel a fahasábját. Ezután kirakta a pusztába az összes szerszámját, és mint aki jól végezte dolgát, kifeküdt a hasát süttetni a napra. Ebből én nem kérek. Nem sokan vagyunk már ilyen megszállottak. Még egypáran, aztán slussz! Pedig a tizenévesekben is meglenne az érdeklődés. Sóvárogva nézik, ahogyan az ember farag. Idejönnek, megállnak és órákig maradnak. Milyen jó lenne, ha kezébe adhatnék egy bicskát, no, próbáld meg, legényke, hogyan engedelmeskedik neked a fa. És aztán tudnám, mondhatnám, hol az a hely, ahol szeretettel fogadják a tanulni akarót. De nem tartok panasznapot. Állítom, ilyen hely nincs még egy az országban, mint ez a Lenti. Ismerkedj meg a tábor vezetőjével, *Tüske Lacival* is. El ne mulaszd!

A VÁROS „RIJHÁJA"

Tüske László nagyszerű ember. Egy üzemi baleset következtében elvesztette mind a két kezét. Valamikor röplabdás volt, már azt rebesgették, hogy viszik a válogatottba, amikor megtörtént a tragédia. Számot vetett a sorsával, nem lett elkeseredett ember. Újra megtanult élni. Villanyszerelőből műszaki rajzoló lett — műkézzel. Mellesleg ezt a tábort szervezi, vezeti. És amiről a fiúk sem tudtak az utolsó percig: kiverekedte, hogy ne csak megköszönjék nekik a munkát, hanem némi tiszteletdíjat is kapjanak. De abban is segédkezett, hogy másfél év alatt elkészüljön az óriási, luxusszámba menő strand Lentiben. Pedig nem volt rá több pénz hárommillió forintnál, és mire kész lett, tizennyolcmillió forint értékű munka volt benne. Mert a lentiek híresek arról, hogy szeretnek és tudnak tenni a közösségért.

— A fából készült tárgyak a városnak jellegzetességet adhatnak — magyarázza Tüske László. — Hiszen a fa hazája vagyunk, miért ne készülhetne mindaz, ami lehetséges — fából. Idővel szeretnénk például a strandról kiűzni a műanyag padokat. Nem azért, mintha különösen csúnyák lennének. De ha egy várost egységesen „öltöztetünk" fel, annál harmonikusabb, szebb nincs.

JÖVŐRE AZ ÓVODÁBAN

Lentire azt mondják, hogy Európa legkisebb városa. (Nyolcezer lakosa van mindössze.) A látogatót valami megfoghatatlan szépség mégis marasztalja. Először maga sem tudja, miért. Nézegeti a házakat, a virágzó, nagy területű parkokat, szállodát, éttermet, útkereszteződéseket... Aztán ahogyan az egész eggyé olvad benne, rájön, mi a megkapó. Valóban a harmónia, az egységes stílus. Nincsenek felhőkarcolókat utánzó, nagy várost majmoló nézak. Inkább alacsonyak, kisvároshoz illőek. Mindezt pedig sétányok, parkok ölelik körbe. S ami a legszokatlanabb, az utcák portalanok. Nem süpped az ember a sárba...

Szokásom, amikor egy-egy útról visszaérkezem, még megírás előtt kibeszélem, mit láttam. Most is lerohanok mindenkit: — Képzeljétek, ők olyan fafaragók, akik esőben sem... képzeljétek, Tüske Laci Pro Urbe-díjas... Ezeket az amatőröket jövőre az óvodába hívták, mert ott is kellenek az ötleteik, a munkájuk.

A barátom csak hallgat. Néz, mert nem tud mit kezdeni az egymás mellé rakott tőszavak kuszaságával.

— Ha jól értettem, ez ugyanolyan építőtábor, mint a többi. Csak formabontóan, szokatlanul — alkotó emberekkel. Nem gondolod?

Lukács Györgyi

Fotó: Horváth Péter

SAJTÓFIGYELŐ
Golarits
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Golarits Erzsébet

MAGYAR IFJÚSÁG
1980 AUG 15
textiltervező

2

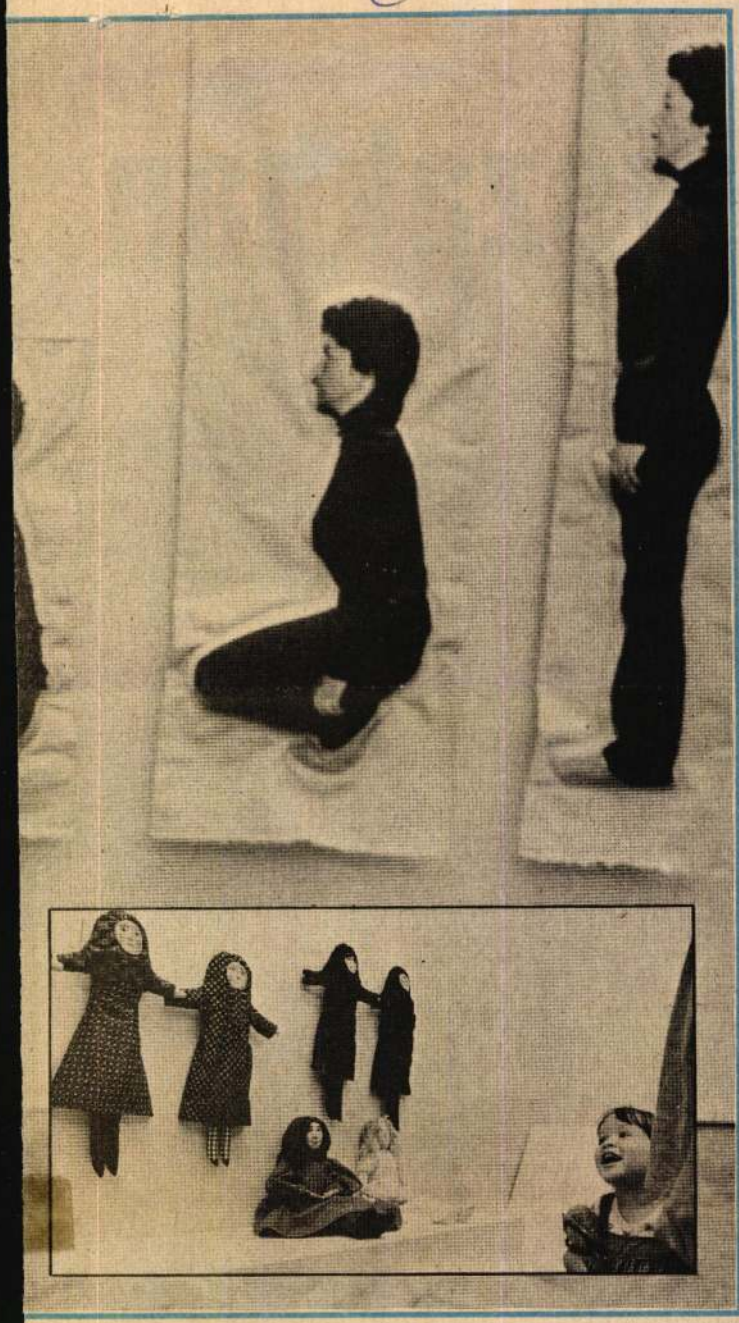

vas Ilona, Szabó Marianne önálló jelentéstartalmat hordozó textiljeinél. De itt vanak a kerámia tálak, a hagyományostól a tépettig, a hasított tárgyaktól az újszerű téri megoldásokig. Es senki sem utasít el semmit azzal, hogy érthetetlen, nem tudja megemészteni. A tárlat mindenekelőtt felhív: meghatározza az improvizáció szerepét, fontosságát. Fennen hirdeti azt, ami szakmai berkekben köztudott, hogy a játékos ötletek sokszor remekművek csíráit rejtik magukban. Akár szizalból, műgyantából fogalmazták meg, vagy éppen egy porcelán-csipkévé vált asztalterítő az elindítója.

A pompásan tálalt tárlat megannyi inspiráció alfája. Szükségszerű folytatása ez a művészetoktatást dokumentáló baloldali teremsornak: a fáradságos és gyötrelmes tanulóévek után hova juthatnak el a növendékek. Perspektívát sejtető mézesmadzag ez az egymás mellé helyezés. Bár meglehet, hogy az újabbak még tovább lépnek. Egy valamit azonban ők sem felejthetnek. Szükség van a mindenkori társadalmi kontrollra. Az értékmérést nemcsak az elméleti praktikusság igazolja. A látogatók megannyi megjegyzése is. A sok-sok vinnéd—nem vinnéd kísérő mondat. Ha ez így haladna, az augusztus végi zárszóig üresen tátongana a Műcsarnok. Jó, hogy ez így van — legalábbis elméletben. Bárcsak a gyakorlat is simább lenne. Egy-egy művészeti alkotás megvalósításának nehézségei nem befolyásolnák az elterjedést. Mert amit a szem megkíván, azt a valóságban is jó lenne kielégíteni. Szép és okosan funkcionáló tárgyakkal ellátni otthonainkat. A tömegméretekben terjesztett bóvli és giccs helyett.

Izabella főhercegnővel ellentétben ma már egyre inkább tudjuk: mit és mennyit ér az ipar. De egyben talányosabb is a helyzet. Az ipar képtelen felmérni az emberek felfogóképességét. Pedig jó lenne úgy megteremteni az ipari sokszorosítás és a kézműves egyediség összhangját, hogy abból valamennyien profitáljunk. Iparművészek, kiállításlátogatók, főmérnökök, kereskedők és vásárlók. A kéz intelligenciája mindenekelőtt a fejek tisztába tevését igényli. Szolgáljon példaként ez a látványaiban és gondolatiságában egyaránt gazdag műcsarnoki tárlat, hogy nemcsak értjük, meg is kell találnunk egymást. S akkor talán a fejek intelligenciájáról is szólhatunk.

Molnár Zsolt

Fotó: Horváth Péter

évs

határnál

térbe szorította ezeket az erőket.

A másik bangkoki „eredmény" még látványosabb: az Egyesült Államok azonnal légihidat létesített, s ezen nagy mennyiségű hadianyagot; tüzérségi lövegeket, gyalogsági fegyvereket, és harckocsikat szállított a délkelet-ázsiai országba. Megjelent Thaiföldön a Pentagon több magas rangú képviselője is, s többek között megszemlélték az Utapao légi támaszpontot, amely az indokínai háború idején a Vietnamot pusztító B—52-es légierődök egyik fő bázisa volt.

A határprovokáció egyik fő témája volt a tokiói *Hua—Carter* megbeszélésnek is: a közleményből kitűnik, hogy a két politikus nemcsak nézetazonosságra jutott az indokínai helyzetet illetően, de a Peking—Washington összjáték további közös akciókat is ígér a térségben.

Ezt bizonyítja többek között az a nagyarányú kínai csapatösszevonás Vietnam határai közelében, ami egyértelműen arra utal: Peking demonstrálni akarja, hogy kész ismét „megleckéztetni" déli szomszédját. A kínai tábornokok azonban bizonyára jól emlékeznek még arra a leckére, amelyet tavaly tavasszal ők kaptak a VSZK határtérségében. A csapatösszevonásokat kínai határprovokációk kísérik: rendszeresen lövik a vietnami területet, állandóvá váltak a felderítőrepülések, megsértik a VSZK felségvizeit. Sőt Peking az utóbbi időben több provokatív nyilatkozatot tett, ezekben a Dél-kínai-tengeren levő vietnami szigetek státusát vitatva meg akarja tiltani a halászatot, s azt, hogy ott kutatásokat végezzenek a kontinentális talapzatban.

Nagy nyomás nehezedik Laoszra is. Thaiföld lehetetlenné tette a Laoszba irányuló forgalmat — miután a Mekong folyón a laoszi őrhajók elűztek egy thaiföldi naszádot, amely a laoszi területet támadta. Ez az incidens itt is feszültté tette a helyzetet. Ehhez hozzájárult az a fenyegető pekingi nyilatkozat, amely arra „intette" a vientianei kormányt, hogy számolja fel kapcsolatait Vietnammal, ellenkező esetben Kína megtorlására számíthat.

Ebben a helyzetben minden korábbinál fontosabb Vietnam, Laosz és Kambodzsa együttműködése, a három ország közös fellépése. Július 22—23-án Laosz fővárosában találkoztak Indokína három országának külügyminiszterei, s olyan javaslatokat hoztak nyilvánosságra, amelyek hosszú időre szavatolhatják a békét, a stabilitást a térségben. A tanácskozás dokumentuma szilárdan védelmezi az indokínai népek vívmányait, a honvédő harcokban kialakult szövetségüket, s visszautasítja az indokínai ügyekbe való külső beavatkozást. Ez azonban nem jelent elzárkózást a szomszédoktól. Sőt! Vietnam, Kambodzsa és Laosz olyan szerződésrendszer megteremtését javasolja, amely szavatolhatná az ASEAN-tagállamok, illetve az indokínai szocialista országok határait, s jószomszédi kapcsolatokat, egymás belügyeinek, szuverenitásának kölcsönös tiszteletben tartását.

A hármas találkozón javaslatokat tettek a thaiföldi—kambodzsai viszony rendezésére is. A Heng Samrin vezette népi kormány indítványozta szomszédjának, hogy kezdjenek azonnali megbeszéléseket a kapcsolatok rendezéséről. Ez többek között a határ mentén egy fegyvermentes övezet létrehozását jelenthetné — nemzetközi ellenőrzéssel. Kambodzsa szeretné rendezni a menekültügyet is. Azt javasolják, hogy a Thaiföldön élő kambodzsaiakat fokozatosan telepítsék vissza hazájukba, de a fegyveres bandák tagjait válasszák külön a valódi menekültektől, s a nemzetközi segélyszervezetek adományait ne az előbbiek kapják. (Időközben több ezer békés kambodzsai paraszt hazatérésére sor kerülhetett. A kambodzsai hatóságok fogadták, élelmiszerrel ellátták és orvosi kezelésben részesítették őket, mielőtt útnak indultak eredeti lakóhelyükre.)

Bangkok azonban inkább akadályozza a helyzet normalizálását, mint segíti, s ez fenntartja a feszültséget a térségben.

M. G.

1975. IV.20. /Petőfi/ 17,39. Ka.

- Láttuk, hallottuk - a kiállitótermekben.

- Bán András több békéscsabai illetve nyiregyházi kiállitást látott. Erről számol be.

- Nyiregyházán a Képcsarnok egyik termében hét fiatal iparművész mutatkozott be, akik életkoruknak megfelelően, munkájukban még csak a szakmai felkészülésnél tartanak. Viszont és ez, igazán sajnálatos, müveik szemléletesen különbözött a többi teremben látható átalgostól. Kivétel két textiltervező: Golarits Erzsébet és Molnár Mária, akik változatos és hangulatos nyomott anyagokat készitenek. A müvelődési központban a megye müvészeinek jubileumi tárlatát nem túlságosan magas igény jellemezte. A múzeumban Cinke Ferenc állitott ki útóbbi öt évének terméséből, két tucatnyi grafikát. A korábbiak után különösen föltünő volt Cinke szakmai gondossága, a lapok kimunkáltsága, a sokszorositó technikák sokfélesége, a preciz szinkezelés. Sőt az a következetesség is, ahogy néhány népi motivum vizsgálatából kiindulva azok világát, önmaguk gondolatkörén belül gazdagitva, teljes világképpé próbálja formálni a müvész. Nógrádi Sándor emléklapján pl. a kiszabott téglalap határait áttörő, robbanóan erőteljes, félkörökből alakuló formáival teremt feszültséget. A partizán Nógrádira utaló motivumból sarjadó organikus formák, életfává terebélyesednek, körvonalaik meg-

Golarits Erzsébet textiltervező

1975. IV.20. /Petőfi/ 17.39. Ka.

- Láttuk, hallottuk - a kiállítótermekben.

- Bán András több békéscsabai illetve nyiregyházi kiállítást látott. Erről számol be.

1975. IV.20. /Petőfi/ 17.39. Ka.

- Láttuk, hallottuk - a kiállítótermekben.

- Bán András több békéscsabai illetve nyiregyházi kiállítást látott. Erről számol be.

sokszorozódása vonuló tömeget sugall.
Már kevésbé szerencsés, hogy azonos eszközök szolgálják a kiinduló népi motivumot és a jóval többet kivánó Dózsa, Bartók vagy Madách sorozatokat is. A formai fejlesztésnek ez a módja a lapok többségét a sokszorositott grafika közhelyei felé sodorja.
A Békéscsabai Múzeum termeiben megrendezett XVIII-ik Alföldi Tárlat pontos, hiteles képet rajzol képzőművészeti életünkről a csabaiaknak. A több mint 50, főleg alföldi illetőségü kiállító művei közül magasan kiemelkedtek, a kiállitás emlékérmével kitüntetett Csohány Kálmán rézkarcai,

az ugyancsak dijazott Séner Mihály munkái és

Németh József egyik táblaképe.
A kiállitás többi része meglehetős szellemi kényelemről tanuskodott. A több tucatnyi műhelytanulmány jellegü munka csak a képző,üvészeti sablon ismeretéről szólt. Ez az igénytelenség ezuttal a nagyon tehetséges salgótarjáni festőnél Lóránt János nál is jelentkezett, ugy szintén a grafikus Gácsi Mihálynál. Sőt Németh József kimagaslóan jó "Férfi balalajkával" cimü képén is, megoldatlan részletek csorbitják a nagyvonalu koncepciót.

A kiállitás alföldi izü egészébe, idegen testként ékelődött és ezáltal szinte értelmezhetetlenné vált Gál György Tibor, geometrikus felfogásmódja.

Orvos András organikus konstruktivizmusa.

Még Berényi Rudolf jellegtelen nonfiguralivitása is kuriózumnak tünt.

1071

GOLARITS ERZSÉBET

Budapesti Történeti Múzeum:

Textiltervezők

Művészek, mesteremberek, kézművesek. Mondhatjuk bármelyiket is, hiszen a textilt ma már a környezetteremtő művészetekhez sorolják a kritikusok is. Az anyag adottságaiból, lehetőségeiből kiindulva szuverén kifejezési formát, az önkifejezés szabadságát teremtették meg a textilművészet megújítói, s ma már egyértelműen felzárkózott a kiállító művészetek közé ez az öntörvényű műfaj is.

A Budapesti Történeti Múzeum öt textiltervező művész — Bajkó Anikó, Gink Judit, Golarits Erzsébet, Gulyás Katalin, Szalontai Éva — kézifestett, kézinyomott textíljeit mutatja be. *Gink Judit* monumentális kék-fehér kompozícióján mintha felhők kúsznának, míg barna-zöld-fehér színösszeállítású textilje a föld domborzatára emlékeztet. *Gulyás Kati* nyers alapon piros-fehér állatkákkal díszített lepedői, párnái, *Bajkó Anikónak* a Nikex irodaházba tervezett habkönnyűnek látszó, szép színösszeállítású térelválasztója, *Golarits Erzsébet* természetes anyagú — len, pamut — fényáteresztő vagy fényelzáró függönyei, erőteljes, határozott, grafikus jellegű kompozíciói, *Szalontai Éva* egyszerű, nemes színű térelválasztói, Gink Judit fehér terítőjéhez harmonikusan illeszthető szalvétái egyetlen, középen elhelyezett mintáikkal az anyag nyilvánvaló szépségéről, a megmunkálás egyszerűségéről tanúskodnak. Szín, ritmus, harmónia. Így jellemezhetjük összességükben az öt művész textíljeit, melyeket mindezek mellett a célszerűség jegyében készítettek, nagy szakmai tudással, egyéni, eredeti fantáziával.

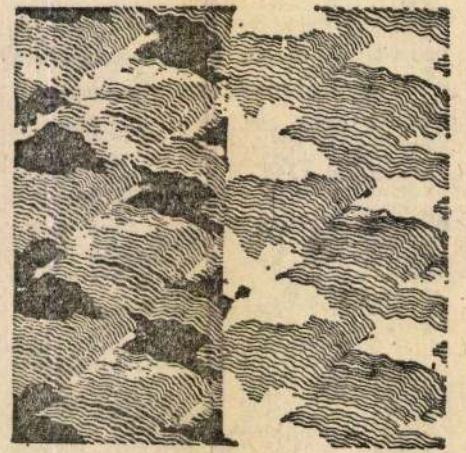

Golarits Erzsébet textilterve

cs. m.

SEMMELWEIS ORVOSTUDOMÁNYI MÚZEUM I., Apród u. 1—3. Tel.: 351—934). Képek a gyógyítás múltjából (áll. kiáll.). A magyar vöröskereszt száz éve (időszk kiáll.). Nyitva: 10.30—18.00 óráig.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12. Tel.: 672—190). A tűzvédelem fejlődése (áll. kiáll.). Gépkocsi-tűzesetek. (Időszk. kiáll.). Nyitva: szerdán, csüt., pént. 9—16 óráig, vas. 9—13 óráig.

POSTAMÚZEUM. (VI., Népköztársaság útja 3. Tel.: 427—938).

MAGYAR BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.).

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29. Tel.: 164—123).

BAJOR GIZI EMLÉKMÚZEUM (XII., Stromfeld Aurél u. 16. Tel.: 851—998). Nyitva: kedd, csüt., 15—19 óráig, szomb., vas. 11—18 óráig.

ÖNTŐDEI MÚZEUM (II., Bem József u. 20.) Nyitva: naponta 10—17 óráig.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 8.) Magyarok az olimpiai játékokon c. kiáll.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.).

LISZT FERENC EMLÉKSZOBA (VI., Liszt Ferenc tér 8. III. em.) Nyitva: hétfőn és csüt. 14.00—16.30-ig.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Kossuth L. u. 93.) Helytörténeti emlékek a XX. kerület múltjából (áll. kiáll.). Vásárhelyi hétköznapok — fotókiállítás a Néprajzi Múzeum anyagából. márc. 28-ig.

RÁKOSPALOTAI MÚZEUM (XV., Kossuth u. 39.) Rákospalota néprajza a XIX—XX. században. Nyitva: csütörtökön 14—18 óráig, vasárnap 9—13 óráig

A KIÁLLÍTÓTERMEK PROGRAMJÁBÓL

A kiállítások hétfő kivételével, általában naponta 10—18 óráig látogathatók, az ettől eltérő nyitvatartásokat külön jelezzük.

MŰCSARNOK (Hősök tere) Kanadai tájak — grafikai kiáll., márc 28-ig.

HELIKON GALÉRIA (V., Eötvös Lóránd u. 8.) Baranyay András festőművész kiállítása.

FÉNYES ADOLF TEREM (VII., Rákóczi u. 30.)

1982 MÁR 3 1

PESTI MŰSOR

MHSZ SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

barátok Köre középiskolásoknak.

Kedden, 30-án, du. 3-kor: szakköri órák az általános iskolák történelemszakkörei részére. Téma: Az államalapítás és István király. Du. 6-kor: História Klub.

Szerdán, 31-én, du. 3-kor: Történeti Kör — általános iskolásoknak. (Pannónia.)

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Szombaton, 27-én, du. 3-kor: filmvetítés — A múlt emlékei (francia nyelvű vetítés). Du. 6-kor: az Egyetemi Koncertzenekar és Énekkar hangversenye.

Vasárnap, 28-án, de. 11-kor: Vasárnapi kórusmuzsika. Közreműködik: a Hajdúszoboszlói Városi és Pedagógus Kórus. Vezényel: Török Zoltán és Kovács Sándorné.

Kedden, 30-án, de. 12.50-kor: Hangverseny déliidőben. Közreműködik: Gáti István — ének, valamint a Budapesti MÁV Szimfonikus Zenekar. Du. ½6-kor: az MNG Klubjának összejövetele — Vajda Lajos művészete.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Csütörtökön, 25-én, du. 4-kor: az [illegible]

Galavits Erzsébet textilterveit
a Nyíregyházán rendezett kiállításon — mely ápr. 24.-ig látható, —
szerepelnek munkái.

(be): Fiatal iparművésznek kiállítása Nyíregyházán.

Kelet magyarország, 1945. ápr. 18.

Golarits Erzsébet, kézifestett és nyomottanyag tervező

a Magyar Iparművészeti Főiskola Textil Tanszékének végzős hallgatói diploma - kiállításán szerepelnek tervei.

Meglúró

1974. febr. 1.

Golarits Erzsébet,
textilnüvész

-Kulcsár-: Textilnüvészeink
között Velemben.

Golarits Erzsébet, a nyomott anyagok mestere.
Fotók: Tóth Imre)

Vas Népe, 1976. nov. 7.

Golarits Erzsébet

„Ablakok"

Mihály Mária: Szombathely-textil.
Művészet, 1976. augusztus - 14 old al.

Golarits Erzsébet

Kísérleti textil (repro)

" "

Bán András: Megjegyzések a textiles . . .
Művészet, 1977. február – 8. oldal.

Golaritsné Erzsébet

Golaritsné Erzsébet nyomott „Gyűrött textil" - je szerepel a tárlaton.

Mihály Mária: Szombathely - textil.
Művészet, 1976. augusztus - 14. oldal.

Golarits Erzsébet (Bp. 1951-
textiles
1974-ben végzett az Iparművészeti Főiskolát.
Művei szerepeltek az V. Fal és Textil Biennálén
1978-ban Gombaszögben, a Savaria Múzeumban
- katalógus a tárgyaiban -

Golavits Erzsébet, iparművén

L: Droppa Judit

–: Hír 8

Népszabadság Bp. 1978 aug. 26.

Golarits Erzsébet, textilművész

l. Dienes Gábor

—: Pályázati ... Boríték 3.

Mozgó világ, Bp. 1978. Különszám. IV/VII.

Golarits Erzsébet,

VIT-pályázatok kiállítása
Budapest / Magyar Nemzeti Galéria
Április–május

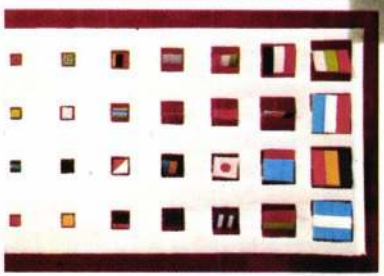

Golarits Erzsébet: Zászló, len, 250x100 cm, 1978 (fotó Milos)

Művészet, 1978. 4. 47. old.-on

Golarits Erzsébet, iparművész

Az Iparművészeti Vállalat olyan bemutató sorozatot tervez, melynek célja az alkotóművész és a közönség kapcsolatának kialakítása. A bemutatót a Budavári Iparművészeti Boltban rendezik. Ebben az évben Kiss Rooz Ilona, Golarits Erzsébet - és még több művész várja az érdeklődőket.

Pesti Műsor, 1980. máj. 7.

Golarits Erzsébet, textiltervező iparművész

a Budavári Iparművészeti Bolt kiállító terem-ben az utóbbi hetekben. a kiállítás sorozat tervei között szerepel Golarits Erzsébet textil-tervező, Benkő Ilona Keramikus műveinek ki-állítása.

Kulturális Magazin

1970. VI. 2. Kossuth 9.00 |Kiné|.

Golarits Erzsébet, textiltervező

KÉT TEXTILTÁRLAT nyílt meg csütörtökön Budapesten: a Helikon Galériában Golarits Erzsébet textiltervező iparművész, a Mednyánszky Teremben Szuppán Irén Munkácsy-díjas iparművész munkáit tekinthetik meg a látogatók.

8.

– Hü

Népszabadság Bp. 1981. júl. 31.

Golarits Erzsébet, textiltervező iparművész

□ GOLARITS ERZSÉBET textiltervező iparművész Szalaghajtogatás című kiállítása ma délután 5-kor nyílik az Eötvös Lóránd utcai Helikon Galériában. A tárlat augusztus 23-ig látható.

–: Golarits Erzsébet

2.

Esti Hírlap, Bp. 1981. júl. 30.

Golarits Erzsébet, textilmüvész

„Egy mintaelem forgatása I–IV."
160 x 160 cm, 1978.

(repr.)

Müvészet, 1980. máj. 28. old.

Golarits Erzsébet, iparmüvén

L: Domanovszky E

Torday Aliz: Iparmüvénet a Vigadóban 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 máj. 10

Plein Art

IX.

Kortárs Művészetek Fesztiválja

2007. Május 18 ■ 19 ■ 20

Budapest ■ IX ■ Ráday utca

K I Á L L Í T Á S O K

Május 18. péntek ■ Ikezawa Takashi ■ Fukui Yusuke ■ Szarka Fedor Guido ■ Szabó Tamás ■ Szikszai Károly ■ Barbara Yoshida ■ **Május 19. szombat** ■ Peltonen Junko ■ Tomomi Ogawa ■ Seiko Kawahara ■ Kereszthury Gábor ■ Tóth Zoltán ■ Tolnay Imre ■ Paizs László ■ Bukta Imre ■ Bán Mariann ■ Horváth Márton ■ Pérely Zsuzsa ■ Péter Vladimir ■ Szilasi Anna ■ Szilágyi Júlia ■ Marko Stojanovič ■ Andrej Tišma ■ Dragan Vojvodič ■ **Május 20. vasárnap** ■ Verebics Ágnes ■ Verebics Katalin ■ Csiki Emese ■ Horváth Dániel ■ Olajos György ■

S Z A B A D T É R I S Z O B O R T Á R L A T

Borsos Róbert ■ Bojti Márton ■ Drozsnyik István ■ Cseh Lili ■ Erős Ágost Koppány ■ Ézsiás István ■ Fock Máté ■ Gvardián Ferenc ■ Hetesi Attila ■ Huszár Andrea ■ Igor Lazin ■ Kopasz Tamás ■ Kontúr András ■ Majoros Áron ■ Márkus Péter ■ Pintér Attila ■ Petrika Kristóf ■ Rabóczky Judit ■ Rajcsók Attila ■ Szabó György ■ Szabó Virág ■

S Z A B A D T É R I M Ű V É S Z Z Á S Z L Ó T Á R L A T

Bányász Judit ■ Bonin Katalin ■ Czeglédi Júlia ■ Csernyánszky Katalin ■ T. Doromby Mária ■ Fogel Márta ■ Golarits Erzsébet ■ Göbölyös Márta ■ Kapolyi Márta ■ Kass Eszter ■ Kecseti Gabriella ■ Kozma Vera ■ Latin Anna ■ Makkai Márta ■ Orient Enikő ■ Prohászka Margit ■ Ruttka Andrea ■ Szeles Judit ■ Tóth Szilvia ■ Zalavári Éva ■

T Á M O G A T Ó I N K

NKA ■ Ferencvárosi Önkormányzat Képviselőtestülete ■ Budapest Főváros Kulturális Bizottsága ■ Goethe Intézet ■ Student Marketing és Kommunikációs Kft. ■ Brillantin Music Service

S Z E R V E Z Ő

Erlin Klub Galéria ■ www.erlin.hu ■

Plein Art

IX.
Kortárs Művészetek Fesztiválja
2007. Május 18 19 20
Budapest IX Ráday utca

P E R F O R M A N S Z O K

Május 18. péntek 20,30h Huszár Andrea

Május 19. szombat 20,30h drMáriás

Május 20. vasárnap 20,30h Szabó Eszter

K Ö N Y V B E M U T A T Ó K

Május 19. szombat 17,30h Házigazda: Kukorelly Endre

Őfelsége Micsiko japán császárné Gergely Júlia

Takamado Hisako hercegnő Göncz Árpád Murakami Haruki

Dr. Erdős György Kanehara Hitomi Nagy Mónika

K O N C E R T E K

Május 18. péntek 21h Egy Kiss Erzsi Zene

Május 19. szombat 21h Trio Yengibarian

Május 20. vasárnap 21h Agostones

T Á M O G A T Ó I N K

NKA Ferencvárosi Önkormányzat Képviselőtestülete Budapest Főváros Kulturális Bizottsága Goethe Intézet Student Marketing és Kommunikációs Kft. Brillantin Music Service

S Z E R V E Z Ő

Erlin Klub Galéria www.erlin.hu

Golarits Erzsébet, iparművész

– : Golarits

Esti Hírlap, Bp. 1980. szept. 12.

5.

Golarits Erzsébet

A művésznő „Egy minta-
elem forgatása" cimű tex-
tilje a nyomás anyagsze-
rűségében megvalósult mo-
tivum szépséget jelent.

Torday Aliz: Textilművészeink motivumválasztása..
Művészet, 1980. május – 25. lap.

Gobarits Erzsébet

A művésznő „Egy minta elem forgatása" címmel 1978-ban a texturamunkaváltozás munkafolyamatának adott művészi megfogalmazást.

Torday Aliz: Textilművészeink motívumi választása
Művészet, 1980. május - 25. lap.

Goláreta Erzsébet

„Egy mintaelem forgatása"
(repro)

Torday Aliz: Textilművészetünk motivum...
Művészet, 1980. május – 25. lap.

Golarits Erzsébet

Golarits Erzsébet 76'ban bemutatott „Gyűrött textil"-je látszólagos fakturaváltozás, ugyanis a gyűrődés nem valódi, nyomassal készült.

Torday Aliz: Textil művészeink motívumválasztása
Művészet, 1980. május – 25. lap.

GOLARITS Erzsébet (textil)

"A másik vonal az analitikus vizsgálódások sora: ezek anyagi és technikai közelitésüek, mint Droppa Judit kötöttanyag tanulmányai, Lovas Ilona szövött és egymásba font szalagfelületei, Golarits Erzsébet pszeudo-textil felületei, Bajkó Anikó textilkémiai kisérletei, vagy ahogy Dobrányi Ildikó az eltérő sürüségü anyagok térbeli elhelyezkedéseit vizsgálta."

In. ÉITZ Péter: A magyar textil kalandjai I.
Életünk, 1986/11. 1028.p.

GOLARITS ERZSÉBET

TEXTILEK ÉS BÚTOROK
Kaposvár, Vaszary János Terem

Lenből és pamutból, e két ma már feltűnően természetes anyagból készíti lakástextiljeit Golarits Erzsébet: nagy méretű fényelzáró és fényáteresztő függönyöket, hozzájuk illő párnákat, terítőket, szalvétákat. Az anyagra „kézi szitanyomással felvitt" mintái erőteljes grafikák, konstruktív megoldásuk világos és sötét sávok váltakozásával teszi mozgalmassá a teret. Alkalmasint kézi festést is alkalmaz, természetes színekkel;

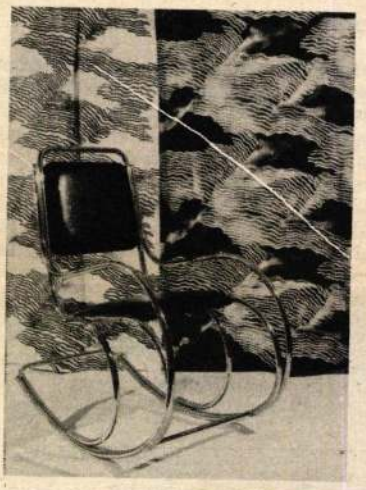

barna—fehér, zöld—fehér. Ezek a nyomott textilek jól illeszkednek a modern lakás együttesébe: könnyen kezelhetők, moshatók, praktikusak. Golarits Erzsébet textiljei *a bútor társaivá* válnak.

A tiszta, tartós, természetes anyagokat kedveli Tagyi Zoltán is, aki üvegből, fémből, bőrből állítja össze kisbútorait. Ötletes „csomóponti megoldásokkal" különböző funkciójú bútorokat — dohányzóasztalok, tárolók, polcok — alakít ki. A görgőkön guruló bútorok több funkciót is képesek betölteni: zenegépek tárolására, virágállványnak, zsúrkocsinak egyaránt alkalmasak. Bőr karosszékei és különböző méretű, könnyű asztalai egyszerű szerkezetűek és igen tartósak. Tagyi Zoltán célja az esztétikum és a kényelem minél tökéletesebb kielégítése. Mégpedig a legegyszerűbb szerkezettel, egyértelmű formai megoldásokkal. Ami azt is eredményezheti, hogy munkái nem csupán luxuslakásokban lesznek megtalálhatók — hiszen a *korszerű* formatervezés célja a minél nagyobb számban előállítható kép és hasznos tárgy. *(Képünkön karosszék függönydrapériákkal)*

Pellionisz Valéria

a különféle szerzetesrendekhez tartozó lámák kaparintották meg a hatalmat; az irányzat innen terjedt tovább Mongólia, illetve Nepál, Bhután, Ladakh felé. A kívülállónak szinte követhetetlen ez a hangyabolyként nyüzsgő panteon. Mindenesetre kiválóan szolgálta a teokratikus államot.

T 3

neszámokat zenekarkíséretes recitatívó köti össze. Az eredetiben viszont prózai szöveget alkalmazott Bizet. Az őspartitúrában olyan részletek is szerepeltek, amelyek a későbbiek folyamán kimaradtak, például Don José és Escamillo kettősének nagy része. Ezek is hallhatók a Hungaroton új lemezén, amelyet a Deutsche Grammophon Gesellschafttól vettek át. A produkciót korunk egyik legnagyobb karmestere, Claudio Abbado vezényli. Teresa Berganza a címszerepben nem elsősorban nagy hanggal, hanem inkább választékos zenei-színészi eszközökkel ragadja meg a hallgatót. Placido Domingo, mint Don José, a szólam lírai és drámai részleteit egyaránt kiválóan oldja meg. Sherrill Milnes tömör, sötét baritonja jól érvényesül Escamillo szerepében. *(Deutsche Grammophon Gesellschaft — Hungaroton)*

Kertész Iván

Müvészet, 1974. 2. 10. old.

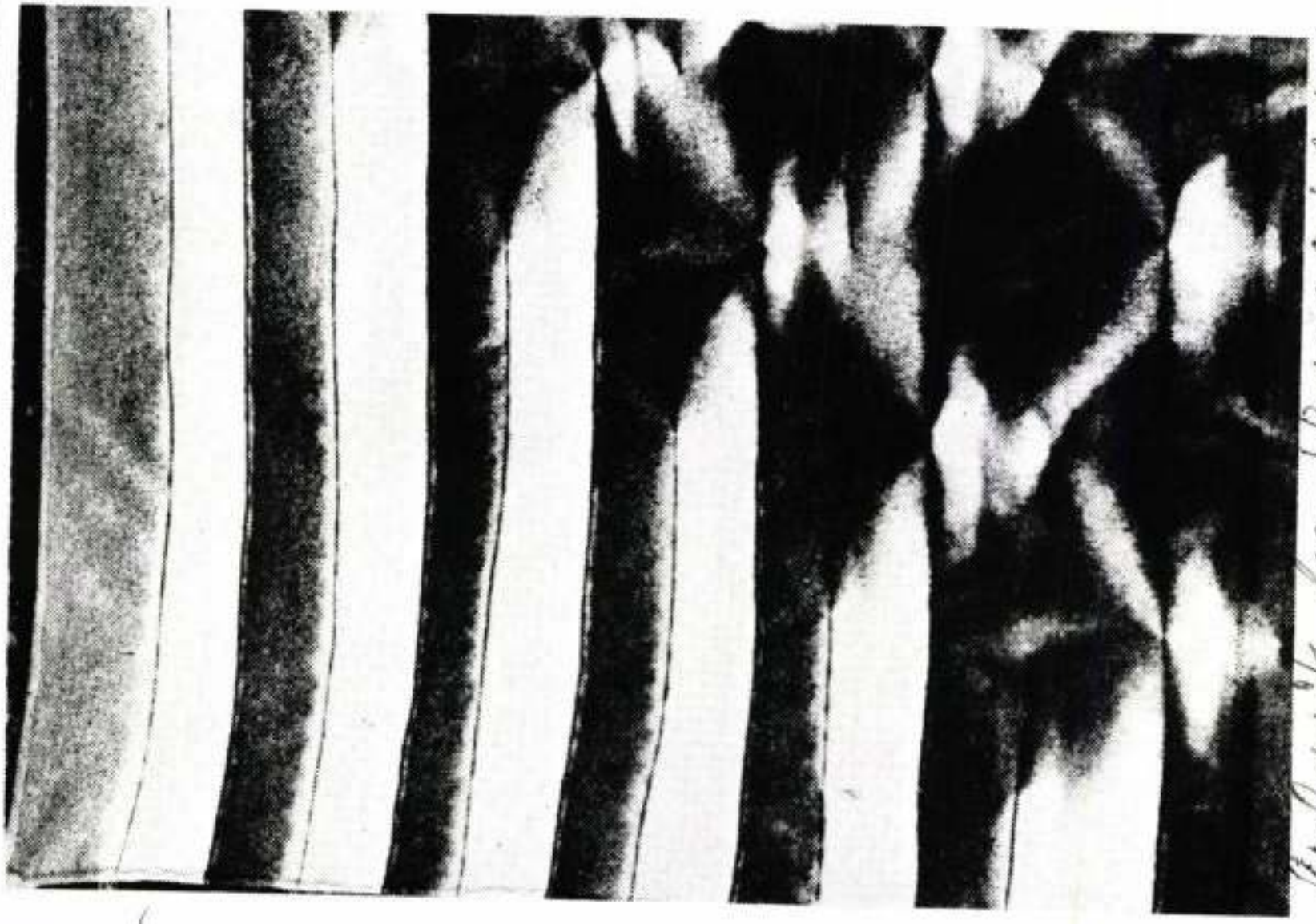

Golavits Kornélet: Kiséreleti tétel, pamutvárnon, egyéni technika 40x60 cm.

egyes fázisokban a művészekre rótt feladat mindig kettős: nemcsak a műtermelés a dolguk, de a feladat elvi értelmezése is. Minitextil, textilgrafika, kézművesség (hat fiatal iparművész csoporttá szerveződése), Lépés

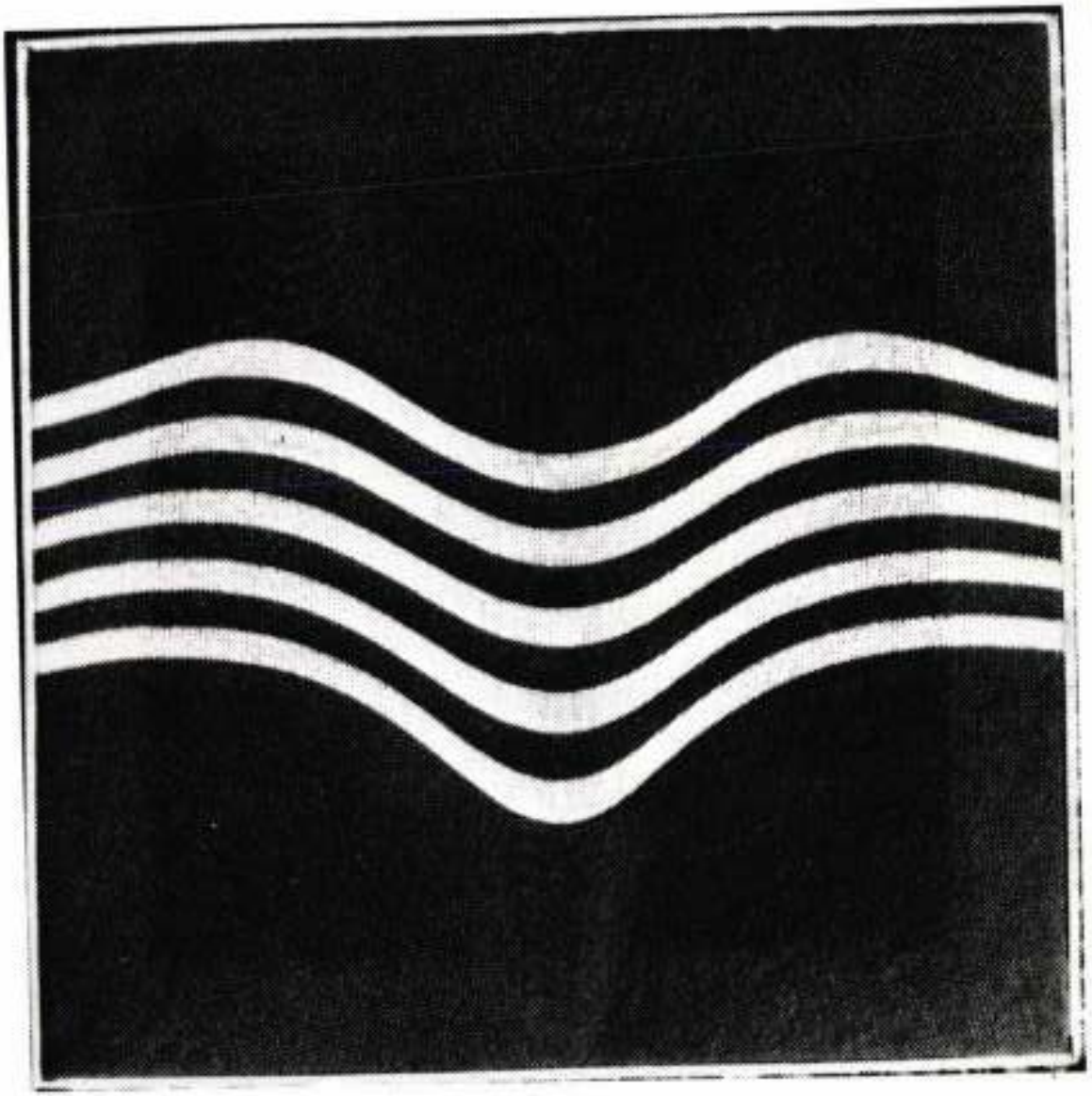

Golarits Gyula klz.
Kalitka

IV. Képzőművészeti, felsőművészeti, kézügyességi és bélyegkiállitás, Bp. 1936, december, 7 l.

ÉPÜLET,
oszlopos, benne ásványokból összerakott tájban Krisztus az Olajfák hegyén.
Fa és kő, mag. 16 cm.
XVIII. század.

HÍMZŐ NŐ,
faberakású kép.
32×21 cm.
XVIII. század.

LEGYEZŐ,
két darab, festett jelenettel.
XVIII. század.

LEGYEZŐ,
kerek, zöld vászonból, tausírozott ezüstnyéllel.
Szélessége 30·5 cm.
Német, XVIII. század.

ÉKSZERSZEKRÉNY,
ébenfa, márványdísszel.
XVIII. század.
Ipolyi Biharvármegye, 329. szám.

ASZTALDÍSZ ÉS GYERTYATARTÓ,
utóbbi négy darab.
XIX. század eleje.

DÍSZHINTÓ-MODELL,
fémből.
XIX. század eleje.

mikroprop
mp
Felelős kiadó: Köteles István

GOLARITS ERZSÉBET
SZARADICS ANTÓNIA
MOLNÁR J. IVÁN

GOLARITS ERZSÉBET

Az alkalmazott textilek között leginkább a függöny téma érdekel. Méretei miatt szabadabban komponálhatók, kézműves módszerekkel készülnek.
A nyomottanyagokban a nyomással-sokszorosítással járó ismétlődő ritmusokat, a nyomottanyagok kemény rajzosságát és lágy színezési lehetőségeit élvezem.

Egyéni kiállítások:

1976. Pinceműhely — Szentendre
1980. Vaszary Terem — Kaposvár
1981. Helikon Galéria — Budapest
1982. Medgyessy Terem — Debrecen

Csoportos kiállítások:

1975. Magyar Miniatür Textilek — Szombathely
1976. IV. Fal- és Tértextil Biennálé — Szombathely
II. Nemzetközi Minitextil Biennálá — London
1978. V. Fal- és Tértextil Biennálé — Szombathely
III. Nemzetközi Minitextil Biennálé — London
III. Nemzetközi Textil Triennálé — Lódz
1980. A kéz intelligenciája — Műcsarnok Budapest
1981. Objektív Szituációk. . . — Műcsarnok Budapest
1982. Kézifestett, kézinyomott textilek — Történeti Múzeum Bp.
1986. Textiltervek, '85 — Budapest, Lajos u. Kiállítóház

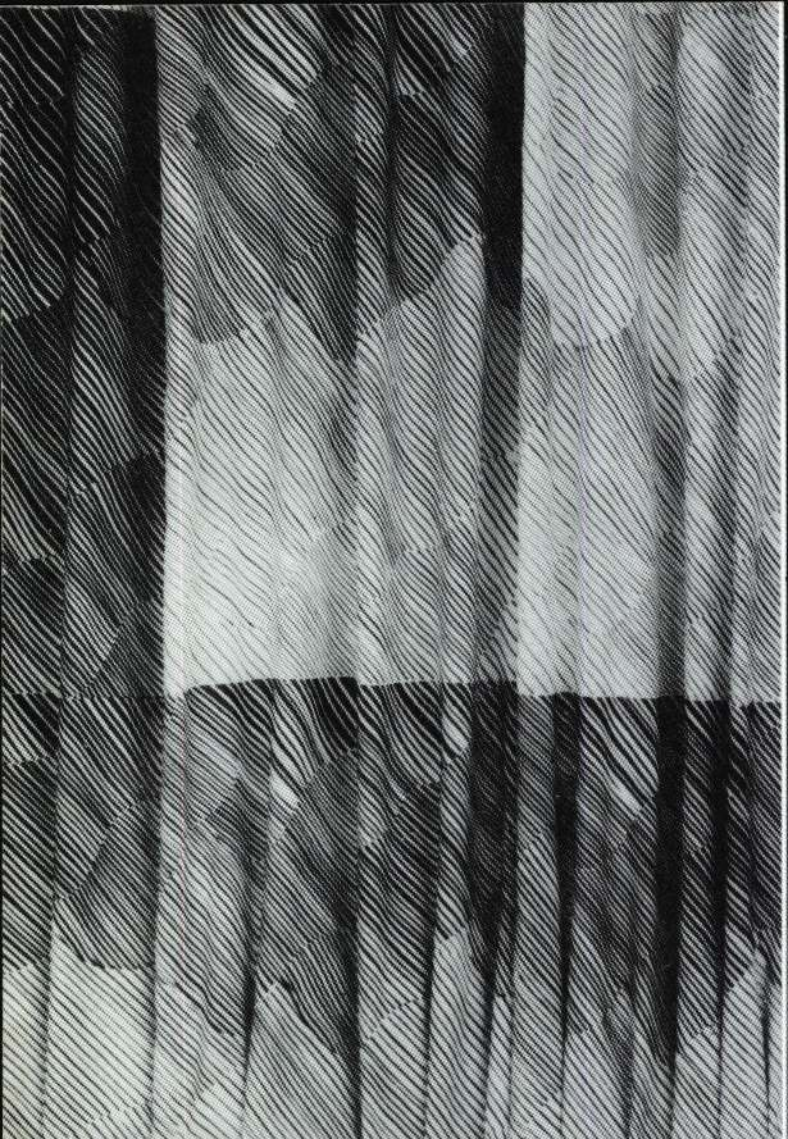

GOLARITS ERZSÉBET
„Függöny részlet"
Kézi nyomás

FOTÓ: MOLNÁR GÉZA

Golarits Erzsébet

textilterrező

Kiállítása Tapusvári Vaszary János terembén.

Csorba Mária
ülle

Pesti Műsor
1980 dec. 10.

Ch. Ch. Ch. Ch. Ch.

Ch. Ch. Ch. Ch. Ch.

Ch. Ch. Ch. Ch. Ch.

Ch. Ch. Ch. Ch. Ch.

MDK

Golarits István

Plakátmüvészeti Kiállitás Ernst Muzeum 1953.
Kat.

MDK

Golarits István

Képzőmüvészeti Főiskola lo éve

II. Plakátkiáll. 1956. N.Szal.

14. 1.

MDK

Golarits István

Résztvett az Ernst Múzeumban rend. Plakátművészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll. 1953. Kat.

Golcer Frigyes

diszletfestő

Mül. 1879. Esti tanf.

diszitő festészet

Értimisk 1903/4. 46 l.

Golcer Friges

nobránsegéd

nül. 1878. Estitanf

mintárás

Értimisk

- 1902/3

6 B. P.

M.D.K.

Golcz Sándor

Luczia c. zongorázó leányt ábrázoló képét bemutatja a lap.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1884. febr. 24.
VI. évf. 22. sz. 344. lap

Gold Ferenc

(1822 +) Építőmester. Magyarországról 1799-ben jött Kolozsvárra. 1816-1820 Alomok, a Teleki udvarház renoválása. 1817. Kolozsvárott neve szerepel.

Dj. Nagy Margit: Renesánsz és barokk Erdélyben. Bucharest, 1970.

301.

Gold Ferenc

1820-22; Kendilóna, gazdasági épületet képít a Teleki kastély mellé.
1821; Nagynyulas, a Teleki udvarház javítása.

B. Nagy Margit: Kenepsánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

301 l.

Gold Ferenc

1822: Nagyenyed: Váradi Sámuel-nek emeletes házat épít.
1823: előtt. Gyerővásárhely, Bertzenczei János udvarházát építi.

B. Nagy Margit: Renezánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

3011

D Gold Ferenc

könnivesm

1817

l.

Birógernyeszegi

22. l.

2280. Éder Gyula:

Bellerophon.

A jobbra fordulva ágaskodó
tartott lándzsával halálra sebz
ordit. Galukos fia sisakot, job
sarút visel. Arcza csupasz, tes
gasus foltos, de szárnyai fehér

Vászon, méretei 221: 156 c
Vétetett a Képzőmüv. Tarsu
iki 90013 sz. leirattal 1800 Ka

D

Gold Ferenc

Beállott az 1860-as
évek elején.

Kolozsvári antalosok

F. l.

2.

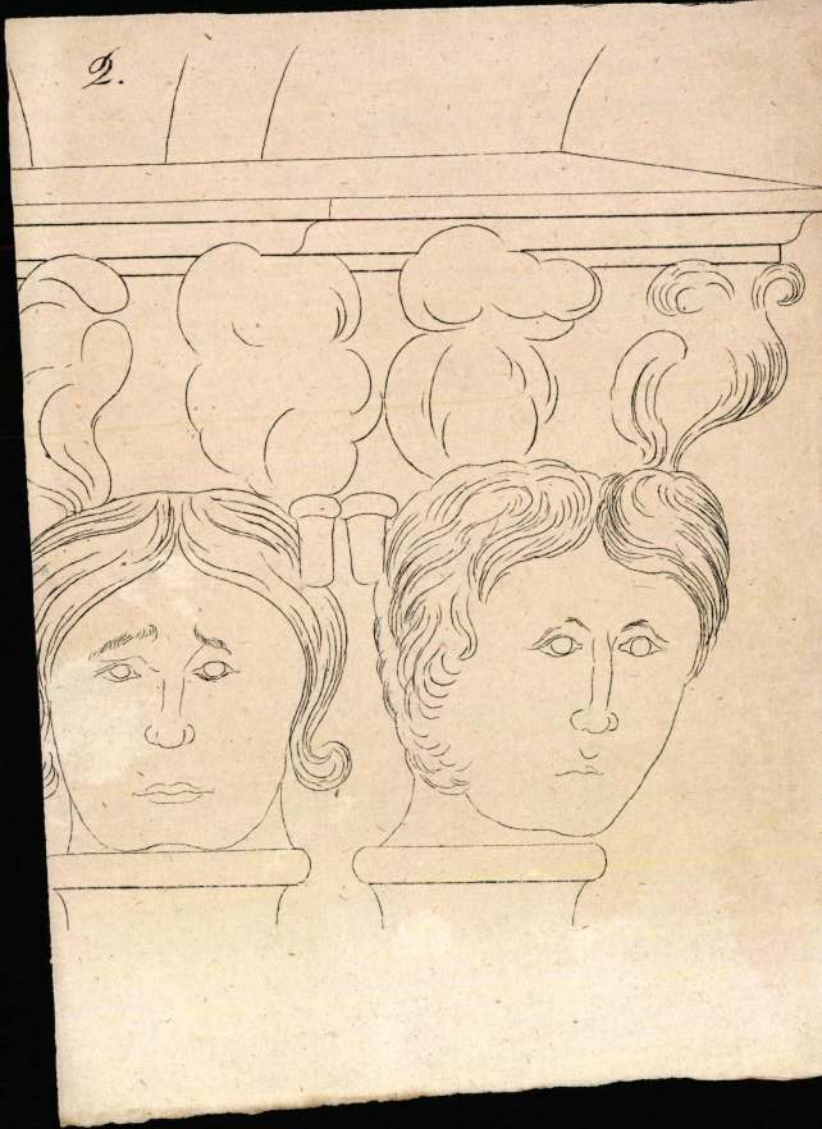

Gold János
festő
71 éves
(baleset)
1951. XII. 27.
Pesterzsébeti Ujlemető

Halotti főkönyv
928

Ø Gold Mátyás

soproni bábsuto

lásd.

Soproni tzemle

1940. 106. l.

Csatkai Endre:

Sopronvármegye

1939. máj. 21.

Szombathely, 1944 március 15

Uram!

Levelezőlapját megkaptam. Nem
hor leszek Budapesten. Minden esetre
fogom megkérve, hogy ahadóhoztatása
budapesti levelezőkor (YLG-540) kérnék
az ismeli jeles és dátmus bélyegek érde-
nek minden magyar bélyeggyűjteményt
szakit esetben az adatgyűjtést, amenny-
, jobb időkre hagyjuk.

Szivélyesen üdözli: Visnyaländor

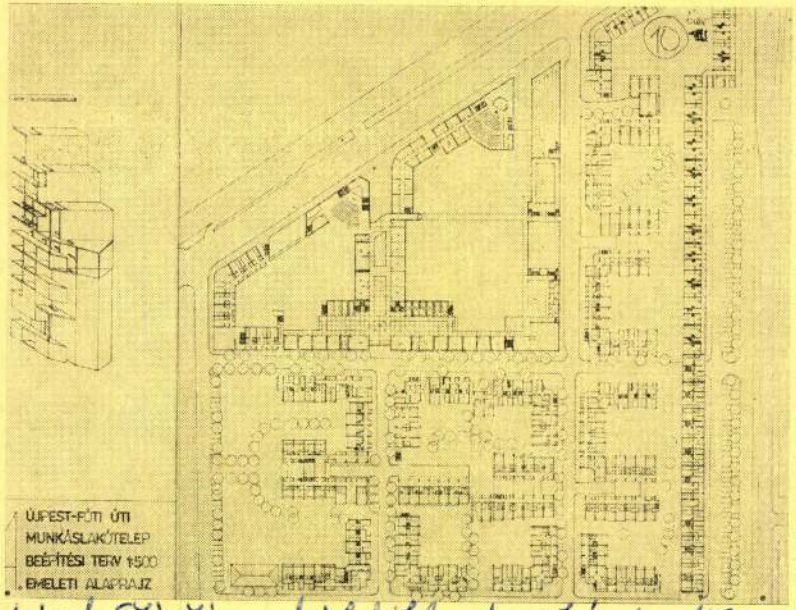

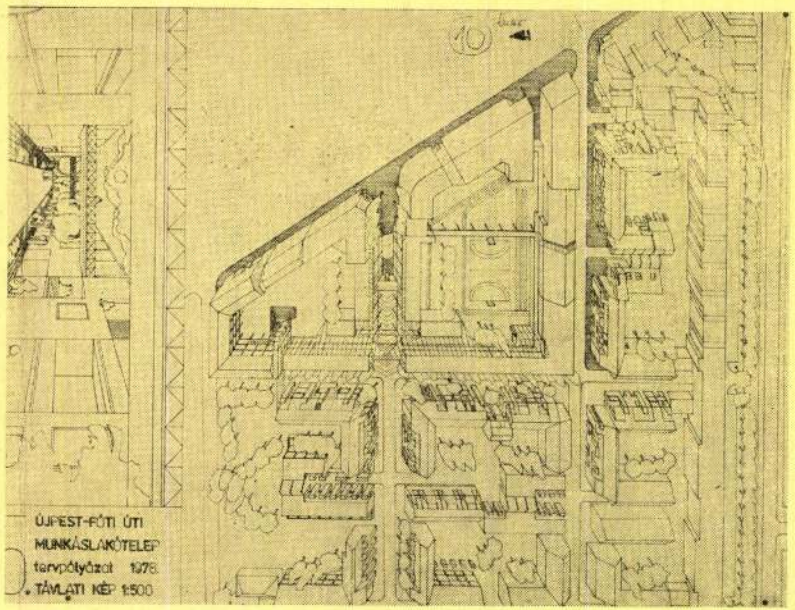

Golda János

Újpest, Fóti úti munkáslakótelep tervpályázata, 1979

Kiemelt megvételt nyert 10. sorszámú pályamű

Szerzői: **Golda János**
Noll Tamás
Thoma Ágnes
munkatársak
Szőke László
Horváth Zoltán

„A terv a pályázatra beérkezett azon megoldások közé tartozik, amelyek a területet folyamatosan, tömbönkénti rekonstrukcióval, az értékes, meglevő épületeket felhasználva építik át. Nem a hagyományos »lakótelep« szerkezeti és elvi funkcióját követi, hanem organikus, jellemző hangulatú, egymással kapcsolódó udvaros rekonstrukciós elvet követ. Ez egyben zöldterületi rendszerének is alapja. A terület meglevő értékes vegetációját meghagyja, illetve az udvarokat jól kapcsolja erre a gerincre.

A beépítésben következetes markánssággal — de egyben vitathatóan —, jelentkezik a panelos szerkezetű és nyomasztónak ható Fóti út menti »védőfal«.

Ezzel szemben szerencsésebb a tömbbelsők kellemes arányú beépítése. Az ezekben elhelyezett »otthonházak« sokkal kedvezőbben és hatékonyabb módon funkcionálnak, mint a hagyományos szállórendszerű tömbök, a különböző korosztályok együttlétét és a kollektív életmód kialakulását nagymértékben elősegítik; kérdéses azonban, hogy enyyire decentralizáltan kell-e ezeket elhelyezni. Ez gazdaságossági szempontból sem indokolt.

Az ifjúsági és öregek házára adott alaprajzi javaslatok korszerűek. A meglevő épületeket logikusan használják fel a tervezők. Iskola-tanterem száma alulméretezett, egyéb közösségi létesítményei viszont túlméretezettek (művelődési központ). A területen elhelyezett lakások 22%-ában 5 szintes, 10%-ában 4 szintes és 60%-ában 2 szintes megoldásokat terveznek. Ugyanakkor 108 db régi lakást is átmentenek. Középmagas épületek nincsenek.

A terv egyedi hangulatú városszerkezeti rendszert alakít ki, mely azonban több helyen vitatható, (elsősorban beépítési szempontból). Az eredeti utcarendszer és a sok meglevő épület megtartásával igyekszik átmenteni a terület sajátosságait, illetve ezt a régi munkáskolóniák hangulatát idéző tartalommal betölteni."

Magyar Építőművészet 1979/5

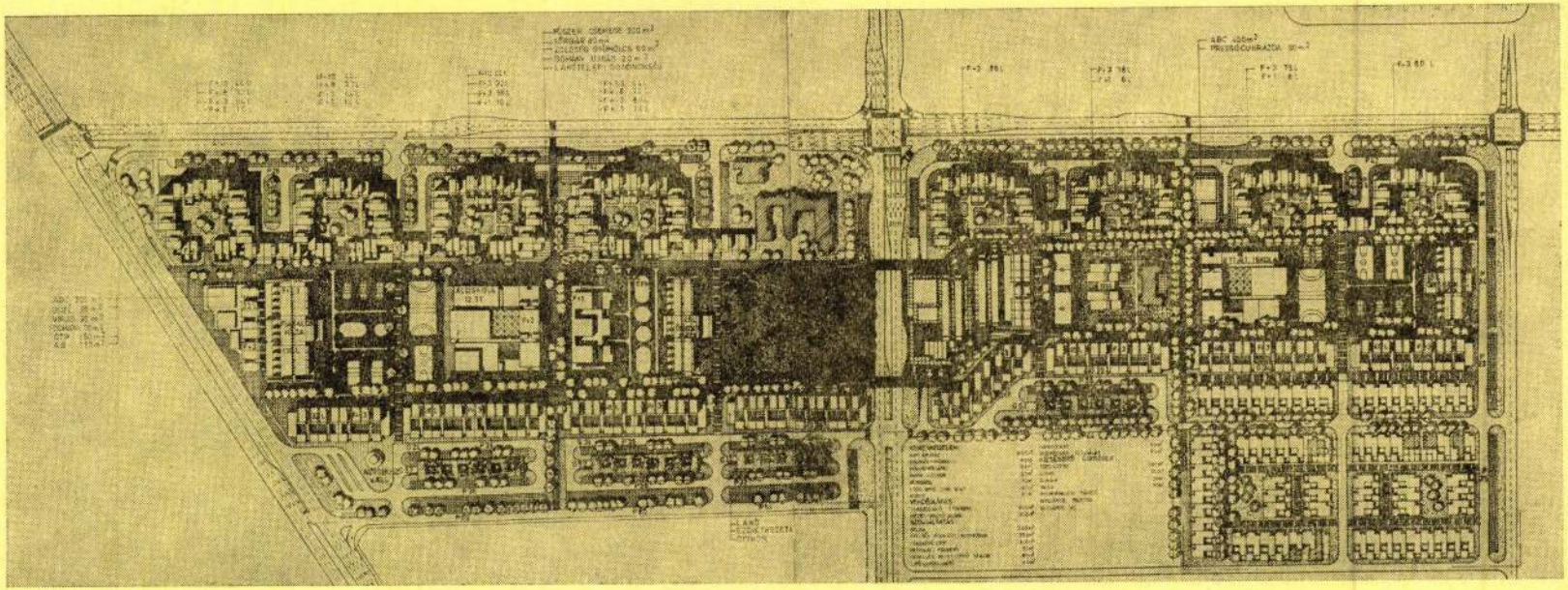

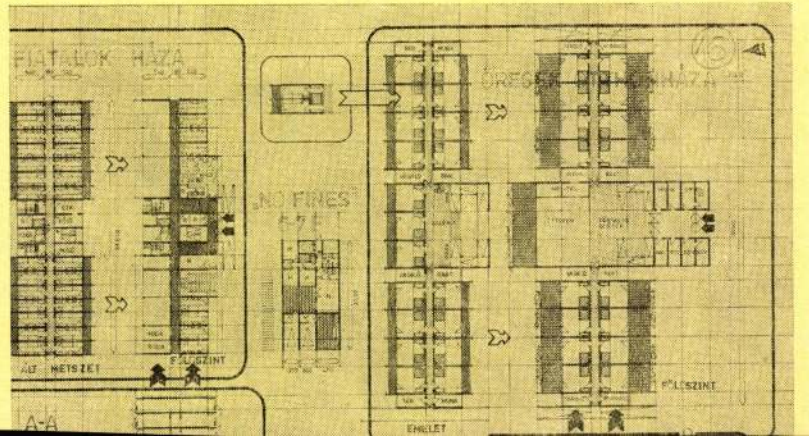
FIATALOK HÁZA
ÖREGEK MUNKÁZA
NO FINES
ÁLT METSZET
FÖLESZINT
FÖLESZINT
EMELET
A-A

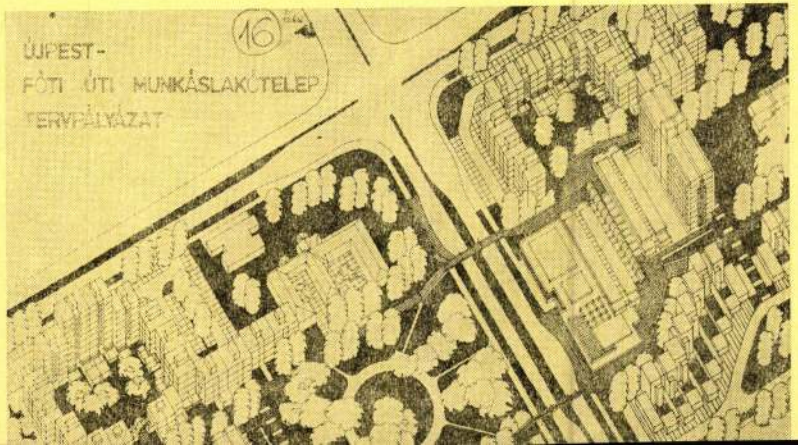
16
ÚJPEST-
FÓTI ÚTI MUNKÁSLAKÓTELEP
TERVPÁLYÁZAT

MATARKA - Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa

1. Csikós Gábor: Feltűnő szerénység : családi ház Óbudán, építészet:Golda János, Mészáros Erzsébet . - In: Atrium, ISSN 1219-0101 , 2007. (12. évf.), 1. sz., 18-21. p.
2. M-Teampannon Építész és Mérnöki Iroda Kft. - Golda János, Noll Tamás, Juhari Katalin, Madzin Attila, Koszorú Lajos, Csavarga Rózsa - Nem elavult műfaj - Golda János, Noll Tamás, Juhari Katalin építészekkel Farsang Barbara beszélgetett . - In: Octogon : architecture, design, ISSN 1418-4229 , 2007. (7. évf.), 2. sz., 76. p.
3. Somlyódy Nóra: Töredezett világ : családi ház a Római-part mögött, építészet:Golda János . - In: Atrium, ISSN 1219-0101 , 2006. (11. évf.), 5. sz., 4-7. p.
4. Somlyódy Nóra: Belső távlatok : családi ház Biatorbágyon, építészet:Golda János és Mészáros Erzsébet . - In: Atrium, ISSN 1219-0101 , 2006. (11. évf.), 3. sz., 28-31. p.
5. Somlyódy Nóra: Ház - család - regény : családi ház Nagykovácsiban, építészet:Golda János . - In: Atrium, ISSN 1219-0101 , 2006. (11. évf.), 1. sz., 10-15. p.
6. Somlyódy Nóra: Ihlető terek : a Debreceni Egyetem új épülete, építész: Golda János, Szenderrfy Gábor . - In: Atrium, ISSN 1219-0101 , 2005. (10. évf.), 5. sz., 62-67. p.

Vissza a találatokhoz

Golda Jones

GOLDA JÁNOS
(1953)

28 405

„kiegyensúlyozott, egyenletes színvonalú építészeti tevékenységéért"

1977-ben szerzett építészmérnöki oklevelet a BME-n. Ezt követően Miskolcon az Északmagyarországi Tervező Vállalat (ÉSZAKTERV) munkatársa. 1980–1982 között elvégzi a MÉSZ Mesteriskoláját. 1989-től a Teampannon Építész és Mérnöki Iroda munkatársa előbb Miskolcon, majd 1995-től Budapesten. Részt vett a Miskolci Építész Műhely megalapításában. 1989 óta a Mesteriskola vezető építésze. 1996–1999 között külsős korrektor a BME Középülettervezési Tanszéken.
Fontosabb megépült tervei: Vaja, r. k. templom (1979–1987); Miskolc, Meteorológiai obszervatórium – Napház (1987); Miskolc, Bató-ház Kereskedelmi Központ, (1993–1994, *Noll Tamással, Maros Tamással*); Sátoraljaújhely, Elzett-Ceta Repülőgépmotorgyár (1994, *Noll Tamással*); Szeged, Piarista gimnázium, kollégium és templom (1997–2000, *Madzin Attilával, Maros Tamással, Hámori Judittal*), sikeresen szerepelt tervpályázatokon.

Szeged, Piarista gimnázium, kollégium és templom

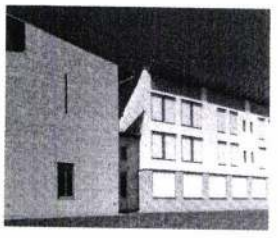

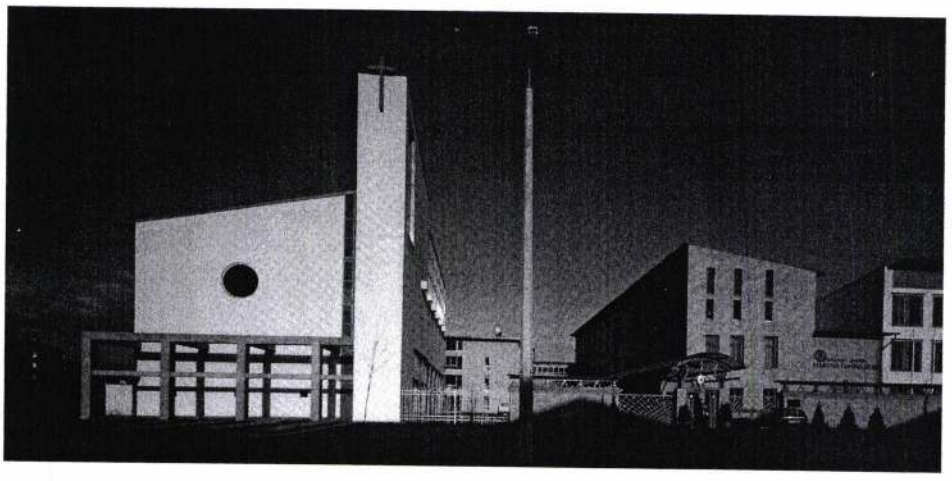

IRODALOM: (1) Miskolci Építészműhely. Építészek kollektív háza és egyéb. Mé 1988/6. p. 12–15., 51–52.; (2) *Dercsényi Balázs–Hegyi Gábor–Marosi Ernő–Török József:* Katolikus templomok Magyarországon (benne: a vajai r. k. templom, p. LVI.–LVII.). Budapest, Hegyi&Tsa Kiadó Bt. 1991.; (3) *Golda János:* Budapesti várakozás. Mé 1996/3. p. 54–55.; (4) Saját családi ház Szentendrén. Érték és Forma 1998/2. p. 6.; (5) Piarista gimnázium, kollégium és templom, Szeged, 1999. Építészek: Golda János, Madzin Attila. Umé 1999/5. p. 101.; (6) Piarista gimnázium és kollégium Szegeden. Al 1999/6. p. 12–17.; (7) Nemesen urbanizált táj – vélemény a Tiszaújvárosi Sportközpontról. Al 2000/1. p. 14–17.; (8) Ybl-díjasok. Mt 2000/1. p. 34.; (9) Ybl-díj 2000. Umé 2000/2. p. 1.; (10) Ybl-díj. Golda János építész. Építész Évkönyv 2000. p. 42–43. A Magyar Építész Kamara kiadványa.; (11) *Golda János:* Dugonits András Piarista Gimnázium, Szeged. Mt 2000/3. p. 2–5.; (12) Otthonos mentalitás – a családi ház Csillaghegyen. Átrium 2001/6. p. 36–39.

„színes, gazdag, kezdeményező és egyenletes színvonalú építészeti mu

A BME Középülettervezési Tanszéken szerze
KÖZTI-ben beosztott, majd önálló tervező. 198
gatója. 1988-tól a Könnyűipari Tervező Vál
1991–1992-ben a Mont-Teampannon Építészir
Claus Fialik, Bécs építész konzulense. 1990-be
ÁLTERV Építésziroda Kft.-t, 1992 óta vezeti
Középülettervezési Tanszéken.
Fontosabb megépült munkái: Szentendre, Batth
recen, Jókai u. 1., 7 lakásos lakóház és üzletek,
Őrbottyán, Református Egészségügyi Gyermek
pest XIII., Váci út 110. ITC IV. Nemzetközi K
ház és műterem (az építész saját háza, 1989–1
Kft., Reálterv irodái (1990–1993, belső bútorter
ók (1994); XII., Szendi u. 1., irodaépület (1996
otthon rekonstrukciója (1997–1999); Nyírbátor
(1998–1999); Budapest VI., Teréz krt., francia

Budapest XII., Szendi utca, műterem és lakóház

Budapest XIII., ITC IV. Váci út, Nemzetközi Kereskedelmi Központ

IRODALOM: (1) Református Egészségügyi Gyermekotthon pest XIII., Váci út 110. Építész: ifj. Kálmán Ernő. Mé 1992/6 mi Központ – ITC IV. Budapest XIII., Váci út 110. Építész: Tátra utca 7. Építész: ifj. Kálmán Ernő. Mé 1995/3. p. 41.; (5 (6) A korszerűség hétköznapjai. Műteremlakás irodákkal. Át di u. 1. Al 1998/2.; (8) Református otthon fogyatékos gyer 1999/5. p. 23.; (9) *Kálmán Ernő:* Műteremlakás irodákkal, Bu Gyermekotthon – bővítés. Magyar Építészet 1989–1999. Gyo bátor. Mt 2000/4. p. 25–27.; (12) *Kálmán Ernő:* Református N p. 34.; (14) Ybl-díj. Umé 2000/2. p. 1.; (15) Ybl-díj. Kálmán adványa.; (16) *Klein Rudolf–Lampel Éva–Lampel Miklós:* Ko

Schény Zsolt

Golda Jones

építészfórum (http://epiteszforum.h

Budapest Szíve ötletpályázat

törzs:

I. díjas 9. sorszámú pályam

vezet tervez k: **Koszorú Lajos, Golda János, Mohácsi Sándor, Madzin Attila**
társtervez k: **Ónodi András, Balogh András, Sz ke Tamás, Varga Bence, Baranyai István, Tábori Attila, Kucsora Zita**
szakági tervez k: **Kiss Károly, Mlakár Vivien**
egyéb munkatárs: **Bor Ferenc, Csizmazia Géza**

---

[0]

[0]

-

Részletes bírálat:

A pályázat világosan mutatja be a jelenlegi közlekedési állapotot és a f város közlekedésfejlesztési koncepciójának releváns elemeit. A pályázó helyesen ismeri fel, hogy a Belváros közúti közlekedési terhelését a kiépül M0 autópálya körgy r és a 4-es és 5-ös Metró belépése jelent sen befolyásolja. A közterületek gyalogosforgalomnak történ visszaadására, a személygépkocsik parkolóházakba, mélygarázsokba helyezésére részletes, jól kidolgozott javaslatokat ad. Helyes a következtetés, hogy a Duna-hidak elhelyezkedéséb l adódóan a Belvárosból a kelet–nyugati átmen forgalom teljes egészében nem szüntethet meg.

A rakpart gyalogosforgalomnak való visszaadása kiváló javaslat – ehhez azonban nem szükséges és nem javasolható a 2-es villamos részbeni felszín alatti vezetése.

A tágabb tervezési terület megoldásain látható a térség alapos ismerete.

A teljes tervezési területet illet en a tervpályázat azokra az elemekre helyezi a hangsúlyt, melyek változása 20 éven belül reálisan megoldható. A lehetséges további fejlesztések számára megfelel keretet és a megvalósítást el segít vonzó környezetet kínál.

A meghatározó terek, gyalogosfelületek szerepe világos, humanizálásukra szép, részletgazdag javaslatokat tartalmaz, ugyanakkor súlyt fektet azok átgondolt rendszerbe foglalására is.

A kiemelt terület tekintetében a pályam komplex szemlélet javaslatot ad. A történelmi városszerkezet kiskörúti vonalának folytonosságát zöldfelületi elemekkel hangsúlyozza, a Gödörnél és a Városház-tömb esetében is a Károly körút vonalát er sít fasort javasol. Rendszerszer en letisztult szerkezeti javaslat.

A Városház-tömb körút fel li építési vonalát úgy állapítja meg, hogy az a Madách tér fel li térfallal tölcsérszer , kiszélesed közterületet hoz létre, finoman nyitva az Erzsébet tér felé. Ez

a szerkesztési elv a Városház-tömb el tti gyalogosfelület tudatos felb vítését, valamint a Deák téri templom térfal-szervez jelent ségének hangsúlyozását eredményezi.

A tömb beépítésénél alapelv a barokk szerkesztés , hangsúlyú építészeti együttes (jelenlegi Városháza) „kisugárzása" és egy „modern, értékálló térképzés" közötti egyensúlykeresés. Hangsúlyozott eszközként a tágan értelmezett transzparenciát alkalmazza, a körút fel l az átláthatóságot és a zárást egyszerre biztosítva. Tömegkompozíciójánál törekszik a tömb térfalainak a környezetbe illeszked , karakteres, határozott érzékeltetésére, ugyanakkor a Deák tér megkülönböztetett jelent ségét felismerve az épület átláthatóságát a Deák téri templom felé tudatosan fokozza.

A pályam a térfalat alkotó épület alsó szintjeinek a közösség számára történ átadásával többszintes, tagolt, fedett fórum kialakítását javasolja, melyhez a nagyvonalú rendezvénytér nyitott városi térként kapcsolódik. A javasolt összetett térrendszer a nagyvárosi közösség sokrét kapcsolatának funkcionális értelmezése. Nagyvonalú, ugyanakkor érzékeny, multi-funkcionális városi tér, a találkozások foglalata.

A pályam összességében a tervpályázat kiírásában megfogalmazott kérdések túlnyomó részére átgondolt, magas színvonalú, jól felhasználható javaslatokat adott.

A pályam összességében a pályam vek között a legjobb javaslatot adta és ezért 9,0 MFt-os I. DÍJBAN részesült.

csatolt dokumentum:
muleiras.pdf [0] (911.12 KB)

Forr
http://epiteszforum.hu/hu/node/14

429780

Golda Johns

Subject: [N&n galeria] meghívó az N&n galéria sorsod borsod címû kiállítására
Date: Sun, 26 Feb 2006 12:31:33 +0100
From: N&n galéria <galeria@nagybalint.hu>
To: N&n levelezõlista <nnngaleria@lists.c3.hu>

az **5 éves** **N&n galéria** tisztelettel meghívja

Önt és barátait

2006. március 1-jén, szerdán 18 órára

sorsod borsod

• golda János •

kiállításának megnyitójára

a kiállítást megnyitja: jelenits istván piarista

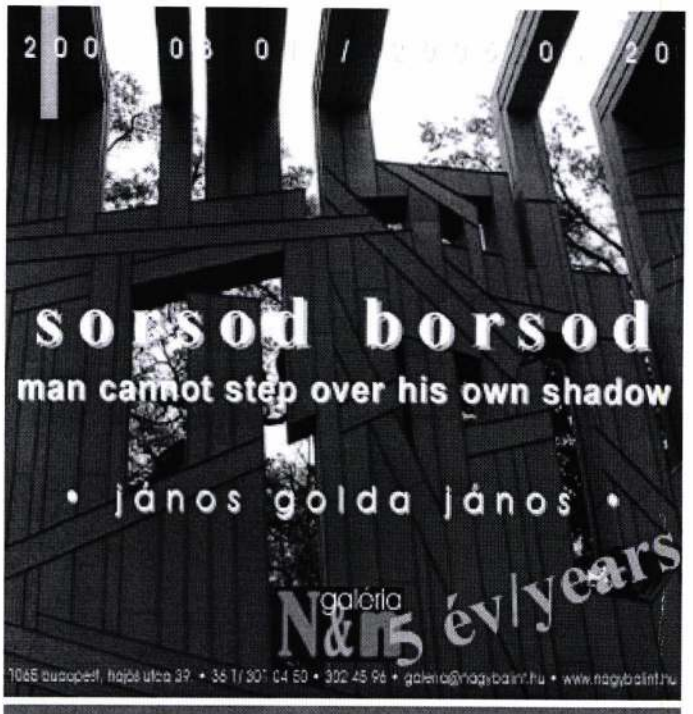
sorsod borsod
man cannot step over his own shadow
• jános golda jános •
galéria N&n
5 év/years
1065 budapest, hajós utca 39. • 36 1/ 301 04 60 • 302 45 96 • galeria@nagybalint.hu • www.nagybalint.hu

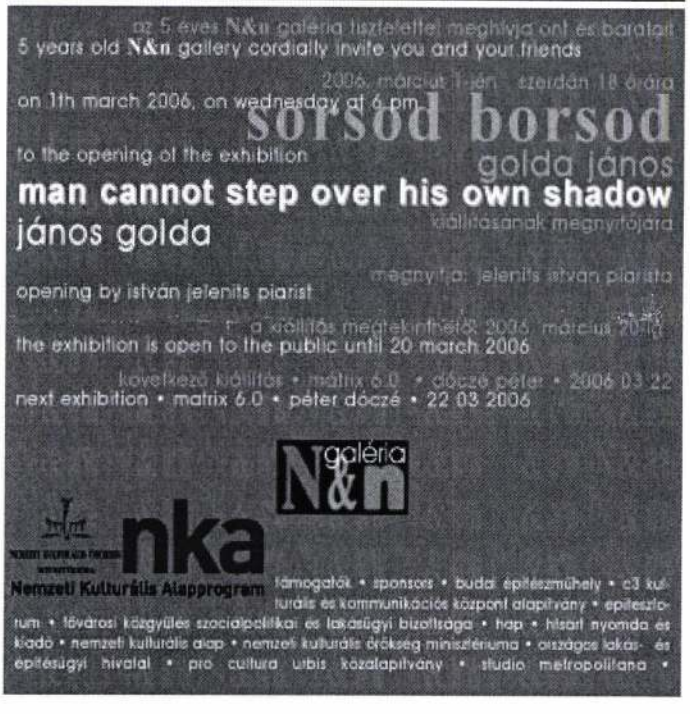
az 5 éves N&n galéria tisztelettel meghívja önt és barátait
5 years old N&n gallery cordially invite you and your friends
2006. március 1-jén, szerdán 18 órára
on 1th march 2006, on wednesday at 6 pm
sorsod borsod
to the opening of the exhibition
golda jános
man cannot step over his own shadow
kiállításának megnyitójára
jános golda
megnyitja: jelenits istván piarista
opening by istván jelenits piarist
a kiállítás megtekinthetõ 2006. március 20-ig
the exhibition is open to the public until 20 march 2006
következõ kiállítás • mátrix 6.0 • dóczé péter • 2006 03 22
next exhibition • matrix 6.0 • péter dóczé • 22 03 2006
galéria N&n
nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram
támogatók • sponsors • budai építészmûhely • c3 kulturális és kommunikációs központ alapítvány • epiteszforum • fõvárosi közgyûlés szociálpolitikai és lakásügyi bizottsága • hap • hisart nyomda és kiadó • nemzeti kulturális alap • nemzeti kulturális örökség minisztériuma • országos lakás- és építésügyi hivatal • pro cultura urbis közalapítvány • studio metropolitana •

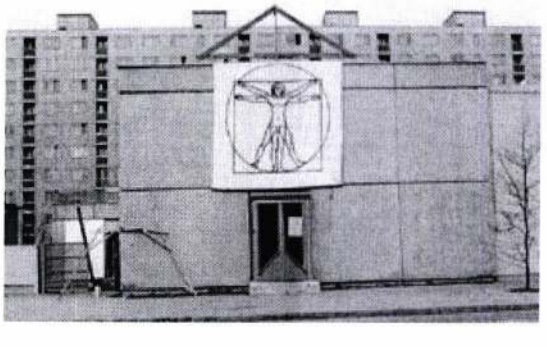

Golda János • Budapest, 1953 07 21 • **tanulmányok** • 1967-71 Budapesti Piarista Gimnázium • 1972-77 BME Építészmérnöki kar • 1980-82 MÉSZ Mesteriskola • **oktatás** • 1986-MÉSZ Mesteriskola • 2000-ÉME Mesteriskola Tanulmányi Bizottság • 1996-BMGE Építészmérnöki kar Középülettervezési Tanszék külsõ konzulens • 2003-SZIE Gyõri Építészmérnöki kar meghívott elõadó és konzulens • 2005-BMGE Építész Szakmérnöki Iskola vezetõ építész • **díjak** • 2000 Ybl díj • 2001 Építészeti Nívódíj • **munkahelyek** • 1977-89 Északterv Miskolc, építésztervezõ • 1989-Teampannon Építész és Mérnöki Iroda, építész vezetõ tervezõ • **szakmai tevékenység** • 1979-95 Miskolci Teampannon Kollektív Lakóegyesület, elnök • 1986-89 Edelény fõépítésze • 1990-98 MÉK-ÉSZ Választmányi, elnökségi tag • 1996-Pest Megyei Építész Kamara Etikai Bizottsági tag • 1998-2000 Mûszaki Tervezés szerkesztõbizottsági tag • 1998 Fõépítészi Tervtanács, Szentendre, Sopron, Gyõr • 2005-MÉSZ elnökségi tag • **csoportos kiállítások** • 1977 Miskolci Galéria • 1980 Miskolci Kollektív Ház • 1982 Diósgyõri Vár • 1987 Varsói Építész Konferencia • 1985 Prága, Liberec • 1982 Budai Várpalota • 1988 Budapest Galéria • 1995 Berlini Mûvészeti Akadémia • 2005 MÉSZ • 2005 Miskolc Kós-ház • **fontosabb megvalósult épületek** • 1979-87 Katolikus templom, Vaja /Thoma/ • 1980-83 330 lakás, üzlet, 16 tantermes általános iskola, Eger Ráchegy • 1983-85 Máv lakások, Miskolc Martintelep • 1986-87 OTP 81 lakás, üzletek, Sátoraljaújhely • 1987 Meteorológiai Obszervatórium Miskolc, Avastetõ • 1992 OTP bank és totózó, Edelény /Máté/ • 1993-94 Miskolci Kereskedelmi Közpon /Noll, Maros/ • 1995,96 Ózdi Városi Kórház új mûtõszárny /Noll/ • 1994-95 Repülõgépmotorgyár és alumíniumdoboz-gyár, Sátoraljaújhely /Noll/ • 1995 Városi Fûtõmû, Ózd • 1992-95 Saját lakóház, Szentendre /Thoma/ • 1996-98 Miskolci Katolikus Gimnázium kollégium és tornaterem /Hajzsó/ • 1996-99 Szegedi Piarista Gimnázium, Kollégium, Rendház és Templom /Madzin, Maros/ • 2004-05 Debreceni Egyetem Élettudományi Épület és Könyvtár /Szenderffy/ • 2001 Családi ház, Római part /Mészáros/ • 2002 Családi ház, Nagykovácsi /Mészáros/ • 2004-05 Családi ház, Óbuda Laborc utca /Mészáros/ • 2005 Családi ház, Biatorbágy /Mészáros/ • 2005-2006 Magyar Design Központ /Erzsébet téri volt autóbusz pályaudvar /Madzin, Mészáros/ • 2005-06 Csokonai Szálloda, Budapest, Csokonai utca /Madzin, Varga/ • **fontosabb tervpályázatok** • 1978 Újpest Fóti Úti Munkáslakótelep II. díj /Noll, Thoma/ • 1979 Zalaegerszeg, Mintalakótelep /Noll/ • 1980 Varsói Konfrontációk /Bodonyi és társai/ • 1980 Miskolc, Avas-Dél lakások, megvétel /Dobai, Noll/ • 1980 Csontváry Múzeum a Hõsök Terén, mesteriskola felvételi • 1985 Légfûtéses lakóházak I. díj /Noll, Viszlai/ • 1989 Avasi Ökumenikus Templom /Thoma/ • 1994 Miskolci Városközpont • 1994 EXPO-96 kulturális- és sportlétesítmények II. díj /Noll, Juhari, Magyar/ • 1996 Nemzeti Színház, megvétel /Madzin, Mátrai/ • 1998 Sport- és szabadidõközpont, Mosonmagyaróvár /Hajzsó, Madzin/ • 1998 TVK irodaház, Tiszújváros /Paulin, Madzin/ • 1999 Szegedi Pathológia, I. díj /Juhari, Noll/ • 2001 Spenót ház, I. díj /konzulensként, Borsai Attilával, Csendes Mónikával, Herczeg Lászlóval, Szokolyai Gáborral/ • 2000 Városliget Kisföldalatti új megálló, I díj /Szenderffy/ • 2003 Budapest 4-es metró állomások építészeti kialakítása, megvétel /Szenderffy/ • 2003 SOTE elméleti tömb, I. díj /Juhari, Noll, Madzin/ • 2002 Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhely, I. díj /Boór, Noll, Madzin/ • 2005 Korányi Kórház rekonstrukció /Madzin, Noll/ • 2005 Városháza Ügyfélszolgálat, Szentendre, II. díj /Noll Márton, Varga/ • 2005 Borsodchem Központi Laboratórium /Mészáros/ • 2005 Idõsek Otthona Baracs, I. díj /Madzin/ • 2005 Ötcsoportos Óvoda,

Szentendre, II. díj / Varga/ • **mûhelyek, mesterek, tanítások** • Miskolci Mûhely 1977-1995 Bodonyi Csaba - A közösség és a város új formáinak keresése • Mesteriskola 1980- Arnóth Lajos - Mesterek és tanítványok szabadiskolája: Nyitottság és felelõsség • Középület Tanszék 2000 Cságoly Ferenc - Kultúra és építészet viszonyának újraértelmezése • Gyõri Mûhely 2003- Czigány Tamás - A „Hely Szellemének" tárgyszerû és költõi megközelítése

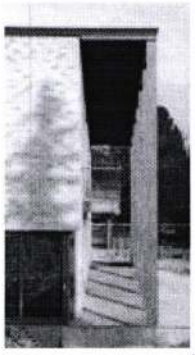

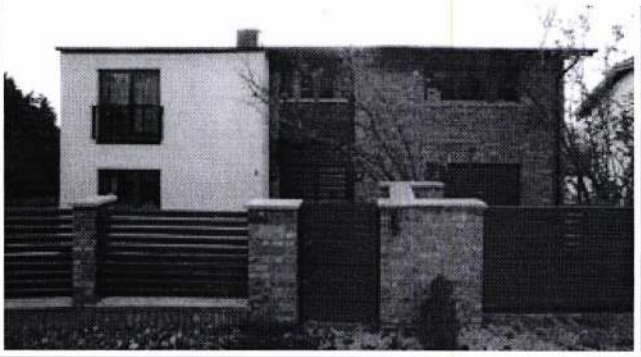

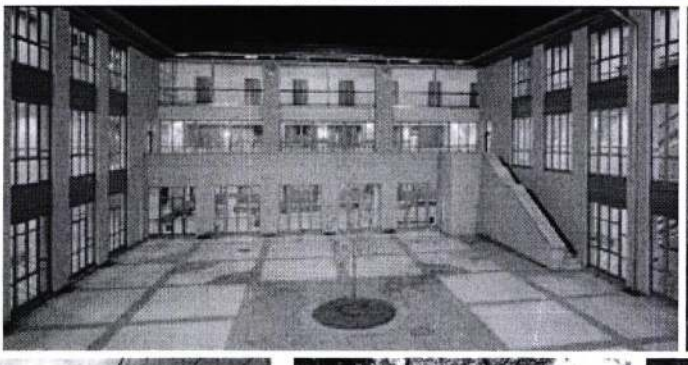
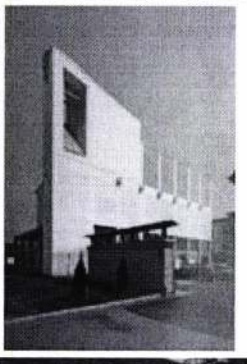
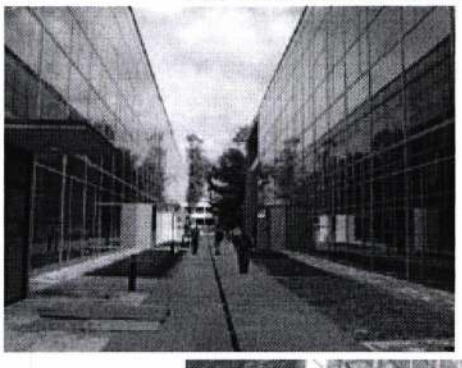
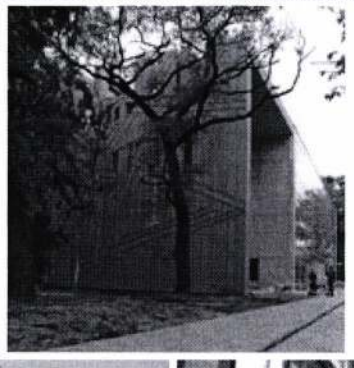

magyar építőművészet
m-e-m

m-e-m Magyar Építőművészet | m-e-m Hungarian Architecture | Vizuális Kultúra

Okrutay Miklós

Egy kapcsolat intenzitása
Debreceni Egyetem, Élettudományi Központ és Könyvtár

építész: Golda János, Szenderffy Gábor

Generáltervezõ: M-TEAMPANNON Építész és Mérnöki Iroda Kft.
Építészek: Golda János és Szenderffy Gábor
Szobrászm vész: Megyik János (kapuzat / gate)
Építész tervezõtárs: Mészáros Erzsébet
Könyvtár belsõépítészet: Kamarás Bálint, Molnos Attila
Belsõépítész munkatársak: Akucs Levente, Varga Bence
Statikus: Kenese István – Megalit Kft., Révy Antal – M-Teampannon Kft.
Statikus munkatársak: Berki Gabriella, Suhajda Péter
Épületgépész: Cservenyák Gábor – M-Teampannon Kft.
Elektromos tervezés: Kucskár Mihály –Vill-Art Kft.
Közm vek: Nagy József – KELETTERV Kft.
Kerttervezõ: Balogh Péter, Sándor Tamás – Sándor és Tsa. Kft.
Generál kivitelezõ: HUNÉP Építõ Rt.

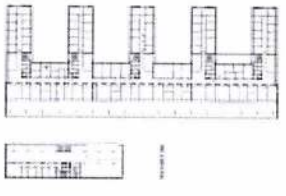

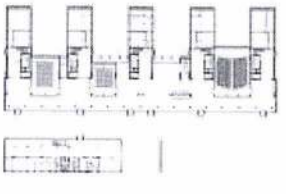

A debreceni egyetem alapításának 1912-es elhatározása vá
Nagyerdõben való terület biztosítása mellett a Nagytemplom
mögül indított új városi tengely kijelölésével az egyetem nem
értelemben is meghatározó közintézményként született meg
fõépülete kiválóan tölti be szerepét, a közel észak-dél tengel
gesztusú monumentalitással zárja le. A Golda János és Szer
Élettudományi Központ és Könyvtár épületegyüttese kapcsá
intenzív kontextuskeresés megélhetõsége.

Az egyetemi fõépület döntõen historizáló hangvétel , az elvá
szintén Korb tervezte Klinika szecessziós pavilonjainak prog
egészíti ki. Az egyetem bõvülésével a második világháborút
épületek nem tudtak hozzátenni ehhez az egységes építésze
kiemelkedõ, Mikolás Tibor által tervezett, a 60-as évek végé
építészeti alkotás értékelhetõ, az eredeti együttessel való ka
nyomokban lelhetõ föl.

A két meghatározó monumentális adottságra – a több kilomé
valamint magára a fõépület tömbjére – hasonló lépték , ugy
eszköztárából építkezõ gesztus a kontextust keresõ válasz.
élmény, ahogyan a telepítést a város szívébõl indított tengel
válik megkérdõjelezhetetlenné, hogy valójában aszimmetriku
szigorúan vett szimmetriát a könyvtártömb külpontos elhelye
állított – az elsõ terveken még nem szereplõ – hatalmas kap
erejét képzõm vészeti objektként való kezelése fokozza. Me
bevonása nem a véletlen m ve: munkásságában folyamatos
ágak közötti határ lebontásának keresése, egyáltalán, a kere
ugyan a keretet az építészek kijelölték, a felületet, a teret a k
határozza meg, a forma felbontásának szabadsága nem kor
tovább tágítja a késõbb választott burkolati anyag, így a kapu
támaszkodó két sík felszabdalásából felsejlõ erõvonalak a fé
másodlagos rendszerrel gazdagodnak. Emblematikus, önnö
keletkezett, mely egymagába s rítve is képes jelképszer en
képviseletére.

A megérkezés ezen érzelmi-szellemi elõkészítése önmagáb
megfeleltethetõ az egyetemi fõépület sugárútról való feltárul

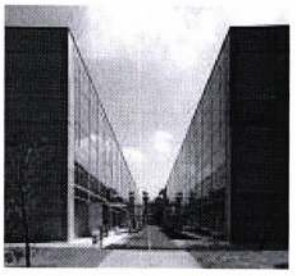

épületének identitását azonban további mai szemlélet megt monumentalitás térbeli érzete archetipikus élmény, Golda és szellemiség megközelítésével él. A rávezetõ tengelyre mer széles épület négy szint belmagasságú aula-tere, az inkább vasbetonpillérek sora, a teljes felületen megnyitott üveghoml beáramló fény tovább már talán nem fokozható ünnepélyess tökéletes, az aula-tér szervesen vesz részt a környezet áram meghatározó ligetes park szinte észrevétlenül torpan meg a

A környezetbe való illesztés további erõteljes gondolata – an megmarad formai játéknak. A fõtömegre merõlegesen álló s értelemben visszahúzódnak, felkínálva ezzel, hogy az egyet kertje finom átmenetként átfolyhassék ide. Az arborétum azc lehetõséggel, kerítése mögé húzódva õrzi zártságát, kihagyt kapcsolatban rejlõ lehetõségeket.

Az épület építészeti programjának születése évtizedes múltr egyetemi integráció tette lehetõvé: az újszer szellemiség korábban különálló egyetemként m ködõ tudomány-, orvosi képzési-kutatási feladatai egyesíthetõek, melyek tengelyébe nem elhanyagolva a gyógyszerkutatási érdekeltségeket sem felügyelte-támogatta, így az épületekre kiírt nemzetközi nyílt legszigorúbb elõírások mentén zajlott.

Ennek megfelelõen a programadás a legapróbb részletekre i jelentve a tervezõk számára. Az épület mintegy 150 labort ta egyedi igényekkel, ennek megfelelõen felszereltségben, alap kialakításban, gépészeti ellátásban ennyiféle egyedi tervezé

A Golda-Szenderffy építészpáros sikere nagyrészt annak is l funkcionális igényeknek is maradéktalanul meg tudtak felelni az alapfunkciók csoportosításából vezették le. Ennek megfel fõtömegben elsõsorban a laboratóriumok, laboratóriumi elõk helyet, sorukat egy-egy szemináriumi terem és PhD-hallgató merõleges szárnyban dolgozószobák, irodák, a vizsgáztatás kerültek elhelyezésre az öt tanszékcsoportnak megfelelõen. ezen öt szárny és a fõtömeg metszéspontjai jelölik ki felülrõl elárasztott kis öblök ezek, jól bontják meg az enélkül talán tú közlekedõtereket.

Ugyan a három emeleti szinten elhelyezkedõ laborok magát szerephez jutnak, a hallgatók elsõsorban a földszinti elõadó- látogatják. Az aula hangsúlyosan átmeneti tér – az erre nézõ sávjaival külsõ homlokzatként szerkesztettek –, melybe „bet klasszikus egyetemi elõadótermek tömegei.

A jól átlátható, ésszer térbeli szerkesztéshez puritán anyag személytelen szürke tónus, hangsúlyosak a nyersbeton felül képviselik a visszafogott eleganciát. Az aulatérben a faburko mintha elbizonytalanodtak volna a tervezõk. Azzal, hogy nén teremteni, önmaguknak mondanak ellent, nem utolsó sorbar anyaghasználatból eredõ tektonikai hatást is.

Az épület külsõ megjelenése ugyanakkor nagyvonalúan egy nyersbeton-üveg-fém hármasára építõ hatás. Különösen elt a könyvtárépületen is – használt, az ablakok szemöldöke alá elõpatinázott vörösréz terpesztett lemez használata. Az oxid fényállásokban más és más színben t nnek fel, izgalmas vib megjelenik a bejárati kapuk fémbetétein is – de leghangsúly annak szobor-hatását tovább fokozva.

arborétum kertje finom átmenetként átfolyhassék ide. Az arborétum azonban nem élt ezzel a lehetoséggel, kerítése mögé húzódva orzi zártságát, kihagyta a jelenleginél nagyvonalúbb kapcsolatban rejlo lehetoségeket.
Az épület építészeti programjának születése évtizedes múltra tekinthet vissza. Létrejöttét az egyetemi integráció tette lehetové: az újszerű szellemiségű Élettudományi Központban a korábban különálló egyetemként működo tudomány-, orvosi és agráregyetemek azonos profilú képzési-kutatási feladatai egyesíthetoek, melyek tengelyében a genetikai kutatások állnak, nem elhanyagolva a gyógyszerkutatási érdekeltségeket sem. A folyamatot a Világbank felügyelte-támogatta, így az épületekre kiírt nemzetközi nyílt (!) építészeti pályázat is a legszigorúbb eloírások mentén zajlott.
Ennek megfeleloen a programadás a legapróbb részletekre is kiterjedt, nem kis kihívást jelentve a tervezok számára. Az épület mintegy 150 labort tartalmaz, gyakorlatilag valamennyi egyedi igényekkel, ennek megfeleloen felszereltségben, alaprajzi és épületszerkezeti kialakításban, gépészeti ellátásban ennyiféle egyedi tervezést vont maga után a feladat.
A Golda-Szenderffy építészpáros sikere nagyrészt annak is köszönheto, hogy ezeknek a funkcionális igényeknek is maradéktalanul meg tudtak felelni. Az épület térbeli szerkesztését az alapfunkciók csoportosításából vezették le. Ennek megfeleloen a középfolyosós hosszanti fotömegben elsosorban a laboratóriumok, laboratóriumi elokészítok, műszerszobák kaptak helyet, sorukat egy-egy szemináriumi terem és PhD-hallgatói szoba szakítja meg. Az öt meroleges szárnyban dolgozószobák, irodák, a vizsgáztatásra is szánt diszkussziós szobák kerültek elhelyezésre az öt tanszékcsoportnak megfeleloen. A függoleges közlekedés helyeit ezen öt szárny és a fotömeg metszéspontjai jelölik ki felülrol bevilágított átriumokkal. Fénnyel elárasztott kis öblök ezek, jól bontják meg az enélkül talán túlzottan zártnak érezheto közlekedotereket.
Ugyan a három emeleti szinten elhelyezkedo laborok magától értetodoen az oktatásban is szerephez jutnak, a hallgatók elsosorban a földszinti eloadó- és szemináriumi termeket látogatják. Az aula hangsúlyosan átmeneti tér - az erre nézo emeleti szintek szalagablakos sávjaival külso homlokzatként szerkesztettek -, melybe „betondobozként" állnak be a klasszikus egyetemi eloadótermek tömegei.
A jól átlátható, ésszerű térbeli szerkesztéshez puritán anyaghasználat társul. Jellemzo a személytelen szürke tónus, hangsúlyosak a nyersbeton felületek, a keret nélküli üvegajtók képviselik a visszafogott eleganciát. Az aulatérben a faburkolat alkalmazásánál ugyanakkor mintha elbizonytalanodtak volna a tervezok. Azzal, hogy némi „melegséget" kívántak teremteni, önmaguknak mondanak ellent, nem utolsó sorban felborítva a következetesebb anyaghasználatból eredo tektonikai hatást is.
Az épület külso megjelenése ugyanakkor nagyvonalúan egységes. Rendkívüli erejű a nyersbeton-üveg-fém hármasára épito hatás. Különösen eltalált a meroleges szárnyakon - és a könyvtárépületen is - használt, az ablakok szemöldöke alá árnyékolóként is lelógatott elopatinázott vörösréz terpesztett lemez használata. Az oxidált vörösréz rácsok a különbözo fényállásokban más és más színben tűnnek fel, izgalmas vibráló hatást keltve. A rézoxid-zöld megjelenik a bejárati kapuk fémbetétein is - de leghangsúlyosabban magán a kapuzaton -, annak szobor-hatását tovább fokozva.

A debreceni egyetem alapításának 1912-es elhatározása városi léptékű tett volt. A Nagyerdoben való terület biztosítása mellett a Nagytemplom, illetve a Református Kollégium mögül indított új városi tengely kijelölésével az egyetem nem csupán szellemi, hanem vizuális értelemben is meghatározó közintézményként született meg. Korb Flóris 1932-re megvalósult foépülete kiválóan tölti be szerepét, a közel észak-dél tengelyű Egyetemi sugárutat barokkos gesztusú monumentalitással zárja le. A Golda János és Szenderffy Gábor tervezte új Élettudományi Központ és Könyvtár épületegyüttese kapcsán a legfontosabb éppen az intenzív kontextuskeresés megélhetosége.

Az egyetemi foépület döntoen historizáló hangvételű, az elvárt reprezentációt szolgáló világát a szintén Korb tervezte Klinika szecessziós pavilonjainak progresszívebb építészeti együttese egészíti ki. Az egyetem bovülésével a második világháborút követoen megjeleno újabb épületek nem tudtak hozzátenni ehhez az egységes építészeti világhoz. Az ezek sorából kiemelkedo, Mikolás Tibor által tervezett, a 60-as évek végén épült bovítés is mint autonóm építészeti alkotás értékelheto, az eredeti együttessel való kapcsolatkeresés szándéka csak nyomokban lelheto föl.
A két meghatározó monumentális adottságra - a több kilométeren hosszan húzódó axisra, valamint magára a foépület tömbjére - hasonló léptékű, ugyanakkor a ma építészeti eszköztárából építkezo gesztus a kontextust kereso válasz. Az épület feltárulásakor sodró élmény, ahogyan a telepítést a város szívébol indított tengely szervezi. Mindez annak ellenére válik megkérdojelezhetetlenné, hogy valójában aszimmetrikus együttesrol van szó, melyben a szigorúan vett szimmetriát a könyvtártömb külpontos elhelyezése megbontja. A tengelyre állított - az elso terveken még nem szereplo - hatalmas kapuzat jut így kulcsszerephez, formai erejét képzoművészeti objektként való kezelése fokozza. Megyik János „társművész" bevonása nem a véletlen müve: munkásságában folyamatosan jelen van a (képzo)művészeti ágak közötti határ lebontásának keresése, egyáltalán, a kereteken kívül való gondolkodás. Itt ugyan a keretet az építészek kijelölték, a felületet, a teret a könyvtárépület geometriája határozza meg, a forma felbontásának szabadsága nem korlátozott. Az asszociációs mezot tovább tágítja a késobb választott burkolati anyag, így a kaput képezo, a könyvtár tömbjére támaszkodó két sík felszabdalásából felsejlo erovonalak a fémlemez korcaiból szerkesztett másodlagos rendszerrel gazdagodnak. Emblematikus, önnön szerepén is túlmutató mű keletkezett, mely egymagába sűrítve is képes jelképszerűen a teljes építészeti együttes képviseletére.
A megérkezés ezen érzelmi-szellemi elokészítése önmagában véve is pontos reflexió, megfeleltetheto az egyetemi foépület sugárútról való feltárulásának. Az élettudományi központ épületének identitását azonban további mai szemléletű megfeleltetések teremtik meg. A monumentalitás térbeli érzete archetipikus élmény, Golda és Szenderffy ennek kortárs szellemiségű megközelítésével él. A rávezeto tengelyre merolegesen szerkesztett, 120 méter széles épület négy szint belmagasságú aula-tere, az inkább nyugodt, mint szigorú ritmusú vasbetonpillérek sora, a teljes felületen megnyitott üveghomlokzaton és a felülvilágítókon beáramló fény tovább már talán nem fokozható ünnepélyességet teremt. A transzparencia tökéletes, az aula-tér szervesen vesz részt a környezet áramlásában, az egyetem területét meghatározó ligetes park szinte észrevétlenül torpan meg az üvegfelület elott.
A környezetbe való illesztés további eroteljes gondolata - annak befejezetlensége miatt -, megmarad formai játéknak. A fotömegre merolegesen álló szárnyak a földszinten alaprajzi értelemben visszahúzódnak, felkínálva ezzel, hogy az egyetem mögött található

Galda János

www.archicentrum.hu
archicentrum
Központban az építészet.

A Debreceni Élettudományi Intézet és Könyvtár épülete

Bemutatjuk - 2006-01-20 15:20:29

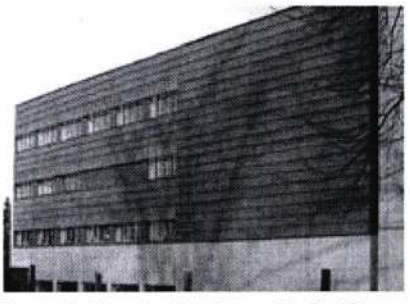

Kutatási intézmény és annak reprezentatív épülete, urbanisztikai léptékű építészeti diskurzus, természet és építészet ergonomikus kapcsolata, minimalizmus és finoman megválasztott anyaghasználat, építészet és képzőművészet formálódó viszonya – ezeken a kapcsolódási pontokon is már jól megfogható Golda János és Szenderffy Gábor Debreceni Élettudományi Intézetének Épülete és Könyvtára, illetve az épülethez kapcsolódó, Megyik János képzőművész tervezte kapuzat. Az egyetemi városként is emlegetett Debrecen és a régió számára komoly érték teremtődött, amely sokrétű és példaértékű párbeszéd kezdeményezője lehet még a jövőben.

A helyszín

Az eredeti tervek szerint csak 2005. decemberében, valójában azonban már októberre elkészült Élettudományi Intézet és Könyvtár Debrecen északi részén, az egyetemi campus területén egy átfogó, hozzávetőleg százéves városépítészeti koncepció részévé vált. A terület urbanisztikai képét a Korb Flóris által 1912-ben megálmodott nagytengely légifotókon is kirajzolódó észak-dél irányú, hol markánsan, hol - az első világháború okán - csak nyomokban kiépített egyenese szervezi. A Golda János és Szenderffy Gábor tervezte épület ennek a bizonytalanul induló, majd markáns sugárútban folytatódó, neobarokk franciakertbe és a Kossuth Lajos Tudomány Egyetem (KLTE) épületébe torkolló, később egy arborétumot és egy csillagvizsgálót is érintő, egészen Varga Levente épülő új házáig kifutó hosszú egyenesnek a hozzávetőleges felezőpontján foglal helyet. Az üveghomlokzataival egymás felé fordított két épület erre a tengelyre merőlegesen ül rá, a főépület és a könyvtár között futó passzázsával. Közvetlen a passzázs és a nagytengely metszéspontja előtt, a könyvtár épületének tengelyében a megérkezés helyszíneként és fórumként egyaránt szolgáló kapuzat található, Megyik János műve, amely az épületegyüttes központi eleme is egyben. A kapuzat, és rajta keresztülhaladva maga az Intézet fő közlekedése az ősfás park felől történik, az előbb említett nagytengely részeként most kiépült sétányon.

Az épületegyüttes a parkkal együtt izgalmas ritmusváltásba bocsátkozik. Ahogy a Korb Flóris-féle neobarokk palota (a Kossuth Lajos Tudomány Egyetem épülete) és az előtte álló franciakert a ház és a kiépített park összehangolt kapcsolatáról, a megszelídített táj és a feléje forduló ház viszonyáról beszél, addig a franciakert méretét hozzávetőleg megismétlő, rendezetlenül, erdőszerűen szétszórt fák az Élettudományi Intézet épületével az erdővé vadult természet és a modern építészet kifinomult rendjének izgalmas viszonyát állítja szembe. Az ősfás erdősáv mindkét hosszanti oldalán épületekkel szegélyezett, a nyugatin Mikolás István hatvanas években tervezett kémiai kutatóintézete található.

A debreceni nagytengelyre való ráültetés és a parkrész északi oldalának elfoglalása a ház szempontjából tehát markáns urbanisztikai és építészeti gesztusokat jelent. A két épületrész izgalmas párbeszédét, és az épületegyüttes illetve a kapuzat különleges viszonyát pedig jelentősen felértékeli, hogy csak az ősfás parkon keresztülsétálva, a kapuzathoz való megérkezéskor válik nyilvánvalóvá, az épületegyüttes önmagában áll, és nem kapcsolódik másik épülethez.

Az épületegyüttes

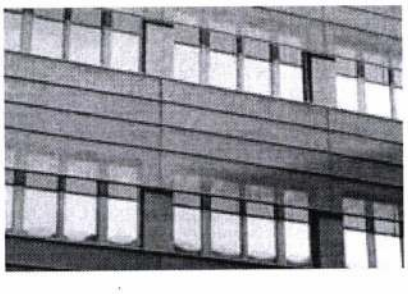

Az Élettudományi Intézet két épületrészből, a tanszéki csoportok alkotta főépületből és a kisebbik könyvtárépületből áll. A főépület térszervezését az öt tanszékcsoport határozza meg. Mindegyik egy-egy épületszárnyat kapott, így alakult ki az északi oldal felé a fésűs elrendezés.

Az épületegyüttes három irányból is jól megközelíthető. A városi főtengelyre ráépített sétány mellett a keresztirányú passzázs oldalai is nyitottak,

így a park két hosszanti oldala felől ugyancsak biztosított az átjárás. Az arborétum felé néző negyedik oldal a tanszéki épületszárnyak elrendezése miatt növényekkel benépesített udvarokat képez, ahová az épületet megkerülve és az épületszárnyak folyosóin elhelyezett bejáratokon át juthatunk el.

A fő megközelítés azonban a sétány felől történik. Első látásra is feltűnő, hogy a fák és a könyvtárépület takarása miatt a kutatóépületnek igazi fő nézete nincs. A Korb Flóris-féle KLTE épület hierarchikusan építkező, szimmetrikus főhomlokzatával, térstruktúrájával valamint egy nézőpontra szervezettségével szemben az Élettudományi Intézet épülete nem uralkodik környezetén, összetettebb vizuális képet mutat, és az öt tanszékcsoport egymás mellé rendelése demokratikus térszervezést teremt.

A sétányról feltáruló látvány meghatározó elemei a főépület előtt elhelyezkedő könyvtár hátoldala és a bütüfalának támaszkodó kapuzat, amely a transzparens homlokzat középső részét foglalja keretbe. Közeledve egyre inkább a látvány részévé válik az üveghomlokzat mögötti vertikális és horizontális tagolás: az aulatér, az épületmagasságú oszlopok és a kutatólaborok háromemeletes homlokfala csakúgy, mint a főépület üvegfalán tükröződő könyvtár és kapuzat képe.

Az épület teljes hossza és a könyvtárral közösen kialakított, utcát imitáló passzázs azonban csak a Megyik-féle kapuzathoz való megérkezéskor mutatkozik meg egészében. Ez az összetett és időben feltárulkozó látvány a befogadásnak is fontos része. A két épület azonban nem csak az izgalmas tömeghatást és az időben eltolódó feltárulkozást eredményező térszervezésével áll kapcsolatban egymással (vagyis hátoldalával egyik a másik előtt állva részben kitakarja azt), hanem az említett tükröződések és a hatalmas üvegfelületek kint és bent közti különbségét összemosó látványa miatt is. A transzparens főhomlokzatukkal egymás felé forduló épületek gyakorlatilag feloldják a térhatárokat, így az egyik épületből pontosan nyomon követhető, mi is zajlik a másikban. Az épületmagas üvegfelület miatt az erdő is karnyújtásnyi távolságra kerül, és a látvány állandó részévé lesz.

Az öt tanszékcsoport középtengely mentén történő elosztása, a homlokzat hatalmas üvegfelületének részleteket kioltó tömege és az üvegfal mögött szabályos ritmusban egymás mellé sorolt oszlopok a főépületen első ránézésre szimmetrikus elrendezést mutatnak. A finom asszimetriára és a ritmusváltásokra a bejáratok kiosztásai miatt leszünk figyelmesek. A sétány felől közeledve az üveghomlokzatba szimmetrikusan bemetsződő két kaput látunk, a könyvtárral szemközt lévő épületrészbe azonban három, míg a fákkal szemközti oldalon csak két bejáraton át juthatunk be az aulatérbe. Az összesen hét kapu eloszlása a könyvtár felőli passzázsrész irányába sűrűsödik (1-1-2-2-1), mindegyik bejárat – három egymagában, kettő párba állítva – az épületszárnyakkal szemközt helyezkedik el. A főépület és a könyvtár élő kapcsolatát két-két egymással szemben elhelyezett bejárat bonyolítja.

A főépületbe belépő a passzázzsal párhuzamosan végigfutó és a teljes épületmagasságig felnyúló nagy aulatérbe érkezik, ahol három előadóterem található. Innen rövid folyosókon át vezet az út a hátsó traktusokban elhelyezett lépcsőházakhoz, amelyek a laborok és az irodák folyosóihoz visznek. A laborok délre tájoltak, az aulatérre néznek, így természetes megvilágítást kapnak az üvegfalon és az aulatető felnyitásain keresztül. Az öt tanszékcsoporthoz tartozó hosszanti laborsáv - a tervezők szóhasználatával élve - "mátrix"-rendszerű, azaz az egyes tanszékekhez való kapcsolatuk az egymás mellé sorolásuk révén könnyen újragondolható és újraosztható. Ez a rugalmasan alakítható funkció a kutatómunka hatékonyságát és az épület kihasználtságát is növeli, és a gyorsan változó kutatási igényeket flexibilisen tudja kiszolgálni.

A könyvtár épülete ugyancsak vertikálisan tagolt: a földszinten közösségi terek (kávézó, találkozó hely, stb.), az elsőn szabadpolcos könyvtár, majd folyóirat olvasó, és a harmadikon az egyetem informatikai központja kapott helyet.

Az épületek könnyed, áttekinthető, funkcionális és transzparens felépítéséhez letisztult anyaghasználat társul. A függönyfal hatalmas üvegfelülete mellett a csiszolt kőburkolat, látszóbeton és juhar egymáshoz finoman illeszkedő, homogén belső felületeket alkot, egyértelműen szétválasztva egymástól az egyes funkciókat (így például az előadótermek juhar borítást kaptak, a közlekedők fala látszóbeton). A külső anyaghasználat a belső letisztultságára rímel: az épületek áttetszőségét adó üveghomlokzatot tömbszerűen zárt, vasbeton végfalak határolják, amely vasbeton tömbök a hátsó traktusok lábazati szintjén is végighúzódnak. Ugyanitt, három szinten, az ablakok elé is betakaró réz perforált lemezeket helyeztek el, amelyek árnyékoló szerepük mellett az épület plaszticitását növelik, anyaguk és zöldes-barnás tónusuk ugyanakkor kapcsolatot teremt a könyvtár épülethez támaszkodó, hatalmas méretű kapuzattal.

Az épülethez egy másik, elsősorban vizuálisan kirajzolódó elem is szorosan köti Megyik János kapuzatát. A vasbeton elemek és az üvegfal illesztései az épület egésze köré vizuális értelemben olyan finom geometrikus hálórendszert fon, amelynek vertikális és horizontális rendje látványosan, de egyértelműen törik meg az épület méretű művön.

A kapuzatot lásd mint külön referenciaépületet.

Írta: Szilágyi Gábor

DEBRECENI EGYETEM ÉLETUDOMÁNYI ÉPÜLET ES KÖNYVTAR (17.500 m²)

Golda Jones

Építész évfolyam 2000

Golda János

építész

Ybl-díj

■ **A díj indoklása:** Golda János megépült épületei igen kiegyensúlyozott, egyenletes színvonalú építészeti munkásságot takarnak. Minden munkájánál tetten érhető a „hely szellemének" megtalálása, megértése és a magas fokú minőségre való törekvés. Az építészeti érzékenység és a mérnöki racionalitás alkotásainál mindig együttesen nyomon követhető. ■ Vajai temploma a környezethez való alkalmazkodás szép példája. Másik különösen sikeres épülete a szegedi Piarista Gimnázium, amely természetességében, építészeti tisztaságában talán eddigi munkáinak szintézise is lehetne. ■ Külön meg kell említeni értékes közéleti tevékenységét.

■ Eredetileg matematikusnak készültem. Negyedikes gimnazista koromban osztályfőnököm, Jelenits István bemutatott Bene László építésznek, akkor döntöttem el, hogy inkább építész leszek. Az egyetemi évek alatt a következők hatottak rám: Bakondi János – épület szerkezetek, szakmai kirándulások, Bitó János – lakás, lakásszociológia, Párkányi Mihály – szövetszerkezet, filozófia, Petróczy Gábor – tervezéselmélet, Puhl Antal – pályázatok, tervezés, Meggyesi Tamás – város, rendszerelmélet, Makovecz Imre – alternatív művészet. ■ A hetvenes évek közepén, másod-harmad éves korunkban született az építész kollektív ház gondolata. A tankörnyi baráti csoport évfolyamokat átszövő társasággá nőtt, amelynek egyik fő szervezője lettem, majd amikor harmincan Miskolcra települtünk, az építész kollektív lakóegyesület elnöki tisztét is elvállaltam. ■ Az Északtervben Bodonyi Csaba vezetésével létrejött a Miskolci Építész Műhely, amely 1990-ig működött. 1980–82-ben elvégeztem a Mesteriskolát Bodonyi Csaba és Ferenc István irányításával. ■ 1989-ben Noll Tamással és másokkal Miskolcon megalapítottuk a Teampannon Építész és Mérnöki Irodát, 1995 óta a Budapesti Műteremben dolgozom. ■ 1986 óta részt veszek a Mesteriskola munkájában, ahol főleg Janáky István, Reimholz Péter, Turányi Gábor és Janesch Péter gondolkodása hatott rám. ■ 1995 óta Madzin Attilával dolgozom.

Született:* 1953,** *Budapest.* ***Iskolák:* 1967–71** *Budapesti Piarista Gimnázium,* **1972–77** *Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Kar,* **1980–82** *Mesteriskola.* ***Munkahelyek:* 1977–89** *Északterv, Miskolc,* **1989** *Teampannon Építész és Mérnöki Iroda.* ***Fontosabb munkák: lakóegyüttesek* 1980–84** *330 lakás, üzletek, Eger, északi város,* **1983–85** *MÁV sorházas lakótelep, 150 lakás, Miskolc, Martintelep,* **1986** *belvárosi tömbrekonstrukció, Miskolc (terv),* **1987** *OTP 81 lakás, üzletek, Sátoraljaújhely,* **1987** *OTP 36 lakás, üzletek, Edelény (terv),* **1998** *Józsefvárosi tömbrekonstrukció, Bp. (terv),* ***középületek* 1982–83** *16 tantermes általános iskola (6000 m²) – Eger, Ráchegy,* **1982–92** *iskola, óvoda, faluház (2000 m²), Tard,* **1979–87** *római katolikus templom, Vaja (Thoma, Máté),* **1986** *görög katolikus templom tornya, Miskolc, Vasgyár,* **1987** *meteorológiai obszervatórium – Napház (200 m²), Miskolc,* **1988** *OTP bank és totózó (800 m²), Edelény (Máté, Kokas),* **1988** *prosectura (200 m²), Szikszó Városi Kórház,* **1989** *kórházi rendelő (2000 m²), Szikszó Városi Kórház (terv),* **1993–94** *Bató-ház kereskedelmi központ (6000 m²), Miskolc (Maros, Noll),* **1992** *Szent Ferenc kis testvérei (Miskolc, Vasgyár) és nővérei (Bükkszentkereszt) rendház,* **1995–99** *Városi Kórház rekonstrukciója, Ózd (18 000 m²), új műtőszárny, konyha, mosoda, ápolási részleg, szakrendelő (Noll, Rostás, Gyimóthy),* **1996–98** *katolikus gimnázium és kollégium, Miskolc (Hajzsó) rekonstrukció és új tornaterem (4200 m²),* **1995–96** *Miskolc belváros rekonstrukció, rendezési terv,* **1997–99** *szegedi piarista gimnázium és kollégium (7500 m²) (Madzin), szegedi piarista templom és rendház (1500 m²) (Madzin) (tervezés alatt), szegedi patológia (2400 m²) (Juhari, Noll) (tervezés alatt),* ***ipari épületek* 1994** *Porán gyártócsarnok, Sajóbábony (3000 m²),* **1994** *Elzett-Certa Repülőgépmotorgyár, Sátoraljaújhely (3600 m²), tervhonosítás (Noll) (megépült),* **1995** *alumíniumdoboz-gyár, Sátoraljaújhely (12 000 m²), tervhonosítás (Noll) (megépült),* **1995** *Városi Fűtőmű, Ózd (1500 m²), 1994 Hejőcsabai Cement Művek, Maertz kemence.* ***Tervpályázatok: 1978 *és* ***2000*** *között 18 díjnyertes pályázat,* ***Kiállítások:*** *Miskolc, Budapest, Várna, Berlin*

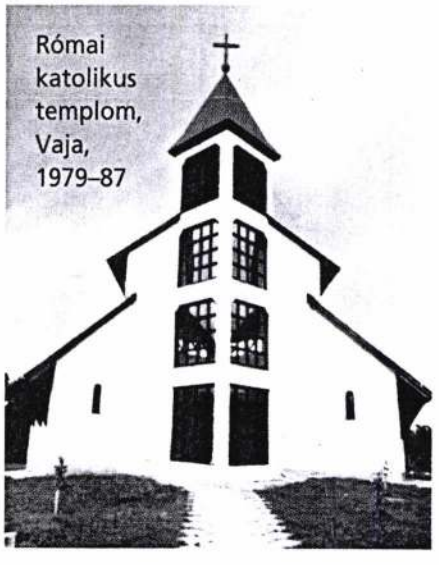

Római katolikus templom, Vaja, 1979–87

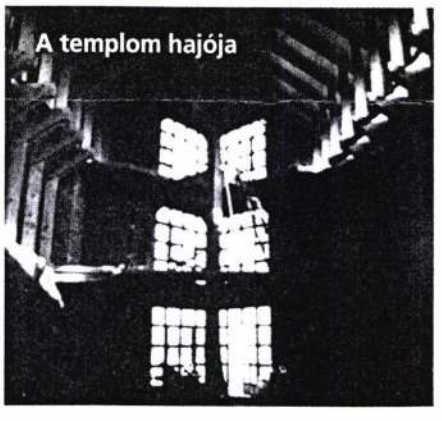

A templom hajója

A tetőszerkezet

Golda-ház, Szentendre, 1992–95

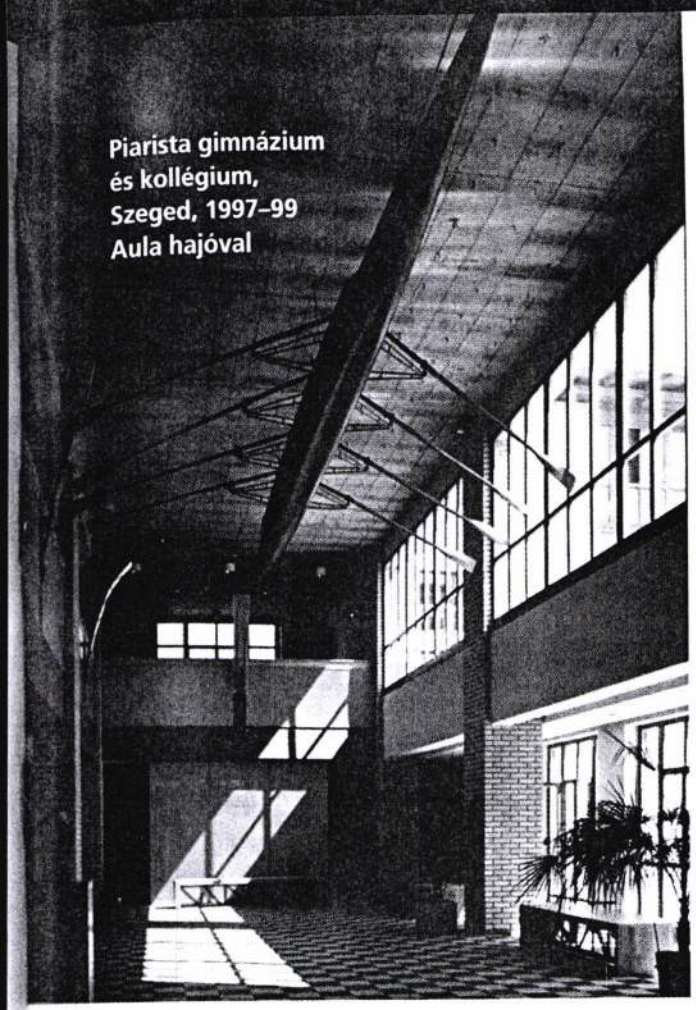

Piarista gimnázium
és kollégium,
Szeged, 1997–99
Aula hajóval

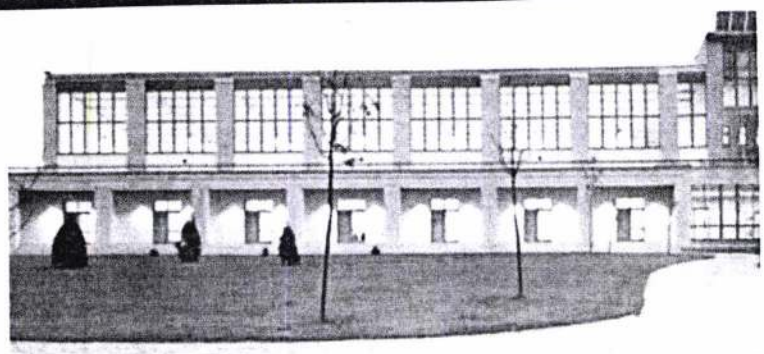

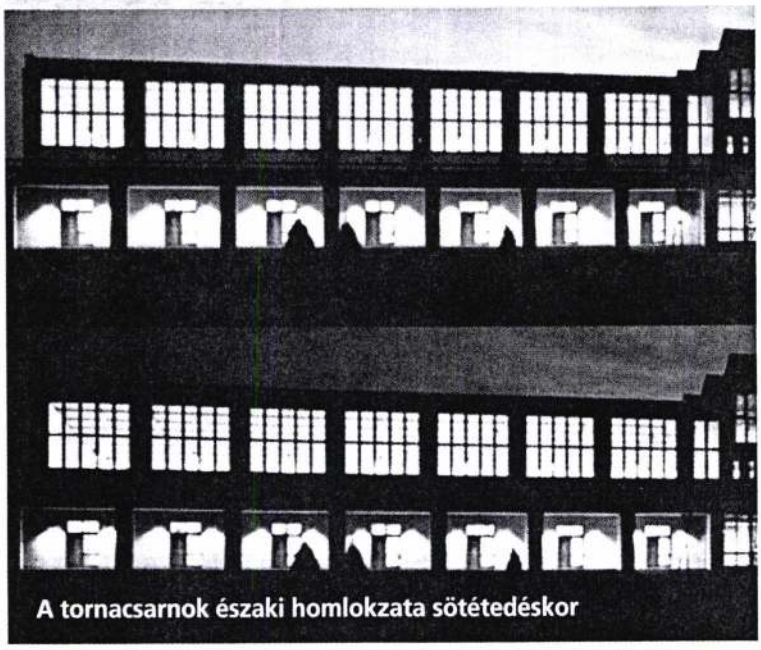

A tornacsarnok északi homlokzata sötétedéskor

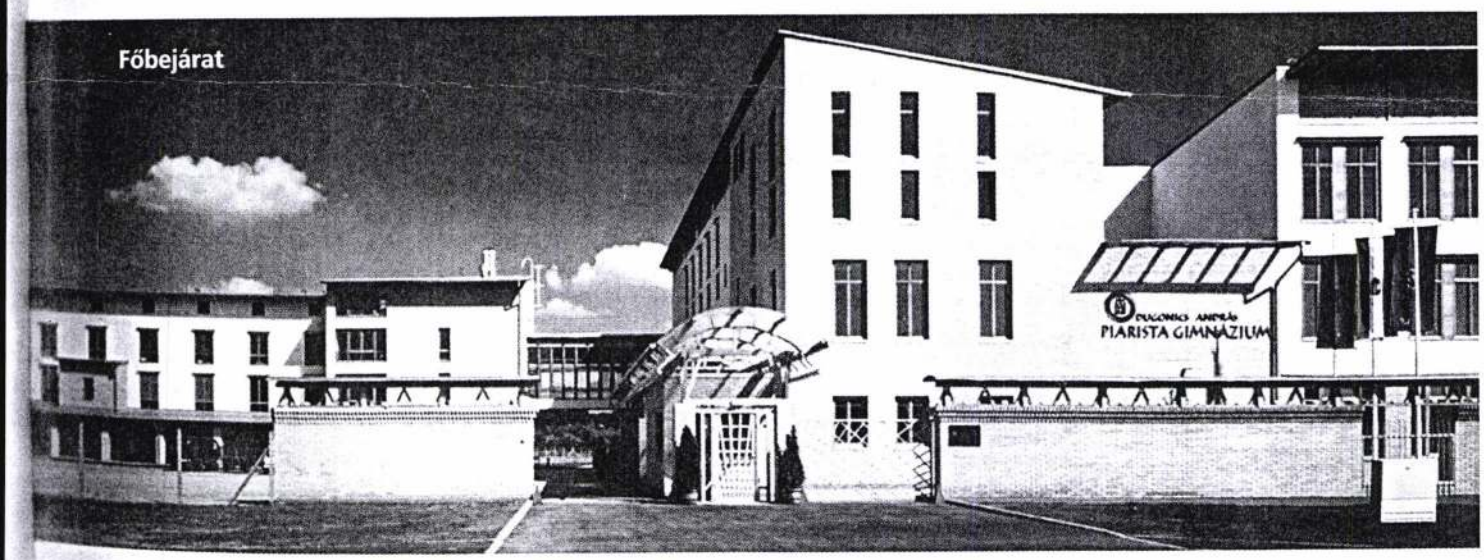

Főbejárat

■ Építész: Golda János (Teampannon Kft.), Madzin Attila. Munkatárs: Sárosi Zita. Belsőépítész: Maros Tamás, Hámory Judit. Építtető: Piarista Iskolaépítő Kht., Fórián Szabó Zoltán. Statikus: Révy Antal (Teampannon Kft.), Kerényi László. Gépész: Balázs Katalin, Kovács Attila. Generálkivitelező: Integrál-H Rt., Győr. Belsőépítész kivitelező: HPQ Kft., Szeged. Műszaki ellenőr: Csomber Kft. Fotó: Szathmáry Zoltán, Reischl Júlia. ■ A piaristák 1720 óta tanítanak Szegeden. Most 50 év távollét után visszahívta őket a város, és közművesített telket ajánlott fel lakótelepi környezetben. Itt építették fel új iskolájukat az egykori patinás belvárosi épületükért kapott kárpótlási összegből. De nemcsak gimnázium épül a 27 000 négyzetméteres telken, hanem egy közösség otthona is. Pályázati tervünkkel és a későbbi tervfázisokkal a szélfútta terület fokozatos birtokbavételét, a betelepülés fázisait próbáltuk modellezni, hogy a megelőlegezett csigaházba beköltöző élet kitölthesse az utolsó zugokat is. Eredeti elképzelésünk szerint a bevált térbeli elemeket – mint udvar, oldalfolyosó, tanterem stb. – átvesszük, de az elemek egymás közti viszonylatában feszülő rejtett dimenziókat próbáljuk kibontani, például a szokásosnál nagyobb belmagasság alkalmazásával, a szükségesnél több lépcsőkapcsolattal, a parapetek üvegezésével. ■ A beépítésben megvalósuló építészeti szándék szerint: a terület folyamatos birtokbavételével a közösség tagjai – diákok és tanárok, szerzetesek és civilek – számára jól használható, artikulált terek jönnek létre tradicionális térszervezéssel és az épületszerkezetek belső esztétikai logikájának kifejtésével. Az építkezés pénzügyi fedezetét a régi – Tisza Lajos körúti – piarista épületért kapott 840 millió forintos kárpótlási összeg biztosította. ■ A tervezőt meghívásos építészeti tervpályázattal választotta ki a rend vezetősége.

Golda János

Animare TV újság
http://tv.animare.hu

Bejelentkezés
E-mail: Jelszó: OK
| Regisztráció | Jelszó? |

TV műsor | TV doboz | TV fórum | Aktuális | Keresés | Beál

Google Hirdetések
Mika János | Arany János | Gannaly János | János vitéz

PAX TV

2007. május 11. péntek 21:05 - 21:35

Lélek és Építészet: *Golda János*

portrésorozat

Kortárs magyar építészeket és pár fontos alkotásukat bemu portré sorozat a Pax Televízió műsorában. Néha, egy épület valamilyen emelkedettség vagy béke telepszik az ember lelk gyakran megmagyarázhatatlan okokból úgy érezhetjük, o különleges helyen járunk, ahol lelkünk töltekezik. Egy temp esetében talán ez az érzés elvárás is, de más helyszín is megéll spirituális élményként. De vajon mitől lesz egy épületnek szak jellege? Mitől élhető meg közösségi élményként, avagy hog jelenik meg benne a hely szelleme? Somogyi Krisztina építés portrésorozatában a felkért alkotók saját házaikra és terve visszaemlékezve közelítenek a témához. Templomok, iskc középületek - az elmúlt évtized jeles alkotásai elevenednek ı Szentiváni János operatőr feldolgozásában. A képeket nézve, építészek vallomásait hallgatva remélhetőleg a nézőben - nagyo spontán, természetes módon - kialakul egy kép, arról a titol amelyet spirituális élménynek nevezhetünk. Az első részben G János, a Debreceni Egyetem Élettudományi Épületének és a sze Dugonics András Piarista Gimnázium építésze szólal meg.

Rudnay Galéria
Antik festmények, bútorok, órák, fegyverek, ezüstök és porcelánok...

34 év után Neumman Jáı
műve ismét kapható! Internetes esetén kedvezmény!

Goc

Dátum	Időpont	TV csatorna	Műsor címe
2007. június 15. péntek	21:00	PAX TV	Lélek és építészet: *Bencz László*
2007. június 16. szombat	09:00	PAX TV	Lélek és építészet: *Bencz László*

Golda João

epiteszforum.hu

Debreceni Egyetem Élettudományi épület és könyvtár

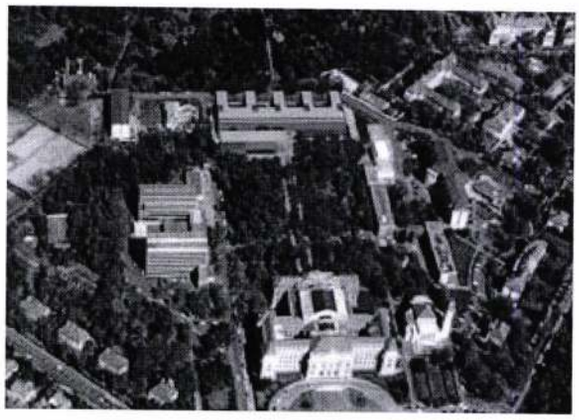

Építési engedélyezési terv, 2001 július

Felelős tervező: **Golda János, Szenderffy Gábor**

munkatárs: **Mészáros Erzsébet** (Teampannon Kft.)

Beépítés

A Debreceni Egyetemként újraegyesülő **DOTE** és **KLTE** az 1910-es alapítás óta nagyjából **Korb Flóris** nagyvonalú tengelyes koncepciója alapján épült ki a Nagyerdőből kihasított területen. Folyamatosan jött létre az ország egyik leghangulatosabb egyetemi kampusza. A parkerdőbe telepített pavilonos jelleg máig meghatározza az Egyetem **építészeti-környezeti karakterét**, amit a jövőben is meg kell őrizni. A szervezeti és anyagi feltételek előkészítése után 2000-ben meghívásos építészeti pályázatot írt ki a Debreceni Egyetem az integráció központi szellemi-tudományos és műszaki beruházásaként megvalósuló Élettudományi Központ és Könyvtár tervezésére. Jelen engedélyezési terv a **díjnyertes pályamű alapján** készült.

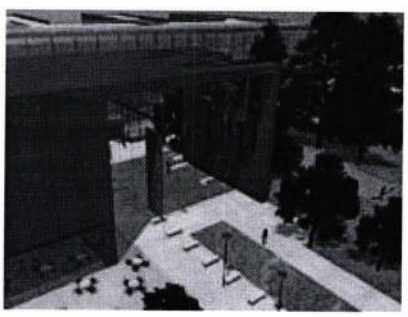

Az Élettudományi Épület telepítésének előkészítése kapcsán felmerült két lehetséges **helyszín** közül a komplex összehasonlító vizsgálat alapján a Botanikus Kerttől délre fekvő terület **minden szempontból kedvezőbb**:
A tervezett Élettudományi Épület a KLTE épületegyüttese, a DOTE területe és a Botanikus Kert között illeszkedik a Korb Flóris féle **tengely-rendszerbe**, és térben is jelképezi a szervezeti integrációt. A kijelölt építési hely 30 %-ban eleve burkolt (sportpályák), részben értéktelen akácos. A területen álló értékes, öreg kocsányos tölgyek és egyéb őshonos fák megóvhatók.

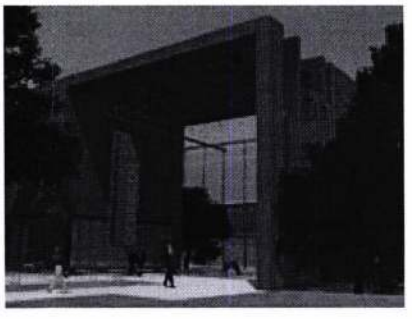

A Főépület - Obszervatórium tengely mára nagyrészt virtualizálódott. A Korb Flóris által szabadon hagyott tengely-sávok és sétányok nem épültek ki. Ezért az itt felépülő új épület nem alkot gátat, bár **mikroklimatikusan bezárja a KLTE-parkot**. Tervünkben az Élettudományi Épület együttese olyan szövet, amely a **környezet elemeit és hálózatait integrálja**:

A tervezett kelet-nyugati sétány összeköti a Kémiai Épület mögé tervezett fásított parkoló-területet a Menza-épülettel, kapcsolattal a DOTE-telep felé. Az eredeti észak-déli gyalogos tengelyt az épület önmagán átengedi. A tengely földszinti metszéspontja kijelöli a **természetes központot** (fórum) észak felé pedig összeköti a Botanikus Kert bejáratához. A tervezett épület hosszú déli aulája rányílik a KLTE park-udvarra, azzal **egységes teret képez**. A belső parkerdő az épület részévé válik.

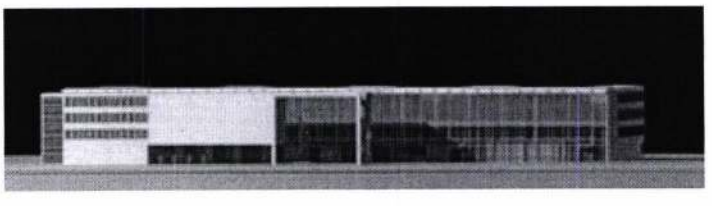

A **Könyvtárat** a kelet-nyugati utca déli oldalára, a megszűnő garázsépületek helyére, **külön épületbe telepítettük** közvetett térbeli kapcsolattal az aulához. A Könyvtár- funkció egyrészt az egész egyetem számára nyitott, másrészt a köztes utca az aula déli és a könyvtár északi üvegfalával szándékunk szerint egységes tér, aminek a parkerdő is része. Ez inspiratív **térbeli keretet biztosít** a tanuláshoz. Az északi tanszéki épületszárnyak a Botanikus Kertre néznek, és köztük nyugodt, parkosított féludvarok alakulnak ki.

A 114 m hosszú **kelet-nyugati hossztengelyű többszintes aulatér** egyrészt a tanszéki és laborszárnyak integráló tere, másrészt déli, árnyékolható üvegfalával a campus udvarára nyílik, bekapcsolva a ligetes parkot az egyetem aulaterébe. A Központi Épület illetve a parkudvar felől nézve az üvegfal mögött kirajzolódik a laborok háromszintes sora. Észak felé a tanszéki épületszárnyak alkotta udvarok a Botanikus Kert felé nyílnak, nyugodt, csendes munkakörülményeket biztosítva.

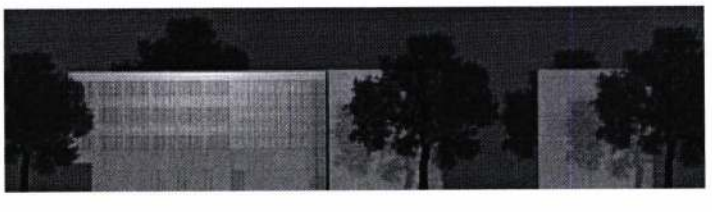

Az épület **alapstruktúrája** egyrészt a programban szereplő öt tanszéki csoport funkcionális labor- és irodaigényét kielégítő **öt vertikás mag** egy-egy kis aulával, másrészt a hosszanti aulatérhez kapcsolódó földszinti közös terek hálózatszerű összemetsződése, egymásba szövődése. És mindez a környező ligetbe ágyazva.

A főtömeget képező hosszanti laborsáv **mátrix-labor** rendszerű kialakítása lehetővé teszi, hogy az egyes tanszékek illetve tanszéki csoportok flexibilisen használhassanak optimális mennyiségű, az igényeiknek megfelelő laboratóriumot. A pincében az épületgépészeti helyiségeket (trafó, hőközpont, szellőző gépházak), a központi állatházat és egy-egy tanszéki csoport kiszolgáló helyiségeit (raktár, műhely, stb.) helyeztük el. Itt helyeztük el a 30 gépkocsi befogadására alkalmas **mélygarázst** is.

A földszinten az aula és az észak-déli egyetem tengely metszéspontjában **fórumot, kávéházat, hallgatói büfét** terveztünk. A földszinten helyeztük el továbbá az előadótermeket, zsibongókat, közönségforgalmi vécécsoportokat, ruhatárakat, és a tanszéki csoportok előtereit. A hallgatói szemináriumi helyiségeket az egyes tanszékek igényei szerint helyeztük el.

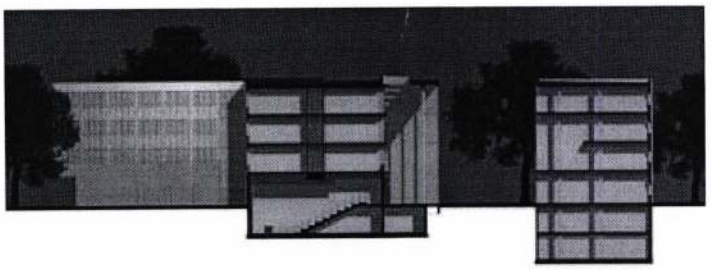

A délre tájolt **laborhelyiségek** az aulatérre néznek. Ez természetes megvilágítás szempontjából teljes értékű a déli aula-üvegfal, illetve az aulatető felhasítása miatt. Hőterhelés szempontjából kedvező, mert maga az aulatér árnyékolt, illetve kiszellőztetett tér (lásd épületgépészeti leírást).

A könyvtárépület kétszintes pince, földszint és 3 emelet elrendezésű, lapostetős épület, észak felé (az aula felé) nagy összefüggő északi üvegfallal. Az épület **déli, zárt traktusában** vannak a szolgálati kiszolgáló területek és a könyvtároló nyitott polcok, raktárak illetve a zárt oktatótermek, az északi zónában pedig az olvasótermek, a folyóirat olvasó és a kommunikációs berendezések. A könyvtár funkcionális elrendezése **vertikálisan is tagolt.** A térszint alatt lévő kétszintes tömörraktár fölött a földszint a publikus zóna, az információcsere, a találkozás tere. Ezt szolgálja a fedett-nyitott központi fórum, a kávéház, a zeneműtár. Itt kapott helyet a könyvtári feldolgozás és átvevő.

Az első emelet a hallgatóké: **szabadpolcos könyv tároló és tanuló-olvasótér** áll rendelkezésre, kiegészítve két oktatóteremmel. A második emelet az oktatóké: itt van a nagyértékű szakmai folyóirat olvasó szabad polcokkal, illetve a könyvtár igazgatósága. A harmadik emeletre, önálló szintre került a DISZK, az **egyetemi informatikai központ.**

Főbb nagyságrendi adatok:

Telekterület:	**9.900 m2**
Élettudományi Épület földszint bruttó beépített terület:	**3.740 m2**
Könyvtár Épület földszint bruttó beépített terület:	**690 m2**
Összesen	**4.420 m2**
Beépítettség:	**44,5 %**
Zöldterület:	**4.720 m2**
Burkolt terület:	**750 m2**
Építménymagasság:	**15,40 m**

DEBRECENI EGYETEM ÉLETTUDOMÁNYI KÖZPONT ÉS KÖNYVTÁR
ÉPÍTÉSI ENGEDÉLYEZÉSI TERV 2001. TEAMPANNON

műhely/terv

(c) 2005 epiteszforum.hu Minden jog fenntartva.

Golda János

építészfórum (http://architectforum.hu)

Szívügyeink

Budapest Szíve - ezzel a címmel 2005 végén nemzetközi építészeti-városrendezési pályázatot írtak ki, egy éve eredményt is hirdettek. Valóban jó lett volna, ha végre kialakul egy nemzetközi érdeklődésben megfoganó, igazi diskurzusban kiforró, megérlelődő projektum a főváros egyre viharosabb átalakulásai közepette. Sajnos a nemzetköziség nem úgy sikerült, ahogy az kívánatos lett volna - és ebben azóta sem történt előrelépés. Nagy kérdés, hogy ennek ellenére lesz-e igazi továbblépés: szívügyeinkben?

A pályázat átfogó céljaként Budapest belvárosi magjának revitalizációját jelölték meg, elsősorban a Belváros közterületi rendszerének megújításával - majd itt egy furcsán megfogalmazott mellékmondat következett - "az újra definiált "jó helyek" hálózatának segítségével". Legyünk őszinték, ez nehezen értelmezhető és erőltetett kívánalom egy építészeti pályázattól. Keretet adhat egy ilyen léptékű terv a "jó helyek" kialakításához, de azután sok minden már az életen múlik, tulajdonképpen a közönségen.

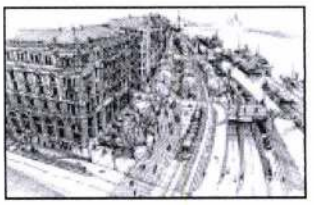

Tény viszont, hogy a pályázók konkrét építészeti tervet is kidolgozhattak, mégpedig a Városháza óriástömbjének kibővítésére, bevarrására a Károly körút, Madách tér felé eső oldalon, ahol immáron - hosszú előkészítés után - lebontották a bazársort. Az volt itt a konkrét feladat, hogy az óriástömb illeszkedjék a városi szövethez.

Két év - két kis lépés

Egylépcsős, vegyes - egyszerre városrendezési és építészeti - ötletpályázatot hirdettek tehát, amelynek akcióterepeként a Kiskörút által határolt területet jelölték meg: a Roosevelt térrel együtt. A zárójelentésben olvasható, hogy a pályázat "programja nem határozta meg a lehetséges beavatkozások időtávlatát, illetve nem korlátozta azok költségigényét". Ami sajnos azt jelenti, hogy a vegyesség - vagyis túldolgoztatás - mellett nem adtak a tervezők számára olyan pontos feltételrendszert, aminek alapján a pályaművek valóban összemérhetők lettek volna. Az eredmény ennek nyomán meglehetősen heterogén lett, átütő sikert nem hozott. Hullámokat inkább szakmai körökben keltett, volt némi polémia.

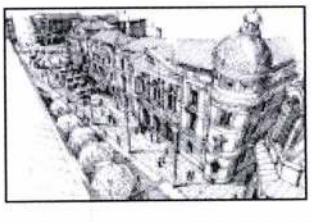

Az egyik, igen elmarasztaló véleményből idézve: "Provinciális zagyvaság. Természetesen a bajok már a kiírásnál elkezdődnek, amikor is a mindenkori hatalom az építészekkel karöltve hitet tesz a szakma mindenhatósága mellett, és azt mondja: Figyu! Itt egy világváros, ember van két milkó, plusz a turisták. Belvárosba gondok vannak! Meg kéne oldani! Kéne ötlet! Ja és tervezz egy szívet is!" (Pethő László: „Ernyedt szonatina egy döglött kutya emlékére"). Ezzel szemben az egyik díjazott pályamű szerzője így érvelt: "A városépítéssel kombinált építészeti pályázatok a műfaj királyai. Nálunk jóval kevésbé provinciális országokban sem tudnak máshová fordulni ezekkel a nagyon bonyolult kérdésekkel, mint az építészekhez. Igen emlékezetes kérdésfeltevés volt például a berlini kormányzati negyed telepítésére 1993-ban lebonyolított nemzetközi pályázat (a Spree folyó hajlatára kiírt területre, címében is ezt viselte: Spree-Bogen), a "Budapest Szívé"-hez nagyon is hasonló beadandó munkarészekkel." (Károlyi István: Egy idős eb morgása a döglött kutya emlékére)

Emlékezetem szerint egyébként ott, Berlinben jóval kevesebb tervlapot kellett kidolgozni, vázlatosabb formában; igazi várostervezési feladatot adtak az építészek számára. Azután pedig sokkal szélesebb körben, jobb szakmai és publikus feldolgozásban tárgyalták tovább az ügyet, ahogy - polgári hagyomány szerint - minden nagy berlini középítkezésről körpanorámaképekkel, kilátópontokkal és városrész-modellekkel tájékoztatták folyamatosan a lakosságot. Nálunk ez utóbbi, elengedhetetlen mozzanatokból azóta is szinte semmi sem valósult meg azóta sem. Azaz bocsánat, még 2006-ban "közbeszerzési eljárással" egy téli lábbeliről elnevezett, humorban utazó

sajtóorgánum nyerte el a feladatot, hogy sorozatban publikálja a díjazott pályaműveket.

Viccen kívül.

Az egyes számú díjazott a 9. sorszámú pályamű volt, mely szintén megjelent az említett lapban, rövid kommentárral, idézésétől eltekintünk. A győztes munka vezető tervezői **Koszorú Lajos, Golda János, Mohácsi Sándor** és **Madzin Attila** (M-TEAMPANNON). A részletes bírálat megállapítja, hogy "a közterületek gyalogosforgalomnak történő visszaadására, a személygépkocsik parkolóházakba, mélygarázsokba helyezésére részletes, jól kidolgozott javaslatokat ad. Helyes a következtetés, hogy a Duna-hidak elhelyezkedéséből adódóan a Belvárosban a kelet-nyugati átmenő forgalom teljes egészében nem szüntethető meg. A rakpart gyalogosforgalomnak való visszaadása kiváló javaslat - ehhez azonban nem szükséges és nem javasolható a 2-es villamos részbeni felszín alatti vezetése. A teljes tervezési területet illetően a tervpályázat azokra az elemekre helyezi a hangsúlyt, melyek változása 20 éven belül reálisan megoldható."

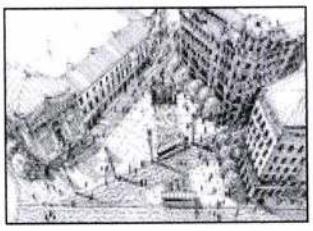

A győztes tervezőcsoport hamarosan megbízást kapott a folytatásra, és Koszorú Lajos irányításával az M-Teampannon 2006 végére el is készítette a Budapest Szíve Fejlesztési Program 2006 - Akciótervet. A fővárosi önkormányzat ezt már el is fogadta, tehát a program nyilvános. A tervezők időközben benyújtották a következő kötetet is, az előzetes megvalósíthatósági tanulmányt. Ennek elfogadása a közeljövőben várható, de voltaképpen részletei szerepeltek azon a kiállításon, ami az N&n Galériában volt látható 2007. április 4-23. között. **A demonstráció főleg tanulmánylapokból állt, magáról a programról nem adott olyan tömör összefoglalást, amiből már egy laikus is érthetné, hogy miről van szó. S nem hangzott el ilyen ismertetés a kiállítás - igen szűkös - termében rendezett tematikus kerekasztal-beszélgetésen sem.** Ezen az estén a pincehelyiségben sok szív dobogott közel egymáshoz Budapestért, de a szereplők inkább csak szlogeneket és vágyakat fogalmaztak meg, s nem igen jutott tovább a diskurzus annak megállapításánál, hogy nem kizárólag forgalomcsillapítási feladatokról van szó, meg talán érdemes lenne különféle lehetséges forgatókönyveket kidolgozni: alkalmazva az alternatív tervezés elvét.

Az már mindenképpen látszik, hogy az új programban a Városháza épületének befejezése jóval hátrébb sorolódott, és az alternatívákat igyekeztek kidolgozni, de ezt nem hangsúlyozták eléggé az ankét résztvevői - feltételezem azért sem, mert a politikusok nem nagyon mélyedtek el az anyagban. Annyit azért ők is tudtak, hogy elsődleges cél: városalakítási lépések elindítása. Felismerték ugyanis, hogy **nem csupán azért van szükség sürgős cselekvésre, mert az utóbbi évek városfejlesztésében ez a terület némileg elhanyagoltatott (persze tudjuk, vannak eredmények), hanem azért is, mert elérhető közelségben vannak európai uniós források, melyekkel jól kiegészíthetők a saját költségvetési pénzek.** A Nemzeti Fejlesztési Tervben (NFT) szereplő regionális operatív programokon (ROP) belül több olyan fejlesztési terület is van, mely összhangban lehet a Budapest Szíve Program céljaival, és hasonló módon kapcsolható a Közép-Magyarországi Régió Operatív Programjához. A legújabban tapasztalható sietség oka nyilvánvalóan az, hogy ezekhez a forrásokhoz csak kidolgozott tervek alapján lehet hozzájutni.

Nulladik felvonás

Már ennek fényében készült az előzetes megvalósíthatósági tanulmány, ami valóban sok olyan elemet tartalmaz, melyek kidolgozásával a program projektummá alakítható. Tartalmaz például olyan nulladik lépéseket, melyek fölött nincs szakmai vita, illetve indításukhoz megvan a politikai konszenzus, és az ehhez szükséges anyagi fedezet is előteremthető. Nyilvánvaló, hogy például a Szabad sajtó útnál egy gyalogos zebra kialakítása lámpás csomóponttal - mellyel közvetlen felszíni gyalogos kapcsolat létesül a Váci utca északi és déli vége között - ilyen lépés lehetne, amivel ráadásul az egész ügy hatásosan kimozdítható a holtpontról.

Két másik nulladik lépést is megpendít a tanulmány, mégpedig táblázatos formában, ahol az indoklás mellett felsorolja azon felelősöket, akiknek egyeztetniük kell a megvalósításhoz. Konkrétan említik **a Kecskeméti utca - Károlyi Mihály utca átmenő forgalmának megszüntetését és (először csak próba jelleggel) a Kossuth Lajos utcán egy parkolósáv kialakítását,** melyhez mindkét oldalon a három sáv közepére kerülne a busz-sáv. Vagy a program is említi, és a kerekasztal-beszélgetésen is elhangzott, hogy a Március 15. téren a rakparti sarokház földszintjén látogatói központ kialakítását fontolgatják, tekintettel arra, hogy ez a háromezer négyzetméteres ingatlan önkormányzati tulajdonban van.

A járműforgalom mindenképpen kulcskérdés a városi élet minősége szempontjából - és a megoldás tekintetében megoszlanak a vélemények. Sokak számára az igazi minta a londoni modell, az igen magas belvárosi útdíj kivetése. A program említi ezt, de inkább a mélygarázsok létesítését részesíti előnyben, példaként említve Bécset, ahol a belváros bármely pontjáról százötven

méteres gyaloglással elérhető a legközelebbi föld alatti parkolóhely. Fontos alapelv, hogy a felszín alatti parkolókapacitás bővítése maga után vonja a felszíni parkolóhelyek számának kiváltását, vagyis csökkentését, tehát az új kapacitások nem válthatnak ki célforgalom-növelő hatást. Kimondja a tanulmány azt is, hogy a felszíni parkolóhelyek rendezésekor nem elsődleges szempont a minél több férőhely, hanem fontosabb, hogy rendezett legyen a közterület, kényelmes a gyalogosforgalom, az épületeket akadálytalanul közelíthessék meg más gépjárművek (taxi, mentő, tűzoltó, szemetes, költöztető).

A parkolás szabályozottsága valóban elengedhetetlenül fontos - és nyilvánvaló, hogy egyes részterületeken már ez a programpont is bevonható a nulladik lépések körébe - ahogy nem kéne sokat halogatni a "Kerékpáros Belváros" létrejöttét sem. A program szerint ennek ma sajnálatosan hiányzik a jogszabályi háttere, és majdan arra alapozva, éppen a felújításokkal párhuzamosan lehet kiépíteni a szükséges infrastruktúrát.

Előzni veszélyes

A Budapest Szíve program továbbgördítése, kezdő lépéseinek hatékony megtétele is néhány alapvető döntés meghozatalán és végrehajtásán múlhat. **Az első ilyen lépés a projektum irányításának megteremtése, valamint ezzel egyidőben írásos megállapodások parafálása a kerületek és a főváros között.** A végrehajtáshoz, lebonyolításhoz még valószínűleg létre kell hozni kisebb, önálló felelősséggel rendelkező csoportokat is, melyek működése persze szintén nem képzelhető el a szükséges döntések, megállapodások nélkül. Szükség van a program bontására azért is, hogy a lehetséges forrásokat minél szélesebb alapokon lehessen elérni, illetve hogy meghatározhatóak legyenek azok az elemek, melyek feltétlenül megvalósítandók, és gondolni lehessen arra is, hogy mi hagyható el.

Kíváncsian várhatjuk tehát, hogy mikor válik valósággá valami az elképzelésekből - például a látogatói központ az Erzsébet hídnál -, hangsúlyozva, hogy a forrásokat ezekre a célokra meg kell találni, s elsősorban költségvetési keretekből, mert **a Budapest Szíve program fő intézkedései olyan önkormányzati tulajdonú ingatlanokat érintenek, melyek nem forgalomképesek.**

Mindez persze csak egy a számos nehéz feladat közül, melyeket maga a program is számba vesz. Például **a meglévő és újonnan épülő hatalmas bevásárlóközpontok, a plázák folyamatosan szívják el a Belvárosból a még meglévő kereskedelmi erőt** - és nem mellesleg egymással is förtelmes érdek-harcban vannak. (A legújabban épülő ilyen szörnyeteg a Kerepesi út elején nőtt ki az egykori Lóversenytér földjéből.) Kétséges a belvárosi forgalomcsillapító intézkedések társadalmi támogatottsága is, állapítja meg a tanulmány, a parkolás koncentrálása a lakásoktól távolabbi területeken az ingatlantulajdonosok ellenállásába ütközhet. A nagy cégközpontok kezdik elhagyni a felújított értékes épületeket, mert magasak az üzemeltetési költségek, és gondot okoz az új irodai technológiák elhelyezése.

A felújítások lassúsága, az ebben napról-napra növekvő lemaradás miatt a szinergiák érvényesülése korlátozott, a felújításokat nem követi folyamatos karbantartás. A 4-es metró beruházási keretében megvalósítandó elemek integrálása azt a veszélyt rejti magában, hogy a program finanszírozási keretét éppen a földalatti közlekedés kiépítése szívja majd el.

A legnagyobb veszélyt a Budapest Szíve program sikerére mégis egy másik projektum jelenti, amiről korábban, a Podmaniczky Program összeállításakor még szó sem volt. A Kormányzati Negyed kitelepítése a Belvárosból "progresszív leépülést, sok éves mélyrepülést eredményezhet" - fogalmaz a Budapest Szíve program, és ebben feltétlenül igazat kell adnunk a tervezőknek. Ők maguk ezt annál is tisztábban képesek láttatni, mert **a Kormányzati Negyed elhelyezési pályázatára - a Budapest Szíve kidolgozásával párhuzamosan - elkészítették azt a variánst, mely megőrzi a jelenlegi kormányzati épületeket a Lipótvárosban!**

De a megfelelő előkészítés nélkül elhatározott nagyarányú városfejlesztés valóban megkérdőjelezheti nemcsak a Lipótváros, hanem a Budapest Szíve program jövőjét is. Irreális előzés. Tartalmát a civil társadalomnak, az építész szakmának haladéktalanul - és érdemben - meg kellene vitatnia.

Vargha Mihály (szöveg), M-TEAMPANNON (képek)
(nyomtatásban megjelent a Budapest 2007 májusi számában)

Golda Feno

építészfórum (http://epiteszforum.hu)

sorsod borsod . golda jános . kiállítás az N&n galériában

2006. már 1. - 18:00

az 5 éves N&n galéria tisztelettel meghívja

Önt és barátait

2006. március 1-jén, szerdán 18 órára

sorsod borsod

. golda jános .

című kiállításának megnyitójára

a kiállítást megnyitja: Jelenits István piarista

budapest, VI. hajós utca 39.

Golda János . Budapest, 1953 07 21 .

tanulmányok . 1967-71 Budapesti Piarista Gimnázium . 1972-1977 BME Építészmérnöki kar . 1980-1982 MÉSZ Mesteriskola .

oktatás . 1986-MÉSZ Mesteriskola . 2000-ÉME Mesteriskola Tanulmányi Bizottság . 1996-BME Építészmérnöki kar Középülettervezési Tanszék külső konzulens . 2003-SZIE Győri Építészmérnöki kar meghívott előadó és konzulens . 2005-BME Építész Szakmérnöki Iskola vezető építész . díjak . 2000 Ybl díj . 2001 Építészeti Nívódíj .

munkahelyek . 1977-89 Északterv Miskolc, építésztervező . 1989-Teampannon Építész és Mérnöki Iroda, építész vezető tervező .

szakmai tevékenység . 1979-1995 Miskolci Teampannon Kollektív Lakóegyesület, elnök . 1986-89 Edelény főépítésze . 1990-1998 MÉK-ÉSZ
Választmányi, elnökségi tag . 1996-Pest Megyei Építész Kamara Etikai Bizottsági tag . 1998-2000 Műszaki Tervezés szerkesztőbizottsági tag . 1998 Főépítészi Tervtanács, Szentendre, Sopron, Győr . 2005-MÉSZ elnökségi tag .

csoportos kiállítások . 1977 Miskolci Galéria . 1980 Miskolci Kollektív Ház . 1982 Diósgyőri Vár . 1987 Varsói Építész Konferencia . 1985 Prága, Liberec . 1982 Budai Várpalota . 1988 Budapest Galéria . 1995 Berlini Művészeti Akadémia . 2005 MÉSZ . 2005 Miskolc Kós-ház .

fontosabb megvalósult épületek . 1979-1987 Katolikus templom, Vaja /Thoma/ . 1980-1983 330 lakás, üzlet, 16 tantermes általános iskola, Eger Ráchegy . 1983-1985 Máv lakások, Miskolc Martintelep . 1986-1987 OTP 81 lakás, üzletek, Sátoraljaújhely . 1987 Meteorológiai Obszervatórium Miskolc, Avastető . 1992 OTP bank és totózó, Edelény /Máté/ . 1993-1994 Miskolci Kereskedelmi Központ /Noll, Maros/ . 1995,1996 Ózdi Városi Kórház új műtőszárny /Noll/ . 1994-1995 Repülőgépmotorgyár és alumíniumdoboz-gyár, Sátoraljaújhely /Noll/ . 1995 Városi Fűtőmű, Ózd . 1992-1995 Saját lakóház, Szentendre /Thoma/ . 1996-1998 Miskolci Katolikus Gimnázium kollégium és tornaterem /Hajzsó/ . 1996-1999 Szegedi Piarista Gimnázium, Kollégium, Rendház és Templom /Madzin, Maros/ . 2004-2005 Debreceni Egyetem Élettudományi Épület és Könyvtár /Szenderffy/ . 2001 Családi ház, Római part /Mészáros/ . 2002 Családi ház, Nagykovácsi /Mészáros/ . 2004-2005 Családi ház, Óbuda Laborc utca /Mészáros/ . 2005 Családi ház, Biatorbágy /Mészáros/ . 2005-2006 Magyar Design Központ /Erzsébet téri volt autóbusz pályaudvar /Madzin, Mészáros/ . 2005-2006 Csokonai Szálloda, Budapest, Csokonai utca /Madzin, Varga/ .

fontosabb tervpályázatok . 1978 Újpest Fóti Úti Munkáslakótelep II. díj /Noll, Thoma/ . 1979 Zalaegerszeg,

Mintalakótelep /Noll/ . 1980 Varsói Konfrontációk /Bodonyi és társai/ . 1980 Miskolc, Avas-Dél lakások, megvétel /Dobai, Noll/ . 1980 Csontváry Múzeum a Hősök Terén, mesteriskola felvételi . 1985 Légfűtéses lakóházak I. díj /Noll, Viszlai/ . 1989 Avasi Ökumenikus Templom /Thoma/ . 1994 Miskolci Városközpont . 1994 EXPO-96 kulturális- és sportlétesítmények II. díj /Noll, Juhari, Magyar/ . 1996 Nemzeti Színház, megvétel /Madzin, Mátrai/ . 1998 Sport- és szabadidőközpont, Mosonmagyaróvár /Hajzsó, Madzin/ . 1998 TVK irodaház, Tiszújváros /Paulin, Madzin/ . 1999 Szegedi Pathológia, I. díj /Juhari, Noll/ . 2001 Spenót ház, I. díj /konzulensként, Borsai Attilával, Csendes Mónikával, Herczeg Lászlóval, Szokolyai Gáborral/ . 2000 Városliget Kisföldalatti új megálló, I díj /Szenderffy/ . 2003 Budapest 4-es metró állomások építészeti kialakítása, megvétel /Szenderffy/ . 2003 SOTE elméleti tömb, I. díj /Juhari, Noll, Madzin/ . 2002 Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhely, I. díj /Boór, Noll, Madzin/ . 2005 Korányi Kórház rekonstrukció /Madzin, Noll/ . 2005 Városháza Ügyfélszolgálat, Szentendre, II. díj /Noll Márton, Varga/ . 2005 Borsodchem Központi Laboratórium /Mészáros/ . 2005 Idősek Otthona Baracs, I. díj /Madzin/ . 2005 Ötcsoportos Óvoda, Szentendre, II. díj / Varga/ .

műhelyek, mesterek, tanítások . Miskolci Műhely 1977-1995 Bodonyi Csaba - A közösség és a város új formáinak keresése . Mesteriskola 1980- Arnóth Lajos - Mesterek és tanítványok szabadiskolája: Nyitottság és felelősség . Középület Tanszék 2000 Cságoly Ferenc - Kultúra és építészet viszonyának újraértelmezése . Győri Műhely 2003- Czigány Tamás - A "Hely Szellemének" tárgyszerű és költői megközelítése

---

a kiállítás megtekinthető:
2006. március 20-ig

---

következő kiállítás . mátrix 6.0 . dóczé péter kiállítása . 2006 03 22

---

a megnyitó előtt, második alkalommal kerül átadásra az N&n galéria által alapított MOLNÁR FARKAS díj

Az N&n galéria 2004. június 21-én - a névadó születésnapján - adta ki első alkalommal [1] a Molnár Farkas díjat. A 2005. évi díj átadása mostanáig húzódott.
A díjat évente egy alkalommal a névadó leánya, Molnár Éva adja át az építészet területén végzett kimagasló teljesítményért. A díjazott nem csak építész lehet, hanem bárki, aki a feltételnek megfelel: író, szerkesztő, kiadó, teoretikus, oktató, fejlesztő, kutató, kivitelező, befektető, hatóság, aki valami jelentőset hozzátett, hozzátesz a magyar építészet fejlődéséhez. A Tanácsadó Testület és a kurátorok tehetnek egy vagy több javaslatot a díjazandó személyre, csoportra vagy intézményre.
A díj Molnár Farkas "Vörös kocka" /1923/ házának terve alapján készült Megyik János mű. A díjat a TT és a kuratórium tagjaiból alakult, évente más-más összetételű bizottság ítéli oda. A második évben a zsűri összetétele: Z. Halmágyi Judit építész /elnök/, Kovalovszky Márta művészettörténész, Lakos Dániel építész, Megyik János képzőművész, Tomay Tamás építész. A zsűri döntését február 28-ig hozza meg. A díjazottat felkérjük, hogy a továbbiakban vegyen részt a TT munkájában. Molnár Farkas munkásságát az átadás alkalmából Ferkai András méltatja.

---

az 5 éves születésnap alkalmából megkülönböztetett szeretettel várjuk eddigi kiállítóinkat, a megnyitókat, a közreműködőket, támogatóinkat és minden látogatónkat.

N&n galéria
1065 budapest, hajós utca 39.
tel., fax.: 302-45-96, 301-04-50
mobil: 30-934-73-89
e-mail: galeria/kukac/nagybalint.hu
www.nagybalint.hu [2]

0.0 pont (0 szavazatból)

---

forrás: http://epiteszforum.hu/?q=node/1094

Golda Jóan

Golda János, építész

Makovecz Imre: Honfoglalás.

Makovecz Imre írja: „a Miskolcz Építész Műhelyben sokféle, felfogásban dolgoznak. Más Golda, más Taba, más Noll és más Bodonyi is. Nem a stílus, nem formaelemek azonos használata, hanem valami fontosabb az, amiért mégis fölismerhető minden munkájuk."

Magyar Építőművészet. 1988., 6 szám, 2 – old.

Golda János, építész
Bemutatkozunk a Miskolci Építész Műhely Tagjai

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 4-old.

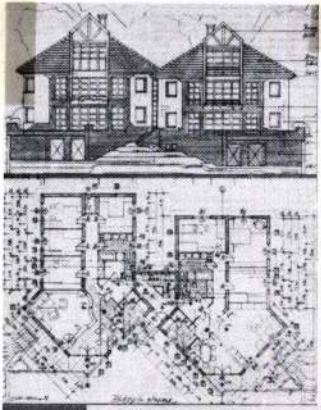

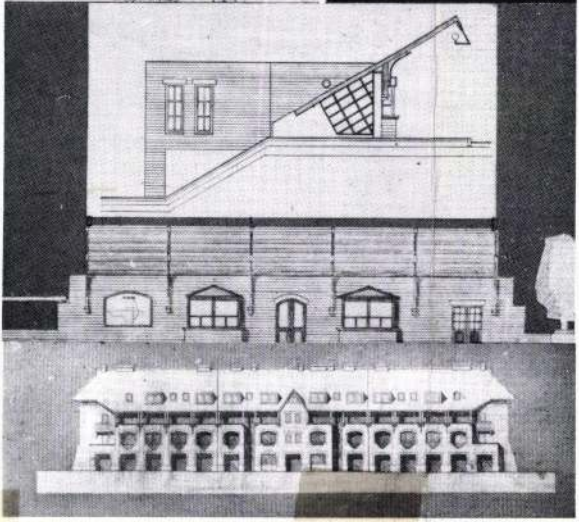

Golda János

Született 1953-ban, Budapesten. Iskolái: 1967—71 Piarista Gimnázium, Budapest; 1972—77 BME Építészmérnöki Kar; 1980—82 MÉSZ Mesteriskola, Budapest. Munkahelye: 1977-től ÉSZAKTERV, Miskolc. Fontosabb munkái: Oktatási Központ, Tard, 1983—88; 350 lakás Eger-Ráchegy, 1984—86; Római katolikus templom, Vaja (Thoma Ágnessel), 1983—86; Görög katolikus templom harangtorony, Miskolc-Vasgyár (Thoma Ágnessel), 1986; Somogyi—Bacsó tömb, Sátoraljaújhely, 1986—88; Meteorológiai Állomás, Miskolc, 1987.

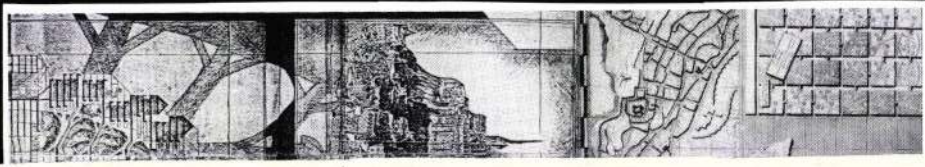

Golda János, építész 1. Folytatás

Diósgyőr-Vasgyári görög katolikus templom új harangtornya.

Építész: Golda János és Thoma Ágnes.

Statikus: Kozma Sándor.

a kivitelezés ideje: 1986–87.

Magyar Építőművészet, 1988., 4–5., 30-old.

GOLDA Tamás

K.I. [KELEMEN István]: A vajai római katolikus templom épitészei Golda János és Thoma Ágnes [interju]. = Egyházi Épitészet, I.évf.1.sz.1997 4 - 5.p. ill.

Golda János épitész
Thoma Ágnes épitész

em akarlak megbántani benne-
úl vagytok rajta. Nem egy közü-
mmi a növendékhangversenyek
s, kész, befejezett képek lógnak
faragtok, értitek művészetetek
Kínlódás nélkül fejezitek ki ma-
Eddig csak Pallas Athene ugrott
kísérteties készséggel kerülte-
Jenő kezei alól. E két festő,
gyarázhatatlan lenne az a nagy
ekből. Olyannyira és olyan biz-
kba, hogy műveiteket csak kissé
eti az övékével. Ennél nagyobb
gnagyobb kifogásom is. Mert ha
nyomdokában haladnak, mégis
átok magatokat tökéletesen le-
nt megtanult, amit lehet megta-
ztem meg kiállításokat, folyton
közel sem tudtak annyit művé-
k érdeme, de egyúttal a ti tehet-
n: a tehetség kötelez. Nagyobb
g vagytok magatokkal elégedve.
zel befejeződött az élete. Ne le-
e tagadjatok meg semmit abból,
echnikai tudásban, de kezdjetek
hangján is szólni. Hiányzik be-
ge, zavara – félek, hogy olyan
nagyobb veszély pedig nem le-
nemcsak magatoknak tartoztok

Golda János, építész 2. Folytatás.

Diósgyőr-Vasgyári görög katolikus templom és harangtornya.

Építész: Golda János és Thoma Ágnes.

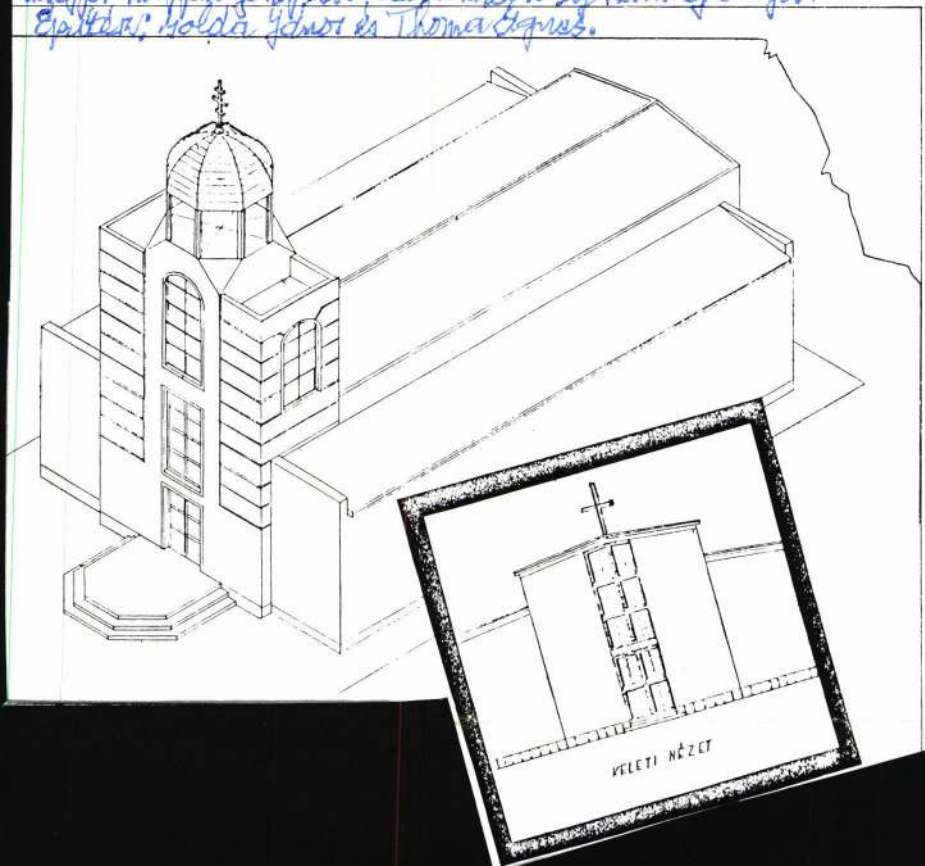

Magyar Építőművészet, 1981, 4-5, 30-old,

Golda János, építész
(a MÉSZ Mesteriskolája VIII. ciklusának hallgatói).

Demonstrátorok: Bugár Mészáros Károly,
Golda János
(és még többen).

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám, 2 old.

Golda János, építész

Bodonyi Csaba: Varsói Konfrontációk.

A Lengyel Építőművészek Szövetsége 1981 ápr. 22 és 30. között hirdette meg a „Varsói Konfrontációk" nemzetközi építésztalálkozót, és pályázatot az európai fővárosok számára. – A Magyar Építőművészet Szövetsége az Északtér kollektíváját jelölte, ki, mint magyar teamot. E teammunkájával elnyerte a Lengyel Építőművészek Szövetségének díját. – A team tagjai: Bodonyi Csaba építész, (a team vezetője) Ferencz István, Sári István építészek; munkatársak: Golda János, Nell Tamás, Farkas Pál, Dombi Teodóra, Hidasnémeti János, Gonda Antal, Tompos Lajos.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 58-old.

Golda János, Építész

Eger, Tihamér, 1979-88.

Várostervek 1978-88. Motto: Ön „Alaptérkép" és lehet a tervezés alapja.

Építészek: Gröke László, Horváth Zoltán, Golda János.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 56-old.

Golda János, építész

G.i.: Meteorológiai Obszervatórium, Miskolc. Építész: Golda János.

A légfűtéssel kombinált passzív napenergia-hasznosítás pályázatokban kidolgozott elméletileg több sikertelen ajánlat után a lehető legoptimálisabb funkciójú épületben, az új miskolci meteorológiai obszervatóriumban próbálhatjuk ki a gyakorlatban. Az Avas hegy déli lejtőjére telepített épület a terepviszonyokat kihasználva észak felől félig földbe süllyesztett, dél felé nagyméretű háromszintes üvegfallal megnyíló, sátortetővel fedett kocka.

1. Földszinti alaprajz (repr.)
2. Metszet. (repr.)
3. Dél-keleti homlokzat. (repr.)
4. Észak-keleti — " — (repr.)

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 52-old.

Golda János, építész

P.A.: Belvárosi tömbök rehabilitációja Miskolcon. Építész: Pirity Attila Északkeleti.

A tömb-rehabilitációs terek az Északtero „E" irodájában készültek. Építész: a Tulipán-Kiosz-Royal- és Bazár-tömbnél: Pirity Attila.

A Centrum tömbnél: Horváth István, Pirity Attila, Farkas Pál és Lautner Emőke.

A Royal tömbnél: Pirity Attila, Thoma Ágnes, Golda János, Horváth F. Zoltán és Rudolf Mihály.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 42-old.

Golda János, építész 1.) Folytatás.

G. Gr.: Római katolikus templom, Vaja. Építész: Golda János és Thoma Ágnes.

1. A templom bejárati hombokrata.

Magyar Építőművészet, 1988, 6., 36-old.

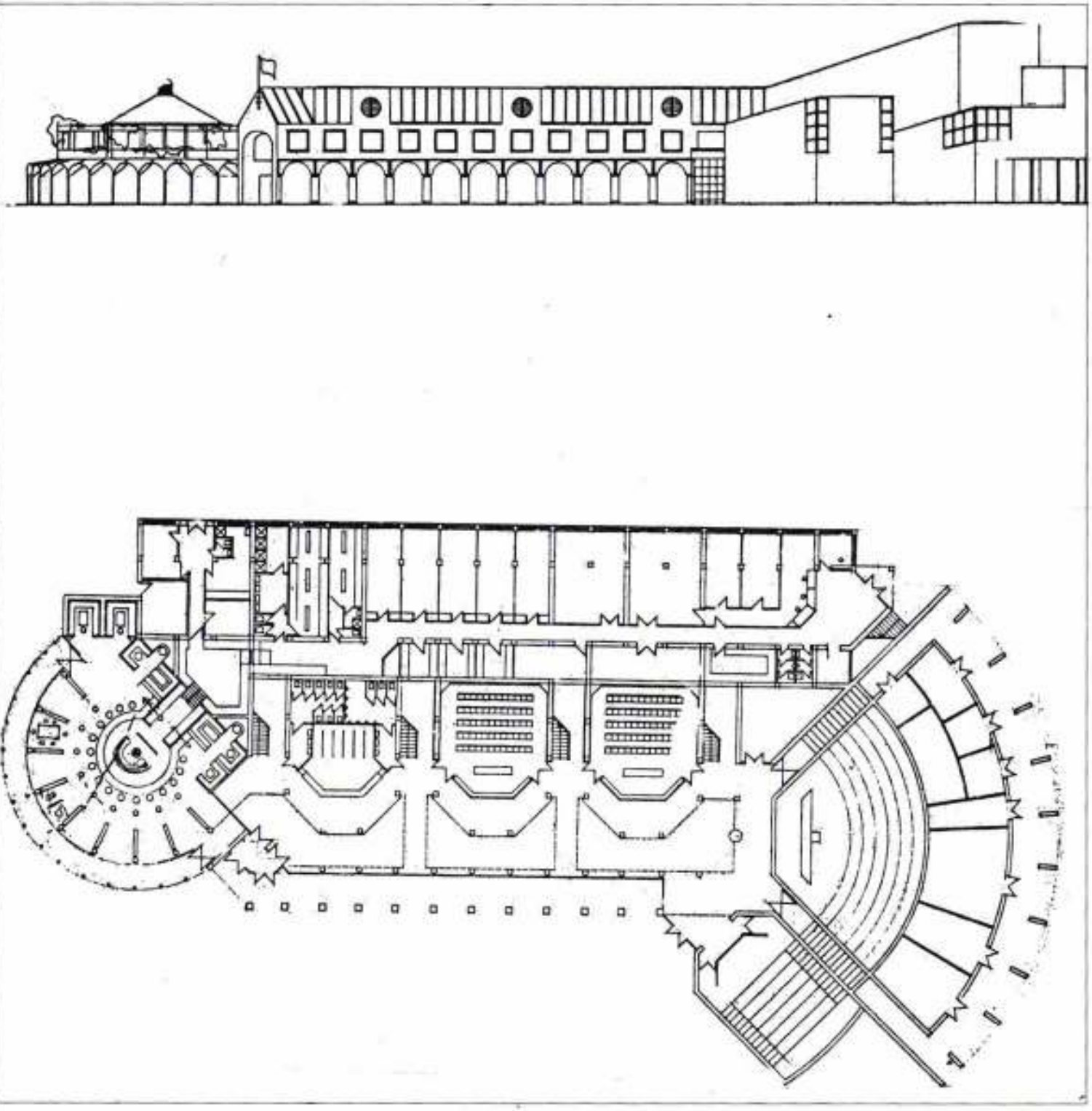

Golda János, építész 2.) Folytatás

S.J.: Római katolikus templom, Vaja. Építész: Golda János és Thoma Agnes.

2. Belső kép a karzattal. |repr.|
4. axonometrikus helyszínrajz |repr.|
5. Földszinti alaprajz. |repr.|
6. a karzatszint alaprajza. |repr.|
7. Tetőszerkezeti -"- |repr.|
8. Oldalhomlokzat. |repr.|
13. Keresztmetszet |repr.|
14. Hosszmetszet (-"-)
15. Bejárati homlokzat. (-"-)
12. Szentélyrészlet (-"-)
16. Oldalhomlokzat (-"-).

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 36-37-old.

Golda János, építész 3) Folytatás.
Gy.: Román katolikus templom, Vaja. Építész: Golda János és Thamó Ágnes

3 3. Belső kép az oltárral

Magyar Építőművészet,
1988., 6., 36-old.

Golda János, építész 4.) Folytatás

G.J.: Római katolikus templom, Vaja. Építész: Golda János és Thoma Ágnes.

9. Az oltártér berendezése.
Belsőépítész: Máté János

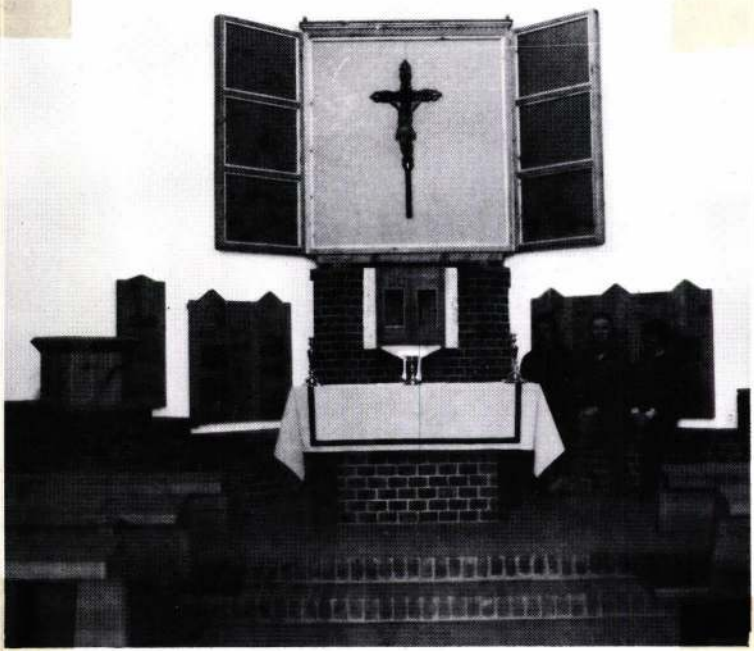

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 37-old.

Golda János, építész 5.) Folytatás.

97.: Római katolikus templom, Vaja. Építész: Golda János és Thoma Ágnes.

10 *10. A templom belső tere a nyers szerkezettel*

11 *11. A fa fedélszerkezet részlete*

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 37-old.

Golda János építész 1.) Folytatás.

Gy. Zs. Somogyi-Bacsó tömb, Sátoraljaújhely. Építész: Golda János.

1. Homlokzat a tömbbelső felől

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 51-old.

Golda János, építész. 2.) Folytatás.

G.J.: Somogyi-Bacsó tömb, Sátoraljaújhely. Építész: Golda János.

2. A II. *jelű épület a panelszerelés*
után

2

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 51-old,

Golda János, építész 3.) Folytatás.
G.J.: Somogyi-Bacs Tömb, Sátoraljaújhely, Építész: Golda János.

3. A három új épület beépítési helyzete

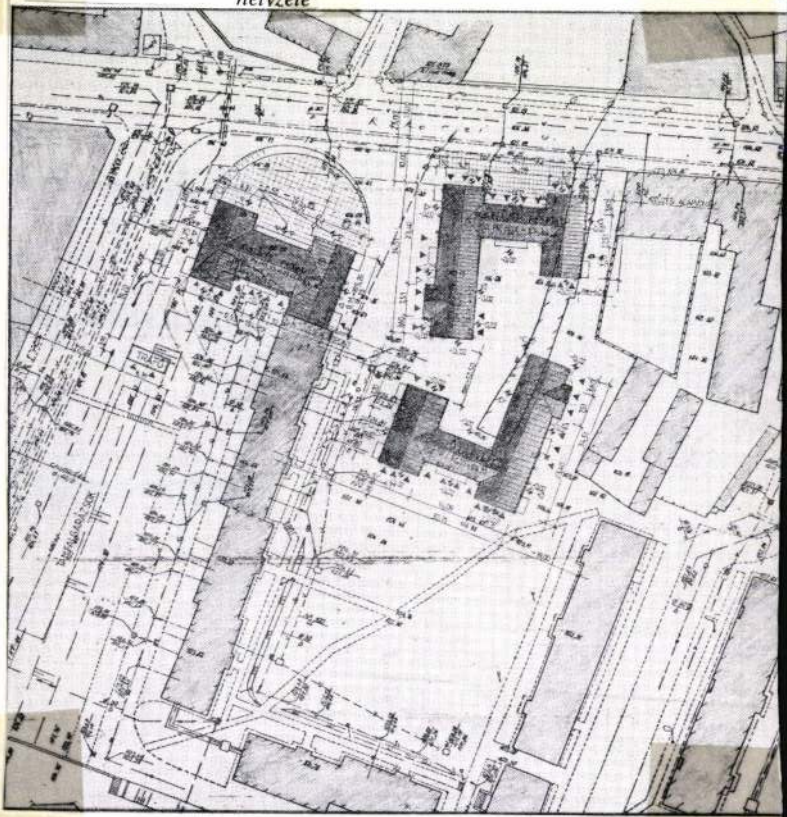

Magyar Építőművészet, 1988, 6, 51-old.

Golda János, építész. 4.) Folytatás. (vége)

G.J.: Somogyi-Bavó tömb, Sátoraljaújhely. Építész: Golda János.

.1.

4—5. Utcakép a tömbbelsőből
Fotók: Golda János és Rudolf Mihály

4

5

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 51-old.

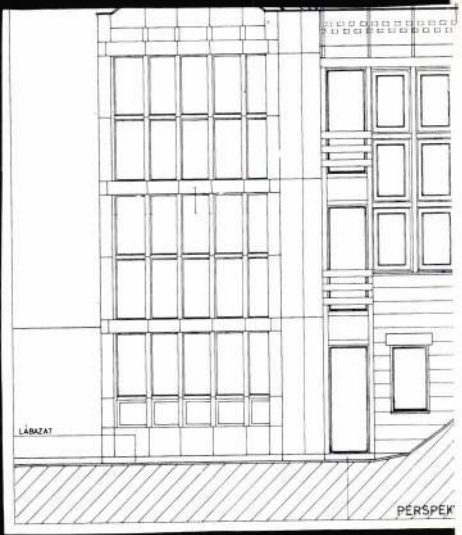
LÁBAZAT
PERSPÉK

GOLDA János épitész

K.I. [KELEMEN István]: A vajai római katolikus templom épitészei Golda János és Thoma Ágnes [interju]. = Egyházi Épitészet, I.évf.1.sz.1992/ 4 - 5.p. ill.

TVÁN

en, nem sokat tudtam róla. Épp
yton írók és festők között éltem.
őség kicsinyes taposómalmában
ntikus megejtő világába gubóz-
könyvek, festmények és szobrok
ldog izgalomban és szakadatlan
ámomra, ha nagy időközönként
íróval, művésszel beszélhettem.
meg egy alkalommal *Réti* István
festményét. Odavoltam a lelke-
t elsősorban az, ami rabul ejtett
megnézem a festményt. Akkor
en azzal fogott meg Réti művé-
emzője, s egyúttal külön varázsa.
latnak hívunk, s ami az első pil-
ezetünkből, s ellenállhatatlanul
ődik a valósághoz, s mégis fölöt-
elen légi teret érzékelteti, mint
*rácsonyá*nak tárgyi világa, a há-
ne lámpafényben, önmagukban
szédes közvetlensége, a szoron-
yes félhomályban úgy ringatják
vugtat is, de mindenképpen fel-
gérteti, hogy kortársa azt írta a
ő lángészt láttuk benne."
re csak a legnagyobbjainkéhoz

GOLDA JÁNOS építész

KELEMEN István: Az ige temploma : Az Avason épülő templom pályázata. = Egyházi Építészet, I.évf.1.sz.1991 8-9.p. és ill.

5.sz. pályamü Thoma Ágnessel

rizsból zúrzával! Ezt a fenőgást az évek folyamán
mindenütt, ahová befolyása elért. Már pedig hel
tatkozókészsége révén szellemének megnyerő mo
taktikai, vagy ha úgy tetszik, diplomáciai érzéke f
biztosított magának mindenütt, ahol művészetünk
Ha tehát neki határozott véleménye támad valami
és ismeretlen csatornán keresztül meglepő gyorsa
gekbe.

Leghangosabb szócsővel azonban azok a kiseb
ő segítségével ma már sokfelé helyezkedtek el. E
hibáiban mindig, erényeiben úgyszólván sosem e
tanítványai régóta önálló utakon járnak, s nemeg
ni vele. De az előbbiek, akiknek a művészettörté
tek nagyobb élményt, mintha kettős könyvvitelt t
volt tanáruk szavait, s fanatikusan terjesztik igéi
dás nélküli vakbuzgóságban van: kinyilatkoztatás
mesterük gyakorta csak a jó hangzás, vagy a megh
te kedvéért mond. Gerevich erősen zoon politik
fülekre van szükségem, hogy halljanak."

GOLDA, Joseph, pozsonyi fazekasszegéd

J. G., Hafnergesell, 4 hónapos lánya meghalt. (1830, 864 l)

Freiburger Zeitung
(Genthon)

HERR FRANZ GOLDAN, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Einer Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl:PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név: 1.- Herr Franz Goldan
Felvétel ideje: 1765.25.Aug.
Hová vették fel: Pressburg,/Pozsony/. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

GOLDA János épitész

KELEMEN István: A miskolci Szent Anna plébánia felujitása : A plébániabővités meghivásos épitészeti pályázata. = Egyházi Épitészet, I.évf.2.sz. 1991 13 - 15.p. és ill.

öltözetben.

Egy írásos dokumentum a Zentá
gyak leltárját adja, mely 1927 óta
dona. Egy másik szintúgy magyar tu
mentum Szavojai Jenő naplójának
1697. évi október—novemberi bos
szól.

A kiállítás kitér a nagyharsányi
sikeres csatákra, mely a kísérő szöve
hadsereg erejét" bizonyította. A he
nagyharsányi csata megvívói között
ban az ún. „második mohácsi csatáb
volt. Zentánál viszont hozzátette, hog
jai fővezérsége alatt zajlott.

A kor kimagasló hadvezérei közö
rajzokon Jenő herceg több, neves ba
nyire idegeneket is, őt magán viszont
már altábornagy lett, 1687-ben pe
Arról ne is beszéljünk, hogy 1703-tó
tanács elnöke. „Részt vett az 1687
vívott mohácsi, helyesebben a harsány
csatában. A győzelem hírét ő vitte Bé
Pallas Lexikon 1893-ban.

2. Szavojai Jenő szerepe a magyarország

Szavojai Jenő herceg (1663—1736
tett Olimpia Mancini fiaként, Mazarin
öccseként. A kisternetű, külsőleg egyá
férfi — ez kortársai egyértelmű vélem
dásból kifolyólag lépett az orsztrák csá
hogy hamarosan a délvidéki fronton,
majd Dél- és Nyugat-Európában szol
hadvezéri tehetségével, szervező kés
udvarnak.

M.D.K.

GOLDA Lelen

1931-ben Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya.. Bp. 195 . 340.l.

Goldan Mihály

MDK

órásmester
Pozsony

Özvegye 1807-ben halt meg 80 éves korában.

C
Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.

158.l.

MDK

Kaesz Gyula, ép.-ip.müv. tanár
Goldarbeiter Imre, butorkészitö
Reinitz Béla, csobutorés fémmunkák.

Divatszalon bemutató helyiségét tervezte K.Gy.
Ruhakiállitó vitrin teljesen üvegnöl.
A kiállitott világitó testeket és fémdisztárgyakat a Csillárok és Világitási rt.cég adta.
Kép. 364.l.
Fotok:Ermini,Milano.

A milanói Triennale magyar kiállitási anyagából.
Tér és Forma. 1936. 12.sz.

Goldarbeiter Simon

más kép Henck

ötvös

L.

Szendrey – Szentiványi

582 l.

Eger.

A középtért elfoglaló vá
fejü sassal és a háttérbeli h
alquanto superiore alla forte
nocumento. Felirata fölül job

AGRIA, fortezz
Ongheria nel m
sente [illegible] si tr
de importanzze

Rm., mér. a rl. 18 :

198-91-185

Goldarbeiter Simon, máskép *Henek*, ötvös. A XVII. század elején Brassóban működött, s ugyanott 1629-ben halt meg.

Gárfás Tihamér: Régi brassai ötvösök. *Erdélyi Múzeum.* 1908. 386. l. — *U. az:* A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 101. l. — *Resch, Adolf:* Die Kronstädter Gold- und Silberarbeiter. *Korrespondenzblatt.* 1884. 20. l.

SIMON GOLDARBEITER

szász ötvösmester, Brassóban pénzverő.

Pátzay Pál: Az erdélyi fejedelmek szép pénzei.
Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 4. l.

Goldarbeiter Zsigmond, késmárki származású ötvöslegény. 1686-ban Brassóban dolgozott.

Gyárfás Tihamér: A brassai ötv. tört. Brassó, 1912. 61. l.

Goldarbeiter Zsigmond

ötvöslegény

L.

Szendrey – Szentiványi

582. l.

Eger.

A bástyákkal, köröndökke
ros tereit és utczáit járó-ke
mondatszalagon, mely fölött m

ERLA

fölül balra: 21.

Rm., mér. a vk. 1

92-92-5

MD K

Goldberg Simon, ép.

73400. Kattler Bernát /VII.,Jósika u.4./ u.o. ist
tálló.

Magánépitési engedélyek Budapesten.
Váll.Közl. 1908.ápr.1. 8.l.

MDK

Goldberg Simon, ép.m.

7340 9. Kattler Bernát, Jósika-u. 4. istálló

A magnép. bizotts. márc. 30. tartott ülésén uj épitk.
nyert engedélyt:. Ep.-Ip. 14.sz. 1908.ápr.5. 155.1.

Goldberger

győngyösi aranyműves

1826. aranyozta
a győngyösi Sz. Be-
nedek templom
ezüst tornyainak
gömbjét.

Bachó győngyösi templ.
39. l.

1370

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Érdligetl, Fejér m.	és környéke Kutya-vár gronjai

M.D.K.

Goldberger
aranymüves

A torony gömb aranyozását a gyöngyösi aranymüves vállalta

Bachó László: A gyöngyösi templomok története. 39 l.
A Szent Bertalan templom története.

Goldberger

pozsonyi vésnök

l

Vasi Szemle

1938. 217 l.

Pozsony VIII. 249

Textilüzemből múzeum

Az épület alapterületének alig több mint tizede a hasznos kiállítótér

Az óbudai Textil Múzeum 1999-ben nyílt meg a textilszakma egyik legpatinásabb múltú családi vállalkozása a Goldberger-gyár helyén (III. kerület, Lajos utca 138.). A kiállítás bemutatja a textilnyomás történetét és számos textilipari ágazat gépeit. A múzeum előadótermében időszaki tárlatokat is rendeznek, textilipari könyvtárában ritkaságokat őriznek.

A Textil Múzeum 1999-ben nyílt meg a Goldberger-cég műemlék épületében. A földszinten eredetileg textilfestő üzem volt, az emeleten a Goldberger család lakott. Az épületet az 1992-ben alakult Textil- és Textilruházati Ipartörténeti Múzeumi Alapítvány vásárolta meg múzeumnak, amely a felszámolt Budaprint Pamutnyomóipari Vállalat tulajdona volt. A részleges múzeumi és műemléki felújítás hat évig tartott, a költségeket alapítványi tőkéből és pályázatokon elnyert támogatásokból fizették. A Textil Múzeum dokumentumait az 1960-as években egy szakmatörténeti kiállításra gyűjtötték össze. Ma az épületben kétszáznyolcvan négyzetméteren négy állandó kiállítás látható, a múzeum száz férőhelyes előadótermében időszaki tárlatokat is rendeznek. A szakkönyvtár megközelítőleg ötezer kötetből áll, a modern görgős polcrendszeren könyvritkaságokat is őriznek.

Az előcsarnokában Goldberger Leó arcképe fogadja a látogatót. A családi vállalkozás utolsó igazgatója 1945-ben Mauthausenben halt meg. A kiállítás korabeli dokumentumokkal és fotókkal a Goldberger-cégnek állít emléket. A vitrinekben textilek, 1942-ből egy kézzel festett mintakönyv ad ízelítőt a gyár termékeiből. A cégalapító Goldberger Ferenc kezdetben kelmékkel kereskedett, majd 1784-ben kékfestőműhelyt nyitott. Közkereseti társasággá 1851-ben alakult a cég, és gőzgéppel is dolgozott. Goldberger Bertold irányítása alatt változott részvénytársasággá a cég, a gépeken négyszázötven munkást foglalkoztattak. A részvénytársaság 1936-ban ötven országgal kereskedett. A második világháborúban súlyosan megrongálódott gyárat a helyreállítás után, 1948-ban államosították, később a Pamutnyomó-ipari Vállalathoz csatolták.

A múzeum elsősorban technikatörténeti tárgyakat gyűjt, a termekben makettek, modellek, eredeti gépek és hiteles másolatok mutatják be a textilipari technikákat. A Walter-gép az 1769-ben épült fonógép hiteles másolata, a Jenny Magyarország első sokorsós fonógépe volt, 1900-ban állították munkába és 1984-ig üzemelt. A középkori technikákat mutatja be a kendertörő működő modellje és a földbe vájt szövőszék. A konfekciógyártást öt, technikatörténetileg érdekes varrógép képviseli.

A Tamási tutyiműhely című tárlat az egyik utolsó textilipari manufaktúrát mutatja be. A gépsor a Tolna megyei Tamásiban, a Rettinger család műhelyében 1991-ig működött. A tutyi zárt papucs, régen általános viselet volt, ma már csak a hazai németség ismeri. A kiállítás a gyártási műveleteket szemlélteti az eredeti műhely tizenhárom gépéből a legérdekesebbekkel. A Rettinger család a lábbeliket vásárokon árulta, a legszebb tutyik a tárlat vitrinjeibe kerültek.

A múzeum raktárai még számos technikatörténeti érdekességet őriznek, az épület kétezer négyzetméteres alapterületéből jelenleg csak kétszáznyolcvan négyzetméternyi a hasznos kiállítótér. A Textil Múzeum január 1-jén kinevezett igazgatója, Vajk Éva textilművész a raktárak végleges kiépítését és az állandó kiállítások bővítését tervezi.

– Sok tárgy dobozban van a raktárakban, a könyvtárat most rendezzük – mondta az igazgatónő. – A múzeum egyik létrehozójának, a technikatörténet polihisztorának, Endrei Walternek emlékkiállítást szervezünk, az emeleten restaurátor-műhelyt szeretnénk nyitni. Tervezünk vasalókiállítást, a Textilipari Dolgozók Szakszervezete felajánlott egy szakmai bélyeggyűjteményt. Helyiségekkel és lehetőségekkel rendelkezünk, a megvalósítás a pályázatokon múlik – mondta Vajk Éva.

Rumpler György

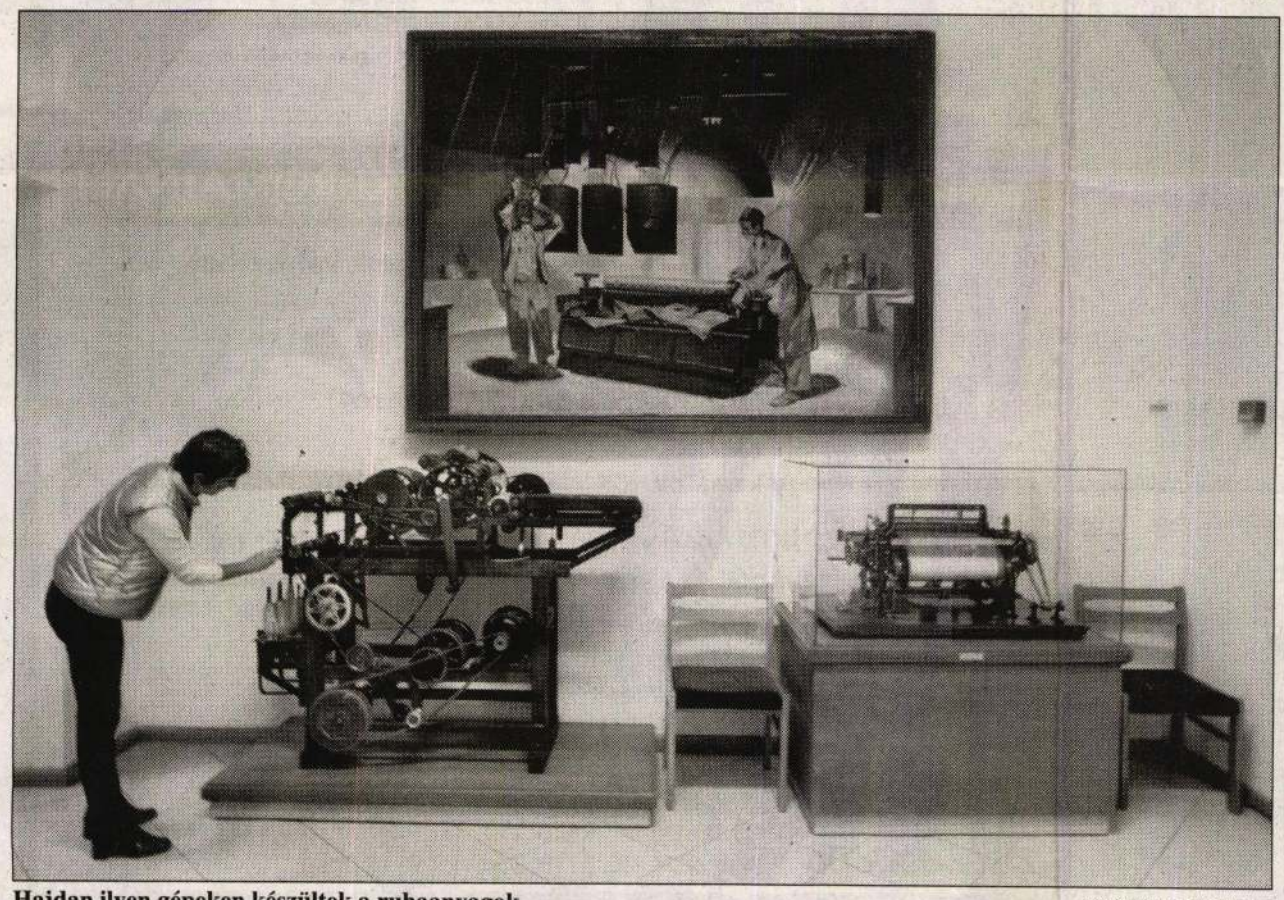

Hajdan ilyen gépeken készültek a ruhaanyagok

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

vem szottyant, akkor a pénzügyőr zenekarral zenés ébresztőt tartottunk vasárnap reggelente. A Kolosy tértől a Fő térig masírozva kívántuk jó reggelt a lakóknak. 1992 óta ez sincs már. A hatalmas forgalom miatt nem is lehetne csak rendőri biztosítással végigvonulni az utcákon. Az pedig nem ugyanaz. Az a baj, hogy elgépiesedtünk, nem akkor csináljuk a dolgokat, amikor kedvünk van hozzá, hanem amikor elérkezett az idejük. Óbuda és az egész világ is ezért más, mint száz vagy akár csak ötven éve.

V. M. P.

háztartásainak és üzemeinek 71 százalékába vezették be a csatornát.

Az útépítés szintén kiemelt feladat lesz az elkövetkezendő három évben. A kerületben nagy kiterjedése miatt még mindig sok a földút, ez azonban nagymértékben köszönhető annak, hogy minden évben sok új utat nyitnak meg. Az állami, de a fővárosi forrásmegosztásba helyezett földútalapból mintegy négyszázmillió forint jut fejlesztésre. Tarlós hozzátette, ha az ideihez hasonló összeget tudnának fordítani erre a célra, akkor négy év alatt felére csökkenne a földutak száma. Ezen felül csak az idén tizenegy jelentősebb út-

XX.	106	59
XXII.	152	109
XXIII.	61	80

SZENNYVÍZCSATORNA-HÁLÓZAT 1999

Kerület	Hossz	1km² belterületre jutó hossz
II.	273,6	12,1
III.	267,9	9,5
VII.	59,5	28,5
XVI.	293,2	12,4
XX.	236,7	46,8
XXIII.	44,7	2,6

Forrás: KSH

LUX®
ABLAKOK

ban 1997-ben
özpont, ahol a
0-en fordultak
ntes tréningen
ok és diákok
, a legkorsze-
eépítési mun-
ra különösen
, hiszen az
legfontosabb

repét bizonyít-
ületet emel a
agasabb szín-
deklődőket, és

ettel várja a

3.

FOGORVOSI RENDELŐ

POLI-DENTIST KFT.
ÓBUDAI RENDELŐJE
Bp. III., Lajos utca 142.
(Lajos utca–Perc utca sarok, volt Goldberger mellett)
Rendelés: hétfőtől péntekig 8–20 óráig. Tel.: 250-5482
Időegyeztetés telefonon vagy személyesen a recepción.

MEG AKARJA ŐRIZNI FOGAIT?
E hónapban az első 30 főnek *ultrahangos fogkőeltávolítás.* **50%** kedvezményt adunk.
További kedvezményeink március 3-ig.
Mindennemű fogpótlásra **50%,** porcelán fogászati munkákra **50%** kedvezmény, egyéb fogászati munkákra **20%,** diákoknak, nyugdíjasoknak további **10%,** azaz összesen **30%** kedvezményt adunk.
Kivehető fogsor (1 db) 14 990 Ft.
A fogászat a SOTE akkreditált rendelője, ahol nagy és széles körű tapasztalattal rendelkező orvosaink állnak rendelkezésükre; modern technikával felszerelt fogorvosi székek, **panorámaröntgen, ultrahangos fogkőeltávolítás,** esztétikus tömés, inlay, fogfehérítés stb. várja a tisztelt leendő pácienseinket.
A rendelő korszerűen felszerelt fogtechnikai háttérrel rendelkezik.
A munkák elkészítési ideje (munkanap): 1 korona **3-4 nap,** teljes körhíd **8 nap,** 1 protézis **6 nap.**
Protézisjavítás **megvárható!** Versenyképes árak, jó parkolási lehetőség.
Rendelő: az Árpád híd budai hídfője közelében.
Szerződésünk van a Mol Rt., valamint a Vasutas Önkéntes Egészségügyi Pénztárral.
Felmérés alapján árajánlatot adunk, banki átutalást elfogadunk a HM és a BM dolgozóitól.

ISMÉT ÓRIÁSI AKCIÓ A SUZUKI RÓMAINÁL!

Megéri most új Suzukit vásárolni, mert választhat:

- vagy **10% engedmény**
- vagy **2 év CASCO** átvállalása
- vagy **150 000 Ft** értékű felszereltség
- vagy **200 000 Ft** kezdő befizetés
- vagy kamatok 10% alatt, akár **kamatmentességgel.**

HASZNÁLT SUZUKIK óriási választékban, már **900 000 Ft**-tól. Most 5% engedmény a vételárból, és ajándékba adunk egy Philips rádiós magnót!

- Teljes körű szervizszolgáltatás
- Eredetiségvizsgálat
- Alkatrész-értékesítés

Látogasson el hozzánk, és mi megtaláljuk az igényeinek és pénztárcájának megfelelő autót!

SUZUKI
RÓMAI

Budapest III., Rákóczi u. 33. Telefon: 240-4444, 436-7920
Nyitva: H.–P.: 8–18, Szo.–V.: 9–13 óráig.

Goldberger Adolf

özvegy

Pest 1860-as évek

Horváth Szentpéteri

253. l.

BUDAPEST
1924
H

Goldberger Antal, ötvös. Körmöczbányán született és apródéveit ugyanitt töltötte. Később mint mester szülővárosában telepedett meg, ahol még 1732-ben is élt.

Illéssy János dr.: Magyarországi ötvösök 1732-ben. *Arch. Ért.* 1904. 393. l.

Goldberger Antal

özv.

L.

Szudrey-Szentiványi

582. l.

Eger.

A Gründliche Vorstellung
tung Erla Nebst denen Accords-
eigenhändig unterschrieben wo
jelzésü látképén a háttért a
előtérben a csatarendbe állit
balra a kiséretétől körülvett
irata a lebegő mondatszalagon

Erla

Rm., mér. a rl.

198-91-

Goldberger Ede

1883–

Csömör 1930.

87. l.

bocz István, Balassa Bálint - (1900) gf. Zrinyi Miklós III. IV. = 2 kötet, - (1901) Gritti Lajos, Izabella királyné - (1902) gf. Széchenyi Ferenc, gf. Zrinyi Miklós V. - (1905) Kakas István, Ferenczy István - (1906) Szatmáry György, Kölcsey Ferencz - (1908) Beatrix királyné - (1911) Berzeviczy Márton, Rimay János - (1914) Ortvay Tivadar, Mária királyné - (1915) Báró Dévay Pál. -

- :: -

Goldberger Ede
festö
Hüb. 1860 okt. 28.

lásd
Fleischer Bées 45. l.

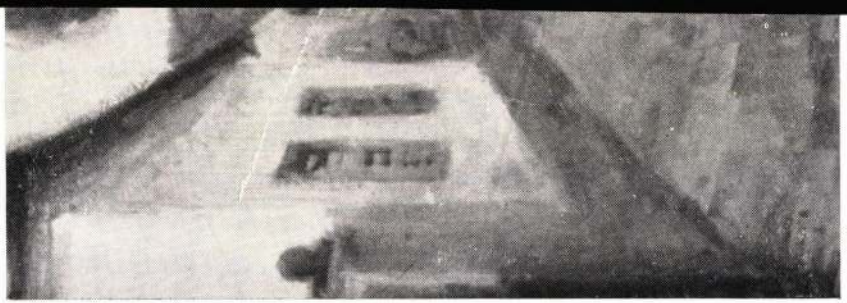

18. ZEBEGÉNYI UCCA

MDK

Szivessy A.G. és Goldberger E.G.
fiatal magyar építészek Párisban.

K.J. ismerteti fentieknek a párisi nemzeti aeronautikai iskola és a sansalvadori egyetem épületének tervpályázatára készült terveit.

Komor János: E.Goldfinger és A.G. Szivessy munkái.

Ér és Forma 1930.445-447.1. képekkel.

Goldberger Ella

1905. tavaszi

ki 11. Nemzeti Szalonban

Sárga rózsák

olajf. 100 K

H. Fekete Péter, Kamás

V. 265.

Ø Goldberger Ernő

Kül. 1884. Estitanf.

ötvörség.

Bachruch A. Ézsequel

Értimisk 1900/1901

39. l.

Pusztaszentegyház h. n. VIII. 139

MDK

Goldberger Ernő

Az új Országház. cim alatt irt a Magyar Mérnök és Epitész Egylet Közlönye 1903.évf., 294.l.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház.Bpest. 1937./képekkel./ Bibliográfia.

Goldberger Erzsébet

síkdíszítés

1919.

Címtár 1930. 83. l.

MAGYAR TÖRTÉNELMI ÉLETRAJZOK TARTALMA:

(Az egyes kötetek külön is kaphatók)

(1885) Mária Magyarország királynéja, Zay Ferenc Széchy Mária - (1885) Forgách Zsuzsánna, Pázmá Péter, Kun László - (1886) Rákóczy Zsigmond, Bé Gáspár, Béldi Pál, Nyáry Krisztina - (1888) Th Imre, Thököly Imre, Trencséni Csák Máté - (188: Erdődi Bakócz T., Thököly Imre, Maylád István - (1890) Bethlen G., Mátyás király - (1891) Kovácsó F., Mária Terézia, II. Rákóczy Gy. - (1892) Nagy La jos - (1893) Weiss Mihály, I. Rákóczy György - (1894) Gróf Gvadányi József, Corvin János - (1895) Hg. Eszterházy Pál, gf. Zrinyi Miklós - (1896) Gf. Széchenyi István I. - (1897) gf. Széchenyi J. II., Sz. Molnár Albert - (1898) gf. Zrinyi Miklós, Misztofalusi Kis Miklós, Pápai Páriz Ferencz - (1899) Werbőczi István, Balassa Bálint - (1900) gf. Zrinyi Mik-

M.D.K.

Goldberger Ferenc ötvösmester

1780 körül tűnt fel Óbudán, ahol az ötvösök nem tartották a budaiak céréhe. Eredeti zsidó neve Beláf volt.

S.Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

271. old.

Goldberger Ferenc

arányműves

1750 – 1834.

életr.

lásd

Pallas Lexikon

VIII. k. 86. l.

Goldberger Ferenc

ötvös alapította a XVIII. sz-ban a mai is fennálló Goldberger-gyárat.

Zolnay László. A műkedvelő aranyár
Budapest, 1972. 6. sz. 39-41. l.

Ø Goldberger Izidor

festö

l.

Csókeml

24. l.

F. Sokjanlayova

Kámolata

M.D.K.

Goldberger J. D. ötvösmüvész

"Ferenc József"felirattal "A király lovasszobra ezüstből" c. cikk illusztrációjaként hozza a lap.

Magyar Salon, Bp. 1896. junius. 25. kötet. 466. lap

Goldberger (Koltperger) János

ötvös

1828 Gyöngyös

Kapmagyarországi ötvösök 35 l.

F hátrafordultan álló leány-

ázolja, midőn egy férfi családjától
bucsuzik. ~~A kis [illegible] jobbra, a~~
~~áll.~~ Közelében jobbra fordított két
nely elé egy szürke van fogva s a
ugazgató legénylátható. A háttért
chyeket a jobbról lévő torony ural.
, 1909.

).3 cm.-- Lelt.sz.4509.-- Értéke
nes hagyománya 1913 márczius 9-én.--
eti Muzeum örökletéte (1381-913).
~~33-án (3046-913)~~.-- Bejelentetett
4).

103

Goldberger József

festő

1896

Éimisk 1930.83.l.

vizsgázott műszerészmester.

erek által

e a legmeszebbmenő **jótállással.**

Budapest, 1937. március havában.

NEPET ÜL A MAGYAR MUNKA!

par kitünő uttörői, a **számoló- és iró-**
z-mesterek tömörültek és a
ÉSZIPAROSOK TERMELŐ-, BESZERZŐ- ÉS ÉR-
SZÖVETKEZETÉNEK keretében
PMÜSZERÉSZ-MESTEREK JAVITÓ ÜZEME-t
gmodernebb műszaki ujitásokkal fel-

Nádor ucca 19. telefon: 128-397.

m elvállalja az összes rendszerü szá-
. könyvelő- stb. gépek

Goldberger József

1878/9. I. – esti tanfolyam
Mul. Pápán 1862 febr. 24
Izr. 4 elemi. Vésnök
az Egger testvérek aranyunos
chuel –
1878/9. II. esti tanf.

Wlassics Cygula V. 219

Goldberger Károly

gyöngyösi ötvös

Korona szekrége

13. cm

Gyöngyösi egyházi

régiségtár

Mul

Római (francia) művészeti akadémia V. 216.

Goldberger Károly

Carolus

ötv.

d.

Königgrätz

704. r.

704		**KG** Carolus (Karl) Goldberger, e. 1795. (~~Valószínűleg~~ az előbbi~~nek leszármazója. — Wahrscheinlich Nachkomme des vorigen Meisters~~.)
	Nr. 698	Feszület, XVIII. század 2. fele. — *Kruzifix, 2. H. XVIII. Jh.* R. k. pléb. templom — *Pfarrkirche*, Gyöngyös.
705		**KG** Ugyanaz. — *Derselbe.* Pesti próbával, de ellenőrző betű nélkül. — *Mit Pester Beschauzeichen, doch ohne Kontrollbuchstaben.*
	Nr. 387	Kehely. Kései rokokó. — *Kelch. Spätrokoko.* — „*Ex Voto Calvariana. Gyöngyös. Ano 1805. K. G.*“ R. k. pléb. templom — *Pfarrkirche*, Gyöngyös.

Vielleicht
natur
Eset
jegy is az övé.
— Möglicherw. gehört die vorige Marke auch ihm.

Karól
Gyöngyös
Kőmagyóty
1197.

II

nyilvánvaló, hogy ez a megjelölés
családnevet, hanem csak foglalkozást jelent, — keresztnevükön kerültek a mutatóba.

Goldberger Károly
grönyösi ötvös
1795.

l.
Mihalik J. Kassa
város ötv. tört
310 l.
Betumvíel János-
sal kapcsolatban.

Goldberger Károly

ötvös

L.

Szendrey-Szentiványi

582. l.

T. 2303. II.

kel megerősitett várat és várost
örök és keresztény vitézzel, alól
lirata a két látkép között:

tecto Italo Commu: G. HOUFNAGLIUS.

47.4 cm.

Goldberger Károly, ötvös. A XVIII. század utolsó negyedében Gyöngyösön működött.

Mihalik József: Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 310. l.

Gold finger Ezra

— Oskó Judit —

mindenki érezheti magát kirekesztettnek. Mindenkinek meg kell birkóznia az előítéletekkel, ugyanakkor maga is tele van velük. A rossz gazdasági helyzet pedig egyáltalán nem segít ennek a feloldásában.

gatja, hogy valóban szereti a srácot. Ő azonban nem hiszi, féltékeny, kiabál, a lány egyre távolodik tőle, eltűnik a színfalak mögött. Az apja viszont beront, és kiabál, hogy nem ennek a fiúnak, nem cigá-

ket, majd szünet következik.

— Nem a cigánykérdésről szól a darab — mondja Nemcsák Károly. — Mára lényegében mindenki kisebbségbe került. Nem véletlen az sem, hogy mostanában je-

lamennyire — véli Rátóti Zoltán. — Ez a srác, akit én alakítok is gázolt, és a haverja, aki mellette volt a kocsiban, ült helyette. Az indulatok elszabadulása, az előítéletek valamennyiünket érintenek. Az,

próbálnunk kiszállni a cigánykerékből.

A táncosok éppen megbeszélést tartanak. A többségük idáig lokálban, a megszűnt Béke Orfeumban,

közel az általunk ábrázolt figurák. Kurvákat és striciket játszunk, mi sem nagyon szeretjük őket, de megpróbáljuk megérteni, mit miért tesznek.

— Lelkesíti őket a feladat —

padra a tánckar is, szinte mindenki jelen van, és közösen énekelnek arról, hogy álljon meg végre a cigánykerék. Majd tovább játsszák azt, hogy mindez miért lehetetlen.

BÓTA GÁBOR

Londoni levél

Goldfinger öröksége

Olvasom az angol lapokban, hogy vita támadt az öt éve elhunyt magyar származású építész, Goldfinger Ernő háza körül. Számosan szólalnak fel az ellen, hogy a Nemzeti Tröszt nevű alapítvány hétszázezer fontért megvásárolja ezt az 1937-ben épült, cipődoboz alakú villát London Hampstead nevű, festői városnegyedében. Ugyanis a fent említett, igen népszerű tröszt általában gyönyörű, régi kastélyokat vagy udvarházakat szokott ilyen magas összegért megvenni, rendszerint teljes berendezéssel, műkincsekkel, hogy azután múzeumjelleggel megnyissa ezeket a nyilvánosság előtt. Nem ritka, hogy e szent cél érdekében vagyonos angolok végrendeletileg fontsterling-százezreket vagy éppen -milliókat hagyományoznak a Nemzeti Trösztre, és az sem, hogy átadják haláluk után a kastélyukat, ha az állam ezt az örökösödési adó lerovásának tekinti, megszabadítva az adótehertől gyermekeiket. Ezért nagy mulatság autótúrára indulni a szigetországban és naponta akár három-négy olyan kastélyt felkeresni, amely a Nemzeti Tröszt kezelésében, gyönyörűen karbantartva, rendszerint csodásan ápolt parktól övezve, feltárja élményszerű kincseit.

Goldfinger Ernő kicsiny hátsó kert elé épített tégla és beton háza alul garázzsal, feljebb két lakószinttel, pontosan olyan, mint amilyenből a budai Rózsadombon vagy a Pasaréti út környékén több száz akad. Kevésbé sivár, mint Molnár Farkas vagy Fischer József Bauhaus-villái, de kevésbé érdekes is. Nagy, egybefutó ablakai vannak, és a semmitmondó felületet a földszinten vékony, kerek oszlopok tagolják. Mégis védetté minősítették a villát még benne lakó tervezőjének az életében, mert 1937 táján ez a fajta építészet szinte ismeretlen volt Angliában. Ötvenöt évvel ezelőtt, elkészültekor, csodálkozva bámulták Goldfinger házát a londoniak, a hampsteadiek pedig egyenesen tiltakozómozgalmat kezdtek ellene, úgy vélték, tönkreteszi a főváros legnagyobb ősparkjának, a Hampstead Heathnek a szegélyét a minden díszítőelem nélküli, egyenes vonalú épület. Tehát úttörő volt a maga nemében a villa, és ezt méltányolja a brit építészettörténet.

Csak egyszer jártam Goldfingeréknél, és nem néztem jól körül, mert a házban mindössze pár percet töltöttem. A ház úrnője, Goldfingerné Ursula Blackwell festőművésznő értekezett rajtam keresztül a frissen disszidált és angolul egy kukkot sem tudó Barta Lajos szobrásszal, aki nagy nyomorában maga jelentkezett a gazdag családnál, hogy potom pénzért elkészíti az asszony portréját. Rémlik, hogy az előszobában is kvalitásos festmények függtek a falon, de kutyafuttában vetettem csak rájuk néhány pillantást. Pedig Goldfinger Ernő háza éppen a benne lévő műkincsek miatt érdekes vétel a Nemzeti Tröszt számára, és azt tervezik, hogy múzeumként nyitják meg ezt is.

1920-ban, tizennyolc éves korában került el Goldfinger Budapestről, baloldali érzelmű szüleivel emigrált Bécsbe, majd Svájcban élt és Párizsban tanult a Beaux-Artson. August Perret volt a mestere. Természetesen naponta kiült a Café Dome vagy a Deux Magots elé vitatni az élet értelmét olyan művésztársakkal, mint Picasso, Max Ernst, André Kertész, Fernand Léger vagy Amadée Ozenfant. A tőlük kapott-vásárolt képekből állt össze a remek műgyűjtemény, amit most, Ursula asszony halála után, a három Goldfinger-örökös felajánlott a házzal együtt a trösztnek.

Talán Perret-nél is jobban hatott Goldfingerre Adolf Loos, aki az idő tájt szintén Párizsban élt, villát épített a dadaista költő Tristan Tzarának és Josephine Baker táncosnőnek. 1926-ban tette Goldfinger Ernő az első kirándulását Angliába, a Helena Rubinstein kozmetikai szalonnak tervezett új helyiséget a londoni Váci utca, a Bond Street környékén. Modernség és párizsi sikk elegye volt ez a belsőépítészeti munka, de tervrajzát az angol mesteremberek fejcsóválva nézegették, meg voltak róla győződve, hogy helyenként befejezetlen. Házassága után, 1934-ben azután végleg Angliába költözött.

A sikeres építésszel néhányszor összehozott a sors, főként vernisszázsokon. Impozáns megjelenésű, nagydarab, hangos férfiú volt, nem szerette az ötvenhatos menekülteket, mert élete végig hithű kommunista maradt. Ő tervezte a Daily Worker című kommunista újság szerkesztőségét és úgyszintén a Brit Kommunista Párt csúnya, üvegtáblás székházát. A népnek is alkotott. A Londoni Tanács megbízásából 1964-ben és 1967-ben két ijesztően embertelen torony lakóházat tervezett, és hogy bizonyítsa, mennyire lakhatók ezek, beköltözött az egyik huszonhetedik emeleti lakásba, de két hónap után megunta, hogy folyton elromlik a lift, és mégis a hampsteadi villa mellett döntött.

Magyarország csodálatos asszimiláló- és megtartóerejének köszönhetően Goldfinger Ernő nyolcvanon fölül is és az őt körülvevő angol családi kör ellenére, folyékonyan beszélt magyarul, figyelte az itteni élet alakulását. A Kádár-időkben néhány tehetséges fiatal tervező-építészt hívott meg londoni műtermébe; például az azóta kétszeres Ybl-díjas műegyetemi professzort, Hofer Miklóst, akiket itt igen kevés fizetségért nagy munkák kivitelezésére fogott be.

Nagy kár, hogy a világban szétszóródott, híres emberré vált és komoly műgyűjteményre szert tett magyarok közül oly kevés adományoz végrendeletében 20. századi mestermunkákat a hazai múzeumoknak. Nagy a hiátus a századfordulói iparmágnás gyűjtők múzeumokba került anyaga és a Ludwig-kollekció között. Nyugati agg magyar milliomosok, ha e sorokat olvassátok — gondoljatok a hazai közgyűjteményekre!

SÁRKÖZI MÁTYÁS

Levél „Észak Rómájából"

„A vidám kormányos"

„Észak Rómája" a luxemburgi határ melletti legnyugatibb fekvésű német nagyváros: Trier. Nemcsak az idegenforgalmi prospektusok, hanem a régészek is így nevezik, mert a Mosel-parti egykori Augusta Trevirorum a 3. században már a Római Birodalom második metropolisa, és az északi végeken itt maradt fenn a legtöbb római kori műemlék. A történelem fényes nevekkel is teleírta Trier annaleseit: innen védte a Rajna-vidéket Constantinus császár, kétezer évvel később itt született Marx, a közeli Kues városkában látta meg a napvilágot Nicolaus Cusanus. (Aki aztán az igazi Rómában halt meg, San Pietro in Vincoli-beli sírja Vas Istvánt ihlette versre.) A hagyományait öntudatosan őrző Trier ma a tudomány erős vára. A katedrális mellett (természetesen ez a legrégibb német székesegyház) a Cusanus Intézet, odébb a Karl Marx Kutatási Központ működik, a várost övező szőlőhegyek és a szelíd tarforsti dombok ölében pedig a Campus-Universität, a minden tudományos és kényelmi kellékkel felszerelt modern egyetemi városnegyed terül el. Trier városfalai között még őröl az esti forgalom, amikor itt már „átveszi egy tücsök csendes birodalmát". Itt laktam családommal augusztusban, és mert most nem engem kötött az ösztöndíjas-fegyelem, naponta a császárok, püspökök, filozófusok városát jártam. Szorgalmasan gyűjtögettem a fehér parkolócédulákat, s ezek tenyérnyi hátlapjára jegyeztem fel sietősen élményeimet.

Ezekből adom közre alább az elsőt.

„Már a régi rómaiak ismerték a bőrt" — állapítja meg Karinthy. Hát még a bort! Trier jelképe, „A vidám kormányos" (Der fröhliche Steuermann) is római borászati emlék: a környékbeli Neumagenben talált 3. századi borszállító rajnai gálya töredékes kőszobrának rendkívül kifejező mellékalakja. „A vidám kormányos" homokkő másolatát vagy fényképét Trierben ott látni mindenütt: az akadémiai könyvesbolt, az idegenforgalmi központ, a drága divatház, a Modellhaus Marx szinte cégérként használja, a városi kulturális rendezvények negyven éve megjelenő újságkrónikájának címe is, emblémája is a „Der fröhliche Steuermann". A telt arcú, szakállas kőfej a rajnai borgálya hátsó hordójához támasztja halántékát (a kormányosnak a hajó végében a helye), szemét kémlelőn összehúzza, vonásai derűt, jó kedélyt, elégedettséget, némi ravaszságot sugároznak. Amíg a Landesmuseumban nem állhattam eredetije előtt, Bacchus- vagy Ulysses-fejnek néztem.

„A vidám kormányos" a francia—német határzónába vetett trieri ember sokkal inkább latinos, semmint porosz mentalitását testesíti meg. Mert Trier valóban „Észak Rómája". Nyoma sincs itt a kimért echtnémet életvitel végleteinek. Az óváros lüktető központja, a Marktplatz a római Piazza Navona, a Campo de' Fiori és a mi Váci utcánk sajátos elegye: van itt virág- és gyümölcspiac, borkóstoló, az áruházak, presszók, éttermek kihullámzanak a térre, éjfélig nyüzsög a turistahad, német bizsuárus, japán rajzoló, dél-amerikai hárfazenész, majmos kintornás s két orosz jelvényárus tűnik fel a sűrűségben (az oroszok még Gorbacsov-protokollportrét és „Berlin Felszabadításáért" emlékérmet is árulnak) és persze sok-sok trieri polgár.

Ők különösen barátságosak, közvetlenek; tudják, hogy a külföldiekből, a turistaforgalomból prosperálnak. A külföldi: Trierben vendég. És a trieri vendéglátó: „vidám kormányos". Elnézi, ha beleavatkozo[1] a német nyelv szerkezetébe; sávot vált a kocsi, ha csúcsforgalomban tudakozod, merre is az a ház, hol Goethe „aznap este szállt", amikor Trierből Luxemburgba és francia földre indult; Luxemburgról megtudhatod tőle, hogy ott olcsóbb az üzemanyag (mind a benzin, mind a francia bor); tapasztalhatod, hogy egyetemi órát késve is mernek kezdeni, és hogy a külföldi ösztöndíjasok Mosel menti bortúrájához latinos lazasággal megrendelt egyik autóbusz hatvanperces késés után sem fut be...

Itthon a televízióban az idegenellenes rostocki zavargások képsorai futnak. Egyáltalán nem hiszem, hogy az 1992 első felében Németországba áramlott negyedmilliónyi menedékkérő a nyugati országrészben ne okozna gondot, s hogy „a vidám kormányosok" között ne akadnának fajgyűlölők. Trier azonban nekem szerencsére más tapasztalatokat tartogatott. A játszótéren, bár kissé félrehúzódva, ott homokoznak a török vendégmunkások gyerekei is; a Marktplatz késő reneszánsz díszkútjának talapzatán hetekig érintetlen a vörös festékkel rámázolt felirat, mely az úgynevezett „idegentörvény" ellen emel szót: „Stop Ausländergesetz!"

Még emlékezetesebb, amit a Kurfürstliche Palais előtt Ádám fiammal együtt láttam. A választófejedelmi palota frissen restaurált habostorta-homlokzata egymásból nyíló csodakertekre néz. A szoborsétányos, szökőkutas, lugasos kertek közötti nagy réten tehetősebb pihenő látogatók. Fiatal fekete házaspár hűsöl a bokrok árnyékában, állig ünneplőbe öltöztetett kislányok s kisfiúk odébb: futkározva kerülgetnek egy babakocsit. Ki-kikapnak belőle valami játékot, s boldog kiáltásokkal viszik a kocsi kis gazdája, a puttópucér szőke fiúcska elé, aki édesanyja felügyeletével négykézláb mászkál.

És nagyon szeretném, ha abból az ártatlan germán angyalkából nem válna egyszer sörtől elbódult bőrfejű, hanem csak tisztességes trieri polgár: rizlingszerető „vidám kormányos".

KOVÁCS SÁNDOR IVÁN

„Álljon meg a cigánykerék!”

Voltak, akik több mint tízszer látták. Már azt is tudták, mikor mondják máshogy a kötőszavakat a kedvenceik. Az előadás három évig ment Pécsett, és mindig hosszú vastapssal, bravókiáltásokkal, ünnepléssel zárult. Most ugyanezt a darabot, Szakcsi Lakatos Béla és Csemer Géza musicaljét próbálják a Budapesti Kamaraszínházban. A rendező, Szegvári Menyhért és három szereplő, Lang Györgyi, Vári Éva, Safranek Károly változatlan.

Jelenet a próbáról

FOTÓ: HAJNAL PÉTER

Egyelőre csak teng-leng mindenki a folyosón, beszélget vagy a büfé forgalmát növeli. Már el kellett volna kezdődnie a próbának, de a filmgyárból telefonálnak, hogy Rátóti Zoltán késni fog. Szegvári felfortyan, aztán beszélgetni kezd velem, miközben felkapkodja a sűrűn csengő telefont.

— *Miért vették kilenc év után újra elő a darabot?* — kérdezem.

— Egyrészt mert Szakcsi Lakatos zenéje remek, népszerűek a dallamai. Másrészt az, amiről a darab szól, most benne van a levegőben. Az, hogy be tud-e illeszkedni a kisebbség, hogy szükségszerű-e velük szemben az ellenállás és az ő ellenállásuk. Miért vezet ez sajnos kikerülhetetlenül tragédiákhoz? Ez a probléma persze nem jelenik meg teljes mélységében, csak amennyit a musical műfaja elbír.

— *Hasonló előadást szeretne rendezni, mint amilyen a pécsi volt?*

— Nagyjából hasonlót, bár természetesen attól, hogy a szerepek jelentős részét más játssza, sok minden változik. És attól is, hogy Pécsett nagy színpadon adtuk elő a darabot, volt „forgó”, itt nincs, mindent kisebb helyen kell megmutatni.

— *A helyszín viszont eredeti, hiszen a nyolcadik kerületben játszódik a történet.*

— Igen, jó lenne, ha megnéznék az előadást az érdekeltek, a cigányok is, de persze mások is. Hiszen ez nem kisebbségkérdés. Valamilyen szinten

A folyosón és az öltözőkben tovább zajlik az élet, a próbakezdés még mindig csúszik. Már régen elkészültek, felöltöztek a színészek, csak az ügyelő hívására várnak.

— *Milyen ennyi év után újra játszani a szerepet?* — kérdezem Vári Évától.

— Szerencsére ebből nem lehet kiöregedni, mert egy idősödő színésznőt alakítok — neveti el magát.

— *Egykor rendkívüli volt a siker.*

— Épp ezért szorongok, hogy egyszer ez már nagyon jó volt, lehet-e most is ilyen.

— *A szakma elismeri, Pécsett sztár, Pesten viszont alig tudnak önről.*

— Igen, meg fogják kérdezni, hogy ki ez. Ez az első néhány percben mindig nehéz lesz, de nem érdekel. Komolyan mondom, hogy én már inkább magamnak játszom.

Köntösben, bokszkesztyűben áll Nemcsák Károly a színpadon, és arról énekel, hogy „hol késik a szerelem?”. Egyre inkább belelovallja magát, dühösen néz, és hangos elkeseredettséggel most arról szól a nóta, hogy „csak ütni, csak ütni”. Bokszolók sasszéznak be tánckart alakítva, kezük körkörösen mozog.

— Ezt sokkal keményebben kell csinálni — mondja Szegvári, és megismételteti a jelenetet. Most már valamennyire ijesztő, amikor megjelennek a fiúk. Bejön Rátóti Zoltán is, aki egy cigány festőt játszik, és szerelme, akit Prókai Annamária alakít. Kétségbeesve bizonynyoknak nevelte a lányát. Meg is üti a srácot. A homoszexuális fiatalember a segítségére siet, és az akaratán kívül megöli az apát. Kavarodás, elszabaduló indulatok, félelem. Szegvári átrendezi a jelenetet, máshol fog feküdni a halott, mert mellette nem lehet énekelni. Újra és újra megismétlik az előzőlent meg a Csurka-tanulmány. A közvéleményt ugyanis lehet irányítani, rossz irányba befolyásolni. Ebben a fiúban, akit játszom, együtt van a vadság és a mély érzelmek, megzavarodik mindattól, ami körülötte van, de azért lehet szeretni.

— Minden szereplő „sáros” va-

ahogyan mi viselkedünk a cigánysággal, az tovább hergeli őket, ez viszont minket dühít fel, és ebből szinte egy örökös körforgás alakul ki. Én magam megfogadtam, hogy nem kenek mindent a körülményekre, ez ugyan látszólag ellentmond annak, amit az előbb állítottam. Mindennek ellenére meg kell az éppen nem működő Moulin Rouge-ban táncolt idáig.

— Ezeken a helyeken lágyabbnak, erotikusnak, elegánsnak kellett lenni — mondják többen is.

— Itt pedig vadnak, közönségesnek kell mutatnunk magunkat, kis karaktereket kell formálnunk, és ez mondja a koreográfusasszisztens hölgy, Som Gizella. — Nagyon sokat kell dolgozniuk ahhoz, hogy hihetővé váljék az, amit csinálnak.

Tovább folyik a próba. Elkeseredett, egyre inkább eldurvuló szerelmi jelenetet látunk. Bejön a szín-

A rádió műsora

ÁLLANDÓ MŰSOROK:

● **Kossuth: 4.25–7.59: Jó reggelt! (közben: 4.30–7 félóránként hírek; 4.45 és 6.45 Szót kérek! 5.40: Falurádió. 7.30: Könyvismertetés). 10.00: Hírek. 12.00: Harangszó Déli Krónika. 15.00, 17.00: Hírek. 18.15: Hol volt, hol nem volt... 18.30: Esti Magazin. 22.20, 24.00: Hírek.**

● **Petőfi: 4.25–7.59: Reggeli zenés műsor. (közben: 4.30–8.30 félóránként hírek. 5.55 és 6.55: Torna. 6.45: Könyvajánlat). 10.00: Zenedélelőtt. 10.30, 12.30, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30, 23.00, 24.00: Hírek.**

● **3. műsor: 8.00, 11.00, 13.00, 19.00, 23.30: Hírek.**

JÚNIUS 18–24.

HÉTFŐ

● **KOSSUTH:**

8.25: Zenekari muzsika. 9.40: Nemzetközi mesefesztivál. 10.05: Nyitnikék. 10.35: Nóták. 11.05: A munkásmozgalom dalaiból. 11.41: A csúnya hercegnő. 12.45: Válaszolunk hallgatóinknak. 13.00: Zenei érdekességek az elmúlt hét műsoraiból. 14.42: Szluka, a vízhordó. 15.05: Az élő népdal. 15.28: Mesterségünk címere. 16.00: Banda Ede gordonkázik, Lux Erika zongorázik. 16.30: Világablak. 17.05: Daloló, muzsikáló tájak. 17.56: Irány Mexico. 19.15: A Rádiószínház bemutatója — Házasságtörés. 20.45: Honthy Hanna operettdalokat énekel. 21.05: Csak arra vagyok kíváncsi. 22.30: Kapcsoljuk a 6-os stúdiót. 23.30: Szimfonikus táncok. 0.10: Csuka Mónika táncdalaiból.

● **PETŐFI:**

8.50: Slágermúzeum. 10.00: Zenedélelőtt. 10.45: Láttuk, hallottuk. 12.00: Ifj. Sánta Ferenc népi zenekara. 12.40: Tánczenei koktél. 13.25: Világújság. 14.00: Kettőtől ötig. 15.30: Hangos képrejtvény. 17.30: Ötödik sebesség. 18.35: Hang-adó. 19.20: Sportvilág. 20.00: Operaénekesek népdalfelvételeiből. 20.35: Lenyomtunk 15 évet! 21.55: A Poptarisznya dalaiból. 23.20: Angot asszony lánya.

● **3. MŰSOR:**

9.00: Az Állami Népi Együttes. 9.44: Händel: Julius Caesar. 12.24: Szviridov-művek. 12.47: Fúvószene. 13.07: Népdalkórusok — hangszerszólók. 13.30: Komolyzene — könnyedén. 14.00: Erdőntúli veszedelem. 14.30: Magyar zeneszerzők. 15.00: Zenekari muzsika. 16.00: Zenés játékokból. 16.30: A hét zeneműve. 17.30: Új lemezeinkből. 18.04: A zeneirodalom remekműveiből. 19.05: Nagy siker volt. 21.05: Beethoven összes zongoraszonátái. 21.56: Luganói Tavasz 1983. 23.13: George Gruntz zenekara játszik.

KEDD

● **KOSSUTH:**

9.00: A hét zeneműve. 9.47: Játsszunk a billentyűkkel! 10.35: Zenekari muzsika. 11.40: A csúnya hercegnő. 13.00: A Rádió Dalszínháza. 14.21: Solti Károly nótákat énekel. 15.05: Élő történelem. 16.01: Népzenei Hangos Újság. 16.41: Híres hegedűművészek felvételeiből. 17.05: Mozgásterek. 17.30: Bemutatjuk új felvételünket. 17.45: A Szabó család. 19.15: Poulenc: Fuvola-zongora szonáta. 20.00: Meyerbeer-művek. 21.05: Vonzódások. 22.50: Késő este. 23.00: Kamarazene. 0.10: Lerch István szerzeményeiből.

● **PETŐFI:**

8.35: Társalgó — Benjámin Lászlóval beszélget Baranyai Ferenc, Kiskalmár Éva és Tandori Dezső. 10.00: Zenedélelőtt. 12.35: Melódiakoktél. 13.25: Látószög. 13.30: Zenés kirándulás. 14.00: Operaslágerek. 14.35: Tánczenei koktél. 15.30: Örökzöld dallamok. 16.35: Csúcsforgalom. 18.00: Disputa. 18.35: Moldován Stefánia nótafelvételeiből. 18.48: A King's Singers és a könnyűzene. 19.25: Vízilabda-mérkőzés. 19.45: Gulyás László: Kisbojtár-szvit. 20.01: Magyar anekdotakincs. 20.35: Csak fiataloknak! 21.30: Házy Erzsébet énekel. 22.30: Könnyűzene Balassa P. Tamás szerzeményeiből. 23.20: „Nyári zöld levelek".

Tóth Gabriella szerkesztő-riporter (Szombat, Kossuth 10.05)

Kozák András, Venczel Vera és Bálint András (Szombat, Petőfi 9.00)

Rónai István zenei rendező (Szombat, Petőfi 14.35)

Vadász Gyula rendező (Szombat, 3. műsor 22.24)

● **3. MŰSOR:**

10.25: Szerb népdalok. 10.43: Szintetizátor felvételeinkből. 11.05: Kórusmuzsika. 11.30: Csajkovszkij operáiból. 12.00: Zenekari muzsika. 13.07: Székely Endre műveiből. 14.21: A Budapesti Filharmóniai Társaság zenekarának hangversenye. 15.35: Mozart-operakettősök. 15.51: Lehotka Gábor Franck-műveket orgonál. 16.45: Labirintus. 17.00: Kapcsoljuk a 22-es stúdiót. 18.05: A Moszkvai Dixieland együttes. 19.35: A Londoni Monteverdi Kórus hangversenye. 21.06: Zenekari muzsika. 22.30: Operaest.

SZERDA

● **KOSSUTH:**

9.48: Nemzetközi mesefesztivál. 10.05: Két kereken Magyarországon. 11.00: Zenekari muzsika. 12.45: Vendég-látó. 13.05: Operaslágerek. 13.35: Dzsesszmelódiák. 14.29: Miska bácsi levelesládája. 15.05: Élő történelem. 16.05: Külföldről érkezett. 16.30: Dalok és találkozások. 17.26: Délutáni Rádiószínház. 20.00: Új Melódia-lemezeinkből. 20.37: Népdalcsokor. 22.30: Barokk operákból. 23.00: Klasszikus operettekből. 0.10: Régi magyar dalok.

● **PETŐFI:**

9.30: A 04, 05, 07 jelenti. 10.00: Zenedélelőtt. 11.35: A Szabó család. 12.35: Tánczenei koktél. 13.30: Labirintus. 14.00: Kapcsoljuk a 6-os stúdiót. 14.15: Csárdások. 15.13: Slágermúzeum. 16.00: Mesterségünk címere. 16.40: Fiataloknak! 17.30: Ötödik sebesség. 18.35: Találkozás a stúdióban. 19.45: A Rush trió felvételeiből. 20.45: Nosztalgiahullám. 22.09: Musical hangverseny. 22.41: Balogh Sándor népi zenekara. 23.20: Sanzonok Párizsból.

● **3. MŰSOR:**

9.00: Énekegyüttesek műsoraiból. 9.42: Ansbachi Bach Hét. 11.05: Bioritmus. 11.25: Külföldi slágerek. 12.05: Zenekari muzsika. 13.07: Fiatalok Stúdiója. 13.32: Kamarazene.

14.42: Parsifal — Wagner operája.

Wagner utolsó zenedrámájának szövegkönyve fordulat a szerző korábbi munkáihoz képest. A Parsifal a keresztény misztikához fordul, s részben buddhista tanok is befolyásolták. A zene egyenesvonalú folytatása és továbbfejlesztése Wagner stílusának; bizonyos eszközei a huszadik század felé mutatnak előre.

19.05: Bemutatjuk új kórusfelvételeinket. 20.01: Pesti háztetők. 20.58: Eugen Jochum vezényel. 22.00: Smetana-ciklus.

CSÜTÖRTÖK

● **KOSSUTH:**

9.44: Chopin táncaiból. 10.05: Két kereken Magyarországon. 10.35: Ravel: A pásztoróra. 11.39: A csúnya hercegnő. 12.55: Zenaida Pally operaáriákat énekel. 13.18: A Szovjetunió népeinek zenéjéből. 14.04: Évszázadok mestermüvei. 15.05: Kóruspódium. 15.53: Élő történelem. 17.30: Összeállítás Lajtha László zeneszerző életéről. 19.15: Közvetítés a Játékszínből. 20.08: Cimbalom-felvételek. 20.42: Örökzöld dallamok. 22.30: Kamarakórus. 23.10: Mozart: D-dúr divertimento. 0.10: Három fanfár.

● **PETŐFI:**

10.00: Zenedélelőtt. 10.45: Láttuk, hallottuk. 11.35: Csak fiataloknak! 12.35: Mezők, falvak éneke. 13.20: Éneklő Ifjúság. 14.00: Válogatott perceink. 16.00: Sudi Farkas Pál népi zenekara. 16.35: Idősebbek hullámhosszán. 17.30: Ifjúsági Rádió. 18.35: Hétvégi Panoráma. 19.55: Slágerlista. 20.35: A 04, 05, 07 jelenti. 21.05: A Magyar Rádió Karinthy Színpada. 22.10: Huszka Jenő operettjeiből. 23.20: A mai dzsessz.

● **3. MŰSOR:**

10.30: A Prágai Senior Dixieland Band játszik. 11.25: Kórusművek. 11.50: Zenekari muzsika. 13.07: A Budapesti Kamaraegyüttes. 13.51: Begányi Ferenc operaáriákat énekel. 14.10: Szimfonikus könnyűzene. 15.04: Új Vivaldi-lemezeinkből. 16.13: Debussy: Gáláns ünnepek. 16.55: Pophullám. 18.00: Rádióhangversenyekről. 19.05: Beethoven összes zongoraszonátái. 20.06: Kapcsoljuk a Pesti Vigadót. 21.05: Tell Vilmos. 22.30: Napjaink zenéje.

PÉNTEK

● **KOSSUTH:**

9.36: Nemzetközi mesefesztivál. 9.53: Lottósorsolás. 10.05: Révkalauz. 11.00: Gondolat. 12.45: Hétvégi Panoráma. 14.02: Argentínai zenés jegyzetek. 14.25: Haydn: E-dúr gitárkvartett. 15.05: Élő történelem. 17.05: Helyszínrajz. 19.15: Régi híres énekesek műsorából. 19.34: A Rádiószínház bemutatója. 20.35: Operettkedvelőknek. 22.30: Zenekari muzsika. 0.10: Melódiakoktél.

● **PETŐFI:**

10.00: Zenedélelőtt. 10.45: Láttuk, hallottuk. 11.35: Tánczenei koktél. 12.40: Népi muzsika. 13.00: Gyermekeknek. 14.00: Rivaldafényben. 15.25: Könyvről — könyvért. 15.45: A Thompson Twins trió felvételeiből. 16.35: Jó utat! 17.30: Ötödik sebesség. 18.35: Popzene sztereóban. 19.40: Nótakedvelőknek. 21.30: Santana összes albuma. 22.30: Igen is, nem is. 23.20: A tegnap slágereiből.

● **3. MŰSOR:**

9.28: Népballadák. 9.42: Az Ensemble Modern hangversenye (Köln). 11.05: Operakórusok. 11.30: Zenekari muzsika. 12.37: Debussy: Gáláns ünnepek.

13.37: Rádiószínház. Chatterton a költő — Alfred de Vigny színműve.

Alfred de Vigny katonai pálya után kezdett el írni. Párizsba költözése után csakhamar az irodalmi élet legjelentősebb alakjai közé került: Victor Hugo köréhez tartozott. 1845-ben a Francia Akadémia tagjai közé választotta. Vigny filozófiai töltésű költői és drámai műveinek alapgondolata az, hogy az ember magányra, boldogtalanságra született. Komor hangvételű regénye a Stello, amelyben a „kiválasztott" tragédiáját jeleníti meg. Ez a témája az előbb írt drámának, Chattertonnak is.

14.56: Új Bach-lemezeinkből. 16.50: Brunswick Teréz hársfái. 17.30: Kapcsoljuk a Bartók Emlékház hangversenytermét. 18.35: Táncházi muzsika. 19.05: Mozart-művek. 21.30: Opera-művészlemezek. 22.30: Az 1983. évi amszterdami dzsesszfesztivál felvételeiből. 23.06: Olasz madrigálok.

SZOMBAT

● **KOSSUTH:**

9.10: Színes népi muzsika. 10.05: ...ahogy a hangarchívumból látjuk. 12.30: Déli zeneparádé. 13.30: Falurádió. 14.15: Népzenei példatár. 15.10: Új Zenei Újság. 16.00: 168 óra. 17.30: Komolyzenei „lemezlovas". 18.45: Népdalelőadók hangalbuma. 19.30: Választás. 20.31: László Margit dalfelvételeiből. 21.01: Nagy mesterek világhírű előadóművészek. 22.15: Európa hangversenytermeiből. 23.29: Magyar művészek operafelvételeiből. 0.10: Melódiakoktél.

● **PETŐFI:**

9.00: Tényleg szeretsz? 10.00: Szombat délelőtt. 12.00: Jó ebédhez szól a nóta. 12.49: Nyárfapalota. 14.00: Irodalmi világjárás. 14.35: A Rádió Dalszínháza. Bástyasétány 77. 16.35: Slágerek mindenkinek. 17.30: 4x4 — Játék. 18.35: A King's Singers és a könnyűzene. 19.33: Újdonságainkból. 20.13: Operaénekesek zenés játékokból énekelnek. 20.35: Szivárvány — a borítékról. 22.00: Slágermúzeum. 23.15: A 13. Debreceni Dzsesznapok.

● **3. MŰSOR:**

9.47: Operaegyüttesek. 10.25: Slágerlista. 11.05: Hangfelvételek felsőfokon. 12.30: Palestrina: Veni Sponsa Christi — mise. 13.07: Lemezbörze helyett. 14.00: Kívánságműsor szombaton. 16.00: Aranyalbum. 17.15: Schwantner: A sötétség ezredévéből. 17.30: Tip-top parádé. 18.10: Népzene sztereóban. 18.40: Rejtett kincsek. 19.05: Új lemezeinkből. 20.39: Ritmus! 21.09: Bizánci énekek. 21.31: A koldusdlák. 22.24: Az országépítő.

VASÁRNAP

● **KOSSUTH: 9.00: Tövisek és virágok.**

10.03: Tom Sawyer — Mark Twain regénye.

Mark Twainnek az igazi világsikert két gyermekkönyve, a Tom Sawyer kalandjai és folytatása, a Huckleberry Finn kalandjai hozta meg. A két egymással összefüggő mű az amerikai irodalom legnagyobb sikerű ifjúsági regénye. Felejthetetlen hőseinek kalandjai az európai fiatalok számára is alapélményekké lettek. A művek fesztelen, realista tónusa, pezsgő humora, tiszta plasztikus nyelve az egész amerikai prózairodalomra hatott.

10.53: Vasárnapi koktél. 12.05: Nemzetközi magazin. 12.40: Rázós úton. 12.50: Határ — Idő — Napló. 13.28: Szoprániák. 14.05: Népdalkörök pódiuma. 14.30: Szonda. 15.05: Művészlemezek. 16.03: Betti néni. 17.55: Arthur Rubinstein Chopin-műveket zongorázik. 18.40: Diákkönyvtár hangszalagon. 19.27: Népdalest. 20.30: Közvetítés a Genfi Nagyszínházból. 23.14: A Collegium aureum kamarazenekar. 0.10: Virágénekek.

● **PETŐFI:**

8.49: A világlíra gyöngyszemei. 9.30: „Az a dal, az a perc". 10.00: Szerpentin. 11.00: Meggyűrűztek! 12.10: Jó ebédhez szól a nóta. 13.01: Bajaja. 14.00: Erről beszéltünk. 14.35: Táskarádió. 15.35: Poptarisznya. 17.30: F magazin. 18.33: Útközben hazafelé. 20.35: Társalgó. 22.00: Kellemes pihenést!

● **3. MŰSOR:**

9.20: Ivan Petrov operaáriákat énekel. 10.00: Új Zenei Újság. 11.03: A Budapesti Fesztiválzenekar hangversenye. 12.31: Nikola Nikolov operafelvételeiből. 13.05: A Saxon együttes felvételeiből. 13.35: Diszkotéka. 14.35: Zenekari muzsika. 15.30: A Nemzetközi Rádióegyetem műsorából. 16.00: Nagy siker volt! 17.20: Wagner: Tannhauser — Nyitány. 17.35: Reneszánsz vokális muzsika. 19.35: Két szimfónia. 20.46: Hi-Fi varieté. 21.30: A kamarazene kedvelőinek. 22.25: Rádiószínház.

ban

ÖBB STÚDIÓFELVÉTEL

hívjuk ide a Szabadság térre, és a stúdióban készítsük el a tévéváltozatot. Hogy lesz a jövőben? A „sima" színházi közvetítéseket évi 30-ról mindössze 8—10-re redukáljuk. Lehetőleg csak olyan előadásokat választunk ki, amelyeket kár lenne kiszakítani eredeti közegükből. Ilyen lesz — hogy csak egy példát említsek — *Az ügynök halála* őszre tervezett debreceni színrehozatala, Mensáros Lászlóval a főszerepben. Ezzel szemben: a korábbiaknál jóval több előadást hívunk meg a Szabadság térre, s mielőtt a felvételekre kerülne sor, kissé átdolgozzuk. A képernyő igényei szerint. Tömörítünk, sűrítünk, néha bizony húzunk is belőle, mert tudomásul kell vennünk: a teljes, háromórás produkció a nézőnek sok. Az optimális idő, az a terjedelem, amit még könnyen elbír, 80—90 perc. Ilyen tévére átkomponált színművek, melyek már adásra várnak: *A kék madár* a Thália Színházból, Füst Milán *Boldogtalanok*ja a Katona József Színházból és Tamási Áron *Ördögölő Józsiás* című színműve, amelyet a debreceni Csokonai Színház mutatott be a közelmúltban. Ez utóbbiak már eleve koprodukciós vállalkozások: a televízió anyagi támogatást ad a darabok kiállításához, a díszletek, jelmezek stb. költségeihez, ennek fejében három-négy napra megkapja és alkalmi stúdióvá alakíthatja át a színházat. Osztályunk dramaturgjai között felosztottuk az ország színházait. Mindenki rendszeresen figyelemmel kíséri „saját" társulatainak munkáját, hogy esetlegesség helyett valóban a legjobb előadások kerüljenek a legmegfelelőbb tálalásban a képernyőre.

— Készen van már — a többi között — néhány olyan „tévésített" előadás, amelyet itt a stúdiókban örökítettünk meg. Így Babits Mihály *Laodomeia* című drámája, melyet a Várszínház mutatott be. Hasonlóképpen rögzítjük rövidesen Kiss Anna *Csontváry* című monodrámáját — ez a Vígszínház kamaraelőadása volt — és Gelman *Magasfeszültség* című színművét, a Reflektor Színpad egyik sikeres produkcióját.

— *Saját műhely?*

— Talán ez áll legközelebb a szívünkhöz! Az önálló tévéprodukció! Olyan hazai és külföldi klasszikus színművekből mazsolázva, amelyek hiányoznak színházaink jelenlegi repertoárjából, de bizonyára gazdagítják majd a televízió műsorát. Ezeket a műveket részben dramaturgjaink javasolják majd, másrészt azok a színházi rendezők, akik saját társulatukkal belátható időn belül nem tudják megvalósítani ezirányú álmaikat. Itt is néhány példa: még ebben az évben elkészítjük Rahmanov *Viharos alkonyat* című színművének tévéváltozatát, kamerák elé visszük Lope de Vega *A kertész kutyája* című vígjátékát, Németh László *II. Józsefét* egy vérbeli népszínművet: Szigeti József *A vén bakancsos és fia a huszár* című méltatlanul elfeledett írását, nemkülönben Kisfaludy Károly *Kérők* című vígjátékát. Ezekben a napokban kerül videoszalagra Szigligeti Ede *A nőuralom* című színműve, majd Csiky Gergely *Nagymamája* (nem kis részben Dajka Margit kedvéért vettük elő), s Hubay Miklós *Ők tudják, mi a szerelem* című színműve, amely Tolnay Klári és Sinkovits Imre számára nyújt hálás, testreszabott játéklehetőséget. Egyébként is: igyekszünk nemcsak színdarab-, de színészcentrikusok is lenni; olyan darabokat ültetni át, amelyek az ország legjelesebb színművészei számára jelentenek házon kívüli jutalomjátékot.

— Az ősztől már megkülönböztető rajzos emblémával és *Színház a televízióban* főcímmel mutatjuk be a kiválasztott színdarabokat, két-három hetenkénti rendszerességgel. Méghozzá — ez még nem dőlt el végleg — a pénteki, vagy vasárnap esti főműsorban! Pillanatnyilag e megtisztelő megbízatás nehezedik ránk a legnagyobb súllyal, hiszen ezek a legnézettebb műsoridők, milliók jogos szórakozási igényét kell kielégítenünk. Nem engedve a magas színvonalból, a magunk elé tűzött célokból.

GARAI TAMÁS

Hámori Ildikó a Laodameiában

Többféle

TÉVÉKRÓNIKA

Dyzma karrierje

Amikor ezt írom, még nem tudjuk, mi lesz a hétrészes lengyel filmsorozat történetének a vége. Bár az utalásokból úgy látom, hogy van magyar fordítása, azt hiszem, Tadeusz Dolega-Mostowicz eredeti regényét is elég kevesen ismerik. *Egy szélhámos karrierje.* Körülbelül — de csak nagyon körülbelül — hasonlít a *Díszmagyar*hoz. Komédia ez is, csak súlyosabb, komorabb. Kevesebbet lehet rajta nevetni. A komikus helyzeteknek fenyegető tartalmuk van; a hős lelepleződésének

Jelenet a sorozatból

a veszélye minden pillanatban a levegőben.

Kitűnően csinálták meg s kitűnően játsszák.

Valószínűleg lebukással végződik majd az állástalan mulatói zenész karrier-históriája, aki nyomorában talált egy előkelő fogadásra szóló meghívót, s ezzel elindult a felemelkedés útján.

A főszereplő, Roman Wilhelmi miatt sietek szólni erről a filmről, mert ilyen feszültségű alakítást régen láthattunk. Ez a színész megtölti, némi túlzással: energiájával majdnem szétrobbantja a képernyőt. Szelíd, megadó, félelmetes, kiszámíthatatlan, alávaló és előkelő. Mintegy tudomásul veszi: a világ azt akarja, hogy becsapják, tehát becsapatik, vagyis a latin „mundus vult decipi" örök igazságának variánsa, a húszas évek lengyel felső köreiben. Hazug, léha, korrupt, pusztulásra érett környezetben jelenik meg a szélhámos, nála sokkal nagyobb szélhámosok között, és nagy hirtelen felveszi azok belső méreteit. A fordulatokat a nézőnek nem nehéz előre kiszámítania, az ilyen történésnek törvényei vannak, amelyeket a film rendezői, Jan Rybkowski és Marek Nowicki tiszteletben tartanak. De ezeken belül minden hullámzik, változik, szeszélyesen forog. Szeszélyesen, mégis célratörően: a szélhámos valójában nem is szélhámos, csak felveszi a világa alakzatát. Ezt az alakzatot, benne a hitványság összegezését teremti meg a rendkívül tehetséges színész, akinek a játékához el se lehetne már képzelni más magyar szinkronhangot, mint akire Mezei Éva bízta: Sztankay Istvánét. Tökéletes találkozás.

Tulajdonképpen alig is számít, miként végződik a szélhámos Dyzma története; amit elbeszél a film, s amit eljátszik a főszereplő, hibátlan ábrázolat, telített, művészi szórakoztatás.

TAMÁS ISTVÁN

Egy magyar Londonban

Hiába, a tévében is mindig az ember a legérdekesebb, föltéve, hogy — valóban érdekes. Goldfinger Ernő nevét eddig ki ismerte nálunk? Legföljebb egy csoport építész és a róla készült kitűnő Major Máté-monográfia némely olvasója. Most bizonyára, a késői időpont ellenére sokan figyeltek föl egy, a századdal csaknem egyidős, még mindig délceg, eredetien szókimondó férfira, aki Pesten született, Erdélyben nevelkedett, Párizsban a kimagasló jelentőségű Auguste Perret tanítványaként lett építésszé, majd Londonban az egyik legkeresettebb angliai tervezővé, a Brit Királyi Művészeti Akadémia tagjává stb., stb.

Osskó Judit negyvenperces tartalmas, szórakoztató, helyenként mulatságos portréfilmjéről szólva először azt gondolom, könnyű a dolgom, hiszen Londonban többször is találkoztam Goldfingerrel, megismertem műveit: lakóházakat, iskolákat, üzleteket és irodákat, sőt az Egészségügyi Minisztériumot, egy pompás mozit és egyebeket magába foglaló híres Elephant and Castle-együttest. És ami számomra a legfontosabb, 1939-ben fölépült saját, immár műemléknek nyilvánított házát a Willow Road-on Hampsteadben, melyet kívül-belül ismervén máig

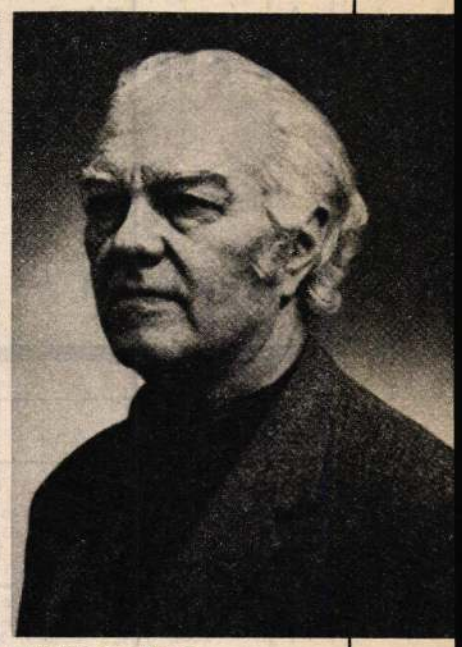

Goldfinger Ernő

a legvonzóbb, mert szigorúan racionális, mégis „tündéri" családi otthonnak ismerek. Mondom, azt hihetném, könnyű kezű méltatója lehetek e filmnek, de be kell látnom, Osskó egy-egy szerencsés órában rengeteg fontosat és meglepőt csalogatott ki Goldfingerből, ami különben elveszett volna. Pedig az öregnek kitűnő a memóriája. Tudja, hogy kisfiúként nem láthatta a Szent Márk téri Campanilét, mert akkorra az már összedőlt, és még nem építették újjá. Iskoláiról szólva összeveti az itthoni és a francia módszert, mondván: itt azt firtatták mindig, amit nem tudok, ott azt, amit tudok... Azt azonban ő sem sejtette, milyen jövőt alapoz meg Helene Rubinstein londoni kozmetikai szalonjának megtervezésével, s alighanem az a megjegyzése sem teljesen igazságos, hogy „az angolokból teljesen hiányzik az építészet tisztelete". Mit is mondhatnánk erre? Vajon, ha Magyarországon marad, mi jobbat szűrhetne le az építészet hazai „tiszteletét" ismerve?

Az építészetről alkotott teóriáját egyébként úgy fejezi ki, hogy az iskolás gyerek is megérti. Már a kiindulópont — elkapni *egy darabot a térből* és abban művészi módon építkezni — megejtő. Az építész sokat emlegetett kompromisszum-kényszerét így jellemzi: összehozni, amit kell és amit lehet! Válaszai sohasem okoskodók: — Hogyan szerezte a megbízásokat? — Azt én is szeretném tudni. Vagy: — Miként fedezte fel sajátos méretrendszerét? — Valamit valamikor meg kell kezdeni...

Meggyőződéssel állítja, hogy a legjobb építészettel sem lehet boldogságot szerezni az ember számára. Igaz, az építész sokat tehet, de a „boldogság" valahol az emberben lakozik.

Nem szerény, de van mire szerénytelennek lennie. És bölcs, ezért is tud olyan kiválóan építeni.

BALOG JÁNOS

GOLDFINGER ERNŐ
Uj Tükör, 1984. 25.

Múzeum lesz a „Goldfinger"-házból

(MTI-Panoráma) James Bond alakjának kiagyalója, a hírneves angol író, Ian Fleming állítólag tiltakozott az ellen, hogy a magyarországi születésű Goldfinger Ernő építész 1938-ban ultramodern házat épített a szomszédságában. Fleming később azzal bosszulta meg magát, hogy regénysorozata leghíresebb bűnözőjének a Goldfinger nevet adta. Fél évszázad elteltével most ismét vita tárgyát képezi a londoni Hampstead negyedben épült lakóház.

A National Trust nevű szervezet ugyanis, amely az angol kultúrörökség megőrzésén fáradozik, meg akarja vásárolni a házat, hogy múzeummá alakítsa át. A szervezet több mint kétmilliós, nagyrészt konzervatív beállítottságú tagsága viszont fellázadt a terv ellen. Ez lenne ugyanis az első eset, hogy a National Trust, amelynek számos történelmi értékkel bíró vidéki lakóház és kastély képezi a tulajdonát, modern épületet szerezne meg.

A Trust azzal érvel, hogy mekkora lehetőség rejlik a híres modernista építész lakóházának megszerzésében, méghozzá a ház teljes berendezésével együtt. A bútorzat egy részét ugyanis maga Goldfinger Ernő tervezte, s a berendezési tárgyak közt nagy számban vannak Henry Moore- és Max Ernst-alkotások is.

GOLDFINGER Ernő épített

M. Nemet 1992. szept. 7. 16

Goldfinger Ernő építész
Hofer Miklós: Goldfinger Ernő (1902–1984).

5. Folytatás (vége)

4. *Goldfinger Ernő londoni házának ebédlője (tervezte 1937-ben)*
Fotó: Hofer Miklós (1982)

Magyar Építőművészet, 1988. 3., 55-old.

Goldfinger Ernő, építész (1902–1987) 1) folytatás
Hofer Miklós: Goldfinger Ernő (1902–1987).

Goldfinger Ernő 1902—1987

1987. november 15-én, 85 éves korában elhunyt Londonban Goldfinger Ernő építész, az angol Royal Academy rendes tagja, a modern építészet nagy generációjának kiemelkedő személyisége.

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 53-old.

Goldfinger Ernő, építész (1902-1987). 2.) Folytatás.

Hofer Miklós: Goldfinger Ernő (1902-1987).

1. Igazságügyi Palota terve, San Salvador.

(Részlet)

Eredménytelen pályamu, 1927.

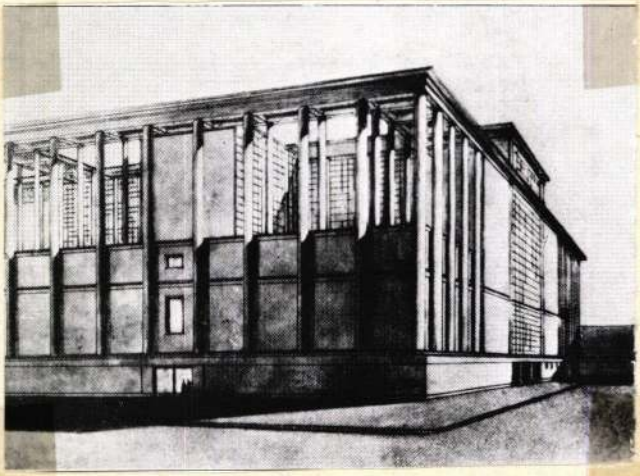

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 54-old.

Goldfinger Ernő, építész 3.) Folytatás.

Hofer Miklós: Goldfinger Ernő (1902–1987).

2. A Carr és Társa cég irodaháza. Shirley, Birmingham környékén. Warwickshire (1955–1956)

Magyar Építőművészet, 1988, 3., 54-old.

Goldfinger Ernő építészete 4.) Folytatás.
Hofer Miklós: Goldfinger Ernő (1902–1984).

3. A Martins Bank. London (1969) — Homlokzat

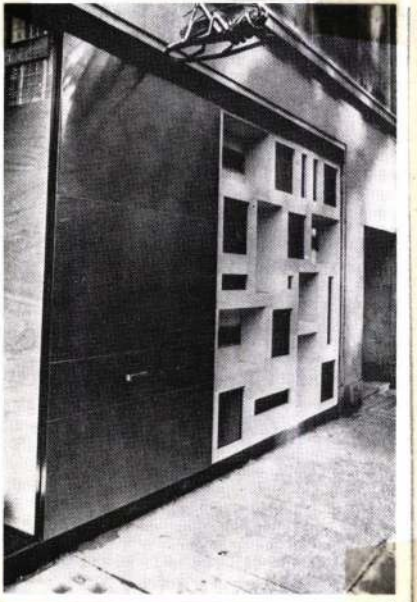

Magyar Építőművészet, 1988., 3., 55-old.

1021

1982. X. 3. Televizió 19,00 Áné

A HÉT

- Budapesten ünnepelte 80. születésnapját egy 60 éve külföldön élő, világhirü életében már klasszikussá vált magyar származásu épitész, Goldfinger Ernő. Vele beszélgetett Oskó Judit

- Goldfinger Ernő magyar származásu, Angliában élő épitész 80. születésnapját Budapesten ünnepelte. A Brit Királyi Müvészeti Akadémia rendes tagja, s még életében az a megtiszteltetés érte, hogy azt a lakóházat, amelyet Londonban tervezett, s amelyben ma is él, néhány éve müemlékké nyilvánitották.
Több mint 60 évvel ezelőtt ment el Magyarországról. Mit jelent ennyi év után ez az ország?

- Szeretek Magyarországra jönni

- Milyen a kapcsolata Magyarországgal, a magyar épitészekkel?

- Magyar épitészekkel nekem sok kapcsolatom van, a fiatalokkal.

- Az Ön irodájában sok dolgozott közülük a 60-as évek elején.

- Mikor itt voltam 1962-ben, vagy 60-ban, elintéztem azt, hogy pár magyar épitész, 10 magyar épitész jöjjön Londonba, tanulni És nagyon jó fiukat küldtek el, ezek a fiuk most mind professzorok és én vagyok az egyetlen, aki nem professzor, és én tanitottam őket, hogy hogy kell épiteni

- A két világháboru között szerezte épitészmérnöki dilomáját, Párizsban, akkor, amikor a modern épitészet hóditó utjára indult.

- Igen, én mindenkit ismertem a modern épitészek közül, megkértük .. .., hogy tanitson minket épitészetre, ő azt mondta nekem, én nem tanitok épitészetet, én épitek. Menjél el a ..... az tanitott nekem hogy kell épiteni és ő téged is meg fog tanitani. És neki igaza lett.

- És miért ment Angliába?

- Miért mentem Angliába? Párizsban 1930-ban találkoztam egy lánnyal, egy angol lánnyal, aki Párizsban akart maradni, ő nem akart Angliába visszamenni, de én azt mondtam nagyon jó volna visszamenni Angliába, az lett a feleségem. Az angolok engem nagyon,

- Megbecsülik, hiszen 1971-ben a Brit Királyi Művészeti Akadémia rendes tagjává választották.

- Igen

- Hány épitész tagja van az akadémiának?

- Az akadémián 10 épitész van.

- És hány magyar származásu tagja van?

- Sose volt az akadémiának magyar származásu tagja.

- Azt hiszem, hogy kevés élő angol épitész van, akinek a maga tervezte házát, amiben lakik, müemlékké nyilvánitották.

- Nemcsak kevés, élőben senki, a históriában senki, angol épitész nem lakott a házában és életében az müemlék lett, senki. A legjobb vicc az, amikor 1937-ben terveztem a házat, a házaimat az egy sorház, a közepén lakom, és a tájvédelmi uriasszonyoknak nem tetszett az, és ellenezték, és nekem nagy harcom volt, hogy megépitsem.

- Mennyire ismeri a magyar épitészet elmult 30 esztendejét?

- Mikor jövök akkor mindig azok a fiuk, akik nálam dolgoztak, azok megmutatják és nagyon impresszionál a magyar épitészet Egy dolog, amit nem szeretek a szisztémaépitész, a

- Előregyártott?

- Az előregyártást én szeretem, de nem az előregyártás beton, nem illik Magyarországra, se sehol.

-És hogy lehetne ezen változtatni, hogy lehet megoldani egy ilyen tömeges lakásépitési igényt?

- Tessék a magyar minisztert megkérdezni. Nem engem. Én nem tudom.

-- Minthogy riporterünket köztudomásulag általában is az foglalkoztatja, hogy mit látnak majd ma épült alkotásainkból az unokáink, a paneles épitkezésre elhangzott kritikus megjegyzést nem szivesen hagynánk válasz nélkül. Az első, enélkül ma és itt, tömegesen lakást épiteni nem tudunk. Ma és itt viszont komoly erőfeszitések kezdődtek azért, hogy az elmult évtizedek kaszárnya monotóniáját legujabb lakótelepeinken felváltsa az adott terület valódi igényeit kiszolgáló változatos épitkezés. Az első igazán nagyszabásu pozitiv panelpélda Káposztásmegyer lesz.

GOLDFINGER ERNŐ

hogy ennek sok köze lenne Barbra Streisand énekművészetéhez, vagy bármit is csökkentene annak értékén. Ezek a monopóliumok reklámtevékenységet folytatnak, sokszor torzító hatást gyakorolnak a művészek fejlődésére, akik azonban — éppen mert művészek — eredményesen védik magukat. Ugyanakkor ezek a világcégek gyakran a műszaki haladás élvonalában járnak. Sebők is sztereolemezről ismeri a divat-lovag Barbra Streisandot, és amit látott, az olyannyira elátkozott sztárokból, bizonyára videokazettán látta, ha nem is élvezte. Józan ésszel senki se hiheti, hogy az átkozódás lenne az az eszköz, amely megváltoztatja a világot. Sebők véleménye szerint a Bee Gees nem énekel, hanem béget, a fiatalok pedig a „táncpestis" áldozatai, amikor diszkóba járnak. A diszkó különben is „új zenei bordélyház", ahol Tony Manero

„desodort, testfrissítőket használ, ami kell is, nehogy tánc közben izzadságszag érződjék. A tiszta, ápolt kéz is nagyon fontos. Az ideális diszkó-boy, a hímpáva ugyanis minden kosztól mentes."

Az ember azt gondolná, hogy a desodortól, a tiszta kéztől az ember még nem „hímpáva". Ne kötekedjünk, már feltűnik az égen valami reményt nyújtó, valami olyasmi, amit szerzőnk szeret — ha nem is mondja ki nyíltan — csupán ismét felveszi tényközlő, értékeléstől mentes, tárgyilagos magatartását. Az új jelenség: a punk.

III.

Az átmenet világos:

„mialatt Rod Stewart, Mick Jagger, Ron Wood, Bob Dylan, Cher, vagy Olivia Newton-John véget nem érő partikon vett részt újgazdagéknál, fiatal zenészekből álló együttesek kezdték el döngetni a felemelkedést elzáró berozsdásodott kapukat."

Elnézést kell kérnünk a sok idézetért, ezek azonban magukért beszélnek, nem kiragadottak és bármely összefüggésben ugyanazt jelentik:

„Aztán akadt egy ötlet. Valaki kifestette az arcát, mert látta, hogy David Bowie, vagy Lou Reed is tett már ilyet korábban. Az emberek meghökkentek. Aztán valaki csak úgy heccből biztosítótűt tett a fülébe, amikor Iggy Pop mellbeszúrta magát. Az emberek iszonyodtak. Aztán valaki egy horogkeresztet festett a dzseki hátára. Az emberek felháborodtak, és ezek az unatkozó fiatalok felfedezték, hogy mivel vághatnak vissza. Mert, ha mindezt ráadásul egyszerre és többen csinálják, akkor a felnőttek már a világ végéről kezdenek beszélni. A rohadtak! Hát akkor legyen világvége! Munkát adni azt nem tudnak, de károgni, azt igen! Hát akkor ezt nekik! Bele a rohadt pofájukba! Adj nekik! Dögöljenek meg! Pusztuljanak el! Öljétek meg a szüleiteket!"

És mi az eredmény Sebők szerint? Olyan zene, amely:

„a koncertek helyszínén született, a pillanat igézetében, egyszeri, megismételhetetlen történés, happening közben, amelyet az újra közvetlenné váló zenész-közönség kapcsolat hozott létre."

Tehát visszatér az aranykor, érti már az olvasó.

„Ha jól belegondolunk már James Dean, az »ok nélkül lázadó« is punk volt a maga idejében és a maga módján. Ugyancsak punk volt a fekete bőrökbe öltözött, nyakába W. C.-ülőkét akasztó korai Beatles, vagy a polgárpukkasztó Rolling Stones."

Ez Sebők véleménye a punkról. Így szeretnétné meg azokkal, akik a Beatlest és a Rolling Stonest szeretik. Az egyik punk-koncerten a falon széttört sörösüveg szilánkja kiveri egy fiatal nő szemét. Sebők szerint:

„a tragikus baleset után a sajtó felfújja az ügyet. Egyenlőségjelet tesznek a punk és az erőszak közé."

A gonoszok!

Még néhány unott oldal az új hullámról és a történetnek vége.

Egyetlen kérdés maradt hátra, amelyet e sorok írója sokkal inkább magának tesz fel, mint a címzetteknek. Vajon a kritikusok, akik e könyv dicséretét zengik, megértettek-e valamit világnézeti-gondolati hátteréből?

ERDŐS PÉTER

Budapesti beszélgetés Goldfinger Ernővel

„A térből el kell lopni egy darabot és be kell építeni..."

Goldfinger Ernő
(Monica Pidgeon felvétele)

Az idén nyolcvan éves, magyar származású építész 1934 óta él Angliában. Tanulmányait a modern francia építészet egyik legnagyobb mesterének, Auguste Perret-nek a műtermében kezdte meg Párizsban, 1920-ban. Ekkoriban nemcsak épületek, hanem azok berendezésének, székeknek, üzletbelsőknek a tervezése is foglalkoztatja, korai elméleti tanulmányai a korabeli magyar lapokban is megjelennek.

Művei Londonban és környékén, Oxfordban, Windsor mellett épültek fel. A modern funkcionalista elveket messzemenően érvényesíti, épületeit saját modulrendszere szerint tervezi meg. Életművét iskolák, lakóházegyüttesek és lakótelepek, városterv és családi házak alkotják. Saját házát, amely 1939-ben épült fel Londonban, 1970-ben műemlékké nyilvánították.

A nemzetközi építészmozgalmak aktív résztvevője, már a híres 1932-es athéni CIAM-kongresszuson részt vesz, s alapító tagja az UIA-nak (Union International des Architectes), a legnagyobb nemzetközi építészszervezetnek. 1970-ben, elméleti és gyakorlati tevékenysége elismeréseképpen a Brit Királyi Művészeti Akadémia (Royal Academy of Arts) rendes tagjává választotta.

A magyar építészekkel állandó kapcsolatban áll, szorgalmazza, hogy fiatal szakemberek Angliában képezhessék tovább magukat. 1973-ban az Akadémiai Kiadó jelentette meg Major Máté róla írt könyvét.

A sikeres és elismert művész ebben az interjúban, amely legutóbbi budapesti látogatásakor készült, az építész mai lehetőségeiről beszél.

T. SZ. J.

Hogyan lett építész?

Hogyan? 1920-ban én még nem voltam egészen tisztában azzal, hogy mi az építészet, mit jelent az, hogy mérnök, statikusmérnök. De ebben az időben Párizsban voltam, franciául tanultam és elhatároztam, hogy építész leszek. Elmentem a Beaux Arts-ba, Jaussely építész atelier-jébe. Az atelier-ek nagyon demokratikusan szervezett iskolák, ahol a diákok maguk választhatják tanáraikat és ahová mestereik csak kétszer egy héten járnak korrigálni. Az oktatás három részre van osztva és nincs időhöz kötve. Először egy admissziót — egy érettségihez hasonló felvételi vizsgát — kellett csinálnom. (Én nem érettségiztem Magyarországon.) Miután ezt megkaptam, matematikát, geometriát, statikát stb. tanultam a Beaux Arts-ban. Ezenkívül még tíz tervet kellett csinálni az atelier-ben. Kettőt már megcsináltam, amikor (1923-ban) Le Corbusier megírta a „Vers une architecture" című könyvét. Ez egészen megváltoztatta számunkra a világot. Elmentünk hozzá, s kértük, hogy tanítson nekünk építészetet, alapítsunk együtt egy új atelier-t. Ő ezt nem akarta, de azt tanácsolta, menjünk el Auguste Perret-hez, aki őt tanította, s akitől mindazt amit tud, tanulta. Így hát elmentünk Perret-hez (13-an voltunk) és vele alapítottunk új atelier-t. Perret minket a Palais de Bois-ban — egy kiállítási komplexum egyik szárnyában — helyezett el. Gyönyörű volt! Hihetetlen, hogy milyen gyönyörű volt! Zsaluzási deszkákból épült palota! Itt voltam talán két évig, de sajnos a Beaux Arts akadémia nem ismerte el Perret-t, mint tanárt. Én akkoriban húsz tervet adtam be, de csak egyet fogadtak el a Beaux Arts-ban. Így be kellett adnom a derekam — mivel akkor még csak három valeur-öm volt — és visszamentem egy, az akadémia által elfogadott atelier-be. Ott klasszikus dolgokat csináltam. Aztán megkaptam a diplomámat. Külön diplomamunkát nem is kellett csinálni.

Párizsban bizonyára sok híres, illetve később híressé lett emberrel ismerkedett meg.

Persze! Találkoztam Adolf Loosszal, Mendelsohnnal, Gropiusszal és másokkal, akik Párizsba jöttek. Én voltam mindig az, aki tudott németül, angolul és franciául... Adolf Loosszal nagy barátságban voltam és sokat tanultam tőle. De Perret soha nem akarta látni őt. (Perret nagy francia nacionalista volt.) Én mindent, amit tudok, Perret-től tanultam... Azért Loostól is nagyszerű dolgokat tanultam, Loos nagyon szellemes volt, de tökéletesen süket. Kiabálni kellett vele... Aztán csak beúsztam a világba. Angol lányt vettem feleségül 31-ben, és azután azt mondtam: Angliában nincs modern építészet, talán jó lenne ott építeni. (Angliában már ismertek, a CIAM-miliőben.) De nem jöttem rá arra, hogy azért nincsen építészet, mert ott az embereket ez nem érdekli. Ahogy így visszagondolok, az emberek sehol nem érdeklődnek az építészet iránt, csak az új vagy kis országokban, mint például Magyarországon. Finnországban is érdeklődnek az építészet iránt. Én nem tartom a finn építészetet egészen kitűnőnek. Nem jobb, mint más országoké. Mindössze arról van szó, hogy Finnországban nem volt semmi, de minden, amit építettek az *valami* és *jól sikerült* nekik. Én azt hiszem, hogy az építészet mindig internacionális. Amilyen messze a római légiók mentek, olyan messze ment a római építészet. Klíma nem létezett, a rómaiakat nem érdekelte. Mindenhol ugyanazt építették. A francia kőművesek, amikor feltalálták a gótikus építészetet, elmentek Angliába, Magyarországra és nem mondták, hogy mi gótikus épületeket fogunk csinálni, csak építettek.

Néhány furcsa modernista 1400 körül felfedezte, hogy Rómában ott vannak ezek a romok. 1000 évig éltek az emberek ezekben a romokban és senki nem nézett körül. Aztán hirtelen mindenki mindenféle furcsa, barbár építészetet csinált, amikor látták, milyen nagyszerűek ezek a romok. Így találták fel a reneszánsz építészetet. És a könyvnyomtatás feltalálása után egyszerre az egész világ tudott a reneszánsz építészetről, mert Alberti, Vignola és Palladio írt ezekről a furcsa dolgokról. Az egész világon csak ezt csinálták, 500 évig!

KRITIKA
1982/6

Mondja, hol az a nagyszerű nemzeti építészet? Én igazán nem látom! A gótika például különböző országokban másképpen néz ki, mert különböző időben ért oda. Mexikóban, amikor mindenhol, minden „úriember" reneszánszt épített, gótikát építettek. Akik nem kaptak munkát Spanyolországban, a reneszánsz elől elmentek Mexikóba és gótikus templomokat építettek.

Miután befejezte tanulmányait, mihez kezdett, mi volt az első munkája?

1926-ban kaptam az első megbízást Londonban, egy Helena Rubinstein nevű asszonytól. Beauty szalont kellett csinálni, de én azt úgy értettem, hogy egy boltot. Építettem egy igazi boltot. Az első modern boltot Londonban. Aztán később máshol is. Persze Rubinsteinné nem ezt akarta, hanem egy elegáns, klasszikus szalont. A végén nem akarta megfizetni.

Akkoriban igen sok interieurt csináltam, aminek az volt az előnye, hogy nagyon jól tudok mindent, amire a belső tér kialakításához szükség van.

A Föld népessége, valamint az igények növekedése miatt 2000-re kb. annyi lakást kell építeni, mint amennyit a történelem folyamán idáig építettek. Mennyiben probléma ez, mi a véleménye erről?

Ez nem is olyan nagy probléma, hiszen legalább annyival több ember van, mint volt. Ráadásul míg régen egy ember tíz házat csinált, addig most egy házat csinál. (Ennyivel több építész van.) Iparosított építéssel is könnyen meg lehet oldani ezt a problémát, de én nagyon ellene vagyok az előre gyártott betonépületeknek. Ez mindenhol nagy tragédia, mert a ház nem autó. A ház élettartama ma közel 100 év, míg az autóé 10. És a lakások erkölcsileg sokkal hamarabb elavulnak, mint fizikailag. A kocsiknál nem így van.

Mennyire érinti az angol gazdasági válság az angol építészeket?

Nagyon érzékenyen! Nekem például nincs munkám. Én mindig az államnak dolgoztam, a városnak. Tulajdonképpen csak a rosszabb dolgokat adták ki nekem, amit nehéz volt megoldani.

Most mit tervezne szívesen?

Mindent! Széket, katedrálist, mindent.

Mik a tervei a jövőre nézve?

Nagyon sötétnek látom a helyzetet... Valamit kellene csinálni a gyerekeknek..

Ha visszagondol, melyik a legkedvesebb, legérdekesebb munkája?

Mindegyik fantasztikusan érdekes. Mindegyik lassan jött. Nem tudom... És visszanézve nem is jött olyan lassan. Mindig azt gondoltam, sokkal többet kellene csinálni. 33-ban az athéni kongresszuson a téma a „Houses for the mouthes" volt. Én ugyanakkor egy felhőkarcolót proponáltam. Az akkor sem volt divatos és most sem az. De közben divatos volt. Sok más olyan dolgot is javasoltam, amit 40 évvel később megcsináltam. Én a funkcionális oldaláról gondoltam el az építkezést. De most már nem vagyok egészen meggyőződve erről. Soha nem építettem sokat, de mindenfélét építettem. Azt hiszem, olyan építész, aki specializálódik, nem létezik. Minden épületen vannak ajtók, ablakok, padló és mennyezet, és ezeknek 100 000 variációja. Ez az építészet. A térből el kell lopni egy kis darabot és be kell építeni... Nem láttátok a szemüvegem? Ne, nene! Itt van a zsebemben. Tudod a praktifikáció mindig nagyon fontos. Mindig minden ugyanazon a helyen van. Ebben a zsebemben a kulcsot, kést és a zsebkendőt, a másikban a pénzt tartom. És ha a helyére teszem, meg is találom. Persze az én dolgaim azért sokkal komplikáltabbak. Használni egyszerű, de elképzelni bonyolult. Én mindent egy raszterre csinálok. A raszterem 84 cm és ennek a többszöröse. Ezt a házamon tanultam meg. 84 cm egy ajtó, tokkal együtt. És minden épület minden helyiségében legalább egy ajtó van.

Milyen útravalót, tanácsot adna egy fiatal kezdő építésznek?

Plauzibilisnek kell lenni. „You have to identify with people." Azonosulni kell az emberekkel. A klienssel, a beruházóval, a kivitelezővel. Ez nagyon fontos.

Hogy igaz legyen az épület, az még szebb. A lényeg az, hogy ne kelljen kérdezni, hogyan áll, miért van ez itt. Azt senki sem kérdezi, hogyan áll a Parlament. Az áll. Én szeretem a Parlamentet. Talán nem is azokon az oszlopokon áll. De úgy néz ki, hogy azokon. Plauzibilis. Hogyha egy igazán nagy építész csinálja, az igazán azokon áll...

És egy másik dolog. Volt egy barátom, aki híres építész lett Kanadában. Ő mondta mindig: Mindegy, hogy az épület horizontális vagy vertikális, a tűzoltók eloltják.

Az interjút készítette:
HUDECZ ISTVÁN

A lakás mint munkahely

Az energiaválság mélyreható változásokat okozott minden ország gazdasági életében. A változás gyorsasága a különböző országok alkalmazkodóképességének a mértéke szerint különböző volt, és különböző mélységbe hatolt, mindenesetre jól látható, hogy nyomában alapvető gyakorlati és szemléleti változás történt. Az energiagazdálkodás kényszerű felülvizsgálatakor kiderült, hogy óriási megtakarítást lehet elérni a korszerűbb műszaki berendezésekkel (a takarékosság már érezteti is hatását az olajárakban), de még nagyobb megtakarítást kínálnak az olyan megoldások, melyek túlmennek a műszaki berendezések fejlesztésén, s a gazdaság mélyebb átszervezésére törnek.

Ebben az összefüggésben új megvilágításba került ***a lakás és a munkahely kapcsolata*** is, amely a tőkés termelés történelmi elterjedése óta két különálló térbeli rendszer (lakóhelyek és munkahelyek) fenntartását jelenti. Ezt az alapjában véve gazdaságtalan térbeli elkülönülést csak fokozta a nők tömeges munkavállalása, amikor is nappal üresen állnak a lakások, fűtésük s a különböző közművek folyamatos üzemben tartása hatalmas összegeket emészt fel, míg éjszaka a munkahelyek legnagyobb része ugyancsak üresen áll, fűtéssel, fűtőkkel, portásokkal, éjjeliőrökkel stb. A két rendszer közötti kapcsolat fenntartására szolgáló ***közlekedés*** a legnagyobb energiafogyasztók közé tartozik, s nagy ráfordítással való fejlesztése sem éri el a kívánt hatást, mert az utazások száma megállíthatatlanul nő, miközben a munkahely és a lakóhely között ingázók idegi és fizikai megterhelése napról napra növekszik.

A szállítási és utazási költségek rohamos emelkedése — a működő rendszerek állandó finomításán túl — alapvetően új, más minőségű munkahely-lakóhely kapcsolat kialakítására ösztönzi a kérdéssel foglalkozó kutatókat, s a figyelem egyre inkább egy ***új típusú lakás*** felé fordul. Az iparilag fejlett országokban pár évvel ezelőtt még csak a futurológiai irodalom témája volt a munkahelyet is magába foglaló lakás, az utóbbi időben azonban már napilapok is foglalkoznak a kérdéssel. Az előrejelzések a lakás felértékelődését, jelentőségének növekedését, a lakás valóságos reneszánszát jósolják, amely az elektronikus kommunikáció gyors térhódítása nyomán a következő évtizedek lakásépítési gyakorlatát teljesen megváltoztathatja.

A lakás szerepének növekedése nemcsak a fejlett országokban figyelhető meg, nálunk is egyre inkább érezhető. Az ***új vállalkozási formák*** erősen kötődnek a lakáshoz, mely formális vagy valóságos telephelye sok kisvállalkozásnak. Magyarországon, ahol még mindig lakáshiány van, s ahol még mindig mennyiségi gondokkal küszködünk, az új típusú minőségi igények megjelenése, valószínűleg, újabb feszültséget fog okozni.

Ezek a megoldatlan kérdések s az újabb gondok indokolttá teszik, hogy a lakásproblémához ***új szempontok alapján*** közelítsünk. A lakás és a munkahely kérdésének összekapcsolása is azt a célt szolgálja, hogy bizonyítsuk, vannak még tartalékaink a lakásépítés ütemének fokozására és korszerűbb, nagyobb lakások építésére.

*

A lakás munkahelyként való használata napjainkban sem ismeretlen. A kertes családi házaknál folytatott zöldség- és gyümölcstermesztésen kívül nálunk is vannak hagyományosan lakáshoz kötődő önálló foglalkozások (mint az írók, művészek stb. munkája), vagy a tipikusan témánkhoz tartozó foglalkoztatási forma: a bedolgozás, amely az utóbbi időben jelentős visszaesést mutatott. Alkalmanként néhány helyszűkében levő vállalat is engedélyezi egy-egy dolgozójának — átmeneti megoldásként — az otthondolgozást. Különösen fiatal, kisgyermekes anyák próbálnak élni ezzel a lehetőséggel, kisgyerek mellett azonban nem tudnak folyamatosan dolgozni, a munkahellyel való kapcsolattartás is akadozik, ezért ezt a gyakorlatot általában megszüntetik, ha a vállalat új helyiségekhez jut.

Olyan dolgozóknak ma még nem ajánlják fel ezt a lehetőséget, akik valóban tudnának otthon dolgozni, ez a megoldás általános, rendszeres gyakorlatként egyelőre szóba sem jöhet. A vállalatok ma még nem érdekeltek a munkahelyek decentralizálásában, dolgozóikat jobban szeretik együtt látni, így könnyebb a *formális* ellenőrzés.

A lakás mint munkahely szempontjából elsősorban azok a munkakörök jöhetnek szóba, amelyek kevés különleges berendezést és kevés személyes kommunikációt igényelnek. (Egy titkárnőnek mindig elérhetőnek kell lennie, de egy tervező vagy kutató hosszabb ideig tud önállóan dolgozni.)

A lakásban, vagy a lakáshoz kapcsolódóan — mint az előbbi felsorolásból is kitűnt — nemcsak szellemi munkát, hanem különböző ipari és szolgáltató munkát is lehet végezni. Egy kis műhely, amely alkalmas a barkácsolásra, alkalmas önálló termelőmunka folytatására is.

Az olyan lakásoknak, amelyek munkahelyként is szolgálnak, két dologgal mindenesetre rendelkezniük kell: az egyik egy ***többlettér***, amelyben a munkahely kialakítható, a másik a kapcsolattartás eszköze, a ***telefon***. Miután Magyarországon a lakások legnagyobb részében sem többlettér, sem telefon nincs, a lakásban való munkavégzés az első pillanatban teljesen megvalósíthatatlannak tűnik.

*

A bevezetésben már említettem, hogy a lakások és munkahelyek egymástól elváló, kettős rendszere óriási energiapazarlást, hatalmas gazdasági terhet jelent a mai társadalom számára. Gondoljuk át valamivel részletesebben, milyen előnyök származnának e két rendszer egymáshoz való közelítéséből (közelítésről beszélünk, hiszen a lakások és munkahelyek rendszerének teljes egyesítése ma még utópia).

Gondolatmenetünk szempontjából jó példa a lakáshoz legjobban hasonlító irodai munkahelyek beruházási és üzemeltetési költségeinek érzékeltetése.

GOLDFINGER Ernő

HOFER Miklós: Goldfinger Ernő. = Magyar Építőművészet, 83,1992,6. 53. ill.E

GOLDFINGER Ernő

SÁRKÖZI Mátyás: Goldfinger öröksége. = Magyar Hírlap., 1992- szeptember 19. IV.

1983.III.24.Televizió 1.21.55/szGynó/

1021

GOLDFINGER ERNŐ

Egy kiállitás ürügyén.

-December közepén nyilt meg és több mint másfélhónapon át tekinhették meg az érdeklődők a Mücsarnokban a magyar származásu külföldön élő müvészek kiállitását,Tisztelet a szülőföldnek cimmel.Hosszu évtizedek után először fordult elő, hogy a képzőmüvészet mellett az épitészek jelentkezését is várták e nagyszabásu tárlat rendezői.Ez a gesztus az épitészetet az őt megillető helyre a müvészet rangjára emelte. A közel 300 killiátó közül,mindössze husz volt az épitész. Mégis a kiállitás talán egy legrangosabb része,éppen az épitészeti teremsor volt,Épületek milyenségéről,néhány fénykép alapján biztos itéletet mondani meglehetősen nehéz.A kiállitott munkák minősége,természetesen változó volt.Mégis egy közös vonást mindegyiken meg lehetett figyelni.Nevezetesen, azokban az országokban,amelyekben a bemutatott épületek megépültek,legyen az Svájc,Franciaország,Kanad,vagy Hollandia,az épitészet fontosságát elismerik.E szakma tekintélye magasan áll,és igy müvelői az épitészek is,sokkal nagyobb lehetőségek birtokában dolgozhatnak.A Magyarok Világszövetsége,és a Müvelődésügyi Minisztérium meghivására,é itészek is érkeztek a megnyitóra.A most 81 éves,Gottfinger Ernő, az angol épitészet egyik legismertebb alakja.Több mint hat évtizede él külföldön.A magyar épitészekkel állandó kapcsolatban áll.A 60-as évek elején,az ő kezdeményezésére,és meghivására,több fiatal magyar épitész dolgozhatott a különböző londoni tervező irodákban.Olyanok,akik ma a magyar épitész társadalom ismert és elismert egyéniségei.Gottfinger Ernő,életmüve rendkivül gazdag.Munkáiban az épitészet funkcionálista, a modern épitészet funkcionalista elveit érvényesitette.Városokatmlakóház együtteseket,iskolákat és családiházakat tervezett.Ma már nem épit.Akadémikusként, főleg előadásokat tart,rajzaiból a közeljövőben életmü kiállitás nyilik,Londonban.

-Ez az épület ma Londonban már müemlék?Tervezője Gottfinger Ernő a Királyi Müvészeti Akadémia egyetlen magyar származásu tagja.Hogy lehet az,hogy valaki még életében megéri azt, hogy a házát müemlékké nyilvánitsák?

-Ha az ember szép,jó házakat épit,akkor még az életében is müemlékké csinálják.Ez egy formalitás ez a müemlék,ennek vannak előnyei és vannak hátrányai.A hátránya az,hogy nem szabad semmit megváltoztatni,amire persze én nem figyelek nagyon,de nagyon jól esett.

Gondolom ez egy elég ritka dolog,hogy valakinek a házát müemlékké nyilvánitják?

-1914 és 1940 közt épült házakból 38-at csináltak müemlékké. És ebben az énnhárom házam is benne volt.

-És ebben a házban lakik 43 éve?

-1939 augusztusában jöttem ide,és azótamindig ott lakom.

-Az idén immár másodszor van Magyarországon,a 80 éves születésnapját szeptemberben Budapesten ünnepelte.Hogy-hogy az idén ujra ellátogatott?Csak a kiállitás kedvéért?

-Meghivtak, a Magyarok Világszövetsége meghivott,és ezzel nagyon megtisztelt.

-És mit jelent itt Magyarországon kiállitani?Mit Magyarország 60 évi távollét után?

-Miért 60 év?

-Hát több mint 60 éve,hagyta el az országot?

-1919,az hatvan...

-...annál is több 63.Ez csak azt muta ja neken,hogy az épitészet internacionális.Nincsen magyar épitészet,ninosen francia épitészet,nincsen angol épitészet,csak internacionális épitészet van.A gótikus is internacionális volt,a Barokk internacionális volt,a reneszansz internacionalis volt,csak internacionalis épitészet van.Annak dacára,mait az uj fiuk most mondanak.És azokat nem tisztelem.

-És itt melyik házát szereti a legjobban amik itt vannak kiállitva?

-Én minden házamat szeretme,mind a gyerekeim,befejezek egy házat,akkor az be van fejezve,és én laktam,én két házban laktam,nézze itt lakom mostan,ez az én livingroom-om,itt vagy ,egy Max Ernst-nek képe,ott pedig egy másik kép és amásik room ez erre néz ,ki a kertre,és szemben egy parkvan,

-És melyik házban lakott még?

-És még laktam itten.Én ebben a toronyházban laktam,a 27. emeleten.Három hónapig,nem engedtek tovább lakni,mert most nem divatosak a toronyházak.En nagyon divatosnak tartom az én toronyházamat.

-És miért költözött oda föl?

-Hogy megmutassam ott lakni lehet,és olyan nagyszerü lakásom volt,éspedig itten,itt ez,két hálószobám volt,várjunk csak itt jöttünk,be három hálószobám volt,egy sitting-room, és itten volt a sitting-romm,és ezek a hálószobák,és ez itt a city-re nyilt,ez pedig a greenwichi obszervatóriumra ,a másik oldalról a Themse,a Tehmsére nyilt.

-Szóval elégedett a házaival?

-Nagyszerü volt,nagyszerü volt.

-Köszönöm.

-Csak ugy mint Magyarországon Angliában nem néznek a házak után,minden tönkre megy.En nem tudom hány millió fontot költött a város ezekre és utána minden össze lesz törve, minden össze lesz piszkolva.

-Az épitészet ma világszerte válságban van.A gazdasági nehézségek mindenütt érezhetőek,hasonlóan a 20-as évek épitészeti kriziséhez.Akkor kezdte Gottfinger Ernő is épitész pályafutását.Ma az akkor forradalminak,ujnak szánitó,ugynevezett funkcionalista elveket támadják.Az egynhanguasággal a szürkeséggel szemben,humánusabb épitészeti környezetet sürgetve. A humánus lakókörnyezetről Gottfinger Ernő egy nemrég megjelent interjuban a következőket mondta:

-A humanizmus az emberek szivében van,és nem a materiális dolgokban.Az embereknek nem sziveket kell csinálunk,hanem számukra kényelmes lakásokat kell épitenünk.Sziveket nem, kényelmet lehet épiteni.

-Kálmán Tamás épitész Torontóból érkezett,ahol saját irodája van és,erre a kiállitásra két lakóépület együttest küldött.Itt egy családiházas sorház beépités látható.Ha erről mesélne valamit?

-Az első munka az a 70-es évek elején készült,egy vidéki városban Torontótól nem messze,olcsóbb bérü öröklakások tulajdonképpen,a lakások általában három és négy hálószobásak,családoknak készültek,és a koncepció az az volt,hogy egy olyan természetü épület csoportot csináljunk,ami egy kisvárosi hatást kelt,ez egy nagyon sikeres prototipusnak bizonyult később,mert nagyon sok ilyen zsánerü épületre kaptunk ezután megbizást,azt mondhatnám,hogy talán 4 ezer ilyen lakásegységet csináltam az ezt követő hat év alatt.

-Ez nagy siker.Itt a másik lakóépület egytetes Torontó központjában van.

-Igen.

-Egészen más jellegü?

-Igen.E egy rendkivül drága telekre épült,egy olyan részében a városnak,ahol az algolszász településeknek megfelelően a régebbi időkben lakások egyáltalán nem voltak, az egész amerikai kontinensen most egy visszatérés van a belváros felé,az ugynevezett kisházakból az emberek most

szivesebben költöznek a város centrumába,ahol a szinházak, a mozik,az áruházak és a munkahelyek vannak,ez tán bizonyos fokig az energia takarékossággal is összefügg,mert sokkal kevesebbet kell autózni,nem beszélve arról,hogy mondjuk odafelé és visszafelé másfél órát autózni,az sokkal nehezebb mint átsétálni,az utca másik oldalára,dolgozni,mint ahogy ennél az épületnél ez bizony igy van.Mert az épülettől északra a legnagyobb kórházak vannak a városban,délre a különböző iroda épületek,tőzsde,és a torontói központi biróság is, itt van egész közel,ugy,hogy azt mondhatni,hogy ebben az épület komplexusban,magyarra forditva talán ugy mondhatnám, hogy az üres fészkü,ez a szószerinti forditás,családok,illetve házaspárok laknak,mert házuk volt a gyerekek elköltöztek,ezért hivják üres fészeknek,

-Mind a két lakóépület együttesről ugy tünik,hogy egy olyan országban készült ahol az épitészet müvészet voltát elismerik.Vagy legalább is az épizészet presztizse elég magasan áll nem?

-Igen,ezt lehet mondani,a Kanadai Épitész Szövetség elég jó munkát végez abban a tekintetben,hogy tudatositsa,a lakosság körében az épitészet fontosságát,és az intézet,illetve az épitészet el van ismerve mint az emberi környezet megteremtésében a legfontosabb gazdasági és müszaki,illetve müvészeti tényező.

-Na most a modern épitészetet világszerte elég sokan kritizálják,különösen Amerikában,ahol a különböző ujabb és ujabb irányzatok fölütik a fejüket,Kanadában mi a helyzet?Ez az internacionális modern épitészet ugyancsak vége felé közeledik ott?

-Igen azt lehet mondani,bár talán a sors iróniája,hogy a modern stilus,vagy a modern épitészet körülbelül akkor,kezd kimenni a divatból,amikor a lakosság már többé kevésbé már éppen beletörödött,ugy,hogy az épitészek maguk azok,akik talán egy kicsit meghasonlottak,ezzel a mondjuk nagyon elvont és monoton esztétikával,ami még a legjobb példákban is nyilvánvaló és,ma már az az álláspont talán,hogy a régi épitészeti periódusok elemei visszatérnek az épitészet praxisába.

-Emlitette,hogy Kanadában olyan házakat kell tervezni,amelyek profitot,azaz hasznot hoznak.Hogy kerül ez össze az esztétikával, a szépséggel?

-En nem hiszem,hogy ez feltétlenül egy konfliktust kell hogy jelentsen,meg vagyok róla győződve,hogy aznépitésznek nagyon nagy szerepe van abban,hogy olyan épületeket tervezzen, melyek amellett,hogy tetszetősek,a szakmabelieknek, ugyanakkor azóknak is etetszetősek,akik használják,vagy meg

kell hogy vegyék,őket.Ezek az épületek különben nem bérlakások,hanem öröklakások,tehát arról volt szó,hogy meg kellett hogy vásárolják őket.

-Kálmán Tamás,a sors iróniájának tartja,hogy a modern építészet akkor kezd kimenni a divatból,amikor a lakosság már többé kevésbé ebbe beletörödött,és elfogadta azt.Talán éppen ezért számomra a kiállitáson,a legrokonszenvesebb építészeti magatartást,Svégel Péter munkái jelentették.Svégel Péter,a hannoveri egyetem,tervezési tanszékének professzora,Hamburgban saját épitész irodát vezet.Épületeiről már a 60-as évek elején,közepétől,nem a szenzációra való törekvés,sokkal inkább, a,környezetet mindenkor tiszteletben tartó,gondolkodásmód olvasható le.

-Ezeken a tablókon,olyan csoportositásban láthatók az épületek,amelyek azt hiszem,hogy a ma építészetének legégetőbb problémáira adnak hihetetlenül szép és megnyugtató választ, nevezetesen a város és a hagyományok,együttélése a természetben és az épitett környezet kapcsolata.Hogyha ezekről beszélne valamit?

-Igen.

-Azt hiszem,hogy az egész modern építészetben ez a felfogás ez a rendkivül érzékeny gondolkodásmód,ma még nagyon ritka?

-Én inkább azt mondanám,hogy ez egy része a problémáknak.Az első talán,abból a szempontból érdekes,mert az építészeti teória,a századforduló alkalmából elvesztette a tradicionális, hátterét.Ennek következménye,sőt ezt látni az egész teóriában,a modern építészeti teóriákban,hogy a hagyomány,vagy az ami létezik,ami itt van,nem lett a teóriába integrafálva. Ezzel akkor nem is foglalkoztak ezekkel a problémákkal,és mondjuk amit ujonnan csináltak,az mindenképp uj kellett legyen.

-És ők tagadták is a hagyomány szükségességét?

-Tagadták a hagyományt és főleg egy város aminek nincs sok, sztory-ja..vagyis...

-..történelmi hagyománya...

-...igen történelmi hagyománya az fontos,hogy azokkal az épületekkel,ami itt van,és ami hagyományos és karrakterisztikuma ennek a városnak,hogy az ember azzal foglalkozzon.Ez mondjuk ez az első téma,ez főleg ebbe az irányba fut,

-Az a meglepő,legalább is számomra az volt a meglepő,hogy itt már a 60-as évek közepétől,ez a gondolkodásmód magában a tervezett házakban megjelenik,miközben a 70-es évek

elején kezdték el a világon megelégelni,teóritikusok és a közönség is a modern é itészet meglehetősen üres,kiüresedett formáit.Tehát ez egy nagyon korán elindult és nyilván egy ilyen sajátos gondolkodásmód eredménye,nem?

-Ennek különböző befolyásai voltak,egy befolyása volt,hogy én Zürichben az egyetemen a Sigfried Gideonnál hallgattam, és az mondjuk a teórikusa,a modern építészetnek,a modern építészeti vonalnak,és ott észre lehetett venni,hogy bizonyos problémák vannak,és egy pár hónapig itt volt a Franklin Bright,ezen keresztül összekerültem egy más csoporttal,és egy más felfogással és egy más teóriával,mert tulajdonképpen a japán,házak és az észak-amerikai farmerházak,tradicióját folytatta és interpretálta.És ezáltal ő fölépitett valamit ami itt volt.Ami itt volt különböző hagyományokból,amiből ő már egy dolgot ki tudott desztillálni,ami egy lépéssel tovább ment.És mégis hagyományra épitett föl,és talán ez volt egy befolyás,aminek következtében én ezekkel a témákkal rendeztem...

-..hát egyébként én éppen néztem ezeket az épületeket,hogy tulajdonképpen alig lehet megkülönböztetni,itt a különböző épületeken,hogy melyik az amelyiket Ön tervezett és melyek azok,amelyeket már álltal korábban?

-Ez egy tipikus eset,ezt valószinüleg minden épitész ismeri ezt az épületet,ez a csillagház Högertől,és ez az egész környék tulajdonképpen ez az expresszinisztikus téglaépületek,és hogyha az ember ezzel foglalkozik,ez egy egész környék, ami a századfordúló idején épült,és hogyha egy ilyen kis darabot ide az ember be kell hogy épitsen,akkor muszáj ezzel a problémával foglalkozni,hogy reagúl éppugy térbelileg, mint anyagban,és a részleteiben.

-Ez a fajta alázat a modern építészet képviselőinél egyáltalán nem jellemző manapság?

-Énenem tudom,hogy ez egy alázat,ez egy,ez bizonyos dolgokat akceptál,de a kifejezése,nem egyszerü.Azt mondanám inkább hogy egyszerü,és elismeri azt ami van.Csak hogy ez alázat, ezt nem tudom,hogy ez pontosan a jó kifejezése-e ennek,ez nem is meghajlás,...

-...ez tiszteletben tartása a régi értékeknek...

-...igentiszetelbentartás.

-És akkor most beszéljnük a táj és az építészet viszonyáról, még egy kicsit,mert hiszen az is a mi világunknak elég nagy gondja,és problémája.Itt emél a tablónál?

-Tulajdonképpen ez két téma,amit megpróbáltam itt megmutatni, ez inkább illusztráció,mint dokumentációja komplett, ter-

veknek.Az egyik téma az volt,hogy sokszor vagyunk abban a helyzetben,hogy valahová épiteni kell,ahol nincs semmi. Ebből kifolyólag,hogy tud egy épület,és a táj egy környezetet kihozni,amely egy tipikus hely lesz,aminek karaktere lesz,mert az épületet tovább épiti a természet.Ez egy felfogás abban az irányban,hogy olyan helyeket kell csinálni,aminek egy speciális karaktere van,és ezt csinálta a barokk is. Azok egy épitett külső terek voltak.És egy épitett külső terektől lehet tanulni,hogyha az ember nem is akarja az ő ideológiáját átvenni,ezt az esztétikai vonalát a barokknak ezt lehet folytatni.

-Az épitészet történet elmult századai sok olyan példát hagytak ránk örökül,amelyekből nyugodt lélekkel tanulhatunk mi is.És valóban,ahogy Svégel Péter elmondta,környezetünkben egyre nagyobb szükségünk van,a karakteres,egymástól megkülönböztethető helyekre.Olyanokra,amelyeknek sajátos,mással össze nem téveszthető jellegük van.Hasonló gondolatok vezetik Pátkai Ervin szobrászmüvészt is,aki jó egyx évtizede Franciaországban városstervezéssel foglalkozik.Ahogy elmondja kezdetben az épitészek nem szivesen fogadták,hogy egy szobrász irányitja őket,az eredmény mégis meglehetősen figyelemre méltó.

-Párizstól 15 km-re egy uj város épül,és ennek a városnak az egyik városközpontját az Ön irányitásával készitik.

-Igen.

-Szobrászok,épitészek.Hogyan indult ez a munka?

-Pontosan ugy,hogy mivel monumentális szobrászattal foglalkoztam,megkértek,hogy törődjek egy városközponttal,és ez egy teljesen egyszerü módon,alakult ki,és indult el,Elég sok problémánk volt az első időkben,mert az épitészek és akik velük dolgoztak,...

-...nehezen fogadták el egy szobrász irányitását...

-...igen nehezen fogadták el,hogy egy szobrász irányitson, egy ilyen jelentős munkafolyamatot.És az a szerencsénk, hogy most már majdnem több mint tiz éve,igazán elismerték, hogy ez a fajta munkafolyamat a legjobb.

-A modern épitészetben,és a modern müvészetekben az épitészet és a képzőmüvészet meglehetősen távol került egymástól.Általában felépitenek egy várost,és aztán megkérik a szobrászokat,hogy egy-egy alkotásukkal diszitsék azt.

-Igen,igen.

-Itt valami egészen másfajta gondolkodásmód?

-Pontosan,hát erről volt szó,hogy eleinte ezt ők sem nézték jó szemmel,amint mondtam az előbb,elenite ők sem akarták, vagy nem tudták jól megérteni,és az én alapgondolatom,az volt,hogy a főtereket,és a város általános szerkezetét, megrendezzük,és utána hivjuk meg az épitészeket,hogy ebből meritsenek.

-A sik terepet tulajdonképpentérben megmozgatták,ahogy a diákon láttam,vannak ilyen furcsa,nem is tudom mihez hasonlitsam,piramis féle épitmények,vannak ilyen furcsa barokkos kapuk,vannak hatalmas beméylitett terek,tehát tulajdonképpen ezt a sik területet,önök térben mozgatták meg?

-Igen.

-De nem a szobrászat hagyományos eszközeivel?

-nem,egyáltalán nem.De a helyzet az,hogy azt akartam,ahogy én dolgozok,azt akartam,hogy mint egy filmrendező,csinál egy filmet,hogyha becsukon a szememet,és ha elsétálok egy...

-...egy képzeletben...

-..képzeletben... egy városban,a variáció,hogy mondják,mert muszáj az,hogy egyik térből a másikba belekerüljünk,hogy fölbontani a monumentalitást...hogy mondják,...no...

-...az egysikuságot,az unalmast...

-...az unalmast,igen,ez tényleg nekem egy nagyon fotnos problémám,legelaább is én azt akarom,hogy az a város,amit én csinálok,az olyan legyen,hogy ha eljön veleki oda,akkor el tudja mesélni,hogy hol volt.Mert különben majdnem minden város egyforma.Ugy,hogy az én városom,az az enyém.

-Igen,hát azt hiszem,hogy az épitészetben, a modern városépitészetben helikopterről tervezik a várost,és elfeledkeznek a szemmagasságról,tehát elfeledkeznek az emberről, aki szemmagasságban látja az utcákat...

-...pontosan...

-...tereket,a házak homlokzatát.

-Igen,hát ez pontosan igy van.És én is ezt szeretném fölbontani,mert ez lehetetlen,hogy ha elmegyünk New Yorkba, vagy akármelyik más országba,pontos n ugyanazokat a házakat lássuk,mint máshol,ugy hogy nekem,pontosan ez a problémám,hogy az én városom,amin dolgozom,ott hogyha elmegy az ember egyszer,akkor észrevegye,hogy egy másik városban van.

-Korunk jellegtelen és már-már elviselhetetlen léptékü vá-

rosai közül Pátkai Erviné mindenképpen emberszabásubbnak, jellegzetesebbnek tünik.A jó arányok,az emberi lépték foglalkoztatja,az amerikában élő,Dóczi Györgyöt is.Az idős épitész 1937 óta él külföldön.Először Svédországban,majd az Amerikai Egyesült Államokban,és Iránban dolgozott.Az utóbb. országban az ujjáépités tervezését vezette.Lakóházakat,kórházakat,kormányépületeket,bíróságokat tervezett.

-Komoly elméleti munkásságot is folytat.Egy nagyon érdekes könyve jelent meg,ami ugyan magyarul nem olvasható a Méretek hatalma cimmel.Miről szól ez a könyv?

-Egyelőre nem olvasható magyarul,de arról tárgyalunk,hogy esetleg megjelenik majd egy magyar kiadás is.A könyv az arányokról szól,harmónikus arányokról szól,a természetben, a müvészetekben,épitészetben,zenében,és azt is kutatja,hogy mennyiben alkalmazhatók ezek a természetben és a müvészetekben megjelenő mintaképző folyamatok,az emberi vonatkozásokban,és barátságban mindenben általában.

-Azt hiszem,hogy ez azért fontos különösen napjainkban,mert a modern épitészet tuldimenzionált méreteivel egyre elviselhetetlenebb környezetet produkál az emberek köré?

-Igen,igaza van,azért is választottam ezt a cimet,ami nagyon népszerü lett,mert a könyv nagyon gyorsan fogy el,most már második kiadásában van,a könyv cime a Határok hatalma,mint-hogy azt akartam mutatni,hogy a harmónikus arányok azok tulajdonképpen abból erednek,hogy mindennek határai vannak és és az egésznek az elhatárolt részei bizonyos összefüggésekben vannak,akkor a harmónia mindig ugy adódik,hogy bizonyos osztódás következik be,és az osztódás az alapja,az összhangnak a zenében,a jó arányoknak az épitészetben,és a harmónikus kapcsolatoknak az emberek között.Akár politikában,akár a magánéletben,ez mindenképpen igy van.

-És mi a véleménye a modern épitészetről,amivé vált az utóbbi évtizedekben?

-Hát azt hiszem,hogy az én izlésemnek nem használ most már azért,mert nagyon brutális,mert minden olyan kemény és óriási,és az emberi lépték teljesen elfelejtődik,ugy,hogy az emberek,vágyódnak a régi stilusoknak az emberi lépteke után,és ...

-...nennyire sikerült a saját épitészetében,a saját elméleteit megvalósitani?

-Az nagyon érdekes,hogy azt tapasztaltam,hogyha az ember ezekkel a dolgokkal intenziven foglalkozik,akkor nem kell előre elhatározni,hogy ilyen és ilyen arányban fogok valamit csinálni,hanem az a tény,hogy az ember szeretné igy

csinálni,az majdnem vezeti a kezet és az agyat.Ugy,hogy például egy állami adminisztrációs épület,amelyet terveztem, az ugy alakult,ki,hogy amikor utólag ellenőriztem az arányokat,akkor kisült,hogy teljesen az aranymetszés arányai valósultak ott meg,de nem szándékosan.Szóval én ugy magyarázom ezt meg,hogy azok a mintaképző folyamatok,amik például az emberi kezet alkotják meg,az emberi kéz is nagyon erősen az aranymetszés arányait tükrözi,ugyanazok a folyamatok folytatódnak,abban amit a kéz maga csinál.Hogyha a körülmények kedvezőek.

-Vagy ha hagyja az épitész,hogy a keze vezesse?

Hagyja az eépitész,hagyja a társadalom,hagyja a megrendelő, és van pénz,mindez persze hozzájárul.

-És talán még egy,a szemlélet.A mienknél gazdagabb és igy a mienknél több lehetőséget kináló épitészeti,olyan nálunk rég elfeledett értékekről szóltak,mint a jó arányok,harmónia,a hagyományokhoz,vagy a környezethez való alkalmazkodás, fontossága.Mi a régit meglévő környezetünket,táji és épitészeti örökségünket,nem becsültük,s ma sem becsüljük eléggé. Epitészeink magatartásából,többnyire hiányzik a feladattal, a meglévő értékekkel szembeni alázat ,de az igazsághoz az is hozzátartozik,és itt hadd idézzem Kálmán Tamás szavait,Kanadában a lakosság körében,tudatositják az épitészet fontosságát,elismerik,hogy az épitészet aZ emberi környezet megteremtésében,a legfontosabb gazdasági,és müvészeti tényező. Jó volna,ha nálunk is végre már tudatosulna,az épitészet nem csak környezetünk,de közérzetünk formálásában is,meghatározó erejü.

-o-

GOLDFINGER Ernö

Balázs Ádám

Goldfinger Ernö Budapesten

Magyar Szinek. 1984. dec. 22. XXXVII. évf.
25-26. n. 37. ll

ámoltak. Az amerikai újságok közül a *New York imes*, a *Brooklyn Citizen* és a *Brooklyn Times* részlete- n foglalkozott Kádár művészetével, s egyöntetűen elis- erték kétségtelen sikerét.

Kádár a húszas években nagyon elmélyülten dolgo- ott, s méltán megérdemelte bécsi, berlini és amerikai si- ereit. Kassák Lajos is okkal becsülte Kádár művészetét. mikor Kassák 1926-ban visszatért az emigrációból, és erkeszteni kezdte *Dokumentum* című lapját, munkatár- i közé – sok jeles írón, költőn és zeneszerzőn kívül – ádár Bélát is meghívta. A Dokumentum 1927. évi ja- uári számában közölte Kádár egyik rajzát. 1927-ben assák 40. születésnapját ünnepelték. Kassák ebből az kalomból készítette a *40 év jubélium* című kollázsát. rre a kollázsra Kassáknak szinte minden barátja és unkatársa felírta a nevét. Mesterünk aláírását szintén egtaláljuk rajta.

Amerikából való visszatérése után Kádár ismét be- apcsolódott a hazai művészeti életbe. Legtöbb művét amás Henriknek a modern művészetet pártoló intézmé- vében, a *Tamás Galériában* állította ki. Első ottani ki- llítását 1929-ben rendezte meg. A műkritikusok egybe- ngzóan megállapították, hogy egyéniségében a legjel- mzőbb vonás változatlanul a nyugtalan útkeresés és a fejezési formák folytonos tágítása, s végül leírták: *al- otói magatartásában a legszélső baloldalon áll!*

Azután 1930 táján az ő festményein is megjelentek a *lasszicizáló* vonások. A klasszicizáló formaelemeken ki- il – mintegy azok ellensúlyozására – groteszk jegyek is lyet kaptak. Háromévi újabb elmélyült munka után az rnst *Muzeum*ban nyílt kiállítása. Díszítő és stilizáló ujlamának gazdagodása közepette színbeliség is elmé-

GOLDFINGER Ernő

Balog János: Egy magyar Landonban.

[Goldfinger Ernő]

Új Tükör, 1984. június. 17. XXI. évf. 25. sz.

31.

a megfelelő helyen utalással/.
ntőségüknek megfelelően a szakrá-
agy végén besorolva/.
melkedő jelentőségü épületek, vá-
zak stb.

homlokzatformák, jellegzetes
tetőformák;
ületek;

k, kutak stb.

D Goldfinger

magyar épitesi

1929. Páris.

Erod

Literatura

1929. 162. l.

Ferdinandy Mihály: A honfoglaló magyarok művészi kultúrájának nyomai a korai Árpád-korban. A kir. magy. Pázmány P. tud. egyetem művészettört. és keresztényrégészeti intézetében készült doktori értekezés. Bp.

Goldfinger E. és

Szivessy A. G.

Céd

fiatal magyar építészek

Párisban.

Komor János: E. Goldfinger

és A. G. Szivessy munkái.

Tér és Forma, 1930.

445 – 447. l. képekkel.

Ismerteti fentiekben a ~~[illegible]~~ párizsi nemzeti aeronautikai iskola és a san salvadori egyetem épületeinek tervpályázára készült terveit.

(2788-tól-3146-ig)

LÁTOGASSA AZ ÁRVERÉSI CSARNOK

NAPI ÁRVERÉSEIT IS!

ÁRVERÉSEK:

Naponta délután 3 órától.
Az árverésre kerülő anyagot tartalmazó Árverési Közlöny a helyszínen 10 fillérért kapható

Goldfinger Ernő

Neve emlitve

Gerő László: Major Máté 7o éves

Müemlékvédelem 74/2 1o9

Galdfinger Ernő építész 2) Felszólalás

Nekrológ a Szovjetunió Építőművészeti Akadémiájának elhunyt tagjáról

Goldfinger Ernő építész

1. folytatás

- Goldfinger Ernő, a brit királyi akadémia hat építész tagjának egyike, építész akadémikus Londonból érkezett vendégünk. Vajon önöknél a közvéleménytfoglalkoztatja-e az építészet?
- Mostan az utolsó 2-3 évben sokat beszélnek az építészetről, persze minden rosszat az építészre
- Háritanak.
- Háritanak, én sajnos nem tudok már nagyon jól magyarul beszélni. Angliában csak alacsony házak voltak tradicionálisan.
- Igen.
- És mostan ezeket a nagy házakat én építem, 31 emeletes felhőkarcolot, és az én, én is laktam, oda mentem lakni két hónapig, és mindenkit ismerek a házban, és engem még nem lőttek le. Az ujságok persze nagyon gorombáskodnak.
- Milyennek szeretné látni az épületeket? A lakóházakat?
- Szinesebbnek,
- Sokkal szinesebbnek?
- Szinesebbnek, sajnos minálunk mondjuk az épitkezés el van maradva, igy a szinnel kapcsolatba, hogy küllemre, szürke, csunya, kicsit szinesebbre, pár mintát a falra, hol láttam én olyan szép kerámiák voltak a falon, mutatós, szóval nem unalmas.
- Több parkot szeretnénk,
- És milyenek legyenek, milyennek szeretné látni kivülről az épületeket, stilusukban, vagy megjelenésükben?
- Hát hogy őszitne legyek szivesebben sétálunk a régebbi épü-

1977. II. 12. 16.05 D. IV.
Unokáink is látni fogják

letek között, mint az uj városnegyedekben, és én azt hiszem, hogy egy kicsit tul modernak, tul simák a házak, és valami olyasmit szeretnék, mint a régi házakon, több kovácsolt vas, vagy vagy kerámia, vagy valamilyen dolgokat a diszitésre.
- És ön szerint kin mulik ez?
- Hát én azt hiszem, hogy ez pénz kérdése.

Goldfinger Ernő, építész

L:Major Máté

Halász Julia:Major Máté Héder-dija 3.

Esti Hírlap, Bp., 1977 ápr. 9.

Goldfinger Ernő, építész

Major Máté: Goldfinger Ernő c.
könyve
↓
—: Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp. 1973. aug. 7.

Goldfinger Ernő, építész

Major Máté mutatja
be az Architektúra sorozatban.

—: Az Akadémiai Kiadó új könyvei

8.

Népszabadság, Bp 1973 aug. 26.

Goldfinger Ernő, építész

Magyar származású angol építész.
Major Máté írt róla tanulmányt.
(Architektúra – sorozat.)

F. R.: Könyvszemle 7.

Népszabadság, Bp 1973. aug. 17.

Goldfinger Ernő, építész

Magyar származású angol építész.
A Royal Academy of Arts tagja.
Major Máté ismerteti életművét – 42
Architekturában.

— : Architektúra 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. júl. 28.

Goldfinger Ernő

Az angol Egészségügyi Minisztérium és az Odeon Filmműhely legjobb műve.

Nagymaros, 1973. aug. 1. 101 elf. 178 m. 4p.

Goldfinger Ernő

1925-ben jelenik a Der neue Baustil c. írása az új építészetről, majd a Der Baumeister unserer lieben Frau c., Perret legkiválóbb alkotásáról, a Raincyben épített templomról szól.

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 5p.

Goldfinger Ernő

1920-ban Párizsban telepedik le. 1923-tól az

École des Beaux-Arts-ba jár.

Major Mátd: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 5p.

Goldfinger Ernő

A Perry-ház. Windsor mellett (1969 - 70)
Az egyik hálószoba részlete (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 63. kép.

Goldfinger Ernő

A Perry ház télikertje (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 62. kép.

Goldfinger Ernő

A Perry-ház. Windsor mellett (1969–70)

A konyha részlete (részlet)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 61. kép.

Goldfinger Ernő

A French Government Tourist Office a Haymarketen. London (1958-60) (fotó)

Goldfinger Ernő

Lakóteleп. Abbots Langley (1957-62).
Helyszínrajz.

Major Mátyás: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 23 kép.

Goldfinger Ernő

Lakótelep. Abbots Langley (1957-62) Rz

A és B épület délnyugati homlokzata.

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 24. kép.

Goldfinger Ernő

Irodaház az Albermarle Streeten. London (1955-57.) Alaprajzok és metszet.

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1975. 21. kép.

Goldfinger Ernő

Irodaház az Albermarle Streeten. London.
(1955-57) (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 22. kép.

Goldfinger Ernő

A Carr és Társa cég irodaházai. Shirley, Birmingham környékén. Warwickshire. (1955-56)
(fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1975. 20. kép.

Goldfinger Ernő

A Carr és Társa cég irodaházai. Shirley, Birmingham környékén. Warwickershire (1955-56).
(földszinti alaprajz.)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 19. kép.

Goldfinger Ernő

Társasház a Regents Park Roadon. London (1954)
(alaprajzok és fotó)

Major Motel: Goldfinger Ernő — Bp. 1975. 17-18 kép.

Goldfinger Ernő

Özv. Goldfinger Oszkárné és Goldfinger Pál háza.
Brüsszel. (1951) Alaprajzok és a kerti homlokzat.
(fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő - Bp. 1973. 15-16kép

Goldfinger Ernő

Absófokú iskola a Brandlehow Roadon. London.
(1950-53.) Alapvajz.

Major Máté: Goldfinger Ernő - Bp. 1975. 12. kép.

Goldfinger Ernő

Alsófokú iskola a Westville Roadon. London. (1950-53). Az északi homlokzat része a bejárat-zal. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 13. kép.

Goldfinger Ernő

Absztrakt iskola a Westville Roadon. London.
(1950-53) A nyugati homlokzat része. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 14. kép.

Goldfinger Ernő

Absdfokú iskola a Brandlehow Roadon. London.
(1950-53.) A déli homlokzat része. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 11. kép

Goldfinger Ernő

A Fletcher-ikerház. Henley-in-Arden. Warwickshire (1950.) (alaprajzok és fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 9-10 kép.

Goldfinger Ernő

Háromlakásos ház a Willow Roadon. Hampstead. London (1937–39.) A Goldfinger-lakás nappalijának része. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 8. kép.

Goldfinger Ernő

Háromlakásos ikerház a Willow Roadon. Hampstead. London (1937-39) (fotó és alaprajzok)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 6-7 kép.

Goldfinger Ernő

Goldfinger Braxted. Essex (1937) (alaprajz és fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 4-5 kép.

Goldfinger Ernő

Richard Wyndham stúdiója. Párizs (1930)
(fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 3. kép.

Goldfinger Ernő

Helena Rubinstein szalonja a Grafton Streeten.
London (1926) (fotó és alapnaja)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 1-2 kép.

Goldfinger Ernő

1902-ben született Budapesten, de Erdélyben élt.

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 5 p.

Goldfinger Ernő

A Perry-házr. Windsor mellett (1969-70)

A nappali nézet nyugatról (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 60. kép.

Goldfinger Ernő

A Perry-házak Windsor mellett (1969-70.)
Az étkező részlete, mögötte a konyhával (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 59. kép.

Goldfinger Ernő

A Perry-ház. Windsor mellett (1969-70)

A nyugati homlokzat részlete a télikerttel és a hálószárnnyal. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő - Bp. 1973. 57. kép.

Goldfinger Ernő

A Penny-ház. Windsor mellett (1969-70.)
A keleti homlokzat, elöl a bejáratlal. (Ltó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 58. kép.

Goldfinger Ernő

A Perry-hdr. Windsor mellett (1969-70)
lőtték nyugatról.

Major Motté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 56.kép

Goldfinger Ernő

A Perry-hdr. Windsor mellett. (1969-70)

Aláírás.

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 55. kép.

Goldfinger Ernő

A Martins Bank. London (1969) – Belső
részlet (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 54. kép.

Goldfinger Ernő

A Martins Bank. London (1969) – Homlok-zat (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 53. kép.

~~GCP~~
GOLDFINGER ERNŐ

Major Máté irt róla monográfiát

Gerő László: Major Máté 70 éves

Müemlékvédelem, 1974. 2. sz. 109-110. l.

Goldfinger Ernő

A Motz-ház. Oxford (1964) - Bejárati homlokzat és alaprajzok.

Major Máté: Goldfinger Ernő - Bp. 1973. 50-51 kép.

Goldfinger Ernő

A Motz-ház. Oxford (1964) — A lakókonyha részlete (az előszoba felé) fotó.

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 52 kép.

Goldfinger Ernő

Lakóházegyüttes a Rowlett Streeten. London.
(I. ütem: 1962-68, II ütem-hátul: 1968-71)
(fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő - Bp. 1973. 49. kép.

Goldfinger Ernő

Lakóházcsoport a Rowlett Streeten. London.
(I. ütem: 1962-68) – A 27 méteres (A) tömb egy
függőfolyosóhoz tartozó három általános emeletének
rajza.

Major Matild: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 47. kép.

Goldfinger Ernő

Lakóházegyüttes a Rowlett Streeten. London.
(I. ütem: 1962-68) – (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 48. kép.

Goldfinger Ernő

Lakótelep. Abbots Langley (1957–62). A
„B" épület délnyugati homlokzatának részlete.
(fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 25. kép.

Goldfinger Ernő

Lakóházegyüttes a Rowlett Streeten. London.
(I. ütem 1962-68) – Helyszínrajz.

Major Motel: Goldfinger Ernő – Bp. 1973.

46. kép

Goldfinger Ernő

A Haggerston-leányközépiskola a Shoreditch-negyedben. London (1962-67) – Jobbról az oktatási (B), szemben a tornatermi (C) épület homlokzata (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 45. kép.

Goldfinger Ernő

A Haggerston-leányközépiskola a Shoreditch-negyedben. London (1962-67) — Az igazgatói és aula-épület (A) főbejárati homlokzata. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 44. kép.

Goldfinger Ernő

A Haggerston - leányközépiskola a Shoreditch-negyedben. London. (1962-67) — Az elsőemeleti alapraje.

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 43. kép.

Goldfinger Ernő

A Haggerston - lebontórépiskola a Shoreditch - negyedben. London (1962-67) — Helyszínrajz.

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 42. kép.

Goldfinger Ernő

Az Odeon Filmszínház az Elephant and Castle-en. London. (1962-67) – A nézőtér. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 41. kép.

Goldfinger Ernő

Az Odeon Filmszínház az Elephant and Castle-en. London (1962-67) — Modell.

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 40. kép.

Goldfinger Ernő

Az Odeon Filmszínház az Elephant and Castle-en. London (1962-67) – Bejárati homlokzat (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 39. kép.

Goldfinger Ernő

A French Government Tourist Office a Piccadillyn. London. (1962) Alapvajz.

Major Motel: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 32. kép.

Goldfinger Ernő

A French Government Tourist Office a Piccadillyn. London. (1962) – Az iroda belső részlete. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 33. kép.

Goldfinger Ernő

Az Egészségügyi Minisztérium épületegyüttese. (Alexander Fleming-házak) az Elephant and Castle-en. London. (1962-67). (Az együttes látképe nyugatról)

Goldfinger Ernő

Az Egészségügyi Minisztérium épületegyüttese (Alexander Fleming-ház.) az Elephant and Castle-en. London. (1962-67) (Udvari részlet a déli szárny északi véghomlokzatával.) fotó

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 36. kép.

Goldfinger Ernő

Az Egészségügyi Minisztérium épületegyüttese (Alexander Fleming-ház) az Elephant and Castle-en. London. (1962-67) — Helyszínrajz az általános emeleti alaprajzzal (és balról az Odeon Filmszínház alaprajzával. (Jobb)

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 35. kép.

Goldfinger Ernő

Az Egészségügyi Minisztérium épületegyütlese (Alexander Fleming-ház) az Elephant and Castle-en. London (1962-67) — Udvari részlet az északi szárny déli véghomlokzatának alsó részével. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 37. kép.

Goldfinger Ernő

Az Egészségügyi Minisztérium épületegyüttese (Alexander Fleming-ház) az Elephant and Castle-en. London (1962-67) — Az északi számy déli véghomlokzatának felső része az udvarról. (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 38. kép.

Goldfinger Ernő

A Player-ház. Coombe Hill. Richmond. (1962)

A nappali részlete (fotó)

Goldfinger Ernő

A Player-ház. Coombe Hill. Richmond.
(1962) Alaprajzok és fotó.

Major Máté: Goldfinger Ernő — Bp. 1973. 29-30 kép

Goldfinger Ernő

A S. Hille és Társa hitorgyár irodaháza és bemutatóterme. Watford (1959 - 62)

Az udvari homlokzat része (fotó)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 28. kép.

Goldfinger Ernő

A S. Hille és Társa könyvnyomtató irodalmára és bemutatóterme. Watford (1959–62). Az utcai homlokzat (foto)

Major Máté: Goldfinger Ernő – Bp. 1973. 27. kép.

Goldfinger Ernő, építész

Tisztelet a szülőföldnek.
Külföldön élő magyar származású művészek
II. kiállítása.
1982. dec. 17 – 1983. jan. 30.
Majd háromszáz műve vesz részt a kiállításon; világszerte ismert alkotók, mint Ata Kandó, Goldfinger Ernő. /és még többen/.

Műcsarnok, előtér.

Műcsarnok és Kamaratermei 1982. december.

Goldfinger Ernő, építész

A Műcsarnokban jan. végig látható a „Tisztelet a szülőföldnek" c. kiállítás; a külföldön élő magyar származású képzőművészek, építészek munkáit gyűjtötték egybe. – A kiállítók között vannak olyan világhírű mesterek, mint Schöffer Miklós, Tranner Sándor, Goldfinger Ernő, Marden /Ernst/ Max.

P. Gy. E.: Párbeszéd.
Magyar Ifjúság, 1983. jan. 21.

Goldman György, szobrászművész

Herczeg Klára szobrászművész témaválasztása - kisplasztikákban, érvékben, nagyméretű szobrokban - a nagy eszméktől a humorig igen sokrétű. Szereti a portrét (mindig csak azokat mintázta, akik emberileg is érdeklik) sok műve kapcsolódik a forradalom, a munkásmozgalom eseményeihez, jeles alakjaihoz: Goldman György, Landler Jenő, Kelen Jolán, Bagi Ilona, Bálint György. Már fiatal korában Herczeg Klára a baloldali értelmiségiek közül, talált barátokat, mint Goldman György és többen a szocialista képzőművészek csoportjának tagjai közül.

K.M.: Beszélgetés Herczeg Klárával.
Tetőfi Népe 1981. nov. 7.

Goldfinger Ernő, építész

L: Bodon Sándor

kemle

Timon Kálmán: Tinklet a szülőföldnek 63

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/4

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU
1983 JUL 4

GOLDFINGER ERNŐ

1021

Gespräch mit dem Architekten Ernő Goldfinger

80 Jahre – in drei Ländern

80 Jahre sind nicht einmal in historischer Dimension wenig, und schon gar nicht wenn es sich um das schöpferische, von vielen tausend Ideen und Plänen erfüllte Leben eines Menschen handelt. Ein gedanklicher Sprung zurück in die ersten Jahre unseres Jahrhunderts läßt die enorme Entwicklung deutlich werden...

80 Jahre alt ist der seit über 40 Jahren in England lebende Architekt ungarischer Herkunft Ernő Goldfinger. Zu seinen Freunden und Künstlerkollegen gehörten und gehören keine Geringeren wie Le Corbusier, Braque, Max Ernst, Hans Arp oder Chagall. Goldfinger verbrachte sein Leben in drei Ländern: die ersten 20 Jahre in der ungarischen Heimat, es folgten Frankreich und dann die Wahlheimat England.

Goldfingers Werdegang prägte der einstige Meister der Beaux Arts, August Perret. Dieser Einfluß machte sich nicht so sehr in der Form der Werke bemerkbar, sondern kam in erster Linie als Geisteshaltung zum Ausdruck. Ein derart komplexes Lebenswerk in nur wenigen Zeilen zu behandeln, ist unmöglich. Am treffendsten faßte es wohl Sir Herbert Read 1963 in der Fachzeitschrift Architectural Design zusammen: „Goldfinger ist im Grunde ein bewußter Planer, seine Konstruktionen und Formen werden durch Exaktheit, markante Eisenbetonplastik, tektonisch-plastische und glatte Proportionen gekennzeichnet. Sehr schlichte Formen, edles Material, perfekte Bearbeitung und keine Attraktion — das ist seine Kunst."

Einige seiner berühmten Gebäude sollen hier namentlich genannt werden; wer schon in London war, kennt sie bestimmt, wer nicht, der sollte anläßlich einer Reise dorthin unbedingt darauf achten: das Französische Fremdenverkehrsamt am Haymarket und dessen Filiale am Piccadilly Circus, das Odeon Filmtheater, ein Wohnhauszeile in der Regents Park Road und nicht zuletzt das von Goldfinger entworfene Londoner Viertel Elephant and Castle. Zwei Projekte, die der Meister besonders liebt, sind das Motz-Haus am Stadtrand von Oxford und das Perry-Haus bei Windsor.

Anläßlich der in der Budapester Kunsthalle veranstalteten Ausstellung „Der Heimat zu Ehren" stellten Professor Máté Major und der Architekt Miklós Hofer eine Fotodokumentation des Goldfinger-Werkes zusammen. Auch kam der Meister selbst nach Budapest, in jenen Tagen entstand nachfolgendes Interview.

Wie fühlen Sie sich in der Altheimat Mister Goldfinger? Mit welchen Gefühlen beteiligen Sie sich an dieser Ausstellung?

„Ich kann nur ständig wiederholen, daß ich mich freue. Es ist stets eine neue Freude, nach Ungarn zu kommen, mit dem ich mich immer verbunden fühlte. Ich freue mich auch über die Ausstellung, es ist ein angenehmes Gefühl, alle meine Pläne an einem Ort versammelt zu sehen und auch die Entwürfe meiner Fachkollegen kennenzulernen. Sogar die Fremden begegnen mir freundlich..."

Sie haben sich im Laufe Ihres Lebens mit recht vielen Dingen befaßt, an dieser Stelle seien nur ein paar Gebiete genannt: Stadtplanung, Planung öffentlicher Gebäude, Wohnhäuser, ja ganzer Wohnviertel, aber auch Möbelentwürfe... Gibt es da Prioritäten?

„Immer das, woran ich gerade arbeite, beschäftigt mich am meisten. Auch Schrauben entwerfen, kann Spaß machen. Jetzt mechanisiere ich gerade das Heliometer, das schon 1932 erbaut wurde und das ich bei der Planung und Anordnung meiner Gebäude verwende, konkret: mit Zahnrädern soll es mobil gemacht werden."

Gab es irgendwann Schwierigkeiten bei der Integrierung Ihrer Gebäude in die gegebene Umwelt?

„Es gibt nur wenige Fachleute und Laien, die meine Meinung teilen, daß sich nämlich nicht das richtig entworfene Gebäude seiner Umwelt anpassen muß, sondern daß die Folge jedes guten Projektes die Umgestaltung der Umwelt ist. Denken wir nur an das mittelalterliche Rom, wo Michelangelo und Bramante den Petersdom erbauten."

Sie wurden als erster Architekt ungarischer Abstammung ordentliches Mitglied der Royal Academy of Arts...

„Die im 18. Jahrhundert gegründete Academy of Arts wählt ihre Mitglieder, die anschließend von der Königin bestätigt werden müssen. Interessant ist übrigens, daß von Anfang an auch Frauen diese Ehre zuteil wird... Gegenwärtig hat die Akademie 80 Mitglieder, davon zehn Architekten. Wenn ich daran denke, daß es in England 30 000 Architekten gibt, dann wirkt diese Zahl doch etwas bizarr."

Gibt es noch kindheitsbedingte gefühlsmäßige Bindungen zu Siebenbürgen, Budapest und der bäuerlichen Architektur?

„Die wundervollen Landschaftserlebnisse meiner siebenbürgischen Kindheit sind auch heute lebendig. Dieses Gefühl jedoch Heimweh zu nennen, wäre übertrieben. Ich glaube sowieso nicht an Erinnerungen und ausschließliche Bindungen."

Soviel ich weiß, werden Sie bald wieder nach Ungarn kommen...

„Der Ungarische Architektenverband, dessen Ehrenmitglied ich bin, lud mich im Sommer zur Teilnahme an einer von ungarischen und ausländischen Architekten gemeinsam organisierten Sommerakademie ein. Wenn es meine Zeit erlaubt, komme ich."

Éva Veszprémi

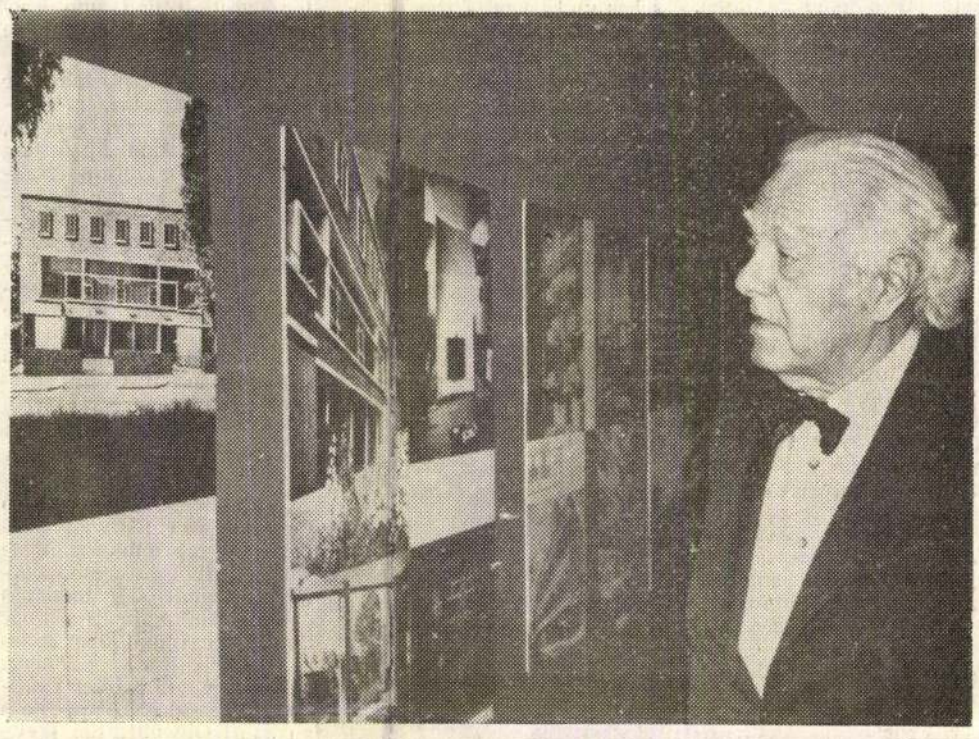

„Spaß am Entwurf einer Schraube..."

Aussenminister Frigyes Puja vor dem Parlament

Aussenpolitisches Ziel: internationale Sicherheit

In seinem Beitrag zum Bericht über die Regierungsarbeit wies Außenminister *Frigyes Puja* vor dem ungarischen Parlament darauf hin, daß die Sommersession zu einer Zeit stattfinde, da die internationale Lage komplizierter geworden ist. „Es liegt nicht in unserer Absicht", so Puja, „die führenden Kreise der NATO zu verdächtigen, sie bereiteten bewußt einen neuen Weltkrieg vor, aber ihre derzeitige Politik steigert die Kriegsgefahr und nicht zuletzt die Gefahr einer nuklearen Konfrontation."

Der Außenminister betonte: „In den frühen siebziger Jahren gelang es in Europa, mehrere wichtige internationale Probleme zu lösen, die Gefahr einer direkten Konfrontation zwischen dem Warschauer Vertrag und der NATO zu mindern und zwischen den Ländern unterschiedlicher Gesellschaftsordnung eine umfangreiche Zusammenarbeit zu entfalten. Die Stabilisierung der in Europa erzielten Ergebnisse hatte auch in anderen Gebieten der Welt günstige Möglichkeiten zur Klärung regionaler Probleme geschaffen. So sind die Befürchtungen der europäischen Völker — und somit auch des ungarischen — verständlich, denn auf unserem Kontinent weisen immer mehr Fakten darauf hin, daß Friede, Sicherheit und die internationale Zusammenarbeit gefährdet sind. Unsere inneren und äußeren Aufgaben sind bei der Sache des Sozialismus und des Friedens von determinierender Bedeutung: ob es nämlich gelingen wird, die bereits entstandene und in der Praxis wohlbewährte europäische Zusammenarbeit fortzuführen und weiterzuentwickeln."

Gefahren der Raketenstationierung

Im weiteren führte Außenminister Puja aus: „Seit der Annahme des sogenannten NATO-Doppelbeschlusses aus dem Jahre 1979 haben die sozialistischen Länder regelmäßig und nachdrücklich auf zum Erreichen eines Abkommens auf der Basis der Gleichheit und der gleichen Sicherheit zum Ausdruck, die durch den Vorschlag bezüglich der gleichen Anzahl der nuklearen Sprengköpfe erneut bekräftigt wurde. Gleichzeitig wird aber auf sowjetischer Seite betont: Die Sowjetunion und die Teilnehmerstaaten des Warschauer Vertrages können nicht zulassen, daß das gegenwärtige militärische Gleichgewicht destabilisiert wird. Die Raketenstationierungen im Westen zwingen die Sowjetunion zu entsprechenden Gegenmaßnahmen.

Die Ungarische Volksrepublik unternimmt alles für die Eindämmung des Wettrüstens und ist mit ihrer praktischen Tätigkeit bemüht, die Sache der Abrüstung und vor allem der atomaren Abrüstung voranzubringen.

Die ungarische Regierung unterstützt die Schaffung von atomwaffenfreien Zonen in Nordeuropa, in Mitteleuropa und auf dem Balkan. Auch Initiativen zur Schaffung von atomwaffenfreien Zonen in anderen Teilen Europas und außerhalb des Kontinents werden wohlwollend geprüft.

Außenminister Frigyes Puja

rung des erfolgreichen Abschlusses des Treffens, damit Europa weiter auf dem Weg und im Geiste der Schlußakte von Helsinki weiterschreitet. Diesen prinzipiellen Standpunkt bekräftigte János Kádár in seiner Antwort auf den Aufruf der Führer der sechs neutralen und nichtpaktgebundenen europäischen Länder", erklärte der Außenminister.

Verantwortung der NATO

Nach der Analyse der europäischen Lage sprach Frigyes Puja darüber, daß die Zunahme der internationalen Spannung die verschiedenen dauerhaften Konflikte weiter vertieft und zum Entstehen neuer Krisenherde geführt habe.

„Das Jahr 1983", fuhr der Minister fort, „wird im weltweiten Kampf für Frieden, Sicherheit und Abrüstung besondere Bedeutung erlangen. Die Spitzen der NATO-Länder müssen klar erkennen, daß ihre in den kommenden Monaten zu treffenden Entscheidungen weitgehend bestimmen, in welche Richtung sich die Lage in Europa und in der Welt im allgemeinen entwickelt."

Ausgewogen und vielseitig

„Von ihnen hängt es ab, ob die neue Rüstungswelle und der damit einhergehende Konfrontationskurs die Überhand gewinnt oder der Kurs des Übereinkommens mit der Sowjetunion und den anderen sozialistischen Ländern. Wir behaupten voller Überzeugung: Noch ist es nicht zu spät! Obwohl die Weltlage außerordentlich kompliziert ist, läßt sich jede strittige Frage auf der Grundlage der Gleichheit und der gleichen Sicherheit regeln. Uns bestärkt in dieser Überzeugung, daß die Völker der Welt immer entschiedener gegen das Wettrüsten auftreten. Auch im Hinblick auf die Zukunft stimmt die Tatsache zuversichtlich, daß die im Sinne von Helsinki zwischen den sozialistischen und kapitalistischen Staaten Europas entstandenen Kontakte — trotz der nuklearen Bedrohung, der immer wieder aufflammenden Hetzkampagnen gegen die sozialistischen Länder und der Versuche wirtschaftlicher Sanktionen gezwungen wird und ihren Völkern enorme Opfer abverlangt.

Tatsache ist, daß zum Ver-

den genommen haben."

Im Hinblick auf die Außenpolitik der Ungarischen Volksrepublik legte der Minister dar, daß unverändert eine ausgewogene Tätigkeit und vielseitige Aktivitäten kennzeichnend für sie seien. Er unterstrich:

„Bei unserer sozialistischen Aufbauarbeit und in unserer internationalen Tätigkeit spielt die brüderliche Freundschaft zwischen dem ungarischen und dem sowjetischen Volk eine determinierende Rolle.

Die USAP und die Regierung schenken der Entwicklung der Beziehungen zwischen Ungarn und den benachbarten sozialistischen Ländern große Aufmerksamkeit. Hierbei halten wir einen offenen und aufrichtigen Dialog sowie die Beseitigung unvermeidlich auftretender Sorgen und Probleme für besonders wichtig. Neben den progressiven Traditionen haften der Vergangenheit leider auch hemmende Überreste an, deren Beseitigung im gemeinsamen Interesse der sozialistischen Länder liegt.

Auch unsere Beziehungen zu den Teilnehmerstaaten des Warschauer Vertrags und den Mitgliedsländern des RGW entwickeln sich.

Einen normalen Verlauf nimmt die Entwicklung der Kontakte zwischen der Ungarischen Volksrepublik und der Volksrepublik Polen. Das ungarische Volk, seine Partei und Regierung bekunden eine aufrichtige Solidarität für die Bemühungen der polnischen Bruderpartei, der polnischen Regierung und der polnischen Patrioten zur baldmöglichen Überwindung der Krise und der Beschleunigung der sozialistischen Aufbauarbeit. Wir beglückwünschen unsere polnischen Freunde zu ihren Ergebnissen, die sie beim Schutz der sozialistischen Errungenschaften im eigenen Land und auf internationaler Ebene verzeichnen können.

In letzter Zeit ist in den Beziehungen zwischen der Volksrepublik China und den anderen sozialistischen Ländern eine gewisse Aktivierung zu verzeichnen. Unsererseits sind wir unter Beachtung der gegenseitigen Vorteile und Interessen nach wie vor am Ausbau der bilateralen zwischenstaatlichen Beziehungen zu China bereit. Wir bemühen uns auch um die Wiederherstellung und Entwicklung normaler zwischenstaatlicher Beziehungen zu der Volksrepublik Albanien.

Entsprechend dem prinzipiellen Standpunkt unserer Partei und Regierung arbeiten wir auch weiter darauf hin, unsere bilateralen Beziehungen zu den entwickelten kapitalistischen Ländern auf der Grundlage der fried-

Régi emlékek

Az Élet és Irodalom 1986. június 20-i számában olvastam Bajomi Lázár Endre *Ebéd a Fregattban* című cikkét. Ebben az írásban két olyan név is szerepel, melyhez élményeim fűződnek. Az egyik név Anatole France-é, a másik pedig Noel Tinayre-é, akiről Bajomi Lázár Endre azt írja, hogy „ez az öregúr még saját fülével hallotta France szavait". Én is hallhattam kétszer is, ahogyan azt az Élet és Irodalom 1976. október 9-i számában megírtam.

1921 tavaszán két szomszédos szobában laktunk Goldfinger Ernővel a kopott Hotel St. Louis hatodik emeletén, Szent Mihály útján. Goldfinger Ernő később nemzetközi hírű műépítész lett, a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában monográfia is jelent meg róla. Én a Sorbonne-on esztétikát hallgattam, ő építészetet tanult az École des Beaux Arts-on. Ernő rokonainak kastélyszerű villája volt a Loire partján, Anatole France szomszédságában. Barátomat rokonai meghívták húsvétra, s ő meghívott engem, így kerültem a Loire partjára. Az első reggel, sétára indulva, a szomszéd kapujában Anatole France-szal találkoztunk. Kissé szeles reggel volt, France mögött nagy sietve jött felesége, hogy felöltőt adjon az öregúrra. Amiből parázs vita támadt: Anatole France „Vous etes bete!" kiáltással utasította vissza az idős hölgyet, ragaszkodott ahhoz, hogy kiskabátban tegye meg a reggeli sétát.

Barátomat ismerte, arra is emlékezett, hogy építésznövendék. S hozzánk csatlakozva, kikérdezte tanulmányairól, majd az építészetről kezdett beszélni. Szapora beszédjével sorra vette a környék reneszánsz kastélyait, majd előadásba fogott arról, hogy egy épület monumentális hatását a bejárat határozza meg. „A leghatalmasabb építmény sem hat monumentálisnak — mondta —, ha arányaihoz méltatlan, szűk bejárat csúfítja el."

Találkoztam még egyszer Anatole France-szal, néhány évvel később Taorminában. Uzsonna táján léptem be a nevezetes Domenico szálloda halljába, ahonnan dühös kiáltozás zaja verte föl az egykori dominikánus kolostor előkelő csendjét. Anatole France ült egyedül, csapkodta az asztalt és szidta a pincért: „Hát ez Olaszország! Még a kávét is hidegen hozzák! Vigyék vissza!" Szinte remegett a hangja, remegtek a pincérek is. Nem tudom, felismert-e, mikor beléptem, vagy a kiábrándult kávézó bosszúja fűtötte, de felém emelte csontos kezét és rám kiáltott: „Jegyezze föl: Taormina, Domenico! A kávét hidegen adják!"

A másik név, amely emlékeimet idézi: Julien Tinayre-é, Marcelle Tinayre írónő férjéé. A Tinayre-család a múlt század hetvenes éveiben került Magyarországra a párisi Kommun üldözöttjei voltak. Homonnára kerültek, a Ferenc József rendjellel kitüntetett dr. Thomán Dávid orvos házába. Julien Kassán tanult, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanítványa lett. A Thomán-házban szinte testvéri barátságot kötött a két fiúval: Istvánnal, aki utóbb Liszt Ferenc kedvenc tanítványa, majd Bartók Béla és Dohnányi Ernő mestere lett és Miklóssal, aki mint tábornok-orvos ment nyugdíjba.

Családom szegről-végről rokonlettem én — nem tehetségem árán — Thomán István tanítványa. Amikor 1920-ban Párizsba indultam, a Sorbonne-ra, Pista bácsi meleg hangú ajánlólevélben mutatott be Julien Tinayre-nek, aki ebben az időben neves grafikus volt.

Amikor én felkerestem, Julien — a Bajomi Lázár által említett Noel atyja — ötven-hatvan éves lehetett, nagy barátsággal fogadott, mert Pista bácsi levele fiatalkori emlékeit idézte föl. „Hogyan is lehetett, hogy a magyarok végig kitartottak a Habsburgok mellett?" — kérdezte. (Közvetlenül az első világháború után voltunk!) Hiszen ő mindég csak azt hallotta, hogy „huncut a német". Majd egykori kollégákról érdeklődött, akikkel együtt tanult a Képzőművészeti Főiskolán: Kéméndy Jenő sorsa különösen érdekelte, őt tartotta a legtehetségesebbnek évtársai közül. Sajnos ismeretségünk csak egy délutánra szólt: Tinayre másnap féléves tengeri útra indult a monacói herceggel.

Hát így volt ez.

Varannai [illegible]

LOM

KAI HETILAP

1986. JÚLIUS 11.

nagyobb közösségek vélemenyet formácsolja. Soknemzetiségű ez a kontinensnyi irodalom, a 89 nemzet alkotói 71 nyelven írnak.

Az ebédet a huszonegyedik emeleti étteremben költjük el, s a tésztok közben — most már szabad koccintani, hiszen jóval négy óra után van — informálódunk: mi vár

számolójának első szavai nehezen jutnak el tudatomig, miközben külföldi küldött-társaim lázas igyekezettel keresik a fülhallgatót és kapcsolót, melynek segítségével rábukkanhatnak az angol avagy francia szinkrontolmács hangjára. Az írószövetség első titkára az időnek arról a kihívásáról beszél, mely mindig örök és mindig változandó, s amelyre az alkotóknak is így kell felelniök. Szavai kritikusak és önkritikusak is, elismervén, hogy nem csupán az íróknak kell alkalmazkodniok a világban és társadalomban végbemenő változásokhoz, hanem magának a szövetségnek is meg kell újulnia.

S eközben valami egészen váratlan dolog történik, olyasmi, ami csak az elmúlt hónapok feszültségével magyarázható: Markov megáll egy mondatnál, többször elismétli. A hatalmas üléstermen moraj hullámzik végig, egyre hangosabb, aggodalmas szavakkal, négyen-öten rohannak hozzá az elnökségből. Fejét rázva próbálná folytatni előadását, de győz rajta rosszulléte, ki kell támogatni. Vlagyimir Karpov, a Novij Mir főszerkesztője veszi át a szót, magára vállalván, hogy fölolvassa a beszámoló további részeit. Kemény ember, a világháború edzette ilyenné. Egyszer akad meg tétovázva, amikor saját magáról, háborús dokumentumregényéről lát meg egy méltató mondatot, s csak a küldöttek unszolására citálja.

Goldfinger

Tér és Forma, 1930

III. évf. 292-295.

K.L.: A mai térhatásról.

MDK

Goldfinger és Szivessy /Párizs/
munkái.

Central Europeen Express Co. külsö portál /nem az ö munkájuk/ és a kellemes hatásu interieur/ az ö munkájuk/ szembeötlö az izlésbeli különbség.
Szépségápoló intézet.London. Mindkettö repr. -ja az 525.
" " " " Repr. 526.l. /Portál/.

K.J.C Üzlethelyiségek berendezése.
Tér és Forma.1929.II.évf. 12.sz. 524-526.l.

MDK

Goldfinger és Szivessy /Párizs/ munkái.
építészek.

Akár üzlethelyiséget rendeznek be, vagy egyéb butorról akár székről, iróasztalról van szó, látjuk a két magyar építész komoly célkitüzéseit. A külföld nagyszerü anyaga, nagyszerü iparosai segitségére sietnek az elgondolás szerénységének, mégis igen szép eredménybek kell tartanunk, ezeket a munkákat.

K.J.: Üzlethelyiségek berendezése.
Tér és Forma,1926. II. évd. 12.sz. 524-26.l.

MDK

Szivessy és Goldfinger, ép.-k.

Páris

lásd.

Tér és Forma. 1930. 297.l.

Goldfinger Ernő, építész

Angliában élő magyar származású építőművész. Magyar Mátéról írt több könyvet.

– : Építész és építőművészet

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972 aug. 10.

Goldfinger Ernő építész M.D.K.

"építész export"unk egyik jelesebb képviselője

M.M.:A magyar építészet vándorkiállitása

Magyar Építőművészet 1963/1. 63 .l.

Golfinger Ernő építész M.D.K.

A háboru utáni ujjáépités egyik angliai vezető eg énisé
nisége, magyar származásu.

Gál István :Magyar-angol kapcsolatok az épitőművészet-
ben
Magyar Epitőművészet 1963/4.59.1.

Goldfinger Ernő épitész M.D.K.

Franciaországban Medgyes László mütermében dolgozott a 20-as években, mint épitész

Melenelg reklamfilmek ~~te~~ tervezésével foglalkozik

Major Máté: Egy épitész szubjektiv megjegyzései

Magyar Épitőművészet 1963/5. 66.1

Goldfinger Ernő

Az utobbi években közismert
Angliai épitész

Major Máté: „Magyar Gyári Építészet"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III No.7. 1962
119 l.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

Angliába szakadt magyar konfitársunk 40 éves munkássága ismertetésének szenteli egész ez évi első számát az előkelő londoni építészeti lap. Bevezetőt a kiváló művészettörténész: Herbert Read írta, aki mindjárt első mondatában kijelenti, hogy míg a 30-as évek forrongásai és háborúi miatt az angolok sok hozzájuk került tehetséget nem tudtak megtartani, így elvesztették Gropiust és Brenert-addig Goldfinger az övék maradt, s munkássága egyike ez idők leghiválóbbjainak.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

8. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

a neri szentelt szám bevezetésének vívja: Herbert Read, a gondolkozó építészek, a tudósok köré sorolja, aki az intuíciót sem nélkülözi. Hivatkozik Goldfingernek az Architectural Review 1941 évfolyamában megjelent cikksorozatára, melyekben az építészetet mint a „körülzárt terek művészetét" határozta meg. ./.

Architectural Design, London, 1963, jan. 32.köt.

8. old.

Goldfinger Ernő, építész M.D.K.

... Hivatkozik továbbá az Elephant and Castle-[London egyik külvárosa, mely nyilván egy egyszeri vendégfogadóról kapta nevét] városnegyed tervére, mely egyike a háboru utáni legnagyobb városfejlesztési terveknek, ahol a tervező megmutatta, hogy nemcsak az egyes épülettömegek s azok belső terei nek megalkotásáról ért, hanem azok egymáskörötti viszonylataikor s az egész terének a szomszédsághoz való csatlakoztatásáról. Ez utóbbi a legnagyobb erejé. ./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

8. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... Művészetét arról fejezi be H. Read, hogy a tér igazi (az absztrakt formaérzékkel megfelelő) kialakítása még nem valósult meg a modern építészet fejlődési idejében. „Igaz, hogy a modern építészet általában elvesztette a szabadság iránti érzékét – Fiedler szavaival élve: a tiszta intellektuális kifejezés szabadságát. A tér tudatossága a kulcs ehhez a szabadsághoz és a világosság egy ilyen tudatosságban – az építészeti nagyság kérdése." Ezt látja Goldfinger Ernő munkáiban.

Architectural Design, London, 1963, jan. 32.köt.

8. old.

Goldfinger Ernő, építész M.D.N.

1902-ben született Budapesten. Több évet töltött Erdélyben, ahová később is gyakran vissza-tért. Tanulmányainak elvégzése után 1920-ban Párisba került a Beaux Arts-ra, 1924-ben az ottani növendékek egy kis csoportjával Perret műtermébe. Érintkerésben volt az akkori leghaladóbb építészekkel: Le Corbusier-vel, Gropius-szal, Adolf Loos-szal. 1924-ben társult a szintén magyar származásu André Sive-vel (Szivessy Tibor Pesten élő építész öccsével), akivel együtt több közös munkájuk volt; tőleg üzletek, irodák, nagyszabásu pályázatok.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

9. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... 1927-28-ban két évet tölt a Sorbonne Városrenderési tanszakán, 1929-ben André Sive-vel körösen tervezi a párisi aéronautikai iskolát, üzlet-portálokat, az „Alpina" kiállítási pavillont. 1929-ben felbontja társas viszonyát Sive-vel és három hónapot tölt Algír-ban, ahol egy hotelt tervez és egy emlékművet. 1930-ban főleg lakás- és butorterveréssel foglalkozik és doktori képesítéséhez [graduated] egy klasszikus stílű tervet is készít Vaux le Vicomte inspirációja alapján.

./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32.köt.

9. old

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... Körben állandóan a leghaladóbb körökkel van érintkezésben. Megnősül és több külföldi utazás után egy Aero Klub-tervével megszerzi diplomáját, és városrenderési tervet készít Angers részére. 1931-ben mint francia kiküldött, résztvesz a CIAM [Comité International de l'Architecture moderne]-kongresszus athéni ülésein, ez alkalomból egy várostervet mutat be, azután napközi iskolát tervez, bútorokat, lakásokat, játékokat, stb. ./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

9. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... 1934-ben végleg Londonba költözik, ahol üzleteket, iskolákat, kiállításokat tervez, cikkeket ír az „Architectural Review"-be, előadást tart a körlekedési problémákról, könyvet ír a londoni körzet fejlesztési terveről, számtalan szakmai szervezet tagja és tisztelet beli tagja, és több kongresszuson vesz részt: 1947-ben irodát és nyomdát tervez egy lapkiadó vállalatnak, több magánházat Angliában és Belgiumban. Az 50-es évek-ben irodaházakat, kiállítóhelyiségeket, a 27 emeletes Moorgate-tömböt, a francia utazási irodát

./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32.köt.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... 1959-ben készíti első tervét az Elephant and Castle városrész renderésére, számos egyéb munka és több külföldi (körtük amerikai) tanulmányút után, 1961-ben elkészíti Chester város újjáépítési tervét, 1962-ben befejezési az Elephant and Castle rész első ütem tervét, a francia utazási irodák terveit, a Hille-gyár terveit Watfordban, tervei szerint épül fel a londoni Haggerston iskola, toronyház és shopping centre a Bloomsbury Square-en, és egy lakóház.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

S. old.

M.D.R.

Goldfinger Ernő, építész

munkásságának szentelt szám a képek során körli Goldfinger összes munkáit. Amint a 8-ik oldal részletesen felsorolt élelrajzi adataiban benne volt az is, hogy kikkel találkorott, úgy a kép-részben benne vannak meg nem valósult tervei, diploma terve (történelmi stilusban), összes pályázatai, valamint apróbb, iparművészeti munkái.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

10-ik old.-tól kezdve.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

kivitelezett, munkái körül fig, elemre méltó Helena Rubinstein londoni kozmetikai intézetének belső berendezése és utcai homlokzata (11. old.); családi ház átalakítás Le Touquet-ben ujonnan épült műterem-résszel (15-16. old.), mint utolsó francia országi munkája (1934), mielőtt Londonba költözött volna. ./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

11., és 15-16. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

angliai munkái között szerepel egy festő részére készült egyszerű, de izléses műtermes lakóház Broxfedben (19. old.); három egy sorban épült ház a Willow Road-on, Londonban, melyek körül a középső a tervező építésze és rugalmas alaprajza folytán, a család változott körülményeinek megfelelően, könnyen átalakítható volt. A házak homlokzatai annak idején nagy ellenzerést váltottak ki. /

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

19. old. 20., és 22. old

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... viszont ma, leszűrt és jóarányu megoldásukkal egyáltalán nem hagyomány-ellenesek. A belső felvételek (21., 23. old) sok finom apró részletet árulnak el, melyek a terverőnek mindenre kiterjedő gyakorlati érzékét bizonyítják (szét-tólható falak, felcsapható ágyak, becsukható mosdó fülhék, konyhaberendezés, stb.) Két iskola épület alaprajzait és szerkezeti rajzait közli a 25. oldalon, két belső fény-kép felvétellel. Ez épületek 1950-ben készültek, az előregyártott elemek alkalmazása révén igen kis költséggel

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

22., 22. és -23., 24. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

Szövetkezeti bérházterve és fényképfelvételei (London, Regents Park Road). Itt alkalmazhodnia kellett a szomszéd házak hagyományos homlokzataihoz és párkánymagasságához, de a belső megoldások legmodernebb technikai kivitelével s a lakások jó alaprajzával megteremtette a mai élet minden követelményét.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

25-26. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... További kivitelezett munkái: két irodaház (átalakítás) az Albermarle Street-en (27-28. old.); Carr irodaház Shirley-(Warwickshire)-ben, mely közvetlenül a gyárépület melle épült, figyelemre méltó szabadon vezetett merész spirállépcsővel (29-30. old.); a Hille butorgyár irodaháza és bemutató termei Watfordban (31-32. old.); a francia állami utazási iroda londoni üzletbelyisége (33. old.) ./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

27 - 33. old.

Goldfinger Ernő, építész M.D.K.

... a Player-ház Richmondban, egyszerű, ízléses külső megoldással, belső megoldásában a jó alapraj és a modern technikai felszerelések minden luxusával (34-37. old.); egészségügyi műnisztérium Elephant and Castle-ban (39-40.o.) és e városrész általános rendezésére vonatkozó javaslati terve (38. old.), melyet a hiirás ellenére dolgozott ki. Az épülő-

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

34-40. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... félben lévő irodaházak, melyeket üvegezett folyosók kötnek össze, valamint az egészségügyi minisztérium hatalmas tömbje Goldfingernek eddigi legkiválóbb alkotása. A 41-42. oldalon látható még 4. eddig meg nem valosult terv: egy 27 emeletes felhőkarcolóra, egy irodaházra, egy vásárkörpontra, ci a Chester-i belváros fejlesztési tervére.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.
38-42. old.

Goldfinger Ernő

Londonban élő sikeres

építész. – emlitve

Magyar Nemzet 1969 junius 22

11. old.

Goldfinger Ernő, építész M.D.K.

sokoldalúságát bizonyítja, hogy érdeklődése a legkülönbözőbb témákra is kiterjedt. Tervezett bútorokat (csőszéreket), lámpákat, teljes belső berendezéseket, portálokat, kiállítási pavillonokat, sorozatban gyártható széreket, gyermekszoba-berendezést és gyerekjátékokat.

./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

43-51. old.

M.D.K.

Goldfinger Ernő, építész

... foglalkozott továbbá a lakásterve-
zések meghörnyitésére, egy tervezési
alapkálózat kidolgozásával, melynek
alapjául az épületben tartózkodó és
élő ember testméreteit vette.

./.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.
52. old.

Goldfinger Ernő

A hussas évek derekán mint építész Medgyes László festő műtermében és iskolájában dolgozott Rajk Istvánnal együtt.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 360.l.

Goldfinger Ernő, építész

M.D.K.

... kidolgozott ezenkívül egy fénymérő készüléket, mely a Föld forgását utánozva, megfelelő beállításokkal megállapítja az egyes épületek helyiségeire vonatkoztatott fény becsési szöget.

Architectural Design, London, 1963. jan. 32. köt.

53-54. old.

Goldfinger Ernő építész

London ban él

Balog János: Tervezzenek valamit a hazának külföldre szakadt világhírű építészeink!

Magyar Nemzet 1969 VI. 22

Adolfinger Ernő

Két világháború közötti időben
Angliába távozott.

Merényi Ferenc: A magyar építő-
ipar 1867-1967. Budapest 1970.

991

Goldfinger Ernő

Született Budapesten 1902. september 11-én. Építész. Tanulmányai: Budapest, Párizs (École des Beaux-Arts.) Le Toquet, Hampstead, Brüssel-ben villáhat, iskolaépületehet és hiállitási pavillonokat tervezett.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l

107 l

Goldfinger Ernő

Angliában tartózkodik. Címe:
2 Willow Road, Hampstead, London,
N. W. 3.

Fekete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966. 334 l.
107 l.

Londonplaner Goldfinger

Dieses Ja ließ eine ganze Reihe von Ideen entstehen. Sie gärten seit langem, man dachte ja schon früher daran, drei, aus Ungarn ausgezogene und mit der Atheimat gute Beziehungen aufrechterhaltende Architekten aufzufordern, ein bedeutendes Objekt öffentlichen Belanges zu entwerfen. Neben Vago und Breuer dachte man an *Ernő Goldfinger*, den erfolgreichen, in London lebenden Architekten, einem ebenfalls namhaften Vertreter der Moderne. Seine zahlreichen und recht verschiedenen Werke werden von der Fachpresse — besonders von der englischen — sorgfältig registriert. Der heute Siebenundsechzigjährige verließ — im Gegensatz zu Gropius und Breuer, die nur einige Jahre in England verbrachten — nie das Inselreich, schuf dort bedeutende Bauwerke, unter anderem das Londoner „Elephant and Castle"-Viertel mit dem riesigen Gebäudekomplex des Ministeriums für Gesundheitswesen.

Es ist also nicht ausgeschlossen, daß — wenigstens für je ein dauerhaftes Bauwerk — die drei ins Ausland verschlagenen Großmeister der Architektur für Ungarn zurückgewonnen werden könnten. Und, es ist gar nicht ausgeschlossen, daß dieser Plan in absehbarer Zeit zur Wirklichkeit wird. Und es ist sicher, daß dies für die Architekten ebenso wie für die moderne ungarische Architektur ein Gewinn wäre.

János Balog

Budapesti Rendszer 1969 VII. 18

Goldfinger Ernő építés

Wald und Feld als Gleich-

kannt —

Goldenzweig Gáspár
rézmetsző
1824-ben iratkozott be.

lásd Fleischer Béu 45. l.

25. CSENDÉLET GYÜMÖLCCSEL

Goldenberg Henriette

graphikus

l. Interieur

1912. 6. 12

6 l.

s azok szives átengedéséért
hálás köszönetet mondunk.

Kitünő tisztelettel

Regyelmes Uram

Vér Elvei

a „Művészet" szerkentősége

Lyka Károly

Goldener (Guldener)

Endris, l. András

aranyozó

L.

Szendrey – Szentiványi

582. l.

T. 1415. II.

...ros[illegible] épületei közül a herczegi kas-
... mig az előtért lovaglók, járó-kelők
...a:

...nstadt.

...6 : 39.1 cm.

MDK

Goldenumczer Laurentius

R. 145, 156, 263, 264, 267, 338.1.

Goldenmuncer Laurentius

K

145, 156, 263,
264, 267, 338 l

GOLDBLATT ÁBRAHÁM, suszterlegény pecsétje

A miskolci zsidó céhet 1836-ban alapitották. Pecsétjük nek csak lenyomata van meg Goldblatt 1853-as keltezésü vandorkönyvének 11-ik lapján. Kerek, 3.5 cm. Körirat: "A MISKOLCZI MISKOLTZI IZRAI. TÖBFÉLE. MESTEREMBEREKBŐL ÖSZVESZÖVETKEZET. CÉH. PETSETIE". Babérkoszorú, ötágú korona, két összefonódó kéz és 1838 évszám. 217. old. 114. jeg 60. kép

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abauji és zemplèni céhpecsétek 189. old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, IX, 1970
MISKOLC, 1971

GOLDBLATT ÁBRAHÁM, suszterlegény pecsétje

A miskolci zsidó céhet 1836-ban alapitották. Pecsétjük nek csak lenyomata van meg Goldblatt 1853-as keltezésü vándorkönyvének 11. lapján. Kerek, 3.5 cm. Körirata: "A MISKOLTZI. IZRAI. TÖBBÉLE. MESTEREMBEREKBŐL. ÖSZVESZÖVETKEZET. CÉH. PETSETIE". 217. old. 114. jegyz. 60. kép. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúji és zempléni céhpecsétek 189. old

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, IX. 1970
Miskolc, 1971

Gabos (Goldberger)

Oszkár

epitéz

l

Erödi – Bodnár

209. l.

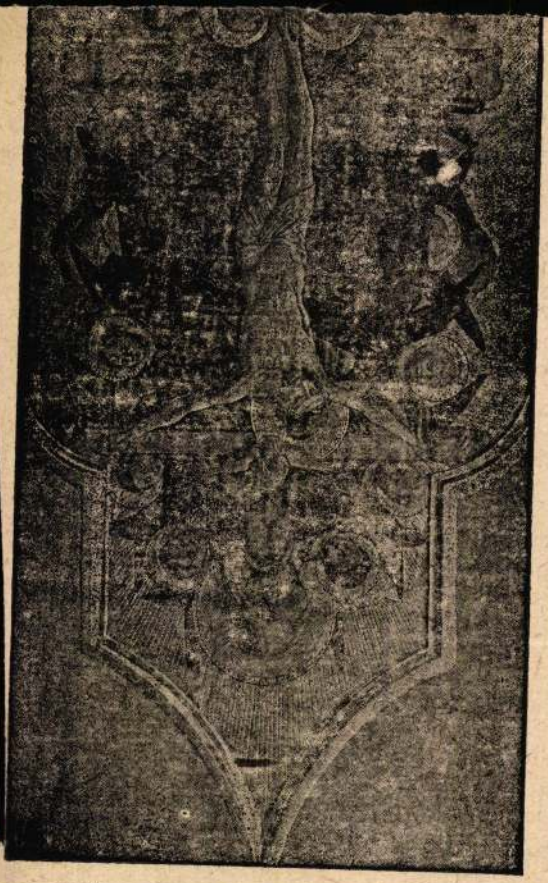

Gabos Oszkár

épitész

Szül. 1873 Bpest

Bpest. mnegy. okl.
1896.

Kismarty Lechner J-
Közlöse

1955. nov. 23

Gabos Oszkárné

Gabos Oszkárné okl. épitész és
építőmester özvegye, építési váll.,
II. Olasz-fasor 45. **353-208**

Bptávb_1940_szept.__

Gabos Oszkár

építész.

Szül. Budapest 1873.

Oklevelet nyert 1896.

Képzőművészeti egyetem 7. l.

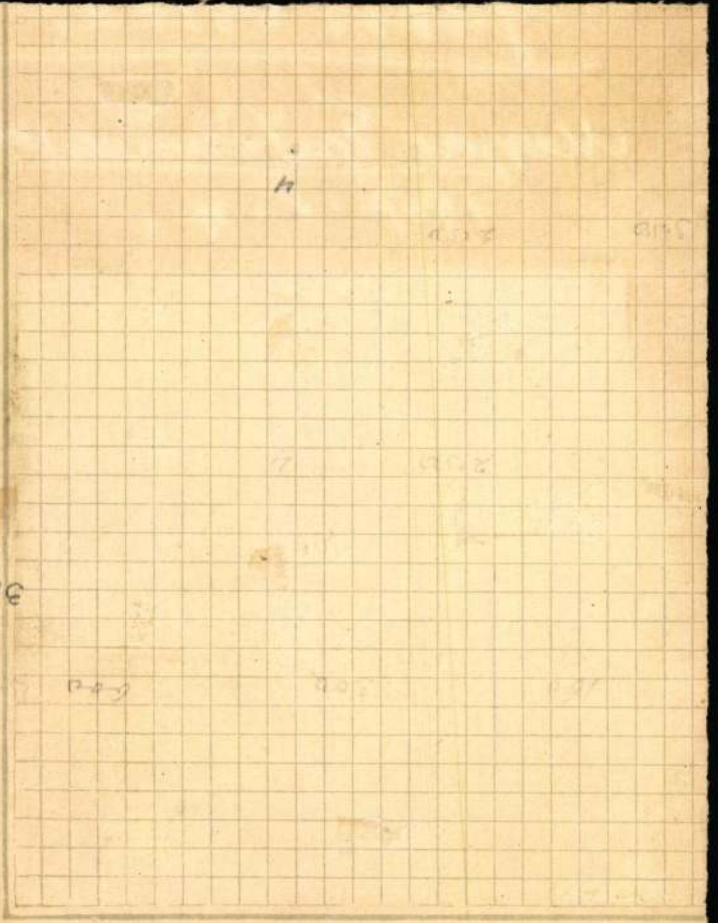

Goldberger Mór

festő

1896.

Címtár 1930. 83. l.

, ujjáépitését és jókarbantartását

k és a legmeszebbmenő jótállás mellett.

tásokat és jókarbantartásokat legelső-
vizsgázott műszerész mesterek végzik,
des gyakorlata és fölényes tudása a leg-
st nyujtja.

ÖRÜLÉS BIZTOSITJA, HOGY MINDEN RENDSZERŰ
IRODAI GÉP
T MESTERE KEZÉBE KERÜL.

bizonyitani azt, hogy a magyar munka és
pek műszerészete terén is a legmagasabb
zóink mindenkor megnyugvással bizhatják
moly nemzeti vagyont jelentő gépeik ja-
antartását, ami egyuttal ennek a nagy
landóságát és megóvását is jelenti.
a számoló-, iró- és irodai-gépeket, dij-
lezettség nélkül, készséggel mutatjuk be.
k bennünket megbizásaikkal megtisztelni
ót el fogunk követni, hogy a legteljesebb
demeljük.

Szolgálatkész és hazafias tisztelettel

Számoló- és Irógépmüszerész Mesterek
Javitó Üzeme

ves megőrzését kérjük.

SAJÁT ELŐNYÉRE VÁLIK, HA
SZOLGÁLATAINKAT IGÉNYBEVESZI !

Szánthó Imre: Kerámiatál

...napon vizsgálatra
elentkezik. Az orvos a vizs-
gálatot megelőző időre vissza-
nenőleg táppénzes állomány
ogosultságát nem igazolhatja.

TBC megbetegedés minden
ormájánál — járóképesség
esetén is — a lakóhely sze-
rinti illetékes TBC gondozó,
erhesség, vagy vele kapcso-
atos megbetegedés esetén az
lletékes szakorvos, gyermek-
ápolás esetén a körzeti vagy
gyermek szakorvos tartja
áppénzállományban a dol-
gozót.

(Folytatás a 4. oldalon.)

MDK

Goldberger S.F. és Fiai

Aranyérem kitüntetés az 1937-évi parisi nemzetközi világkiallitáson.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 178.l.

M.D.K.

Goldberger Sámuel, ötvösmester

1747-74 között mürödir Egerben. 1748-ban a „magyar natio companiojánar" zászlócsucsát készíti. 1756-57 között a püspöri rezidencia ötvöstárgyait javítja

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

332. old.

GOLDBERGER Sámuel ötvösmester. Egerben 1747-74 között szerepel az összeirásokban. 1749-ben a város I. negyedének 4. fertályában lakik és háza van, amelyet később elad. 1748-ban Egerben a „magyar natio companiájának" zászlócsucsát készíti. Mint aranymüvest említik 1756-57 között a püspöki rezidencia számadásai, mint olyan mestert, aki a püspök ötvöstárgyait javitja.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Goldberger Sámu, kartonfestő

Kartonfestő gyáros Óbudán. Izsó Miklós szoborral ajándékozta meg 1855 körül a Nemzeti Múzeumot. 191.o.

Tápay-Szabó Gabriella: A 150 éves Múzeum történte a kéziratos naplókban. 189.o.

Folia Archaeologica. VI. 1954. Bp. Tankönyvkiadó Váll. Bp. 1954

Goldberger Sámuel és Fia

Kitüntető elismerést kapott, a monzai római IV. nemzetk.iparmüv.kiáll.-on.

N.U.930.IX.26.
M.930.IX.26.
P.H.930.IX.26.

Találkozások a Vörös Hadsereggel

Goldberger Leó szelencéi

MOSTANÁBAN sokszor eszembe villan az a több mint háromszáz darabból álló tubákosszelence-együttes, amely egykor *Goldberger* Leó magyar gyáriparos tulajdona volt. E kecses tárgyak használata a dohány európai megjelenésével jött divatba, amikor az új élvezeti cikk hívei körében még nem dőlt el, miként hódoljanak szenvedélyüknek. A közönséges pipafüst eregetésével szemben a burnót-, illetve más néven tubákszippantás akkoriban finomabb, inkább a főnemesek körében terjedő szokásnak számított. Nem véletlen, hogy *Nagy Frigyes* és *Nagy Katalin* kitüntető ajándékai közé tartoztak az ékkövekkel díszített aranytubákos szelencék, ilyeneket osztogattak kegyenceiknek és érdemes híveiknek.

Goldberger Leó nem sejthette, milyen sorsra jut majd gyűjteménye egy év múltán, de ekkor, 1944 januárjában a Vörös Hadsereg csapatai már fölszámolták a Leningrád köré vont német ostromgyűrűt. Arról sem értesülhetett, hogy Moszkvából seregnyi szakembert küldtek a kilencszáznapos blokáddal sújtott városba számvetést készíteni a hadi károsodásokról. Különleges építész-, művészettörténész- és restaurátor-csoportokat vezényeltek a Szentpétervárt övező legendás hírű cári szálláshelyek kiégett romjaihoz. Elpusztult az orosz Versailles-nak is nevezett Petrodvorec, Nagy Péter kedves rezidenciájának teljes műemlékegyüttese; az épületek berendezését, a bútorokat, valamint a szalonok, szobák és más-más rendeltetésű termek díszítését szolgáló műalkotásokat, tehát mindazt, ami csak mozdítható volt, a megszálló német véderő rekviráló alakulatai ismeretlen helyre szállították. Az volt a föladatuk, hogy az egykori cárok fényes hajlékaiban kutassák föl azokat a műalkotásokat, kézműipari remekléseket, amelyeket régen volt német mesterek készítettek. Műértő szakemberekre bízták a válogatást, olyanokra, akik első látásra megmondták mondjuk egy szekreterről vagy kandeláberről, hogy kinek a keze munkája. Könnyebb dolguk volt a festményekkel és szobrokkal, hiszen alkotóikat számon tartja a szakirodalom; ugyancsak gyermekjáték volt a porcelán- és üvegholmik azonosítása, de még a tubákosszelencék stílusjegyeiről is megállapították, hogy melyik ötvös műhelyéből kerültek elő. A kiszemelt tárgyakat a *Német Birodalomba* szállíttatta a rekvirálást irányító parancsnokság. Amit nem vittek el, az a palotákkal együtt megsemmisült.

Erre a sorsra jutott Carszkoje Szelo, Nagy Katalin kies szálláshelye; itt is hasonlóképpen jártak el a megszállók; gondosan összegyűjtötték a német eredetűnek vélt remekműveket, egyébként azzal már nem törődtek, hogy e tárgyak jelentős része a porosz királyok ajándékaként került a cárok birtokába. Mint például a *Borostyán-terem* értékei is, amelyek talányos sorsa ma is

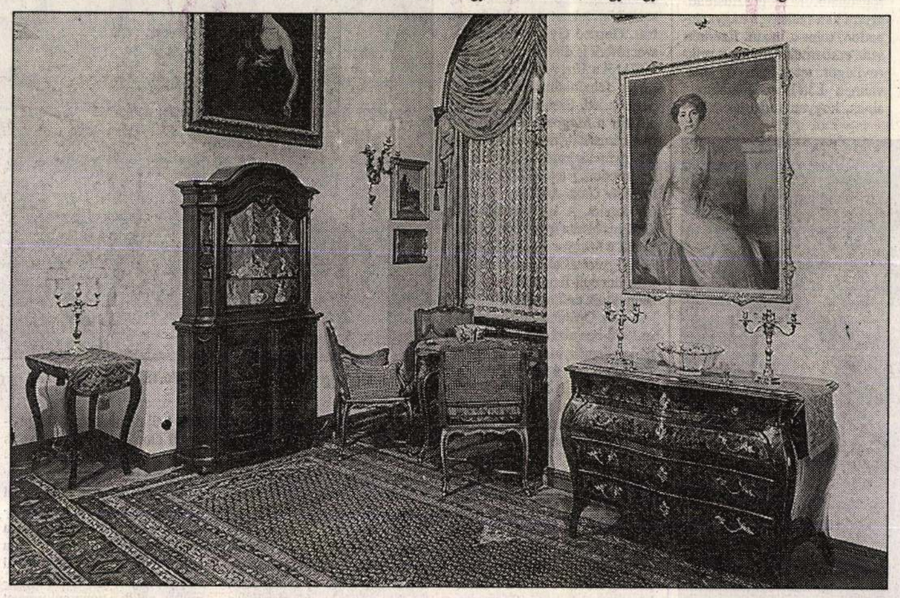

Goldbergerék Vörösmarty téri lakásának enteriőrje

sok fejtörést okoz a károsultaknak. De menjünk tovább! A cári rezidenciák hiányjegyzékét mustrálva, ne hagyjuk ki a teljesen megsemmisült gatcsinai kastélyt sem; pótolhatatlan veszteség érte a pavlovszki cári Nagy Palotát, értékes bútorzatát és berendezését ugyancsak elhurcolták. A *Kronstadt-ra* tekintő Oranienbaum, noha nem jutott német kézre, műemlékei mégis alaposan megsínylették a blokád következményeit.

A kifosztott, fölégetett és lerombolt paloták és kastélyok pusztulását szemrevételező szakértő csapat szörnyű megállapításra jutott; mindannyian tudták, a leltárolt épületek korhű műemléki helyreállításával korántsem pótolható minden veszteség. Azzal is tisztában voltak, hogy az elveszett és elpusztult bútorokat, a rezidenciák sokezernyi fényes tartozékát nem lehet többé elővarázsolni az enyészetből. De akárcsak a rekviráló német szakértők, ők is tudták, hogy e berendezések nagy részét egykor a cári udvar megrendelésére német mesterek készítették. Nagyjából hasonló korúak voltak, tehát egyazon stílusú bútorokkal és díszítőelemekkel rendezték be a cári és a porosz királyi palotákat és kastélyokat.

A francia királyok udvartartását csodáló és utánzó koronás fők, szinte egymással vetélkedve igyekeztek hazai környezetükben is megteremti Versailles ízlésvilágát. S nemcsak építkezéseikkel követték a *Napkirályt* és utódait; pazar palotáik foglalták keretbe az ugyancsak idegen országokból meghívott festők, szobrászok és díszítőművészek alkotásait. Az orosz és porosz rezidenciák építését és berendezését ihlető európai irányzatok alkotói vitték el Szentpétervárra és Potsdamba a barokk, rokokó és empire stílusjegyeket. Orosz és porosz megrendelésre rendszerint ugyanazok a manufaktúrák szállították az udvari élet kellékeit és díszleteit; az étkészletek, evőeszközök, ötvösművek és üvegholmik, de még a gobelinek is egyazon műhelyekben készültek.

A szovjet szakértők szerint csak egyetlen megoldás jöhetett számításba, a cári szálláshelyek elpusztult berendezéseit, akárcsak az elrabolt bútorokat is, a porosz királyi rezidenciák és főúri kastélyok hasonló stílusú tartozékaival kellene pótolni. Érvelésük megalapozottsága mindinkább vitatható, kivált napjainkban, amikor egyre világosabban látjuk, hová vezetett a szemet szemért, fogat fogért elv széles körű és ellenőrizhetetlen alkalmazása. Amikor már nem a művészettörténészek dolga volt megítélni, mi az, ami például Carszkoje Szelóból származik, s mi tekinthető az elhurcolt javakért szerzett kárpótlásnak. Ám az események lélektani és politikai hátterét ismerve, a szovjet szakemberek akkori véleménye ma is meggondolkoztató, kivált, ha tekintetbe vesszük a megaláztatásnak szánt tényeket: a németek zsákmányolásai és pusztításai az oroszokat éppen az európai szellemiséget tanúsító örökségüktől fosztotta meg. S ha csupán erről lett volna szó!

SZTÁLIN TÖKÉLETESEN ismerte a nagyorosz érzelmek mozgósító erejét; utasította tehát a hadvezetést, hogy az elhurcolt műkincsek fölkutatása céljából, szakemberek bevonásával szervezzenek különleges brigádokat. S még mielőtt a Vörös Hadsereg egységei a hajdani Poroszország földjére léptek volna, csaknem valamennyi szovjet művészettörténész tiszti egyenruhát öltött, hogy egy egy kisebb alakulat élén fölkutassák az elrabolt cári javakat. E csoportok kizárólag a Németország területén harcoló, az *1. Balti*, az *1. és 2. Belorusz*, továbbá az *1. Ukrán Front* kötelékében működtek. Ellentétben a német és román hadseregek gyakorlatával, a magyar honvédségnek nem voltak műkincsrekviráló egységei, ezt Moszkvában is jól tudták, éppen ezért a hazánk területén előrenyomuló seregtesteknél nem is működtek ilyen szovjet műkincsfölkutató brigádok.

Ugyanakkor a harcoló Vörös Hadsereg minden egységét át meg átfonták az állambiztonsági szervek (NKVD-SZMRS) látható és láthatatlan hálói és kötelékei. Ők látták el a katonai rendőrség feladatkörét, ők irányították a különleges felderítő műveleteket; e mindenható szervezet tagjai mindenütt jelen voltak, ott ültek a magasabb egységek törzskarainál, de a harcoló osztagokat is szemmel tartották. E szervezet fontosabb szerepet töltött be, mint az alakulatoknál is működő bolsevik párt. Tagjainak puszta jelenléte is tekintélyt parancsolt, ám ezt nem az elismerő tisztelet, hanem a félelem diktálta. A Vörös Hadsereg mellett ügyködő it a front vezérkaránál működő titkosszolgálati főnök irányította, őt pedig a főparancsnoksághoz tartozó központ, amely viszont közvetlenül Sztálin felügyelete alatt állt.

Ez a szervezet szigorúan ellenőrizte a Vörös Hadsereg egységeit, ugyanakkor elsőrendű föladata volt, hogy az elfoglalt területeken fölkutasson és megszerezzen minden fontos katonai, gazdasági és ipari dokumentumot. Csoportjaik szabadon mozoghattak a harctevékenységi körzetekben. Ők szállták meg az elfoglalt ellenséges parancsnokságokat, de a szovjet kézre került bankházak, ipartelepek, raktárak vagy kutatóintézetek területére, szinte a harcoló csapatok nyomán, elsőként ők hatoltak be, hogy megelőzzék a katonák magáncélú fosztogatásait.

E kommandók mintájára állították föl a műkincsek fölkutatásával és rekvirálásával megbízott szakértői különítményeket. Sikeresen működtek, nem egy esetben megelőzték a Keletről Nyugatra tartó, hadiprédával megrakott német vasúti szerelvényeket. Sokszor egyéb dolguk sem volt, csak a mozdonyt kellett a vagonsor másik végéhez tolatni; így egész szállítmányokat sikerült visszaküldeni a hátországba. S amint átlépték az egykori Poroszország határát, ott volt előttük az igazi vadászterület, kivált az akkor még föl nem osztott Kelet-Poroszországban; Tilsittől Königsbergig a hajdani királyi és császári rezidenciák; Gambinnen, Rastenburg és Allenstein térségében, a mazuri tavak mentén épült junker kastélyok és udvarházak sorai, s odébb, Pomerániában az egykori Hanza-városok patrícius palotái, Elbingtől Rostockig.

A SZEMÉRMESEN „katonai gazdasági bizottságoknak" elnevezett állambiztonsági különítmények működése Németországban már egybemosódott a művészettörténészek felderítő tevékenységével. A visszaszerzés és zsákmányolás fogalmát immár végképp összekeverte Sztálin, amikor szemet vetett a német közgyűjtemények és magántulajdonban lévő kollekciók kincseire. Az ő közvetlen parancsára szállították Berlinből Moszvába a Trójában föltárt kincsleletet, a *Porosz Királyi Könyvtár* ritkaságait, a drezdai *Képtár* anyagát; de ugyancsak tőle eredt a német kastélymúzeumok, kisebb-nagyobb galériák és magángyűjtemények kifosztásának gondolata is. Micsoda államférfi volt ez a bolsevikvezér, aki hadseregében rendszeresítette az erőszakos rablás szokását!

És a mindenre elszánt katonai gazdasági bizottságok féktelensége és működése csakhamar követésre talált; az egyszerű katonák gátlásait is föloldotta, csak ezzel magyarázható, hogy sokszor mily zabolátlan indulattal ragadták el mások tulajdonát. Ugyancsak a Vörös Hadsereg katonái előtt állt a politikai és hadi kiválóságok példája. Nekik ugyanis engedélyezték, hogy megvont pártellátmányaik kárpótlásául hazaküldhessék az egyénileg szerzett javakat. Beosztásától és rendfokozatától függően mindenkinek megvolt a maga kvótája, mivel mindannyian különös és kivételezett emberek voltak. De az állambiztonságiak siserehadát is megillették ezek a nagyvonalú kedvezmények. *Szolzsenyicin* is megörökítette *Gulag-könyvében*, hogy letartóztatása után miként kellett Moszkváig cipelnie az őt kísérő két állambiztonsági tiszt összezabrált holmival megrakott súlyos bőröndjeit.

Attól a perctől kezdve, hogy átlépték az államhatárt, a Vörös Hadsereg katonái egy idegen világban találták magukat... Tapasztalhatták, hogy még a legszegényebb magyar vagy lengyel falvakban is emberibb viszonyok közt élt a földműves nép, mint odahaza az ukrán és orosz kolhozok parasztsága. Még az uradalmi cselédek is burzsujoknak számították az egységesen agrárproletár sorba taszított szovjet falusi népességhez képest. A városi életmód eltérő jelenségei is megdöbbentették a Vörös Hadsereg fegyvereseit; a közkatonák és tisztek nem hitték el, hogy az ipartelepek mentén sorakozó munkáskolóniákban valóban kétkezi dolgozók laknak. Például Óbudán, az egykori Hatház otthonaiban élő hajógyári szakmunkásokról azt képzelték, hogy a kizsákmányolók köréhez tartoznak valamennyien. Még a háború üszkös díszletei mögül is fölsejlett, hogy itt, ezek az elnyomott proletárok különbül élnek, mint a szovjet munkásosztály fiai és leányai. Aki 1944/1945-ben látta, hogy a Vörös Hadsereg katonái és tisztjei milyen gyermeki áhítattal csodálták meg a vízöblítéses illemhelyet, naponta észlelhette, hogy ezt a hatalmas embertömeget sok mindenre fölkészítették, csak arra nem, hogy történelmi küldetésük során milyen létviszonyok között élő népeket kell a rabigától megszabadítani.

Goldberger Leó elképzelni sem tudta, mi vár rá, amikor 1944 januárjában arról értesülhetett, hogy a Vörös Hadsereg alakulatai fölszámolták a leningrádi blokádot. Tehetős polgár volt, ősei alapozták meg a magyar textilipart, szűkebb pátriájában, Óbudán még ma is megbecsüléssel emlegetik a *Goldberger-gyár* egykori dolgozói. A tubákosszelencék tulajdonosa nem számított rá, hogy két hónappal a leningrádi győzelem után Adolf *Hitler* seregei megszállják Magyarországot. Hát még azt, ami ezután következett! Tudta ugyan, hogy a Német Birodalomban radikálisan megoldották a zsidókérdést, de azt már elképzelni sem merte, hogy bridzspartnere, aki Magyarország államfője volt, néhány hét múlva maga is tehetetlen szemlélője lesz a bekövetkező eseményeknek.

Világéletében előrelátó ember volt. Még a háború kezdetén biztonságba helyezte a család értékeit; részvénypakettjei mellett az értékesebb keleti szőnyegeket, néhány ötvösművet, festményeket és a családi ékszereket; mindössze ennyi volt, amit bankja páncélpincéjére bízott. S még valamit: azt a háromszáz egynéhány tubákosszelencét, amit életében sikerült összegyűjtenie.

És Goldberger Leó arra sem számított, hogy családja értéktárgyait hamarosan hadizsákmánynak tekinti majd a Vörös Hadsereg egyik különleges gazdasági különítménye. Azok kezére került mindez, akik eredetileg azért jöttek ide, hogy fölszabadítsák az országot a náci uralom alól.

Minden másként történt; a tubákosszelence-gyűjtemény, ha még egyáltalán együtt van, föltehetőleg Moszkvától északra, a zagorszki kolostorváros egyik kazamatájában várja sorsa jobbra fordulását.

De Goldberger Leó mindezt már nem élhette meg; 1945 márciusában éhen halt a mauthauseni koncentrációs táborban.

Kiss Károly

INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL BUDAPEST

ANGOL ÜZLETI DIPLOMÁT MAGYARORSZÁGON
Az INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL - BUDAPEST
(Nemzetközi Üzletemberképző Iskola)
felvételt hirdet az 1995-96-os tanévre

A képzési idő négy év, ezen belül egy év vállalati gyakorlat.
A hallgatók angol nyelven sajátítják el az üzleti életben szükséges, legmodernebb ismereteket.
A végzősök
az OXFORD BROOKES UNIVERSITY (BABS) fokozatát
kapják, amely az angliaival teljesen azonos, és Magyarországon főiskolai végzettségnek számít.
Címünk: Budapest, Etele út 68. 1115
Telefon: 203-0305, 203-0365, fax: 203-0366

Hírlapkiadó

KÖZLEMÉNY

A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa idén ünnepli fennállásának 40. évfordulóját. Ez alkalommal szeretnénk a régi kórustagokat összehívni, s az évfordulót velük együtt ünnepelni.

Kérjük a gyermekkórus volt tagjait, hogy pontos címük és telefonszámuk feltüntetésével május 15-ig jelentkezzenek az alábbi címen:
Magyar Rádió zenei főszerkesztőség
Budapest 1800
Bródy Sándor u. 5–7.
Jelige: 40 éves a gyermekkórus

A Beremendi Cement- és Mészipari Részvénytársaság igazgatósága
(7827 Beremend, Pf. 20.)

értesíti tisztelt Részvényeseit, hogy a Társaság 1995. május 30-án 9.00 órai kezdettel a BCM Rt. tanácstermében tartja

éves rendes közgyűlését.

A közgyűlés napirendje:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1994. évi üzleti tevékenységéről, indítványa a nyereség felosztására és az osztalék megállapítására.
2. A felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló jelentése a társaság 1994. évi mérlegéről és az eredményről.
3. Az 1994. évi mérleg elfogadása és a nyereség felosztása, az osztalék megállapítása.
4. Az 1995. évi üzleti előirányzatok jóváhagyása.
5. A társaság alaptőkéjének zártkörű felemelése.
6. Alapszabály-módosítás, a felügyelőbizottság ügyrendjének jóváhagyása.
7. Könyvvizsgáló választása.
8. Tisztségviselők díjazásának megállapítása.
9. Egyebek.

A közgyűlésen a részvénykönyvbe bejegyzett részvényesek, illetve részvényes cégek vezetői személyesen vagy képviseletükben az általuk írásban meghatalmazottak vesznek részt.
Nem lehet képviselő a BCM Rt. igazgatóságának, felügyelőbizottságának tagja, valamint könyvvizsgálója.

A Beremendi Cement- és Mészipari Részvénytársaság
1994. évi mérlegének és eredménykimutatásának főbb adatai:

Hozamok	4 198 548 E Ft
Ráfordítások összesen	3 377 786 E Ft
Üzleti tevékenység eredménye	820 762 E Ft
Adózás előtti eredmény	878 956 E Ft
Adózott eredmény	749 425 E Ft
Mérleg szerinti eredmény	590 936 E Ft
Az eszköz- és forrás oldal egyező végösszege	5 283 660 E Ft

Goldinger András, grafikus

Goldinger András: Sztravinszkij

Goldi

Élet

5

XXIX/15

— Lukácsnál az egyéni válasz-
shoz kötődik. Bárhogy is, ez az
ső lépés nála a közvetítés, a köz-
etíthetőség felismerése felé. Egyé-
választás — nem minden kétség

egy elvont valóság pótolja. A „mit kell tenni" kérdése föl nem merülhet, a kivívott pozícióból *gyakorlati* útmutatások nem adódnak. Adódnak viszont érvek a kortárs

Goldfinger Jakob

Bildhauer

Ø Goldfinger Jakab

vir. szobrász, Pestről, 1844-
ben 23 éves.

lásd Fleischer Bées 75. l.

Kulcs, római II. 07.

M.D.K.

Goldfinger József

Salamon Béláról készitett karikaturáját bemutatja a lap a "Karikatura-iskola" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni, 28-juli. 4.
XXI. évf. 27. sz. 54. lap.

Goldgruber Árpád,disz. szobr.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.l.

GOLDGRUBER/bányai/JÓZSEF, paszomantos

Debrecenben dolgozott. Társa volt Schwarz Ármin gomb kötőnek. Nem tanult mesternél, előbb gyógyszertári laboráns volt Amerikában. 255.old.

N.BARTHA KÁROLY: A néhai debreceni gombkötők 255.old

A Debreceni Déri Mus.Évkönyve, 1971. Debrecen, 1972

Goldinger András /USA/

Az amerikai magyar művész három karikaturát készitett a lap számára:
1.sz. cédulán: Dylan Thomas,
2. " " James Joyce,
3. " " Virginia Woolf
karikaturája szerepel.

Virginia Woolf

Élet és Irodalom, Bp.
1979. május 26.XXIII.
évf. 21.sz. 9. lap.

Goldinger András /USA/

Az amerikai magyar művész három karikaturát készitett a lap számára:
1.sz. cédulán: Dylan Thoma
2. " " James Joyce
3. " " Virginia Wo
karikaturája szerepel.

Dylan Thomas
András Goldinger (USA)
karikatúrái

Élet és Irodalom, Bp.
1979. május 26.XXIII.
évf. 21.sz. 9. lap.

Goldinger András /USA/

Az amerikai magyar művész három karikaturát készitett a lap számára:
1.sz. cédulán: Dylan Thom
2. " " James Joyc
3. " " Virginia W
karikaturája szerepel.

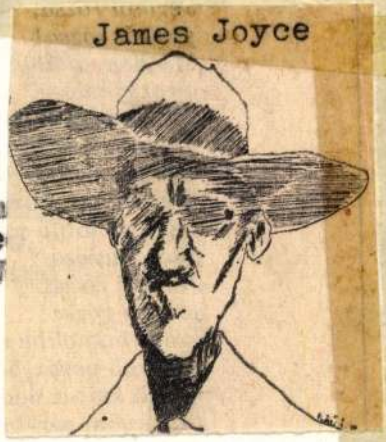

Élet és Irodalom, Bp.
1979. május 26.XXIII.
évf. 21.sz. 9. lap.

Goldmann György

- y-t.: Józsa Sándor és Fiszl Ilona kiállítása

Művészet, 1983. október

Goldniger Ignác

asztalos

Buda 1848

l.

Tanulmányok Bp.

múltjából

X. 254. l.

Goldinger János

budai polg. ács-
mester

1832-ben ~~egy római~~
~~kőkoporsót~~ Flesser
óbudai kapásnak a
bécsi postaut felett
nőlejében egy római
kőkoporsót ásott ki
a földből s az egész
leletet tudóshoz illő
avatottsággal ismer-
tette.

Némethy Lajos: Vár-
tanok Budapest
multjából. 1. füzet.
Bpn. 1886. 32. l

...n Előljáróságának folyó év szeptember

Nagy Endrem

jegyző.

MAROS VÁSÁRHELY

...lajdonos Benko (Laszlo) Maros Vásárhelyt.

Goldinger János

ácsmester

l.

Scholakrisztinavárosi

g. l.

~~Csürös Ferenc dr.~~ X. 164

Goldinger János, [ ] Mah

Budai ácsmester. 6" tervezte és épíette a Császárfürdő uszodáját.

Pakots György: 11 lephelángú lámpa a Váci utcában 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1966. aug. 10

M-D. K.

GOLDINGER János ácsmester

Poronysisak-terek a megron-gálódott nyíloki plébánia templom részére (1840)

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 160. e.

GOLDINGER JÁNOS

pesti épitész a XIX. sz. közepén

a szentendrei Preobrazsenszka-templom toronysisakjá
megujitója 1852-ben

HHorle Miklós-Sallay Marianne- Kuthy Sándor:
Szentendre. Bp, 1960. Müszaki kiadó 180 l

D Goldinger Vilmos

l Gerecsereajtár

314. h.

l. n.

~~Pola (W. 46, 47.~~

Goldman

A II. vil. háb. alott halt meg

Vigilia, 1960, 6 n., 374 old.

Goldman [,] MDK

A kiállítás jelentős alakja.

D. Fehér Zuza: Magyar képzőművének a fasizmus ellen 8

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. dec. 19.

M.D.K.

Goldmann Ernő

"Budapesti épitkezések" cimmel ir a lap az Alkotmány utca 25. sz. magánpalota épitéséről, melyet a müvész tervezett.

Magyar Salon, Bp. 1899. juli. hó
849. lap

Goldmann Ernő †

építész

u. 3456

meghalt Berlinben
70 éves korában. Az
1890-es években
mintegy 110 bérpalo-
tát épített Buda-
pesten.

Az Est. 1932.
febr. 26. (Ber-
linben elhunyt
egy régi magyar
műépítész.)

Ellenőrizni a
110 palotát.

n

Mély tisztelettel

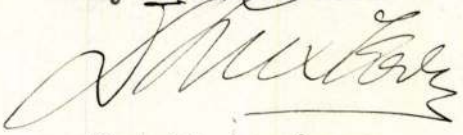

műszaki tanácsos

Goldmann és Antal

cód

Bérház a Pannonia utcában, tervezték fentiek

Bierbauer Virgil dr

Bérházépítés Budapesten A. D. 1931.

Tér és Forma 1931. 283. l

290. l. képpel

1132.

1395. 1390. 1396.

~~Freund Ni~~ Goldmann

Izsó

épitenek Budapest

Ived

Magyar Épitőművészet

1909. 37. 28 l.

Adat Ellen

Jelentem, hogy .....

/ / /távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök v
alá

8 sorsz. Mühelyi minta.

Biklai és Goldmann

építészek

Tervezték

Erzsébet

5 sz. házat 3 endetes

Eves

ardat

.....mühely.

yfőnökség!

v.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

ım.

évi .....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Ø Goldmann Fülöp

fametsző

300 k. államsegély

Értimisk 1901/2. 28. l

Jó eredménnyel végbe-
nyert

Értimisk 1902/3. 48. l

300 k. államsegély

u. o. 58. l

Pecsétgyűrű aranyból, kövén Rad-
vánszky-czimer, Libay Sámuel
beszterczebányai ötvöstől

VIII. 39.

Goldmann Fülöp

200 k. államsegély

Értimisk 1899/1900.
39. l.

300 k. államsegély

Értimisk 1900/1901.
23. l.

Goldmann Fülöp

Isk. pályázaton famet-
szésből I. díj.

Értimisk 1902/3. 54. l.

~~Arch. Ep. III. 137, 138.~~

Goldmann Fülöp

300 K államsegély

Értesítő 1900/1901.

23. l.

Goldman György

bb. 68. / az iskolán kívüli.... 1. folyt./ gy

nemes küldetés ez, s most a konferencia a tennivalók sokaságát kívánja rendszerbe foglalni, meghatározni és konkrét programba sűriteni a népművelés legfontosabb feladatait.

vitaindító előadásként a tanácskozás első napján az eötvös loránd tudományegyetem képviseletében maróti andor tartott referátumot „a felnőttképzés mint korunk szükséglete„ címmel. a referátumot sokrétű, termékeny vita követte. a tanácskozás csütörtökön délelőtt folytatódik./mti/

.-.

bb. 70. goldman györgy emlékkiállitás nyilt vecsésen

1021

t gö/tr/gy/cz 1966. december 7.

a vecsési józsef attila művelődési házban szerdán nyitották meg a mártirhalált halt szobrászművész, goldman györgy emlékkiállitást. a haladó magyar szobrászat kiemelkedő képviselője 1904-ben született vecsésen. a képzőművészeti főiskolán kisfaludi strobl zsigmond tanitványa volt. goldman györgy 1932-től vett részt az illegális kommunista mozgalomban, s tagja volt a szocialista képzőművész csoportnak. 1942-ben mint a mozgalomban felelős munkát végző kommunistát elfogták és életfogytiglani fegyházra itélték. a kiváló művész 1945 januárjában a dachaui koncentrációs táborban pusztult el.

a megnyitón megjelentek a művész harcostársai, barátai és tisztelői, ott volt tanitómestere, kisfaludi-strobl zsigmond is. a művész életéről és munkásságáról vértes györgy, az országgyülési könyvtár igazgatója emlékezett meg, majd szentpéteri lászló, a vecsési tanács elnöke bejelentette, hogy a község 10 000 forintos goldman-alapitványt létesit, amelyre a fővárosi és a pest megyei szobrászok pályázhatnak. közölte továbbá hogy goldman györgyről utcát neveznek el vecsésen, a tavaszon felállitják a munkás cimü bronzszobrát, szülőházát emléktáblával jelölik meg, alkotásaiból, emléktárgyaiból pedig muzeumot rendeznek be.

/folyt. köv./

Le

18.50/-n 1920 Pné

bb. 70. /goldman györgy.... folyt./ gy

a december 13-ig nyitvatartó kiállitáson goldman györgynek, a nemzeti galéria és a magángyüjtők tulajdonában levő szobrait, rajzvázlatait és dokumentumait láthatják az érdeklődők. /mti/

.-.

bb. 71. carlo arnaudi milánói professzor

k ms/j/sr/gy/cz 1966. december 7.

az olasz tudományos ügyek volt minisztere szerdán a magyar tudományos akadémián előadásában ismertette az olasz tudományos kutatások szervezetét./mti/

18.55/-n .-.

bb. 73. könnyüzenei est a lengyel kulturában

k áe/sk/gy/cz 1966. december 7.

andrzej kormann, a lengyel rádió zenei osztályának vezetője szerdán nagy érdeklődéssel kisért előadást tartott a lengyel kulturában a baráti ország könnyüzenei alkotásairól, az azokban jelentkező ujabb irányzatokról, törekvésekről. az előadást hanglemezek és magnófelvételek illusztrálták./mti/

.-.

19.10/-n -46-

19.12/1925 Pné

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 DEC 8

MAGYAR NEMZET

Goldman Gy.

4 1021

Goldman György emlékkiállítás

A vecsési József Attila művelődési házban szerdán nyitották meg a mártírhalált halt szobrászművész, *Goldman György* emlékkiállítást. A haladó magyar szobrászat kiemelkedő képviselője 1904-ben született Vecsésen.

A kiállítás megnyitásán részt vettek a művész harcostársai, barátai és tisztelői, ott volt tanítómestere, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond is. A művész életéről és munkásságáról *Vértes György*, az országgyűlési könyvtár igazgatója emlékezett meg, majd *Szentpéteri László*, a vecsési tanács elnöke bejelentette, hogy a község 10 000 forintos *Goldman-alapítványt* létesít, amelyre a fővárosi és a Pest megyei szobrászok pályázhatnak.

A december 13-ig nyitvatartó kiállításon Goldman Györgynek, a Nemzeti Galéria és a magángyűjtők tulajdonában levő szobrait, rajzvázlatait és dokumentumait láthatják az érdeklődők.

rmányban

m Mihályt
rdi Istvánt
választotta

vezető, majd az 1960—63-as években a Határőrség országos parancsnoka volt vezérőrnagyi rendfokozatban.

A VIII. pártkongresszuson a Központi Bizottság póttagjává, majd 1963 decemberében a KB tagjává, egyben a Központi Bizottság titkárává választották és megbízták az adminisztratív ügyek felügyeletével. A IX. pártkongresszus a Központi Bizottság tagjává választotta.

Szurdi István

1911-ben született Nagyszőllősön. A felszabadulás előtt különböző üzemekben mint munkás, később mint technikus dolgozott. 1936-tól párt-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA 9.
1986 DEC

Goldman György

Goldman György emlékkiállítás

A veresi József Attila Művelődési Házban szerdán nyitották meg a mártírhalált halt szobrászművész, *Goldman György* emlékkiállítást. A művész életéről és munkásságáról *Vértes György*, az Országgyűlési Könyvtár igazgatója emlékezett meg, majd *Szentpéteri László*, a vecsési tanács elnöke bejelentette, hogy a község 10 000 forintos Goldman-alapítványt létesít.

ság téri lakóház építése

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1900 DEC 8.

Goldmann Gy.

Goldmann-kiállítás Vecsésen

Szerda délután 3 órakor a vecsési községi kultúrotthonban emlékkiállítás nyílt Vecsés mártírhalált halt szülöttje, Goldmann György szobrászművész alkotásaiból. A vecsési községi tanács 10 ezer forintos alapítványt tett olyan szobrászok számára, akik magas művészi fokon munkásmozgalmi tárgyú alkotásokat juttatnak el a minden év decemberében megrendezésre kerülő kiállítás bíráló bizottságához.

A kiállítást Veres Géza nyitotta meg, a megnyitón jelen volt Barinkai Oszkárné, a megyei pártbizottság titkára is.

SAS és az INT
összeállításáb

a csapat összeállítását is. Elöljáróban ezt mondotta:

— *A legjobb összeállításban játszunk, Bedin is elfoglalja helyét az együttesben.*

Sarti — Burgnich, Facchetti, Bedin, Guarneri, Picchi, Jair, Mazzola, Domenghini,

Goldmann György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 DEC 8

NÉPSZABADSÁG

Goldmann György-emlékkiállítás Vecsésen

A vecsési József Attila Művelődési Házban szerdán nyitották meg a mártírhalált halt szobrászművész, Goldmann György-emlékkiállítást. A haladó magyar szobrászat kiemelkedő képviselője 1904-ben született Vecsésen. 1932-től vett részt az illegális kommunista mozgalomban, s tagja volt a szocialista képzőművészcsoportnak. 1942-ben, mint a mozgalomban felelős munkát végző kommunistát elfogták és életfogytiglani fegyházra ítélték. 1945 januárjában, a dachaui koncentrációs táborban pusztult el.

A megnyitón megjelentek a művész harcostársai, barátai és tisztelői, ott volt tanítómestere, *Kisfaludi-Strobl Zsigmond* is. A művész életéről és munkásságáról *Vértes György*, az Országgyűlési Könyvtár igazgatója emlékezett meg, majd *Szentpéteri László*, a vecsési tanács elnöke bejelentette, hogy a község 10 000 forintos Goldmann-alapítványt létesít, amelyre a fővárosi és a Pest megyei szobrászok pályázhatnak.

on könyvet!

NYVÚJDONSÁGOK!

két!

lábbi szelvényt kitölti és feladja

ekoztató Központja

---

vvásár könyvjegyzékét.

.....

.....

neakadémia: Az Állami Hangversenyzenekar estje. **Közreműködik:** Ungár Imre (Téli bérlet, II! és Egyetemi bérlet, B-sorozat, 8). **Irodalmi Színpad:** Angyalok vagyunk . . .? (C-bérlet, 1. előadás, 8). **Vidám Színpad:** Nyugalom, a helyzet változatlan (fél 8). **Kis Színpad:** Leszállás Párizsban (7). **Állami Bábszínház:** Dani Bogárországban (de. 10). A csodálatos kalucsni (du. 3). **Kamara Varieté:** Krimi magyar módra (6. fél 9).

M.D.K.

Goldmann György,szobrász,1908-1945

Nyers,robosztus formák,kifejező mozgások.549.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Bpest

MDK.

Goldman György

Kiállitási kritika

Kritika 1966 dec.p.39.

Goldman György.

Szobrász.

a Szocialista Képzőművészek Csoportjának retrospektív kiállításán szerepelt

Emlékeztető.

Kritika, 1964. II. évf. 6. sz. 30. l.

Goldmann György, szobrász 4 MDK

A Könyöklő munkás és a Horthy-rendőr ellentétes pólusokon mutatja Goldmann művészi kiforrottságát, egyben emberi, művészi, politikai felfogásának egységét. A Könyöklő munkás Repr

Vértes György: Örökség és példa 9

NÉPSZABADSÁG, sz. 1966. dec. 10.

MDK.

Goldman György

Horthy rendőr

Kritika 1966 dec.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann Gy.

NÉPSZABADSÁG

1967 ÁPR 6.

1021

Budapest hullámhosszán

Vészi Endre: Passzív állomány

Magányossá vált lelkek problémája foglalkoztatja Vészi Endrét legutóbbi darabjaiban, ám ez az érdeklődés nem a nyugati elmagányosodásteoretikusok és az elméleteiket népszerűsítő színműírók inspirációja nyomán született: őt azok az emberek érdeklik, akiket a hazai, szocializmust építő társadalom hullámverései sodornak el időlegesen vagy huzamosabban a társaiktól. A *Statisztika* alorvosa rigorózus erkölcsi elvei miatt marad magára egy morálisan közömbös környezetben; *Az ikertárs* testileg (és kissé lelkileg is) sérült fiatalembere a nagyváros rohanó tempója elől húzódik lakása mélyére; most bemutatott darabjának sofőrhősét pedig egy szerelmi csalódás okozta felindulás érdek nélküli cselekedete közösíti ki időlegesen a társadalomból.

Az új darabot azért fogadtuk különös örömmel, mert benne Vészi visszatalál abba a környezetbe, amelyben leginkább otthonos; az aktív munkásemberek világába; figuráinak erkölcsisége, pozitív humanitásigénye még elesettségükben is példamutató. Dramaturgiájában is a cselekményre épül a hangjáték, csupán néhány perifériára szorult figura — három jelképes hang — képviseli, mintegy kontrasztként, a passzív moralizálás nem éppen rokonszenves attitűdjét.

A sofőrbosszantó kerékpáros és a gázoló teherautó-vezető csöndes happy enddel végződő drámája az utóbbi idők egyik leginkább műfajszerű hangjátéka volt; a rendező, *Cserés Miklós* is hozzáadta a magáét: tempóban és hangvételben, a jelenetek és sík ok váltásában megtalálta a legjobb megoldást. *Bessenyei Ferenc* ihletett és rezervált alakítása mellett feltűnt *Madaras József* érett és elhitető erejű szerepformálása.

Műsorok az ifjúságnak

A diákok tavaszi szünetére ismét gazdag műsorral készültek a rádiósok. Már húsvéthétfőn kezdődött az *Ifjúsági Rádió Vidám Színpadának* jelentkezésével, amelyen *G. Szabó Judit* és *Bersényi Iván* a csitrik és kamaszok világában végzett „tudománytalan vizsgálódását" hallottuk, *Pillantás a tupir alá* címmel. A szerzőpáros jó munkát végzett: rengeteg alkalmat adtak arra, hogy a mai fiatalokról készített groteszkül őszinte portéikon mulassunk; arról azonban nem győztek meg, hogy a kamasz-rossztulajdonságok felsorolása (ami egy kroki erejéig roppant szórakoztató) egyórás műsorba felhalmozva különösebb pedagógiai haszonnal járna.

A hét közepén *Gyárfás Miklósnak*, egy Erzsébet-korban játszódó rádiófantáziáját sugározták újra az idősebbeknek *(Sír az oroszlán...)*, míg a kicsinyek az újabb kettős ünnepen *Szokolay Sándor* játékos és lírai elemekkel gazdagon átszőtt meseoperájában gyönyörködhettek — *A tavaszhozó kisleányban* —, amelyet a kiváló muzsikus egy *Balássy László* feldolgozta Móra-mesére írt. Az előadásban az operisták mellett ismét hallottuk a rádió szépen hangzó gyermekkórusát. Mindkét adás újra meggyőzött arról, hogy a „magukra adó" ifjúsági műsorok éppoly kevéssé nélkülözhetik az avatott művészek teljes értékű közreműködését, mint bármely más felnőttadás.

De még a héten elhangzó nívósabb mesejátékok előadásának egyikében-másikában is *(Cincafarkinca, Timmy-Tom)* ott kísértett az a szemlélet, amely a játékosságot az érzelgősséggel, a gyermekekhez szólást a selypítéssel azonosítja, és ami a rádió gyermekműsorainak régi és nehezen felszámolható tehertétele.

Hámori Ottó: Öt szobor

A műsorszerkesztőség az ifjúságnak szánta, de a rádió felszabadulási műsorainak is sikerült darabjai közé tartozott a negyedikén este sugárzott hangjáték, amely a mártírhalált halt kommunista szobrász, Goldmann György életének állított emléket. Vonzó formát talált a szerző a dokumentumelemekre épített lírai játék felépítésére: megkereste azokat a pillanatokat, amelyek a szobrászt legszebb alkotásainak elkészítésére inspirálták, s ezeken keresztül mutatta be áldozatos életét. Az irodalmi megfogalmazáson túl a hangjáték legfőbb érdeme, hogy a mai fiatal nemzedéket megismertette az illegális mozgalomnak nemcsak egyes epizódjaival, de sajátos, ma már csak emlékekben élő *hangulatával* is: s egyéb erényei mellett ebben rejlett a *Solymosi Ottó* rendezte művészi játék legfőbb „agitatív" haszna.

Lukácsy András

Mint már hírt adtunk róla, a várpalotai várban *magyar vegyészeti múzeum* kialakítását szervezik.

Az előreláthatólag 1969-ben vagy 1970-ben megnyíló múzeum kialakításával, anyagának elhelyezésével és elrendezésével kapcsolatos kérdések megvitatására szerdán a *Nehézipari Minisztériumban* tanácskozást tartottak az érdekelt minisztériumok, az Országos Műemléki Felügyelőség, a szakmúzeumok, a vegyészeti oktatási intézmények és a vegyipari üzemek képviselői. A helyreállítási munkák végeztével a vár első emeletén 1200 négyzetméternyi területen helyezik majd el a magyar kémiai tudomány és vegyipar meglevő vagy ma még kallódó, ezután összegyűjtendő emlékeit.

Tehát a folyók felső szakaszain *tovább tart az apadás.*

A Tisza harmadik árhulláma szerdán *Tokajnál* tetőzött 708 centiméteres vízmagassággal. (A vízszint több mint másfél méterrel alatta maradt az 1880-ban mért maximumnak.) *Az árhullám eleje Szolnok térségében összetalálkozott a még levonuló második árhullám utolsó szakaszával.* Így Szolnok és Csongrád között megszűnt az apadás, s a vízügyi szakemberek szerint a két árhullám együttesen *hosszú ideig tartó, magas vízszintet eredményez majd a folyó alsó szakaszán.* Késlelteti az apadást a *Maroson* levonuló árhullám is, sőt Szeged térségében ez egy nap alatt tíz centiméterrel emelte a Tisza vízmagasságát. Ezért szerda délben az *Alsó-Tisza-vidéki*

mok okoz
Tisza gát
töltések –
még min
tek óta r
kat.

Tetőzött a Bodrog árhulláma is. Sárospataknál 545 centimétert mutatott szerdán a vízmérce. A jelentések szerint *nagyon lassú* apadás kezdődött, ugyanis a kedd reggeli tetőzés óta szerda estig mindössze egy centimétert süllyedt a vízszint. Ez annak tulajdonítható, hogy a Tokajnál tetőző tiszai árhullám visszatartja a mellékfolyó vizét. Ezért továbbra is *harmadfokú készültség* őrzi a Bodrog menti gátakat. *de közvetlen veszélytől nem kell tartani.*

Szerdán négyezren dolgoztak a keleti folyók gátjai mentén; munkájukat 55 földmunkagép és több mint 200 különböző szállító jármű segítette. Az esti jelentések szerint a Maros kivételével *valamennyi tiszai mellékfolyó apad,* sőt a Maros romániai szakaszán is megkezdődött az apadás.

Még mindig *103 ezer holdat* borít belvíz az országban. A legutóbbi napokban 9 ezer holdról sikerült eltávolítani a vizet; az éjjel-nappal dolgozó szivattyútelepek és hordozható szivattyúk másodpercenként 163 köbméter vizet emelnek a belvízelvezető csatornákba és a folyókba.

Többfelé eső

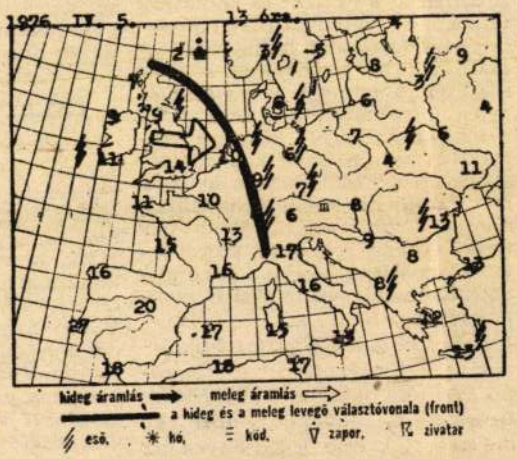

Skandinávia déli részén, Skócia, Anglia és Írország, továbbá a nyugat-európai államok területén a páradús óceáni levegő enyhébb-hűvösebb hullámai erősen felhős, szeles, átfutó esőkkel tarkított időjárást okoznak. Ez a változékony jellegű idő lassan kiterjed Közép-Európa nagy részére is. Dél-Európában nyugodtabb, száraz az idő. A Szovjetunió európai területén változóan felhős az ég, a Baltikumtól északra fekvő vidéken és Ukrajnában kisebb esőkkel. A hőmérsékleti viszonyokra jellemző, hogy az Athéntól Stockholmig húzódó 500—800 kilométer szélességű sávban — amelybe tehát a Kárpát-medence is beleesik — a legmagasabb nappali hőmérséklet 2—4 fokkal marad el az évszaknak megfelelő értékektől. Moszkvától keletre és Párizstól nyugatra viszont ugyananynyival magasabb.

Szerdán változóan felhős volt az ég, és országunkon a nap folyamán nyugat—keleti irányban kisebb esők, futó záporok haladtak át. A szél általában gyenge északnyugati, nyugati irányú volt. A hőmérséklet a kora délutáni órákban országszerte 8—12 fokra emelkedett.

Időjárásunk csütörtöki alakulását a nyugat felől érkező óceáni légtömegek fokozódó erősségű beáramlása fogja megszabni. Ez kezdetben melegedéssel jár. Továbbra is lesznek át-

Állandó kiállítás a szentendrei múzeumban

Hétfőn megnyílt a szentendrei Ferenczy Károly Múzeum új, állandó kiállítása. A város és a Duna-kanyar földtani, klimatológiai, történelmi, népművészeti

Goldman György

HANGVERSENY

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 6-án 19.30 órakor a Magyar Állami Hangversenyzenekar koncertje. Vezényel: Lukács Ervin. Közreműködik: Lars Anders Tomter (brácsa), Jandó Jenő (zongora). Műsoron: Bartók: Magyar parasztdalok, Brácsaverseny. Brahms: B-dúr zongoraverseny. 7-én 19.45 órakor a Budapesti Fesztiválzenekar hangversenye. Műsoron: Debussy: Ibéria – zenekari képek. Boulez: Improvizációk I–II. Messiaen: Poémes pour Mi. Szólista: Sarah Leonard – szoprán. Vezényel: Eötvös Péter.

TÁRLATOLGATÓ

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában

ARTPOOL GALÉRIA (VI., Liszt Ferenc tér 10.) Robert Adrian kortárs művész kiállítása.

BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM (XII., Stromfeld Aurél u. 16.) Szerepek és emberek – szobrok, érmek, rajzok Hetés György életművéből.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) A világ postabélyegei.

BIBLIAMÚZEUM (IX., Ráday u. 28.) A régészet és a Biblia. A Biblia írás- és szövegtörténete. A magyar nyelvű Biblia története. A Biblia a világ nyelvein.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDATÉTÉNYI GALÉRIA (XXII., Nagytétényi út 35.) Vízválasztók című fotókiállítás. Tengerek ékszerei – kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Speculum című kiállítás.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Holocaust Magyarországon. Árny-Fény-Kép – Peter Sellers ír fotóművész kiállítása.

BUDAVÁRI LABIRINTUS – PANOPTIKUM (I., Úri u. 9.) Magyar történelem bábfigurás képekben: a honfoglalástól Mátyás király koráig. Panoptikum.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér). A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

COPY GENERAL (V., Alkotmány u. 18.) A holnap emlékei – Kiss Ilona kiállítása.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly u. 13.) Mohácsi Regős Ferenc festőművész kiállítása.

CSONTVÁRY GALÉRIA (V., Vörösmarty tér 1.) Válogatás mai kortárs képzőművészek alkotásaiból.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Magyar Gábor kiállítása.

DOVIN GALÉRIA (V., Haris köz 1.) Barabás Márton kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ – KIÁLLÍTÓTEREM (XVII., Rákoshegy, Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epressgyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár dioráma. Erdős Renée-emlékszoba. A Vigyázó Ferenc Művelődési Társaság művész tagjainak kiállítása. Szinte Gábor festőművész kiállítása.

ÉRI GALÉRIA (V., Ferenciek tere 5.) Magyar és külföldi kortárs művek.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Frey Krisztián retrospektív kiállítása.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FORTUNA 11 GALÉRIA (I., Fortuna u. 11.) Képzőművészeti alkotások, herendi majolika bemutatása.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) Stein Anna festőművész kiállítása.

GOETHE INTÉZET (VI., Andrássy út 24.) Dobd-El-Kultúra – Környezetbíráló művészet.

HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) A kínai buddhizmus művészete (X–XIX. század). Hopp Ferenc emlékezete. Január 3-án zárva.

HOTEL AQUINCUM – MITHRAS GALÉRIA (III., Árpád fejedelem útja 94.) Benedek György és Tóth József szobrászművészek kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. Válogatás a kecskeméti kerámiastúdió anyagából. Ékszerek, érmek, rendjelek – Válogatás az Esterházy-gyűjteményből.

JÁTÉKSZÍN (VI., Teréz krt. 48.) Elekes Károly képzőművész kiállítása.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága, 1919–1967. Kassák Lajos kollázsai (1960–1966).

KERENGŐ (Jáki kápolna, XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A galériához tartozó képzőművészek alkotásai.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli út 108.) Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században. Budapest régi térképeken, 1686–1896. Régi idők karácsonya – A gyermek és könyvei a múlt században (kamarakiállítás). Konkoly Gyula festőművész kiállítása.

KNOLL GALÉRIA (VI., Liszt Ferenc tér 10.) Birkás Ákos festőművész kiállítása.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Üldözöttek – Gábor Marianne kiállítása.

KOSZTOLÁNYI KULTURÁLIS KÖZPONT (IX., Török P. u. 3.) Z. Réti Kamilla ezoterikus festő kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) Eredeti járművek. A hajózás története. A közúti közlekedés története. A városi közlekedés története. Elektro ABC Kft. „Meseország" modellvasút-kiállítás és karácsonyi vásár. IX. nemzetközi műanyag repülőgép- makettkiállítás.

KRESZ GÉZA MENTŐMÚZEUM (V., Markó u. 22.) A magyar mentésügy 100 éve. A világ legnagyobb mentőszervezetei 1244-től napjainkig. Titanic-emléksarok.

LAKÁSMÚZEUM (III., Fő tér 4.) Kun Zsigmond néprajzi gyűjteményéből rendezett kiállítás.

LENGYEL INTÉZET (VI., Nagymező u. 15.) A halott osztály – installációk (a krakkói Galeria Starmach gyűjteményéből).

LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület). Nemzetközi kortárs művészet. Matti Kujasolo (Helsinki) festményeinek és szobrainak kiállítása.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedüs Gyula u. 24.) Vasarely-grafikák.

MAGYAR ÁLLAMI FÖLDTANI INTÉZET TUDOMÁNYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE (XIV., Stefánia út 14.) Kőzetek, ásványok, geológiai ritkaságok.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története.

MAGYAR NEMZETI BANK BANKJEGY- ÉS ÉREMGYŰJTEMÉNYE (V., Szabadság tér 8.). A pénzkibocsátás Magyarországon.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Gótikus faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyasoltárok. XVIII–XIX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. A Habsburg-kripta. Libay Károly Lajos Festői utazások című kiállítása. Bényi László művészettörténész-festőművész kiállítása.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Magyar koronázási jelvények.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM LEGÚJABB KORI TÖRTÉNETI MÚZEUMA (Budavári Palota, A épület.) Kincsek a Topkapu-szeráj gyűjteményéből (Nagy Szulejmán és kora). Táj-Fény-Kép – Féner Tamás ósiplakát-tábláiról készített kiállítás.

Ma este 6 órakor nyitják meg Szegedi Katalin kiállítását az 56-os villamos végállomásánál lévő Végállomás Galériában.

MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM kiállítása a Magyar Nemzeti Múzeumban (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Magyarország állatvilága. A földtörténet emlékei Magyarországon. Az őslények világa. Természetbúvár-terem (előzetes bejelentkezéssel).

MALOMIPARI MÚZEUM (IX., Soroksári út 24.) A malomipar története.

A Goethe Intézet várhatóan legjelentősebb vállalkozása, hogy a Budapesti Tavaszi Fesztivál idején vendégül láthatja a világhírű Wuppertali Táncszínházat, Pina Bausch vezetésével.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér). Egyházművészeti gyűjtemény.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára). A magyar mezőgazdaság és állattenyésztés története. Fénykép a változó paraszti társadalomban – Egy falusi fotográfus képei (1936–1970).

MŰ-TEREM KIÁLLÍTÓ (VII., Dohány u. 16.) A test kétértelműsége.

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon.

NEMÉNYI LILI–HORVÁTH ÁRPÁD-EMLÉKSZOBA (Pesterzsébeti Múzeum, XX., Baross u. 53.) Emlékkiállítás.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) Az őstársadalmaktól a civilizációkig. A magyar nép hagyományos kultúrája. Élő népművészet című XI. országos népművészeti kiállítás. Xantus János Kelet-Ázsiában című emlékkiállítás. Dél-ázsiai arcok és szentélyek – Décsi István fotókiállítása. Két testvérnép – Udmurt és mari vendégkiállítás. Word Press Photo. Magyar sajtófotó. A Mongol-Altáj kazahjai.

NO. 5 GALÉRIA (V., Apáczai Csere János u. 5.) Állandó kiállítás a galéria művészeinek munkáiból. Szőnyi György Drops című kiállítása.

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (III., Fő tér 1.) Békásmegyer múltja – életmódtörténeti kiállítás. Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténeti „raktárkiállítás" kicsiknek és nagyoknak.

OROSZ KULTURÁLIS KÖZPONT (VI., Andrássy út 120.) Szentpétervár fiatal művészek alkotásaiban (festészet, grafika, iparművészet).

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) Dr. Grő László Herder-díjas építész kiállítása.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÓTERME (Budavári Palota, F épület) Térképtár: Gerald Mercator reneszánsz kartográfus. „Oly korban éltem én e földön..." A magyar irodalom áldozatai a holocaust máglyáján. „Harang csendül, ének zendül..." (Ady) – Karácsonyi emlékkiállítás a Zeneműtárban.

ORSZÁGOS ZSIDÓ VALLÁSI ÉS TÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegyszerei. A második világháború magyar zsidótörténete.

ÖRMEZEI KÖZÖSSÉGI HÁZ (XI., Cirmos u. 8.) Rózsa Zsuzsa textilképei.

PANDORA GALÉRIA (VIII., Népszínház u. 42.) Kortárs művészek kiállítása.

PATAKY GALÉRIA (X., Szent László tér 7–14.) Nagy Attila szobrászművész kiállítása.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Baross u. 53.) Pesterzsébet és Soroksár történeti emlékei.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy Mihály út 14.) Repüléstörténeti és űrhajózási állandó kiállítás.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi u. 16.) Déry Tibor dolgozószobája. Móricz Zsigmond dolgozószobája. Radnóti Miklós-emlékkiállítás. Petőfi és kora. József Attila-emlékkiállítás. A Károlyi-palota emlékei. Iván Lackovic-kiállítás.

POSTAMÚZEUM (VI., Andrássy út 3.) Postatörténeti állandó kiállítás.

RÁDIÓ- ÉS TELEVÍZIÓMÚZEUM (Diósd, Rádióállomás, Kőbányai u.) A magyar rádiózás története.

RÁKOSPALOTAI MÚZEUM (XV., Pestújhelyi út 81.) Madarász Viktor hagyatéki kiállítása.

RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Kína művészete. Japán művészete. Koreai írószoba a XIX. század végén. Porcelánok a tenger mélyéről és más szerzemények.

REICH KÁROLY-EMLÉKSZOBA (XII., Tusnádi u. 31.) Az emlékszoba telefonbejelentésre látogatható. (156-1726)

RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Álomtitok – Kulifay Tamás kiállítása.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából. Arányi János (1812–1887), a kórbonctan hazai megteremtője.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentéssel látogatható. (185-8297, (06-88) 381-648)

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Egyiptomi kiállítás. Régi Képtár. Századvég-szimbolizmus. XIX. századi francia művészet. XX. századi gyűjtemény. XVII. századi olasz barokk festészet (Márványcsarnok). Barokk szoborgyűjtemény.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út) Szobrok és emlékek a szocializmus időszakából.

TECHNIKATÖRTÉNETI MTV-GYŰJTEMÉNY (IX., Lenhossék u. 35.) A televízió négy évtizede képekben és gépekben.

TELEFÓNIAMÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás.

TÉR GALÉRIA (XI., Kosztolányi D. tér 4.) Macskássy Izolda kiállítása.

TM GALÉRIA (V., Fehér Hajó u. 10.) Kortárs művészeti alkotások kiállítása.

TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12.) A tűzvédelem fejlődése az őskortól napjainkig.

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA (I., Várfok u. 14.) El Kazovszkij kiállítása.

VÁRGALÉRIA – NEMZETI SZÍNHÁZ (I., Színház u. 1–3.) Szitás Erzsébet kiállítása.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VÉGÁLLOMÁS GALÉRIA (Hűvösvölgy, 56-os autóbusz végállomása) Csíkszentmihályi Réka textiltervező kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Csikai Márta szobrászművész kiállítása. Borgó György Csaba grafikusművész és csoportja.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Max Aufischer osztrák művész tárlata.

VIZUALART GALÉRIA (I., Mária tér 3.) 3+4 – Belsőépítészek és díszlettervezők kiállítása.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2. III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentéssel. (118-3880, (06-20) 347-160).

PÓDIUM

MERLIN KLUB (V., Gerlóczy u. 4.) 6-án a Magyarok '94 fotóalbum megelevenedik. Műsorvezető: Fábry Sándor. 8-án Ando Drom – autentikus és kortárs cigányzene. 9-én BBS esték a Merlinben: A burleszk korszerűsége – Buster Keaton és Horváth György estje.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 7-én Chaos FRPG (Fantasy Klub), Néptánc-antológia, 8-án Sirtos – görög táncház, 9-én Rece-fice táncház.

BUDAVÁRI LABIRINTUS (I., Úri u. 9.) 7-én Másfél.

CRAZY CAFÉ (VI., Jókai u. 30.) 6-án, 9-én és 11-én Karaoke, 7-én Pierrot Fun Club, Blues Company, 8-án Zeus – görög est, 10-én Dönci duó.

DÓZSA MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVII., Pesti u. 113.) 8-án Dániel Annah koncertje.

E-KLUB (X., Népliget) 13-án Marlboro Music péntek: Median Stripe, Lord (lemezbemutató).

ELSŐ KERÜLETI MŰVELŐDÉSI HÁZ (I., Bem rkp. 6.) 6-án Téka együttes, 7-én Török Ádám és a RABB.

GUILLOTINE LIVE MUSIC CLUB (IX., Üllői út 45–47.) 6-án Ági és a Fiúk, 7-én Tűzkerék, 8-án Zeus – görög est, 9-én Rock and Disco, 10-én Kinopuskin, 11-én One Time Band.

KÖZGÁZ D. C. (IX., Fővám tér 8.) 6-án Dániel Annah és együttese, mozifilmek: Sztriptízgyilkos, Szabadnapos baba.

MADE INN MUSIC CLUB (VI., Andrássy u. 112.) 6-án Viki élő klubkoncert, 7-én SNF party, 8-án Görög tűz.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. u. 14.) 8-án Pet Shop Boys klub, Erasure klub, 9-én Old Boys házibuli.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

SAIGON LIVE ROCK KLUB (V., Arany J. u. 13.) 6-án Ton Ton Phoenix, 7-én Hobó és a Pávatoll, 8-án és 9-én Techno Party, 10-én Deák Bill Blues Band, 11-én Glória Step latin dzsessz.

BARANGOLÓ

A BUDAPESTI TERMÉSZETBARÁT KÖZPONT ÁLTAL SZERVEZETT PROGRAMOK:

7-én Sütő-Nagy Istvánné vezeti a „Szabadság vándorai" túrát a Budai-hegységbe. Útvonal: Ördög-árok (56-os villamos)–Nyék–Kis-Hárs-hegy–Szép Juhászné–Pozsonyi-hegy–János-hegy–Normafa. Táv: 7 kilométer, szintkülönbség: 100–300 méter, időtartam: 4-5 óra. Találkozás: 8.30-kor a Moszkva téren, hazaérkezés: 14-15 órakor.

Ugyancsak szombaton a Budai-hegységbe könnyű túra indul Lázi János vezetésével. Útvonal: Vaskapu-hegy–Bemutatóterep. A táv 8-10 kilométer, szintkülönbség: 100–200 méter. Találkozás: 9-kor a Batthyány téren a 11-es busz végállomásánál.

Szintén szombaton a Budai-hegységbe indítanak középkönnyű téli túrát. Útvonal: Hűvösvölgy–Adyliget–Nagykopasz–Kutya-hegy–Piliscsaba. Táv: 20 kilométer, szintkülönbség: 400 méter. Találkozás: 9-kor a hűvösvölgyi Balázs vendéglő előtt. A túrát Martyán Lajos vezeti.

Szombaton a Visegrádi-hegységbe is indítanak túrát. Útvonal: Két-bükkfa-nyereg–Dobogókő–Rám-hegy–Szakó-nyereg–Pilismarót. A táv 13 kilométer, a szintkülönbség 380 méter, időtartam: 6 óra. Találkozás: 8.10-kor a HÉV Batthyány téri végállomásánál, a pénztár előtt. Hazaérkezés 18 órakor. Túravezető: Matavovszky Tibor.

8-án két csoport is indul a Budai-hegységbe. A nyugdíjasokat 9.20 órakor várja a Moszkva térre Oltai Kornél. Nehezebb túrának igérkezik a Herodek Lajosné által vezetett kirándulás. Útvonal: Farkasrét–Frank-hegyi th.–Hármashatár–Vágvári-szikla–Budakeszi. Táv: 11 kilométer, szintkülönbség: 200 méter. Találkozás: 8.50-kor a Moszkva téri metrókijáratnál.

Vasárnap a Pilisbe várják a fiatalokat az „Ifjúsági csoport" túrájára. Útvonal: Két-bükkfa-nyereg–Pilis-nyereg–Enyedi-halála–Maróti-hegyek–Vaskapu th.–Esztergom v. á. Táv: 16 kilométer, szintkülönbség: 500 méter. Találkozás: 8-kor a HÉV Batthyány téri végállomásán. Túravezetők: Baumgartner András és Nagy Miklós.

Ugyancsak vasárnap „Életmódtúra" indul. Menetsebesség: 3,5 kilométer/óra. Útvonal: Szárliget–Vinya-bükki-völgy–Macska-gödör–Ördögszószék–Bodzás-árok–Szerencse-hely–Várgesztes. Táv: 16 kilométer, szintkülönbség: 300 méter. Találkozás: 7.30-kor a Kelenföldi pályaudvar pénztártermében. Túravezető: Kovács Imre.

INTENZÍV TANFOLYAMOK Heti 3x3 és 5x4 órában Január 9-től
ANGOL
ih
Gyerekcsoportok, Business English heti 2x2 órában – Január 16-tól
International House
Budapest, II. Bimbó út 7. Tel.: 212 4010, 212 4219
Öt kontinens 90 városában

A kint és a bent együttes élménye

Az autószalon épülete a Váci úton BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Az elmúlt évek leglátványosabb városi léptékű változásai az új szerepet kapó külső körutakon, a kivezető főutakon zajlottak le. Itt találtak otthonra a nagy bútoráruházak, ide költöznek majd a sok funkciós szolgáltató komplexumok és már évek óta itt burjánzik az autókereskedelem ezer virágú dzsungele is. A Budaörsi út, a Hungária vagy Róbert Károly körút, a Szentendre, valamint a Vác felé vezető utak hétről hétre gyarapodó – zömmel könnyed hatású, homokkő téglákból, attraktív üvegszerkezetekből összedobott – autószalonjai mezsgyekövekként jelölik ki a multinacionális kereskedelmi érdekkörök új határait. A korábbi, a Belvárosra koncentrálódó, üzleti exkluzivitás megszűnt; a proli, ma lakótelepi otthona tövében adhat hárommilliót egy autóért, ami aztán hónapokig díszeleg hetven méterrel odébb a telepi parkolóban, hogy jókat bosszankodhasson, amikor a gyerekek labdája végigdöng a metálfényű motorháztetőn. Ez idő alatt a jobb negyedekben néhai kádereket kinéző dagadt urak sétálnak, zsibbadó füllel mobilfonjukra feszülve, így élvezik földig érő prémbe csomagolt nőjük dallamos szláv nyelven nyújtott műsorát.

Felpezsdült hát az élet Budapesten. A megbolydult értékek kavargása és lassú ülepedése során olyan objektumok születnek, amelyekből egyszer még visszaolvashatóvá válik a jelen idő jellege. Ahogy a békeévek kiegyensúlyozott nyugalma ma is felfedezhető ricsajossá romlott bérházakon, úgy viselik korunk tartós anyagokba formált sztrádamelléki házai a kilencvenes évek nemzetközi építészetének tünékeny karakterét.

A Váci útra kifutó kis mellékutca sarkára nemrégiben felhúzott autószalon környékbeli társaira üt. A homlokzat itt is az épület sarka felé szervezett, csakúgy, mint az alig egy éve épült, s a Váci úton némileg távolabb elhelyezkedő Duna Center. Bár a városközpont felé igyekvőkkel szembeállított kapuzat gondolata nem elvetélt ötlet, itt ezt a megoldást nem esztétikai, hanem külső körülmény indokolta. Ezen a telken fut ki a földből ugyanis a metró egyik szellőzője, amelynek akadálytalan működését szigorú szabályok szavatolják, komolyan korlátozva ekképp a teremtő tervezői fantázia csapongási kedvét. Kruppa István a kényszerű elemet szerkezetileg és esztétikailag indokolt formaként igyekszik látszani, nem is sikertelenül. A szabadon hagyott földszinti tér (autóbeálló) kellős közepét elfoglaló betonkeret talán kaphatott volna látványosabb, vagy ünnepélyesebb díszburkolatot, netán valamiféle plasztikát is, bár a ráfuttatott repkény sokat old majd a sivár látványon. Nos, a természet jótékony szerepeltetésénél véget is ér a feltétlen sikeres megoldások kurta sora. A már ismert okból nyitva hagyott, kerek pillérekkel tagolt földszint fölé, az első emeletre kerül az autószalon-műfaj legigazibb látványossága: a bemutató tér, ahol a hatalmas üvegtáblák mögé rafináltan becsempészett járgányok a kint-bent együttes élményét kínálják. A járókelő rendszerint fázva, esőben vagy a nap hevétől szenvedve kívülről gusztálja a légkondicionált környezetben tisztára mosottan, magukat kelletően feltárulkozó nyitott ajtókkal, műlejtőkön ácsorgó gócokat. Ha azonban mégis betér, természetes utcai háttér előtt látja a megelevenedett magazinfotóként tálalt álmot, épp csak a bikinis maca hiányzik a tetejéről. Itt másféle hatáselemek működnek. Az első emeleti szakasz Michelfeit-áruházszerűen kikerekedő sarka a Váci út épp ezen szakaszára eső felüljárójának nyújt vizuális élményt. Az emitt elsuhanók, mint magasvasút-vezetők egy párizsi vagy New York-i lakás ablakán egy villanásra bepillanthatnak az autók fényben fürdő barátságos otthonába. Odabent mindig bál van, a csillámló kerámialapokon elegáns közönség keringőzik. A Wartburgos vágyna bemenni, de nem most. Még nem elegendő a jó társasághoz. Talán majd egyszer. Évek múltán, amikor már hegyben áll a pénz a sublótban. Addig pöfögés van, finom fékezés a lejtőn – félúton Újpest felé.

A ház nappali képe sajnos nem oly előnyös, mint a részleteket jótékonyan takaró esti sejtelemben. Szemből olyasmi, mint a nyuszibusz, a páncélozott harci szállító autó. A reklámdesignból táplálkozó sztrádai építészet sommás formái magán viselő épület csupa ferde sík, szürke üvegből. Az üveg azonban nem hogy nem teszi könnyeddé a leegyszerűsített idomokat, de a szükségképpen reájuk telepedő Váci úti por, a választott szín elegyével fémesen keménnyé és rideggé teszi a látványt. Hátulról a ház fölidéz egy keveset Bajor (II.) Lajos neuschwansteini palotájából. A liftet és lépcsőházat magába foglaló tornyocska romantikus felülemelkedése a militáris hangulatú tömegen a tervező historizáló attitűdjére vall, persze az alpesi várnál szerényebb mértékben, amúgy Váci utasan.

Bojár Iván András

Takarékos, ám méltó megemlékezés

A millecentenáriumi programok jó részét pályázókra bízzák

A millecentenáriumi események kapcsán már rengeteg terv fogalmazódott meg, a megvalósítás azonban még csak most kezdődik – mondja *Deme Péter*, a feladat kinevezett miniszteri biztosa, aki az első eredményeket február közepére ígéri.

A honfoglalás ezeregyszázadik évfordulójáról 1996-ban emlékezik meg az ország. A Budapest mai formáját meghatározó millenniumi építkezési lázra, az akkori pompás ünnepségsorozatot idéző kavalkádra azonban aligha számíthatunk: az erről szóló kormányhatározat kifejezetten takarékos – ugyanakkor színvonalas – megemlékezésre szólít fel.

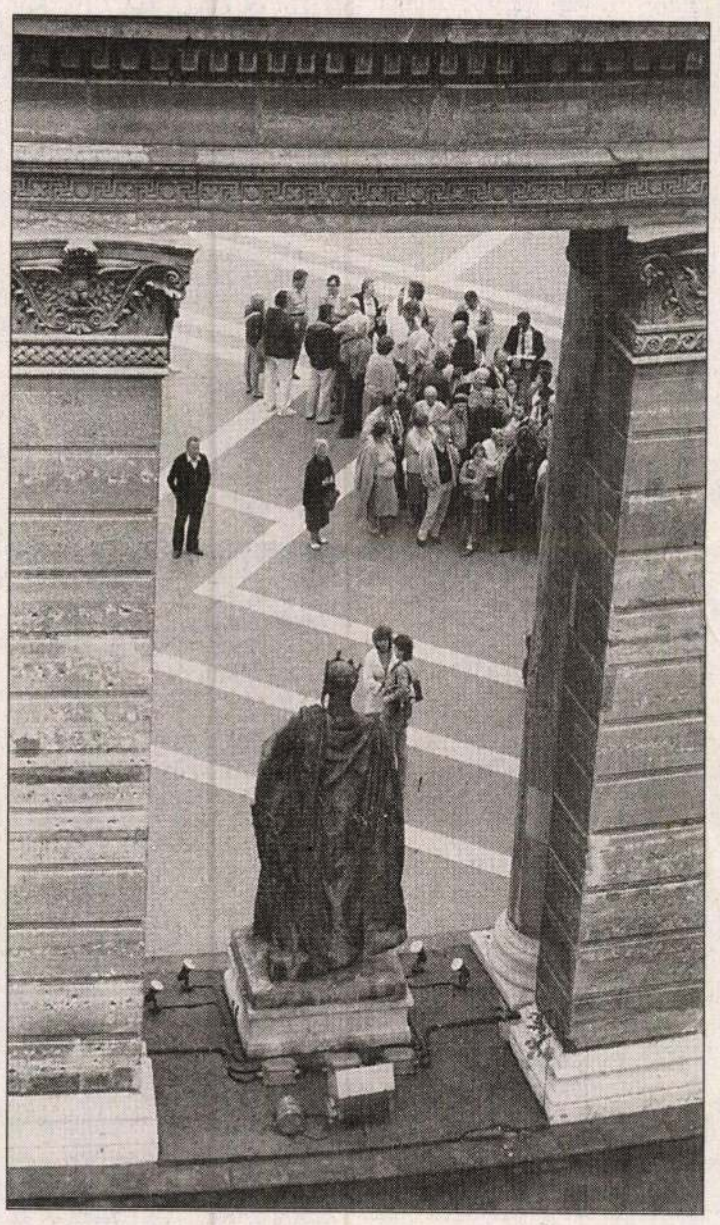

A királyszobrok állapota válságos SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Emlékmű-felújítás

A határozat, amely tulajdonképpen csak a millecentenáriumi ünnepségsorozat szervezeti vázát határozza meg, a fővárosi programok közül hármat emel ki: a Nemzeti Múzeumban rendezendő állandó kiállítást, a Hősök tere felújítását – különös tekintettel a rendkívül rossz állapotban lévő millenniumi emlékműre –, és a magyar iskola ezer évét felidéző programsorozatot. Ez azt is jelenti, hogy a költségvetés e három esemény költségeit állja, minden más ötlet finanszírozására pályázatot kell benyújtani. Valószínűnek látszik ugyanakkor, hogy a programok az „ötletgazdák" anyagi hozzájárulása nélkül nemigen valósulhatnak meg.

– A pályázat várhatóan február második felében jelenik meg – mondja Deme Péter, aki egyelőre csak sejti, hogy jó néhány fővárosi múzeum és a városligeti intézmények zöme is készül az ezeregyszázadik évforduló megünneplésére, így például – hírei szerint – a műszaki múzeum és a Mezőgazdasági Múzeum a millenniumi eseményeket feleleventő kiállítást tervez.

Pénzhiány

A pénzügyi alap szűkössége azonban szoros határokat szab a fantázia szárnyalásának. A legtöbb eddig felmerült ötlet ezért a városi környezet ünnepivé formálását, a történelmi múlt emlékeinek bemutatását célozza, de fontos elem a polgárok kreativitásának felébresztése is. Némileg enyhít ugyanakkor az iroda gondján, hogy a hatalmas összegre rúgó múzeumi rekonstrukciót – a hátralévő időben megújul a Nemzeti és a Szépművészeti Múzeum is – a kormány más forrásokból fedezi.

– A millecentenáris ünnepségsorozatot nemcsak előkészíteni, de lebonyolítani sem lehet anélkül, hogy együttműködnénk a többi, az 1996-ra tervezett rendezvény szervezőivel – véli Deme Péter, utalva az expóra tervezett programok legjavát megvalósítani hivatott „Vendégségben Magyarországon" eseménysorozatra és a turisztikai szakemberek azon törekvésére, hogy 1996-ot nyilvánítság a turizmus évévé.

A miniszteri biztos mindenesetre úgy gondolja, hogy a rendezvényeket legalább márciustól szeptemberig, azaz az idegenforgalmi szezonban, és nem néhány hétre „tömörítve" kell megtartani.

Ezredév

Mi több, már most úgy kell tervezni, hogy a millecentenárium éve egy folyamatnak ne a vége, hanem a kezdete legyen. 1996 után ugyanis csak négy év telik el, és 2000-ben megünnepelhetjük az államalapítás ezredik évfordulóját.

N. K. J.

Goldmann szobrai a Szegfű Galériában

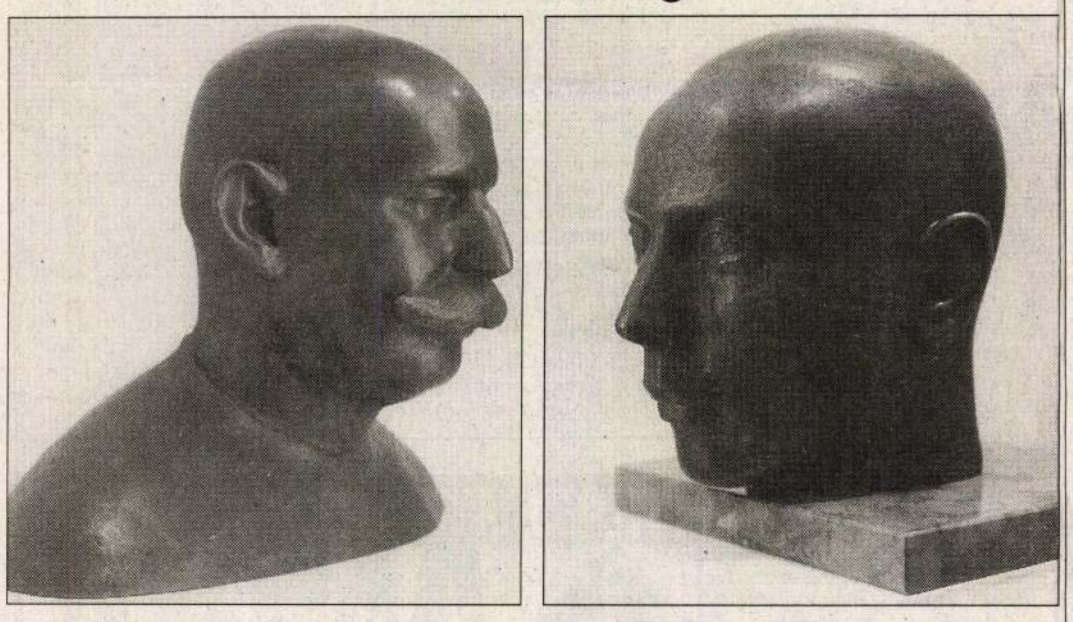

Alig kéttucatnyi plasztika, jórészt fejek: lányfej, férfifej, Anna néni és Korniss Dezső, aztán a szokatlan, konok önarckép és apja portréja, dús tömött bajusszal (képeinken). De a fejek mellett ott van a híres Horthy-csendőr is, a tömör és kikezdhetetlen, meg az ülő munkás fáradt mozdulata. A bronzalakok alkotója, Goldmann György kilencvenéves lenne, ha élne: pontosan ötven éve hunyt el. Nem véletlen, hogy a szocialista párt Köztársaság téri Szegfű Galériájában szerdán megnyitott emlékkiállítást két szervező is jegyezte. A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége és a Magyar Nemzeti Galéria jeleníti meg azt a két értéket, amely Goldmann rövid életét meghatározta – vélte Pogány Ödön Gábor, a galéria volt főigazgatója megnyitóbeszédében, aki szerint „a szociális felszabadulásért szervezkedő Goldmann kitűnő művész is volt, olyan, aki a számára szűkre szabott időben is teljes életművet alkotott". Az emlékkiállítást e hónap végéig láthatják az érdeklődők. BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Hagyomány

Medve Pál egyszer, még a kezdet kezdetén, minden különösebb nyomaték nélkül odaszólt Emmának: „Azt hiszem, vennünk kéne néhány cserepet." Emma persze, aki ekkor még nem ismerte fel a dolog valódi súlyát, felvetette, ugyan mi kifogása van párjának a muskátlik kinőtt tartói ellen, ott sorakoznak tucatszám az erkélyen. Medve Pál azonban csak a fejét rázta, és csöndes, tanító hangon magyarázta: „A paprikának csak a valódi cserép a jó." Magyarázatképpen orvosságos üveget vett elő a zsebéből, s a kupakot lecsavarva féltőn mutatta: ott lapultak a pergamenszínű paprikamagok, amelyek így, távolról szemlélve egészen veszélytelennek látszottak, ám Medve Pál szerint némi kertészkedés árán iszonytató erejű, gyilkos paprikákat voltak képesek növelni.

Medve gyakorlott mozdulatokkal nedves papírszalvétákat rakott egy kistányérra, aztán a teljesen halottnak tetsző magokat szépen elosztotta rajtuk. – Megkérnélek, hogy ezt most ne mosogasd el. Jó? – kérte Emmát, és igyekezett biztonságos, ám mégis napfényes helyet keresni a tenyészetnek. Eztán jöttek a várakozás napjai. Medve reggelente óvatosan pótolta az elpárolgott vizet, szottyogtatta a foszladozó szalvétákat, duruzsolt a magoknak. Úgy a második hét közepén Emma diadalittas ordításra ébredt: a magok engedelmesen kicsíráztak, ideje lett az ültetésnek. Medve elballagott a virágboltba, vett öt cserepet, jó drágán, de valódi olaszt. Hazament vele, teleengedte a mosogatót, óvatosan beleeresztette a cserepeket – a talján kerámiák szörcsögve szívták magukba a vizet. Mikor már sötétbarnák voltak, Medve újságpapírt terített a konyha kövére és behozta a virágföldet: a magokat ötfelé osztotta, minden cserépbe jutott belőlük majd' féltucat. Búcsúzóul meglocsolta őket, aztán elégedetten leporolta a kezét. Az ígérettel teli cserepek elfoglalták helyüket a nagyszoba és az erkély közötti ablakpárkányon.

Mire a nyár erőteljesebben belehúzott, kidugták a fejüket az első paprikapalánták – fegyelmezetten, cserepenként csak egy-egy. Medve Pál elégedetten figyelte őket, s mikor virágot bontottak, nem habozott az erre a célra vásárolt nyúlszőr ecsetével palántáról palántára szállva, zümmögve porozni. Természetesen a paprikáknak jutott a díszhely az ablakpárkányon, Emma dédelgetett, dúsan burjánzó szobanövényei hamarosan beköltöztek kényszerlakhelyükre a lakás árnyékosabb pontjain. A paprikák pedig meghálálták a kivételezést: fürtökben lógtak az apró ágakon. Az alig centiméternyi sárga csövecskék őszre mérges pirosra, majd mélyvörösre fordultak; Medve Pál árgus szemekkel figyelte őket, s amikor ráncosodni kezdtek, körömollóval elcsippentette a szárukat, majd cérnára fűzve a radiátor fölé akasztotta száradni.

Emma atyja épp akkor tette náluk tiszteletét, amikor Medve az első tíz csőre elégedett sóhajjal rácsukta a kaviáros doboz tetejét. El is vitte mindet nyomban, látva, hogy van még a palántákon bőven: roppant mód kedvelte ugyanis az erőset. Vasárnap aztán, a családi ebédnél huncut mosollyal fogadta őket: „Tettem ám a levesbe a paprikátokból" – mondta. Igaz, ezt talán nem is kellett volna mondania. Emma, aki a levesben főtt zöldségek nagy barátja volt, épp csak hogy bele tudott kóstolni az első szál sárgarépába, lila arccal kezdett köhögni máris. Elég volt néhány kanál az aranyló húslevesből, hogy ingujjra vetkezzék a család, az előrelátóbbak pedig eleve nem kértek tormát az omlós főtt marhához. „Aztán mennyi terem ebből egy évben?" – kérdezte a papa Medvétől, amikor végre levegőhöz jutott. „Elég sok, mert úgy látszik, ez az öt tő teremni fog még a télen is" – válaszolta Medve. „És el is fogyasztjátok?" – sikkantott rémülten a mama. Medve azonban megnyugtatóan mosolygott. „Ugyan, én egyáltalán nem bírom az erőset" – mondta.

Érezve azonban, hogy a senki által ki nem mondott kérdés ott lebeg fölöttük a konyhában, kis vállrándítással hozzáfűzte: „A paprika – hát az egyszerűen hagyomány."

N. Kósa Judit

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1966 DEC 10

1021

ÖRÖKSÉG ÉS PÉLDA

A Goldman György-emlékkiállításról

A fasiszta barbárság áldozata lett Goldman György, a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa, a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legnagyobb reménysége, a szocialista realista szobrászat első úttörője hazánkban.

A fasisztaellenes magyar szabadságharcost 1942-ben a magyar királyi honvédvezérkar főnökének különbírósága életfogytiglani fegyházra ítélte és 1944. október 22-én, a Margit körúti katonai fogház rabját, számtalan elvtársával együtt, a nyilas fasiszták kiszolgáltatták a német fasisztáknak, akik hazánkat megszállva tartották és a foglyokat a Vörös Hadsereg diadalmas előnyomulása elől a hitleri Németországba hurcolták. Goldman György a dachaui megsemmisítő tábor poklában pusztult el, közvetlenül a felszabadulás előtt. Sírja ismeretlen. Nevét az ország felszabadulása után a magyar ifjúság aranykönyvébe iktatták, a Szabadság-rend ezüst fokozatával tüntették ki, vértanúink között szerepel, márványtáblák hirdetik emlékét azoknak sorában, akik odaadó, meg nem alkuvó erőfeszítéssel életüket áldozták a munkásosztály felszabadításáért, népi demokráciánk megteremtéséért.

Goldman György azonban mint művész is halhatatlan. Szobrai új fejezetet nyitnak a magyar művészet történetében, alkotásait — közkincsként — a Magyar Nemzeti Galéria őrzi.

1904. december 21-én Vecsésen született. Kultúrforradalmunk példaadó kezdeményezéseként most a Vecsési Községi Tanács állít szülöttjének méltó emléket. A szülőhely, Vecsés község, lehetőséget nyújt, hogy egy emlékkiállítás keretében ismét együtt láthassuk Goldman György művészi pályájának fennmaradt eredményeit.

Goldman György, mint elismert polgári művész, 1932-ben csatlakozott a munkásmozgalomhoz. Ebben az időben már tagja volt az Új Művészek Egyesületének és a Képzőművészek Új Társaságának, több jelentős kiállításon szerepelt, a művészetkritikusok szemmel tartották és elismerően nyilatkoztak alkotásairól. Mint az illegális kommunista párt tagja, egyik alapítója, mindvégig legaktívabb harcosa, végül vezetője is az első magyar kommunista képzőművészsejtnek, amely a Szocialista Képzőművészek Csoportját szervezte és irányította.

A kommunista sejt művésztagjai művészi tudásukat is a párt szolgálatába állították és az egyre élesedő osztályharcban a képzőművészet eszközeivel is gazdagították a munkásmozgalom fegyvertárát. A Szocialista Képzőművészek Csoportja kísérletet tett a haladó művészet nemzeti, fasisztaellenes egységfrontba tömörítésére, a munkásság és a művészet közti szakadék megszüntetésére és — hazánkban első ízben történt ez — a szocialista realista művészetet tűzte ki célként maga elé.

A kiállításról a művész több jelentős műve, sajnos hiányzik. Eltűnt az 1940-ben alkotott Marx-fej, Munkáslány-síremlékét a csepeli temetőben annak idején nyilas merénylők zúzták szét. S még a szegedi Csillagbörtönben faragott Felszabadulás című arasznyi női aktja a felszabadulás után, egy kiállítás alkalmával elkallódott. De a tárlat — a pótolhatatlan és a még lappangó alkotások nélkül is — áttekintő képet ad Goldman György sokrétű, gazdag művészi életművéről.

1924-ben a Képzőművészeti Főiskolán Kisfaludi Strobl Zsigmond tanítványaként kezdte Goldman művészi pályáját. *Fiúfej* szobrával már 1926 márciusában szerepelt a KUT kiállításán. 1926 őszén külföldi tanulmányútra ment Párizsba, ahol *Önportréja* készült, amely az anyaszült meztelenre vetkezett embert juttatja kifejezésre és általános nagy formára törekvést időtlen igazságkeresését tükröz. Az emberi humánumot juttatja érvényre ebben a munkájában is, gyöngédségével, egyszerűségével.

1929-ben készült életnagyságban mintázott műve: a *Munkás*. Az embert kereste mintázás közben és szemben találta magát a társadalmi problémákkal. A Munkás a történelem porondján megjelent osztály öntudatos erejét is képviseli. Az alakon a nadrág, a cipő csak kellékek, szobrászi eszközök, így kap hangsúlyt a kezek leszorítottsága és az értelmes fej. Goldman az erőt bontja ki az anyagból, az életszerűséget öntudattal gazdagítva. Nem stilizál, az anyag adta játékosságokat mellőzi, tömörségre törekszik, tényeket tár fel.

A Könyöklő munkás.

Goldman a valóságot áhította: szemben állt a naturalizmussal és elkülönült a proletkultos, merev, statikus formalizmusoktól. Az élet és a valóság szeretete vezette új, nagy felismeréshez. Nem a valóság felszínét nézte csak, nem mozdulatlanul, megváltoztathatatlanul érzékelte a valóságot, hanem összefüggéseivel, alakulásával együtt, hogy a teljesebb valóságot tükrözhesse és a fejlődés irányában hasson. Sohasem válik nála öncélúvá a forma: műveiben mindig az eszmei mondanivaló az elsődleges, a kifejezés formáinak meghatározója és kifejeződési formái viszsza is hatnak az eszmei tartalom tömör, monumentális érvényesüléséhez.

A *Könyöklő munkás* is az elszántságot, a keménységet, az erő tudatát, a proletariátus erőtől duzzadó készülődését tükrözi. A leegyszerűsítés, a keményebb formák, a szögletes vonalvezetés a monumentalitást fokozza.

A *Horthy-rendőrben* a magyar fasiszta diktatúra végrehajtó közegét ragadta meg, egyéniesítve és gondosan feltárva a rendszer lényegét is. A figura kifejezi a parasztlegényt, akit beidomítottak a burzsoá állam őrzőjévé. Szatíra ez a hústömeg: ijesztő, és mégsem félelemgerjesztő. Goldman nem gúnyolja, csak lenézi: leleplezi. A kis fej a trabális testen kifejezi a groteszkségét. Ellentétben a Könyöklő munkás monumentalitást teremtő elnagyolásaival, e kis, zömök figurában Goldman a részleteket is érzékelteti, a test formáit, a térdhajlásokat, mindenütt kihozva a hústömeg puhaságát. A nép szemével látja és láttatja a Horthy-rendszer gyűlölt, a mindennapi életben minduntalan felbukkanó népellenes szimbólumát. Egyszersmind optimizmusa hatja át ezt a szobrot; mindig derűs egyéniségén át tükrözi a valóságot, s a forradalom legyőzhetetlenségének biztos tudatával kemény ítéletet is fejez ki.

Az életábrázolás iskolájának a portrészobrászatot tekintette. A szocialista realista szobrászat útját kereste ezen a területen is. Nem arra törekedett, hogy egyszerűen csak beszámoljon portréiban a modelljeiről: az embert tanulmányozta, és az összefüggéseket elemeire bontotta; anyagában azonban nem a részleteket hangsúlyozta, hanem összefüggéseiben építette fel az emberi arcot, ebből árad alkotásainak életvalósága.

Goldman nem másol, nem utánozza az életet: újjáteremti a maga szemléletén átszűrve, anélkül azonban, hogy saját énjét külön is hangsúlyozná. Nem látomásokról számol be, nem eredetieskedő. Mindig állást foglal portréiban, és sohasem elégszik meg a valóság puszta megismerésével, a valóság reprodukálásával. Portréiban a reprodukált valóság megváltoztatott valóság is, nem torzított vagy szépített, nem egy-egy részletet hangsúlyozó kiszakított valóság. Goldman portrészobrászata művészi egyéniségének lírai kifejezője is, érzelmi hitvallás: vádolni és szeretni képes.

A politikai munka állandó gyakorlata fejlesztette ki Goldman elvi és művészi tisztánlátását. Munkásságának nagy tanulságát abban is látjuk, hogy sohasem fogadta el azt a felfogást, amely szerint a politikai harc visszahúzza a művészt; ellenkezőleg, mindig úgy érezte, hogy gazdagította gondolat- és érzésvilágát. A társadalmi munka tapasztalatai gazdagították, fejlesztették, és nem rövidítették meg művészi munkáját. Soha nem fejlődhetett volna a valóság felismerése terén annyira, mint a politikai harcokban. A társadalmi harc szolgálata nem csökkentette művészi képességeit, átformálta szívét, lelkét, öntudatát, nem szegényedett művészi gondolatokban sem.

A két világháború közötti magyar szobrászat e legjelentősebb egyéniségének munkássága bizonyíték arra, hogy már a Horthy-fasizmus küzdelmes évei alatt akadtak magyar művészek, akik munkájukkal és több művészetelméleti kérdésben a marxista—leninista művészetelmélet és -gyakorlat magyarországi győzelmét egyengették. Ha végigtekintünk Goldman György művein, művészi és politikai magatartásán, úgy bátran mondhatjuk: igazi pártos művésznek nála alig lehet méltóbb példaképe.

Vértes György

+4 ÓRA

Ezen a héten azon töprengtünk, mit kezdünk majd azzal a plusz négy órával, amennyivel több lesz a szabad időnk, ha majd, szerencsére általában csak 2—3 év múlva, bevezetik a 44 órás munkahetet. A szabad időt a munkaidő csökkentése révén nyerjük. Az eddigi 48 óra helyett csak 44-et fogunk tartózkodni munkahelyünkön. Kérdés: a 44 órás munkaidőből mennyit fogunk dolgozni? Ha többet, mint eddig a 48-ból tettük, még mindig elég kipihenten indulhatunk pihenni.

Mi azonban most munkaidőben vagyunk — ki beszél nálunk munkaidőben a munkáról? Vi-

szont szabad időben, eszpresszók mélyén, baráti összejöveteleken, fuballmeccsek szünetében megvitatjuk, mit kellene tenni munkaidőben. Most munkaidőben vagyunk. Ezért ejtsünk szót a szabad időről, arról a bizonyos plusz négy óráról.

Ha elgondolja az ember, nem lesz könnyű dolgunk, ha még négy órával többet kell munkahelyen kívül töltenünk. Nálunk a dolgozók szeretik vállalatukat, második otthonuknak tekintik. Ráadásul ennek a második otthonnak számtalan előnye van az első otthonnal szemben. Mindenekelőtt nem kell lakbért fizetni, nem kell fűteni, nem hozzák a gáz- és villanyszámlát, a telefonszámlát — mindez a rezsi a vállalatot terheli. A második otthonunkban nyugodtan elővehetjük a dugi százasunkat, s meghívhatjuk egy feketére a büfébe a szép Juhásznét, aki első otthonában morcos, de második otthonában bájosan mosolyog. Végül pedig első otthonunkban gyakran unatkozunk, ezzel szemben munkahelyünkön ez nem történhetik meg velünk. Akad ott bőségesen szórakozás. Van könyvbizományos, tehát böngészhetjük a könyveket. Van totó-lottó árusítás, vagyis próbára tehetjük a szerencsénket. Ott a szép Juhászné, akinél szintén szerencsét próbálhatunk. És végül ott kapjuk kézhez a legújabb minisztériumi, vezérigazgatói, igazgatói, főmérnöki, művezetői stb. utasításokat, körleveleket — van cirkusz is.

De mit csinálhat az ember szabad idejében?

Járhat futballmeccsre, vagy megnézheti a televízión. És másnap aztán feldúltan megy be a munkahelyére. Ez a Mazzola sokkal jobban idegesíti az embert, mint Mazsola a Manókát. Nézheti a televíziót akkor is, ha nem meccset közvetít. Nézheti, de minek? Most tessék elképzelni: még heti négy órát nézzük ezt a műsort? Ráadásul a televízió is gondban lesz, ha több műsort kell adnia. Egyáltalán: a televízió mindig gondban van, ha műsort kell adni. Ugyebár a filmek hosszúsága nem változik, mit lehet majd tenni? Van megoldás: hosszabb bevezetőket kell tartani.

Persze, a plusz négy órából kimehetünk majd a szabadba. Sporttal edzhetjük majd esendő testünket, pihenéstől tépett idegeinket. Ilyen idegmegnyugtató sport a horgászás.

Hogyan fogják bírni ezek a mai kártyák a plusz négy óra horgászást? És mindjárt itt egy rejtély. PVC-ből csinálnak horgászzsinórt, olyant, ami sohasem szakad el. PVC-ből csinálnak kártyát, amely azonnal elszakad. Talán azért, mert a horgásztanyákon a kártyák nagyobb megterhelésnek vannak kitéve, mint a horgászzsinórok?

Aki nem a természet lágy ölét kedveli, járhat eszpresszókba, étermekbe. A vendéglátóipar máris rájött, hogy több idejük van az embereknek. Ezért aztán elszórakoztatja őket. Megnyílt például a Postakocsi, ahol XVIII. századbeli stílus várja a vendégeket. Nem, nem a pincérek modora XVIII. századbeli, hanem a bőrzekéje. Mindenesetre mindenki a múltba révedhet, miközben a jövőre gondol. A jövő hétre, amikor meg kell spórolnia, amit ma elmulatott. A vendéglátóipar bizonyára a jövőben is rendkívül ötletes lesz. Állítólag nemsokára szupermarkec is nyílik.

De hát miért menjen az ember szabad idejében a vendéglátóiparhoz, amikor otthon is megszabadítják a pénzétől? Az ember abban a plusz négy órában többet foglalkozhat majd a családjával. Lakáskultúránk egyre fejlődik — amióta a hintaszék is bevonult a modern lakásba, öröm a családi élet. Hol a férj a feleséget, hol a feleség a férjet ülteti bele a hintába. Hinta-palinta... Hintázunk ma többet, mint tegnap.

A gyerek hadd tanuljon, amíg mi hintázunk. Az iskolában szó sincs csökkentésről. Hogyisne, ezeket a tapasztalatlan gyerekeket csupa rosszra csábítaná a megnövekedett szabad idő. S különben is, a haladó pedagógia igyekszik boldog felnőtteket nevelni. S gondoskodik arról, hogy amikor a gyerek felnő, ne sirja vissza a gyerekkorát.

A megnövekedett szabad időben ezenkívül még túlórázhatunk is. A túlóra több pénzt jelent, amit ráadásul el sem költhetünk, mert amikor az ember túlórázik, már zárva van a vállalati büfé, s a Munka Törvénykönyve íratlan paragrafusa értelmében a szomszédos eszpresszóban üldögélni csak a rendes munkaidőben szabad, túlóra idején erkölcstelen és veszélyes.

Az ördög vigye el, munkaidőben vagyunk, s megint a munkáról beszéltünk, ahelyett, hogy a szabad idő örömeit taglaltuk volna. Különben is egy negyedóra múlva lejár a munkaidőnk, s még kezet kell mossunk.

Mossuk kezeinket, s azt kérdezzük: tessék mondani, mikor is fogunk mi heti 44 órát dolgozni?

Írta: **Pintér István**
Rajzolta: **Mészáros András**

sakk

A most lezajlott sakkolimpia döntőjének utolsó fordulójában a magyar csapat Romániával, első táblás versenyzőnk, Portisch Lajos nagymester a néhány év előtti ifjúsági világbajnokkal, a 22 éves Florin Gheorghiuval került szembe. Gheorghiu éppen az előző fordulóban győzött — ez egyetlen vereséget elszenvedett — amerikai élversenyző, Bobby Fischer ellen. Nagy volt a mérkőzés tétje, Portischnak magának is volt még „adóssága" fiatal ellenfelével szemben. Portisch kitűnően készült. A néhány nap előtti Uhlmann—Gheorghiu játszmához képest újítást alkalmazott és hamarosan döntő előnybe került.

ELFOGADOTT VEZÉRCSEL

Portisch Lajos—F. Gheorghiu

Havanna, 1966.

1. d4, d5 2. c4, dc: 3. Hf3, Hf6 4. e3, g6 (Ritkább folytatás, amelyet régebben Szmiszlov nagymester játszott. A Grünfeld-védelemhez hasonló változatokba tereli a játékot.) **5. Fc4:, Fg7** (Nagy hiba lenne 5. —, Fg4? 6. Ff7:†, Kf7: 7. He5† miatt.) **6. 0—0, 0—0 7. Hc3, Hfd7!? 8. e4** (Egy Polgár—Gheorghiu, Főiskolai VB, Örebro, 1966 játszmában itt 8. Ve2, Hb6 9. Fb3, a5 10. Bd1, a4 11. Fc2, Hc6 12. He4!? jött, bonyolult játékkal, melyben sötét végül felülkerekedett.) **8. —, Hb6 9. Fe2, Fg4 10. Fe3, Hc6** (A Grünfeld-védelem Szmiszlov változatához hasonlóan sötét ellentámadása a d4 gyalog ellen irányul. Az említett változatban azonban a világos vezér b3-on áll.) **11. d5, Ff3: 12. Ff3:, He5 13. Fe2, Hec4 14. Ff4, c6**

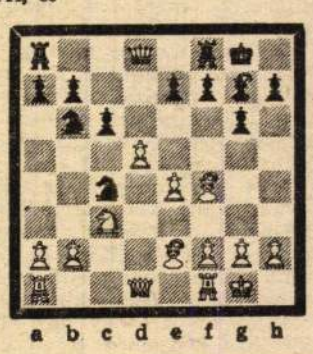

(Eddig azonos az említett Uhlmann—Gheorghiu játszmával, amelyben 15. Fc4:, Hc4: 16. Ve2 után sötét viszonylag könnyen kiegyenlített és döntetlent ért el.) 15. dc:!, bc: (Jobb alighanem 15. —, Vd1: és csak azután 16. —, bc:) 16. Vc2!, Hb2:? (Látszólag gyalogot nyer, mert 17. Vb2:-re Ha4! visszanyeri a tisztet. Világos azonban tovább számított.) 17. Fa6!, Vd7 (Fenyegetett **18. Fb7** minőségnyerés, az orvosság azonban rosszabb, mint a betegség. Most a b2 huszár kerül bajba.) **18. a4!, H6c4** (18. —, H2c4-re 19. a5! tisztet nyer.) **19. Ba2!, Bad8 20. Fc1!, Hd3 21. Fc4:, Hb4 22. Vb3, Ha2: 23. Ha2:, Bb8** (A küzdelem tulajdonképpen eldőlt, világos anyagi előnye döntő.) **24. Vc2, Bfd8 25. Hc3, Bb4 26. He2, e6 27. h3, c5 28. Fb5, Vb7 29. Vc5:, Ff8 30. Vc3, a6 31. Fc6, Vc8 32. Fg5, Bb6 33. Fd8:, Bc6: 34. Vf6, e5 35. Vh4, Bc2 36. Hg3, Vc4 37. Ff6** sötét feladta.

turiszti

Módosították az orszá

Különböző okok szükségessé tet-
ték a kék túra útvonal egye
szakaszainak módosítását. Sajno
az okok között szerepel felelőtle
személyek garázdasága, rosszin
dulata is, akik az útvonalon elhe
lyezett igazoló bélyegzőket ismé
telten eltüntették, a megóvás
szolgáló kis ládát tönkretették
így anyagi és erkölcsi kárt okoz
tak a szövetségnek és a túrázók
nak egyaránt.

Az országos kéken ma már e
rek túráznak. Népszerűsége nap
ról napra nő. Olyanok is akad
nak, akik másodszor, harmadszo
járják végig a 900 kilométeres
utat, mely a szép élmények, ren
geteg látnivaló mellett végül a
kéktúra-jelvény elnyerését is je
lenti.

Ennek az útvonalnak egy részét
a közelmúltban a *Cserhát-hegy*
ségben megváltoztatták. Az új jel
zés *Nemti-puszta* felett kapcso
lódik a régihez. Innen a *Sasbérc*
nyugati oldalán halad tovább,
majd az *Imre-tetőn* át leereszke
dik egy nyeregbe. A *Tengerszem*
nek nevezett mocsaras, lápos te
rület után a *Szúnyog-hegy* tetejé
re visz. Út nélküli, sűrűn jelzett

M.D.K.

Goldmann György szobrász

Müve a Szépmüvészeti Muzeum szobrgyüjteményében

Önarckép,

Szépmüvészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 206.1.

Goldmann György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 DEC 21

ÚJ SZÓ

1021

■ 1490-ben született THOMAS MÜNZER, az 1524—25. évi német parasztfelkelés vezetője (†1525) ■ 1639-ben született JEAN RACINE, a francia drámairodalom klasszikusa (†1699) ■ 1872-ben született PROKOP TOMAN cseh író és művészettörténész (†1955) ■ 1904-ben született GOLDMANN GYÖRGY szobrász, a munkásmozgalom harcosa (†Dachau, 1945) ■ 1952-ben halt meg VLASTIMIL BOREK, a CSKP áldozatkész funkcionáriusa (szül.: 1886).

Goldman György

Letartóztatták és sulyos fegyházbüntetésre itélték. Dachauban és környékén pusztult el Goldman, Kondor és Rusznyák.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 107.l.

M.D.K.

Goldman György szobrász

Könyökló munkás, 1934, repr.

Bp. MNG

Aradi Nóra: Képzőművészet és közönség, Bp. 1961.

39. kép 227.1.

Goldman György szobrász

40 éves korában halt meg a dachaui koncentrációs táborban

hunkás (szobor, szepró)

Magyar Hírlap 1966 IV. 16

Goldman György

A Révay Dezső vezet ésével alakult fotomontázs csoport munkájában résztvett.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 6.l.

Goldman György

Mindvégig a párt tagjaiként dolgoznak: Háy és Goldman.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 55.l.

XII.7.19.3o./5/RH. Goldman

TV Hiradó.

1021

-1904 december 21-én Vecsésen a vasuti állomás épületében szüle
tett Goldnam György szobrászmüvész. Szobrászi adottságai már a
középiskolában megmutatkoztak. A főiskolán Kisfaludy Stróbl tanitvá
nya volt .A 3o-as évek végén már vezetője volt az illegalitásban
müködő kommunisták magyarországi pártjának. 1942-ben Horty pribék
jei letartóztatták. Hetekig kinozták,hogy vallomásra kényszerit
sék. Szembesitették tuszként elhurcolt édesanyjával, akinek 62
éves korára nem törődve sulyosan bántalmazták. Utolsó levelei
ben melyet szeretett édesanyjának küldött, vigasztaló szavakkal
üzent barátainak ,ambertársainak.

/a levél felolvasása./

-A viszontlátásra már nem kerül sor. A dachaui koncentrációs tábor
ban ért véget fiatal élete. Emlékét müvészetét a ma megnyilt kiálli
tás őrzi szülőfalujában.

Budapest, .
Telefon: 188-2[illegible]
1900 NOV
VILÁGOSSÁG
Goldman György

Emberi szó

PABLO NERUDA

BÉKE
A LESZÁLLÓ ALKONYATOKNAK

Béke a leszálló alkonyatoknak,
béke a hídnak és béke a bornak,
béke az engem kereső betűknek,
melyek véremből sarjadva, befonják
a régi dalt földdel és szerelemmel,
béke a városnak reggel felé,
mikor ébred a kenyér, béke a
Mississippinek, a gyökerek folyamának:
béke a testvérem ingének, béke
a könyvben, akár egy égi pecsét,
béke a nagy kolhoznak Kijevben,
béke itt és mindenütt a halottak
porának, béke a fekete vasnak
Brooklynban, béke a levélhordónak,
aki házról-házra jár, mint a nap,
béke a futóka táncos hajladozását
tervező koreografusnak,
béke jobbkezemnek, amely csak
egy kedves nevet szeretne leírni:
béke az önkénél titokzatosabb
boliviaiaknak, béke, béke,
hogy megházasodhass, béke a Bío-
Bío minden nagy fűrésztelepének,
béke a szabadságharcos Spanyolország
megszaggatott szívének,
béke a Wyoming-i múzeumnak,
ahol a legkedvesebb volt
az a kis szívhímzésű párna,
béke a péknek s minden szerelmének,
s béke a lisztnek, béke minden
sarjadni kész búzaszemnek a földben,
minden lombot sóvárgó szerelemnek,
béke mindennek, ami él: béke
minden földeknek és vizeknek.
Én búcsúzom is, visszatérek
lakomba, álmaim közé,
vissza Patagóniába, ahol
a fészerek oldalát szél csapkodja
és jeget fröcsköl az Óceán.
Csak egy költő vagyok, ki mindenkit szeret,
s bolyongva járom e szeretett világot:
hazámban tömlöcre vetik a bányászt
és zsoldosok diktálnak a bíráknak.
De én szeretem fagyos kis hazámat
legutolsó kis gyökeréig.
Ha száz halált kellene halnom,
ott szeretnék meghalni én:
ha százszor kellene születnem,
csak ott szeretnék megszületni,
a vad araukán fenyők közt,
a déli szél fergetegében,
az újonnan vett harangok alatt.
De ne rólam beszéljünk.
Beszéljünk az egész világról
és csapjunk az asztalra szeretettel.
Nem akarom, hogy újra csak vér
itassa a kenyeret, a babot,
a zenét; én azt akarom, hogy
jöjjön velem, a bányász, a leányka,
a jogász és a tengerész,
a kedves babakészítő,
menjünk el a moziba s aztán
igyunk egy pohár jó vörösbort.
Nem hozok én semmi megoldást.

Azért jöttem, hogy énekeljek
s hogy te is énekelj velem.

Somlyó György fordítása

1021

Goldman György: Könyöklő munkás

egyházi kötelékek más jellege miatt valamivel szélesebb tud lenni, és így kevésbé fenyegeti, hogy esetleg szektává szűküljön. Példaként pedig *Angliára* hivatkozott. Az angol teilhardistákkal való vézelay-i találkozásaink alapján ugyanez a vélemény alakult ki bennünk. Különben az angol teilhardisták idei konferenciáikon szintén teret nyitnak a marxistákkal való dialógusnak, s ugyanebben a szellemben remélik, hogy eljövendő konferenciájukon a népi demokráciákból is részt vesznek marxisták.

Úgy tűnik, hogy a baloldali teilhardista irányzat szélesedik, s ezt a kereszténységen belül jelentkező reformtörekvések részének kell tekintetnünk, a katolicizmuson belül pedig ez kétségtelenül a legjelentősebb, és legtöbb perspektívával bíró neomodernista irányzat. Ezt a véleményünket különben a teilhardistákkal való beszélgetéseink során is kifejtettük. E beszélgetések alkalmával felmerült a népi demokráciákban jelentkező teilhardizmus marxista értékelésének kérdése is. A válasz során rávilágítottunk arra, hogy az eltérő feltételek bizonyos fokig eltéréseket eredményeznek az irányzatban, és így az értékelésben is. Ez azonban nem változtat a lényegen, amely azonos marad. Nem szabad elfelejteni, hogy a szocializmus építése során hosszú időre számolunk a vallás létével. (A vallás erőszakos felszámolási kísérlete idegen ugyanis a marxizmustól, s erre vonatkozóan Engelsre hivatkozhatunk, aki az ilyen jellegű követeléseket gúnyosan és élesen ítéli el az Anti-Dühringben, porosz és bismarcki „szocializmusnak" nevezve ezeket. A közvetlen konfliktusok a történelem során az egyház társadalmi szerepéből fakadtak, és reakciós politikájából, nem pedig másból — legalábbis a szektás, dogmatikus gyakorlattól eltekintve nem. Az ideológiai küzdelem pedig önmagában nem jelent erőszakos felszámolási kísérletet, amennyiben fegyvere a meggyőzés.) Ha tehát a vallás létével számolunk, akkor a szocializmus érdekének egy olyan vallási forma felel meg, amely lehetővé teszi a hivőknek, hogy bekapcsolódjanak a szocializmus építésébe. A vallás elhalásának történelmi folyamata oly módon megy végbe, hogy az emberek saját kezükbe veszik sorsukat. Ez pedig éppen a szocializmus (majd a kommunizmus) építésébe való bekapcsolódás során valósulhat meg. Ezért azt, hogy az integrista típusú vallásosságot baloldali teilhardizmus váltja fel, a marxizmus a népi demokráciák esetében is pozitívan értékelheti.

ÉPPEN EZEK A TÉNYEK képezik az alapvető okot, amiért *az integrizmus újra támadást kísérelt meg a neomodernista irányzatok és a teilhardizmus ellen.* Persze nem ez az egyetlen ok. Hiszen nem szabad megfeledkezni azokról az elvi következményekről sem, amelyek a teológiának a természettudományos evolúció-elmélethez, s a haladás gondolatához való alkalmazkodásából fakadnak. Különösen akkor nem, amikor ennek következtében nem egy hivatalos klaszszikus teológiai nézetet és dogmát bontanak meg vagy tolnak félre. Éppen a vézelay-i konferencia idején ismertette a *Le Monde* c. francia polgári lap *Ottaviani* bíborosnak a püspökségekhez címzett (július 24-i keltezésű) levelét. Ebben a l

intézett az újítók ellen, részben még a II. vatikáni zsinat határozata ellen is.

A levélben tíz veszélyes nézetet bélyegzett meg, köztük olyanokat, mint az, amely azt állítja, hogy a dogmatikai formulák alá vannak vetve a történelmi fejlődésnek, és objektív tartalmuk is változik; az, amely szerint az igazság nem változatlan és abszolút, hanem a történelem és a fejlődés ritmusának van alávetve; az, amely Krisztust a „természet" vagy a „személyiség" fogalmával azonosítja; azokat, amelyek „lekicsinylik" az eredeti bűn dogmáját, és annak tridenti megfogalmazását. (Főképpen azokat emeltem ki, amelyek a teilhardista nézeteket is érintik.) *H. Fesquet* kommentárjában ezzel kapcsolatosan arra utal, hogy *a levél tulajdonképpen a zsinat által elvetett sémák álláspontját eleveníti fel.*

A jelenlegi helyzetben persze kevés a valószínűsége annak, hogy az integristák megújuló támadása visszaszorítsa az egyesek által „neomodernistáknak" nevezett irányzatokat. Éppen ellenkezőleg, ezek erősödésére számíthatunk. Ne feledjük azonban, hogy az integrizmus szeretné a dialógust is valahogy felszámolni. Az, hogy ez utóbbi kérdésben ne a reakció győzzön, az rajtunk, marxistákon is múlik, jelenlétünkön és részvételünkön. A helyzet ismerete alapján azonban a dialógus további kiszélesedését várhatjuk, s azt, hogy a párbeszéd újabb fórumokat is fog magának teremteni. Ezt mutatja a Teilhard de Chardin Társaság fejlődése is, akárcsak a Paulus Társaság további tervei — hogy csak e két legfontosabb fórumra utaljak.

TORDAI ZÁDOR

1966 APR

1021

Goldman György

MUNKÁS

Goldman György szobrászművész, több társával együtt, a Kommunisták Magyarországi Pártjának utasítására alapította meg a Szocialista Képzőművészek Csoportját, amely a legnehezebb körülmények között, a Horthy-terror és az egyre veszedelmesebben ténnyé vált második világháború véres napjaiban küzdött a szocialista művészetért, a szocialista realizmus diadalra juttatásáért. Goldman György odaadóan állította művészetét a munkásosztály szolgálatába, bizonyítva, hogy a szocialista realizmus igénylése és szükségessége korántsem szólam, hanem gazdag, ösztökélő lehetőség a modern, pártos remekművek megszületéséhez. Életműve, amelyben fent bemutatott szobra az egyik legjelentősebb helyet foglalja el, a magyar képzőművészet legélőbb, haladó hagyományai közé tartozik. A művész szinte még fiatal, alig negyvenéves volt, amikor a fasizmus az életére tört és megölte a dachaui koncentrációs táborban. Akkor is, ha nincs semmiféle évfordulója, érdemes rá emlékeznünk, nemcsak ma, hanem minden nap.

FORT BENNING

Az Egyesült Államokban a gyermektápszertől a képviselőjelöltekig mindent reklámoznak. Mint képeink mutatják, a borzalmat, a brutalitást, a szörnyűséget is.

Ezek a felvételek ugyanis, nyilvánvalóan a Pentagon jóváhagyásával, az USA területén, pontosabban az Ohio-állambeli Fort Benningben készültek és azokat a kiképzési módszereket hivatottak népszerűsíteni, amelyekkel a Vietnamba induló katonákat készítik fel.

Nem tudni azonban, kit győz meg s meggyőzhet-e egyetlen amerikai polgárt is a fényképriport?! De menjünk tovább: egyáltalán miről győzheti meg Mr. Smith-t, amikor látja, hogy a kiképzők torkonragadják a rekrutát, vagy végiggyalogolnak a sorban fekvő katonák gyomrán és kezén?!

A Dél-Vietnamban garázdálkodó amerikai katonák hirhedtek brutalitásukról, mint a nyugati tudósítók egyöntetűen megállapították. Ugyanezt dokumentálják a dél-vietnami „tevékenységükről" a nyugati lapokban megjelent „szenzációs fotók" is.

Amikor tehát a Dél-Vietnamba induló speciális amerikai egységek speciális felkészüléséről enged képes beszámolót közzétenni a Pentagon — még ha a kommentátor azt is magyarázza, hogy ily módon készítik fel a katonákat esetleges fogságbaesésükre, az amerikai imperializmus tulajdonképpen saját gyalázatos kelepcéjébe esik. E képek nyomán még világosabbá válik, hogy a hivatalos magyarázkodások szerinti „esetleges" meg „egyedi" brutalitások honnét fakadnak. Nem azért állított fel ugyanis az USA több milliós költséggel kiképzőtábort, hogy katonái esetleges fogságbaesésével törődjék. Fort Benningben arra az időre készítik fel ezeket a katonákat, amikor speciális feladatokat látnak el: falvakat égetnek fel és minden emberi képzeletet felülmúló barbársággal kínozzák meg a kezükbe esett hazafiakat!...

Alea iacta est,

AVAGY

mögötti viaskodásba. Nemcsak helytelenítette a francia lépést, nemcsak „tántoríthatatlan hűségéről" biztosította a NATO-t és természetesen az Egyesült Államokat is, hanem kifejezésre juttatta: hajlandó nagyobb anya-

Goldmann György szobrász M.D.K.

1904-ben született Vecsésen,
Kiállitás müveiből Vecsésen

Goldmann György emlékkiállitás

Magyar Nemzet 1966. dec. 8. 4.1.

M.D.E.

Goldmann György szobrász

Müveiből kiállitás szülőföldjén, Vecsésen.

A vecsési tanács Goldmann Alapitványt hirdet meg.

Egyxxxxxxx fennmaradt monumentalis alkotását

a Munkást bronzba öntve felállitják Vecsésen

Napló

Magyar Nemzet 1966. dec. 4. 12. 1.

Goldmann György, szobrász (3) MDK

1924-ben végezte el a képzőműv. főiskolát. (Kisfaludi-Strobb Zsigmond tanítványa volt) fiúfej c. szobrával 1926-ban szerepelt a KUT tárlatán. 1926-ban Párizsba ment, ott készült Önportréja. 1929-ben mintázta életnagyságú Munkás c. szobrát.

Vértes György: Örökség és példa 9

, Sp. 1966. dec. 10.

NÉPSZABADSÁG

07

NYOMTATVÁNY

F. k.: Somogyi Lajos. 3500. Pest megyei Nyomda, Vác. 66-3436.

MEGHÍVÓ

A vecsési József Attila Művelődési Otthon
és a MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

meghívja Önt Vecsés község nagy szülötte,
a mártírhalált halt szobrászművész:

GOLDMAN GYÖRGY
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

★

A kiállítás helye:

József Attila Művelődési Otthon, Vecsés

A kiállítás ideje és nyitva tartása:
1966. december 7-től 13-ig, de. 9-től 12-ig és du. 4-től 8 óráig

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓ

1966. december 7-én, szerdán du. 3 órakor

A kiállítást megnyitja

Nagy István,
az MSZMP vecsési pártbizottságának titkára

Ünnepi megemlékezést mond

Vértes György,
a Magyar Írók Szövetségének tagja,
az Országgyűlési Könyvtár igazgatója

Goldman-alapítvány meghirdetése

Szentpéteri László
Vecsés Községi Tanács V. B. elnöke

NYOMTATVÁNY

F. k.: Somogyi Lajos. 3500. Pest megyei Nyomda, Vác. 66-3436.

Goldman György

MEGHÍVÓ

A vecsési József Attila Művelődési Otthon
és a MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

meghívja Önt Vecsés község nagy szülötte,
a mártírhalált halt szobrászművész:

GOLDMAN GYÖRGY
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

★

A kiállítás helye:

József Attila Művelődési Otthon, Vecsés

A kiállítás ideje és nyitva tartása:
1966. december 7-től 13-ig, de. 9-től 12-ig és du. 4-től 8 óráig

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓ

1966. december 7-én, szerdán du. 3 órakor

A kiállítást megnyitja

Nagy István,
az MSZMP vecsési pártbizottságának titkára

Ünnepi megemlékezést mond

Vértes György,
a Magyar Írók Szövetségének tagja,
az Országgyűlési Könyvtár igazgatója

Goldman-alapítvány meghirdetése

Szentpéteri László
Vecsés Községi Tanács V. B. elnöke

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1960 DEC 21

Goldman György

ESTI HÍRLAP

□ GOLDMAN GYÖRGY szobrászművész emlékkiállítását nyitották meg Vecsésen, a művész szülőfalujában. A mártírhalált halt szobrászművész emlékére Goldman-alapítványt hirdetett meg a megnyitón a vecsési tanács.

4021

évi ünnepeket. A nagykövet

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

Goldman György

1966 DEC 13

— A vecsési Goldman György emlékkiállítás ma zárja be kapuját a József Attila Művelődési Otthonban.

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann Gy.

NÉPSZABADSÁG

1966 DEC 7

lyozza, hogy a köd felszálljon. A találmányt Murmanszknál eredményesen próbálták ki.

— GOLDMAN GYÖRGY-EMLÉKKIÁLLÍTÁS nyílik ma Vecsésen, a mártírhalált halt szobrászművész szülőfaluiában.

kari talá
együttes
oknak
A szi
epség
antos
á bem

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1970 DEC. 6.

Goldman Gy.

— **Goldman György emlékkiállítás** nyílik szerdán délután 3 órakor Vecsésen, a József Attila Művelődési Otthonban. A kiállítás december 13-ig tart nyitva.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann Gy.

NÉPSZABADSÁG

1966 DEC 3

— GOLDMANN GYÖRGY EMLÉKKIÁLLÍTÁST rendez a Nemzeti Galéria a martírhalált halt szobrászművész szülőhelyén, Vecsésen, a József Attila Művelődési Otthonban december 7 és 13 között.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann Gy.

NÉPSZAVA
1966 DEC 3

— **Goldmann György-emlékkiállítást** rendez a Magyar Nemzeti Galéria a mártírhalált halt szobrászművész szülőhelyén: Vecsésen, a helyi József Attila Művelődési Otthonban, december 7-től 13-ig.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Goldman György
1967 JAN

NÉPMŰVELÉS

1021

GOLDMAN GYÖRGY

EMLÉKKIÁLLÍTÁS VECSÉSEN

A vecsési József Attila Művelődési Otthon jelentős esemény helye volt decemberben. A Magyar Nemzeti Galéria segítségével kiállításon emlékezett meg Goldman György szobrászművészről, az 1930-as években keletkezett és az illegális Kommunista Párt irányítása alá tartozó Szocialista Művészcsoport egyik alapító és egyben egyik legkiemelkedőbb tagjáról, aki Vecsés szülöttje.

A megnyitáson *Vértes* György író, a művész volt harcostársa mondott ünnepi megemlékezést. *A vecsési tanács* szép gesztussal *Goldman-alapítványt létesített a Pest megyei művészek számára.* Évenként tízezer forint jutalomban és a vele járó erkölcsi elismerésben részesíti a pályázók közül a legmegfelelőbbet. Ezenkívül újraöntik és a köztéren felállítják a művész híres, 1929-ben keletkezett *„Álló munkás"*-át.

Goldman György — évtizedes munkásmozgalmi múlt után — 40 éves korában pusztult el 1944-ben valamelyik németországi haláltáborban. 1942-ben fogták el *Schönherz* Zoltánnal, *Rózsa* Ferenccel és másokkal együtt, életfogytiglani börtönre ítélték, majd mint politikai elítéltet Németországba hurcolták. Rövid és harcos élete nem kedvezett a művészi kiteljesülésnek, mégis, csonka életművének több darabja a magyar szobrászat remekművei közé tartozik. Portréit egyszerűség és nyugalom jellemzi, a helyét és célját ismerő ember belső egyensúlya. Közismert egészalakos szobrai, mint a *„Könyöklő munkás"* vagy a *„Horthy-rendőr"*, bár kisplasztikai méretben készültek el, monumentális igénnyel bírnak, akár az *„Álló munkás"* is, amely köztéri szoborként hamarosan szülőföldje lakosságának közkincsévé válik.

Haulisch Lenke

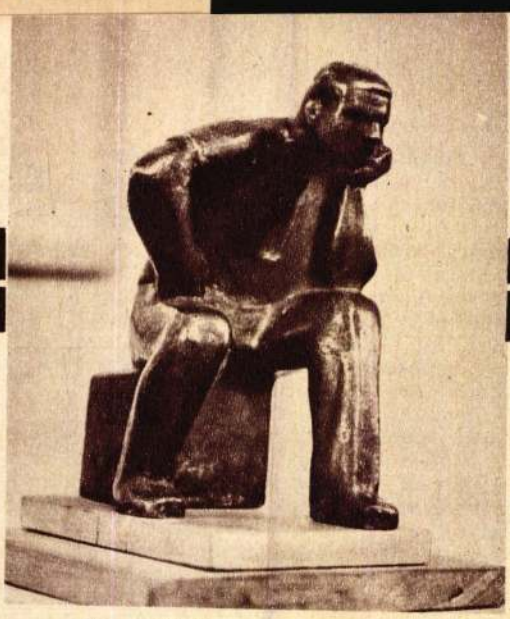

Ülő munkás

Önarckép

Álló munkás

Női fej

Elemisták
(Jánosi felvételei)

rű művészi megformálás
is. Az erősen drámai beál
dinamikus alkotóegyéniség
vics Antal fesztiváldíjas művei („Kilencen voltak", a „Skopje 63", az „Emberek-farkasok") a néptáncművészet kiemelkedő alkotásai. Útkeresése és eredményei mind a nemzetiségi, mind a magyar táncművészetet új színekkel gazdagították. A négy nemzetiségi — a délszláv, német, szlovák és román —, valamint a magyar néptánc tolmácsolásában jó segítőtársuk kiváló folklorista pedagógusunk, *Keszler* Mária. A hazai nemzetiségi vidékek műsorellátásán kívül forró elismerést kapott az együttes az NDK-ban és Jugoszláviában, ahol e művek forráskincsének ismerete a „hitelesség" elismerésével is párosult.

*

A Vas megyei Központi Táncegyüttes — elődjének, a Kőszegi Jurisich Gimnázium együttesének hagyományait folytatva — széles skálájú művészi arculattal rendelkezik. *Pesovár* Ernő, a néprajzkutató és a mély líraiságú, de ugyanakkor szigorú koreográfus több is, mint vezetőjük. Műsorukban a történeti mozgáskincsre és tematikára épült számok (a „Régi magyar táncok", „Magyar nemzeti táncok" és a „Lassú magyar és forgó") a tudományos rekonstrukción épülő, de a mai alkotó és előadóművészek egész habitusán átszűrődő nemzeti tánckultúra reprezentáns alkotásai. A „Körverbunk" és a „Három a tánc" mintegy kvintesszenciái ezeknek a folklórban jelentkező formai és tartalmi kategóriáknak. S talán a modern számok, azok,

felvétele)

amelyekben Pesovár sajátos módo
gazdagította a magyar táncművész
tet. Kiemelkedik ezek sorából a fes
tiváldíjas *Liszt:* Portré, *Petró:* Kon
raszt, valamint a Leánytánc *Bartó*
zenéjére c. kompozíció. Az együtte
hagyományait *Horváth* János alkotó
munkája (Etüdök Bartók zenéjér
megnyugtatóan folytatja. Az országo
rendezvényeken és a külföldi utako
(Olaszország, Ausztria, Korea, Mon
gólia) kívül az ismeretterjesztésse
egybekötött megyei előadássorozatok
az önálló koncertek a szűkebb pát
riával való szorosabb kapcsolattartá
állandó és legszorosabb szálai.

K. E

*

Az 1966-os esztendő kiemelkedő
éve volt a hazai énekkari kultúrának
Zenei közművelődésünk naptárában
a kórusmozgalom olyan eseményeke

A debreceni József Attila Irodalmi Színpad jubileumi műsorából

A T

Az Egyesült Izzó férfikara

Goldmann György, Szobrász MDK

Emlékkiállítása a Nemzeti Galériában nyílt meg. – A fasiszta ellenes, kommunista művészt 1942-ben a honvédvezérkar-főnökének külön bírósága életfogytiglani fegyházra ítélte. 1944-ben Dachauba hurcoltás s ott pusztult el.

1904. dec. 21-én született Veszésen. Mint elismert polgári művész csatlakozott a komm. mozg.-hoz.

Vértes György: Örökség és példa 9

Sp. 1966. dec. 10.

NÉPSZABADSÁG

MDK

Goldman György szobraszművész

Női fej /1928/. Repr.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955.Kat.

MDK

Goldman György szobrászművész

Munkás /1929/. Repr.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Férfi fej /1924/. Repr.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Aat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Könyöklő munkás /1934/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Édesapám /1934-35/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

— 1. — M. D. K.

SOLDMAN György szobrász

1904 – 1944.

Anna néni (portréfej)

Bottyánszky Margit képmása (1939.)

Édesapja képmása

Férfitej (Traumer)

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a. r.

Bp. 1959. 138. l.

M. N. M.

GOLDMAN György szobrász

Fiúfej

Kislányfej (1936.)

Kormiss Dezső arcmása

Lendvai Mária

Munkás

A M. N. M. Galéria állagjegyzéke I/a. r.

Bp. 1955. 140. l.

— 3. — M. D. K.

SOLDMAN György szobrász

Munkás, mellszobor

Női fej

Női fej

Női fej (1933.)

Női képmás

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a r.

./. Bp. 1959. 141. l.

— 4. — M. D. K.

GOLDMAN György szobrász

Önarckép

Önarckép

Ülő munkás

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a r.

Bp. 1959. 140-141.

Goldman György

MDK

állandó tagja vált az 1932 nyarától Vilt Tibor Vasvári Pál utcai műtermében tartott marxista szemináriumnak, amely a Szocialista Képzőművész Csoport kezdetének tekinthető.

Vértes György. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12.sz. dec. 912.l.

Goldman János

MDK

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 919.l.

MDK

Goldman György szobraszművész
Fényképek:

Favágó. 1926. A szobor megsemmisült.
Tanulmányfej. 1927. Paris. A szobor megsemmisült.
Önarckép. Első vázlat. 1927. A szobor megsemmisült.

Goldman György szobraszművész emlékkiállítás.
Nemzeti Szalon. 1955. 15.1.

MDK

Goldman György szobraszművész
Fényképek:

Női portré. 1935. A szobor megsemmisült.
Marx Károly. 1940. Ismeretlen helyen.
Kondor György portréja. Ismeretlen helyen.
Édesanya portréja. 1935. Ismeretlen helyen.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiállitás.
Nemzeti Szalon. 1955. 15.l.

Goldman György [illegible] MDh

4 A L. T. M. Képzőműv. Tárában jelentős helyet foglalnak el művei:

Erényi Tibor: A Legújabbkori Történeti Múzeum évkönyve

8. l

Népszabadság Bp 1960. márc. 24 [Vidéki]

Goldman György MDK

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 919.1.

Goldman György

MOK

A KMP 1933 őszén megalakult művész-pártsejtjének tagja volt.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért.
Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 914.l.

Goldman György MDK

„ Vértes György: ~~Goldman Gy~~ Harc a szocialista realizmusért (1929-1936)
A szerző Goldman György életét és munkásságát ismertető kötetének III. fejezete. „ Három folyóiratban küzdi a top.

Vértes György: Harc a szocialista realizmusért (1929-1936)
Kortárs. 1961. dec. 12. sz. 910-924 l.; 1962. 1. sz. 111-122. l.; 2. sz. 280-290. l.

MDK

Goldmann György, szobrász

A rádióban hangjáték mutatta be a mártírhalált halt kommunista szobrász, Goldmann György életét.

Lukácsy András: Budapest hullámhosszán 10.

Népszabadság Bp. 1967 ápr. 6.

09

M.D.4

Goldmann György
nővérei

A Vasvári Pál utcai
műtermében dolgozott
Szőllősi Endrével rejtett.

Frank János: Szőllősi Endréről
Élet és Irodalom, 1967. ápr. 1-8 lap

Goldmann György nobász

Mü nem emlitve

Fejérmegyei Hirlap 1966 ápr. 20

M.D.K.

Goldman György, szobrász

nevét a Lukács György cikke után, a harmincas évek során kipattant vitával kapcsolatban emléti a szerző, mely a „tiszta művészet" vagy „proletár művészet" fogalma körül zajlok. G. Gy.: a valóságot állította szembe a hucsarnoriak naturalizmusával és elvetette Dési-Huber művészi igényű... de harcra nem felhasító munkái ábrázolását.

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből, 1949-1956.

Művészettörténeti Értesítő, 1965. XIV. évf. 2. sz.

108. old.

Goldman György
festő

M.D.K.

1945-52 között volt emlékkiál-
lítása.

D. Fehér Ilsuza: Módszeres képzőművészeti nevelést
Művészet, 1965. november - 48 kp.

Goldman György szobrász M.D .K.

Horthy-rendőr, repr.

Hagyomány születik

Gumiipari Hirlap 1965. márc. 9.

Goldmann György szobrász M.D.K.

Gádor István kermaikussal komoly barátságban volt

Váli Év s: Zuglói művészek
Bemutatjuk Gádor István keramikust

Telefon, 1965. márc. 16.

Goldmann György, szobrász M.D.K.

„Ülő munkás" c. művének mellelhatását Végvári Lajos, mint opponens, túl szigorúnak találja. Ugyanúgy hiányolja a két háború körti magyar szobrászat Mészáros-sal való összefüggésének részletesebb kidomborítását.

Kontha Sándor: „Mészáros László" c. kandidátusi értekezletének vitája 1964. XII. 8. M.T.A.

Müvészettörténeti Értesitő, 1965.XIV.évf. 2. sz.

157. old. +160. old.

Goldman Gy örgy szobrás z

Müvei a kiállitáson

Perneczky Géza: Magy ar szobrászat 192061945
Kiállitás Székesfehérváron

Magyar Nemzet 1966. márc. 25. 4.1.

Goldman Gy örgy szobrás z

Művei a Kiállitáson

Perneczky Géza: Magy ar szobrászat 1920 61945
Kiállitás Székesfehérváron

Magyar Nemzet 1966. márc. 25. 4.1.

Goldman György szobrász M.D.K.

Műve a kiállításon

Horty-rendőr

Pernecky Géza: Magyar szobrászat 1920-1945
Kiállítás Székesfehérvéron
Magyar Nemzet 196 . márc. 25. 4.l.

Goldman György András M.D.S.

Horthy-rendőr

M.D.K.

Goldman György szobrász

Az " Európai iskola" tagja

Két évtized képzőművészeti eredményei és a szocialista realizmus vitája
Magyar Nemzet 1965. márc. 7.

Goldmann György nottász

Szövery említi fiszvételét a Mártír Múrészek Kiállításán 1946

1966. feb. 27 Magyar Nemzet

Goldmann György szobász

Szövegben említve: Kosthy-rendőr

A Nemzeti Galéria „Magyar képzőművészek a fasizmus ellen"

c. Tárlatán

1966. feb. 2. Jelenkor

Goldman György szobrász

Fiu

Bányavidéki Vándorkiállítások katalógusa 1948

Goldman György szobrász M.D.K.

Munkás, proletár ábrázolások müvészetében

Kontha Sándor: Mészáros László 1905-1945. Bp. 1961.

11.1.

-1-

GOLDMANN György szobrász

(1904 – 1945)

A Szocialista Képzőművészek Csoportja

Tagja

28 éves korában kapcsolódott az

illegális Kommunista Párt munká-

jába

/.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
Bp. 1962. 369, 392, 393, 394, 461.

-2- M. D. K.

GOLDMAN György szobrász

A Képzőművészeti Főiskolán Kisfaludi Ströbl Zsigmond tanítványa.

1926-ban Párizsba ment.

Itt kiszítette „önarcképét", melyet Párizsban ki is állított

1928-tól itthon dolgozott

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-194 Bp. 1962. 392.

 M. D. K.

GOLDMAN György szobrász

Korniss Dezső, Trauner-portré

„Munkás" (1929)

„Könyöklő munkás" (1934.) repr.

A bőrös Segély megbízásából mentázott „Munkáslány-sírem lék" 1934. /.

enthon-Németh-'égvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945

p. 1962. 392. 394.

 M. D. K.

GOLDMAN György szobrász

A csepeli temetőben kiállított munkáslány-szeremlitút — melyet a KUT 1934. decemberi kiállításán is bemutatott — a nyilasok elpusztitották.

„Horthy-rendőr" (1936.) /.

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945. Bp. 1962. 393.

- 5 - M.D.K.

GOLDMAN György szobrász

„Felszabadulás" 1943-as szobor-
tervét már nem tudta megvalósítani.

Letartóztatták, élettogytiglani tör-
tönre ítélték és koncentrációs tá-
borba hurcolták, ahol meghalt

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1962. 393.

Goldman György, [ ] MDh

Egyhor mestere volt Szőllősi Endre szobrászművésznek.

Murányi-Kovács Endre: Jegyzetek kiállításokról 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. okt. 2.

M.D.K.

Goldman György
~~festőművész~~

A szocialista művészcsoport
tagja, kiknek volt már egyéni
kiállítása is.

Lauer Sándor: A szocialista művészcsoport
Művészet, 1965. január - 10 lap

Goldman György

Könyörlő imádság (reprodukció)

Csepel 1966. máj. 27.

Goldman György

A lap a művén életművének
rövid áttekintésével járul hozzá
a modern magyar szépprózának
megteremtőinek népszerűsítő bemu-
tatásához.

Csepel 1966. máj. 27.

M.D.K.

Goldmann György szobrász

/ 1904- 1945 /

Horthy -rendör / 1936 / repr.

A Magyar Nemzet Galéria Közleményei V. 1965.

10.
1

M.D..K.

Goldmann György szobrász
h

Horty- rendör

Pelmacher Anna: Derkovits Gy. és hatása a Szoc. Képzömüvészek Csoportjára.

a Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.
123. l.

M.D.

Goldman György
szobrász

Baksa Soós György „Bányászia"
~~[illegible]~~.

Goldman György „Álló munkás" - sával hasonló szemléletet tükröz.

Haulisch Lenke: Baksa Soós György: „Bányász" szobra

Művészet, 1966. julius - 23 lap

Goldmann György

A lexikonra megjelent Művészeti Lexikon második kötetében szerepel.

Esti Hírlap 1966. jún. 3.

Goldman György

Szerepelt a Magyar képzőművészek a fasizmus ellen c. kiállításon.

Népszabadság 1965. dec. 19.

Magyar képzőművészek a fasizmus ellen. D. Fehér Zsuzsa

Goldmann György

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
1979 DEC 29

Hírlap
1021
1979. DECEMBER 29., SZOMBAT

Vecsés elkötelezett klasszikusa

GOLDMANN GYÖRGY-EMLÉKKIÁLLÍTÁS A NEMZETI GALÉRIÁBAN

A művek, szobrok és grafikák 1980. január 20-ig láthatók, hétfő kivételével, naponta 10 és 18 óra között.

Most lenne hetvenöt éves. 1904-ben született Vecsésen, 1929-ben végezte el Budapesten a Képzőművészeti Főiskolát, utána Párizsban tanult. A harmincas évek elejétől művészete összekapcsolódott a munkásmozgalommal — szobrai típusokat és a kort ábrázolták harcos elkötelezettséggel. Tagja lett a Szocialista Képzőművészek Csoportjának. A munkásmozgalom mártírját, a két világháború közötti magyar plasztika egyik kimagasló alakját Dachauban ölték meg.

A kor lelkét mutatta

Eszméit a munkások igazságából merítette — formai tudását Barlach, Fémes Beck Vilmos és a kubizmus érlelte. Életművek, irányzatok. Mindez forrás volt és tájékozódás. A kor lelkét kutatta. Jellemző, hogy 1929-ben kapott diplomát, akkor, amikor a gazdasági világválság végigsöpört a földrészeken. Mi mást formálhatott akkor, mint akit leginkább sújtott a tőkés, mint aki leginkább testesítette a reményt — a *Munkás* alakját. Az ökölbe szorult kezek Dési Huber István, Derkovits Gyula képeinek, József Attila verseinek előzetes és párhuzamos időpontjából adnak szobrászi információt.

A visszafogottság és az erő Goldmann György portréinak karaktere, ez teszi emlékezetessé 1927-ben mintázott *Női fej*-ét, *Korniss Dezsőről* készült arcmását. Pontossága nemcsak az anatómiai alakzatra, hanem az eszmére is értendő, így válik *Bagi Ilonáról* készült síremlékterve szobrászi tisztelgéssé egy igaz forradalmár előtt. Ilyen csöndes összetettség, szelíd, de nagyon határozott belső energia kormányozza a *Gondolkodó munkás*-t is 1934-ből. Ő is leült töprengeni, mint Michelangelo Jeremiás prófétája, mint Madách Ádámja, mint Rodin gondolkodója, mint Goethe Faustja. Csakhogy ő nem Hamlet — telítve van cselekvéssel, s ha nem is éri utol e nagy példák művészi tökélyét, a fogalom eszmei értelmében hibátlan és szabatos alkotás Goldmann műve.

Így hitelesebb

A groteszkhez is azért van érzéke, mert a kor produkált ilyen jellemeket. A *Horthy-rendőr* duzzadt alakja maga a brutalitás. Mindez ma már múlt és művészettörténelem, de valaha negatív valóság, szenvedés volt, félelmetes erőszak, tipró nyerseség.

Még nagyobb szobrász lehetett volna Goldmann György, ez szobrairól leolvasható. Lelkiismerete azonban nem engedte, hogy csak szobrász legyen. Minden méricskélés nélkül bevetette magát a mozgalomba, s vállalta a mártíromságot is az ügyért. Lehetett volna nagyobb — így mégis hitelesebb, valóságosabb mindaz, amit alkotott. Egy tétel, egy fejezet a magyar szobrászat történetében Goldmann György munkássága, de olyan tétel, olyan fejezet, mely szilárdan ötvöződött a korral és a jövővel, hiszen ez utóbbit építette feláldozott életével és műveivel is. Petőfi az ő sorsát is megírta költészetében, azt, hogy minden szobra, minden *szívütése egy csepp a világ boldogságáért*. Az volt, az lett. Ezért a holnapért, ezért a jövőért mindent feláldozott, ami életéből feláldozható volt.

Adj emberséget az embernek, adj magyarságot a magyarnak — mondta, hirdette József Attila. Goldmann György ezt a szózatot maradéktalanul vállalta. Szobrokkal, életével. Művészi útja nehéz fennmaradást választott, de fennmaradt. Műveivel is, példájával is.

Épüljön fel Vecsés galériája

Most már csak az a feladatunk, hogy Vecsés klasszikus életművet létrehozott, a munkásosztályhoz hű szobrászának és forradalmárának létrehozzuk emlékmúzeumát szülőfalujában, Budapest közvetlen közelében. Itt helyezhetnénk el *Szabados Jenő* és *Gammel József* festményeit is. Vecsés galériája művekkel már megépült, épüljön fel valóságosan is, hiszen minőség, mérték és példa. Azzá lehet, azzá kell válnia.

Losonci Miklós

Búcsú Kelen Jolántól

Az életének 88. esztendejében elhunyt Kelen Jolán, temetése január 3-án, 13 órakor, a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában lesz. Elvtársai, barátai 12,30 órától róhatják le kegyeletüket.

★

Kelen Józsefné, vagy ahogyan könyveit, cikkeit szignálta, Kelen Jolán, magas kort ért meg, és életének 88. esztendejéből vagy 70 évet töltött a haladás szolgálatában. 1910-ben csatlakozott a korabeli haladó egyetemi ifjúság szervezetéhez, a Galilei körhöz, hamarosan bekerült a kör vezetőségébe, 1915-ben pedig már a szervezet társelnöke, 1916-ban főtitkára lett. Kezdettől fogva a kör szocialista balszárnyához tartozott, Szabó Ervint vallotta mesterének.

1918-ban Duczynska Ilonával és Sugár Tivadarral együtt folytatott illegális antimilitarista munkát. A hírhedt Galilei-per kapcsán ellene is rendőri eljárás indult, tanári állásától is megfosztották.

Élete az első világháború utolsó éveitől kezdve összeforrott férjének, Kelen Józsefnek, a kiváló forradalmár-mérnöknek, Korvin Ottó bátyjának, a Tanácsköztársaság népbiztosának pályafutásával. Ismeretes, hogy 1918. november 24-én a Kelen-házaspár Városmajor utcai lakásán mondották ki a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulását. Mindketten a párt alapító tagjainak számították.

1919. március 21. után tagjává választotta a munkáshatalom fontos vezető testülete, a Budapesti Központi Forradalmi Munkás- és Katonatanács. Ezzel egyidejűleg a Közoktatási Népbiztosságnak, a gyermekek szociális helyzetével foglalkozó osztályának élére állították. Mindkét minőségében áldozatos munkát végzett, egészen a munkáshatalom leveréséig, amikor is emigrálni kényszerült.

Becsben az illegális KMP-t szervező tevékenység során Landler Jenő és Lukács György munkatársa volt. 1922-től a Szovjetunióban élt, ahol főiskolai tanárrá nevezték ki, majd a tankönyvkiadó idegennyelvű osztályának főszerkesztőjeként működött.

Kelen Jolán, 1954-ben hazatért Magyarországra és gazdag tapasztalatai birtokában a Párttörténeti (akkor munkásmozgalmi) Intézet munkatársa lett. Több gondolatébresztő, újat adó történeti és pedagógiai munkát publikált. 1976-ban, 85 éves korában, jelent meg Eliramlik az elet címmel kortörténeti dokumentum jellegű önéletrajza.

Haláláig tagja volt a XII. kerületi pártbizottságnak. Előrehaladott korában is fürké-

Felmentések - kinevezések

A Minisztertanács *Földvári László* és *Kiss Dezső* közlekedés- és postaügyi miniszterhelyetteseket — érdemeik elismerése mellett, nyugállományba vonulásuk miatt — január 1-i hatállyal e tisztségükből fölmentette, egyidejűleg *Cseri Istvánt* és *Onozó Györgyöt* közlekedés- és postaügyi miniszterhelyettessé kinevezte.

★

Az Elnöki Tanács Kiss Dezsőnek másfél évtizedes eredményes miniszterhelyettesi munkássága, valamint több évtizedes munkásmozgalmi tevékenysége elismeréseként, nyugállományba vonulása alkalmából a *Munka Vörös Zászló Érdemrendje* kitüntetést adományozta.

A kitüntetést *dr. Trautmann Rezső*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke pénteken a Parlamentben adta át. Jelen volt a kitüntetés átadásánál *Pullai Árpád* közlekedés- és postaügyi miniszter.

Javuló kínálat

Az egyesülések után

Hatvány

Évről évre nagyobb szerepet vállalnak Pest megyei fogyasztási szövetkezetei a lakosság kereskedelmi ellátásából, a fehér foltok felszámolásából. Ugyancsak jelentősen járulnak hozzá a mezőgazdasági termeltetés, illetve a felvásárlás fejlesztéséhez. A *takarékszövetkezetek* s a mozgalom legifjabb közösségei, a *lakásszövetkezetek* korábban sok helyen megoldatlan szolgáltatások gazdái lettek. Az előbbiek ma már gyakorlatilag minden

Goldmann György
szobrász

Magy. Nemzet 83 IV. 23. sz.

Goldmann György

nokánmírén

Emlékkiállítása Nemzeti Galériában.

Losonai Miklós,

cikke

Pest-Magyar Hírlap

1974 dec. 29.

Goldmann György: Gondolkodó munkás (1934)

ékvő emberként őrzi meg em-
ékezetünk.

Az MSZMP
Központi Bizottsága,
az MSZMP
Budapesti Bizottsága

szerárukból is.

A mezőgazdasági kistermelők és a felvásárló szervezetek közötti kapcsolatban továbbra is fontos lesz az *értékesítési biztonság.*

a fogyasztási szövetkezetekben

zódott lehetőségek

önbségek. Kiemelkedő eredményeket ért el ezen a területen a Monor vidéke, a Gala vidéke, szobi, a dabasi és *udai* járási áfész.

Az egyesülések jótékony hatása tapasztalható a felvásárlás területén is. Nemcsak ma a a felvásárló szervezet korszerűsödött, hanem a szövetezetek gondot fordítottak a ermeltetés megszervezésére is. lőtérbe került a piaci igéyekhez igazodó árutermelés, a erződéskötések rendszerével agyobb lett *a termelési, érté-*

jelentőségét, hogy Pest megyében 100 ezer négyzetméternyi területen termesztenek fólia alatt zöldséget. Különösen elterjedt a kertészkedésnek ez a formája Dabason, Monoron, Vác környékén, a budai és a *ráckevei* járásban.

Jelentős volt a fejlődés a takarékszövetkezetekben is. Az egyesült szövetkezetekben kivétel nélkül javult a gazdaságosság, az egy dolgozóra jutó nyereség is több a korábbinál.

A megyében 23 településen 30 lakásfenntartó szövetkezet

Goldman György

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 DEC 28

ESTI HÍRLAP

nekrológiszerű

1021

Párizstól Dachauig

GOLDMAN-EMLÉKKIÁLLÍTÁS

A portrétöredék egy fiú érzékeny arcát mutatja. Ha nem tudnánk, hogy kinek az alkotása, azt hihetnénk, évezredek távolából hoz üzenetet egy volt ember képmásáról. Pedig a töredék a még csak néhány évtizede, 1945-ben mártírhalált halt szobrász, *Goldman György* kezenyomát viseli.

A művész születésének 75. évfordulója alkalmából emlékkiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában. A látogató rövid idő alatt áttekintheti ezt a tárlatot. Az annyi veszély, emberi megpróbáltatás közt alkotó Goldman György után sajnos igen kevés mű maradt, nem véletlen hát, hogy a töredék is jelentést hordoz és fontossá válik az életmű fölmérésében.

Az 1925-ben készült fiúportré még az útkeresésről tanúskodik. Goldman a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán kezdte tanulmányait, majd Párizsban ismerkedett a szobrászattal és a forrongó izmusokkal együtt találkozott a munkásosztállyal is. Hazatérve a polgári alkotóművészek útját járhatta volna, hiszen tehetségét ismerték és értékelték. A lázas gondolatokkal teli fiatalember mégsem tudta ezt az életet választani, ráébredt: a művészet és a valóság elválaszthatatlan egységet alkot. Ez a fölismerés vezette a baloldali értelmiséghez, majd a kommunista párthoz, és tudotosan vállalta, hogy művészetét a munkásosztály szolgálatába állítja.

Mindezt persze könnyebb kimondani, mint megvalósítani. De a körülmények eleve lehetetlenné tették számára, hogy művészi szándékait nagyobb méretű munkákban próbálja ki, illetve valósítsa meg. Goldmannak egy alkalommal mégis lehetősége nyílt, hogy eredeti, testreszabott tehetségét nagyobb lélegzetű kompozícióban bizonyítsa. A mártírhalált halt munkáslány, Bagi Ilona emlékére készített kétalakos kompozícióját a csepeli temetőben állították fel. Sajnos, ezt a munkát is csak fényképekről ismerjük, mert a nyilasok elpusztították. Goldman egy másik, munkást ábrázoló nagyméretű kompozícióján kívül csak kisplasztikákat készített. Érzékeny, finom, karakterizáló portréi és immáron jellé nemesedett Olvasó munkása mellett egy olyan művét is megemlítenénk, amely tartalma és megformálása miatt egyaránt annak a kornak a szimbólumává lett, amely megteremtette. A zömök, erőszakos, megátalkodottan buta Horthy-rendőr nemcsak az elnyomó gépezet természetét fejezte ki, hanem azt az ezzel, s ezáltal létrehívott ellenállást is, amely a harmincas évek Magyarországát jellemezte.

Goldman nem tudta és nem akarta szétválasztani az életét és a művészetét. Élete fontos tartalmának tekintette a művészetet, amellyel szerette volna kifejezni, milyen is az az élet, amely osztályrészéül jutott. A Szocialista Képzőművészek Csoportjában végzett munkája mellett a KMP Budapesti Területi Bizottságának tagjaként küzdött az esztelen háborúba keveredett Horthy-rendszer, valamint a német fasizmus ellen. 1942-ben egy sor más kommunista vezetővel együtt lebukott, s életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. A Margit körúti fegyházban is próbált dolgozni. Nyughatatlan szelleme és művészi alkotásvágya a fában és mindennemű, véletlenül adódó anyagban a kifejezés, a megformálás lehetőségét kereste. Ha nem volt más, a börtönparancsnok gyerekeinek szobáját festette ki, rajzolta teli. A Vörös Hadsereg közeledtével a nyilasok kiürítették a fegyházat, lakóinak jelentős részét deportálták. Goldman György Dachauba került...

Mindössze kéttucatnyi szobor maradt utána. Ezeknek kell most érte perelniük. Mindarra, amit tett, *nemcsak az évfordulókon, hanem a művészet hétköznapjain is figyelni kell*, hiszen alkotó munkásságát nem a kegyelet, hanem a kifejezés ereje és a gondolat elevensége tartja életben.

(harangozó)

Á

Esti f

POLITIKA

Ötös arab csúcs

Négy arab állam és a Palesztinai Felszabadítási Szervezet — bejrúti diplomáciai körök közlése szerint — „elvben" megállapodott abban, hogy *csúcskonferenciát tartanak*, amelyen megvitatják a PFSZ és Líbia feszült kapcsolatait, s a legutóbbi közel-keleti fejleményeket. Az értekezleten *Jasszer Arafat*, a PFSZ Végrehajtó Bizottságának elnöke, valamint *Algéria, Dél-Jemen, Líbia* és *Szíria*, vagyis a szilárdság frontja országainak államfői vesznek majd részt. Meghívót küldtek Iraknak is, amely szintén a fronthoz tartozik. Az értekezleten tárgyalnak majd arról is, milyen választ adjon a szilárdság frontja *a hamarosan bekövetkező egyiptomi—izraeli nagykövetcserére.* A konferencia színhelyéről és időpontjáról később várható döntés. A csúcstalálkozóról szóló értesülésről egyedül a UPI hírügynökség számolt be, s a találkozó hírét *egyelőre nem erősítették meg hivatalosan.*

KUBA VAGY K

1

eredm

sza

New York, december 28

Tegnap este sem dőlt hogy *Kuba* vagy *Kolum* képviselje-e a latin-ame kai országok csoportját Biztonsági Tanácsban.

Az ENSZ-közgyűlés ta államainak képviselői zennégyszer emelték sz vazásra a kezüket,

a Kubára leadott szavaz tok száma 80 és 85 közö a Kolumbiáé 59 és 65 k zött mozgott, de egyik ese ben sem érte el azt a ké harmados többséget (a 95

REUTER: „BALJÓS

Ma

Sztereó-tévéadás

Különleges kísérl résztvevői voltak teg nap este a leningrá tévénézők: a Néva-par városban mutatták be világ első színes szter tévéműsorát.

A kísérletet a leni grádi tévéstúdió munk társai a Mihail Bonc Brujevicsről elneveze elektrotechnikai kutat intézet szakembereiv együtt készítettek el Az általuk kidolgozo rendszerben a sztereó adáshoz nincs szüks sem a vevő-, sem a adóberendezések átala kítására: a nézőkne kell rózsaszínű és k színszűrővel ellát szemüveget viselni ü Az intézetben öt é

1021

Gordmann György
költő, műfordító

1979.XII.21.Televizió 19.3o
TV Hiradó

Goldmann

- Egy valamikor nagy igéretü szobrászra a 75 év született Gordmann Györgyre emlékeztek ma a Mező Imre uti temető Munkásmozgalmi panteonjánál. Miként az évszámok tanuskodnak róla, mindössze 41 évet élt. S abból a 41 esztendőből is igen kevés juthatott az alkotásra. A Nemzeti Galéria ma megnyilt emlékező tárlata igy hát elsősorban a veszteségről beszél. Hiszen mennyi mindent alkothatott volna utóbbi évtizedeinkben. O azonban, akit ráadásul még a betegség is annyit sujtott, a számára kiszabott rövid időt is megosztotta a politika és a müvészet között. És nemcsak szeretettel formált munkás és munkásasszony szobraival politizált,

nemcsak a Horthy rendőr bronzba öntött karikaturájával, hanem a pártszervezők élőszavu agitációjával is. A Történelmi Emlékbizottság nagy 1942-es március 15-i háboru ellenes tüntetése után ezért kellett megismernie belülről is a Margit körúti fogházat, és a szegedi Csillagbörtönt, ahol a nagy lelkek nyugalmával szőtte tovább müvészi álmait. Ahogy még a németországi koncentrációs táborban is. Már már tövid faragott ceruzáját csak a halál üthette ki a kezéből. Akkor is emlékmüveket tervezett, egy remélt uj kornak.

Goldman György

nobr. ünnünén

Eszmél – szobrokban

A. N. ü Ve

Petőfi Népe
1979
dec. 21

● **Munkáslány-síremlék (Bagi Ilona síremléke).**

temetésén részt vettek, sírjára koszorút helyeztek, és nagy fájdalmunkban velünk éreztek. Unokája, József, és felesége, Katika, eltartója, Rózsika. Kunszállás. 3360

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, barátoknak, kollégáknak, ismerősöknek, akik szeretett édesanyám, anyósom, nagymamám

ÖZV. KASZA K. JÁNOSNÉ

temetésén részvétükkel fájdalmunkban osztoztak. Gyászoló család. Pálmonostora. 3346

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, ismerősöknek, a Vendéglátó Vállalat vezetőségének és munkatársaknak, a Vízmű Vállalat vezetőségének és dolgozóinak, akik felejthetetlen feleségem, édesanyám, lányom

SZABÓ LÁSZLÓNÉ
S. Kovács Margit

temetésén megjelentek, részvétükkel, virágaikkal nagy fájdalmunkban osztoztak. Gyászoló család. Kiskunfélegyháza. 3339

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik drága keresztmamánk

PAP ERZSÉBET

temetésén megjelentek, részvétükkel, virágaikkal fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Dencs Béla és neje. Kiskunfélegyháza. 3334

ítés!

gy a kecskeméti Szentges exhumálást végzünk temető V. parcellájában. gy a csontmaradványok ZENTHÁROMSÁG TELENTKEZZENEK 1980.

sírokból a maradványoezni.

ÁSI VÁLLALAT
KERT 9. SZ.

4746

Goldman György

kohánműre:

Eszmél – szóvoltan

A. N. ülle

Petőfi Nése

1979

dec. 21

● Ülő munkás (könyöklő munkás). (1934)

kg-os) szoba, fiatal lány részére
egyháza, kiadó. Kecskemét, Irinyi u.
3351 44. IX. 25. 4407

A Dunántúli Meliorációs Vállalat alábbi feliratú

bélyegzője elveszett:

Dunántúli Meliorációs Vállalat Területi Főmérnöksége 6000. Kecskemét 7.

A bélyegző 1979. december 13-tól érvénytelen.

1628

Értes

Közöljük a lakossággal, ho
háromság temetőben részle
1980. ÁPRILIS HÓBAN, a
Kérjük az érdekelteket, ho
új elhelyezése céljából a
METŐ GONDNOKÁNÁL J
március hó 1-ig.

Hozzátartozó nélkül maradt
kat közös sírba fogjuk elhel

VÁROSGAZDÁLKO
KECSKEMÉT, M

Goldman György

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1979 DEC 21

1021

HETVENÖT ÉVE SZÜLETETT GOLDMAN GYÖRGY

Eszmék – szobrokban

Háromtucatnyi szobra ha megmaradt. Goldman György nélkül mégsem lehetne összefoglalni a legújabb kor hazai művészettörténetét. Jól ismert néhány portréja, köztük ifjúkori önarcképe, csomópont-fontosságú az 1934-ben alkotott Ülő munkás (Könyöklő munkás), ugyanekkor készült a munkáslány-síremlék (Bagi Ilona síremléke), 1936-os a Horthy-rendőr tömör, a kegyetlen ostobaságot általánosító szatirája. E néhány említett alkotás is jelzi a választott utat, s a művész képességeit is. Goldman kitűnő érzékkel tájékozódott a közelmúlt mestereinek művészetében és a kortársak törekvéseiben, jól szelektált az élő hagyományok között, jó iskolázottság és sokoldalú önművelés segítette hozzá, hogy tanítani is tudjon.

Születésének hetvenötödik évfordulója alkalmából a művészre emlékezünk, ám a szobrász Goldman György alkotói felfogása és célja nem független attól az élettől, melyet Goldman György a munkásmozgalomban vállalt. A húszas évek vége óta volt tevékeny és tudatos harcos, s a harmincas évektől egyre felelősebb teendői voltak. Részt vett a párt legális folyóiratának, a Gondolatnak a szerkesztésében, fontos szerepe volt az Országos Ifjúsági Bizottság megmozdulásainak az előkészítésében, a börtönben is tanítva óvta társainak erejét.

Goldman György művészileg felkészülten, képzetten, és már mint tehetségesnek elismert fiatal szobrász kezdte el pályájának legfontosabb szakaszát, amely a Szocialista Képzőművészek Csoportjához kötődik. Ülő munkása a legteljesebb szintézise annak a gondolkodó, töprengő, olvasó munkástípusnak, amely téma szinte minden csoporttagot foglalkoztatott.

A szobrász Goldman számára azonban a politikai küzdelmekben való állandó részvétel és készenlét az alkotó munka gátját is jelentette. Alkotásainak száma akkor sem lenne sokkal több, ha minden műve megmaradt volna, amelyek létezésére emlékeznek. A szobrásznak, aki sokszor bújkálva élt, sokkal nehezebb volt folyamatosan alkotnia, mint a grafikusnak, vagy akár a festőnek. A szobrot nem lehet rejtőzködve felépíteni, anyagban megoldani: megalkotásának folyamata megfelelő teret (helyiséget) és időt igényel. A húszas évek második felének már sok tehetségről tanúskodó portréi után, az 1929-es, monumentális érzéket és igényt bizonyító Álló munkás után — a művek számát tekintve — szaggatottabb a pálya. És mégis az 1934—1936 között született alkotásokban jutott el művészettörténeti fontosságú csúcsig. Ezt bizonyítja még, kis méretű rekonstrukciós formában is, a munkáslány-síremlék.

Hamis lenne a szobrász útjáról alkotott kép, ha csak a közvetlenebbül politikai indíttatású alkotásait idéznénk, noha ez a néhány a művészileg legérettebbek közé tartozik. Nemcsak a korai portrék változatossága, hanem néhány 1939-es kisplasztika és és képmás bizonyítja a teljes életet élni akaró művész fogékonyságát, érdeklődését a mindennapok iránt.

Goldman maga döntött úgy, hogy arra fordítja energiáját, ami a közösség szempontjából mindenkor a legfontosabb. Egyre inkább sokasodtak nem szobrászi feladatvállalásai. Részt vett a Történelmi Emlékbizottság létrehozásában és megmozdulásaiban, az illegális Szabad Nép megteremtésében. Egyik előkészítője volt az 1942-es „Szabadság és a Nép" kiállításnak (itt egy Marx-portréval is szerepelt), amely március 15-én nyílt meg a Vasas-székházban, és amelyet hamarosan bezártak. Goldmant ekkor még csak rövid időre tartóztatták le. Április elején a párt budapesti területi bizottságának tagjává választották, de hamarosan ismét letartóztatták és Schönherz Zoltán elleni per negyedrendű vádlottjaként életfogytiglani fegyházra ítélték. A Csillag börtönből 1943-ban került a Margit körútra, innen deportálták 1944 őszén, és Dachauban pusztult el 1945 februárjában.

● Önarckép (1927).

A vállalt súlyos élet velejárója volt a természetes bizakodás, így maradhatott töretlen alkotó ereje. Szoborban valósította meg a vallott és vállalt eszményeket, és ez a legtöbb, amit művész tehet.

A. N.

méretű
eladó.
skemét.
athiász
4875

aprém.
Szul-
4372

is járó
félegy-
út VI.
Imre.
3319

éc, aj-
aik el-
gyháza,
szám.
3290

essziós
nényfa-
ó állá-
klődés:
között
. alatt.
1499

svázas
0x70-es
cs Ven-
s E. u.
1608

haipari
etkezet
Szegedi
g 1000
bontott
öntött-
ető ál-
lehet:
soport-
. Kül-
i alatt.
4393

eladók.
u. 9.
rág Ist-
4413

eladó.
3-274.
4973

onyha-
beté-
Meg-
ételével
l, Kis-
sfa ut-
3352

lb.) és
ekülés,
gyháza.
3331

k ol-
nostor.
1489

kézzel

háza, Szarkás, Miklóstelep mellett. 4424

KETSZEMÉLYES rekamié eladó. Kecskemét, Szolnoki út 4. II. 6. 4420

ELADÓ 2 heverő, 2 fotel és dohányzóasztal. Kiskunfélegyháza, Zrínyi u. 1—3. II. em. 11. 3374

MINI képernyős televízió eladó. Kiskunfélegyháza, Dankó Pista u. 15. Kókai Ferenc. 3362

SZÓLÓ rekamié, a fekvőhely külön-külön szétnyitható, eladó. Kiskunfélegyháza, Tulipán u. 26. 3361

MŰBÖRGARNITÚRA, 3 darabból álló, eladó. Érdeklődni Züsné. Kiskunfélegyháza, Kilián György u. 2. 10—16-ig. 3358

ÚJ gáztűzhely palackkal eladó. Érdeklődni 16 óra után. Kiskunfélegyháza, Nyár u. 1. 3336

FS altó szakszofon „TONEKING" kitűnő állapotban eladó. Csongrád, Fövenyi u. 30. 3332

Vegyes

KARÁCSONYRA sírcsokrot, hamvas gyertyatartót, temetésre élőkoszorút, készítek. Hideg Vincéné, Kiskunfélegyháza, Vörös Hadsereg u. 75. szám. (Villanymalommal szemben.) 3325

KOSZORÚKAT, csokrokat saját termésű virágból rövid időn belül készítek. Id. Malatinszki Nándor kertész, Kiskunfélegyháza, Bercsényi u. 47. Telefon: 251. 3316

ÉRTESÍTEM a tisztelt vásárlóközönséget, hogy virágboltomat megnyitottam. Cserepes és vágott virágok állandóan nagy választékban kaphatók. Menyasszonyi csokrok, virágkosarakat, koszorút megrendelésre készítünk. Hétfőtől szombatig 8—19 óráig, vasárnap 8—14 óráig várjuk Önöket. Kiskunfélegyháza, Kőrösi úti lakótelepen, a malommal szemben. Ifj. Bartek Bulcsú. 3306

AUTÓKÖZLEKEDÉSI Tanintézet Kiskunfélegyházán személygépkocsi, motorkerékpár, segédmotoros ke-

11-742. 4923

AZ ALFÖLDI TÜZÉP Vállalat szerződés-nyilvántartót felvesz meghatározott időre. Jelentkezés: Kecskemét, Nagykőrösi u. 32. földszint, tüzelőanyag osztályvezetőjénél. 4922

FELVESZÜNK áruszállítói munkakörbe férfi túrázókat, valamint raktári dolgozókat és 8 órás takarítónőt. PIÉRT, Kecskemét, Hornyik János u. 2. sz. 4872

FÉKON

FÉKON Ruházati Vállalat Kalocsai Gyára felvételre keres a város központjában, az autóbuszállomás közelében épülő korszerű, új üzemébe fehérneműkészítő, női és férfiszabó szakmunkásokat. Továbbá tiszta, könnyű fizikai munkára felvesz és a jelenlegi gyárában betanít fiatal lányokat és női munkavállalókat kétműszakos munkaidő beosztással. A jelentkező dolgozókat három, illetve hat hónap alatt betanítjuk konfekcióipari gépi varrómunkára. A betanítási idő alatt kedvezményes normakövetelmény mellett megfelelő keresetet biztosítunk. (A kollektív szerződés alapján.) Szociális, kulturális ellátás és továbbtanulási lehetőség biztosított. Felvételre jelentkezni lehet — szombat kivételével — mindennap 8—16 óráig a gyár munkaügyi csoportjánál, Kalocsa, I. István u. 19. szám alatt. 227

A KECSKEMÉTI Baromfifeldolgozó Vállalat pályázatot hirdet munkaügyi osztályvezetői és jogász munkakör betöltésére. A pályázat feltételei: munkaügyi osztályvezetőnek szükséges: közgazdaságtudományi egyetemi, vagy szakirányú főiskolai végzettség, 5 éves munkaügyi szakmai gyakorlat. Jogász munkakörhöz szükséges: Jogtudományi Egyetem és 5 éves szakmai gyakorlat. A pályázathoz mellékelni kell: részletes önéletrajzot, a szakképzettséget tanúsító oklevél hiteles másolatát, a lakóhely szerint illetékes rendőrkapitányságtól beszerzett — 3 hónapnál nem régebbi — erkölcsi bizonyítványt. A pályázatot az előírt mellékletekkel együtt a Kecskeméti Baromfifeldolgozó Vállalat személyzeti és oktatási osztályára kell eljuttatni. Cím: 6001 Kecskemét, Ceglédi út 7—11. Pf.: 22. 1559

KISKUNFÉLEGYHÁZI Városi Ta
keres olajkazánfűtői vizsgával re
kező munkaerőt 4 vagy 8 órás mu
időre. Jelentkezés a Városi Tanác
em. 108. szobájában.

TÁVFŰTÉSI részlegünkhöz — gázk
nok kezeléséhez — kazánfűtő szak
gával rendelkező munkavállalókat,
lamint hőközpontkezelő segédmu
sokat keresünk felvételre. Jelentke
Kecskeméti Ingatlankezelő és Táv
Vállalat, Kecskemét, Villám Istvá
2. Munkaügyi csoport.

A KERTÉSZETI Egyetem Kertészeti Főiskolai Kara Kecskemét, Erdei Ferenc tér 1—3 felvételre keres: takarítónőket, segédmunkást és központifűtés-szerelő szakmunkást. Jelentkezni lehet minden nap 8—16 óra között a gazdasági igazgatóságon. 4874

ÉBKM Vízmű Vállalat felvesz ács, állványozó, kőműves szakmunkásokat, illemhelykezelőt, csatornatisztító segédmunkásokat. Jelentkezés helye: ÉBKM Vízmű Vállalat munkaügyi osztálya, Kecskemét, Vízmű u. 1. 4915

A BÁCS-KISKUN megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat felvételre keres belsőellenőrt mérlegképes könyvelői, vagy pénzügyi-számviteli főiskolai végzettséggel, áruforgalmi előadót közép- vagy felsőfokú mezőgazdasági jellegű iskolai végzettséggel, műszaki ellenőri munkakörbe építésztechnikust, műszaki ismeretekkel rendelkező üzemszervezőt. Jelentkezéseket és pályázatokat a vállalat személyzeti osztályára kérjük. Kecskemét, Villám István u. 12. 4749

BÁCS-KISKUN megyei Vendéglátó Vállalat szakvizsgával és gyakorlattal rendelkező jogtanácsost alkalmaz. Jelentkezni lehet: személyzeti osztályon. 4918

FELVESZÜNK női munkaerőt számlázói munkakörbe. PIÉRT Kereskedelmi Vállalat. Kecskemét, Hornyik János u 2. 4924

AZ EGÉSZSÉGÜGYI Szakiskola napi 8 órás munkaidővel felvesz takarítónőt. Jelentkezni lehet Egészségügyi Szakiskola, Kecskemét, Sport u. 1. sz. a gazdasági vezetőnél, minden nap 8—16 óráig, szombaton 12 óráig. 1601

...szeretett férjem, édesapánk, nagyapánk és testvérünk

MÉHÉSZ ISTVÁN
hentes és mészáros

f. hó 17-én, hosszú szenvedés után, életének 60. évében elhunyt. Temetése f. hó 22-én, háromnegyed 2 órakor lesz a kecskeméti Köztemetőben. Gyászoló család. 4498

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, akik szeretett édesanyánk

ÖZV. TORMÁSI LÁSZLÓNÉ
Fürj Ilona

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, s mely fájdalmunkban velünk éreztek. Gyászoló család. 4446

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet kedves rokonainknak, az OTP dolgozóinak, barátainknak, ismerőseinknek, akik felejthetetlen emlékű halottunk

FARKAS RÓBERT

búcsúztatásán megjelentek, fájdalmunkat virággal, részvétükkel enyhíteni igyekeztek. Édesanyja és családja. 4444

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, ismerősöknek, szomszédoknak, a Közgazdasági Szakközépiskola, a Jókai Mór Általános Iskola tanárainak, tanulóinak, a Kecskeméti I, II-es Konzervgyár vezetőinek, dolgozóinak, a KISZÖV dolgozóinak, akik szeretett fiunk

IFJ. ÁCS LÁSZLÓ

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, mélységes fájdalmunkban velünk együtt éreztek. Gyászoló család. 4...

Goldman György
MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
NÓGRÁD
1979 DEC 21

1021

Eszmék — szobrokban

75 éve született Goldman György

Ülő munkás (Könyöklő munkás, 1934.)

Munkáslány-síremlék Ilona síremléke).

(Bagi Önarckép (1927.).

Háromtucatnyi szobra, ha megmaradt. Goldman György nélkül mégsem lehetne összefoglalni a legújabb kor hazai művészettörténetét. Jól ismert néhány portréja. köztük ifjúkori önarcképe, csomópont-fontosságú az 1934-ben alkotott Ülő munkás (Könyöklő munkás), ugyanekkor készült a munkáslány-síremlék (Bagi Ilona síremléke). 1936-os a Horthy-rendőr tömör. a kegyetlen ostobaságot általánosító szatírája. E néhány említett alkotás is jelzi a választott utat, s a művész képességeit is. Goldman kitűnő érzékkel tájékozódott a közelmúlt mestereinek művészetében és a kortársak törekvéseiben. jól szelektált az élő hagyományok között, jó iskolázottság és sokoldalú önművelés segítette hozzá, hogy tanítani is tudjon. Nemcsak és nem elsősorban szobrászatra nevelte a fiatalabbakat, hanem magatartásra, gondolkodásra is. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának egyik szervező, vezető egyénisége lett.

Születésének hetvenötödik évfordulója alkalmából a művészre emlékezünk. ám a szobrász Goldman György alkotói felfogása és célja nem független attól az élettől, melyet Goldman György a munkásmozgalomban vállalt. A húszas évek vége óta volt tevékeny és tudatos harcos, s a harmincas évektől egyre felelősebb teendői voltak. Részt vett a párt legális folyóiratának. a Gondolatnak a szerkesztésében, fontos szerepe volt az Országos Ifjúsági Bizottság megmozdulásainak az előkészítésében, a börtönben is tanítva óvta társainak erejét. A közelmúltban, a televíziónak a Margit-körúti fegyházról szóló dokumentumfilmjében hallhattuk egy volt börtöntársának szavait: Goldmantól tanulta meg, hogyan kell és érdemes olvasni.

Goldman György művészileg felkészülten, képzetten. és már, mint tehetségesnek elismert fiatal szobrász kezdte el pályájának legfontosabb szakaszát. amely a Szocialista Képzőművészek Csoportjához kötődik. Ülő munkása a legteljesebb szintézise annak a gondolkodó, töprengő, olvasó munkástípusnak. amely téma szinte minden csoporttagot foglalkoztatott. Érthetően, mert a Madzsar József féle illegális szeminárium, amely a csoport előkészítő magvának bizonyult, a tanuló, a jövőre tudatosan készülődő ember eszményét érlelte.

A szobrász Goldman számára azonban a politikai küzdelmekben való állandó részvétel és készenlét az alkotó munka gátját is jelentette. Alkotásainak száma akkor sem lenne sokkal több. ha minden műve megmaradt volna, amelyek létezésére emlékeznek. A szobrásznak, aki sokszor bujkálva élt. sokkal nehezebb volt folyamatosan alkotnia, mint a grafikusnak, vagy akár a festőnek. A szobrot nem lehet rejtőzködve felépíteni, anyagban megoldani: megalkotásának folyamata megfelelő teret (helyiséget) és időt igényel. A húszas évek második felének már sok tehetségről tanúskodó portréi után. az 1929-es, monumentális érzéket és igényt bizonyító Álló munkás után — a művek számát tekintve — szaggatottabb a pálya. És mégis az 1934—1936. között született alkotásokban jutott el művészettörténeti fontosságú csúcsig. Ezt bizonyítja. még kis méretű rekonstrukciós formájában is, a munkáslány-síremlék. A rekonstrukció nemcsak a megmaradt fénykép alapján történt, hanem néhány töredék segítségével: a Dunából kerültek elő. ahová a felállítása után hamarosan szétvert szobor darabjait bedobálták.

Hamis lenne a szobrász útjáról alkotott kép, ha csak a közvetlenebbül politikai indíttatású alkotásait idéznénk. noha ez a néhány a művészileg legérettebbek közé tartozik. Nemcsak a korai portrék változatossága, hanem néhány 1939-es kisplasztika és képmás bizonyítja a teljes életet élni akaró művész fogékonyságát, érdeklődését a mindennapok iránt. S egy 1938-as terrakotta dombormű. az Elemisták különös lírája, sajátos érzékenysége annak kifejezésére is képes, hogyan él a tömören mintázott kisgyermekek alakjában a felnőttek féltő gondterheltsége. Sok-sok plasztikai elképzelését, némely eltűnt szobrának emlékét rajzai őrizték meg, ugyancsak bizonyítva a művészi erőben rejlő, meg nem valósult lehetőségeket.

Goldman maga döntött úgy, hogy arra fordítja energiáját. ami a közösség szempontjából mindenkor a legfontosabb. Egyre inkább sokasodtak nem-szobrászi feladatvállalásai.

Részt vett a Történelmi Emlékbizottság létrehozásában és megmozdulásaiban, az illegális Szabad Nép megteremtésében. Egyik előkészítője volt az 1942-es, „Szabadság és a Nép" kiállításnak (egy Marx-portréval is szerepelt), amely március 15-én nyílt meg a vasasszékházban és amelyet hamarosan bezártak. Goldmant ekkor még csak rövid időre tartóztatták le. Április elején a párt budapesti területi bizottságának tagjává választották, de hamarosan ismét letartóztatták és a Schönherz Zoltán elleni per negyedrendű vádlottjaként életfogytiglani fegyházra ítélték, A Csillag-börtönből 1943-ban került a Margit-körútra. innen deportálták 1944 őszén és Dachauban pusztult el 1945 februárjában.

A vállalt súlyos élet velejárója volt a természetes bizakodás, így maradhatott töretlen alkotóereje. Szobrai, bármilyen kis számúak, egyenletes minőséget, igen szigorú művészi önkontrollt bizonyítanak. Közlésmódja mindig tömör, lényegre törő; a tömegnek, a felületnek nincs fölöslege, üresjárata. Rövid életében másfél évtizednyi volt a megszakadt alkotói időszak, mégsem küszködött újrakezdéssel, hanem mindig tovább tudott lépni a teljesebb összefoglalás, általánosítás érdekében. Szoborban valósította meg a vallott és vállalt eszményeket, és ez a legtöbb, amit művész tehet.

Aradi Nóra

Termelés és érdek

Rögzítsük az alaphelyzete: manapság a munkavállalók érdekeik hatásosabb, erőteljesebb védelmét várják a szakszervezetektől, és — ne kerteljünk — kritikusabban ítélik meg mindazt, amit a „szakszervezeti érdekvédelem" gyűjtőfogalommal jelölünk. Ugyanakkor: a vállalatok gazdasági vezetői is egyre nagyobb igényekkel lépnek fel a szakszervezetekkel szemben, és elvárják, hogy a vállalatgazdálkodás stratégiáját és taktikáját, végső soron a mindennapi termelési feladatok végrehajtását a szakszervezetek minden lehető módon támogassák. Kérdezhetik persze: hol itt a — fogalmazásból remélhetően kisejlő — kettősség, netán ellentmondás? Hol itt a gond, mi itt a dilemma? Végtére is: a munkaadó és a munkavállaló (vagyis a vállalat és a dolgozó) legfeljebb csak apróbb ügyekben kerülhet érdeköszszeütközésbe, s e konfliktusok elsimítására ott vannak a precízen kidolgozott jogszabályok, a törvények, a rendeletek. Ott a döntőbizottság, a munkaügyi bíróság és megannyi más törvényes fórum. Hosszabb távon, és alapvetően nincs — nem lehet! — lényegi különbség az egyéni és a vállalati érdekek között. Már csak azért sem, mert ezekkel azonos — hallhatjuk, olvashatjuk épp eleget — a népgazdasági, a társadalmi érdek is. De vajon igaz-e a brosúraízű feltételezés itt és most, a változó és egyre bonyolultabbá váló gazdálkodási körülmények és feltételek között?

Kerüljük meg kissé a kérdésre adandó választ és nézzünk néhány gyakorlati példát:

Panaszkodik a művezető, mert az elmúlt három évben tizennégyen hagyták ott a műhelyt a vitathatatlanul súlyos fegyelemsértések miatti büntetés elől menekülve. Azt mondja: „mindegyiküknél már vártam, hogy ez történik; előre tudtam, hogy kilépnek. De miért kell megvárnom hogy az illető duzzogva, sőt a főnökeit sértegetve kilép? Ezeket az embereket egyszerűen ki kellene tennem! Semmit nem vesztenék velük, inkább csak nyernék. De el sem merem mondani, micsoda kálváriát jártam, amikor az elmúlt öt évben két embernél követeltem, hogy a vállalat mondjon fel nekik. Nem is kálvária volt, hanem szabályos meghurcoltatás. S, akik emiatt piszkáltak, vajon tudják-e hogy hány és hány művezető nézi inkább tehetetlenül és beletörődve a fegyelmezetlenkedéseket, de nem tesz ellenük semmit. Kinek hiányzik például a döntőbizottsággal való áldatlan vita? Kinek hiányzik, hogy kioktassák a szocialista humanizmusról, vagy bizonyos szociális szempontok figyelembevételének szükségességéről?"

Panaszkodik a szakszervezeti bizottság munkatársa, mert képtelenek elérni, hogy a kollektív szerződésben szabályozott túlórarendet a vállalat vezetői tiszteletben tartsák. „A nagy hajrák idején — mondja — semmi sem számít. Legkevésbé a túlóraszabályzat. Vannak műhelyek, ahol az engedélyezett túlórák kétszeresét is felhasználják havonta, és ugyan mit tehetünk? Érveinkre egyetlen rövid mondattal válaszolnak: a tervet teljesíteni kell, különben oda a nyereség . . . Hát ez is érdekvédelem!"

Panaszkodik a másik szakszervezeti bizottság munkatársa, hogy évek óta bajlódnak a nyilvánvalóan balesetveszélyes — sőt; a gyár környéki lakosságra is veszélyes — műhely felszámolásával, illetve szükség szerinti korszerűsítésével. De hiába minden: erőfeszítéseiket megtöri a „termelési érdek"-re való hivatkozás. A műhely nélkül nem gyár a gyár, a rekonstrukcióra pedig egyelőre nincs pénz . . .

És panaszkodik az üzemszervező, mert azért hívták a — történetesen könnyűipari — vállalathoz, hogy kitanulja a mozdulatelemzésen alapuló munkaszervezési eljárást, majd a — vállalat által finanszírozott — tanfolyam elvégzése után a gyakorlatban is hasznosítsa újonnan szerzett tudását. „Történetesen kiváló minősítéssel végeztem el a tanfolyamot, tettem is volna a dolgomat, de már a kezdet kezdetén szembekerültem a szakszervezettel: finoman, de félreérthetetlenül adták tudtomra, hogy ez a szervezési módszer nagyon nem kívánatos, mert a már nagyon is feszített munkaintenzitáson csavar még egy alig elviselhetőt. Ma egy másik vállalatnál végzem ugyanezt a munkát. Vádaskodás nélkül, de azért — óvatosságból, mert tanultam az előbbi példán —, úgynevezett harmincszázaléknyi „magyar tartalékkal"; vagyis: a lehetségesnél eleve harminc százalékkal alacsonyabb teljesítményre szabályozom be a módszert, nehogy összeütközésbe kerüljek a szakszervezettel. Erre egyébként is jó okom van, mert rájöttem, hogy a mozdulatelemzésen alapuló szervezéssel elérhető teljesítménynövekedést a vállalatok képtelenek a megfelelő bérnöveléssel követni".

További példák helyett inkább a SZOT főtitkárhelyettesét, Gál Lászlót idézem: „A szakszervezetek változatlanul legfőbb feladatuknak tekintik a munkáshatalom politikai és gazdasági erősítését. Ez a reális alapja érdekképviseleti munkájuknak, ám e kettős funkció helyes értelmezésében olykor zavar támad".

Miből is az következik, hogy gyakorta keveredik az egyéni, a csoport- és a társadalmi érdek, s hogy az „érdekek védelme" bizony káros

Csonkulásos és halálos balesetek

Munkavédelmi beszámoltatás az erdőgazdaságban

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium erdészeti és faipari hivatala elrendelte az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság munkavédelmi tevékenységének vizsgálatát. 1979-ben ugyanis — csonkulásos és halálos balesetek szempontjából — kedvezőtlenül alakult a helyzet. Rosszabb, mint az előző három esztendő hasonló időszakának átlaga. A vizsgálatban a MÉM-en kívül részt vett a SZOT, a MEDOSZ országos és megyei, valamint az SZMT képviselője.

Makóy Oszkár igazgató írásbeli előterjesztésében beszámolt arról, hogy az erdőgazdaságnak közel kétezer dolgozója van. Ebből 1650 fizikai munkát végez. A gazdaság 1979-ben felnevelt 10 millió tatást kapnak, s minderről beszámolnak, vizsgáznak. Üzemi újságukban — az Ipolyvidéki Erdőkben — rendszeres tájékoztatást adnak a balesetekről. A munkavédelmi újításokra nagy súlyt fektetnek fontos „tantárgyként" kezelik. Az esztendőnként megrendezésre kerülő szocialista brigádok vetélkedőjén sok kérdést tesznek fel (tulajdonképpen egész évben) a baleset-elhárítással kapcsolatosan. Fegyelmi felelősségre vonást alkalmaznak mulasztás esetén. A havi biztonsági szemléken kívül rendkívüli szemléket is tartanak, ha a baleseti helyzet valahol romlott. Az egységeknél 14 nem függetlenített biztonsági megbízott tevékenykedik (valamennyien műszaki vezetők).

Goldman György
MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 DEC 21
NÉPSZAVA

1021 NÉPSZAVA

Goldman György jubileumára

Ma 75 esztendeje, 1904. december 21-én született Goldman György szobrászművész, a két világháború közötti szocialista művészeti törekvések kiemelkedő képviselője. Részben töprengő, szemlélődő természete, részben életkörülményei mostohasága miatt mindössze két tucat alkotásra futotta erejéből, kvalitásaira azonban jellemző, hogy kicsiny életműve nélkül nem lehet érdemben szólni a húszas-harmincas évek magyar szobrászatáról.

Vecsésen született, egy vasúti tisztviselő harmadik gyermekeként, s korán felébredt benne a művészi hajlam. Érettségi után kőfaragást tanul, s már jelentős manuális tudás birtokában iratkozik be 1924-ben a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Stróbl Zsigmond osztályán dolgozik. Az oktatás akadémikus stílusa azonban nincs ínyére, ezért két év után Párizsba megy. Itteni tapasztalatai nyomán, az egyiptomi művészet és Despiau humánus szobrászatának hatására alakítja ki önálló stílusát, amit a formák kifinomult egyszerűsége, érzékletes realizmusa jellemez.

Már érett művész, amikor hazatérve bekapcsolódik a munkásmozgalomba, s szobrászi tehetségét a politikai harc szolgálatába állítja. A kor szociális gondjai, haladó eszméi kapnak hangot tömör formálású portréiban, amelyek a fiatal művész érzelmeit, tárgyilagos és humánus gondolkodását is kifejezik. Első monumentális alkotását, a Munkás című kompozíciót, a szociáldemokrata párt megbízására készíti 1929-ben: a kemény kiállású, feszülő izmú figura ellenállásra, elszántságra mozgósít a kizsákmányoló osztályok ellen.

1932-ben Goldman belép a kommunista pártba, és részt vesz a párt legális művészszervezete, a „Szocialista Képzőművészek Csoportja megalakításában. A közösségben folyó termékeny viták, a marxista eszmeiség és esztétika tüzetesebb megismerése művészi fejlődésének új, érettebb korszakát nyitja meg. Ekkor alkotja meg főműveit, köztük az Ülő munkás című kubisztikusan épített kisplasztikát, amely a jövőre készülődés tudatosságában mutatja be a kor munkásemberét. „Goldman ülő, gondolkodó munkása ugyanaz a típus, mint Derkovits „Három nemzedék'-ének jelenkort jelző, olvasó önportréja" — írja a kicsinységében is monumentális hatású műről Aradi Nóra. A szoborral „új munkásintellektust formált, olyan típust, amelyik képes lesz megtartani a majd megszerzendő hatalmat."

Ülő munkás

A harmincas évek második felétől a szaporodó mozgalmi feladatok egyre kevesebb időt hagynak számára a művészkedéshez; kiújult szembaja is nehezíti szobrászati munkáját. Kedvét, kezdeményezőkészségét azonban most sem veszíti el, aminek legszebb bizonysága az elnyomó apparátus kegyetlenségét és kisszerűségét leleplező, Horthy-rendőr című, pompás szobor-karikatúrája.

1942-ben a munkaszolgálatból frissen hazatért művészt beválasztják a budapesti pártbizottságba, s megbízást kap a főváros ellenállási mozgalmának megszervezésére. Feladatainak azonban már csak részben tud eleget tenni, mert júniusban letartóztatják, és a Shönherz Zoltán elleni hűtlenségi perben — mint negyedrendű vádlottat — életfogytiglani börtönre ítélik. Egy ideig Szegeden, majd a Margit körúton raboskodik, míg végül Dachauba hurcolják; itt halt meg, alig negyvenévesen, 1945. februárjában.

Rá is illenek József Attila szavai, aki Kész a leltár című költeményében így summázta önnön pályáját: „Ha féltem is, a helyemet megálltam. / születtem, elvegyültem és kiváltam."

Tasnádi Attila

az országgy

és ezzel megbízható támasza hazánk békéjének, függetlenségének és biztonságának is. Gazdasági fejlődésünk számára nélkülözhetetlen a KGST keretében megvalósuló szocialista gazdasági integráció, s a magunk részéről a jövőben is mindent megteszünk ennek gyorsabb kibontakoztatásáért.

Az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján tovább építjük gazdasági kapcsolatainkat a *tőkés országokkal.* Meggyőződésünk, hogy a kereskedelmi kapcsolatok és az egyéb együttműködési formák fejlesztése nemcsak gazdasági szempontból előnyös, hanem *kedvezően hat a békés egymás mellett élés politikájának érvényesülésére is.*

Tovább bővítjük gazdasági kapcsolatainkat a *fejlődő országokkal is.* Ezek a gazdasági kapcsolatok népünk számára is előnyösek, és egyben hozzájárulnak ahhoz, hogy a fejlődő országok megszilárdítsák gazdasági önállóságukat.

...gyjavaslat
...keit szolgálja

vezetőinek körében eddig még nem találtak megfelelő visszhangra, sőt, a közép-hatósugarú amerikai rakéták nyugat-európai elhelyezésének terve a fegyverkezési verseny újabb hullámát indíthatja el. A szocialista országok nem nézhetik tétlenül a békés építőmunkájukat és biztonságukat fenyegető NATO-terveket.

A Magyar Népköztársaság ebben a bonyolultabb és veszélyekkel terhesebb helyzetben is folytatni fogja erőfeszítéseit a békés egymás mellett élés irányzatának érvényesülése, a nemzetközi feszültség csökkentése érdekében. *Bizunk abban, hogy végül is nem az agreszszív imperialista körök kalandorpolitikája, hanem a realitásokkal számoló józanság kerekedik felül;* a nemzetközi kapcsolatokban nem a bizalmatlanság, hanem a bizalom légköre lesz uralkodóvá, s nem a fegyverkezés, hanem a leszerelés hívei lesznek erősebbek. És biztosak vagyunk abban is, hogy a szocialista országok, köztük hazánk is, a világbéke megvédéséért, az enyhülésért folytatott harcukban a jövőben sem lesznek egyedül, e küzdelmükben *számithatnak minden békeszerető erő támogatására.*

Költségvetésünk biztosítja a szükséges anyagi eszközöket ahhoz, hogy gondoskodhassunk hazánk békéjéről és biztonságáról és aktívan folytathassuk népünk érdekeinek megfelelő külpolitikai tevékenységünket.

Meggyőződésem, hogy ezek a politikai és szemléleti kérdések szorosan összefüggnek mind a törvényjavaslattal, mind pedig a gazdasági életben megoldandó feladatokkal. Gazdasági feladataink megoldásának, a hatékonyság növelésének ugyanis *nélkülözhetetlen feltétele, hogy világosan lássuk ne csak közvetlen feladatainkat, hanem távolabbi céljainkat is.*

A beterjesztett törvényjavaslat összhangban van szocialista fejlődésünk programjával, elősegíti népgazdaságunk tervszerű kiegyensúlyozott fejlődését, tehát *jól szolgálja népünk érdekeit.* Ezért a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a magam nevében is elfogadom és a tisztelt képviselőtársaknak is *elfogadásra ajánlom* — fejezte be felszólalását Óvári Miklós.

...vita folytatása

a népgazdaság teherbíróképességéhez kellett igazítani. Elsősorban a *lakosság életviszonyait* közvetlenül *javító* beruházásokra: lakás-, bölcsőde-, óvoda- és iskolaépítésre, valamint az egészségügyi

munkaerőt szabadított fel.

Kovács Károly szóvá tette, hogy a *termékszerkezet* változtatásának üteme még korántsem megfelelő. Számos nagyvállalat azonban kétségtelenül

...és a szol

Központi ve...

Az Orvos-Egészségügy... központi vezetősége csüt... *Duschek Lajosné* SZOT-t... *Juszt Lajos* egészségügyi ... lyettes részvételével a ... és a munkaerő-gazdálkod... ügyi vonatkozásait, illetv... gító szakszervezeti feladat... te.

A Postások Szakszervez... ponti vezetősége — *dr. ...*

Egészségügyi szaksze...

Régi go...

Dr. Szendrényi János, az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének titkára szóbeli beszámolóval egészítette ki az elnökség igényes elemző jelentését.

— A munkaerő-gazdálkodás a szakszervezetnek *az emberekkel való törődés szempontjából is rendkívül* fontos — hangsúlyozta. Legfőbb gond gyanánt említette az *állások és a képzés fejlesztésének nem megfelelő összhangját.* Így adódhat, hogy bizonyos megítélések szerint sok az orvos, helyenként, egyes szakmánként mégis kevés.

A munkaerő-gazdálkodás fejlesztését előíró kormányhatározatra utalva rámutatott az *egészségügyben rejlő tartalékok nélkülözhetetlen feltárására,* a következő tervidőszak feladataira: a mennyiségében talán elég, de összetételében nem megfelelő ágyszámra, az ésszerű munkaszervezés jelentőségére, a munkaidő kihasználására, a kutatások gyógyításban alkalmazható hatásfokára.

Az egészségügy lényegbevágó kérdéseihez hozzászólni *csak alapos tájékozottsággal* lehet. Erről tett tanúbizonyságot a

Postások szakszervez...

Takarékos...

A posta vezérigazgató-

Goldmann György

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

szobrászművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1979 DEC 2 U.

1021

Munkáslány-síremlék (Bagi Ilona síremléke).

Eszmék – szobrokban

75 éve született Goldmann György

Ülő munkás (könyöklő munkás) (1934).

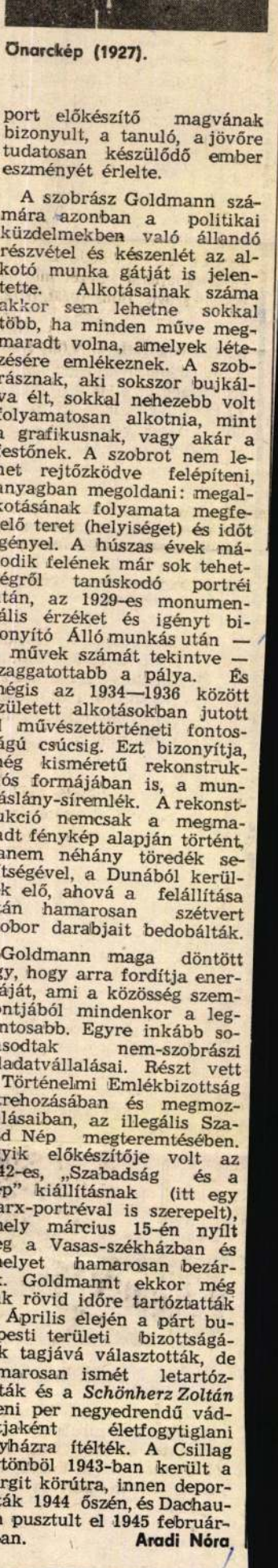

Önarckép (1927).

Három tucatnyi szobra, ha megmaradt. *Goldmann György* nélkül mégsem lehetne összefoglalni a legújabb kor hazai művészettörténetét. Jól ismert néhány portréja, köztük ifjúkori önarcképe, csomópont fontosságú az 1934-ben alkotott Ülő munkás (Könyöklő munkás), ugyanekkor készült a munkáslány-síremlék (Bagi Ilona síremléke), 1936-os a Horthy-rendőr tömör, a kegyetlen ostobaságot általánosító szatírája. E néhány említett alkotás is jelzi a választott utat, s a művész képességeit is. Goldmann kitűnő érzékkel tájékozódott a közelmúlt mestereinek művészetében és a kortársak törekvéseiben, jól szelektált az élő hagyományok között, jó iskolázottság és sokoldalú önművelés segítette hozzá, hogy tanítani is tudjon. Nemcsak és nem elsősorban szobrászatra nevelte a fiatalabbakat, hanem magatartásra, gondolkodásra is. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának megalakulásától, 1934-től egyik szervező, vezető egyénisége lett.

Születésének hetvenötödik évfordulója alkalmából a művészre emlékezünk, ám a szobrász Goldmann György alkotói felfogása és célja nem független attól az élettől, melyet Goldmann György a munkásmozgalomban vállalt. A húszas évek vége óta volt tevékeny és tudatos harcos, s a harmincas évektől egyre felelősebb teendői voltak. Részt vett a párt legális folyóiratának, a Gondolatnak a szerkesztésében, fontos szerepe volt az Országos Ifjúsági Bizottság megmozdulásainak az előkészítésében, a börtönben is tanítva óvta társainak erejét. A közelmúltban, a televíziónak a Margit körúti fegyházról szóló dokumentumfilmjében hallhattuk egy volt börtöntársának szavait: Goldmanntól tanulta meg, hogyan kell és hogyan érdemes olvasni.

Goldmann György művészileg felkészülten, képzetten, és már mint tehetségesnek elismert fiatal szobrász kezdte el pályájának legfontosabb szakaszát, amely a Szocialista Képzőművészek Csoportjához kötődik. Ülő munkása a legteljesebb szintézise annak a gondolkodó, töprengő, olvasó munkástípusnak, amely téma szinte minden csoporttagot foglalkoztatott. Érthetően, mert a *Madzsar József*-féle illegális szemináriumon, amely a Csoport előkészítő magvának bizonyult, a tanuló, a jövőre tudatosan készülődő ember eszményét érlelte.

A szobrász Goldmann számára azonban a politikai küzdelmekben való állandó részvétel és készenlét az alkotó munka gátját is jelentette. Alkotásainak száma akkor sem lehetne sokkal több, ha minden műve megmaradt volna, amelyek létezésére emlékeznek. A szobrásznak, aki sokszor bujkálva élt, sokkal nehezebb volt folyamatosan alkotnia, mint a grafikusnak, vagy akár a festőnek. A szobrot nem lehet rejtőzködve felépíteni, anyagban megoldani: megalkotásának folyamata megfelelő teret (helyiséget) és időt igényel. A húszas évek második felének már sok tehetségről tanúskodó portréi után, az 1929-es monumentális érzéket és igényt bizonyító Álló munkás után — a művek számát tekintve — szaggatottabb a pálya. És mégis az 1934—1936 között született alkotásokban jutott el művészettörténeti fontosságú csúcsig. Ezt bizonyítja, még kisméretű rekonstrukciós formájában is, a munkáslány-síremlék. A rekonstrukció nemcsak a megmaradt fénykép alapján történt, hanem néhány töredék segítségével, a Dunából kerültek elő, ahová a felállítása után hamarosan szétvert szobor darabjait bedobálták.

Goldmann maga döntött úgy, hogy arra fordítja energiáját, ami a közösség szempontjából mindenkor a legfontosabb. Egyre inkább sokasodtak nem-szobrászi feladatvállalásai. Részt vett a Történelmi Emlékbizottság létrehozásában és megmozdulásaiban, az illegális Szabad Nép megteremtésében. Egyik előkészítője volt az 1942-es, „Szabadság és a Nép" kiállításnak (itt egy Marx-portréval is szerepelt), amely március 15-én nyílt meg a Vasas-székházban és amelyet hamarosan bezártak. Goldmannt ekkor még csak rövid időre tartóztatták le. Április elején a párt budapesti területi bizottságának tagjává választották, de hamarosan ismét letartóztatták és a *Schönherz Zoltán* elleni per negyedrendű vádlottjaként életfogytiglani fegyházra ítélték. A Csillag börtönből 1943-ban került a Margit körútra, innen deportálták 1944 őszén, és Dachauban pusztult el 1945 februárjában.

Aradi Nóra

övid tudo

ÉK
DELME

okát is
a föld-
vas cső-
ziójának.
ellé fek-
cső fel-
orrodáló-
orrózióját
kremegy
a a cső-
ló talaj
homok
e), vagy
latörme-
a; végül
baktériu-
ítják a
digén el-
illetőleg
vagcsere-
sításával.

ziója tu-
lektroké-
a talaj-
olitban —
ik pont-
ont felé
z öntött-
a pedig
ában: a
nyilvánul
n létre,
en grafit-
a vas
rafit ke-
elgrafito-
g ép, szi-
n elveszt-

rejöttének
se a vé-
ét is fel-
legered-
ezés az
lvanikus
ó csak az
a katód
a felszí-
speciális
ramot ve-
a cső fe-
a katód,
n lép fel.
, lassan
kis költ-
ebb 10
kicserélni.
lettartam-
vezetékek
tsége kb.
megtérül.

ELT"
Ű

ök előző-
ejtalkotó-
zerű élő
zeállítani.
készítet-
ó amőbá-
ították a
citoplaz-
egmaradt
vagy
ba citon-
tték, vé-
amőba
ák abba.
montíro-
y része
és kb.
ódni kez-
ódási fo-
egy ré-
20 gene-
folytató-
mások
után el-
en jelle-
ermésze-
ak elmé-
van.
elentősen
kísérleti
k révén
finomabb
álatok is
. Ilyen
már si-
porganiz-
onstruál-
ául a kör-
, avagy
k leküz-
segítőtár-

T FA

asza nem
ység az
egy, már
anyag
ohez jut.
napjainkr
legősibb
elyet egy
lógia be-
ét szíve-
az építé-
szer a fa
. A tér-
ndító oka
ag ragasz-

tók elterjedése. A ragasztott faszerkezetek elsősorban a gazdag faállományú országokban szolgálnak építőanyagul.

A ragasztott faszerkezetek előállítása és beépítése bizonyos fesztávolság (20—30 méter) felett olcsóbb a vasbeton szerkezeteknél: az előregyártás korlátlan lehetősége, az alapozás nagymérvű csökkenthetősége (kisebb súlya miatt), a korrózióállóság (amelyet a fa felületén időben kialakuló védőréteg még fokoz), hosszú élettartama minimális karbantartással (víztaszító és gombaölő impregnálások tovább növelik ezt), rövid kivitelezési idő, sokrétű alkalmazási terület (pl. a távközlési technika vasmentes épületigénye, vagy a mezőgazdaság és az élelmiszeripar vízállósági követelményei az épületekkel szemben), esztétikai újdonság (egyedi épületek, sportcsarnokok, kultúrházak, templomok építésében.) A fa legizgalmasabb gyakorlati problémája a tűzállóság. A fa ugyan eredendően nem tűzálló, a faépületek égési kísérletei során mégis egy sor előnyös tulajdonságukra derült fény a vas- és vasbeton szerkezetű épületekkel szemben. A ragasztott faszerkezet pedig fokozottan tűzálló, sőt lángmentesítő impregnálással ez tovább fokozható.

A hátrányok közé sorolható a megfelelő minőségű fa beszerzése, a szigorú előregyártási technológia és a nagyobb elemek szállítása, ezek azonban inkább szervezési kérdések. Az elmúlt években Franciaországban 40 üzem állított elő ragasztott faszerkezeteket, amelyekkel kb. 2 millió négyzetméter terület épült be.

MEGELŐZHETŐ-E A RÁK?

Az emberi életkor várható növekedésével a népességnek mintegy 30 százaléka betegszik meg élete során rosszindulatú daganatos megbetegedésekben. Mivel a közeljövőben a rák gyógyításában nem várható gyors fejlődés, ezért — több rákkutató szerint — a figyelmet inkább a betegség korai felismerésére és a megelőzésre kell fordítani. Legcélszerűbb lenne a megelőző stádiumok, az ún. „rák előtti állapotok" jellemzőinek ismerete.

Azonban a korai felismerést is csak másodlagos megelőzésnek tekinthetjük, az elsődleges megelőzés a rákot előidéző okok és kiváltó életkörülmények elleni harcot jelenti. Az Egészségügyi Világszervezet jelentése szerint a rákmegbetegedések 70 százaléka a környezetben meglévő rákkeltő anyagok következménye, és így elvileg kiküszöbölhető. Legjobb példa erre a tüdő- és hörgőrák, amely szoros összefüggésben van az általános légszennyeződéssel és a dohányzással.

Az urbanizálódással, az iparosodással és az életszínvonal emelkedésével megfigyelhető, hogy a gyomorrák valószínűsége csökken, a vastagbélrák előfordulása viszont egyre gyakoribb. Nyilvánvalóan ennek oka a környezet, az élet- és munkakörülmények megváltozásának komplex hatása. Sok jel mutat arra, hogy a gyomorrák keletkezéséért nem a káros anyagok bekerülése, hanem a fontos tápanyagok hiánya tehető felelőssé. Itt elsősorban a fehérjék és bizonyos vitaminok hiányára gondolhatunk. Az a tény, hogy azokban az országokban, ahol nagy a fehérjefogyasztás, ez a betegség is csökkenő tendenciát mutat, alátámasztja ezt a feltevést.

Ismeretes az alkoholfogyasztás összefüggése a nyelőcső- és májrákkal. Állatkísérletekben mégsem sikerült etilalkohollal rákot előidézni. Ez arra mutat, hogy az előidéző ok nem az etilalkoholban magában, hanem annak szennyeződéseiben, vagy kísérőanyagaiban keresendő. Előnyben kellene tehát részesíteni a kis alkoholtartalmú italokat.

ZAJÁRTALOM VÍZVEZETÉKBŐL

A vízvezetékekben keletkező zaj okai még sok szempontból további kutatásra szorulnak. Az eddigi ismeretek birtokában máris remélhető, hogy idővel megszabadulunk ettől a zajforrástól, amely a lakások, kórtermek, stúdiók, színházak stb. csendjét időnként durván megzavarja. Különösen sok a panasz az új épületekben, ahol a csővezetékben továterjedő zaj az egész épületben hallható.

Ezért egyes országokban már szabvány maximálja a vízvezetékekben megengedhető zajszintet. A zaj a szerelvények működésének és a víz áramlásának az eredménye. Az utóbbi kutatása az akusztika új ágát fejlesztette ki. A kérdés beható tanulmányozására Ausztráliában kísérleti modellt is építettek. Az áramlási akusztika kutatóinak sok érdekes kérdésre kell feleletet adniuk, így pl., hogyan függ össze a csövekben áramló víz sebessége, nyomása, hőmérséklete a zaj erősségével. Az épületgépészeknek viszont máris alkalmazniuk kell néhány megoldást a zaj megelőzésére. Ilyenek: a szerelvények helyes megválasztása, a vezetékek falon kívüli, rugalmas felfüggesztése, a kérdéses helyiségekben több hangszigetelő tárgy beépítése, és egyelőre még kísérleti jelleggel különböző hangtompítók beiktatása.

A NEHÉZIPAR ÉS A CSAPADÉK

La Porte helység (Egyesült Államok, Indiana állam) azzal vált nevezetessé a meteorológiában, hogy itt megnyilvánult a nagyipari központnak a csapadékviszonyok alakulására kifejtett jelentékeny hatása.

Ez a helység a Chicago Gary-i nehézipari körzet keleti oldalán fekszik. Az uralkodó nyugati szél hatalmas vas- és acélművek felett halad el, amíg La Porte fölé érkezik. Ha megtekintjük La Porte csapadékészleléseinek 1910 óta vezetett sorozatát, azt találjuk, hogy a csapadékmennyiség (néhány közbeeső visszaeséstől eltekintve, amely az időjárás szeszélyeinek tulajdonítható) lényegesen megnövekedett. Még érdekesebb, hogy a növekedés majdnem párhuzamosan halad a vas- és acéltermelés alakulásával. La Porte csapadékosabbá válása 1925 körül indult meg. Az 1951—65 közötti időszakban La Porte átlagos csapadékmennyisége 30 százalékkal nagyobb volt, mint a környező állomásokon, ezen kívül La Porte-ban 40 százalékkal több volt a zivatar, és nem kevesebb, mint 246 százalékkal volt több jégeső. Évszakonként tekintve a téli csapadék is megnövekedett, de különös módon, csak a téli esőknek a csapadéka; a havazások csapadékhozama változatlan maradt.

Egyes kutatók kétségbe vonták a La Porte-ban végzett észlelések helyességét. Ezért szükségessé vált a csapadéktöbblet realitásának más úton való ellenőrzése. Erre alkalmat adott a Kankakee nevű folyó vízjárásának a megvizsgálása. Kimutatták, hogy a csapadéktöbblet a folyó vízjárásának alakulásában is tükröződik, és így realitása nem lehet kétség.

Goldman György

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)

1979 DEC 19

Észmék — szobrokban

1021

75 éve született Goldman György

Háromtucatnyi szobra, ha megmaradt, Goldman György nélkül mégsem lehetne összefoglalni a legújabb kor hazai művészettörténetét. Jól ismert néhány portréja, köztük ifjúkori önarcképe, csomópont fontosságú az 1934-ben alkotott Ülő munkás (Könyöklő munkás), ugyanekkor készült a munkáslány-síremlék (Bagi Ilona síremléke), 1936-os a Horthy-rendőr tömör, a kegyetlen ostobaságot általánosító szatírája. E néhány említett alkotás is jelzi a választott utat, s a művész képességeit is. Goldman kitűnő érzékkel tájékozódott a közelmúlt mestereinek művészetében és a kortársak törekvéseiben, jól szelektált az élő hagyományok között, jó iskolázottság és sokoldalú önművelés segítette hozzá, hogy tanítani is tudjon. Nemcsak és nem elsősorban szobrászatra nevelte a fiatalabbakat, hanem magatartásra, gondolkodásra is. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának megalakulásától, 1934-től egyik szervező, vezető egyénisége lett.

Születésének hetvenötödik évfordulója alkalmából a művészre emlékezünk, ám a szobrász Goldman György alkotói felfogása és célja nem független attól az élettől, melyet Goldman György a munkásmozgalomban vállalt. A húszas évek vége óta volt tevékeny és tudatos harcos, s a harmincas évektől egyre felelősebb teendői voltak. Részt vett a párt legális folyóiratának, a Gondolatnak a szerkesztésében, fontos szerepe volt az Országos Ifjúsági Bizottság megmozdulásainak az előkészítésében, a börtönben is tanítva óvta társainak erejét. A közelmúltban, a televíziónak a Margit körúti fegyházról szóló dokumentumfilmjében hallhattunk egy volt börtöntársának szavait: Goldmantól tanulta meg, hogyan kell és érdemes olvasni.

Goldman György művészileg felkészülten, képzetten, és már mint tehetségesnek elismert fiatal szobrász kezdte el pályájának legfontosabb szakaszát, amely a Szocialista Képzőművészek Csoportjához kötődik. Ülő munkása a legteljesebb szintézise annak a gondolkodó, töprengő, olvasó munkástípusnak, amely téma szinte minden csoporttagot foglalkoztatott. Érthetően, mert a Madzsar József-féle illegális szeminárium, amely a csoport előkészítő magvának bizonyult, a tanuló, a jövőre tudatosan készülődő ember eszményét érlelte.

A szobrász Goldman számára azonban a politikai küzdelmekben való állandó részvétel és készenlét az alkotó munka gátját is jelentette. Alkotásainak száma akkor sem lenne sokkal több, ha minden műve megmaradt volna, amelyek létezésére emlékeznek. A szobrásznak, aki sokszor bujkálva élt, sokkal nehezebb volt folyamatosan alkotnia, mint a grafikusnak, vagy akár a festőnek. A szobrot nem lehet rejtőzködve felépíteni, anyagban megoldani: megalkotásának folyamata megfelelő teret (helyiséget) és időt igényel. A húszas évek második felének már sok tehetségről tanúskodó portréi után, az 1929-es, monumentális érzéket és igényt bizonyító Álló munkás után — a művek számát tekintve — szaggatottabb a pálya. És mégis az 1934—1936. között született alkotásokban jutott

Ülő munkás
(Könyöklő munkás) (1934)

Munkáslány-síremlék
(Bagi Ilona síremléke)

Önarckép (1927)

járól alkotott kép, ha csak a közvetlenebbül politikai indíttatású alkotásait idéznénk, noha ez a néhány a művészileg legérettebbek közé tartozik. Nemcsak a korai portrék változatossága, hanem néhány 1939-es kisplasztika és képmás bizonyítja a teljes életet élni akaró művész fogékonyságát, érdeklődését a mindennapok iránt. S egy 1938-as terrakotta dombormű, az Elemisták különös lírája, sajátos érzékenysége annak a kifejezésére is képes, hogyan él a tömören mintázott kisgyermekek alakjában a felnőttek féltő gondterheltsége. Sok-sok plasztikai elképzelését, némely eltűnt szobrának emlékét rajzai őrizték meg, ugyancsak bizonyítva a művészi erőben rejlő, meg nem valósult lehetőségeket.

Goldman maga döntött úgy, hogy arra fordítja energiáját, ami a közösség szempontjából mindenkor a legfontosabb. Egyre inkább sokasodtak nem szobrászi feladatvállalásai.

Részt vett a Történelmi Emlékbizottság létrehozásában és megmozdulásaiban, az illegális Szabad Nép megteremtésében. Egyik előkészítője volt az 1942-es, „Szabadság és a Nép" kiállításnak (itt egy Marx-portréval is szerepelt), amely március 15-én nyílt meg a vasasszékházban, és amelyet hamarosan bezártak. Goldmant ekkor még csak rövid időre tartóztatták le. Április elején a párt budapesti területi bizottságának tagjává választották, de hamarosan ismét letartóztatták, és a Schönherz Zoltán elleni per negyedrendű vádlottjaként életfogytiglani fegyházra ítélték. A Csillagbörtönből 1943-ban került a Margit körútra, innen deportálták 1944 őszén, és Dachauban pusztult el 1945. februárjában.

A vállalt súlyos élet velejárója volt a természetes bizakodás, így maradhatott töretlen alkotó ereje. Szobrai, bármilyen kisszámúak, egyenletes minőséget, igen szigorú művészi önkontrollt bizonyítanak. Közlésmódja mindig tömör, lényegre törő; a tömegnek, a felületnek nincs fölöslege, üresjárata. Rövid életében másfél évtizednyi volt a megszakadt alkotói időszak, mégsem küszködött újrakezdéssel, hanem mindig tovább tudott lépni a teljesebb összefoglalás, általánosítás érdekében. Szoborban valósította meg a vallott és vállalt eszményeket, és ez a legtöbb, amit művész tehet.

Aradi Nóra

---

sítsék a karbantartási és egyéb munkák elvégzése előtt a fűtőtestek lehűlését.

(MTI fotó — KS)

csek a vi

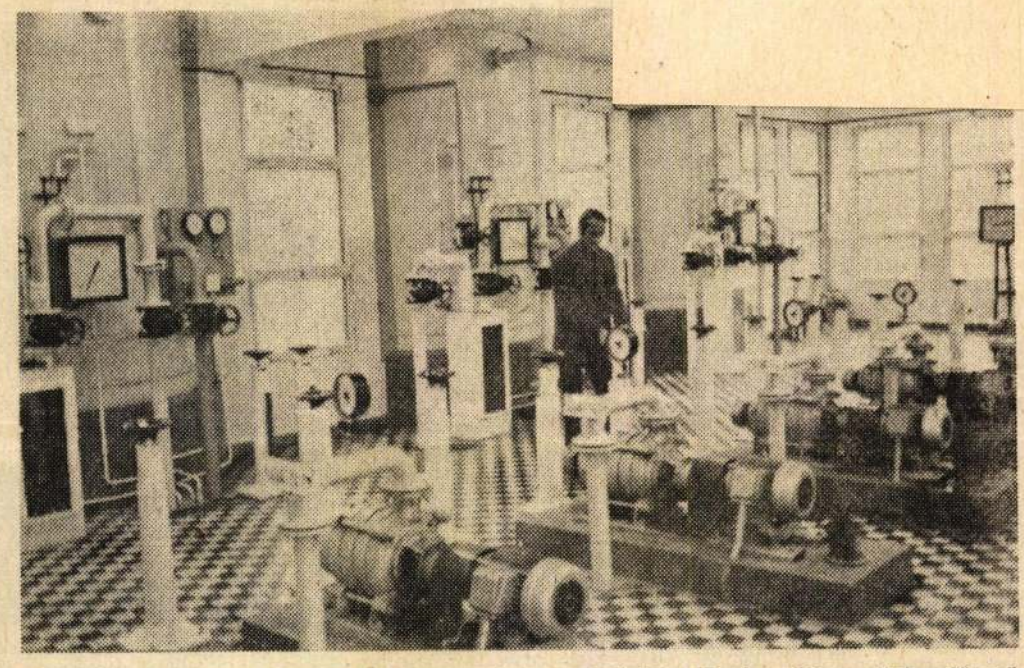

Minden gond ellenére: korszerű a szivattyútelep. Képünkön: Burkus János gépkezelő műszerellenőrzés közben. *(Fotó: Perl Márton)*

érkező vas első pillantásra meglehetősen *rozsdásnak látszik* (innen a lepedőkön a foltok). Márpedig, mint az mindenki előtt ismeretes, a rozsda könnyen *vérmérgezést* okozhat, s ez kimondottan egészségtelen, ami viszont árt a szervezetünknek.

Tehát *kévés is, sok is* a hevesi vízben a vas, de *ha komolyan fontolóra vesszük, akkor valóban sok*, senki sem igényli, ellenkezőleg: az az óhaj, hogy vonják ki azt a vacak vasat a vízből. *Megteszik-e?* — ezzel a keresetlen kérdéssel fordultunk a Vízművek hevesi (IV-es számú) kirendeltségének vezetőjéhez, *Marsi Józsefhez.*

Most éppen ezen dolgozunk — kezdte válaszát. — Mielőtt azonban részletesebben kifejteném ezt a kérdést, hadd mondjam el, hogy a Hevest ellátó kútjaink *nemcsak vas-, de gáztartalmúak is.* Nekünk így egyik legfontosabb feladatunk, hogy az alapvető vízszolgálati, valamint lakásbekötési, hálózatfejlesztési tevékenységünk mellett az egyáltalán nem kívánatos gáz- és vastartalmat kivonjuk a vízből.

Mielőtt bárki megrémülne, gyorsan mondjuk el, hogy Heves öt mélyfúrású kútjából „csak" három tartalmaz metángázt, amit természetesen eltávolítanak belőle VLV típusú gáztalanítóval. Ez az eljárás szerencsére *tökéletes volt*, és az is marad, pillanatnyilag azonban sajnos *ugyanezt nem mondhatjuk el a vasról*, amit egyébként zárt szűrőberendezéssel vonnak ki a vízből.

Mi a gond akkor? Ha van szűrőberendezés, akkor miért rozsdás víz folyik a csapokból? A válasz sajnos egyszerű: a víz vastartalma meglehetősen sok (0,7—0,8 milligramm literenként), a szűrőberendezés viszont, mint *Marsi József* és vele egybehangzóan *Árvai Nagy Pál* művezető elmondta, mostanában „gyengélkedik", és jelenleg éppen *azon dolgoznak, hogy hatékonyabbá tegyék vízszűrő filterüket.* Mi sem természetesebb, mint hogy remélik: *rövid időn belül sikerül.* Ha netalán mégsem, akkor *ki kell cserélni* az egészet, ami azonban kissé időigényes és nem is nagyon olcsó...

Ennyi tehát *a hevesi víz „kincseiről"*, amelyek már magukban véve is mutatják, hogy a járásszékhelyen még ma is *nehéz feltételek közt dolgozó* szakemberek éppenséggel nem unatkoznak. Hogy pedig erre valóban ne legyen sok idejük, azt biztosítja, hogy *a járás települései mellett hozzájuk tartozik Poroszló, Sarud és Újlőrincfalva, összesen 40 ezer ember vízellátása*, illetve az összes ezzel járó műszaki tevékenység. (Az esetleges fennakadások elkerülése, a hibák kijavítása érdekében *Majoros Lajos* művezető általában *minden héten minden községet* felkeres. Az így módon megvalósuló *közvetlen kapcsolattartás* eredményeként minden problémáról rövid időn belül értesülnek, és megoldják azokat, illetőleg elejét veszik a bajnak. A munka hatékonyságát fokozza, hogy a tanácsokkal is sikerült kialakítani a jó kapcsolatokat, *az együttműködés az esetek többségében kimondottan jó.*

Még jobb lenne — mondotta végezetül Marsi József—, ha mindenütt igyekeznének anyagi alapot biztosítani ahhoz, hogy *a községek vízellátása ne egy kútra korlátozódjék.* „Baleset" ugyanis bármikor történhet, és ilyenkor nagyon jól jön az, ha az elromlott kút javítása alatt egy másikra kapcsolhatják rá a hálózatot. Ami pedig a hevesi „vaskincset" illeti: nemcsak remélik, de mindent elkövetnek annak érdekében, hogy mielőbb sikerüljön kivonni a vízből; tehát *tiszta vízzel* mossák le a hibájukon kívül becsületükre folyt rozsdafoltot.

B. Kun Tibor

tráció
ái

tisztelik ennyire az admi-

Az ország elektromos agya

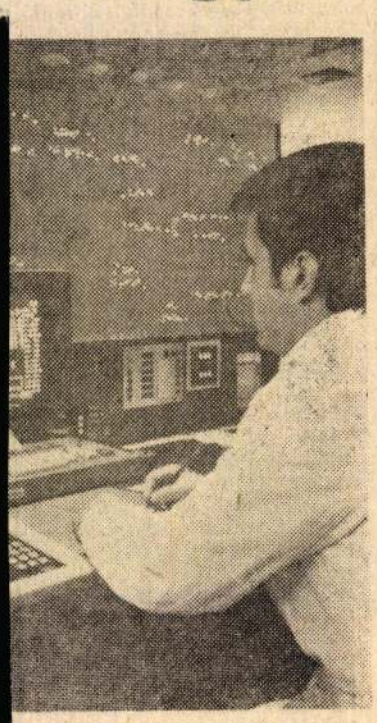

egy-egy részét a legmegfele-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Goldmann György
nekrológ

Könyvvilág

1981 JAN

1021

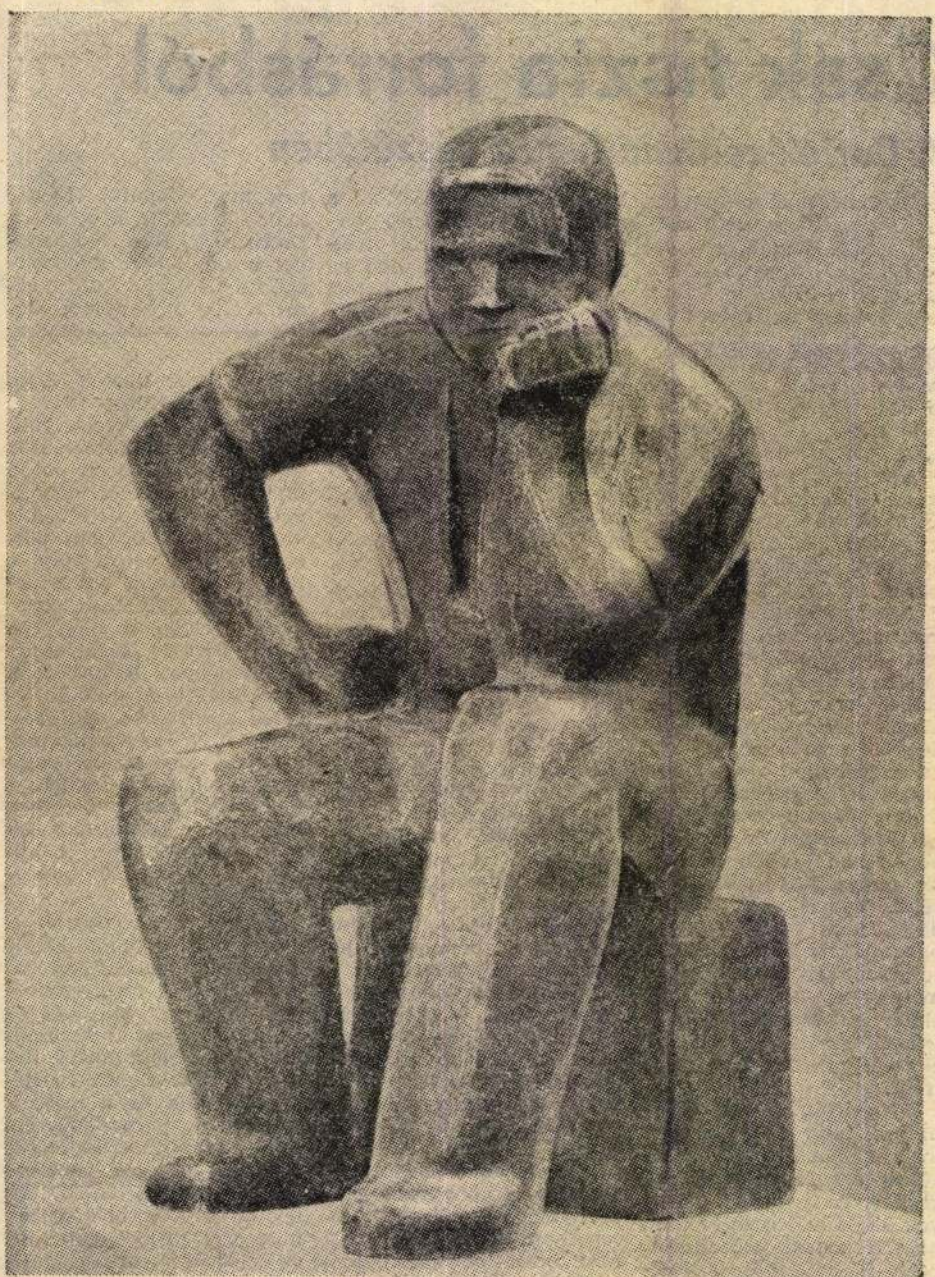

Goldman György: Ülő munkás. Aradi Nóra A szocialista képzőművészet története c. művéből (Corvina)

Csak tiszta forrásból

A Bartók-centenáriumra készülőben

Könyvkiadásunk a magyar és az egyetemes zenetörténet, a XX. századi zene kimagasló, meghatározó egyénisége, Bartók Béla születésének centenáriumát készíti elő. De fogalmazhatunk így is: *könyvkiadásunk is készül* Bartók Béla születésének 100. évfordulójára. Természetes, hogy nagy zeneszerzőnk életművének bemutatásában a hangzó zenével élő fórumoknak nagyobbak a lehetőségei. A rádió és a televízió, a hanglemezgyártás, a különböző művészeti és közművelődési fórumok a centenárium kapcsán koncentráltan mutatják be Bartók műveit, egész életművét. A könyvkiadás, mely irodalmunk nagyjai műveinek jubileumi kiadásában legalábbis első volt az egyenlők között, a Bartók-centenárium előkészítésében és megünneplésében inkább a háttér biztosítását tűzhette ki célul. Vagyis azt vállalhatta, hogy *írott formában mutatja be* — más fórumoktól el nem várható mélységgel — Bartók Béla életét és munkásságát, s felkelti az érdeklődést az életmű, a bartóki zene iránt.

Elfogultság nélkül állíthatjuk, hogy ez a „háttér" tartalmában és mennyiségében egyaránt rendkívül gazdag. A tervezett könyvek skálája olyan széles, hogy az obligát műfaji csoportosításon kívül szükségesnek mutatkozik a kötetek megjelenés szerinti periodizációja is. Mert tulajdonképpen új venás, hegy kalauza tájékoztatást ad a művek keletkezésének történetéről, formájáról, nyelvéről. Az elemzésekben Kroó György a művekben rejlő világképet és költői vallomást keresi elsősorban. A részletes leírások mellett pontos adatokat közöl a művek bemutatójáról, hangszerapparátusáról és kiadójáról is. A Zeneműkiadó mindhárom kötete alapkönyvül szolgál minden olvasó számára az évfordulóra való felkészülésben.

Segít ebben a *Divertimento* c. kis kötet is, melyet a „Színjátszók Kiskönyvtárá-ban a Népművelési Propaganda Iroda adott közre (Tószegi Zsuzsa szerkesztésében). A könyv bemutatja Bartók ihlető hatását a mai magyar költészetben, s gazdag válogatást ad a Bartókról szóló versekből — elsősorban egyéni versmondók számára. A kötet anyagának nagy részét a Radnóti Miklós Irodalmi Színpad is bemutatja jubileumi műsorában.

Bartók Béla élettörténetének több szépirodalmi igényű feldolgozása is ismeretes. A centenáriumra készülő regények közül már megjelent Székely Júlia *Elindultam szép hazámból* c. műve. A szerző Bartók-tanítvány volt, s ebben a könyvében emberi alakját, művészi törekvéseit, küzdelmes életútját, műveinek sorsát idézi fel — tények alapján és a rajongó fantázia segítségével. Székely Júlia könyvéből Bartók Bélának nek meg. Somfai László arra törekedett, hogy megtisztítsa a Bartók-életművet a rárakodott manírokról, értelmezésektől, s ezzel reális, elfogadható alapot teremtsen az esztétikai elemzésekhez.

Az ifjabb Bartók Béla által összeállított *Bartók Béla családi levelei* c. kötet Bartók családtagjainak és rokonainak írott több mint 900 levelét tartalmazza. Az összeállításnak kiemelt jelentőséget kölcsönöz az a tény, hogy a levelek nagyobb része először kerül kiadásra. (Néhány éve jelent meg Demény János terjedelmes gyűjteménye *Bartók Béla levelei*-ből!) A családi levelek közül ebbe az új kötetbe azok kerültek, melyek manapság már valóban történelmi értékűek, s fontos adalékul szolgálnak Bartók pályafutásának jobb megértéséhez. A kötetet mintegy 50 fakszimile színesíti.

Tallián Tibor *Bartók* c. kötete a Gondolat Kiadó „Szemtől szemben" sorozatában jelenik meg, egyformán láttatja Bartókot az embert és az alkotóművészt, megjelöli Bartók helyét a XX. századi zeneművészetben és a magyar szellemi áramlatokban. Ehhez már publikált és eddig még teljesen ismeretlen anyagot is felhasznál; így pl. először olvashatjuk magyarul Bartóknak azt az előadássorozatát, amelyet amerikai egyetemeken mondott el kortárs zeneszerzőkről.

Bartók Béla családi do-

GOLDMANN GYÖRGY

TIBÉLYI Gábor:

Goldmann György emléke

Müvészet, 1972. 8.sz. 15. Képpel

Goldman György

Pogány Ö. Gábor

Goldman György emlékziál-
lítása

Népszava 1985. márc. 8. 6.

-

on't laugh at me, please--I feel
'[18] Lukács also quoted the
e Allteig from Popper's essay
thetics, explaining its func-
s Prinzip der Gestaltung der
tet dies die gemeinsame Schwere
e des Werks, des Materials der
n Ausdruck der Verschiedenheit
inge wird."[19]
ry of carpet-like texture as one
l forms of visual composition

PÁR NAP PÁRIZSBAN

Nem először, de alighanem utóljára. Az ismerős, de újra meg újra csak csodálható városkép: az óriási, széles boulevard-ok, egyöntetű vasrácsos erkélyeikkel, Európa legszebb útvonala, a Champs-Élysées, amely része egy óriási, nyílegyenes (csak most lezárult) tengelynek, a Lauvre-tól a Défense-ig, a világ legszebb terei közé tartozó reneszánsz Place des Vosges, a Mansart alkotta Vendome, no meg a Concorde, mely az említett tengelynek épúgy kulcspontja, mint az azt keresztező merőleges rövidebb tengelynek (Bourbon palota, Madeleine templom). Végre belülről is megtekinthetem a Saint-Germain-des-Prés-t, Párizs románkori templomát. A Notre-Dame-ból most viszont alig látunk valamit: kívül állványok, belül mise és a hívek körül tolongó tömeg. De megnézhető a Sainte-Chapelle. Megéri egy órát sorbaállni a téli szélben. Van időm kívülről is szemrevételezni – a csütörtökhelyi kápolnát juttatja eszembe, amit csak a múlt nyáron láttam. De aztán belülről! Kisüt a nap és tombolnak az üvegablakok színei – főként az utánozhatatlan kékek. Nem oly monumentális ez a "képtár", mint Chartres, de a kisebb tér intimebb, bensőségesebb.

Következik a hajdani Párizs legrégibb részlete: a Cluny múzeum római kori romjai, s a 15. századi épületben a világ tán legkülönb középkori múzeuma, amelynek csúcspontja az öt érzéket (látás, hallás, ízlés, szaglás, tapintás) bemutató páratlan faliszőnyegek, melyekhez egy hatodik csatlakozik, a legszebb: a többin is látható szépséges hölgy a kedves oroszlánnal és a szűzességet jelképező unicornissal, meg a bájos nyuszikkal, kutyákkal, szelíd kis vadállatokkal együtt azt vallja, hogy túl az érzékelésen legfőbb szevedélye a tisztesség...

Az Orsay: egy pályaudvarból Párizs belvárosában kialakított 19. századi műveket bemutató hatalmas múzeum. Aki még nem látta, ezért önmagában is érdemes Párizsba mennie. Felülről lefelé kell haladni – fönt vannak az impresszionista remekek, majd Gauguin, Van Gogh és Cézanne, csupa főmű, – enél több s ilyen rangú (hadd botránkoztassam a francia-barátokat) csak Amerikában látható. Sajnos, sokszáz kép és szobor között egyetlen magyar mű: a Krisztus Pilátus előtt, Munkácsy vázlata, amely épp vázlat voltánál fogva megnyerő, – de nincs a múzeumhoz méltó s beilleszthető Szinyei, Csontváry, Rippl-Rónai. Bölcs dolog lenne ingyen, letétként egy-két főművüket itt elhelyezni.

(Érdemes lenne egy valóban nagy ügyben utánozni a franciákat. Az Eiffel cége által tervezett Nyugati pályaudvart fel kellene szabadítani s ott lehetne végre elhelyezni a Természettudományi és Technikai Múzeumot. A pályaudvar az Angol-park (és az Állatkert?) helyére kerülhetne, a régi és új pályaudvar között felszedett sinek helyén park létesülhetne, szélén egy-két felhőkarcolóval. (Nem új ötlet, csak feleleventem – hátha lesz még egyszer Világkiállítás Magyarországon.)

A Louvre zárva van, de megnézhetjük az amerikai-kínai mester, Pei ötletes üvegpiramisát, amely azonban kissé stílustörő. Egyébként épp ez a "legújabb" Párizs érdekelt most leginkább. Először persze az "épületgép", a Piano és Rogers építette Pompidou központ. De még érdekesebb a Champs-Élysées "végén" létrejött Défense negyed felhőkarcoló csomójával. Ezek a gigantikus, üvegfalú épületek nem szétszórtak, vagy esetlegesen tömörülők, mint New Yorktól Bombayig, hanem megtervezetten képezik a világ legmodernebb épületkomplexumát, újabbat, mást s nem kevésbé merészet, mint húsz éve Niemeyer Brasíliája – annak hibái s persze trópusi környezete nélkül. Középen egy óriási diadalív – két felhőkarcoló, összekötve egy hatalmas áthidalással. A lift nem működik a szél miatt, de az új diadalkapu alól is lenézve: alattunk egész Párizs és benne az újhoz képest törpe (de bizony továbbra is szebbnek tűnő) diadalív, az Étoile. Igen, ezt (még) öreg fővel is látni kellett.

Végül a Szilveszter-éj: hajózás a Szajnán, fő látványosság a ragyogóan kivilágított Eiffel torony meg a jövő zenéje: a vadonatúj "Arab világ intézete." Aztán: a Concorde-on és Champs-Élisées-n az újévet köszöntő, vidáman őrjöngő, de nem agresszív, többszázezres ifjúi tömeg, pukkancsok, petárdák nincsenek, csak szelíd és szolíd tűzijáték és a pezsgősüveg durrogása...

Kristó Nagy István

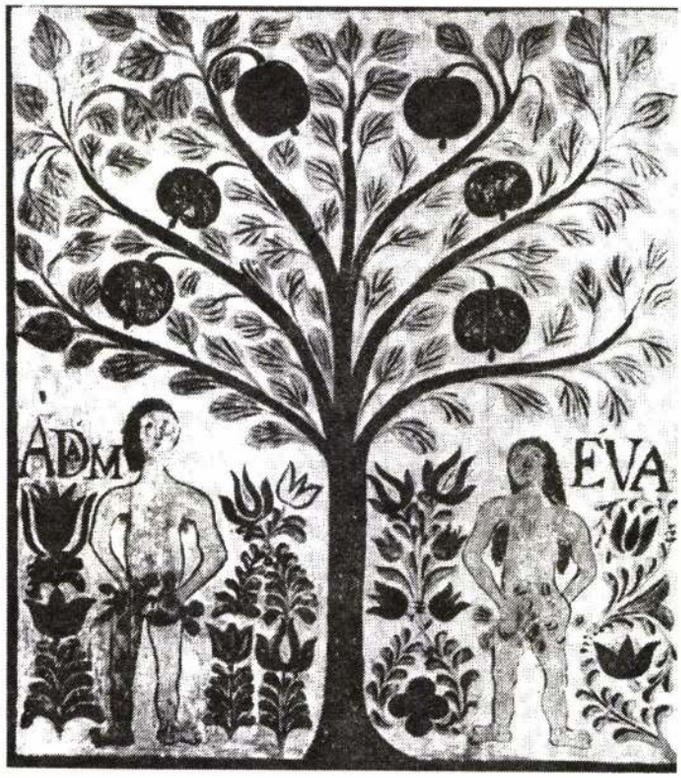

Ádám és Éva a Paradicsomban, festett, mennyezeti fatábla a mezőkeresztesi (Borsod) református templomban

Hétágú virágtő a mezőkeresztesi templomban

GOLDMAN Gyön

Pogány Ö. Gábor

Goldman György (1904-1945).

Születése 90., halála 50. évfordulóján Goldman György emlékkiállítása a Köztársaság téri Szegfű Galériában sokirányú gondolatsort indított el a tárlatlátogatókban. A holocaust poklában elpusztult forradalmár szobrász előtt tisztelegni leginkább is a képzőművészet becses hagyományainak a felidézésével lehet.

Goldman György 1924 őszén kezdte plasztikai tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, 1926-tól két éven át Párisban folytatta. Hazatérése után került kapcsolatba a munkásmozgalommal, mint a főváros VI. kerületi szociáldemokrata szervezetének egyik vezetője elindította a haladó szemléletű művészek összefogását, kezdeményezése utóbb a Szocialista Képzőművészek Csoportjának a megszervezéséhez vezetett. Radikális társadalomkritikai és mozgalmi tevékenységét az úri rend nem tűrte, második letartóztatását követően a vezérkari főnök különbírósága életfogytiglani börtönre ítélte. 1944. novemberében – a többi fogollyal együtt – Dachauba szállították, ahol 1945 februárjában – az átélt szenvedések, kínzások következtében – meghalt.

Munkásságának, áldozatának van egy nagyonis hangsúlyozandó művelődéstörténeti vonatkozása, az, hogy a szociális felszabadulásért szervezkedő Goldman György egyúttal kitűnő művész volt. Ezt lehet véletlennek vélni, de indokolt belőle tanulságokat levonni. Mindenképpen szólni kell arról, hogy Goldman György, mint rendkívül tehetséges szobrász, kiemelkedő helyet foglal el a művészettörténelemben a képzőművészet hivatott művelői, hagyományteremtő nagy alakjai között. Azért kell erről ismételten beszélni, mert hagyatéka a szakma számára minden művész okulására mértékadó értékeket kínál. Hiba lenne műveinek felsorakoztatását, gyűjteményes bemutatását csupán kegyeleti aktusnak tekinteni, művészete fokozott figyelmet, őszinte megbecsülést érdemel. Persze, semmiképpen se volna helyes plasztikai tevékenységét életútjának egészétől elkülönítve tárgyalni, szobrainak tanulmányozása közben elfelejteni, hogy mit tett a haladásért, a társadalmi igazság érvényesítéséért, a haza becsületének megmentéséért.

Az utóbbi időben – sajnos – megint terjedőben van az a gyakorlat, hogy a progresszív mesterek működésében az esztétikusok, a műtörténészek különbséget tesznek a művészi eredmények és a világnézeti indítékok között. A közvélemény irodalomcentrikus tájékozottságának megfelelően a metafizikusok ehhez a mesterségesen előállított kettőssséghez mindenek előtt Ady Endre és József Attila esetére alakítottak ki szemfényvesztő módszereket. A képzőművészet kritikai és tudományos irodalmában Derkovits Gyula életművével kapcsolatosan készült el a politikamentes eszmei elszegényítés szabadalma. "Jó festő" – írták róla már hatvan esztendeje a méltányos tárgyilagosság talárjába öltözött műítészek – "kár, hogy alkotómunkájában aktuális propagandaszempontokat szólaltat meg".

Nem szabad megengedni, hogy Goldman György szobrászi készségeinek bizonyítékait a vértanúsága miatt átérzett részvét elhomályosítsa, bizonyos minőségi engedmény sugalmazásával. Ő – ugyanis – nem szorul mentségre, még az se hangzik hiteltérdemlően, hogy mozgalmi elfoglaltsága megakadályozta művészi képességeinek megmutatkozását. Az igaz ugyan, hogy a tragikus történelmi körülmények között nem volt módja mennyiségben nagyarányú plasztikai termést létrehozni, ám amit megalkotott, az a legmagasabb rendű igényeket is kielégíti. Ha nem hangzana nagyzolásnak, jónéhány klasszikust lehetne felsorolni, akinek még annyi műre se volt szüksége halhatatlanságát bizonyítandó, mint amennyi Goldman György után maradt. Egyikük (Masaccio) még huszonnyolc esztendőt se élt, s mégis a reneszánsz falfestészet megteremtője lett, másikuk (Leonardo) bár hatvanhét éves korában halt meg, de egyéb bokros teendői közben alig volt érkezése arra, hogy fessen, mintázzon, rajzoljon, mert erődrendszert kellett terveznie, udvari ünnepségeket rendeznie, emberi kadávert boncolnia, a nehézségi erő legyőzésének a lehetőségét firtatnia, stb. A művészet minőségi probléma, a soktucat, akár ezer töredékes, részleges megoldás se ér annyit, mint egyetlen önmagáért helytálló, teljesnek mondható mű. Vannak olyan kortárs szobrászok, akiknek – az úgynevezett rendszerváltás előtt – többszáz közterületi szobra kapott helyet itt, ott, amott, de csak kevés olyan, hogy kibírná az összehasonlítást Goldman György önarcmásával, ülő, álló, könyöklő munkásaival, Bagi Ilona síremlékével. Mértanias szűkszavúsággal megmintázott szobrai, domborművei a nagyvonalú szerkesztés módszerével újították meg a plasztikai kifejezés eszköztárát. A kubizmus tanulságai nála az ideák kimondásához kínáltak érzékletes érveket.

Goldman György: Munkásfiú mellszobra, 1934.

Goldman Györgyöt, a művészt idézők helyesen teszik, ha benne a forradalmárt is tisztelik. Kevésszámú, de példamutató remeke magába foglalja észjárását, érzésvilágát, adottságait, rokonszenves egyéni tulajdonságait. Azt a lelkismeretes műgondot, etikai komolyságot, ahogyan szobrait készítette, amiként a népet és az igazságot szolgálta. Végül az emberszeretet, a harmóniavágy képesítette nagyvonalú, tartalmas, tömören expresszív művek kiérlelésére, efféle hajlama bizonyára döntőbb hatást gyakorolt stílusának kibontakozására, mint a megbecsült elődök, Donatello, Despiau, vagy az ókori kelet szobrászata, mert eredményeinek a forrása sokkal inkább a szemlélete, a közösségért vállalt szolgálatra-készsége, semmint a kézügyesség, a példaképeknek választott mesterek útmutatása. Tudta viszont, hogy a művészetnek, a mű tartalmának jelentős szerepe van a gondolat, a szellem felszabadításában, életveszélyt vállalva küzdött erői szerint a legnemesebekért, s az alatt a rövid idő alatt, míg munkálkodhatott, minden cselekedetével meggyőzően tudatosította, hogy a műveltség, az igazi értékek megismerése révén, a jellemszilárdság segítségével vívható ki mindenki számára az emberi méltóság, mint elemi létfeltétel. Az teszen tanúbizonyságot Goldman György áldozatának, művészetének megértéséről, aki a társadalmi fonákságok megszűntetése, az erkölcsi felelősségérzet megértése érdekében nélkülözhetetlennek ismeri el az intellektuális igényességet – a személyes önzetlenség eszményítésében a műalkotások, a kultúra iránti fogékonyságot.

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Goldmann György szobrászművész

születésének 90. és halálának 50. évfordulója alkalmából

Megnyitó: 1995. január 4. (szerda) 16 óra

Megtekinthető: január 5—18-ig,
munkanapokon 10—18 óra között
a Szegfű Klubban
(Budapest, VIII., Köztársaság tér 26.)

A kiállítás rendezői:

Magyar Nemzeti Galéria

Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége

Megnyitó beszédet mond:

Pogány Ödön Gábor
ny. főigazgató, művészettörténész

Tisztelettel várjuk Önt és minden érdeklődőt

MEGHĪVO

Gulácsy Lajos emlékkiállítás
Székesfehérvárott

Hol is van Na-Konxypán? Vegyük úgy talán, hogy egyszerűen egy húszesztendős festőművész fantáziájában? 1902 volt, mikor a még majdnem kamasz *Gulácsy* Lajos ezzel a címmel egy kis képet festett, lépcsős, ódon kövekből összerakott várost, afféle olasz Szentendrét, ahol a lépcsőkön két ember ballag, az egyik magas, de kis kalapban, a másik nagyon alacsony, de nagyon nagy kalapban. Na-Konxypán lakói különben is furcsa embereknek ígérkeztek. Néha vállig érő hajuk volt, mint önarcképein Raffaellónak, néha copfjuk és rizsporos szempillájuk, mint a fiatalon megvénült rokokó széptevőknek, néha eltűntek a szitáló hóesésben, néha pedig nagy erdőkből kukucskáltak ki, és — a művész szerint — azt mondták: pity-pity. Bizonyára az is Na-Konxypánban történt, hogy »a púpos vénkisasszony régi emlékeit mesélte Herbertnek«, míg a szomszéd képkeretben »a hídon bolondos, furcsa társaság vonult keresztül«, vagy a másik oldalon gáláns mozdulattal bújtak ösz-sze »a mulatt férfi és a szobor fehér nő«. Gulácsy hosszadalmasan és nagy gonddal fogalmazta meg képcímeit, hogy a néző még véletlenül se tévessze össze ezeket a jeleneteket a valósággal.

Pedig vannak itt valóságos elemek is. Igaz, elég régi valóságok, »Dante találkozása Beatricével«, vagy egy sor reneszánsz ízű portré, régmúlt históriák szerelmes párjai és érzékeny kompozíciók elíziumi békéről és derűről, mint a *Dal a rózsatőről* című képen. Azután igen valóságos ízű szentimentális hölgyek a szentimentális századfordulóról persze ezek is lenge történelmi kosztümökben, vagy csak egész közönséges hálóingekben? A parfömös szalonok félhomálya szétbogozhatatlanul fonódik itt össze a múzeumok nehéz és aranyként csillogó atmoszférájával, mintha a festő bujócskát játszana, és ódon ruhásszekrények kosztümjei közé enyészne. Rejtélyes és titkolódzó hangulatok ezek, s talán Na-Konxypán is csak egy ilyen ruhásszekrény a furcsa bujócskában...

A dolog azonban máshonnan is ismerősnek tűnik, igaz, nem annyira a kortárs festészetből, mint inkább az irodalomból. Gulácsyval körülbelül egyidőben tűnt fel a másik csodagyerek, Szomory Dezső, akinek érzékeny és üvegházban nevelt szókapcsolatai, rokokó rafináltságú stílusa és historizáló modorban előadott történetei körül ugyancsak valami keresett fantasztikum lebeg. Vagy Krúdy..., a sokkal erősebb és egészségesebb Krúdy is így kezdi néha regényeit: »A Démon, aki az egész világ felett uralkodik, egy szép nap Pestre jött, és a temetésrendező házában lelt búvóhelyet.« Lehetséges, hogy abban az időben Pest és Na-Konxypán ennyire hasonlítottak volna egymásra? És aztán a német »nagy gyerek«, a tüdőbajos Morgenstern, az akasztófaénekek szerzője, akinek kedvenc hőse, Palmström (mondhatnánk: Palmström von Na-Konxypán) túl nyugodtnak találja az éjszakákat — ezért esténként papírgolyókat gyúr, hogy éjjel, »a felriadna ő, a golyókat zizegni hallja, s titkos iszonynak szele érje, ...szellemjárása papírgolyóknak.« Ami meg is történik, úgy tetszik Pesten, Münchenben és Berlinben minden Palmströmmel egyaránt — sőt talán még Párizsban is a finánc Rousseau képein, ahol a holdvilágban alvó cigányt oroszlán nyalogatja, nem is beszélve Odilon Redon és a belga Ensor szellemalakjairól, a maszkok és csontvázak bizarr karneváljáról. És ezzel már újból a festészethez jutottunk el, ha földajzilag Gulácsytól távol eső területekre is.

Úgy látszik tehát, hogy Na-Konxypán mégsem csak egyszerűen Gulácsy fantáziájában létezett, hanem egyúttal ott volt változó alakban a korabeli Európa egész szellemi életében, ott a szecesszió minden misztcizmusában, a polgári életstílus affektált modorában, a tündöklő századforduló sötét éjszakáiban, lelkiismeretfurdalásaiban, riasztó előérzeteiben, vagy mohó érzékiségének ragyogásában és fáradt csömörében. Mi már minden bizonnyal kategorikusabban tudnánk megfogalmazni ennek a bizarr jelenségnek a valóságos hátterét, történelmi okait és — hiszen könnyű helyzetben vagyunk — a végső alakulását, a világháborúval bekövetkező bukását is. És visszatekintve a korra, azt is látjuk, miként készítették elő ezt a metafizikát, a »papírgolyók szellemjárását« Schopenhauer és Nietzsche. Az ő erős és patetikus pesszimizmusuk, agresszív átütőerejük azonban a századforduló tájára már kifáradt, belefúlt a békeévek lapos romantikájába, és dekadens keresettséggé finomodott. A romantika persze egy másik ágon, a XIX. század nagy művészeti áramán keresztül is megérkezett — ugyancsak ellaposodva, akadémikus historizálásba, tudálékos körülményeskedésbe öltözve. A két fonál: a filozófia fáradt miszticizmusa, és a művészet ábrándozó historizmusa találkozott tehát össze a Na-Konxypánok világában. Keresett és művi világ született ebből a találkozásból, de minden modorossága mellett is bódító utóvirágzású, szinte megcsap minket — a képek késői nézőit — a belőle áradó őszinte világfájdalom, a tehetetlenség és az artisztikus finomság kétségbeesettsége.

Mert ezeknek a »szellemvilágban« élő művészeknek végül is többnyire nyomorúságos sors jutott osztályrészül — nagyon is evilági árat fizettek érzékenységükért és álmodozva alkotott tündérkertjeikért. Gulácsy, aki Itália városaiban utazgatva festette idillikus kompozícióit, a háború kitörése után összeroppant, öngyilkosságot kísérelt meg, és haláláig foglya lett az idegszanatóriumoknak. Ez az összeomlás mint végső »megoldás«, már a korábbi képek törékenységében is ott lappangott, — a valósággal lehetett bujócskát játszani, de nem lehetett elmenekülni előle. Mellékes körülmény, hogy éppen Gulácsy Lajos terhelt idegrendszere volt az, amelyik ezt a fantáziavilágot oly érzékenyen tükrözte. Nyilvánvaló, hogy nem *egy* művész betegsége volt az inspirálóerejű ennek a bizarr festészetnek, hanem egy egész korszaké. A A művész csak hőmérő volt, amely követte az évek növekvő feszültségét, a magasbaszökő lázat, aztán, mint az érzékeny műszerek, maga is elpusztult a beteg szervezettel együtt. Mikor a valóság ledobta magáról a tündérszép elképzeléseket, mikor már szétszakította a szecessziós nosztalgiák varázsleplét, Gulácsy még mindig csak a bűvös ráolvasás fegyverével védekezhetett: — az *Álom a háborúról*, vagy *Az ópiumszívó álma* című képein még mindig csak a bizarr fantáziaképekben keresett enyhülést és feloldódást.

Ezekben az összefüggésekben találjuk meg ennek a művészetnek történeti értékét és érvényességének határát is. Na-Konxypán két évtized valósága és tudatvilága volt, *belülről,* a korszak megtévesztő illúziói felől nézve, de Na-Konxypánnak el kellett pusztulnia a világháború és forradalmak évtizedében, mert álomvilága kívülről-belülről tarthatatlanná vált. Mégis — nagyobb távlatból visszatekintve rá — újra érték, információkban gazdag emlék, hiszen Gulácsy nélkül szegényebbek lennénk az akkori esztendők belső atmoszférájának megismerésében. És emellett Gulácsy sajátos egyéni ízeket is hagyott ránk — képein egy mással össze nem téveszthető világ díszletei vonulnak fel, az érzékeny dekadencia különös hallucinációi. Ez az egyéni karakter, ez a kivételes gyöngeség különbözteti meg a szecesszió másik magyar festőjétől, Csontvárytól, aki bár szintén egy lehetetlen és megvalósíthatatlan világ után nyújtózott, mégis erősebb, egészségesebb volt, világa kozmikus nagyságú, cédrusai és figurái nem a törékeny részletek, hanem a teljesség igényével születtek. Ötven év magyar művészettörténetében rendszerint együtt szerepeltek ők ketten, mint a »két bolond piktor«, de ma már csak korukat érezzük közösnek, nyilvánvaló, hogy tehetségük más és más irányba fejlődött.

A ***székesfehérvári múzeumban*** rendezett Gulácsy-kiállítás így újból értékes részletekkel egészítette ki a szecesszió éveiről alkotott képünket — árnyaltabbá tette azt a világképet, amely bár egyre idegenebb tőlünk, időben még elég közeli ahhoz, hogy finomabb rezzenéseit is megértsük. Gulácsy hagyatékának számbavételét is elősegítette ez a tárlat. A hányatott életű művész életművét hasonlóan viszontagságos sors várta, több tucat festménye a második világháborúban elpusztult, más képek kézen-közön elvesztek, elkallódtak. Gulácsy régi barátjának, *Keleti* Artúrnak az áldozatos munkájával, és a kiállítás rendezőjének, *Szabady* Juditnak a segítségével most sok elveszettnek hitt kép megkerült (de még mindig nem valamennyi). És bizonyos az is, hogy a szecesszió reneszánszának jó ütemében érkezett el ez a kiállítás, de nemcsak közelebb hozza számunkra a századfordulót, hanem egyúttal megtanít buktatóinak, tragikus félreértéseinek kerülésére is. Gulácsy reneszánsza nem Na-Konxypán ismétlésre, hanem elemző gondolkodásra kényszerít.

Perneczky Géza

Május 23—31:

Azerbajdzsáni kulturális napok

Azerbajdzsáni kulturális napokat rendez az MSZBT május 23 és 31 között. Tizenkét tagú küldöttség érkezik hazánkba ez alkalomból az Azerbajdzsáni SZSZK-ból, a többi között négy operaénekes, két zongoraművész, egy népi táncospár, egy népi hangszeres művész, egy zeneszerző és egy festőművész. *Az ünnepélyes megnyitó 23-án, hétfő este lesz* a Néphadsereg Központi Házában, az MSZBT és a Hazafias Népfront rendezésében; beszédet mond dr. *Mihályfi* Ernő, az MSZBT elnöke. A vendégek másnap Egerbe, harmadnap Miskolcra, 27-én Debrecenbe látogatnak. A kulturális napok tartama alatt országszerte előadásokat, vetítéseket, fotókiállításokat, irodalmi és zenei esteket rendeznek.

*

Azerbajdzsán Ázsia kapujában, a Kaukázuson túl fekszik. Területe megközelíti hazánk nagyságát, lakosainak száma azonban csak ötödfélmillió. A lakosságnak majdnem a negyedrésze — akárcsak nálunk — a fővárosban él. Azerbajdzsánhoz tartozik a Nahicseványi Autonóm Köztársaság és a Hegyi-Karabah autonóm terület is. A főváros, Baku, elsősorban gazdag olajkutairól nevezetes. Az ország magas hegyvonulatokkal körülölelt síkság, éghajlata szubtrópusi. A nép a törökkel majdnem azonos nyelvet beszél. Kultúrájuk mintegy három évezredes; történelmük folyamán méd és perzsa birodalmakhoz tartoztak, szabadságukért 816-ban *Babek* nemzeti hős vezetésével küzdöttek.

Az ország gazdag kőolajban, ásványi kincsekben, alapanyagokban. Sok földgázt és világviszonylatban is igen sok villamos energiát termelnek. A mezőgazdaság a népgazdaságnak alig egytizede.

Fejlett Azerbajdzsán építőművészete, a hagyományos stílus és a korszerűség egészséges ötvözetével. Az országban egyetem és 15 főiskola működik. 1924-ben a korábbi arab írásmóddal szemben új, azerbajdzsáni ábécét alkottak. Az ország színházainak száma negyven; a filmstúdió évente 10—12 filmet készít. Azerbajdzsáni nyelven évente mintegy nyolcszáz könyv jelenik meg; az itteni irodalom is igen jelentős. *Mirza-Saffi* múlt századi költő verseit *Arany* János fordította.

A szovjet sport számos bajnoka azerbajdzsáni; így Rasid *Mamedbekov* helsinki ezüstérmes birkózó, Artyom *Tyerjan* birkózó világbajnok 1953-ban, Armaisz *Szajadov* birkózó világbajnok 1961-ben, Jurij *Konovalov* melbourne-i és római ezüstérmes rövidtávfutó, Albert *Udacsin* pisztolylövő világbajnok.

NAPLÓ

Május 18

Móricz Ida és Angela Varga kiállításának megnyitása május 20-án, pénteken délután 4 órakor lesz a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai termében. A kiállításon kerámiák, festmények, grafikák és ötvösmunkák kerülnek bemutatásra.

♁

Helyreállították a sárvári Nádasdy-vár megrokkant dísztermét, vasbeton gerendákkal erősítették meg a falakat és most a restaurált freskók újra eredeti szépségükben láthatók. Május 22-én újra megnyílik a díszterem s a kék szalonban egy iparművészeti kiállítás. A tárlatot Dercsényi Dezső műtörténész nyitja meg.

✉

Lengyel ipari formatervezési kiállítás nyílik meg szerda délután a Lengyel Kultúrában. Ez alkalomból Tadeusz Reindl, a varsói ipari formatervező intézet helyettes igazgatója előadást tart Új formák tervezése és bevezetése a termelésben címmel.

♣

Pályázatot hirdet, albumot ad ki és dokumentumfilmet készíttet a pécsi egyetem jövőre, fönnállásának hatévszázados jubileumára. Az 1967 őszi ünnepségekre számos külföldi vendéget is várnak.

*

Yehudi Menuhin ötvenedik születésnapja alkalmából Angliában hanglemezt hoztak forgalomba, amelyen Menuhin történeteket mond el az életéből, majd kedvelt zeneszámait játssza.

✎

Kováts Nagy Ira festőművész kiállítása a Derkovits Teremben május 21-én 1 órakor nyílik meg.

✉

Arthur Miller filmrendezőként mutatkozik be: Rövidzárlat címmel saját filmjét rendezi.

Pátzay Pál Kazinczy szoborportréját tervezi a sátoraljaújhelyi gimnázium parkjába.

♣

Brecht Kaukázusi krétaköre volt a New York-i évad legsikeresebb bemutatója. Az egyetlen repertoár színház New Yorkban, a Lincoln Center hat héten át tartotta műsorán.

♔

Francoise Sagant, a híres francia regényírónőt (Jó reggelt búbánat! stb.) felkérte a rádió, hogy tartson félórás előadást. A következő sorokkal utasította el az ajánlatot: »A rádióban azok tartanak hosszú előadást, akiknek nincs semmi mondanivalójuk — azok számára, akik úgysem érnek rá meghallgatni.«

~

A siracusai amfiteátrumban május 24-én kezdik meg az antik drámák idei előadásait. Elsőnek Aiszkhülosz Heten Théba ellen című művét, majd Szophoklész Antigonéját játsszák az ókori színházban.

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

Állami Operaház: Falstaff (Székelyhidy bérl. 9.) (7) — **Erkel Színház:** A nyugat lánya (Takács bérl. 9. és Főisk. bérl. IX. sor. 5.) (7) — **Nemzeti Színház:** Nők iskolája, Irodalmi est (a Comedie Francaise vendégjátéka) (7) — **Katona József Színház:** Az ifjúság édes madara (7) — **Madách Színház:** Tanner John házassága (7) — **Madách Kamara Színház:** A bolond lány (7) — **Vígszínház:** Filmet forgatunk (Bemutató bérl. 6.) (7) — **Ódry Színpad:** Leon és Noel (fél 8) — **Thália Színház:** A helytartó (7) — **József Attila Színház:** Becket (7) — **Fővárosi Operettszínház:** My Fair Lady (7) — **Vidám Színpad:** És mi ebből a tanulság? (fél 8) — **Kis Színpad:** Szegény kis betörő (7) — **Kamara Varieté:** Nem nálunk történt (du. 6 és fél 9) — **Fővárosi Nagycirkusz:** Halló, itt cirkusz! (7) — **Állami Bábszínház:** Gulliver Liliputban (de. 10) — **Zeneakadémia:** Állami Hangversenyzenekar (Közr. Ungár Imre) (fél 8).

Szirmai István cikke a Pravdában

A Pravda »A gazdasági felemelkedés útján« címmel nagy terjedelemben közölte *Szirmai* Istvánnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tagjának, a Központi Bizottság titkárának cikkét.

Csepregen ülésezett a Vas megyei képviselőcsoport

A Vas megyei képviselőcsoport kedden Csepregen ülésezett. A tanácskozáson részt vett többek között *Kisházi* Ödön, az Elnöki Tanács helyettes elnöke és dr. *Gosztonyi* János, a Népszabadság főszerkesztője.

Konrád Alajos tanácselnök tájékoztatta a megjelenteket a 4400 lakosú község helyzetéről, problémáiról.

A képviselők megtekintették az állami gazdaság híres tehenészetét, az asztalosüzemet, majd a szomszédos Bükre utaztak, ahol a gyógyfürdő fejlődéséről és továbbfejlesztésének üteméről tájékozódtak.

Bécs polgármestere Budapesten

Sarlós Istvánnak, a fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága elnökének meghívására Bruno *Marek*, Bécs város polgármestere vezetésével kedden délután küldöttség érkezett Budapestre. Sarlós István és Bruno Marek szerdán délben az Ernst Múzeumban ünnepélyesen megnyitja a »Bécs a munka és a művészet városa« című kiállítást.

Az idegenforgalmi fejlesztési tervről tárgyalt a Balatoni Intéző Bizottság

A Balatoni Intéző Bizottság dr. *Trautmann* Rezső építésügyi miniszter elnökletével ülést tartott. A tanácskozáson *Major* Béla, a Balatoni Intéző Bizottság főtitkára előterjesztette *az idegenforgalmi jellegű létesítmények fejlesztési tervét.* Ezt a minisztériumok, főhatóságok, megyei és helyi tanácsok bevonásával dolgozták ki. A terv rögzíti, milyen idegenforgalmi létesítményeket kívánnak fejleszteni a Balaton környékén 1970-ig. A cél az, hogy elsősorban ott javítsák a vendéglátási lehetőségeket, ahol már most, vagy a közeljövőben új szállodák épülnek.

A terv szerint a balatoni 7-es út teljes korszerűsítése során Siófokon aluljáróval megteremtik a vasúti kereszteződés nélküli közúti kapcsolatot a 7-es út és az üdülőtelep között. Siófok belterületén, elavult földszintes épületek lebontása után új négyemeletes házakat húznak fel.

Balatonalmádiban is új idegenforgalmi központot alakítanak ki megfelelő kereskedelmi létesítményekkel.

A terv szerint jelentős idegenforgalmi létesítményekkel gazdagodik Keszthely és Hévíz.

Az idegenforgalmi objektumok korszerűsítésével kapcsolatos elgondolásokat a Balatoni Intéző Bizottság megtárgyalta a Belkereskedelmi Minisztériummal, a SZÖVOSZ-szal, illetve a Somogy és Veszprém megyei, s a helyi tanácsokkal is.

A Balatoni Intéző Bizottság ülésén előterjesztették azt a tervet is, amely a Balaton környék közműfejlesztésének programját foglalja össze. Ezt az Országos Vízügyi Főigazgatósággal egyetértésben készítették. A nagyszabású közműfejlesztés végrehajtását 1980-ig tervezik, s ez mintegy egymilliárd forint beruházást igényel.

A nyári főidény kezdetére átadják a forgalomnak a kiszélesített 7-es fő közlekedési utat

Kiss Dezső közlekedés- és postaügyi miniszterhelyettes és a Közlekedési Építési Tröszt vezetői kedden végigkalauzoltak bennünket Budapesttől Balatonföldvárig, a 7-es fő közlekedési úton, hogy bemutassák ennek az idegenforgalom szempontjából is fontos fő közlekedési útnak meggyorsított korszerűsítési munkálatait.

A korábbi években sok helyütt megrongálódott út felújítása egyes szakaszain már a múlt évben megkezdődött. Budapest és Martonvásár között szélesítették, Baracskánál felesleges és a forgalmat zavaró útkanyart egyenesítettek ki, megkezdték a Lepsény és Balatonakarattya közötti szakasz szélesítését, hasonló nagy munkába kezdtek Balatonfűzfő és Vörösberény között, és ezekkel a munkákkal párhuzamosan folyt Budapest és Martonvásár között az Osztapenko-szobortól kiindulva egy korszerű motor-, illetve autópálya építése.

A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium vezetői nemrég úgy intézkedtek, hogy nagyobb munkaerő-átcsoportosítással, ötezer lóerőnyi gép bevetésével, s a munkaidő meghosszabbításával a korábban elhatározott július 30-i határidő helyett ezeket a fontos útszakaszokat, illetve az új autópályát már június 15-e és 18-a között, tehát a nyári főidény kezdetére adják át a forgalomnak.

Az új autópálya építésénél munkában láttuk a honvédségnek új rendszerű kiképzésű műszaki alakulatait is, amelyeknek több száz tagja egészíti ki kétezer főre az útépítő munkáslétszámot. Hajnali három órától este hét óráig folyik a munka, amelyhez a nyersanyagot automatizált, teljesen korszerű beton- és aszfaltkeverő gépektől szüntelenül szállítják az építkezések színhelyére a martonvásári és velencei beton-, illetve aszfaltkeverő telepekről a teherautók. Június 15-én Budapest—Balatonföldvár között 135 kilométernyi korszerűsített utat adnak át a forgalomnak. Ekkorra a szélesített 7-es közlekedési út modernizált szegélye is elkészül.

Kiss Dezső miniszterhelyettes az úti szemle végén tartott sajtótájékoztatóján hangsúlyozta: növekvő idegenforgalmunk érdekei is sürgetővé teszik, hogy a fő idényre mindenképpen megnyíljék egy ilyen nagy fontosságú út, mint a balatoni főútvonal. A jövőben nem vezényelnek el más útépítkezésektől munkásokat és gépeket, csak a jelenlegihez hasonló szempontot követve mindig a legfontosabb munkát kezdik meg. A következő években korszerűsítik a budapest—gyöngyösi főútvonalat és Sopront a Balatonnal összekötő jánosházi 84-es utat.

sz. j.

A kölcsönző vállalat felkészült a balatoni idényre

A Belkereskedelmi Kölcsönző Vállalat hálózata felkészülten várja a balatoni idény kezdetét. Egyebek között 2500 új gumimatrac, 200 zsebrádió, 200 darab két- és négyszemélyes sátor, 45 csónak, 50 gumitutaj, 50 fényképezőgép, gyapjú- és flanelltakarók állnak a kölcsönzők rendelkezésére. A csoportos üdülések, víkendek lebonyolításához 100 házsátort és 75 pavilonsátort tud kölcsönözni a vállalat, megnyílik a kerékpár kölcsönző is. A kabinos vitorlásokat Balatonbogláron lehet bérelni.

Az első kölcsönző pavilonok május 21-én nyitnak Hévízen és Siófokon.

Magyar—finn árucsere-forgalmi jegyzőkönyvet írtak alá

Budapesten május 6-a óta magyar—finn kereskedelmi tárgyalások folytak és a tárgyalások eredményeként a Külkereskedelmi Minisztériumban kedden jegyzőkönyvet írtak alá. A jegyzőkönyv a Magyarország és Finnország között érvényben levő hosszú lejáratú árucsere-forgalmi megállapodás harmadik évére, az 1966. július 1-től 1967. június 30-ig terjedő időszakra szabályozza a két ország árucsere-forgalmát.

A jegyzőkönyv értelmében a magyar export egy része mennyiségi korlátozás nélkül, szabadon szállítható Finnországba. A tárgyalásokon kifejezésre jutott mindkét félnek az a törekvése, hogy a két ország gazdasági kapcsolatait továbbfejlesszék. A megállapodás alapján a magyar külkereskedelem főleg gyógyszereket, bitument, hengerelt árut, szerszámgépeket, televízió- és rádiókészülékeket, textilárut és más könnyűipari cikket, valamint élelmiszeripari termékeket szállít Finnországba, ahonnan fafeldolgozó ipari termékeket, cellulózt, papírt és kartonárut, műrostot és vegyszereket vásárol.

Új rendelkezések a kisiparosok adózásáról

Az év eleji ár-, bér- és jövedelemarányosítási intézkedések között a magánkisiparosok adózását is *újra szabályozták.*

A kormányrendelet 60 ezer forint adóalapig *csökkentette a jövedelemadó tételeket* és bevezette az alkalmazottak után fizetendő havi 500 forintos jövedelemadót.

Gondoskodtak azonban arról, hogy *a kivetéseknél a szociális körülmények megfelelő elbírálásban részesüljenek.* Ezért mentesítették az alkalmazotti jövedelemadó fizetése alól, havi 3000 forint tiszta jövedelemig *az ipart özvegyi, vagy gyámi jogon folytatókat, az idős, valamint a 100 százalékos csökkent munkaképességű kisiparosokat* és más kategóriákat, *ha csupán egy alkalmazottat foglalkoztatnak.* Nem tekintik alkalmazottnak az ipari tanulót, sőt, ha a szakmunkásbizonyítványt megkapta, ezt követően további egy évig nem kell utána különadót fizetni.

A KIOSZ, a kisiparosság részéről felmerült kívánságoknak megfelelően, néhány további kérdés *megoldására tett javaslatot a kormánynak.* A javaslatok döntő többségét elfogadták és a most megjelent kiegészítő rendeletben *további kedvezményeket engedélyeztek.*

Nem kell alkalmazotti különadót fizetni az után a munkavállaló után: 1. aki betegállományban van és táppénzre jogosult; aki szülési szabadságát tölti; akit a kisiparos átmenetileg nem foglalkoztat, de eszmei társadalombiztosítási járulékot fizet után.

2. Akit a kisiparos nem az adóköteles tevékenységével kapcsolatban alkalmazott, háztartási alkalmazott, nyelvtanár, a segítő családtag és az órakönyvelő után, ha nem munkaviszonyban foglalkoztatják. 3. A segédmunkás után, ha időközben a kisiparosnál segédlevelet szerzett, ezt követően egy évig.

Félhavi alkalmaztatásnak kell tekinteni és csak havi 250 forintot kell fizetni: 1. ha igazolhatóan a napi 4 órát nem haladja meg a foglalkoztatás. 2. Egy, vagy több személynek alkalmi foglalkoztatása esetén, ha az összevontan havi 105 óránál nem több. A 60. életévet betöltött férfi, az 55. életévet betöltött nő és az 50 százalékos, vagy azt meghaladó *csökkent munkaképességű kisiparos,* több alkalmazott tartása esetén is jogosult alkalmazottanként 250 forintig terjedhető kedvezményre. Mindezek bizonyítják, hogy *a kormány a szociális körülmények, a határesetek figyelembevételével gondoskodik a kitűzött cél megvalósításáról.*

Csehszlovákia várja a magyar turistákat

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság budapesti nagykövetségének kereskedelmi kirendeltségén kedden baráti beszélgetésen látták vendégül a magyar sajtó képviselőit. Ladislav *Bierhansl* és Jan *Kopelka*, a Csehszlovák Idegenforgalmi Bizottság vezető munkatársai tájékoztatták a részvevőket a kezdődő turistaidény alkalmából a csehszlovák idegenforgalom felkészüléséről.

A leglátogatottabb üdülőhelyeken 88 ezer férőhely van a szállodákban, turistaházakban, ezen kívül az autóskempingekben, sátortáborokban további tízezer turista elhelyezéséről gondoskodnak. A legfontosabb nemzetközi útvonalakon autós-motoros segélyszolgálatot tartanak, s a saját járművel érkező turisták a javítás költségeit hazatérésük után otthoni pénznemben fizethetik.

Tizenkét nemzetközi vonat közlekedik magyar háló- vagy étkezőkocsival

A MÁV Utasellátó Üzemi Vállalat már az új gazdasági irányítási rendszer kísérleti vállalataként működik. Ebben az évben 75 000 külföldi vendég és ugyanennyi tanuló csoportos étkezését bízták a vállalatra.

Az új vasúti menetrendben *hét expressz- és gyorsvonat utasai használhatják az Utasellátó hálókocsijait és öt nemzetközi vonathoz kapcsolnak magyar étkezőkocsikat.*

Az új menetrendben szereplő 35 távolsági autóbuszon működik már büfé. A Táncsics, Rákóczi és Hunyadi személyhajókon új, korszerű étterem gondoskodik az utasok ellátásáról. Az Utasellátó kezelésében levő Déli pályaudvari éttermet korszerűsítik, modernizálják a Nyugati pályaudvari pavilonokat és büféket. Tervbe vették néhány vidéki vasútállomási konyha bővítését is.

OTP-HITELLEVÉLRE KAPHATÓ AZ OFOTÉRTNÉL

FED—3 TOKKAL	1200,— Ft	FED—4 TOKKAL	1400,— Ft
ZORKIJ—4 TOKKAL	1700,— Ft	KIEV—4 TOKKAL	2400,— Ft
KVARZ 2×8 MM-ES FELVEVŐ	1200,— Ft	KVARZ 2×8 MM-ES FELVEVŐ BEÉPÍTETT FÉNYMÉRŐVEL	1500,— Ft

GOLDMAN GYÖRGY EMLÉKKIÁLLÍTÁS

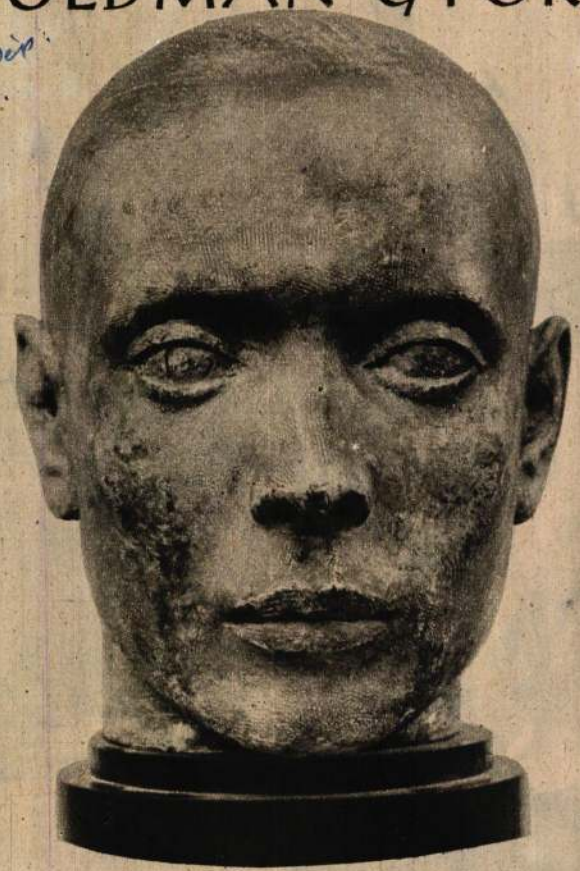

Önarckép (1927).

Tíz esztendővel ezelőtt, 1945. áprilisában, néhány héttel a dachaui pokol felszabadítása előtt, a fasiszta barbárság áldozata lett a függetlenségi harcok folyamán letartóztatott és életfogytiglani fegyházra ítélt *Goldman György* szobrászművész is, a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa, a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legnagyobb reménysége, a szocialista-realista szobrászat első úttörője hazánkban.

Goldman György egyik alapítója, mindvégig legaktívabb harcosa, végül vezetője is a *Szocialista Képzőművészek Csoportjának*. Ez a szocialista művészcsoport — amelyet a kommunista mag, a frakció, a művész-sejt irányított — kísérletet tett a haladó művészek nemzeti, fasisztaellenes egységfrontba tömörítésére, a munkásság és a művészet közti szakadék megszüntetésére és — hazánkban első ízben történt ez — *a pártszerű művészet követelését tűzte ki célul*. A nagyközönség előtt még mindig ismeretlen, a művészi világban néha még mindig eltorzított beállítottságban is szereplő szocialista művészcsoportnak Goldman György — Mészáros László mellett — a legkiforrottabb művésze.

A felszabadulás után Goldman Györgynek csak néhány munkája szerepelhetett a kiállításokon, sok szobra elkallódott a háborúban. Halálának 10. évfordulóján a Nemzeti Szalonban rendezett emlékkiállítás az első alkalom, hogy Goldman életművét, fellelhető alkotásait együtt láthatjuk. A kiállítás bemutatja a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legjelentősebb egyéniségének munkásságát; végre lehetőség nyílik a magyar művészet történetében Goldman György méltó helyét meghatározni. Mai művészi törekvéseinket sem lehet helyesen megítélni mindaddig, míg haladó hagyományaink területén végre tudományosan rendet nem teremtünk.

Goldman György nemcsak a jelenségek felszínét nézte, hanem a valóságot összefüggéseiben, alakulásában érzékelte, hogy a teljes valóságot ábrázolhassa és a fejlődés irányába hasson. Nem vonhatta ki magát kora formakereső megnyilvánulásainak hatása alól. A forma azonban soha sem válik öncélúvá Goldman művészetében; műveiben mindig az eszmei mondanivaló az elsődleges, a kifejezés formáinak meghatározója és kifejeződési formái vissza is hatnak az eszmei tartalom tömör, monumentális érvényesülésére.

»Önarckép«-e, amely 1927-ben Párizsban készült — az anyaszültmeztelenre vetkezett embert juttatja kifejezésre és az általános nagy formára törekvését, időtlen igazságkeresését tükrözi. Az ember nem múlékony részét kereste Goldman ebben az időben, mint a görögök, szemléletében az idealizmus a materializmussal küzködött. Az élet győzött e szoborban is: az arc él, különösen a száj tájéka érzékelteti Goldman felejthetetlen mosolyát.

»Könyökölő munkás« szobrában (1934) már az elszántság, keménység, az erő tudata, és csak a láncait elveszíthető proletariátus erőtől duzzadó készülődése tükröződik. A leegyszerűsítés, a keményebb formák, a szögletes vonalvezetés fokozzák a monumentalitást.

Horthy-rendőr (1936).

A »Horthy-rendőr«-ben (1936) a magyar fasiszta diktatúra kis végrehajtó közegét ragadta meg, egyénítve, de gondosan feltárva a rendszer lényegét is. A figura: parasztlegény, akit beidomítottak a burzsoá állam őrzőjévé. Szatíra ez a hústömeg; ijesztő, de mégsem félelemgerjesztő. Goldman nem gúnyolja, csak lenézi: leleplezi. A kis fej a tagbaszakadt alakon kifejezi a groteszkséget. Ellentétben a »Könyökölő munkás« monumentalitást teremtő elnagyolásaival, e kis zömök figurában Goldman a részleteket is érzékelteti: a test formáit, a térdhajlásokat, mindenütt kihozva a hájtömeg puhaságát. A nép szemével látja és láttatja a Horthy-rendszer gyűlölt, a mindennapi életben minduntalan felbukkanó népellenes szimbólumát. A szocialista realizmus optimizmusa hatja át ezt a szobrot; a művész *a forradalom legyőzhetetlenségének biztos tudatával kemény ítéletet is fejez ki benne.*

Sokat rajzolt modell után, s állandóan készített rajzvázlatokat. A rajzot tekintette művészi továbbfejlődése biztosítékának. Rajzmappái néhány lapját megőrizték és e kiállításon kerülnek először bemutatásra.

Goldman György lassan, körülményesen, megfontoltan, érlelően dolgozott. Emberábrázolásához mindig hozzátartozott az anyag érzékeltetése is: hangsúlyt adott anyagának, kifejezésre akarta juttatni a megjelenítés teremtő folyamatát is.

Az életfogytiglan elítélt fegyenc a szegedi Csillagbörtön katonai-osztályán »lopott« egy tűzifatuskót és elvtárs-rabtársai segítségével zárkájába csempészte, ahol a rendelkezésére álló, levágotthegyű, lötyögű-nyelű »bugyli«-bicskával és használt rozsdás szögekből készített szerszámával kifaragta — ahogyan Goldman már ekkor: 1943-ban elnevezte — a *»Felszabadulás«* szobrát. Meztelen női alakot ábrázolt ez az arasznyi szobor, kissé szétvetett lábakkal, erőkifejtés miatt elcsavart testtel, fölfelé feszülő karokkal bilincsláncait tépve szét. Rabtársának, elvtárs-barátjának ajándékozta Goldman e féltve-őrzött művét, amikor visszaszállították a Margit körúti fogházba. Sikerült e Goldman-szobrot a fegyházból kicsempészni és kegyelettel őrizték Budapest ostromának viszontagságai között. A felszabadulás után egy kiállítás alkalmával kölcsönkérték, és ekkor könnyelmű módon elkallódott. Remélhető, hogy Goldman életművének ez a koronagyémántja egyszer még újból felbukkan. Szerencsére előkerültek az 1940—41-es évekből származó Goldman-rajzok, melyek között már vázlatok szerepelnek a *»Felszabadulás«* kompozíciójához és betekintést nyújtanak a művészi alkotás érlelő folyamatába is.

Goldman Györgynek még két jelentős műve hiányzik e kiállításról. Eltűnt a *»Marx-fej«*, mely 1940-ben a Szocialista Képzőművészeknek a pesterzsébeti Munkásotthonban rendezett kiállításán szerepelt először a nyilvánosság előtt. *»A falon emberfej függ, ismerős vonások, a minden szocialista által szeretett nagy tanító és örökké élő óriás feje. Magas homloka mögött gondolatok izzanak. Egyszerre alkotott, hódolt és harcolt az, aki ezt az arcot kifaragta«* — írta *Kovai Lőrinc* Goldman e szobráról annakidején a Népszavában.

A nyilasok zúzták darabokra és nyoma sem maradt az egyik monumentális Goldman-alkotásnak. 1934 őszén a Vörös Segély kérte fel Goldmant, hogy *Bagi Ilona* — a tragikus körülmények között, detektívek elől menekülve, közlekedési baleset áldozatává lett elvtársnő — sírjára emléktáblát készítsen. Goldman rövid napok alatt másfélszeres embernagyságban műkőből készített síremléket, mely finomalakú, hátratántorodó munkásleány mellszobrát ábrázolta, akit egy keménykötésű ifjúmunkás az egyik karjával esés közben felfog, miközben a másik kezében szorongatott kalapáccsal lesujtani készül. Az ünnepélyesen felavatott síremléket a temető papja nem akarta megtűrni. Le kellett bontani és ekkor került a KUT 1934. évi, decemberi kiállításra. A polgári kritikusok is a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a »komorerejű«, »monumentálissá fejlesztett szociális kifejezésű síremlék«-ről, melynek »erőtől duzzadó lendülete« feltűnést keltett és általános elismerést váltott ki. A kiállítás után a síremléket ismét felállították a temetőben. Mialatt Goldmant a fogházból elhurcolták, vandál rombolás áldozatául esett a magyar szobrászat e pótolhatatlan alkotása.

Hiányoznak a kiállításról Goldmannak a börtönben, a fogházvezető hadbíróezredes megbízásából készült fafaragásai és rabtársairól rajzolt portréi, melyekből időről időre sikerült néhányat kicsempészni a hozzátartozókhoz, a legtöbb azonban az ostrom alatt elveszett. Csak néhány Goldman-börtönrajz áll ezideig rendelkezésre.

A pótolhatatlan és még hiányzó alkotások nélkül is áttekinthető képet ad az emlékkiállítás *Goldman György sokrétű, gazdag művészi életművéről*. A politikai munka állandó gyakorlata fejlesztette ki Goldmanban az elvi és művészi tisztánlátást. Munkássága bizonyíték arra, hogy már a Horthy-fasizmus küzdelmes évei alatt akadtak magyar művészek, akik munkájukkal és több művészetelméleti kérdésben is *a marxista—leninista művészetelmélet és gyakorlat magyarországi győzelmét egyengették.*

József Attila, Derkovits Gyula, Goldman György, Radnóti Miklós, Mészáros László, Kondor György az embertelenség szomorú korszakában vívták hősi harcaikat. Örökség és példakép munkásságuk. Szocializmust építő hazánk felszabadult művészgárdájának feladata és kötelessége az örökséget és példát továbbfejleszteni.

Vértes György

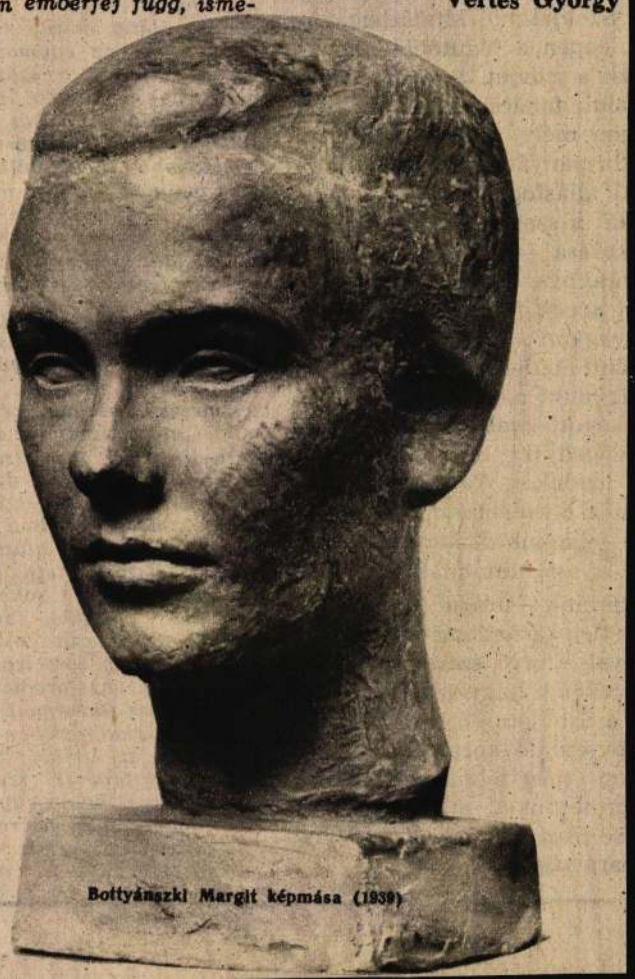

Bottyánszki Margit képmása (1939).

békéjéért küzd. *N. A. Bulga-*
Szovjetunió Minisztertaná-
éppen a legutóbbi napok-
ást a szovjet kormány nevé-
almi tanácskozások mellett.
gon mély hatást keltett a
kormányának ez az újabb
ű állásfoglalása. Ez a nyi-
int a szovjet kormány min-
kozása — arról tanúskodik,
unkban hatalmas erők áll-
a népek függetlensége olda-
vagyunk arra, hogy mi is
önthetetlen erőhöz tarto-
gyunk: nem engedjük a tíz
kapott szabadságunkat el-
engedjük eredményeinket,
jövőnket. Tartozunk ezzel
múlt történelmünk nagyjai-
i jelenünkről álmodoztak, s
a szabadítóknak is.

véreink, drága barátaink,
etlen történelmi évfordulón
val, forró szeretettel kö-
eteket, a nagy szovjet népet,
a Szovjetunió Kommunista
ovjetunió kormányát. Ez a
ep még jobban elmélyíti
eretetünket, még erősebbé,
bé teszi népeink örök, meg-
barátságát.

merni, nehéz elképzelni: hány név, hány toll- és ceruzavonás? Hány ország területét fednék be az egymás mellé fektetett ívek? A százmillióké, a százmillióké, akiknek képviseletében május végén Helsinkiben, a világtörténelem legnagyobb béketalálkozóján, összegyűlnek az öt világrész legjobb békeharcosai, hogy szóval is követeljék, amit addig az aláírások százmillióival: az atomfegyverek betiltását.

Nézegetem az Országos Béketanácshoz érkezett albumokat. Kis emlékkönyvek, díszes kötésű füzetek, rajzok, festmények, szalagdíszek, népművészeti motívumok és Kossuth-díjas festők rajzai. Tiszántúli parasztok, diósgyőri munkások aláírásai, színészek, tudósok nevei. Mennyi keserű emlék, mennyi elhatározás és mennyi elszánt tett fűződik az aláírásokhoz! Sokan nem is tudták szívükbe zárni az aláírás felzaklatta emlékeket, s még néhány sort írtak nevük mellé. Az orvostudományi egyetem Biokémiai Intézetének emlékkönyvében olvasom: »Én az elmúlt háborúban vesztettem el szüleimet, mindazt, ami boldog gyermekéveimre, a szülői házra emlékeztetett. A béke tíz éve tanulási lehetőséget, munkát,

szabadság, anyám a béke... Ne engedjétek, hogy árva legyek!«

sütötte, játékkal teli óvodai szobában. Süli Andrásné óvónő ragasztotta be az albumba óvodásai képét. Nézem ezeket a gondtalan gyermekarcokat és eszembe jut egy levél. Egy japán anya levele, japán gyerekekről, néhány napja olvastam. Így szól Kazuka Moriutu asszony, többgyermekes japán anya levele:

»Mi, japánok, valósággal a halál völgyében élünk, halálos eső, halálos hó hull ránk. Gyermekeinknek nem vehetünk tejet, nem merjük megenni az asztalunkra kerülő halat. Állandóan különleges készülékekkel kell ellenőriznünk a tengert, a vízvezetéket, és a kutak vizét... Mikor a japán gyerekek iskolába mennek, ezt kérdezik: ‚Anyám, az ernyő és az esőkabát megvéd a radioaktív esőtől?'«

Japán gyerekek... Mi jutott nekik a boldog, játékos gyermekkorból? Nemrégiben Tokióban a »Japán éneklő hangjai« nevű, napról napra növekvő létszámú, ma már harmincezer főnyi hatalmas énekkórus elénekelte Iszidzi Aszada »Nem engedjük!« című dalát. Minden sora megrázó vádirat, minden sora a maga egyszerűségében kétségbeejtő

A kislányom sírva riadt fel éjjel. Rosszat álmodott. Azt álmodta, hogy kis pajtása nem engedte őt a dobbal játszani. A japán gyerekek félnek elaludni, mert mérgezett ételekről, halálos esőről, sírójajgató feinőttekről álmodnak...

Ne féljetek, japán gyerekek! Az emberiség nagy többsége, az emberiség jobbik része megmozdult értetek. Erős férfiak és szelíd édesanyák gyűjtik az aláírásokat, és járnak házról házra, emeletről emeletre, ajtóról ajtóra, hogy még egy és még egy név legyen az íven. Március első napsütötte vasárnapján az ausztriai Villachban kivonultak az utcára a tüntető anyák. Feliratokat vittek: »Mi, anyák, akik az életet adjuk, követeljük a békét, követeljük az atomfegyver betiltását!«

Feketeszemű japán kislányok és szőke osztrák kisfiúk, szovjet és magyar, amerikai és angol gyerekek, ne féljetek! Az atomfegyver betiltását követelő íveken annyi aláírás gyűlik össze, mint soha még egyetlen tiltakozásra, egyetlen követelésre sem a világtörténelemben. És az az erő, amely az aláírások mögött van, megvéd titeket!

Pongrácz Zsuzsa

Goldman György emlékkiállítás a Nemzeti Szalonban

Huszonegy szobor, tizenhét rajz, megsemmisült, elveszett, vagy lappangó művek fényképei s a tárlókban egy nagytehetségű szobrászművész megható, szívenütő dokumentumai. Töredék, egy 40 éves élet töredékei s mégsem hat torzóként. Egész, kerek életmű, ahogy előttünk áll itt, a két világháború közötti szobrászat egyik markáns, nagytehetségű egyénisége. Nemcsak reménység volt, hanem beváltott ígéret annyira tiszta és egyenes, emberi és művészi útja, emberi és művészi magatartása az első, tanulmányrajzoktól kezdve a kifejezés minél tökéletesebb formai megjelenítésének útjain át az utolsó, 1940-ben készült női portréig. Az igazmondás, a meggyőződés intenzitása, az emberi karakterek csodálatos érzékenységű felismerése, újtartalmú humanizmusa, harcossága, ahogy a különféle embert láttatja — megrendítő közvetlenséggel idézi fel magát a művészt is, e nagy szeretettel és gyöngédséggel rendezett *Goldman* György egyéniségéhez méltó emlékkiállításon.

Ismertük eddig is néhány művét, szobrainak fényképe természetesen nem maradhatott ki újabb szobrászatunkat ismertető kiadványokból, de ez a kiállítás mégis a *felfedezés erejével hat.* Ez az emlékkiállítás mártírhalálának 10. évfordulóján tartalmának mélységével, eleven, átütő hangjának egyszerű, közvetlen zengésével, a szobrokba foglalt mondanivaló tökéletesen kiérlelt megfogalmazásával adja meg végre Goldman György tehetségének méltó helyét a magyar művészettörténetben.

Vértes György, Goldman hűséges barátja és társa az illegalitásban, szenvedélyes hittel nyomról-nyomra haladva, pillanatra sem lankadó lendülettel kutatta fel az elveszettnek vélt műveket. Nem volt könnyű munka, hiszen Goldman György a legális és illegális munka között osztotta meg idejét és tehetségét s a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa lévén, többször zárták börtönbe, végül is életfogytiglani fegyházra ítélték, majd a dachaui haláltáborba hurcolták, ahol néhány héttel a felszabadulás előtt áldozata lett a fasizmus barbárságának.

A Képzőművészeti Főiskolán Kisfaludi Stróbl Zsigmond tanítványa volt s még növendék korában megjárta Párizst, ahol itt is kiállított Önportréját a kritika melegen méltatta. Aztán hazajött és tanult, kísérletezett, mert — mint ebből az időrendben felsorakoztatott emlékanyagból is világosan kibontakozik — a tanulás, a továbbjutás, gondolatainak, érzelmeinek minél maradéktalanabb kifejezése volt a legfőbb célja s nem utolsósorban az, hogy művészetével, alkotásaival közönségét, a magyar népet öntudatra ébressze. Nem szórakoztatni akart, hanem nevelni, emberségre tanítani, szép szóval, szeretettel, olykor kemény, harsány hangon, olykor a humor, a gyengéd irónia eszközeivel s jól tudta, hogy ezt csak a mesterségbeli tudás fölényes birtokbavételével sikerül elérnie. Ezért rajzolt rengeteget, ezért figyelt meg mindent olyan mélyen, teljes emberségével, ésszel és szívvel, elfogulatlan szemmel. Ismerte és megismerte az embert és *hitt az emberben.* Ezért olyan nagy hatásúak alkotásai, ezért kelnek életre annyira elevenen ezek a fejek és alakok előttünk, ezért lehet olyan biztonsággal leolvasni a formák egyensúlyából, a tekintetek kifejezéséből, az ajkak körüli gyengéd vagy kemény, eleven formákból a tipikust és az egyénit. Mindig a humanista hangján szólal meg, akár egy barátja fejét faragja kőbe, akár életnagyságú Munkás alakját, de még akkor is, mikor egyik legközismertebb figuráját, a Horthy-rendőrt mintázza. 1936-ban készült ez a méretére nézve kicsiny remekmű, a »Mihaszna András« típusa, egy idomtalan hájtömeg, amelyet szinte csak az egyenruha, a csizma és a derékszíj tart össze. Egy puhány, akiből kineveltek az emberi méltóságot, akinek szinte halljuk érdes, artikulálatlan hangját s kiállásában, nézésében, szájtartásában csupán az egyenruha adta bárgyú »tartás« jut kifejezésre. Így állít elénk Goldman György egy testi és lelki mivoltában eltorzult — talán egykor jobb sorsra érdemes — embertípust, melyet a Horthy-rendszer aljasított le. És mellette — mekkora ellentét — az 1934-ben készült *Könyöklő munkás* című szobor! Az ülő mozdulat robbanásig feszült dinamikájának remek érzékeltetésével, robusztus arányaival az embert monumentálissá fokozza és az egész megfogalmazásból kibontakozik a láncait letépni készülő proletár egyik világviszonylatban is döbbenetesen robusztus jelképe. Goldman öntudatossága, szenvedélyessége eredményezi, hogy hatalmas intenzitással tudja kifejezni összetartozását a párttal, a munkásosztállyal, megújuló feszítő erőket tudott szobraiba rejteni, s ugyanakkor megható líraiságú érzelmes rajzokat készített tisztatekintetű rabtársairól, a szegedi Csillag börtönben. A két jelenség közös tőről fakad.

Művészetünk történetében Goldman Györgynek ott van a helye *Derkovits* Gyula mellett s művészetének úttörő volta, emberségének tisztasága kötelez bennünket arra, hogy életművének minden lappangó részletét felkutassuk akár eredeti mű, akár fénykép, vagy emlékezés alakjában s nemzeti értékeink között őrizzük. **Dutka Mária**

Magyar Nemzet
1955. 10. 17.

GOLDHAUN Göran

A vecsési József Attila Művelődési Otthon
és a MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

meghívja Önt Vecsés község nagy szülötte,
a mártírhalált halt szobrászművész:

GOLDMAN GYÖRGY
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

★

A kiállítás helye:

József Attila Művelődési Otthon, Vecsés

A kiállítás ideje és nyitva tartása:
1966. december 7-től 13-ig, de. 9-től 12-ig és du. 4-től 8 óráig

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓ

1966. december 7-én, szerdán du. 3 órakor

A kiállítást megnyitja

Nagy István,
az MSZMP vecsési pártbizottságának titkára

Ünnepi megemlékezést mond

Vértes György,
a Magyar Írók Szövetségének tagja,
az Országgyűlési Könyvtár igazgatója

Goldman-alapítvány meghirdetése

Szentpéteri László
Vecsés Községi Tanács V. B. elnöke

NYOMTATVÁNY

F. k.: Somogyi Lajcs. 3500. Pest megyei Nyomda, Vác. 66-3436.

Goldmann György

MEGHÍVÓ

Goldman György (1904-1945)

a szocialista művészcsoport kommunista tagja volt. Később mártírhalált halt.

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállítás. Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7t. /A huszadik század magyar művészete./

P. l.

MDK

Goldmann György, szobrász

Kemény, fegyelmezett tömör szobrokat alkotott.

Rózsa Gyula: A Socialista Képzőművének Csoportja 8

Népszabadság, Bp. 1968 szept. 14.

Goldman Győző

1934-től a Szocialista Képzőművészek Csoportjának egyik vezetője

P. Bertyánszky Ilona: Modern magyar kerámia. Bp. 1965. 14.o

Goldman György

1934-től barátságban Gádor Istvánnal

P. Bretyánszky Ilona: Modern magyar irodalom. Bp. 1965. 15.o.

Goldman György (1904-1944) 1

kiállitott művei:

Korniss Dezső. Bronz, 33 cm. Gók J.
Képtár

Álló munkás. Gipsz, 177 cm. MNG.
ltsz.: ~~46.6~~ 64.62-N.

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállitás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. / A huszadik század magyar művészete./

15-16. l.

Goldman György (1904-1944)

kiállított művei:

Horthy-rendőr. Bronz, 24 cm. MNG.
Ltsz.: 64.6-N.

Magyar szobrászat 1920-1945. Kiállítás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. / A huszadik század magyar művészete./

16. l.

Goldman György

Szerepelt a székesfehérvári múzeum magyar szobrászati kiállításán.

Népszava 1966. III. 31.

MDK

Goldman György

Női fej, br.

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.
és Móra F.Muz. Szeged 1966.

MDK

Goldmann György, nobrúz

A rádió megismétli Hámori Gitó Öt nobrúz című, Goldmann György-ről szóló hangjátékát.

— : A nap programjából 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 4.

MDK

Goldman György

emlékkiállitása

Szab. Nép 1948 febr. 22. 8 l.

Goldmann György.

Emlékkiállítás, 1948. tavaszán,

Emlétve.

Nejkmüvelés, 1965. 5. sz. 38. old.

Goldman György

„Könyöklő munkás", 1934. Bronz, 25.2 cm
a Magyar Nemzeti Galériában őrzött
alkotásokat közli

Lyka Károly: Kis könyv a művészetről
Budapest, 1964. 64-65 lapján

M.D.K.

Goldman György, szobrász

„Szocialista Képrőművészek Csoportjának szervezője és leglelkesebb alakja volt. Műtermét állandóan váltortatni kényszerült, 1942-ben eletfogytiglani börtönre ítéltár, végül Dachau-ban pusztult el. Alig két tucatnyi műve maradt fent, melyek körül az 1934-ben készült „Üllő munkás"-a, szerző szerint Derkovits „Hajókovács"-ával egyenértékű ni társadalmi típus megteremtője..."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik,

Bp. 1968. Magvető, 311.- 312. old.

M.D.K.

Goldman [Górg], szobrász

művészetében „cg következő társadalmi korszak jellemző típusává általánosul ... a cselekvőkész munkásalak..."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 185. old.

M.D.K.

Goldman György, szobrász

neiét, Derkovits-sel és Dési-Huberrel együtt, azok körök említi a szerző, akiknek művészete a két világháború körök „nyiltan, egértelmüen szocialista tartalmu..."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és Utódaik

Bp.1968. Magvető

40. old.

MDK

Goldmann György

A Magyar Nemzeti Galéria 1965

MDK

Goldmann György

neve az előszóban szerepel

20.sz.i m. festészet és szobrászat M.Gal. és Móra F.Mus. Szeged 1966.

Goldman György

Vértes György a párt újjászervezésénél maga mellé vette, majd Rózsa Ferenccel talált kapcsolatot Vértes letartóztatása után.

85. l.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964.

Goldman György

Női fejek mintázott rörös agyagból, többmint egy esztendeig. Panaszkodott az akt-modell hiány miatt. Egy elvtársnő elvállalta az állást, így született „Mosakodó" c. szobra. Ez új korszak művészetében, a „Fésülködő" az utolsó női portré sorolhatók még ide /utóbbi elveszett a háborúban/

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 89. l

Goldman György

ik az elv, hogy a kommunisták ellenfelei az osztályharc egyik fontos tényezője Goldmann /késői/ egész művészetét kezdte átalakítani. „Ülő munkás"-ával is egy ideig elégedetlen.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 88. l.

Goldman György

A, foglyok közt kenyérre beosztott pénzen egy faragott nyírfatárcát vett mondván:

- A szépség nekem inkább ad erőt, mint a kenyér!

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 10. l.

Goldman György

A koncentrációs tábor barakkjában
flekktífusz pusztított. Kórházba került
Goldman, többé Erdős, aki a
magyarok közül egyedül maradt,
nem találkozott vele.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 10. l

Goldman György

Ipoly utcai mütermében jöttek össze a megalakuló Szocialista Képzőművészcs oport tagjai.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 14.1

Goldman György

Vilt Tibor Vár utcai műtermében rendezett szemináriumokon résztvett, még a szocialista művészcsoport hivatalosan engedélyezett megalakulás a előtt.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964.

14.1.

Goldman György

A Vasvári utcai értekezletek résztvevőiből alakult kommunista sejt tagja.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 14.l.

Goldman György

1934 utáni munkaképtelenségének okát Vértes György a modell hiányával is magyarázza.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 48.1.

Goldman György

1.

Bagi Ilona kommunista munkáslány síremlékét Goldman 3 nap alatt készítette el, maga öntötte a betont a temető lelkésze eltávolítását kérte, nem keresztény feltámadási szimbolum volt. Felirata:

„Én már letettem a kalapácsot
Vedd fel és harcolj tovább"

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 37-38. l.

Goldman György

2.

A munkáslány siremlékét a KUT 1934. dec. tárlatán a polgári zsűri elfogadta, központi helyre állította ki, csak a reakciós képzőművészeti Szemle támadta.
1940-es években sajtókampány a siremlék ellen. Endre László, nyilas Pest megyei alispán egy éjjel elhurcoltatta és feldarabolttatta.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 38. l.

Goldman György

3.

A munkáslány síremlékéről fénykép csak nemrég került elő Vértes György 2 cikke nyomán a szoborról.

Műkő mellszobra a KUT 1934 dec. kiállításán szintén feltűnést keltett:

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 38. l.

Goldman György

Önarckép /repr./

Trauner Sándor portréja

Horthy rendőr

Könyklő munkás

Erdős László: Valami készül Bp.1964.Képjegyzék

Goldman György

1.

Párisba utazott tanulmányai folytatására, ott önarcképével a Grand Palais egyik nemzetközi kiállításán díjat nyert. Sikeréről hírt adtak a hazai lapok.
A Főiskolától karaktere műtermet kapott az Epreskertben

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 22.1.

Goldman György

UME és KUT tagja. 2.
Fényő A. Endrével közösen rendez kiállítást a Kovács galériában.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 22.1.

Goldman György

A frakció feloszlása után a VI. kerületben a szociáldemokrata szervezet munkájának irányítása hárult le.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 81. l.

Goldman György

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának a "Művészet a Szabadságért" c. utolsó kiállitásán 1942-ben szerepelt.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 83.l.

Goldman György

A Munkás mellszobrát követő két esztendőben semmit sem alkot, helyesebben egyetlen alkotását sem fejezi be. Teltekhöen azért, hogy készülő szobraiban önmagát ismételgeti.
Utolsó két esztendőben kiújuló szembaja teszi lehetetlenné a munkát.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 47.l.

Goldman György

Fél év kihagyás után új műve a rendőrszobor: „a butaság emlékszobra. /fa/

Erdős László: Valami készül 1964. Bp.

48.l.

Goldmann György, szobrász

Megemlékeztek róla is a volt tudrássy-laktanyában tartott emlékünnepségen.

— : Harcoljunk-ma is töretlenül eszméinkért

5.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967. jún. 14.

MDK.

Goldman György

Kiállitásának hiradása

Szocialista Müvészetért 1967 jan.

Goldmann György

szobrász

M.D.K

Goldmann György barátó kőtéken
tartozott Szőllősi Endre is.

Frank János: Szőllősi Endre halálakor.
Élet és Irodalom, 1967. jun. 3-8 kg.

Goldmann György, [ ] MDK

Koncentrációs táborban pusztult el.

László Miklós: Vonásszem és kulcsorr 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1966. jún. 3.

M.D.Y.

Goldman György
festő

A „Művészet a szabadságért"
című kiállítás után lefogtak.

Hertanie Fridrich Klaira: Szőnyi István a mester.
Művészet, 1967. szeptember – 15 kap.

Goldmann György szobrász M.D.K.

Müvével gyarapodott a Galéria állománya
Álló munkás

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A M. Nemzeti Galéria az 1957-58-as évben. 198.l.
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960.

Goldman György

Szerepel a nékestehérvári

muzeum „Magyar szobrászat"

c. kiállításán

Népszava 1966 III. 31 2 old

Goldmann György szobrán

Kommunista volt, már tízhalált halt. Róla nálá rádiójáték-ban 5 szobrával foglalkoztak

Néprava 1967 IV. 6 2 old.

Goldman György

Versésen mületett.

Több mint 20 éve mátrixhalált halt.

Könyöklő mutás (kapkó)

Álló mutás c. nobrát felóhítjóta

versési állomás előt (emlitve)

Nagyava 1966 dec. 11 Jold

Goldman György szobrán

Kérdés nyílt meg emléktiállítása

Vecsésen

Nyuara 1966 dec 9. 2 old.

M.D.K

Goldman György
szobrász

Meszes Toth Gyula Goldman
György módján közeledik a
témához

Tolgyesi János: Meszes Toth Gyula kiállítása
Mű veszet, 1967. október - 47 lap.

Goldmann György szobrán.

Vecsésen mutatott. - Ott kandek emlék -

kiállítást műveiből a Nemzeti.

Galéria

Máktirhalált halt

Nagyvaja 1966 dec. 3 Gold

MDK

Goldmann György, [ ]

Kevés anyaggal szerepel a Várpalotában.

Rózsa Gyula: „Nagyobb igaza sohse volt népnek"

8

Népszabadság Bp. 1967. okt. 14.

MDK.

Goldmann György

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 okt.14.

MDK

Goldman György

Könyöklő munkás

Társadalmi szemle 1967 nov..

Goldman György

A szocialista Kőrösmezőnek Csapaktja

tagja

Kortárs 1964 V. n. 825 old

MDK

Goldman György

Bottyánszky Mergit képm., terr.

Női fej, terr.

Édesanyja képm. terr.

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Goldman György

Női képmás, gipsz

Önarckép, br.

Felesége arcképe, cer.

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Feldman György

Portrék I-X., cer.

Horthy rendőr, terr.

Mosakodó, terr.

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

M.Nal. 1964.

NEK

Goldman György

Elemisták, terr.

Férfifej, cer.

Könyöklő munkás, cer.

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

Goldmann György

MDK

Gondolkodó, repr.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Goldmann G., ifj.

Goldmann a főiskolai mintemben együtt dolgozott Vilt Tiborzel, Valóriusi, h. Kovács mellé és Zedett Mészáros László-velis.

Kontha Sándor,
Mészáros László, Bp. 1966, 26 l.

MDK

Goldman György, szobrász

Szülőfalujában, Veszésen, emlékkiállítása nyílt meg.

– :Kis híradó 2

ESTI HIRLAP Bp., 1966. dec. 12.

Goldman György

Szolnár

M.D.Y.

Szőllősi Endre munkatársa volt

Goldman György.

M. Heil Olga: Szőllősi Endre

Művészet, 1967. Augusztus-Sept.

MNK

Goldman György

Portré, cer.

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

V.Sal. 1964.

M.D.K.

Goldman György szobrász

Müve a kiállitáson

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. században 186.1.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. Bp. 1960.

MDK

Goldman György

Álló munkás, reprodukció

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Goldman György

Könyöklő munkás, **reprodukció**

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Gordman György

Férfifej,

reprodukció

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

MDK

Goldmann György

Fiufej, gipsz

Női fej, "

Önarckép, "

Szocialista képzőm.csop. kiáll. 1934-44.
H.Gal. 1964.

MDK

Goldmann György, szobrász

Szöllősi Endre követője és szövetségese volt Goldmann Györgynek a magyar forradalmi művészetben.

– : Elhúnyt Szöllősi Endre szobrász – művész 9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967 máj. 30.

Goldmann György MDK

Álló munkás, 1934, mükő

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Goldmann György

MDK

Trauner Sándor, gipsz

Női fej, gipsz

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Goldmann György

Rendőr, gipsz

Gondolkodó munkás, bronz

Miccarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Goldmann György MDK

Akt-tanulmányok, tusrajz

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Kiállitás

Goldmann György

MDK

Önarckép, gipsz

Munkás, terrakotta

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

MDK.

Goldmann György

A Történelmi Emlékbizottságban való részvételéről

Magyar Nemzet 1967 márc.1.

Goldmann György MDK

Kislány-tanulmány, ceruzarajz

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Kiállitás

MDK

Goldmann György, szobrász

Hámori Ottó rádiójáték ban idézte életét. (Öt szobor)

(nóti): fáklyavirők 2

ESTI HIRLAP, bp. 1967. ápr. 6.

MDK

Goldmann György

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.
N.Gal. 1964.

M.D.K.

Goldman György, szobrász

Bronz

"Gondolkozó munkás" c. szobra. Fekete repr. 323. o. 2. kép.

1934, 25.2 cm

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.L.

Goldman György, szobrász/1908-1944/

A szocialist művészcsoport tagja, a szocialista, realista művészet egyik előkészitője. Kép333.o.

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Goldmann György

réntvett a Történelmi Emlékbizottság „Szabadság és Nép elnevezésű freskópályázatán és a szocialista képzőművész csoportnak, a megnyitása után azonnal betiltott, kiállításán.

Magyar Nemzet, 1967. III. 1. 5.

Goldman György

Oelmacher Anna: „Ma 25 éve, 1942. III. 29-én nyílt meg a-Szabadság és hép-kiállítás".

Magyar Nemzet, 1967. III. 29.

Goldman György

Horthy-rendőr. (repr.)

Magyar ezobrászat 1920-1945. Kiállítás, Székesfehérvár. Szt. bev.: Kövécs Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. /A huszadik század magyar művészete./

11. kép.

Goldmann György

Műcsarnok reprezentativ kiállitásán neve szerepelt.

BH.932.II.21.

Goldmann Sín

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1960 OKT 2

— Goldmann György „Munkás" című szobrát, a november 7-i ünnepségek keretében avatják fel Vecsésen, a Kun Béla téri iskola előkertjében.

MDK

Goldmann György

Kiállitási kritika

Népszabadság 1968 szept.14.

MDK

Goldman György, szobrász

Szobra. –
(fényképp.) Repr.

Goldmann György: Tilő munkás 9

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 24.

Goldmann György

emlékkiállítás nyílik Veczésen
Sardán, a József Attila Művelődési
Házban. A kiállítás. dec. 13-ig tart
nyitva

Pestnegyei Hírlap. 1966. dec. 6. 5.

Goldmann György

emlékkiállítása Vecsésen ma zár.

Pestmegyei Hírlap, 1966. dec. 13.

Goldmann György

szobrán művén) emlék kiállítását ugyanúgy meg decemberben Vecsésen a művelődési otthonban.

-ila-: Vecsés - A kulturális élet eredményei; gondjai Pestmegyei Hírlap, 1966. nov. 1. (Monor) 5. o.

Goldmann György

Vilt Tibor ontálytársával Párizsba
(a képzőművészeti Főiskolán)
megy

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár nobsán 1. rész
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 7. 4. a

Goldmann György

nobrászművén

A középiskola elvégzése után 1 évig gyszminta öntőknél dolgozott

1924. okt. 1-én jelentkezett a képzőművéneti főiskolára — bár családja más pályára szánta:

Mestertanára Kisfaludi-Ströbl Zsigmond lett.

Alakrajzot Rudnaynál
Boncalaktant Pilchnél
Művénettörténetet Lyrainál } tanult.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmá nobrán I. rén
Pentmegyei Hirlap (Monor) 1966. okt. 7. 4-s.

Goldmann György

előmenetele a képzőművészeti Főiskolán az első 2 év 2-2 félévében és a nyári 1-1 félévben jeles volt.
Fiúfej c. szobrát ekkor a képzőművének Új Társasága ki is állította.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmá szobrán I. rén
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 7. 4 o.

Goldmann György

szobrászművén
1904. dec. 24-én született Veczésen a
jelenlegi nagyállomás épületében, ahol
szülei laktak.
Apja ott állomásfőnök volt több évig.
Kisharában kenyérből, almából vágott ki
formákat

Somogyi Lajos: Goldmann, A forradalmár szobrán
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 7. 4. o. I. rén

Goldmann György

alkotásait a párisi Tavani Szalon
kiállításán bemutatják.
A 23 éves művész Tanulmányfej c. alkotásáról
a kritika is melegen emlékezett meg.
A kiállítást Kisfaludi-Strobl is meglekintette
Bünke volt tanítványa sikerére.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár szobrász
1. rész
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 7. 4. o.

Goldman György

Vecsésen, a kulturotthonban emlékkiállítását rendezték meg.

P.A.: Goldman György emlékkiállítására
Pestmegyei Hírlap, 1966. dec. 18. 8. o.

Goldman György

Élete:

Ismeretlen Vecsén. Elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát. Párizsban tanult. Karatérve tagja, majd Vezetője a Szocialista Képzőművészek Csoportjának. Letartóztatták.
Meghalt Dachauban, 1945-ben

P. A.: Goldman György emlékkiállítására
Pestmegyei Hírlap, 1966. dec. 18. 8. o.

Goldman György

életnagyságú munkás nobra
Gondolkodó munkás
Rendőr (kisplantika)
Elemisták (dombormű)

} művei a vegyési kiállításon

P.A.: Goldman György emlékkiállítására
Pestmegyei Hírlap, 1966. dec. 18. 8. a

Goldman György

Síremlék: 1944-ben nétvesték
A illegális mozg-ban életét vesztett
munkáslány emléke
Fotó volt róla a kiállításon.

Felmagadmlás: fa szobor. A Csillag
börtönben faragta.

P.A.: Goldman György emlékkiállítása
Pestmegyei Hírlap, 1966. dec. 18. 8. o.

Goldmann György

Voltak, akik az általános irányok-
tól függetlenül folyortak, Beck Ö. Fü-
löp, Goldmann György stb.

Dr. Fehér Zsursa, Mikus Sándor 23. l.
Budapest 1955

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 AUG 20

PESTMEGYEI HÍRLAP

Goldmann György

MUZSIKÁTÓL MUZSIKÁIG

Zömök, megfontolt beszédű fiatalember. Nem évei számának tekintetében — negyven esztendős — hanem tetteiben. Ami új, ami modern, az számára természetes, követendő. Ami hagyomány és ma is haladó tendenciájú, számára kötelesség, hogy ápolja, támogassa.

Fiam, ha annyira akarod, nem bánom, muzsikálj, csak kitartásod legyen hozzá, különben mit sem ér. A zenét nem elég szeretni, tudni is kell, az pedig sok-sok ráfordított órát jelent...

Valahogy így egyezett bele apám, hogy zenét tanulhassak már nyolcéves koromban. Egyetlen gyerek voltam, ezért engedhette meg. A muzsika számomra minden szórakozásnál többet ért. Ülni a zongora mellett és skálázni órákon át, míg csak az ujjak mindenben nem engedelmeskednek az akaratnak. A dallam — a muzsika lelke — csak azután következett, az átskálázott hetek-hónapok után. Hogy mi leszek, nem tudtam még, csak az akarat élt bennem: közel lenni a muzsika felemelő világához.

Az álmok és a vágyak azonban néha akaratunkon kívül eltávolodnak tőlünk. Rajtunk kívül álló okokból. Ilyen ok volt az én életemben a háború. Nyolcadik gimnazista voltam, amikor negyvennégy októberében megszakadt az egyenes út. Bombázás, front — ezt kaptuk tanulás helyett. Kegyetlen életiskola volt. Elkeserítő. Nem is akartam tanulni tovább. Csak tenni, csinálni valamit, ami leköt, eltereli a figyelmemet.

Negyvenöt januárjában tollhoz és számokhoz értő embert kerestek az előljáróságra. Érettségim még nem volt, de akkor ki törődött azzal! Fő, hogy értsd a dolgodat, fiú, mondták és felfogadtak. Így lett belőlem előljárósági hivatalnok, alig több, mint tizenhét évesen. Apám azonban nem hagyott nyugodni: ha tizenegy és fél évet tanultál, nem torpanhatsz meg a cél előtt. Az ő unszoló szavára tettem le az osztályvizsgát magánúton még azon a nyáron és szeptemberben, az egyik újpesti gimnáziumban, az érettségit is. Ha apám nem hajtott volna érte, én nem törtem volna magam. A munkám akkor kielégített. Csak a zenét nem tudtam elfelejteni. A zongora mellett eltöltött órákat. Hogy is mondta apám? Csak kitartásod legyen hozzá, fiam... És azon a télen meghalt az apám.

Amit az emberre rábíznak, meg kell, hogy cselekedje, ha az bölcs dolog. Beiratkoztam a Zeneakadémiára. Hogy akkor mi hasznom volt belőle? Csak a muzsika szeretete. És az nem kevés. Végeztem továbbra is a hivatali munkámat, egyre nagyobb feladatokkal bíztak meg, pihentetőül pedig ott volt a zene. A falu kórusának már akkor három évtizedes múltja volt. Megválasztottak karvezetőnek és közben dolgoztam tovább, a gazdasági csoport vezetéséig vittem a tanácsi ranglétrán. Ez volt az első munkahelyem, tizenhét esztendőn át.

Akkor kínálkozott a nagy lehetőség: függetlenített vezetőt szeretnének a művelődési ház élére. Megpályáztam, rám bízták, maradtam továbbra is tanácsi alkalmazásban. Hatodik éve vezetem a művelődési házat. Ez már olyan feladat, amihez hasznát veszem a zenei diplomának. Énekkarunk, zenekarunk van és persze sok-sok gondunk. Vecsés — peremközség. Tizennyolcezer ember, közülük nyolcezer a fővárosban keresi a kenyerét. Az aktivizálható emberek java. Akikről megyeszerte mondják: nem érnek rá a kulturálódásra. Így lenne valóban? A gyakorlat a legjobb tapasztalat. Menjünk a gyárba, ahol a mi embereink dolgoznak. Beszéljünk a szakszervezettel, a pártbizottsággal, az igazgatóval, ők mit mondanak. Hogy segíteni kellene a bejáróknak? Ha ennyien állítják, tenni kell valamit. Segítünk mi szívesen, de mit ad hozzá a gyár?

Az EVIG, a Ganz-MÁVAG nem zárkózik el. Küldünk előadókat, fedezzük a műsoros estek költségeit, vándorkiállításokat biztosítunk és persze hozzá sok propagandát, közölték a gyári vezetők. Ha nekik megéri, nekünk legalább annyira. De előbb fel kell mérni az igényeket. Mit akarnak, mit szeretnének a bejáró munkások. Mert csak úgy érdemes csinálni valamit, ha igénylik is.

Jobban hasznosítani akarjuk a kertjeinket, mondták a munkások. Alakítottunk szakkört a szőlő- és gyümölcstermelőknek, a virág- és dísznövény kertészeknek, a kisállattenyésztőknek. A mindennapi életről szeretnénk előadásokat hallani, mondották mások. Így született az öt világrész életét ismertető, bemutató munkásakadémiai előadássorozat. És rendeztünk számukra vidám vetélkedőket, táncos rendezvényeket, színházi előadásokat. A legújabb igény: több képzőművészeti kiállítást. Eddig kettőt rendeztünk: Goldmann György és Szabados Jenő tárlatát. Mindegyikre ezernél több vecsési volt kíváncsi. Azóta szakkört is szeretnének és a kiállítások rendszeresítését. A falu vezetői pedig határozatot hoztak: esztendőről esztendőre Goldmann-pályázatot hirdetnek. Tízezer forint lenne a legjobb beküldött kép jutalma és egy Goldmann-plakett. Cserébe a kép a község tulajdonába menne át. Pénz lenne hozzá, de ilyen irányú felhasználásához felsőbb engedély kellene. Mondom, gondunk van elég. Pest közelsége, bejáró munkások, korszerűtlen és kicsi művelődési ház. Így is huszonnyolcezren jöttek el hozzánk az idén fél esztendő alatt. És az énekkar és a zenekar mellett van már zeneiskolánk, sőt zenei előképzőnk is. Így ért el az én életem a muzsikától muzsikáig. Azt hiszem, elégedett vagyok.

A vecsési művelődési otthon igazgatójának neve: Somogyi Lajos. Az alkotmány ünnepe alkalmából Szocialista kultúráért emlékéremmel tüntették ki.

Prukner Pál

mosolyog, de a csöndes öröm sűrűn megjelenik arcán. Szabatos mondatokat fogalmaz, mint az olyan ember, aki megszokta, hogy egy-egy gépalkatrészen nem lehet semmi fölösleges. Nem lehet hosszabb, vastagabb, de rövidebb, unalmas szakmai dolgok. A szavak leírva mindig másként hatnak. Ami két hét, éjjel-nappal, az végül egy mondat lesz. Nem, nem, dehogy az újságban: az újítási javaslatban. Volt már, amikor meghökkentem: *hát ennyi az egész?* Per-

Kiskunlacháza, augusztus 24—28

KISKUN SZÖVETKEZETI KULTURÁLIS ÉS KERESKEDELMI NAPOK

Méltóságteljesen úszik a házak felett a harangszó. Vele száguld vad kamaszként, a recsegő megafonból áradó tiszteletlen beat-zene. A nyitott kocsmaajtón kiömlik a cigánybanda kesergője. A hegedű vékony hangja hamar elfárad, messzebb már csak a nagybőgő tompa brummogása hallik. A templomkertből — mert a meleg miatt a pap kint tartja a misét — vékony asszonyhangok éneke száll, de hamarosan legyőzik a melódiát a papírtrombiták, sípok és kereplők.

Búcsú van Turán

A furcsa hangkoktél betakarja a falut. Fehér füstök szállnak az égre, porfelhőket kavarnak az autók és a szekerek. A moccanatlan levegőben megül a sülthús szaga.

Több évtizedes hagyomány ez az augusztusi búcsú. Régen csak vallási ünnep, ma az egész falut átfogó vidám népünnepély. Ilyenkor van itt a vendégjárás ideje. Alkalmilag összeállt cigányzenekarok kopognak a nagykapukon és mindenütt szívesen látott vendégek.

Varjú Mihállyal, a község tanácselnök-helyettesével járom a falut. Az elnökhelyettes meglepően fiatal: 28 éves. Építésztechnikus. Nyilván azért esett rá a választás, mert a község nyújtózkodik. Kinőtte közint[illegible] utcák, járdák [illegible] magasodnak a[illegible] ha ilyenkor sz[illegible] a tanácsházán[illegible] nek van egy n[illegible] zata is. Ő a h[illegible] csapat kapusa.

— Jó voltál [illegible] — kiabálnak rá többen is, öregek és fiatalok.

— Ilyenkor könnyű, — magyarázza Varju Mihály. — Tegnap három nullra győztünk. De hallaná csak, mit kapok én, ha veszít a csapat. Véleményüket egyáltalán nem fékezi, hogy mellesleg elnökhelyettes is vagyok.

Közben kiérünk a piactérre. A vásárosok már kipakoltak, egy két korai vendég is lézeng a sátrak között.

— Hallod-e Misi! Kitakaríthattad volna a piacteret, — sodródik mellénk egy kövér öregasszony, mint kiderül a helypénzszedő. — Ezek itt megfizetik az árát, az embernek meg ég a pofájáról a bőr.

— Igaza van néném... — mondja Varju Mihály, de az asszony már egy vásárossal perel.

— Hát ez az előnye és a hátránya, ha az ember fiatal és idevalósi — mosolyog a „letölt" elnökhelyettes.

A művelődési ház

ajtaját Sára Ferenc igazgató nyitogatja. Sára is fiatalem-

[illegible] az
[illegible] ai
[illegible] ság
[illegible] ség
[illegible] z-
[illegible] ó.
[illegible] ló
[illegible] t-

ben egy nagy kocsmából épített kultúrházat a helyi lelemény. Néhány fafaragás került az ablakokra, a színpadra egy népművészeti portál. Ma kopik róla a festék, ebben az állapotában olyan kiábrándító, hogy jobb lenne, ha nem volna.

— Az a mi bajunk, — magyarázza Sára Ferenc —, hogy mindent örököltünk. Jobban jártak azok a községek, ahol nem volt semmi. Ott épült új iskola, meg művelődési ház is. Nekünk itt volt a kastély, meg ez a kocsma. Ma mindkettő rossz, újjáépítésük súlyos milliókba kerül, mégsem kapunk újat.

— Hát ezért én megpróbálom. Most készítek egy tervet. A kastélyhoz elvezetnénk a meleg vizet. Nagy strand lenne itt és gyógyszálló. Akkor építenénk egy új iskolát és művelődési házat, — szól közbe az elnökhelyettes.

Ez persze egyelőre csak Varju Mihály turai lakos álma. A szép ábrándra sok pecsét kell, hogy hivatalosan is tervnek nevezhessük. De ha sok turai lakos álmodik ha-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PEST MEGYEI HÍRLAP

1973 MÁJ 10

1021

„Névadó" a vecsési VÍZÉP-nél

Goldman György nevét vette fel a tmk-brigád

Ünnepi brigádgyűlést tartottak a napokban a Vecsési VÍZÉP kultúrtermében. A nemrég alakult, szocialista címért versenyző tmk-brigád felvette a község nagy szülöttének, *Goldman Györgynek* a nevét.

Az ünnepi brigádértekezletre meghívták *Vértes Györgyöt*, írót, az Országgyűlési Könyvtár igazgatóját, *Goldman György* régi elvtársát, barátját, művész- és harcostársát, hagyatékának gondos őrzőjét; *Szentpéteri László*t, a községi tanács elnökét, *Nagy István*t, a községi pártbizottság titkárát, *Somogyi Lajos*t, a művelődési otthon igazgatóját, valamint *Viola Ágoston* üzemvezető főmérnököt, *Varga Sándor*t, az üzem párttitkárát és *Siszler Béla* szb-titkárt.

Szépen díszített asztalnál ültek a vendégek és a brigád tagjai: *Kaczur József, Bencsik Mihály, Darab István, Kiss Lajos, Bálint Zoltánné, Grossz Jenő, Dévai Péter, Kasza Pál, Sipos Tamás, Drabek Ferenc, Fabók Pál, Moór József* és *Szabados József*.

Az értekezletet *Kaczur József* brigádvezető nyitotta meg. Üdvözölte a jelenlevőket, röviden ismertette a névadás körülményeit, a *tmk-brigádra váró feladatokat és azokat a követelményeket, amelyeket egy szocialista címért küzdő brigádnak szem előtt kell tartania!* „Szocialista módon élni, dolgozni és gondolkodni!" — ezért választották Goldman Györgyöt a brigád névadójául, példaképnek.

A brigádvezető megkérte *Vértes Györgyöt*, mint a legilletékesebbet: ismertesse meg a brigáddal névadójukat.

Vértes György elmondta, hogy Goldman nemcsak harcos forradalmár, kitűnő szobrászművész, a realista művészet egyik úttörője volt, *hanem kitűnő, nagyszerű ember is, aki tudását, művészetét, erejét és a legtöbbet: az életét adta a szocializmus ügyéért.*

Ezután *Nagy István* elmondta, hogy a *Kun Béla* téri iskolában *Goldman György* nevét vette fel az úttörőcsapat, az iskola *szülői munkaközössége Goldman alapítványt kíván létesíteni*, melyet minden évben egy kiváló előmenetelű, jó magaviseletű, az iskola életében, az úttörőmozgalomban eredményesen részt vevő 8. osztályos tanuló kapna. *Ez az alapítvány oklevélből, emlékplakettből és ezer forintos díjból állna.* És ez előtt az iskola előtt kerül rövidesen sor a művész Munkás című szobrának felállítására.

Sor került a díszes brigádnapló aláírására; a brigádértekezlet hivatalos része ezzel lezárult. De a brigád tagjai és a vendégek a késő esti órákig együttmaradtak, ismerkedésre, beszélgetésre.

—ila—

Heti témánk: a mezőgazdaság májusa (3)

A fóti agronómus

Vannak bizony gyengélkedő szövetkezetek. Nem én mondom: *Kádár Lukács*, a fóti Vörösmarty Termelőszövetkezet fiatal agronómusa sóhajtott így, amikor a saját tsz-ükről beszélt, hogy bizony az is ilyen gyengélkedő... Mert mérleghiányosok voltak éveken át, s az elmúlt esztendőben is éppen, hogy kijött a mérleg nullára...

— Hogy mi a baj?

— tűnődött. — Nálunk az, hogy *nincs elég munkaerő*. Túl közel vagyunk a fővároshoz, itt mindjárt Ujpesten, számtalan gyár csábítja az embereket. Ki jön el ma már kapálni, ha gyári munkás is lehet?

Kétségtelen, ez a dolgok egyik oldala. Csakhogy, traktorost sem találnának?

— Traktorosnak már jobban eljönnek az emberek — mondta a fiatalember, aki mindössze 23 éves, s üzemágvezető a fóti szövetkezetben, vagyis 1800 hold felelős gazdája. — Most is adtunk fel hirdetést, hogy traktorost keresünk — magyarázta —, s mindjárt négyen jelentkeztek...

— Na, ugye! A gépesítés...

— Valóban — mondta —, számunkra csak ez *az egyetlen* megoldás. És természetesen a modern agrotechnika...

— Ezek immár közhelyszerű általánosságok.

— Lehet — válaszolt az agronómus —, de nagyon is *igaz* közhelyek. Tudja, hogy ez nálunk hol mutatkozott meg? dig — mert nagy dolog a megszokás —, még ma is így van egy kicsit. A szövetkezet pártitkára magyarázta, hogy ellátogatott néhány pesti piacra, s bizony ott árultak a fóti asszonyok; egy kis salátát, egy kis hagymát — legalább hatvanan...

— Most kezdődnek a felmérések — magyarázta az agronómus —, most vesszük számba, hogy kinek mennyi a zárt kertje, s ezt is beszámítjuk a háztájiba...

— Kezdhették volna ezt *korábban* is — kívánkozott ki erre a megjegyzés, mire a fiatalember csak bólogat:

— Bizony igaz, kezdhettük volna... Dehát még a főkönyvelője is olyan volt a szövetkezetnek, hogy vártuk, vártuk az esztendő végét, s úgy tudtuk, nem lesz semmi baj... Aztán egyszer hirtelen kiugrott két és fél millió mérleghiány...

Folytassuk

tehát a közhelyeket: lehet, hogy közel van Budapest, s csábítja az embereket; az is lehet, hogy gépesíteni kell; s hogy fejleszteni kell az agrotechnikát — de milyen *a vezetés*? Ez sem utolsó dolog.

— Ma már ez is megnyugtató — mondta egyetértéssel az agronómus. — Bár még az idén is veszteségesre tervez-

Tanár

Goldmann Kora

1930 XXII. Munkás
Női fej
Gyportré
} tobrok

Gadányi Jenő
pesto

Rolf. Kiall.

Tamás Galdis 20.11

1930 febr.

tjuk. Kívánatos volna, hogy a régi statutumot meg-
e jutalmi érmeket legkiválóbb hallgatóinknak mielőbb
adományozhassuk.

arunk Orvosi Rendelő Intézete a mult tanévben is *Dr. Tóth*
és *Dr. Bognár Tibor* orvos urak vezetése alatt állott s
enységét az előírt félévi orvosi vizsgálatokon és hallga-
gyógykezelésén kívül a sportorvosi teendőkre is kiterjesz-
Áldozatkész munkálkodásukért őket is legnagyobb köszö-
k illeti meg.

Karunk életének ugyancsak jelentős tényezője a József
r Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem évről-évre
sodó Soproni Nyári Egyeteme, mely augusztus 1-én nyi-
meg kapuit, hogy csaknem három héten át népszerűsítse
úttal a mezőgazdasági és állatorvosi tudományokat.

A hallgatóság létszáma a sorsdöntő politikai helyzet és az
kapcsolatos rendkívüli idők ellenére is örvendetesen nagy,

Goebel Jenő (Eugen), szül. (geb.) 1896.

180. ÖNARCKÉP (Selbstportrait). Jelezve lent jobbra (Bezeichnet rechts unten
Fa (Holz). 46×38.

Ernst-Múzeum aukciói
38. sz. Budapest 1928.

er Fülöp	Német nyelv	VII., VIII
István	Philosophia	VIII.
Rezső	Magyar nyelv Német nyelv	I. B, III. I III. B

): Goebel 924 Paris.

e) A tanárok irodalmi n

Jenő. „Szemlér Mihály“, az szabadkézi
ak méltatása ebben az Értes
y Zsigmond dr. az új tanítás negfelelően
„Fodor József egészségtan best, 1904.
ert) — *„A Szt. László-kórh ben serum-*
elért eredményeim difteriánál“. (Szekesfővárosi
1903-iki évkönyve.) Szerkesztette az Országos
Egyesület kiadásában hónaponként megjelenő
című folyóiratot.

Aladár. Számtan polg. fiú iskolák számára II. rész.
számára.

János a székesfővárosi kir. főigazgató megbízásá-
tségi vizsgálat revisiója című emlékiratot írt,
z idei főigazgatói conferentiából fölterjesztetett a
gyi kormánynak. — *Ábrázoló geometria* a reál-
o. számára (sajtó alatt). Szerkeszti az intézet
leuma alkalmával kiadandó *„Emlékkönyvet“*.

Ferenc. Praxiteles. Művészettörténeti tanulmány
tesítőben. — Könyvismertetések s kisebb cikkek
i közlönyben.

geti Győző. Tropische Cenocoelioniden und Braco-
Term. Füzetek. XXV. 1902.) — Neue Joppinen.

Goldmann Köln

Tamás Gal. XXII. Ny progressive mův. kiáll

Munkás
Női fej
Önportré

XL. kiáll VME
Fej, mühö

LXXIII. Ny realista csop
Kisláj fej terrac
Emlmü várlat fe

Goldmann György

"K.M.T." kiállításán a Nemzeti Szalonban "egy fiatal munkásnak nagy formákban előadott, mégis eleven portréjával szerepelt.

1934. IV. 15.

Goldmann György

"K.U.T." kiállításán a Nemzeti Szalonban mellszobra szerepelt.

NU.934.IV.17.

MDK

Goldmann György szobrász

Kut kiáll. M.Szal. Nemz.Ujs.1934.ápr.17. 11.l.

MDK

Goldmann György

Uj Szin 1931. I. 48.l.

Goldman György

Hobrász

Hul. Vecoes (Vecsés?)

Hongrie. Expose au Salon depuis 1928.

Ed Dict II. 129 l.

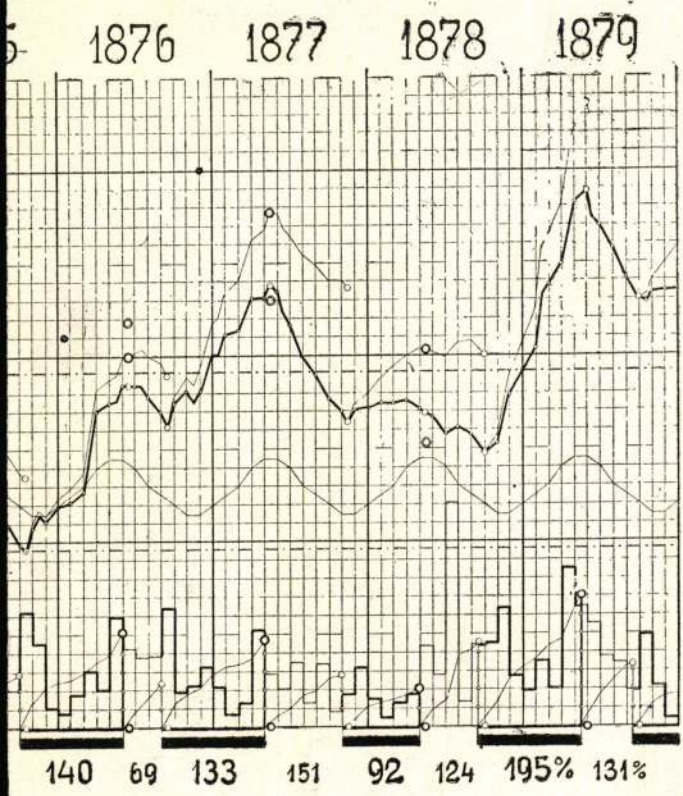
1876
1877
1878
1879
140
69
133
151
92
124
195%
131%

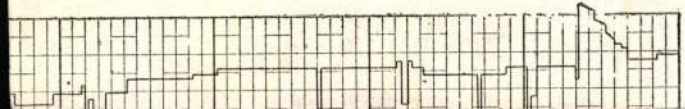

Goldmann György

Szobrász

Ülő munkás c. szobor-
mívé repr.

Magyar Művészet

1936. 156. l.

Goldmann György

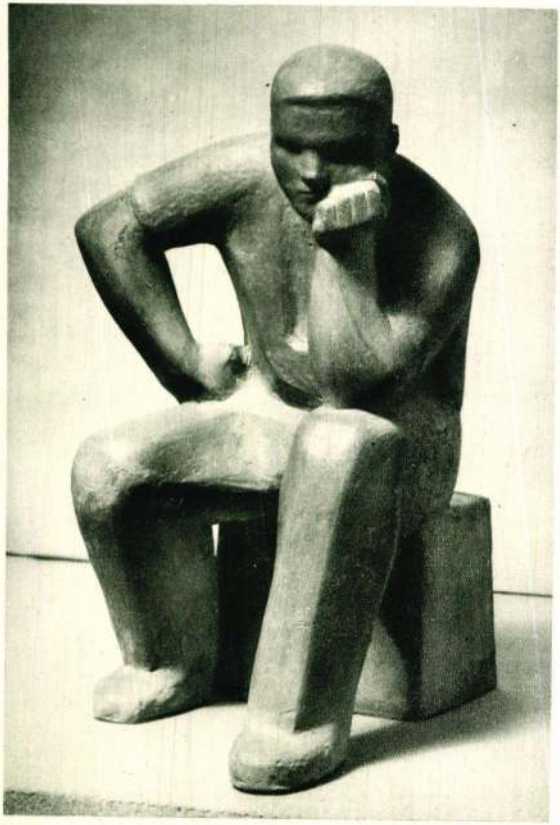

Goldmann György: Ülő munkás

MAGYAR MŰVÉSZET 1936. 1576.

Goldmann György

MAGYAR MUVESZET

1929. 300

GOLDMANN GYÖRGY

68. Fürdőző nő terracotta

Nemzeti Szalon
1938. okt. nov
Kat

MEINL
KÁVÉ

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon: 144-485

GOLDMAN GYÖRGY

74	Könyöklő munkás	teracotta	50.— pe
75	Munkásleány síremléke	műkő	magántulaj

Nemzeti Szalon 1934. dec.

Kut

1942

bev-
mús
feld
2

96. CSOPORT

KIÁLLITÁS

ORSÓS FERENC
festőművész retrospektiv anyaga

BODA GÁBOR
KISS JÁNOS
MAROSÁN LÁSZLÓ
MEDGYESSY FERENC
MIKUS SÁNDOR

GOLDMAN GYÖRGY

76	Leányfej, gipsz	400.-
77	Fiufej, gipsz	300.-
78	Képmás, gipsz	300.-
79	Leányfej	500.-
80	Fiufej	400.-

Nemzeti Szalon

1929 máj.
Tavaszi halon

1929. MÁJUS HÓ.

Goldmann György

Fürdő, gipsz.

Nemzeti Szalon

1928.

Tavaszi Szalon

Hadsereg.

E lapon az 1778, az 1815
terstab, továbbá az 1778, 182
szemlélhetjük. Felirata fölül

középütt: DIE K
jobbra: No. 21

a kép alatt: General-Quartier
alól balra: F. l'Allemand.
jobbra: Gedr. bei J. Höf
legalól középütt: Wien bei J.
am Graben zur

Szines kny., mér. a pap
F. l'Allemand: Die k.k
zweyer Jahrhunderte, J. Berma

140-91-5.

Goldmann György

Fej c. nobra
repr.

Uj Szin
1930. 1. n. 27. l

737

Telephone: AMHERST 3344.
Telegrams: PREFERABLE, LONDON.

A. POLIKOFF LTD.

Factory & Head Office: 148—150 Mare Str.
LONDON E. 8.

Vezérképviselet:

HANDA GYULA

BUDAPEST, V., Bálvány ucca 26.
Telefon: 275—04.
Postatakarékpénztári csekkszámla: 4485.

T. C.

Mellékelten átszármaztatunk 1 drb. befizetési lapot és felkérjük, hogy az esedékes részletet annak felhasználásával átutalni sziveskedjék.

Goldman György M.D.Y

Jó barátti szapcsolat fűzte
Ynkász Pálhoz.

Kestaine Friedrich Klára: Szőnyi István a mester..
Művészet, 1967. Szeptember - 15 lap.

M.D.Y

Goldman György
Nobrász

Lengyel Lajos hönyomüvész
Goldman Györgytől alakrajzot tanult.

Frank János: Lengyel Lajosnál
Élet és Irodalom, 1966. febr. 19-9 lap.

Goldman György

M.D.K.

Juhász Pál rendszeresen eljárt
Goldman műtermébe.

Hertainé Friedrich Klára: Juhász Pál önarcképei
Művészet, 1966. február - 16 lap

GOLDMANN György

Berard Lajos utolsó órái Dachauban

Berard T. Iván: A történelem - ahogyan megéltem. Bp. 1997

32.

M.S.E. DIANETIKA-XVII. Tesztelési Központja

felajánl Önnek, egy ingyenes tesztelési lehetőséget.

OXFORDI képességvizsgálat,

IQ teszt és

ÉRZELMI TÓNUS vizsgálat.

Az ilyen tesztek általában 4.900-9.800 -Ft-ba kerülnek.

Önnek ingyen rendelkezésre állnak,

ha magával hozza ezt a hirdetést.

Cím: 1173 Budapest, Ferihegyi út 82. minden nap 9-20 óráig.

MDK

Goldmann György

Cseke Miklósné, márv.

20.sz.i művek bp.i műgyűjteményekből. N.Gal.

1963. jul.

Goldmann Gyuszi

Amikor vidéki küldetésemről visszaérkertem, a csoport már nem működött, amikor pedig kijjáalakult, egy darabig kem csatlakortam hozzá, Goldmann Gyuszi többször is kapacitált..., hogy jöjjek ismét körájuk (Gyuszi akkor már jelentős funkciót töltött be az illegális pártban).

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.
Jelenkor XIII. évf. 3. sz. 1969. márc., 264. l.

Goldmann György

1934-ben készíti a Könyöklő munkást.

Venék cajos: Modern magyar művészet
Corvino 1968

174.l.

Goldmann György

Kortárs 1985/3/76

Goldmann György: Nagy Etel halotti maszkja

Étkezni is általában otthon étkeztem. A Giraud-nál osztott munkaidőben dolgoztunk, nyolctól egyig, aztán mindenki hazament ebédelni, háromra visszatértünk és hatig folytattuk a munkát. Az ebédszünetet nem tudtam jól kihasználni, minthogy persze most is későn ettünk, bár kevésbé kedélytelenül, mint amikor vasárnaponként anyámhoz jártunk ebédelni – hiszen Eti már nem növelte az asztal melletti feszültséget. Anyám hallani sem akart róla, hogy hozzájáruljak a háztartáshoz, én meg nem kötöttem az ebet a karóhoz, mert tudtam, hogy apám, bármennyire megromlottak is anyagi kilátásai, azért nemigen érzi meg, amit én odahaza megeszem. Nem is tett semmi rosszalló megjegyzést az én ingyenélésemre, aminthogy, mióta megint volt állásom, nem emlegette többé, hogy micsoda esélyt mulasztottam el, amikor cserbenhagytam őt, és nemcsak a magam boldogulását akadályoztam meg, hanem az övét is, mert nem voltam hajlandó textilüzletet nyitni az ő társaságában. Sőt, néha már újra meg-meghívott uzsonnára az Astoria kávéházba, ahol is békésen elbeszélgettünk. Egyébként is úgy látszott – Oszkár hirtelen kinyúló keze is erre vallott –, hogy akik rossz néven vették Eti idegenségét, kezdenek megenyhülni irántam.

A sors is mintha megenyhült volna. Néhány héttel Eti halála után Béla hívott fel a diadalhírrel: megnyertük a nyugdíjpört a Standard ellen, a Közigazgatási Bíróság semmisnek nyilvánította a Kúria harmadfokú ítéletét, alkotmányellenesnek és törvénytelennek a Hadügyminisztérium bizalmas rendeletét, amely szerint a neki szállító vállalatoknak gyorsabb ütemben kell végrehajtaniok a zsidótörvényt, s elmarasztalta és a nekem járó havi nyolcvannégy pengő (meg az ügyvédet illető perköltség) fizetésére kötelezte a Standard Villamossági r. t.-t – és ez ellen fellebbezésnek már nem volt helye. Keserű, elkésett diadal volt persze, de valamelyest mégiscsak örültem neki: legyőztem hát a Standardet és benne vitéz Kocsis vezérigazgató urat meg Kraus (azaz most már Domokos) igazgató urat. Ezzel a megkeseredett örömmel együtt járt valamilyen eszmei diadalérzet is: szóval, ebben a hitlerizálódó országban maradt még helye a magasabbrendű jogérzéknek és – hiszen enélkül aligha érvényesülhetett volna az a jogérzék – a Hitler-ellenes érzületnek, amely szembe mert nézni a Hadügyminisztériummal és törvénytelennek ítélte intézkedéseit.

De ha nem is tudtam igazán örülni ennek a megkésett elégtételnek, azért mégis élveztem előnyeit. Hiszen az a nyolcvannégy pengős nyugdíj, amely azontúl kiegészítette a Giraud-cégtől kapott fizetésemet, átemelt azon a határon, amit a korabeli sláger így fogalmazott meg: „Havi kétszáz pengő fixszel /Az ember könnyen viccel." Egyelőre azonban nem vicceltem. A megnyert pör után az volt első gondolatom, hogy a váratlanul jött pénzből kiadok egy emlékkönyvet – Etiről. Megkértem néhány barátomat – voltaképpen még mindig azt kellene mondanom: barátunkat –, hogy írjanak valamit róla. Leghamarabb Szentkuthy készült el: gyönyörű és – az ő írásméreteivel mérve – rövid és tömör esszét nyújtott át. Sikerült benne olyan világosan és logikusan megírnia, miért az a legmagasabb rendű művészet a tánc, aminek én is tudtam, de ahogy én sohase lettem volna képes megfogalmazni, és Eti személyét is, művészetét is olyan világosan és logikusan határozta meg, ahogy én sohase tudtam, nem is mertem volna. Boldizsár Iván azt a kis kritikáját, aminek utolsó táncestje után annyira megörült Eti, komoly kitekintésű tanul-

Goldmann György

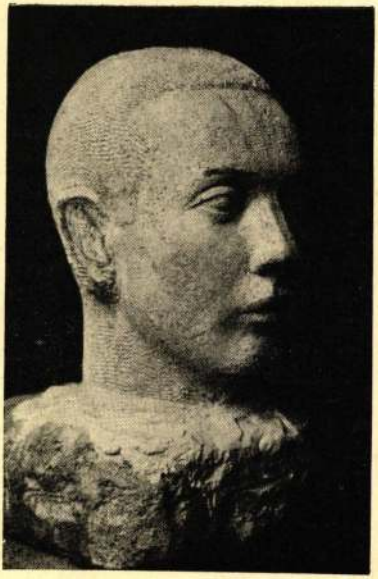

Goldmann György: Önarckép

A Miefhoe első kiállításából

Mult és Jövő 1929

XIX. 269. l.

Erzherzog Stephan in Perth (a Land. és Heck. nyomda előtt.)

Mines rajz 27.5x23cm.

Stemmer Ödön tul.

Kr. (2) 350.

Goldmann György, szobrász

Megemlítve: Kondor György ~~ott~~ Goldmann műtermében találkozott a szocialista képzőmű-vészekkel.

Nonn György: Kondor György emlékére 6-7.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 7.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

Legnagyobb művei:-1934.-"A könyöklő munkás"ülő bronzszobor.--1936.-"Horthy rendőr", bronz szobor. 277.old.

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászművész érme 277.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből. XXI.évf. 1965. 83-84.szám. Bp.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

Szül. 1904-ben Vecsésen. Meghalt. 1945-ben. A szocialista realista szobrászművészet első magyar úttörője volt. A Képzőművészeti Főiskolát végezte. 277.old.

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászművész érme 277.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből. XXI. évf. ------ 1965. 33-34. szám. Bp.

Goldmann György

Kiállít

IV. 1935. I. 20.

Goldmann György

kiállít

Ujvidék 1935. I. 22.

Goldmann György

Kiáhít

Ujság 1936. X. 3.

Goldmann György

Kiállít

Bp. 1930. XI. 16.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület építészeti állagának a t

Goldmann Györ

Kiállít

PN. 1930. XI. 30.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs Kö
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság Ké
cimü levéltári publikáció jelent meg, a
Müvészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőmüvészetre vonat

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk k

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete, mely a Dokumentációs Kö

Továbbá kapható

"Müvészettörténeti Tanulmányo
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolható

Goldmann Győző

Kiállít

Mo. 1932. I. 3.

Goldmann György

Kislist

PN. VP30. M. 30.

Goldmann György

Kiákit

Ujság 1930. III. 30.

Goldmann Gräfin

Kálmír.

Mo. 1930. III. 29.

Goldmann György

Kiállít

Et 1930. III. 30.

Goldmann György

Csoportkiállításon szerepelt a Tamás Galéri-
ában.

MO 1935. I. 20.

MDK

Goldmann György

Férfifej, gipsz

Anna néni, "

Korniss Dezső arcmása, gipsz

Szocialista képzőm.csop. kiáll. 1934-44.
M.Gal. 1964.

MDK

Goldman György

Munkás, cement

Női fej, terr.

Ülő munkás, br.

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

Goldmann György szobrászművész

1021

19 2. VI. /3. Kossuth 12,oo /6/ RJ

Déli krónika

Goldmann György szobrászmüvész tiszteletére, munkásságának méltóbb megünnepléséra ma d.e. emléktáblát avattak az V. kerületi Kálmán utca 15-ös számu ház falán. Itt volt a haladó müvész utolsó lakhelye, itt dolgozott, mig börtönbe, majd Dachauba hurcolták. A emléktábla, Sár Erzsébet alkotása előtt, Pogány Ödön Gábor, a Nemzeti Gáléria főigazgatója mondott beszédet.Goldmann György 1924-től 29-ig a Képzőmüvészeti Főiskolán Kisfaludi Strobl Zsigmond növendéke volt. Majd Párizsban folytatta tanulmányait.1929-ben készitett Munkás-cimü szobra jelezte először, a munkásmozgalommal történt találkozását. Tevékenyen részt vett az illegális kommunista mozgalomban, amelynek 1932-ben tagja lett. Egyik alapitója volt,1934-ben a szocialista képzőmüvészek csoportjának. Első gyüjteményes kiállitását 9 3o-ban, Budapesten rendezte.

38-ban Helsinkiben is bemutatta müveit. Kiemelkedő alkotása , az a csepeli temetőben felállitott siremlék, amelyet egy munkáslány emlékére készitett, aki illegális megbizatásának teljesitése közben halt meg. Kisméretü, sokszorositható szobrokat is alkotott, amelyek szimbolikus tömörségüknél fogva, agitativ erővel hatottak. Goldmann Györgyöt, 1942-ben életfogytiglani börtönre itélték. 1944 novemberében Dachauba hurcolták, ott halt mártirhalált 1945. tavaszán. A felszabadulás után, 1946-ban, 48-ban és 1955-ben rendeztek müveiből emlékkiállitást. Tömören mintázott portré-szobrai és néhány erőteljes megformálásu egészalakos müve, ideológiai tudatosságról és szuggesztiv hatásu müvészi képességről tanuskodik. A^Z em, léktábla avató ünnepségen, a müvész özvegyén kivül, barátai, volt harcostársai, tisztelői közül is sokan megjelentek. Szabó Gabriella tudósitását hallották.

MDK

Goldman György

Uj realista csop.bemut.kiáll. Tamás Galéria.
73/b.sz.szobrok. 1936.okt.

Goldmann György.

"Fürdöző n ő" terracotta.

Képzőművészek Uj Társasága/ kiállitás, Nemzeti Szalón
1938 október 30-november 13 /katalógusból.

Goldmann György

Csoportkiállításon szerepelt a Tamás Galéri-
ában.

PH. 1935. I. 20.

Goldmann György szobrász

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban női feje szerepel.

Ujság 930.IV.27.

MDK

Goldman György

Leányfej, gipsz

Fiufej, "

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 11 l.

Eger (Heves)

Vöröshadsereg útja 1-3. Náray

3 + földszintes 2 + klasszicis

Barokk, egyszerü, XVIII. sz.

(Kriston Endre: Kanonaki lakóh

LXXI – 1939, 201 – Voit Pál, 1956)

Goldmann György szobrász

UME második kiállítását a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Mo. 930. IV. 27.

Goldmann György

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban szobrai szerepelnek.

NU. 930. IV. 27.

MDK

Goldman György

Képmás, gipsz

Leányfej,

Fiúfej

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 11 l.

Eger (Helyes)

Vorosilov-tér 1. Ház, földszint stilü, XVIII. század.

/Eger V és MV. Bp. 1951, 24 l/

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 13

Goldmann György szobrász-művész

Népszava

Szombaton avatják Goldmann György emléktábláját

Goldmann György, a dachaui koncentrációs táborban mártírhalált halt haladó magyar szobrászművész tiszteletére emléktáblát állítanak. Az emléktáblát — Schaár Erzsébet alkotását — június 3-án, szombat délelőtt 11 órakor avatják fel az V. kerületi Kálmán utca 15. számú ház — a művész utolsó lakhelye — falán.

Ez is bizonyítja, [illegible]
rátja számára sem volt két
csúcsértekezlet rendkívüli
szovjet vezetők határozott
platformról érték el.

Az elmúlt napokban a *r*
tanúja az emberiség. Be
liktusoktól terhes világ
ni a *közös nyelvet*, ha
ségek *reális* felmérése a kii

M. D. K.

Goldmann György hobrán

1941 ben réntvett a Szocialista művészek kiállitásán a Vasasok székházában.

Bokros Biermann. Rp. é. n. 15,

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Goldmann György

ESTI HÍRLAP

Szobrászművész

1972 JUN 3

● *EMLÉKTÁBLA. Goldmann György, a dachaui koncentrációs táborban mártírhalált halt haladó magyar szobrászművész tiszteletére emléktáblát helyeztek el utolsó lakhelye, az V. kerületi Kálmán utca 15. számú ház falán. Az emléktáblát ma délelőtt avatták fel.*

● LENGYEL PLAKÁT-KIÁLLÍTÁS nyílt ma dél-

sakkéletének kapcsolatait a
veteránok között is. A ven-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Goldmann György szobrász-művész

1972 JUN 4

Népszava

Felavatták Goldmann György emléktábláját

Kegyeletes emlékünnepség zajlott le szombat délelőtt az V. kerület, Kálmán Imre utca 15. számú ház előtt. Felavatták Goldmann György, a dachaui koncentrációs táborban mártírhalált halt szobrászművész emléktábláját.

született művek alkotói — mint már említettem — szintén idős emberek, megközelítően ugyanahhoz a generációhoz tartoznak, mint például *Süli András*, *Győri Elek*,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 JUN 11

Népszabadság

az időben, és vezetésével a rug-
getlenség, szabadság, a demokrá-

Goldmann György

1021

Az 1942-ben életfogytiglani fegyházra ítélt, majd meggyilkolt Goldmann György „Horthy-rendőr" című szobra.

cia hívei már egy sor háborúellenes akciót szerveztek. A párt ál-

munkaköri kötelességük elmulasztása miatt — írásbeli figyelmeztetésben részesítette az illetékes osztályvezetőt és a csoportvezetőt. (Egyébként mindkettő sok érdemet szerzett törzsgárdatag és jó szakember.) Okulásul azért, hogy mások is megértsék: a vállalat gazdasági és mozgalmi vezetői komolyan gondolják a termelés belső tartalékainak kihasználását, az üzemi kollektívának és a népgazdaságnak is hasznos szervezési módszerek széles körű alkalmazását.

Miért nem lehet konfliktusok nélkül?

Az üzemek vezetőinek e tennivalóit óriási mértékben megkönnyíti, ha a feladatok megoldásában olyan jó áttekintőképességű szervezőre támaszkodhatnak, aki a termelés ésszerűsítését, szervezését nemcsak szakmai, hanem társadalmi-politikai kérdésnek is tekinti. Gyurika István és szervezőtársai két teljes hónapig minden műszakban ott voltak az üzemben a művezető mellett. Azért, hogy a tett helyén szerezzenek újabb tapasztalatokat a javasolt módszer célszerű alkalmazásáról. Hogy a vállalati pártszervek, a KISZ és szakszervezeti

Goldmann György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI
HÍRLAP

1968 OKT 1

yei Hírlap

1021

Esik az eső

A Csók István Képtár első emeletén Goldmann György „Ülő munkás" című szobra azon tűnődik, miért nem állhat eredeti helyén. A magas födémről azonban a nagy terem számos helyén csurog a víz, több alkotást eredeti helyéről odébb húztak. „A múlt vasárnap Szántó Piroska „Bivalyok" című alkotását kellett odébb húzni, akkor azt verte az eső — mondja a teremőr némi iróniával — dehát azok vízi-állatok." S miközben folyik a víz: megtalálják a megoldást is, a raktárban néhány vödör várja, hogy besorolják a műalkotások közé. S valahol a városban egy munkás ül, aki szemmel láthatóan rossz munkát végzett...

(j)

Megyei labdarúgó-bajnokság

Csonka fordulóval folytatódott vasárnap a Kövér csoportban a megyei labdarúgó-bajnokság. Összesen 3 mérkőzést játszottak le a Kövér csoportban. A Kotrobai csoportban mindössze a Lajoskomárom—Szondi SE találkozó maradt el.

A bányász-rangadón a Pusztavám M. Bányász együttese nyolc góllal terhelte meg a kisgyóniak hálóját. Az utóbbi hetekben jól szereplő bicskeiek ezúttal otthonukban maradtak alul a magára találó SZKG-val szemben. A Kotrobai csoportban értékes két pontot mondhat magáénak az Szfv. AKÖV együttese, miután legyőzte a jó erőkből álló Toldi SE-t. A vesztett pontok alapján csoportelső Dunaújvárosi Papírgyár gyenge játékkal is elvitte a ponto-

MDK

Goldmann György

b: Festők, szobrászok. Esti Kurir, 1941, okt. 22. 7 l.

Goldmann Gyö gy

G.Lendvay Márta képmása, szin.terrakotta

KUT kiáll. N.Szal. 1937. ápr.

MDK

Goldmann György

Fürdőző nő, terr.

KUT; N.Szal. 1938. okt.

Goldman György

Művével részt vett a Nemzeti Szalonban rendezett KUT kiállításon.

M. 934. XII. 2

Goldmann György

Szerepel az „Új realisták"
kiállításán a Tamás Galériában

Nemzeti Újság 1936 X-4.

Goldman György nobrán

Részben az „Ly realisták"
kiállításán a Tamás Galériában

Pesti Napló 1936 X. 4.

Goldman György

MDK

Fej

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Goldmann szobrász

Szines terrakottája nerejtel a KVT kiállításán a Nemzeti Szalonban (emlitve)

Magyar Biskup 1937 IV. 4.

Goldmann György szobrák

Karajnak a KVT kiállításán

a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 IV. 4.

Goldmann György szobrász

"K.M.T." kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Ujság 934. IV. 15.

Goldmann György szobrász

"K.U.T." kiállításán a Nemzeti Szabadban szerepelt.

PN.934. IV. 15.

Goldmann György

"K.U.T." kiállításain a Nemzeti Szalon-ban tárgyilagos munkásalakjával szerepelt.

MH. 934. IV. 17 -

Goldmann György

Kovács Szalon kiállításán szobraival szerepelt.

Az Est 1930. XI. 16.

Goldmann György

Kovács Szabon kiállításán szobraival szerepelt.

MH. 930. XI. 16

Goldmann György
szobrász

„Ülő munkás"
" (repro)

Földes Anna: Remekművek nyomában.
Nők Lapja, 1969. ort - 42 szám.

Goldmann György
szobász

Két jellemvonás ötvöző dött benne: a politikai vezetőé és a művészé. 1942-ben elfogták politikai levékenysége miatt és deportálták 1944-ben.

Juránicsné Dömé Rózsa: Emlékképek egy szolóról
Nák lapja, 1969. március – 12 szám.

Goldman György
szobrász

Egy ishvai gazgató sír emléke
(relief) (repro)

Juránicsné Dörne Piroska: Emlékkepek egy szobrász
Nák lapja, 1969. március – 12 szám.

Goldmann György
szobrász

„Munkás" (repro)

Juranicsné Dömre Pirosha: Emlékképek egy szobrról.
Nők Lapja, 1969. március - 12 szám.

Goldmann György
szobász

Munkás szobra Vecsésen szeletési helyén van felállítva.

Juránicsné Dóme Piroska: Emlékképek egy szobrról.
Nők lapja, 1969. március – 12 szám.

Goldmann György szobrász

A két világháború közötti időszak ~~idő-szak~~ művésztársasága: a Szocialista Képzőművészek Csoportja – nak élén állt. „Parasztlány" – „Munkás" – „Gondolkó munkás" c. szobrok (emlétve.) „Horthy-rendőr" c. mű (emlétve és repr.)

Kovács Imre: A magyar szocialista művészet. Ifjú Kommunista, 1971. dec.

Goldmann György

Lengyel Lajosnak az 193o. szept. 1-i tüntetésről készült fotója a szerzőt az ismert rendőrszoborra emlékezteti.

Rényi Péter - Egy magyar avantgardista utja; Magyar Grafika, 1971/6, 5o. l.

Goldmann György

Szobrász-tanfolyamát látogatta Lengyel Lajos.

Rényi Péter - Egy magyar avantgardista utja;
Magyar Grafika, 1971/6, 5o. l.

Goldmann György
szobrász

Goldmann György számottevő szerepet
játszott a Szocialista Képzőművészek Cso-
portjának életre keltésében, működésében.

Pogány Ö. Gábor: Bagi Ilona emlektáblája.
Művészet, 1972. március - 24 oldal.

Goldmann György

szobrász

Mikor Bagi Ilona szörnyű körülmények
között fiatalon 38 esztendővel ezelőtt el-
pusztult Goldmann György szuggesztív erejű
emlékszobrot készített, amit a nyilasok fel-
robbantottak.

Pozsányi Ö. Gábor: Bagi Ilona emlektáblája.
Művészet, 1972. március – 24 oldal

Goldmann György

Debrecen

Harcaink forradalmi munkásmozgalmunk történetében Bagi Ilona nevétől elválaszthatatlan Goldmann György.

Pozsgay O. Gábor: Bagi Ilona emlékkönyve.
Művészet, 1972. március - 24 oldal

Goldmann György
szobrász

Politikai munkája mind nagyobb-határ-
körű feladatot rótt rá. A szocialista mű-
vészetről vallott nézetei bebizonyították el-
veinek helyességét.

Pogány Ö. Gábor: Bagi Ilona emlektáblája.
Művészet, 1972. március - 24 oldal

Goldman György

neve említve

Magyar Nemzet 1972 január 5
4. old.

Goldmann György, szobrász

Jún. 3-án az V. ker. Kálmán u. 15. sz. ház falán

↓ (fényképe)

–: felavatták Goldmann György emlék-tábláját 8.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 4.

Goldmann György, szobrász

A Kálvária u. 16. sz. ház (V. ker.) falán domborművet s' emléktáblát helyeznek. Goldmann e házban lakott egyideig.

— : Goldmann György - emléktábla

5.

Népszabadság, Bp. 1972. május 31.

Goldmann György, szobrász

Tiszteletére emléktáblát avatnak jún. 3-án a V. ker. Kálmán u. 15. sz. ház falán.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 1.

Goldmann György, nobrász

Megemlítve.

P. Szűcs Julianna: Kondor György és Szőllősi Endre életműve a Nemzeti Galériában

7.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 4.

Goldmann György, szobrász

Megemlítve: kapcsolata
Gádor Istvánnal.

Herczeg Anna: Gádor István keramikái
1040-1042

Élet és Tudomány, 1971. máj. 28. XXVI/22

Goldmann György, szobrán

Horthy-rendőr c. szobra:

Repr.

Máté György: Elutársak, hősök, mártírok 6.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 11.

Goldmann György, szobrász

Goldmann-emléktáblát helyeznek el a Kálmán u. 15. sz. ház falán.

–:o Emléktábla 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. jún. 3.

Goldmann György, szobrász

Megemlítve.

(harangozó): Kondor György emlékkiállítás

2.

ST/HIRLAP, B. 1972. máj. 2.

Goldmann György

szobász

Szöllösi Endre bandítja volt

Sz.E.: Szöllösi Endre

Vöt Lajja, 1972. ápr. – 17 szám

Goldman György

1945 január 10-én Dachauban

halt meg - emlékre

Magyar Nemzet 1972 április 2

11. old.

Goldmann György

neve említve, szerepelt a 30 éve megszigt „Szabadság és Nép" c. Viállításon

Magyar Nemzet 1972 március 29
4. old.

Goldmann György

neve emlitve

Magyar Nemzet 1972 április 8
4. old.

Goldmann György

emléktábláját Schaár Erzsébet

készítette, utolsó lakóhelyének falán

helyezték el a Kalmán u. 15. 4. alatt.

Magyar Nemzet 1972 május 30

4. old.

MDK

Goldman György

Munkás mellszobor, mükő

Lendvai Márta, terr.

Kislányfej, "

Szocialista képzőm. csop.kiáll. 1934-44.

N.Gal. 1964.

Goldman György

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi Tárlatán.

BH 1930. III. 15.

Goldmann György

Kiállít

PH. 1930. III. 29.

Goldman György

Könyöklő munkás, terrakotta
Munkásleány siremléke, mükő

KUT kiáll. N.Szal. 1934. dec. 4 l.

MDK

Goldmann György szobrász

Gogolák L: Három kiáll. Magy. Nemz. 1941, okt.24.
4 l.

MDK

Goldmann

siremlékkel szerepel a kiállitáson

Bencze László: A K.U.T. kiállitása a Nemzeti Szalonban

Képzőművészet 1935. 17.1. 80. 8.

Goldmann György

Fürdőző nő, terrakotta

KUT kiáll. N.Szal. 1938. okt. 1.

MDK

Goldmann György

Két kiállitás. Mai kisplasztika és szoborportré.
Pesti Napló 1935. jan. 20. 13.l.

Goldmann György

MDK

Fiufej, gipsz

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

M. D. K.

Goldmann György

Lendvay Másta nobovpostréjanár repr.-ját bemutatja a lap a KUT kiállitásról

Szinházi Élet. Bp. 1937. apr. 25. mágus 1. XXVII. évf. 18. n. ~~[illegible]~~ - ~~[illegible]~~. ~~[illegible]~~ ; 70. lap.

Goldmann György

G.Lendvay Márta képmása, szin.terr.

KUT 1937. ápr. N.Szal.

Magyar Néprajzi Múzeum — 6000 db — 64.85783 Köz

Goldman György
Zalai parasztlány, terrakotta.

Magyarország a képzőművészetben. III. kiáll. Nemzeti Szalon, 1940. február, 9 l.

5. *Segítő szentek*
(Belső kép.)

6. *Krisztus az Olajfák hegyén*
(Külső kép.)

7. *Segítő szentek* (40. kép)
(Belső kép.)

8. *Krisztus Pilátus előtt* (41. kép)
(Külső kép.)

41. kép. *B. E. mester, 1494 : Krisztus Pilátus előtt.*

MDK

Uj festők, uj szobrászok

Goldmann György

Esti Kurir 1941. febr. 21.

MDK

Goldmann György

e.a: Szoc. müvészek kiáll. Ujság, 1941. ok. 1.

MDK

Goldmann György szobrász

meghalt Dachauban

Eltünt festők és szobrászok. A Mai Nap, ~~1945~~ 1945. jun. 16.

MDK

Goldmann György

Fiufej

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 15 l.

MDK

Goldmanu György, szobrász.

Elemisták, (terrakotta)

Tésülködő nő, "

Omike. - III. Képzőm. kiáll. - 1942. jan. - Tm.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

Gyöngyös 1982. 04.

1982 SZLP

1982. SZEPTEMBER 5., PÉNTEK

A GOLDMAN-SZOBOR LESZ AZ ELSŐ

1021

Munkásakadémia, új ifjúsági klub, hobbykiállítás, vetélkedők

A vecsési József Attila Művelődési Ház évről évre színvonalas programot állít össze látogatóinak. Mi várható az elkövetkező hónapokban, ezt kérdeztük meg *Somogyi Lajos* igazgatótól.

— Rendezvénynaptárunkon sűrűsödnek a bejegyzések — nyilatkozott kérdésünkre. — Örvendetes, hogy például szeptember minden vasárnapja foglalt. Lapozzunk bele a hónap rendezvénytervébe.

Ma, holnap és holnapután a szövetkezeti kultúrcsoport előadja a nagy sikerű zenés darabot, az Egy marék boldogságot.

Jövő vasárnap indul a báli szezon, a hagyományos, nagyszabású búcsúbállal. Akkor mutatkozik be az új zenekarunk, amely az őszi idénytől játszik majd nálunk.

— Szeptember 19-én nyílik meg és egy héten át lesz majd megtekinthető a két ismert vecsési festőművész, *Bányász Béla* és *Gammel József* kiállítása. Az ünnepélyes megnyitót *dr. Ikvai Nándor*, a Pest megyei múzeumok igazgatója tartja. Az annak idején nagy sikert aratott *Goldman*- és *Szabados*-kiállítás után kötelességünknek érezzük élő alkotóink bemutatását is. 29-től minden vasárnap megrendezzük az ötórai tea táncos összejövetelünket.

— A szórakoztató programon kívül elkészítettük népművelési tervünket is.

A Ganz-MÁVAG-gal történt megállapodás értelmében ez évben is sorra kerül a népszerű munkásakadémia-sorozat.

Az előadásokat műsor követi. Bár ez a sorozat csak októberben indul, jelentkezéseket már elfogadnak. Az új évadban is működni fognak a közkedvelt szakkörök, így a virágkertészeti, a kisállattenyésztő és a gyümölcskertészeti. Rövidesen megkezdi próbáit ezüstkoszorús énekkarunk és a Füles bábcsoport.

— Jelentős eseményként jelenthetem be, hogy ismételten megalakítjuk az ifjúsági klubot. A vecsésiek úttörők voltak ezen a téren, a klub munkája azonban különböző okok miatt több éve stagnált. Most a KISZ-alapszervezetekkel, beleértve a gimnáziumit is és a szövetkezeti kultúrcsoporttal közösen minden csütörtökön megtartjuk kötött és kötetlen programmal a klubösszejövetelt.

— Több vetélkedőt rendezünk az idén. Ezek tematikáját a KMP, a KIMSZ megalakulásának 50. évfordulója teszi indokolttá, de időszerű a VIT-tel és az olimpiával foglalkozó vetélkedő is.

— Úgy értesültünk, hogy az évfordulókkal kapcsolatban novemberben leleplezik Vecsésen Goldman György Munkás című szobrát a Kun Béla téri iskola előtt.

Ez lesz községünk első köztéri szobra, reméljük, majd több is követi. Még az idén tervezzük elhelyezni Szabados Jenő festőművész emléktábláját is szülőházán, a Ságvári utcában.

— Érdekesnek ígérkezik hobbykiállításunk. Bárkitől elfogadunk saját készítményű kiállítási tárgyat, ha az megfelel az esztétikai követelményeknek.

Egyedülálló szalmaképek, hajómodellek, repülőmodellek, barkácskészítmények, fafaragások, gyufaszálból épített ház stb. kiállítására számíthatunk.

Tudjuk Vecsésen is többen foglalkoznak például szőnyegszövéssel, több ügyes kezű ember készít például kovácsoltvasból szép munkákat. Természetesen a tárgyakat csak a kiállítás időtartamára, egy-két hétre kérjük kölcsön. *A kiállításra a jelentkezéseket szeptember 25-ig elfogadjuk.*

— A felsoroltak szinte többek, mint tervek, hiszen megvalósulásukra minden reális alap megvan. S a felsoroltak csak terveink egy részét képezik.

(— i — s)

napokhoz illő ruhaneműt vesznek a felnőttek. Sorban állnak a műszaki cikkekért, mások pedig az illatszerek között válogatnak.

Kereken húszmillió forint értékű óriási árukészlet várja a vevőket. Ebből csupán az őszi idénycikkek értéke meghaladja az ötmilliót.

Rövidesen szőnyegkiállítást rendeznek, ötvenféle szőnyeget mutatnak be az érdeklődőknek.

asszonyok é
ügyes kis k
veszik, beír
olvassák a
recepteket.
színes képe
vecskét az
két városban a takarékossá
ankét részvevői kaptak belőle.

A Háztartási Napló terjesztésébe most a nőtanácsok is bekapcsolódnak. Összejöveteleiken ajándékul nyújtják át a megjelenteknek.

Longobárd harcos Vértesszőllősön

Ismét értékes lelet került napvilágra Vértesszőllősön, néhány száz méterre a világhírűvé vált félmillió éves előember tanyahelyétől. Házalapozás közben emberi csontmaradványokat hozott felszínre az ásó. A régészek megállapították, hogy a száraz, löszös, homokos réteg két méter mélységben egy longobárd harcos 1400 éves csontvázát őrizte meg épségben.

semmi-
n páro-
m, hogy
ismere-
jó érzés.
beszél-
gettem *Vucott*, a *Szőjúmosó-* és *Szövőgyár gyáregységében*, s ők említették klubjukat, amelynek tizenöt tagja van jelenleg, s működésének vezérlője *a szakmai továbbképzés.*

A klub létrehozója lényegében *a hiányérzet* volt. Az, hogy ugyan elvégezték a technikumot, de a gyárba érkező gépek — a végfonók — gyors iramban devalválják a meglevő tudást, illetve, hogy a termelési feltételek egyre bonyolultabbak lesznek, tehát nem elég azt tudni, amit tegnap még elegendő volt. Így verbuválódott a klub tagsága — a KISZ-szervezet égisze alatt —, így fogalmazódtak meg azok a tervek, melyek osztatlan helyeslésre találtak. (Kutatóintézeti tudományos munkatársak meghívása egy-egy előadásra, tapasztalatcserék stb.) Mégis, bujkál ezekben a fiatal emberekben némi elégedetlenség, amint egyikük, *Gönczöl Lajos* főművezető megfogalmazta, *a saját fejük után mennek csak.* Arra értik ezt, hogy általában nem elég szervezett és átfogó a műszakiak továbbképzése, hogy a néhány esztendővel ezelőtt

urális fórum

tokról. Előadását hozzászólás és vita követi. A kétnapos találkozót *Fodor László* zárszava fejezi be.

Több az olasz és holland turista

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének nemzetközi osztálya és idegenforgalmi szakosztálya ülésén *Vécsey György* szakosztályelnök beszámolt a nemzetközi szervezet idén Írországban megtartott közgyűléséről. Utána *Tamás György*, az Országos Idegenforgalmi Tanács titkára ismertette az ez évi idegenforgalmi idény eddigi eredményeit. Érdekes megemlíteni, hogy ezen a nyáron a hazánkba látogató külföldiek közül az olaszok és a hollandok száma jelentősen nagyobb volt az előző évekénél.

keresték fel a kis fakápolnát. A nagy forgalom miatt a század végére elkészült az új, neogót stílusú kegytemplom.

A legenda tovább terebélyesedett.

Fanny Drake nevű angol hölgy 1911-ben gépkocsi-baleset következtében megvakult. A legenda szerint a remetei Máriától kért és kapott segítséget: ismét látott. A legutolsó

Goldman György emlékkiállítás a Nemzeti Szalonban

Huszonegy szobor, tizenhét rajz, megsemmisült, elveszett, vagy lappangó művek fényképei s a tárlókban egy nagytehetségű szobrászművész megható, szívenütő dokumentumai. Töredék, egy 40 éves élet töredékei s mégsem hat torzóként. Egész, kerek életmű, ahogy előttünk áll itt, a két világháború közötti szobrászat egyik markáns, nagytehetségű egyénisége. Nemcsak reménység volt, hanem beváltott ígéret annyira tiszta és egyenes, emberi és művészi útja, emberi és művészi magatartása az első, tanulmányrajzoktól kezdve a kifejezés minél tökéletesebb formai megjelenítésének útjain át az utolsó, 1940-ben készült női portréig. Az igazmondás, a meggyőződés intenzitása, az emberi karakterek csodálatos érzékenységű felismerése, újtartalmú humanizmusa, harcossága, ahogy a különféle embert láttatja — megrendítő közvetlenséggel idézi fel magát a művészt is, e nagy szeretettel és gyöngédséggel rendezett *Goldman* György egyéniségéhez méltó emlékkiállításon.

Ismertük eddig is néhány művét, szobrainak fényképe természetesen nem maradhatott ki újabb szobrászatunkat ismertető kiadványokból, de ez a kiállítás mégis a *felfedezés erejével hat*. Ez az emlékkiállítás mártírhalálának 10. évfordulóján tartalmának mélységével, eleven, átütő hangjának egyszerű, közvetlen zengésével, a szobrokba foglalt mondanivaló tökéletesen kiérlelt megfogalmazásával adja meg végre Goldman György tehetségének méltó helyét a magyar művészettörténetben.

Vértes György, Goldman hűséges barátja és társa az illegalitásban, szenvedélyes hittel nyomról-nyomra haladva, pillanatra sem lankadó lendülettel kutatta fel az elveszettnek vélt műveket. Nem volt könnyű munka, hiszen Goldman György a legális és illegális munka között osztotta meg idejét és tehetségét s a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa lévén, többször zárták börtönbe, végül is életfogytiglani fegyházra ítélték, majd a dachaui haláltáborba hurcolták, ahol néhány héttel a felszabadulás előtt áldozata lett a fasizmus barbárságának.

A Képzőművészeti Főiskolán Kisfaludi Stróbl Zsigmond tanítványa volt s még növendék korában megjárta Párizst, ahol itt is kiállított Önportréját a kritika melegen méltatta. Aztán hazajött és tanult, kísérletezett, mert — mint ebből az időrendben felsorakoztatott emlékanyagból is világosan kibontakozik — a tanulás, a továbbjutás, gondolatainak, érzelmeinek minél maradéktalanabb kifejezése volt a legfőbb célja s nem utolsósorban az, hogy művészetével, alkotásaival közönségét, a magyar népet öntudatra ébressze. Nem szórakoztatni akart, hanem nevelni, emberségre tanítani, szép szóval, szeretettel, olykor kemény, harsány hangon, olykor a humor, a gyengéd irónia eszközeivel s jól tudta, hogy ezt csak a mesterségbeli tudás fölényes birtokbavételével sikerül elérnie. Ezért rajzolt rengeteget, ezért figyelt meg mindent olyan mélyen, teljes emberségével, ésszel és szívvel, elfogulatlan szemmel. Ismerte és megismerte az embert és *hitt az emberben*. Ezért olyan nagy hatásúak alkotásai, ezért kelnek életre annyira elevenen ezek a fejek és alakok előttünk, ezért lehet olyan biztonsággal leolvasni a formák egyensúlyából, a tekintetek kifejezéséből, az ajkak körüli gyengéd vagy kemény, eleven formákból a tipikust és az egyénit. Mindig a humanista hangján szólal meg, akár egy barátja fejét faragja kőbe, akár életnagyságú Munkás alakját, de még akkor is, mikor egyik legközismertebb figuráját, a Horthy-rendőrt mintázza. 1936-ban készült ez a méretére nézve kicsiny remekmű, a »Mihaszna András« típusa, egy idomtalan hájtömeg, amelyet szinte csak az egyenruha, a csizma és a derékszíj tart össze. Egy puhány, akiből kineveltek az emberi méltóságot, akinek szinte halljuk érdes, artikulálatlan hangját s kiállásában, nézésében, szájtartásában csupán az egyenruha adta bárgyú »tartás« jut kifejezésre. Így állít elénk Goldman György egy testi és lelki mivoltában eltorzult — talán egykor jobb sorsra érdemes — embertípust, melyet a Horthy-rendszer aljasított le. És mellette — mekkora ellentét — az 1934-ben készült *Könyöklő munkás* című szobor! Az ülő mozdulat robbanásig feszült dinamikájának remek érzékeltetésével, robusztus arányaival az embert monumentálissá fokozza és az egész megfogalmazásból kibontakozik a láncait letépni készülő proletár egyik világviszonylatban is döbbenetesen robusztus jelképe. Goldman öntudatossága, szenvedélyessége eredményezi, hogy hatalmas intenzitással tudja kifejezni összetartozását a párttal, a munkásosztállyal, megújuló feszítő erőket tudott szobraiba rejteni, s ugyanakkor megható líraiságú érzelmes rajzokat készített tisztatekintetű rabtársairól, a szegedi Csillag börtönben. A két jelenség közös tőről fakad.

Művészetünk történetében Goldman Györgynek ott van a helye *Derkovits* Gyula mellett s művészetének úttörő volta, emberségének tisztasága kötelez bennünket arra, hogy életművének minden lappangó részletét felkutassuk akár eredeti mű, akár fénykép, vagy emlékezés alakjában s nemzeti értékeink között őrizzük.

Dutka Mária

Ünnepségek Katona József halálának 125. évfordulóján

A Nemzeti Színház szombaton este, *Katona* József halálának 125. évfordulója alkalmából ünnepi előadáson mutatta be a Bánk bánt.

A *kecskeméti* Katona József Társaság április 16-án nagyszabású emlékünnepséget rendezett. Délelőtt megkoszorúzták Katona Józsefnek, a színház előtt felállított szobrát és a temetőben emelt emlékművét. Délután a városi tanácsháza dísztermében volt emlékünnepség.

NAPLÓ

ÁPRILIS 17

Az Új Magyar Könyvkiadónál megjelent a Szovjet Költészet Antológiájá-nak második kiadása. Az 1952-es első kiadás teljesen elfogyott. Az új kiadás jelentékeny részben új költők új verseit tartalmazza. A második kiadást is Kardos László Kossuth-díjas műfordító szerkesztette.

***

Budai képzőművészeink jubiláris felszabadulási kiállításán hangverseny keretében osztotta ki Oelmacher Anna műtörténész a kiállító művészeknek odaítélt díjakat. A Pór Bertalan elnöklete alatt álló zsüri a kiadott festészeti díjat R. Gábor Marianne és Dombrovszky László közt osztotta meg, a szobrászati díjat pedig Petri Lajosnak ítélte oda. A további festészeti, illetve szobrászati díjakkal Tar Lászlót, illetve E. Kühner Ilsét, Lesenyey Mártát és Lux Alice-t tüntették ki; a díjnyertes grafikusok sorrendje: Dombrovszky Szaniszló, Zala Tibor, Hegyi György, Zilahy Andor.

***

Szombaton este az Operaházban Verdi Othellóját Francesco Molinari-Pradelli vezényletével adták elő. Othello szerepét Joviczky József, Desdemonát Mátyás Mária Kossuth-díjas, Jágót Radnai György énekelte. A közönség meleg elismerő tapsokkal jutalmazta a hírneves vendégkarmestert és az előadás együttesét.

⊙

»Nászutazás« a címe a Déryné Színház új szovjet vígjátékának, melyet pénteken mutatnak be. A darabot Dihovicsnij, a híres szovjet humorista írta, magyar színpadra Áchim András dolgozta át. A dalok szövegét Szenes Iván írta. A budapesti ősbemutatóra kerülő vidám szovjet darab három fiú és három lány szerelméről szól.

❑

Tizenhárom fiatal festőművész, három grafikus és három szobrász kollektív kiállítása nyílt meg a Váci utca 25. szám alatti Csók István Galériában.

Budai beszélgetés

JEAN MARCENAC francia költővel

Lassan kapaszkodik fel a kocsi a Szabadsághegyen a Vörös Csillag felé ezen az inkább borongó őszi, mint igazi tavaszi délelőttön. A felhők mögül azért itt-ott kikukkan a nap, incselkedve megsimogatja a nehezen rügyező fákat, s máris visszavonul téli zárkózottságába. A szállodából a kilátás így is gyönyörű — s gondolom — bizonyára tetszik Jean *Marcenac*-nak, bár messze van ragyogásban és tündöklésben az ő szűkebb hazájához, *Toulouse*-hoz, ahol ilyenkor már teljes a tavasz.

Első emelet egy. Már éppen kopogni akarok, mikor felcsendül egy bársonyosan meleg, délfranciásan dallamos hang:

Je vous envois mon coeur, cette arche d'alliance...

Jó néhány másodperc kell hozzá, míg rájövök, hogy a költő benn ezt diktálja a gépírónőnek franciául:

Szívem küldöm, ez ó frigyládát...

No, persze, hiszen tudtam, hogy dolgozni jött hozzánk, s szinte klastromi remeteségben naponta tíz órát munkálkodik *az Ady-versek átültetésén*. Restellem zavarni, de már nincs hátra arc. Bekopogok. Öt év alatt nem öregedett. Most is olyan fiatalos, mint amilyennek utoljára Párizsban láttam. Pedig már benne van a férfikorban. 1913-ban született. Tanárnak készült; 1934-ben, a fasiszta puccskísérlet után belépett a kommunista pártba, a háborúban fogságba esett, de megszökött a bajor fogolytáborból, beállt partizánnak; a felszabadulás után előbb Lyonban újságíróskodott, majd tíz évig a »*Lettres Francaises*« egyik szerkesztője volt. Eddig négy verses- és egy novelláskötete jelent meg.

Latin lendülettel fogad, majd hellyel kínál a kanapén, ahol kéziratok hevernek. Leülök »*A Hadak Útja*« és a »*Dózsa György lakomáján*« francia fordítása közé; izgékmozgok, ő közben még szavalva diktál, én meg pislogok a versek felé, kíváncsian veszem kézbe az egyiket, de ő észreveszi:

— Ne ezt olvasd, még nincs teljesen kész, itt van ez a másik!

De nem adja ide, hanem maga olvassa »*A halottak élén*«-t. Szép, sikerült fordítás, jobb, mint minden eddigi. Megdobban a szívem: »Vajon végre sikerül-e áttörnünk a falon?«

S aztán az ebédnél hosszan beszélünk erről a »fal«-ról. Arról, hogy ma — hogy úgy mondjam — »*páholyban, vagyunk*« *Párizsban a zenében (Bartók rendkívül nagy divatnak örvend, Kodályt is kezdik sűrűn játszani)*, az *Állami Népi Együttes* lerombolta a téves cigányromantikát, megmutatta az igazi magyar népművészetet, hogy a sportról ne is beszéljek. De az irodalom terén még mindig olyan szomorú a helyzet, mint amilyennek azt *Illyés* festette 1947-ben.

— Ez a helyzet teljesen méltatlan — mondja hevesen Marcenac. — Persze zeneszerzőkkel, mérnökökkel, fényképészekkel, matematikusokkal könnyebb áttörni a falat, mint az irodalommal, amely a magyar nyelv foglya. Ez annál is inkább sajnálatos, mert *állítom, hogy az elmúlt száz esztendő alatt Petőfivel, Adyval, Arannyal és József Attilával olyat adott a magyar irodalom, ami megérdemli, hogy felfigyeljen rá a világ.* El kell érnünk, hogy Nyugaton is kiemeljük a magyar irodalmat az ismeretlenség homályából vagy a hazug festőiség egzotizmusából. Ezt szeretném én megtenni Ady esetében, akit nagyon szeretek, évek óta foglalkozom vele, s kevés ilyen költőt ismerek, akinél ilyen művészi színvonalon egyesül a mély hazafiság és az emberség, a nemzeti függetlenség és a béke szeretete. Ady hosszú éveket töltött nálunk, szerette a nagy forradalmi multú francia népet, ideje, hogy mi is megbecsüljük.

Elmondja, hogy *a kötet Pierre Seghersnél, a költők kiadójánál, »A világ körül« című sorozatban fog megjelenni, ahol már egy Petőfi-kötet is napvilágot látott*, Jacques *Gaucheron* fordításában. Ebben a sorozatban mutatta be Marcenac Pablo *Nerudát* és *Nezvált*. Az Ady-kötethez is hosszú előszót ír, ami külön öröm számunkra, hisz a tehetséges francia költő egyben kiváló kritikus is. Távolabbi terve, hogy nagy antológiában mutassa be a világ haladó költőit. Nemrég két hónapot Kínában töltött és nagy lelkesedéssel beszél utazásáról. Hazánkban most jár először, de rövid tíznapos tartózkodását teljesen a kötetnek szenteli, valósággal Ady-lázban ég, akármiről kezdünk beszélni, valahogy a szó mindig visszakanyarodik Adyhoz. Mindent elolvasott Adyról, amihez csak hozzáférhetett és elismeréssel nyilatkozik a magyar kulturális szervekről, amelyek mindent megtesznek, hogy segítsék nemes vállalkozásában: kitűnő filológusok dolgoznak a keze alá, gondos kontroll-szerkesztők vetik össze a fordítást az eredetivel, alkalma volt megismerni *Révai József* és *Bölöni* György Ady-elemzéseinek legfontosabb részeit, stb. A többit megteszi Marcenac szenvedélyes költészet-szeretete, nagy verstechnikája, érc-pengésű, de hajlékonyan melodikus lírai nyelve.

Vajon hitte, remélte, sejtette valaha Ady Endre, hogy egyszer egy francia költő hazánkba látogat, csak azért, hogy a lehető leggondosabban és legbiztosabban ültethesse át franciára az ő verseit? Ehhez az kellett, hogy az »úr-Hunnia« összeomoljék és diadalmaskodjék »*az ezer évig nyomorgók százszor lesújtott, bús csapatja*«.

Bajomi Lázár Endre

vissza — jópajtások voltunk mi.

Annyit tudtam csak meg róla, hogy nem számol, abbahagyta az egészet. Hogy miért? Élni kell. Abból nem él meg az ember — mondta.

Húsz éves lehetett, talán még annyi se, de meg kellett valamiből élni. Számolhatta a szódásüvegeket, ha kedve volt hozzá.

Megint eltelt vagy nyolc év, akkor találkoztunk megint.

Éppen akkor határozta el, hogy beiratkozik a dolgozók iskolájába. Mert összesen csak négy elemit végzett, később meg itt dolgozott, ott dolgozott, kocsis volt, aztán rakodó a vasútnál, alkalmi munkás az útépítésnél, mindenféle volt, míg meg nem kezdte érezni egyszerre csak, hogy ennél sokkal több is lehet.

Úgy találkoztunk, egy kultúrműsoron. Egyszercsak szégyenlősen valaki a vállamra teszi a kezét. Misi volt.

Furcsa dolog, hogy azelőtt, másodjára, cseppet se szégyenkezett, cseppet se akart semmit, inkább azt szerette volna, ha hagyom békén, ha nem akarok tőle semmit, ő se éntőlem. Most meg gyanakvó, de kedves volt.

— Hát te?

— Jól vagyok köszönöm — mondta. — Kicsit betegesen.

Látszott is rajta. Sáppadt volt, sovány volt, a szeme csillogott, kicsit tétován.

Félreültünk, beszélgettünk. Akkor mondta el, hogy elhatározta magát, tanulni fog. Mert a számolás még mindig játék neki. Semmiség.

Én már akkor régen számtantanár voltam, mindjárt meg is állapodtunk abban, hogy — ismerve a képességeit —, előkészítem legalább egy két napig felvételre, vizsgára, megtanítok neki sokmindent, amit nem tudna, ugorjon mindjárt egy-két évet. Mert felnőtt fejjel a sok évet keserves lenne már kivárni.

Mindjárt ott helyben hozzá is kezdtünk.

Mit mondjak? A négy alapműveletet, törtekkel, tizedesekkel való számolást változatlanul tízszer jobban tudta, mint én. Egyszerűen nem fért a fejembe. De hogy lehet ez? Honnan tudod ilyen egyszerre?

Csak vonogatta a vállát, hogyhát tudja. Ne is kérdezzem. Zavarta, hogy csodagyereknek nézem, nem az eszét tisztelem érte. Nem is tudott addig tanulni, míg rá nem jöttem, hogy nem csodálkozva, hanem elismerően kell kezelni.

Az algebra alapelemeit úgy tanulta meg, hogy mire elmagyaráztam, már tudta. Egy nap volt a másodfokú egyenlet — azért tartott egy napig, mert én belefáradtam, zúgott a fejem a számoktól, s mindig féltem, hogy kihagyok valamit.

Három napom maradt még a szabadságomból, kellett utazni haza, akkor már Pesten laktam. Misivel voltam a napból hat órát, néha tíz órát is. Mondtam neki, amit tudtam. Azon már nem is csodálkoztam, hogy két nap múlva fejből vont négyzetgyököt. A gömbfelszín és köbtartalom kiszámítása az elmondásig se tartott, a harmadik szónál már tudta mit kell tenni.

Ettől éppen egy lépés már csak a differenciál.

Odáig nem jutottunk el, utolsó nap azt mondta, hogy inkább megfelelő könyveket segítsek neki venni. Olyat már nem akar megvenni, amit tud.

Ezzel töltöttük az időt, megvettük a könyveit, elváltunk. Abban maradtunk, hogy levelezünk. El is kezdtük, az első levelében azt írta, hogy mindent tud matematikából, amit a tanfolyamán tanítanak — másból nehezebben halad előre. Történelem, természetrajz nem nagyon érdekelte. Nem is szerette.

Vagy egy évvel később írt megint, azt írta, sohse tudja ő ezt kivárni. Öreg már ahhoz, hogy végezzen. Elpocsékolta az idejét. S azt írta benne — amit sohse mondott el beszélgetés közben —, hogy egyszer, még a háború alatt a katonaságnál öngyilkos akart lenni. Siettette volna az időt a halálig, mert ugyan mit ér az élet. Most meg — megintcsak siettetné az időt, de úgy, hogy csinálna egy napból akár egy hetet is, csak odajusson már. Oda, hogy mindent megtanuljon, amit átlagban a középiskolában, az egyetemen a matematikából — de mennyi idő van még eddig.

No és ahogy most tavaszon hazautaztam, hát hallottam, hogy nagyon beteg. Elmentem hozzá.

Feküdt az ágyán — az öreganyjánál lakott, az özvegy anyja meghalt vagy öt évvel ezelőtt, ő meg nem nősült meg. Nem mert családot vállalni arra, hogy ugyis csak félkézzel, félszívvel dolgozik, a másik felével tanul. Micsoda családapa az, aki tanulással tölti az idejét — ilyenformán gondolhatta. Nem tudom, de rosszkedvű volt, mérges volt.

Ez a rongy betegség is most jött — morogta egyre. — Mikor éppen olyan jól benne vagyok már a tanulásban.

Az egyetem esti tagozatának volt hallgatója, másodmagával, merthiszen a matematika az, ami legkevésbé népszerű tudomány, szinte nem is érdemes értük külön esti tagozatot tartani.

Olyanformán voltam már vele, mint húsz-huszonöt éve. Nyomába se értem annak, amit tudott. Tizedik éve elmúlt, hogy gimnáziumban tanítok, csomó dolgot elfelejtettem már, ami nem szigorúan a tantervbe illik. Misi meg a valószínűségszámítás bonyolult formuláival foglalkozott. Aligalig tudtam hozzászólni.

Kérdeztem az orvostól, mi baja. A vállát vonogatta, azt mondta, hogy a tüdőbaj legvégső stádiuma, ha rossz a sorsa, él még egy hónapig. Ha jobb, akkor meghal holnapra. Gyomorfekélye is van. Izületi és szívgyengesége is. Nincs egy egészséges porcika az egész emberben.

— Dehát miért? — kérdeztem egy kicsit elhűlve. Sohse akarja hinni az ember, hogy a másik ilyen beteg lehet.

— Miért, miért... el tudja képzelni, hogy élt ez az ember kicsikorától? Éve halott lenne, ha az akarat nem tartaná benne a lelket. Dehát az akarat se minden.

— De kérem... tanársegéd elvtárs... ez egy zseni!... Matematikai zseni!

De ő csak a vállát vonogatta rosszkedvűen, mint mindenki, aki erején felülálló feladatot kapna s hiába kapja.

Másnap meg is halt. Nem mehettem el hozzá, ahogy megbeszéltük délelőtt. Illetve elmentem, de akkor már kitették.

Az öreganyja mondta, hogy izzadt, küzdött, csikorgatta a fogát, káromkodott, szitkozódott rettenetesen. Borzalmasan dühös volt, amiért meg kell halnia. Néhány éve öngyilkos akart lenni, hogy siettesse az időt s most, az idő sietvén elébe, kapálózott kézzel, lábbal, hogy ne még. Betegesen, fáradékonyan s olyan nehezen messze még a , céltól: hogy nagy tudós, nagy felfedező legyen, hogy adjon valamit ehhez a világhoz, amelyik neki húszegynéhány éven keresztül mást nem adott, mint rúgást, pofont — hát ez csikordította a fogait.

No, — fejezte be a számtantanár. — Ott voltam a temetésén. Pap beszélt, szamárságot, örök megnyugvást, tanulótársak feladatot emlegettek... kedvem lett volna odamenni a sírjához s kiabálni valamit ingerülten, hogy ne szenteskedjetek, a rongy múltunkat gyűlöljük mentől jobban, mert lám, azt átkozta ez a szegény is meg halála órájában, hogy bele kellett roskadnia, míg odajuthatott, ahová szerencsésebb körülmények közt más beleszületik. Ezt mondtam volna, de nem volt se rokonom, se jóismerősöm s ezt mondtam volna neki is már másnap, ha még életben találom, akkor nyugodtabban hal meg, úgy mint a hősök, az ügyért harcolók, akik tudják, hogy a dolog nélkülük is jól megy majd ezentúl.

Ezt mondtam volna, dehát elmaradt az utolsó találkozás.

LENIN MŰVEIT CSAKNEM HÁROMMILLIÓ PÉLDÁNYBAN ADTA KI A SZIKRA

A *Szikra Könyvkiadó* tíz év alatt nagy példányszámban adta ki magyar nyelven Lenin műveit, *1955. áprilisig Lenin 62 művét jelentette meg, összesen 2,739.000* példányban.

Lenin műveinek magyar nyelvű kiadása terén rendkívül jelentős *Lenin összes műveinek* megjelenése. *Lenin összes műveiből eddig 26 kötetet adott ki a Szikra és még ebben az esztendőben újabb 6 kötet jelenik meg.*

Számos olyan művet is megjelentetett a Szikra Könyvkiadó Leninről és műveiről, amelyek még jobban elősegítik a világ proletariátusa halhatatlan vezérének, a nagy Leninnek megismerését. Ezek közé tartozik többek között *Sztálin: »Leninről«* című munkája, a *»Lenin élete képekben«* című album, *Réti* László: »Lenin és a magyar munkásmozgalom« című munkája és sok más mű.

Ünnepi filmelőadások a Lenin-évforduló alkalmából

Lenin születése 85. évfordulója alkalmából a fővárosi és a vidéki filmszínházakban *ünnepi filmelőadásokat* rendeznek. Bemutatásra kerülnek a legszebb szovjet filmalkotások, amelyek a világ dolgozói nagy tanítójának életével, munkásságával kapcsolatosak. Ismét műsorra tűzik a *»Lenin 1918«*, *»Lenin októbere«*, a *»Viborgi városrész«*, *»A puskás ember«*, a *»Feledhetetlen 1919«*, *»A nagy hazafi«*, az *»Egy életen át«*, *»És felkel a nap«* című filmeket.

Budapest 27 mozijában, közülük néhány legnagyobban — Corvin, Vörös Csillag, Szikra — április 19-től 22-ig egy-egy napon játsszák a kiváló szovjet darabokat. Ezenkívül a főváros 50 nagyobb üzemében, az ünnepi pártnapokkal egyidejűleg rendeznek filmvetítést. Bemutatnak szovjet filmeket a kerületi MSZT-szervezetekben is.

A vidéki filmszínházak legtöbbjében már április 17-től egy-egy napon felújítanak a nagy Lenin életével összefüggő filmremekeket.

A Hazafias Népfront lapja
Szerkesztőbizottság: Boldizsár Iván főszerkesztő, Parragi György felelős szerkesztő, Losonczy Géza főmunkatárs, Gimes Miklós, Nánási László
A kiadásért felel a Lapkiadó Vállalat igazgatója.
Szerkesztőség: VII., Lenin körút 9—11. Tel.: 221—285.
Kiadóhivatal: VII., Lenin körút 9—11.
Athenaeum nyomda. Fv.: Soproni Béla

FÉRFI ÁLLÁS

Autóalkatrészgyár felvesz V., VI., VII. kategóriájú esztergályos, fúrat és tengelyköszörűs, géplakatos szakmunkásokat és férfi s. munkásokat. Bp., XVI., Cinkota, Pozsonyi út 27/c.

A VII. kerületi Ingatlankezelő Váll. keres vízszerelő, kőműves, tetőfedő szakmunkásokat és s. munkásokat. Jelentk. önéletrajzzal szerda és péntek kivételével, naponta fél 9—fél 10 óra között, Rákóczi út 50. II. em., személyzeti osztály.

Gyakorlott hűtőgépszerelőt és villanyszerelőt felvesz Cukrászati Gyár, IX., Lenhossék u. 20.

Szerelő lakatosokat, esztergályost, maróst, s. munkásokat azonnali belépésre felvesznek. Kőbányai Gyógyszerárugyár, Bp., X., Cserkesz u. 63.

Azonnal felvesznek kőműves, festő és mázoló és lakatos szakmunkásokat, valamint építőipari s. munkásokat jó kereseti lehetőséggel. — III. ker. Lakáskarbantartó KTSZ, Vörösvári út 21.

Épületlakatosokat és betonitott munkásokat felvesz. Fémmunkás Lakatosipari V. Bp., XIII., Frangepán u. 7. sz.

Nehéz fizikai munkára, vashordáshoz teljesítmény bérezéssel segédmunkást felvesznek. Jó kereseti lehetőség. Különleges Csavargyártó V. VIII., Nagytemplom u. 34.

Nagy munkákra villanyszerelőket keresünk. Jelentk. lehet IX. ker. Vegyesipari Javító Váll. IX., Lenhossék u. 18.

Kádárt felvesznek azonnali belépésre. Díszműgyár, Ujpest Tinódy u. 18.

Faipari Szerszámkészítő és Fagyapotgyártó Váll. keres faipari szerszámkészítőket, faipari gépmunkásokat és női betanitott munkásokat felvételre. Jelentk.: Budapest, XIII., Fáy u. 12/b. 14. Személyzeti osztály.

Otthoni munkára bőrdíszműveseket felvesz I. ker. Kézműipari Váll. I., Döbrentei tér 1. sz.

Faipari Szerszámkészítő és Fagyapotgyártó Váll. keres faipari szerszámkészítőket, faipari gépmunkásokat és női betanitott munkásokat felvételre. Jelentk.: Budapest, XIII., Fáy u. 12/b. 14. Személyzeti osztály.

Otthoni munkára bőrdíszműveseket felvesz I. ker. Kézműipari Váll. I., Döbrentei tér 1. sz.

Faipari gépmunkásokat keresünk. Tápődeszka-üzem. — Pesterzsébet Felvétel: XVIII., Pestlőrinc, Hengersor u. 30. Kártyalaggyár.

Gyógyszerész keres napi négyórás, lehetőleg szakmába vágó elfoglaltságot. — »Gyógyszerész« jel. a kiadóba.

Vidéki vállalat, v. szövetkezet budapesti ügyvitelét, anyagbeszerzését vállalja szakember. »Telephellyel rendelkezem« jel. kiadóba.

Sporttelepi munkásokat felvesznünk. V. Elektromos SK. Latorca u. 8.

Házőrülő állandó munkára férfit felveszek. Kóbállatorvos, Dunaharaszti.

Bakelit préselőket felveszünk! Műanyag- és Fémfeldolgozó KTSZ, VIII., Bókay János u. 10.

A VII. kerületi Ingatlankezelő Váll. keres művezetőket, vagy technikusokat vertikális részleg vezetésére. Nagy gyakorlattal rendelkező felvonó, központi fűtésben járatos gépészetechnikust. Vízszerelő, kőműves, tetőfedő szakmunkásokat és s. munkásokat. Jelentk. önéletrajzzal szerda és péntek kivételével naponta fél 9—fél 10 óra között Rákóczi út 50. II. em., személyzeti osztály.

Segédmunkásokat felvesz a Hungária Vegyiművek. IX. Illatos út 19—23.

A Budapesti Kénsavgyár, Kén utcai telepére s. munkásokat vesz fel. Jelentk. lehet: Bp., IX., Kén u. 5. Budapesti Kénsavgyár nagytétényi telepére s. munkásokat vesz fel. Munkásszállót az üzem közelében biztosítunk. Munkaruhát naponta 3.— Ft-ért ebédet és vidéknek részére ingyen munkásszállást biztosítunk.

A budapesti parkokban szeptember 30-ig végzendő kertészeti idénymunkára férfi és női s. munkásokat azonnal alkalmazunk. Jel.: Bp. Parkfenntartó V. V., Váci u. 62. I. 15. Munkaügyi osztály.

A Fővárosi Szekérfuvarozási Váll. lópápolókat azonnali belépésre felvesz. — Jelentk. lehet: Bp., V., Marx tér 7. Munkaügyi o. Munkásszállást és munkaruhát biztosítunk.

Esztergályosokat lakatosokat veszünk fel. Jól fűtött világos műhely várja a dolgozókat. Fizetésük kollektiv szerződés szerint. Első Magyar Gazdasági Gépgyár, Személyzeti Osztály, Bp., XI., (Albertfalva). Hunyadi János u. 2. szám.

Fűtőt keres Beton-útépítő Váll. Bp., Sztálin út 9.

Szijgyártó munkára férfi átképzősöket azonnal felveszünk. Rákospalotai Bőrkonfekció, Bp., XV., Dembinszky u. 1.

Gyakorlott vasipari beszerzőt keresünk, azonnali belépésre. Jelentk. önéletrajzzal, Katona József u. 3. Szivattyú szöv.

Felveszünk V.-os, VI.-os kategóriájú fényező szakmunkásokat. Vörös Szikra Gyár, Bp., III., Polgár u. 8—10.

Házfelügyelőségem modern házban, elcserélném 1 szoba összkomf. lakásért, 2 szoba összkomf.-ért 1 társbérletet is adok. XI. ker., Eszék u. 20.

Szerszámkészítő önálló munkaerő fém- és műanyagra elhelyezkedne. Tel.: 296—979.

Vidéki tsz.-ek termékeinek eladását vállalnám, hozzávitt.-essel. Raktárosi, gondnoki, hasonló állást vállalnék. Pál II., Keleti Károly u. 21.

Asztalosokat felveszünk. Színházak Központi Műtermei. VIII., Csokonai u. 3.

Cérnázóval keresztországzóval motoringalóval elhelyezkedni szövetkezethez tanácsvállalathoz. — Baranyai, VIII., Vajdahunyad u. 16.

Vidéki vállalatok, szövetkezetek budapesti ügyintézését vállalom. Leveleket »Szakember 3302« jel. kiadóba.

Felveszünk jó kereseti lehetőséggel budapesti és vidéki munkahelyekre fűtészerelőket. Vidéken külszolgálat. Jelentk.: Bp., II. Medve u. 28. Vízfűtés V., m.-erőgazdálkodás.

750-es oldalkocsis motorkerékpárral szakképzett fűszercsemege kereskedő elhelyezkedne. Cím: Bálint Ferenc, Bp., VII., Szövetség u. 30/b. III. 26.

Figyelem! Gépkocsi kra **áruhiberdókat, szállítmánykísérőket,** valamint üzembe fizikai segédmunkásokat felvesz az Erzsébetvárosi Tejipari Váll., VII. ker., Rottenbiller u. 31. Dolgozóinknak üzemi étkezés kedvezményes áron, valamint munkaruhát biztosítunk.

Faipari gépmunkásokat, asztalosokat és s. munkásokat szövetkezeti tagnak felveszünk. »Jópajtás« Játék- és Fajárukészítő KSZ, Bp., VIII., Szigony u. 21.

Játékraszlegünkbe faipari gépmunkást (szalagfűrészes) alkalandóra alkalmazunk. Bp., IV. ker., Kézműipari Váll. IV., Rózsa u. 52.

Bádogos és vízvezetékszerelő szakmunkásokat azonnali belépésre felvesz a XII. ker. Lakáskarbantartó KSZ, Bp., XII., Hertelendy u. 13. sz.

Szénrakodó munkásokat keresünk azonnali belépésre. Jó kereseti lehetőséget, munkaruhát és üzemi étkezést biztosítunk. Jel. Hazai Pamutszövőgyár, Bp., IV., Baross u. 99. M.-ügyi o.

Üvegcsiszoló (lasettacsiszoló) szakmunkást felveszünk. Jelentk. a Győri Épületkarbantartó Ktsz központjában. Győr, Kabók L. u. 37. illetve írásban történő megkeresésre.

Lakatost, traktorost, pályamunkásokat felveszünk. Lósport Váll., Kerepesi út 9. Személyzeti.

Női fehérnemű készítésben jártas szakmunkaerőt, aki üzemvezetésre alkalmas, felvételre keresünk. »Fejlődő vállalat« jel. a kiadóba.

Felvételre keresünk finom mechanikai lakatosokat, hegeszténi jól tudó (magasnyomásra is) csőszerelőket. Nagy szakmai gyakorlattal rendelkező vas- és fémesztergályost s. munkásokat. VIII., Leonardo da Vinci u. 14. Élelmiszeripari Gépjavító KSZ műszaki osztály.

Kéziüzemi paplankészítésben jártas szakmunkaerőt, aki üzem vezetésére alkalmas és az anyagbeszerzési, valamint értékesítési lehetőségeket is ismeri, állandó alkalmazásra keresünk »minőségi munka« jel. a kiadóba.

Az F. M. Építő Szerelő Váll. keres azonnali belépésre vidéki és budapesti telepelre kőműves és asztalos szakmunkásokat, továbbá s. munkásokat. Jelentk. lehet a vállalat központjában és vidéki telephelyein. Bpest, I., Bem rakp. 23. — Esztergom, Somogyi Béla u. 2. — Tata, Nagykert u. 31. — Győr, Belolannisy u. 47. — Szombathely, Zrínyi Ilona u. 2.

Körúti kétszobás, jövedelmező házfelügyelőségemet elcserélném budai háromszobás lakásért. Kertes előnyben. — Lenin krt 26.

Férfi s. munkásokat azonnal felveszünk. Jelentkezés: Furnir- és Lemezművek központi telep, Budapest, IV., Váci út 50. valamint bútorlapgyártó részlege, Budapest, VIII. Asztalos Sándor u. 7.

NŐI ÁLLÁS

Konyhalányt és takarítót (lehet férfi is) keresünk felvételre. Mezőgazdasági Technikum Gondnoksága X., Magiódi út 8.

Férfiing és pizsama varrására »gyakorlott« bedolgozó varrónőket állandó munkára felvesz IX. Ker. Kézműipari Váll., IX., Ráday u. 39. m.-ügyi csoportja.

Felveszünk bedolgozókat gépi kesztyűre (karlsbadi), rongyszőnyeg szövésre és szakképzett varrónőket férfi és női fehérneműre, valamint gyakorlott sikkötőket állandó bentlakásra. VIII. ker. Kézműipari Vállalat. VIII., Kisfaludy u. 29/b. Felvétel: mindennap 8—12-ig.

Otthoni munkára gyakorlott sikkötősöket nyári cérnakesztyű készítésére keresünk. II. Zsigmond tér 3. II. ker. Kézműipari Váll.

Szakképzett fehérnemű varrónőket felvesz Szöv. XIV., Kacsóh Pongrácz u. 7. (Volt külső Sztálin út.)

Fűző tanulólányt felveszek. V., Kossuth Lajos u. 4. Lázár fűzőszalon.

Otthoni munkára képzett varrónőket felvesz I. ker. Kézműipari Váll. I., Döbrentei tér 1. sz.

18 éves kortól fonónőket, orsózónőket, fonótanulókat, orsózótanulókat segédmunkásokat felveszünk. Lőrinci Fonóipar, Budapest, XVIII., (Lőrinc), Gyömrői út 85—91.

Szövőnőket (főleg halgaszövőket), szövőszeelőtanulót, továbbá textilfestő- és appretáló tanulót felvételre keresünk. Lőrinci Szalag- és Csipkegyár, Bp., XVIII., Vörös Hadsereg u. 8—10.

Gyorsan elsajátítható, könnyű fizikai munkára (kosárléczészre munkánkéket és munkásokat felveszünk. TÜSPED V. Munkaerőgazdálkodás, VII., Thököly út 14.

HÁZTARTÁSI ALK.

Házv.-nőt, gyermekszeretőt, lehetőleg németben is perfektet Rózsadombra keresek. Győri Tömörkény u. 22. — 365—129.

Bejárónőt keres Kántor, Damjanich 32. II. em. Jelentk. hétfőn.

Bejárónő, ki főzni tud, egész napra keresetik. Párisi u. 1. II. 9/a. Jelentk. idő du. 2—fél 4-ig.

Házv.-nőnek menne középkorú intell. nő, magánoshoz v. dolgozó házaspárhoz. T.: 185—599. vas. este 6-tól.

Takarítónő esetleg bentlakással felvételik. Jelentk.: Szemlefzedőműhely. — Népszínház u. 24.

Házv.-nő kétszoba hallhoz felvételik. Rákóczi út 32. I. 1.

Középkorú, értelmes házv.-nő elhelyezkedne magánosnál. »Jólfőző«. Fel.: Budulás téri hirdetőbe.

Információképes intelligens jólfőző nő, házt. vezetését, mint bejárónő elvállalná. Jeligés leveleket a kiadóhivatalba: »Egyedülálló 18203«.

Házt. alkalmazottat bennlakással vagy bejárónőt naponta délelőtt pár órára felveszek. XI., Bartók Béla út 76. IV. 3.

Középkorú nő házvezetőnek magánoshoz elmenne. Jel.: »Szorgalmas 18344« kiadóba.

Házaspár alkalmazna családias szerény középkorú nőt bentlakással, modern személyzetis kislakásba. Tel.: 12—2, este 6—9. 423—427.

Kertes házba házt. alkalmazottat keresek. Lehet kezdő. — Tel.: 362—571.

Intelligens bejárónőt keresek egyszemélyes háztartásba mindennapra. Jelentk. 7—9-ig. 380—060 tel.

Főzőmindenest keresek. Jelentk. du. 5—8. Futó, V., Molnár u. 53.

Házt. vezetésre önálló, gyermekszerető alkalmazottat keresek. Vérhalom tér 7/a. 151—938 este 7-től és vas. egész nap.

IRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Irógép, számoló javítás Goldberger, Lenin krt. 94. udvarban. — Tel.: 12-12-84.

Összeadó- és szorzógépek, írógépek speciál javítása. Perényi műszerészmester. VI. ker., Nagymező u. 51. T.: 12—81—82.

Írógép, számológép javítás, Kovács, Kertész u. 46. T.: 428—141.

VARRÓGÉP

Varrógépet vennék, karikahajósat, háztartásit. Weiner, Amerikai út 65. T.: 498—841.

Pfaff 104-es, kevéset használt varrógép eladó, Érdekl. 8—13-ig, hétköznap 20 után. 259—134.

Varrógépek javítását jótállással, Singer varrógép eladó, javításra szoruló varrógépet veszek. Bachrach műszerész, Dohány 68. 223—666.

Singer süllyesztős varrógép, előre-hátra varr, eladó. Visegrádi u. 5/c. f. 2.

Süllyesztős Singer varrógép, előre-hátra varr, eladó. Bartók Béla út 29. III. 4/a.

Varrógép 103-as Csepel körforgós, Pfaff rendszerű és 1 db Overlock, Pleissa gyártmányú eladó. VII., Éva u. 15. III. 1.

Varrógépek javítása jótállással. Géber műszerész, Akácfa utca 10. 223—701.

MŰSZER

Kvarclámpa, orvosi elektromos készülékek javítása, Singony u 19 Zseller.

Kvarclámpát, orvosi gépeket, Unit stb. azonnal javít Scheiber mérnök, XIII., Pannónia 46/B. 205—087.

Siemens-Isotherm rövidhullámú készülék, mint az új, eladó. 3—5-ig. VIII., Kisfaludy köz 1. III. 2. Dr. Takács. Tel.: 181—873.

Mikroszkóp (hajlított tubusú Zeiss, 3 objektívvel, 1 okulárral) eladó. Liszt F. tér 10. II. 3. T.: 121—116.

GÉP, SZERSZÁM

Centrifuga 50 literes, kis excenderprés eladó. Lakatosműhely Dob u. 93.

Dugattyúgyűrű készítés minden méretben, rövid idő alatt. Domonyi, Zichy Jenő u. 15.

Textilnyomógép, kismérető, eladó. Érdekl.: du. 3-tól 130—744 számon. Vajdahunyad u. 16. sz. I. em. 3.

Mátra hengerfűrógép eladó. Litkay, XII., Moszkva tér 20. T.: 359—048.

1500-as nehéz eszterganadra munkát vállalok. V., Veres Pálné u. 15. Tel.: 383—030.

Kézi meghajtású csavarógép (centrifuga) eladó kifogástalan állapotban. Megtek. Bp., VIII., Baross u. 122. Vegytisztító üzletben (8—5-ig.)

Gyalulást, szegverőre bérmunkát vállal és egy 4000 cal. komplett hűtőgép eladó. Kajmádi. Egressy út 76. T.: 490—769.

Vattacukorgép eladó. XIII., Lehel út 19. III. 41.

2 db 15 kalapácsos daráló eladó. 362—752.

Cipőzsinórkészítő gép kéfejes lehúzóval és egy tizes körkötőgép komplett felszerelve eladó. — Bp., VII., Damjanich u. 52. IV. 4.

Villanymotor, 2,5 HP komplett külf. hordók, festőkörlő eladó. VII., Rózsa u. 1. II. 13.

Bakelit szerszámok, villamos fúrógépek, furdancs, köszörűmotor, csavarok, rézés vasanyag, munkaasztalok eladók. — Farkas, Kálmán u. 25.

Keresünk megvételre óránként 100—200 liter teljesítményű, kézi vagy villanyerő meghajtású Alfa szeparátort »Sürgős« jeligére.

Gombkyukazó villanygépet veszünk. Erdekl.: tel.: 144—391 vagy 144—473 7.30-tól 16 óráig. — XXI. kerületi Kézműipari Váll. (Csepel), Rákóczi Ferenc u. 47.

HANGSZER

Egy márkás rövid zongora, páncélszerkezetű és egy angol mechanikás planinó olcsón eladó. Lipovniczky, Rákóczi út 34. Tel.: 420—636.

Tangóharmonikát készpénzért veszek. Cser, Rákóczi út 61. Tel.: 331—306

Cimbalom olcsón eladó. VIII., Múzeum krt 10. III. 1. Este 5—8-ig.

Zongora, pianinó, tangóharmonika olcsón, Radványinál Szövetség u 18. (Divatcsarnoknál.) 420—290.

Összeadó- és szorzógépek, írógépek speciál javítása. Perényi műszerészmester. VI. ker., Nagymező u. 51. T.: 12—81—82.

Írógép, számológép javítás, Kovács, Kertész u. 46. T.: 428—141.

VARRÓGÉP

Varrógépet vennék, karikahajósat, háztartásit. Weiner, Amerikai út 65. T.: 498—841.

Pfaff 104-es, kevéset használt varrógép eladó, Érdekl. 8—13-ig. hétköznap 20 után. 259—134.

Varrógépek javítását jótállással, Singer varrógép eladó, javításra szoruló varrógépet veszek. Bachrach műszerész, Dohány 68. 223—666.

Singer süllyesztős varrógép, előre-hátra varr, eladó. Visegrádi u. 5/c. f. 2.

Süllyesztős Singer varrógép, előre-hátra varr, eladó. Bartók Béla út 29. III. 4/a.

Varrógép 103-as Csepel körforgós, Pfaff rendszerű és 1 db Overlock, Pleissa gyártmányú eladó. VII., Éva u. 15. III. 1.

Varrógépek javítása jótállással. Géber műszerész, Akácfa utca 10. 223—701.

MŰSZER

Kvarclámpa, orvosi elektromos készülékek javítása, Singony u 19 Zseller.

Kvarclámpát, orvosi gépeket, Unit stb. azonnal javít Scheiber mérnök, XIII., Pannónia 46/B. 205—087.

Siemens-Isotherm rövidhullámú készülék, mint az új, eladó. 3—5-ig. VIII., Kisfaludy köz 1. III. 2. Dr. Takács. Tel.: 181—873.

Mikroszkóp (hajlított tubusú Zeiss, 3 objektívvel, 1 okulárral) eladó. Liszt F. tér 10. II. 3. T.: 121—116.

GÉP, SZERSZÁM

Centrifuga 50 literes, kis excenderprés eladó. Lakatosműhely Dob u. 93.

Dugattyúgyűrű készítés minden méretben, rövid idő alatt. Domonyi, Zichy Jenő u. 15.

Textilnyomógép, kismérető, eladó. Érdekl.: du. 3-tól 130—744 számon. Vajdahunyad u. 16. sz. I. em. 3.

Mátra hengerfűrógép eladó. Litkay, XII., Moszkva tér 20. T.: 359—048.

1500-as nehéz eszterganadra munkát vállalok. V., Veres Pálné u. 15. Tel.: 383—030.

Kézi meghajtású csavarógép (centrifuga) eladó kifogástalan állapotban. Megtek. Bp., VIII., Baross u. 122. Vegytisztító üzletben (8—5-ig.)

Gyalulást, szegverőre bérmunkát vállal és egy 4000 cal. komplett hűtőgép eladó. Kajmádi. Egressy út 76. T.: 490—769.

Vattacukorgép eladó. XIII., Lehel út 19. III. 41.

2 db 15 kalapácsos daráló eladó. 362—752.

Cipőzsinórkészítő gép kéfejes lehúzóval és egy tizes körkötőgép komplett felszerelve eladó. — Bp., VII., Damjanich u. 52. IV. 4.

Villanymotor, 2,5 HP komplett külf. hordók, festőkörlő eladó. VII., Rózsa u. 1. II. 13.

Bakelit szerszámok, villamos fúrógépek, furdancs, köszörűmotor, csavarok, rézés vasanyag, munkaasztalok eladók. — Farkas, Kálmán u. 25.

Keresünk megvételre óránként 100—200 liter teljesítményű, kézi vagy villanyerő meghajtású Alfa szeparátort »Sürgős« jeligére.

Gombkyukazó villanygépet veszünk. Erdekl.: tel.: 144—391 vagy 144—473 7.30-tól 16 óráig. — XXI. kerületi Kézműipari Váll. (Csepel), Rákóczi Ferenc u. 47.

HANGSZER

Egy márkás rövid zongora, páncélszerkezetű és egy angol mechanikás planinó olcsón eladó. Lipovniczky, Rákóczi út 34. Tel.: 420—636.

Tangóharmonikát készpénzért veszek. Cser, Rákóczi út 61. Tel.: 331—306

Cimbalom olcsón eladó. VIII., Múzeum krt 10. III. 1. Este 5—8-ig.

Zongora, pianinó, tangóharmonika olcsón, Radványinál Szövetség u 18. (Divatcsarnoknál.) 420—290.

Zongorát, pianinót — javításra szorulókat — veszek, eladás, csere, javítás! Bardóci, Dohány u. ötvennégy. Tel.: 422—158.

Angolmechanikás, kereszthúros »Scholze« gyártmányú zongora eladó. T.: 426—887.

Zongorát vagy planinót tanulásra vennék priváttól. Tel.: 325—740

Olasz és egy 1900-ból Pillát hegedű. — Szerdahelyi u. 1. f. 6.

HANGSZEREK JAVÍTÁSA HANGOLÁSA

kitűnő mesterekkel gyorsan

MINŐSÉGI HANGSZERKÉSZÍTŐ ÉS JAVÍTÓ KTSZ

VI., Hajós u. 25. Tel.: 123—868 és 123—879.

Kisorendu márkás planinó igényesnek eladó. Címközlés: 204—503.

Bösendorfer zongora és angolmechanikás planinó készítőnél kedvezményesen eladó. Réti Gyula, VIII., Üllői út 48. Tel: 343—192.

ZONGORÁT, PIANINÓT

készpénzért, magas áron vásárol

ZONGORATEREM

Budapest, VI., ker., Lenin krt. 101. Tel.: 123—393.

RÁDIÓ

Figyelem! Kristály pickup, mikrofon, rádió, kvarclámpa, orvosi elektromos készülékek javítása Használt rádiót veszek. (Hibásat is.) Zseller, VIII., Szigony u. 19.

Partiúrák eladók. Telefon: 365—261. Este.

Eredeti berlini Telefunken 166 W. K. csúcsszuper 8 hullámos eladó. Bánhegyi, Rákospalota, Honvéd u. 19.

Rádióját lakásán garanciával megjavítom. 310—417. Hajnal, Néphadsereg u. 18—20.

Gramofonos csúcsszuper eladó. Hegedűs Gyula u. (Csáky u.) 40. II. 2.

Jól és gyorsan javít rádiót és hangerősítőt a Budai Villany- és Rádiószerelők KTSZ. Fiókok:
1. sz. fiók: I., Fő u. 37/c. Tel.: 159—821.
2. sz. fiók: XII., Városmajor u. 1/c. T.: 355—339.
3. sz. fiók: VI., Bajcsy-Zsilinszky út 19/c. T.: 311—439.
4. sz. fiók: II., Frankel Leó út 23. T.: 154—883.

Rádiót, hibásan is, veszek. Rögtön fizetek. Expresszjavító, Lenin krt 92. (314—267.)

Lemezjátszó, táskagramofon, lemezek, könyvek eladók. — Németh, Aradi u. 67.

Gyors! Megbízható Pogány Rádió, Marx tér 3. Tel.: 113—112.

5 lámpás, széphangú, varázsszemes világvevő Standard rádió eladó. Molnár u. 3. IV. 3. Bogár.

Nyújtottsávos világvevő eladó. XVIII., Dobozi út 7. Szépvölgyi Józsefnél.

Világvevő rádió, lemezjátszó, erősítő, hanglemezek. Ferenc krt 35. Házf.

Rádiójavítás gyorsan, szakszerűen. Kisebb javítások megvárhatók! — Csala, Bajcsy-Zsil. út tizenhét. (111—042.)

Két nangszóró egybeépített erősítővel, hordozható, igényesnek eladó. Tel.: 150—928.

Philips, időben álló zenegép, tízlemezváltóval, fényképezőgép 500.— nagyítógép 1100-ért eladók. (142—919.)

Orion asztali gramofonos rádió eladó. Révay 10. III. 23.

Rádiójavítás helyszínen is. — Köves, Szinyei-Merse u. 1. Tel.: 115—742 reggel kilenctől du. négytől.

Univerzális nyújtottsávos eladó, vasárnap 12—4-ig, köznap 6-tól. Alpári 12. II. 4.

Mikro-normál lemezjátszó, lemeztárolós, eladó. Bajnok u. 19. I. 8.

Standard 6 lámpás rádió, lemezjátszóval eladó. V., József Attila u. 12.

Siemens 15 W rádiót vennék. Sikkötőgépet bérelnék. Tel.: 131—306.

FOTÓ, OPTIKA

Eladók: Leica III/C, Pentaprizmás Exa és 6x9 nagyítógép. — Bottyán, I. ker., Attila u. 99.

Távmérőkeresős Weltini 1:2 Xenonnal eladó. Bohunka, Mártírok útja 5/B.

Fotoamatőrök felvételeit szakszerűen kidolgozza 30 éve fennálló Leitner Frigyes fényképész amatőr szaklaboratórium. V., Kossuth Lajos u. 8. Vidékre postán.

Fotókörök, figyelem! 6,5x9-es autófókuszos nagyítógép eladó. Székesfehérvár, Árpád u. 6. sz.

Stereoneziót Leicához (Betrachtungsapparat) minden elfogadható árért vásárolnék. Várnai, Rákóczi út 9.

Amatőrök! Színes, komplett nega film hívó 32.—, fordítós 39.—, papírhívó 39.40 Ft. Recept minden csomaghoz mellékelve. A színes vegyszerek külön is kaphatók. Vidékre utánvéttel. Dr. Lentz Nándor vegyészmérnök, II., Fazekas u. 18. (855—031.)

Contax II. Retina II. Leicához Weitwinkel és Vioch eladó. Csak vasárnap, Pannónia 4. fszt. 6.

Rolleiflex Automata T. Tessárral, Kine adapterrel új állapotban eladó. Tel.: 362—287, minden de. 8—11-ig.

RUHÁZAT

Szőrmebundák, kulikatátok Halpern szűcsnél, Rákóczi út négy, Szőrmét veszek!

Bundák, kulik átszabása, modellek szerint Gerval szűcsnél, Váci u. 24. első emeleten. **Használt szőrmebundát** készpénzért veszek!

Eladó férfi átmenetikabát, három férfiöltöny. XI., Kőrösi u. 2. I. 7.

Használt szőrmét, bundát készpénzért veszek. Alakítást, javítást vállalok. Kultikabátok, Köves szűcs, Semmelweis u. 17. Tel.: 386—362.

Veszek, javítok kopott, molyos perzsa, perzsaláb Krümmer kabátot. Majakovszkij 75. emelet. T.: 424—961.

Női divatos külföldi új ruhák karcsúnak különböző színekben privátnál eladók. Sziv u. 56. I. 1.

Új burberry kosztüm igényesnek eladó. VII., Rákóczi út 36. I. 1.

Bundát, kifogástalant vennék középtermetre priváttól. Geréb, Kisfaludy u. 29.

JÁRMŰ

Betegtolókocsi, tricikli, kerékpárok kaphatók. Stefka, Rökk Szilárd 23.

Farmotor, ötszázas Evinrude eladó. Egressy út 79/a. I. 8.

Istros 125 oldalmotor eladó. Victor Hugo u. 6—8. hétköznap.

Vennénk vontatás célokra alkalmas, kifogástalan állapotban levő 350—500 kcm-es csónakfarmotort. — (Archimedes B. 22. típus előnyben.) Továbbá alumínium vagy horganyzott 20—30 literes tejeskannákat. Rozsda nem akadály. T.: 180—221.

Dubló és szkiff eladó, vikendház kiadó. Öt után. 110—323.

Könnyűfém dugattyú készítést 48 órán belül a régi elenében vállalok. Bp., XX., Balassa u. 10. T.: 144—668.

Huszonhatos női kerékpár megtekinthető szerdától, Dráva u. tizenkettő I. 36.

MOTOROSOK!

LÁNC-KEREKEK

minden motorhoz gyorsan és pontosan.

Stein Sándor,

XIII., Kresz Géza u. 28. T.: 203—116.

Modern építésű, majdnem új oldalmotortest eladó. — Telefon hat után négyszázöt—százkilencvenegyvenöt.

Opel Super, 4 ajtós, csukott karosszéria eladó. Király, Hungária krt 189. Tel.: reggel fél 9-ig: 365—055.

Kalóz vitorlás hétezerért eladó. Bp., XII., Kis János altábornagy u. 23/b.

Johnson 350-es, új típusú, teljesen új állapotban. Különleges, szép testtel, vagy anélkül sürgősen eladó. Dunaharaszti, Kormos György, Stromfeld Aurél utca 20.

Átadó jókarban levő Eiffel Ford engedéllyel rendelkezőnek. Megtek. vas. du. 2-ig. VIII., Szigetvári u. 24/b.

Egypárevezős, gurulóüléses, laposfenekű csónak eladó Szolnokon, Csónakoldalmotort vennék. Laykó, Soroksári út 38. 143—159.

Kétszemélyes kajak eladó. Fotterné: csepeli tanács (pü. osztály).

RÉGI KÖNYVEK

Jókai 100 kötet, teljes nemzeti kiadás, vadonatúj, kettőezerkettőszázért. T.: százonyolcvanhét—százhatvan.

ADÁS, VÉTEL

Használt ajtók, ablakok, különböző méretben, olcsón kaphatók. **Vásárolok:** ajtót, ablakot, használt faanyagot. Detre asztalos, Soroksári út 32. Tel. öt órától 339—234.

Omega fehérzománc tűzhely, nikkelezett, este öttől. Kelemen. V., Semmelweis u. 2.

Csillárjat megvesszük készpénzért, hibásan, törötten is. Stilus bronz- és üvegcsillárok raktárról nagy választékban olcsón kaphatók. Javítást, felújítást vállalunk. Közületeket is kiszolgálunk. Elektromos KSZ, VI., Sztálin út 13. — 426—932.

Mindenféle használt faanyagot magas áron veszek. Markovics. Nap u. 2. Tel.: 331—471.

Bosch villany hűtőszekrény, 90 literes, kompresszoros, új állapotban eladó. Földeák, V., Szervita tér 5. IV. 2. Este 7 után.

5 db 100-as ablakredőny, 1 db szimpla ablak. Bp., XIV., Zsigárd u. 28. Megtek.: szombat, vas.

Nagyméretű hajókoffert vagy alkalmas ládát vennék. T.: 426—867.

»Harabe« villanyborotva, kétkéses, eladó. Ernst, Dohány hatvankilenc. Vasárnap is.

Villanyboyiert részletre

garanciával, vidékre is szállít Kálnay villamossági berendező, VIII., Fiumei út 10. I. em. 2. T.: 131—922. Hivatalos idő: 1—6-ig.

Nagyméretű háztartási vagy üzemi villanyhűtőszekrényt keresünk üdülőnk részére. Corvin. — Gondnokság. Tel.: 142—844.

Szódavizes ballonok eladók. Ligeti szikvízüzem. Bpest, Gogol u. 23.

Fatalp, fasaru kapható. Fürst S. u. 2. T.: 129—269.

Keresztorsózó-acélhenger, járóka, 6 plüssbársonyszék eladó, Tel.: 226—438. Bauer, hétfőtől.

Kötelek, saroglyák, kőművesvásládák, vízszintező, vasvágó, vashajlító eladók, hétköznap du. Tanács krt 5. IV. 6. B. lépcső. Tel.: 422—499.

Hűtőszekrény, Bosch, 90 literes, javításra szoruló, olcsón eladó. Müller szemfelszedés, Budafok, Rózsa Richárd u. 50.

Iker sportkocsi eladó. XI., Ménesi u. 19. I. 1.

37 csöves, 200 literes kazán eladó, Majakovszkij u. 77. I. 19.

100 l rézüst eladó. Bp., XXII (Nagytétény), Árpád u. 28.

Mérlegeket veszek, hitelesített mérlegek olcsón kaphatók, javítást vállalok. Farkas Sándor, Hársfa u. 3. Tel.: 421—077.

Elszállítható vikend faház és lakókocsi eladó Rómaiparton. Sándor: 401—503.

Eredeti Benczur festmény, képek, keretek, csipketerítők, kézimunkák, rekamiék, garnitúra eladó. Petőfi Sándor u. 7. Kötöde. — 182—182.

Tente mély gyermekkocsi, kifogástalan állapotban eladó. Telefon: 122—057. Esti órákban.

Jégszekrények, söntéspultok, javítása, eladása. Heincz. — Népszínház u. 36. 140—076.

Vasbetongerendák, pillérek, kerítésoszlopok és pallók, valamint egyéb előregyártott építőelemek megrendelhetők. XI., Kelenföldi út 19. — Balogh.

Keresünk megvételre 4 m hosszú és 1,10 m széles, jó állapotban lévő, repedés mentes, vastag, keményfa asztallapot. Cím: VII. ker. Vendéglátóipari Vállalat, VII., Nagydiófa utca 8. sz. Tel.: 220—083.

Ütvösüzemünk részére vásárolunk apró valódi és tenyésztett gyöngysorokat. Állami Pénzverő, Budapest, Üllői út 102.

Etage kazánt kifogástalan állapotút vennék 300 köbméter fűtésre alkalmasat. Kosztolányi. I., Attila u. 47.

Lovaskocsi és nehéz szügyszerszám új állapotban eladó. — Tel.: 351—277.

Vikendház, tolgyárból készült, 1 szoba teraszos, szállítható, igényesnek eladó. — Adott anyagból rendelésre készítek. Lovodics ácsmester. — Bp., IX., Gubacsi út 9.

Üzemi bölcsődénk részére keresünk megvételre használt állapotban lévő 1 db üzemi villanyhűtőt 1 db üzemi villanysütőt, 1 db üzemi mosógépet, 1 db kvarclámpát, esetleg priváttól is. Lőrinci Fonóipar, Budapest, XVIII., (Lőrinc), Gyömrői út 85. Tel.: 146—166. Anyagellátás.

SZŐNYEG

Keleti összekötő szőnyegek, 4 db eladók, Pogány, V., Vitkovics Mihály u. 3. I. 1.

3 perzsaszőnyeg sürgősen olcsón eladó. Lázár u. 13. II. 21. 3—8-ig.

ALBÉRLETI SZOBA

Orvosi rendelőnek különbejáratú központi fűtéses szoba kiadó. Du. 6-tól. — Tel.: 361—326.

Verandaszoba egy személynek kiadó. XIV., Bátorkeszi u. 24.

Fiatal értelmiségi pár keres komfortos szobát bútorral vagy nélk

NYOMTATVÁNY

F. k.: Somogyi Lajcs. 3500. Pest megyei Nyomda, Vác. 66-3436.

Goldmann György

MEGHÍVÓ

A vecsési József Attila Művelődési Otthon
és a MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

meghívja Önt Vecsés község nagy szülötte,
a mártírhalált halt szobrászművész:

GOLDMAN GYÖRGY
EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

★

A kiállítás helye:

József Attila Művelődési Otthon, Vecsés

A kiállítás ideje és nyitva tartása:
1966. december 7-től 13-ig, de. 9-től 12-ig és du. 4-től 8 óráig

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÓ

1966. december 7-én, szerdán du. 3 órakor

A kiállítást megnyitja

Nagy István,
az MSZMP vecsési pártbizottságának titkára

Ünnepi megemlékezést mond

Vértes György,
a Magyar Írók Szövetségének tagja,
az Országgyűlési Könyvtár igazgatója

Goldman-alapítvány meghirdetése

Szentpéteri László
Vecsés Községi Tanács V. B. elnöke

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET
1971 JAN 4

A Belváros épületfelújítási programja

A *Gazdasági Bizottság* határozata alapján ez évtől kezdve az épületek bruttó értékének 1,8 százalékában kell meghatározni az épületfelújítások *hitelszükségletét.* Ennek alapján húszévenként kerülhet sor az állami kezelésben levő épületek felújítására.

Az V. kerületi tanács értékelte a kezelésében levő épületeket és több mint 9,6 milliárd forintra becsülték a mai állapot szerint az épületekben levő vagyont. Évente 165—175 millió forintot kellene fordítani tatarozási célokra. Tekintve azonban a belvárosi házak felújítása terén évek óta jelentkező lemaradást és ebből fakadóan az épületek rendkívül rossz állapotát, a következő években évenként 200 milliót, öt év alatt tehát kereken *egymilliárdot akarnak a belvárosi házak helyreállítására és karbantartására felhasználni.*

A legközelebbi időben befejezik a Kecskeméti utca és a Báthory utca sortatarozását, elkészül a Veres Pálné utca—Irányi utca—Curia utca—Károlyi Mihály utca által határolt tömb, a Váci utca—Nyáry Pál utca—Irányi utca—Veres Pálné utca által határolt tömb és az Aulich utca—Rosenberg házaspár utca—Perczel Mór utca által határolt területen levő ingatlanok rendbehozatala. Hozzákezdenek a Széchenyi utca, az Akadémia utca és az Arany János utca sortatarozási munkálataihoz.

Fokozott figyelmet fordítanak *a tetők generáljavítására és öt év alatt a Belváros valamennyi házának tetőzetét rendbe akarják hozni.* Jelenleg a Belvárosban nyolcezer négyzetméter födém és függőfolyosó van aládúcolva. Ezeknek javítását is a legközelebbi feladatnak tekintik. Rövidesen a Belvárosban 130—150 felvonót korszerűsítenek és *lifttel látják el* azokat a régi, háromemeletesnél magasabb lakóházakat is, amelyekben eddig nem volt felvonó.

Ez évben megkezdik a belvárosi társasházak gázfűtésre történő átalakítását. Két év alatt — amennyiben megfelelő kapacitás áll rendelkezésre — az eddig szénnel üzemeltetett központi fűtőberendezéseket gázfűtésre szerelik át.

A portálcserék a belvárosi üzletnegyedben befejezéshez közelednek. Jelenleg a Múzeum körút, a Tanács körút, a Kecskeméti utca van soron. Hatósági jogkörben fogják megakadályozni, hogy a Belváros területén utcai bejárattal rendelkező helyiségekben raktárakat, műhelyeket létesítsenek. Ugyanekkor tovább folytatják a meglevő raktárak, műhelyek, üzemek *kitelepítését.*

Ebben az évben elkészül *a Március 15. tér rendezése,* amelynek kapcsán a római kori erőd falainak felszíni bemutatása is lehetővé válik. A Felszabadulás téren és a Kálvin téren *aluljárók építésével oldják meg e fontos csomópontok közlekedési problémáit.* Egyidejűleg sor kerül a két tér rendezésére és közvilágításának korszerűsítésére. Több útvonalon telepítenek sorfákat, az alápincézetlen belvárosi udvarokat is fásítják.

A Belváros közterein *újabb emlékművek* kerülnek elhelyezésre. Ez év április 30-ig állítják fel a Jászai Mari téren *a Marx—Engels szoborkompozíciót.* Rövidesen visszahelyezik egykori helyére, a Felszabadulás térre a *Nereidák Kútját,* amelynek restaurálását befejezték.

A főváros egyesülésének centenáriuma alkalmából ismét *elhelyezik Kammermayer Károly szobrát, amely eredetileg alumíniumból készült, most pedig bronzba öntik.* A Vigadó téren a szovjet hősi emlékoszlop helyett *szoborkompozíciót* állítanak fel. Ez évben dombormüves *emléktáblával* jelölik meg a Kálmán Imre utca 15. számú házat, ahol Goldmann György mártírhalált halt szobrászművész lakott. A Sütő utca 2. számú házra, *Szomory Dezső egykori lakóházára* szintén emléktábla kerül. Helytörténeti emléktáblákat helyeznek el az Aranykéz utca, a Harmincad utca, a Kristóf tér és a Reáltanoda utca megjelölésére. Végül a Petőfi Sándor utca 3. számú házra is emléktáblát helyeznek, annak emlékére, hogy *az volt egykor a Magyar Tudományos Akadémia otthona és itt működött a Károlyi—Trattner-féle nyomda is.*

G. J.

tsz-tag borosp
György 33 éve
nyavisonta kö
lőhegyen le
Hamarics a pe
szul lett, a tr
ban nem hívo
zata másnap
A Somogy
kapitányság ő
zán Györgyöt

— A Tripol
tént repülőszerencsétlenségnek a korábbi jelentésekkel szemben nem 26, hanem 16 halálos áldozata volt. Feltételezik, hogy a pilóta korán engedte ki futóművét, amely egy homokdünébe ütközött. Változatlanul nincs biztos értesülés annak a Nord—262 mintájú gépnek a sorsáról, amely Algéria és Spanyolország között tűnt el csütörtökön a Földközi-tengeren.

— A világ legöregebb állatkerti hím gorillája Massa, 40. életévét töltötte be 1970 utolsó napján a philadelphiai állatkertben. Massa 1935 óta lakója az állatkertnek, s azóta hiába próbálták összepárosítani a számára feleségnek hozatott Banbrooval.

— A századforduló előtt épített vasútvonalon szilveszter estéjén gördült végig az utolsó vonat Dél-Baranyában, Sellye—Sósvertike—Zaláta között. A járatot gazdaságtalan üzemeltetés miatt szüntették meg. Helyette vasárnap megindult a 12-es AKÖV menetrendszerű autóbuszjárata.

— HALÁLOZÁS. Dr. Héder László ny. tudományos kutató 1970. december 31-én 64 éves korában váratlanul elhunyt. A gyászoló család.

— Dr. Salgó Tiborné sz. Váró Joly rövid szenvedés után Sydneyben elhunyt. A gyászoló család. Minden külön értesítés helyett. Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

— Spitzer Tiborné, drága édesanyánk elhunyt. Temetése január negyedikén, hétfőn délután fél háromkor lesz a Rákoskeresztúri temetőben (Kozma u. 6.). Gyászolják leányai, vejei, unokái, rokonai és barátai.

— Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy **Kerékgyártó Tamás** ny. MÁV műszaki főtanácsos életének 75. évében, 1970. december 30-án elhunyt. Temetése 1971. január 6-án fél 12 órakor lesz a Farkasréti temetőben. A gyászoló család.

— Fájdalommal tudatjuk, hogy **özv. Menczer Fülöpné** 1970. december 19-én, életének 94. évében csendesen elhunyt. Hamvait január 14-én fél 10-kor helyezzük el a Farkasréti temetőben. Leánya, dr. Csécsy Imréné, unokája, Csécsy Magda (Párizs) és gondozója, Ge-

szett.

Mindenki ismeri ezt a társasjátékot. Ki kell találni, hogy az előttünk álló ügyfelek mennyi pénzt rejtegetnek, következésképpen meddig tart a feladási művelet. Mert egészen más időmennyiséget igényel a néhány darab anyai bankjegy a távolba szakadt magzatnak s megint mást a forgalmas rövidárubolt napi bevétele. A sorban előttem álló játékostársak jól ismerték a társasjáték minden csínját-bínját, így nem sikerült semmit kifürkészni, s

Nyereménybeté

Az Országos Takarékpénztár vasárnap Budapesten tartotta a nyeremény-betétkönyvek 1970. negyedik negyedévi húzását és az 1970. évi fősorsolását.

Az 1970. negyedik negyedévi sorsolás

A húzáson a december 29-ig váltott és a sorsolás napján forgalomban volt nyeremény-betétkönyvek vettek részt. Mindazok a betétkönyvek, amelyek sorszámának utolsó három számjegye (számvégződése) az alábbi számokkal megegyezik, a negyedik negyedévi átlagbetétjüknek a számok mellett feltüntetett százalékát nyerték:

számvégződés	nyeremény százalék	számvégződés	nyeremény százalék
069	25	602	25
094	50	619	100
110	25	667	25
131	25	685	25
138	25	703	25

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1966 NOV 24

„Tiszteletadás a dolgozó ember előtt"

Goldmann György szobrának avatása

Az iskola falait, s előtte a gondosan rendbetett teret fényszórók világítják meg. Körben sok egyenruhás úttörő, diák, felnőttek, öregek. A sötét estében fáklyákat gyújtanak, hogy lobbanó lángjai még ünnepélyesebbé tegyék az elkövetkező perceket.

Goldmann György „Munkás" című szobrának leleplezésére készültek tegnap *Vecsésen*. A település nagy szülöttére, *Goldmannra* emlékeztek vele, aki egyike volt a munkásmozgalom kiemelkedő alakjainak. Az eseményt a KMP megalakulásának 50-ik évfordulójára rendezték, A megye képviseletében megjelent többek között *Lendvai István*, a Pest megyei Pártbizottság titkára, *dr. Csicsay Iván*, a megyei tanács vb elnökhelyettese. Ott voltak a környékbeli üzemek képviselői, a járás, s a község vezetői.

Filmfelvevő halk kerregése hallatszott, a Tv-híradó szombat esti adásában is láthattuk a nagy pillanatokat, amikor a fehér lepel lehullt a szoborról, s a jelenlevők tapsa közben a bronzszobor körvonalai kirajzolódtak az ünneplők előtt. Óvári Miklós, a Központi Bizottság osztályvezetője vállalta a méltató beszéd, az emlékezés tisztét. Rövid történelmi visszapillantás után napjaink politikai helyzetére, s a párt szerepére utalva az alkotó művész életét idézte. Beszédének záró szavai mindennél jobban kifejezték az ünnepi esemény lényegét és tartalmát:

A szobor felállításával nemcsak a község tiszteli meg nagy fiát, a szobor maga is tiszteletadás a dolgozó ember előtt. A munkás előtt, aki dolgozott, szenvedett, de aki harcolni és győzni is tudott. Amikor *Goldmann György* a szobrot megalkotta, modellje egy munka nélküli ifjúmunkás volt. Ma az alkotó és műve arra emlékeztessen, amit *Juhász Gyula*, a költő így fejezett ki:

„Itt nem boldogul más, csak aki alkot, aki munkás..."

mert, a Szo
gal szövetsége
nácsköztársasá

A párt meg
vető hónapokb
éleződött. A k
szociáldemokra
idején a forra
kel szemben
burzsoádiktatú
1919. februárjá
sú kommunist
kációk zajlotta
őri hajsza ind
szovjetbarát
sokat. A forradalmi folyamatot azonban már nem voltak képesek feltartóztatni.

Négy hónappal a kommunista párt megalakulása után eljött 1919. március 21-ének történelmi napja, az a nap, amelyen győzött a proletárforradalom, kikiáltották a Magyar Tanácsköztársaságot. *A történelemben ritkán adódik, hogy egy párt közvetlen forradalmi célja ilyen rövid idő alatt valóra váljon.*

Négy hónap múlva megünnepeljük a Tanácsköztársaság kikiáltásának fél évszázados jubileumát. Méltatni fogjuk létrejöttének, társadalomátalakító munkájának és forradalmi honvédő háborújának, küzdelmének nagy hazai, nemzetközi és történelmi jelentőségét.

A Magyar Tanácsköztársa-

A proletárdiktatúra bukása után, az ellenforradalom felülkerekedésével a munkásság politikai egysége megbomlott. De élt tovább az egység gondolata. Évtizedek teltek el addig, amíg a kommunisták és a baloldali szociáldemokraták a burzsoáziával, a reakcióval, a fasizmussal szemben harcolva, a jobboldali szociáldemokraták, a peyeristák bomlasztó tevékenysége ellen küzdve 1948-ban újból egyesítették erőiket, helyreállíthatták a munkásosztály egységét, ismét megteremtették egységes forradalmi pártját. Ennek köszönhető, hogy ma, a marxizmus—leninizmus alapján

Mártírok

Tisztelt Központi Bizottság!
Kedves elvtársak!

A Tanácsköztársaság leverése után a brutális elnyomatás, a féktelen terror negyedszázados, sötét korszaka nehezedett pártunkra, népünkre.

Mártírok és hősök sírjai jelzik pártunk történelmi útját. Sokan estek el, áldozták életüket a kommunizmusért, a nép szabadságáért. 1919-ben *Szamuely Tibor, Korvin Ottó, László Jenő, Kerekes Árpád* és sokan mások; 1932-ben *Sallai Imre* és *Fürst Sándor*. A spanyol polgárháborúban sok harcostársával együtt *Zalka Máté, Zsinkó Vilmos,* és *Sebes György* esett el. A második világháború éveiben *Rózsa Ferenc, Schönherz Zoltán, Kilián György, Kulich Gyula, Ságvári Endre, Pataki István* és a párt, a haza sok más hű fia halt hősi halált.

1956-ban, amikor ismét fegyvert kellett fogni a mun-

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1980 NOV 23
PESTMEGYEI HÍRLAP

1021

MA DÉLUTÁN SZOBORAVATÁS VECSÉSEN

Ma délután 4 órakor lepleznek le Vecsésen *Goldmann György* Munkás című szobrát. A Marseillaise eljátszása után az ünnepséget *Nagy István*, a községi pártbizottság titkára nyitja meg. *Lóránd:* A párttal, a néppel... című kórusműve hangzik fel ezután, az általános iskola és gimnázium énekkarának előadásában (vezényel: *Valentsik István*). *Várnai Zseni:* Forradalom című versét *Nagy Erzsébet* szavalja, majd forradalmi dalokat játszik a tűzoltózenekar.

Az ünnepi beszédet *Vonsik Gyula*, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese mondja. Ezután *Szentpéteri László*, a községi tanács elnöke leleplezi a szobrot. *Radnóti Miklós:* Töredék című versét szavalja *Fischer Mihály*, befejezésül az Internacionálét játssza a tűzoltózenekar (vezényel *Dobrovitz István*).

…név közben

…k óvodák …özi otthonaiban

dabasiban. Szolgálati lakásban 145, saját, illetve szülei házában 140, olcsó bérű állami bérlakásban 38 lakott tavaly, és volt ötvennyolc kijáró. A pedagógusok kedvezményes házépítőkölcsönét 1960-ban tizenegy, tavaly tizenkilenc, ez idén pedig *tizenhárom* vette igénybe. Jövő tavaszig legtöbbjük háza megépül, és megint körülbelül *ugyanannyi szolgálati lakás ürül meg.* Tehát a megüresedő állásokat ennyi véglegesen letelepedni szándékozóval lehet betölteni. Ez lenne a kézenfekvő megoldás.

— Igen — mondja *Raffai* elnökhelyettes —, de mert még mindig kevés a pedagóguslakás, néhány

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann György

TANÁCSOK LAPJA

1968 NOV 21

A „MUNKÁS" című szobrot, Goldmann György alkotását leplezik le Vecsésen a KMP megalakulásának 50. évfordulója alkalmából.

1921

1621

1970. I. 7. 19.25 Tv./Dné/

Kompozició 7o. /6/

A lenini centenárium mellett más évfordulók is vannak, amelyekről szeretnénk megemlékezni.

Ezért kértük meg Csap Erzsébetet, a Magyar Nemzeti Galéria Szobor Osztályának vezetőjét, hogy röviden méltassa nekünk Goldmann György és .Bekő . Fülöp munkásságát.

Goldmann György a Szocialista Művész Csoport tagja volt. A halddó magyar szobrászat kiemelkedő képviselője. Aki az illegális Kommunista Pártban is igen fontos feladatokat vállalat és 25 évvel ezelőtt Dachauban pusztult el.

Ülő munkás szobrával emlékezünk most rá.

Goldmann György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NEUE ZEITUNG

1968 DEC 6

Skulptur von Goldmann in Vecsés

Er wäre jetzt nicht ganz 64 Jahre alt. Er hätte auch zu Fuss keinen langen Weg gehabt von seinem Geburtshaus, dem Bahnhofsgebäude, bis zur neuen modernen Grundschule. Er wäre bestimmt gekommen, zur Feier, mit der sein Heimatdorf *Vecsés* den 50. Geburtstag der Partei beging. Jener Partei der ungarischen Kommunisten, für die er leben wollte, für die er aber auch gerne sein Leben gab. Er starb in *Dachau*, 1944. Der Bildhauer und Revolutionär, Kampfgefährte von Zoltán *Schönherz* und Ferenc *Rózsa:* György *Goldmann.*

Nun stellte die Gemeinde vor der Schule in Vecsés ihrem treuen Sohn ein Denkmal. Im Scheine von Fackeln, hochgehoben von Pionieren mit roten Halstüchern, zu den Klängen des Ar-

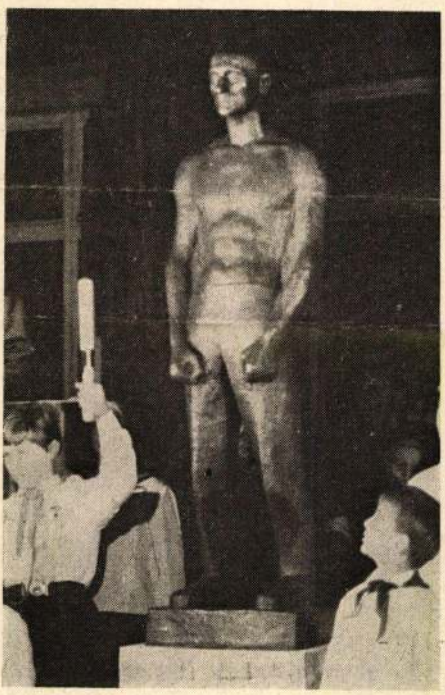

beiterliedes „Brüder zur Sonne, zur Freiheit", fiel die Hülle von der golden schillernden Bronzestatue.

„*Arbeiter*" — heisst diese Skulptur von György Goldmann. Die bis zum Gürtel entblösste Männerfigur strahlt unbeugsamen Willen und Entschlossenheit aus. Sie entstand 1929.

Im neunten Jahr des weissen Terrors stand dazu dem selbst mit Hunger kämpfenden jungen Künstler ein arbeitsloser Arbeiter Modell.

E. Á.

Goldmann

ren, ging bei uns alles normal. Die grossbetriebliche sozialistische Wirtschaft braucht Menschen, die das Gemeinsame vor Augen halten, Kollektivs, die gut zusammenarbeiten. So eine Gemeinschaft bildete sich natürlich nicht von heute auf morgen heraus. Schon wenn wir in Betracht ziehen, dass es keine zwei in allem gleich denkenden Menschen gibt, wie unterschiedlich die Natur der Menschen ist. Nur die Früchte der gemeinsamen Arbeit, das Kennenlernen der Denkweise, der Natur des anderen führen zur Herausbildung guter Gemeinschaften. So war es auch bei uns. *Das Grundprinzip in unserer Genossenschaft war und blieb, jeden oder jede nach der Leistung, nach der Arbeit zu beurteilen*

LPG-Mitglied Josef Nagl, Vértesboglár

und nicht nach der Nationalität. Im ersten Jahr zahlten wir, wenn ich mich gut erinnere, ungefähr 30 Forint pro Arbeitseinheit aus. Dies beweist schon, dass der Anfang gut gelungen war. Im

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1980 NOV 19

Goldman György

MAGYAR NEMZET

November 19

Goldman György: Munkás című szobrát avatják fel Vecsésen, a Kun Béla téri általános iskolánál november 23-án, szombat délután a KMP megalakulásának 50. évfordulója alkalmából. Ünnepi beszédet mond Vonsik Gyula, az MSZMP Központi Bizottsága osztályvezető-helyettese.

1931

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Goldman György

MAGYAR NEMZET

1968 NOV 24

1024

— **Goldman György** Munkás című szobrát tegnap délután bensőséges ünnepség keretében leplezték le Vecsésen, a művész — a Szocialista Képzőművészek Csoportjának korán elhunyt tagja — szülőhelyén.

Goldmann György

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 AUG 20

Pest m. Hírlap

Ki volt?

Vecsésen, a Kun Béla téri iskola előtt állították fel Goldmann György „Munkás"-szobrát. Az impozáns szobor méltó környezetben, rendezett parkban áll. Méter magas élő sövény koszorúzza a kis parkot, amely mindig ápolt, frissen nyírott. *Ki nyírta meg?* Az este „kócos volt még", mondják a környékbeliek reggelente. Kinyomoztuk. Nem a manók, hanem a szemben lakó *Tajty Sándor*, a Kun Béla téri iskola szmk. tagja kora hajnalonként végzi ezt a munkát. Köszönetet sem vár érte.

(e—a.)

zentendre) munkája

SZÜTS LÁSZLÓ:

Goldman György

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 NOV 22

PESTMEGYEI HÍRLAP

— **Goldman György „Munkás”** című szobrát Vecsésen, a Kun Béla téren szombaton délután 4 órakor leplezik le.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

1968 NOV 2 0

1021

Goldman 90 cm

Szoboravatás Vecsésen

Az MSZMP Vecsés Községi Bizottsága és a Vecsési Községi Tanács a KMP megalakulásának 50. évfordulója alkalmával tartandó községi ünnepségen, szombaton délután négy órakor leplezi le *Goldman György* Munkás című szobrát.

Az ünnepség helye: Vecsés, Kun Béla tér (általános iskolánál). Ünnepi beszédet mond: *Vonsik Gyula*, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese.

ed
lződve

ban a pártszervezetek megalakulására emlékezett. Elmondotta, hogy *a pártszervezetek megalakulása szinte egybeesett a felszabadulás tényével. Abonyban* már 1944. *november 11-én, Monoron november 14-én, Cegléden* pedig *november 17-én megalakult a kom-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1963 NOV 19.

NÉPSZABADSÁG

1021

Goldmann György Munkás-szobra Vecsésen

Vecsés községben a pártbizottság és a tanács november 23-án, szombaton délután négy órakor a KMP megalakulása ötvenedik évfordulója alkalmából felavatja *Goldmann Györgynek*, a mártírhalált halt kommunista szobrászművésznek *Munkás* című szobrát.

Az ünnepélyen *Vonsik Gyula*, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese mond beszédet.

A robbantás után
bályos, a telepítési mélységtől
függően 1—2,2 m mélységű, 3—6
m szélességű, *rézsűs árok* keletkezik. Naponta 2—3 km árkot is
lehet ily módon egy géppel el-
készíteni. Már nálunk is végez-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 NOV 24

NÉPSZABADSÁG

Koszorúzási ünnepségek

A XX. kerületben *emlékkövet* állítottak annak az épületnek a helyére, ahol 1919. január 22-én a párt *erzsébetfalvi szervezete* megalakult. A Dózsa György út és Kossuth Lajos utca kereszteződésénél felavatott emlékkőnél helyezték el koszorúikat a kerületi párt- és tömegszervezetek vezetői, a gyárak küldöttei.

Bolgár Elekről, a kommunista jogtudósról és történészről nevezték el a Könnyűipari Minisztérium előtti teret; a névadó életművét őrző táblát a minisztérium falán helyezték el. *Vágó Bélának*, a párt első központi bizottsága tagjának, a Magyar Tanácsköztársaság belügyi népbiztosának állítottak emléktáblát a XIII. kerületi volt Lomb utcában, amely e naptól kezdve Vágó Béla nevét viseli.

A budapestiek virággal borították a Mártírok útján a volt katonai börtönben szenvedett mártírok emléktábláját, s kerületi küldöttségek koszorúzták meg az egykori illegális találkozók színhelyén, a Nagyréten felállított emlékművet. Kegyeletes ünnepség volt *Rózsa Ferencnek* a Mártírok útján, *Martos Flórának* a Mecset utcában, *Korvin Ottónak* a Veronika utcában, *Ságvári Endrének* a Budakeszi úton és *Frankel Leónak* a Lajos utcában elhelyezett emléktáblájánál, ahová a fiatalok vitték el koszorúikat, csokraikat.

*

Szombaton *Vecsésen*, a Kun Béla téri általános iskola előtt ünnepséget rendeztek a párt megalakulásának 50. évfordulója alkalmából.

Az ünnepségen megjelent *Lendvai István*, a Pest megyei pártbizottság titkára. *Óvári Miklós*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője mondott ünnepi beszédet, majd leleplezték *Goldmann György* vecsési szobrászművész Munkás című alkotását.

lezi a belügyekbe való
avatkozást, az agresszió
cialista rend ellen irány
munkától való tartózk
imperialistáknak le ke
niuk arról, hogy akár e
akár bomlasztással eg
szágot is letérítsenek a
mus útjáról. Ez sohase
het, mert az imperialis
cializmus erői részérő
kísérletnél határozott el
ütköznek. Elvi meggyőződésünk szerint a forradalmat nem lehet exportálni, de ugyanúgy nem lehet exportálni ellenforradalmat sem. *(Taps.)*

Külpolitikánkban szövetségeseinkkel szoros egységben lépünk fel, és járunk el minden nagy és közös érdekű ügyben. *A történelem bebizonyította, hogy a szocializmus útjára lépett magyar népnek első, igaz és őszinte barátja a Szovjetunió, amelyhez meg nem bontható barátság és testvériség fűzi országunkat. (Nagy taps.)* A Varsói Szerződés tagállama vagyunk, és a szerződés szervezetének fenntartását, hatékonyságának növelését szorgalmazzuk mindaddig, ameddig fennáll az agresszív NATO-tömb.

nak, ezek elvtársi rendezésére törekszünk, és a kapcsolatok, a két- és többoldalú találkozók, az eszmecserék hívei vagyunk.

A Magyar Szocialista Munkáspárt kezdettől fogva támogatta a kommunista és munkáspártok újabb nemzetközi találkozójának összehívását. Az Előkészítő Bizottság éppen e héten tartotta meg eredményesen zárult soros ülését Budapesten. Ezt a tényt és az állásfoglalásokat örömmel üdvözöljük, és úgy véljük, hogy újabb nagy lépést tettünk előre. A nemzetközi találkozó közeli összehívására véleményünk szerint a helyzet valóban megérett, a feltételek adottak.

Tisztelt Központi Bizottság!
Kedves elvtársak!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1968 NOV 24

NÉPSZABADSÁG

Goldmann György 1021

1968. november 24, vasárnap

GOLDMANN GYÖRGY: ÜLŐ MUNKÁS.

APITÁ

sságra keveset adott. Feketelis-
ra tették, s elvtársai biztatásá-
előbb Bécsben, majd Berlin-
n próbált szerencsét. 1909-ben
t haza, behívták katonának, de
marosan leszerelt, mert nagy
lt a család. Sikerült a Siemens-
árban munkát kapnia, s ráadá-
jó elvtársi közösségbe is ke-
t. Az óvatosságról azonban
ikran megfeledkezett, ha igaz-
talanságot tapasztalt. Egyszer
egyezséget megszegő főmérnö-
t a kapuig kergette botjával.
ak a munkások összefogása
entette meg az elbocsátástól.
13-ban már semmi sem tudta
egmenteni.

Dörögtek az első világháború
gyverei. Hikádé Aladár az
rosz fronton várta a háború vé-
ét. Kedve nem volt a harchoz,
e a velük szemben álló orosz ka-
onának sem volt. Egyszer egy tó
partján, vízmerítés közben össze-
találkoztak. Magyarok, oroszok
kölcsönösen megegyeztek, hogy a
legközelebbi roham idején a leve-
gőbe lőnek. Szabotálni fogják a
háborút. Hikádé a leglelkesebb
híve lett a megállapodásnak.

— Ha rohamot vezényelnek,
minden becsületes ember a leve-
gőbe lőjön — győzködte társait.

Az agitáció a parancsnoka fü-
lébe jutott. S ez a tiszt nem olyan
ember volt, mint Raab százados.
Hadbíróság halálos ítélet lett a

ket. Egy alkalommal Kun Béla is hívta Hikádé Aladárt.

— A nyugati lapok azt terjesztik, hogy erőszakkal kényszerítik vallomásra a politikai foglyokat.

— Ez nem így van, Kun elvtárs!

— Javaslom, hívja meg az olasz misszió vezetőjét, Romanelli ezredest, s bizonyítsa be neki, hogy hamisak a vádak.

Romanelli éppen kihallgatás közben találta Hikádé Aladárt. Sok vádlott vonult el előttük, de egy sem panaszkodott, hogy bármire is kényszerítették volna.

A dicsőséges 133 nap után szomorú börtönnapok. A Margit körúton Franczia Kiss Mihály „kezelte". Felakasztotta, majd leengedte... Így játszadozott vele. Azután a Markóba került. Séta közben még látta a félig agyonvert, halálra ítélt Korvin Ottót.

Őt is a Szovjetunió közbenjárása mentette meg a biztos pusztulástól. Bokányival és Szabadossal összeláncolva indult az új élet felé, amely a megpróbáltatásokon kívül sok szép emlékkel ajándékozta meg. Az emigránsok számára létesített szanatóriumot vezette. Tagja volt a párt igazoló bizottságának. Mint az emigráns klub alapító tagja, összekötő volt a klub és a Kominternközött.

1923-ban Kun Bélával meglátogatta a beteg Lenint. Őszinte barátsággal fogadta őket.

MDK

Goldmann György szobrász

OMIKE Mártir emlv. emlékkiáll. régi Hlcs.
1946. jun.

Goldmann György szobrász.

Fiatal munkás. Mükő.

KUT. 1934.ápr. /N.Szal./

Goldmann

... a szocializmushoz vonzódó művészfiatalság összefogására és mozgósítására ... beléptünk a Szociáldemokrata Pártba. Mivel a két Goldmann és Fenyő lakóhelye szerint az Spol utcai (ma XIII. ker.) pártszervezethez tartozott, valamilyen szakussal Mészáros és én is ebben a szervezetben lettünk párttagok 1933 őszén.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor XII. évf. 3. sz. 1969. márc. ~~262~~ 263. l.

Goldmann

... megalakult a csoport illegális sejtje is, meg a két Goldmannból, Fenyőből, Sugárból, belőlem és az illegális párthoz, illetőleg a szakszervezeti ellenzékhez kötő "két „kapcsolat"-ból, Bán Bélából és Vértes Györgyből állott.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor XII. évf. 3. sz. 1969. márc., 263. l.

Goldmann György

Emlitve, nem élte meg az új kort.

Németh László: Modern magyar művészet, Corvina 1968 17. l.

Goldmann György
szobrász

„Ki ő" mun kás" c. szobra szerepelt a
székesfehérvári Csók István Galéria „Der-
kovits és a szocialista művészet" c. ki-
állításon.

M. Kiss Pál: Hazai kiállítások
Látókatár, Bp. 1969. I. 161.

Goldman György

szobrászmüvész emlék kiállitása. Veszés, Müvelődési Ház. – Ism. Magyar Nemzet, 1966. dec. 4, dec. 8. – Vértes György, Népszabadság, 1966. dec. 10.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-284. l./

267. l.

Goldmann György

1945-ben hal meg.

Német Lajos: Modern magyar művészet, Corvina 1968

176.l.

Goldman n. György

szobász

Az üldözés idejében Gádor István

rejtette el művét

Gádor István: Bokros Birman Dezső . . .

Művészet, 1970. április – 38 lap.

Goldmann György

Horthy szendőr; Könyöklő munkás;
Édesanyám: Felszabadulás (eml.)
Utóbbit a börtönben fazogta fából

Tímár László: Elsüllyedhet e ez a-
művészet?

Nagyrava 1969 X. 25

Goldmann György

Szerepel az alábbi tárlaton

Ridep gábor: Művészetünk nagy korszaka az Ernst muzeumban

Nejtrava 1969 IX. 30

Goldmann György

a felszabadulás előtt hunyt el.

Németh Lajos: „Hungarian Art 1945-1969." The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1970. 37. sz.

1961.

Goldmann György

nobránművén emlékkiállítása. Nemes, József Attila Művelődési Otthon. – Ism. Haulisch Lenke, Népművelés, 1967. 14. évf. 1. n. 32. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti iroda om bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

91. l.

Goldmann György

egy szobrocskája szerepelt a Kiscelli Muzeum

Dési Huber István grafikai kiállításán

Dési Huber grafikai (Kiállításról-kiállításra)

Magyar Hírlap, 1968 június 18 9. l.

Goldmann György (1904–1945)

A proletariátus megfizet (1933
KMP röplap. 6x9cm fotomontázs, rajzó/
egyik alkotója

Párttörténeti Intézet Archivuma

Kiss Sándor: Magyarország Történetének
Képes könyve 1849–1945
(Bu. 1969)

250 old.

Goldmann György

a szocialista képzőművészek
csoportjának tagja
— emlitve

„Derkovits és a szocialista művészet"
Magyar Nemzet 1968 szept. 20

Goldmann György

néhány alkotása látható Szekesfehérvárott, a „Derkovits és a szocialista művészet" c. kiállitáson.

Derkovits és a szocialista művészet (R.G.)
(Kultura - Művészet)

Magyar Hirlap, 1968 szeptember 19. 9 l.

MDK

Goldmann György, szobrász

A mártírhalált halt szobrász
nevét vette fel a Pest megyei
Amatőr Filmstúdió

— : Goldmann György 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969 nov. 1.

Goldmann György, szobrász

MDK

Kommunista szobrász művész; fényhép.

Dr. Pintér István: Magyarok az ellen állásban M.1 M.3.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 23.

Goldmann György

1931-ben a párt kezdeményezésére Frankfurter Rezső több művészt hívott össze a Simplon Kávéházban. Rajta kívül még: Vilt Tibor, Fenyő A. Endre, Goldmann János építész, Major Máté, Szabó Ferenc és Kozma József zenészek.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 435. l.

Goldmann György

... 1931 legelején Vilt elvitt a Népszínház utca és a Körút sarkán volt Simplon-kávéházba, valamiféle összejövetelre, meget egy Frankfurter Rezső nevű... magántisztviselő bírott össze (... az illegális KMP megbírásából), hogy művészcsoport megalakulását kezdeményezze. Jelen voltak: Szabó Ferenc, a zeneszerző..., Goldmann György és még egy szobrász, Goldmann János, Karvaly Imre Leó (... Vilt hozta ide...) építészek, Fenyő A. Endre festő, ... és... Vilt meg én.

Major Máté: Szocialistává formálódasom emlékeiből.

Jelenkor XII. évf. 3. sz. 1969. márc., 262. l.

MÜVTÖRT DOK.

GOLDMAN GYÖRGY
szobrászm.

Népszava 1958.
jun.8.4.old.

Goldmann János

Bánnal, Fenyővel, Goldmann Györggyel, Majorral, Sugárral, Vértessel, Hay K. Lászlóval és Tehetővel a Szoc. Képzőművészek Csoportjának sejtjét alkotják.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 438.l.

GOLDMAN GYÖRGY /

1968. novemberében Vecsésen, a Kun Béla téri iskola előtt felállították „Munkás" c. nolvát

---

Pest Megyei Hírlap (Manor és vidéke)

1968. sept. 6.

/4

Goldmann

Időközben a nem-képrőművészek kiváltak körülünk. Talán ezt tette lehetővé, hogy – ... 1932-ben – előbb egy, aztán két egymás melletti műtermet béreljünk a Vasvári Pál utcában (... Vilt nevén) ... ide járt Bán Béla, Dési Huber István, Lugár Andor ... Fekete Béla, Mészáros László, Szendy Steiff Antal, aztán Szöllősi Endre és Molnár László (Vilt szobrásztanítványai) és természetesen Fenyő, a két Goldmann, Vilt meg én.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor XII. évf. 3. sz. 1969. márc., 262. l.

M.D.K

Goldman György

szobrász

A „Horthy rendőr" című szobrában a rendszer brutalitását mutatjte.

D. Fehér Ismeza: Soha többé fasizmust

Müdeszet, 1966. április – 7 lap

Goldman György
szobrász

14.D.4

Méltatás.

Lanicz Sándor: A szocialista művészcsoport
Művészet, 1965. január - 10 kep.

Goldmann György szobrász

Szöllösy Endre mestere volt.

Magyar Nemzet 1969 november 1
4. old

Goldman György, grafikus MTSK

A berlini tárlaton bemutatnak műveiből.

– : A Magyar forradalmi grafika kiállítása Berlinben 9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. márc. 11.

Goldman György

„Munkás" c. szobrát Vecsésen,

a Kun Béla téren szombaton leplezik le.

Pestmegyei Hírlap 1968 november 22

6. old.

Goldmann György

„Munkás" c. szobra említve.

„Kmetty János 80 éves"

Magyar Nemzet 1969 december 23.

5. old.

Goldmann György

9 sz. „Horthy rendőr", 1936, plasztika, fekete-fehér fényképreprodukció.

Kunst im Widerstand Malerei Graphik Plastik 1922-1945. Veb. Verlag der Kunst, Dresden, 583 l., illusztr., 1968.

Goldmann György

500 p. „Ülő dolgozó," 1934 fekete-fehér reprodukció.

Kunst im Widerstand Malerei Graphic Plastik 1922 - bis 1945. Veb Verlag der Kunst, Dresden, 1968. 583 l. illusztr.

Goldmann György, szobrász

Emlékkiállítása megnyitásán megjelent Kisfaludi-Strobl Zsigmond is, Goldmann egykori tanítómestere.

Az 1945-ben, a dachaui koncentrációs táborban elpusztult művész 1904-ben született Veszésen. 1932-től vett részt a komm. mozgalomban.

– : Goldmann György-emlékkiállítás Veszésen

7.

PSZABADSÁG, 1946. dec. 8.

Goldmann György, szobrász MDK

Dec. 7.én nyílik meg emlékkiállítása
Vecsésen..

– Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. dec. 7.

Goldmann György, nobrász MDK

Szülőhelyén, Vecsésen, emlékkiállítása nyílik.

–: Hír 14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. dec. 3.

MDK

Goldman György, szobrász

„1938-ban": „Goldman Györgyöt pedig teljesen elfoglalja a pártmunka."

Láncz Sándor: Anna Margit művészete

465-466. l.

JELENKOR, Pécs. 1970. május XIII/5.

25

MDK.

Goldmann -

Kapcsolata a KUT-tal

Élet és Irodalom 1966 márc.26.lap 8.

MDK

Goldmann György

Cserepes István emlékkiáll. 1960. Ernst Muz.

Goldman György

az „Új Művészet Szövetkezet" tagösmejövete-
lein, Sütő u. 2. sz. Lárban barátkozott össze
vele és a Szocialista Képzőművész Csoport
későbbi alapítóival József Attila

Vértes György: József Attila és az illegális
kommunista párt. Bp. 1964. Magvető k., 174 l.

30.0

Goldman György nolrán

vint vett Fenyő A. Endre Berlini téren bérelt műtermében tartott megbeszélésen, Major Mateival együtt, ahol József Attila bejelentette, hogy felkérték a szövetkezet keretében létesítendő szemináriumvezetésére. Ez 1931 ben volt.

Vértes György: József Attila és az illegális kommunista párt. Bp. 1964. Magvető k., 174 l.

29-30.o

Goldman György

1930 körül öis részt vett a Simplon Kávéház asztaltársaságának vitáiban, szocialista úton indul el, szakítás az avantgardizmussal. Goldman munkás-mobra e viták eredményeként működik meg.

Vértes György: József Attila és az illegális kommunista párt. Bp. 1964. Magvető k., 174 l.

18.o

Goldmann György, [ ]

MDK

Megemlíti a nevő.

Csutay Gyula: Dési Huber István 7

Népszabadság, Bp. 1969. febr. 25.

Goldmann György

Horthy-rendőr. 1936 (repr.)

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

550.1

Goldman György

A Népszava májusi számában mégegyszer hitet tett a müvészet szabadsága mellett.

Erdős László: Valami történt 1964. Bp. 107.l.

MDK

Goldmann György

neve említve

Gádor István gyüjt. kiáll. Ernst Mus. 1966.

Goldman György (1904-1945.)

Rendőr. (1936.) Terrakotta, 24 cm.
Könyöklő munkás. -"- , 24 cm
Álló munkás. -"- , 25,5 cm.
Álló munkásnő. -"- , 16 cm.
Szerepelt a kiállításon.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Múzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

18.l.

Goldman György

Rendör. (repr.)

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Muzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

43. l.

Goldman György

A Szocialista Képzőművészek ujjászervezett csoportjának 3. kiállitásán résztvett.

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 98.1

Goldman György

1942. márc. kiállitással kapcsolatban , egyid jüleg megszervezték a kommunista frakciót három taggal: Fekete, Goldman , Kondor. Titkár: Kondor

Erdős László: Valami készül 1964. Bp. 100.l.

Goldman György

Vértes György itt tanulmányt írta, leírva a szocialista művészcsoport megalakulását is, amelyben Major Mátéval együtt vezető szerepet itt Goldman műtermében készítették elő.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964. 20. l.

Goldmann György

Az illegális kommista párt tagja volt.
A dachani koncentrációs tábarban
halt meg.
Műveivel nerejelt az alábbi
tárlaton Székesfehérvárott

Székely András: Szocialista
Képzőművészek Kiállítása

Munka 1968 XI. n. 25 old.

Goldman György

Szobrokkal szerepel az alábbi

táslaton

Oelmacher Anna: Forradalmi művészet

kiállítása az Iparmův. Főiskolán

Magyar Nemzet 1968 XI. 30. 4 old.

Goldman György (1904-1944)

Fésülhödő nő c. nobrának elkészítésére bárbérgondok s a Vörös Segély felhívása hérítette (politikai elítéltek hozzátartozóinak segítéséhez hozzá akart járulni). Kérítése közben sokat rajzolt modell után. További munkáihoz is állandóan hérítet rajzváltatokat.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György.

Bp. 1955. 15 l., 8 t.

10. l.

Goldman György (1904-1944)

Elemisták c. plakettjét egy jubiláló pedagógus ünnepére kénisette rendelésre. Ezen kívül a 40-es években készült a Mosakodó nő.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György.

Bp. 1955. 15 l., 8 t.

11. l.

Goldman György (1904-1944)

a negedi hillagbörtön hatonai ontá-
lyán - éhtfogytiglanra elitélve -
lopott tüzifatuskóból, „budli"-biszkával
faragta ki a Felnabadulás nok-
rát (1943-ban így neverte). Rabtár-
sainak ajándékozta, mikor visszaszálli-
tottuk a Mongit-körúti fogházba.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp.
1955., Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György.
Bp. 1955. 15 l., 8 t.

11. l.

Goldman György (1904-1944)

aranyi Felnabadulás - nehét sikerült a böstönből kicsempészni. A felnabadulás után egy kiállitásra ~~[illegible]~~ kölcsönkértek s ekkor elhallódott. Ekkor korábban - 1940-41 - készült rajzai előkerültek.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. 1955., Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

11-l.

Goldman György (1904-1944)

Marx-fej c. műve, mely 1940-ben a Szocialista Képzőművészek a pesterzsébeti Munkásotthonban rendezett kiállításán szerepelt először a nyilvánosság előtt, eltűnt.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. 1955., Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

11. l.

24.

Goldman György (1904-1944)

Munkáslecány siremlékét, melyet 1934-ben a Vörös Segély felkérésére hérnitett Bagi Ilona sírjára, a nyilasok zúzták nét. (Rövid idő alott hérnitette, műhőből). Az ünnepélyesen felavatott siremléket a temető papja nem akarta megtűrni-te kellett bontani.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. 1955., Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

12-l.

Goldman György (1904-1944)

Munkásleány sirenlélet a lebontás után a KUT 1934. decemberi kiállitásán bemutatták. Itt elismerést váltott ki. Ezután ismét felállitották a temetőben. Mikor Goldmant a fogházból elhurcolták, puritották el e nolvát.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. 1955., Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

12. l.

26.

Goldman György (1904-1944)

a börtönben a fogházvezető megbízásából fafaragásokat kénített, s rabtársairól portréhat rajzolt (nagyrészük elpusztult, bár sikerült belőlük kicsempészni).

Goldmn György 19o4-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t. 13 l.

27.

Goldman György (1904-1944)

kiállított művei:

1. Riportré. 1925. Gipsz. Magántulaj. anyag.
2. Önportré. 1927. Gipsz. özv. Goldman Vilmosné tulajdona.
3. Női fej. 1927. Gipsz. Magántulaj. anyag.

Goldmn György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

14.l.

Goldman György (1904-1944)

Kiállított művei:

4. Kornis Dezső arcmása. 1928. Gipsz. Használati anyag.
5. Férfi portré. 1928. Gipsz. Használati anyag.
6. Anyaság. 1928. Gipsz. — " — " —

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

Goldman György (1904-1944)

kiállított nehéz.

7. Tanulmányfej. 1929. Bronz. O. szépmüv. Mis. Sul.

8. Munkás, 1929. Cement. O. szépmüv. Mis. Sul.

9. Tanulmányfej. 1929. Fa. Hagyatéki anyag.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

14. l.

Goldman György (1904-1944)

kiállított rajzai:

10. Könyöklő munkás. 1934. Bronz. O. Gép-műv. Műsz. Fel.
11. Munkás 1934-35. Rajz. Magántéri anyag.
12. Édesapja képmása. 1934-35. Terrakotta. Magántéri anyag.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vörös György. Bp. 1955. 15 l., 6 t.

14-l.

Goldman György (1904-1944)

kiállított művei:

13. Lenkei Mária portréja. 1938. Terrakotta. Magántulajdon.
14. Horthy-relief. 1936. Terrakotta. Magántulajdon.
15. Elemista, dombormű. 1938. Gipsz. Vértes György tulajdona.

Goldma n György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

14-l.

Goldman György (1904-1944) 32.

kiállított nehai:

16. Bottyánszky Margit. 1939. Terrakotta. Magántul.
17. Női képmás. 1939. Másvány. Magántul.
18. Plakett. Bronz. Magántul.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

14. l.

Goldman György (1904-1944)

kiállitott nohai:

19. Férülhödö. 1939. Terrakotta. Vértes Györgytul.
20. Mosakodó. 1939. — " — . — " —
21. Női portré. 1940. — " — . Magántul.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

14. l.

Goldman György (1904-1944)

Kiállított rajzai:

1. Tanulmányrajz. 1929. körül. Magántul.
2. Álló kislány. — " —
3. Akt tanulmányok (13 db.) — " —
4. Tanulmányok a Felszabadulási sorozathoz (4 db.) Magántul.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

14-15-l.

35.

Goldman György (1904-1944)

kiállított rajzai:

5. Esztergomi táj. 1939. Magántul.
6. Esztergomi táj. 1939. — " —
7. Siremlékterv. 1940. Hagyatéki anyag.
8. Erdős Tanló portréja. 1941. Hagyatéki anyag.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.
15. l.

Goldman György (1904-1944)

kiállított rajzai:

9 Tanulmányrajzok. 1939-41. ~~Hon~~ Magán-tulajdon.

10. Portré. Magántul.

11. Rajzok Goldman György vázlatfüzetéből. (1940-41. Hagyatéki anyag.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. 1955. Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

15. l.

Goldman György (1904-1944)

kiállított rajzai:

12. Ruttkay Ottó portréja. 1942. magántul.
13. Tanulmányfej. 1942. — " —
14. Tanulmányfej. 1942. — " —
15. Tanulmányfej. 1942. — " —
16. Börtönrajz. 1942. — " —
17. Börtönrajz. 1943. — " —

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. 1955. Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

15. l.

Goldman György (1904-1944)

műveiről hívült fényképek a biállitáson:

Favágó. 1926. A nobor megsemmisült.

Tanulmányfej. 1927. Paris. A nobor megsemmisült.

Önarchép. Elvő várlat. 1927. A nobor megsemmisült.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. 1955. Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

15. l.

Goldman György (1904-1944)

műveiről készült fényképek a kiállításon:

Női portré. 1935. A robot megsemmisült.

Marx Károly. 1940. Ismeretlen helyen.

Kondor György portréja. Ismeretlen helyen.

Édesanya portréja. 1935. Ismeretlen helyen

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. 1955. Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

15. l.

Goldman György (1904-1944)

Önarckép. 1927. (repr.)
Női fej. 1928. (repr.)
Férfi fej. 1924. (repr.)
Munkás 1929 (repr.)
Könyöklő munkás. 1934. (repr.)

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. 1955. Nemzeti Szalon. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

Goldman György (1904-1944)

Édesapám. 1934-35. (repr.)
Horthy-rendőr. 1936. (repr.)
Kendrai Márta portréja. 1937. (repr.)
Elemistái. 1938. (repr.)
Férülködő. 1939. (repr.)

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. K t. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

Goldman György (1904-1944)

Bottyánszky Margit portréja. 1939. (repr.)

Akt-tanulmány. 1939-40. (repr.)

Kislány. Tanulmány. 1939-1940. (repr.)

Vázlatok a Felnabadulás nobarhoz. 1939-1940. (repr.)

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. K t. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

Goldman György (1904-1944

Tanulmány a vádlat izzetből. 1940-41. (repr.)

Ruttkay Otto képmása. (1942. Marcit. könnti fogház.) (repr.)

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. K. t. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

Goldmann György

a szocialista képzőművészet szervezési munkájának legjobb szakértője volt (Rendőr).

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1965. Gondolat K., 669 l., ill.

547.l.

18.

Goldman György (1904-1944)

az új műteremben fejezte be a Horthy-rendőr figuráját (tesakottáról is elkészítette).
Portréi: Lendvai Márta, Erzsi, Bottyánszky Margit).

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György.
Bp. 1955. 15 l., 8 t.
9-10. l.

17.

Goldman György (1904-1944)

Hosszabb ideig nemhetegség gátolta munkájában. Egészségi állapota miatt 1936 őszén alápincézetlen műtermét el kellett cserélnie a Kálmán utcában az V. emeleten lévő műteremmel. Így le kellett mondania a nagyobbméretű munkákról.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

9 l.

16.

Goldman György (1904-1944)

1935-36 körül műtermében hemencét állított fel, hogy kisplontikáit, portréit házilag egethesse.
E korszakban ~~be~~ fejezte be Édesapám és Édesanyám c. műnét.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

G. l.

Goldman György (1904-1944)

1942-ben letartóztatták.

1935-36-ban a Könyöklő munkás nabadtéri alkotóná fejlesztésével volt elfoglalva. Anyagi gondok miatt nem valósíthatta meg.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

8-9. l.

14.

Goldman György (1904-1944)

E művén-sejt közeműködésével alakult meg a Szocialista Képzőművészek Csoportja.
A felszabadulás után Goldmannak csak néhány munkája szerepelhetett kiállításokon, szokait nétkordta a háború.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

7-8. l.

13.

Goldman György (1904-1944)

részt vett a kommunista pártnem illegális munkájában, fotómontázsokat, fényképkisplakátokat hérített ezzével. A műrén-sejt tagjai voltak: Bán Béla, Fenyő A. Endre, Goldman György, Major Máté, Sugár Andor, Vértes György, majd Nagy (Fekete) Béla, Hány Károly Kárló és Berda Ernő

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

7. l.

12.

Goldman György (1904-1944)

1933 tavaszán vált volt a kommunista párt megbízásából haladó értelmiségiekkel, főleg művészekkel tartott előadásokon. E simpatizáns művészi körből alakult ki néhány hónap múlva az első kommunista művészpártsejt. Goldman ettől kezdve tagja a pártnak.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

6-7. l.

11.

Goldman György (1904-1944)

az Ipoly utcában mintázta élet-nagyságú munkás nőhét. (egy munkanélküli pajtása volt a modell).
Egyre inkább felfigyel rá ekkor a művészetkritika.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

5-6. l.

10.

Goldman György (1904-1944)

1929 tavaszán kimaradt a főiskolá-
ról. Otthagyta egyszerűsi műtermét
is és nulei segítségével az Ipoly
utcában, egy fémgyűjtőtelepen bérelt
kis helyiségben saját műtermet
rendezett be.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp.
Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György.
Bp. 1955. 15 l., 8 t.

5.1.

9.

Goldman György (1904-1944)

Sihere alapján Kisfaludi Strobl 1928 tavaszán harakívta s az Epres-hertben műtermet kapott. Ezzel mintáste Ilona sokai parantlányt ábrázoló Női fejet, Korniss Dezső csemáját a Trauner barátja portréját, a Tanulmányfejet és Anna néni vázlatát.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

5. l.

8.

Goldman György (1904-1944)

Párizsban készítette önportréját. Ezzel a Grand Palais-ban rendezett nemzetközi kiállításon is szerepelt, ahol elismerésben részesült. Emlékét Amerikában is kiállították.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

S. l.

Goldman György (1904-1944)

1926 őszén bejelentette a főiskolán, hogy külföldi tanulmányútra megy 1 szülei támogatásával Párizsba utazott. A párizsi két év alatt faragta Tanulmányfejét (Párizsban maradt, nak szüleinek elidikált fényképről ismert).

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

4-5. l.

Góldman György (1904-1944)

a főiskolán általában jó eredményt ért el. Fiú-fej c. művével már 1926 márciusában szerepelt a KUT III. kiállításán.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

Gy. L.

Goldman György (1904-1944)

beállt egy épületdíszítő műhelybe, el akarta sajátítani a mesterségbeli dolgokat. Megtanulta a darabforma bézítését, az öntést és segédbizonyítványt is kapott. 1924-ben felvették a Kiprőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Strobl Zsigmond tanítványa lett.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

4-l

Goldman György (1904-1944) 4.

Vecsésen, 1904. dec. 21-én született.
A 4. reálisbola rajztanára néhányukat mintárni tanítgatta, ekkor jelentkezett szobrászi adottsága. 1923-ban érettségizett. Nyugdíjas MÁV felügyelő édesapja tisztviselőnek szánta, de ő szobrász akart lenni.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

4-l.

Goldman György (1904-1944)

28 éves volt, mikor a munkásmozgalomhoz csatlakozott. (1932 körül) Ekkor más tagja volt az UME-nek, majd a KUT-nak, több jelentős biállításon szerepelt, bráti kusok elismerően nyilatkoztak róla

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállitás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

3 - 4. l.

2

Goldman György (1904-1944)

Metekig bínosták, de nem vallott, így
életfogytiglani fegyházra ítélték és
foniszták. 1944 okt. 22-én a Margit
körúti katonai fogházból Kornáromba,
majd onnan Németországba Hur-
colták.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp.
Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György.
Bp. 1955. 15 l., 8 t.

3-l.

Goldman György (1904-1944)

1944 áprilisában halt meg. 1942 tavaszán fogták el Schönherz Zoltánnal, Rózsa Ferenccel és másokkal együtt fogták el, mint az illegális kommunista párt budapesti területi bizottságának tagjait.

Goldman György 1904-1944. Emlékkiállítás. Bp. Nemzeti Szalon, 1955. Kat. bev.: Vértes György. Bp. 1955. 15 l., 8 t.

3 l.

Goldmann György

A következő nemzedék Mészáros László, Goldmann György, Mikus Sándor, Borsos Miklós... szemégében fogtatta és kiszélesítette az újítást, megteremtette komuk realizmusát a szobrászatban.

Popány Ö. Gábor, A magyar Nemzeti Galéria (Vezető) ~~[illegible]~~ 41. l.
Budapest 1965

70

Goldman György

Emlétre

Heitler László: Balatoni tanulatok 1969.
Jelenkor, Pécs 1969. sept. 10.

Goldmann György

Emlitve

Oelmacher Anna: Kmetty János 80 éves
Magyar Nemzet, Br. 1969 dec. 23.

MDK

Goldmann György, nobrán

Szerepel.

–: Készül a „25 éves a szabad Magyarország" kiállítás 9.

Népszabadság, B. 1970. jan. 17.

Goldmann György, szobrász

MDK

Emlékére febr. 3-án
megemlékező estet tartanak
a Fének klubban.

—: Kulturális hírek

6.

Népszabadság, Bp. 1970. jan 31.

Goldman György

Goldman György. - Magyar Ifjúság 1966. ápr. 16.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284. l./ 253. l.

Goldmann György 2.

Életműve számban csekély, de egyéni hangú. Egyik magyar szobrász útját sem követte. A fasizmus áldozata lett.

Vénnek Lajos: Modern magyar műsorok, Lomia 1968 100. l.

Goldmann György

Vérbeli szobrásztehetség, de a mostoha körülmények miatt nem tudta kibontakoztatni tehetségét. Portréi sommázottak, fogékony emberlátásra mutatnak /Önarckép 1926, Korniss Dezső/. Munkásfigurái tervezett monumentális szobrok előképeinek tekinthetők /ülő munkás/.

Nemeth Lajos. Modern magyar ünnéret, Corvin 1968 100. l.

Goldmann György

Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1969 98. l.

Goldmann György

Emlétre

Sárvári Márta: Emlékkiállítás
Mérmil Szöllössy Ernőre alkotásaiból
Magyar Nemzet, Jó. 1969. nov. 1.

MDK

Goldman György, szobrász

A Fészek klub emlékműsort rendez és egy kamarakiállítással is megemlékezik Goldman Györgyről.

— : Goldman-emlékműsor 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. febr. 3.

MDK

Goldmann György, szobrász

Megemlítve a megemlékezésben.

– : Rekviem

M. 7.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 1.

Goldmann György

G. Fánossal, Fenyővel, Mészárossal és Major M.-aal belép az VI. ker.-i Ipoly utcai Szociáldemokrata Pártszervezetbe. Majd felkeresik Büchler Józsefet, a fötitkárt, aki hozzájárul a Szocialista Képzőművészek Csoportjának megalakításához.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 438.l

Goldmann György

Bánnal, Fenyővel, Goldmann Ferenccel, Majorral, Sugárral, Vértessel, Majorral, Hág K. Lászlóval és Fehérrel a Szoc. Képzőművészek Csoportjának sejtjét alakítják.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 438.l.

MDK

Goldmann György, orosz

Halálának 25. évfordulójára
emlékműsort rendeztek a
fészek klubban.

–: Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 4.

Goldman György

Heller László: Sibilla a XX. században

Művészet, 1983. március

Goldman György-emlékülés Vecsésen

A mártírhalált halt kommunista szobrászművész, *Goldman György* életére és munkásságára emlékeznek ma délután Vecsésen, a kiváló művész és munkásmozgalmi harcos születésének 80. évfordulója alkalmából. A szülőházánál elhelyezett emléktábla megkoszorúzása után emlékülésen elevenítik fel Goldman György tragikus hirtelenséggel megszakadt pályáját, a József Attila Művelődési Házban megnyíló kiállítás pedig a töredékes életmű jeles alkotásaiból nyújt válogatást. (MTI)

Népszabadság, 1984. XII. 18

Goldman György
Séta az új kombathely-zýstárban

Magyar Nemzet 1985. 11. 23.

Goldmann György
Kiállítás Szabadtéren

Magyar Nemzet 1985. 11. 21.

Goldman György
Ülő munkás 1934
bronz

Magyar Ifjúság,
1931. ápr. 3., 18. old.

Részt vesz a probána-
n, tervet egyeztet, irá-
halak kihelyezését. 1979
ere óta dolgozik a gaz-
.

ször nem tetszett a mun-
állítja. — Keltetéssel,
veléssel akartam foglal-
most már kezdem meg-
zt is. Határozottságra, vi-
gre van szükségem. A
ságok és a gesztor érde-
mindig esik egybe, csak
kel lehet egyensúlyt te-
Somogyban még van le-
a haltermelés növelésére,
hát tennivalóm.

és *Mihály Ferenc* tavaly
vettek részt egy országos
on, ahol a melléktermé-
znosítása és a takarmány-
odás javítása volt a cél.
tuk alapján, melyet már
ósítottak, a sertésgyomor
át használják fel takar-
nt. A kísérleti tavon a ta-
yozási költségeket együtö-
került csökkenteni. A pá-
k méltán kapott második

ényi András biológus 1977
gozik itt.

iplomámat Lengyelország-
ereztem. Feleségemet is ott
m meg. Itt szükség volt
hert a mikrobiológiai vizs-
az állategészségügy szem-
ból rendkívül fontosak.

— Kedves Barbara, hogy érzi magát Bikalon?

— Jól!... Munkám szép. Van lakásunk, másfél éves lányunk. És tennivalónk is bőven. A magyar nyelv nehéz... Még most is csak törve beszélem. Legnehezebben a fűszeres, nehéz konyhát viselem el...

Zámbó István igazgató több mint húsz éve dolgozik a gazdaságban. Nagyszerű eredmények születtek irányítása alatt.

— Csábították már magasabb beosztásba, mégis maradt. Miért?

— Nekem ez a gazdaság számtalan lehetőséget kínál, a munkában kiélhetem magam, s ad annyi örömöt, ami az élethez szükséges. Az új mindig vonzott, a természet átformálásáról nem tudtam letenni.

— Sikerült?

— Korábban nem volt erre gyümölcsös. Amikor elkezdtem foglalkozni vele, vitatták az elgondolás helyességét. Ma egy hektáron 160 mázsa kajszibarackot termelünk. Legtöbbet az országban! Komlónk sem volt, kitűnő komlót termelünk. Van halastavunk, nyúltelepünk, foglalkozunk kacsával, húsmarhával, sertéssel. Nem szeretnék nyugodtan élni, aludni. A feszültségekkel teli napokat kedvelem. Mindig is viharban éltem.

Goldman György, szobrászművész 1) Folytatás

Szombathelyen, a Savaria Múzeumban egyetlen terem-
ben mutatják be a szocialista szobrászatot. A kata-
lógus címoldalán két dátum szerepel: 1919–1945.
Az akkori fiatalok valami újfelé vágynak:
Vilt Tibor, Szabó Iván, Bokros Birman Dezső, Gold-
man György, Mészáros László, Ferenczy Béni, Mikus
Sándor és társaik.

Molnár Zsolt: A tett a legnagyobb vigasztalás.
Magyar Ifjúság, 1981. ápr. 3.

Goldmann testvérek
Emlékezés Dési Huber Istvánra

Magyar Nemzet 1984. III. 23.

Goldman

Resztvesz az Ernst Múzeum
Miállításán

Oelmacher Anna: Magyar művészet
1896 - 1945.

Magyar Nemzet, Bp. 1969. sep. 26. 12 l

MDK

Goldmann György, szobrász.

Szerepel.

Székely András: A Szocialista képzőművészek
Csoportjának kiállítása 7

NÉPSZABADSÁG, 1 Bp. 1969 m. á. ro. 14.

Goldmann György szobrász

Ülő munkás c. műve (ezt)

szerepel a „Derkovits és a szoc.

művészet" c. kiállításon a

székesfehérvár. Csók galériában

M. Kiss Pál: Harai kiállítások

Látóhatár 1969 II. n. 159 old.

Goldmann György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JAN 31

NÉPSZABADSÁG
Budapest

KULTURÁLIS HÍREK

KIRGIZ FILMKÜLDÖTTSÉG érkezett hazánkba; a négytagú delegáció tíznapos magyarországi tartózkodása idején bemutatja a kirgiz filmstúdió legújabb dokumentumalkotásait, és megbeszélést folytat a magyar filmesekkel.

NÉMETH LÁSZLÓ Az írás ördöge című drámájának bemutatója február 7-én lesz a szegedi Nemzeti Színházban.

NEMZETKÖZI KÖNYVVÁSÁR nyílt meg csütörtökön Kairóban; 40 ország 750 könyvkiadója mutatkozott be, közöttük magyar kiadók is.

A PARK IRODALMI PRESZSZÓBAN, a Kosztolányi Dezső téren február 3-án négy költő estjét rendezik meg. Gutai Magda, Héra Zoltán, Keresztes Ágnes és Tóth Bálint verseit Gordon Zsuzsa és Fodor Tamás adja elő.

LENGYELORSZÁG MAGYAR SZEMMEL címmel fotókiállítás nyílt meg pénteken a Lengyel Népköztársaság fönnállásának negyedszázados évfordulója alkalmából a Lengyel Kultúra helyiségeiben.

GOLDMANN GYÖRGY szobrászművész halálának 25. évfordulója tiszteletére február 3-án emlékműsort rendeznek a Fészek Klubban.

gyar néphadseregnek. Ezt követően a magyar vezérkari főnök

Ilku Pál Koma

Ilku Pál művelődésügyi miniszter, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja pénteken *Komárom megyébe* látogatott. A megyei pártbizottságon *Mokri Pál* megyei titkár, *Kroszner László*, a megyei tanács vb-elnöke és *Horváth István*, a pártbizottság osztályvezetője fogadta, s tájékoztatta a megye politikai, gazdasági, társadalmi életéről. Ezután a me-

Befejeződött a sz a nemzetközi tudo

Pénteken Moszkvában, a KGST palotájában megtartotta plenáris záróülését a szocialista világrend

Goldman György

Magyar Nemzet
1985. III. 1.

Szép magyar könyv — 1984

Csütörtökön délután a Franklin Nyomda dísztermében hirdették ki a 32. Szép magyar könyv verseny eredményét. Az 1984-es esztendő könyvtermésből a könyvkiadók 247 kiadványt neveztek be a versenyre, a főzsüri elé 127 könyv került, s a bíráló testület 22 díjat és 59 elismerő oklevelet ítélt oda.

A politikai könyvek kategóriájában a Kossuth Könyvkiadó *A magyar munkásmozgalom képeskönyve* című kiadványa részesült díjban, a tudományos könyvek között az Akadémiai Könyvkiadó két — *Zoltán* János írta — idegennyelvű egészségügyi atlasza, s a Zrínyi Katonai Könyvkiadó *Magyarország hadtörténete* című monográfiája részesült hasonló elismerésben. A a Műszaki Könyvkiadó *Vasúti lexikon*ját ítélte díjazásra méltónak; a tankönyvek között pedig a Tankönyvkiadó könyve — *Tompos* Erzsébet *A bizánci és az iszlám építészet* című munkája — kapott díjat.

Az ismeretterjesztő könyvek kategóriájában *A művészet története Magyarországon*, dr. *Tildy* Zoltán *Madárszárnyakon* és *Lovas* Béla *Mikroszkóp — mikrokozmosz* című köteteket — mindhárom a Gondolat Könyvkiadó gondozásában jelent meg — díjazták, s ugyanebben a kategóriában kapott elismerést a Helikon Könyvkiadó *A múlt születése* című sorozata.

A szépirodalmi és ifjúsági könyvek kategóriájában a *Vadalma, vadalma, magva de keserű*, a *Két magyar Anyegin* — mindkettőt az Európa Könyvkiadó adta ki —, a *Melyik a legjobb csók?* című Csokonai Vitéz Mihály versgyűjtemény, a Helikon Kiadó gondozásában és Veres Péter *Olvasónaplója*, a Szépirodalmi Könyvkiadó gondozásában kapott díjat.

A gyermekkönyvek kategóriájában a Móra Kiadó három kötetét díjazták: Andrew *Lang Maflázia, Tandori* Dezső *Medvék minden mennyiségben* és *Az eltáncolt papucsok* című könyveket. A művészeti könyvek között díjban részesült a Corvina Könyvkiadó *Tatlin* és *Goldman György* kötete, valamint a Képzőművészeti Kiadónál megjelent *Vajda* László *Flora Photographica Carpato—Pannonica* című kötet. A bibliofil kategóriában a Helikon könyvkiadó *Jordánszky kódexe*, Jannisz *Ritszosz Kis szvit piros dúrban* és Malonyay Dezső *A magyar nép művészete* című könyve kapott díjat.

A könyvillusztrátorok versenyében *Rác-Molnár* Sándor, *Rékasy* Csaba, *Keresztes* Dóra, *Gaál* Éva és *Tettamanti* Béla részesült díjban, a könyvborítók tervezői közül *Köböl* Vera és *Faragó* István egy-egy munkáját emelték ki.

A Magyar Fotóművészek Szövetségének különdíjait *Fényer* Tamás, *Rácz* Endre, *Fejér* Gábor, dr. *Tildy* Zoltán és *Szebeni* András kapták. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tipográfusi díját pedig *Gábor* Péter nyerte el.

(—ányi)

nevezzük is), [illegible] mi törvény újfent szabályozza az oktatás és vizsgáztatás, az ellenőrzés és szemle, a minősítés (értendő ezen a kiemelten veszélyes gépek üzembe helyezés előtti alapos vizsgálata), a különféle (eddig nem szabályozott) kisvállalkozások munkavédelmi gyakorlatát, valamint megoldja az üzemi baleseti statisztikai rendszer reformját. Nem nehéz megjövendölni, hogy a minden bizonnyal szigorodó felügyelet sok borsot fog törni a vállalatvezetők orra alá, jóllehet a [illegible] ná válik a gazdasági együttműködésre, s előbb a munkaruháját adja el, majd a habarcsból a cementet, amint azt az Országos Munkavédelmi Főfelügyelőségen valaki találóan megjegyezte. Éppen ezért valamilyen módon a munkás védelmét illene már „becsempészni" az érdekeltségi rendszerbe, amely a baseseteket gyártó vállalatokat [illegible]

A Laoszi Orszá küldöttségén

A Hazafias Népfront Országos Tanácsának meghívására február 24-től 28-ig Boulang *Boulapha*, első elnökhelyettes vezetésével hazánkban tartóz-

Goldman György

Theisler György albumja

Fényképeiről mély tűzű, fürkésző tekintetű, ősz hajú, fiatalos mosolyú, középkorú férfi néz ránk. Arca sokatmondóan vall sorsáról, feladatvállalásáról és elhivatottságáról is. „Mozgalom és művészet együtt ad teljes életet." Ez volt Goldman György magafogalmazta ars poetikája.

A recenzensnek mindig a legkülönb könyvekkel van a legnehezebb dolga, s ha a könyv régi mulasztás pótlása, még inkább. Mert mit tehet? Dicsér — de lehet-e hitelük a szuperlatívuszoknak? Hibákra, hiányosságokra vadászik — s nincs-e minden könyvnek valamiféle hiányossága (a művészeti könyvek kényszerűen rövidre szabott bevezetőjében ez majdhogynem szükségszerű —, akkor viszont igazságtalan). Voltaképpen a tartalmi kivonatolás s ezzel együtt a figyelem fölkeltése tetszik legcélravezetőbbnek. Ám ez a kritikát fokozza le iskolás ismertetéssé.

Így vagyok a számomra eleddig ismeretlen fiatal szerző: *Theisler* György *Goldman György*-ről szóló szép kötetének bemutatásával. Kezdjem a kiadó dicséretével? Öröm kézbe venni ezt a jól megformált, szépen szedett és tipografált albumot, nézegetni a remek (jó papíron, nálunk szokatlanul: *feketével* — és nem szürkén... — nyomott) képeket, amelyek a nagy szobrász nem egy alkotását több aspektusból is megmutatják, így szinte körüljárhatóvá teszik (noha Goldman művészetének egyik sajátossága legtöbb művének frontális jellege). Aztán: a végén az összes (hozzáférhető) mű kis alakú bemutatása. Szokatlan módszer ez nálunk, de majd más kiadványoknál is okvetlenül követendő! Ennyit a könyv formájáról.

Ami a bevezető tanulmányt illeti: arra a fönti első bekezdés vonatkozik. Minden benne van, ami lényeges és sikerrel találja meg Goldman sajátosan kettős, ám korántsem tudathasadásos életművének arányait: nem hallgat a mártíriumra vezető pártmunka hőséről, de elsősorban a művészről szól, hiszen ez, ami sajátos, ez, ami megmaradt, a halhatatlanság kézzelfogható, tapintható, érzékelhető dokumentuma. Mert a pártmunkás halhatatlansága is ott van mindennapjainkban, csakhogy ez nem *műalkotás*; noha szintén életmű, élet és mű — még a halálon túl is, és épp most, mikor Goldman nyolcvanéves volna, s halálának negyvenedik évfordulója egybeesik Budapest felszabadulásának ünnepével: erről sem szabad hallgatni.

Ám amire a szerző is rámutat: a politikus Goldman nagyságának megkerülhetetlen volta azzal a paradox következménnyel jár, hogy olykor megfeledkezünk a szobrászról, vagy ami még rosszabb: úgy érezzük, hogy e politikusság növelte meg a művészt. Hanem a féligazságban is van valami: Goldman következetes realizmusa és pártossága kétségkívül hozzájárult művészi nagyságához, ámde az alkotói életmű önmagában is megállna — éppúgy, mint a konkrét politikai munkától (betegsége miatt) kényszerűen visszavonult és nem mártírrá lett, „csak" mint százezernyi akkori magyar kisember: a „közönségesnek" számító tüdővészben elpusztult Dési Huber Istváné. Róla is meg kell emlékeznünk Goldman életműve kapcsán, mert mindhalálig jó, mi több: elvtársi viszonyban voltak, míg Dési Hubert nemcsak betegsége, hanem eszmei-esztétikai nézeteik különbsége is eltávolította a Szocialista Képzőművészek Csoportjától, amelynek pedig kezdeményezője volt s melyben Goldman lépett a helyére, hogy a pártmunkában onnan is tovább emelkedve, mind fontosabb, országos jelentőségű illegális tevékenységet folytasson. Ez nem zárja ki, hogy ma már úgy lássuk: összetettebb, dialektikusabb esztétikai nézeteiben Dési Hubernak volt igaza, épp ellentétben azzal, amit Vértes György nevezetes (az 1961—62-es *Kortárs*ban részben közreadott) Goldman-könyvében állít.

Goldman és elvtársai: Major Máté, Vértes, Berda Ernő, Fenyő A. Endre, Háy Károly, Mészáros, Sugár, Erdős László (utóbbinak is most jelent meg az emlékezése, amelyben szintén találkozhatunk Goldman rokonszenves személyiségével) vitatkoztak tehát Dési Huberral, ám Goldman, eltérő nézetei ellenére, a Dési Huber-féle árnyaltabb szocialista esztétika gyakorlatát folytatta — és ez lett halhatatlanságának záloga.

Ezzel a megállapítással már vissza is tértünk az elvi-eszmei és politikai-történelmi síkról a művészethez. Mert Goldman elválaszthatatlan emberi-társadalmi (politikai) és művészi egyéniségében a páratlan formateremtő tehetség szuverén biztonsággal oldotta meg mindazokat a problémákat, amikkel művészeink (sőt: művészetünk) jó része máig keservesen küszködik: hagyomány és társadalmiság, személyes önkifejezés és közérthetőség, szuggesztivitás és magasrendű, korszerű kifejezésmód problématömkelegét.

Hiába volt Kisfaludi Stróbl tanítványa, annak hatását csak egyetlen szobra mutatja, viszont az is jellemző, hogy a felszabadulás utáni művészetpolitika évekig középszerű mesterét, és nem Goldmant fogadta el irányt adó szobrásznak. Goldman tudta volna mindazt, amit más modernek, mint például a budakeszi szanatóriumban Dési Huberral együtt betegeskedő festő, Bálint Endre (akinek épp most látható nagy életműkiállítása a Műcsarnokban, mintegy a *másik* út jelzéseként) — mégis Egyiptom szobrászata hatott rá leginkább, fölfrissítve egy kis Despiau-s franciasággal. De ott munkál művében az expresszionizmus (nála fojtott — vagy fegyelmezett? —) szenvedélyessége, s a Bauhaus egész konstruktivizmusának minden e századi műalkotásba beépíthető megannyi eredménye is (akárcsak Barcsaynál).

Mindez forma, eszköz ahhoz, amit mondani akar: az új szocialista ember képének megformálása. És nemcsak a főműről szólok, az ötven éve készült *Ülő munkás*ról, hanem a birkózó sporttársát elénk állító monumentális *Munkás*ról, a reménytelijesen érdeklődő *Munkásfiú*ról, meg szépséges női figuráiról, akár a „tetszetősnek" és „eladhatónak" szánt *Fésülködő*ről is — ezek derűs, szép és erőteljes embersége: a lelkiekben gazdag, felszabadult munkás személyiség (nem utópisztikus!) mintapéldái. Megint csak a fordulat éve utáni *visszaesést* érzékelhetjük, ha Beck András Goldman hatására készített *Olvasó munkás*ának naturalisztikus jellegét összevetjük Goldman *Ülő munkás*ával (pedig Beck műve még az ötvenes évek legjobbjai közé tartozik!). Vagy fölfigyeltünk-e arra, hogy Bagi Ilona épp negyven éve elpusztított *síremléke* évekkel Muhinának, majd a párizsi világkiállításon bemutatott *Munkás és kolhozparasztasszonya* előtt: ugyanazzal a kalapácsot égnek emelő munkásnő-munkásifjú szimbólummal él, hallatlan feszültségű műkőtömbjében?

Végezetül: az ellenpélda, a *Horthy-rendőr* figurája. Nincs még egy műalkotás, amely ennyire egy alakba és pillanatba sűrítve mutatná meg a két háború közötti osztálytársadalom lényegét: a hatalom szerkezetét, eszközrendszerét, ráadásul nemcsak fenyegető, hanem szükségképpen letűnésre ítélt, tehát nevetséges voltában! Ez a „hülve zsaru" — ahogy maga Goldman emlegette — a népből jött osztályáruló, aki mit sem tud önnön eltévelyedéséről, hiszen számára a kopó léttel *emelkedés* adatott; buta is, erőszakos is — lefelé, szolgai is — urai felé, és megtalálta a számítását, hisz' kövérre hízott, minek következtében nem lehet igazán szívós és erős, de azért fenyegető, mert fegyvere van. Micsoda összefüggések — és micsoda hit: nem: bizonyosság, hogy ez az otromba figura már jelenében a múlté... Íme, a típusalkotás — mi több: művészi lényeglátás csodája. Amire csak nagy művész képes. *(Corvina)*

Kristó Nagy István

gomboltam a köpenyem és a lovagkeresztem megtette a hatását. Gyanakodva bár, de emberibb hangra váltottak és befuvarozták a társaságot az Ipar utcába, a Gestapo-központba. Tudtam, most a legjobb taktika a felháborodás, a határozottság lehet. Fenyegetőztem, szitkozódtam, a rangomhoz, a kitüntetésemhez méltatlan bánásmód miatt. Itt sem tudtak mit kezdeni velünk. Ismét autóba ültettek és átszállítottak a Sion-zárdába, ahol a magyar elhárítás vezérkara működött. Társaimat leültették a folyosón, engem pedig beléptek egy terembe, ban a nyilasok már állandóan szemmel tartották a laktanyát, sőt Hain Péterék is kiszálltak nyomozásra. Elsősorban nem engem, hanem a zászlóaljparancsnokot, Gidófalvy Lajost keresték, akinek a fejére vérdíjat tűztek ki.

Amikor legközelebb Gidóval személyesen találkoztunk, alaposan összeszólalkoztunk. Azt állította, hogy elhamarkodott akcióimmal komoly veszélyt hoztam az egész laktanyára, ahol több száz menekült, zsúfolódott össze. *Most negyven év távlatából jobban megértem aggódását.* Ő az embermentést tartotta a legfontosabb célnak és ezért idejében *megértett*
gok és mire számí
het, dacból, gyűl
keményen edzetten
jövőnek. Vívtam,
bokszoltam. Ettől a
kezdve nem akarta
sul venni, hogy
előzhet sem a futá
tanulásban. Soha
tem tisztességtele
kel, és *tudatosan*
gazságot el nem
könyöklők, az
hosszú távon azo
előztek. Végül a f
delmi iskolában
tem. Itt már a h
rültem. Egyidejűle

A GARZON BÚTORGYÁR
új elemes bútora a
barba
Előjegyeztethető 1984. XII. 15-től
a DOMUS áruházakban, a tatabányai,
dunaújvárosi, nyíregyházi bútorboltokban
Továbbá az Egyesülés mintaboltban,
a 8. sz. Elemes bútorboltban, a Centrum Csepel
Áruházban és a gyár Márkaboltjában
GARZON BÚTORGYÁR
8002 Székesfehérvár, Bakony utca 4.

ciójáról nincs hivatalos okirat. Másfél évig ablakot tisztít, és gombát gyűjt az erdőben. Négy gyermekének egy vekni kenyeret visz húsvétra ajándékba. Ismét kiemelik, vállalati igazgató lesz. De egy év múlva feddhetetlenségi okiratot kérnek tőle. Távozik. Ismét gombát szed. Majd művezető, egy vegyesipari vállalatnál. Negyvenöt éves, amikor kézhez veszi a Testnevelési Főiskola diplomáját. Elhagyja szülővárosát. A Soproni Textiles, az Ajkai Bányász, majd a győri Rába-ETO edzője.

Ma nyugdíjas, kitüntetése nincsen.

László Ágnes

TG 24 GRILLS
Húsételekhez
G 2010 FSB GR
Húsételek
FAGYLALTGÉ
MERÜLŐMIXE
AKA EL
ELECTRICA SPECIAL
BP. VII., RÁKÓCZI út 30.

Goldmann György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP
Budapest

1969 NOV 1

let kora délután 13, este 21 órakor 10 fok körül lesz.

1021

GOLDMANN GYÖRGY

A mártírhalált halt Goldmann György szobrászművész nevét vette fel a nemrégiben alakult Pest megyei Amatőr Filmstúdió. A ctáb célja, hogy filmszalagra rögzítse a megye politikai, gazdasági és kulturális eseményeit.

dömpinget.

Férfi válogatottunk már a hét eleje óta Skandináviában túrázik. Az északi mérkőzéssorozat fő célja:

Goldmann György

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 NOV 21

MAGYAR NEMZET

Budapest

Goldmann György, a Vecsésen született és mártírhalált halt szobrászművész nevét vette fel a nemrégiben alakult Pest megyei amatőr filmstúdió. „

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PESTMEGYEI HÍRLAP
Budapest

Goldman György

1969 NOV 02

1021

PEST MEGYEI Hí

Goldman György amatőr filmstúdió

In memoriam és portré Falu Tamásról

A *Vecsésen* született és mártírhalált halt *Goldman György* szobrászművész nevét vette fel a nemrégen alakult Pest megyei amatőr filmstúdió.

A stáb célja, hogy filmszalagra rögzítse a megye politikai, gazdasági és kulturális eseményeit, amelyeket azután bemutatnak a megye mozijaiban, majd filmtárban őrzik meg az utókor számára.

A stúdió eddig két filmet forgatott. *In memoriam* címmel a Tanácsköztársaság 50. évfordulóján rendezett ünnepségeket vették filmre és az *Ocsán* élő *Falu Tamás* költőről készítettek portréfilmet.

A megye jelentősebb eseményeiről készült képsorokat januárban mutatják be először a mozikban. Következő kisfilmjüket az *1. sz. AKÖV* munkájáról forgatják majd.

...rlap

Új forgalmi csomópont:

Eörs vezér tér

Döntött a fővárosi tanács közlekedési főigazgatósága az Eörs vezér téri forgalmi csomópont közlekedésének kialakításáról és az Eörs vezér térhez vezető útvonalakon megtartották a hatósági bejárást, illetve kijelölték az autóbuszok megállóhelyeit. A metró

másа az Eörs vezér téren, a másik a Békés Imre útnál lesz. Az új autóbuszjárat megindulása után utasszámlálás végeznek, s ennek eredményétől függően, ha szükséges, változtatnak a 31/Y jelzésű autóbusznak az Eörs vezér tér – Kerepesi út — XVI. ker. Thököly út — Batthyány utca — Rákosi út — Mátyás király útja — Békés Imre útvonalán haladó ideiglenes irányán.

A Rákoskereszturról a 61/Y és a 62/Y jelzésű autóbuszokkal biztosítják majd a közlekedést az Eörs vezér tér felé. Ugyanakkor a Rákoskert, Rákoscsaba, Rákoskeresztur és Zalka Máté tér között közlekedő 61-es és 62-es autóbuszjáratokat változatlanul meghagyják.

A 44-es, 45-ös és 46-os autóbuszok Wesselényi utcai és a 67-es autóbusz keleti pályaudvari végállomását az Eörs vezér térre helyezik, s itt csatlakoznak majd a metróhoz.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1970 FEB -31

ESTI HIRLAP
Budapest

MA DÉLUTÁN

1021

Goldman-emlékműsor

Goldman György szobrászművész halálának 25. évfordulója alkalmából ma délután emlékműsort rendez a *Fészek* Művész Klub. A művészről *Vértes György* emlékezik meg, majd bemutatják *Jancsó Miklós* „Halhatatlanság" című filmjét. Az est részvevői a *Goldman György* szobraiból rendezett kamarakiállítást is megtekinthetik.

szervezete és tran
nyegesen átalakult. Céltudatos tudománypolitika révén a kutatóhelyek széles hálózata alakult ki, a kutatómunkának jelentős szellemi és anyagi-technikai bázisa jött létre. Az összehasonlító statisztika adatai szerint a hasonló fejlettségű országokkal egyvonalban vagyunk, s

nem egy tudományágban

Goldman György

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1988 FEB 10

TÜKÖR

Budapest

1021

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB GOLDMAN GYÖRGY-EMLÉKMŰSOR

A modern magyar szobrászat nagy alakjának, Goldman György emlékének áldozott a Művészklub halála negyedszázados fordulóján. Az emlékműsort a művész barátja és életrajzírója Vértes György vezette be. Levetítették Jancsó „Halhatatlanság" című filmjét, és kamarakiállítás nyílt Goldman György szobraiból. Képünkün egyik ismert szobra: a „Rendőr" látható.

ismert terméketlen erőf
edmény felmutatására,

ucscsapatban ma több
siasság és mindenekelő
ában . . . Ez a csapat,
rad Ahlers legutóbb m
nfentesek számára elk
ancellári hivatal vezetője

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TUKÖR

1959 MÁR 25

Goldmann

FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ SZOCIALISTA KÉPZŐMŰVÉSZEK CSOPORTJA EMLÉKKIÁLLÍTÁS

1934-től 1944-ig, az illegális kommunista párt irányításával működött, különböző elnevezés alatt, a szocialista képzőművészek csoportja. A Vasas székházban 1942-ben rendezett kiállításukat a Horthy-rendőrség betiltotta; olyan erővel tiltakoztak a kiállított művek a háború és a fasizmus ellen. Ezek a képek, gondos válogatásban most ismét a közönség elé kerültek. A kiállítás legjelentősebb darabjai Derkovits, Goldmann, Kondor György képei.

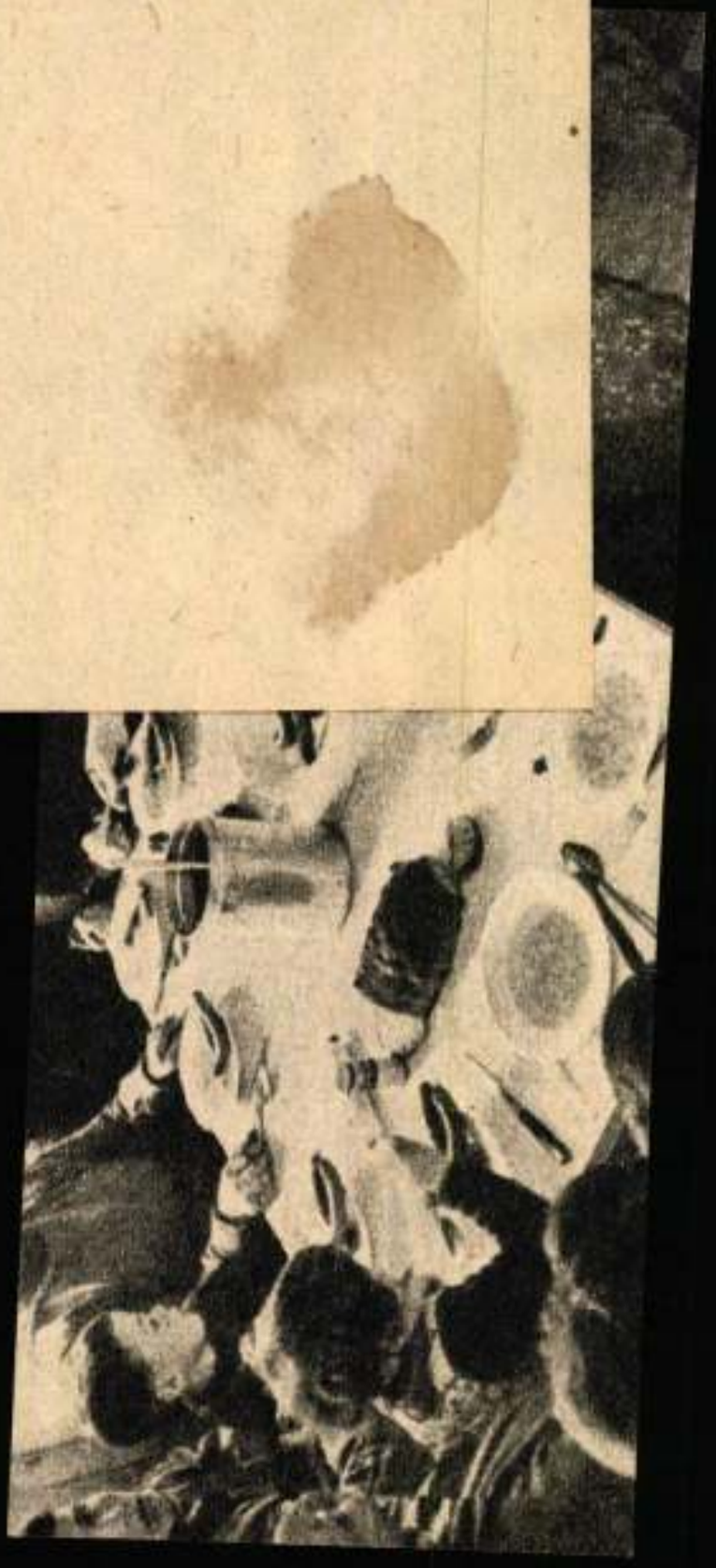

1021 Goldman György

Segítsenek a nézők!

A Tv jelenti legutóbbi műsorában szó volt a tragikus sorsú *Goldman György* szobrászművészről, akiről Zsigmondi Boris rendező rövidesen filmet készít. A dokumentumfilm alkotóinak legnagyobb gondja, hogy Goldman sok műve — szobra, kisplasztikája, rajza — eltűnt, elkallódott a háború alatt és sajnos a felszabadulás után is. Mivel életműve az egész magyar képzőművészet számára nagyértékű, nemcsak a film alkotógárdája, hanem a Nemzeti Galéria is örömmel fogadná, ha a művész egykori barátai, börtöntársai — akik a róluk készült rajzokat és egyéb műveit kegyelettel megőrizték — most jelentkeznének, s a forgatás idejére kölcsönöznék a birtokukban levő alkotásokat. Ezért közöljük ezúton is a kallódó művek listáját:

Édesanyja portréja, mely 1933-ban készült, és a felszabadulás után veszett nyoma.

Az *Erdős Magdáról* készült fél-alak akkor tűnt el, amikor Erdős Miksa csurgói postafőfelügyelő özvegyét 1944-ben elhurcolták.

A húszas évek végén készült portré *Birman Lili* fiatal zongoraművésznőről.

„A kubikos." Elveszett a Vasas Székházban 1942-ben rendezett *„Szabadság és nép"* kiállítás után.

A *Marx-domborművet* 1940-ben Pesterzsébeten látták utoljára.

Két plakett is szerepel az eltűnt művek listáján. Az egyik *Lenint* ábrázolja, a másik egy gödi úszóverseny első díjaként készült, a *Vörös Sportnapra*, 1934-ben.

Barti István szénhordómunkás volt Goldman egyik modellje. Úgy tudjuk, a róla készült művet a családnak ajándékozta a művész.

Szalmás Piroskának — a róla elnevezett kórus vezetőjének — maszkja szintén kallódik.

Goldman egyik legfontosabb műve, a *Kalapácsos munkás* szobra nyomtalanul eltűnt. Akik műtermében látták, így írták le: körülbelül 45—50 centiméter magas, félmeztelen figura, jobb kezében kalapácsot markol. Rajzvázlatot is készített ehhez a művész, amelyet szintén nem ismerünk.

1940—42 között készült számos rajza bizonyosan megérte a felszabadulást. Feltehetően Goldman György mozgalmi barátai őrzik ezeket.

Ezenkívül az egykori Andrássy-laktanyában, a Margit körúti fegyházban, a szegedi Csillagbörtönben néhány jóindulatú börtönőr segítsége révén — ceruzacsonkokat juttattak titokban a művészhez — az őrökről, illetőleg azok hozzátartozóiról és a börtönök tisztjeiről készült rajzok. Ha ezek közül csak néhány darab előkerülne, nagy segítséget jelentene a művész életének ábrázolásához.

Kérjük mindazokat, akikkel Goldman György együtt volt a különböző börtönökben, és akikkel eddig a film alkotóinak *(Zsigmondi* Borisnak, *Selymes* Juditnak és *Tölgyesi* Jánosnak) nem sikerült kapcsolatot találniuk, hogy ha birtokukban van ilyen rajz, jelentkezzenek *szerkesztőségünkben*, vagy *A Tv jelenti* szerkesztőségénél. Egyúttal kérjük mindazon olvasónk segítségét, aki bármit tud a felsorolt művek hollétéről, vagy ezzel kapcsolatosan bármilyen információval hozzájárulhat e nagyértékű alkotások felkutatásához. *Előre is köszönjük!*

m. t.

Férfi utas — Domahidy László, Kalauznő — Vetró Margit, Vonatvezető — Varga András
Utasok: a Magyar Rádió kamarakórusa (Sapszon Ferenc vezetésével), kísérő Kozák Gábor József népi zenekara. Rendező: László Endre (Ism.)

9.14: Doráti Antal felvételeiből — világhírű szólistákkal

1. Mendelssohn: e-moll hegedűverseny (Henryk Szeryng és a Londoni szimf. zkr), 2. Liszt: Esz-dúr zongoraverseny (Artur Rubinstein és a Dallasi szimf. zkr)

10.00: Hírek. Időjárás

10.05: ÉLETEM, TALÁLKOZÁSAIM
A mikrofon előtt: Szigeti József
XII. rész. Bónis Ferenc műsora
(XIII. rész: kedd K. 18.28)

Petőfi

6.20: Torna

6.30—8.05: Azonos a Kossuth-műsorral

8.05: Manon
Részletek Massenet operájából
Közreműködik: Claudine Collart, Jacqueline Cauchard, Janine Micheau, Agnes Disney, Jean Christophe Benoit, Libero de Luca, Roger Bourdin, Julien Giovanetti, Guy Godin, a Párizsi Opera Comique ének- és zenekara, vezényel Albert Wolff

9.00: Külpolitikai figyelő (Ism.)

9.15: Ifj. Magyari Imre népi zenekara játszik, Makkay Klára és Bolla Tibor énekel

9.45: Válaszolunk hallgatóinknak

10.00: A ZENE HULLÁMHOSSZÁN
A Petőfi rádió délelőtti műsora
Közben 11.00—11.03: Hírek

11.30: Térzene a Halászbástyáról
A Magyar Néphadsereg zenei szakközépiskolájának fúvószenekara játszik, vezényel Hauk János
(hangfelvétel)

12.05: Zenekari muzsika
1. Bach: D-dúr szvit No. 3. (Bath Fesztivál zkr, vez. Yehudi Menuhin), 2. Beethoven: c-moll zongoraverseny (Wilhelm Backhaus és a Bécsi filh. zkr. vez. Hans Schmidt—Isserstedt)

Urh

16.00: Hírek. Időjárás

16.05: Részletek az 1968. évi Varsói Jazzfesztivál műsorából
Gonda János beszámolója. III. rész

16.45: Ötórai tea
1. Tolcsvay—Balázs: A Hold és a lány (Tolcsvay trió), 2. Bracardi—Bardotti: Csók, csók, csók (Wilma Goich),

13.58: KÓRUSPÓDIUM
A szegedi Tömörkény István gimnázium énekkara énekel,
vezényel Mihálka György, zongorán kísér: Deák Tibor

14.10: ÜNNEPI KÖNYVHÉT 1969.
Sírkő-kert
Mándy Iván novellája Egyérintő válogatott kötetéből
Felolvassa: Mádi Szabó Gábor

14.25: ÚJ ZENEI ÚJSÁG

15.00: Hírek. Időjárás

15.05: Hétvégi külpolitikai figyelő

15.20: CSAK FIATALOKNAK!
Komjáthy György tánczenemúsora

16.05: Dél Keresztje alatt
Berek Katalin műsora
Rendező: Vadász Ilona

Zenei r…
Re…

…myű

Petress I… Sándor
műsora

22.00: Hírek. Id…

13.00: Hírek. Időjárás

14.30: Boros Lajos népi zenekara játszik, Jákó Vera és Ambrus Mihály énekel

Rádió- és TV újság
Magyar Hírlapkiadó Vállalat
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1021

Emlék-képek egy szoborról

Munkás-szobra Vecsésen, születési helyén áll

A Nemzeti Galériában ismét találkoztam vele. Vörös agyagkezeit néztem, mint oly sokszor, hosszú évekkel ezelőtt. A combjain pihentette őket. Pedig azok a kezek nem is pihentek. Ökölbe szorítva feszültek a testhez, mintha a Munkás arra készülne, hogy a következő pillanatban felemelje és lecsapjon velük. A test is csak látszólag volt nyugalmi helyzetben. Az anyagot emberi akarat tartotta össze, nehogy a benne feszülő elemi erő, az elektromos feszültség szétvethesse.

Így őriztem emlékezetemben Goldmann György munkás-szobrát, immár 1942 tavasza óta. Szakértők szerint Gyuszi — mi csak így neveztük — ennél jobb és szebb szobrokat is alkotott. Nekem mégis ez a legkedvesebb, hiszen a második világháború első éveiben nap, mint nap találkoztam vele. Két ablak között állt a falnál, a szociáldemokrata párt hatodik kerületi szervezetének előadótermében. Sokszor éreztem úgy — hiába, mi nők, ilyen szubjektív lények vagyunk — ez a szobor is részese a körülötte folyó eseményeknek, politikai harcainknak. Alkotójával, a mindig mosolygó szobrászművésszel is abban a teremben találkoztam először. A szobor tanúja volt annak is, hogyan alakult barátságunk, amelyet az azonos politikai meggyőződés hatott át és mélyített el.

A Kálmán utcai műteremben gyakran jöttünk össze Gyusziná. Mi hatodik kerületi kommunisták itt tartottuk titkos megbeszéléseinket. Gyuszi beszéd közben is gyakran dolgozott s ezáltal igen különös élményben volt részem. Miközben mi együttesen tervezgettük, hogyan s milyen módszerekkel, milyen konkrét akciókkal szolgálhatjuk a párt céljait a magunk területén, az ő kezei alatt formálódott a képlékeny anyag: szemünk láttára lett a holt masszából emberi szellemet, szépséget, örömet vagy éppen fájdalmat sugárzó művészi alkotás. Így formálta azokat a fiatalokat is, akik mindig körülvették és sugárzó szelleme hatotta át a fiataloknak azt a körét is, amelynek politikai tevékenységét ő irányította.

Két látszólag ellentétes jellemvonás: a politikai vezetőé és a művészé ötvöződött benne nagyszerű egységgé. Sokszor figyelmeztették barátai, hogy a politikai munka szétforgácsolja tehetségét s hogy ő az emberi haladás és a humanizmus ügyét művészetével szolgálhatja legjobban. Nem értett ezzel egyet. Nemcsak művészetével, hanem egész emberi mivoltával is szolgálni akart. Szolgálni azoknak, akik az emberiség jövőjének letéteményesei, akik a Horthy-fasizmus félfeudális, sötét rendszerében harcolni mernek a nemzet becsületéért, függetlenségéért, a népért, a háború ellen. Tudta, hogy ha nem meggyőződése szerint él, művészetében sem lesz képes igazi emberit adni.

S így élt! 1942 tavaszán kibontakozott a magyar függetlenségi mozgalom. Az ország urai ezért elhatározták: leszámolnak a kommunistákkal, a haladó erőkkel. A tömeges letartóztatások elől sokan elmenekültek otthonukból, feleségével együtt Goldmann György is bujkálni kényszerült. Néhány hét után azonban felfedezték rejtekhelyét és elfogták. Összeroncsolták testét, kezeit, de nem tört meg. Sem meggyőződését, sem reményét nem vesztette el: a börtönben — amikor sebei begyógyultak — ismét alkotott. 1944 végén a börtönöket kiürítették, a politikai foglyokat Németországba deportálták. Ő is közöttük volt — sose tért vissza. Szobrai közül csak kevés maradt meg, közöttük az a munkásszobor, amely most Vecsésen áll.

Az egyszerű emberekre hagyta örökül művészetét — életét is értük adta oda.

Juranicsné, Döme Piroska

Egy iskolaigazgató síremléke (relief)

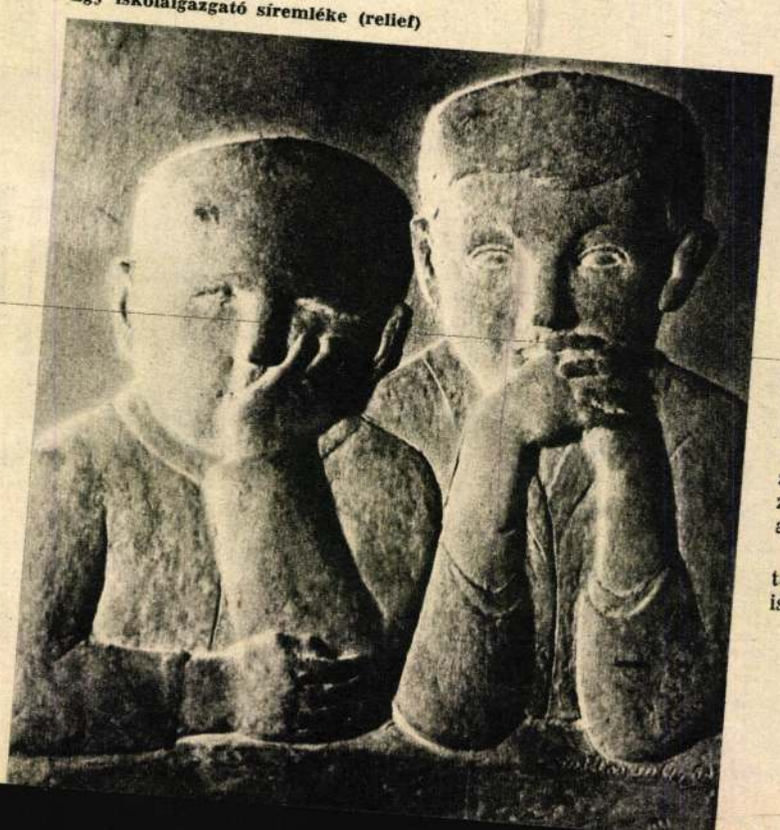

Goldmann Gy.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NŐK LAPJA

ORSZÁG

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Maddalena asszony a mandulás szatyrokkal

a május lenne Nerolában

nő tudja, mit jelent
erajánlás: „jót tesz a

k Maddalena asszony-
em, az idegen, és csak
tolmács segítségével
újságíróval ilyen köz-
nte volt. Hiszen talál-
al is, aki hasonló kér-
tért, vagy őszintének
tó válaszokat adott.
hogy tévednék, ami-
m: túl azon, hogy na-
asszony, közéleti em-
s. És mint ilyen, sok
élesebb látókörrel ren-
azok, akik csak szűk
nerik.
en megerősített kíséi-
k olasz falusi asszonyt
körénél fogva gyakran
ik. Amikor felkerekez-
ícsúzzunk, megint ha-
nyüzsögnek emlékeze-
ózott falusi asszonyok,
olvadnak fel, de ha
ik a beszélgetésnek,
rább, hiszen nemcsak
köznapi témáról van
bizalmas, asszonyi
kint vagyunk a ház
úton, de még mindig
most már Maddalena
ogy hány gyermekem
, meg milyen Magyar-

ne elmenni! — sóhajt.

sokba kerül. Talán,
olívaolaj szövetkezet,
k őket, ők meg ben-

em termelnek olíva-
kezetek, de sok min-
őt, almát, körtét . . .
vább, de Maddalena
megint perdül egyet,
aszra kiterített man-
y nylonzacskót töm
útravalóul.

Szemes Piroska

Goldmann György

4 1021

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának emlékkiállítása

a Fővárosi Művelődési Házban

Ritka ünnepet, nagyszerű jubileumot köszönt az a tárlat, amely a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége, a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa és a Magyar Nemzeti Galéria közös rendezésében nyílt meg a *Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulója tiszteletére* a Fővárosi Művelődési Házban művészetünk két világháború között dolgozott forradalmár köre, a *Szocialista Képzőművészek Csoportja* és a hozzájuk csatlakozott haladó szellemű festők, szobrászok és grafikusok munkáiból. Az utókor tiszteleg az elődök küzdelme, nagyszerű harcuk emléke előtt.

Mert igaz ugyan, hogy a Szocialista Képzőművészek Csoportja 15 esztendővel a Tanácsköztársaság után szerveződött meg, de harcukban és munkájukban igazi örökösei voltak a Tanácsköztársaság napjainak. Tőlük pedig a mai magyar képzőművészet legjobbjai vették át a forradalmi hagyományok őrzésének és eleven továbbvitelének szép kötelességét, folytatva mindazt, amiért a Tanácsköztársaság harcosai és a két világháború közötti évtizedek küzdelmének hősei dolgoztak.

Hagyományaink, gyökereink teljes ívét, világunk egészét sorakoztatja fel tehát szellemében ez az emlékkiállítás, kötelességeinkre ébresztve, mint minden igazi ünnep és őszinte ünneplés.

Az illegalitásban, a terror légkörében is élő és harcoló kommunista párt fiatal művésztagjai először a harmincas évek elején szerveződtek csoporttá, pártsejtté. Festők, építészek, írók, muzsikusok tömörültek egységbe benne — *Goldmann* György, a mártírhalált halt kitűnő szobrász, *Goldmann* János, *Major* Máté, *Sugár* Andor, *Fenyő* A. Endre, *Vértes* György és *Bán* Béla, valamint a később csatlakozó *Háy* Károly László, *Berda* Ernő és *Fekete* Béla —, hogy közös műtermet bérelve, műhelyt alapítva együtt csiszolják tudásukat, művészi kultúrájukat, fejlesszék ideológiai, esztétikai képzettségüket.

Ez a sejt volt a magja annak a csoportnak, amely 1934-ben alakult meg — vezetésükkel — a Magyarországi Szociáldemokrata Művészek Szervezete néven, magához vonzva egy sor tehetséges, haladó szellemű, kommunistává érő fiatal művészt. A csoport tagjai jól felhasználták a szociáldemokrata párt által lehetővé tett legalitás lehetőségeit és széles körű tevékenységet folytattak az adott keretekben. Közös kiállításokat rendeztek; 1934-ben és 35-ben grafikáikból, a következő évben pedig festményeikből, a Tamás Galériában, *Új realisták* néven.

Ezek az együttes bemutatók azonban csupán egy részét jelentették munkálkodásuknak. Kívülük két alkalommal vettek részt műveikkel a mozgalom által szervezett hűvösvölgyi juniálison, előadásokat, tárlatvezetéseket tartottak a munkásoknak és bekapcsolódtak az illegális munkába is: röplapokat terveztek és sokszorosítottak a kommunista párt és a Vörös Segély megbízásából, szerveztek és gyűjtöttek a lebukottaknak.

A harmincas évek végén a fasizálódó ország nyomasztó légkörében átmenetileg megszűnt a csoport szervezett együttműködése. De hamarosan újjáalakult megint — 1940 elején *Kania* István, *Kondor* György és *Nolipa* I. Pál megalapította a *Szocialista Képzőművészek Csoportját*, amelynek 1942-ben már 25 tagja volt, köztük olyanok, mint *Berda* Ernő, *Farkas* Aladár, *Goldmann* György, *Háy* Károly László, *Kondor* György, *Nolipa* I. Pál, *Oelmacher* Anna, *Ránki Roxi* József, *Schnitzler* János, *Sugár* Andor, *Szántó* Piroska és *Szőllősi* Endre.

És egyre több lett a feladat s egyre kíméletlenebb, erőszakosabb a terror. A csoport legnagyobb akciói a háborúellenes megmozdulásokhoz kapcsolódtak, így az 1942. március 15-i ünnepélyhez, amely a Petőfi-szobornál háborúellenes tömegdemonstrációvá nőtt. Utolsó nagy együttes vállalkozásuk a *Szabadság és Nép* című freskópályázat és kiállítás volt, amelyet a Vasas-székházban nyitottak meg, s amelyet három nap múlva a rendőrség tiltott be, a jobboldali sajtó dühödt és ostoba kórusának támadásaitól kísérve.

A Szocialista Képzőművészek Csoportja ezután végleg a rendőrségi akciók céltáblája lett. Tagjait letartóztatták, meghurcolták, börtönbe zárták. Sokan közülük életükkel fizettek eszméjükért, pótolhatatlan űrt hagyva halálukkal művészetünkben.

Ma is dolgozó harcostársaikra is emlékeztet ez az emlékkiállítás, és azokra, akik, értve az idők szavát, csatlakoztak küzdelmükhöz, s részt vetek — a többi között — az általuk szervezett és rendezett *Szabadság és Nép* című pályázaton és kiállításon. Műveik, amelyek ott sorakoznak a Fővárosi Művelődési Ház termeiben — köztük olyan alkotások, mint *Ámos* Imre két freskóterve, a *Háború és Béke; Berda* Ernő *No pasaran* sorozatának lapjai; *Bernáth* Aurél freskóterve; *Bokros Birman Dezső Aszfaltozó és Kubikus* című szobra, valamint *Független Magyarországért* című dombormüve; *Derkovits* Gyula és *Dési Huber* István nagyszerű kompozíciója; *Farkas* Aladár *Légitámadás, Spanyol anya* és *Fasizmus* című kompozíciója; *Fenyő* A. Endre három képe; *Gádor* István *Munkása; Goldmann* György szobrai; *Háy* Károly László képei és grafikái; *Kmetty* János lapja, a *Szentendrei emberek; Kondor* György *Önarcképe; Kurucz* D. István munkái; *Mészáros* László hat gyönyörű alkotása, *Nolipa* I. Pál képei és grafikái; *Oelmacher* Anna és *Ránki Roxi* József rajzai; *Sugár* Andor képei; *Szabó* Iván dombormüve; *Szántó* Piroska grafikái és *Szőllősi* Endre *Lesújt* című szobra — példáink lehetnek. Emlékeznünk kell rájuk; hozzájuk kell mérni magunkat, hogy mindig hűek lehessünk múltunkhoz, azokhoz a tettekhez, amiket ők folytattak, ahhoz a hithez és erőhöz, amit ők vettek át a Tanácsköztársaság harcosaitól, művészeitől — elődeiktől, elődeinktől.

Horváth György

MAGYAR NEMZET
1969 MÁR 15
Magyar Hírlető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

A negyedik ötéves ter

tárgyalt a megyei tanácse

Pénteken értekezletet tartottak a Parlamentben a fővárosi, a megyei és a megyei jogú városi tanácsok végrehajtó bizottsági elnökei. A tanácskozáson részt vett *Fehér* Lajos, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a kormány elnökhelyettese is.

Dr. *Papp* Lajos miniszterhelyettes megnyitója után *Párdi* Imre, az Országos Tervhivatal elnöke adott tájékoztatást a *negyedik ötéves terv kidolgozásával kapcsolatban.* Kiemelte, hogy az ötéves terv kidolgozásának folyamatában nagy jelentősége van a népgazdaság fejlesztésére vonatkozó elképzelések *nemzetközi egybehangolásának.* A középtávú terv szerepe és jelentősége a gazdaságirányítás új rendszerében lényegesen megnőtt, mert az új mechanizmusban mind nagyobb szerepet kapnak a közvetett gazdasági szabályozók, amelyek a vállalatok önállósága mellett hivatottak a tervszerűséget biztosítani. Sajátossága a jelenlegi ötéves tervezésnek, hogy együtt történik a 15 éves hosszútávú népgazdasági terv kidolgozásával. További újszerű vonása, hogy a tervezés variánsokban történik és ilyenformán lehetőség nyílik a legjobb döntés kiválasztására.

Egész sor fontos *társadalompolitikai feladat* kap helyet a negyedik ötéves tervben. Első helyen említendő ezek közül a *foglalkoztatottság.* Olyan gazdaságpolitikát kívánunk folytatni, amely biztosítja a legjobb belső arányokat és ezzel egyidejűleg a termelésben fokozottabban érvényesíti a gazdaságosság követelményeit.

Az ötéves tervidőszakra szóló *területi tervezési irányelvekről* is hangzott el tájékoztatás. Eszerint az iparban az új üzemek létesítése csak kis hányadban kap helyet a tervben. A termelési kapacitás növelésének fő formája *továbbra is a meglevő üzemek korszerűsítése és bővítése lesz.* Egyébként új ipari üzem létesítését Budapesten és közvetlen környékén a jövőben is *csak a kormány engedélyezheti.*

Köböl József, az Országos Tervhivatal főosztályvezetője tartott ezután tájékoztatót, s elmondotta, hogy a tanácsi fejlesztési alapok megyénkénti tervezésében új módszer honosodik meg. A rendelkezésre álló anyagi forrásoknak *az eddiginél objektívebb elosztására, a különbségek fokozatos csökkentésére törekszenek.* A másik új vonás, hogy egy-egy terület fejlesztési terveit dinamikusan alakítják ki, azaz *figyelembe veszik a várható népesség mozgást, a jövendő városiasodást.*

Tanácsköztársasági emlékülés az Akadémián

A *Magyar Tudományos Akadémia* Nyelv- és Irodalomtudományi osztálya és Irodalomtudományi Intézete pénteken tudományos üléssel emlékezett meg a Tanácsköztársaság jubileumáról. *Sőtér* István akadémikus megnyitója után *Ortutay* Gyula akadémikus, osztálytitkár egyebek között hangsúlyozta:

— 1919-ben a munkáshatalomnak egyszerre kellett foglalkoznia az államszervezéssel, a fegyveres erők megteremtésével, a szocialista gazdaság alapjainak létrehozásával és új művelődéspolitika kidolgozásával. Ha figyelembe vesszük, hogy minden teljességre törő művelődéspolitika évtizedekre szóló alkotás és kidolgozása évek munkáját igényli, *akkor csodálhatjuk igazán a fiatal proletárállam nagytávlatú művelődéspolitikáját.*

Szabolcsi Miklós akadémiai levelező tag A Tanácsköztársaság és a magyar irodalom címmel tartott előadást.

József Farkas, az irodalomtudományok kandidátusa előadásában a Tanácsköztársaság irodalom- és művészetpolitikáját elemezte.

A Tanácsköztársaság kulturális politikájáról adott képet *Hajdu* Tibor, *Illés* László, *Ujfalussy* József és *Kontha* Sándor hozzászólása egészítette ki.

Megkezdődtek a Forradalmi Ifjúsági Napok

Három tavaszra: 1848 már

zött a következőket mondotta:

— A mi nemzedékünk forradalmi hivatása, hogy — hűségesen követve 1848 és 1919 eszméit — következetesen haladjon tovább azon az úton, amelyre 24 esztendővel ezelőtt léptünk, hogy *szorgalmas munkával gyarapítsuk nemzeti érdekeinket és meggyorsítsuk hazánk szocialista fejlesztését.*

ó egészségnek örvend

11 utasaival
ik a Holdra szállást

dani. Még nem kísérletezték ki az olyan műveleteket, amelyek elengedhetetlenek az ember Holdra jutásához. A szovjet akadémikus ebből a szempontból különösen fontosnak tartja a Hold-űrhajó kabinjának a Hold felszínére való ereszkedését és a fülke visszafelé való rajtját. Meg kell oldani azokat a manőverezési feladatokat is, amelyek biztosítják a két űrberendezés találkozását.

A Komszomolszkaja Pravda ugyanezzel a témával összefüggésben megjegyzi: az Apollo—9 repülésének alapvető célját: a Holdra szálláshoz szükséges űrberendezés gondos kipróbálását a három bátor és merész amerikai űrrepülő teljesítette.

Az Izvesztyija pénteki számában V. *Ivancsenko* professzor kommentárt fűz az Apollo—9 amerikai űrhajó űrrepüléséhez.

— Az Apollo—9 sikeresen befejezte útját és az amerikai űrhajósoknak csak gratulálni lehet programjuk teljesítéséhez — jelenti ki a szovjet tudós. A továbbiakban kiemeli, hogy a programban előírt valamennyi művelet sikeres teljesítésében közrejátszott az amerikai űrhajósok *nagy hozzáértése és bátorsága.*

GOLDMANN GYÖRGY 1/021

1970.X.15. 19.30 N.

Tv-hiradó

- Kedves nézőink! Országos visszhangot keltett a Versegi krónikásasszony bemutatófilm, amelyet tegnap közvetitett a Televizió. Sokan azonnal telefonon jelentkeztek és érdeklődtek, hogyan segithetnének. Másokat, mint például a MAGYAR NEMZET mai vezércikk iróját ugyancsak irásra ihlette. És megint mások levélben keresték meg a Televizió aktuális szerkesztőségének titkárságát és igy ajánlották fel segitségüket. Az Országos Tervhivatal gyors és gépirónői, akik ellenszolgáltatás nélkül felajánlják, hogy legépelik a krónikás asszony alkotásait, hogy ezzel is segitsék alkotásainak publikálását. És most mi fordulunk s gitségért önökhöz kedves nézőink, nagy müvészi értékü szobor felkutatásához. Arról van szó, hogy a Magyar Televizi dnámai dokumentumfilmet készit a mártirhalált halt Goldmann György szobrászmüvészről. Forgatás

közben ugyanis derült ki, hogy Goldmann György négy szobra elkallódott. Ezeket a művész 1943-ban a Margit körúti fegyházban faragta az akkori hadbiró megrendelésére és valószinü, hogy könyvszekrényből, tehát fából faragott szobrokról van szó. Sorsukról annyit tudnak a film alkotói, hogy körülbelül 1949-ben Pécsett a Petőfi utca 32 szám alatt eladásra kerültek. A szobor egyébként négy mitológiai alakot ábrázol. Bunkóra támaszkodó Herkulest, gerelyhajitót, - erről sajnos nem tudtunk képet beszerezni - Mercurt és Minervát. Képeink nem a Goldmann szobrokat ábárzolják, - ezt szeretnénk hagsulyozni -csak arra emlékeztetnek. És most a kérés: aki ilyen fából faragott szobrokat látott, vagy ezekről hallott, kérjük értesitse a Magyar Televizió Művészeti Osztályát.

GOLDMAN György
91 3. 30

Új Művészet

1) Goldman György
nopán

A Szocialista képzőművészeti csoport tag-
ja. 1904-1945. Mártíshalált halt
28 éves korában kapcsolódott az illegális
KMP munkájába.
A Képzőműv. Főiskolán kisfaludi stróbe
A magyarországi műv. tört. I. 501.
Corvina 1971.

2) Goldman György
szobrán

Zsigmond tanítványa volt; 1926-ban Párizsba ment. Itt kiscitette „Önarchégo"-ét, amit Párizsban kiállított. 1925-ig ismét itthon dolgozott. Portréi: „Korniss Dezső", „Tranner".
A magyarországi műv. Tört. I. 501.
Corvina 1971.

3) Goldman György
szobrák

1929-ben elhozta nag a „Munkás" c.,
éktnagyságú kompozícióját.
A 30-as években pártmunkát végzett, a
szocialista képző művének bizottjának
egyik vezetője volt.
A magyarországi műv. Tört. I. 502.
Corvina 1971.

4) Goldman György
szobrán

1934-ben „Könyöklő munkás" c. kisbronza
1934-ben a Vörös Segély nagyszámú
„Munkáslány-sztemlék". A felállított
szobrot a nyilasok később elpusztították.
„Horthy rendőr" c. szobra /1936/.
A magyarországi műv. tört. I. 502.
Corvina 1971.

5) Gyolmán György
nobván

1943 - „Felszabadulás" c. nobortesv.
Schönherz Zoltán letartóztatásakor őt is
letartóztatták, életfogytiglani börtönre
ítélték. A háború utolsó hónapjaiban,
koncentrációs táborban halt meg.
A magyarországi műv. tört. I. 502:
Corvina 1971.

Goldmann György
szobrán

A Szovialista képrőművészek hipo-
jának tagja volt.

A magyarországi műv. tört. I 488.
Corvina 1971.

Goldman György
szobrán

~ a Socialista képőművések csoportjának tagja volt.

A magyarországi műv. tört. I. 525.
Corvina 1971.

Goldman György

Műve szerepel a „Szocialista Képzőművészek Csoportja" Ziállításán a Fővárosi Művelődési Házban

Nyíregyháza 1969 március 12
2. old

Goldman György

Műve szerepel a „Szocialista Képzőművészek Csoportja" kiállításán a Fővárosi Művelődési Házban.

Népszava 1969 március 12
2. old.

Goldman György

műve szerepel a „Magyar
Művészet 1896-1945" c. kiállításon
az Ernst Múzeumban

Budapest 1969 szeptember 30
2. old.

Goldman György

Művei szerepelnek a „Szocialista Képzőművészek Csoportjának" Kiállításán, a Fővárosi Művelődési Házban – említve

Népszava 1969 március 21

7. old.

MDK

Goldmann György, [szobrász]

Németh hajos környéről szólva méltatja jelentőségét a cikk.

Miklós Pál: A modern magyar képzőművészetről 20-25. o.

KRITIKA, BP. | 1969. március

V4/3.

MDK

Goldmann György, szobrász

Horthy rendőr c. szobra

Repr.

(Németh Lajos cikkéhez: 35. o.)

— : „Derkovits és a szocialista művészet"

szümelléklet: 2. o.

KRITIKA, Bp.] 1969. január VII/1.

Goldmann György, szobrász

Bemutatták a róla
készült filmet.

–: Miskolci verzenyfilmek. 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. márc. 11.

MDK

Goldmann György szobrát

MDK

A Nemzeti Galériában még nem volt Goldmann-emlékkiállítás.

R. Gy.: Kire emlékezzünk?

M. 8.

Népszabadság, Bp. 1971. március 21.

Goldmann György

Horthy kandor /kapró/

Kritika 1969 I.

Goldmann György szobrászművésze

a Szocialista Művészek Csoportja keretében 1934-ben fellép az a fiatal szobrászgeneráció, amelyik hitja vállalja a nyílt agitáció útját. Szobrászati tevékenységük kifejezetten agitációs célokat tűzött maga elé: az egyéni vonásokat elsimító, egyfajta racionális általánosságba oldó „illegális stílus", amely Goldmann György lakonikus késplasztikáiban érte el tetőpontját, szimbólumait, értékkategóriáit a munkásosztály pozíciójából fogalmazta meg. Szombathelyi Savaria Múzeum kiállítása.

„Horthy-rendőr", 1936. / repr. /

Tasnádi Attila: Szocialista szobrászat 1919-1945.
Népszava, 1981. febr. 1.

Goldman György, szobrászművész

2

2 Goldman György: Horthy-rendőr, bronz, 24,5 cm, 1936, az MNG tulajdona

Művészet, 1970. május 20. old.

Bokros Birman, Goldma és a Szocialista Képzőm

A szocialista-kommunista eszme által irányított magyar művészet történetéről – tudomásom szerint – nem készült még összegzés, amely a szellemi, a gazdasági és a művészeti áramlatokat és az alkotó személyiségek meghatározó jegyeit egyaránt figyelembe véve tárná fel a két világháború közötti haladó képzőművészeti megnyilvánulások történetét, eredményeit és későbbi hatását.

Hogy milyen égető szükségünk van a múltbeli forradalmi törekvések összegező fölmérésére és értékelésére, azt világosan megmutatta *Derkovits Gyula* 1979 őszén rendezett nagy emlékkiállítása; még Derkovits művészete, ez az európai mértékkel mérve is páratlan jelenség sem olyan hatóerő ma, amilyen hozzá méltó és számunkra kötelező ismertetéssel, az értő figyelem örökös ráirányításával lehetne. A szocialista művészeti örökséggel való sáfárkodásunk tudniillik nem Derkovits és a többi művész ügye: a mi ügyünk. Megítélésem szerint még soha nem volt nagyobb szükségünk a tisztánlátásra ennek az örökségnek az eredetét, a megszületését és a továbbvitelét illetően, mint ma.

A klasszikus eszmék és formák fölélesztése előrevivő tett volt a század első évtizedeinek magyarországi szobrászatában, a vele egyidejű festészet és grafika azonban előbbre járt: a *Nyolcak*, majd az aktivisták mind a szorosan vett képzőművészeti, mind pedig a társadalmi eszméiket tekintve időszerűbb áramlat hazai képviselői voltak. A harmincas évekre ez a szobrászati klasszicizmus is felhígult a követők kezén, elveszítette frissességét és progresszív karakterét, még legjobb megnyilatkozásaiban is – így például *Pátzay Pál* székesfehérvári lovasszobrában – egyfajta hűvös nagy-

1 *Bokros Birman Dezső: Rokkant katona, bronz, 27 cm, 1944, az MNG tulajdona*

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-976

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

MÁRIÁSSY JUDIT:

Jelmezek

Jó kedvű, jó gyomrú, jól öltözött az idei farsang. Sőt, mintha a báltermek kereteit is átlépte volna. A ruhák, fejfedők, a lányok aranysarkú lábbelije, barkók, szakállak, midik, maxik, minik, turbánok, ponchók, csizmák és egzotikus homlokdíszek országszerte, világszerte szinte köznapi viseletté avatják az utcákon a jelmezeket. Egymás mellett sétál békésen a századforduló és a húszas évek divatja, az afrikai nyakpánt és a mexikói kendő, régi forradalmárok sapkái és hajdani delnők hosszú szárú, fűzős cipellője.

Kedvelem ezt a bolond, mindennapi jelmezparádét, amely messzi földrészeket és letűnt időket idéz színesen.

Kedvelem a farsangot, a nagy báloknál jobban a kis bálokat, talán mert ez utóbbiakat jobban ismerem. Tizenhárom éves koromban voltam első bálozó, egy bálon, melyen sem díszes meghívót, sem táncrendet nem osztogattak, mégis felejthetetlen marad. A magántisztviselők szakszervezetének Andrássy úti székházában rendezték azt a bált, 1938-ban. Az olcsó taftruhában ragyogni készültem, mint minden első bálozó akkor és ma. Feltehetően ragyogtam is, makacsul és elkeseredetten ragyogtunk ott néhányan, kislányok. Elszántan ragyogtunk. Nem volt könnyű. Mert azon a bálon nem fogyott az ital, az emberek beszélgettek, sóhajtottak, és csak elvétve kérdezték meg tőlünk: „Szabad?" Az a bál ugyanis az Anschluss napjára esett, a résztvevők a Bécs utcáin masírozó náci katonákat, a német birodalom agressziv tankjait, a veszélybe került elvtársakat emlegették a szerpentinnel díszített teremben. Goldmann György megszánt, és táncba vitt. Szomorú volt Goldmann György, a szobrász, én meg gyerek és panaszos: „De hiszen Bécs olyan messze van." Ő azt felelte: „Itt van Bécs."

Most felhőtlenek a bálok, a maxiban, tunikában, estélyi ponchóban ragyogó kislányoknak nincs okuk panaszra, hiszen Laosz csakugyan messze van. A távoli földrészekről még csak a különös fejdíszek, kendők és lábbelik érkeztek el hozzánk. Messze, nagyon messze van Laosz, ahol tankok csörtetnek az utakon, ahol mezítlábas barátaink otthonára a gazdag Amerika szörnyrepülőgépei zúdítják a halált.

Szép és vidám az idei farsang, de minden farsangok ellensége: a szorongás — még mindig és újra átlibben a báltermeken.

Goldmann György

szagú az egész gyár, fanyarkás kakaóvaj-szag lengi körül. (Nemrég írta egy riporter, hogy kellemetlen szag ez, kicsit olyan, mint a szomszédos marhavágóhídi faggyúszag. Istenem, mi mindenen tudunk már fintorogni. Vajon ha jelen lett volna a riporter azokon a ritka szertartásokon, az ötvenes években, amikor a gyártásvezető szinte liturgikus jelenlétében fölöntötték a pörkölő garatjára az első zsák kakaóbabot, pörkölni kezdték a két-háromvagonos szállítmányt, s az

reprezentatív
különlegesen f
kás porcelánb
desszertet vat
lyemszalagos d
öt „De Luxe"-

Ez se baj.
hogy a pesti
tokban sötétké
ügyes kézzel cs
tárggyá akár e
ládét is. Az ba
szonylag lassan

MOLNÁR IMRE:

Háromgyermekes anya sétál

Az egyik totyog és kapaszkodik,
segíti tolni a kocsit.
A másik még alig tud magáról,
vékony takaró alatt nyivákol.
A harmadik anyja hasában kuporog,
belülről üti a nagydobot.

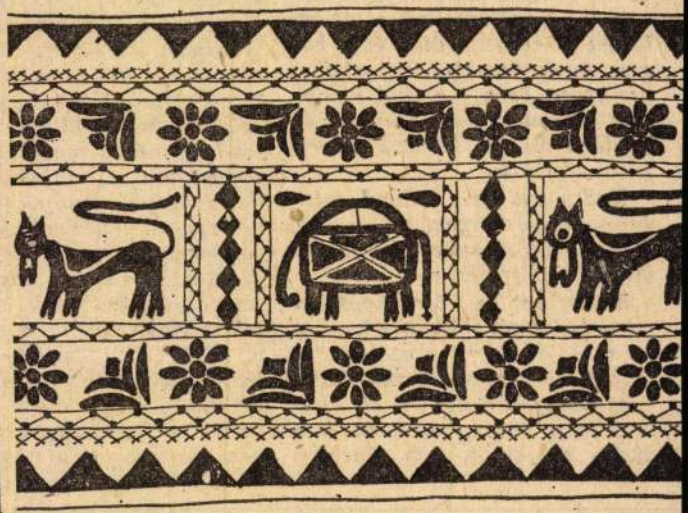

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Goldmann György
szobrászművész
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1981 FEB 7

1021

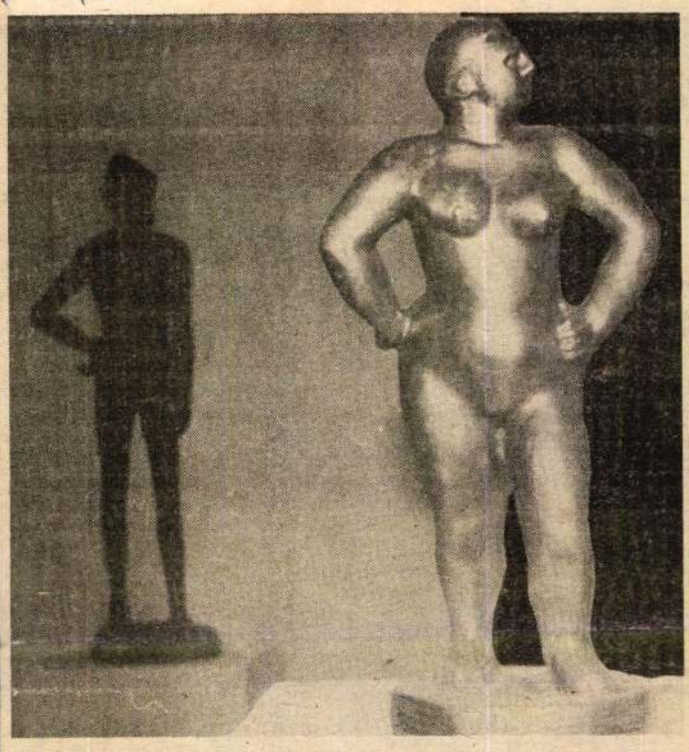

Bokros Birman Dezső: Madame sans gene, 1934. (bronz, 30 cm) Don Quijote, 1929 (bornz, 117 cm)

Goldman György: Horthy rendőr, 1936 (terrakotta ill. bronz 24 cm)

Az eszme szolgálatában

Szocialista szobrászat kiállítása Szombathelyen

Goldman György Horthy-rendőrénél gyilkosabb szatírát az ellenforradalmi rendszer kiszolgálóiról csak Derkovits Gyula rajzolt rendőr- és csendőralakjaiban. A hatalom kis porkolábja hájasan és korlátoltságot árasztva áll megkettőzötten a töprengő és tettre készülő munkások, magvető parasztok, edzett kubikosok, vádoló világháborús rokkantak, halott gyermeküket az égre felmutató anyák, szókimondó asszonyságok, a szélmalmok helyett a hétköznapi küzdelmek esélyeit latolgató Don Quijoték és a harcot elindító lázadók között. Kardját hiába markolássza fenyegetően, aki végignéz a többiek seregén, tudja jól, hogy a népharag, ha feltámad, mint semmit söpri el a hatalom vaksi szolgáját.

Szobrokról beszélek. Február végéig láthatók a felújított szombathelyi Savaria Múzeum első új kiállításán, melynek Szocialista szobrászat 1919–1945 a címe. Róluk szólva az életről szólok. A két világháború közti Magyarország életéről, melyet realista erővel tükröz a száznál több kiállított szobor, dombormű, érem és plakett. Az illegális kommunista párt által irányított, 1934-ben alakult Szocialista Képzőművészek Csoportjához tartozó művészek alkotásai állnak a tárlat középpontjában. Mellettük bemutatja a kiállítás mindazok szobrait, akik a szocialista eszme szolgálatát művészi munkájukban is vállalták. A párt és a csoport akkori népfrontpolitikáját tükrözi a szombathelyi tárlat: minden haladó gondolkodású művész értékes alkotásának helyet adott, aki annak idején tenni akart és tenni tudott valamit a szocialista eszme terjesztése érdekében.

Jelképes a hely, ahol Várkonyi György rendező az alaposan összeválogatott és áttekinthetően rendezett együttest bemutatja: Szombathely Derkovits Gyula szülővárosa és örökségének ápolója. Az egyetemes szocialista művészet nagy alakjának pátriájában különös gondot fordítanak a magyar képzőművészet haladó hagyományainak számbavételére és megismertetésére. Az úttörő jelentőségű kiállítás megtekintését mindenkinek ajánljuk.

Heitler László

Mészáros László: Lázadó (Szabadság), 1935. (bronz, 20,3 cm)
Fotó: Heitler

imon Tamás, a házi stúdió kezelője és a kollégiumi rádió vezetője

Új otthonban a tapolcai kollégisták

Tapolcán a tanév elején új kollégiumba köl-öztek a Batsányi János Gimnázium és Posta-orgalmi Szakközépiskola fiú és leány tanulói. Az új épületben 105 gimnáziumi, kereskedelmi szakközépiskolai és ipari szakmunkás tanuló ta-ált otthonra. A kollégium 12 egységre oszlik, hol 4–6 ágyas szobákban helyezték el a ta-ulókat. Minden blokkban rendelkezésükre áll ételmelegitő helyiség, mosdó, zuhanyozó és mellékhelyiség. A kollégium rendelkezik orvosi rendelővel és váróval, klubszobával, stúdióval, fotólaborral, mosókonyhával, szárítókkal és klubteremmel. Ebben az évben a tanulók még csak a szobákat használhatják fel tanulásra, de ez év szeptemberétől új tanulószobák is nyílnak.

Odor Zoltán az újonnan alakult Orbán József otóklub egyik tagja. A klubot a Bakony Mű-ek KISZ-fiataljaival együtt hozták létre

Sok érdekes olvasmányt kinál a könyvespolc

Siegel Lajos felvételei

a „

(avag

Meglepő iskolakert. Az épület előtt fiatal fenyők, dísznövények – szép látvány. Mintha egy nemesi kúria kertbarát ura hagyatékozta volna Kertára. Téves a feltételezés: 1963-ban épült az iskola, s a szép előkert a tantestület ízlését dicséri.

Első ízben járok a kertai iskolában. Mondhatni, az iskolabusz „keréknyomában" jöttem ide. Az indítást a Hazafias Népfront megyei bizottságán hallott panasz adta: a karakószörcsöki falunapon ugyanis a szülők azért háborogtak, mert a kertai iskolabusz a váróban felejtette a tanulókat.

Kiderült: az új sofőr nem ismerte a helyi szokást, nem állt be a fordulóba. Egyszeri tévedés.

A gyerekek talán örültek is: megúszták az unalmas órákat... Ám a szülők! A pedagógusok!

1.

Marton Lajos tanácselnök azzal fogadott: elrendeződött a buszügy, január elejétől panorámás hozza-viszi a gyerekeket. Ez jobb, nagyobb a farosnál. A Volán ajkai vezetője január 15-én járt Kertán megbeszélni a tennivalókat.

– A probléma az volt: nem mentek be a buszok a kijelölt fordulókba, amíg nem voltak kivilágítva. Valójában nem is reklamálhattunk ezért, míg a községi tanács a vállalt kötelezettségét nem teljesítette. Tavaly év végére készült el a három buszváró meg a két buszforduló. Szörcsökön az állomásépületben alakítottunk ki külön várószobát a tanulóknak a tanács költségén – ismertette a tényeket az elnök.

Úgy tűnik, a buszfordulók kialakítása fordulatot hozott az iskolajáratok dolgában.

A kertai iskolakörzethez 254 tanuló tartozik, ebből 93 bejáró (közülük mintegy 60 napközis). Az óvodában is számolhatunk 30–35 bejáróval. Naponta tehát 90–100 utasa van az iskolabusznak, mely Kerta, Iszkáz, Kamond, Karakószörcsök közti útvonalon köröz. Ezzel a járattal természetesen felnőttek is

Goldmann György, szobrászművész

„Szocialista szobrászat 1919-1945" címmel látható e hó végéig a felújított Savaria Múzeumban, Szombathelyen.

A 20-as évek végétől szerveződő 1934-ben a Szocialista Képzőművészek Csoportjának létrehozásában és működésében fontos szerepet játszó Goldmann György, Vilt Tibor (és még többen) szobrai a kiállítás arculatát döntően befolyásolják.

„Ülő munkás" c. szobor /repr./

Heitler László: Szobrászatunk szocialista öröksége.

Csongrád Megyei Hírlap, 1981. febr. 8.

MDK

Sándor Mór ic és Goldmann Izsó, ép.mest.-k.
VIII. Mária-u. 19.

uj ipar engedélyt nyert. -

Fővárosi Hirek.
Vállalkozók Közlönye. Bp.1909 szept.22. 6.l.

Goldmann Tamás

1933 őszén G. Györggyel, Fenyővel és Mészárossal és Major Mátéval belép az V. ker.-i Ipoly utcai Szociáldemokrata Pártszervezetbe. Majd felkeresik Büchler Józsefet, a főtitkárt, aki kezdjével a Szocialista Képző művészek Csoportjának megalakításához.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 438.l.

Goldmann Janos

M.D.K.

Nemeth Lajos: A szocialista képző művészek csoportjá-
nak története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 79 l.

Goldmann György

Szerepel a Szocialista Képzőművészek Csoportja emlékkiállításán a Főv. Művelődési Házban

Ridep Gábor: Kiállításról
Kiállításra

Magyar Hirlap 1969 III. 14

M.D.K.

Goldmann György
nővére

Weiss Fülöp Györggyel jó
barátságban volt.

Horváth Béla: Emlékezés Weiss Fülöp Györgyre
Művészet, 1969. március - 10 lap.

Goldmann György

1928-ban hazatér Párizsból.
Ingyen műtermet kapott az Epreskertben.
Hitelen otthagyta ezt a műtermet és tanulmányait.
1930-ban önálló műtermet vett. Ki.
Ezt a kornakát Munkás c. nolva reprezentálja.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár szobrász
I. rész
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 7. 4. s.

Goldmann György

1942-ben Goldmann Gy. illegalitásba vonult.
1942. júl. 25-én Lontén Petartóztatták.
A tárgyaláson előbb halált kért az ügyén, de az ítéletet életfogyt-ra változtatták. Az el-Sörendű vádlott Schönherz Zoltán volt, akit kivégeztek.
1945-ben Dachauban halt meg pár hónappal a felszabadulás előtt.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár szobrán 11-rén
Pestmegyei Hírlap, 1966. okt. 8. 4. o.

Goldmann György

-nek Vecsés méltó emléket kívánt állítani.
Kiállítást, rendezni, alapítványt kívánok tenni.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár nobván 11. rész

Pestmegyei Hírlap, 1966. okt. 8. 4. o.

Goldmann György

Réntvett a KMP és a KIMSZ antifasiszta akcióiban
Tanulóköröket nevezett és vezetett.
Műterme: V. Kálmán u. 15. nacionalista művészet
Csoportok gyülekezőhelye
30-as évek végén egyik vezetője az illeg. KMP-nek.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár nobszán II. rész
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 8. 4. o.

Goldman György [ ]

MDK

Erdős Renée ír a szocialista képzőművészeti csoport történetéről és tagjairól. („Valami készül" c. könyve.)

Gyöngyi Imre: Emlékiratok, emlékezések 361-362.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1965. június

XV/6.

Goldmann György
szobrász

Ligeti Pál épitész társaságához
tartozott.

Rácz György: Mészáros László
Művészet, 1970. október - 8 lap

Goldmann György

A Szabadiskola Képzőművészeti Csoport-
jának tagja. - emlitve

Magyar Nemzet
1969 márc. 15

Goldmann György, szobrász

MDK

Szerepel a székesfehérvári Kiállításon.

Gelmacher Anna: Derkovits és a szoc. művészet - 8

Népszabadság Bp. 1968. nov. 2.

M.D.K

Goldman György
szobász

Méltálás

Oelmacher Anna: Gádor István
Művészet, 1968. november - 22 kep.

Goldmann György

1932 körül kapcsolódott be a munkásmozgalomba.
Tagja volt az Uj Művének Egyesületének és a Képző-
Művének Uj Társaságának.
A 30-as évek közepén a bp-i VI. kerületi Szociáldem-
Párt végrehajtó bizottságának is tagja.
Az illegális KMP területi bizottságának tagja.
A VI. kerületi ifiket nevezte.

Somogyi Lajos: Goldmann, a forradalmár szobrán II-rén
Pestmegyei Hírlap (Monor) 1966. okt. 8. 4. o.

Goldman György

első hazai ~~tárlatai~~ gyűjteméges kiállítása

1955-ben.

P.A.: Goldman György emlékkiállítása

Pestmegyei Hírlap, 1966. dec. 18. 8. o.

Goldman György

Munkás mellszobor, 1928, gipsz, 30cm magas, Szépművészeti Múzeum, fekete-fehér többa reprodukció

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Bp. 1955. 93 l.

Goldman György (1908-45)

az illegális kommunista Párt irányítása alatt megalakult művész csoport egyik kiváló, tehetséges szobrásztagja.

E. Gádor – G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Bpest, 1955. 12 l.

Goldman György

„Ülő" munkás, 1934, bronz, 25 cm magas, Szépművészeti Múzeum, fekete-fehér többszörös reprodukció

E. Gádor – G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Budapest, 1955. 91 l.

Goldmann György

Szerepel a szov. Képzőművészek
Csoportja kiállítása a Főv.
Művelődési Házban

Tamás Menyhárt: Szobrok, képek,
tárlatok

Nagyvarsa 1969 III. 21

Goldmann György

Kobrokkal

szerepel az alábbi tárlaton

Oelmacher Anna: Deskovits és a
nacialista művészet. Kiáll. kérestetvés-
vákon

Nyugabadság 1968 XI. 2. 8 old.

MDK

Goldman György

Mai magyar kerámia kiáll. Siklósi várban 1968.
Janus Pannonius Muz. füzetei 14.

Goldmann György, szobrász

Megemlítve.

Iszlai Zoltán: Gilicz Márta: Ifjúságunk példa-
képei 237. l.

KÖNYVTÁROS, Bn. 1966. április

XVI/4.

MDK

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

A Magy. Nemz. Galériában bronz szobra Korniss Dezsőről. A Galériában őrzött ~~gipsz~~ eredeti gipszről hozzájárulásukkal másolatot készittetett a Székesfehérvári a Csók István Kétrár., 1967-ben. 153 .old

KOVÁCS PÉTER: Uj szerzemények. Képzőművészeti gyüjtemény 153.old

ALBA REGIA. A Székesfehérvári István Király Múz. Évkönyve, X. 1969. Székesfehérvár, 1969

Goldmann György Szobrászm.

→ Balint Endre f.

Művészet 1985/4/14

Goldman György

Frisch László kiállítása
a Hilikon Galériában

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Neposzane 1985. V. 31.

GOLDMAN György (szobrász)

Ligeti Pál: Uj Pantheon felé c. müvében kifejtett teoria - a történelem ciklikus elmélete, uj felfelé ivelő periódus kezdete, az archaikus kulturák példája mint norma.

"Mészáros, Goldman, Litmann, Krényi, Vilt, Schaár korai müveiben az egyiptizálás számos jelét látjuk. Ilyen a stilizálás módja, a festés, a maszk-szerü arcok, de mindenek-előtt a tér és tömeg viszonyának az a felfogása, melyben a tömeg zárt tömbszerüségével uralni akarja a teret, vagyais az ember szilárdnak és öröknek érzi helyét a világban. Ezt azonban - mint a szobrok mutatják - már nem jelenként élik meg a müvészek, hanem mintegy illuzióként, hogy a mult felidézhető, folytatható."

NAGY Ildikó: A magyar szobrászat jelene. 1. = Életünk, 1985/9. 849. p.

Goldmann György, szobrászművész

Vilt Tibor jó barátja volt Goldmann György Mindketten a főiskolán Kisfaludy Stróbl Zsigmond tanítványai voltak, de nem szerették tanárjukat és műveit sem.

Vilt Tiborra emlékezünk.

1983.IX.1. Petőfi 20.35 /-Vné-/.

Goldmann György, szobrászművész (1904-1945)

Kisfaludi Stróbl Zsigmond szám éve született. — Tanári pályáján növendeke volt a tragikus sorsú Dachauban meghalt Goldmann György.

Tóth Sándor: „Művészete örök érvényű".
Kelet-Magyarország, 1984. jún. 30.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

GANZ-MÁVAG DOLGOZÓK LAPJA

1971 JUN 1 8

Goldman Gy-né

4 1021

Könyöklő munkás

Goldman György alkotása (1934)

sítmények fejlesztésének arcvonalában

törzsgárdisták a közös sikerért

endeltség irányítója, aki egy-
en a Petőfi brigád vezetője is

*— Ez a brigád három törzs-
árdatagra épül, akik mind-
nnyian 20 évnél többet töl-
ötek a vállalatnál, s akik
indhárman párttagok. Ért-
ető tehát, hogy a bonyolul-
abb feladatokat főleg rájuk
ízom, s mint a kirendeltség
ezetője, nehéz helyzetben
indig a Petőfi brigád nagy
utinnal rendelkező együttesé-
e számítok.*

Bognár László ezután a
osszú évek közös munkájá-
nak néhány jelentős epizódját
elevenítette fel.

— A törzsgyárban gyakran
azt várják tőlünk, hogy be-
hozzuk a vízgépek gyártásá-
nak késedelmét is, s mi ennek
az elvárásnak, ha egy mód van
rá, eleget is teszünk.

— Például a Gagarin hő-
erőmű négyes blokkjának sze-
relésében minden rendben ha-
ladt volna, ha az exporttal
kapcsolatos presztízsérdekek
közbe nem szólnak. Ugyanis
a blokk berendezéseinek egé-
sze a Razdani exportmunka
késése miatt Razdanba ke-
rült, s emiatt a szükséges gé-
peket a brigád csaknem fél-
éves késéssel kapta kézhez. A
négyes blokkot mégis határ-
időre átadja.

Az ilyen zavaró körülmé-
nyeken kívül a brigád számá-
ra izgalmas időszakot jelent
minden egység egyhónapos
próbaüzemeltetése. A készen-
lét ilyenkor állandó

berendezés terve más a buda-
pesti rajzasztalon és mást mu-
tat a célszerűség szempontjá-
ból a felhasználás területén.
Százhalombattán a brigádnak
például kétévi munkájába ke-
rült, hogy azt az 5 darab
Mátrai féle dobszűrőt — mely-
nek egy darabja két és fél
millióba került — konstruk-
ciós hibája ellenére — haszná-
lhatóvá tegye. Tehát e mil-
liós értékeket a kiselejtezés-
től megmentse.

De se szeri, se száma a sze-
relvények helyszíni javításá-
nak, mivel a külső szerelők
nem élhetnek azzal a lehető-
séggel, mint a törzsgyáriak,
hogy az eszközöket, berende-
zéseket kisebb hibák miatt
visszaküldjék a gyártónak.
Emellett az is igénybe veszi

a szakemberek tudását

és ötletességét,

ha a szerelések egymást köve-
tő láncszemében egy lánc-
szem nem kapcsolódhat al-
katrészhiány miatt.

— Ez esetben fordulok, mint
a kirendeltség vezetője újra
és újra a Petőfi brigád tagjai-
hoz — magyarázza Bognár
László. — Segítségükkel min-
dig találunk megoldást a leg-
súlyosabb problémákra is.

Emellett a külső szerelők
munkájának eredményességé-
re kihat a családtól való tá-
vollét, s a viszonylagos elzárt-
ságból eredő lélektani há-
rány

Goldmann György

Kiállítási kalauz

Goldman György emlékkiállítása

Karácsony előtt néhány nappal idézték fel szülőhelyének, Vecsésnek a lakói Goldman György (1904—1945) példamutató életútját, születése 80. évfordulóján; most a *Szombathelyi Képtár* ünnepélyes avatásakor nyílt meg ott emlékkiállítása. A társadalmi összefogásból megvalósult új művészeti múzeum a műveit mártírhalálának 40. évfordulójára sorakoztatta fel; a dachaui pokolban elpusztult forradalmár-szobrász előtt így tiszteleg a szocialista képzőművészet hagyományainak ápolására hivatott közgyűjtemény.

Goldman György 1924 őszén kezdte plasztikai tanulmányait *Kisfaludy Strobl Zsigmond* tanítványaként a Képzőművészeti Főiskolán, 1926-tól két esztendőn át Párizsban folytatta. Hazatérése után került kapcsolatba a munkásmozgalommal. Mint a főváros VI. kerületi szociáldemokrata szervezetének egyik vezetője kezdeményezte a progresszív szemléletű képzőművészek összefogását; ez a csoport utóbb az illegálisan dolgozó kommunisták aktivitásának egyik fontos támaszpontja lett. Goldman György 1933-tól volt a kommunista párt tagja, s mint ilyen egyre több — súlyos veszéllyel járó — mozgalmi munkát vállalt, 1941-ben már a párt budapesti területi bizottságának a tagja, három hónappal később a csendőrség letartóztatta, a vezérkari főnök különbírósága életfogytiglani börtönre ítélte. 1944. novemberében — a többi fogollyal együtt — Dachauba szállították, ahol 1945 februárjában — az átélt szenvedések, kínzások következtében — meghalt.

Munkásságának, áldozatának van egy nagyon is hangsúlyozandó művelődéstörténeti vonatkozása, az, hogy az illegalitásban tevékenykedő pártmunkás egyúttal *kitűnő művész* volt. Ezt lehet vélettlennek tartani, de indokolt belőle tanulságokat levonni. Mindenképpen szólni kell arról, hogy Goldman György mint rendkívül tehetséges szobrász kiemelkedő helyet foglal el a művészettörténelemben a képzőművészet hivatott művelői, hagyományteremtő nagy alakjai között. Azért kell erről ismételten beszélni, mert hagyatéka a szakma számára, minden szobrász okulására *mértékadó értékeket* kínál. Hiba lenne műveinek felsorakoztatását, gyűjteményes bemutatását csupán kegyeleti aktusnak tekinteni; művészete fokozott figyelmet, őszinte megbecsülést érdemel. Persze, semmiképpen se volna helyes plasztikai tevékenységét életútjának egészétől elkülönítve tárgyalni, szobrainak tanulmányozása közben elfelejteni, hogy a forradalmi munkásmozgalom harcterein mit tett a haladásért, a társadalmi igazság érvényesítéséért, a haza becsületének a megmentéséért.

Az utóbbi időben — sajnos — megint terjedőben van az a gyakorlat, hogy a progresszív mesterek működésében az esztétikusok, a műtörténészek különbséget tesznek a művészi eredmények és a világnézeti indítékok között. A közvélemény irodalomcentrikus tájékozottságának megfelelően ehhez a mesterségesen előállított kettősséghez a metafizikusok mindenekelőtt Ady Endre és József Attila esetére alakítottak ki szemfényvesztő módszereket. A képzőművészet kritikai és tudományos irodalmában Derkovits Gyula életművével kapcsolatosan készült el a politikamentesítés, az eszmei elszegényítés szabadalma. Jó festő, — írták róla már ötven esztendeje a méltányos tárgyilagosság talárjába öltözött műítészek — kár, hogy alkotómunkájában aktuális propagandaszempontokat szólaltat meg. *Nem szabad megengedni, hogy Goldman György szobrászi készségeinek bizonyítékait a vértanúsága miatt átérzett részvét elhomályosítsa, bizonyos minőségi engedmény sugalmazásával.* Ő — ugyanis — nem szorul mentségre, még az se hangzik hiteltérdemlően, hogy mozgalmi elfoglaltsága megakadályozta művészi képességeinek megmutatkozását. Az igaz ugyan, hogy a tragikus történelmi körülménye között nem volt módja egy mennyiségében nagyarányú plasztikai termést létrehozni, ám, amit megalkotott, az a *legmagasabb rendű igényeket* is kielégíti. Ha nem hangzana nagyzolásnak, jó néhány klasszikust lehetne felsorolni, akinek még annyi műre se volt szüksége halhatatlanságát bizonyítandó, mint amennyi Goldman György után maradt. Egyikük még huszonnyolc évet se élt, s mégis a reneszánsz festészet megteremtője lett, másikuk bár hatvanhét esztendős korában halt meg, de egyéb bokros teendői közben alig volt érkezése arra, hogy fessen, mintázzon, rajzoljon, mert erődrendszert kellett terveznie, udvari ünnepségeket rendeznie, emberi kádávert boncolnia, a nehézségi erő legyőzésének a lehetőségét firtatnia, stb. *A művészet minőségi probléma, a sokszáz, ezer töredékes, részleges megoldás se ér annyit, mint egyetlen önmagáért helytálló, teljesnek mondható mű.* Van olyan szobrász, akinek több mint százharminc közterületi szobra áll itt, ott, amott, de egy se olyan, hogy kibírná az összehasonlítást Goldman György önarcmásával, ülő, álló, könyöklő munkásaival, Bagi Ilona síremlékével, stb.

Gondolkodó munkás

A szombathelyi kiállítás ugyanakkor mégis azt tanúsítja, hogy Goldman Györgyöt, a művészt felidézők helyesen teszik, ha benne a *forradalmárt* tisztelik. Kevésszámú, de példamutató remeke magába foglalja észjárását, érzésvilágát, adottságait, műveltségét, rokonszenves egyéni tulajdonságait, azt a lelkiismeretes műgondot, etikai komolyságot, ahogyan szobrait készítette, amiként a népet és az igazságot szolgálta. Végül az emberszeretet, a harmóniavágy képesítette nagyvonalú, tartalmas, tömören kifejező művek kiérlelésére; efféle hajlamai — bizonyára — döntőbb hatást gyakoroltak stílusának kibontakozására, mint a megbecsült elődök, Donatello, Despiau, vagy az ókori kelet szobrászai, mert eredményeinek a forrása sokkal inkább a szemlélete, a közösségért vállalt szolgálatkészsége, semmint a kézügyessége, a példaképeknek választott mesterek ihlető útmutatása.

Tudta viszont, hogy a művészetnek, a mű tartalmának jelentős szerepe van a gondolat, a szellem felszabadításában; életveszélyt vállalva küzdött erői szerint a legnemesebekért, s az alatt a rövid idő alatt, míg munkálkodhatott, minden cselekedetével arra intett, hogy a tudás, a felismerés, a meggyőződés, a jellemszilárdság segítségével vívható ki mindenki számára az emberi méltóság, mint elemi létfeltétel. Az tesz tanúbizonyságot Goldman György áldozatának, művészetének megértéséről, aki a társadalmi valóság megváltoztatása, az erkölcsi felelősségtudat elterjesztése érdekében *nélkülözhetetlennek* ismeri el az intellektus kimüvelését, a személyes önzetlenség eszményítésében a műalkotások, a lelki kultúra iránti fogékonyságot.

Pogány Ö. Gábor

árugyár osztályvezetője,

Valent Sándorné, a Szabolcs-Szatmár megyei Nőtanács nyugalmazott főmunkatársa, **Vándor Lászlóné,** a Zala megyei Társadalombiztosítási Igazgatóság nagykanizsai kirendeltségének nyugalmazott vezetője, **dr. Vidosfalvy Magda,** a budapesti Weil Emil Kórház-Rendelőintézet nyugalmazott főigazgató főorvosa.

A **Munka Érdemrend ezüst** fokozata kitüntetésben 64-en, bronz fokozata kitüntetésben 59-en részesültek, hárman pedig a **Kiváló Szolgálatért Érdemrendet** kapták.

...tivisták

Építőipari Vállalat szakipari főüzeme takarítónője, szakszervezeti bizalmi, **Sztergár Gusztávné,** a Szakszervezetek Baranya megyei Tanácsa kádernyilvántartója, a szakszervezeti bizottság tagja, **Szücs Jánosné,** az Észak-Pest megyei Sütőipari Vállalat árukiadója, szakszervezeti főbizalmi, **Szücs Lászlóné,** a Ganz Arammérőgyár vezető statisztikusa, szakszervezeti főbizalmi,

dr. Takács Ferencné, a zalaegerszegi általános iskola vezető szakfelügyelője, a Pedagógusok Szakszervezete zalaegerszegi körzeti bizottsága tagja, **Tilli Istvánné,** az UNIKER Kereskedelmi Vállalat könyvelője, a Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezete központi vezetősége tagja, **Tomon Istvánné,** a Göngyöleggyűjtő és Forgalmazó Szövetkezeti Vállalat műanyagüzeme dolgozója, a szakszervezeti bizottság titkára,

Unferdorben Imréné, a Veszprémi Szénbányák Vállalat szociálpolitikai főelőadója, a szakszervezetek megyei tanácsa nőbizottsága tagja,

Vadadi Kornél, az Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Központ felügyelő főmérnöke, a szakszervezeti bizottság tagja, **Vigh Ferencné,** a Posta Budapesti Távbeszélő Igazgatóság Krisztina Távbeszélő Üzeme dolgozója, nőfelelős,

Zoltainé Menyhárt Erzsébet, az Észak-pesti ÁFÉSZ előadója, a szakmaközi bizottság titkára

A
MUNKA ÉRDEMREND EZÜST FOKOZATÁT
kapta:

dr. Garay Lajosné, a MEDOSZ Szolnok megyei bizottsága politikai munkatársa, **Gregor Lukácsné,** a Vas-, Fém- és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezete nyugalmazott nőfelelőse,

Sánta Béláné, a Dél-pesti Vendéglátóipari Vállalat szakszervezeti bizottsága titkára,

Szalay Béláné, a Vas-, Fém- és Villamosenergia-ipari Dolgozók Szakszervezete ügyvitelellátója,

Telekesi Miklósné, a Középdunántúli Téglaipari Vállalat szakszervezeti bizottsága titkára.

A
MUNKA ÉRDEMREND BRONZ FOKOZATÁT
kapta:

Arató Gyuláné, a Pannónia Szálloda és Vendéglátóipari Vállalat balatoni igazgatósága szakszervezeti bizottsága titkára,

Balogh Péterné, a Borsodi Szénbányák Vállalat Központi szénosztályozó gépkezelője, szakszervezeti főbizalmi,

Laczkóné dr. Riba Magdolna, a Budapesti Tanítóképző Főiskola docense, a szakszervezeti bizottság titkára,

Marti Mihályné, a budapesti Heim Pál Gyermekkórház vezető védőnője, szakszervezeti főbizalmi, az Egészségügyi Dolgo-

...segek kibontakoztatása, az önmegvalósítás egyre kevésbé függ az ember nemétől, vagy más adottságaitól.

— A felszabadult Magyarország négy évtizedének társadalmi-gazdasági vívmányai elválaszthatatlanul összefonódtak a magyar nők, asszonyok, lányok áldozatos munkájával, teljesítményével. Felszabadulásunk 40. évfordulóján elismeréssel és hálával gondolunk mindazokra, akik odaadással szolgálták népünk előrehaladását. A Magyar Nők Demokratikus Szövetsége jelentős érdemeket szerzett mind az ország újjáépítésében, mind a demokratikus közélet megteremtésében és a társadalmi viszonyok szocialista átalakításában.

— Úgy vélem, hogy a nők egyenjogúságának gyakorlati érvényesülését jól szolgálta és szolgálja pártunk *1970-es nőpolitikai határozata,* a kormányzat és a társadalmi szervezetek erre alapozott intézkedései. Ugyanakkor az ország gondjainak megszaporodása, a mindennapok gazdasági szorítása következtében sok tekintetben bonyolultabbá vált az emberek helyzetét könnyítő, főbb társadalompolitikai céljaink elérése is. Az elmúlt években az életszínvonal megtartása a családokat fokozott erőfeszítésekre kényszerítette. Különösen az asszonyok, az édesanyák érzékelték, hogy a *szűkebbre szabott családi költségvetés* beosztása milyen körültekintést igényel. Azt hiszem, legalább ilyen teher hárul rájuk abban is, hogy a többletmunka vállalása miatt megcsappant szabadidő ellenére *tovább erősítsék a család összetartozását, a kölcsönös törődést egymással.*

— Meggyőződésem, hogy megengedhetetlen mulasztás lenne beletörődni a jelenleg gazdasági gondjaiba és a nők helyzetének javítását arra az időre halasztani, ami-

...megbecsülése, a nőkkel szembeni megkülönböztetés valamennyi formájának felszámolása érdekében lehetséges és szükséges a nemzetközi méretű összefogás. Az „egyenlőség, fejlődés, béke" jelszavának jegyében hirdette meg az Egyesült Nemzetek Szervezete 1975-ben a nők évtizedét. Néhány hónap múlva Nairobiban ül össze az ENSZ világkonferenciája, hogy megvonja e tíz év mérlegét.

A népek biztonságát fenyegető fegyverkezési verseny fokozódása, a helyi háborúskodások pusztításai szerte a világon különös aggodalommal töltik el a nőket. Évezredek tragikus élettapasztalatai munkálták ki a nőkben, asszonyokban *az éberség ösztönét, szeretteik féltését.* A négy évtizeddel ezelőtt véget ért világháború pusztításainak, a fasizmus elleni küzdelem véráldozatainak emléke is ösztönzi a nőket, amikor oly határozottan és elszántan emelik fel szavukat a béke megőrzése érdekében.

— A történelmi folytonosságot jó részt az emberi fajt megtartó asszonyi erő, évszázadokon keresztül a pusztulásokon és dúlásokon át is érvényesülő újjászületés akarása és képessége biztosította. A nőknek ez az egyetemes életküldetése és annak mindennapi megnyilvánulása teszi ünneppé az egész társadalom számára ezt a napot. *Szóljon az önöknek most kifejezett tiszteletünk, megbecsülésünk, szeretetünk és köszönetünk az esztendő valamennyi napjára* — mondotta befejezésül Szűrös Mátyás.

Az ünnepi beszéd után a gálaműsorban közreműködött a Budapest Madrigálkórus, a Magyar Állami Operaház Szimfonikus Zenekara, valamint számos neves előadóművész.

(MTI)

Eltemették dr. Scheiber Sándort

A magyarországi egyházak, az állami és a társadalmi szervek képviselői, valamint tisztelői jelenlétében búcsúztatták csütörtökön a rákoskeresztúri izraelita temetőben *dr. Scheiber Sándor* professzort, az Országos Rabbiképző Intézet igazgatóját, a magyarországi izraelita felekezet és a tudományos élet kiemelkedő személyiségét. A gyászszertartást *dr. Salgó László* főrabbi végezte. A magyar izraelita felekezet nevében Héber Imre, a Magyar Izraeliták Országos Képviseletének elnöke, a magyar tudományos élet képviseletében *dr. Harmatta János* akadémikus, valamint Scheiber Sándor tanítványai és munkatársai méltatták a nemzetközi tekintélyű professzor sokoldalú alkotó munkásságát, felekezete és hazája iránti elkötelezettségét.

GOLDMAN GYÖRGY 1904–1945

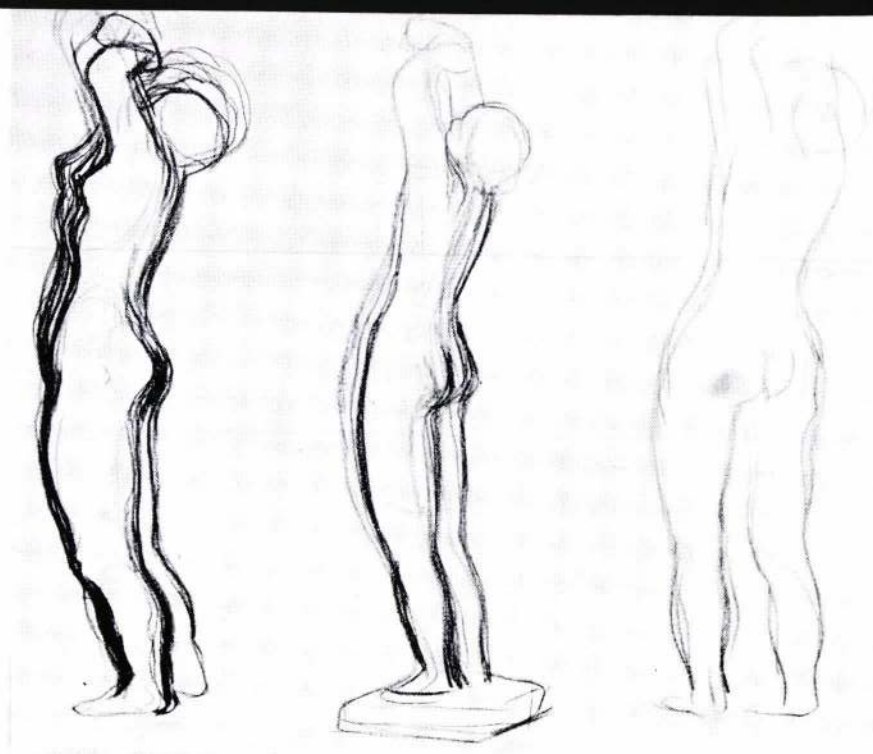

1.) Munkásleány síremléke
2.) Vázlatok a Felszabaduláshoz (1941–42)
3.) Mosakodó (1939)
4.) Ifjúmunkás
5.) Horthy-rendőr (1936)

FOTO: Petrás István

1970 APR
1021

Ruttkai Ottó (1942–43)

Korniss Dezső arcmása (1928)

Könyöklő munkás (1933)

Önportré (1927 Párizs)

Elemisták (1938)

Goldman György

"Munkácsyról, Nagybányáról, Derkovitsról, Nagy-Balogh-ról, Goldman Györgyről...szólni kellett, írni kellett már akkor is, amikor a folyamatos kutató munka anyagi, szervezeti, időbeli feltételei még hiányoztak."

Aradi Nóra hozzászólása a művészettörténészek ünnepi ülésén, a felszabadulás huszonötödik évfordulóján. 125.l. Művtört.Ért. 1970.2.sz. 125-128. l.

125. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

1971 MÁJ 7

Véleményünk és ajánlatunk

Annak ellenére, hogy vetélkedőmérgezés tünetei jelentkeznek rajtunk, a Telitalálat szellemi asszóit nagy figyelemmel, türelemmel és érdeklődéssel kísérjük végig, miközben rokonszenvünk általában a gyengébb mellé állít bennünket. De hát melyik versenyző a gyengébb? A Telitalálatban ez eldönthetetlen. Annyi lehetőséget adtak itt a szerencsének, hogy az már igazságérzetünket sérti. Nem az bejolyásol bennünket, hogy végül is a szerzett jénygolyóikkal „hajók"-ra lehet lövöldözni, ahol csupán csak a szerencse dönthet a találati biztonságról, hanem a kérdések különböző minőségére haragszunk. Különösen vonatkozik ez a magyar nyelvi kérdésekre, amelyek szellemesek akkor, mégis színvonal tekintetében az egyik a pincében, a másik a hatszadik emeleten jár. Hogyan vívjon a két versenyző egymással, ha az egyik hosszú, hegyes kardot kap a verseny kérdéseit író zsüritagoktól, a másiknak pedig csak a puszta keze marad. Nem szólván arról, hogy a szellemes fordulatok kedvéért (csukafejest), a kérdések nevelőhatását áldozzák föl. Úgy gondoljuk, hogy a szellemi vetélkedőnél jobban kellene ügyelni a kérdések azonos értékére, a szerencsének elegendő ajándék a tengeri hadijáték. Ha a szellemi torna is csak lövészetből áll, akkor ellőjük a vetélkedő csattanóját.

[illegible]

Ma délután 18 órakor, a magyar művészet története sorozathoz kapcsolódó kisfilm, Thorvaldsent, a klasszicizmus korának kiemelkedő dán szobrászművészét mutatja be. A főműsorban a Fortsyte Saga immár tizennyolcadik folytatását nézhetjük. Az Operaház fiatal művészeit bemutató műsorban Laczó Ildikót és Ütő Endrét ismerhetjük meg. 21.25-kor Goldmann Györgyről, a mártirhalált halt szobrászművészről láthatunk dokumentumfilmet.

L. Gy.

onti akarat és a
r össze. E botcs
dezők végül is
ogy „lazítani ke
ozók szigorán", n
nben nem teljesü
onti akarat tervb
e. Az ilyesfajta fi
el persze lépésny
atnak sehol el
zonban könnyen. Mert éppen
ben van a siránkozás ve-
zélye, hogy demoralizál, le-
gja a cselekvésre mozduló
ezeket, megbénítja a megol-
ást szorgalmazó gondolato-
at.

Amennyire igaz az, amiről
ntebb írtunk, annyira való
z is, hogy nemcsak kroko-
lkönnyek hullanak az új
elyzet miatt. A vállalatok
szrevételeinek, panaszainak
gy része megalapozott, jogos.
gy például — mert itt is
sak jelzésnyi példákra van
elyünk — az új gazdasági
zabályozó eszközök alkotta
endszerben sem megnyugta-
óan megoldott — bár diffe-

a szükségessé váló finomítás.

Most készülnek a vállalatok
közép távú — ötéves — tervei.
A gazdasági szabályozók egé-
sze jó alapot teremt ahhoz,
hogy e tervek reálisak, meg-
alapozottak, azaz végrehajtha-
tók legyenek. Mert nem arról
van szó, hogy e szabályozó
eszközök ellenére kell produ-
kálnia a vállalatoknak, ha-
nem arról, hogy ezeket az esz-
közöket fölhasználva, s egyben
tökéletesítésüket is szorgal-
mazva, a gazdálkodás tapasz-
talataival és — eredményei-
vel.

Mészáros Ottó

---

n született

ét

a tsz-vezetőségnek a tag-
gal szembeni kötelezettségét
is. Aki a vállalt megállapodást megszegi, azt a kedvezmények megvonásával bünteti.

Beszéltünk tsz-tagokkal, akik úgy nyilatkoztak, hogy nekik ez a rendszer teljes

...ület amennyiben a

SAJTÓFIGYELŐ
HIRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PESTMEGYEI
HÍRLAP

1021

1971. JÚNIUS 1., KEDD

TV-FIGYELŐ

Emelkedő színvonal

Szerelemmel kezdődött, szerelemmel végződött a múlt heti tv-műsor.

A *Szerelem, Barta Lajos* — század eleji, neves színpadi szerző — Vígszínházban előadott darabja, a szerelem torzulásáról szól. Három nővér férjfogási viszontagságainak története — egy tipikus kispolgári család már-már nevetségesen értéktelen és folytogató légkörben —, úgy tükröz egy korszakot és egy réteget, mintha egy rosszul foncsorozott tükörbe néznék bele. Az író legnagyobb érdeme a leleplező irónia, amellyel nevetségessé teszi az érdekektől vezérelt kis stílű képmutatást. A rendező *Kapás Dezső*, még tovább fokozva ezt, már-már szatírába vezényelte az előadást, s így még aktuálisabb, leleplezőbb lett. Azok a színészek nyújtották a legjobb alakítást — *Szegedi Erika, Pap Éva, Detre Annamária, Tahi-Tóth László* —, akik eltalálva figuráik alaphangját, „ki is beszéltek belőlük", saját véleményüket elmondva róluk.

A Hintaszék a kandallónál című nyugatnémet film nemcsak csapnivaló, hanem megtévesztő is volt. Tehát káros. Meséje a krimi műfaján belül is gyermekded és giccs: egy fiatalember a pénze miatt elvesz egy öregedő hölgyet, megöli — azt hiszik, baleset történt —, de a pénzt nem kaphatja meg, mert a végrendelet másképpen rendelkezik, erre ismét összeáll egy gazdagabb hölggyel, majd előző felesége húgára feni a fogát, de még mielőtt azt is megölné, győz az „igazság". A krimi mindenfajta logikájától és izgalmától mentes volt a film, lélektani drámaként pedig minősíthetetlen!

Két jó műsorról röviden: *A labda — Karinthy Ferenc* írásai alapján összeállított műsor — színvonalasan mutatta meg az író egyéniségét, gondolatvilágát, amely színes és egyéni. A *„Folytassa G. Dénes"* című szórakoztató műsor meglepően sokrétű és ötletgazdag volt.

A *miskolci filmfesztivál* díjnyertes filmjeinek bemutatói figyelemre méltó társadalmi-politikai értékeket hoztak felszínre. Az első díjas *Kántorcsalád* olyan széles körképet ad az elmúlt évtized paraszti életének átalakulásából — *Urbán Ernő* író-riporter jóvoltából —, hogy akár típusjelképpé is emelkedhet ez a dokumentumfilm. A *Goldmann Györgyről* — a forradalmár, mártírhalált halt szobrászról — szóló, hiteles, felkavaró vallomásokat egymásba fűző dokumentumfilm, műfajának eszközeivel — és eszköztelenségével —, puritánságával olyan egyszerű hangvételű filmmel ajándékozott meg, amelynek forradalmi-agitatív ereje magával ragadó. *Zsigmondi Borbála* rendező, a maga nemében egyedülálló filmet készített. A *Munkashow — Dobrai György* dokumentumfilmje — rendkívül ötletesen és hatásosan szól jelenünk munkaerkölcséről, illetve ennek szembeszökő fogyatékosságairól. Kár, hogy néhol humoreszkbe hajló fordulatokat használt. *Schuller Imre Requiem* című filmje, bár hatásos formanyelven, de öncélúan — fény-árnyék hatására, a közeli felvételek részletező játékára alapozva — *mutatja be*, Suki Benedek gyönyörű, gótikus kelyhét. *Ternovszky Béla* rajzfilmje — *Modern edzésmódszerek* — annyira telibe talált, hogy abszurditásában is reálisnak hatott.

Végül említsük meg a tv népszerű „Kicsoda-Micsoda" játékának friss ötletét: nem egyéni versenyzőket, hanem három középiskola diákjait fogadta. A fiatalok rendkívül gyors észjárással, találékonysággal számot adtak általános és szakmai műveltségükről, ország-világ előtt vizsgát tettek, s ha nem is érettségi volt a játék, „érettként" válaszoltak.

B. Gy.

...konyhában

...a hétköznapokat

...űvekben

modern konyhák szerves tartozékai.

A hőtechnikai elven működő villamos háztartási készülékek közül a hőkandallók, melegvíztárolók (és átfolyó rendszerű vízmelegítők), valamint a villanyvasalók felé is nagy kereslet nyilvánul meg. Ezekből ma még nem áll kellő választék a vásárlók rendelkezésére, s addig is, míg az ipar „felnő" a feladatokhoz, import révén kell kielégíteni az egyre növekvő szükségleteket.

JAVULÓ MINŐSÉG

A híradástechnikai közszükségleti cikkek minősége, műszaki színvonala és választéka egyaránt javul. A Videotongyár a rádiók minőségének javítására NDK kooperációban új konstrukciójú forgókondenzátorok alkalmazására tért át, néhány hazai gyártású, nem kielégítő minőségű alkatrészt pedig jugoszláv és NDK-beli importtal váltott fel. Ugyanott a későbbi hibalehetőségek csökkentésére javították a forrasztási technológiát, és a tetszetősebb „külcsín" érdekében rátértek a műanyagok galvanizálására. Kár, hogy ugyanakkor csak igen lassan haladnak a típusválaszték bővítésének fontos feladatával.

A JÖVŐ TERVEI

Az egyik legkevésbé kedvelt háztartási munkát, a mosogatást helyettünk elvégző gépek előállítására még csak most folynak az előkészületek. Nem kell szégyenkeznünk, a nálunk sokkal fejlettebb országokban sem terjedt még el általánosan ez a géptípus. Főként azért, mert csak részben automatizálható a mosogatás folyamata, a gép maga pedig igen sokba kerül (s az sem mellékes, hogy 40—65 perc a gépi mosogatás és szárítás időtartama). Mindezek ellenére a hazai ipar felkészül a mosogatógépek forgalomba hozatalára, aki akarja, majd megvásárolhatja.

Érdekes, hogy egyelőre semmiféle „mozgolódás" nem tapasztalható hazánkban a nagyfrekvenciás és mikrohullámú tűzhelyek elterjesztése terén. Pedig ezekkel csak néhány percet vagy másodpercet vesz igénybe az étel elkészítése, felmelegítése. Az sem mellékes, hogy az így elkészített, felmelegített ételekben sokkal kevésbé roncsolódnak az értékes tápanyagok.

Hosszú lenne mind sorra venni a kisebb-nagyobb háztartási készülékeket, gépeket — a porszívótól a konyhai robotgépig —, de aki kíváncsian figyeli a kirakatokat, az üzletek egyre gyarapodó árukészletét, már most egyre nagyobb megnyugvással veheti tudomásul, hogy az ötéves terv célkitűzései megvalósuló realitások, pedig még csak az első év derekán tartunk!

MDK

Goldmann György szobrán

Rédner Márta kitűnő portrét
készített Goldmann György ről.

Fenczik Flóra: A világ fonákja 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 12.

Goldmann György

a Szocialista Művészek Csoportjának egy jelentős tagja.

Arnold Nóra: Sociologic Research

of Socialist Fine Arts. Acta Historiae Artium, Budapest, 1971. 1-2 k.

125/

Goldman György
rajzai

Élő munkás "1934.
" (repró)

Aradi Nóra: Jel- és jelentésváltozás.
Művészet, 1971.április - 9.lap

Goldman György
szobrász

„Ülő munkás" - a elmerültem
Gondolkodó hányólioló kis figura.
1974-ben készült mű

Aradi Nóra: Jel- és jelentésváltozás.
Müvészet, 1971.április - 9.lap

Goldman György
szobrász

A könyöklő, gondolataiba mélyult
emberalak érzelmi is kompozicios
előzménye Rodin gondolkodója,
amelynek amelynek eszáradi folytá-
tása Goldman szobra.

Aradi Nóra: Jeló és jelentésváltozás.

Müvészet, 1971.április - 9.lap

Goldman György, szobrász

Mozakodó c. szobra

: Repr.

— : Goldman György 1904-1945.

Mümelléklet: 2. old.

Kritika, Bp. 1970. április

VIII/4.

Goldman György, szobrász

Vázlatok a Felszabaduláshoz

(1941–42)

Repr.

– Goldman György 1904–1945

Műmelléklet: 3. old.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, kubrák

Munkáslány síremléke :

Repr.

— : Goldman György 1904-1945

Műmelléklet : 2.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, nobrúz

Elemisták (1938):

Repr.

—: Goldman György 1904-1945

Műmelléklet : 1.o

Kritika, Bp. 1970. április

VIII/4.

Goldman György, szobrász

Ünnepelt (1927, Párizs):

Repr.

—: Goldman György 1904–1945

Műmelléklet: 1. o.

Kritika, Bp. 1970. április

VIII/4

Goldman György, szobrász

fésülködő lány c.

szobra :

Rgr

Goldman György: fésülködő lány

Címlapon

Kritika, Bp. 1970. április

VIII/4.

Goldman György, szobrász

Korniss Dezső arcmása,
szobor (1928)

: Repr

-. Goldman György 1904-1945

Mümellék-
let: 4. old.

1970. április

VIII/4.

Kritika, Bp.

Goldman György, szobrász 5

A fénülködő nő-t azért kénitette, hogy pénzhez jusson, de ebben sem tett művéni engedményt. Elemisták, Mosakodó nő készült 1940-ben.

1942-ben elfogták, vallatták, kínozták, művei közül is sokat elpusztítottak, végül ő maga is áldozata lett az ember-telenségnek. = A cikk sok értékes adalékot nyújt a további kutatáshoz.

Véstes György: Goldman György 30-35. old.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, szobrász 4.

Tagja lett a kommunisták Magyarországi Pártjának, részt vett a kommunista-művészsejt munkájában. 1934 januárjától a Szoc. képzőművészek Csoportjában vezetőszerepet töltött be.

Újabb művei: a Könyöklő munkás, a Horthy-rendőr, Lendvai Mária portréja, Erzsi, Bottgánszky Margit portréja. – Új műterme: a Kálmán utcában volt.

Vértes György: Goldman György. 30-35. old.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, szobrász 3

Megemlített művei: Női fej, Korniss Dezső arcmása, Trauner portréja, Női portré.

1929-ben kimaradt a főiskoláról, otthagyta az Epreskertet s az Ipoly utcában egy fémgyűjtő telepen bérelt helyiséget. Itt készült a Munkás.

1932-ben kapcsolódott be a munkás mozgalomba. Együtt működött Vilt Tiborral (Vasvári Pál utcai műterem), sokat mezített Lukács György műveitől.

Vértes György: Goldman György 30-35.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, szobrán

2

1904. dec. 24-én született Vecsésen. 1923-ban érettségizett. 1924-ben lett a főiskola hallgatója. Már 1926-ban szerepelt a KUT III-nagy kiállításán. 1926-ősén külei támogatásával Párizsba utazott. Ott készült az Önportré, s ez a mű sikert aratott a párizsi Grand Palais-ban.
1928 tavaszán hazajött, az Epreskertben kapott műtermet.

Vértes György: Goldman György

30-35. old.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, szobrász

(1904-1945.)

1

Halála 25-ik évfordulóján a fénekben megtartott emlékezés:
Goldman kommunista volt és áldozata lett a fasiszta barbárságnak. 1945. ápr.-ban halt meg Dachauban.

Vértes György: Goldman György

30-35.

Kritika, Bp. 1970. április

VIII/4.

Goldman György, szobrász

Könyöklő munkás (1933) c. szobra

Repr.

– : Goldman György 1904–1945

Műmellek-let: 4. old.

Kritika, Bp. 1970. április

VIII/4.

Goldman György, szobrász

Ifjúmunkás c. szobra

Repr.

— : Goldman György 1904–1945.

Műmelléklet: 2. ol.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György, szobrász

Horthy-rendőr (1936) c.

szobra: Repr.

–: Goldman György 1904–1945. Műmelléklet: 3.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

Goldman György novellái

Ruttkai Éva portréja, rajz:
(1942-43)

Repr

–: Goldman György 1904-1945 Mellékletek: 4.

Kritika, Bp. 1970. április VIII/4.

TÁRLAT

1021

Goldman György emlékkiállítására

Vecsésen, egy kis kultúrotthon dísztermében képzőművészeti kiállítás fogadja a látogatót: a község éppen tiszteleg szülötte, a mártírhalált halt *Goldman György* szobrászművész emlékének. A terem, mint mondom, nem nagy, de az anyag bőven elfér —, *Goldman György* munkái közül nem sok maradt az utókorra. Eltűnt művek felvételei, néhány kritika, pár igazolvány, és egy bírói perirat másolata egészíti ki, köti össze a néhány szobrot, vázlatot.

Előljáróban két olyan művének történetével kezdeném, amely itt nem látható, s amelyeknek sorsa sajnálatosan példázza, mint fogadták *Goldman György* művészetét.

Az első síremlék; egy illegális mozgalomban életét vesztett munkáslány mementójára emelte a művész. A szobor fényképén egy fiatal lány és egy kalapácsot emelő munkás mellszobra magasodik a sírdomb fölé. Feljegyezték, hogy az egyház tiltakozott, amikor a szobor a temetőbe került. 1944-ben a síremléket szétverték.

A második szobrot, amelyről beszélnék, alkotója a *Csillag* börtönben faragta fából, bicskával. (Ebben a börtönben töltötte életfogytiglani büntetését, mint politikai fogoly, miután a *Schönherz Zoltán* és társai ellen indított perben őt is elítélték.) A figura egy láncot szétszakító nőt ábrázol: faragója *Felszabadulás* névre keresztelte. A szobrot a háború után valamelyik szervezet kölcsönkérte — nyoma veszett, kézen-közön elkallódott.

A nyílt fasizmusba torkolló *Horthy*-rezsim hivatalos kultúrpolitikája ellenségesen fogadta az alkotásaiban is kommunista szobrászművészt.

Sajnos, a felszabadulás utáni évek művészetszemlélete a szocialista képzőművészet hazai ősei, úttörői sorából *Goldman Györgyöt* éppúgy száműzték, akár egy *Derkovitsot:* Goldman első hazai gyűjteményes kiállítására csak halála után tíz évvel, 1955-ben került sor.

Mit mondanak a megmaradt művek? Hogyan jellemezhetnénk *Goldman* művészetét?

Talán így: *politikai tett számba menő szocialista és realista alkotói tevékenységével kitűnően megfért a finom egyénítés.* Előbbi, premier művészi törekvését mutatja életnagyságú *Munkás* című szobra, *Gondolkodó munkása,* vagy *Rendőr* című kisplasztikája is. Azt, hogy *Goldmannak* e nagy összegező munkáit mennyi pontos, szinte gyengéd megfigyelés előzte meg, szépen példázzák fennmaradt portréi és ceruzavázlatai. Kitűnően egyesíti a művész e kettős törekvését *Elemisták* című dombormüve. A munka két bájosan darabos mozdulatú, kerek fejű, iskolapadra könyöklő kisgyereket ábrázol. Számomra titok maradt, mitől sugárzik ez az alkotás egyúttal politikai mondanivalót, történelmi hozzászólást, jövőbe vetett bizalmat is —, hiszen látszólag nem politizál.

Néhány szobor, vázlat, pár kritika, igazolványok, egy bírósági perirat — ennyi az egész. És az ember aztán megkérdezi: Vajon a tragikus, vagy a győzelmes elemek voltak az elsődlegesek *Goldman* életében?

Tragikus, vagy győzelmes élet volt ez? Az életrajz adatai keményen zárják magukba a titkot. *„Született Vecsésen. Elvégezte a képzőművészeti főiskolát. Utána Párizsban tanult. Hazatérve előbb tagja, majd vezetője lett a kommunista pártsejtet is magában foglaló Szocialista Képzőművészek Csoportjának. Később letartóztatták. Meghalt Dachauban, 1945-ben".*

„Magyarország — mártírokban gazdag ország"; jegyezte meg nemrég egy ismerősöm, *Radnóti, József Attila, Bálint György, Derkovits* kapcsán, s e keserű mondatával tragédiát akart érzékeltetni. E mondat keserű felhangjával száll most vitába bennem, ebben az ütött-kopott kultúrotthonban néhány szobor, néhány csökönyösen ismétlődő téma.

Goldman György tragikus korban élt —, új eszményeket keresett politikában is, művészetben is, a világ szemléletében is. Nemcsak gondolatban fordult szembe a sorssal, korral, történelemmel —, megpróbált *tenni.* A klasszikus dráma szigorú törvényei halálra ítélték az ilyen hősöket. *Goldman Györgynél* teljes keménységében érvényesültek ezek a törvények, mondhatnánk azt is, hogy úgy halt meg, mint egy görög hős.

Mártírságba vezető élete mégsem volt tragikus, akkor lett volna az, ha hiába, ha semmiért halt volna meg —, mint a kor annyi más áldozata.

Goldman György úgy élt, és cselekedett, hogy az utókor őrizetére méltó nyomot hagyott maga után. Ennél magasabbrendű dolog nem történhet emberrel.

P. A.

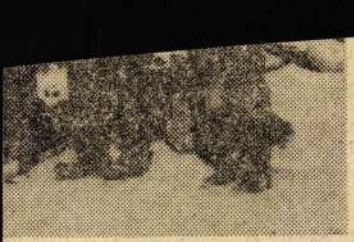

agjai Dél-Amerikában.

nem legel a marha. Igy havonta akkora legelő vész kárba, mint a Balaton. Az ausztrálok tudományos szervezetének magyar származású kutatója — aki a pesti egyetemen végzett — Bornemissza György, derítette fel ezeket az összefüggéseket és most Afrikából próbál ganajtúró-bogarakat Queenslandbe telepíteni, hogy megmentse a veszendőbe menő legelőterületeket.

ségével két ember akár több kilométer öntöző vagy levezető csövet tud elhelyezni hajlítható műanyag csövekből. Távoli legelők vízellátása igen alkalmasak. De említ tünk más lehetőséget is, után a műanyagok egya védenek a hőség és a h ellen. A habanyaglemezek kis sejtjeiben 98 százalék levegőt tartalmaznak, márpedig a mozdulatlan levegő a legjobb

kedhet rajta.

A nehéz kerti talajt víztaszító műanyag habbal tartósan fel lehet lazítani. A víz tartó műanyag habbal pedig a könnyű talajok víztartalmát lehet jelentékenyen javítani. Egyes helyeken már eredményes kísérletek folynak annak érdekében, hogy a talaj felszínét műanyaggyantával összelapasszák: így hónapokig nem iszaposodik el.

Eredményesen alkalmazzák már a műanyag tömlőket a a mezőgazdasági termények pneumatikus szállításában is. Továbbá a szilázsok szállítását a silótartályokba is megoldották plasztikzsákok felhasználásával. A műanyagok felhasználása tehát igen nagy lehetőségeket rejt magában a mezőgazdaságnak úgyszólván minden ágában.

tévhit, hogy akinek fekete macska akad az útjába, az balszerencsés lesz. A macskákkal kapcsolatos megkülönböztetés az egyiptomi fáraók idejéből származik: tetemeiket bebalzsamozták és gazdájuk temetési pompájához hasonlóan helyezték el vagy annak sírjában, vagy a macskák szent temetőiben. Később, a középkorban a boszorkányperekben bukkantak fel újból a nyávogó négylábúak oly módon, hogy a boszorkánysággal vádolt nőkről azt állították: „lelküket az ördögnek eladva, képesek voltak fekete macskává átalakulni, s így megjelenve hoztak bajt". Így lett „peches állat" a fekete macska.

PESTMEGYEI HÍRLAP
DEC 1 8
SAJTÓFIGYELŐ Hírdető
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

nagy csalódást okozott"

Az Associated Press közli a Kiodo tokiói hírügynökség jelentését, amely szerint a japán kormány nagy meglepetésének értesült arról, hogy *Dulles* nem hajlandó Washingtonban találkozni Sigemicu japán külügyminiszterrel.

Mint a Kiodo írja, *„politikai körök szerint ez arra mutat, az Egyesült Államok erősen bírálja Japánnak azt a kísérletét, hogy helyreállítsa a normális kapcsolatokat Oroszországgal, fellendítse kereskedelmét a kommunista Kínával és lassítsa a japán újrafelfegyverzést".*

Az ellenzéki politikusok azt hangoztatják, hogy *a visszautasítás „pofon Hatojama kormányának", a lapok pedig „politikai válság lehetőségéről" írnak.*

A Kiodo hírügynökség tájékozott forrásokra hivatkozva azt írja, *Sigemicu* céljai közé tartozott, hogy „rábeszélje Amerikát, egyelőre ne gyakoroljon nyomást Japánra a fegyverkezés gyorsítása érdekében, továbbá pedig igyekezzék megértetni Amerikával, hogy Japánnak szüksége van a jó kapcsolatokra két kommunista szomszédjával. A kormány különösen sürgősnek tekintette, hogy újabb megbeszéléseket kezdjenek a fegyverkezés kérdéséről. Az Egyesült Államok tokiói képviselői ugyanis nem voltak hajlandók elengedni Japánnak a megszállási költségekben vállalt részét, holott az új japán költségvetés a megszállási költségek csökkentésén alapszik".

Hatojama miniszterelnök tudósítók előtt kommentálva a történteket, kijelentette: *„A washingtoni válasz nagy csalódást okozott."*

Befejeződött az Angol—Szovjet Baráti Társaság konferenciája

London, április 5. (TASZSZ)

Április 3-án befejeződött Londonban az Angol—Szovjet Baráti Társaság konferenciája, amely megvitatta a társaságnak a legutóbbi két év alatt végzett munkáját, és kidolgozta a jövő munkatervet.

A konferencián 302 küldött és megfigyelő volt jelen, több mint 600 000 tagot számláló különböző szervezetek képviseletében.

Az értekezleten *J. A. Malik* londoni szovjet nagykövet is felszólalt.

Ma nyílik meg az ázsiai országok értekezlete Delhiben

Ma nyílik meg a nemzetközi feszültség enyhítése ügyében Delhibe összehívott ázsiai országok értekezlete. Az értekezlet munkájában körülbelül 225 küldött vesz részt 18 ország képviseletében. Az értekezlet fő napirendi pontjaként annak az öt alapelvnek a megvitatása szerepel, amelyet India és Kína miniszterelnökének közös deklarációja foglal magában. Az értekezlet április 6—10-ig tart. (TASZSZ)

Beethoven I. és IX. szimfóniája az Állami Orosz Énekkar közreműködésével

Kedden este az Erkel Színházban a Magyar Állami Hangversenyzenekar adott koncertet *Ferencsik János* Kossuth-díjas kiváló művész vezényletével. A nagysikerű hangverseny műsorán *Beethoven I. és IX. szimfóniája szerepelt.* Közreműködött az *Állami Orosz Énekkar A. V. Szvesnyikov*, az OSZSZSZK Sztálin-díjas népművésze vezetésével. Szólót *Szecsődi Irén, Tiszay Magda, Rösler Endre* Kossuth-díjas kiváló művész és *Littasy György*, az Állami Operaház művészei énekeltek.

★

A rádió csütörtökön este 20.20 órai kezdettel közvetíti a hangversenyt.

Tömeggyűlés Kassán a Kassai Kormányprogram kihirdetésének 10. évfordulóján

Prága, április 5. (TASZSZ)

Április 4-én Kassa főterén tömeggyűlést tartottak a Kassai Kormányprogram kihirdetésének 10. évfordulója alkalmából. A központi emelvényen helyet foglalt *Antonin Zápotocky* köztársasági elnök, *Viliam Siroky* miniszterelnök, *Zdenek Fierlinger*, a nemzetgyűlés elnöke, *Alexej Cepicka*, a miniszterelnök első helyettese, nemzetvédelmi miniszter, *Václav Kopecky* miniszterelnökhelyettes és más hivatalos személyiségek, továbbá *N. P. Firjubin*, a Szovjetunió csehszlovákiai nagykövete.

A nagygyűlésen Viliam Siroky miniszterelnök tartott beszédet.

Goldman György emlékezete*

Nem tudtunk volna méltóbb napot találni a Goldman György műveiből rendezett kiállítás megnyitására, mint hazánk felszabadulásának tizedik évfordulóját.

Vannak kiváló festőink és szobrászaink, akikre népünk méltán büszke, vannak köztük, akik klasszikusoknak számítanak és világszerte ismerik és becsülik őket — de nincs senki képzőművészeink között, aki annyit tett volna azért, hogy a felszabadulás napja felvirradjon a magyar nép számára is: mint Goldman György, a szobrász. Mindent, de mindent odaadott a pártnak és a népnek. Odaadta tehetségét és művészetét. Odaadta szabadságát és életét. S minél többet adott, annál több lett, mint ember, mint művész, mint kommunista és hazafi. Azok közé emelkedett, akikre szabad hazánk mint a szabadság nagy harcosára és mártírjára örökre emlékezni fog.

Goldman György, ha élne, mindössze ötven esztendős lenne. Korán, már a középiskolában felismerték tanáraj a tehetségét, 1924-ben jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Stróbl Zsigmond tanítványa lett. A művészi érvényesülés útja szokatlanul simának látszott a fiatal szobrász számára. Elismeréssel adóztak munkájának, mindenki elégedett volt az indulással — csak ő maga volt elégedetlen, csak ő maga érezte szűknek a témakört, a művészi felfogást, az élményeket, melyeket szoborba öntött. Otthagyta a hivatalos művészet vonzó, de önmagába zárt világát. Új műtermet a gyárkémények tövében, munkáskörnyezetben, az Ipoly utcában talált és itt mintázta meg *Munkás* című életnagyságú művét.

Minden igazságkeresés, amely megérdemli ezt a szót — a művészi igazságkeresés is —, ha nem riad vissza a végső konzekvenciáktól és képes szembenézni az ábrázolandó élet legmélyebb konfliktusaival: feltétlenül a párthoz vezet.

Az 1930-as évek különösen nyersen, brutális meztelenséggel tárták fel a kapitalizmus pusztító válságát, a munkanélküliséget és a tömegnyomort, az embergilkos fasizmust és háborús veszélyt az egyik oldalon, és a munkásosztály példátlanul hősies, önfeláldozó, az egész emberi haladást és kultúrát szolgáló harcát a másik oldalon. Mit ér az olyan művészet — tette fel magának Goldman a kérdést —, mely nem válik fegyverré ebben a harcban? Goldman György művész-szeme sokkal mélyebben vizsgálta az életet, sokkal inkább ember volt az embertelenségben, sokkal több volt benne a becsületesség, a jellemesség, a hűség a dolgozókhoz és önmagához — semhogy kitért volna a világos válasz elől. Tetteivel, egész életével és halálával adott örökérvényű választ. Így lett Goldman György a szabadságért, a békéért, a munkásosztály és a dolgozó nép hatalmáért küzdő illegális kommunista párt halálig hű harcosa. Példát mutatott művészetében, hogyan kell leküzdeni a polgári gicc tetszelgő sziruposságát, a proletkult hangoskodó és merev sematizmusát, hogyan kell egyengetni a szocialista realizmus mély eszmei tartalmának, lényegre törő, kifejezésbeli egyszerűségének útját.

És példát mutatott arra is, hogyan kell jó kommunista pártharcoshoz méltó nevelő- és szervezőmunkát végezni művésztársai körében. 1934 januárjában a párt kezdeményezésére megalakította a Szocialista Képzőművészek Csoportját, ahol a legjobb kommunista művészek a legnehezebb körülmények között több-kevesebb legalitást biztosítottak a szocializmus és a szabadság eszméinek a fasiszta elnyomás idején.

Goldman György megosztotta munkáját a szobrászat és az illegális pártmunka között. Ez a megosztott munka azonban a szabadságért vívott önfeláldozó harc egyetlen egységes erőfeszítésévé vált, mely szilárddá, öntudatossá — végeredményben legyőzhetetlenné tette őt. Amikor 1942 tavaszán a fasiszta pribékek Rózsa Ferenccel és Schönherz Zoltánnal együtt őt is elfogták — képtelenek voltak megtörni, bár az embertelen kínzások mellett arra is vetemedtek, hogy a forradalmár művész öreg, tehetetlen édesanyját is börtönbe vetették.

Mit jelentett Goldman művészete számára a pártmunkába való bekapcsolódás? A párt elvonta a művészettől — mondták egyesek sajnálkozóan, akik ismerték nagyszerű indulását. Hadd feleljek erre a kérdésre egy emlékkel.

A Margit körúti börtönben egy hadbíró-ezredes adott neki egy cellát, egy tuskót, néhány éles kést és vésőt, hogy bútordíszt faragjon neki. Goldman kifaragta a farnesei Herkules kicsinyített mását. Ugy látszott, mintha felejtett volna valamit a test anatómiájából, az izmok kidolgozása kissé elnagyolt volt. Az ezredes, aki nyilván szerette a szép, vagy inkább csinos és ügyes dolgokat, kissé összeráncolt szemöldökkel kérdezte, hogyan fog ez festeni mahagónira pácolva? A siker tehát nem volt nagy. És mégis a szobor szép volt, sőt bizonyos szempontból több volt, mint a régi, tökéletesebben megformált művei. A figura arányai, a mozdulat egyszerűsége és meggyőző volta, a bunkóra támaszkodó Herkules mindent legyőző ereje még jobban érvényesült az elnagyolt és leegyszerűsített ábrázolásban.

A párt elvonta a művészettől, de belevitte az életbe és a munkába, bőrén érezte a harcot, az adott és kapott sebeket. Nem tudott többé úgy hozzányúlni egy darab fához, hogy az ne váljon elevenné. És a klasszikus szobor nyugodt fenségén és a kifejezés tökéletlenségén át is a művészet magasabb foka bontakozott ki. A meggyőződés és élmény oly magassága ez, ahová soha nem juthat fel az elzárkózott, csak a művészet kertjét ápoló művész.

A Margit körúti börtön udvarán séta közben sokat beszélt művészi terveiről, amiket majd egy új, szabad Magyarországon fog megalkotni. A sors nem adta ezt meg. Mint annyian mások, Goldman György is elesett a harcban. A fasisztáknak meggyilkolták, de művészetéből mégis mindenkinek jut élmény és jut tanulság, aki e kiállításon közelébe férkőzik, aki átérti emberi és művészi nagyságát. Soha nem feledjük, hogy az ő áldozata, amelynél ember többet nem adhat, hozzájárult ahhoz, hogy ma itt mindannyian szabadon élhetünk. Nagyszerű feladat a mi képzőművészeink számára, hogy megvalósítsák azokat az álmokat, amelyeket Goldman György már nem valósíthat meg többé. Szeressék úgy a szabadságot és a békét, szeressék úgy a pártot és a népet, legyenek olyan megingathatatlanok és elvhűek, adják úgy a legtöbbet és a legjobbat a népnek, ahogy Goldman György tette.

Horváth Márton

* Elhangzott a Nemzeti Szalonban megnyílt, Goldman György műveiből rendezett emlékkiállításon.

megbonthatatlan szövetségére tá-

rialisták ellen vívott igazságos honvé-

DZSELAL BAJAR
a Török Köztársaság elnöke

gyar erdők hosszúcsőrű vendégei. A szalonkák Baranya és Somogy megyében tűntek fel először, majd észak, északkelet felé húztak. A felmelegedéssel együtt a szalonkák újabb tömeges érkezése várható.

— Két új kultúrotthont avattak Baranya megyében — Bikalon és Tékesen — a kétnapos ünnepen.

— Sztálinváros történetét bemutató kiállítás nyílt meg a helyi múzeumban. A gazdag anyagból megismerjük a város történetét a római korabeli Intercisától, a régi magyar Dunapentelén át a korszerű Sztálinvárosig.

MEGÉRKEZTEK az első külföldi részvevők az ifjúsági vívó-világbajnokságra.

A TOTÓBAN 35 tizenkét találat volt (nyereményösszeg 17 662,50 forint, 681 tizenegy találat (907,50 forint), 6305 tíz találat (130 forint).

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

SZERDA

KOSSUTH-RÁDIÓ:

4.30: Hírek. — **4.40—8.22-ig:** Reggeli zenés műsor. — Közben: **5.00:** Falurádió. — **6.00:** Hírek. — **7.00:** A Szabad Nép vezércikke. Hírek. — **8.30:** Népszerű operarészletek. — **9.20:** A gyermekrádió műsora. — **10.00:** Hírek. Lapszemle. — **10.10:** Munkásdalosok emlékeznek. — **10.30:** Óvodások műsora. — **11.30:** Tiltott ütés. Sztrujev és Szinyelnyikov jelenete. — **12.00:** Hírek. — **12.10:** Derüs percek... Tánczene. — **13.00:** Új idők dobosa. Mihai Beniuc költészete. — **13.20:** Népek dalai. — **14.00:** Hírek. — **14.25:** Úttörő-híradó. — **14.50:** Kamarazene. — **15.20:** Eötvös Loránd. Rádiójáték. — **16.00:** Zenekari hangverseny. — **16.35:** Ting Shan Te: Változatok egy kínai népdalra (zongora: Gát József). — **16.40:** A rádió válaszol hallgatóinak. — **17.00:** Hírek. — **17.10:** Nemzetközi kérdések. — **17.25:** Magyar népdalok — **18.00:** A virágzó mezőgazdaság útján. — **18.30:** Szív küldi szívnek szívesen. — **19.00:** Nagy Lajos írása. József Attiláról. Elmondja: Szendrő József. — **19.15:** Jó munkáért — szép muzsikát! Ajándékműsor. — **19.53:** József Attila verseiből. Elmondja: Ladányi Ferenc. — **19.59:** Időjelzés. — **20.00:** Esti Híradó. — **20.20:** Tolnay Klári jutalomjátéka. — **21.15:** Tánczene. — **22.00:** Hírek. Sport. — **22.15:** Tíz perc külpolitika. — **22.25:** Lina Pagliughi és Svéd Sándor Kossuth-díjas kiváló művész énekel. (Hgl.) — **23.05:** Kellemes szórakozást. (Hgl.) — **24.00:** Hírek. Időjárásjelentés. — **0.10:** Népdalok. — **0.22:** Himnusz.

PETŐFI-RÁDIÓ:

6.30: Jóreggelt, gyerekek! — **6.50:** Csárdások. — **7.00—11.30-ig:** Azonos a Kossuth-rádió műsorával. — **11.30:** Műsorzárás. — **14.00:** Művészlemezek. — **14.40:** Könnyűzene. — **15.20:** Mai szerzők operettjeiből. — **16.20:** A malom. Szabahattin Ali elbeszélése. — **16.40:** Új magyar dalok. — **17.20:** Orosz nyelvtanfolyam. — **17.40:** Schumann kamaraműveiből. — **18.30:** A széncsata története. Előadás. — **18.50:** Operettrészletek. — **19.30:** Az épülő kommunizmus nagy országában. — **20.00:** Régi francia muzsika. — **20.20:** Sporthíradó — **20.40:** Operarészletek. — **21.20:** A budapesti Élettani Intézet Pavlov-szobájában. — **21.30:** Ljadova és Pantelejeva énekel, a Császár—Groll harmonikakettős játszik. Hgl. — **21.50:** Moszkowski: Hangversenykeringő. — **22.00:** Népi zene.

IDŐJÁRÁS

A Meteorológiai Intézet jelenti: várható időjárás ma estig: változó felhőzet, néhány helyen eső. Mérsékelt északi—északkeleti, később a Dunántúlon délnyugatira forduló szél. Hajnalban helyenként gyenge fagy. A nappali felmelegedés erősödik

Várható legmagasabb nappali hőmérséklet ma 13—16 fok között lesz.

A Duna vízállása kedden reggel Budapestnél 490 centiméter.

A fűtés alapjául szolgáló várható napi középhőmérséklet 4 fok felett lesz.

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Bihari nótája (B.-bérlet, 8. sz., 7). — **Az Operaház Erkel Színháza:** Figaro házassága (7. bérlet, 7. sz., 7). — **Nemzeti Színház:** Az ember tragédiája (fél 7). — **Katona József Színház:** A képzelt beteg (Hevesi-bérlet, 8. sz., 7). — **Madách Színház:** Dulszka asszony erkölcse (VII. bérlet, 7). — **Madách Színház Kamaraszínháza:** Egy pohár víz (7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Cyrano de Bergerac (7). — **Déryné Színház:** A néma levente (7). — **Petőfi Színház:** Szépek szépe (7). — **Jókai Színház:** Kisunokám (7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Cyrano de Bergerac (7). — **Déryné Színház:** A néma levente (7). — **Petőfi Színház:** Pettyes (7). — **Jászai Mari Színház:** Idegen gyermek (7). — **Vidám Színpad:** Hol szorít a cipő? (7). — **Kis Színpad,** a Vidám Színpad Kamaraszínháza: Tavaszi ügyek (fél 8). — **Zeneakadémia:** A Zeneművészeti Főiskola növendékhangversenye (fél 6), Állami Hangversenyzenekar (8). — **Kamara Varieté:** Lepsényné még megvolt (6, fél 9). — **Budapest Varieté:** Tótágas (8). — **Kodály Kultúrotthon:** Legszebb mikrolemezek (7). — **Állami Bábszínház:** Tündér Ibrinkó (3). Szigorúan bizalmas (fél 8). — **Fővárosi Nagyeirkusz:** Ezeregyéjszaka (3, 7).

A-válogatott 16.30 órakor a Kistextpályán a VL Kistext ellen játszik. A keret tagjai: Oláh, Ilku I., Buzánszky, Lóránt, Lantos, Kárpáti, Bozsik, Szojka, Kotász, Sándor, Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Tóth M., Palotás.

B-válogatott 16.30 órakor Kecskeméten a Kecskeméti Honvéd ellen mérkőzik. A keret tagjai: Gulyás, Danka, Kovács II., Börzsei, Dalnoki, Várhidi, Kovács I., Zakariás, Dékány, Tóth II., Csordás, Szusza, Vilezsál, Czibor, Kárász.

Az Utánpótlás-válogatott 16.30 órakor a Fehérvári úton a V. Kábelgyár ellen játszik. — A Nyugat-Magyarország válogatott 16.30 órakor Almásfüzitőn az Almásfüzitői Szikra ellen, a Dél-Magyarország válogatott 16.30 órakor Pécsett a Pécsi Törekvés ellen, a Bányász-válogatott 16.30 órakor Tatabányán, a Tatabányai Bányász ellen mérkőzik.

Az ifjúsági válogatott-keretet csak az olaszországi torna után jelölik ki.

SZABAD NÉP

A Magyar Dolgozók Pártjának központi lapja

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Kiadja a SZABADSÁG lapkiadóvállalat

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3. Tel.: *343—100, *142—220. Terjeszti a Posta Központi Hírlapirodája. Budapest, V., József nádor tér 1. Tel.: 180—850, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatal. — A budapesti előfizetők ügyeit a kerületi kézbesítő postahivatalok kezelik. Központi előfizetőszolgálat: 183—022. Előfizetési díj havi 12 Ft.

SZIKRA Lapnyomda.

Szabad Nép
1955. ápr. 6.

minisztériumának, külkereskedelmi minisztériumának, kulturális ügyei minisztériumának, honvédelmi minisztériumának, a Szovjet Szakszervezetek Központi Tanácsának, a VOKSZ-nak, a Szovjet Békebizottságnak, a Szovjet Nők Antifasiszta Bizottságának, a Szovjet Ifjúság Antifasiszta Bizottságának felelős funkcionáriusai, a tudományos és kultu-

A földrajzi távolság ellenére azonosak érzelmeink és céljaink, és közösen építjük a szocializmust, védjük a békét a szabad népek nagy családjában.

Népünk nagy figyelemmel és rokonszenvvel kíséri nemcsak azokat a nagy sikereket, amelyeket a kínai nép a mezőgazdaság, az ipar és a kultúra terén aratott, hanem az or-

dezett fogadáson, amelyet *Kuomi Janos*, a Magyar Népköztársaság londoni követe adott, több mint 600 vendég vett részt. Az angol külügyminisztérium képviseletében *Ward* külügyi államtitkárhelyettes, *Hohler*, a külügyminisztérium északi osztályának vezetője, továbbá *Marcus Cheke* protokollfőnök és *Sir Guy Salisbury Jones*, a diplomáciai testület marsallja vett részt. Megjelentek a fogadá-

Róma

A Magyar Népköztársaság római követségének fogadásán az olasz politikai és kulturális élet vezetői, a diplomáciai testület tagjai, parlamenti képviselők és újságírók vettek részt. Az ünnepségen a baloldali pártok képviselői és a CGIL vezetője is megjelent.

ról. A határozat a következőképpen hangzik:

Kína Kommunista Pártjának országos értekezlete meghallgatta Teng Hsziao-ping elvtársnak a központi bizottság nevében előterjesztett jelentését Kao Kang és Jao Su-si pártellenes összeesküvéséről. Az országos értekezlet egyhangúan jóváhagyta azokat az intézkedéseket, amelyeket

raban felderítés tények alapján és a központi bizottság február 19-i teljes ülésén bizonyossá vált, hogy Kao Kang 1949 óta összeesküvő tevékenységet folytatott azzal a céllal, hogy a párt és az állam vezetésében magához ragadja a hatalmat. Északkelet-Kínában és másutt a párt központi bizottságát rágalmazó és önmagát dicsőítő híreszteléseket terjesztett, hogy egyenetlenséget és széthúzást keltsen a párt soraiban, elégedetlenséget szítson a párt központi bizottságának vezetőivel szemben, bomlasztotta tevékenységével a pártot és megalakította a maga pártellenes csoportját. Kao Kang pártellenes csoportja megszegte a párt központi bizottságának az északkeleti térség tevékenységére előírt politikáját, minden tőle telhetőt megkísérelt a párt szerepének elhomályosítására, aláaknázta a párt egységét és az északkeleti térséget szinte önmaga független „királyságává" változtatta. Még felháborítóbbá vált Kao Kang pártellenes tevékenysége, amikor 1953-ban áthelyezték a központi vezető szervekhez. Még azt is megkísérelte, hogy a hadseregben dolgozó kommunistákat felbujtsa a központi bizottság ellen szőtt összeesküvésének támogatására. Evégett azt a teljesen képtelen „elméletet" hangoztatta, hogy Kína Kommunista Pártja tulajdonképpen két pártból áll: az egyik az úgynevezett forradalmi támaszpontok és a hadsereg pártja, a másik az úgynevezett fehér térségek pártja — és hogy a pártot a hadsereg teremtette meg. Önmagáról azt állította, hogy ő az úgynevezett forradalmi támaszpontok és a hadsereg pártjának képviselője, őt illetné a legfőbb hatalom, és ezért tervének megfelelően újjá kell szervezni a központi bizottságot és a kormányt és addig is, amíg erre sor kerül, őneki kell betöltenie a párt központi bizottsága főtitkárának vagy alelnökének tisztségét és az államtanács elnökének tisztségét. Amikor a központi bizottság IV. teljes ülése komoly figyelmeztetést intézett a pártellenes elemekhez, Kao Kang nemcsak hogy nem ismerte be a párt előtti bűnösségét, hanem végső árulásának kifejezéseként öngyilkosságot követett el.

Kao Kangnak pártellenes összeesküvő tevékenységében Jao Su-si volt a fő szövetségese. Teljes mértékben megállapítást nyert, hogy Jao Su-si az 1943 és 1953 között eltelt tíz esztendőben ismételten szemérmetlen csaláshoz folyamodott a pártban, hogy megragadja a hatalmat.

Kelet-kínai hivatalos működése során minden erejével a kapitalisták, földesurak és kulákok előtti behódolás jobboldali politikáját követte a városokban és a falvakban. Ugyanakkor a központi bizottságnak

ügy vélte, hogy Kao Kangnak rövidesen sikerül tervét valóra váltania, magához ragadnia a hatalmat a központi bizottságban. Ezért Kao Kanggal pártellenes szövetséget létesített és a központi bizottság szervezési osztályán viselt vezetői funkcióját arra használta fel, hogy harcot indítson a központi bizottság vezetői ellen és bomlassza a pártot. Jao Su-si a párt központi bizottságának IV. teljes ülésétől mostanáig a megbánás semmiféle jelét nem mutatta és most is kitart a pártot támadó állásfoglalása mellett.

Nem véletlen, hogy a Kao Kang—Jao Su-si pártellenes szövetség összeesküvő tevékenysége éppen akkor érte el tetőfokát, amikor országunk 1953-ban hozzáfogott a hazánk szocialista építését célzó első ötéves terv megvalósításához. Ennek a ténynek mélyrenyúló történelmi és társadalmi gyökerei vannak. A Kao Kang—Jao Su-si pártellenes szövetség tevékenysége azt tükrözi, hogy a kínai osztályharc kiéleződik és fokozottan bonyolódik. Egyfelől a Kínai Népköztársaság megteremtése és megerősödése, rendkívül ellenséges érzést keltett az imperialistákban, mindenekelőtt az amerikai imperialistákban. Az amerikai imperialisták még mindig megszállva tartják a kínai Tajvant és ezt a szigetet, valamint más katonai támaszpontokat felforgató tevékenység kifejtésére és a Kína elleni agresszív háború előkészítésére igyekeznek felhasználni. Másfelől annak következtében, hogy hazánkban előretört a szocializmus ügye, az ellenforradalom maradék erői és az ország szocialista átalakulásával elszántan szembehelyezkedő reakciós burzsoá elemek, meggyorsítják az ellenforradalom visszaállítását célzó összeesküvéseket. Ellenségeink azonban jól tudják, hogy Kína Kommunista Pártja hatalmas tekintéllyel bír a kínai dolgozó nép között és hazánk vezető ereje. Tudják, hogy mindaddig, amíg Kína Kommunista Pártja sziklaszilárd egységben a szocializmus ügye mellett áll, addig elkerülhetetlenül teljes kudarcba fullad minden ellenséges támadás. Az ellenség ezért ezernyi fogással próbálkozik, hogy megsemmisítse pártunkat, és abban van legtöbb reménye, hogy Kína Kommunista Pártja szétbomlik és elkorcsosul. Ezzel az igazsággal tisztában van pártunknak minden forradalmi gondolkodású tagja és tisztában van minden pártonkívüli hazafi. Kao Kang, Jao Su-si és mások éppen ebben a helyzetben alakítottak pártellenes szövetséget és indítottak támadást a központi bizottság, mindenekelőtt és főként a köz-

(Folytatás a 4. oldalon.)

A népi demokratikus országok a szocializmus győzelmes útján

Tavaly a szocialista tábor országainak népei, és az egész világ dolgozói lelkesen ünnepelték Lengyelország, Románia, Bulgária és Albánia fasiszta iga alóli való felszabadulásának tizedik, valamint a Kínai Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság kikiáltásának ötödik évfordulóját. Az idén április 4-én lesz 10 éve, hogy a dicső szovjet hadsereg teljesen felszabadította Magyarországot a hitleri hódítók és magyar csatlósaik uralma alól. Csehszlovákia pedig május 9-én ünnepli felszabadulásának tizedik évfordulóját.

A Szovjetunió második világháborúbeli hősi harca és győzelme, a magasztos felszabadító küldetését becsülettel teljesítő dicső szovjet hadsereg világtörténelmi jelentőségű hőstettei Közép- és Délkelet-Európa országainak elnyomott népei előtt megnyitották a szabadság és a boldogság útját. A felszabadulásnak az egész nép emlékezetében örökké elevenen élő gyönyörű napja ragyogó fejezetet nyitott meg az említett országok történetében.

A dolgozók ezt a nagyjelentőségű napot egyszersmind a haladás erőinek a reakció erőin, a demokrácia és a béke erőinek a fasizmus és a háború erőin aratott hatalmas győzelmeként ünneplik. Azokban az országokban, amelyekben a kommunista és a munkáspártok vezette munkásosztályt követő dolgozók jutottak a hatalomra: igazi szabadság és demokrácia van, gyorsan fejlődik a gazdaság és a kultúra, sikeresen épülnek a szocializmus alapjai.

A béke, a demokrácia és a szocializmus ellenségei a népi demokratikus államok létének első napjai óta folytonosan az új rendszer ingatagságáról ordítoztak. A történelem bebizonyította, hogy a kapitalizmus védelmezői ezúttal is kegyetlenül elszámították magukat. A népi demokratikus országok szilárdan ráléptek a szocializmus építésének útjára, s a világ semmilyen ereje sem térítheti le őket erről a győzelmes útról!

A népi demokratikus országok tízesztendős fejlődése szemléltetően bizonyítja azoknak a lenini szavaknak a mélységes igazságát, hogy „a szocializmus gigászi erőket rejt magában, és hogy az emberiség most fejlődésének új szakaszába lépett, amely csodálatosan ragyogó lehetőségeket hoz magával".

A népi demokratikus országokban a szocializmusért vívott harc folyamán teljesen kibontakozott az alkotómunkában, az új élet építésében az összes dolgozókat vezető hős munkásosztály hatalmas szervezőképessége és kimeríthetetlen alkotó tehetsége. A népi demokratikus országok munkásosztálya a harcban kipróbált és megedzett kommunista és munkáspártok vezetésével szilárdan tartja kezében a szocializmus győzelmes zászlaját. A munkásosztály és a dolgozó parasztság munkásosztály vezette szövetsége a népi demokratikus rendszer megingathatatlan alapja, a népi demokratikus országok sikeres és feltartóztathatatlan előnyomulásának biztosítéka.

A múltban a nyugati imperialista hatalmak igyekeztek élelmiszer- és nyersanyagszállító függvényükké változtatni a közép- és délkelet-európai országokat, s ez súlyos károkat okozott ezekben az országokban a nemzetgazdaság, főképp pedig a nemzeti ipar fejlődésének. A népi demokratikus országok kommunista és munkáspártjai hazájuk gazdasági elmaradottságának gyors megszüntetésére, elsősorban a nehézipar — a népgazdaság alapjainak alapja — megteremtésére és fejlesztésére összpontosították a dolgozó tömegek lelkes forradalmi energiáját. A nehézipar elsősorban való fejlesztése a szocializmus építésének egyetlen helyes útja, a mezőgazdaság állandó fellendülésének és a falu szocialista átalakulásának, a könnyű- és az élelmiszeripar további fejlődésének, a dolgozók jóléte emelkedésének, a népi demokratikus országok hatalma és védelmi képessége megerősödésének döntő feltétele.

A népi demokrácia magyarországi tíz esztendeje a népi demokratikus rendszer hatalmas életerejének és legyőzhetetlenségének ragyogó bizonyítéka. A háború és a hitleri hódítók rablógazdálkodása mérhetetlen pusztulást idézett elő az országban. Csak a marxista—leninista párt vezetésével hatalomra jutott nép állíthatja ily gyorsan helyre az ország gazdaságát, s csak az ilyen nép vezetheti gazdaságát az állandó fellendülés útján.

A magyar dolgozók felszabadulásuk tizedik évfordulójának ünneplésekor örömmel és büszkén tekintenek vissza a megtett útra. Az ország nagyipari termelése 1954-ben már körülbelül 3,5-szerese volt az 1938. évi színvonalnak. A nehézipar termelése 1949. vagyis a szocialista iparosítás kezdete óta 296 százalékkal, a könnyűipar 204.3 százalékkal, az élelmiszeriparé 272.9 százalékkal növekedett. Magyarországon ma sok olyan gépet gyártanak, amelyet 1949 előtt nem készítettek, például bányászati berendezést, újfajta esztergapadokat, kombájnt, hernyótalpas traktort. A szocialista iparosítás évei alatt megváltozott az ország arculata. Új ipari városok nőttek ki a földből: Kazincbarcika, Komló, Várpalota, elsősorban pedig Sztálinváros. Magyarország ipari haladásának jelképe.

A nehéziparnak és szívének, a gépgyártásnak a fejlődése döntő jelentőségű a mezőgazdasági termelés fellendülése szempontjából. Az ország mezőgazdasága 1954-ben 4556 traktort, 371 kombájnt, 3130 traktorekét és sok más mezőgazdasági gépet és szerszámot kapott. Ez hozzájárult a falusi termelőszövetkezetek további erősödéséhez. Ma már körülbelül 200 000 parasztcsalád tömörül termelőszövetkezetekben, s a termelőszövetkezetek az állami gazdaságokkal együtt az ország szántóterületének 30 százalékán gazdálkodnak. A falusi szocialista szektor a népgazdaság szilárd láncszeme, s egyre nagyobb vonzóerőként hat az egyénileg gazdálkodó parasztokra. A magyar faluban a szocialista szektoré a jövő.

A művelődés a régi, kapitalista Magyarországon az uralkodó osztályok kiváltsága volt; a főiskolák és sok más iskola kapui nem nyíltak meg a munkások és a dolgozó parasztok gyermekei előtt. A népi demokrácia szélesre tárta a nép előtt ezeket a kapukat. Az idén a középiskolákban háromszor, a főiskolákon pedig körülbelül négyszer annyian tanulnak, mint 1938-ban. Sikeresen fejlődik a tudomány, az irodalom és a művészet.

Magyarország, akárcsak a többi népi demokratikus ország, a néptömegek áldozatos munkájával, marxista—leninista pártjának kipróbált vezetésével és a Szovjetunió állandó testvéri segítségével érte el a népgazdaság és a kultúra fejlesztésének mindezeket a sikereit.

A szocializmus építésének szovjet tapasztalatai, valamint a népi demokratikus országok tapasztalatai arra tanítanak, hogy az új társadalom éles osztályharc közepette születik meg. Az osztályellenség minden erővel igyekszik megakadályozni a szocializmus építését. A szocializmusért, az osztályellenség mesterkedései ellen vívott harcban erősödik meg a nemzeti egységfront, kovácsolódik ki a néptömegek erkölcsi és politikai egysége, erősödik a népi demokratikus rendszer.

A népi demokratikus országokban a kommunista és a munkáspártok könyörtelenül harcolnak a szocializmus építésének általános irányvonalától való mindenfajta elhajlás ellen. Magyarországon a népi demokratikus rendszer további megerősödése szempontjából nagyjelentőségű a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége nemrég megtartott ülésének határozata. A Központi Vezetőség határozottan leleplezte a szocializmus magyarországi építésének kérdéseivel kapcsolatban elburjánzott súlyos hibákat. A határozat rámutat, hogy egy ideje a pártban, az államapparátusban és a sajtóban jobboldali, antimarxista, pártellenes, opportunista nézetek terjedtek el. Ezeknek a nézeteknek a hirdetői meg akarták hiúsítani a szocialista iparosítást, s ellenezték a nehézipar fejlesztését. A jobboldali elhajlás sokat ártott a magyar népgazdaságnak és a magyar dolgozóknak. A Központi Vezetőség erélyesen visszaverte a jobboldali opportunistákat. A magyar nép egységesen helyeselte a Magyar Dolgozók Pártjának ezeket a határozatait.

A népi demokratikus országokban a marxizmus—leninizmus halhatatlan eszméivel felfegyverzett kommunista és munkáspártok haladnak a néptömegek élén. A kommunista és a munkáspártok elszakíthatatlan kapcsolatokkal fűződnek a néphez, egész tevékenységük a nép és a szocializmus ügyének szolgálatára összpontosul. A kommunista és a munkáspártok lankadatlanul erősítik soraik acélos egységét.

A népi demokratikus országok dolgozói, a proletár nemzetköziség elveihez híven, szentül óvják és erősítik a szocialista táborhoz tartozó országok testvérnépeinek megbonthatatlan barátságát. A nagy Szovjetunió vezette hatalmas, 900 milliós szocialista tábor népeinek barátsága a népek békéjének és biztonságának szilárd támasza.

A szocialista tábor országainak népei békében akarnak élni, s baráti kapcsolatokat akarnak teremteni a többi néppel. Bizonyosak erejükben és kimeríthetetlen erőforrásaikban. Mindent megtesznek, hogy ezentúl is biztosítsák fejlődésük békés feltételeit és államuk kellő biztonságát. Éppen ezt a célt szolgálják a moszkvai értekezleten részt vett nyolc ország barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződésének megkötésével kapcsolatos, nemrég lefolyt tárgyalások, amelyeken a Kínai Népköztársaság kormánya is részt vett.

A szocializmus erői sosem voltak oly hatalmasak és egységesek, mint most. A népi demokratikus országok dolgozói kommunista és munkáspártjaik vezetésével biztos léptekkel haladnak a békéért és a szocializmusért vívott harc újabb sikerei felé.

(Megjelent a Tartós békéért, népi demokráciáért! 1955. április 3. számában.)

Goldmann György

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának tagja.

Erényey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet; 1969. III. 17. l.

Goldman György
nobrász

Könyöklő nuzubás. 1934 Bronz. 25,2 cm
Budapest. MNG. Repr.

A magyarország mű. tört. II. Kép n. 478
Corvina 1970

Goldmann György
szobrász

Goldmann szobrász művészetének tanul-
mányozása érződik Csekszent Mihályi
Róbert fehérmárvány Emlékmű "kőlesen.

Soós Klára: A Studio 70....
Művészet,1970.november - 36.lap

Goldmann György

9 sz. „Horthy rendőr", 1936, terrakotta, 24,5 cm. Magyar Nemzeti Galéria, Bp.

500 sz. „Ülő munkás", 1934, bronz, 25 cm. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest.

Kunst im Widerstand Malerei Graphic Plastik 1922-bis 1945. Veb. Verlag der Kunst, Dresden, 1968. 583 l. illusztr. 540 l.

Goldmann György

1955-ben emlékkiállítása Budapesten.
1966-ban Berlinben a „Hódoltsági magyar művészet" elnevezésű tárlaton.
Irodalom: Vollmer: „A XX-ik század magyar festészete, Leipzig-Budapest, 1960.
Dienst im Widerstand Malerei Graphik Plastik 1922-bis 1945. Veb. Verlag der kunst, Dresden, 1968. 583 l. illusztr. 541 l.

Goldmann György

Első kiállítása 1930-ban. Párisban tanulmányúton. 1932 óta részt vesz az illegális kommunista mozgalomban, a „Szocialista művészek csoport"-jának tagja. 1942-ben letartóztatják.

Kunst im Widerstand Malerei graphic Plastik 1922-bis 1945. Veb. Verlag der Kunst. Dresden, 1968. 583 l. illusztr. 340 l.

Goldmann György

1904-ben született Magyarországon, meggyilkolták Dachauban 1945-ben. 1924-29-ig Budapesten a Képző- művészeti Főiskolán tanult Kisfaludi Strobl Zsigmond alatt.

Künstler im Widerstand Malerei Graphik Plastik 1929-bis 1945. Veb. Verlag der Kunst. Dresden, 1968. 583 l. Illusztr. 540 l.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
DÉLI-HÍRLAP
1971 MÁJ 10

1021

Goldman György

TV

A mártír szobrász

Kor- és pályatársak, az élettárs, s az életrajzíró visszaemlékezései nyomán elevenedett meg *Goldman György*nek, a szocialista szobrászművészet kimagasló alakjának, a kommunista mozgalom mártírjának élete és munkássága abban a dokumentumfilmben, amelyet a múlt héten péntek este sugárzott a televízió.

A film késői — fél tízkor kezdődött — vetítése ellenére mindvégig lebilincselte a napi munkájától bizony már elfáradt nézőt. S nemcsak azért, mert nem mindennapi életpályával, emberi-művészi sorssal ismerkedhetett meg, hanem azért is, mert a film alkotói pergő ritmusú képsorok mozaikjával örökítették meg a nagy szobrász arculatát, életművét, — akinek alig húszévesen elkészített *Önportré* című alkotása a párizsi Grand Palais-ban a húszas évek derekán megrendezett nemzetközi kiállításon szenzációt keltett. Nem csupán ismeretanyagot közvetítettek, hanem annak — a dokumentumfilmek jó néhánya mondanivalójának epikus előadásmódjával ellentétben — drámai töltést, feszültséget adtak. Ily módon érzékelhetővé vált a küzdelem is, amelyet a kiváló szobrász művész vívott mind a realista ábrázolásmód elsajátításáért, mind pedig a hatalomra jutott fasizmus ellen.

Goldman György nagysága fokról fokra nő ebben az egyre erőteljesebben kibontakozó, „két fronton" — a művészi önkifejezésért és a társadalmi haladásért — vívott harcában, s ott kulminál, amikor a művész még a fasizmus testet-lelket meggyötrő börtönében is alkot, szobrot farag egy darab tűzifából, amelyet rabtársai csempésztek a cellájába. A szobor, sajnos, később elveszett, mint ahogy a legtöbb Goldman-alkotás is megsemmisült; némelyikének emlékét legfeljebb egy-egy kopott fénykép őrzi.

✶ *Egy kocka a tévéfilmből — Goldman György Ülő munkás című szobra.*

A dachaui koncentrációs táborban annyi más nagyszerű forradalmárral — például Kulich Gyulával — együtt 1945 januárjában elpusztult művész emlékét most már e film őrzi, a kegyelet mellett megerősítve azt az igazságot is, hogy csak az lehet nagy művész, aki a haladás eszméjétől áthatva alkot, azt szolgálja magatartásával, kiállásával és sajátos kifejezőeszközeivel egyaránt.

A jövő héten városunkban megrendezésre kerülő filmfesztiválon is bemutatják a kitűnő filmet. Érdemes lesz megnézni újból, s annak, aki nem látta a tévében, feltétlenül.

T. I.

Nona Schiller nyug
pénzügyminiszter
akár több hónapon á
bad utat engedhetnel
ka árfolyamának ing
ra, az állandó európa
Párizs úgy véli: az
árfolyam szabaddá
„csak előjátéka egy
felértékelésnek".

érdekeltek — nem!

ma kap
ntést

a Szuezi-csatorna megnyitására vonatkozó egyezmény még nagyon távoli lehetőség.

A bizonytalanságra mi sem jellemzőbb, mint az, hogy nyugati hírügynökségek jól tájékozott Tel Aviv-i forrásokra hivatkozva már jelentették: Rogers izraeli látogatása idején megkapta Dajan hadügyminiszter öt szakaszos tervét a Szuezi-csatorna megnyitására. Ezt vitte volna magával Sisco Kairóba. A terv — általános vélemény szerint igen távol áll az egyiptomi elképzelésektől, de mégis csak terv lenne. Az izraeli hadügyminisztérium szóvivője azonban már tegnap este cáfolta, hogy ilyen tervezetet Rogersnek vagy Siscónak átadtak volna. Persze lehet, hogy valóban volt terv, de — látva a kairói reakciót — Jeruzsálemben most sietnek cáfolni.

as idő

ni futó záporral. A nappali rákban mérsékelt, éjszaka gyenge, változó irányú szél. A hőmérséklet hajnalban 10, délben 22 fok körül alakul.

sen bejelentette, hogy kivégeznek 19 összeesküvőt, akik kormánya megdöntésére törtek.

ÁREMELÉS

Az U. S. Steel Corporation, az USA legnagyobb acélgyártó vállalata a termelési költségek emelkedése miatt gyártmányai mintegy 33 százalékának árát átlagosan 6,25 százalékkal emeli.

VULKÁNKITÖRÉS

Tegnap kitört az újzélandi Mount Ruapehu vulkán; emberáldozat nem volt, mert a turistákat már márciusban figyelmeztették az esetleges kitörésre.

RABLÁS AZ UTCÁN

San Juan belvárosában néhány fegyveres személy feltartóztatta egy nagy bank páncélkocsiját, s elrabolt 548 ezer dollárt, a rendőrség még nem tudta elfogni őket.

HÁZASSÁG — 80 ÉV UTÁN

A venezuelai Puerto Ordazban összeházasodott a 120 éves Pedro Pablo Bonalde és a 105 éves Maria Hernandez, akik előzőleg 80 évig közös háztartásban éltek.

VÉGZETES SZÖKÉS

Rendőri lövés végzett egy párduccal, amely megszökött az aalborgi állatkertből. A vadállatot új ketrecbe akarták átterelni, amikor kereket oldott és kiszökött a városba.

1955. április 30.

Goldman György emlékkiállítás

A Horthy-korszak elnyomásával szembeszálló művészet nagy reprezentánsai rendre megkapják a nekik járó megbecsülést társadalmunkban. Kezdjük végre tudomásul venni, hogy ez a művészet törvényszerű előjátéka egész mai művészetünknek. Megértettük ugyan már azt is, hogy az elnyomás talajából sarjadt virágok nem ültethetők át közvetlenül az épülő szocializmus földjébe, ezt a ránk maradt drága hagyatékot őriznünk kell, sőt fel kell használnunk.

Akadhat-e ma még közöttünk valaki, aki a nemzetközi mértékkel mérve is nagynak mondható alkotókat ki akarná törölni a magyar kultúrtörténelemből. Szeretheti-e az a magyar kultúrát, aki meg akarná szüntetni annak folytonosságát? Szeretheti-e a magyar népet az, aki annak harcait tükröző és az elnyomott néppel szintén együttérző művészetet nem szereti forrón?

Ha egészséges magyar művészetet akarunk, akkor lehetővé kell tennünk annak szerves fejlődését a nagy magyar haladó hagyományok talaján. Ne rángáljuk ide-oda, mert elveszti e talajt lába alól és ezzel együtt elveszíti hitelét is.

Goldman életműve befejezetlen. Ennek a nagytehetségű fiatal szobrásznak nem volt alkalma arra, hogy teljes egészében kibontakoztathassa kitűnő képességeit. De erkölcsi magatartása és művészeti iránya a legnagyobbakkal emeli egy sorba.

Ez a kiállítás azért is örvendetes, mert sikerült összeszednie a ma még fellelhető úgyszólván teljes anyagot. Most kerültek először nyilvánosság elé rajzai, a szobrok nagy részét is csak műtermében ismerhettük, nem is szólva azokról a munkáiról, amelyek Párizsban készültek és amelyeket most legalább fényképekről megismerhetünk.

Goldmannal kapcsolatban befejezetlen életműről beszélünk. De talán inkább egy széles alapokon elkezdett, sokatígérő mű első részének nevezhetnők. A második részre, amikor a felszabadulás adta lehetőségek között gazdagon kibonthatta volna önmagát, már nem kerülhetett sor. Szinte napokkal a felszabadulás előtt halt mártírhalált.

A szobrászat mesterségéhez sok technikai feltétel szükséges. A művek kivitelezése is komoly anyagi áldozatokkal jár. Ezért van az, hogy a művészek között talán a szobrásznak a legnehezebb megrendelés nélkül dolgoznia, mert enélkül monumentális alkotás nemigen születik. A Horthy-Magyarország szobrászának magárahagyatottságáról, küzdelmes életéről beszél nekünk a Goldman-kiállítás már azzal is, hogy túlnyomórészt kisméretű alkotásokat, fejeket, kisplasztikát, rajzokat mutat be, nagyobbméretű munkát alig.

Izgalmas dolog végignézni ezeket a fejeket. Alig fedezünk fel rajtuk valami arcjátékot. Legfeljebb egy árnyalatnyi mosolyt, vagy valami tartózkodó szigort. Úgyszólván teljesen mimika nélkül, mozgás nélkül mély lelki tartalmat fejeznek ki. Mintázásuk nem részletező, mondhatnók, rendkívül leegyszerűsített, de minden apró részletében átélt. Ebben az esetben ez az átéltség azonban bizonyos befeléfordultságot is jelent. A portrékból — és ez bennük a meglepő — többet tudunk meg alkotójukról, mint magukról az ábrázoltakról. Szinte azt mondhatnók, hogy ugyanannak a tartalomnak számtalan árnyalatát élhetjük át különböző emberi arcok tükrözésében.

A kompozíciók közül a könyöklő munkást szeretném kiemelni. Úgy érzem, Goldmannak ebben a munkájában sikerült legmaradéktalanabbul kifejeznie politikai, emberi mondanivalóját. A néhány évvel korábban készített álló munkásának lényegében hasonló a mondanivalója, de plasztikailag távolról sincs az érettségnek ugyanazon a fokán.

A könyöklő munkás érdekes statikai állapotban van. Nemcsak a súlyelosztással, de a tömegek (végtagok) vízszintes és függőleges irányaival, továbbá alátámasztott fejével is a nyugodt biztonság érzetét kelti bennünk. Ugyanakkor azonban felsőtestének előredülésével és combtőhöz feszülő jobb öklével olyan dinamikus állapotot teremt, hogy szinte azt várjuk, rögtön felugrik és akcióba lendül. Ilyenformán ez a statikai állapot válik a tartalmi kifejezés legfőbb eszközévé, mert hiszen éppen azt akarja mondani, hogy ennek a munkásnak — a magyar proletariátusnak — nyugalma erővel párosul. Ugyanezt a mondanivalót szolgálja a plasztikai traktálás tömörsége is.

Íme, tehát ismét arcjáték, sőt az izmok játékának bemutatása nélkül éri el a kifejezés magas fokát.

Vannak ugyan, akik nem értenek egyet a formáknak ezzel a leegyszerűsítésével és formalizmusnak tartják. De lehet-e ott formalizmusról beszélni, ahol ilyen társadalmi mondanivaló és ilyen kifejezőerő van jelen?

Úgy gondolom, hogy ha Goldman György megéri a felszabadulást, ha a népi demokrácia teremtette feltételek között dolgozhatott volna tovább, úgy azóta már túljutott volna ezen a formakezelésen. Nagy plasztikai feladatokkal birkózva, ma még reálisabb lenne ábrázolási módja. De ez a feltételezés nem csökkenti meglévő munkáinak értékét. Ezek a munkák egy másik társadalom problémáiról beszélnek és ennek megfelelően formanyelvük is más. Értéküket csak a kortársak egykorú műveivel egybevetve mérhetjük le helyesen.

Goldman György egész munkásságát a proletariátus, a nép ügye szolgálatának szentelte, sőt életét is feláldozta ezért az ügyért. Ha végigtekintünk művein, szigorú művészi, etikai magatartásán, bátran mondhatjuk, hogy az igazi pártos művésznek nem lehet méltóbb példaképe nála.

Beck András

Iroda

VI. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM.

Május 1 tanuls

Írta: Goda Gábor

Ünnepi szavakra készülődöm. Az ünnepi hangvétel azonban nem jelenthet — kivált írónál és kivált most — akármiféle meghúzódást is az irodalmi szépmívesség ereszе alatt. Szocialista ünnepeink — harcos ünnepek; ünnepeink áhítatát aligha zavarja meg, ha egyben a legidőszerűbb harci feladatokról, irodalmi vonatkozásban is, említést teszünk. Ne tartson tőle senki, hogy a harctól csökken az ünnepi áhítat. Csak növeli azt. Minél nagyobb és átfogóbb a május elsejének harci programja, annál több és mélyebb benne az ünnepi áhítat. Igy van ez, amióta a munkásosztály az egész dolgozó emberiség ügyét kezébe vette és óráról órára diadalra viszi. Igy van ez, amióta a munkásosztály a párt vezetésével egyre több diadallal harcol az emberi méltóságért, a társadalmi igazságért, a szocialista, tehát egyedül lehetséges humanizmusért, a dolgozó emberek szabadságáért és természetes jogaiért.

Az elmúlt napokban többször is elolvastam a Szovjetunió Kommunista Pártja és a mi pártunk májusi jelszavait. Ujra megbizonyosodtam, hogy a szocializmus egész nyelvezetének roppant tömörsége, pontossága és kifejező ereje a gondolkodás és a kifejezés magas-iskolája.

A sematizmus elleni jogos és természetes harcot a kispolgári irodalom-esztétika nem egyszer felhasználja arra, hogy megkíséreljе irodalmunkból száműzni mindazt, ami a pártos irodalom feltétlen tartozéka — stílustól, tehát formától tartalomig. Aligha foghatja rám valaki, hacsak nem okvetetlenkedésből tenné, hogy valamilyen fokon, módon védője lennék a sematizmusnak. Sőt, a sematizmus iránti szimatom annyira fejlett, hogy az „antisematikus“ nosztalgiával írott műveket éppen olyan, ha nem még fokozottabb ellenszenvvel tolom el magamtól, mint a sematikusokat. Azonban nem tagadom, még mindig rokonszenvesebbek a politikailag, társadalmilag és emberileg nemesebb szándékokkal készült, de a sematizmus vágányára siklott művek, mint azok a sematizmusok, amelyeket a stílisztikai verejtékszag itat át. Nem más ez, mint a kispolgári széplelkeknek irodalmárkodó stílusfinnyássága, amely hovatovább a kispolgári esztétika demagóg handabandájával egész szocialista frazeológiánkat sematikus kornyává sem képes leszokni a valóság torzításáról és az őszinteségnek valamiféle költői és írói „nemzeti aggodalommal“ való összekapcsolásáról. A munkások nem ülnek csendben a gyűléseken, mint ahogy költőnk állítja, inkább — és ebben azt hiszem egyetértenek velem — íróink egyikemásika ül szoborszerű némasággal az Irószövetség gyűlésein, még akkor is, ha senki sem akar tőlük egyebet, mint azt, hogy zavarukból kikászmalódjanak és jó, tehetségeiknél fogva újra szép művekkel ajándékozzák meg népüket. Ezek az írók ne ragadjanak benne abban az elszigetelt sűrű magányosságban, amelyet csak az egymással való érintkezés társaságbelisége folytán nem vesznek észre.

Az utóbbi időben sok szó esett az őszinteségről. Nagy divatja-keletje volt az ilyen „őszinteségnek“. Ez az „őszinteség“ a „ne lakkozzuk a világot“ jelige címén befeketítette azt is, ami fehér volt és ezért elvesztette hitelét minden valóban fekete elleni harcában. Ha sokan nem is kételkedtünk az ilyen negatív előjelű őszinteségben, kérve-kérem e sajátos őszintéskedőket, hogy ők se kételkedjenek a május elsején világszerte felvonuló tömegek *őszinteségében*, akik *őszintén* harcolnak a szocializmus felépítéséért, a proletár nemzetköziség diadaláért, *őszintén* a béke fenntartásért és *őszintén* az imperializmus, a fasizmus és a náci hordák felfegyverzése ellen. Ne kételkedjenek annak az írói szabadságnak őszinteségében, amelyet a párt és az állam biztosít az írók számára. Ne demobilizáltassák magukat esetleges „baloldaliaskodó“ fontoskodók által.

A párt a márciusi határozatban hangsúlyozta, hogy továbbra is a júniusi és a harmadik kongresszus határozatai alapján áll és senkinek sincs oka akkori lelkesedését bármilyen fokon is csökkentenie. Ha egyiknél-másiknál e lelkesedés csökkenne, fel kellene tételeznünk, hogy az illető nem a határozatért, hanem csak a torzítások lehetőségeiért lelkesedett. Ne kételkedjenek tehát a világ száz- és százmillió emberének őszinteségében, akik közül egy se akar visszafele lépni a kapitalizmusba, hanem mind előre törekszik a szocializmus felé, s ne makacsolják meg magukat a maguk szűk kis irodalmárkodó hipotéziseiben, kicsinyes kispolgári kérődzéseiben, amelyek, higyjék el, elszigetelik őket a május elseji népmilliók egészétől, önmaguk tehetségétől, birtokba vett írói sza-

Kína Kommunista Pártjának országos értekezlete

(Folytatás a 3. oldalról.)

ponti bizottsag politikai bizottsága ellen, hogy megkíséreljék megdönteni a párt központi bizottságának régóta kipróbált vezető magvát, élén Mao Ce-tung elvtárssal és így magukhoz ragadják a párt és az állam vezetését. Pártellenes tevékenységük minden kétséget kizáróan összhangban állt az imperializmus és a burzsoá ellenforradalmárok óhajaival. Valójában a burzsoázia párton belüli ügynökeivé váltak.

A Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetség tevékenységére jellemző volt az a tény, hogy a központi bizottság elleni programjukkal sohasem álltak elő nyíltan, valamelyik pártszervezetben, vagy pártgyűlésen, vagy a közvélemény előtt. Egyetlen programjuk az volt, hogy összeesküvő eszközökkel magukhoz ragadják a legfőbb hatalmat a pártban és az államban. Mindent elkövettek, hogy a pártszervezetekben és a pártgyűléseken elleplezzék valódi céljukat, időközönként a különböző körülményeknek megfelelően változtatták összeesküvő tevékenységük módszereit. Elvtelen és összeesküvő csoport volt ez, amely az osztályharc mai különleges körülményei között a párton belül jött létre azzal a céllal, hogy bitorolja a párt és az állam vezetését.

Kína Kommunista Pártja országos értekezlete egyhangúlag elhatározza, hogy Kao Kangot a pártellenes összeesküvés javíthatatlan, hitszegő főkolomposát és Jao Su-sit, a pártellenes összeesküvés másik vezetőjét kizárja a pártból, elmozdítja őket minden, a párton belül és a párton kívül viselt tisztségükből.

Kína Kommunista Pártja országos értekezlete helyesnek tartja azokat az intézkedéseket, amelyeket a központi bizottság politikai bizottsága hozott Hsziang Ming, Csang Hszun-san, Csang Ming-jüan, Csao Tö-cun, Ma Hung, Kuo Feng és Csen Po-szun elvtársak ügyében, akik részt vettek a Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetség tevékenységében.

Kína Kommunista Pártja országos értekezlete megelégedéssel mutat rá arra, hogy a Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetség összeesküvő tevékenységének leleplezése és felszámolása következtében, valamint azt követően, hogy a központi bizottság IV. teljes ülésén a pártegység megszilárdításáról, valamint a pártegységet veszélyeztető nyilatkozatokkal vagy tettekkel való szembelyelvkezésről hozott határozatokat nemcsak a mai időszakban kell következetesen végrehajtani, hanem ez az egész pártnak hosszú időre kitűzött feladata.

A Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetség ellen vívott harc erőteljesen megmutatja, hogy a pártnak szilárdan kell megvalósítania a kollektív vezetés elvét, fejlesztenie kell a párton belüli demokráciát és meg kell erősítenie a bírálatot és az önbírálatot. Valamennyi pártszervezetnek folytatnia kell a küzdelmet a személyi diktatúrának és a frakciózásnak a kollektív vezetés elvét alásaknázó irányzata ellen, a párton belüli demokrácia és a bírálat elnyomásának jelenségei ellen és harcolnia kell az elbizakodottság, az önelégültség és a személyi kultusz ellen. Mindezek a marxizmus—leninizmus elveivel szembenálló irányzatok, elkerülhetetlenül a párttagok demoralizálására és elkorcsosulására vezetnek és az összeesküvő elemek által kiaknázható meghasonulást eredményezhetnek. A párt ezért semmi esetre sem engedheti meg, hogy az ilyen ártalmas irányzatok bárhol is fennmaradhassanak.

A Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetséggel szemben folytatott harc ismét megmutatta, hogy a pártnak szigorú, állandó és rendszeres ellenőrzést kell gyakorolnia minden pártszervezet és minden pártmunkás tevékenysége felett, kezdve a legalacsonyabb fokúaktól és rangúaktól a legmagasabbakig. Ez az ellenőrzés hozzásegítheti a párt tagjait, hogy idejében felfedezzék és jóvátegyék hibáikat. Ilyen ellenőrzés nélkül még a jó párttagok is követhetnek el tévedéseket és elfajulhatnak. A párt vezető szervének és helyi szervezeteinek ezért haladéktalanul be kell vezetniök, vagy tökéletesíteniök kell a különböző fajta vizsgálatokat és ellenőrző rendszereket, és a személyi ügyekkel foglalkozó munkát összhangba kell hozniok azzal a feladattal, hogy a kádereket tényleges tevékenységük alapján ellenőrizzék. A párt vezető szervének és a helyi szervezeteknek a jelenlegi fegyelmi bizottságok helyére haladéktalanul ellenőrző bizottságokat kell szervezniök, hogy rendszeresen, elszántan és éberen harcoljanak a párttagoknak olyan cselekményei ellen, amelyek megszegik a párt szervezeti szabályzatát, a pártfegyelmet, vagy az állami törvényeket és rendelkezéseket.

A Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetség ellen folytatott harc megmutatta azt is, milyen nagy jelentőségű a párt elméleti és politikai munkája. A tőkésosztály individualista ideológiája, politikai klikkje és életmódja veszedelmes fegyver az osztályellenség kezében a forradalmi sorok megbontására. Ha ellenyhul a küzdelem ezek ellen, akkor az súlyos, a párt és a nép ügye számára káros következményeket von maga után. A pártnak a kommunisták, az értelmiség és a néptömegek körében rendszeresen le kell lepleznie a kapitalista ideológiát. Hathatós intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a párttagok tömegei, különösen pedig a vezető funkciókat betöltő kommunisták nehány éven belül elsajátítsák a marxizmus—leninizmus alapjait, hogy ezáltal megszilárduljon a párt eszmei-politikai egysége. Hathatós intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a párttagok zöme és a nép fokozottabban ismerje meg az imperialista környezet és a tőkésosztály támadásainak veszélyét, fokozott politikai éberséget tanúsítson vele szemben, és fokozódjék a megértés a szocializmus állandó, győzelmes előrehaladásának értékelése tekintetében.

Hatojama: „A washingtoni válasz nagy csalódást okozott"

Az Associated Press közli a Kiodo tokiói hírügynökség jelentését, amely szerint a japán kormány nagy megdöbbenéssel értesült arról, hogy *Dulles* nem hajlandó Washingtonban találkozni Sigemicu japán külügyminiszterrel.

Mint a Kiodo írja, *„politikai körök szerint ez arra mutat, az Egyesült Államok erősen bírálja Japánnak azt a kísérletét, hogy helyreállítsa a normális kapcsolatokat Oroszországgal, fellendítse kereskedelmét a kommunista Kínával és lassítsa a japán újrafelfegyverzést".*

Az illetékei politikusok azt hangoztatják, hogy *a visszautasítás „pofon Hatojama kormányának", a lapok pedig „politikai válság lehetőségéről" írnak.*

A Kiodo hírügynökség tájékozott forrásokra hivatkozva azt írja, *Sigenicu* céljai közé tartozott, hogy „tárgyalóképességének erősítése érdekében, továbbá pedig igyekezzék megértetni Amerikával, hogy Japánnak szüksége van a jó kapcsolatokra két kommunista szomszédjával. A kormány különösen sürgősnek tekintette, hogy újabb megbeszéléseket kezdjenek a Egyesült Államok tokiói képviselői ügyanis nem voltak hajlandók elengedni Japánnak a megszállási költségekben vállalt részét, holott az új japán költségvetés a megszállási költségek csökkentésén alapszik".

Hatojama miniszterelnök tudósítók előtt kommentálva a történteket, kijelentette: *„A washingtoni válasz nagy csalódást okozott."*

Befejeződött az Angol—Szovjet Baráti Társaság konferenciája

London, április 5. (TASZSZ)

Április 3-án befejeződött Londonban az Angol—Szovjet Baráti Társaság konferenciája, amely megvitatta a társaságnak a legutóbbi két év alatt végzett munkáját, és kidolgozta a jövő munkatervet.

A konferencián 302 küldött és megfigyelő volt jelen, több mint 600 000 tagot számláló különböző szervezetek képviseletében.

Az értekezleten *J. A. Malik* londoni szovjet nagykövet is felszólalt.

Ma nyílik meg az ázsiai országok értekezlete Delhiben

Ma nyílik meg a nemzetközi feszültség enyhítése ügyében Delhibe összehívott ázsiai országok értekezlete. Az értekezlet munkájában körülbelül 225 küldött vesz részt 18 ország képviseletében. Az értekezlet fő napirendi pontjaként annak az ötalapelvnek a megvitatása szerepel, amelyet India és Kína miniszterelnökének közös deklarációja foglal magában. Az értekezlet április 6—10-ig tart. (TASZSZ)

Beethoven I. és IX. szimfóniája az Állami Orosz Énekkar közreműködésével

Kedden este az Erkel Színházban a Magyar Állami Hangversenyzenekar adott koncertet *Ferencsik János* Kossuth-díjas kiváló művész vezényletével. A nagysikerű hangversenyt műsorán *Beethoven I. és IX. szimfóniája szerepelt.* Közreműködött az *Állami Orosz Énekkar A. V. Szvesnyikov*, az OSZSZSZK Szálin-díjas népművésze vezetésével. Szólót *Szecsói Irén, Tiszay Magda, Rösler Endre* Kossuth-díjas kiváló művész és *Littasy György*, az Állami Operaház művészei énekeltek.

★

A rádió csütörtökön este 20.20 órai kezdettel közvetíti a hangversenyt. A nagyszámú hangversenyre Viliam Siroky miniszterelnök tartott beszédet.

Üdvözlő táviratok hazánk felszabadulásának 10. évfordulójára

Németország Szocialista Egységpártja Központi Bizottságának üdvözlő levele

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének, a Központi Vezetőség első titkárának RÁKOSI MÁTYÁS elvtársnak.

Budapest

Tisztelt Elvtársak!

Magyarországnak a hős és legyőzhetetlen szovjet hadsereg által történt felszabadítása 10. évfordulója alkalmából Németország Szocialista Egységpártja Központi Bizottsága — valamennyi párttag és Németország hazafias erőinek nevében — szívélyes üdvözletét és testvéri harcos köszöntését küldi a Magyar Dolgozók Pártjának és az egész magyar népnek.

Az elmúlt tíz esztendő alatt a magyar nép marxista—leninista pártja — a Magyar Dolgozók Pártja — vezetésével jelentős sikereket ért el az ország politikai-gazdasági átalakításában és legyőz minden nehézséget a szocializmus alapjainak lerakásánál.

Németország Szocialista Egységpártja és a német dolgozó nép élénk érdeklődéssel kíséri a magyar népnek a béke ügyét szolgáló szocialista építőmunkáját. A Szovjetunióval és valamennyi békeszerető néppel együtt haladó népeinket összekötő a közös harc a párizsi szerződések és az európai népek halálos ellensége, a német militarizmus feltámasztása ellen.

Népünk hazafias erői büszkék arra, hogy hazánk békés egyesítéséért és a népellenes, imperialista háborús politika ellen folyó harcban — a magyar nép hűséges szövetségesünk. A Szovjetunió vezette népek szoros szövetsége, amely a moszkvai konferencia határozatainak kifejezésre jutott, biztosítéka a demokrácia és szocializmus Európában elért vívmányainak.

A béke, a demokrácia és szocializmus zászlaja alatt, a Szovjetunióit követve, országaink újabb nagy sikerek felé haladnak.

Éljen Magyarország felszabadulásának 10. évfordulója!

Szoros és megbonthatatlan barátságot a magyar és német nép között! Éljen a Magyar Dolgozók Pártja! Éljen Marx, Engels, Lenin és Sztálin győzelmes tanítása!

Németország Szocialista Egységpártja Központi Bizottsága
WALTER ULBRICHT
első titkár

A Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának távirata

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének

Budapest

A magyar nép nemzeti ünnepe, hazájának a szovjet hadsereg által történt felszabadítása 10. évfordulója alkalmából baráti üdvözletünket és jókívánságainkat küldjük a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének, a magyar munkásosztálynak és az egész magyar népnek. Összefűz bennünket a testvéri barátság és a mély szolidaritás érzése, az a tudat, hogy tagjai vagyunk a szocializmus hatalmas táborának, amelynek élén a nagy Szovjetunió áll.

A lengyel munkásosztályt és az egész lengyel népet őszinte örömmel töltik el azok a történelmi eredmények, amelyeket a magyar nép tömegei az elmúlt évtized során elértek és megerősítettek.

A hős Magyar Dolgozók Pártjának vezetésével, a munkások és parasztok megbonthatatlan szövetségére támaszkodva, megerősödve a magyar hazafiak erős és összeforrott hazafias népfrontja által, az ipar, a mezőgazdaság, a kultúra és tudomány területén, a szocialista építés útján elért történelmi sikerek eredményeként a Magyar Népköztársaság erős tagja lett a béke hatalmas táborának. A lengyel nép magyra értékelni a hős magyar nép hozzájárulását a haladásért és a békéért vívott hare nagy ügyéhez, a szocializmus tábora valamennyi országának győzelméhez.

A Lengyel Népköztársaság tovább erősíti népeink barátságát és testvériségét, s erejét nem kímélve harcol közös törekvéseinkért, a világ biztonságának megvalósításáért.

A magyar nép felszabadulásának 10. évfordulóján kívánunk Önöknek újabb nagy sikereket a testvéri magyar nép és az egész haladó emberiség javára.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottsága nevében
BOLESLAW BIERUT

Enver Hodzsa elvtárs üdvözlő levele Rákosi Mátyás elvtárshoz

Drága Rákosi elvtárs!

Felhasználom az alkalmat, hogy a Magyar Népköztársaság felszabadulásának 10. évfordulóval kapcsolatos nagy ünnepségen részvevő albán küldöttség — Tuk Jakova elvtárs miniszterelnökhelyettessel, pártunk központi bizottsága tagjával az élen — Budapestre megérkezett, és szívélyes, baráti üdvözletemet küldöm. jó egészséget és hosszú életet kívánok Önnek.

Köszöntjük a harcban magyar népet is és örülünk a hatalmas sikereinek, amelyeket a szocializmus építésének útján és a dicső Szovjetunió, népeink közös barátja és felszabadítója által vezetett békeharban elért.

Az albán nép és az albán kommunisták ez örömteljes és ünnepi napokban lélekben a baráti magyar nép mellett állnak és szívből együtt ünnepelnek a magyar néppel felszabadulásának 10. évfordulóján.

Még egyszer teljes szívemből jó egészséget és hosszú életet kívánok Önnek. További sikereket kívánok a magyar népnek és a baráti Magyar Dolgozók Pártjának a szocializmus építésében és a béke, demokrácia és szocializmus legyőzhetetlen táborának további megszilárdításáért kifejtett közös erőfeszítéseinkben.

ENVER HODZSA,
az Albán Munkapárt
Központi Bizottságának első titkára

A Koreai Munkapárt Központi Bizottságának távirata

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének

Budapest

Magyarországnak a hős szovjet hadsereg által történt felszabadítása 10. évfordulója alkalmából a Koreai Munkapárt Központi Bizottsága forró üdvözletét küldi a Magyar Dolgozók Pártja valamennyi tagjának és az egész magyar népnek.

Azok a nagyszerű sikerek, amelyeket a magyar nép a Magyar Dolgozók Pártjának vezetésével az elmúlt tíz év során a szocializmus építésében elért, nagyban hozzájárulnak nemcsak saját hazája fejlesztéséhez és felvirágoztatásához, hanem a béke megvédésének nagy ügyéhez az egész világon. s a nagy Szovjetunió vezette demokratikus béketábor további megerősítéséhez.

Az a hatalmas nemzetközi támogatás, amelyet mind az amerikai imperialisták ellen vívott igazságos honvédő, felszabadító háborúban, mind pedig a háború után, a népgazdaság helyreállításának éveiben kapott a koreai nép a magyar néptől, a hatalmas Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság és a népi demokratikus országok népeinek anyagi és technikai segítségével együtt szilárd zálога győzelmünknek.

A Koreai Munkapárt Központi Bizottsága további sikereket kíván a Magyar Dolgozók Pártjának a szocializmus felépítéséért s a tartós béke és a világ biztonságának megteremtéséért folytatott nemes munkájához, s szilárdan meg van győződve arról, hogy országaink népeinek barátsága és szolidaritása még tovább fog erősödni és fejlődni.

A KOREAI MUNKAPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

R. Coty francia köztársasági elnök távirata

DOBI ISTVÁN úr őexcellenciájának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének

Budapest

Országának nemzeti ünnepe alkalmából a francia nép és a magam nevében a magyar nép boldog jövőjére irányuló őszinte jókívánságaimat küldöm Excellenciádnak.

RENÉ COTY
a Francia Köztársaság elnöke

Peron argentin elnök távirata

DOBI ISTVÁN úr őexcellenciájának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének

Budapest

A magyar nemzeti ünnep évfordulója alkalmából az argentin nép és a magam nevében örömmel küldöm az Ön személyes jólétére és hazája boldogulására irányuló őszinte jókívánságaimat.

JUAN PERON
az argentin nemzet elnöke

Frigyes dán király távirata

DOBI ISTVÁN úr őexcellenciájának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének

Budapest

A magyar nemzeti ünnep alkalmából kérem Excellenciádat, fogadja őszinte szerencsekívánatainat.

FRIGYES
Dánia királya

Nasszer egyiptomi köztársasági elnök távirata

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnöke őexcellenciájának

Budapest

A magyar nemzeti ünnep alkalmából fogadja Excellenciád őszinte szerencsekívánatainat, valamint személyes jólétére és Magyarország felvirágzására irányuló legjobb kívánságaimat.

GAMAL ABDEL NASSZER
az Egyiptomi Köztársaság elnöke

Dzselal Bajar török köztársasági elnök távirata

DOBI ISTVÁN úr őexcellenciájának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének

Budapest

A magyar nemzeti ünnep napján örömmel küldöm Excellenciádnak szerencsekívánatainat, valamint az Ön személyes jólétére és a magyar nép boldogulására irányuló jókívánságaimat.

DZSELAL BAJAR
a Török Köztársaság elnöke

Hatojama: „A washingtoni válasz nagy csalódást okozott"

Az Associated Press közli a Kiodo tokiói hírügynökség jelentését, amely szerint a japán kormány nagy megdöbbenéssel értesült arról, hogy *Dulles* nem hajlandó Washingtonban találkozni Sigemicu japán külügyminiszterrel.

Mint a Kiodo írja, *„politikai körök szerint ez arra mutat, az Egyesült Államok erősen bírálja Japánnak azt a kísérletét, hogy helyreállítsa a normális kapcsolatokat Oroszországgal, fellendítse kereskedelmét a kommunista Kínával és lassítsa a japán újrafelfegyverzést".*

Az illetékei politikusok azt hangoztatják, hogy *a visszautasítás „pofon Hatojama kormányának", a lapok pedig „politikai válság lehetőségéről" írnak.*

A Kiodo hírügynökség tájékozott forrásokra hivatkozva azt írja, *Sigenicu* céljai közé tartozott, hogy „tárgyalóképességének erősítése érdekében, továbbá pedig igyekezzék megértetni Amerikával, hogy Japánnak szüksége van a jó kapcsolatokra két kommunista szomszédjával. A kormány különösen sürgősnek tekintette, hogy újabb megbeszéléseket kezdjenek a Egyesült Államok tokiói képviselői ügyanis nem voltak hajlandók elengedni Japánnak a megszállási költségekben vállalt részét, holott az új japán költségvetés a megszállási költségek csökkentésén alapszik".

Hatojama miniszterelnök tudósítók előtt kommentálva a történteket, kijelentette: *„A washingtoni válasz nagy csalódást okozott."*

Befejeződött az Angol—Szovjet Baráti Társaság konferenciája

London, április 5. (TASZSZ)

Április 3-án befejeződött Londonban az Angol—Szovjet Baráti Társaság konferenciája, amely megvitatta a társaságnak a legutóbbi két év alatt végzett munkáját, és kidolgozta a jövő munkatervet.

A konferencián 302 küldött és megfigyelő volt jelen, több mint 600 000 tagot számláló különböző szervezetek képviseletében.

Az értekezleten *J. A. Malik* londoni szovjet nagykövet is felszólalt.

Goldman György emlékezete*

Nem tudtunk volna mélóbb napot találni a Goldman György műveiből rendezett kiállítás megnyitására, mint hazánk felszabadulásának tizedik évfordulóját.

Vannak kiváló festőink és szobrászaink, akikre népünk méltán büszke, vannak köztük, akik klasszikusoknak számítanak és világszerte ismerik és becsülik őket — de nincs senki képzőművészeink között, aki annyit tett volna azért, hogy a felszabadulás napja felvirradjon a magyar nép számára is: mint Goldman György, a szobrász. Mindent, de mindent odaadott a pártnak és a népnek. Odaadta tehetségét és művészetét. Odaadta szabadságát és életét. S mindel többet adott, annál több lett, mint ember, mint művész, mint kommunista és hazafi. Azok közé emelkedett, akikre szabad hazánk mint a szabadság nagy harcosára és mártírjára örökre emlékezni fog.

Goldman György, ha élne, mindössze ötven esztendős lenne. Korán, már a középiskolában felismerték tehetségét és elfajulhatnak. A párt vezető szervének és helyi szervezeteinek ezért haladéktalanul be kell vezetniök, vagy tökéletesíteniök kell a különböző fajta vizsgálatokat és ellenőrző rendszereket, és a személyi ügyekkel foglalkozó munkát összhangba kell hozniok azzal a feladattal, hogy a kádereket tényleges tevékenységük alapján ellenőrizzék. A párt vezető szervének és a helyi szervezeteknek a jelenlegi fegyelmi bizottságok helyére haladéktalanul ellenőrző bizottságokat kell szervezniök, hogy rendszeresen, elszántan és éberen harcoljanak a párttagoknak olyan cselekményei ellen, amelyek megszegik a párt szervezeti szabályzatát, a pártfegyelmet, vagy az állami törvényeket és rendelkezéseket.

A Kao Kang—Jao Su-si-féle pártellenes szövetség ellen folytatott harc megmutatta azt is, milyen nagy jelentőségű a párt elméleti és politikai munkája. A tőkésosztály individualista ideológiája, politikai klikkje és életmódja veszedelmes fegyver az osztályellenség kezében a forradalmi sorok megbontására. Ha ellenyhul a küzdelem ezek ellen, akkor az súlyos, a párt és a nép ügye számára káros következményeket von maga után. A pártnak a kommunisták, az értelmiség és a néptömegek körében rendszeresen le kell leplezniе a kapitalista ideológiát. Hathatós intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a párttagok tömegei, különösen pedig a vezető funkciókat betöltő kommunisták nehány éven belül elsajátítsák a marxizmus—leninizmus alapjait, hogy ezáltal megszilárduljon a párt eszmei-politikai egysége. Hathatós intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a párttagok zöme és a nép fokozottabban ismerje meg az imperialista környezet és a tőkésosztály támadásainak veszélyét, fokozott politikai éberséget tanúsítson vele szemben, és fokozódjék a megértés a szocializmus állandó, győzelmes előrehaladásának értékelése tekintetében.

Vannak kiváló festőink és szobrászaink, akikre népünk méltán büszke, vannak köztük, akik klasszikusoknak számítanak és világszerte ismerik és becsülik őket — de nincs senki képzőművészeink között, aki annyit tett volna azért, hogy a felszabadulás napja felvirradjon a magyar nép számára is: mint Goldman György, a szobrász. Mindent, de mindent odaadott a pártnak és a népnek. Odaadta tehetségét és művészetét. Odaadta szabadságát és életét. S minél többet adott, annál több lett, mint ember, mint művész, mint kommunista és hazafi. Azok közé emelkedett, akikre szabad hazánk mint a szabadság nagy harcosára és mártírjára örökre emlékezni fog.

Goldman György, ha élne, mindössze ötven esztendős lenne. Korán, már a középiskolában felismerték tehetségét. 1924-ben jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Stróbl Zsigmond tanítványa lett. A művészi érvényesülés útja szokatlanul simának látszott a fiatal szobrász számára. Elismeréssel adóztak munkájának, mindenki elégedett volt az indulással — csak ő maga volt elégedetlen, csak ő maga érezte szűknek a témakört, a művészi felfogást, az élményeket, melyeket szoborba öntött. Otthagyta a hivatalos művészet vonzó, de önmagába zárt világát. Új műtermet a gyárnegyedben, tövében, munkásokat nyezetben, az Ipoly utcában talált és itt mintázta meg *Munkás* című életnagyságú művét.

Minden igazságkeresés, amely megérdemli ezt a szót — a művészi igazságkeresés is —, ha nem riad vissza a végső konzekvenciáktól és képes szembenézni az ábrázolandó élet legmélyebb konfliktusaival: feltétlenül a párthoz vezet.

Az 1930-as évek különösen nyersen, brutális meztelenséggel tárták fel a kapitalizmus pusztító válságát, a munkanélküliséget és a tömegnyomort, az embergyilkos fasizmust és háborús veszélyt az egyik oldalon. és a munkásosztály példátlanul hősies, önfeláldozó, az egész emberi haladást és kultúrát szolgáló harcát a másik oldalon. Mit ér az olyan művészet — tette fel magának Goldman a kérdést —, mely nem vállik fegyverré ebben a harcban? Goldman György művészi-szeme sokkal mélyebben vizsgálta az életet, sokkal inkább ember volt az embertelenségben, sokkal több volt benne a becsületesség, a jellemesség, a hűség a dolgozóhkoz és önmagához — semhogy kitért volna a világos válasz elől. Tettéivel, egész életével és halálával adott örökérvényű választ. Így lett Goldman György a szabadságért, a békéért, a munkásosztály és a dolgozó nép hatalmáért küzdő illegális kommunista párt halálig hű harcosa. Példát mutatott művészetében, hogyan kell leküzdeni a polgári gicc tetszelgő sziruposságát, a proletkult hangoskodó és merev sematizmusát, hogyan kell egyengetni a szocialista realizmus mély eszmei tartalmának, lényegre törő, kifejezésbeli egyszerűségének útját.

És példát mutatott arra is, hogyan kell jó kommunistának pártharcoshoz méltó nevelő, és szervezőmunkát végezni művésztársai körében. 1934 januárjában a párt kezdeményezésére megalakította a Szocialista Képzőművészek Csoportját, ahol a legjobb kommunista művészek a legnehezebb körülmények között több-kevesebb legalitást biztosítottak a szocializmus és a szabadság eszméinek a fasiszta elnyomás idején.

Goldman György megosztotta munkáját a szobrászat és az illegális pártmunka között. Ez a megosztott munka azonban a szabadságért vívott önfeláldozó harc egyetlen egységes erőfeszítésévé vált, mely szilárddá, öntudatossá — végeredményben legyőzhetetlenné tette őt. Amikor 1942 tavaszán a fasiszta pribékek Rózsa Ferenccel és Schönherz Zoltánnal együtt őt is elfogták — képtelenek voltak megtörni, bár az embertelen kínzások mellett arra is vetemedtek, hogy a forradalmár művész öreg, tehetetlen édesanyját is börtönbe vették.

Mit jelentett Goldman művészete számára a pártmunkába való bekapcsolódás? A párt elvonta a művészettől — mondták egyesek sajnálkozóan, akik ismerték nagyszerű indulását. Hadd feleljek erre a kérdésre egy emlékkel.

A Margit körúti börtönben egy hadbíró-ezredes adott neki egy ceruzát, egy tuskót, néhány éles kést és vésőt, hogy börtöndíszt faragjon neki. Goldman kifaragta a farnesei Herkules kicsinyített mását. Ugy látszott, mintha feljelzett volna valamit a test anatómiájából, az izmok kidolgozása kisse elnagyolt volt. Az ezredes, aki nyilván szerette a szép, vagy inkább csinos és ügyes dolgokat, kissé összeráncolt szemöldökkel kérdezte, hogyan fog ez festeni mahagónira pácolva? A siker tehát nem volt nagy. És mégis a szobor szép volt, sőt bizonyos szempontból több volt, mint a régi, tökéletesebben megformált művei. A figura arányai, a mozdulat egyszerűsége és meggyőző volta, a bunkóra támaszkodó Herkules minden legyőző ereje még jobban érvényesült az elnagyolt és leegyszerűsített ábrázolásban.

A párt elvonta a művészettől, de belevitte az életbe és a munkába, bőrén érezte a harcot, az adott és kapott sebeket. Nem tudott többé úgy hozzányúlni egy darab fához, hogy az ne váljon elevenné. És a klasszikus szobor nyugodt fensége és a kifejezés tökéletlenségén át is a művészet magasabb foka bontakozott ki. A meggyőződés és élmény oly magassága ez, ahová soha nem jutnat fel az elzárkozott, csak a művészet kertjét ápoló művész.

A Margit körúti börtön udvarán séta közben sokat beszélt művészi terveiről, amiket majd egy új, szabad Magyarországon fog megalkotni. A sors nem adta ezt meg. Mint annyinan mások, Goldman György is elesett a harcban. A fasisztak meggyilkolták, de művészetéből mégis mindenkinek jut élmény és jut tanulság, aki e kiállításon közelebb férkőzik, aki átéri emberi és művészi nagyságát. Soha nem feledjük, hogy az ő áldozata, amelynél ember többet nem adhat, hozzájárult ahhoz, hogy ma itt mindannyian szabadon élhetünk. Nagyszerű feladat a mi képzőművészeink számára. hogy megvalósítsák azokat az álmokat, amelyeket Goldman György már nem valósíthat meg többé. Szeressék úgy a szabadságot és a békét, szeressék úgy a pártot és a népet, legyenek olyan megingathatatlanok és elvhűek, adják úgy a legtöbbet és a legjobbat a népnek, ahogy Goldman György tette.

Horváth Márton

* Elhangzott a Nemzeti Szalonban megnyílt, Goldman György műveiből rendezett emlékkiállításon.

☆☆ HÍREK ☆☆

Számuk ismeretlen

A TECHNOIMPEX Vállalattól 1955. februárjának 18. napján útrakelt két Zetor-traktor és egy levél is, amelyben a vállalat értesítette a Velencei Gépállomást, hogy címére 2 Zetor-traktort elküldött. A traktorok február végén megérkeztek Velencére, de nem a gépállomás, hanem a Győzelem nevű állami gazdaság címére. A gépállomás igazgatója azonnal apellált: levelet irt a Földmüvelésügyi Minisztérium Beruházó Hivatalához. *Megkapta a választ is. Közölték vele, hogy „... a gépállomás részére leszállított 2 db. Zetor-traktort a TECHNOIMPEX Vállalat tévesen a Velencei Állami Gazdaság címére adta fel a 661. sz. fuvarlevéllel, 449 615. sz. vagonban ... Egyúttal felhivtam nevezett állami gazdaságot a traktorok sürgős átadására ..."*

Örömében nagyot ugrott az igazgató, amikor a levelet megkapta. Igen ám, csakhogy az állami gazdaságnak, úgy látszik, nagyon megtetszett a két traktor, mert nem akarta átadni a gépállomásnak. Helyettük két másikat ajánlott. Állítólag azért, mert a sok közül most már nem tudják, melyik kettő érkezett a TECHNOIMPEX Vállalattól. No, ennél mi sem könnyebb, gondolta Ispán elvtárs, a gépállomás igazgatója. Azonnal telefonált Budapestre, az FM Beruházó Hivatalához, Rebrus Sándorné előadónak. Rebrusné megigérte, hogy egy óra múlva telefonon közli a traktorok számát, hogy megállapithassák „személyazonosságukat". Eltelt három óra is, az igazgató tükön ült, mert a többi traktor már indulásra készen állott. Felhivta újra Rebrusnét.

— A beruházó hivatal nem tudja megállapitani a traktorok számát — hangzott a válasz.

— Akkor, kérdezzék meg a TECHNOIMPEX-től ...

— Kérdeztük, ott se tudják ...

A traktorok száma tehát ismeretlen. A Velencei Állami Gazdaság pedig hajthatatlan — nem adja a traktorokat. A gépállomásiak meg hiába kérik újra és újra, hogy keressék meg valahol azt a két számot, ez a válasz: nem tudjuk. Kellene a két traktor, mint a falat kenyér, de csak papiron tartoznak a gépállomás állományába, mert a számuk sajnos ismeretlen. Az egész históriában az a legérdekesebb, hogy a fuvarlevél és a vagon számát gyorsan és pontosan megállapitották. Pedig ki tudja, hol jár már azóta a vagon? S a gépállomásnak egyébként sem fuvarlevél kell és nem is vagon. Sokkal helyesebb lenne hát a traktorok számát előkeriteni!

Szendrei József

— **Magyar filmküldöttség** utazott a Lengyel Népköztársaságba a hazánk felszabadulásának 10. évfordulója alkalmából rendezendő magyar filmhétre. A vasárnap elutazott küldöttség tagjai: Tárnok János, a Népmüvelési Minisztérium filmfőosztályának vezetője, Kohut Magda színmüvésznő és Szirtes Ádám színmüvész.

— **Uj kiadásban** jelentek meg Jószef Attila összes versei. Az összeállítás alapja az Akadémiai Kiadó 1952-ben megjelent kétkötetes kiadványa volt, de figyelembe vették a szövegkutatásban azóta elért eredményeket is. Különösen nagy jelentőségű volt az a csaknem 160 oldalnyi kézirat, amely József Jolán hagyatékából maradt és mindeddig hozzáférhetetlen volt.

— **Rekordforgalmat** ért el az április 4 előtti napokban az Uttörőáruház. Szombaton például a cipőosztályon 1330, a gyermekkonfekcióosztályon pedig 500 vásárlót szolgáltak ki.

— **Az angol Rolls Royce-művek** négy „berepülője" egy négymotoros gépet próbált ki. A repülőgép a leszállásnál elvétette a leszállópályát és felborult. A négy pilóta meghalt.

— **Uj szülőotthont** avattak Hatvanban. A 15 ágyas korszerű otthon építése több mint félmillió forintba került.

— **Honfoglaláskori temetőre** bukkantak Hortobágyon, az Elepi Állami Gazdaságban egy nagy halasló építése közben. Eddig 9 sirt tártak fel és mindegyikben szerszámokat, ezüst ruhadíszeket és kutyacsontokat találtak.

— **Több mint ötmillióan** nézték meg a szovjet film ünnepe előadásait. Ez egymillióval magasabb a müt évi filmünnep nézőinek számánál.

— **„Húznak"** a szalonkák, a vadászok örömére: a kora tavaszi verőfényes napokon megérkeztek a magyar erdők hosszúcsőrü vendégei. A szalonkák Baranya és Somogy megyében tüntek fel először, majd észak, északkelet felé húztak. A felmelegedéssel együtt a szalonkák újabb tömeges érkezése várható.

— **Két új kultúrotthont** avattak Baranya megyében — Bikalon és Tékesen — a kétnapos ünnepen.

— **Szálinváros történetét** bemutató kiállítás nyílt meg a helyi múzeumban. A gazdag anyagból megismerjük a város történetét a római korabeli Intercisától, a régi magyar Dunapentelén át a korszerű Szálinvárosig.

MEGÉRKEZTEK az első külföldi részvevők az ifjúsági vívó-világbajnokságra.

A TOTÓBAN 35 tizenkét találat volt (nyereményösszeg 17 662,50 forint, 681 tizenegy találat (907,50 forint), 6305 tiz találat (130 forint).

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

SZERDA

KOSSUTH-RADIÓ:

4.30: Hirek. — 4.40—8.22-ig: Reggeli zenés müsor. — Közben: 5.00: Faluradió. — 6.00: Hirek. — 7.00: A Szabad Nép vezércikke. Hirek. — 8.30: Népszerű dallamok. — 9.30: A gyermekrádió müsora. — 10.00: Hirek. Laposzemle. — 10.10: Munkásdalosok emlékezése. — 10.30: Óvodások müsora. — 11.30: Tiltott ütés. Sztrujev és Szinyelnyijev jelenete. — 12.00: Hirek. — 12.10: Derüs percek... Tánczene. — 13.00: Déli hirek, időjós. Dobosa Mihai Bentuc költészete. — 13.29: Népek dalai. 14.00: Hirek. — 14.25: Ottóró-hiradó. — 14.30: Kamarazene. — 15.29: Ebtvös Loránd. Rádiódiák. — 16.00: Zenekari hangverseny. 16.35: Ting Shan Te: Változatok egy kinai népdalra (zongora. Gai József). — 16.40: A rádió valaszol hallgatóinak. — 17.00: Hirek. — 17.10: Nemzetközi kérdések. — 17.25: Magyar népdalok. — 18.00: A virágzó mezőgazdaság útján. — 18.30: Szív küldi szívnek üzenem — 19.00: Nagy Lajos irása József Attiláról. Elmondja: Szendrő József. — 19.15: Ifju munkászenekarok szép muzsikál. Alándékmüsor — 19.53: József Attila verseiből. Elmondja Ladányi Feren

1021 G Goldman György

Képzőművészet

Ünnepi kiállítás

Emlékezés a Szocialista Képzőművészek Csoportjára

Nemrég volt harminc éve, hogy egy téli napon Mónus Illést, a szociáldemokrata párt főtitkárát, a Népszava szerkesztőjét két fiatalember kereste fel. Nevük — kiállítások, figyelmet keltő művészeti cikkek és viták nyomán — ismerősen csengett.

Goldman György, nemzedékének egyik legtehetségesebb szobrásza volt. Miután megjárta Párizst, otthagyta a főiskolát és mesterét, Kisfaludi Strobl Zsigmondot. Monumentális Munkás szobrával már megmutatta, hogy mily erőteljesen tudja kifejezni a Horthy-korszak elnyomott proletariátusának elszántságát.

Társa, az akkor még harmincadik évét be sem töltött építész, ma Kossuth-díjas egyetemi tanár és a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke: Major Máté.

A művész-sejt megbízásából

A két fiatalember előadta, hogy szeretné megszervezni a szociáldemokrata párt művészcsoportját. Mónusnak tetszett a terv, és nemsokára megszerezte a pártvezetőség hozzájárulását is. Ez a vezetőség persze nem sejtette, hogy nem az ő opportunista politikájuk segítője akart lenni a két fiatal művész, hanem az illegális kommunista párt tagjaként a Madzsar József, majd Vértes György tartotta szemináriumok nyomán alakult művész-sejt megbízásából járt el. E művész-sejt fiataljai nem elégedtek meg az illegális munkával; a növekvő fasiszta veszéllyel szemben a Szocialista Képzőművészek Csoportjában — első nevén, eredetileg: Magyarországi Szociáldemokrata Művészek Szervezetében — az eddiginél messzebbre hatóbban kívánták folytatni művészi és társadalmi harcukat.

A csoport „legális" célkitűzéseinek — kollektív kiállítások rendezésének, a munkássággal való kapcsolat megerősítésének, a szocialista művészetelmélet kifejtésének — nemcsak a szocialista eszmékhez vonzódó fiatal kortársakat nyerték meg, hanem mindjárt az indulás idején az idősebb, immár elismert művészek közül Dési Huber Istvánt, Perlott Csaba Vilmost, Kmetty Jánost, Bokros Birman Dezsőt, Gádor Istvánt és Schönberger Armandot is. A későbbiek során azután folyton bővült a névsor.

A Nemzeti Galéria földszinti termeit járva, a készülő ünnepi kiállítás műtárgyait szemlélve, idézzük a harminc év előtti történetet. Delacroix Naplójának egy mondata szökken hirtelen eszünkbe: „A gyönyörűség — írta Delacroix —, csak akkor teljes, ha kiegészíti az emlékezés."

E gyönyörűségben lehet majd részük mindazoknak, akik az elkövetkező hetekben megtekintik a Szocialista Képzőművészek Csoportja emlékkiállítását.

A gyönyörűség kiegészítője

A kiállítás tematikai s formai gazdagságában — ünnepi módon, éppen harminc évvel a csoportnak a Magdolna utcai Vasas-székházban megrendezett legelső kiállítása után — a korszerű művészet haladó hagyományává vált, mégis igen friss emlékét idézi majd. S nyilván érvényre is juttatja az egyik hajdani alapvető célkitűzést: a csoport tagjai el akarták tüntetni a munkásosztály és a modern művészet között támadt szakadékot.

Ezért ültek össze az első kiállítás idején a vasmunkás-otthonban a fiatal művészek a munkásokkal, beszélgetésre, vitára, heves magyarázkodásokra, amelyeket később más tárlatvezetések egészítettek ki. Ezért jártak ki a művészcsoport tagjai a kiállítás tavaszát követő nyáron a megyeri Duna-partra, meg a gödi strandra, a munkássportolók Fészek-telepére vagy Horányba, a Természetbarátok sátortanyájára.

Az így folytatott viták fejlesztették a művészek elméleti ismereteit is. „Az új társadalmi erő nyomására be kellett látnunk, hogy csak ennek a nyomásnak irányában, a munkásság friss, feltörő energiájával lehetséges egy új művészetet felépíteni" — állapította meg Major Máté egyik akkori előadásában.

Viharzottak a viták. Nemcsak kommunista s nem kommunista művészek között, a társadalmi vagy politikai kérdések megítélésében, vagy egyes taktikai lépések megfontolásánál. Hanem természetesen a különböző stíluskörnyezetekhez tartozó vagy vonzódó, különböző temperamentumú, alkotómódszerű művészek között is a képzőművészet úgyszólván valamennyi elméleti s gyakorlati kérdésében.

Ha akkoriban e viták fergetegében szaporodtak is a kiválások csakúgy, mint az újabb csatlakozások, az összetartozás érzése, a kapcsolat fenntartásának szükségessége gyakorta erősebbnek bizonyult a szenvedélyek összecsapásainál. Ennek is tulajdonítható, hogy, noha 1938-ban a Kommunisták Magyarországi Pártja újjászervezése idején a csoport kimondta feloszlását — a kollektívát, a szervezeti formát követelő, szocialista eszmeiségű képzőművészek már 1940-ben létrehozták előbb a pesterzsébeti, azután az óbudai munkásotthonban, végül a szociáldemokrata párt VIII. kerületi szervezetének Német utcai helyiségében a „Szocialista Képzőművészek Kiállítását".

Viták, tettek és számok

E kiállítások sikere alapján alakult újjá a Szocialista Képzőművészek Csoportja, hogy a második világháború alatt motorjává váljék a magyar művészek antifasiszta mozgalmának. Tagjai így vettek részt a Történelmi Emlékbizottság 1942. március 15-i tüntetése előkészítésében, majd kezdeményezték „A Szabadság és a Nép" freskópályázatot és a Művészet a Szabadságért címen a vasasok székházában 1942 tavaszán rendezett kiállítást. Ezt néhány nap és szélesen gyűrűző tömegsiker után, vad sajtótámadások és a fasiszták parlamenti uszításainak viharában rendőri karhatalom zárta be.

Ismeretes, hogy 20. évfordulóján — két esztendővel ezelőtt — nagy sikerrel újra megrendezték ezt a magyar nemzeti ellenállásban oly jelentős szerepre szert tett kiállítást. Anyagának egy részét viszontlátjuk most az új kiállításon, amely nemcsak a szocialista képzőművészet csoportjáról emlékezik meg, hanem útitársairól is. Csakúgy, mint a példaképről: Derkovits Gyuláról.

Megállapíthattuk, hogy az új kiállítás rendezője, ha le is kellett mondania a teljességről, a csoport működésének idejéből bőséges, gazdag anyagot gyűjtött egybe. Több mint 50 művész 550 alkotását. Ez utóbbiaknak negyede szobor, negyede festmény (ideszámítva a szép, művészi gobelineket is), fele pedig grafika lesz. Bemutatásukra a Nemzeti Galéria rendelkezésre álló helyiségei nem elégségesek, ezért egy részüket a BM Központi Klubjában állítják ki.

Itt is, ott is hirdetik majd az 1934 és 1942 között működött, haladó szellemű művészek tehetségét és elszántságát, hitét és meggyőződését, alkotóerejük lendületét. E művészek közül néhány a szocialista eszméért, a magyar nép szabadságáért pusztult el a fasizmus poklában. Csak megrendülten sajnálhatjuk, hogy ígéretes tehetségük nem bontakozhatott ki teljesen. Hanem a kiállító művészek közül sokan itt élnek közöttünk. Köszöntsük őket hálával a megvívott küzdelmekért!

MURÁNYI-KOVÁCS ENDRE

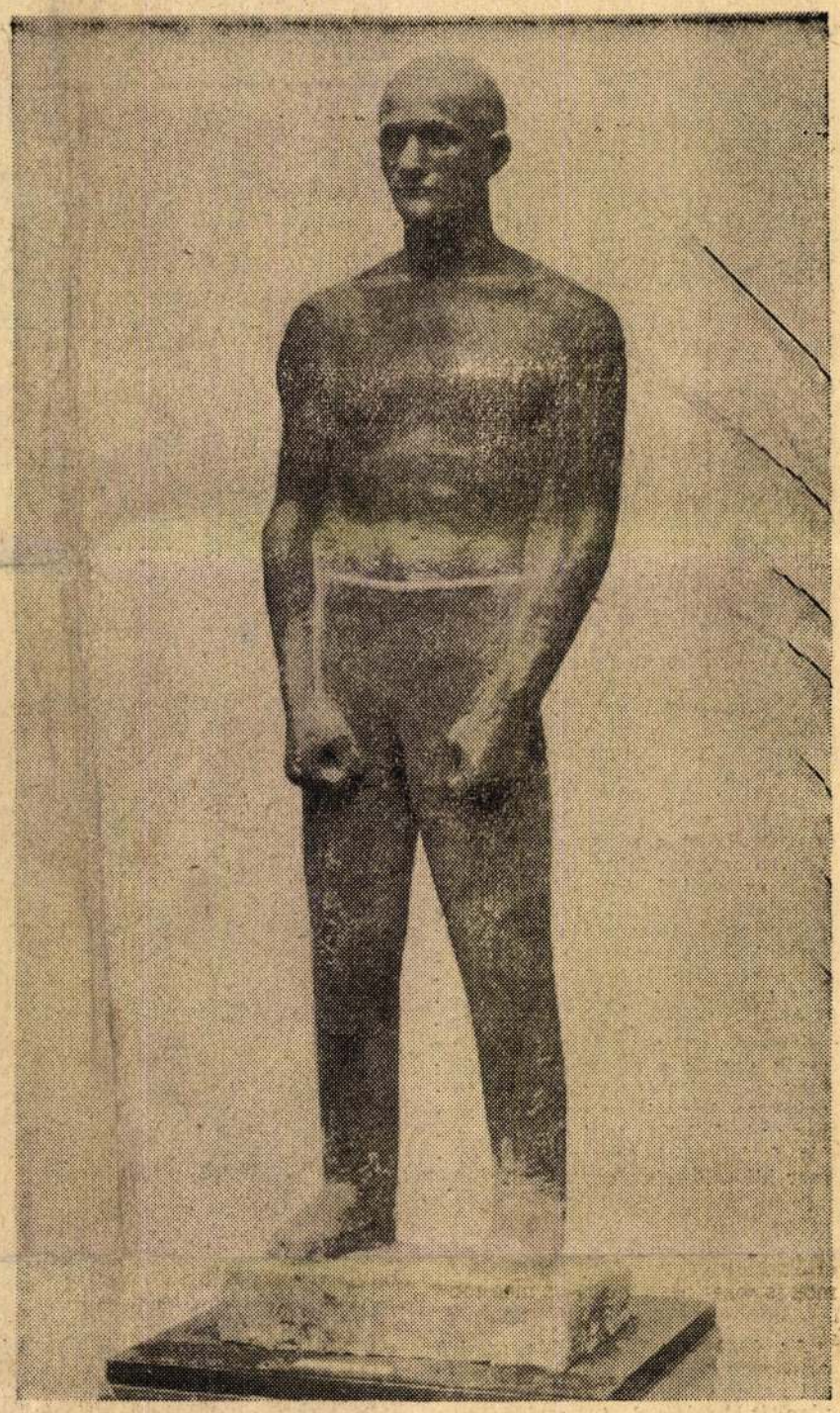

GOLDMAN GYÖRGY: MUNKÁS

A művészek kijártak a munkássportolók Fészek-telepére

DÉL-MAGYARORSZÁG
Magyar
SAJTÓHÍ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Társadalmi problémák

Munkahely és magánélet

Laza munka, laza erkölcs

A kollektíva — „hátország”

A tények ismertek. A „Lelki patyolat” rovatok majd minden lapnál özönével kapnak leveleket: családanyák panaszkodnak férjükre, hogy „összeszűrte a levet” az üzemben valakivel, s most ott akarja hagyni családját; férjek féltékenysége támad fel, amikor feleségük meghívja őket egy vállalati bálra, s ott férfi kollégáikkal — a férj számára bosszantóan — fesztelenül táncolnak, nevetgélnek; válóperes bírák beszélnek arról, hogy mily gyakran kell a tárgyalásokon az alvagy felperes munkahelyi kapcsolatát bogozgatni; és végül, majd mindenki tanúja volt már munkatársak emberi, tisztán kibontakozó szerelmének, akár házasságban végződött ez, akár nem. A munkahelyen történő párválasztás, illetve pár-„újraválasztás” mindennapos dolog. Hol cinkosan összekacsintunk fölötte, hol dohogunk rajta, hol pedig tapintatosan elfordulunk. Okain azonban ritkán gondolkodunk.

A régi család, amely egyben termelő közösség is volt, szigorúan körülhatárolt területen tevékenykedett: a családi földtulajdonon, vagy bérleményen, a műhelyben, a boltban stb. Napjuknak szinte minden percét együtt töltötték, munkában, pihenésben, szórakozásban egyaránt. A magyar városokban és ipari körzetekben már száz-százötven éve megkezdődött e szoros szálak lazulása, a magyar falun azonban csupán az utóbbi évtizedben. Gyors ütemben iparosodott az ország, márpedig az iparosodott társadalmak családjának kereső tagjai az esetek nagy részében különböző foglalkozási körökben, különböző munkahelyeken dolgoznak. Az apa gépkocsivezető, az anya tisztviselő, az egyik gyerek egyetemista, a másik meg műszerész egy gyárban — természetes, hogy ilyen esetben a nap nagy részét külön tölti a család, saját foglalkozási csoportjában, sokszor kilométerekre egymástól.

Távol egymástól

Az 1960-as népszámlálás szerint a magyar családok 20—50 százalékánál számolni kell e munka közbeni távollét hatásával. (A családoknak majdnem 20 százaléka ugyanis úgynevezett „heterogén többkeresős család”, vagyis többen dolgoznak a családból, s nem ugyanabban a foglalkozási ágban. Az azonos munkahely lehetősége itt tehát szinte eleve kizárt. A családok 50 százalékában viszont szintúgy több családtag dolgozik, csak ugyanabban a foglalkozási ágban. Így tehát lehetséges, hogy különböző munkahelyekre járnak, de egyáltalán nem bizonyos.)

E családok legtöbbjében a férj és a feleség a nap 16 órás ébrenléti időszakából a legjobb esetben is csak 5—6 órát tölthet együtt. A férj ezzel szemben napi 8—10 órát tölt munkatársnőivel egy fedél alatt — közös munkában és fizikai közelségben — a feleség pedig ugyanennyit férfi kollégáival. A legroszszabb esetben pedig hetenként csupán néhány órát tölt együtt a házaspár. Ez az ingázó munkások sorsa — és ilyenek 400 ezren vannak az országban —, de azoké a házaspároké is, akik nem azonos műszakban dolgoznak, s emiatt otthon is váltják egymást.

Ha piros, sárga és kék golyókat rázogatunk egy nagy tálban, meghatározott statisztikai valószínűsége van annak, hogy a piros golyó másik pirossal találkozik, a sárga sárgával, a kék pedig kékkel. A társadalomban hasonlóképp bizonyos valószínűséggel találkoznak az egymás útját keresztező férfiak és nők egyivásúakkal — olyan emberekkel, akiknek társadalmi háttere, gondolkodásmódja, életvitele az övékkel azonos.

Persze, az emberek nem színes golyók, társaságukat tudatosan is alakítják, s véletlen ismerőseik közül racionálisan válogatnak. Erre azonban annál kevesebb lehetőség van, minél összetettebb, heterogénebb egy ország, vagy város társadalma, s minél kevésbé merevek az egyes társadalmi rétegek határai. Budapesten ezért van nagyobb szerepe a véletlennek, mint vidéken. 1959—60-ban például országos átlagban épp kétszer olyan gyakran választottak a házasulandók saját foglalkozási rétegükből házastársat, mintha teljesen véletlenül „bekötött szemmel” választottak volna. Budapesten viszont ez az arányszám sokkal közelebb jár a véletlen teljes uralmához: az országos 2,00-val szemben 1,49.

És e két mutató összehasonlítása már irányzatot is jelez: minél iparosodottabb, minél inkább városi jellegű egy társadalom — tehát bonyolultabban összetett — és minél mozgékonyabb, annál gyakoribb a más-más szociális, kulturális háttérrel rendelkező emberek találkozása a házasságban, vagy a tartós együttélésben. Az esetek többségében ebből komolyabb konfliktus nem fakad, néha viszont épp ez az oka a házastársak közti feszültségnek. És ilyenkor a házastársak a homogénabb munkahelyi környezetbe menekülnek.

AZ IRÓGÉP MELLETT

A férj 8—10 órát tölt munkatársnőivel egy fedél alatt

Szellemi „előreszaladás”

Felsorolhatnánk a különböző alaptípusokat, kezdve attól, hogy az egyik házastárs szellemileg vagy anyagilag nagyon „előreszalad”, egészen addig, hogy a nagyon különböző munkaterületeken dolgozó házastársak munkájukról néha egy értelmes szót sem tudnak váltani egymással. S ha a feszültség erős, egyetlen menekülési út kínálkozik — a munkahely.

il
ber eveze
portok egész sora
alkalmi célokra öss
— például meccsközönség — egészen a klubokig és egyesületekig. „Elsődleges csoport” viszont, tehát olyan emberi közösség, ahol a cél és a hely egységes és emellett teljes személyiségével vehet részt a kapcsolatokban, csupán kettő létezik számára: a család és a munkacsoport.

A munkacsoport, a munkahelyi kollektíva a társadalmi gyakorlat, vagyis a munka kapcsával fűzi egymáshoz tagjait. Az üzemben, a vállalatnál munka közben reális oldaláról ismeri meg az ember a munkatársát. A mindennapos együttlét nem táncból és szórakozásból, nem ábrándozásból és jámbor hazudozásból és nem a saját előnyök állandó kirakatba állításából áll. Ezért a munkahelyen kialakult közösség is csak nagyon ritkán kelt olyan családást és ritkán lehet olyan kiábrándító, mint néha egy-egy privát ismeretség...

Emberi szerep

Nálunk a munka természetes összekötő erején kívül — amelynek a munka szocialista jellegéből adódóan mindjobban erősödnie kell — egy különleges és ideiglenes tényezővel is számolhatunk: a „kávéfőzés-pszichózis”-sal. Ha egy-egy munkahelyen a laza munkatempó miatt a kollégák ráérnek békésen kávét szürcsölgetni, megbeszélni az előző napi meccset, vagy a TV műsorát, több idő marad széptevésre is, vagy akár a mélyebb — de semmiképpen sem a munkához tartozó — beszélgetésekre, tehát sokoldalú emberi kapcsolatok kiépítésére. Az ilyen munkahely gyakran az a biztos „hátország”, ahová a családi villongások elől vissza lehet vonulni. Külföldön is ismert jelenség ez. Az egyik angol iparvidéken végzett felmérés például azt bizonyítja, hogy az üzemek törzsgárdáihoz tartozó munkások könnyebben mernek válásra vállalkozni, mint a többiek. Hátukat biztosítva érzik a munkakollektívában, ezért a családban radikális megoldáshoz is folyamodhatnak.

Persze hamis nyomon járunk, ha az előbbiek alapján a gazdasági fejlődés, a modern kor „családromboló” hatásáról beszélünk. A család nem zilálódik szét, hanem egyrészt jellegében, funkcióiban átalakul, másrészt pedig — bizonyos esetekben — felszínre kerülnek belső konfliktusai. Ez viszont egyáltalán nem az új körülmények „családrombolására” utal, hanem arra, hogy ezek a feszültségek már régebben is léteztek, csak éppen a hagyományos er-

3/.

MDK

Goldmann György . szobrászm.

a kiállitás tulnyomórészt kisméretü akvetá-
sokat, fejeket, kisplasztikát m rajzokat - nagy
méretü munkát alig mutat be.
Izgalmas végig nézni fejeit. Ugyszólván teljes
mimika nélkül - mély lelki tartalmat fejeznek
ki.

Beck András: Goldman György emlékkiállitás.
Irodalom és Müvészet. 1955.ápr. 30.

MDK

4/. Goldmann György. szobrászm.

A portrékból többet tudunk meg alkotójukról, mint magukról az ábrázoltakról.
A kompoziciók közül a "könyöklö munkás"-t kell kiemelni. Legmaradéktalanabbul ebben fejezi ki pol tikai, emberi mondanivalóját.
A néhány évvel azelötti álló munkása plasztikailag nincs az érettségnek ezen a fokán.

Back András: Goldman György emlékkiállitása.
Irodalom És Müvészet.1955.ápr. 30.

5/.

MDK

Goldmann György. szobrászm.

Érdekes a könyöklö munkás statikai állapot
Vannak kik nem értenek egyet a formák ilyfajta le.
egyszerüsitésével és formalizmusnak tartják. Hol itt
a formaliznus, hol ilyen társadalmi mondanivaló
és ilyen kifejezöerö van jelen.

Back András: Goldman György emlékkiállitás.
Irodalom És Müvészet.1955.ápr. 30.

MDK

6/. Goldmann György, szobrászm.

Ha a nép demokrávia teremtette feltételek között dolgozhatott volna, nagy plasztikai feladatokkal birkózva még reálisabb lenne ábrázolási módja. Egész munkásságát a nép ügyének szolgálatába állitotta, az igazi pártos müvésznek méltó példaképe.

Back András: Goldman György emlékkiállitás.
Irodalom És Müvészet.1955.ápr. 30.

1/.

MDK

Goldmann György. szobrászm.

/ Elhangzott a Nemzeti Szalonban megnyilt GóGy. müveiből rendezett emlékkiállitáson./

Szabadságát és életét adta a pártnak és népnek. - tehetségét és müvészetét.

Ma 1955.-ben 50 esztendős lenne, ha élne. - 1924 jelentkezett a Föiskolán, hol Kisfaludi Stróbl Zsigmond tanitványa lett. /Született 1905-ben./ / 1942-ben vetették börtönbe./

Horváth Márton: Goldmann György emlékezete.
Szabad Nép. 1955.ápr.6. 4.l.

2/.

MDK

Goldmann György. szobrászm.

A Föiskolán elismeréssel adóztak munkájának, de ö otthagyta a hivatalos müvészet vonzó, de önmagába zárt világát, uj mütermet a gyárkémények tövében, munkáskörnyezétben , az Ipoly-utcában talált. Ott mintázta meg "Munkás" c. életnagyságu müvét.

Horváth Márton: Goldmann György emlékezete.
Szabad Nép. 1955.ápr.6. 4.1.

3Y.

Goldmann György. szobrászm. MDK

Az 1930-as évek tárták fel a kapitalizmus pusztitó válságát, a munkanélküliséget, a tömegnyomort, háborus veszélyt egyik oldalon, és a munkásosztály példátlanul hősi önfwláldozó harcát a másik oldalon. G.Gy.-bwn a hüség a dolgozókhoz, önmagához müveiben nyert kifejezést. 1934-ben magalakitotta a Szoc. Képzömüvészek Csoportját.

Horváth Márton: Goldmann György emlékezete.
Szabad Nép. 1955.ápr.6. 4.l.

Goldmann György. szobrászm.

Müvészete mellett t párt- munkát is végzett. 1942-ben a fasiszták Rózsa Ferenccel és Schönherz Zoltánnal együtt elfogták. Kinzói öreg, tehetetlen édesanyját is börtönbe vetették. - Nagyszerü indulását politikai munkálkodása megakasztotta.

Horváth Márton:
Goldmann György emlékezete.
Szabad Nép. 1955.ápr. 5. 4.1.

5/. MDK

Goldmann György, szobrászm.

A Margit-körúti börtönben egy hadbiró-ezredes egy cellát, fatuskót, néhány éles kést és vésőt adott neki, h. butordiszt faragjon számára. A farnesei Herkules kicsinyitett mását faragta ki. Az izmok kidolgozása kissé elnagyolt volt, - Bizonyos szempontból több volt, mint XXXXXXXXXX ,tökéletesebben megformált müvei.
a régi -
A figura arányai, meggyözö volta, Herkules mindent legyözö ereje még jobban érvényesült az elnagyolt ,leegyszerüsitett ábrázolásban.

Horváth Márton:
Goldmann György emlékezete.
Szabad Nép. 1955.ápr. 5. 4.l.

MDK

Goldmann György, szobrászm.

A párt elvonta a művészettől de belevonta az életbe, klasszikus szobra/Herkules/ a kifejezés tökéletlensége ellenére is a meggyözödés és élmény oly magasságát bizonyitotta, hová soha nem juthat el csak a művészet kertjét ápoló művész.
Sokat beszélt a zárt udvar szétáin művészi terveiről, de ezeket nem valósithatta meg, a fasiszták áldozata lett. - A békét, a szabadságot áhitotta népének.

Horváth Márton: Goldmann György emlékezete.
Szabad Nép. 1955.ápr. 5. 4.l.

1/. MDK .

Goldmann György . szobrászm.

Életmüve befejezetlen . A nagytehetségü fiatal s szobrásznak nem volt alkalma arra, hogy teljes egészében kibontakoztathassa kitünö képességeit. De erkölcsimmagatartása és müvészeti iránya a legnagyobbakkal emeli egy sorba.

Beck András: Goldman György emlékkiállitás. Irodalom és Müvészet. 1955.ápr. 30.

MDK

Goldmann György . szobrászm.

Ez a kiállitás örvendetes, mert sikerült majdnem a ma még fellelhetö teljes anyagot mutatja be. G.Gy. szinte napokkal a felszabadulás elött mártirhalált halt.

A szobrásznak a legnehezebb megrendelés nélkül dolgoznia. Enélkül monumentális alkotás nem igen születhet.A müvek kivitelezése komoly anyagi áldozatokkal jár.

Beck András: Goldman György emlékkiállitás. Irodalom és Müvészet. 1955.ápr. 30.

MDK

Goldmann György

Artner T.: Mügyüjtők kincsei a Galériában. Népszabadság 1963. jul. 21. 8.l.

Goldmann György szobrász M.D.K.

/1904-1944/

Kapcsolatba került a Szocialista Művészcsoporttal

Német koncentrációs táborban pusztult el.

Önarckép. 1927 ., Női fej. 1928

Ülő munkás. 1934. repr.

Horthy-rendőr

Körmer Ivo:Magyar művészet a két világháboru között Bp. 1965.

MDK

Goldmann György, szobrász

Szerepel a kiállításon.

Artner Tivadar: Műgyűjtők kincsei a Galériában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Sz. 1963. júl. 31.

MDK

Goldmann György, szobrászm.

Hiányoznak a kiállitásról a börtönben a fogházvezető hadbiróezredes megbizásából készült fafaragások és rabtársairól rajzolt portréi. Néhányat sikerült kicsempázni a hozzátartozókhoz.

Vértes György: Göldmann György emlékkiáll.-Nemz.Szal.
Müvelt Nép. 1955. VII.évf. 14.sz. ápr.3.

MDK

Goldmann György, szobrászm.

Önarckép. 1927. Repr. Párisz.
Horthy-rendör .1936. "
Bottyánszky Margit képmása. Fej. Repr. 1939.
Könyökölö munkás. 1934.
Felszabadulás. 1943. /Börtönben készült. Szeged.
Rajzok. 1940-1941. Vázlatok a "Felszabadulás" c. kompozicióhoz.
G.Gy. a Szoc. Képzömüvészek Csoportja egyik alapitója majd vezetöje.
Nemz. Szalon. emlékkiállitás. halálának 10. évf.-án.

Müvelt Nép. 1955. VII.évf. 14.sz. ápr.3.
Vértes György: Goldmann György emlékkiállitás.

MDK

Goldmann György, szobrászm.

Eltünt a "Marx-fej", mely 1940-ben a Szov.Képzömüvészeknek a pesterzsébeti Munkásotthonban rendezett kiállitásán szerepelt. Erröl irta Kovai Lörinc annakidején a Népszavában:"Egyszerre alkotott, hódolt és harcolt az, aki ezt az arcot faragta."
Egyik monumentális alkotása: 1934-ben készült siremléke, melyet Bagi Ilona sirjára a Vörös Segély rendelt ill. kérte fel. Le kellett bontani s ekkor került a KUT 1934 évi kiállitására. Ismét felállitották a temetöben, végül rombolás áldozatává lett, mig G.Gy.-t a fogházból elhurcolták.

Müvelt Nép. 1955. VII.évf. 14.sz. ápr.3.
Nemz. Szalon emlékkiállitás.
Vértes György: Goldmann György emlékkiállitása.

Goldmann György szobrász M.D.V.

/ 1908-1945/

Müvész etét derékba törte a halál.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 768.l.

A Kultura Világa p. 1963.

MDK

Goldmann György

Artner T.: Mügyüjtők kincsei a Galériában. Népszabadság 1963. jul. 31.

Goldmann György

Tranner Sándor portréja.
A Szocialista Művészcsoport kiállításáról.
Szobor, reprodukció.

Nagyvilág, 1964 7. sz. 1080 sz.

Goldmann György, [ ] MDG

A Szabadság és a nép c. hajdani kiállítás egyik résztvevője.

Fenszik Flóra: Egy kiállítás két megnyitója 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 31.

M.D.K

Goldmann György

Fenyő A. Endre Goldman
Györggyel a munkások közé
járt.

D. Fehér Isursa: Fenyő A. Endre
Művészet, 1964. február - 30 lap.

Goldmann György.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Goldmann György

Ülő munkás, repr.

Ernst Muz. M.Kisplaszt. és Graf.kiáll. 1954. szept.

Goldmann György festő M.D.K.

szobrász

A szocialista Művészek Társasága tagja

Kampis Antal: A képzőművészetek története 757.1

A Kultura Világa Bp. 1963.

Goldmann György, szobrász

MDk

Jancsó Miklós rendező készített a szobrász művéről kisfilmet.

M. Gy. P.: Szobrokról, képekről

8. l.

NÉPSZABADSÁG, hsz. 1962. dec. 14.

M.D.K.

GOLDMANN GYÖRGY /1908-1944/

/ Emlékés. /

GÁDOR E. – POGÁNY Ö.G.: Magas szabrászat.

Budapest, 1953. 15.o.

M.O.K.

GOLIMANN GYÖRGY.

Horthy rendős. Terakotta. Magóntul.

Ülő munkás. Bronz. Szépmüv. Múzeum.

GÁDOR E. – POGÁNY Ö.G.: Magyar szobrászat.

Budapest 1953. 19. o. és 39-40. kép.

MDK

Goldmann György

Akt-tanulmányok, tusr.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

[illegible]

Goldmann György

Goldmann György a börtönmühelyben, - Kondor György akvarellje

[illegible]. Magyar forradalmi művészet. [illegible]. 1957.

MDK

Goldmann György

Kislány tanulmány, cer.

MNG. Magyar forradalmi kiá művészet. Műcs. 1957.

MDK

Goldmann György

Trauner Sándor, gipsz

MNG. Magyar Forradalmi művészet. Mics. 1957.

MDK

Goldmann György

repr.:

Gondolkodó

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Goldmann György

Álló munkás, mükő

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mües. 1957.

MNK

Goldmann György

Önarckép, gipsz

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MNK

Goldmann György

Önarckép, gipsz

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Goldmann György

Rendőr, gipsz

Gondolkodó munkás, br.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Goldmann György

Női fej, gipsz

MNG. Magyar Forradalmi művészet. Mics. 1957.

Goldman György

M.D.K

Nobran

Három munkája szerepel a tragikus sorsú művésznek a székesfehérvári tárlaton.

Kovács Gyula: Magyar Nobráskat 1920-1945
Művészet, 1966. szeptember - 31 lap.

MIK.

Goldman György

Kiállitási hiradás

Magyar Nemzet 19 66 már.25.lap 4.

.

MDK

Goldmann György

Szabadság és nép-kiáll. Csók-gal. 1962.V.

-1-

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

életét és munkásságát taglaló könyv 2-ik fejezetét közli a szerző. G.Gy. polgári családból származott (sz. 1904. XII. 21.) apja MÁV.-felügyelő volt és gondos nevelést igyezett adni fiának. Az aronban az érettségi magyar nyelv és irodalomból elbukott, a többi tárgyakból is csak elégségest kapott, mert csak azzal foglalkozott, ami érdekelte. A pótvizsgára nem készült, de azon mégis jól átment; észrevettéz önállő gondolkodását. A Főiskolára is csak második jelentkezésekor vettéz fel. Kisfaludy Strobl J.

Vérets György: A realista művész, Művészettörténeti Értesitő, Bp.1962. XI.évf.2-3.sz. 188-196. old. 3 ábra

Věrolo Cvičení: A Tonální Mlvoza

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

... növendéke lett (1924-ben.) Két év múlva a KUT kiállításán már bevettek „Finfej" c. szobrát. Vilt Tibornak volt évfolyamtársa és barátja. 1926-ban mindhetten kimaradtak a Főiskolából. G.Gy. Párisba ment, akol nem a mulatók Párisa érdekelte, hanem a komoly munka. Olaz kőfaragóval dolgozott együtt, sokat járt múzeumokba, és sokat dolgozott Littmann Frigyes barátjával közösen bérelt műtermében. Önportré ja a Grand Palais-ban rendezett nemzetközi kiállításon dicséretben részesült. Egy párisi műkereskedő (Rosenberg) 5 éves szerződést 1. kinál neki ...

Vértes György: A realista müvész,
Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1962. XI.évf.2-3.sz.

188-196. old. 3 ábra

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

... de erről Picasso és Le Corbusier lebeszéltér, mert kevesellettéz a felajánlott összeget. Az „Önportré a bpesti Tavaszi Szalonban is szerepelt c. nagy visszhangja vett a sajtóban. Stróbl bírtatására 2 év után haratért Párisból, s ingyen műtermet kapott az Epreskerthen. (Önportréjának gipszmodellje a Nemz. Galériában.) 1928-tól kezdve készültek „Női fej", „Korniss Dezső arcmása", „Trausser S. portréja és „Női portré" c. művei De a Főiskoláról rövidesen kimarad, s az ingyen műtermet is feladja, aminer nyilván az „Ébredő"

Vértes György: A realista müvész,

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1962. XI.évf.2-3.sz.

188-196. old. 3 ábra

Jolmann György, szobrász M.D.K.

... egyetemi hallgatók epreskerti verekedése lezetett az ok. Ipolyutcai saját műtermében, melyet apja támogatásával és tanításból tart fent, készítette el, először agyagban az életnagyságu „Munkás"c. művét, melyet azután műkőből kiöntött. Ennek modellje, egy szénhordó munkás, jó barátja lett, s rajta keresztül kapcsolódott bele G. Gy. a munkásmozgalomba. Az 1930-ban kiállítot, szobrot általában az egy évvel előbb kiállított Nagy Lászlo-fele „Kovácslegényel" hasonlítottak össze, mindkettőnek elismerve sokusztus, kifejező erejét. Ezt a művét az SzDP Izabella-utcai VI. ker. kerzet rendelkezésére bocsájtotta, ennek került 1945-után a Szép ./.

Vértes György: A realista müvész,
Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1962. XI.évf.2-3.sz
188-196. old. 3 ábra

-5.

Goldmann György, szobrász M.D.K.

... művészeti muzeumba. A „Munkás" szobor fejét portrénak is kidolgozta, s modelljének ajándékozta. Ennek nyomu veszett. Később tefaragással is kísérletezett és több portrét készített. 1930 novemberében a Kovács szalonban Fenyő A. Endrével együtt állított ki. Mihályfi Ernő és Farkas Zoltán már akkor is biztató elismerésszel írnak róla. Szerző 3 egész oldalas képen az „Önarcképet", „Trauner S. portréfát" és a „Munkást" közli.

Vértes György: A realista művész,

Művészettörténeti Értesítő, Bp.1962. XI.évf.2-3.sz.

188-196. old. 3 ábra

Vértes György: A realista művész.

Goldmann György

Robrán
meghalt a dachaui
koncentrációs táborban
1945. januárban.
A németek Budapestről deportálták 1944.
novemberében.

A Magyar Nap
1945. jún. 16.
(Eltűnt festők és
szobrászok.)

Goldmann György

e. a.

** **Fenyő A. Endre és Goldmann György.** Az előbbi festő, az utóbbi szobrász s mind a kettő fiatal művész. Mind a kettőt láttuk már egyéb kiállításokon. Ezuttal egy-egy kisebb gyüjteményüket mutatják be *(Kovács Ákos szalonjában)*. Fenyő A. Endre egy-egy képével kedvezőbben hat, mint több képével. Kicsinyskáláju tehetség s minél több képét mutatja, annál többször látja megismétlődni hibáit az ember. Kevés a tudása s ez különösen akkor válik nyilvánvalóvá, amikor emberi alakot ábrázol. Pedig vannak számára érdekes ötletei, tudja beállitani alakjait. Tájaiban a rajz fogyatékossága kevésbé zavarja a szemlélőt. Kár, hogy nagyon elkomoritja szineit a sok beléjök kent feketével.

Goldmann György csak fejeket állitott ki. Ugy látszik, a plasztikának hijával levő fejeket kedveli, a csontos arcukat. De azoknak érdekes kifejezést tud adni. Néhány női fején igen finoman tapintotta ki mintázó ujjával a karaktert. 1930. nov. 16. *(e. a.)*

urnak a műegyetem tanács javaslata alapján [illegible]
tésére megengedvén, hogy a műegyetem Czakó Adolf nyugal-
mazott műépítészeti nyilvános rendes tanárt közel négy évtize-
mányos kutató mű-
, dr. Marek József
tanárt pedig négy
ó működésével szer-
orvosi tudományok
a tiszteletbeli dok-
tanács a nevezette-
ségek között tartott
letbeli doktoraivá
lentenem, hogy az
műegyetem tanári
ándor műegyetemi
érnöki osztályához
mint Sándy Gyula

Ujság 1930. nov. 16.

tagga választotta meg.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet a folyó évi április hóban tartott közgyűlésén dr. Pattantyús Á. Géza ny. r. tanárt a „Gépészeti Zsebkönyv" című műszaki enciklopédia szerkesztésével végzett kiváló szakirodalmi munkásságáért ezüstéremmel tüntette ki, a finnországi Mezőgazdasági Tudományos Társaság pedig dr. 'Sigmond Elek ny. r. tanárt, aki öt évvel ezelőtt lett az említett társaság levelező-tagja, tiszteleti tagjává választotta meg.

E kitüntetéseket is büszkén jegyezzük fel évkönyveinkben, mert e kitüntetésekből is dísz és fény sugárzik egyetemünkre.

A mult tanévben a műegyetemen a következők nyertek magántanári képesítést: dr. Babits Viktor okl. gépészmérnök, műegyetemi adjunktus és meghívott szakelőadó „A rádiótechnika különleges kérdései és berendezései" című tárgykörből; dr. Erdélyi Sándor okl. vegyészmérnök, műszaki doktor, a Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. főmérnök-cégvezetője a „Barnaszenek kémiai feldolgozása" című tárgykörből; dr. Csu-

GOLDMAN György

Theisler György: Goldman György. Bp. : Corvina, 1984

rec. HEITLER László: Elszalasztott lehetőség. = Művészet, 26, 1985, 4. 38 - 41. ill.

Patrini

s.o., vol.VI,

1766, 2.Junius

Infans:
Parente

Patrini

Totenbuch der

1762,1o.Nov.

Simon By

gestorbe

1021

NAGY MŰVEKRŐL

Goldman György: Rendőr

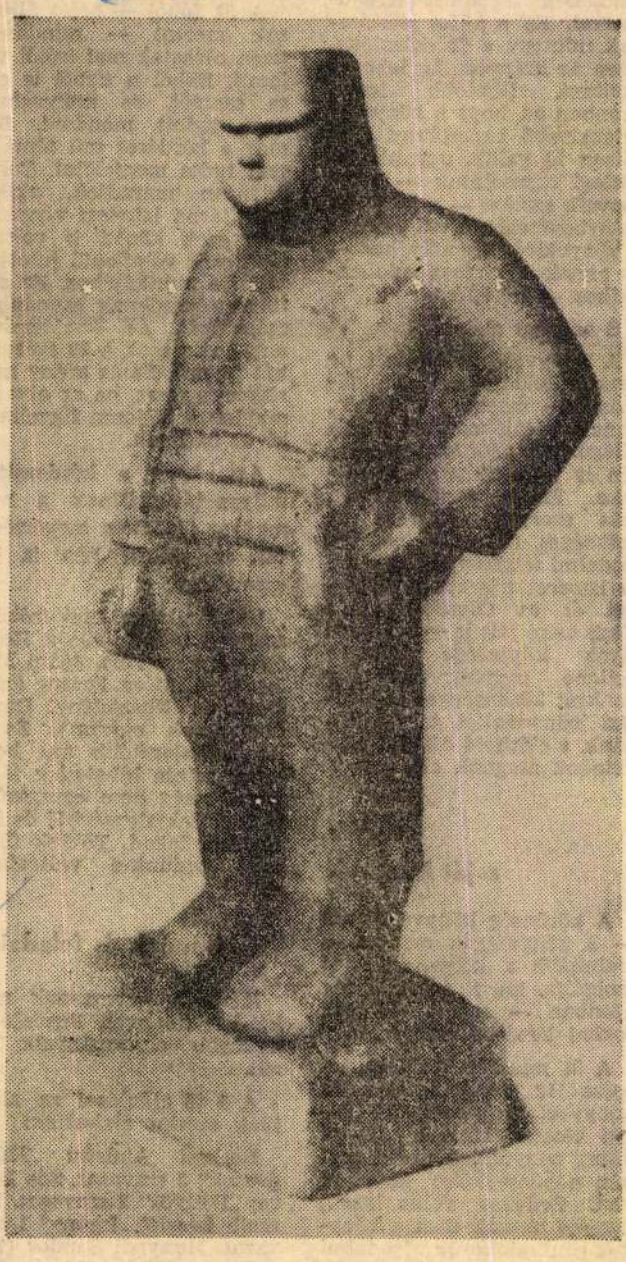

A művész, mint egy bogarat, két ujja közé veszi ezt a lényt, összehúzott szemmel vizsgálja-megforgatja, belelát az elzsírosodott vesékbe s a szűk koponya üregeibe.

S arcára kiül az utálkozás.

Meg a gyűlölet.

S ebből a kettős ötvözetből gyúrja-faragja ki a szobrot. Abból a fajta gyűlöletből, mellyel József Attila villámlott a „csizmás andrisok" ellen, melyből Derkovits mintázta sistergő vonalakkal a tüntetők közé rúgtató lovasrendőrt, és a nevetségesség finomabb és gyilkos anyagából, mely a kis és nagy dölyfölők legnagyobb ellensége, mert fölszabadít a félelem alól.

Már régebben, mutatom valakinek ezt a szobrot.

— Mit szólsz hozzá?

Nézi és hümget. Messzire tartja magától, ameddig a karja engedi.

— Vastag a lába — mondja alapos vizsgálódás után. — Az életben nem volt ilyen vastag a lábuk.

(Igy. De legalább el lehet ámulni azon, hogy a korlátoltság megjelenési formái milyen csodálatosan változatosak.)

S ami azt illeti, valóban vastag a lába, vastag a dereka, a nyaka, vastag a bőr a pofáján, vastag az ökle, mert ez nem egy valaki csak a sokféle rendőr, csendőr, pandúr közül, ez az úristen különös teremtménye, ez: a Horthy-rendőr.

Ez: Horthy-Magyarország.

Annak a kiállításnak a kapujában, mely a régi időket mutatja be, teljes nagyságában ott állhat ez a szobor, és nem kell mellé sem felirat, sem magyarázat, messziről kitűnik, hogy: itt látható Horthy-Magyarország, itt láthatók ezek a lábak, melyek csak taposni tudtak, kezek, melyek csak ütni és törni tudtak, az öklelésre kész baromi butaság, mely csak egyre képes: verni és letiporni.

Ebben a szándékosan leegyszerűsített, célratörő és irgalmatlan indulattal megalkotott művében, — mert itt aztán nincs kegyelem, élethalálharc: osztályharc csatatere ez a figura. — Goldman György az állati brutalitást, az értelem legalsó szintjén tartott eltiprógépet veti az emberi művészet fogságába. És minden ábrázoló és megjelenítő erejét ennek a néhány tulajdonságnak a hangsúlyozására szorítja, sűríti össze, semmi más nem lényeges számára, a test és a ruházat elnagyolt felületei csak kiemelik, fölnagyítják, kiáltóvá teszik a szobor barikád-jelképrendszerét: ez az ellenség a túlsó oldalon, s a művész a munkásosztály nevében rávési ítéletét is.

S most itt áll örökké megmerevedve és nevetségesen ez a tönkre silányított gólem, melyen a mártírhalált halt Goldman György ítéletét a történelem már végrehajtotta, s mégis mindannyiszor, ahányszor nézed és megérted, az a gyönyörű győzelem történik, hogy a művészet ad irgalmatlan pofont a zsarnokságnak.

S ezzel legfőbb feladatát teljesíti.

Dienes László

Nem magánügy

(Folytatás a III. oldalról.)

ban akad egy-egy könyvtári tag. Heten maradnak tehát, akik semmiféle kapcsolatban sincsenek a könyvtárrendszerrel. Ez a teljes létszámnak mintegy a 23 százaléka. Ezen az arányon is lehetne javítani. Döntőbb lenne azonban az, hogy a könyvtár intenzívebb kapcsolatot alakítson ki velük, ugyanis jelenlegi kapcsolatuk — saját szavaik szerint — a könyvek igénybevételén kívül csupán a könyvtáros személyéhez — és annak jó, rossz adottságaihoz — kötődik.

S ez nem elég.

A könyvtár működését ne csak a feldolgozás, a kölcsönzés mechanizmusában, hanem a tájékoztatás, a felvilágosítás, a propaganda terén is intézményesíteni kellene. Ehhez természetesen más szervek segítsége is szükséges. A szakszervezetek irodalmi tevékenységét — pl. az ismeretterjesztő előadásokat és az Olvasó Munkás Klub ankétjait is — a könyvtárak közönsége számára kellene megszervezni. Igy konkrét közönséggel és olvasási színvonallal számolhatnánk, s elérhető célokat tűzhetnénk magunk elé.

Izlés, saját könyvek

A közönség könyvellátását — a könyvtárak mellett — leginkább a könyvterjesztés szolgálja. Ez a tevékenység azonban — sajnos —, már sokkal kevésbé szervezett.

A 31 munkás közül mindössze 12 rendelkezik saját könyvvel. Hármuknak 50—100 kötet, ötüknek 10—20 kötet, négyüknek pedig csupán néhány kötet könyvük van. Érdekes volna leírni, hogyan hatnak ezek a könyvek tulajdonosuk irodalmi ízlésére. Az biztos, hogy sokkal nagyobb mértékben, mint a kölcsönzött könyvek. Kedves könyveit, emlékezetes olvasmányait a kérdezettek nagy része saját könyvei közül választotta.

A könyvkiadás jelentősen befolyásolja a könyvvásárlást. Azok között, akiknek több könyvük van, a sorozatok a legnépszerűbbek. Pl: a Jókai és a Mikszáth-sorozat, a Magyar Klasszikusok és a Világirodalom Klasszikusai. Ők — a könyvkiadókra figyelve —, már bizonyos koncepciót keresnek a könyvgyűjtésben. Az alkalmi könyvvásárlók viszont leginkább az Olcsó Könyvtár köteteit vásárolják.

A színházak irodalmi hatásáról

A munkások és a színházak között kialakult kapcsolat ma még eléggé laza. S ez érthető. Ezeknek az embereknek a nagy része — ötük kivételével — a belterületeken működő színházaktól nagyon-nagyon messze, Budapest külső kerületeiben, a Királyerdőben, sőt a fővároson kívül lakik. Színházba tehát csak órákig tartó, fárasztó utazással juthatnának el. S ha egy-egy közülük évente, félévente be is megy egy-egy előadásra, főleg klasszikus darabot vagy kabarét néz meg. (Hogy mit, az többnyire nem a saját érdeklődésüktől, hanem a jegyiroda propagandájától függ.)

Arról tehát, hogy ezek a munkások rendszeresen színházba járjanak, a mai körülmények között —, míg a külső munkáskerületek színházat nem kapnak — sajnos, szó sem lehet.

És a mai magyar irodalom?

Eddigi tapasztalataimból talán kitűnik, hogy valamiféle olvasmányélménye a munkások 80 százalékának — van. Rendszeres irodalmi hatás azonban a csoportnak kb. csak a 30 százalékát éri. S itt vetődik fel az a kérdés, hogy vajon élményeik között milyen szerepet játszanak a mai magyar irodalom alkotásai?

A 31 főből — saját állításuk szerint — mindössz tízen olvastak mai írótól valamit. Ebből a tízből is egy se szerzőt, se könyvcímet nem tudott mondani. Sőt még a kérdéses mű témáját sem tudta megjelölni. Tehát kilencen maradtak, akikre számításba lehetett venni. S még ezek között is voltak, akik csak véletlenül jutottak mai író munkájához. Ez a 9 fő az olvasóknak csupán 3 százalékát, az összlétszámnak pedig csak a 29 százalékát jelenti. Ez az arány még akkor is rossz, ha az olvasás minőségét teljesen figyelmen kívül hagyjuk.

Azt, hogy a kérdezettek milyen távol állnak a mai magyar irodalom megértésétől, az alábbi kép is jól szemlélteti:

Válaszaikban mai írókén szerepel többek között Rejtő Jenő (háromszor), Jókai Mór (egyszer), Móra Ferenc (egyszer), és Kosztolányi Dezső (ugyancsak egyszer). És a legnyugtalanítóbb az, hogy ez a szinte hihetetlen tájékozatlanság nem egyszerűen csak érdektelenségből és közönyből fakad. Tőlünk függ, hogy tudunk-e változtatni rajta!

Gondok és feladatok

Kértem: nevezzenek meg két-két könyvet, legemlékezetesebb olvasmányaik közül.

A 9 fő ajánlásai az alábbiak szerint alakultak:

Berkesi András: „Húsz évesek" 5 szavazat. Sós Endre: „Pöttyös" 2 szavazat. Németh László' „Iszony" 1 szavazat. Hunyadi Sándor (?) szavazat. Várnai Zseni: „Egy asszony élete" 1 szavazat. „203-as kilométerkő" — szerző megnevezése nélkül — 1 szavazat.

Mint a fentiekből is kitűnik, azokat az írói műveket, amelyekben új társadalmi életünk egyetemes kérdései és a szociális lélekismeret megnyilatkozásai hitelesebben és mélyértelműbben fogalmazódnak meg — nem olvassák. Vagy: alig olvassák. Vajon mik ennek az érdektelenségnek az okai?

Úgy vélem, hogy a problémák nyitját — az emberek közélettől való visszahúzódása mellett — egyrészt saját kulturális tevékenységünkben, másrészt pedig intézményeink propaganda- és tájékoztató munkájában kell keresnünk. Irásom elején Gorkijt idéztem: Az irodalom nem magánügy. Ha pedig nem magánügy, akkor közügy. Mit jelent ez?

Nos, gondolkozzunk el. Nagyon helyes, hogy az emberek szívesen olvassák Jókait, Balzacot vagy Cooper-t, mégis, tudnunk kell, hogy a mai olvasók elsősorban élő íróinktól várhatnak és kaphatnak választ mai életünk kérdéseire. Tehát se a kultúra, se a termelés munkása számára nem lehet közömbös, hogy üzemeink dolgozói és a mai magyar irodalom között kialakult kapcsolat kölcsönös, termékeny kapcsolatok-e, vagy sem?

S bár ismereteim szerint a csepeli átlagos kép színesebb és gazdagabb, mint amit ebben a kollektívában láttam, mindent meg kell tennünk, hogy üzemeink munkásai mielőbb és minél többen megtalálják azokat az utakat, amelyek a szocialista irodalom friss és tiszta forrásaihoz vezetnek.

OLÁH JÁNOS

Oláh János írását — mely rendkívül elgondolkoztató problémákat vet fel — azzal a várakozással közöljük, hogy olvasóinkból reagálást vált ki.

Nagyon jó és hasznos lenne, ha olvasóink, könyvtárosaink — saját üzemük, környezetük kulturális, irodalmi életét mérlegelve — megírnák és elküldenék hozzánk fenti cikkünkkel kapcsolatos megjegyzéseiket. Hiszen a szocialista irodalom ügye valóban nem magánügy, hanem közügy. Vagyis: mindannyiunk ügye.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Társadalmi problémák

Munkahely és magánélet

Laza munka, laza erkölcs

A kollektíva — „hátország"

A tények ismertek. A „Lelki patyolat" rovatok majd minden lapnál özönével kapnak leveleket: családanyák panaszkodnak férjükre, hogy „összeszűrte a levet" az üzemben valakivel, s most ott akarja hagyni családját; férjek féltékenysége támad fel, amikor feleségük meghívja őket egy vállalati bálra, s ott férfi kollégáikkal — a férj számára bosszantóan — fesztelenül táncolnak, nevetgélnek; válóperes bírák beszélnek arról, hogy mily gyakran kell a tárgyalásokon az alvagy felperes munkahelyi kapcsolatát bogozgatni; és végül, majd mindenki tanúja volt már munkatársak emberi, tisztán kibontakozó szerelmének, akár házasságban végződött ez, akár nem. A munkahelyen történő párválasztás, illetve pár-„újraválasztás" mindennapos dolog. Hol cinkosan összekacsintunk fölötte, hol dohogunk rajta, hol pedig tapintatosan elfordulunk. Okain azonban nemigen gondolkodunk.

A régi család, amely egyben termelő közösség is volt, szigorúan körülhatárolt területen tevékenykedett: a családi földtulajdonon, vagy bérleményen, a műhelyben, a boltban stb. Napjuknak szinte minden percét együtt töltötték, munkában, pihenésben, szórakozásban egyaránt. A magyar városokban és ipari körzetekben már száz-százötven éve megkezdődött e szoros szálak lazulása, a magyar falun azonban csupán az utóbbi évtizedben. Gyors ütemben iparosodott az ország, márpedig az iparosodott társadalmak családjának kereső tagjai az esetek nagy részében különböző foglalkozási körökben, különböző munkahelyeken dolgoznak. Az apa gépkocsivezető, az anya tisztviselő, az egyik gyerek egyetemista, a másik meg műszerész egy gyárban — természetes, hogy ilyen esetben a nap nagy részét külön tölti a család, saját foglalkozási csoportjában, sokszor kilométerekre egymástól.

Távol egymástól

Az 1960-as népszámlálás szerint a magyar családok 20—50 százalékánál számolni kell e munka közbeni távollét hatásával. (A családoknak majdnem 20 százaléka ugyanis úgynevezett „heterogén többkeresős család", vagyis többen dolgoznak a családból, s nem ugyanabban a foglalkozási ágban. Az azonos munkahely lehetősége itt tehát szinte eleve kizárt. A családok 50 százalékában viszont szintúgy több családtag dolgozik, csak ugyanabban a foglalkozási ágban. Így tehát lehetséges, hogy különböző munkahelyekre járnak, de egyáltalán nem bizonyos.)

E családok legtöbbjében a férj és a feleség a nap 16 órás ébrenléti időszakából a legjobb esetben is csak 5—6 órát tölthet együtt. A férj ezzel szemben napi 8—10 órát tölt munkatársnőivel egy fedél alatt — közös munkában és fizikai közelségben — a feleség pedig ugyanennyit férfi kollégáival. A legroszszabb esetben pedig hetenként csupán néhány órát tölt együtt a házaspár. Ez az ingázó munkások sorsa — és ilyenek 400 ezren vannak az országban —, de azoké a házaspároké is, akik nem azonos műszakban dolgoznak, s emiatt otthon is váltják egymást.

Ha piros, sárga és kék golyókat rázogatunk egy nagy tálban, meghatározott statisztikai valószínűsége van annak, hogy a piros golyó másik pirossal találkozik, a sárga sárgával, a kék pedig kékkel. A társadalomban hasonlóképp bizonyos valószínűséggel találkoznak az egymás útját keresztező férfiak és nők egyivásúakkal — olyan emberekkel, akiknek társadalmi háttere, gondolkodásmódja, életvitele az övékkel azonos.

Persze, az emberek nem színes golyók, társaságukat tudatosan is alakítják, s véletlen ismerőseik közül racionálisan válogatnak. Erre azonban annál kevesebb lehetőség van, minél összetettebb, heterogénebb egy ország, vagy város társadalma, s minél kevésbé merevek az egyes társadalmi rétegek határai. Budapesten ezért van nagyobb szerepe a véletlennek, mint vidéken. 1959—60-ban például országos átlagban épp kétszer olyan gyakran választottak a házasulandók saját foglalkozási rétegükből házastársat, mintha teljesen véletlenül „bekötött szemmel" választottak volna. Budapesten viszont ez az arányszám sokkal közelebb jár a véletlen teljes uralmához: az országos 2,00-val szemben 1,49.

És e két mutató összehasonlítása már irányzatot is jelez: minél iparosodottabb, minél inkább városi jellegű egy társadalom — tehát bonyolultabban összetett — és minél mozgékonyabb, annál gyakoribb a más-más szociális, kulturális háttérrel rendelkező emberek találkozása a házasságban, vagy a tartós együttélésben. Az esetek többségében ebből komolyabb konfliktus nem fakad, néha viszont épp ez az oka a házastársak közti feszültségnek. És ilyenkor a házastársak a homogénebb munkahelyi környezetbe menekülnek.

AZ IRÓGÉP MELLETT

A férj 8–10 órát tölt munkatársnőivel egy fedél alatt

Szellemi „előreszaladás"

Felsorolhatnánk a különböző alaptípusokat, kezdve attól, hogy az egyik házastárs szellemileg vagy anyagilag nagyon „előreszalad", egészen addig, hogy a nagyon különböző munkaterületeken dolgozó házastársak munkájukról néha egy értelmes szót sem tudnak váltani egymással. S ha a feszültség erős, egyetlen menekülési út kínálkozik — a munkahely.

ily nagy vonzereje? A modern ember úgynevezett „másodlagos csoportok" egész sorában vesz részt, az alkalmi célokra összejött tömegtől — például meccsközönség — egészen a klubokig és egyesületekig. „Elsődleges csoport" viszont, tehát olyan emberi közösség, ahol a cél és a hely egységes és emellett teljes személyiségével vehet részt a kapcsolatokban, csupán kettő létezik számára: a család és a munkacsoport.

A munkacsoport, a munkahelyi kollektíva a társadalmi gyakorlat, vagyis a munka kapcsával fűzi egymáshoz tagjait. Az üzemben, a vállalatnál munka közben reális oldaláról ismeri meg az ember a munkatársát. A mindennapos együttlét nem táncból és szórakozásból, nem ábrándozásból és jámbor hazudozásból és nem a saját előnyök állandó kirakatba állításából áll. Ezért a munkahelyen kialakult közösség is csak nagyon ritkán kelt olyan csalódást és ritkán lehet olyan kiábrándító, mint néha egy-egy privát ismeretség...

Emberi szerep

Nálunk a munka természetes összekötő erején kívül — amelynek a munka szocialista jellegéből adódóan mindjobban erősödnie kell — egy különleges és ideiglenes tényezővel is számolhatunk: a „kávéfőzés-pszichózis"-sal. Ha egy-egy munkahelyen a laza munkatempó miatt a kollégák ráérnek békésen kávét szürcsölgetni, megbeszélni az előző napi meccset, vagy a TV műsorát, több idő marad széptevésre is, vagy akár a mélyebb — de semmiképpen sem a munkához tartozó — beszélgetésekre, tehát sokoldalú emberi kapcsolatok kiépítésére. Az ilyen munkahely gyakran az a biztos „hátország", ahová a családi villongások elől vissza lehet vonulni. Külföldön is ismert jelenség ez. Az egyik angol iparvidéken végzett felmérés például azt bizonyítja, hogy az üzemek törzsgárdáihoz tartozó munkások könnyebben mernek válásra vállalkozni, mint a többiek. Hátukat biztosítva érzik a munkakollektívában, ezért a családban radikális megoldáshoz is folyamodhatnak.

Persze hamis nyomon járunk, ha az előbbiek alapján a gazdasági fejlődés, a modern kor „családromboló" hatásáról beszélünk. A család nem zilálódik szét, hanem egyrészt jellegében, funkcióiban átalakul, másrészt pedig — bizonyos esetekben — felszínre kerülnek belső konfliktusai. Ez viszont egyáltalán nem az új körülmények „családrombolására" utal, hanem arra, hogy ezek a feszültségek már régebben is léteztek, csak éppen a hagyományos er-

1964 APR - 5
1021

Képzőművészet

Ünnepi kiállítás

Emlékezés a Szocialista Képzőművészek Csoportjára

Nemrég volt harminc éve, hogy egy téli napon Mónus Illést, a szociáldemokrata párt főtitkárát, a Népszava szerkesztőjét két fiatalember kereste fel. Nevük — kiállítások, figyelmet keltő művészeti cikkek és viták nyomán — ismerősen csengett.

Goldman György, nemzedékének egyik legtehetségesebb szobrásza volt. Miután megjárta Párizst, otthagyta a főiskolát és mesterét, Kisfaludi Strobl Zsigmondot. Monumentális Munkás szobrával már megmutatta, hogy mily erőteljesen tudja kifejezni a Horthy-korszak elnyomott proletariátusának elszántságát.

Társa, az akkor még harmincadik évét be sem töltött építész, ma Kossuth-díjas egyetemi tanár és a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke: Major Máté.

A művész-sejt megbízásából

A két fiatalember előadta, hogy szeretné megszervezni a szociáldemokrata párt művészcsoportját. Mónusnak tetszett a terv, és nemsokára megszerezte a pártvezetőség hozzájárulását is. Ez a vezetőség persze nem sejtette, hogy nem az ő opportunista politikájuk segítője akart lenni a két fiatal művész, hanem az illegális kommunista párt tagjaként a Madzsar József, majd Vértes György tartotta szemináriumok nyomán alakult művész-sejt megbízásából járt el. E művész-sejt fiataljai nem elégedtek meg az illegális munkával; a növekvő fasiszta veszéllyel szemben a Szocialista Képzőművészek Csoportjában — első nevén, eredetileg: Magyarországi Szociáldemokrata Művészek Szervezetében — az eddiginél messzebbre hatóbban kívánták folytatni művészi és társadalmi harcukat.

A csoport „legális" célkitűzéseinek — kollektív kiállítások rendezésének, a munkássággal való kapcsolat megerősítésének, a szocialista művészetelmélet kifejtésének — nemcsak a szocialista eszmékhez vonzódó fiatal kortársakat nyerték meg, hanem mindjárt az indulás idején az idősebb, immár elismert művészek közül Dési Huber Istvánt, Perlott Csaba Vilmost, Kmetty Jánost, Bokros Birman Dezsőt, Gádor Istvánt és Schönberger Armandot is. A későbbiek során azután folyton bővült a névsor.

A Nemzeti Galéria földszinti termeit járva, a készülő ünnepi kiállítás műtárgyait szemlélve, idézzük a harminc év előtti történetet. Delacroix Naplójának egy mondata szökken hirtelen eszünkbe: „A gyönyörűség — írta Delacroix —, csak akkor teljes, ha kiegészíti az emlékezés."

E gyönyörűségben lehet majd részük mindazoknak, akik az elkövetkező hetekben megtekintik a Szocialista Képzőművészek Csoportja emlékkiállítását.

A gyönyörűség kiegészítője

A kiállítás tematikai s formai gazdagságában — ünnepi módon, éppen harminc évvel a csoportnak a Magdolna utcai Vasas-székházban megrendezett legelső kiállítása után — a korszerű művészet haladó hagyományává vált, mégis igen friss emlékét idézi majd. S nyilván érvényre is juttatja az egyik hajdani alapvető célkitűzést: a csoport tagjai el akarták tüntetni a munkásosztály és a modern művészet között támadt szakadékot.

Ezért ültek össze az első kiállítás idején a vasmunkás-otthonban a fiatal művészek a munkásokkal, beszélgetésre, vitára, heves magyarázkodásokra, amelyeket később más tárlatvezetések egészítettek ki. Ezért jártak ki a művészcsoport tagjai a kiállítás tavaszát követő nyáron a megyeri Duna-partra, meg a gödi strandra, a munkássportolók Fészek-telepére vagy Horányba, a Természetbarátok sátortanyájára.

Az így folytatott viták fejlesztették a művészek elméleti ismereteit is. „Az új társadalmi erő nyomására be kellett látnunk, hogy csak ennek a nyomásnak irányában, a munkásság friss, feltörő energiájával lehetséges egy új művészetet felépíteni" — állapította meg Major Máté egyik akkori előadásában.

Viharzottak a viták. Nemcsak kommunista s nem kommunista művészek között, a társadalmi vagy politikai kérdések megítélésében, vagy egyes taktikai lépések megfontolásánál. Hanem természetesen a különböző stílusirányzatokhoz tartozó vagy vonzódó, különböző temperamentumú, alkotómódszerű művészek között is a képzőművészet úgyszólván valamennyi elméleti s gyakorlati kérdésében.

Ha akkoriban e viták fergetegében szaporodtak is a kiválások csakúgy, mint az újabb csatlakozások, az összetartozás érzése, a kapcsolat fenntartásának szükségessége gyakorta erősebbnek bizonyult a szenvedélyek összecsapásainál. Ennek is tulajdonítható, hogy, noha 1938-ban a Kommunisták Magyarországi Pártja újjászervezése idején a csoport kimondta feloszlását — a kollektívát, a szervezeti formát követelő, szocialista eszmeiségű képzőművészek már 1940-ben létrehozták előbb a pesterzsébeti, azután az óbudai munkásotthonban, végül a szociáldemokrata párt VIII. kerületi szervezetének Német utcai helyiségében a „Szocialista Képzőművészek Kiállítását".

Viták, tettek és számok

E kiállítások sikere alapján alakult újjá a Szocialista Képzőművészek Csoportja, hogy a második világháború alatt motorjává váljék a magyar művészek antifasiszta mozgalmának. Tagjai így vettek részt a Történelmi Emlékbizottság 1942. március 15-i tüntetése előkészítésében, majd kezdeményezték „A Szabadság és a Nép" freskópályázatot és a Művészet a Szabadságért címen a vasasok székházában 1942 tavaszán rendezett kiállítást. Ezt néhány nap és szélesen gyűrűző tömegsiker után, vad sajtótámadások és a fasiszták parlamenti uszításainak viharában rendőri karhatalom zárta be.

Ismeretes, hogy 20. évfordulóján — két esztendővel ezelőtt — nagy sikerrel újra megrendezték ezt a magyar nemzeti ellenállásban oly jelentős szerepre szert tett kiállítást. Anyagának egy részét viszontlátjuk most az új kiállításon, amely nemcsak a szocialista képzőművészet csoportjáról emlékezik meg, hanem útitársairól is. Csakúgy, mint a példaképről: Derkovits Gyuláról.

Megállapíthattuk, hogy az új kiállítás rendezője, ha le is kellett mondania a teljességről, a csoport működésének idejéből bőséges, gazdag anyagot gyűjtött egybe. Több mint 50 művész 550 alkotását. Ez utóbbiaknak negyede szobor, negyede festmény (ideszámítva a szép, művészi gobelineket is), fele pedig grafika lesz. Bemutatásukra a Nemzeti Galéria rendelkezésre álló helyiségei nem elégségesek, ezért egy részüket a BM Központi Klubjában állítják ki.

Itt is, ott is hirdetik majd az 1934 és 1942 között működött, haladó szellemű művészek tehetségét és elszántságát, hitét és meggyőződését, alkotóerejük lendületét. E művészek közül néhány a szocialista eszméért, a magyar nép szabadságáért pusztult el a fasizmus poklában. Csak megrendülten sajnálhatjuk, hogy ígéretes tehetségük nem bontakozhatott ki teljesen. Hanem a kiállító művészek közül sokan itt élnek közöttünk. Köszöntsük őket hálával a megvívott küzdelmekért!

MURÁNYI-KOVÁCS ENDRE

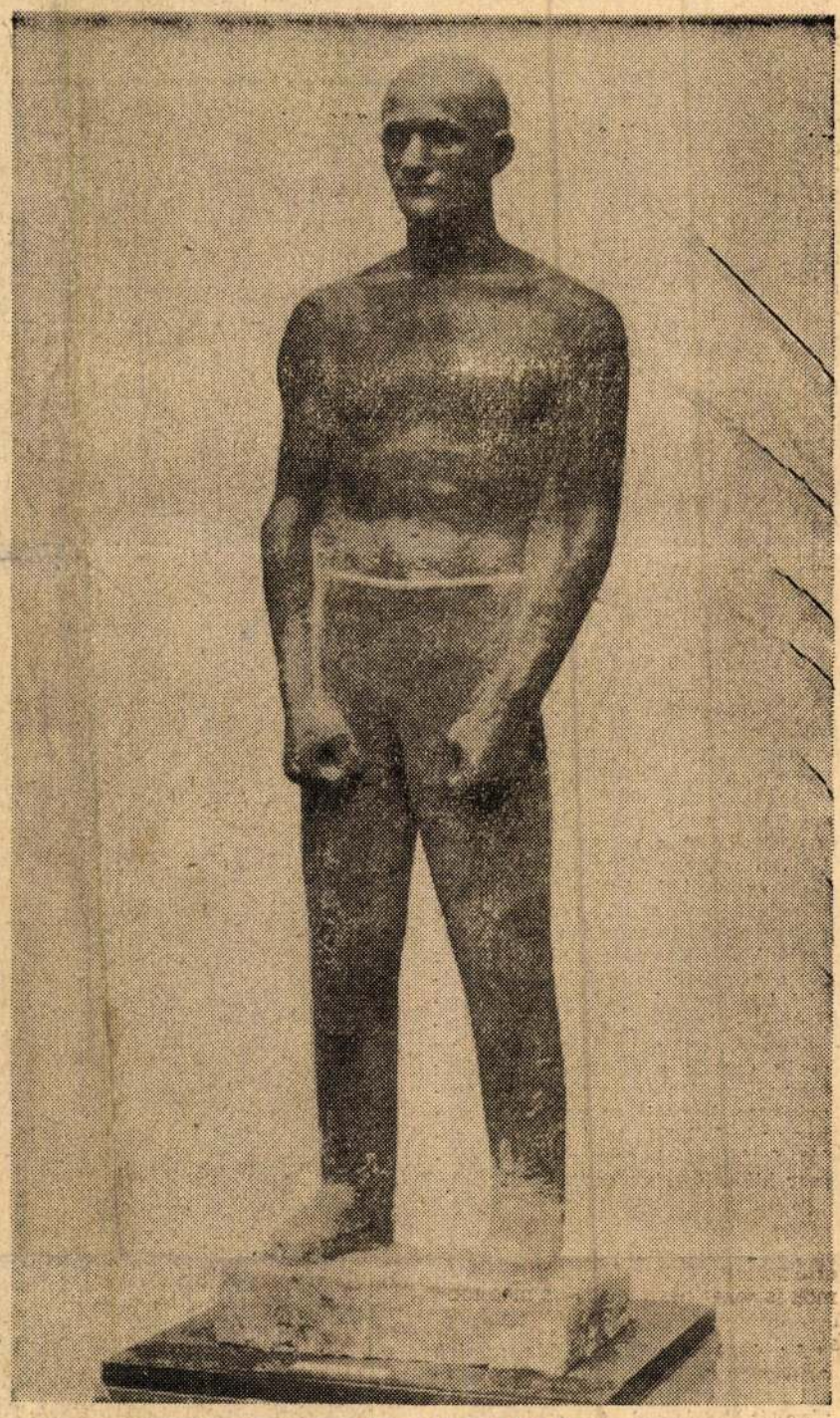

GOLDMAN GYÖRGY: MUNKÁS

A művészek kijártak a munkássportolók Fészek-telepére

Iroda

VI. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM.

Május 1 tanuls

Írta: Goda Gábor

Ünnepi szavakra készülődöm. Az ünnepi hangvétel azonban nem jelenthet — kivált írónál és kivált most — akármiféle meghúzódást is az irodalmi szépmívesség eresze alatt. Szocialista ünnepeink — harcos ünnepek; ünnepeink áhítatát aligha zavarja meg, ha egyben a legidőszerűbb harci feladatokról, irodalmi vonatkozásban is, említést teszünk. Ne tartson tőle senki, hogy a harctól csökken az ünnepi áhítat. Csak növeli azt. Minél nagyobb és átfogóbb a május elsejének harci programja, annál több és mélyebb benne az ünnepi áhítat. Igy van ez, amióta a munkásosztály az egész dolgozó emberiség ügyét kezébe vette és óráról órára diadalra viszi. Igy van ez, amióta a munkásosztály a párt vezetésével egyre több diadallal harcol az emberi méltóságért, a társadalmi igazságért, a szocialista, tehát egyedül lehetséges humanizmusért, a dolgozó emberek szabadságáért és természetes jogaiért.

Az elmúlt napokban többször is elolvastam a Szovjetunió Kommunista Pártja és a mi pártunk májusi jelszavait. Ujra megbizonyosodtam, hogy a szocializmus egész nyelvezetének roppant tömörsége, pontossága és kifejező ereje a gondolkodás és a kifejezés magas-iskolája.

A sematizmus elleni jogos és természetes harcot a kispolgári irodalom-esztétika nem egyszer felhasználja arra, hogy megkíséreljen irodalmunkból száműzni mindazt, ami a pártos irodalom feltétlen tartozéka — stílustól, tehát formától tartalomig. Aligha foghatja rám valaki, hacsak nem okvetetlenkedésből tenné, hogy valamilyen fokon, módon védője lennék a sematizmusnak. Sőt, a sematizmus iránti szimatom annyira fejlett, hogy az „antisematikus" nosztalgiával írott műveket éppen olyan, ha nem még fokozottabb ellenszenvvel tolom el magamtól, mint a sematikusokat. Azonban nem tagadom, még mindig rokonszenvesebbek a politikailag, társadalmilag és emberileg nemesebb szándékokkal készült, de a sematizmus vágányára siklott művek, mint azok a sematizmusok, amelyeket a stilisztikai verejtékszag itat át. Nem más ez, mint a kispolgári széplelkeknek irodalmárkodó stílusfinnyássága, amely hovatovább a kispolgári esztétika demagóg handabandájával egész szocialista frazeológiánkat sematikus „korpává" sem képes leszokni a valóság torzításáról és az őszinteségnek valamiféle költői és írói „nemzeti aggodalommal" való összekapcsolásáról. A munkások nem ülnek csendben a gyűléseken, mint ahogy költőnk állítja, inkább — és ebben azt hiszem egyetértenek velem — íróink egyikemásika ül szoborszerű némasággal az Irószövetség gyűlésein, még akkor is, ha senki sem akar tőlük egyebet, mint azt, hogy zavarukból kikászmalódjanak és jó, tehetségeiknél fogva újra szép művekkel ajándékozzák meg népüket. Ezek az írók ne ragadjanak benne abban az elszigetelt sűrű magányosságban, amelyet csak az egymással való érintkezés társaságbelisége folytán nem vesznek észre.

Az utóbbi időben sok szó esett az őszinteségről. Nagy divatja-keletje volt az ilyen „őszinteségnek". Ez az „őszinteség" a „ne lakkozzuk a világot" jelige címén befeketetítette azt is, ami fehér volt és ezért elvesztette hitelét minden valóban fekete elleni harcában. Ha sokan nem is kételkedtünk az ilyen negatív előjelű őszinteségben, kérve-kérem e sajátos őszintéskedőket, hogy ők se kételkedjenek a május elsején világszerte felvonuló tömegek *őszinteségében*, akik *őszintén* harcolnak a szocializmus felépítéséért, a proletár nemzetköziség diadaláért, *őszintén* a béke fenntartásért és *őszintén* az imperializmus, a fasizmus és a náci hordák felfegyverzése ellen. Ne kételkedjenek annak az írói szabadságnak őszinteségében, amelyet a párt és az állam biztosít az írók számára. Ne demobilizáltassák magukat esetleges „baloldaliaskodó" fontoskodók által.

A párt a márciusi határozatban hangsúlyozta, hogy továbbra is a júniusi és a harmadik kongresszus határozatai alapján áll és senkinek sincs oka akkori lelkesedését bármilyen fokon is csökkentenie. Ha egyiknél-másiknál e lelkesedés csökkenne, fel kellene tételeznünk, hogy az illető nem a határozatért, hanem csak a torzítások lehetőségeiért lelkesedett. Ne kételkedjenek tehát a világ száz- és százmillió emberének őszinteségében, akik közül egy se akar visszafele lépni a kapitalizmusba, hanem mind előre törekszik a szocializmus felé, s ne makacsolják meg magukat a maguk szűk kis irodalmárkodó hipotéziseiben, kicsinyes kispolgári kérődzéseiben, amelyek, higyjék el, elszigetelik őket a május elseji népmilliók egészétől, önmaguk tehetségétől, birtokba vett írói sza-

1955. április 30.

Goldman György emlékkiállítás

A Horthy-korszak elnyomásával szembeszálló művészet nagy reprezentánsai rendre megkapják a nekik járó megbecsülést társadalmunkban. Kezdjük végre tudomásul venni, hogy ez a művészet törvényszerű előjátéka egész mai művészetünknek. Megértettük ugyan már azt is, hogy az elnyomás talajából sarjadt virágok nem ültethetők át közvetlenül az épülő szocializmus földjébe, ezt a ránk maradt drága hagyatékot őriznünk kell, sőt fel kell használnunk.

Akadhat-e ma még közöttünk valaki, aki a nemzetközi mértékkel mérve is nagynak mondható alkotókat ki akarná törölni a magyar kultúrtörténelemből. Szeretheti-e az a magyar kultúrát, aki meg akarná szüntetni annak folytonosságát? Szeretheti-e a magyar népet az, aki annak harcait tükröző és az elnyomott néppel szintén együttérző művészetet nem szereti forrón?

Ha egészséges magyar művészetet akarunk, akkor lehetővé kell tennünk annak szerves fejlődését a nagy magyar haladó hagyományok talaján. Ne ráncigáljuk ide-oda, mert elveszti e talajt lába alól és ezzel együtt elveszíti hitelét is.

Goldman életműve befejezetlen. Ennek a nagytehetségű fiatal szobrásznak nem volt alkalma arra, hogy teljes egészében kibontakoztathassa kitűnő képességeit. De erkölcsi magatartása és művészeti iránya a legnagyobbakkal emeli egy sorba.

Ez a kiállítás azért is örvendetes, mert sikerült összeszednie a ma még fellelhető úgyszólván teljes anyagot. Most kerültek először nyilvánosság elé rajzai, a szobrok nagy részét is csak műterméből ismerhettük, nem is szólva azokról a munkáiról, amelyek Párizsban készültek és amelyeket most legalább fényképekről megismerhetünk.

Goldmannal kapcsolatban befejezetlen életműről beszélünk. De talán inkább egy széles alapokon elkezdett, sokatígérő mű első részének nevezhetnők. A második részre, amikor a felszabadulás adta lehetőségek között gazdagon kibonthatta volna önmagát, már nem kerülhetett sor. Szinte napokkal a felszabadulás előtt halt mártírhalált.

A szobrászat mesterségéhez sok technikai feltétel szükséges. A művek kivitelezése is komoly anyagi áldozatokkal jár. Ezért van az, hogy a művészek között talán a szobrásznak a legnehezebb megrendelés nélkül dolgoznia, mert enélkül monumentális alkotás nemigen születik. A Horthy-Magyarország szobrászának magárahagyatottságáról, küzdelmes életéről beszél nekünk a Goldman-kiállítás már azzal is, hogy túlnyomórészt kisméretű alkotásokat, fejeket, kisplasztikát, rajzokat mutat be, nagyobbméretű munkát alig.

Izgalmas dolog végignézni ezeket a fejeket. Alig fedezünk fel rajtuk valami arcjátékot. Legfeljebb egy árnyalatnyi mosolyt, vagy valami tartózkodó szigort. Úgyszólván teljesen mimika nélkül, mozgás nélkül mély lelki tartalmat fejeznek ki. Mintázásuk nem részletező, mondhatnók, rendkívül leegyszerűsített, de minden apró részletében átélt. Ebben az esetben ez az átéltség azonban bizonyos befeléfordultságot is jelent. A portrékból — és ez bennük a meglepő — többet tudunk meg alkotójukról, mint magukról az ábrázoltakról. Szinte azt mondhatnók, hogy ugyanannak a tartalomnak számtalan árnyalatát élhetjük át különböző emberi arcok tükrözésében.

A kompozíciók közül a könyöklő munkást szeretném kiemelni. Úgy érzem, Goldmannak ebben a munkájában sikerült legmaradéktalanabbul kifejeznie politikai, emberi mondanivalóját. A néhány évvel korábban készített álló munkásának lényegében hasonló a mondanivalója, de plasztikailag távolról sincs az érettségnek ugyanazon a fokán.

A könyöklő munkás érdekes statikai állapotban van. Nemcsak a súlyelosztással, de a tömegek (végtagok) vízszintes és függőleges irányaival, továbbá alátámasztott fejével is a nyugodt biztonság érzetét kelti bennünk. Ugyanakkor azonban felsőtestének előredülésével és combtőhöz feszülő jobb öklével olyan dinamikus állapotot teremt, hogy szinte azt várjuk, rögtön felugrik és akcióba lendül. Ilyenformán ez a statikai állapot válik a tartalmi kifejezés legfőbb eszközévé, mert hiszen éppen azt akarja mondani, hogy ennek a munkásnak — a magyar proletariátusnak — nyugalma erővel párosul. Ugyanezt a mondanivalót szolgálja a plasztikai traktálás tömörsége is.

Íme, tehát ismét arcjáték, sőt az izmok játékának bemutatása nélkül éri el a kifejezés magas fokát.

Vannak ugyan, akik nem értenek egyet a formáknak ezzel a leegyszerűsítésével és formalizmusnak tartják. De lehet-e ott formalizmusról beszélni, ahol ilyen társadalmi mondanivaló és ilyen kifejezőerő van jelen?

Úgy gondolom, hogy ha Goldman György megéri a felszabadulást, ha a népi demokrácia teremtette feltételek között dolgozhatott volna tovább, úgy azóta már túljutott volna ezen a formakezelésen. Nagy plasztikai feladatokkal birkózva, ma még reálisabb lenne ábrázolási módja. De ez a feltételezés nem csökkenti meglévő munkáinak értékét. Ezek a munkák egy másik társadalom problémáiról beszélnek és ennek megfelelően formanyelvük is más. Értéküket csak a kortársak egykorú műveivel egybevetve mérhetjük le helyesen.

Goldman György egész munkásságát a proletariátus, a nép ügye szolgálatának szentelte, sőt életét is feláldozta ezért az ügyért. Ha végigtekintünk művein, szigorú művészi, etikai magatartásán, bátran mondhatjuk, hogy az igazi pártos művésznek nem lehet méltóbb példaképe nála.

Beck András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLI-
HÍRLAP

1971 MÁJ 10

1021

Goldman György

TV

A mártír szobrász

Kor- és pályatársak, az élettárs, s az életrajzíró visszaemlékezései nyomán elevenedett meg *Goldman György*nek, a szocialista szobrászművészet kimagasló alakjának, a kommunista mozgalom mártírjának élete és munkássága abban a dokumentumfilmben, amelyet a múlt héten péntek este sugárzott a televízió.

A film késői — fél tízkor kezdődött — vetítése ellenére mindvégig lebilincselte a napi munkájától bizony már elfáradt nézőt. S nemcsak azért, mert nem mindennapi életpályával, emberi-művészi sorssal ismerkedhetett meg, hanem azért is, mert a film alkotói pergő ritmusú képsorok mozaikjával örökítették meg a nagy szobrász arculatát, életművét, — akinek alig húszévesen elkészített *Önportré* című alkotása a párizsi Grand Palais-ban a húszas évek derekán megrendezett nemzetközi kiállításon szenzációt keltett. Nem csupán ismeretanyagot közvetítettek, hanem annak — a dokumentumfilmek jó néhányának mondanivalójának epikus előadásmódjával ellentétben — drámai töltést, feszültséget adtak. Ily módon érzékelhetővé vált a küzdelem is amelyet a kiváló szobrászművész vívott mind a realista ábrázolásmód elsajátításáért, mind pedig a hatalomra jutott fasizmus ellen.

Goldman György nagysága fokról fokra nő ebben az egyre erőteljesebben kibontakozó, „két fronton" — a művészi önkifejezésért és a társadalmi haladásért — vívott harcában, s ott kulminál, amikor a művész még a fasizmus testet-lelket meggyötrő börtönében is alkot, szobrot farag egy darab tűzifából, amelyet rabtársai csempésztek a cellájába. A szobor, sajnos, később elveszett, mint ahogy a legtöbb Goldman-alkotás is megsemmisült; némelyikének emlékét legfeljebb egy-egy kopott fénykép őrzi.

* *Egy kocka a tévéfilmből — Goldman György Ülő munkás című szobra.*

A dachaui koncentrációs táborban annyi más nagyszerű forradalmárral — például Kulich Gyulával — együtt 1945 januárjában elpusztult művész emlékét most már e film őrzi, a kegyelet mellett megerősítve azt az igazságot is, hogy csak az lehet nagy művész, aki a haladás eszméjétől áthatva alkot, azt szolgálja magatartásával, kiállásával és sajátos kifejezőeszközeivel egyaránt.

A jövő héten városunkban megrendezésre kerülő filmfesztiválon is bemutatják a kitűnő filmet. Érdemes lesz megnézni újból, s annak, aki nem látta a tévében, feltétlenül.

T. I.

Nona Schiller nyug
pénzügyminiszter
akár több hónapon á
bad utat engedhetnel
ka árfolyamának ing
ra, az állandó európa
Párizs úgy véli: az
árfolyam szabaddá
„csak előjátéka egy
felértékelésnek".

érdekeltek — nem!

ma kap
ntést

a Szuezi-csatorna megnyitására vonatkozó egyezmény még nagyon távoli lehetőség.

A bizonytalanságra mi sem jellemzőbb, mint az, hogy nyugati hírügynökségek jól tájékozott Tel Aviv-i forrásokra hivatkozva már jelentették: Rogers izraeli látogatása idején megkapta Dajan hadügyminiszter öt szakaszos tervét a Szuezi-csatorna megnyitására. Ezt vitte volna magával Sisco Kairóba. A terv — általános vélemény szerint igen távol áll az egyiptomi elképzelésektől, de mégis csak terv lenne. Az izraeli hadügyminisztérium szóvivője azonban már tegnap este cáfolta, hogy ilyen tervezetet Rogersnek vagy Sisconak átadtak volna. Persze lehet, hogy valóban volt terv, de — látva a kairói reakciót — Jeruzsálemben most sietnek cáfolni.

as idő

ni futó záporral. A nappali
rákban mérsékelt, éjszaka
gyenge, változó irányú szél.
A hőmérséklet hajnalban 10,
délben 22 fok körül alakul.

sen bejelentette, hogy kivégeznek 19 összeesküvőt, akik kormánya megdöntésére törtek.

ÁREMELÉS

Az U. S. Steel Corporation, az USA legnagyobb acélgyártó vállalata a termelési költségek emelkedése miatt gyártmányai mintegy 33 százalékának árát átlagosan 6,25 százalékkal emeli.

VULKÁNKITÖRÉS

Tegnap kitört az újzélandi Mount Ruapehu vulkán; emberáldozat nem volt, mert a turistákat már márciusban figyelmeztették az esetleges kitörésre.

RABLÁS AZ UTCÁN

San Juan belvárosában néhány fegyveres személy feltartóztatta egy nagy bank páncélkocsiját, s elrabolt 548 ezer dollárt, a rendőrség még nem tudta elfogni őket.

HÁZASSÁG — 80 ÉV UTÁN

A venezuelai Puerto Ordazban összeházasodott a 120 éves Pedro Pablo Bonalde és a 105 éves Maria Hernandez, akik előzőleg 80 évig közös háztartásban éltek.

VÉGZETES SZÖKÉS

Rendőri lövés végzett egy párduccal, amely megszökött az aalborgi állatkertből. A vadállatot új ketrecbe akarták átterelni, amikor kereket oldott és kiszökött a városba.

SUGÁR ANDOR FESTŐMŰVÉSZ KÉPEINEK JEGYZÉKE:

	Ft
1. Tájkép kunyhóval	1600
2. Hegyes táj	1500
3. Sziciliai erdei út	1500
4. „ városrészlet	1500
5. „ halász	1800
6. Női fej, aquarell	mgt
7. Sziciliai táj I.	1500
8. Tengerszem	1600
9. Falu	1500
10. Alvó nő	1600
11. Sárga virág	1700
12. Sziciliai táj II.	1600
13. Kazlak	1500
14. Iparvágány	1800
15. Háború	2000
16. Pihenő	1800
17. Csárdában	1600

SUGÁR ÉS GOLDMANN

Kiváltságos helyzet, ha egy személyben találkozik a művész és a hős, az alakító és a hitvalló. Balassa Bálint és Petőfi Sándor emlékét úgy őrizzük szívünkben, mint a legteljesebb embereket, mert nemcsak szép verseket írtak, de küzdöttek is a szabadságért, tehetségükön felül fegyverrel. Költészetük igazságát egyéni magatartásuk is hitelesítette, teljesítményeik minőségét jellemező és helytállás növelte. Bizonyos ma már, hogy megfogalmazható egy olyan sajátos magyar esztétika, melynek magasabb kategóriái a világnézeti átszellemültség, történelmi öntudat, népi szolidaritás ihletében fejlődnek ki. Különösen a fasiszta elnyomatás idején vált kétségtelenné, hogy a művészet nemcsak a szépség kultusza, de állásfoglalás is a sorskérdésekben, a válságok megoldására. A műalkotás ugyanis félreérhetetlenebb kifejezést nyujt a leggondosabb okfejtésnél is, ami ideológiai szempontokra legalább annyira vonatkozik, mint pszihológiai vagy stilisztikai problémákra. A képzőművész teljesítménye sokkal egyetemesebb érvényű, semhogy részleteredményekkel mérni lehetne jelentőségét. Viszont minél általánosabb, szélesebbkörű hatást gyakorol, annál jobban betölti hivatását, s képességei mind nagyrahivatottabbaknak mutatkoznak.

Derkovits Gyula működése óta új művésztípus van kialakulóban, mégpedig olyan, amelyben találkozik a formai és elvi forradalom szellemisége. Ha elszigetelten dolgoztak is e lázadozók, a kizsákmányolás és területenkívüliség szorítógyűrűjében, egyre többen vállalkoztak a prófétai szerepre a festészetben és szobrászatban. Ez a prófétaság azonban nem jövendőmondást vagy kegyességet jelent, de a felismert igazság hirdetését, azt a biztos tudatot, amivel a világ jelenségeit magyarázni kell, s a tények összefüggéseinek törvényeit figyelembe venni ajánlatos. S az alkotótehetségnek nincs módja kitérni a lényeges feladatok elől, melyek teljesítésére jellemzőkészsége, megnyilatkozni képes érzékenysége folytán elsősorban ő alkalmas. A fejlődéstörténeti szabályoknak szükségszerű következménye, hogy a társadalmi átalakulással párhuzamosan a képzőművész hivatásérzete is új eszmékhez igazodik, olyan tennivalókat vállalva, melyek a közösség érdekeit követik. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának megszervezése éppen ezért már a harmincas évek elején is mindenképpen indokolt volt. Az imperialista körök agressziója, a szociális ellentétek kiélesedése, a tőkés gazdálkodás erkölcstelensége a színek, vonalak, felületek mestereit is harcos kezdeményezésekre kényszerítették. Nem maradt lehetőség a festést és mintázást pusztán mesterségbeli tevékenységnek tekinteni; letagadhatatlanná vált, hogy a művészi gyakorlatot csak a progresszív tartalom, a humánus jelleg emeli magas rangra.

A felismerés egyáltalában nem volt veszélytelen. A vértanuk hosszú sora bizonyítja, hogy még szellemi téren se kímélték az elnyomók a felszabadulás szándékát. Kegyetlen elszántsággal próbáltak megfojtani minden olyan kísérletet, mely a gyanutlan és semleges szépelgésből el akarta vezetni a képzőművészeti munkát a dolgozók ügyének a szolgálataig. Az áldozatok közül most kettőről emlékkiállítás keretében tudhatja meg mindenki, hogy mennyiben közelítették meg a bátrak a művészet és felelősség egységét.

Goldmann György szobrászművész fontos politikai ténykedést fejtett ki, az illegális kommunista párt budapesti területi bizottságának volt tagja, aki élete kockáztatásával építette a munkásság szervezeteinek a kereteit. Sokat hangoztatják, hogy éppen agitációs elfoglaltsága miatt nem dolgozhatott eleget szobrászi tökéletesedése érdekében. Holott semmi szükség nincs feltételes ítélethez szabni még aránylag kicsinek maradt életművét sem. Az a kevés alkotás, amit elkészített, teljesértékű és nagyrahivatott művésznek mutatja Goldmann Györgyöt, mert a plasztikai érzéknek, szűkszavú és ugyanakkor nagyvonalú mintázótudásnak olyan emlékeit hagyta maga után, hogy szerény számuk mellett is műtörténeti érdeklődést igényelhetnek. A tavaly elhúnyt Despiau francia szobrász, akihez alkatilag hasonlított Goldmann, hosszú pályája folyamán szintén alig produkált többet száz portrénál, mégis nemzetközi hírnév és megbecsülés közepette zárult le oeuvre-je. Mert nem a statisztikai adatok jelzik egy mester elhivatottságát, de mindég egyes műveinek kvalitása. S ha mérlegre vetjük Goldmann György fejeit, figuráit, helyesen észleljük zárt formáit, anyagszerű gondolkodásmódját, fegyelmezett feszültségeit, a legmegbízhatóbb szobrászati erényekkel találkozunk. De nem is lehetett ez másképpen, mert amennyire erősödik egy emberben a kollektív lelkiismeret, ugyanannyira fokozódik benne az önkritika. Ha valaki nemcsak önmagával szemben, de az egész társadalom iránt is őszinte felelősséget érez, úgy mulhatatlanul súlyos erőfeszítéseket tesz kötelességei végrehajtására. Goldmann Györgynél ez műgondban, ízlésességben, monumentális egyszerűségben jelentkezett.

Sugár Andor festőművész az önképzés útján haladt a reményteljes kibontakozás felé. A munkásélet nehézségei közben tökéletesítette ismereteit, a szabadiskolák szűkös tanmenetéből próbált a maga számára minél több ösztönzést kiaknázni. Legelevenebb élményét azonban a proletárok helyzete szolgáltatta, az a mindennapos küszködés, amit a szükség es tájékozatlanság ellenében ki kellett fejteni. Mozgalmi férfiúvá vált, a szónak lehető legáltalánosabb értelmében, mert minden energiáját a felvilágosítás és meggyőzés alkalmaira összpontosította. Kendőzetlenül föltárta a visszásságokat és szenvedéseket, de egyre érettebb modorban, hogy felszólalásainak időtálló értékekkel biztosítson fedezetet. Tudta, hogy a valóság keserveivel szemben egyetlen mentség van s ez az öntudatos bírálat, a művelt, magasszínvonalú és lenyűgöző erejű tiltakozás. Rendkívül hamar megértette, hogy a korlátlanul kavargó modernista irányzatokból kizárólag az ábrázolás eszközeit alkalmazhatja szemléletének a kifejezésére. A szerkezetesség, színezés, rendezkedés, díszítményezés, finomkodás, filozofálgatás önmagában elégtelen ahhoz, hogy alapvető megnyilatkozásokat tegyen; csupán a felhasználásig terjedhet egy jó művész érdeklődése, mert különben elvész a formális részletek anarchiájában. Különösen sziciliai képein látható az a kiegyenlítődés, mely a mohó körültekintés után már a közvetlenség és bonyodalommentesség érvényesülését engedi. Páratlan rajztudása oldotta fel benne végső fokon valamennyi próbálkozásának a zavarát, könnyű kézzel addig lazított a megszokott gyakorlaton, vagy kísértő stílromantikán, amig a reális rögzítés módszerei előtérbe nem jöttek. Változatos stúdiumai, ötletes lapjai, tussal és ceruzával, olyanmértékű rátermettségről tanúskodnak, ami azután hagyatékának sokoldalúságában kap igazolást.

A nácí barbárság e két jeles tehetségtől megfosztotta művészetünket, de korai haláluk ellenére se volt munkásságuk hiábavaló. A tanulság a szabad Magyarország számára igen termékeny lesz, mert a képzőművészet szociális elhelyezkedéséről állít fel megszívlelendő tételeket.

POGÁNY Ö. GÁBOR

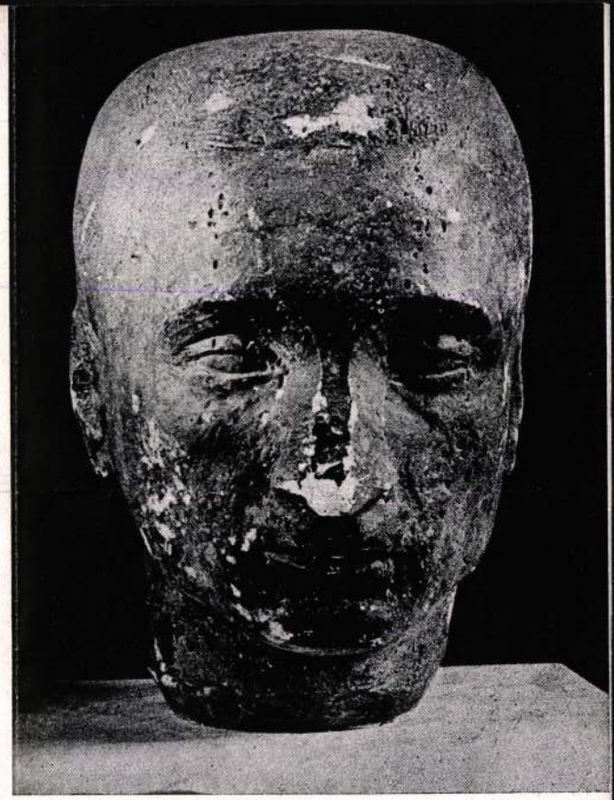

GOLDMANN GYÖRGY SZOBRÁSZMŰVÉSZ MUNKÁI:

1. Édesapám	
2. Fiú-portré bronzban	4000
3. Anna néni bronzban	3000
4. Kornis Dezső arcmása bronzban	3000
5. Mosakodó nő „	2500
6. Női fej „	2500
7. Munkásfiú „	4000
8. Portré „	4000
9. Elemisták „	3000
10. Munkás	
11. Ülő munkás „	2500
12. Fésülködő nő „	2000
13. Rendőr „	3000
14. Szalmás Piroska halotti maszkja	
15. Női tanulmányfej (fa)	
16. Önportré	5000
17. Önportré (rajz)	mgt.
18. Erzsi (márvány)	mgt.

Goldman Gy.

1904—1945

18. Csendélet hegedűvel 1500
19. Sziciliai halász halakkal 1700
20. Parasztszoba 1500
21. Dolgozó munkások 1600
22. Tengerpart 1400
23. A zsarnok 1800
24. Burgonyaszedők .. .. mgt
25. Hólapátolók .. .. „
26. Szegecselők .. .. „
27. Erdőrészlet 1400
28. Tehenek .. .. mgt
29. Parasztember madárral 1400
30. Kép .. ..

RAJZOK ÉS SZÍNES GRAFIKÁK:

1. Parasztasszony 500
2. Gondolkodó 500
3. Tájkép 400
4. Akt 350
5. Ülő nő 500
6. Kézimunkázó 500
7. Pihenő paraszt 500
8. Kucsmás ember pipával 800
9. Kazlas táj 800
10. Országút 800
11. Öreg ember I. 400
12. Pihenő munkás 400
13. Berda Ernő olvas 400
14. Berda Ernő alszik 400
15. Háború 800
16. Ülő kubikos 750
17. Öreg ember II. 650
18. Tengerpart csónakkal 700
19. Kabátos ember 600
20. Magyar táj 500
21. Skizzek fát cipelő emberről 450
22. Öreg ember III. 500
23. Sziciliai nyaraló 450
24. Skizzek 350
25. Ülő nő 450
26. Fáskosarat cipelő munkás 500
27. Alvó nő 500
28. Olvasó nő 550
29. Női akt 600
30. Ülő akt 550
31. Lovak 800
32. Burgonyaszedő 1000
33. Szobarészlet 900
34. Erdőrészlet 950
35. Völgyben 1200
2 db linoleummetszet .. .. mgt.

Fk. Sugár Andorné
4361.48. — Független-nyomda Budapest.
Felelős: Lengyel Lajos igazgató.

SUGÁR ANDOR
FESTŐ

GOLDMANN GYÖRGY
SZOBRÁSZ

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

1948
FEBRUÁR 21-TŐL
MÁRCIUS 1-IG

Sugár Andor

1903—1945

ad kezünkbe a művészet korszerű megértéséhez.

Műhely

VÉRTES GYÖRGY

1021

Goldman György*

(1904—1945)

A felszabadulás utáni hetekben-hónapokban még reméltük, hogy hazaérkezik. Budapest romokban hevert, az újjáépítési kormánybiztosságon a főváros új tervein dolgoztak, és néhányan, elvtársak-barátok a megmaradt s az új terekre Goldman György monumentális szobrait képzeltük már. Könnyebben dolgozhat ezentúl — mondogattuk lelkesen és boldogan, emlékezetünkben a fojtogató múlttal, szívünkben a bontakozó jövendővel, s vártuk, egyre vártuk vissza.

Sajnos, Goldman György nem érkezett haza a felszabadult országba. A Szabad Nép 1945. június 13-án gyászkeretben jelentette be, hogy a derék harcos, a kitűnő művész nevével növekedett a kommunista párt vértanúinak névsora. A fasiszta barbárság áldozata lett Goldman György is, a magyar kommunisták egyik leg-

* Halála 25-ik évfordulóján a Fészekben megtartott emlékezés.

kritika, 1970. 5/1.

nek első szakaszában ugyanolyan hosszadalmasan, nyelvi „largo"-formákkal, az időtlenség érzékeltetésével ír le, mint ahogy – hasonló struktúrájú természeti idillben – Beethoven a *VI. szimfónia* 2. tételében lassan, hosszadalmasan, sok idő alatt kevés zenei történéssel érzékelteti a meditáló patakparti hangulatot. Mindezek megértése az esztétikai igényű irodalomtanítás kulcsa lehet.

Az is esztétikai közhely, hogy a művészet világa emberi világ, elsajátított világ képét mutatja, tehát művészi képen a tárgyak viszonyai is emberi viszonylatok kristályosodási tengelyei mentén helyezkednek el. Mint ahogy a tárgyak a művészi alkotásban, inkább immanens vagy inkább koherens módon meghatározva, de valójában viszonyaik összességeként jelennek meg, az embernek magának sem kell egyedi, testi-tárgyi alakban megjelennie a művészi alkotásban ahhoz, hogy „tipikus" lehessen. Hiszen társadalmi viszonylatai, cselekvésmódja, gesztusai az igazán jellemzőek rá. A színészi alakításban sem a bemutatott alak tárgyi azonossága a meghatározó. Ha így volna, Napóleont csak Napóleon, III. Henriket csak III. Henrik játszhatná el. De ha bárki más – akár egy bábfigura is (Állami Bábszínházunk remek, lényegre redukált figuráira hivatkozom!) – úgy tehet, mint ez vagy az, X vagy Y, már nem is a személy immanens, esetleges meghatározói, hanem tettei, gondolatai fontosak egy bizonyos konstellációban. De ezeket a konstellációkat, ezt a cselekvésdinamizmust miért ne érzékeltethetné akár a zene közege, látszólag testetlen, tárgyatlan dina-

kiválóbb harcosa, a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legnagyobb reménysége, a szocialista-realista szobrászat egyik úttörője hazánkban.

Sírja ismeretlen. A fasisztaellenes magyar szabadságharcost 1942-ben a királyi honvédvezérkar főnökének különbírósága életfogytiglani fegyházra ítélte, és 1944. október 22-én a Margit körúti katonai fogház rabját számtalan elvtársával együtt a nyilas fasiszták kiszolgáltatták a német fasisztáknak, akik a foglyokat a Vörös Hadsereg diadalmas előrenyomulása elől a hitleri Németországba hurcolták, a haláltáborokba.

A felszabadulást nem érhette meg Goldman György. 1945 áprilisában fiatalon, 40 éves korában pusztult el a dachaui megsemmisítő táborban. 28 éves volt, amikor a munkásmozgalomhoz csatlakozott: rövid életének 12 esztendejét mint a Kommunisták Magyarországi Pártja harcosa Magyarország szocialista átalakításáért áldozta. Komolyságával, szelídségével, derűs optimizmusával azonnal megnyerte az embereket. Nagyon szerette mindenki, akivel kapcsolatba került.

Vecsésen, 1904. december 24-én született. Érzéke a szobrászathoz egészen fiatal korában kezdett kibontakozni. A középiskolában rajztanára délutáni különórákon néhányukat mintázni tanítgatta és szobrászi adottságai ekkor már jelentkeztek. 1923-ban érettségizett. Nyugdíjas MÁV-felügyelő édesapja tisztviselőnek szánta, Goldman azonban már tudta, hogy szobrászművész akar lenni, és makacsul kitartott elhatározása mellett. Beállt egy épületdíszítő műhelybe, el akarta sajátítani a mesterségbeli dolgokat. Megtanulta a darabforma készítését, az öntést, és segédbizonyítványt is kapott.

1924-ben felvették a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Strobl Zsigmond tanítványaként kezdte művészi pályáját. Főiskolai előmenetele terén általában jeles eredményt mutatott fel. Fiú-fej szobrával már 1926 márciusában szerepelt a Képzőművészek Új Társasága (a KUT) III. nagy kiállításán, amelyen képviselve volt minden törekvés, amely odébb van a naturalizmus és impresszionizmus által követelt művészi kívánalmaknál és a természetnek a művész interpretálásából fakadó megoldása felé hajlott.

A sikerek ellenére a Horthy-fasizmus művészetellenes légköre Goldman fejlődését sem biztosította, ezért 1926 őszén bejelentette a főiskolán, hogy külföldi tanulmányútra szándékozik menni, és szülei támogatásával Párizsba utazott.

Párizs kiérlelte Goldman bontakozó tehetségét. Látóköre kitágult, dolgozott, tanult. A két párizsi év alatt kőbe faragta a Tanulmányfej-et, amely már kiforrott realista alkotás, és csak anyagszerű hátterében érződik a francia művészet rodini hatása.

Párizsban készült az Önportré is, amely a pőrére vetkezett embert juttatja kifejezésre, és általános nagy formára törekvést, időtlen igazság keresését tükrözi. Az ember nem múlékony részét kereste Goldman ebben az időben, mint a görögök. Hatott rá az egyiptomi szobrászat is, amely akkoriban vált divatossá, különösen Franciaországban. Lelkesedése ellenére mégsem válik az egyiptomi szobrászat utánzójává, mint sok kortársa. Az emberi humánumot fejezi ki Goldman ebben a munkájában is, gyengéd emberi ábrázolásban, gyöngédségével, egyszerűségével.

Az Önportré a párizsi Grand Palais-ban rendezett nemzetközi kiállításon is szerepelt, és dicséretben részesült. A siker eredményeként Kisfaludi Strobl 1928 tavaszán hazahívta Goldmant, és az Epreskertben műtermet kapott. Ekkor mintázta a zalai parasztlányt ábrázoló Női fej-et, Kornis Dezső arcmásá-t, és Trauner portréjá-t, valamint a Női portré-t. Ezek a portrék arról is vallanak, hogy ami Goldman számára Párizsban még csak általános emberi valóság volt: a hazai környezetben megszemélyesedett. Goldman magabiztosan túljutott a kozmopolita hatásokon.

Több önállóságra, nagyobb szabadságra vágyódva, 1929 tavaszán Goldman kimaradt a főiskoláról. Máról holnapra otthagyta epreskerti műtermét, és ismét szülei segítségével az Ipoly utcában, egy fémgyűjtő telepen bérelt kis helyiségben saját műtermet rendezett be. Itt készült életnagyságban mintázott műve: a Munkás. Fiatal, erős, munkanélküli pajtását kérte fel modellre. Az embert kereste mintázás közben, és szembe találta magát a szociális problémákkal. A kapitalizmus átmeneti, viszonylagos stabilizációja megrendülésével Magyarországon is válságba jutott az ipar, és egyre hevesebb támadás indult meg a dolgozók amúgy is alacsony életszínvonala ellen, legsúlyosabban sújtva a munkanélkülieket. A Munkás a történelem porondján megjelent osztály dübörgő erejét is képviseli. Goldman a cselekvés pillanatában örökíti meg, amikor még latolgat a kemény markolású folyamatban. A munkásruha rongyos nadrágja, a láb, a cipő csak kellékek Goldmannál, szobrászi eszközök, így kap hangsúlyt a kezek leszorítottsága és az értelmes fej. Goldman az erőt bontja ki az anyagból, az életszerűséget öntudattal gazdagítva. Nem

stilizál, az anyag adta játékosságot mellőzi, tömörségre törekszik, figyelmeztetővé válik. Tényeket tár fel ez a szobor, és hitvallás a fasiszta „római iskola" lélektelen lekerekítéseivel szemben.

A magyar művészetkritika egyre fokozottabban figyel fel ebben az időben Goldman Györgyre. Elek Artur, Mihályfi Ernő, Ybl Ernő szemmel tartották, és elismerően nyilatkoztak alkotásairól. Észrevették, mert „nemcsak könnyedén bánik az anyaggal, hanem plasztikai erejével is meggondolásra késztet", és megállapították portréiról: „ritka finom szobrászat". „Goldman a legfiatalabb szobrásznemzedék ama csoportjához tartozik, akik finoman leegyszerűsítik és átstilizálják a természetet, és némi ünnepélyességet szeretnek alkotásaikba önteni. Sok üde naivitás van szobraiban, amelyek alkalmasint egy figyelemre méltó szobrásztehetség kibontakozását tükrözik" — írta Goldmanról Farkas Zoltán a Nyugatban.

Sokat ígérő, tehetséges szobrásznak ismertük már Goldman Györgyöt, amikor 1932 körül bekapcsolódott a munkásmozgalomba.

Az élet és a valóság szeretete vezette el új nagy felismeréshez. Goldman György a valóságot áhította: szemben állt a naturalizmussal, és elkülönült a proletkultos, merev, statikus osztálysajátságoktól át nem hatott formalizmusoktól. A már kibontakozott realista munkássága elért eredményei azonban nem elégítették ki. A marxizmus tanulmányozásának hatására, az élet és a társadalom végső következtetéseit levonva, polgári múltjának bátran hátat fordítva — a munkásmozgalomhoz fejlődött, a munkásmozgalom bátor harcosa lett, művészetével és politikai helytállásával egyaránt.

A Munkás-szobrának modellje révén Goldman 1928-ban belépett a Munkás Testedző Egyesületbe, ahová birkózni jártak. Ott keringett a munkásmozgalom perifériáján, amíg dr. Madzsar Józseffel összeköttetésbe nem került. Madzsar József volt a szociáldemokrata párt baloldali ellenzékének vezetője, és az illegális kommunista párt legális frontjának nagy tekintélyű látható feje. 1932 nyarán Vilt Tibor Vasvári Pál utcai műtermében Madzsar szemináriumi előadásokat tartott haladó értelmiségieknek, főleg fiatal művészeknek. Közbejött azonban Madzsar letartóztatása, és a gazdátlanul maradt szemináriumot az illegális kommunista párt rám bízta. Goldman György egyik legaktívabb tagja lett ennek a szemináriumnak.

Nem öncélú vitáktól volt hangos a Vasvári Pál utcai műterem. Olyan művészek verődtek itt össze, akik nem pillanatnyi felbuzdulásból kacérkodtak a marxizmussal, hanem érett megfontolással, komolyan közeledtek a mozgalomhoz. Akinél nem így volt — lemorzsolódott.

A vitákhoz nagy segítséget jelentett Lukács Györgynek „Tendencia vagy pártosság" című tanulmánya, amely a berlini Linkskurve című folyóiratban jelent meg. A külsőséges, az általános világnézeti tételeket csak illusztráló irodalom és művészet ebben az időben uralkodó volt a munkásmozgalomban. Lukács György elkülönítette egymástól a két fogalmat. Lukács György nyilvánvalóvá tette, hogy a valóságot csak a valóságból kiindulva lehet helyesen megközelíteni, erre pedig csak a dialektikusan gondolkodó, pártos művész képes. A tanulmány azt bizonyította, hogy aki a valóságot helyesen, dialektikusan akarja ábrázolni, nem támaszthat „külső" követelményeket valóságábrázolásával szemben, mert maga a valóság alakítása tartalmazza ama követelmények sorát, amelyek az osztályharcból konkrétan és szociálisan nőnek ki. E követelmények az objektív valóság integráns mozzanatai, belőle születnek és visszahatnak rá . . . Az objektív valósággal nem kell és nem is lehet semmiféle „tendenciát" mint „követelményt" szembeállítani, mert a követelmények, amelyeket az író vagy a művész képvisel, integráns részei magának a valóság önmagában való mozgásának . . .

A Lukács-tanulmány alapos feldolgozása, a harcos viták és tanulságai, a leninizmus alapelveivel való egyre behatóbb megismerkedés eredményeként alakult ki a művész-szemináriumból az első kommunista művész-pártszerv Magyarországon. Goldman György ettől az időtől kezdve tagja lett a Kommunisták Magyarországi Pártjának.

A kommunistaművész-sejtben — amelynek Bán Béla, Fenyő A. Endre, Goldman János, Goldman György, Major Máté, Sugár Andor, Vértes György, majd Berda Ernő, Fekete Nagy Béla, Háy Károly László és Mészáros László voltak tagjai — pártszerű keretben folyt a munka. A kommunista sejt művésztagjai művészi tudásukat is a párt szolgálatába állították, az egyre élesedő osztályharcban a képzőművészet eszközeivel gazdagították a munkásmozgalom fegyvertárát.

Goldman nagy lelkesedéssel vett részt egy illegális részleg munkájában is, amely művészi fotomontázsokat, fénykép-kisplakátokat készített ezrével, a kommunisták harcát támogatva, a dolgozó nép érdekeit szolgálva.

Az illegális keret rövidesen szűknek bizonyult. A kommunista művészek nem elégedhettek meg a csak illegális munkával: művésze-

tükkel szélesebb hatást kívántak elérni, és ezért 1934 januárjában — a művészsejt kezdeményezésére és aktív közreműködésével — megalakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja. A fedőszerv jellegű, a szociáldemokrata párt által hivatalosan is elismert művészcsoportnak Goldman György egyik alapítója, mindvégig legaktívabb harcosa, végül vezetője.

A Szocialista Képzőművészek Csoportja — amelyet a kommunista mag, a frakció, a művészsejt irányított — kísérletet tett a haladó művészek nemzeti, fasisztaellenes egységfrontba tömörítésére, a munkásság és a művészek közti szakadék megszüntetésére, és — hazánkban első ízben történt ez — a szocialista realista művészetet tűzte ki célként maga elé.

Goldman György egyik főszereplője a Szocialista Képzőművészek Csoportja történetének. Goldman György — Mészáros László mellett — a legkiforrottabb művésze a csoportnak. Goldman György a Szocialista Képzőművészek Csoportjának megalakulásától a fasisztaellenes magyar függetlenségi harcok folyamán 1942 tavaszán történt letartóztatásáig a szocialista realista művészet kialakításáért harcolt. Nem a valóság felszínét nézte csak, nem mozdulatlanul, megváltoztathatatlanul érzékelte a valóságot, hanem összefüggéseivel, alakulásával együtt, hogy a teljes valóságot tükrözhesse, és a fejlődés irányába hasson. Nem vonhatta ki magát a korában érvényesülő formakereső megnyilvánulások hatása alól. Soha sem válik azonban öncélúvá Goldmannál a forma: műveiben mindig az eszmei mondanivaló az elsődleges, a kifejezés formáinak meghatározója és kifejeződési formái vissza is hatnak az eszmei tartalom tömör, monumentális érvényesüléséhez.

A Könyöklő munkás szobra az elszántság, keménység, az erő tudatát, a csak láncait elveszíthető proletariátus erőtől duzzadó készülődését tükrözi. A leegyszerűsítés, a keményebb formák, a szögletes vonalvezetés (mialatt a test mintázását juttatja érvényre) a monumentalitást fokozza.

Két éven át (1935—1936) azzal volt elfoglalva Goldman, hogy a Könyöklő munkás-t szabadtérre szánt alkotássá fejlessze. Anyagi gondok és az ebből is származó technikai nehézségek következtében nem valósíthatta meg tervét. Mialatt újból és újból hozzákezd e nagy munkához, ha szabad ideje volt, elővette régebbi munkáit, javítgatott rajtuk, türelmesen elbajlódott látszólag apróságokkal. Műtermében kemencét állított fel, hogy kisplasztikáit és portréit házilag égethesse. Ebben a korszakban fejezte be az Édesapám és az Édesanyám szobrait.

Hosszabb ideig súlyos szembetegség is gátolta a munkában. Egészségi állapotára való tekintettel 1936 őszén alápincézetlen műtermét fel kellett cserélnie a Kálmán utcában, az V. emeleten bérelt műteremmel. Nehezen határozta el magát Goldman erre a változásra, mert ezzel le kellett mondania a nagyobb méretű munkák lehetőségeiről, de azt remélte, hogy csak egyelőre kell lemondani monumentális álmairól.

Már az új műteremben fejezte be cseresznyefából faragott Horthy-rendőr figuráját, melyet nagy gonddal terakottából is elkészített.

A Horthy-rendőr-ben a magyar fasiszta diktatúra kis végrehajtóközegét ragadta meg, egyéniesítve, de gondosan feltárva a rendszer lényegét is. A figura kifejezi a parasztlegényt, akit beidomítottak a burzsoá állam őrzőjévé. Szatíra ez a hústömeg: ijesztő, de nem félelemgerjesztő mégsem. Goldman nem gúnyolja, csak lenézi: leleplezi. A kis fej a trabális testen kifejezi a groteszkséget. Ellentétben a Könyöklő munkás monumentalitást teremtő elnagyolásaival, e kis zömök figurában Goldman a részleteket is érzékelteti: a test formáit, a térdhajlásokat, mindenütt kihozva a hájtömeg puhaságát. A nép szemével látja és láttatja a Horthy-rendszer gyűlölt, a mindennapi életben minduntalan felbukkanó népellenes szimbólumot. A szocialista realizmus optimizmusa hatja át ezt a szobrot. Goldman mindig derűs egyéniségén át tükrözi a valóságot, a forradalom legyőzhetetlenségének biztos tudatával kemény ítéletet is fejez ki.

Miután az uralkodó osztály művészetpolitikája Goldman számára munkalehetőséget nem biztosított, csak számos portré jelzi fejlődésének állandó felfelé ívelő útját (Lendvai Márta portréja, Erzsi, Bottyánszky Margit portréja).

Házbérgondok — és mert 1938 karácsonyán eleget akart tenni a Vörös Segély felhívásának, hogy a politikai elítéltek és a hozzátartozóik helyzetén ő is könnyíthessen — késztették a Fésülködő nő szobrának elkészítésére. Azért mintázta, hogy pénzhez jusson, de megalkuvás nélkül, megható egyszerűséggel bontotta ki az anyagból a női test szépségét is.

Sokat rajzolt modell után, mialatt ezen a művén dolgozott. További munkáihoz is állandóan készített rajzvázlatokat. A rajzot tekintette művészi továbbfejlődése biztosítékának.

Az Elemisták című, egy jubiláló pedagógus ünnepére rendelésre készült plakettjén kívül a 40-es években készült a Mosakodó nő. Látszólag a formai probléma az elsődleges ebben a

művében. Úgy vélhetnénk, hogy csak a mozdulatmotívum ragadta meg Goldmant. Azonban mialatt ezen a művén dolgozott, az a feladat érlelődött benne, amelynek megvalósítására már nem kerülhetett sor. Illetve mégis sor került — a legsajátosabb körülmények között.

Ugyanis 1936 őszétől 1942-ig az újjászervezett illegális kommunista párt vezetői közé tartozott Goldman György. Mint a budapesti területi bizottság tagját 1942 tavaszán Schönherz Zoltán, Rózsa Ferenc és sok száz harcos hazafival együtt elfogták a csendőrnyomozók. Hetekig kínozták, hogy vallomásra kényszerítsék, de nem árulta el a magyar függetlenségi szabadságharcban részt vett antifasiszta társait.

A Schönherz Zoltán és 14 társa elleni perben Goldman volt a negyedrendű vádlott. A katonai ügyész büntetőindítványa azzal vádolta őket, hogy a független szabad és demokratikus Magyarország jelszavával és ennek követelésével olyan mozgalmat kezdeményeztek, amely Magyarországot a német befolyástól függetlenítse, és az országot a szovjetellenes háborúból kivonja.

A kommunista vádlottak azzal védekeztek, hogy nemzeti mozgalomban vettek részt, amely az egész magyar nép érdekét szolgálta. A tanúként megidézett Bajcsy-Zsilinszky Endre megerősítette álláspontjukat. Arra a kérdésre, vajon a kommunisták által kezdeményezett fasisztaellenes függetlenségi mozgalom az egész nemzet érdekét szolgálta-e, Bajcsy-Zsilinszky Endre képviselő — országgyűlési felszólalásaira hivatkozott, amelyekben a kormány politikáját bírálta, és hangsúlyozta, hogy a kormány külpolitikája pusztulásba viszi a nemzetet, rámutatott arra, hogy magas funkciókban, az ország vezetőhelyein akadnak olyanok, akiket mint hazaárulókat kellene ültetni a vádlottak padjára, és határozottan kifejezte azt a véleményét a hadbíróság előtt, hogy a kommunisták a nemzeti összefogás érdekében dolgoztak.

Ilyen tanúvallomás ellenére ítélték halálra és végezték ki Schönherz Zoltánt, Goldman Györgyöt és társait pedig életfogytiglani fegyházra ítélték.

A szegedi Csillag-börtön katonai osztályán az életfogytiglan elítélt fegyenc „lopott" egy tüzifatuskót, és elvtárs-rabtársai segítségével zárkájába csempészte, ahol a rendelkezésre álló levágott hegyű, lötyögő nyelű „budli"-bicskával és használt rozsdás szögekből készített szerszámával kifaragta — ahogyan Goldman már ekkor, 1943-ban elnevezte — a Felszabadulás szobrát.

Meztelen női alakot ábrázolt ez az arasznyi szobor, kissé feszülő karokkal, bilincsláncait tépve szét. Amikor Szegedről visszaszállították Goldmant a Margit körúti fogházba, rabtársának, elvtárs-barátjának ajándékozta e féltve őrzött művét. A szobrot sikerült a fegyházból kicsempészni, és kegyelettel őrizték Budapest ostroma viszontagságai között. A felszabadulás után egy kiállítás alkalmából kölcsönkérték, és ekkor könnyelmű módon elkallódott. Remélhető, hogy valahonnét még előbukkan Goldman életművének ez az egyik legértékesebb alkotása.

Szerencsére előkerültek az 1940—41-es évekből származó Goldman-rajzok, amelyek között már vázlatok szerepelnek a Felszabadulás kompozíciójához, és betekintést nyújtanak a művészi alkotás érlelő folyamatába is. Goldman 1941-ben még megbilincselt kezű női akt vázlatán dolgozott, a börtönben készült Felszabadulás szimbóluma már széttépte ezeket a láncokat . . .

Sajnos Goldman alkotásai közül eltűnt a Marx-fej is, amely 1940-ben a szocialista képzőművészeknek a pesterzsébeti munkásotthonban rendezett kiállításán szerepelt először a nyilvánosság előtt. „A falon emberfej függ, ismerős vonások, a minden szocialista által szeretett nagy tanító és örökké élő óriás feje. Magas homloka mögött gondolatok izzanak. Egyszerre alkotott, hódolt és harcolt az, aki ezt az arcot kifaragta" — írta Kovai Lőrinc Goldman e szobráról annak idején a Népszavában.

A nyilasok zúzták darabokra Goldman egyik legmonumentálisabb alkotását, a Munkásleány síremléké-t. 1934 őszén a Vörös Segély kérte fel Goldmant, hogy Bagi Ilona — a tragikus körülmények között, detektívek elől menekülve, közlekedési baleset áldozata lett csepeli elvtársnő — sírjára emléktáblát készítsen. Goldman rövid napok alatt másfélszeres embernagyságban műkőből készített síremléket, amely finom alakú, hátratántorodó munkásleány mellszobrát ábrázolta, akit egy keménykötésű ifjúmunkás egyik karjával esés közben felfog, miközben másik kezében szorongatott kalapáccsal lesújtani készül. A nőalak szenvedő, fájdalmas arcvonásai a kapitalista elnyomást, a proletariátus végtelen szenvedését fejezte ki; a munkásifjú elszánt arckifejezése és öklének erőtől duzzadó lendülete a munkásosztály harci erejét tükrözte. Ezt fejezte ki a sírfelirat is: „Én már leteszem a kalapácsot, vedd fel, és harcolj tovább."

Az ünnepélyesen felavatott síremléket a temető papja nem akarta megtűrni. Le kellett bontani, és ekkor került a szoborkompozíció a KUT 1935. decemberi kiállítására. A polgári kritikusok is a legnagyobb elismeréssel nyilat-

koztak a „komor erejű", „monumentálissá fejlesztett szociális kifejezésű síremlék"-ről, amelynek „erőtől duzzadó lendülete" feltűnést keltett. A kiállítás után a síremléket ismét felállították a csepeli temetőben. Mialatt Goldmant a fogházból elhurcolták, esett a vandál rombolás áldozatául a magyar szobrászat e pótolhatatlan alkotása.

Valahol Pécs környékén — ahol egy árverés alkalmával megvették — lappanganak Goldmannak a börtönben, a fogházvezető hadbíróezredes megbízásából készült fafaragásai. Sikerült viszont felkutatni a Báróné arcképé-t, amelyet 1940-ben munkaszolgálatosként mintázott egyheti szolgálatmentességéért. Rabtársairól rajzolt számtalan portré (amelyekből időről időre sikerült kicsempészni a hozzátartozókhoz) is lappang még. Csak néhány börtönrajz áll ez ideig rendelkezésre.

A pótolhatatlan és még hiányzó alkotások nélkül is áttekinthető képet ad Goldman György sokrétű, gazdag, művészi életműve.

Goldman lassan, körülményesen, megfontoltan, érlelön dolgozott. Könnyedén bánt az anyaggal, finom apró mozdulatokkal rohamosan vitt életszerűséget agyagtömbjébe. Emberábrázolásához mindig hozzátartozik az anyag érzékeltetése is: hangsúlyt ad anyagának, kifejezésre akarta juttatni a megjelenítés teremtő folyamatát is. A valóságot ábrázolta, nem szégyellte az anyagot, reálisan felhasználta kifejeződéséhez.

Goldman az életábrázolás iskolájának tekintette a portrészobrászatot. A szocialista realista szobrászat útját kereste e téren is. Nem arra törekedett, hogy egyénien számoljon be portréiban modelljeiről, sajátosságaikat sem tárja elénk hangsúlyozottan. Az embert tanulmányozta, és az összefüggéseket elemeire bontotta, anyagában azonban nem a részleteket hangsúlyozta, hanem összefüggéseiben építette fel az emberi arcot, ebből árad alkotásainak életvalósága.

Goldman nem másol, nem utánozza az életet: újjáteremti, önmagán át, anélkül azonban, hogy saját énjét külön is hangsúlyozná. Nem látomásokról számol be, eredetieskedő. Mindig állástfoglalt portréiban, és sohasem elégszik meg a valóság reprodukálásával: portréi mindig állásfoglalást is tartalmaznak. Goldman portréiban a reprodukált valóság megváltoztatott valóság, s nem torzított vagy szépített, nem egy-egy részletet hangsúlyozó kiszakított valóság, Goldman portrészobrászata művészi egyéniségének lírai valósága is, érzelmi hitvallás: vádolni és szeretni képes.

A politikai munka állandó gyakorlata fejlesztette ki Goldman elvi és művészi tisztánlátását. Az erkölcsi magatartáson túl, a szocialista realizmus első magyar szobrászának művészi örökségén túl Goldman György emlékét idéznünk kell azért is, mert életének és munkásságának nagy tanulságát abban is látjuk, hogy sohasem fogadta el azt a felfogást, amely szerint a politikai harc visszahúzza a művészt. Ellenkezőleg, mindig úgy érezte, hogy gazdagította gondolat- és érzésvilágát. A társadalmi munka tapasztalatai gazdagították, fejlesztették, és nem rövidítették meg művészi munkáját. Soha sem fejlődhetett volna a valóság felismerése terén annyira, mint a politikai harcokban. A társadalmi harc szolgálata nem csökkentette művészi képességeit, átformálta szívét, lelkét, öntudatát, nem szegényedett művészi gondolatokban sem.

A szocialista realizmust Goldman György összeegyeztethetőnek tartotta művészi egyénisége kibontakozásával is. Nem tartotta szűk irányzatnak a formanyelvet illetően sem, gazagítónak érezte az egyéni kibontakozás szempontjából.

A két világháború közötti magyar szobrászat e legjelentősebb egyéniségének munkássága bizonyíték arra, hogy már a Horthy-fasizmus küzdelmes évei alatt akadtak magyar művészek, akik munkájukkal és több művészetelméleti kérdésben a marxista—leninista művészetelmélet és gyakorlat magyarországi győzelmét egyengették. Ha végigtekintünk Goldman György művein, művészi és politikai magatartásán, úgy bátran mondhatjuk: igazi pártos művésznek nála alig lehet méltóbb példaképe.

József Attila, Radnóti Miklós, Derkovits Gyula, Goldman György az embertelenség szomorú korszakában vívták hősi harcaikat. Örökség és példakép munkásságuk. Szocializmust építő hazánk fiatal művészgárdájának feladata és kötelessége az örökséget és példát tovább fejleszteni.

Radnóti Miklós ismeretlen írása

Komor András: A varázsló

Radnóti írásának újraközlése azért időszerű, mert — tudomásunk szerint — folyamatban van a költő tanulmányainak, cikkeinek a korábbinál (1956) jóval terjedelmesebb és teljesebb válogatása, s félő, hogy e kritika kimarad belőle, holott méltó az utókor figyelmére. S nemcsak erről az egyetlen publikációról van szó! A *Magyar Hírlap*ban (a radikális *Világ* utódjában), ahol eredetileg megjelent, számos más Radnóti-írás is található. Az 1937. március 7. szám például Grillparzerről szóló cikkét, az április 4-i pedig Ortutay Gyula *Magyar népismeret* c. könyvének ismertetését tartalmazza. S a bibliográfiai adatokat még lehetne sorolni tovább.

Közli: Botka Ferenc

A város melletti lankás réten egy kutat találhatsz, néhány fa, néhány cserje nő ott, és föllelheted rajta a városvégi rétek más kellékeit is. De a réten gyerekek játszanak, és a Rét csodálatos események s kalandok színhelye lesz. A rét, ahogy az imént leírtuk — valóság, de *valóság* a másik is, a Rét is, amely egy magasabb valóság, a gyermeki képzelet törvényei szerint percről percre változik. Nagyobb, mint Európa, kavicsai repülni tudnak, fái emberevő óriássá alakulnak át, cserjés része ma oroszlánfalka, holnap azonban menetelő boszorkánysereg is lehet. Ma indiánok lakják, holnap esetleg szökött rabok, holnapután pedig négylábú baglyok és fedetlen keblű leányok.

Ezen a réten játszódik le Komor András új regénye, ez a Rét a gyermeki valóság jelképe, s e gyermeki valóság *külön* törvényei szerint történnek a lélegzetelállító izgalmas események.

Kalmuk megcsömörlik a réttől, túlnő a rét valóságán, lerázza magáról törvényeit. Kalmuk hosszú utat tesz meg, amíg eljut a lázadásig, s ezt az utat különös éghajlatával, buktatóival, a felnőttek valóságát érintő kanyarulataival tökéletesen írja le az író. — „Tudom, te nagyon haragszol miránk. Mert te vagy köztünk a legszegényebb és a szegények mindig haragudni szoktak. Mihozzánk is jár egy szegény, fát vág, és nagytakarításkor ő porolja a szőnyegeket. Az is mindig morog" — állapítja meg Buli, Kalmuk barátja a nagy verekedés, a rét és társadalma elleni utolsó lázadás után. De Kalmuk a beszélgetés során elmeséli, hogy bácsija varázsló, akinek ő most a a tanítványa. A két gyerek közti beszélgetés csakhamar megváltozik, az imént idézett *reális* magyarázatok eltűnnek, új csoda születik, a réttől független csoda, és Buli elszegődik a csodához. Kalmukkal tart, és elhagyja ő is a rétet. A felnőttek értékrendszere szerint Kalmuk hazudott, de a gyerekség másként ismeri és értékeli a dolgokat. Kalmuk a nagy varázsló inasa, s a nagy varázsló már sok mindenre megtanította Kalmukot. Buli szeretné, ha a tanítvány inasa lehetne.

Új világ épül, varázslói gyakorlatok folynak. Kalmuk teljesen hatalmába keríti, leigázza Bulit. De az *inas* egyre tudnivágyóbb, követelőbb lesz, várja, lesi, áhítja s végül követeli a csodát, a varázst. Kalmuk már menekül előle, unja Bulit, a varázslatot, a varázslat színterét, mindent. Elutazik, és visszatérte után nem keresi fel barátját és inasát. Visszamenekül a Rétre, ahová most kijárnak a leányok is naponta. Buli a varázslat bűvöletében él, és várja Kalmukot. Mikor megtudja Kalmuk hűtlenségét, felelősségre vonja. Kalmuk nem akar tudni semmiről, játék volt . . . ? Buli nem hiszi. A másik, magasabb rendű valóságban él. Kalmuk mégis varázsló, csak megtagadja tőle a varázslatot, nem mutat semmit, és nem tanítja semmire. Talán az időpont nem alkalmas — hitegeti magát. S egyik este kettesben maradnak egy kikötött csónakban, a többi gyerek hazatért már. Fölkel a hold, s a vízből csodák merülnek fel. Ez a pillanat feltétlenül alkalmas a varázslatra. Kalmuk most! — követeli Buli újra. S a vita végén Buli megy haza, épp tálalják a vacsorát, megeszi, lefekszik. Kalmuk a vízbe fúlt.

Történtek már ilyen „bűnügyek", s történnek folyton. Az újságot olvasó pedig értetlenül csodálkozik ilyenen. A gyermeki valóság Rétje, a másik valóság választ ad a megmagyarázhatatlanra, a *halálosan* komoly játék rendje éppoly szigorú, mint a valóság rendje. A felnőttek világa ellen lázadó gyermeki világot írja le Komor András, és ez a világ ragyog és sötétlik, idilli és tragikus, színtere egy tenyérnyi rét vagy egy bokor, de végtelen, de — mindenképpen külön világ.

1021

Goldman György

HEITLER LÁSZLÓ

GOLDMAN GYÖRGY MŰVÉSZETE*

„De – elvtársaim! – ez az a munkásság,
mely osztályharcban vasba öltözött."
József Attila: Munkások

Goldman az 1928–34 közötti években szobrászi munkáját nem tudta a megszokott lendülettel folytatni, keveset alkotott, a korábbi művekkel egyenrangú szobor nem került ki műterméből. Akadályozta az egyre fokozódó mozgalmi munka, de gátolta az 1931 tavaszán súlyossá váló szembetegsége is, amelytől később sokat szenvedett. 1934-től kezdődően viszont művészi munkájának újabb, termékeny szakasza következett. Ekkor mintázta a Könyöklő munkás, a Munkás mellszobra és a Munkáslány síremléke című szobrait és több kitűnő portrészobrát.

A kisebb és szerényebb termést hozó évek az újabb tájékozódás, felkészülés esztendei voltak. A munkásmozgalommal s rajta keresztül a marxista világnézettel ismerkedett meg ebben az időben, ugyanakkor a szobrászi kifejezés gazdagabb formái is megérlelődtek benne.

A Könyöklő munkás (Ülő munkás, – 1934) az öt évvel korábbi Munkás című szobor szellemi koncepcióját folytatja, de a szobrászi kifejezésnek jóval összetettebb eszközeivel. A Munkás statikus kompozíciója az ellenállást hangsúlyozza, a Könyöklő munkás viszont a tettekre készülődő, a lehetőségeket mérlegelő embert jeleníti meg.

A Könyöklő munkás töprengését az egész mű minden részlete következetesen kifejezi. Térformálása határozott és egyértelmű, az ülő alakot egységes tömbbé komponálta a szobrász. A Munkáshoz viszonyítva, amely egy nézőpontra, az elölnézetre komponált szobor, az Ülő munkás a tér minden irányában erőteljes formákkal szabja ki saját terét. Zárt tömbjét a test, a karok és a lábak által kijelölt térformák teszik mozgalmassá. A meghajlított, előredőlő törzs nagy ívét a vállak és a karok vaskos formái lendítik tovább. A támasztó balkar a töprengő archoz, a jobbkar, mely a test síkját hangsúlyozza, s mint ék tör a térbe, a felugrani kész lábakhoz áramoltatja a felsőtest dinamikáját. Fokozzák a szobor visszafogott feszültségét a szétvetett, formálásukban alig tagozott lábak és a mértani idommá egyszerűsített ülőalkalmatosság nyugalmas tömbjei, melyek ellentétes hatásukkal kiemelik az alak hengeres formáit és lendületes hajlásait.

A kisméretű szobor hatása monumentális; aki csak fényképről ismeri, nagynak gondolja. A monumentális hatást két forrás táplálja. Az egyik a tartalom: Goldman ebben a szobrában a harmincas évek fontos társadalmi gondjáról vallott, a munkásosztály nehéz helyzetét és felelősségteljes, áldozatoktól sem félő magatartását fejezte ki. A másik a mód, a szobrászi kifejezési eszközök egyéni, a cél érdekében hangsúlyos használata, mellyel ezt a gondot

* Részletek a Corvina Kiadó gondozásában megjelenő monográfiából.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Jelenkor

1975 5

és egy osztály jellemző tettrekészségét megjelenítette. A kiszámított téralakzatok, a formaképzés magától értetődő logikája szerint alakított tömbök, a formák és az általuk közbezárt nyílások feszülséget éreztető rendje Goldman kezén nem vált elvont játékká. A szobrászi kifejezés eszközei fölötti magabiztos uralmát nem elvont alakzatok, hanem olyan kompozíciók megalkotására használta, mint az Ülő munkás, melyben a kubizmus és konstruktivizmus tanulságait is hasznosította.

A Munkás és az Ülő munkás visszafogott energiái viharos erővel törtek föl az ugyanebben az időben készült kétalakos kompozíción, a Bagi Ilona síremlékén (1934). A Vörös Segély Goldmant kérte fel az illegális munka közben életét vesztett kommunista munkáslány emléktáblájának elkészítésére.

Goldmann emléktábla helyett súlyos formákból páratlan erejű körplasztikát készített. Másfélszeres életnagyságú kompozíciója magávalragadóan jeleníti meg a lehanyatló munkáslányt, akitől robusztus ifjúmunkás veszi át a kalapácsot, a munka és a harc jelképét, s akiért bosszúálló haraggal lendül előre. Jószerével csak két fej és két kar egy tömbbé komponálásával szükszavú szobrászatának egyik kiemelkedő alkotását hozta létre, melyhez „hasonló jellegű és erejű agitációs szobrot hiába keresnénk a kortársak művei között" (Kontha Sándor).

Lényeglátható, tömondatos megoldásának előképeit Derkovits művei között találjuk meg. Akárcsak a korszak legnagyobb magyar festője, Derkovits, Goldman is világosan látott a társadalmi kérdésekben, ugyanakkor kitűnően értett művészi mesterségéhez. Bátran vállalhatott magára nagy, politikai tárgyú feladatokat is, mert volt ereje ahhoz, hogy a szobrászat nyelvére fordítsa, a plasztika eszközeivel jelenítse meg őket. Hogy a politikai téma az eszmét ismerő, vele közösséget vállaló művész számára nem nyűg, hanem lelkesítő erő, arra Goldman munkái között a Munkáslány síremléke a szemléletes példa.

A korabeli művészeti és politikai viszonyokról sokat elárul a síremlékszobor sorsa. Több forrásból tudjuk, hogy Goldman szembetegsége következtében nem tudta megkülönböztetni a színeket. Vértes György szerint maga a szobrász, Szandai Sándor emlékezése szerint a művet a temetőbe szállító munkások festették be tűzpirosra a műkőből készült szobrot. Bárhogyan volt is, a lázító hatású síremlék piros színe olaj volt a tűzre: támadásra ingerelte a temető lelkészét. A szobrot (biztonsága érdekében) el kellett hozni a temetőből. Feketére átfestve a KÚT 1934 decemberi kiállítására adta be a művész. A különös erőt sugárzó művet főhelyen mutatták be a tárlat rendezői, kvalitását elismerték a szakemberek. A kiállítás után a síremlék visszakerült a temetőbe, ahol 1944 novemberében a nyilasok összezúzták. (Töredékei két évtized múlva kerültek elő.)

Ugyancsak a KÚT tárlatán szerepelt először a Munkás mellszobra (1934), amely a Munkáslány síremlékével egyidőben vagy közvetlenül utána készült. A frontálisan felépített büszt típusos alakot ábrázol, a korábbi szobrokénál is szükszavúbb előadásban. Alig részletezett arca, vízszintes vonallá összevont szemöldöke, a résnyi szemek, az élesen metszett orr, a csukott száj, a tagozatlan fülkagylók és a koponyát sisakként borító haj nagy, kubisztikusan formált síkokból, tömbökből épül fel. A rendkívüli mértékű egyszerűsítés ellenére a fej kifejezése árnyalt, életszerű. Formálása révén szoros rokonságban van a Trauner Sándor portréjával, de ezúttal – akárcsak az Ülő munkás mintázása során – nem az egyéni, hanem a tipikus vonásokat hangsúlyozta a szobrász.

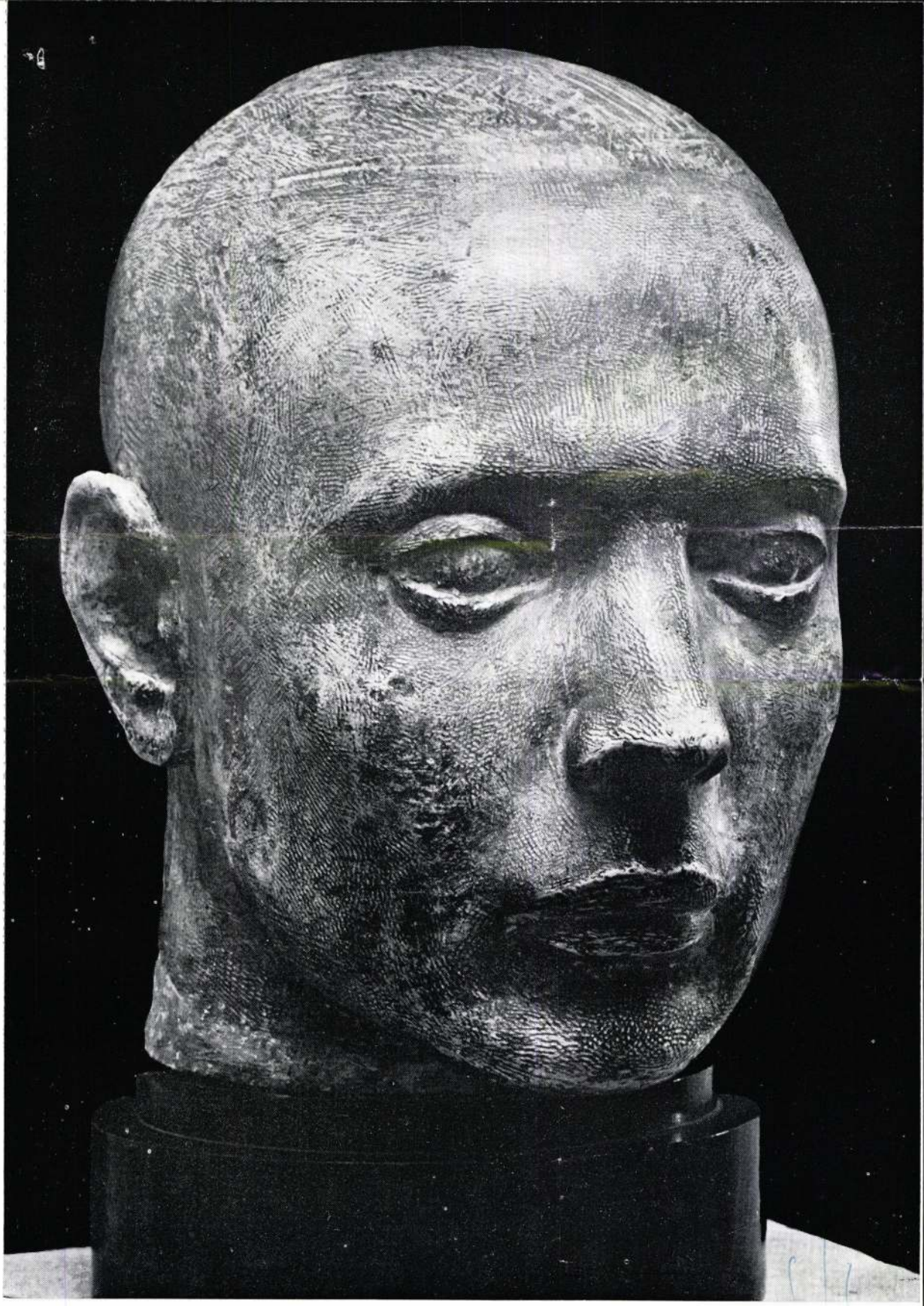

A gallér karéja és kettős háromszöge emeli ki a fejet, és egyben ez az a formai kapocs, amely összekapcsolja a test tagozatlan nagy tömbjével.

Hasonló felépítésű az Édesapám (1934–35) című portré. A részletek megformálásában, s így összhatásában is eltér a Munkás mellszobrától, személyesebb, közvetlenebb vallomás, az Önarckép szobrászi erényeit fedezzük fel benne. Az érzékenyen mintázott formák szilárd szerkezetet éreztetnek. A jellegzetes arc elmélyült gondolkodást fejez ki, mélyen érző, higgadt egyéniségnek látjuk általa Goldman Vilmost, – a kortársak szavai ugyanezeket a tulajdonságokat említik vele kapcsolatosan. A tömör bajusz kettős íve a vízszintes irányt hangsúlyozva illeszkedik a szobor zárt formarendjébe.

1935–36-ban hosszú ideig dolgozott Goldman György az Ülő munkás kétszeres életnagyságú változatán. Többször átdolgozta, de végül is nagy veszteségünkre a szobor nem készült el sohasem. Vértes György a mozgalmi munkát és a modellhiányt, Erdős László Goldman szobrászi munkájának válságát említi a megtorpanás okául, de utalnak a művész ismételten kiújuló szembetegségére is. Negyven év távolából a kedvezőtlen körülmények együttes hatásában látjuk a lassú munka magyarázatát, szobrászi válságról azonban nem vallanak a művek. A töprengő természetű Goldman általában lassan dolgozott, hosszú érlelés után formálta meg szobrait. Teljes életműve változatlan szobrászi magatartásról tanúskodik, plasztikai koncepciója sohasem került válságba. Ideje azonban kevés volt, s munkája emiatt is akadozott, maradt félben.

A mozgalmi feladatokra kellett a legtöbb idő és erő. Elvtársai visszaemlékezései szerint kitűnően értett a konspirációhoz, minden illegális találkozóra, akcióra körültekintően felkészült, a legkisebb lazaságot sem engedte meg magának, s a pontos munkát másoktól is számonkérte. Tennivalója sok volt és egyre szaporodott. A harmincas években például „összekötője volt az egyetemi és főiskolai hallgatók mozgalmának, a tandíjreform bizottságnak. A külföldi magyar diákok Goldmanon keresztül érintkeztek a párttal. Dolgozott Goldman György az ÁDOB (Állástalan Diplomások Országos Bizottsága) vonalán is." (Vértes György.) Összejöveteleket, tüntetéseket szervezett, brosúrát írt, végezte a mozgalom mindennapos és végeláthatatlan munkáját. 1936 tavaszán Pozsonyban előkészítette Révai Dezső szökését, kapcsolatot keresett az ottani munkásmozgalommal, a szocialista képzőművészek kiállításának pozsonyi bemutatásáról tárgyalt. Ugyanekkor szembaja súlyosabbá vált, csak a különleges orvosi beavatkozás mentette meg a vakságtól. A testi szenvedésénél gyötrőbb volt a tudat, hogy látásával együtt élete kettős célja került veszélybe: a szobrászat és a mozgalmi munka.

1935 és 1936 nyarát Ipolybélen töltötte, ahol több szobrot mintázott, ezek azonban elvesztek, a második év terméséből is csak egy kis szobor maradt meg, a Horthy-rendőr (1936). Az eredeti példány, amely 1944-ben elégett, cseresznyefából készült, a Goldman által mintázott terrakotta változat azonban megmaradt.

A Horthy-rendőr, a munkásszobrok ellentét-párja, a harmincas évek fasizálódó magyar államrendjét drasztikusságában jeleníti meg. Az erőszakszervezet kis porkolábját ábrázolva magát az elnyomásra épülő államhatalmat leplezi le. Az egy tömbbé szerveződő kubisztikus formák monumentális megjelenése erőt, a kard markolatát szorító kéz és az előremeredő sötét tekintet kíméletlenséget éreztet, a rendőr dagadt alakja ellenszenvet kelt a nézőben. Derkovits Gyula rendőrfiguráinak egyenrangú plasztikai társa. A téma és a

megformálás szembetűnő hasonlóságain túlmenően közös bennük a szatírának az a fajtája is, amely nem csupán nevetség tárgyává teszi az ellenfél képviselőjét, hanem túlzásokat is alkalmazva a benne rejlő félelmetes erőre és veszélyre figyelmeztet.

A harmincas évek második felében tovább szaporodott Goldman György mozgalmi munkája. A szocialista művészcsoport irányításán kívül része volt a Gondolatnak, a párt legális folyóiratának szerkesztésében. A Komintern útmutatása nyomán újjászerveződő KMP népfront-politikájának megfelelően a művész pártsejt feloszlott, tagjai a legális szervezetekben folytatták szervező munkájukat. Goldman, aki a budapesti hatodik kerület szociáldemokrata szervezeteiben dolgozott, 1937 őszén segítséget kapott a börtönből akkor szabadult Kádár János személyében. Ugyanakkor kapcsolatban volt Ságvári Endrével és Kulich Gyulával. Később megismerkedett Rózsa Ferenccel; – egy ideig Rózsa volt Goldman felső illegális pártkapcsolata. Kálmán utcai szobrász műtermét illegális találkozóhelyként is felhasználták.

1937 elején meghalt Goldman édesapja, bátyja már két évvel előbb – pártmunkája miatti börtönbüntetésből szabadulva – emigrált. Az anyjával élő művész szerény megélhetését az özvegyi nyugdíj és a lakásuk egyik szobájának albérleti díja segítette. Hivatalos megbízást a Munkás, az Ülő munkás, a Munkáslány síremléke, a Horthy-rendőr alkotója nem remélhetett, így néhány kisméretű szobrát kivéve a portrészobrászatban valósította meg plasztikai elképzeléseit. Édesapja büsztjén kívül a Női fej (1933), a Lendvai Márta portréja (1935), a Kislányfej (1936), a Női képmás (1938), az E. M. portréja (1938), az Elizabet (1939), a Bottyánszky Margit arcképe (1939) és a Női fej (1940) mutatja arcképszobrászatának újabb eredményeit. Szerette a portré műfaját, kitűnő érzéke volt a karakter megragadásához. Arcmásaiban érzelmeit is felfedte, de ennek kifejezésében mindig szemérmes maradt. A korábbi arcképszobrokkal – Önarckép, Parasztlány, Trauner Sándor – összevetve a harmincas években keletkezettek előadásmódja oldottabb, lágyabb, a Korniss Dezső portréjával mutatnak közösséget. A változás árnyalatnyi: az újabb portrék derűsebbek, harmóniájuk lágyabb, mint halvány emlék Despiau művészetének hatása dereng fel bennük. Konstrukciójuk szilárd, az érzéki hatás nem vált uralkodóvá rajtuk.

A portrékkal egyidőben alkotott többi művében is ugyanazon a hangon szólal meg Goldman György. Az Elemisták (1938) című terrakotta domborművének, a Fésülködő (1939) és a Mosakodó (1939) című, szintén terrakotta szobrainak témája is indokolta a kifejező eszközök valamelyes módosulását.

Az Elemisták két kisfiúja várakozóan néz ránk, keresetlen mozdulataik, kíváncsi tekintetük meghitté varázsolja együttlétüket. A közvetlenséget sugárzó mű, melynek a gyermekrajzok egyszerűsége és naiv bája is sajátja, áramkörébe vonja nézőjét. (A kisméretű relief egy tanító jubileumára készült.)

A Vörös Segélynek a bebörtönzött kommunisták megsegítésére szervezett akcióját szándékozta támogatni Goldman György egy könnyen értékesíthető aktszoborral. A feladat azonban jobban érdekelte, mintsem felületes megoldással megelégedett volna, és alapos megfontolás után készítette el a Fésülködő című szobrot. A kissé keresett mozdulat, a „szép" beállítás a konvencionális akt-ábrázolásokhoz hasonlít; – főiskolai tanárának, Kisfaludi Stróbl Zsigmond munkásságának némi hatását ebben a szoborban véljük megtalálni. A simább formálást, a gördülékeny kompozíciót magyarázza az a körülmény, hogy a szobrot porcelánból készítve szándékozták sokszorosítani. Goldman,

aki az anyagszerűségre mindig ügyelt, a porcelán sima anyagának, csillogó felületének hatásait is figyelembe vette figurája mintázásakor.

A másik aktszobor, a Mosakodó erőteljesebb, távolabb áll az ebben a témakörben megszokottól. Darabos, vastag formáin lendületes hullám uralkodik, a hajlongó-csavarodó mozdulatban ritmus lüktet. A szobor egymásbaforduló nagy idomai sajátos, kissé fanyar harmóniába rendeződnek: derűs, életerős alakot jelenít meg. A két aktszobor közül a Mosakodó van szorosabb rokonságban Goldman más munkáival, portréival és figurális kompozícióival.

*

„Megvallattak, hogy vérzett a husunk, ..."
József Attila: Lebukott

Az erősödő fasiszta terror közepette a KMP rendezte sorait, igyekezett a megváltozott körülményeknek megfelelő taktikát kidolgozni. 1942. április 5-én Goldmant a budapesti területi bizottság tagjává választották, új feladatkörében azonban csak rövid ideig dolgozhatott: a kommunisták ellen indított hajsza elől feleségével menekülnie kellett. Előbb Budapesten rejtőzködtek, majd Egerben, azután Felsőtárkányban kaptak helyet barátaik segítségével. Ezt követően Lontóra, rokonaikhoz mentek, ahol 1942. június 25-én letartóztatták őket a csendőrök.

A rendkívüli megpróbáltatások, embertelen kínzások ellenére – arca, teste, talpa sebeit sózták vallatói, hogy fájdalmát fokozzák, és hogy a sebek ne gyógyuljanak be – Goldman György nem vallott, elvtársait nem árulta el. A Schönherz Zoltán elleni perben mint negyedrendű vádlottat hűtlenség, a Szovjetunió melletti és a németek és szövetségeseik elleni propaganda miatt a katonai bíróság – német nyomásra – életfogyiglani fegyházra ítélte. (Feleségét is elítélték.)

Előbb a szegedi Csillagbörtönben, 1943 áprilisától a budapesti Margit körúti fegyházban raboskodott. Itt egy hadbíró ezredes megbízásából bútordísznek szánt antik figurákat – Herkules, Minerva, Merkur – faragott, majd portrét készített a hadbíró fiáról, – valamennyi szobrot fából. A börtönben készült más szobrairól is tudunk, így a Gerelyvetőről és egy kisméretű női figuráról, melynek a művész a Felszabadulás címet adta.

A Felszabadulást, Goldman György utolsó szobrát sikerült kijuttatni a börtönből. Kétszeresen sajnálatos és fájdalmas tény, hogy a fából faragott kis szobor, melynek kompozíciójával a gellérthegyi emlékmű több vonatkozásban rokonságot mutat, már az ország felszabadulása után veszett el. A még élő sorstársak – a szobor születésének tanúi – visszaemlékezésein kívül, mivel fénykép nem maradt a szoborról, csak az 1940–41-ben készült rajzvázlatok segítségével rekonstruálhatjuk a jelképes ábrázolást: az ifjú nőalak előre tekint, és felszabadultan nyújtja a magasba karjait.

A szabadságért küzdő ember motívuma először húsz évvel korábban tűnt fel Goldman munkái között: főiskolai diplomamunkájának terve kezéről láncait letépő férfit ábrázolt. Több változaton át jutott el a téma a Felszabadulásban összegeződő megoldásig, amely már nem a küzdelmet, az erőfeszítést, hanem a harc eredményét, a szabadság örömét fejezte ki.

A szovjet csapatok közeledtére a rabokat 1944 októberében Budapestről Komáromba, onnét novemberben a németországi Dachau koncentrációs tábo-

rába hurcolták. A gázkamrák már nem működtek ott, az emberirtás körmönfontabb módszereivel irtották a fog[illegible] kony ruházat, a silány élelem, a meleg fürdő utáni, éjszakai [illegible] fagyban, hóban, s nem utolsó sorban az állandó zaklatás, verés következtében tömegesen pusztultak a foglyok. 1945 január vége, február eleje táján Goldman György is megkapta a táborban terjedő tífuszt. Barátaival folytatott megbeszélés után úgy döntött, hogy a tábor kórházába megy; rabtársa, Erdős László ekkor látta utoljára. Egy másik túlélő (Schiffer Pál) úgy emlékszik, hogy február 10. körül Goldmant látta a kórház priccsén; – az örökké bizakodó, a rabság megpróbáltatásait önfegyelemmel, a szabadulásba vetett hittel viselő művész már nem volt öntudatánál. Sorsáról több híradás nem érkezett, a fasizmus dachaui áldozatainak tömegsírja nyelte el őt is . . .

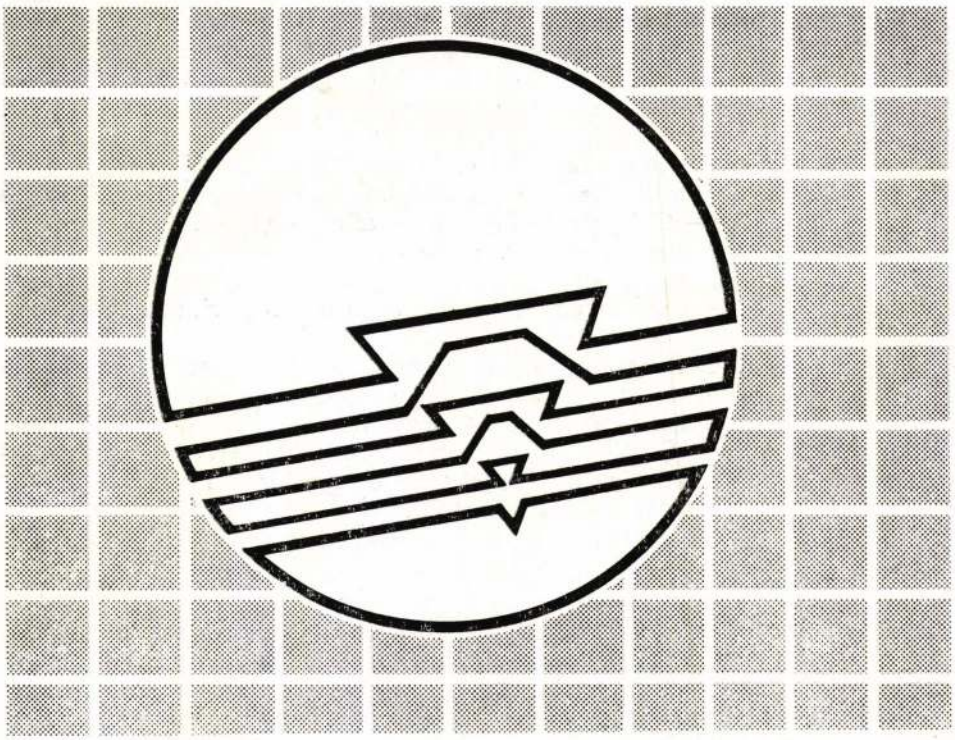

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRADÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KRITIKA

Budapest

1910 APR

Goldmann György

Horváth Márton saját fiatalkori művészi kisérleteiről ir, majd: "1942-ben együtt voltam a börtönben egy igazi szobrásszal, Goldmann Györggyel. Egyszer megkérdeztem, hogyan tudta összeegyeztetni a szobrászatát a mozgalmi munkával. Hosszan magyarázta, aztán azt felelte, sehogy Az illegális munka igénybe vette a nappalait és a félelem az álmatlan éjszakáit. De az embernek csak addig van választása, mondta, amig nem látja úgy a világot, ahogy én. Még hozzá tette: majd utána, akkor nézd meg a szobraimat. De utána már csak azt történt, hogy egy német táborból a tifusz szabaditotta meg."

Horváth Márton: Tabán.

26-27.l.

Budapest, 1971. 5.sz.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

Egyetlen érme: 1937.-LOUIS J M DAGUERRE, ffi. arckép j. 1837.H/.BUDAPEST 1937 CENTENARIUM, M M P/=Modern Magyar Fényképezők/.Kör, 27 mm. vert, bronz.-1926-28-ban párizsi műterme Daguerre-ről elnevezett utcában volt. 278.old.

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászművész érme 277.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremművészet köréből. XXI.évf. ------1965. 33-34.szám. Bp.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

1904-ben Szül. Vecsésen. 1925-ben A Képzőművészeti Főisk
kolába iratkozott, de 1926-ban tanulmányútra Párizsba
utazott. Ott Littmann Frigyes szobrászművésszel bérelt
közös műtermet a rue Daguerre 11. sz. ház udvarán. 277. old

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászművész
érme 277. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremművészet köréből. XXI. évf.
-------1965. 33-34. szám. Bp.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

1928 őszén hazajött Párizsból és újból beiratkozott a Képzőművészeti Főiskolára. 1933 óta tagja az illegális Kommunista pártnak. 1934-ben megalapitja a Szocialista Képzőművészek Csoportját. Eb en az időben mintázta legnagyobb müveit. 1942 tavaszán letartóztattak, élet fogytiglani fegyházra itélték. 277.old.

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászmüvész érme 277.old.

AZ ÉREM, Közleményekmaz éremmüvészet köréből. XXI. évf. -------1965. 33-34. szám. Bp.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

Vecsésen született, 1904. dec. 21.-Meghalt, 1945. apr.
1923-ban érettségizett. A Képzőművészeti Főiskolára
1924-ben vették fel. Addig Kotász épületdiszitő szob-
rász műhelyében gipsz-rozettákat készitett. A főiskolán
szoros barátságot kötött Vilt Tiborral. 277.old.

SZIGETI ISTVÁN: Goldmann György szobrászművész
érme 277.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremművészet köréből. XXI. évf.
1965. 33-34. szám. Bp.

Goldmann György

munkásságát bemutató filmet hiánytalan
„Halhatatlanság" címmel Jancsó
Miklós rendező 1959-ben

Művészeti - irodalmi - pedagógiai filmjegyzék.
Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. Bp. 1966.
37o l.

57.l.

Goldmann György, nobrák

Zsigmondi Boriska: Goldmann György c. alkotása díjat nyert.

– : Véget ért a miskolci filmfesztivál

8.

Népszabadság, B[illegible] 1971. máj. 23.

Goldmann György.

Kondor Györggyel együtt volt
vállalása a felszabadulás után Erdélyben.

Magyar Nemzet 1970 január 10
4.

Emlékkő Mosonmagyaróvár várossá nyilvánításának 625. évfordulójára: 250
Emlékmű: 079
Eötvös József: 317
Érintés (háromfigurás kompozíció): 338
Evezős fiú: 196

Faültető: 085
Fekvő figura: 042
Fekvő nő: 002
Fekvő női akt: 052
Felszabadulási emlékmű: 027, 038, 069, 090, 106, 107, 129, 131, 138, 138/A, 145/A, 147, 169, 172, 188, 206, 214, 216, 226, 227, 284, 297, 302
Felszabadulási és földosztási emlékmű: 241
Felszabadulási és szovjet hősi emlékmű: 168
Fémplasztika: 175, 231, 300
Fémplasztikai kompozíció vízmedencével: 134
Fénymobil: 305
Fenyőfa: 185
Figurális díszkút: 149, 264
Fiú teknősbékával: 020/A
Fiú: 183
Forrás: 327(díszkút)
Fotóposzter: 268/A
Főnixmadár: 303
Furulyázó lány: 020/B
Függesztett plasztika: 326
Függesztett térplasztika: 341
Függetlenségi emlékű: 383
Füredi Mihály-emlékkút: 132

Géniusz: 004
Gerendavár: 252/A, 324/C
Géza, I. király emlékműve: 490
Göcseji tulipán: 292

Hadizsákmány: 450
Hagymaszobor: 440
Hajdúdorogi zarándoklat (Római zarándoklat): 486
Hajó: 252
Hármas ivókút: 246/D
Hármaskút: 489
„Három tavasz" emlékmű: 145, 238
Háromfigurás (háromalakos) kompozíció (szoborkompozíció): 043, 064, 094, 286
Hegedűs lány: 112
Herman Ottó-emlékkút: 167
Hídplasztika: 287
Hírnökök ld. Kürtösök
Honfoglalás kori lovas: 234
Honvédelem: 358
Hősi emlékmű: 491

Elszalasztott lehetőség

Theisler György: Goldman György, Corvina Kiadó, 1984

A hír, hogy Goldman Györgyről újabb könyv jelenik meg, méghozzá a Corvina Kiadó Magyar szobrászat címmel emlegetett és meglehetősen ritkán termő sorozatában, örömmel és várakozással töltött el. Az első könyv ugyanis 1975-ben került az olvasók kezébe. Annak is a Corvina volt a bábája, szerzője pedig e sorok írója. Theisler György könyve 1984 első félévében jelent meg, azóta olvasom, nézegetem kívül-belül, forgatom a lapjait, de csalódásom csak nem apad.

Már a megpillantása is csalódást okozott. Sötétszürke az albumnyi méretű kötet vásznat utánzó papírkötése. A címlapon a Goldman név virít fehéren, és a körülbelül két milliméter vastagságú keret, mely az *Önarckép* részletének reprodukcióját szegélyezi. Maga a kép azonban szinte elvész. Ludas ebben a zöldesszürke alányomás, még inkább a nem szobrászi hatású fotó. Szobrászról szóló albumon megítélésem szerint plasztikai formát, azaz téralakzatot kell bemutatni, mégpedig egyértelműen, már amennyire ez reprodukción egyáltalán lehetséges. A szóban forgó könyv ezzel adósunk marad.

1

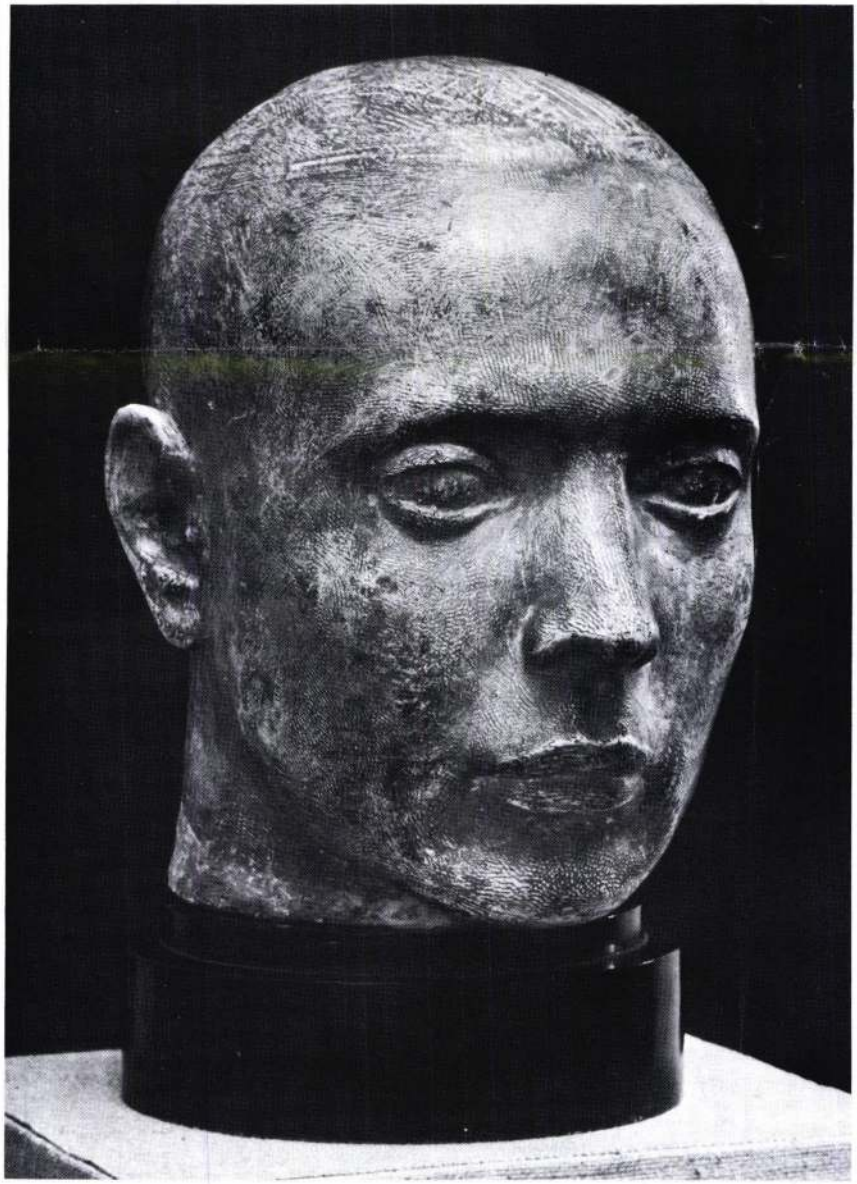

Fekete a háta is, melyen ismétlődik a fehér keret, benne a kedvcsinálóul szánt rövid ismertető. Komor könyv. Ilyennek látom a belsejét is. A képeken kezdem a vizsgálatát – természetesen. Fekete minden egyes lapja, melyen szobrot domborművet mutat be a kicsiny vagy nagyon kicsiny reprodukció. A mindegyiket következetesen körülfutó fehér keret sok kép esetében oly keményen, oly erőszakosan követeli magának figyelmemet, hogy a művek mellette csak másodrendű szerepre pályázhatnak. A hatalmas, fekete mező sem szívderítőbb, mely a képeket körülveszi. (Családom tagjait is megkérdeztem, hogy a kötet átvizsgálásakor milyen impresszióik voltak. Ők nem érzik túlságosan nyomasztónak a sok feketét, de a képeket kicsinynek, és a könyvet fotóalbum hatásúnak találják. Szokványos fekete lapú családi fotóalbumhoz hasonlatosnak, amelybe beragasztgatják a felvételeket. Ez sem kedvezőbb megítélés ...)

Elővettem a sorozat előbbi köteteit: Borsos Miklós, Beck Ö. Fülöp, Varga Imre, Bokros Birman Dezső, Kerényi Jenő – kivétel nélkül harmonikus hatásúaknak találom őket. A világos lapokon a szobrok tömbjét, tömegét jól éreztetik a kitűnő felvételek. Sok a lefutóra komponált, azaz a lapszélig tartó kép. És sok a részletfelvétel is. Beck Ö. Fülöpnek például két műve kétoldalnyi terjedelemben igazán hatásos. Kivétel nélkül mindegyik előd képszerkesztése kedvezőbb a Goldmanról szólóénál. A nagyobb alakban közölt rajzok (hét van belőlük) környezete viszont szürke, holott a lágy tónusú lapok előnyösebben hatnának a fekete mezőben. Megerősítve látom mindkét megítélésemet az apró méretű reprókat szemlélve, a könyv Goldman műveinek jegyzéke című fejezetében (a fehér alapon a képek foltja még kicsiben is kedvező, a szobrok szobroknak látszanak).

A szövegképet is megvizsgáltam. Változott a betűtípus, ez már a címlapról

S. L.: Jó lenne, ha azt megértenék, hogy nem arról van szó, hogy aki nem került be, annak nem volt kvalitásos a műve, hanem arról, hogy a Műcsarnok falai adottak. Felmértem, hogy 500 műnél több nem fér el. Most 693 van, de benne van a pályázati fölhívásban az is, hogy a rendezőnek lehetősége és joga van tovább szűkíteni az anyagot. 427-et garantálok, hogy kint lesz. Ezenkívül, ami a katalógusban szerepel, az mindenkitől kint lesz a falon is. Hogy a kettő közti differenciából mennyi kerül ki, azt ma még nem lehet megmondani.

R. G.: Az előbb ugyan már szó esett róla, de beszéljünk most ismét a kritikáról, ezúttal azonban a zsüri által gyakoroltról, vagyis az anyag válogatásáról.

K. I.: Ennél a 21 tagú zsürinél 12 szavazattal lehetett bekerülni. 12 szavazat, amikor 12 ember fölemelte a kezét, az már értékrend, az már nagyon komoly minősítés volt. Az anyag kilencven százalékával nem volt probléma, egyértelmű volt, hogy igen, egyértelmű volt, hogy nem. Körülbelül tíz százalék volt, ami esetleg hibaforrás lehet, hogy esetleg nem ennek, hanem egy másik tíz százaléknak kellett volna bekerülnie.

9

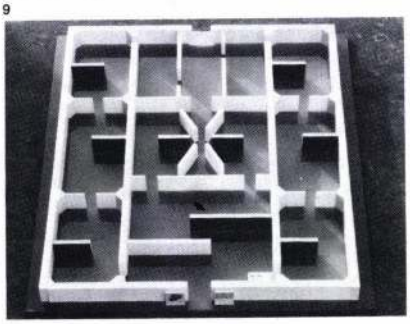

R. G.: A kiállítás részletes elemzésére, értékelésére természetesen lapunkban még visszatérünk, szeretném azonban, hogy ha ezt az előzetes beszélgetést is illusztrálhatnánk a kiállítás anyagából.

S. L.: A 106 oldalas katalóguson kívül a kiállításról megjelentetünk egy nagy- és egy kisméretű mappát 30–30 művel, és szeretnénk egy 20 darabból álló levelezőlapblokkot is kiadni. Valamennyi kiadvány fotóanyaga elkészült már, sőt a nyomdában van, de azt hiszem, a kisebbik mappa duplikát képanyagából le lehetne közölni egy előzetes válogatást ehhez a beszélgetéshez.

R. G.: Köszönöm a javaslatot, és mindkettőtöknek köszönöm a beszélgetést.

1985. január 11. *Rideg Gábor*

10

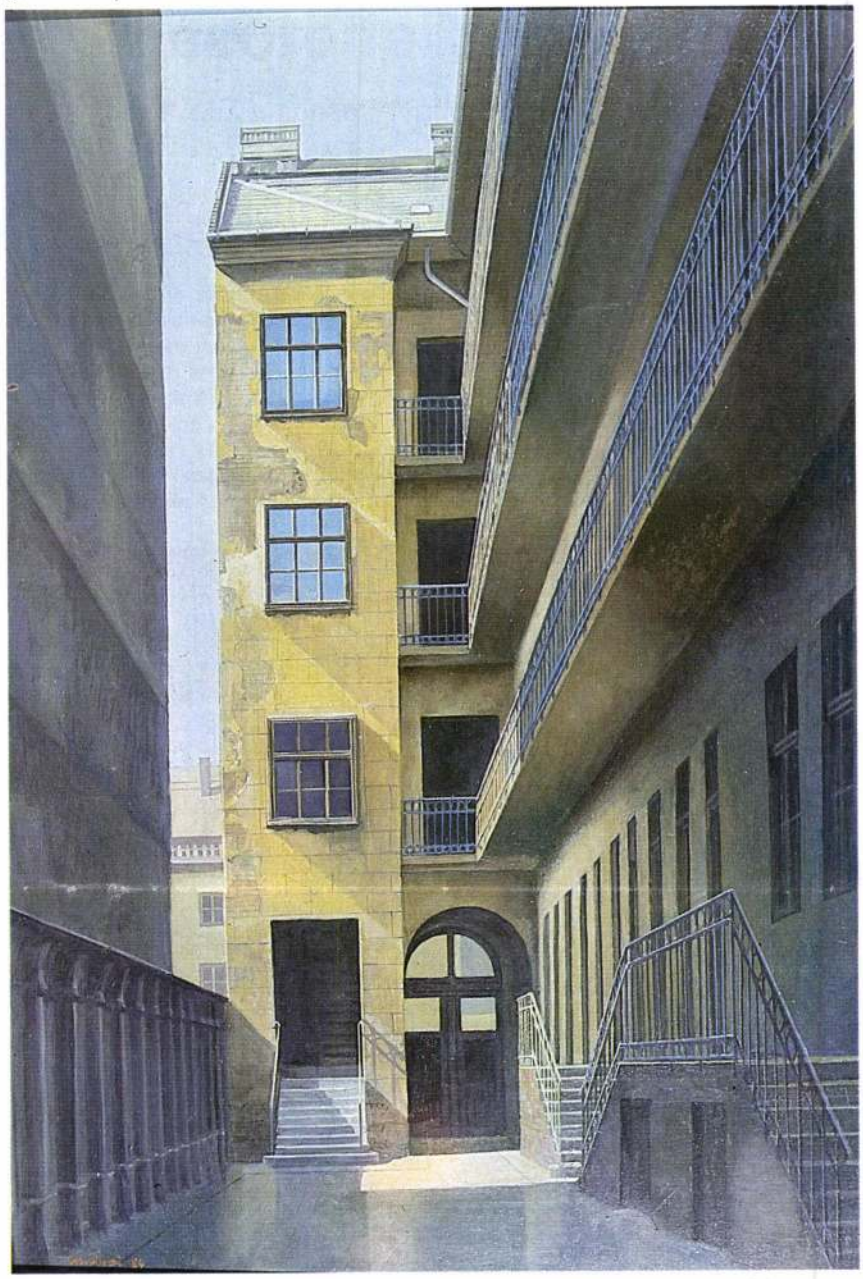

Lapzártánk után a *40 alkotó év* című jubileumi kiállítást a Műcsarnokban 1985. március 22-én Sarlós István, az Országgyűlés elnöke nyitotta meg.
(A Szerk.)

1 Goldman György: Önarckép, bronz, 24,5 cm, 1927
2 Goldman György: Trauner Sándor, gipsz, 28,7 cm, 1928

kiderül. A korábbi (talán Verona) antikva helyébe egy átmeneti, modernebbnek gondolt betű került, a Pascal betűcsaládot vélem fölismerni bennük. Jól olvasható és szép szövegképet ad, ám az antikváról is elmondható ugyanez. Az Életrajzi adatok és az Irodalom című fejezetek azonban sokkal apróbbal készültek, a francia nyelvű műtárgyjegyzék silabizálójának meg igencsak káprázhat a szeme, ha olvasni kezd, mert a betűk kisebbek már nem is lehettek volna. A magyarázat: a korábbi kötetek tervezője *Kass János* volt, az újé *Halmos Imre*.

Közömbös mindez? Nekem nem, mert olvasói, érdeklődői mivoltomban és igyekezetemben veszi el a kedvemet, zavar a szellemi érték keresésében, a téma vizsgálatában, holott segítséget várok a betűtől, a szövegfolttól, a képtől, a szegélytől, a színtől. Nézzük hát a belbecset – ha már a külcsín nem zavartalan –, az föltehetően nemesebb lesz!

PÁLYAKÉP – ezzel a címszóval indul az írás. A harmadik mondata ars poetica a művésztől: „Mozgalom és művészet együtt ad teljes életet." Majd azonnal a probléma közepébe vág a szerző, jelezve, hogy Goldmant kétféle mérlegen szokás vizsgáztatni. Ezek: a „mozgalmi vezető" és a „szobrász". A kifejezéseket kurzívval szedetten olvashatjuk, a szerző így hangsúlyozza eltérő megítélésüket. Még két szó jelenik meg dőlt betűvel a szövegben, a „méltatók", illetőleg a „kutatók". Röviden szólva azt kérdezi Theisler könyve legelején, hogy kinek van igaza. Akik szobrászkodó, illegális kommunistát látnak Goldmanban, és csak méltatják, vagy akik mindenekelőtt szobrászként ítélik meg. És méltatni kell-e a művészt, vagy kutatni életét és munkásságát? A válasz kézenfekvő. „Egy ilyen komplex életút és pályakép értékeinek helyes megítélése, belső arányainak pontos felrajzolása csak a különböző megközelítésű, elmélyült kutatások eredményeinek összegzésével végezhető el megnyugtatóan, és ennek csak egyik oldala a művészettörténeti szempontú értékelés" – írja a szerző.

Kitűnő indítás, valóban izgalmas kérdésfelvetés, izgalommal fogtam az elolvasásához, mert bizonyos voltam abban, hogy a könyv egyedül azért íródott, hogy az ismertetett kérdésekre feleljen.

Életrajzi tájékozódással indul, de már a második oldalon művekről szól az írás, mégpedig meglepetéssel. Számomra ugyanis újdonság, hogy a legkorábbi ismert szobrot a Donatello követőjeként ismert Desiderio da Settignano művét utánozva formálta Goldman. Magam annak idején Donatellónak tulajdonítottam a lelkesítő példát, 1983 előtt még nem járván Firenzében. A szerző sorra veszi Goldman tanulásának állomásait, felemlíti a munkásságát ért vélt vagy valóságos hatásokat, így szól a művész párizsi tanulmányútjáról is. Említi hazatérése okait, nem teljesen megnyugtatóan, és főleg a művekről szól. Egyiknél meg kell állnom. Az 1929-ben keletkezett és *Tanulmányfej* és *Női fej* címmel egyaránt ismert, erőteljes portré megítélésem szerint súlyosabb darabja az életműnek, mint kollégám méri, s főként méltatlannak találom azt a mellékesnek szánt, de egyáltalán nem mellékes hatású megjegyzést, hogy a büszt „hivatásos modellt" ábrázol (Kerényi Jenőné volt a modellje). Világosan és tartalmasan szól viszont a *Munkás* című, egész alakos szoborról, az életmű egyik fontos állomásáról.

Nem teljesen érthetek egyet, a sokadik végiggondolás után sem, azzal a megállapításával, hogy művészünket 1929–34 között az „önismétlés veszélye fenyegette". Bonyolultabb volt Goldman helyzete és a társadalom, a mozgalom ezekben a válságos években, semmint, hogy csak az önismétléstől való rettegés gátolta volna szobrászi munkájában. Egyébiránt a szerző szavai típusosan mutatják a kibicként viselkedő művészettörténészek gyakori ál-

2

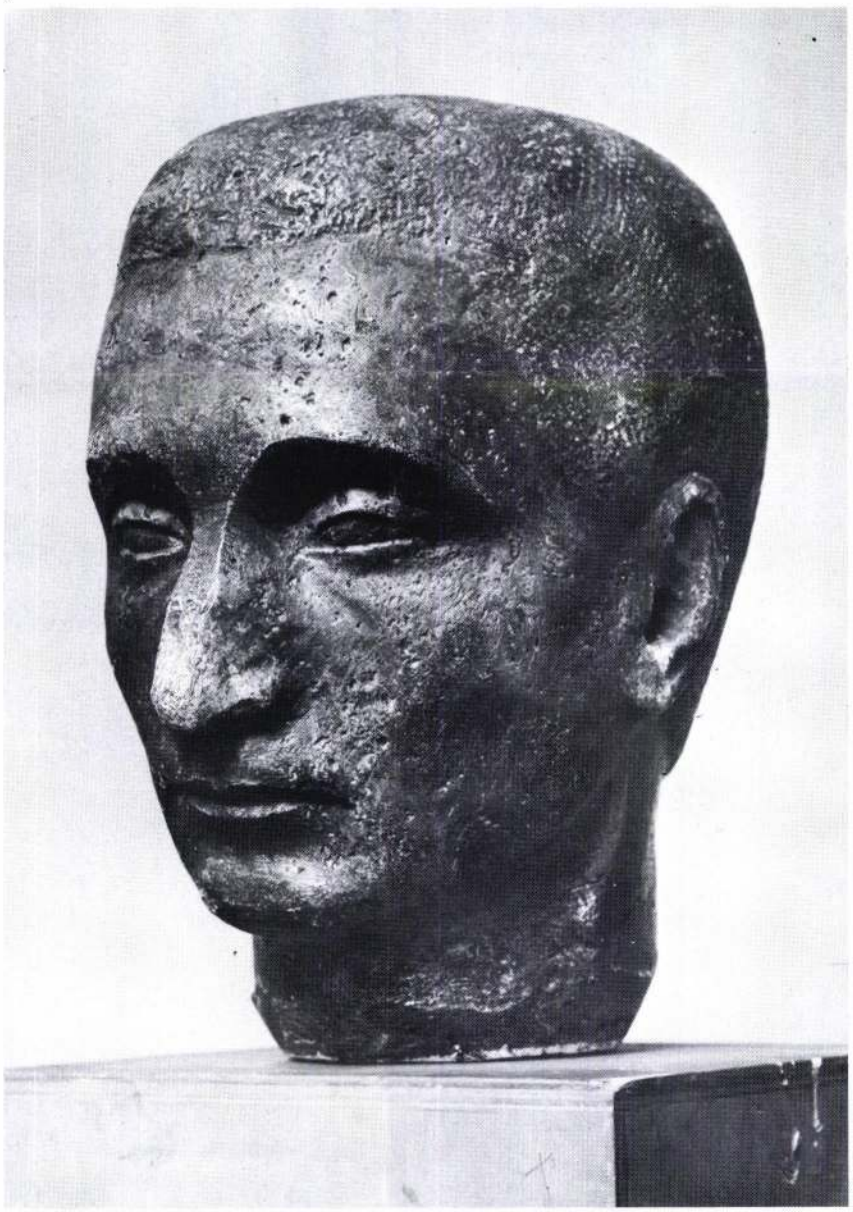

3

láspontját, akik az alkotói munka érlelő és kifejlő-kifejező-kifejtő időszakaszainak váltakozását a válság és a siker kategóriáiba igyekeznek beigazítani.

Egyetértéssel olvastam a főműként, mértékadóként jelzett *Ülő munkás,* a *Munkáslány síremléke* és a *Munkásfiú portréja* című szobrokról írottakat. Ezekből a részekből a tárgyalt művek szellemi és formai sugárzása érződik, ami elemző írást illetően nagy szó. Különösen szemléletes a gondolkodó ember ülő, fejét támasztó figurájának gyakori megjelenéséről írt szakasz.

Említi a könyv az „új realizmus", az „újrealizmus", a „szociális" és a „szocialista realizmus" kifejezéseket mint Goldman és a Szocialista Képzőművészek Csoportja életében szereplőket, de egyiket sem magyarázza meg. A csoportról sem szól kellően, belső vitáikról még kevésbé. Nem érinti *Derkovits* és *Dési Huber* viszonyát a csoporthoz és viszont. A Lukács György által megfogalmazott „Tendencia vagy pártosság?" kérdésű, szellemi irányvonalról sincs szava, holott nagy konfliktus okozója volt. Előhozza a Neue Sachlichkeit fogalmát, de magyarázata homályos.

Elgondolkoztatott, hogy az írás lassan csordogáltatja az eseményeket, noha Goldman a harmincas években lázas tevékenységben volt. Theisler újabb válságot állapít meg, de az okok, magyarázatok ismét nem nagyon kerülnek az olvasó elé. Majd a végső események fölsorolása következik, és egy újabb lapozásnál kiderül: nincs tovább. A lebukott kommunista művész Dachauban meghalt. Honnét tudja a szerző, hogy február 10-én? E sorok írója csak annyit tudott kideríteni, hogy ennek a napnak a táján valaki még látta a nagybeteg művészt. Újabb tanú, adat került felszínre? Ha igen, miért titok?

Hiányzik a kor alapos és érzékletes jellemzése, a politikai és gazdasági körülményeké és a művészeti tendenciáké. És hiányzik a hasonló törekvésű művészekkel és művekkel való összevetés. Megítélésem szerint ebben a kötetben lett volna alkalom Goldman sok gonddalbajjal, rengeteg közösségi vállalással és megbízással tarkított életének és a két világháború közötti progresszív művészetben betöltött helyének sokrétű bemutatására és értékelésére.

Ez a tennivaló egyáltalán nemcsak Goldman, még csak nem is a művészettörténet ügye. A világ változott 1975 óta is, és Goldman emberi és művészi magatartása egyre kevésbé válik vonzó példává. Mit mond nekünk mindaz az érték, amit a szocialista művészek létrehoztak? – kérdeztem a Művészet 1980/3. számában közölt tanulmányomban, mely éppen Goldman és szobrász társai *(Mészáros,*

3 Goldman György: Horthy-rendőr, terrakotta, 24,5 cm, 1936
4 Goldman György: Ülő munkás, bronz, 25,2 cm, 1934
(fotók Petrás I.)

Bokros Birman, *Szőllősi, Vilt)* művészetének nagy munkáját kísérelte meg összevetni és értékelni. Mit mond a jövőnek? Az elődök fáradozása, a mártírok áldozata az utódok cselekedeteiben nyeri el értelmét. Az utódok mi vagyunk...

Megkerülte Theisler témája legkényesebb pontját is, hogy milyen volt a viszony a politikai és művészeti munkásság között Goldman életében, holott ezt ígéri elöljáróban. Érdemes lett volna bemutatni azokat az állapotokat, melyekről a szemtanú, a részt vevő *Major Máté* ilyeneket ír: „A mozgalom izgalmas romantikája úgy vonzott bennünket, mint valami szerelem..." A csoport „létezéséről a pártvezetőség és a munkásság 90 százaléka semmit sem tudott". És arról a hitről, mely mindezek ismeretében mégis munkára késztette Goldmant és társait.

Hiába keresem a könyvben a mai kutató részleteken felülemelkedő, az egészet látó megállapításait. Azt például, hogy Goldman művészetének értéke kora feszültségeinek megérzése és kifejezése. Hogy feladatának tekintette a kora által fölvetett égető emberi és társadalmi kérdések megfogalmazását és a maga személyes hitelű válaszának szoborba fogalmazását. Hogy a társadalmi haladást és a szobrászi formaalkotás következő lépéseit igyekezett egységben látni, és együtt is művelte. Hogy nem a forma forradalmára volt, hanem az eszméké: a formát az új közlendőhöz igazítva újította, tette egyéniné. Mindezek fölismerése viták tüzében alakult ki, melynek pezsdítői sokan voltak – Lukács Györgytől *Kállai Ernő*ig.

Nem világlik ki Theisler írásából a legfontosabb, amit *Kassák Lajos*nak Derkovitsról 1934-ben leírt szavaival tudok legvilágosabban kifejezni: Goldman „azok közül a művészek közül való, akik nemcsak esztétikai, hanem morális felelősséget is vállalnak műveikben".

Mi az érdeme a könyvnek? Az, hogy létezik. Kár, hogy sem igazán népszerűsítő, sem igazán tudományos érdemei nincsenek. A művész születésének 80. évfordulójára jelent meg. Harmadik könyvre, valóban alapos monográfiára, mely a mostani, elszalasztott lehetőséget pótolná, belátható időn belül aligha kerül sor...

A könyv előállítása a Révai Nyomda munkája, technikailag elismerést érdemel.

Heitler László

4

Emberarcú állatok, virágok

Szántó Piroska: Bálám szamara, Szépirodalmi Kiadó, Budapest, 1982

A művészetben – az igazi művészetben – minden emberarcú. A hegyek, a rétek, a városképek, semmi csodálatos nincs abban, hogy *Szántó Piroska* lovainak, szamarainak, virágainak is emberarca van. Magához az emberábrázoláshoz azonban bizonyos távlat kell. Egy parasztasszony, akinél Szántó Piroska menedéket talált az életveszély, a háború ellen, több mint egy parasztasszony, több mint Boriska néni. Ő a nyugalom, az erő, a biztonság, a szeretet. *Krisztus*-sorozatának modelljei a Balaton-felvidéki pléh-Krisztusok és pruszlikos Máriák, pusztuló, törött kőfeszületek. De kik voltak a modelljei e népi vallási szimbólumoknak? Nyilván az egykori mester ismerősei. Arcuk, testük az ottani emberek tipikus vonásait őrzi. A róluk készült sorozat pedig oly sok mindent, hogy felsorolni is nehéz: naiv hit és földközeli látásmód, pusztuló múlt és értékmentő jelen. Sok félreértésre adott módot Szántó Piroska *Szerelmesek*-sorozata, amely csontvázak ölelkezését ábrázolja. Morbid ötlet? Pesszimista? Tragikus? Ha magunktól nem vettük volna észre, Szántó Piroska úgy fogalmazza: a szerelem, amely legyőzi a halált. Csontvázunk, mint legmaradandóbb részünk, amely évszázadok múlva is őrizni fogja, hogy egykor éltünk és szerettünk. Mert ha a lónak emberarca van, az embernek éppúgy szerkezete, kompozíciója van, mint bárki másnak. Egy fának, egy hegynek, egy városrésznek.

Az ember látta világ egységes és rendezett. Szántó Piroska leginkább a kompozícióira büszke. Egyetlen képen sincs semmi véletlenszerű. A kép érlelődik a képzeletben, a látvány ötvöződik az emlékekkel, érzésekkel és gondolatokkal, a vázlatokból így lesz kép és a képekből sorozat. Ami a képeket és sorozatokat egységessé rendezi, összetéveszthetetlenné teszi, az nem holmi technikai találmány, modor vagy modorosság, hanem az ember, egyetlen ember, aki mindezt látja és megéli – Szántó Piroska.

Az író számára a világ eseményei azért történnek, hogy elmondja, megírja, történetté szerkessze őket. Szántó Piroska több helyütt írja, hogy számára a látvány, minden látvány arra való volt kisgyermekkora óta, hogy lefesse.

A *Bálám szamara* nem memoár. Laza gyűjteménye életrajznak, élménybeszámolónak, egy-egy kép történetének, egy-egy festői korszaknak, annak, ami a képek mögött van.

1

A képek mögött természetesen elsősorban mindig egy élet van. Egy gyerekkor, amelyben a megnevezett emberek, házak, tárgyak színei és formái különösen megragadják a friss szemet, papír, ceruza, egy meglepett rajztanár, aki segítségét felajánlja, küzdelem a szakma – mert igenis, szakma *is* a művészet – megtanulásáért, aztán küzdelem a saját formakincsért, amellyel már oda lehet állni a világ elé, kiküzdeni a nyilvánosságot, a közönség és a szakma megértését.

Mindenkinek nehéz, de mindenkinek máshogyan nehéz. Akit gyermekkorától egy művészértelmiségi környezet buzdított, arra rásúlyosulnak tapasztalataikkal az elődök, akinek el kellett fogadtatnia otthon, hogy a festés is munka, hogy megtanulása nem is kerül kevésbe, meg kell tanulni azt is, akitől majd tanulni lehet, sok kerülőúton tud csak a szakmába beérkezni. De van-e nehezebb gyerekkor az árváénál?

„Első határozott emlékem egy revolverdörrenés" – kezdi pályája emlékezetét Szántó Piroska. Apja elhagyta édesanyját és három gyermekét, az asszony önkezével vetett véget életének.

„Ez a revolverlövés jelenti nekem a gyerekkor végét, utána már az élet kezdődött." Ötéves volt.

Kiskunfélegyházi nagymama, szegénység. A fiútestvér asztalosinas lesz Budapesten, a nagyobbik lány gimnáziumba jár. És mert „mindegy, hol éhezik", Párizsban végzi el az egyetemet. Nagymama, nagynéni már a gimnáziumot is fölösleges fényűzésnek tartja, az egyetem egyszerűen erkölcstelenség. Minek az egy lánynak? Panni, a lázadó nővér, később *Korniss* felesége, mindvégig fontos és egyik legrokonszenvesebb szereplője Szántó Piroska életrajzának. Anyát, barátnőt, tanárt pótol, segít és bátorít, közben játszópajtás is marad. A kiskunfélegyházi évekből pedig megmarad az állatok szeretete, az emberléptékű kisváros, a vidék. Szántó Piroska igen sokfele járt, utazási élményeiről is beszámol a könyv, de mindvégig enyhe öniróniával beszél arról – ő mindvégig vidéki maradt. Pesten *Szőnyi István,* majd *Vaszary* növendéke, részt vesz az illegális kommunista mozgalomban, de mindezek az adatok megtalálhatók a lexikonokban is. Nehezednek az idők, a gyerek- és ifjúkori éhezések után a háborús éhínség és életveszély következik, pezsgő szellemi élet a felszabadulás után, majd bezáruló kapuk, a könyvillusztrálás korszaka. Az 1957-es kiállítástól kezdve azonban viszonylag egyenes életút, sikerek, új és új korszakok, témák, formák, technikák felé.

De közben! Nincs izgalmasabb, mint amikor egy művész rátalál a saját látásmódjára. Szántó Piroska élménybeszámolójában ez a valami, ami majd egész életében végigkíséri: a szerzet és a mozgás, a nyugalom és a dinamika. A szék alá bebújó macska szelíden hajló vonalai és a szék láb egyenese. A hegy szelíd görbé-

1–4 Illusztrációk a kötetből

Goldman György
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
NÉPSZAVA
1981 NOV 27

6 1021

„Szabadság és a Nép"

Forráskiadvány a Szocialista Képzőművészek Csoportjáról

Régi adósság törlesztésére vállalkozott az *MTA Művészettörténeti Kutatócsoportja*, amikor másfél évtizedes szorgos gyűjtőmunka eredményeként közreadta a két háború közötti magyar művészet legjelentékenyebb baloldali szervezetének, a Szocialista Képzőművészek Csoportjának dokumentumait.

Az *Aradi Nóra* szerkesztésében és előszavával megjelent vaskos kötet, amely címét a Csoport által 1942-ben rendezett nagyszabású antifasiszta kiállítástól kölcsönözte, hozzáférhetővé teszi mindazt a közvetlen és közvetett forrásanyagot, amely alapján mód nyílhat végre a kisebb megszakítással csaknem egy évtizedig működő alkotóközösség szervezeti életének és tevékenységének *tudományos rekonstruálására*.

A korabéli folyóiratokból és újságcikkekből, naplókból, feljegyzésekből és fotódokumentumokból összeálló gyűjtemény, amit a tagok visszaemlékezései tesznek teljessé, egyértelműen bizonyítja annak a régi sejtésnek a helyességét, miszerint a Csoport történetét nem lehet csak szűk szakmai kérdésként kezelni, mert a keretein belül kifejtett sokrétű munka kezdettől fogva összefonódott a munkásmozgalom célkitűzéseivel és általános problémáival, a dolgozó osztályok politikai, művelődéspolitikai és ideológiai érdekeivel. Természetesen mindez vonatkozik a Csoport tevékenységével kapcsolatos különböző vizsgálódásokra is.

A Csoport történetének legfontosabb adatai, illetve tevékenységének főbb mozzanatai ma már közismertek. Hivatalosan 1934-ben, a *Szociáldemokrata Párt* szerveként alakult meg, de voltaképpeni magva — így a keretében működő illegális kommunista pártsejt több tagja — már 1932-től együtt dolgozott Madzsar József szemináriumában. Első nyilvános kiállításukat 1935-ben, a Magánalkalmazottak Országos Szövetségének Székházában rendezték meg, majd 1936-ban a Tamás Galériában léptek fel „Újrealisták" névvel. Ez a tárlat, melyen a szorosabb értelemben vett csoporttagokon kívül — a szervezkedés nyitott struktúrájának megfelelően — egész sor szimpatizáns alkotó is részt vett, komoly feltűnést keltett, s mind a polgári, mind a szocialista sajtó hasábjain éles vitákat kavart. Mindez azonban alig enyhített valamit a tagságot sújtó elszigeteltségen, amely végül is 1938 végén a Csoport feloszlásához vezetett.

Az újraalakulásra a háború küszöbén, 1940-ben került sor, főként a munkás származású fiatal művészek, *Nolipa István, Pál, Kondor György* és *Farkas Aladár* kezdeményezésére. A fő cél innentől a tevékenység népfrontos szellemű kiszélesítése, a különböző akciók tudatosabbá és szervezettebbé tétele lett; ennek jegyében jött létre a Magdolna utcai Vasas-otthonban a már emlegetett „Szabadság és a Nép" című demonstráció, melyen egy freskópályázat ürügyén közösen emeltek szót a béke és a nemzeti függetlenség mellett a szocialista eszmék elkötelezettjei és a polgári progresszió legjobbjai. A tárlat betiltásával a Csoport munkája gyakorlatilag lehetetlenné vált, s jóllehet, még 1944-ből is van adatunk összejövetelükre, nyilvános közszereplésre már nem került sor.

A történeti tényeknek megfelelően a kötet három fő egységre tagolódik: az első az 1934-től 1939-ig tartó szakasz dokumentumait, a második az 1940—42 közé eső periódus forrásait, míg a harmadik a csoportosulás életben maradt tagjainak és más kortársi visszaemlékezőknek a tanúvallomásait tárja fel. Az első két egység kronologikus sorrendben közölt, részben publikált, részben kéziratban maradt anyagaiból számos eddig ismeretlen vagy csak hézagosan ismert adatra, eseményre, mozgalom- és eszmetörténeti mozzanatra derül fény: képet kapunk többek között a csoportban folyó viták természetéről, az ezekkel kapcsolatos állásfoglalásoknak a művészi alkotómunkában is lecsapódó eredményeiről; fontos részleteket tudunk meg a kiállítások szervezéséről, a csoportnak a munkásság megnyerése és nevelése érdekében tett erőfeszítéseiről; a tagok és a szociáldemokrata párt vezetőinek viszonyáról, a Népszavának a mozgalom népszerűsítésében játszott kiemelkedő szerepéről.

A tanulmányokból, cikkekből, elméleti fejtegetésekből kiderült, hogy a Csoport tudatosan törekedett a hasonszellemű külföldi kezdeményezések megismerésére, illetve eredményeik hasznosítására; tudtak például a mexikói monumentalistákról, a német proletárművészetről, rokonszenveztek a Bauhaus elveivel, s néhány reprodukción keresztül megismerték a fiatal szovjet művészet realizmuskoncepcióját is. A közös tanulás, a beszélgetések és véleménycserék nyomán — amelyek legtöbbje a művészet és a politika viszonya körül összpontosult — több olyan ponton tisztázták a realista módszer, a művészi örökség, a művészet és a világnézet viszonyának problémáját, ami mindmáig érvényes és lényeges eredménye a marxista—leninista esztétikai gondolkodásnak. Tanúsítja ezt a művészi eredményeket rögzítő gazdag képanyag is, pontosabban azoknak a mára szimbólummá, vagy szimbólum értékű típussá érett képi alakzatoknak a sokasága, melyek először fogalmazták meg művészi szinten a munkás-paraszt szövetség eszményét, illetve az agrárproletár, vagy a gondolkodó, a jövőn töprengő, öntudatos munkásember alakját.

Goldman György: Munkás

A kötet értékeit jelentősen megnöveli az a tény, hogy részben az előszó tudománytörténeti kitételeiben, részben a visszaemlékezéseket felsorjáztató harmadik fejezetben a Csoport „utóéletét" is felvázolja, részletesen taglalva azokat a politikai és esztétikai okokat, amelyek oly sokáig útját állták szocialista művészeti örökségünk teljes birtokbavételének. Lényegében 1957 óta folyik — kiállításokkal is alátámasztott — szervezett kutatás a Csoport témakörében, amely 1964-től számos fontos részeredményt produkált. A legfontosabb állomás azonban kétségtelenül ez a mostani kötet: közleményei nyomán immár nincs akadálya többé, hogy *elméleti szinten is értékelődjék* — s legjobb művészeti hagyományaink közé soroltassék — az a munka, amit a Szocialista Képzőművészek Csoportja a magyar népért és a magyar művészetért kifejtett. *(Corvina)*

Tasnádi Attila

Fogadás Jugoszlávia nemzeti ünnepe alkalmából

Milan Veres, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság budapesti nagykövete hazájának nemzeti ünnepe, a köztársaság kikiáltásának évfordulója alkalmából csütörtökön fogadást adott a nagykövetségen.

Az eseményen részt vett *Óvári Miklós*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára; *Trautmann Rezső*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke; *Marjai József*, a Minisztertanács elnökhelyettese; *Cservenka Ferencné*, az országgyűlés alelnöke; *Berecz János*, az MSZMP KB külügyi osztályvezetője, *Hetényi István* pénzügyminiszter, *Pullai Árpád* közlekedés- és postaügyi; *Sághy Vilmos* belkereskedelmi miniszter és *Roska István* külügyminiszter-helyettes. A fogadáson megjelent politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi életünk sok más neves személyisége, valamint a budapesti diplomáciai képviseletek számos vezetője és tagja. *(MTI)*

Hazaérkezett a szolidaritási bizottság küldöttsége

Hazaérkezett csütörtökön Afganisztánból a Magyar Szolidaritási Bizottság küldöttsége, amely *Sütő Gyula* titkár vezetésével az elmúlt napokban részt vett az Afroázsiai Szolidaritási Szervezet (AAPSO) X. elnökségi ülésén Kabulban. A tanácskozáson 47 ország szolidaritási szervezete, számos nemzeti felszabadítási mozgalom és 12 nem kormányközi nemzetközi szervezet képviselői foglaltak állást a béke megszilárdítása, a leszerelés, a társadalmi haladás érdekében. A tanácskozáson felszólalt s fogadta a küldöttségek vezetőit *Babrak Karmal*, az Afganisztáni Népi Demokratikus Párt (ANDP) főtitkára, a Forra-

Mohács

Város – vészek után

Mohács legújabb lakónegyedében

MTI Fotó

II. Szulejmán szultán 1526. augusztus 29-én királyától és egységétől tosztotta meg Magyarországot a *mohácsi* csatatéren. Hogy katonailag, valamint politikailag mennyire volt döntő ez a ránk mért csapás, még ma is vita tárgyát képezi. Mindezek ellenére ettől a dátumtól *Mohács és a vész fogalma úgyszólván összeforrott*, annak ellenére, hogy a város életében nem ez volt az egyedüli, s nem is a legnagyobb veszedelem. Miután a Duna vonalát az északról délre és a délről északra vonuló hadak egyaránt kihasználták, s miután itt volt a legjobb átkelőhely, a kelet—nyugat irányú csapatmozgások sem kerülték el.

Viták a múltból

A *Historia Domus* szerint a várost hatszor tizedelte meg a *pestis* vagy a *kolera*, a hajósok által behurcolt két félelmes ragály. Kilenc *árvíz* és tizenegy *tűzvész* tört rá. Az utolsó járvány 1910-ben, az utolsó tűzvész 1944-ben lobbant fel. Német gyújtóbomba okozta. A Wehrmacht érthetetlen makacssággal vé-

II. Lajos király és az érdeklődők

got már semmi nem tartotta össze, a közelgő veszély első hírei pedig csak fokozták az esztelen széthúzást. *Antonio*

ez meghozta a város szellemének, életvitelének változását is. 1960-ig nem volt tömeges lakásépítkezés, öt évvel későbbtől nőttek ki a földből a több emeletes lakóházak. Nem rossz érzés érzékelni a kulturális rendezvények iránti érdeklődést, a kifejezetten élénk pezsgést, ami Mohácson megindult.

Amikor a pécsi színház bemutatta Nemeskürthy István Mohács-drámáját, a *Hollószárnyú enyészetet, a két első telt ház közönsége innen zarándokolt oda.*

Az élet finom szerkezetének ez a markáns változása, a jobb és teljesebb felé törekvés hozza felszínre a gondokat is. Legnagyobb közöttük *az idősebb emberek sorsának alakulása.* Szeretnének számukra vonzó klubokat szervezni, ahol megtalálják a helyüket, feloldódnak.

A nemzetiségek közéleti tevékenysége élénk. A tanács tagjainak 20 százaléka nemzetiségi származású. Mohácson a közművelődés nem a busójárással „tetőzik", sokkal inkább *a délszláv és német klubok tevékenységében, a báziskönyvtár magas látoga-*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1966 DEC 4.

NAPLÓ

Goldman György, a mártírhalált halt kitűnő szobrászművész alkotásaiból rendez emlékkiállítást szülőfalujában, Vecsésen, a József Attila Művelődési Otthonban, a Magyar Nemzeti Galéria és a Vecsési Tanács. A kiállítás megnyitásán, december 7-én, a vecsési községi tanács nevében Szentpéteri László tanácselnök Goldman Alapítványt hirdet meg. A jövő évtől kezdve évente pályázatot rendeznek, ezen a Pest megyében élő szobrászművészek vehetnek majd részt szocialista tartalmú, realista alkotásokkal. A pályázat díja 10 000 forint. A községi tanács Goldman György egyetlen fennmaradt monumentális alkotását, a Munkást, amelynek gipszmásolatát a Magyar Nemzeti Galéria őrzi, márciusban bronzba öntve felállíttatja a községben, Goldman szülőházát pedig emléktáblával jelölik meg.

*

Senio, majd
Dunája, a *Pó*, mindmegannyi
folyam e sík vidéken (mert
folyammá változtak néhány
óra alatt), s nagyobb terüle-
tet öntöttek el, mint a mai
Magyarország. Az özönvíz Ve-
lencét sem kímélte, e habok-
ból született csodálatos vá-
rost, amely valaha a tenge-
rekkel jegyezte el magát (ala-
pításának évfordulóján, min-
den év március 25-én drága-
kövekkel ékes jegygyűrűt ál-
dozott a tengernek a dózse),
s a tengerek királynőjeként
tisztelték. Majdnem két mé-
ter magasan állt a víz a la-
gúnákban, mosván a cölöpök-
re épült paloták falait, s kö-
vetkezményeit, az anyagi és
művészeti kárt ma még fel
sem lehet becsülni.

A természeti csapások

Goldmann György

szobrászművész.

Szobrát 1980 márciusában állították fel

Rudnyai

1980.11.

Goldmann György: Munkás. Az MSZMP XIII. kerületi bizottságának székháza. Felállították: 1980 márciusában

Hanem amiről szólni akartam, az volt a legnagyszerűbb népi mulatság — legalábbis nekünk, gyerekeknek —, a Péter-Pál-napi búcsú.

A Korona Vigadótól a Flórián térig két oldalon sorakoztak az árusok bódéi, a mézeskalácsosok tükörlapos mézeskalács szíveikkel, csákós cukorhuszáraikkal, csókolózó gerléikkel. Odább a szivárvány színei-

Polgár tér, a Tavasz

Az öreg furcsán n

— A búcsút? De

minc éve nem volt

Lehorgasztott fő

egykori Zichy utca

között. Azután elk

dultam, s már

GOLDMAN GYÖRGY

39. Zalai parasztlány, terrakotta

Nemzeti Szalon

Magyar ecset

1940 febr – márc.

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR:

LEHEL BÉLA

Goldmann György

Hobrait

Koll. Eiáll. a Kovács-
szalonban

Nyugat 1930. dec. 16.

kulturális és a magyar névnek
ó ezen lépésünket egy mappa meg-
óztassék annál is inkább, mivel
galmi értéke többszörösen túl-
kért árat.

gyrabecsült párfogását előre is
gköszönve, a résztvevő művészek
vében vagyok kiváló tisztelettel

festőművész.

Goldmann György

1924/25 - 1925/26, 1928/29

Ferkópzomfoiskóvk

86.l.

Goldmann György

szobrász

szód

Ybl Ervin: Uj progresszív művészek kiállítása.

Budapesti Hirlap

1930. ápr. 1.

A Tanás-galériaban Meghapó igazsággal, mégis stílusos szükszavusággal ábrázolt munkásalakja érdemel dicséretet.

Képmásai is a művész plasztikai érzékéről és összefoglaló erejéről tanuskodnak

...ételeb

...zóval: Ötszáz koronáról,
...get, posta utján, Hermes
...mai napon bevételeztem.

...6 augusztus 19-én

Nagrandlilnák

GOLDMANN GYÖRGY

95 Fiatal munkás műkő 150.—

Nemzeti Szalon 1934
Kat ápr

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN HORVAY JÁNOS

Goldmann György

Hobrász

Kiállítása

Kovács Szalon

1930. nov.

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: I. 7. *Fr. Hals:* Bildniss einer Frau. — 1844: I. 5. *Fr. Hals:* Weibliches Bildniss. — 1865, 1866, 1867, 1869: IX. 29. *Fr. Hals:* Női arczkép.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: IX. 29. *Fr. Hals:* Női arczkép. — 1873: IX. 29. *Schule des Fr. Hals:* Weibliches Bildniss. — 1876, 1878, 1879: XV. 627. *Fr. Hals iskolája:* Női arczkép. — 1881: 204. *Holland,* 1627: Nő-arczkép. — 1888: XXI. 730. *Flamand festő* 1627-ből: Egy 22 éves nő képe. — 1896, 1897: XXI. 730. *Flamand festő* a XVII. századból: Fiatal nő képe. — 1897: XXI. 730. *Vlämischer Maler* aus dem XVII. Jahrh.: Portrait einer jungen Frau. — 1898: XXI. 730. *École de flandre* XVII. siècle: Portrait de jeune femme. — 1901, 1904: XXI. 730. *Flamand festő* a XVII. századból: Fiatal nő képe.

Goldmann György

nobrász, Berzenczey ut 13.
Műcsarnok

1930. tav. Eiill 27 Kut Tapa

Hellemont

holländischer F

Vászon, méretei 116 : 154 cm. — Mündler: VII. 3.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: X. 2. *M. van Helmont:* Ein ~~flandrischer~~ Markt mit vielen Figuren. — 1815: VIII. 5. *M. van Helmont:* Ein flandrischer Markt mit vielen Figuren. — 1835: I. 10. *M. van Helmont:* Ein holländischer Markt mit vielen Figuren. — 1844: I. 8. *M. van Helmont:* Ein holländischer Markt mit vielen Figuren. — 1865, 1866, 1867, 1869: VII. 3. *M. van Helmont:* Hollandi vásár sok alakkal.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VII. 3. *M. van Helmont:* Hollandi vásár sok alakkal. — 1873: VII. 3. *M. van Hellemont:* Ein holländischer Markt mit vielen Figuren. — 1876, 1878, 1879: XV. 593. *M. van Hellemont:* Hollandi vásár sok alakkal. — 1881: 489. *M. van Hellemont:* Vásár. — 1888: XVII. 564. *M. van Hellemont:* A piacz. — 1896, 1897: XVII. 564. *M. van Hellemont:* A piacz. — 1897: XVII. 564. *M. van Hellemont:* Der Markt. — 1898: XVII. 564. *M. van Hellemont:* La marché. — 1901, 1904: XVII. 564. *M. van Hellemont:* A piacz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Goldman Gy. 77
NÉPSZAVA
1966 DEC. 11

Goldman György emléke 1021 Vecsésen

Hogy egy jeles ember hol született, véletlen dolga. De az már távolról sem a véletlenen múlik, hogy egy kisebb vagy nagyobb közösség kívánja-e, tudja-e vállalni és gyümölcsöztetni »nagy szülötte« örökségét.

Vecsés, ez a főváros árnyékában élő kisközség vállalkozott rá, hogy ébren tartja emlékét Goldman Györgynek, a több mint 20 éve mártírhalált halt szobrásznak, aki mint ember és mint művész egyaránt kiváló volt. Az első cselekedet a művész emlékkiállításának megrendezése volt a művelődési otthon nagytermében, amely, sajnos, bőségesen elegendőnek bizonyult az életmű befogadására. Mert, bár vitathatatlan, hogy a két világháború közötti magyar művészet legnagyobbra hivatott művészeinek egyike volt, a munkásmozgalomban végzett áldozatos tevékenysége ereje javát lekötötte, és csak kevés maradt egyéni hivatásának betöltésére. Ilyen körülmények között fokozottan érdeme, hogy művészetét nem a pillanatnyi szükségletek szintjén állította a mozgalom szolgálatába, hanem a nagy eszmékhez egyedül méltó legmagasabb művészi igénnyel. Ezért lett kevés műve közül több is időtálló, vagyis klasszikus értékünkké, így mindenekelőtt a tömör »Könyöklő munkás«, több portré-szobor és egy tragikusan elhunyt munkáslány szenvedéllyel megalkotott síremléke, amely, sajnos, a fasiszta pusztítás áldozata lett.

Kiváló alkotás az álló munkás szobra is, amelynek bronzba öntött mását a közeljövőben a vecsési állomás előtt helyezik el. Hogy azonban a hagyomány ápolása ne csak visszapillantás legyen, hanem a jövő felé is irányítsa a tekintetet, érdemes kezdeményezése a községnek a Goldman-alapítvány. Évente tízezer forinttal kívánják jutalmazni a legkiválóbb munkásmozgalmi tárgyú szobrászművészeti alkotásokat, és összegyűjtésükkel egy helyi művészeti gyűjtemény alapjait lerakni, amely nemcsak a nagy művész nevét viselné, hanem szellemében is méltó éltetője lenne Goldman György hagyatékának. *(havas)*

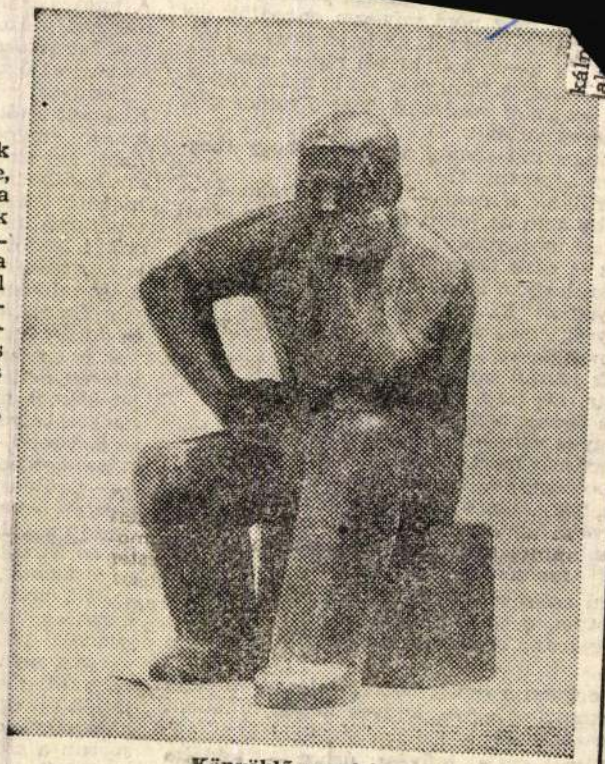

Könyöklő munkás

...pecázni a Du-
...még nem szívesen engedjük el-
...a környékről. Az is jó, hogy itt tet-
...ni a téren, már hírből régen ismerjük
...vész urat. A fiam még azt is tudja, mikor
...ett az autót vásárolni. Tud ő mindenről,
...téren történik.

Akkor hát semmi akadálya, hogy meg-
...em a portréját?

Örülünk is neki — mondta Szabóné. —
...lább arra az időre, amíg a művész úrnál
...kissé megnyugszik, nem rúgja szét a cipő-
Az is csak használ egy ilyen gyereknek,
...tja, hogyan élnek mások: tanulhat, meg-
...olyodhat. Ez az, ami hiányzik belőle: a
...olyság meg az ambíció. A fejébe vette,
mozigépész lesz.

Ez igazán nem baj, ha később is kitart
...ette. De még olyan gyerek, éppen az a
...és benne, hogy még olyan gyerek...

Így is van — mondta Szabóné eltűnődve.
...zért már most gondolnunk kell a jövőjére,
boldoguljon, vigye valamire. Az apja azt
...a, hogy állatorvos legyen belőle. Egy uno-
...tvére állatorvos, jól keres, szép lakása
...autója. Az igaz, hogy vidéken él. Karcsi,
...si! Gyere csak ide fiacskám!

A fiú szélsebesen ott termett, kimelegedve,
...ottan, a piros trikójában, a bő, lompos
...ágjában; ormótlan cipője szürke volt a
...L.

Megvan a szülői hozzájárulás — mondta
...oknak. — Ugye, kedves mama, mindent
...eszéltünk?

Elmehetsz a művész úrhoz — toldotta
Szabóné.

Várhatlak holnap ilyen idő tájt, vagy
...icsit korábban, mondjuk, négy órára?

Rendben — jelentette ki Szurok, és már
...e a lábát.

Tetszik látni, hogy milyen?... — mondta
...óné rosszallóan. — Egy percig sincs nyug-

Másnap felkészült S...
A hűtőszekrényben gy...
mények. Először megu...
nek, barátoknak, aztá...
munka, az ő kedvétől,

Pontosan négy órak...
Kisietett ajtót nyitni. ...
te: egy vadidegen. De ...
Azaz, egy simára fésült, vasárnapiasan kiöltözött fiatalember; szövetgombos, sötétszürke ruhájához fehér inget viselt, kész nyakkendő csokrának szabályos háromszöge alatt ezüstös csík húzódott. S táskarádiót szorított magához. Arcán pedig riadt kamaszmosoly. Valahogy minden hamis volt rajta. Ez már nem volt Szurok, ez már Szabó Károly volt, tisztes és dolgos szülők gyermeke, egyike a sok ezernek és ezernek, aki ma még önfeledten játszik a téren, de lassanként kinő az ártatlan gyerekjátékokból, hogy a felnőttek kevésbé ártatlan játékszabályai szerint folytassa. Hát igen: ez az élet rendje, ez vár Szurokra is. Mégis, kissé elszomorodott, csalódott volt.

— Örülök, hogy eljöttél — mondta Szuroknak, és bevezette a műterembe. — Ülj le és érezd magad otthon — biztatta a fiút. — Ezek itt az asztalon művészeti folyóiratok. Lapozgass bennük, sok szép képet láthatsz.

Nem volt olyan sürgős, hogy mindjárt behozza az uzsonnát. De szüksége volt egy kis gondolkodási időre: hogyan mondja meg Szuroknak, nem így várta, ezekkel a külsőségekkel, láthatólag őt is feszélyezik; legközelebb jöjjön fel egyenesen a térről, azonmód, ahogy abbahagyta a játékot. Persze, tudta, nem elsősorban a szövetgombos ruháról, a kész nyakkendőről és a táskarádióról van szó, hanem sokkal többről: egy varázslatról, ezt kell visszahódítania.

Amikor benyitott a műterembe, a finomságokkal megrakott tálcával, a fiút úgy találta, mint mielőtt magára hagyta. Az asztalnál ült, táskarádiója a kezében, látszott, nem nyúlt a folyóiratokhoz. Arcát kedvetlenség ...

...idod,
...y já...
...agy.
...is úg...
...rádió...
...r mag...
...ban vagyok, mind...
...karádiót...

Ezután szótlanul... Szurok egy-egy p... felhajtott, ilyenk... amilyennek a tér... ragadóan gyerekn... tett róla: Összegy... ebben visszakozo... dolt: nem akarta ...

— Mára végeztü...

— Hagyjunk ki eg... négy óra felé?

— Jó lesz — fe...

Így jöhetek, ebben...

— Nem baj, gye...

— A táskarádiót...

— Azt is hozhat...

Szurok esetről e... esetről esetre kon... csaknem ünnepélye... ismerte volna fel... portré elkészült. El... nek tetszett. Kész... büszkén az anya. A... ember, elismerő sza... jönne meg a kedve... reknek... Szurok ... penten állt a képm... nagyon örvendett a...

Ő pedig nap nap ... Ha nem is hamar, de... le. Aztán címet ado... Csakugyan, egy fiú, ... közül, akiből mozig...

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Pest m. Hírlap
19 JUN 11

Goldmann György
1021

1972 JÚNIUS 11., VASÁRNAP

PEST MEGYEI 10

PEST MEGYEI ALKOTÁSOK

Munkás a múltból

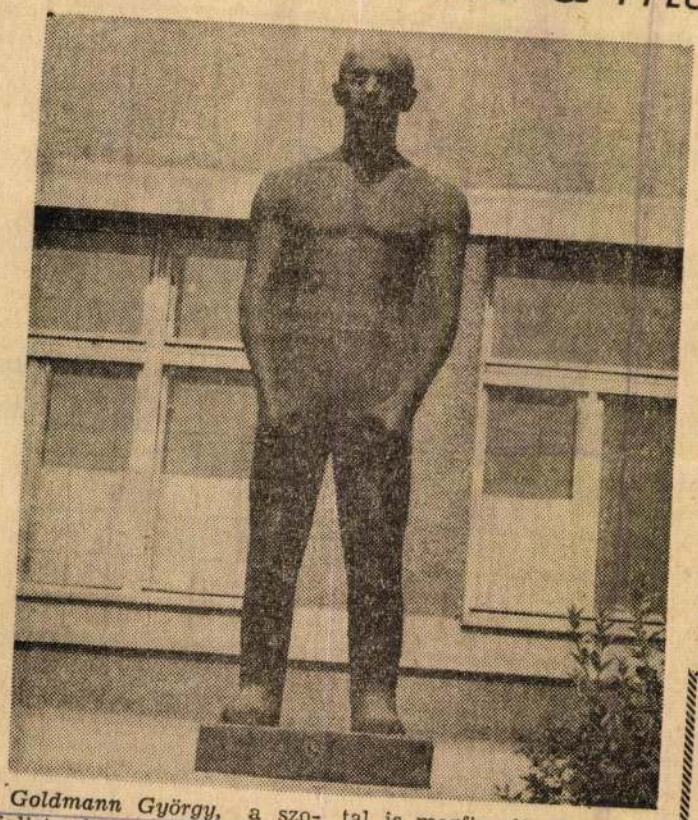

Goldmann György, a szocialista képzőművészek csoportjának tagja, *Vecsésen* született. Méltó figyelem, hogy fő műve, a *Munkás* 1968-tól szülőfalujában áll az iskola előkertjében. Bronzszobor, olyan hitvallásos ember alkotása, aki egyszerre volt művész és a munkásmozgalom harcosa, mártírja. Gyönyörködtet és helytállásra nevel e megtört Munkás, aki határozott csöndjével és ökleivel a legyőzött múlt szobrászi idézete. Izmait nem lélekemelő sport, hanem a robottá gyorsított munka edzette acélosra, enyhe roggyantságában a forradalmi menet hevülete érződik.

Sok rokona építi a szobrot időállóvá. *Pór Bertalan, Bíró Mihály* 1919-es plakátjainak tiszta harsogását folytatja a mű, *Jiri Wolker* fűtőjének versben följegyzett feszültségét hordozza a Munkás tekintete, ugyanazt igényli a szobortól Goldmann György, mint *József Attila* a költészettől, hogy legyen „osztályharcos". A szobrász kiemel egy különös mozdulatot a munkásságból, azt testesíti általános vonásokkal milliók típusává. E már *Kassák Lajos* által is megfigyelt „Tömpe ujjak" öklökké kovácsolódva „megforgatják az egész világot", ahogy a dal bejelenti a történelem nagy és visszavonhatatlan változását.

Goldmann György művének legnagyobb értéke, hogy e változás *folyamatáról* készít plasztikai tükörképet. Olyan embertípus magatartásáról vall ez a szobor, amelynek üldöztetést, halált is vállaló helytállásától függött, hogy milyen lesz a holnap, a mi életünk. *Szinyei Merse Pál* hirdette, hogy az igazi mű nemcsak gyönyörködtet, hanem *morális indítékot* is ad. Goldmann György élete és szobra e kettősség dialektikáját valósítja meg humanisztikus tartalmú szépségében, s alakítja ma is az ifjúság nyíló értelmének tiszta horizontját Vecsésen, ahol született, s mindenütt az országban, ahol ismerik munkásmozgalmi környezetben felépült szobrászi életművét.

Losonci Miklós

Mezei András:

Szülés

Most szűnik meg árvaságod.
Most szűnik meg árvaságom.
Mint madarak szállva ékben,
hárman leszünk a világon.

is lekéstük — mondja az egyik.

rvhorgászok ellen

nes horgászás és a varsázás megakadályozására, *megerősítették az őrszolgálatot.* Az őröket motorkerékpárral és a nádasok rejtett vízterületek megközelítésére, motorcsónakokkal is ellátták.

KERESZTREJTVÉNY

ÍRÓI VALLOMÁS

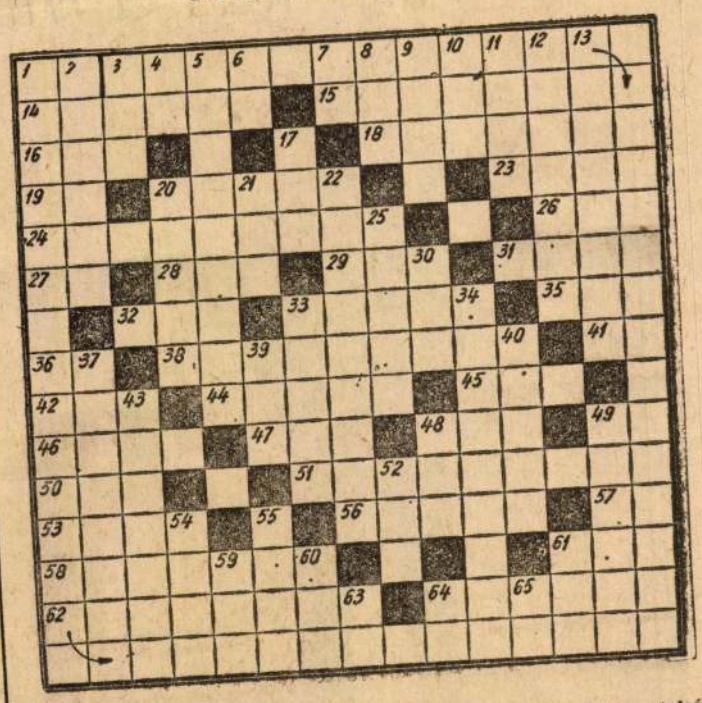

VÍZSZINTES: 1. Halparadicsom. 3. Mikszáth Kálmán írja önmagáról (folytatása a függőleges 1. szám alatt.) 14. Anglia ősi, kelta neve. 15. Tenor szerep „A szevillai borbély" című Rossini operában. 16. N. A. I. 18. Fiatal rágcsáló. 19. Hasztalan, viseletlen. 20. Helytelenül, hibásan ítél. 23. Bicskája. 24. Mozdony. 26. Izig-vérig, de csak részben! 27. A régi „cs" betű. 28. Szarvasfajta. 29. Egyik minisztériumunk rövidített neve. 31. Cipelé. 32. Mely helyen? 33. növény felső része (az utolsó négyzet „SZ"). 37. A finnek nagy nemzeti eposza. 39. Szörny. 40. Az emberi lábfej része. 43. Csavarog, kószál. 48. Fiatal szovjet sakkmester. 49. Ugrás teljes átfordulással. 52. Égitest. 54. Folyadéknak és szilárd anyagnak együtt áramló keveréke (bányászati kifejezés). 55. Híres gyomai nyomdászcsalád. 59. Félbevágott kártya! 60. I. Z. P. 61. „Szeretem megcsókolna ... aki elmegy (Ady). 63. Ő. A. 64. Protaktinium vegyjele. 65. S. T.

BEKÜLDENDŐ: a vízszintes 3. és a függőleges 1. számú sorok megfejtése.

A MÁJUS 28-I KERESZTREJTVÉNY MEGFEJTÉSE: — Délibábos puszta, kedves ideálom — Úgy mosolyogsz felém, mint egy édes álom.

KÖNYVJUTALMAT NYERTEK: Bárány Mihályné, Budapest XV., Kolozsvár u. 8/b. Szőke Sándor, Budapest XIV. Szobránc u. 10. Dr. Gyenis Dénes, Budapest XV., József Attila u. 2/b. Illy Ottóné, Maglód, Csengery u. 4. Bárdy Mihály, Tápióbicske, Nagykátai u. 20. Madár Pálné, Dabas II., Biksza Miklós u. 304. Veres Gyuláné, Cegléd, Hattyú u. 25. Perbíró László, Nagymaros, Váci út 45. Simoni Ferenc, Budapest XIX., Ady Endre u. 166. Szabó Károlyné, Monor. Luxemburg u. 19.

GYERMEKREJTVÉNY

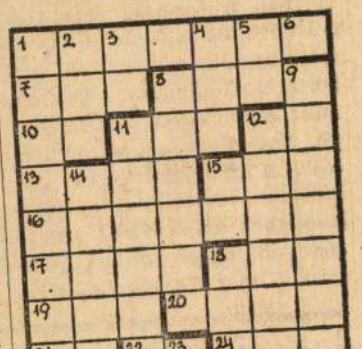

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Goldmann János építész

ÚJ ÉLET

Budapest

Goldmann János építész, egyetemi tanár Haifában elhunyt. Az elhunyt bátyja volt a fiatalon, mártírhalált halt *Goldmann György* szobrászművésznek. A harmincas években alapító tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának. Sajnos, ebben az időben a gyakorlattól teljesen el volt zárva. Származása és politikai állásfoglalása miatt meghurcolták, ezért emigrált. Egzisztenciája mellett — épületeket tervezett és épített — grafikusi munkával is foglalkozott. Családot alapított, három gyermeke közül a legidősebb tehetséges muzsikus, karmester. Súlyos betegség támadta meg, és ez akadályozta meg abban, hogy még egyszer hazalátogathasson Magyarországra.

Május 24-én temették el

golyno, aki éjjeliőri szolgálatot teljesített, lelkendezve újságolta: — Mily szép volt az ég, amikor a krema felrobbant! A napló írója felvilágosította, hogy a bosszúállás délutánját, a krema felrobbantását követő éjjelen retorzióképpen sok ezer elhurcolt társukat égették el, ettől vöröslött az égbolt...

A legmegrázóbb események

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1968 NOV 26

Goldman György

Kedd, 1968. november 26.

„Tiszteletadás a dolgozó ember előtt"

Felavatták Vecsésen Goldman György szobrát

„E szobor felállításával nemcsak a község tiszteli meg nagy fiát. A szobor maga is tiszteletadás a dolgozó ember előtt: a munkás előtt, aki dolgozott, szenvedett, de aki harcolni és győzni is tudott. Amikor Goldman György e szobrot megalkotta, a modell egy munkanélküli munkásfiatal volt. Ma az alkotó és műve arra emlékeztessen, amit Juhász Gyula, a költő így fejezett ki: Itt nem boldogulhat más, / csak aki alkot, aki munkás."

Bensőséges ünnepségen hangzottak el ezek a szavak: *Óvári* Miklós, az MSZMP Központi Bizottsága tudományos, közoktatási és kulturális osztálya vezetőjének ünnepi beszédét záró sorok. Az ünnepség legszebb pillanatát előzték meg; a nagy forradalmár szobrász, a Dachauban 41 évesen elhunyt *Goldman György egyetlen életnagyságú szobrának leleplezését.*

A művész szülőhelyén, Vecsésen, az új általános iskola udvarán áll a híres — 1929-ben készült — bronzszobor, a *Munkás.* Gyermekek és felnőttek, a község lakói napról napra emlékezhetnek nagy szülöttükre, naponta megállhatnak néhány pillanatra e tömbszerűen zárt szoborkompozíció, e talapzaton álló konok ifjúmunkás előtt. S az erőteljes alkat, a rendületlen tekintet, a csontos-inas arc, a keskeny száj, a két nagy ököl, az egész alak harcrakészsége valami legyőzhetetlen erőt és élniakarást jelképező állása a kort idézi. A harmincas évek keserűségtől, állandó, illegalitásra kényszerített küzdelemtől terhes korszakát — a ma és a holnap embereinek. És megőrzi egy nagyra hivatott, korán derékbatört élet, egy művész — az egykori vecsési állomásfőnök fia — emlékét. Azét a szobrászét, aki 29 éves korától tevékeny részese volt a KMP harcainak, aki egyik megalapítója volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának, akinek Schönherz Zoltánnal és másokkal együtt haditörvényszék elé kellett állnia. Mint ismeretes, 1942. szeptember 30-án a „Honvéd Vezérkar Főnökének hírósága" Goldman Györgyöt eletfogytiglani fegyházra ítélte. 1944 végén pedig Dachauba hurcolták. Soha többé nem térhetett haza onnan. Nem élhette meg azt a napot, amelynek eljöveteléért egész életét áldozta. Nem sokkal a felszabadulás előtt gyilkolták meg.

Vecsés lakói alig több mint három éve tudják, hogy itt született Goldman György. Büszkék rá, és igyekeznek méltók lenni nevéhez, méltón őrizni emlékét. Két évvel ezelőtt kiállítást rendeztek a művelődési otthonban a fiatalon elhunyt kommunista művész szobraiból, rajzaiból, levéltári dokumentumokból. *Szeretnének múzeumot alapítani Goldman György műveiből.* A Nemzeti Galéria ígérete, amely szerint csekély kivétellel e múzeumnak adná a Goldman-gyűjteményt, biztató jele a megvalósulásnak. Az iskola *Goldman György emlékplakettet* tervez, évről évre legkiválóbb diákját jutalmazná vele. A Pest megyei képzőművészeket pedig egy róla elnevezett *alapítvánnyal* szeretnék újabb és újabb — kizárólag kisplasztikai — alkotásokra ösztönözni.

Az iskola, amelynek udvarán most egyik leghíresebb szobra — illetve a Művelődésügyi Minisztériumtól megkapott másolata — áll, két évvel ezelőtt épült meg az új munkás-lakónegyedben. 300 tagú úttörőcsapata Goldman György nevét vette fel megalakulásakor. Ugyanígy a Vízügyi Építő Vállalat egyik szocialista brigádja is. Úttörőket és munkásokat az ő neve avatta egyetlen nagy családdá.

h. i.

Sze

A Magya
a Népköztársaság Elnöki Tanácsa és az Országos Szövetkezeti Tanács mély megrendüléssel és fájdalommal tudatja, hogy Dobi István elvtárs, a Központi Bizottság tagja, az Elnöki Tanács tagja és nyugalmazott elnöke, országgyülési képviselő, Lenin-békedijjal kitüntetett kiváló államférfi és békeharcos, hosszan tartó betegség után, november 24-én hajnalban elhunyt.

Dobi István elvtárs temetése november 27-én, szerdán 14 órakor lesz a Kerepesi temetőben, a munkásmozgalom nagy halottjainak panteonjában.

A családtagok, barátok és harcostársak 13 órától róhatják le kegyeletüket az elhunyt ravatalánál.

Budapest, 1968. november 24.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága,
a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa,
Országos Szövetkezeti Tanács

Budapesten, hosszú betegség és súlyos szenvedések után, meghalt egy közéleti férfi, aki ennek a népnek a sorsában, ennek az országnak az újkori történelmében kiemelkedő szerepet vitt. Az a szerep, amelyet betöltött, az a hivatás, amelyet híven szolgált, históriánkból többé ki nem törölhető. Dobi István volt sokszázesztendős történelmünk során ennek az országnak első szegényparaszti származású államelnöke. A szőnyi szegényparaszt és napszámos fia egész életében a szegény nép hűségében élt, s férfikora delén, a nagy közéleti pálya ormán megtalálta az utat, amely a magyar kommunisták sorába vezette. 1959 őszén felvételét kérte a Magyar Szocialista Munkáspártba, annak a munkásosztálynak a forradalmi pártjába, amely megszüntette azoknak a szegénységét, azoknak a kiszolgáltatottságát, annak a népnek a mélységes elhagyatottságát, amely ellen Dobi István, a szőnyi szegényparaszt küzdött. Élete, pályája, sorsa ezzel teljesedett ki.

Az elmúlás az összegezés pillanata, számot vetés a pálya gyötrelmes küzdelmeivel és fölívelésével. Az elmúlás megmérettetés is, egy férfi helyének és szerepének végső kijelölése. Ez az összegezés, ez a megmérettetés talán senkinél sem olyan könnyű, olyan egyértelmű, mint Dobi Istvánnál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának nyugalmazott elnökénél. Azért könnyű, mert ez a férfi olyan utat járt mi államhatalom, bárhova ment, bárhol keresett szűkös kenyeret, bárhol akart munkát vállalni, mindig rajta tartotta gyanakvó szemét. Így élt. Ilyen légkörben múltak az évei. Ilyen világban volt kénytelen kenyeret keresni családjának, feleségének és gyermekeinek. Ezekben az esztendőkben volt pályamunkás, dolgozott a komáromi fűtőházban, volt kubikmunkán; dolgozott ott, ahol tudott, ahol lehetett — mindig addig, amíg a figyelő szemek gyanúja utol nem érte.

A gyanúsított élet kereteit szét akarta törni, lázadt egy olyan világ ellen, ahol a gazdagság ára az, hogy a szegény még szegényebb és kifosztottabb legyen. Kereste a küzdőtársak, a szövetségesek, a többi szegény kezét — ez az eszmélés vezette a Szociáldemokrata Párthoz, amelynek Szőnyben egyik alapítója és titkára lett. Küzd — ahogyan tud, s ahogyan a kor engedi. Cikkeket ír, előadásokat tart, előadásokat szervez. A Független Kisgazdapárt hívása és a szociáldemokraták parasztpolitikája elleni elégedetlensége vezeti a Kisgazdapárt felé. Megismerkedik Bajcsy-Zsilinszkyvel, Szabó Pállal, és a Szabad Szó Társaságban, a Parasztszövetség földmunkás tagozatában igyekszik keményebb, erősebb osztálypolitikát sürgetni és folytatni.

A régóta ködbe borult országra még súlyosabb köd borul: a hitleri megszállás ide-

Goldmann György, szobrász- és festőművész / 1904–1945

Es végül szeretnénk nézőink segitségét kérni, ugyanis keresünk egy festményt. A képet Goldmann György festette 1942-ben és a kép Virág őrmestert ábrázolja, aki a Margitköruti fogház kapuügyeletes parancsnoka volt. Szőke, vékonyarcu 40 év körüli ember. A kép olajtechnikával készült, mérete 60x80 cm. Kérjük tehát azokat a nézőket, akik tudnak valamit a képről, annak hollétéről értesitsék szerkesztőségünket.

./.

Ablak.

1983. X. 21. TV-1. műsor, 17.50

Goldmann György, szobrász (2) MDH

Tagja volt az UME-nek, a KUT-nak s több kiállításon részt vett.

Művei közül több eltűnt, ill. tönkrement. Pl. az 1940-ben készült Marx-fej, a Munkáslány-siremlék, az azonnyi felszabadulás c. női akt.

Vértes György: Örökség és példa 9.

NÉPSZABADSÁG Bp., 1966. dec. 10.

Goldman György szm

unici Sz. helyen

→ Deskovits Gy

MŰVÉSZET 1985/10/24

Goldmann György szobrász

kezepel az „Uj realisták"

kiállitásán a Tamás galériá-

ban

Pesti Hirlap 1936 X. 4

Goldmann György nobrák

ezen a kiállitáson csak fejeket állitott ki:
Néhány női fejé igen karakteres.

(e.a.) Fenyő A. Endre és Goldmann György
(Kovács Akos Szal. kiáll.)
Ujság, 930 XI. 16.

MDK

Goldmann György

A MUNKA körének 1930-ban a Tamás Galériában rendezett "Uj progressziv müvészek kiállitásá"-n a törzsgárda mellett ő is részt vett.

DÁVID KATALIN: A XX. század magyar müvészete. I. Konstruktiv ~~kk~~ törekvések. Müvészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 73-89.l. 82.l.

GOLDMANN GYÖRGY

SOÓS Klára:

Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü
Müvészet, 1971. 9 sz. 3o. Képpel

GOLDMANN GYÖRGY

Vértes György:

GOLDMANN György
Kritika, 197o. 4.sz. 3o-35. Képekkel

Goldmann fivérek M.D.K.

Kernstok egykori műtermében kollektiv műteremben dolgozik: Dési Huber,Vilt,Szüllősi, a két Goldmann, Sugár, Bán B., Fenyő A. Endre, Szendi-Steif, Major M.

Dési Huber Istvánné: Dési Huber István, Bp. 1964.

61-62.l.

MDK.

Goldmann György

Kiállitási kritika

Dunaujváros 1966 ápr.6.

Coldmann György

Kiadó: Nol Kritika

Dun. Újváros 1968 nov. 6.

Rómay Mária

Goldmann György: Bagi Ilona síremléke /kő ?/

SZABAD MŰVÉSZET

1955.5.sz. 215.l.

/Oelmacher A.: Goldmann Gy.kiállitása/

Rómay Mária

Goldmann György: Önarckép, gipsz

SZABAD MÜVÉSZET

1955.5.sz. 213.1.

/Oelmacher A.: Goldmann Gy.kiállitása/

Rómay Mária

Goldmann György: Parasztlány, gipsz

SZABAD MŰVÉSZET

1955.5.sz. 214.l.

/Oelmacher A.: Goldmann Gy.kiállitása/

Rónay Mária

Goldmann György: Édesanyám / bronz ?/

KÉPES FIGYELŐ

1948, 9.sz.

/Berend I.: Mártir művészek emlékkiállitása/

Goldmann György, szobrász

DDK

A mártírhalált halt „ifjúkommunista" szobrász alakját mintázta meg (Bandi nevű hősében) Kis József: Két szerelem c. regényében.

Hárs György: Kis József: Két szerelem

Népszabadság Bp. 1960. márc. 3. 3. 10. l

M.D.K.

Goldmann György
szobrász

A Budapesti Filmstudió filmet készít Goldmannról.

Napló.
Magyar Nemzet, 1959. március 11.

ngl

M.D.K.

Goldmann György

~~[illegible]~~szobrász

Alkotásai a kiállításon vannak.

Magyar Nemzet, 1959. nov. 29.

Dutka Mária: Munkáselet a képzőművészet tükrében:

8 P

1.

MDK

Goldmann György

Pogány Ö.G: A Képzm.Kiáll. szobrászai. MN. 1956. febr. 23.

Goldmann György

szobrász

M.D.K.

A Szocialista Képzőművészeti Csoport alapító tagja volt

Vértes György: Művészek a szabadságért

Élet és Irodalom, 1962. március 17 - 31.

M.D.K.

Goldmann György
Nolrass

Részt vett a Szabadság és Nép
kiállításon

Oelmacherthuna: Szabadság és Nép kiállítás

Művészet, 1962. április — 37 l

cle.D.K.

GOLDMANN György szobrász

(1908-44)

1934. „Könyöklő munkás" szobor

Művészettörténeti Á B C Bp. 1961. 396, 531, 548. l.

MDK

Goldmann György szobrászművész /1904-1945/

Méltatás Pogány Ö.Gábor előszavában.

Sugár A. és Goldmann Gy. emlékkiállitás
1948 febr.21.-től márcl.-ig.

MDK

Goldmann György szobrászmüvész
munkái:

Munkás
Ülő munkás bronzban
Fésülködő nő "
Rendőr "
Szalmás Piroska halotti maszkja
Női tanulmányfej /fa/
Önportré
Önportré /rajz/
Erzsi márvány

Sugár A. és Goldmann Gy. emlékkiállitás
1948 febr.21.-től márc.1.-ig.

MDK

Goldmann György szobrászmüvész
munkái:

Édesapám
Fiu- portré bronzban
Anna néni bronzban
Kornis Dezső arcmása bronzban
Mosakodó nő "
Női fej "
Munkásfiu "
Portré "
Elemisták "
Sugár A. és Goldmann Gy. emlékkiállitás
1948 febr.21.-től márc.1.-ig.

MDK

Goldmann György szobrász

Koll.kiáll. a Képzőművészek Szabad Szervezetében.
1948.febr.

Goldmann György M.S.K.

Csak 1955-ben ke ülhetett sor müveinek nyilvános bemutatására,

Láncz Sándor: A Szocialista Müvészcsoport : folytatás és hagyományteremtés a magyar képzőművészetben

Müvészet 1965. január

MDK

Goldmann György

Ungarische Kunst. Berlin. 1949. ápr.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann György

NAGYVILÁG

1964 7

1021

A SZOCIALISTA MŰVÉSZCSO

Goldmann György: Trauner Sándor

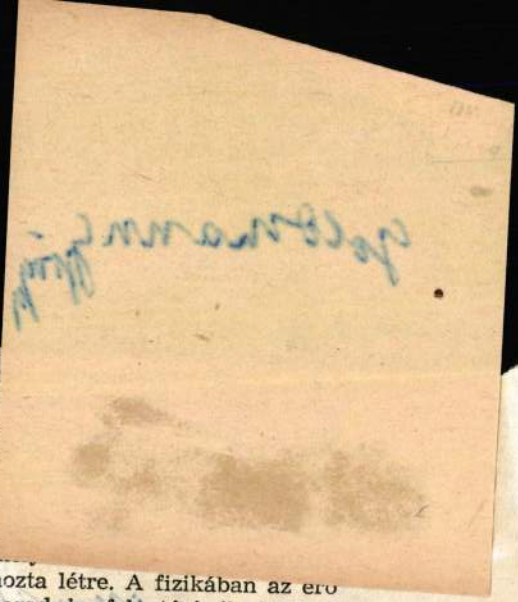

erv e döntése
zük: nem lenn
eretébe illeszte
ekbe ültetni a
os például a k
? Távolodjon
tásokat ismert
lesz kiindulási
uzamosokról,
ai-geometriát hozta létre. A fizikában az erő
elen fogalom marad, ha felvetésénél elsikkad
ódott. Az embertől elszakadtan tárgyalt ter-
ppen nem épülhet be szilárdan a részben
agába, nem kapcsolódhat szervesen a többi

összevonható lenne egy olyan átfogó, egye-
sak főként a történelmi eseményekre térne
ókban és a kultúrtörténelemben párhuzamo-
— minden művészi és természettudományos
naga korának egyaránt szerves részét, tényе-
e. Részletesebb elemzést kapnának az eddig
gy ókori keleti (a szónak a Snow-i második
ai kultúránk hallatlan mélységekig követhető

n tanterv bevezetésére optimális esetben is
ig ezen az úton kigyógyulhatnánk saját ko-
tizmusából, s megláttathatnánk a következő
rténelem századai gyakorta érezték magukat
os értelemben minden kezdet és csúcs csak
ogy a rakétaelhárító rakéta, az atomenergia,
örténelmi viszonylagosság szemszögéből nézve
és faltörőkos, a mesterségesen előállítható tűz

ogy sem világképben, sem tudományban nincs
os". Egyre világosabban látunk egzakt vázat

Goldmann György
szobrász

M.D.K

„Könyöhlő munkás"
(repro.)

Dutka hária: Szocialista képzőművészek csoportjának emlékkiállítása

Nők Lapja, 1964. május 2 - 10 lap.

M.D.K.

Goldmann György

nohash

Goldmann György művészete
erősen hatással volt Szőllősi
Endre munkásságára.

Arthur Tivadar: Szőllősi Endre kiállítása
Vöh Rajza, 1964. okt. 10 — 8 lap

MDK

Goldmann György 19o8--44

Ülő munkás, br.

Horthy-rendőr, terr.

Ernst Muz. M. Plasztikai és Graf. kiáll.
1954. szept. 15. 1.

MDK

Goldmann György

Artner T.: Műgyüjtők kincsei a Galériában.
Népszabadság 1963. jul. 31. 8.1.

Goldmann György
szobrász

M.D.K.

Méltatás

Lánár Sándor: Képzőművészet – filmen
Élet és Irodalom, 1961. dec. 16 – 10 l.

MDK

Goldmann György

Magyar forradalmi müvészet
a Nagy Októberi Szocialista Forradalom
40 éves évfordulójára, részt vesz munkájával.

Esti Hirlap 261 1957. nov. 7 2 old.

MDK

Goldmann György szobrász

Berlini magyar kiáll. Magy.Nemz. 1949. jun. 4.

le.D.K

GOLDMANN György szobrász

A kiállításon letartóztatták

Oelmacher Anna: "e husz éve tiltották be a " "zbadság és a nép" kiállitást

Magyar Nemzet 1962. április 1. 7.l.

mdk

Goldmann György

művesztéről is kellene könyvet
kiadni művészettörténetünk gazdagítására.

Megjegyzések képző művészetünk helyzetéről
Uj Irás 1962, 4. sz 362. l

-1-

A.D.K

GOLDMANN György szobrász

(1904 - 1945)

A Szocialista Képzőművészek Csoport-
ja tagja volt.

Politikai cefoglaltsága miatt nem
dolgozhatott eleget.

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945
Bp. 1958. 372, 395, 396, 460. l.

-2- M. D. U

GOLDMANN György szobrász

„Könyöklő munkás" (1934) repr.

Basi Ilona - siremlék (a ugilasok elsusztitották

Horthy - rendőr (1936)

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945 p. 1958. 395, 396.

Goldmann György, [ ] MDK

Részt vett a Vasasok székházában 1942. márc. 29-én megnyílt kiállításon. A jobboldali lapok név szerint kifogásolták szereplését.

Mikályfi Ernő: Emlékezés egy 20 év előtti Képzőművészeti kiállításra 8.1

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. ápr. 1.

MŰEMLÉKvédelem

MDK

Goldmann György

A Tanácsköztársaság légkörében termelt szocialista művész

181 sz. 1957. aug. 4 2 old.

Esti Hirlap

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

a fiatalon mártírhalált halt kiváló művész több egész műve közül, gipsz Önarchépéről, mint a Modern Szobor gyűjtemény 1955-évi gyarapodásáról, említés történik:

A Szépmüvészeti Muzeum 1955-ben. Bulletin du Musée des Beaux Arts Hongrois, 1956. 8.sz. 130.old

M.D.K.

Goldmann György.

Szobrászmüvész.

Magyar szobrászat a XIX és XX században.

Népszava 1958. juni 8. 4.old. 134. szám.

Goldmann György MNK

Az MNK által a Nemzeti Szalonban rendezett 1957 évi kiállitáson szerepelt.

DÁVID KATALIN: A XX.század magyar művészete. I. Konstruktiv törekvések. Művészettörténeti tanulmányok. Bp.1960.73-89.

88.1.

M. D. K.

GOLDMANN György szobrászi

1931-ben a Simplon kávéházban

jelen volt a baloldali művészek

szervezkedésén

Major Iván. Négyedszázada alakult

a Szocialista Képzőművészek Csoportja

Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 133-

134.

MDK

Goldmann György

Munkás, szob.

Magy.művészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.
14. 1.

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

„Gondolkozó" c. férfi fejének képe

Háy Károly: Ungarische Kunst. Entwicklung des Realismus in Werken von 9 Malern und 9 Bildhauern. Berlin, 1949. 41.old.

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

(1904-1945) a magyar ellenállási harc nagy művész-mártírja, a nagyfokú egyszerűségét, a csarnem mértani zártságot komor erővel párosította, melyből az elnyomással szembeni hajthatatlanság érződik ki.

Háy Károly: Ungarische Kunst. Entwicklung des Realismus in Werken von 9 Malern und 9 Bildhauern. Berlin, 1949. 14.old.

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

kiállított művei:

Horthy-rendőr (terrakotta)
Gondolkozó (bronz)
Ismeretlen (terrakotta-relief)
Munkás (mükö)

Háy Károly: Ungarische Kunst. Entwicklung des Realismus in Werken von 9 Malern und 9 Bildhauern. Berlin, 1949. 39.old.

MDK

Goldmann György

Uj.Magy.Képzőm. Főv.Képt. vándorkiáll.1948.jun.
PŐG. bevez. tanulm.
14 l.

Goldmann György M.D.K.

szobrász

Háy Károlyt is bizditolta, hogy szobrászmak készüljön.

Ecsery Elemér: Háy Károly kőszó a munkásmozgalom művészete. — 30 l.

Művészet, 1961. január. — 1 szám.

Goldmann György, szobrász

17 Dh

A fiatalon mártírhalált halt szobrásznak
a mártírtársainak állít emléket a
Halhatatlanság című új magyar rövidfilm.

Z. I: Halhatatlanság

Népszabadság, ba. 1959. dec. 12.

8.l

MDK

Goldmann György szobrász

Gádor I. keramikusművész gyűjt. kiáll. Ernst Múz. Budapest, 1961.

M.D.Y

Goldman György
szobrász

Művészete a szegedi tárlatok
képviselve van.

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítása
Művészet, 1966. szeptember - 32 lap.

M.D.K.

Goldman György
nobász

Lengyel hajóst alakrajzra
tanította.

Frankgaños: Lengyel hajósnál
Élet és Tudalom, 1966. febr. 19 - 9 lap

M.D.K.

Goldman György, szobrász

nevét a Szociálista Képrőművészek Csoportjának tagjai körött emliti a szerző, akikkel Gádor a 20 évek folyamán szoros kapcsolatot tartott.

Királyfi Ernő: Gádor István

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp. 1964. XIX évf. nov. 6. sz.

2118. old.

M.D.K.

Goldman György, szobrász

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője [Németh Lajos], a legtehetségesebb fiatal művészek közül, aki martir-halált halt a fasizmus elleni küzdelemben.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia, 187. old.

MDK

Goldmann György

Női fej, br,

2o.az. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Goldman György

Horthy rendőr, br.

M. képzőművészek a fasizmus ellen.

N.Gal.1965.

MDK

Goldmann György

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

Goldmann György

Szerepel az „Ly realisták" kiállításán a Tamás Galériában /1936/

Jelenkor 1966 XI. n. 1050 old

Goldman György szobrász

Emlékkiállítása nyílt a
vecsési „Művelődési" Otthonban.

Ülő nőkés (szepkó)
Álló " "
Önarckép "
Női fej "
Elemisták "

Nagy művelés 1967 I. n. 32 old.

M.D.K.

Goldmann György, szobrász
(1904-1944)

a fasizmus idején mártírhalált halt művész, főleg a formák mesteri kezelése jellemezte.

+952.o.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc, +951.old

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. + Egy portré 845: old.
946: "

MDK

Goldman György szobraszművész

Önarckép /1927/. Repr.

Goldman György szobraszművész emlékkiallitása
Nemzeti Szalon.1955. Kat.

MDK

Goldman György szobrászművész

Horthy-rendőr /1936/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Lendvai Márta portréja /1937/. Repr.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Elemisták /1938/. Repr.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955.Kat.

MDk

Goldman György szobraszművész

Fésülködő /1939/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Bottyánszky Margit portréja /1939/.Repr.

Goldman Gy.szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955.Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Akt-tanulmány /1939-1940/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Kislany. Tanulmany /1939-1940/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobrászművész

Vázlatok a "Felszabadulás" szoborhoz
/1939-1940/. Repr.

Goldman György szobrászművész emlékkiállítás.
Nemzeti Szalon.1955.Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Tanulmány a vázlatfüzetből /1940-1941/. Repr.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. Kat.

MDK

Goldman György szobraszművész

Ruttkay Ottó képmása /1942.Margit-körúti fogház/. Repr.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiallitás. Nemzeti Szalon.1955.Kat.

MDK

Goldman György szobrászművész /1904-1944/

Vecsésen született.1924-ben került a Képzőm. Főiskolára.
1926-ban "Fiú-fej" c.szobraval szerepelt a KUT III.nagy kiállitasan.
1926-ban Párisba utazott.Ott kőbe faragtá a "Tanulmanyfej"-et./E műve Párisba maradt.

Vértes György: Goldman Gy.
Goldman Gy.szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955.kat.3-13.l.

MDK

Goldman György szobraszművész /1904-1944/

Párisban készült "Önportré"-ja a Grand Palais-ban rend.nemzetközi kiáll.-on szerepelt és műve dicséretben részesült.E szobrat Amerikaban is kiállitották.

1928-ban az Epreskertben műtermet kapott.Ekkor mintázta a "Női fej"-et," Korniss Dezső arcmasát" , "Portré"-ját, a "Tanulmanyfej"-et, "Anna néni" vázlatat.

Vértes György: Goldman Gy.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiallitas. Nemzeti Szalon.1955.Kat.3-13.l.

MDK

Goldman György szobraszművész /1904-1944/

1929-ben saját műtermet rendezett be és itt készült "Munkás" c.műve.
Az 1934-ben megalakult Szocialista Képzőművészek Csoportjának egyik alapitója.
1943-ban a börtönben tüzifából faragja a "Felszabadulás"szobrát.A szobor elkallódott.

Vértes György: Goldman Gy.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiallitás.
Nemzeti Szalon.1955.Kat.3-13.l.

MDK

Goldman György szobraszművész /1904-1944/.

1940-ben a Szocialista Képzőm.-nek a pesterzsébeti Munkásotthonban rend.kiáll.-on szerepelt Marx-fej műve eltünt.
1934-ben készült "Munkásleány siremléké"-t a nyilasok összetörték.A siremlék szerepelt a KUT 1934.dec.-i kiáll.-án.

Vértes György: Goldman Gy.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiállitás. Nemzeti Szalon.1955.kat.3-13.l.

MDK

Goldman György szobraszművész
Szobormüvei:

Fiúportré.1925. Gipsz.Hagyatéki anyag.
Önportré.1927. Gipsz.özv.Goldman Vilmosné tulajdona.
Női fej. 1927. Gipsz. Hagyatéki anyag.

Goldman Gy.szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955.14.1.

MDK

Goldman György szobrászművész
Szobormüvei:

Korniss Dezső arcmása. 1928. Gipsz. Hagyatéki anyag.
Férfi portré. 1928. Gipsz. Hagyatéki anyag.
Anna néni. 1928. Gipsz. Hagyatéki anyag.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. 14.1.

MDK

Goldman György szobrászművész
Szobormüvei:

Tanulmányfej. 1929. Bronz. O.Szépm.Múzeum tul.
Munkás. 1929. Cement. O.Szépm.Múzeum tul.
Tanulmányfej. 1929. Fa. Hagyatéki anyag.
Könyökló munkás. 1934. Bronz. O.Szépm.Múz.tul.

Goldman Gy.szobrászművész emlékkiallitás.
Nemzeti Szalon.1955. 14.l.

MDK

Goldman György szobrászművész
Szoborművei:

Munkás. 1934-35. Műkő. Hagyatéki anyag.
Édesapja képmása. 1934-35. Terrakotta. Hagyatéki anyag.
Lendvai Márta portréja. 1935. Terrakotta. Mgt.
Horthy-rendőr. 1936. Terrakotta. Mgt.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiállítás.
Nemzeti Szalon. 1955. 14. l.

MDK

Goldman György szobrászművész
Szoborművei:

Elemisták, dombormű. 1938. Gipsz. Vértes György tulajdona.
Bottyánszky Margit. 1939. Terrakotta. Mgt.
Női képmás. 1939. Márvány. Mgt.
Plakett. Bronz. Mgt.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. 14. 1.

MDK

Goldman György szobraszművész
Szobormüvei:

Fésülködő. 1939. Terrakotta. Vértes György tul.
Mosakodó. 1939. Terrakotta. Vértes György tul.
Női portré. 1940. Terrakotta. Mgt.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. 14. l.

MDK

Goldman György szobrászművész
Rajzok:

Esztergomi táj. 1939. Mgt.
Esztergomi táj. 1939. Mgt.
Siremlékterv. 1940. Hagyatéki anyag.
Erdős László portréja. 1941. Hagyatéki anyag.

Goldman Gy. szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. 15.1.

MDK

Goldman György szobraszművész
Rajzok:

Tanulmányrajz. 1929.körül. Mgt.
Alló kisleány. Mgt.
Akt tanulmányok /13 drb./ Mgt.
Tanulmányok a "Felszabadulas" szoborhoz
/4 drb./ Mgt.

Goldman Gy.szobrászművész emlékkiallitás.
Nemzeti Szalon.1955.14, 15.1.

MDK

Goldman György szobrászművész
Rajzok:

Tanulmanyrajzok. 1939-41. Mgt.
Portré. Mgt.
Rajzok Goldman György vazlatfüzetéből.1940-41.
Hagyatéki anyag.
Ruttkay Ottó portréja. 1942. Mgt.

Goldman Gy.szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955. 15.1.

MDK

Goldman György szobrászművész
Rajzok:

Tanulmányfej.1942. Mgt.
Tanulmányfej. 1942.Mgt.
Tanulmányfej. 1942.Mgt.
Börtönrajz. 1942. Mgt.

Goldman Gy.szobrászművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon.1955. 15.1.

MDK

Goldman György szobraszművész
Rajzok:

Börtönrajz. 1943. Mgt.

Goldman Gy. szobraszművész emlékkiallitas.
Nemzeti Szalon. 1955. 15.l.

Goldman György

MDK

Rajza (férfifej)

Kortárs. 1962. 1. sz. jan. 130. l.

M.D.K.

Goldman György
rajzai

A háborúban elpusztult művész
rajzai a Nemzeti Galéria állandó
kiállításán szerepel. — „Horthy-rendőr"
(rajz)

M. Heil Olga: A Szocialista Képzőművészek Csoportja
Művészet, 1964. április – 29 kép.

Goldman György
szobrász

M.DK

Portré (repro) A fasiszta tevoror áldozata lett.

Köpecsi Béla: Élettükkel és művészetükkel hanoltak a.
Élet és Irodalom, 1964. április 18 - 1 lap

Goldman György

MDK

1936 nyarán Bielovcén dolgozott
a helyben papról ~~[illegible]~~ szobrot, a jegyző
kényáról plakettet kérnitott, ezek ott maradtak.

Vértes Gy Harc a szocialista realizmusért
Kortárs 1962. 2. sz. 282 l

~~[illegible]~~

Goldman György

MDK

„1936 tavaszán kiújult és súlyosabbá vált Goldman szembetegsége. Különleges orvosi beavatkozás mentsette meg". Sokáig nem dolgozhatott.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért
Kontáns 1962. 2. sz. 281. l.

~~1936~~ Goldman György MDK

„1936 ugarán Sopron mellett a Lövérekben ~~[illegible]~~ miatázta a „Gyermekfejet"

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért
Kortárs 1962 2. sz. 282 l

M.D.K

Goldman György
szobrai

Bagi Ilona síremléke "repro
"

Major Máté: Leltár
Műveket, 1964. május - 19 lap

Goldman György

Szerepel a Szocialista Képzőművészek Csoportja kiállításán

Ormáy Világ 1964, 18 sz. 19.

M.D.K.

Goldman György
szobrász

A harmincas évek elején a KPM
fotomontázs csoportjat segitette.

Vértes György: Képzőművészet az osztályharcban.

Élet és Irodalom, 1964. ~~május 22~~ március 21.

Goldman György szobrán

Béke és kabadság (VI.) 14. n.
1955 ápr. 6. 16 l. Repr.
Máté György: Emlék és valóság.

Goldman György szobrán

Béke é Szabadság (VI) 15. n.
1955 ápr. 13. 9. l. Regn.

Goldman György, [ ] MTA

A Szoc. Képzőművészek Csoportjának
aktív tagja volt.

Murányi-Kovács Endre: Jegyzetek egy ünnepi
emlékkiállításról 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. jún. 13.

Goldman György
grafikus

M.D.K

Meltatás.

Pariczer ~~Tirgyes~~ Ferenc: Könyvgrafika iskorszerűség
Művészet, 1962. június — 26 l.

Goldman György
notrán

M.D.K.

Bensőséges barátság fűzte
Gádor Istvánt a művészhez

Kiállítások. P. Brestyánszky Ilona: Gádor István művészete
Művészet, 1962. március — 3.5 l.

Goldman György, [grafikus] MDh

A Kortárs közli rajzát.

–: Megjelent a Kortárs januári száma

9. l.

NÉPSZABADSÁG, Dn. 1962. jan. 12.

Goldman György
szobrán.

M.D.K.

Az 1938-ban a Finn orszagban rendezett kiállitáson részt vett. „Könyöklő munkás" cimű műve + repro

Vértes György: A magyar képző művészeti népfront . . .
Művészet, 1962. február — 11 l.

Goldman György
szobrász

M.D.K.

Méltatás

Nagy Ibolya: A modell
Nők Lapja, 1961. jún 24.

MDK

Goldman György szobrász

G.Gy. eml.kiáll. a N.Szal.ban.
xyxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxvxv. Magy. Nem
1955. ápr. 2. 5.l.

M.D.K.

Goldman György

festő

Művészetében kritikai realista

törekvések lelhetők fel.

Aradi Nóra: A kritikai realizmus néhány kérdéséről

Művészet, 1962. szeptember — 4 lap.

M.D.K.

Goldman György, szobrász

nevét a vezetése alatt álló szocialista művészek csoportjával kapcsolatban említi a szerző, akikhez 1934-ben Gádor István keramikus is csatlakozott.

Ilona Pataky-Brestyánszky: Moderne ugnarische Keramik.
Bp.1961. Corvina, 54.old. 48 k. közöttük 8 sz.t.

15. old.

Goldman György

„Horthy-rendőr" című szolona.

(említve)

A Szoc. Képzőművészek csoportjának emlékkiállítása...

Népművelés, 1964. 6. szám, 34. lap.

Goldman György M.D.A.

Művei a kiállításon

Dutka Mária: Emlékezés a Szocialista Képzőművészek Csoportjára

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1964. április 15. 4.l.

Goldman György [ ] MDK

A csoport tagja volt.

Michalyi Ernő: A Szocialista képzőművészek
Csoportjának emlékkiállítása a
Nemzeti Galériában 9.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. ápr. 19.

Goldman György

A Szocialista kézrőművének (szoptyának) emlékkiállítása nekepel műveivel

Havas Ivan: A Szocialista kézrőművének (szoptyának) emlékkiállítása

Nagyvarsa, 1964, ápr. 12. Foldal

Goldman János

MDK

állandó tagja volt az 1932 nyarától Vilt Tibor Vasvári Pál utcai műtermében tartott marxista szeminárriumnak, amely a Szocialista Képzőművész Csoport kezdetének tekinthető.

Vértes György. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12.sz. dec. 912.l.

Goldman János

MDK

A KMP 1933 őszén megalakult művész-pártsejt tagja volt.

Vértes Gy. Harc a szocialista realizmusért. Kortárs. 1961. 12.sz. dec. 914.l.

Goldman János

MDK

Az Új Művészet Szövetkezet-nek (a Szocialista Képzőművész Csoport előzménye) igazgatósági tagja (1931 nov - 1932 ~~t~~ jan)

Harc a szocialista realizmusért (1929-36)

Vértes Gy: ~~Goldman Gy.~~

Kortárs. 1961. 12. sz. dec. 911. l.

M.D.K.

Goldmann

Mészáros László és Sugár Andor neve mellett emliti Németh Lajos cikke, mint a haladó szellemü Szocialista Képzőmüvészek Csoportjának egyik legtehetségesebb tagját, aki szintén a fasiszta idők áldozata.

Németh Lajos:Megjegyzések képzőmüvésztünk helyzetéről.
Uj Irás. Irodalmi és Kritikai Folyóirat. I. évf. 1961. Október. 8. sz. 739. l.

MDK

Goldmann

neve előszóban említve.

Berda Ernő kiáll. Műcs.kiáll. Fényes A.terem,
1955.jul.

MDK

Goldmann György

Álló munkás, cement, 1929. Repr.

Szocialista Képzőművészek Csoportja. Népszabadság 1964. máj. 1.

Goldmann György szobrász

A Magyar Valóság kiállítása

Kabad Nep 1948 ápr 21 40

Soldmann György szobrász

Sugár Andor festőművész és
Soldmann György szobrászművész

Szabad Nép 1948. febr. 20.-4.o.

Goldmann György

A Socialista Képzőművészek Csoportja tagja volt

Vigilia, 1964, 6 n., 379 old.

Goldmann György, szobrász MDK

A csoport tagja volt.

Önarchép c.

szobormüve. Repr.

L. M.: Szocialista képzőművének Csoportja 2

ESTI HIRLAP

Bp. 1964. ápr. 13.

Goldmann György, nobrán MDH

Vértes Györgynek Goldmann Györgyről
készült tanulmánya a igéret ellenére
sem jelent meg. – Jancsó Miklósnak Gold-
mann György alkotásairól nőlő kisfilmje
is csak rövid ideig volt műsoron.
– : Egy kötet s' egy kisfilm 2

ESTI HIRLAP, 1964. márc. 5.

Goldmann György, szobrász MDK

Álló munkás c.

cement szobra. (1929)

Repr.

–: Szocialista képzőművészek Csoportja 15.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 1.

Rómay Mária

Geldmann György: Ülő munkás, bronz

SZABAD MŰVÉSZET

1955. 1.sz. 44.l.

/Vértes Gy.: 50 éve született Geldmann György/

Rómay Mária

Goldmann György: Mosakodó, terracotta

SZABAD MŰVÉSZET

1955.5.sz. 216.l.

/Oelmacher A.: Goldmann Gy.kiállitása/

Goldmann György, szobrász 7 Dk

A mártírhalált halt szobrászművész: Goldmann György édesanyja, özv. Goldmann Vilmosné meghalt.

-: Hír 12. l.

Népszabadság, Bp. 1960. okt. 2.

Goldmann György
szobrász

M.D.K

Dachauban töllött napjairól.

Erdős László: Felszabadulásaim története
Kortárs, 1960 ~~február~~ április hó 494 lap

Goldmann György M.D.K.

holrán

1908 – 1945

elpusztult csepeli siremléke

repr.: 550

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 549

Goldmann György MDK

1904-1945

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának munkássága és sorsa.
Goldmann a náci vérengzés áldozata lett.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
~p.1959.51.1.

M.D.K.

Goldmann György, szobrász

Álló munkás c. művét említi

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 120. old.

M.D.K.

Goldmann György

Szobrászmüvész.

Hollós Korvin Lajos:
A magyar forradalmi müvészet kiállitása a Mücsarnokban
Népakarat 1957. nov.7. 11.old. 261.szám.

GOLDMANN GYÖRGY

FŐVÁROSI KÉPTÁR kiállitásáról
Oelmacher Anna cikke

Szabadság, 1948. április 27.

Goldmann György

szobrász

Magyar szobrászat a XIX. és XX. században
Kiállitás a Magyar Nemzeti Galériában.
Népszava 1958. jun. 8.

M.D.K.

Goldmann György

Nobrás

KMP vezetőségétől megbízást kapott, hogy 1942. március 15'en képző művészeti kiállítást rendezzen

Vértes György: Művészek a szabadságért

Élet és Irodalom, 1962. márc. 17 — 3l.

Goldmann György

„Horthy kendőr" c. szobra (említve)

szerepel a „Magyar Képzőművészek a fasizmus ellen" c. tárlaton a Nemzeti Galériában

Jelenkor 1966 II. n. 153 old.

Goldman

„Olvasó munkás" és „Horthy kendőr"
c. nobraival (említve)

szerepel a „Magyar
szobrászat 1920-45" c.
kiállításon Székesfehérvárott

Kritika 1966 XII. n. 39 old.

Goldman György, szobrász MDK

A riport egy összetört s egy 1934-ben készült fénykép alapján rekonstruált Goldman-szobor (gipszrekonstrukció!) történetét mondja el. Az emlékmű Bagi Ilona csepeli munkáslány sírjára készült, de a sírról többször is eltávolították

(A fénykép a síremlékről.)

Dersi Tamás: Kő-ököl a Dunaparton 5

ESTI HIRLAP, bp. 1964. ápr. 25.

Goldman György

Forradalmi magyar képzőművészet. Utunk, Kolozsvár
Banner Zoltán 1958. okt. 30.

M.D.K.

Goldman György, szobrász

mint már meghalt, de a mai élethez kapcsolódó (művészével)
említés történik róla

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. században,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 100. old.

Goldman György

M.D.K.

nolrán

Felszabadulás", „Önportré"-ja
"Parasztlány", „Munkás",
„Trauner Sándor"-t ábrázoló
portréja, „Mosakodó" c. nolra

Koutha Sándor: Goldman György művészetéről.
Művészet, 1961. április — 8 lap.

Goldman György
szobrász

M.D.K.

Műveiről. — Könyöklő munkás", Bagi Ilona "síremléke", Horthy "rendőr", Mosahodójár, "Elemisták" Apjáról, Lendvai Mártáról és Botyánszky Margitról készített portréja

Kontha Sándor: Goldman György műveszetéről. Műveszet, 1961. április. — 10 lap.

Goldmann György
Nobrár

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjainak története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 81 l.

M.D.K

Goldmann György
szobrász

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 87 l.

Feldmann György

Szobrász

M.D.K.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952/59 l.

M.D.K.

Goldmann György

festő

Életpolitikai feljegyzésre ítéltek

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjainak története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 92 l.

Goldmann György
festő

M.D.K.

1942. májusában fegyházba került.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoport-
jának története

M.M.M. Évkönyve 1952. 92 l

Goldmann György
festő

M.D.K.

A kommunista művész, művészi hitvallásának tartja:
Az igazi művészet: a szellem lázadása, a körénk emelt
falak lebontése.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának
története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 92 l.

MDK

Goldmann György
festő

1942 ben a kommunista frakcióban dolgozott

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 92 l.

M.D.K

Goldmann György
szobrász

„Őrtömunkás" szobra

Németh Lajos: A szocialista kiprőmű vészek csoportjá-
nak története

M.M.M. Évkönyve 1952, 88 l.

GOLDMAN György

„Önarckép" 1927 (repr.)
„Horthy rendőr" 1936 (repr.)
„Bottyánszki Margit" 1939. (repr.)
} (Szobor)

N. N: Új kiállítások
Vértes György: Goldman György emlékkiállítás

Művelt Nép, 1955. 11. érf. 13. n. március 27, 8. old.
14. április 3. 2. "

GOLDMAN György

(2 repr. – foto) szobor

Hay K. L.: Egy félbenmaradt metszetsorozatról

Vértes György: Elő-terült Goldman György...

Művelt Nép, 1955 II. évf. 16. sz. április 17

4–5 old.

" " " " " " 6 old.

Goldman György

Artner T: Berda G. kiállítása

Modalmi Újság 1955 u ét. 32. n. aug. 6. 6 l.

GOLDMAN György szobrászm.

Beck András: Goldman Gy emlékkiállítás

Szodalmi Hiság 1955 szept 18 n. ápr. 30, 2 l.

Goldmann Györgyné, 19o5-1945.

Fiatal munkás arcképe, mükő
Ülő munkás, bronz

Fővv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 17 l.

M.D.K

Goldmann György
szobrász

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 88 l.

Goldmann György

szobrász

M.D.K.

„Horthy rendőr"-e szobra

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 88 l.

M.D.K

Goldmann György
szobrász

„Környöklő munkás" szobra.

Németh Lajos: A szocialista képzőművészek csoportjának története.

M.M.M. Évkönyve 1952, 88 l.

Goldmann György nobrán

Magyar Nemzet VII. 1955 ápr. 2. 5
ápr. 3. 4.
ápr. 17. 7.

M.D.K.

Goldmann György:

Ülő munkás. 1934 (Szépmův. kiv.)

Repro.

M.M.M. Sóvhönyve 1952. XX. Képtábla

M.D.K.

Goldmann György:
Horthy rendőr
Repro-

M.M.M. Gyűjtemény 1952. XXI. Képtábla

NDK

Goldman György

Máté György:A magyar forradalmi plakátművészet utja Csillag,X.évf.1956.augusztus 361.l.

Goldmann György

szobrász MDK

nagy hatást gyakorolt Herczeg Klára egyiniségére, gondolkozására és müvészetére.

Gyenes Rózsa: Müteremlátogatás Herczeg Klárinál. Müterem 1955 I. évf. 5. sz. 28-29.o.

Goldmann György MDK

szobrász

szobortémái a társadalmi haladás vágyából szulettek, tehát szobrászata forradalminak mondható.
35. o.

Olcsai Kiss Zoltán: Gondolatok a magyar forradalmi művészet kiállitásán.
Müterem 1958 I. évf. 2. sz. 34-35 o.

Goldmann György MDK

"Női fej" Repr.

Müterem 1958 I. évf. I. sz. 7. o.

Goldmann György MDK

Emlékezés az elhunyt művészről.

Szandai Sándor: A szocialista művészcsoportról.
Műterem 1958 I. évf. I. sz. 9-10 o.

Goldmann György

Gelmacher A.: Gy. Gy. műveinek kiállítása. SzM. 1955. 2-13-16. l.

Önarcképpel és képpel

Kompozíciómban

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Goldmann

ESTI HIRLAP
1964 MÁR. 5.

1021

Egy kötet és egy kisfilm

Vértes György folyóirattanulmányai a harmincas évek szocialista művészmozgalmairól sok érdekes, összekuszált probléma tisztázásához segítenek. Ilyen munka volt a Szocialista Képzőművész Csoportról szóló sorozat is, amelynek jegyzete tudtul adta, hogy a Harc a szocialista realizmusért című tanulmány a szerző — Goldmann György szobrászművész életét és munkásságát ismertető — könyvének harmadik fejezete.

Ez a kötet azonban — pedig közben több mint két esztendő telt el —, mindmáig várat magára. Kiadása fontos lenne, hiszen Vértes a szocialista művészet magyarországi forrásvidékeire kalauzol. Azt sem értjük: miért nem játszották megfelelő helyen és hosszabb ideig a Goldmann György alkotásairól készült kisfilmet, Jancsó Miklós szép munkáját? Minthogy ezt a produkciót az érdeklődők közül még csak nagyon kevesen látták, kívánatos lenne ismét a mozik műsorára tűzni. (—s)

Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Goldmann György
Könyvterjesztő Tájékoztató
1965 JAN

1021

Goldmann György: Könyöklő munkás
Lyka Károly: Kis könyv a művészetről című könyvéből.
(Képzőművészeti)

- szá
- sze
l sát
- önn

ÉG

minden személyes érzésemet, borús hangulatomat beleöntöttem a versbe. Sikerem volt — teszi hozzá elmosolyodva — és egyúttal meg is nyugodtam, megszabadultam nyomasztó, rossz hangulatomtól. Átadtam a versnek, „kiszavaltam" magamból.

— Divat, modernség? Napjaink költészete? — kérdem.

Ujra mosolyog.

— Nem minden divat új igazán. Bevallom, én a formai bravúrt, a túl ügyes tálalást kis gyanakvással fogadom. Minek ez? — Mindig úgy érzem, pótolni, rejtegetni akar valamit. Talán épp a legfontosabbnak, a mondanivalónak a hiányát. Nem szabad becsapni a közönséget — mondja határozottan. — Én magam százszor is meggondolom, hogyan állítsam össze egy-egy műsoromat, milyen gondolati mag köré csoportosítsam, milyen verseket tegyek egymás mellé. Igénybe venni" a közönsé-

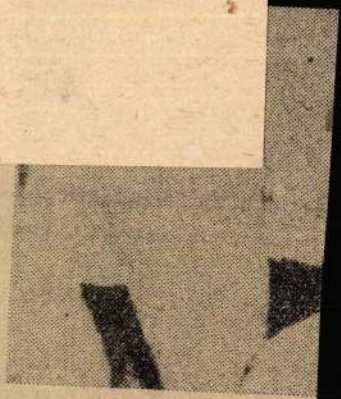

Renoir:

Farkas Zoltán: Renoir c

sokból is kitűnik ez. A néhány kiválasztott — egyébként bármily jelentős — vers nem példázhatja az életmű egészét, vagy akár a költő pályaszakaszát sem. Ugyanakkor költőink többsége tisztában van azzal, hogy a ma is fő akadályt jelentő unalommal, önismétléssel, szokványos megoldásokkal szemben csak az *új élmény megszerzésén á*[illegible] vezet az út a jövő költészete felé; ahol ez hiányzik, ott óhatatlanul a formalizmus veszélye kísért. Soha nem az egyszerűtől kell félteni a költészetet. Joggal mondja *Ilylyés Gyula*, hogy a *„jártasság épp az egyszerűségre ad mó*

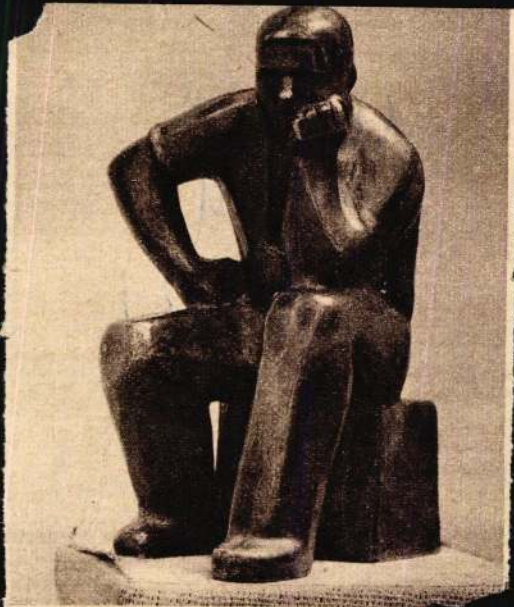

Goldmann Gyorgy
„Könyöklő kimutó"

...PORT

...si évad

...i időszakban
... dolgozó vesz
...s üdülésben,
A szabadsá-
...ulturális ellá-
...lés és sporto-
gondoskodni
...ak még olya-
...át semmiféle
... folytatnak.
...ó rész-

A kirándulócsoport megérke...
Tihanyba

Goldmann György

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának
emlékkiállítása
a Nemzeti Galériában

Goldmann György: Könyöklő munkás. 1934.

Újra megjelent:

Nevelőmunka az óvodában. Útmutatás óvónők s
Didaktikus játékok az óvodában (3. kiadás)
Ábrázolás és kézimunka az óvodában (4. kiadás)
Ének—zene az óvodában (5. kiadás)
Testnevelés az óvodában (3. kiadás)

Beszerezhetők a könyvesboltokban. A pedagógu
kívül intézi: Pedagógus Könyvesbolt, Budapest, V.,
187—332.

Fejtörő

Öt

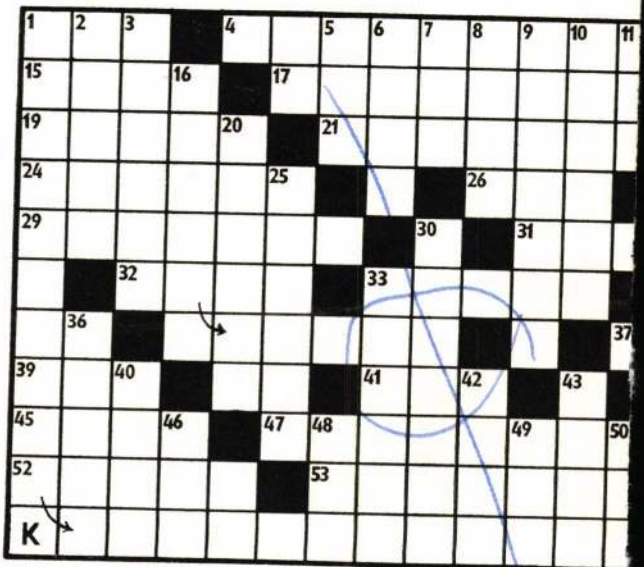

[Goldman György]

Oelmacher Anna:
[ ] Szabad Mü-
vészet. 1955. 213-
-216. l.
(Képelzkel.)

eendőinek ellátásáért, folyó évi
eddigi havi 50 P helyett havi Het-
rjon elő és utalja ki az eddigi mó-
u kiadási csekkszámla terhére.
us 17.

A miniszter rendeletére:

Dr. Schneller Vilmos s. k.

miniszteri tanácsos

A kiadvány hiteleül:

Simon József

min. irodafőtiszt

A Müemlékek Orsz

Goldmann György

Szabad Művészet

1952. 4. h. 19. l.

Schoen Arnold dr

A pesti Szent Rókus-kápolna.
Budapest, 1938. 8-r, 32 l, 14 képpel, fűzve.

I. 5. p. h.

1.50

Goldmann György

Szabad Művészet

1951. 382. l.

ratot ide melléhelt meg

n, hogy a hajó feletti fe-
en a kötőgerendák - melyek
igerendák is - annyira gyen-
hogy félni kell a mennye-
ásától. - A templom feletti
lebontandó és helyébe a terv-
k lesz felépitendő a melybe
felsorolt részletezés sze-
s behasználható. -
tsó fala a mely a boltozat
etkeztében repedt meg a
kulcsvassal lesz meg-

k és templom hajónak

Goldmann György

Hobrai

1904–45

Szabad Művészet

1951. 198. l.

özoktatásügyi Miniszterium.

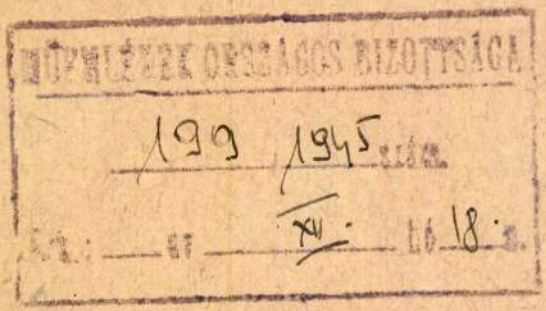

Goldmann György

Szabad Művészet

1957. 70. l.

328. szám.

1

MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉR

36760. szám.

A müemlékek országos bizottságának, f. évi 129. sz. a. jelentése kapcsán, további eljárás végett kiadom.

Értesitem egyben a bizottságot, hogy a kereskedelemügyi minister urat egyidejüleg felkéretem, hogy a lakatos, mázoló és üveges munkák utófelülvizsgálatával a beszterczebányai m. kir. államé-

Goldmann György

vród
z

Vargha Balázs

Uj magyar szobrászat

Bp. 1948. 14. l. 19. t.

.-

án

Goldmann György

Szobrász

+ 1945 jun Dachauban (40 évs) 1 véj-
elegyengülésben. Kommunista.
1942 tavaszán elfogták, életfogtiglanra
ítélték. 1944 októberében Németor-
szágba hurcolták.

Vértes Gy: 50 éve tiule-
tett G. Gy. SzM. 1951.
44-47. l. (képpel)

Kisfaludy-Strobl tanítvány
1923. érettségizett, ekkor már
mintázott. Beállt egy épületdíszítő
műhelybe. 1924. került a képzen.
főiskolára. 1926. Párisba ment, 2
évig dolgozott ott, résztvett a utk.
Szobrász kiállításon. Hazatérte után
az Epreskertben műtermet kapott.
1932. kapcsolódott a mozgalmi életbe.

Goldmann György

szobrai

emlékkiállítása

1948 febr - márc

a magyar képző-

művészek Szabad-

szervezetében -

Katalogus könyv-

kereskedésben

Cs. Kongr. 2, [illegible]

32.

gos Bizottsága.

ány | száma: 645. 1932.
kelte: I/2. 1932.
beérkezése: I/12. 1932.

ek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

: Kaubeszkyné

32 I/21.

Nagyságos Tabódy Ida úrnőnek,

Goldmann György

nobrázt

1955. koll.

Kiáll Bpert.

Katalogusát.

lásd az 1945

utáni katalogu-

sok közt.

Goldmann Mora

Fenyő A. Endre

festő

fordít

Goldmann György

KOVÁCS ÁKOS
SZALONJA
V., BANK-U. 7, II./1.

sajtóbemutató november 14-én
jeszteken, d.e. 9-ctí 7-ig

IX.

A látogatók vendégek.
Belépődij tehát nincs.

MEGHIVÓ

FENYŐ A. ENDRE

KÉPEINEK
ÉS

GOLDMANN GYÖRGY

SZOBRAINAK
NOVEMBER 16-ÁN
D. E. 10 ÓRAKOR
MEGNYILÓ

KIÁLLITÁSÁRA.

1930

A kiállitás vasárnapokon és ünnepeken délelőtt 10—2-ig, hétköznapokon délelőtt 11-től délután 5-ig tekinthetők meg.

1285 Kaufmann, Tel. 292-16

Goldmann György

wobász Ume-tag

Mucsarnok

1932. febr.-márc. Kiáll

376.

1949 Berlin

1951 3. Vit u ~~[illegible]~~

Goldmann György

vobrán

+ 1944-ben mint

üldözött

emlékhiállítása

a Képzőművesek Szabad-

verezetében 1948.

márc.

Rabinovszky Máriusz:

Két mártír, két

forradalmár.

Nagyvilág 1948.

márc. 15.

A Szalonnai ref. lelkészi hivatalból

22
1948

A Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest
IX. Högyes Endre u. 10

M.D.K.

Goldman György szobrász

Művei a kiállításon

Perneczky Géza: Magyar szobrászat 1920-1945

Kiállitás Székesfehérváron

Magyar Nemzet 1966. márc. 25. 4.1.

Sabrina Wilson Harris
807 Main Street

Goldman György

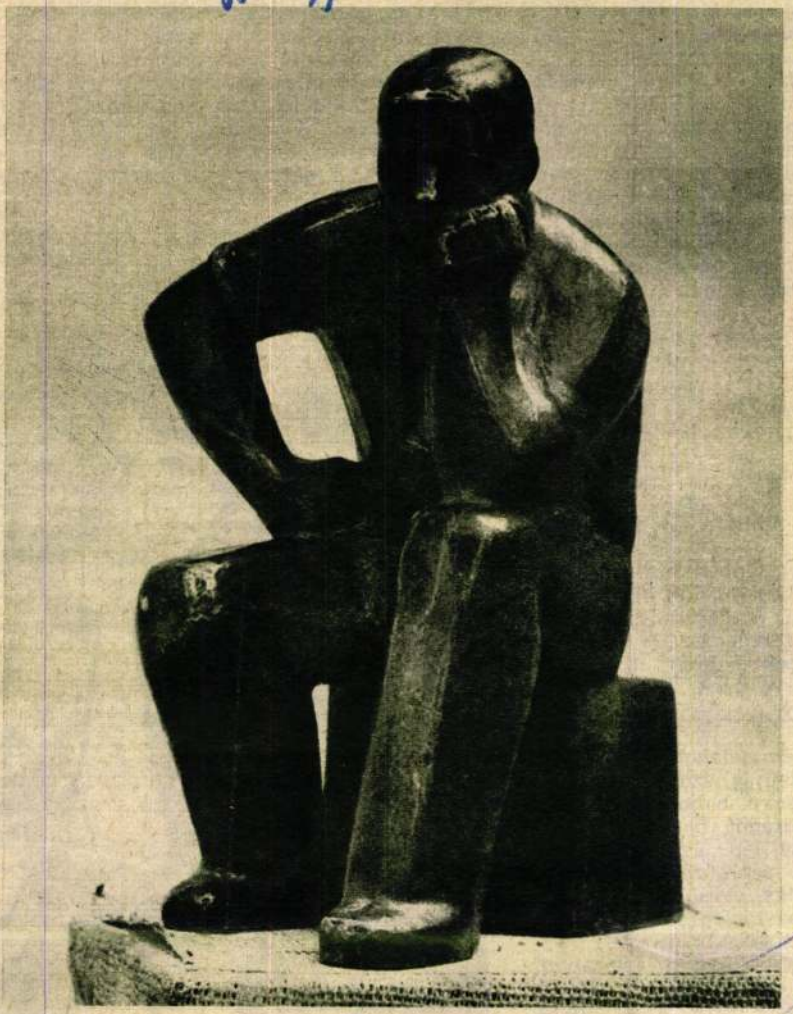

GOLDMANN GYÖRGY:
Könyöklő munkás

Vök Zagyva 1964 máj. 2

éves kamaszfiút játszik. Freud Zsigmond szellem- mek vállain felejtve.

as években már „Libidó becézó közvetlenség a si- udarc is. Freud tanítása veiből lassan átszivárgott nokba és elsőosztályú ét- termekbe: a „lélekelemzés" tételeiből társasági bölcselkedés, elmés csevely lett; jobb körökben a háziasszony a teával és az aprósüteménnyel együtt szolgálta fel az „Oedipus-komplexumról", a „tudatalattiról" és az álom-elméletről szóló értesüléseit. A könyvesboltokat meg a színpadokat elözönlötték a freudista irodalom termékei. Közéjük tartozik Coolus pubertás-drámája is. A tizennégy éves Claude — aki most viaskodik a kamaszkor folyondáros ösztöneivel — hazajön az intézetből; tűzbe borul saját, vadházasságban élő anyjától; fölfedezi e szép, érett és tikkasztóan érzéki asszony szerelmi játékait; féltékeny lesz rá, de meg is undorodik tőle — s a számára ismeretlen érzésekbe belebetegszik...

Mademoiselle Lenfant, a párizsi Théâtre Michel tagja tizenhét éves, amikor ezt a szerepet eljátssza.

Bajor mégegyszer annyi: éppen harmincnégy. Alakítása mégis hibátlan illúziót kelt. S mi több: Claude, a tejesképű, madárcsontú, éretlen kamasz hirtelen lelki megöregedését is eljátssza. Úgy bűvöli magát gyermekké, hogy arcáról eltűnnek a felnőtt asszony-vonások, és úgy öregszik vissza felnőtté, hogy megőrzi gyermek-lényének fiatalságát.

Van a darabban egy némajelenet.

Claude benyit az édesanyja szobájába. Haja nedves kefével oldalt lekenve; babos nyakkendőt visel, térden alul érő nadrágot, hosszúszárú harisnyát. A fiú a szobába lép, óvatos-esetlenül behúzza maga mögött az ajtót, majd lábujjhegyen előrejön... Tizennégy éves? Talán annyi sem... Arcán nyers kamaszöröm s a titokmondók ravaszdi mosolygása... Aztán hirtelen megtorpan. Anyját épp a legforróbb félórában: fiatal festő-szerelmével csókolódzva találja... Más színésznő csodálkozna erre a látványra. Vagy elkomorodnék. Bajor: megijed. Úgy ijed

...en újra kivirágzó tanítónőt.

Phoebe az első felvonásban húsz éves, a másodikban harminc, de kiadja magát saját, húszéves unokahúgának is: aztán az egyik szerep képében játssza el a másikat, és viszont: a korosodó vénlány ellesi és lemásolja ifjú rokonának szokásait, majd az unokahúg kezdi utánozni hóbortos nénjét — úgyhogy az átélés pillanatnyi áramzavarából, vagy a váltás legkisebb pontatlanságából is dermesztő félreértés származhatnék.

Bajor Gizi mint Haitang (olajpasztell)

MDK.

Goldmann György

Munkáslány-szobráról

Magyar Nemzet 1966 okt.16.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Goldmann György
1966 OKT - 8.
Magyar Ifjúság

MIKROFON REVÜ

Már két és fél millióra növekedett a rádióelőfizetők tábora. De ez csupán száraz statisztikai adat, hiszen sokkal több rádió szól szerte az országban: kis és nagy tranzisztoros, autórádió és táskarádió. A kis doboz a leghétköznapibb vagy legképtelenebb helyeken szólal meg. Tudósít, tanít, szórakoztat. Beszél és zenél.

TÁSKARÁDIÓS VASÁRNAP

Mostantól folyamatosan sok minden megváltozik a rádió műsorszerkezetében. Lassan kialakul a három adó — a Kossuth, a Petőfi és az URH — háromféle, egymást kiegészítő jellege. Műsorok szűnnek meg, és újak jelentkeznek. Időpontok változnak, és több lesz a „non-stop" műsor: a zenével mixelt érdekesség.

Ilyen újdonság lesz vasárnap délutánonként — a Petőfiadón — az ifjúsági osztály *Táskarádió* címmel induló sorozata, amelynek fő jellemvonása a mozgékonyság lesz. Mikrofonja mindenhova el akar jutni, ahonnan valami — fiatalokkal kapcsolatos — érdekességről tudósíthatja a táskarádiósok seregét. Szerkesztői: *Szuhay Erzsébet* és *Kő András*.

Összetétele: 30 százalék próza és 70 százalék tánczene.

KLUB: CSAK FIATALOKNAK!

Apropó: tánczene! *Komjáthy György* szerkesztőé a szó...

— *A KISZ Budapesti Bizottságával közösen megszervezzük a Csak fiataloknak! zenei klubját... Az első összejövetel valószínűleg október végén lesz s ezt követően havonta vagy másfél havonta ül össze a 20—25 klubtag. Ezekre a fiatalokra komoly munka vár: segítenek majd a Csak fiataloknak! műsorhoz hetenként érkező 500—600 levél feldolgozásában, s saját területükön állandó közvélemény-kutatást végeznek. Ők hallhatják majd először a legújabb tánczenei felvételeket, s megbeszéljük velük az aktuális könnyűzenei kérdéseket is.*

A HUSZAS STÚDIÓ BERKEIBEN

Már új időpontban jelentkezett a *Huszas stúdió*. Hétfőn. A „miért?"-re *Barát Györgyné*, az ifjúsági osztály vezetője így felelt:

— *A változtatásnak prózai oka van: a szerda focinap, s a fiatalokat nem lehet elvonni ettől. Hétfőn a műsor nem ütközik semmivel... A Huszas stúdió számos műsorát a fiatalok közvetlen bevonásával szeretnénk elkészíteni, s a tervezésben hagytunk helyet és lehetőséget a hallgatóktól beérkező ötleteknek is.*

Mi van a *Huszas stúdió* terveiben?... Kapcsolásos vita az egyenjogúságról és a mai fiúkról. Humoroszkóp. *José Arzamendia* műsora, *Szülőhazám: Latin-Amerika* címmel. Téli interjú az olasz fiatalokról. A *Mesterségünk címere* című adás, amely azokat a fiatalokat mutatja be, akik valamiképpen „elrugaszkodtak" a föld felszínétől: bányászok, régészek, búvárok, pilóták, darukezelők... *Gara György* zenés beszámolója a Quartier Latinből. Helikopteres és URH-s műsor — a Turistaszövetséggel közösen — a Bükkben...

ÉRDEKESSÉGEKRŐL — SOROKBAN

Izgalmas vetélkedő: *Ki tud többet...?* Közös nemzetközi műsorok a baráti rádiók ifjúsági osztályával, amelyből majd kiderül: ki tud többet szomszédairól?

A *Falusi fiatalok parlamentjéhez* hasonlóan — tíz adásból álló sorozat: — *Munkásfiatalok parlamentje*, amelyet az ifjúsági osztály a KISZ Központi Bizottságával és a Magyar Ifjúság szerkesztőségével közösen rendez.

Rádiójátékok: *Goldmann Györgyről*, a mártírhalált halt szobrászművészről és *Jahn Ferencről*, a kommunista orvosról. November 12-től három szombat délutánon ismétlésre kerül *Hollós Ervin* és *Hámori Ottó: Fiúk a térről* című nagysikerű rádiójáték.

Ismét „felgördül a függöny" a rádió *Ifjúsági Vidám Színpadán*, s havonta egyszer jelentkezik...

Nagy utazók — nagy felfedezők: Kittenberger Kálmán, Marco Polo, Vámbéry Ármin, Lóczy Lajos, Alexander Humboldt...

Az elkövetkezőkben annyi lesz a rádió — kimondottan fiataloknak szóló — érdekes műsora, hogy csak győzzük hallgatni!

Somos Ágnes

HAZA-JÖTTEK

Méhes Lajos elvtárs, a KISZ góliából hazaérkezett ifjúsági lomatái a baráti beszélgetése élményeikről, az őket körülve kasikereikről. A 32 tagú KISZ húzott fel a magyar tervek a gyár építkezésén, elvégezték a szerelési munkákat. Fiatal sz nyolcezer kilométer távolságb százalékos eredményt értek el

Méregk

A kémszervezet legismertebb vezetője: Allen Dulles

A f h

Jacksonnak fogalma sem miért hívatja a főszerkesztő. E nagy hírügynökség külpolitikai sainak. Mint ilyen, nap mint na mel kísérte és kommentálta a eseményeket. Az arab világ vo ja is. S hogy pénzt kapott egyébként is érdekelte, teljese tette. Nem törődött azzal, hog törődik vele.

KÉRETIK JACKSONT

A titkárnő, amikor a főszer szobájába lépett, pillanatnyi tü amíg bejelenti. Nem telt el e már ott állt a főnök előtt, a nem volt egyedül. Választékos kissé őszülő férfi társaságában

M.D.K.

Goldman György, Dobrás (1907-1945)

nevét az 1930-as években alakult Szocialista Művészek csoportjának kapcsán említi a szerző.

Anzbal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

343. old.

M.D.K.

Goldman György, szobrász (1904-1945)

a Szocialista Képzőművészek Csoportjának vezető egyénisége volt. Tragikus sorsnak esett áldozatául. Durván kidolgozott, robusztus alakjai és mozdulatlan mozgásai a társadalmi haladás szolgálatában álló művészet korlátait a nagyon szobrászatba.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina, 354. old.

„Munkás" c. bronzszobra (1934) 353. „

.

„Konyöklő" mu..kái körplasztika, Soldman György szobra

~~Ingár Andor és~~ Soldman György emlékkiállítása

Szabad Nép 1948. febr. 22.-80.

Munkás Körplasztika. Soldman György szobra

Sugár Andor és Soldman György emlékkiállítása

Szabad Nép 1948 febr. 22.-80.

Körplasztika: Rendőr, Soldman György szobra

Lugár Andor és Soldman György emlékkiállítása

Szabad Nép 1948. febr. 22. - 80. -

Tisemlék Körplasztika, Goldman György
gyobrás

Sugár Andor és Goldman György
emlékkiállítása.

Szabad Nép 1948 febr. 22.-8.o.-

Körplasztika: Síremlék Goldman György szobra

Sugár Andor és Goldman György emlékkiállítása

Szabad Nép 1948. febr. 22: 8.o –

Goldmann György szobrász M.D.X.

1930-ban részt vesz a Tamás Galériában rendezett "Uj progressziva müvészek " c. kiállitáson.

Női portré,

Munkásfigura,

Dési Huber István: Dési Huber István, Bp.1964.

50. 1.

M.D.K.

Goldmann György.szobrász

Siremlék / elpusztult /.Csepel.Fekete repr.550.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Bpest.Minerva.1960

Goldman György szobrászművész

Művelt Nép 1955. IV. 3. 2. o.

Vézles György: Goldman György emlék-
kiállítás

Soldman Győző grafikái

Lugai Andor és Soldman Győző
emlékkiállítása

Szabad Nép 1948. febr. 22. - 8. o. -

Goldman György szobrászművész

Irodalmi Lexikon, 1955. VIII. 6. 6.o.

Arthur Tivador: Berda Erzsi kiállítása

Goldman György szobrászművész

Irodalmi Ujság 1955. IV. 30. 2.o.

Bech András: Goldman György emlékkiállítás

MDK

Goldman György

Mihályfi Ernő:
A Szocialista Képzőművészek Csoportjának emlékkiáll.
a N. Galériában. Népszabadság 1964. ápr. 19.

M.D.K.

Goldmann György
szobrász

Méltatás

Vértes György: Goldmann nemi
Élet és Irodalom, 1960. okt 21 — 43 sz. — 2 l

Goldman György

M.D.K.

Méltatás.

Major Máté: Bűvös Berda Emlőtől.
Művészet, 1961. március. – 43 l.

Goldmann György
festő

A Szocialista Képzőművészek Csoportjához tartozott.

Magyar műv. tört. 9. 32.
Képzőműv. Kiad. 1971.

Goldman György
szobrász

M.D.V.

Elemisták
Környöhlömunkás } repro
Női fej

Kontha Sándor: Goldman György művészete
Művészet, 1961. április – 10 lap.

Goldmann György szobrászművész

1972

1972. jan.1o. 12.oo Kossuth /6/ M.

Déli krónika.

Nagy Tibor után Szatmári Ilonáé a szó.

- Csepel Csillag-telepen az alig 1 évtizede felépült modern gyárvárosi lakónegyed Művelődési Házában helytörténeti kiállitás megnyitására készülődnek. Mindazt, amit Csepel sok ezer éves izgalmas multjából a Radnóti Miklós Művelődési Házban kiállitanak Dr Zachár László tanár ur és diákokból, amatőr régészekből verbuválódott lelkes kis szakköre gyüjtötte. A sziget őslakóinak történetéről pattintott kő eszközök, kőbalták, őrlő kövek, rézkori harang-alakú agyagedények bronz kori pengék, avar kori tárgyi emlékek mesélnek. Erről a hajdani királyi, királynői kiváltságokkal felruházott szigetről éppen a király erdőből még egy aranynyi rejtélyes Buddha szobrocska is előkerült. És a vitrinekben Zachár tanár úré a forradalmi munkásmozgalmi dokumentumok mellett igen érdekes és értékes néprajzi anyagot is felsorakoztatnak. Eredeti mult század beli hárosi hajó molnár szerszámokat. És az elmult fél évszázadban az ország minden részéből felköltözött, a gyárakban munkát kereső paraszt családok faluról felhozott népi kerámiái. Diákok szedték össze a fellelhető vizeskorsókat, laska szürő tálakat, szilvalekváros és tejfölös köcsögöket a mángorlófát, a faragott pásztorbotot és a loo esztendős csattos imakönyveket. A kora este megnyiló helytörténeti kiállitás megannyi csepeli emléke között a legmegrázóbb Goldmann György szobrászművész alkotásának két töredéke. Bogi Ilonának a csepeli munkásmozgalom leányhősének sirjára készült a kettős alakot ábrázoló Goldmann szobor, ám a csepeli reakció, a nyilas terror nem türhette, annakidején felrobbantotta.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

MAGYAR NEMZET

1972 FEB 16

Goldmann György szobrász

Szerda, 1972. február 16. Magya

HARMINC ÉVE TÖRTÉNT

1021

A párt lapjával a békéért és szabadságért

A Szabad Nép első száma úgy 1942 február közepén kerülhetett a kezembe.

Csupán egy példányt kaptam, Goldmann György, a szobrász adta át. Pontosan megbeszéltük, kik olvashatják el, és csakis a lakásomon. A párt vezetősége még azt a dátumot is meghatározta, ameddig a lapot magamnál tarthatom. A párttagoknak egyenként mutattam meg a nagy kincset. Átolvasták vagy inkább áttanulmányozták, és utána megvitattuk a sok problémát. Végül elégettem az újságot.

A NEMZETI EGYSÉGÉRT

A Szabad Nép első példányai csupán a párttagság tájékoztatását szolgálták. *A lap volt az egyik fontos összekötő kapocs a párt tagjai és a vezetőség közt.* A kommunistáknak meg kellett ismerniük a nemzeti egységpolitika lényegét, összefüggéseit, célkitűzéseit, várható kihatásait, hiszen ők voltak a háborúellenes, függetlenségi front fő szervezői, tettreváltói. S *nagyon sok ellenvéleményt és kétséget kellet eloszlatni.*

Az első szám is ezekkel a kérdésekkel foglalkozott.

A nemzeti harci front programjában egész sor olyan követelés van, ami a nem kimondottan munkáskövetelés, mint a földosztás, az iparfejlesztés, a demokratikus parlament stb. — olvashatjuk az egyik cikkben —, mi mégis kiállunk ezekért.

A lap szembeszáll azokkal, akiknek a párt fellépése nem volt elég forradalmi, és érvel és magyaráz: a munkásság az egyedüli az összes osztályok közül, amely a többi osztályok és csoportok haladó irányú követeléseit fenntartás nélkül magáévá teheti. *Minden, még oly kis haladás is egy lépéssel közelebb visz a szocializmushoz;* a politikai fejlődés csak akkor van biztosítva, ha azt a munkásosztály vezeti, amely azt az összes következményeivel együtt vállalja; ezért bátran ki kell állnunk a demokratikus követelések mellett, mert azok a mi követeléseink is.

„Változtassuk ismét valóságos nemzeti ünneppé a szabadságharc emléknapját, amely a munkásságot, a parasztságot és a haladó polgárságot egyesíti a reakció ellen a Nemzeti Harci Frontban!"

Ez volt a fő motívum, ami a Szabad Nép további számainak tartalmát is áthatotta. Sok nehézséget kellett leküzdeni, hogy nyomdát teremtsenek. A szerkesztés és terjesztés sem volt egyszerű dolog egy üldözött párt számára. Mégis, *februártól május végéig öt szám jelent meg.* Igaz, az ötödik már nem került olvasók kezébe, mert a nyomdát felfedezték, a nyomdászokat letartóztatták. A lap elkészült példányait elkobozták. S a szerkesztőség a hatodik számot nem is tudta elkészíteni, mert június elején letartóztatták a főszerkesztőt, Rózsa Ferencet.

ÚJRA ÉL A LAP

A párt mindent újrakezdett. Új szervezeteket hozott létre a szétromboltak helyett. S tovább küzdött a nemzeti egységért, a békéért, a függetlenségért.

Politikát folytatni sajtó nélkül nem lehet. Ezért új nyomdát is kellett szervezni. Ezt a munkát Veres Klárára bízták, ő az 1941-es erdélyi letartóztatások elől menekült Budapestre és itt élt illegálisan. A megbízást teljesítette.

Nehéz leírni azt az örömet, amit akkor éreztünk, amikor megkaptuk az első nyomtatott röpiratot. Finom hártyapapíron készült, apró betűkkel. Rendesen tördelve. Egyetlen kis papírlap a vaskos és nehézkes régi gépelt szöveg helyett. Csudaszép volt.

Aztán Ságvári Endre halálsápadtan jött az egyik találkozónkra. Elmondta, hogy *a nyomda „lebukott"*, Pataki Ferencet és Szirmai Hédit, akik a nyomdát kezelték, letartóztatták.

1944 januárjában *halálra ítélték őket,* és még két vezető kommunistát, Szekeres Sándort és Tonhauser Pált.

A halálraítéltek közül *hármat* magam is jól ismertem. A Békepárt 1944 február közepén röpiratban szólította fel a közvéleményt, hogy harcoljon a halálos ítéletek ellen. Mindent megmozgattunk, hogy megmentsük őket. Több ismerősömet, akik valamikor jó barátaim is voltak, magam is felkerestem. Egyedül Jankovich Ferenc, a költő volt az, aki vállalkozni mert arra, megtesz mindent, hogy az elítéltek kegyelmet kapjanak. *De a közvélemény mozgósítása végül is eredményt hozott.*

1944 őszén *a párt ismét felvette a kommunista nevet.* Ugyanekkor *megjelent a Szabad Nép új kiadása is.* Bibliofil papíron, az illegalitás körülményeihez képest nagyon szép kiállításban. Úgy festett, mint egy legális újság miniatűr kiadásban.

MINDEN ESZKÖZZEL

A párt ismét magára talált. Pártszervezetek működtek a bányavidékeken és más iparlepeken. A budapesti és Pest környéki alapszervezetek is megsokasodtak. Egyes helyeken, így a XIII. kerületben, az illegalitásba kényszerült szociáldemokrata párt üzemi szervezetei is kommunista irányítás alá kerültek. *Cs. Molnár, a kerület szociáldemokrata párttitkára is segítséget nyújtott* abban, hogy a Szabad Nép eljusson az üzemekbe.

Hovatovább olyan példányszámra volt szükségünk, hogy *a központi nyomda nem volt képes ezt a mennyiséget szállítani.* A hozzám tartozó területen is működött egy sokszorosító és három írógép. 1944 októberében ez az apparátus is segített, hogy több példányban jelenhessen meg a Szabad Nép. Így nemcsak nyomtatásban, hanem *sokszorosítva is terjesztettük.* Dr. Székely Sándor, Braun Éva és Lóránt Éva segített a sokszorosításban. Az egyik ilyen szállítmány emlékezetes maradt számomra. Egy nagy bőrönd tele volt Szabad Néppel és Harcoló Bányásszal (a párt bányászbizottságának lapja volt). Technikai okokból nem tudtuk máshol feldolgozni, mint Varga Mihályné lakásán, bár ez a lakás inkább menedéknek szolgált azoknak, akiket keresett a rendőrség. A rendkívüli helyzetben azonban rákényszerültünk arra, hogy a lakást erre a célra is igénybe vegyük. Egyik elvtársunk odavitte a bőröndöt s én, Varga Mihályné, meg Jóska fia szortíroztuk a lapokat. Kisebb csomagokat készítettünk az egyes területek számára. Végül Jóska vitte el a bőröndöt — közben egy Lehel úti vendéglő hátsó kijáratán át menekülve a detektívek elől — a Tüzér utcába, közel a Róbert Károly körúthoz.

AZ ELLENSÉG KEZÉBEN

Nem sok idő telt el ezután — bizony, harminc év távolából a hetek és a napok össze-

mosódnak —, amikor *letartóztattak bennünket.*

November negyedike vagy ötödike lehetett. Akkor már jó néhány napja vallattak a csendőrnyomozók. Már nemigen tudtam felállni a földről, de még ülni sem nagyon. A Rökk Szilárd utcai rabbiképző — hírhedt letartóztatási hely volt akkoriban — egyik tantermében zsúfolódtunk össze. Ezen az emlékezetes napon nagy mozgás keletkezett a teremben; vérrel borított, összetört embercsoportot löktek be az ajtón. A Szabad Nép nyomdászai voltak.

Nem sokkal azután, hogy a Szabad Nép nyomdászait behozták, az egyik csendőrnyomozóhoz kísértek. Nevére már nem emlékszem, ő csak az első napokban volt a vallatóm, kínzóm. De gyengének találhatták e munkára, mert hamarosan Kékkői Ferenc és Papp nevű társa, a két hírhedt pribék vett kezelésbe. Szóval, ez a nyomozó ettől kezdve olyan beszélgetőpartnerként szerepelt. Mondom, hozzávezettek, és ő édeskés hangon kezdett beszélni. Hogy láttam-e azokat, akiket behoztak. A nyilasok fogták el őket. Láthatom, előbb-utóbb mindenkit kézre kerítenek. Nézzem meg, fejük betörve, véresek. Hát nem lenne sokkal jobb, ha vallanék és akkor elvtársaim nem a nyilasok kezébe kerülnének, hanem az övékébe. Nehéz érzékeltetni ennek a helyzetnek a komikumát, de megmondtam, nevetségesnek találom az ajánlatát. Igaz, a nyilasoknak nincs olyan gyakorlatuk, mint a tapasztalt csendőrnyomozóknak. A nyilasok valóban agyba-főbe verték az elfogottakat, s nem törődtek a feltűnő külsérelmi nyomokkal. De *megnyugtattam, nem fognak mindenkit megtalálni. „Miért? Úgy gondolja, talán nem lesz hozzá elég időnk?"* — kérdezte. *Valóban, úgy gondoltam.* Ekkor már hallani lehetett a Vecsésen felállított szovjet ágyúk dörgését. S biztosra vettem, hogy nemsokára rendes nyomdában állítják elő a Szabad Népet. Csak éppen abban nem voltam biztos, mi megérjük-e azt a napot.

Dömé Piroska

I K A

— **A posta szocialista brigádvezetőinek** IV. országos tanácskozásán részt vevő küldöttek kedden délután a Postavezérigazgatóságon szakmai vezetőikkel találkoztak. Az ünnepségen megjelent és kitüntetéseket adott át dr. Csanádi György közlekedés- és postaügyi miniszter.

— **Magyar kulturális küldöttség** érkezett kedden délután Bécsbe. A dr. Szabolcsi Miklós egyetemi tanár, akadémikus vezette delegáció tárgyalásokat folytat a Lenau Társaság augusztusban hazánkban megtartandó közgyűlésének előkészítéséről. Fogadja a delegációt dr. Fred Sinowatz osztrák közoktatásügyi miniszter is, aki a nemzetközi társaság elnöke.

— **Zárszámadó közgyűlést** tartott kedden Baranya megye egyik legjobban gazdálkodó termelőszövetkezete, a 6500 holdas baksai Ezüstkalász Tsz. A közgyűlésen részt vett és felszólalt Faluvégi Lajos pénzügyminiszter.

— **A budapesti mentők** statisztikájában az elmúlt hét második felében feltűnően kiugrott a hirtelen rosszullétekből adódó, belgyógyászati eredetű, elsősorban szívhalál. Az esetek száma naponta 8 és 14 között váltakozott, amit az orvosok főleg a melegfrontnak tulajdonítottak. Vasárnaptól a helyzet ismét normalizálódott.

— **Tetőpontján a riói karnevál:** hétfőn több tízezer főnyi tömeg szambázott végig Rio de Janeiro egyik széles sugárútján. Köztük ropta a vad délamerikai táncot Jairzinho, a világhírű futballcsillag is. Az ünnepségnek egyébként eddig 71 halálos áldozata van.

— **Hárommillió ember halálát okozhatja** az a nagy mennyiségű méreg, amelyet ismeretlen tettesek egy szállítmányból loptak el Kolumbiában. A Parathion nevű rendkívül mérgező vegyszert, amely már a bőrhöz érve is halált okoz, egy kolumbiai cég rendelte az NSZK-ból, rovarirtószer gyártásához. A szállítmányból tízhordónyi Parathion hiányzott. A kormány hétfőn országos készültséget rendelt el.

— **Fotóamatőrök részére** hirdet fotótanfolyamot az Újpesti Haller F. G. Fotókör (IV., Árpád út 66.). Beiratkozni 1972. március 7-én, kedden 17 órakor lehet az Ady Endre művelődési házban. A tanfolyam díja 50,— Ft.

— A SAVARIA

Veszélyes méreteket kezd ölteni a fiatalkorúak csoportos bűnözése

A legfőbb ügyész sajtótájékoztatója

— Hogyan alakult a bűnözés 1971-ben Magyarországon?

Erről a kérdésről tájékoztatta kedden délelőtt a sajtó képviselőit dr. *Szénási* Géza, a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze. Bevezetőben elmondotta, hogy 1970-hez viszonyítva az ismertté vált bűncselekmények száma *jelentéktelen, mindössze 0,7 százalékos emelkedést mutat*, míg a bűnelkövetők száma 15,4 százalékkal emelkedett. Ez a jelenség többféle összetevőre vezethető vissza, így a fiatalkorúak részvételének 14,1 százalékos emelkedésére és *a csoportos bűnelkövetés* számának növekedésére.

Az 1971-ben ismertté vált bűncselekmények 55,8 százaléka vagyon elleni, *17,3 százaléka pedig közlekedési bűncselekmény volt.* A társadalmi tulajdon rovására szándékosan elkövetett és ismertté vált bűncselekmények 1971-ben 24,2 százalékkal több kárt okoztak, összegszerűen 137 és fél millió forintot. Hangsúlyozta a legfőbb ügyész, hogy a vagyon elleni bűncselekmények — *elsősorban a társadalmi tulajdont károsító cselekmények* — körében szerzett tapasztalatok szerint több esetben *szervezett, hosszabb időn át folytatott* visszaéléseket leplezték te s ebben nagy része volt *a laza ellenőrzésnek*, a bűnözést megkönnyítő és a leplezést akadályozó *személyi összefonódásoknak.*

Gazdasági bűncselekmények

A gazdasági bűncselekmények az összbűnözés 3,5 százalékát teszik ki s a gazdasági bűnözés 1965 óta *egyenletesen emelkedő* tendenciát mutat, 1965 óta a gazdasági bűncselekmények száma 47,1 százalékkal emelkedett, a legnagyobb mértékben *a deviza- és vámbűntettek* körében, aminek egyik magyarázata a fokozódó idegenforgalomban keresendő.

— Távolról sem állíthatom — mondotta dr. Szénási Géza —, hogy gazdaságunk szocialista rendszere *kifogástalan büntetőjogi védelmet élvez* és a jelenlegi büntetőjogi védelem alkalmas arra, hogy a törvénysértőket és általában mindenkit visszatartson a népgazdaság elleni valamelyik bűncselekmény elkövetésétől. *Meggyőződésem, hogy gyökeres változást csak egy állampolgári általános szemléletbeli átalakulástól lehet remélni.* Az ügyész a saját eszközeivel ezt egyedül nem tudja elérni. A bűncselekményeket szülő *elvtelen, elnéző légkört* nem az ügyésznek kell megszüntetnie. Miért is tartanák tiszteletben a törvény parancsát azok, akik egy-egy konkrét ügyből azt tanulták meg, hogy *a korrupció nem feltétlenül vezet felelősségre vonáshoz*, a vásárlók megkárosítása, a rossz minőségű ipari termék forgalomba hozatala pedig jelentős prémiumot eredményezett.

A harmadik helyen

A közlekedési bűncselekményekről szólva a legfőbb ügyész elmondotta, hogy a balesetek okait tekintve, megállapítható *a közlekedési fegyelem gyengesége*, s a balesetek okai közt továbbra is jelentős szerepet játszik *a figyelmetlen, gondatlan vezetés.* Az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények száma — nyilván az erélyes intézkedések hatására — 1970-hez képest *3,1 százalékkal csökkent*, közte az erőszakos szexuális bűncselekmények száma is. E kismérvű csökkenés ellenére az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények továbbra is az egyik legnagyobb társadalmi veszélyt jelentik, amit az is igazol, hogy *a rablások dik.* 1965-ben 213 rablás történt Magyarországon, 1971-ben pedig 469. Csökkent a szándékos súlyos testi sértések és a hatósági közeg elleni erőszakos bűncselekmények száma, míg a befejezett emberölések száma emelkedett. *Európában az emberölések számában csak Finnország és Bulgária előzi meg Magyarországot.*

Ismertette a legfőbb ügyész Magyarország „bűnözési térképét", amely szerint *11 megyében növekedett* a bűnözés, a legnagyobb mértékben — 12,7 százalékkal — Szolnok megyében, míg a fővárosban és 8 megyében csökkent. A bűnözés tekintetében „legfertőzöttebb megye" 1970-ben Fejér megye volt, *ezt a szerepet 1971-ben Bács-Kiskun megye vette át.* A bűnözés a legnagyobb mértékben — 14,2 százalékkal — Veszprém megyében csökkent, míg a bűnözés terén „legtisztább" megye rangját továbbra is *Heves megye* viseli, ahol a tízezer lakosra jutó bűnözési arányszám 70,8.

A fiatalkorú bűnözők

A 14 éven aluli, gyermekkorú bűnelkövetők száma lényegében változatlan, 1971-ben 3566 gyermekkorúval szemben kellett a bűnüldözőszerveknek intézkedniük. Országos viszonylatban a gyermekkorúak 90,4 százaléka vagyon elleni bűncselekményt követett el. A fiatalkorú — 14—18 éves — bűnelkövetők száma 1970-hez viszonyítva 1971-ben 14,1 százalékkal emelkedett. *A fiatalkorúak körében veszélyes méreteket kezd ölteni a csoportos bűnelkövetés, a galeri bűnözés előiskolája.*

Végezetül *a visszaeső bűnözők* kérdésével foglalkozott a legfőbb ügyész. 1971-ben Magyarországon 76 974 volt az összes bűnelkövetők száma, ebből 9257 volt a visszaeső.

A BTK-Novellájának hatályba lépése után előreláthatólag több lesz a visszaesők száma, mert olyan cselekményeknél is visszaesést lehet megállapítani, ahol erre korábban nem volt lehetőség, viszont az ismételt bűnelkövetésnek a jövőben szigorúbb jogkövetkezményei lesznek. *Már az egyszer szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre elítélt újabb bűnelkövetés esetén nem bocsátható feltételes szabadságra.*

Halálos ítélet Kecskeméten

Holtan találták a kecskeméti Törekvés Tsz kisfái üzemegységében 1971. október 4-én *Kara* Pált, a szövetkezet 64 éves mezőőrét. A rendőrség elfogta a tetteseket: *Tóth* József, Kecskemét, Kemény Zsigmond út 21. szám alatti lakost és feleségét, *Tóth* Józsefnét, valamint a fiatalkorú B. Máriát, a férfi mostohalányát.

Tóth Józsefet és családját éjjel kukoricalopás közben tetten érte a mezőőr, vadászfegyveréből két riasztólövést adott le, majd felszólította a tolvajokat, hogy menjenek vele a közeli tsz-majorba. Tóth József feleségével és nevelt lányával együtt rátámadt az őrre. Kapanyéllel fejbe ütötték, majd a fegyverét elvették, és Tóth a vadászfegyver tusával hét ütést mért a mezőőr fejére, olyan erővel, hogy a puskatus darabokra tört.

A Bács-Kiskun megyei bíróság kedden hirdetett ítéletet a bűnügyben. Tóth Józsefet nyereségvágyból elkövetett emberölésért halálra, Tóth Józsefnét 15 évi szabadságvesztésre, a fiatalkorú B. Máriát pedig 3 és fél évi szabadságvesztésre ítélte. Az ítélet nem

Goldmann György 1021

1972. I.11. Tv. 19.3o. Ka.

Tv-Híradó.

- Ha kevés ..... de a kezdettől napjainkig kisérí végig Csepel történetét a kerület felszabadulásának 25-ik évfordulója alkalmából a Radnóti Művelődési Házban megnyilt állandó kiállitás. A környéken lelt szerszámok, kőedények bizonyitják, hogy már az ősember is megtelepült a folyóágak közé ékelődött szigeten. A későbbről megmaradt eszközök, az évszázadokkal ezelőtt kialakult népi kultura emlékeit. A vidék előéltéről ezek is sokat mondanak, mégis a mai Csepel igazi útja az iparositással kezdődött. Ez a kiállitás is meggyőz arról, ha a városrész multját tanulmányozzuk, voltaképpen a magyar munkásmozgalom történetének igen fontos részével ismerkedünk.
A tragikus sorsu Goldmann György készitette siremlék torzója, a mozgalo mártirjait idézi emlékezetünkbe.
- A kiállitás anyagát jórészt amatör helytörténészek gyüjtötték össze.

Goldmann György
szobrán

Kilő munkás, 1934.

Repr.

Magyar műv. tört. 9. 32. h.
Képrőműv. kiaol. 1971.

Goldman György

nevét emliti az 193o-as évek képzőművészeti képének felvázolásakor

Haulisch Lenke: Paizs Goebel Jenő művészi kibontakozásának évei. - Művtört.Ért. 1971.1.sz. 11-22. l.

11. l.

Goldmann Győző

Pogány Ö. Gábor opponensi véleménye szerint elméleti felkészültség tekintetében marxistának - Uitz, Derkovits, Dési Huber, Goldmann beszámitásával is - legfeljebb ha egy tucat müvész nevezhető a felszabadulás előtti szakaszból.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet története c. doktori értekezésének vitája. - Művtört.Ért. 1971. 1.sz. 47-59. l.

53.1.

Goldman György

234. sz. „Horthy-rendőr," 1936, terakotta, 24.5 cm. Magángyűjtemény. Reprodukció.

Afradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

Goldman György

235 sz., „Önarckép", 1927, gipsz, 24.5 cm.
Nemzeti Galéria, reprodukció.

Irodalom: A szocialista képzőművészet történetéből, Budapest, 1970.

Goldman György

230. p. „Ilo" munkás", 1934, bronz, 25.2 cm. Nemzeti Galéria; reprodukció.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

Goldman György

emlékkiállítása 1954-ben volt.

Aradi Nóra: A socialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

Goldman György

1942-ben életfogytanigra itélt és 1944-ben Dachauban elpusztult mester sírpobráról tudunk, amely azonban elpusztult.

Aradi Nóra: A socialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

2121

Goldman György

ülő, gondolkodó munkása – könyv nélkül-
ugyanaz a tipus, mint Derkovits Gyula fest-
ményének jelenkort jelző olvasó önportré-
ja.

Aradi Nóra: A socialista képzőművészet
története, Budapest, 1970.

2131

Goldman György

alkotott műcsi kőzül csupán kéttucat terméhét ismerjük.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

2111

Goldman György

„Horthy rendőr" című műve az agitációs kisplasztikak körébe tartozik.

Fradi Nóra: A szocialista képzőművészet története, Budapest, 1970.

2118

Goldmann György

vezető tagként szerepel a Szocialista Képzőművészek Csoportjának a Fővárosi Művelődési Házban rendezett kiállításán (48 művész, több mint 100 mű)

Kiállításról - kiállítása
A Szocialista Képzőművészek Csoportja (Ridig Gábor)

Magyar Szólop, 1969. március 14. 9 l.

Goldmann György

„Munkás" című szobrát a pécsi iskola előtt állították fel

Népművelés 1969/1 44old.

Goldmann György, szobrász

Domborműves táblát helyeznek el emlékére.

J. G.: 1972-ben új képzőművészeti alkotásokat helyeznek el a fővárosban 9.

Népszabadság, Bn. 1971, nov. 18.

Goldman György, szobrász

A vásárhelyi őszi tárlat vitájában:

megemlítve.

Rózsa Gyula: Egy katalógus és egy kiállítás 7.

Népszabadság, Bp. 1971. okt. 15.

Goldman György

Mint a Szocialista Művészcsoport

tagja - neve emlitve

Pestmegyei Hírlap 1971 szeptember 5
4. old.

Goldmann György, szobrász

Zsigmondi Borisnak Goldmann Györgyről készült emlékfilmjét bemutatta a TV.

— bel — : TV — notesz 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. máj. 8.

Goldmann György, szobrász

„a túlzott művészi igény a film
rovására mehet. Így volt ez például a
Goldmann György munkásságát bemutató
Halhatatlanságért esetében."

Vitányi Iván: A „rövidfilm" művészete
110–116. o

Új Írás, Bp. 1970. szeptember X/9.

Goldmann György
szobrán

A Szocialista Képzőművének Szoport-
jának tagja volt.

Horváth György: Gárdos István 10.
Képzőműv. Alap kiaos. 1971

Goldmann György
szobrán

Horthy-rendőr
Repr.

Kosáry Domokos: M. o. tört. képekben
Gondolat 1971. 653.

Goldmann György
szobrát

A Szocialista Képzőművészek Csoportjába tartozott.

Pogány Ö.Gábor: A XIX.-XX.század művészete.
Művészet,1971.október - 12.oldal

Goldman György
szobrász

A kit világháboru körti magyar
művészet realista áramlatának
képviselője

Láncz Sándor: Van-e modern realista . . .
Művészet, 1971.december - 6.oldal

Goldmann György
nohrán

Méltatás.

Brestyánszky Ilona: Cádor István köszöntése.
Művészet, 1972.január - 27.oldal

Goldman György
szobrász

Widder Felix 1939 ~~beli~~ben behövelkezett
halála után nem sokára síremlé-
ket készített a jóbarát rokonnak. Az
emlékmű művészileg ízett, szép munka.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Müvészet, 1971.szeptember - 30.oldal

Goldman György
szobrász

Widder Felix festőművész séremlike
(repro)

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldman György szobormű
Művészet, 1971. szeptember – 30 lap.

Goldmann György
szobrai

1955-ben rendezték a Nemzeti
Szalonban Goldmann György szob-
rászművész emlékkiállítását.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormű.
Művészet, 1971. szeptember - 30. oldal.

Goldman György
szobrász

Elsősorban portrészobrokat alkotott és vajtuk kívül csak elvétve más tematikájú műveket. Ezek között szerepelt egy síremlék is.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Müvészet, 1971. szeptember - 30. oldal.

Goldman György
szobász

Goldman még 1934-ben Bagi Ilona munkáslány síremlékét készítette el. Ezt a másfélszeres életnagyságban elkészült ifjú munkásemlékét a nyilasok szétszúrták.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Müvészet, 1971. szeptember - 30. oldal.

Goldman György
szobász

Goldman Györgyöt 1942 tavaszán
tartóztatták le és 1944 áprilisában
néhány hétel a dachaui pokol
felszabadítása előtt gyilkolták meg.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Müvészet, 1971.szeptember - 30.oldal

Goldmann György
szobrán

Goldmann művészetében jelentős hely illeti
a Widder-féle síremlékreliefet. Ez az
egyik utolsó nagyméretű alkotása,
amelyik erőt és nyugalmat sugárzik.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Művészet, 1971. szeptember - 30. oldal

Goldmann György
szobrász

1948 felszabadulás az akkori képzőművesek Szakszervezete kiállítóhelyiségében Sugár-Goldmann emlékkiállítás volt.

Soós Klára: Sugár Andor.

Müvészet, 1971.augusztus - 32.oldal

Goldman György
szobrász

Most bukkant fel Widder Felix festőművész
kapcsán Goldman György eddig még fel-
nem derített síremléke, amelyet Widder
Bódog emlékére készítette.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Müvészet, 1971.szeptember - 30.oldal

Goldmann György
szobra

A Widder síremlékét Goldmann György 1941-ben készítette. Ez a mű a Rákos-keresztúri temető 17/a parcellájában áll és 230 x 130 cm. mészkőből készült.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormű.
Művészet, 1971.szeptember - 30.oldal

Goldmann György

szobrai

Goldmann György rokoni kapcsolatban volt Widder Felix festőművésszel, akivel 30 év korkülönbség ellenére barátí kapcsolatban is volt.

Soós Klára: Eddig ismeretlen Goldmann György szobormü.
Művészet, 1971.szeptember - 30.oldal

Goldman György 40 éves

Zsigmondi Boris készített
filmet róla a TV számára

Magyar Nemzet 1971 május 12
4. old.

Goldmann /György/ MDK

szerepelt a kiállitáson.

Kontha Sándor: A Szocialista Képzőművészek
jubileumi kiállitásáról.
Társadalmi Szemle .1964 jul. 108-110. lap.

Goldmann György

Leserű és nagyon erőteljes karikatúra-szobrai szerepeltek az hiszrealisták kiállításán, a Tamás-galériában (1936)

– említve –

Bálint György : A toronyőr visszapillant

Bp.Magvető 1976. I. 654. old.

Goldmann György, szobrász

L. Pór B.

Lukács T.: Harminc ... 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 24.

Goldmann György

Goldmann György 1936-ban bronzba öntötte buta képű „Horthy vendőr"-ét és a „Munkás"-a szerepel a moszkvai bemutatón.

---:Magyar művek moszkvai bemutatójának.....

Művészet, 1976. március - 42 oldal.

Gödöllei Tibor festő

Békéscsabán a Munkácsy Mihály Teremben volt Gödöllei Tibor festő művein kiállítása.

----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1976. március - 48.oldal.

Goldmann György, szobrász

L.: Kemény Éva.

Aradi Nóra: A Duna-kanyar.... 8.

NÉPSZABADSÁG, Br. 1975. dec. 14.

Goldmann György, szobrász

Megemlítve - a nekrológban,

— Elhúnyt Vértes György író 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. felír. 12.

Goldman György, szobrai

L.: Kassák

Bodrits.: Művészeti ... (3). 350-354.

JELENKOR, Pécs, 1976. április XIX/4.

Goldmann György, szobrászművész
Dachaui koncentrációs táborban
halt meg a művész.

Vadász Ferenc: Egy internacionalista
bátyámról.
Népszabadság, 1946. okt. 30.

GOLDMANN GYÖRGY, festő

A könyv felvázolja a fasiszta rendszer kialakulását, lényegét és hatását a képzőművészetekre. Ebbe a művészeket belevonni nem lehet, mert annak lényege az igazság feltárása. Végén a művészeket közli életrajzukkal. A magyar nevek gyüjtője Bodnár Éva volt. E művészek egyike volt:

Goldman György is. 36.old

Markovits Györgyi: Múzsák a gyalázat ellen 36.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1970. 3-sz. Bp.

Goldman György: Koldár

L:Biró Mihály

Horváth Zálmán:Munkára, harcra hivtak 8.

Népszabadság, Bp.1977 ápr.30

1021

Goldman György: Widder Félix festőművész síremléke
Monument funéraire du peintre Felix Widder
Надгробие живописца Феликса Виддера

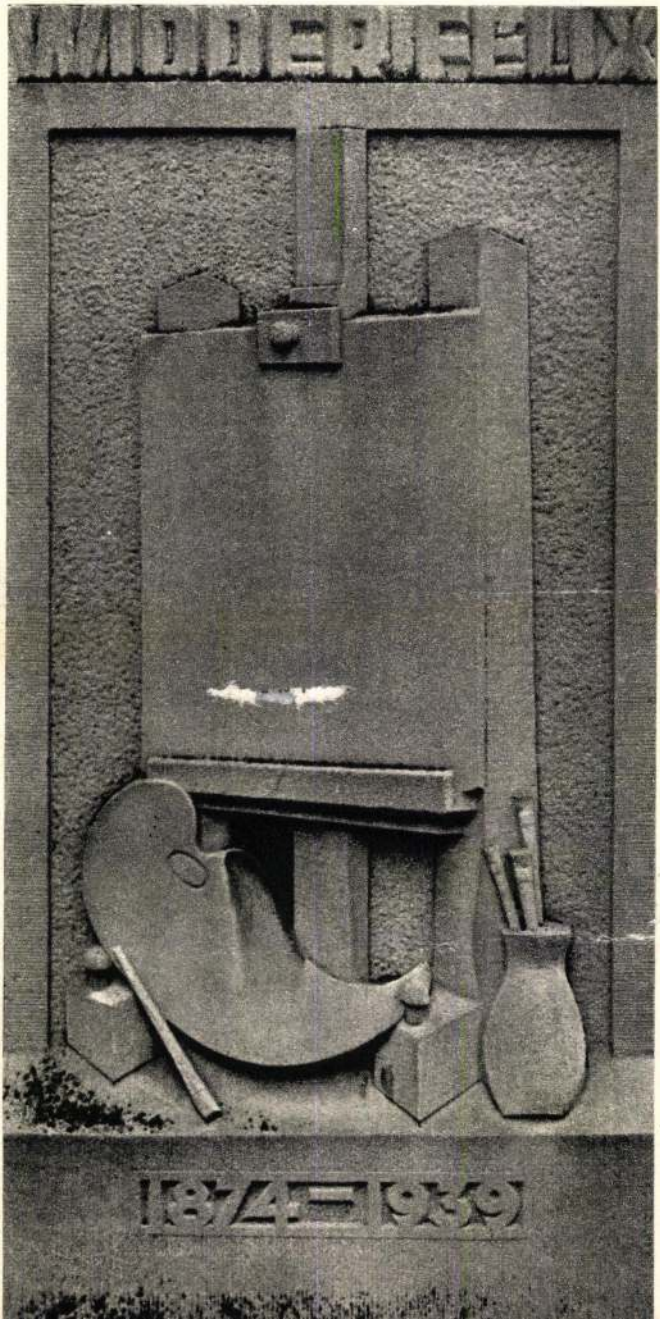

Pongrácz Antónia bötcsinálta és fogadatlan [illegible] magát: Kádár Tibor növendékeként grafikusnak indult a kolozsvári főiskolán. 1961 óta jelentkezik kollektív tárlatokon, előbb grafikai műveket – pl. linómetszeteket – mutat be, 1967-től fémdomborításokat. Első önálló kiállítása 1969–70 fordulóján (december–január) volt egy kolozsvári galériában. A művésznő férje Puskás Sándor szobrász, a közösen töltött esztendők hozták talán a változott érdeklődést, a fém szeretetét, és – a feleség maga vall így – a másnemű anyagok megismerését, egyféle átfogalmazott kifejezési és formavilágot, majd végtére a megtalált igazi műfajt is. 1967–68 óta csak fémmel dolgozik. A megbúvó erdélyi falvak múltőrző és bensőséges világa mellett egy hosszabb moldvai kirándulás, az itteni kolostorok középkori emlékei lettek jelentős hatással alkotói szemléletére és műveinek tematikájára. A korábbi próbák és kísérletezések után mindezek együttes ihlete hozza a már egyedi és érdemes mondanivalót. Vele a tiszta és szuverén formákat is.

A szándékoltan feszes és esetlenül bicegő szimmetria, a groteszk arányok egy modern szemléletű alkotó inkarnációi, ott simulnak a virágos angyalkák szárnyaiban, a Pieta Krisztusának bordái között, az alakok ruharedőzetében ugyanígy. A figurákat egyféle nőies lágyság lebegi körül: Szent György szinte évődik a sárkánnyal, Pongrácz Antóniának kezesek még a haramiái is.

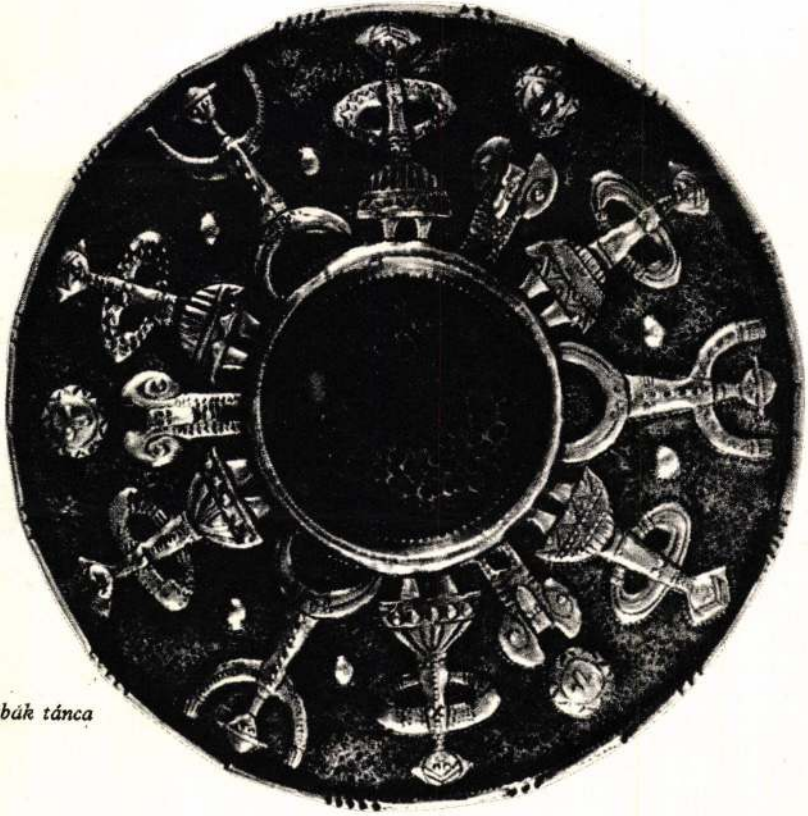

babák tánca

EDDIG ISMERETLEN GOLDMAN GYÖRGY SZOBORMŰ

A Nemzeti Szalonban, 1955-ben rendezték meg Goldman György szobrászművész emlékkiállítását. A kiállítási katalógus bevezető részéből, amelyet a pályatárs, a Szocialista Művészcsoport egyik vezető egyénisége, Vértes György írt, szerzünk tudomást Goldman életének és művészetének állomásairól. A kiállított művek jegyzékéből világlott ki az a tény is, hogy Goldman György elsősorban portrészobrokat alkotott, és rajtuk kívül csak elvétve más tematikájú művet. Ezek között szerepelt egy síremlék is. A katalógus megállapítása szerint ez a hagyatékban levő síremlékterv 1940-ben készült, s ezen kívül tudunk még a nyilasok által szétzúzott Munkáslány-síremlékéről, amelyet Goldman még 1934-ben Bagi Ilona ifjúmunkás tragikus halálára készített, másfélszeres életnagyságban, néhány nap alatt. Ebből az emlékműből ma már csak fragmentumok ismeretesek. Goldman György viszonylag kisszámú művet tartalmazó hagyatékának minden egyes darabja rendkívüli értékkel bír a számunkra. Műveinek különös becsét egyrészt a korszak adja, amely annyira elfojtott minden haladó művészi megnyilvánulást, amelyben a művész, Goldman György, fenyegetve megőrzött humanizmussal alkotott, másrészt értékét a rusztikusan eredeti alkotói stílusa biztosítja, melyben műveit készítette. Persze addig tette ezt, amíg módja volt alkotni: 1942 tavaszán bekövetkezett letartóztatásáig, – haláláig. „1944 áprilisában, néhány héttel a dachaui pokol felszabadítása előtt a fasiszta barbárság áldozata lett Goldman György is, a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa, a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legnagyobb reménysége, a szocialista realista szobrászat első úttörője hazánkban" – írja Vértes György.

Most bukkant fel Widder Félix festőművész kapcsán Goldman György oeuvrejében az eddig még fel nem derített síremlék, amelyet Widder Bódog emlékére készített.

230×130 cm működ síremlék. A Rákoskeresztúri temető 17/a parcellájában ma is épen áll. A családtagok elbeszélése szerint ezt a síremléket Goldman 1941-ben készítette – ugyanis rokoni kapcsolatok fűzték Widder Félixhez. Ez magyarázza a síremlékét is. Widder Félix 1874-ben született, s másodunokabátyja volt a nála 30 évvel fiatalabb Goldman Györgynek. Egyrészt a vérségi kapcsolat, de ezen túl a barátság szálai kötötték össze őket. A melegszívű igazi humanista, a szerény keretek között bohém életű rajztanár, pedagógus hajlamával is vonzotta maga köré a tehetséges fiatal művészeket: közülük Goldman György és Börzsönyi Kollarits neve ismert, de akadt közöttük olyan is, akit elfelejtettünk. Widder Bódog nem volt politikus alkat, a társadalmi kérdések iránt kevés érdeklődést mutatott. Számára erős expresszivitású tájképei biztosítják az alkotójuknak járó helyet az 1930-as évek magyar festészetében. 1939-ben bekövetkezett haláláig a Teréz körúti műtermében találkozott a fiatalokkal. Itt látogatta őt Goldman is, aki szerette az idős mestert, s halála után röviddel emlékére síremléket, a tárgyalt síremléket készítette, amely művészileg érett, szép munka.

Goldman György művészetében jelentős hely illeti meg ezt a síremlékreliefet. A letartóztatása előtt egy lépéssel fejezte be Kálmán utcai műtermében. Ez az egyik utolsó – nemcsak tervben, hanem anyagban is kivitelezett – nagyméretű alkotása. Architektónikus felépítést, tiszta szerkezetet mutat, amivel erőt és nyugalmat áraszt. Sima háttér elé kissé rézsüsen, festőállványt állított, erre egy kép négyszögű formáját fogta be. Alatta a sok egyes vonal szigorúságát, az odakomponált paletta dekoratív vonalával és egy ferdevonalú ecsettel törte meg. A festőállvány mellé jobbra, fületlen köcsögöt állított, ecsetekkel. Az ábrázolásban szereplő tárgyak mind a festőművész munkaeszközei, és ezeket a geometrikus formák egyszerűségével hangsúlyozza. Az ábrázolt tárgyak plasztikitását is mérsékelten érzékelteti rajta, teret is ábrázol velük, ugyan nem nagy mélységben, csak amennyire a ferde síkba állított festőállvány engedi. A reliefet sima kereteléssel zárta le, fönt egyszerű álló betűkkel Widder Félix neve olvasható, lábazaton a születés és halálozás évszáma: 1874–1939.

Összegezve az elmondottakat: nemcsak hogy megfelel a rendeltetésének, de igazi plasztikai hatást adó relief, jó szobormű – Widder Félix festőművész síremléke. Ezt a kvalitásos nagyméretű munkát most már vegyük fel Goldman György oeuvre-jegyzékébe és fényképen mutassuk be Goldman György vecsési emlékkiállításán is.

Soós Klára

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
MŰVÉSZET
Budapest
1971 SEP

Pusztai bácsi (ötv
ismeretessége, az e
tása is benne van
azokra a feszült p
lett – ormótlan, v
nek a sarkait alak
szétlőtt vagonjait,
és tudására respe
sok ismerete, a
magamba szívtam

A 32–36-ik órá
a lemezből. Lágy
szonyok és techni
gé tolását. Faszers
dal *(tónuselem)* [illegible]
arányban mindig szorosabb és szorosabb raportban vagyok az anyaggal *(aktív munkaelem)*, jelzéseit a kalapács nyelén és az anyagra szorított domborítón érzem. *(munkaelem)* Vigyáznom kell, hogy ne ütközzön a formaalakulással a lemezben halmozódó kohéziós erő, hanem segítse azt. Érzem, ha a kalapácsom alatt „szenvedni" kezd az anyag, szűnik a „visszarúgása" és elértem igénybevehetőségének a határát. (Ezt Olejnyiknak, a rézműves csoport vezetőjének köszönhetem.) *Szobrásznál az anyagismeret pozitív munkaelem.*

A 36–48 óráig már az egész arcot fejlesztem, cizellálgatom. A portrénak mindig azon a részén dolgozom, amelyikkel kapcsolatban legfrisebbek, legintenzívebbek (a képzeletemben élő modell szerint) a formaemlékeim. A felhalmozott formaemlékeimből élek, ez a formakészség szobrásznál (bigottnál) a szakmai tudás. *A szakmai tudás a cselekvéssor minden mozzanatában aktív munkaelem.* Miközben az arc formáit fejlesztem, formáról-formára csiszolom, hogy az arc formarendszerében funkciójuknak és formaértékeiknek megfelelően érvényesüljenek –, szobrásztanáromra Szentgyörgyi Istvánra emlékezem. (Ez az emlékem a legkevésbé aktív.) A főiskolán Ő tanított. Klasszikus tisztaságú formákat követelt minden tanítványától. Végletekig megkövetelte a modell pontos másolását, de korrektúrái alatt az élet ezer problémájával vajúdó művészetről szó sem esett. Meleg, mester-tanítvány-viszony nem is fejlődött ki közöttünk. (Erdei Dezső volt a kedvence.) Az orcadombokról még az orrszárnyak alá toltam egy kis anyagot és elszaladt ismét két nap.

Még két napig (48–56 óra.) az arcvonásokat rendezgettem. Enyhítettem a nézésen. Közelebb hoztam egymáshoz a – mosolyt és szigort. Zavar a munkámban, hogy egész délután besüt a nap a műhelyembe. Idegesít a telifény, zavarja a látásomat. A munkakörülmény a cselekvés minden fázisában *aktív munkaelem.* Beleszól a munka egész szerkezetébe. Ha a munkakörülményeket mérlegelem – négy szintre osztom – a sajátomat a legalsó szintre kell helyeznem. Az én ötszögletes barlangom nem felsővilágítású, meleg, barátságos műterem. Munkámhoz az elemi feltételeket is magamnak kellett megteremteni. Ötvenöt éve dolgozom, ebből öt év volt amikor a művészetből a művészetnek élhettem. Ez van. Vidéki művész sorsa. A Lenin portrén a mosolyt igyekeztem még jobban a bajusz alá rejteni, de eszembe jutott a jegyzeteimből (a munkamozdulataimat elemezve írtam be), „Pillanatnyi átsuhanó érzések és gondolatok már nem zavarnak a mozdulataimban". A mozdulataimban nem, de a szándékomban ill. annak kialakulásában igen. Úgy látszik, hogy a munkám soha nem lesz „szakmunka".

56–60 órákban a homlok pikkelyének és a koponyatetőnek a hátrahajlításával vergődtem. Itt jött ki, hogy túlméreteztem a nagyságot. Keskeny betétet kellett a fejtetőbe és a csuklyásizmoknál készíteni. Pedig művészi elvem: egy darab lemezből direkt alkotni. (Majd a következő fejnél ezt is betartom.) Elvégre *a céltudat is munkaelem.* Következett hátul a fej tömegének (a kupának) a kiképzése és az összeszegecselés. Ez rutinmunka, mégis felidegesít (antimunkaelem). Rossz a furdancsom (antimunkaelem) és szegecseket is nekem kell készíteni. A koszorúvarat nyílvarat és lamdavarat irányában kell szegecselni. A síkok, hajlatok összeillesztése nehézkes. (antimunkaelem) A lemezszélek egymásrahúzásához és a fúráshoz, a szegecsek behelyezéséhez három kéz kellene, de csak kettő van. Az ujjaim sem a régiek már. Időzavarba is jutottam: hatvan órába akartam beszorítani a munkát és hetven óra ment reá.

A legutolsó bejegyzésem megvigasztal: Kereset hetven forint órabér *(ez is munkaelem)*. Majd a következő fejnél gondosabb *(munkaelem)* is leszek.

Tápai Antal

P. Pongrácz Antónia: Mézeskalács b
Danse de pupées de pain d'épice
Танец пряничных кукол

MSZ SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

MAGYAR NEMZET

1971 JUL 28.

Mi épül a Belvárosban?

A Belvárosban a már folyamatban lévő nagyszabású középítkezéseken kívül számos további építkezés előkészületei folynak. Befejezéshez közeledik a *Kossuth Lajos téren* a Magyar Kereskedelmi Kamara székháza, a *Szent István téren* a Külkereskedelmi Bank és az OTP társasháza, a *Martinelli téren* az OMFB-székház és az INTERAG-garázs építkezése.

Megkezdődött a *Roosevelt téren* három külkereskedelmi vállalat közös székházának, az *Október 6. utcában* az OTP iroda- és társasházának építkezése. A *Dorottya utcában* a tervidőszak folyamán kezdik meg a MALÉV-székház és tranzit szálló, az *Október 6. utcában* a HUNGAROCOOP-irodaház, az *Aranykéz utcában* az INTERAG újabb garázsának, az *Alpári Gyula utcában* a MONIMPEX székházának, a *Zrínyi utcában* a Gyógyszertári Központ székházának építését.

A *Petőfi Sándor utcában* a templom mellett a posta nagyszabású építkezése, új távbeszélő központja létesül.

Új emlékművekkel is gazdagodik a közeljövőben a Belváros. A *Vigadó téren* a szovjet hősi emlékoszlop helyére emlékszobor kerül. A *Felszabadulás téren* helyezik el a restaurált Nereidák kútját. *Kamermayer Károly* sérült szobra helyett az eredeti minta alapján bronzszobrot helyeznek a róla elnevezett téren. Domborműves emléktáblát kap *Goldmann* György szobrászművész a Kálmán Imre utca 15. és *Szomory* Dezső a Sütő utca 2. alatti épületen.

gyermekkor
részt *maga*
játékszereiv
gyerek va
dákkal re
csak az a
hez a gyer
köze van,
tulajdonosa
kotója egy
Nem ő kés
kapta. Idegen tárgyak, amel-
lyekkel nem alakulhat ki olyan lelki közösség, mint régebben a maga fabrikálta — gyakran egészen primitív — mégis a gyermek szemében oly nagyszerű saját játékokkal. De hát ilyen ma már csak elvétve akad. Nem ez a jellemző. És ez nagy kár! Mert mindinkább elvész „az alkotás öröme". És az sem jó, hogy a gyermek mindent készen kap. Nincs, ami fantáziáját foglalkoztassa, kézügyességét növelje; elmarad a tervezgetés szellemi s a kivitelezés fizikai munkája — és öröme.

Emlékezzünk vissza nagy-

fabrikáltam a spiritusz-gyú-
főzőt is (s milyen jó hasznát vettem a hűvös-hideg napokon a szabadban!); és első barlangtúráimon is egy bádogból, üvegből magam eszkábálta gyertyalámpással merészkedtem be az örök sötétség birodalmába. Mennyire sajnálom, hogy ezek a kedves tárgyak, hűséges útitársaim oly sok szép túrán, barangoláson végül is elkallódtak. Volt utánuk jobb, szebb, célszerűbb, tökéletesebb — kedvesebb soha!

De nem csupán ezért fogott meg a probléma, ilyen visszaemlékezésként, amely mindig

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Goldmann György
MAGYAR IFJÚSÁG
1964 APR 30
1021 H6

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának Emlékkiállítása

Írta: Dr. Major Máté egyetemi tanár, akadémikus

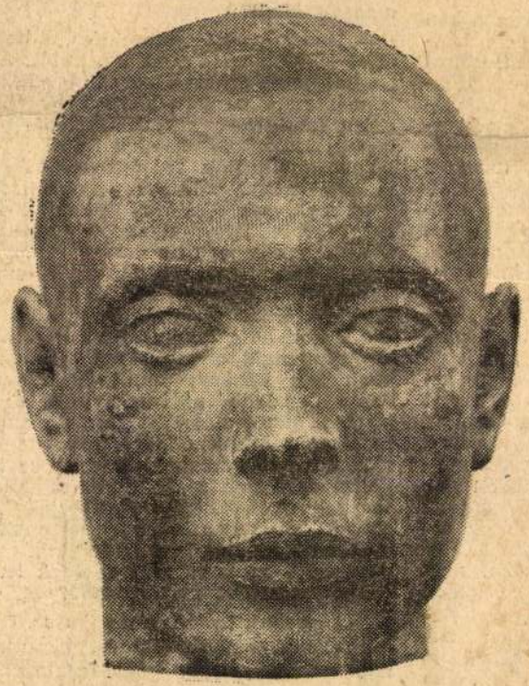

GOLDMANN GYÖRGY: Önarckép

Hatszáz körüli a festmények, szobrok, grafikák száma, mely a Magyar Nemzeti Galéria teremsorában — végre! — emlékeztet a Szocialista Képzőművészek Csoportjának 1933/34 telén indult, és két „fejezet"-ben, tíz éven belül lezárult működésére.

Az első „fejezet", mondhatni, *Derkovits Gyula* halálával kezdődik — akire, ha nem is azonnal, mint mesterükre, szellemi elődjükre tekintenek vissza a csoport tagjai — és 1938-ig tart, amikor a csoport illegális sejtjének pártkapcsolatai megszakadnak. A második „fejezet" élettartama még az elsőnél is rövidebb valamivel. A csoport tagjai azonban a kettő közötti, nem könnyű, intermezzóban, és utána is, még nehezebben, egyedül is, társakkal is, részt vesznek az illegális párt- és a legális szakmai munkában egyaránt, előbbivel az utóbbinak, utóbbival az előbbinek hűséges szolgálatával. Legalábbis azok, akiket szabadon hagynak, s nem börtönbe, vagy munkaszolgálatba hurcolnak, hiszen ez is, az is jelentős részük pusztulását hozza. E kiállításon egy-egy kisebb-nagyobb kép-, vagy szoborcsoport, és ha van ilyen: önarckép alatt egy-egy apró, szalagos babérkoszorú jelzi, ki halt meg, jórészt igen fiatalon, a csoportból. Az első „fejezet" tagjai közül (amikor én voltam a csoport titkára) bizony, legalább minden harmadik.

Csodálható-e tehát, ha az életbenmaradott — s kissé már megidősödött — egykori társ, meghatottsággal küszködve zarándokol képtől képig, szobortól szoborig, s érzései — emlékeivel keveredve — csupa szubjektivitással telítik impresszióit?

Amit tehát itt e kiállításról elmondandó vagyok, kétségtelenül ilyenféle lesz, az objektív bírálatot alighanem kívülálló valakiknek kell majd megfogalmazniok. Ez az elfogultság késztet arra is, hogy ebben a rövid írásban elsősorban azokra emlékezzem, akik közelállottak hozzám, barátaimra, akik az első „fejezet" csoportjának „rendes", „tagkönyves" tagjai voltak, akikkel a sejtben és — szombatonként — a Conti utcai szociáldemokrata pártház tanácstermében a fiatalság lelkesedésével, őszinteségével, hitével és meggyőződésével együtt konspiráltam, szerveztem, vitatkoztam, verekedtem, valamiféle új, progresszív, forradalmi művészetért.

A harcostársak kivétel nélkül fiatalok — az induláskor 20—30 évesek —, a művészetben jórészt még kezdők, főiskolások, vagy autodidakták, a szakmai felkészültség különböző szintjein mozgók, s a tehetség különböző súlyú-értékű talentumaival ellátottak. Magukkal hozott ízlésük, felfogásuk, alakuló művészetszemléletük is egészen különböző, hiszen a formáló-mód széles skálájáin játszanak, s valamiféle realizmustól egészen az úgynevezett absztrakcióig (főleg a második „fejezet"-ben) szétágazó irányokban keresik a megoldást. Egyetlen dologban azonban együtt vannak, és igazán közös érzelem- és gondolatvilág kapcsolja egybe őket — mely találkozásuk és társulásuk alapja is —: a meglévő társadalomnak csömöre-gyűlöletében, és egy újnak, emberibbnek áhitásában, annak felismerésével, hogy az áhitottért tenni, kockáztatni is kell valamit. S ők tettek és kockáztattak. Tettek a szakmában, s tettek a politikában, szabadságukat és életüket kockáztatták, az elpusztultak és a megmaradtak egyaránt bizonyságai ennek.

E kiállításon így együtt mindaz, amit a csoport tagjai ez évtized körül produkáltak, meglepő és átlagában sem lebecsülendő művészi érték. Még a magukképzők, a kiforratlanok művei között is akad egy-két rajz, festmény, vagy szobor, mely az átlag fölé emelkedik. Nem beszélve az érettebbek, és a tizesztendőben csaknem beérők nem is egy alkotásáról, mely méltó mód illeszkedik bele a kor magyar művészetébe. Csak neveket tudok itt felsorolni — például *Bán Béla* („Ülő nő", tus), *Berda Ernő*, *Dési-Huber István* (aki itt, talán mert főleg betegsége miatt, a csoport munkájában csak kezdetben vett részt, nincs méltómód prezentálva), *Fenyő A. Endre*, *Goldmann György* („Önarckép", gipsz), *Háy Károly László*, *B. Juhász Pál*, *Korniss Dezső*, *Kurucz D. István*, *Mészáros László* („Madzsar József arcképe", bronz), *Fekete Nagy Béla* („Bika", szén), *Nolipa István Pál*, *Sugár Andor* „Berda Ernő képmása", tempera), *Schnitzler János*, *Szántó Piroska* („Táj", tus), *Szőllősi Endre* nevét — a teljesség igénye és az értékelés szándéka nélkül, neveket, melyeket nemcsak a mozgalom története, hanem a művészeté is meg fog őrizni az utókor számára.

okról beszélt, ame-
i volt szabad. Visz-
elővettem egy mag-
eállítottam az iró-
elosztóteremből kér-
kvonalának hozzám
ezt rákapcsoltam a
yesztettem a gép-
nki sem láthatott
48 órán keresztül
yes szavát szalagra

h látható felírás
bertatis" (Örködés
alóban illett akkori

appal később Fettig
ndszerint, reggel le-
lagokat, új megbí-
ellenőrzés alá ven-
ezett hat nyugatné-
yelőre még civilben
tint, de annál buz-
ak mutatkoznak.

n 6 magnókészülé-
t rendelkezésemre),
nyugatnémet tiszt
3 héten keresztül
vukat rögzítettem.
züntették az általá-
ket és „egyenrangú-
k őket.

ltött hónapjaim alatt
belül 350 hangszalag-
tem 32 000 méter
egyben a Montgo-
k Hotel Trianon-
ytatott beszélgetések
lelős voltam. Ezen-
i Iroda futárlistáján
bbi beosztásomban,
ra erősített futár-
bejártam Európa
-országát. Ezek nem
Megérkezés után

Amerika-barát ázsiai országok tisztjei amerikai katonai kiképzésen

volt, hogy civilben nem élhetek olyan jól, mint katona... Hat évre leszerződtem.

Mint tanár – Laoszban

A nyugalom nem tartott sokáig. 1957 októberében, 60 tiszttel és altiszttel együtt Ford Braggből Oakland-en, Hawaii-n, a Wake-szigeteken és Okinawán keresztül egy C 130-as csapatszállítóval Laoszba repültünk

Száz fiú, egy lány...

Nagykávéház az algíri nagykörúton. Ez volt az első algíri „üzlet", melynek államosításánál maga Ben Bella, az elnök is megjelent. Talán sehol a világon nem szolgálnak fel különb kávét, mint itt, talán egyetlen kávéházban sem pezsgőbb az élet, lendületesebb, sziporkázóbb a csevegés a múltról, jelenről, jövőről, az életről, az algériai hétköznapokról. Az algíri kávéház: politikai találkozóhely, elsőrendű vitafórum. Körülnézek: mindenütt férfiak, fiatalemberek. Vagy százan. Beszélgetésbe elegyedem az egyik vitatkozó társasággal. Az idegenre felfigyelnek; mind nagyobb lesz körülöttünk a csoportosulás. Szinte együtt van mindenki. Kérdezősködöm, mint élnek, mik a vágyaik. Elkezdődik a „sajtóértekezlet".

Az arab „idegen nyelv" volt

Az algériai fiatalok nyíltszívűek, közvetlenek. A magyar újságíró kérdez és a fiatalok válaszolnak kérdéseimre.

Figyelemmel kísértétek-e az FLN kongresszusának eseményeit?

— A kongresszus téziseit hónapokon keresztül előzetesen megvitatták a néppel. Közülünk sokan még középiskolások, mások egyetemisták, néhányan üzemekben dolgoznak, vagy éppen az önkéntes brigádokban. A tanintézetekben és munkahelyeken mi is elmondtuk véleményünket, miután előzetes vitákat folytattunk, többek között itt a kávéházban is. Véleményem szerint a tézisek jók, a párt programja jó, most már az egész a népen, nem utolsósorban az ifjúságon áll a szép célkitűzé-

Hogyan remélik megszüntetni a szakemberhiányt?

— A munkások közül nagyon sokan álltak a régi technikusok helyébe. Legtöbbjük ellátja nehéz feladatát. Most mind több és több ipari és mezőgazdasági munkást küldenek műszaki iskolába. A legdöntőbb azonban az egész iskolarendszer megszervezése, a kötelező oktatás és a középiskolai, főiskolai képzés biztosítása minden arravaló algériai fiatal számára. A gyarmati uralom idején nagyon kevés algériai járt iskolába. A tanítás francia nyelven folyt. Az arab idegen nyelv volt saját hazánkban. Az ellenállás és a felszabadító háború éveiben legtöbbünk fegyverrel a kezében járta az élet iskoláját. Megedződtünk, megtanultunk egységben élni, de tárgyi ismereteink keveset gyarapodtak. A legnehezebb volt a helyzet három esztendővel ezelőtt, amikor az OAS-banditák felperzselték az iskolákat, sok tanárt megöltek és sok diákot is. Számosan közülük több évet vesztettek, csak később tudnak kenyeret keresni. A háborús károk közül ez egyike a legsúlyosabbaknak. Különösen vonatkozik a leányokra, akik miután túlkorosakká váltak, végképp fölhagytak a tanulással.

— Természetesen azért nagyon sok leány jár elemi és középiskolába, jó néhányan egyetemre. Magam is példa vagyok erre.

Ezt az egyetlen lány mondja, aki itt van a fiúk között s nem visel már fátylat, sőt, eljár a kávéházba is. Leányok ezt nemigen szokták. Legalábbis nát. Kávéházban nemigen láthatók. A falusi asszonyok — természetesen fátyolozottak — dolgoznak a földeken, árusítanak a piacokon. Sok leány és asszony szívesen levetné fátylát, ha nem szorítanák a családi törvények, a szülők, a férj parancsszava. Az iszlám hatalma erős.

Mit tehet az ifjúság a jövőért, a tanuláson kívül?

— Hangsúlyozni szeretném, hogy most legfőbb feladatunk a tanulás. Államunk első szükséglete ez, igyekszik is megteremteni feltételeit. Valamennyien ingyenesen járunk iskolába, sokan kapunk ösztöndíjat, a falusi iskolákban biztosítják az ingyenes ebédet is. Mind nagyobb lesz az iskolák látogatottsága, sok újat kell építeni. Kezdetben mindenféle elhagyott épületet, többek között még a kávéházakat is berendezték iskolának. A nevelőmunkát nagyban segíti a rádió, és az iskolatelevízió. Sokat segít az újság, különösen akkor, ha a falvakban is mindenki el tudja majd olvasni. Első célkitűzésünk igen szerény: tanulja meg mindenki legalább az írás-olvasást és a négy számtani alapműveletet. Az analfabétizmus felszámolására hirdetett országos mozgalomban elsősorban az iskolás, egyetemista és munkásfiatalok vesznek részt. Sokan jelentkeztek közülünk, különösen a nyári hónapokra munkabrigádokba. Utakat építünk, csatornázunk, mocsarakat csapolunk le.

Kapnak-e bért munkájukért?

— Ingyenes, önkéntes munka ez. Természetesen szállást, étkezést biztosítanak. Ahogyan egyik írónk fogalmazta: „Vérrel vívtuk ki a függetlenséget, verítékkel harcoljuk ki a szép jövendőt."

Hogyan ünnepelnek május 1-én?

— Sokan ott voltunk az utcákon a tavalyi május 1-én. Most sokkal több

Goldmann György

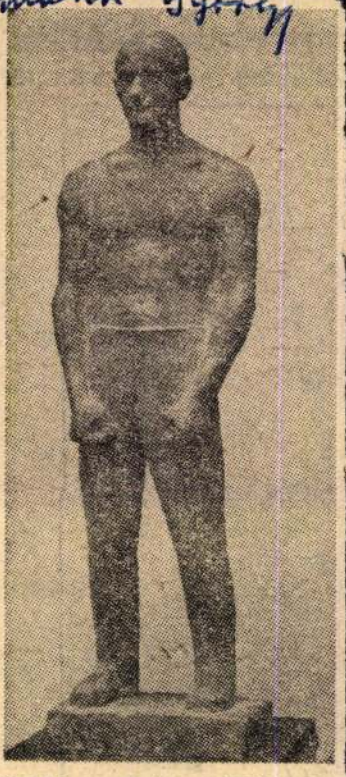

Goldmann György: Álló munkás; cement, 1929.

Spec. képzőművészet
csoportja (kiállítás)

Nepszabadság 1964 nap
május 1.

lenkinek munkája szerint

MIK

Goldmann György

szerepelt a kiállításon.

"Könyökló munkás"

Gábor István: Budapesti Levél a Szoc. Képzőművészek Csoportjának kiállításáról.

PEDAGOGUSOK LAPJA 1964. máj. 7.

Goldman György

szobász

Heitler György tanulmánya,
Goldman György-ről a művész
20 éves alkotó munkájáról,
számol be. A 42 ~~[illegible]~~ produkció
a művész teljes életművét hipszeli.

— Kulturalis tükör.

Tükör, 1975. jul. 15 - 12 oldal

· Goldman György
szobrász

A Corvina Kiadó gondozásában
monografia jelent meg Goldman
György kommunista szobrászművész
ről.

— : Kulturalis-tükör
Tükör, 1975. jul. 15 - 12 oldal.

Goldmann

Gyakorlatilag csaknem egy évtizediga magyarországi szocialista művészet jelentős alkotó egyéniségének munkássága nem talált utatos a valóban virtuális közönséghez.

Szőke Sándor: Köztéri kincsek.
Magyarország, Budapest, 1945. jan. 19.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 MÁJ 27

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Goldmann György szobrász
művész

1021

ÓK LAPJA

Heitler László:

Irodalmi hagyományok Pápán

Az elmúlt hetekben értékes kis könyv jelent meg a nagymúltú dunántúli városban, Pápán; a *Heitler László* művészeti író *(Goldman Györgyről*, a mártírhalált halt kommunista szobrászművészről szóló monográfiáját most tavasszal adta ki a Corvina Kiadó) által szerkesztett, gazdagon illusztrált kis enciklopédia a Pápán született, vagy itt tanult, illetve — a hosszabb-rövidebb ideig — itt működött írók, költők, műfordítók, prédikátorok, újságírók, történészek, nyelvészek, néprajztudósok, emlékiratírók, irodalom- és művészettörténészek életrajzának és munkásságának tömör áttekintését tartalmazza, időrendben haladva.

A kötetben szereplő írók sorát a XVI. században élt *Martonfalvy Imre* pápai várnagy nyitja meg (a pápai vár megerősítéséről és védelméről szóló emlékiratát 1585-ben fejezte be) és az 1946-ban született *Beréményi Géza* novellairó (aki a 60-as évek elején a pápai gimnázium diákja volt) zárja be. E két név — a négyszáz év előtt élt várnagyé és a legfiatalabb magyar írógenerációhoz tartozó Beréményié — fogja közre *Sztárai Mihályt* (hitvitázó dialógusokat írt a protestantizmus védelmében), *Huszár Gál* reformátort és nyomdászt (aki éppen 400 évvel ezelőtt, 1575-ben halt meg Pápán), a *Komárom megyei Kocson született Csergő Bálintot* (aki protestáns hite miatt gályarabságot szenvedett az ellenreformáció időszakában, s akinek hányatott sorsáról *Moldova György* írt regényt 1972-ben), *Thaly Kálmán* költőt, történetírót, liberális politikust, irodalmi misztifikátort (saját verseit a kuruc népköltészet alkotásaiként publikálta), *Petőfit, Jókait* és *Orlai Petrich Soma* festőt (mindhárman pápai diákok voltak az 1840-es években), *Eötvös Károlyt* (a haladó szellemű jogászt, *„A nagy per"* című könyv íróját), *Györök Leó* festőművészt (*Courbet* ismerőse és az 1871-es Párizsi Kommün tisztje volt), *Vikár Bélát* (a *Kalevala* fordítóját), *Rózsa Miklós* művészeti írót (*„A magyar impresszionista festészet"* című monográfia szerzőjét), *Kőrös Endre* írót, szerkesztőt (a németek 1944-es bevonulása után öngyilkos lett, hogy a deportálást elkerülje), *Erdélyi József* költőt (a két világháború között négy verseskönyve jelent meg Pápán), *Bódás János, Csoóri Sándor, Nagy László* és *Rab Zsuzsa* lírikusokat (ifjúkorukban Pápán éltek), *Lőrincze Lajos* nyelvtudóst és *Szij Rezső* művészettörténészt (annak idején a pápai református kollégium növendékei voltak) és a pápai születésű *Csaba Imre* újságírót, a *Veszprém megyei Napló* főszerkesztőjét (az 50-es években Komárom megyében működött, mint a *Dolgozók Lapja* szerkesztője).

A helyi kulturális örökség ápolását igen hasznosan szolgálja a kis kötet, amelyet jó minőségű papírra nyomva bocsátott közre a hirdető pápai kirendeltsége.

A könyvecske lapozgatása közben csak egyetlen ponton támadt hiányérzetünk: a kötetben nem szerepel *Beck Ö. Fülöp* festőművész (1873—1945), Pápa szülötte, aki nemcsak a magyar művészettörténetnek volt nagy alakja, de a magyar memoárirodalomnak is. (A nyilas terror idején eltűnt mester emlékiratai 1957-ben jelentek meg a Szépirodalmi Kiadó gondozásában.)

...k a jul...
...i úttörőházat

...z ban végzett áldozatos munkájáért az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést adta át *Gerendás Gézánénak*, az úttörőház igazgatójának. *Homor Imréné* és *Sinka László* úttörővezetői érdemérmet kapott. *Pufa Vince* és *Adorján Attila* kiváló úttörővezetői, *Katona Ottó* és *Papp Attila* kiváló ifivezetői kitüntetésben, *Deés Imréné* és *Roszival Miklósné* a KISZ kb dicsérő oklevele elismerésben részesült. A város több üzeme és intézménye emlékszalagot adományozott az úttörőháznak, a város úttörőelnöksége és csapatai pedig kovácsoltvas úttörőjelvényt nyújtottak át. Az úttörőházi tanács titkára átadta *Kis Imrénének* azt a 25 pontból álló üzenetet, amit a kétezredik év úttörői számára falaznak be az épületbe május 31-én.

...dősorozat
...n évtizedről

amit a II. világháború történetéről, hazánk felszabadulásáról, s Magyarország 3 évtizedes fejlődéséről tudnak.

...erősödött társada...
...politikai...

Választási gy...

Megyénk 7-es számú országgyűlési választási körzetének székhelyén, Dorogon, a József Attila Művelődési Házban hétfőn délután választási gyűlést tartottak. A mintegy ötszáz résztvevőn kívül megjelent a gyűlésen *Kroszner László*, a megyei párt-végrehajtóbizottság tagja is. *Rétei Lőrinc*, a körzet országgyűlési képviselőjelöltje találkozott ez alkalommal ismét választóival. A Himnusz elhangzása után *Kátai János*, a nagyközségi tanács elnöke nyitotta meg a gyűlést: mint mondotta, a körzetben hat helyen tartottak a közelmúltban jelölő gyűléseket, amiken az állampolgárok egyhangúan támogatták a Hazafias Népfront javaslatát, s jelölték Rétei Lőrinc elvtársat országgyűlési képviselőnek.

A választási gyűlés résztvevőihez Rétei Lőrinc szólt. Mint leszögezte, országunk népe teljesítette az 1971-es választásokon kibocsátott népfrontprogramot. Ennek végrehajtásában vállvetve dolgoztak munkások, parasztok és értelmiségiek, kommunisták és pártonkívüliek, különböző világnézetű, de népünk sorsáért egységesen felelősséget vállaló, hazánkat híven szerető emberek. Ebben az alkotó munkában, nagy nemzeti céljaink megvalósításában erősödött társadalmunk erkölcsi és politikai egysége.

Szólt az országgyűlési képviselőjelölt azokról a konkrét eredményekről, amelyeket az elmúlt országgyűlési ciklusban elértünk. Tovább erősödött szocialista államunk, fejlődött az államélet, az állam irányító, szervező tevékenysége. Szólt azokról a nagy je-

A mélyművelé...
...lehető...

Hétfőn befejeződött Fonyódon a KGST szénbányászati állandó bizottsága mélyműveléses széntermelés-fejlesztéssel foglalkozó tudományos és műszaki tanácsának 23. ülése. A szakmai tanácskozáson részt vettek Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyar-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁJ

Könyvvilág

Goldman
1021

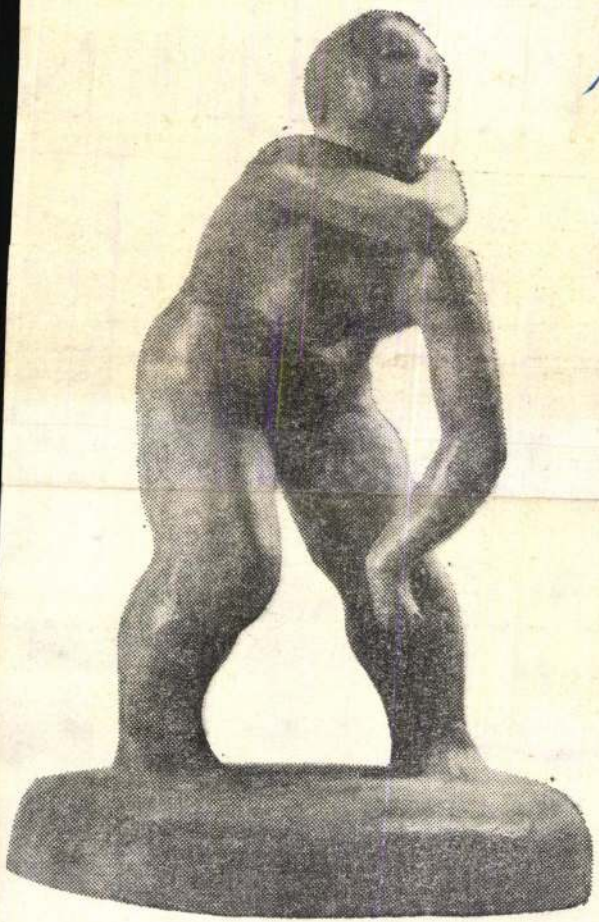

Goldman: Mosakodó. Heitler László kismonográfiájából (Corvina)

NK JELEN

zete.
7 Ft

Takáts Gyula:
Száz nap a hegyen
Szépirodalmi.
144 oldal, kötve **15 Ft**

„Mediterrán honvággyal mindig a rejtőzködő fényt kerestem... — írja Takáts Gyula — A Hesperidák tündéri kertjét?... Erről, ennek vágyáról és teremtéséről beszél a *hegyi napló* fehér és fekete és szaggatott, negyvenverses ciklusa... Az atom és pusztuló környezetünk, a futó kis és az egyre táguló kozmikus idő árnyékából. Tűzzel átszúrt reménnyel erről vall »A Hesperidák kert

Berkesi A
Szól a kak
Magvető.
536 oldal,

n árad, ra-
szerre szó-
ég érintet-
a mitikus

30 Ft

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 ÁPR

Könyvvilág

Goldmann György

1021

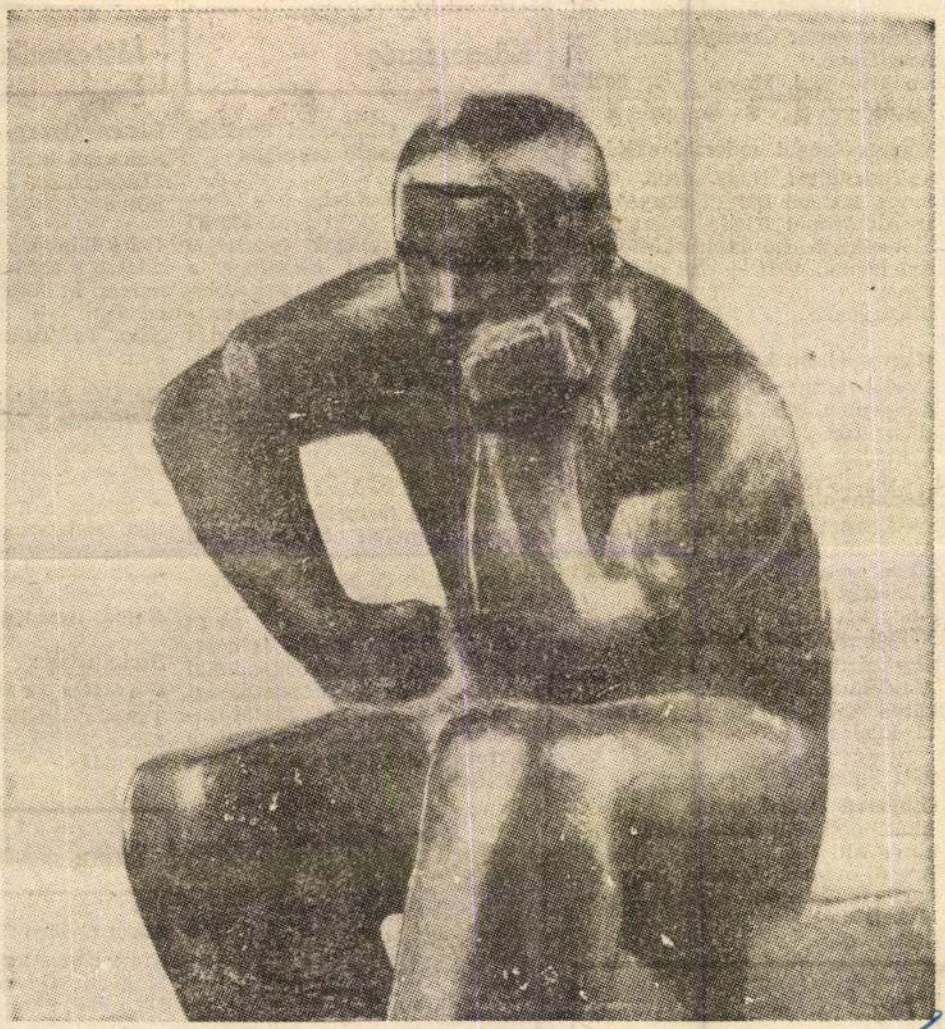

Goldmann György: Ülő munkás. Heitler László könyvéből (Corvina)

Magyar—angol kisszótár
Szerkesztette: Országh László
Akadémiai.
Kb 470 oldal, kötve **26 Ft**
10. kiadás.

Magyar—angol műszaki szótár
Szerkesztette: Nagy Ernő, Klár János. Katona Lóránt vezetésével az Akadémiai Kiadó Műszaki Szótárszerkesztő Munkaközössége
Akadémiai. VIII + 752 oldal,
kötve **300 Ft**
Utánnyomás.

Magyar—latin kéziszótár
Szerkesztette: Györkösy Alajos
Akadémiai. Kb. 1160 oldal,
kötve kb. **120 Ft**
3. kiadás.

Magyar—olasz kisszótár
Szerkesztette: Herczegh Gyula
Akadémiai. Kb. 770 oldal,
kötve **35 Ft**
4. kiadás.

Német—magyar kéziszótár
Szerkesztette: Halász Előd
Akadémiai. 676 oldal,
kötve **100 Ft**
12. kiadás.

Ralf Sube:
Ötnyelvű fizikai szótár
Akadémiai. Kb. 2900 oldal,
kötve kb. 1280 Ft
Angol, német, francia és orosz nyelven. Magyar nyelvű függelékkel.

Jog

Büntetőjogi döntvénytár

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsához tartozó országok népgazdasága
Statisztikai. 376 oldal,
kötve **160 Ft**
A KGST-tagországok gazdasági fejlődése szorosan összefügg a szocialista gazdasági integrációval, amellyel együttjár a nemzetközi szocialista munkamegosztás további elmélyülése. Ezt a fejlődést szemlélteti az 1960. és az 1970—1973. évekre vonatkozó adatok tükrében a fenti statisztikai kiadvány.
Utánnyomás.

A társadalmi termelés hatékonyságának elméleti és analitikai problémái
Szerkesztette: A. Sz. Tolkacsev
Közgazdasági. Kb. 350 oldal,
kötve kb. **50 Ft**
A kötet témái: a közép- és hosszú távú tervek makroökonómiai megalapozása, a népgazdasági szintű hatékonyság meghatározása és kvantifikálása, valamint a strukturalitás és optimalizálódás problémái.

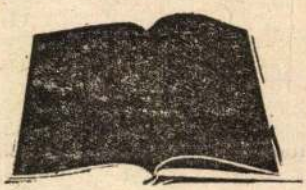

Bizám György—
Sokszínű logika
Műszaki. 400 olda
kötve

175 különböző típ
adatot, s azok me
mazza a kötet.
részben — má
„Élet és Tudomá
ban.

Kertész Andor:
Bevezetés a trans
Akadémiai. 76 old
kötve

A könyv a mater
tási módszerek e
ú. n. transzfinit
algebrában való
segítséget.
Német nyelven.

Szele Tibor:
Bevezetés az alg
Tankönyvkiadó.
fűzve
7. kiadás.

Fizika

Marx György:
Kimeríthetetlen
Magvető. Gyorsu
112 oldal,
fűzve

Ebben a kötetbe

Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 JAN - 7

Pestmegyei Hirlap

Goldmann György

Szobrászművész

2601. Vác, Pf. 32

1021

Goldman vagy Goldmann?

Megnéztem Vácott a maradandó élményt jelentő Goldmann György emlékkiállítást. Jó gondolat volt vidéken is bemutatni a két világháború közötti magyar szobrászat fiatalon elpusztult, nagy tehetségű alkotójának műveit.

A váci tárlatról megemlékeztek a fővárosi lapok is. Van róla plakát, katalógus. Ám a művész nevét hol egy n-nel, hol kettővel írják. Nincsen erre pontos meghatározás? Egyik nyomda más helyesírási szabály szerint dolgozik, mint a másik?

Pál Antal
ipariskolai tanuló

★

Az érdekes levél nyomán a legilletékesebb fórumhoz, a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetéhez fordultunk. A válasz egyértelműen leszögezi, hogy a mártírhalált halt művész nevét — helyesen — *két n-betűvel* kell írni. Így szerepel a családi iratokon, így található meg a Magyar Életrajz Lexikonban, s az akadémia többi kötetében.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPOSZTÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

ban

Barátságos labdarúgómérkőzést játszott vasárnap Tokióban a japán válogatott ellen a Bayern ághírű vendégcsapat 1:0 arányú győzerezte az 5. percben. Képünkön: ckenbauer (középen) az autogramn.

ngfogó

bb tíz sportobekerült: *Tre-*
usa és *Har-*
nyesebb csa-

dta a TASZSZ

keresebb esz-
Helsinkiben

olyan régen a
zán jó kapusok
most viszont
hívnak, hogy
Erre igazán bü
előtt bizony
mam, csak a
mérkőzéssoroza
ban jól választ
tem. A tavaly
minden eddigi
alapos vizsga
ban jól fejlődi
tatta — jó ez a
alaposabb mu

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 DEC 6

Goldmann György

Északmagyarország

szobrászművész

Goldmann György, a mártírhalált halt kiváló kommunista szobrászművész közelgő hetvenedik születésnapját méltón kívánja megünnepelni Pest megye. December 19-én Vácott emlékkiállítás nyílik műveiből, 20-án pedig vecsési szülőházán emléktáblát lepleznek le.

1024

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘIŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29-73-78

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

1021 György Goldmann

Večerní Plzeň

ze dne - 5. III. 1975

György Goldmann: Sedící dělník (bronz)

PÁL PÁNDI
šéfredaktor časopisu ÚV MSDS Kritika

UMĚNÍ A SOCIALISMUS

Zjednodušíme-li bohatý vztah mezi uměním a socialismem, můžeme říci, že jádro socialistického umění tvoří umělecky zralá, aktuální socialistická díla a dále díla zobrazující skutečnost a konvergující k socialismu. A to i tehdy, kdy se v díle socialistické zaměření neuplatňuje jednoznačně nebo jsou-li zřejmé určité rozpory mezi skutečností zobrazenou autorem a jeho tvůrčím či světovým názorem.

Žijeme v dobách přeměny společenského řádu a tento přechodný stav se odráží i v umění naší doby — jako téma i jako determinující síla. Přechodný stav přirozeně neznamená to, že je každý povinen udržovat své vědomosti v »přechodném stavu«. Aktuální tvůrčí energii je přece možno čerpat na základě poznání vyššího vývojového stupně, které by za účasti »přechodného stavu« vlastně onen přechod přesahovalo, překonávalo. Toto poznání samo o sobě ještě nevytváří významné umění, ale spojí-li se uvědomělý pohled do budoucnosti (ne ovšem pohled vysněný, utopistický), s vynikajícími uměleckými schopnostmi, stává se toto poznání významným prvkem uměleckého díla.

Znaky soudobého socialistického umění se projevují i v dílech takových autorů, jejichž počáteční tvůrčí dráha byla vzdálena idejím socialismu, v jejichž názorech se objevují již socialistické a zároveň některé ještě nesocialistické intelektuální rysy, umělců, jejichž tvůrčí dráha byla poznamenána omyly.

Na několika konkrétních případech snad čtenáři přiblížím tuto velice obecnou myšlenku. Nechci »předpovídat« budoucnost, ale jsem přesvědčen, že pohled do budoucnosti, který vychází z poznání přítomnosti, nemá nic společného s »věštěním«. Takový pohled je pro duševní práci nepostradatelný. Existuje-li určitý reálný pohled do budoucnosti, dochází k tomu, že ho z pozdějšího, ale předpokládaného hlediska promítneme nazpět do dneška a hypoteticky — viděný brýlemi zítřka — ho zapojíme do dnešního života, tedy i do života uměleckého.

Kdo bude mít možnost za padesát či za sto let shrnout výsledky maďarské socialistické literatury, ten nepochybně uvede verše Attily Józsefa, vezme na vědomí literární práce Lajose Nagye, Karpatskou rapsodii Bély Illése, Čaroděje Józsefa Lengyela, většinu veršů Lászlo Benjámina, abych uvedl pouze několik jmen pro ilustraci.

Tím by přirozeně výčet děl nekončil. Přicházela by v úvahu díla Ference Juhásze, Ference Šántyho, některé verše Mihálye Ladányiho, Tibora Cserese, Endreho Fejese. To jsou autoři, o jejichž díle bylo a stále ještě je diskutováno.

Rád bych poznamenal, že k socialistické literatuře je samozřejmě třeba také počítat díla z let padesátých, mám na mysli např. romány Kálmána Sándora, několik Örkényových novel, reportáže Ference Karinthyho, verše Lászlo Nagyho, Imre Csanádiho atd. Pro osvětlení je třeba uvést ještě další příklady. Nepochybně se mnoho bude diskutovat např. o díle Lajose Kassáka. Za organickou část maďarské socialistické literatury považujeme i díla Tibora Déryho, jako jsou Nedokončená věta, Odpověď.

Socialistickou literaturu obohatil svými díly i Péter Veres. V dílech Gyuly Illyése se neobjevují jen problémy historie minulého třicetiletí, ale především umělecky realizovaný kladný vztah k socialismu. Socialistickými myšlenkami jsou prodchnuty i verše Istvána Vase.

Znovu zdůrazňuji, že zmínění autoři i díla jsou pouhými příklady a ne nějakým vyčerpávajícím seznamem socialistické literatury.

Nyní bych rád přistoupil ke krátkému shrnutí několika zásadních teoretických otázek.

Za prvé: Kvalifikací umělecké osobnosti je dílo samotné. Jestliže to zcela nebo zčásti opomineme, jestliže nepovažujeme za základ hodnocení dílo celé, nechtěně se ocitneme v zajetí předsudků, zaujatosti a zkreslení. Takový pohled na dílo ovšem neznamená, že bychom mohli opomíjet vzájemné souvislosti mezi činností autorů jakožto osobností a jejich dílem.

Ale stejnou chybou jako zanedbat pochopení lidské povahy autorů by bylo považovat toto pochopení za základ posuzování díla — namísto díla samotného.

Za druhé: Zkoumáme-li v dílech rysy socialistického umění, je jasné, že socialistické umění nám nevyskočí naráz jako Pallas Athéna z hlavy Diovy, ale že se formuje kratším či delším vývojem.

Někteří tvůrci dospěli k socialistickému umění vcelku rychle díky svým životním zkušenostem, uměleckým sklonům a životnímu názoru, u jiných probíhal tento proces pomaleji v protikladech a kolísání.

Právem můžeme tedy usuzovat, že ve světě každého jednotlivého díla se prvky socialistického umění neobjevují výlučně a bezpodmínečně, ovlivňujíce hned dílo jako celek, ale často jen částečně, za přítomnosti uměleckých protikladů a vnitřního napětí s ostatními prvky díla. »Ne bezpodmínečně«, »často« — tato slova svědčí o tom, že máme na mysli určitý typ tvůrčího procesu a ne to, že existuje pouze takový heterogenní tvůrčí způsob a žádný jiný. Nikoliv. Světová literatura a v jejím rámci i literatura maďarská má klasickou řadu hotových, zcela socialistických realistických děl.

Za třetí: V celém světě je již přijat názor, že socialistické umění nemá nic společného s jednostranností. Rád bych se zmínil o jednom znaku rozmanitosti socialistického realismu, který je akutální zvláště dnes.

Určitá část lidí, budujících v naší vlasti socialismus, vyrostla za kapitalismu. Pochopitelně ale ne všichni vyrostli stejně, ze stejného prostředí. A právě tak je tomu i v umění. U různých autorů jsou zřejmé rozmanité sociální kořeny. A tato různorodost by se ještě zvětšila, kdybychom zkoumali prostředí ideologické. Ale o to zde nejde. Jedná se spíše o to, že přirozené podmínky umění přechodného období se uplatňují různě.

Mohou se uplatňovat jako nepřekonatelné překážky dalšího vývoje. V období přechodu od kapitalismu k socialismu existují u některých autorů tak silná buržoazní pouta, která jednoduše řečeno umělecky i ideologicky znemožňují jejich dynamický přerod. Jiné, protikladné třídní rysy naopak mohou prosazení socialistického realismu dopomoci.

Například v umění původně agrárního státu je pochopitelný ohlas světa rolníků i v literatuře socialistické. To ale také předpokládá, že v tomto případě socialistický realismus nečerpá nikterak z umělecké konzervace agrární minulosti, nýbrž, řekněme, z uměleckého překonání jistých nostalgií. Tyto vlivy mohou ovlivňovat práci tvůrců, kteří přistupovali k tvůrčí metodě socialistického realismu z různých stran a směrů. Na základě těchto vlivů, okolností a z nich čerpajících inspirací můžeme konstatovat, že socialistický realismus mohou různí tvůrci uplatnit prostřednictvím rozmanitých tvůrčích postupů.

Za čtvrté: K obecnému poznání, které poskytuje o vzniku a vývoji socialistického umění a o nesnázích tohoto procesu literární věda, můžeme dospět prostou teorií. Ale k charakteristikám našeho článku můžeme dospět i tak, budeme-li pozorně sledovat vývoj sovětské literatury.

Stačí si uvědomit, že mezi velké osobnosti sovětské literatury patří spisovatelé s tak různým naturelem a odlišnými tvůrčími postupy, jako Šolochov a Katajev, Fadějev a Erenburg. Nebo si připomeňme, jakou cestou plnou protikladů se stal představitelem sovětské literatury, socialistického realismu, Alexej Tolstoj nebo i samotný Gorkij.

Je pochopitelné, že výsledný pohled na vývojové tendence naší literatury uplynulých let nepředpokládá automaticky harmonický socialistický vývoj každého jednotlivého autora i v budoucnu. Může opět dojít k nedorozuměním. Ale zkreslili bychom obraz budoucnosti, kdybychom vycházeli jen z některých negativních stránek minulého vývoje.

Za páté: Když jsme charakterizovali naše soudobé socialistické umění, musíme také upozornit, že vedle děl, která plně reprezentují socialistický realismus, existují i některá díla, ve kterých se ještě objevují vedle platných socialistických prvků i znaky maloburžoazního pohledu na skutečnost. Kritika musí na to citlivě a zároveň zásadově reagovat.

Je proto třeba se vyhnout zúženému hodnocení vztahu mezi socialismem a uměním, ale na druhé straně zásadně se postavit proti názorům i s nimi souvisícím uměleckým postupům, které by přechodným charakterem naší doby chtěly odůvodnit oportunismus. Je naprosto nutné, abychom bezpodmínečně kritizovali každý bezzásadový, oportunistický jev. S tím souvisí i požadavek vystihnout bohatou skutečnost našeho socialistického života správnými a odpovídajícími prostředky. Proti špatnému lze dobře a s úspěchem bojovat pouze z dobře zajištěných pozic.

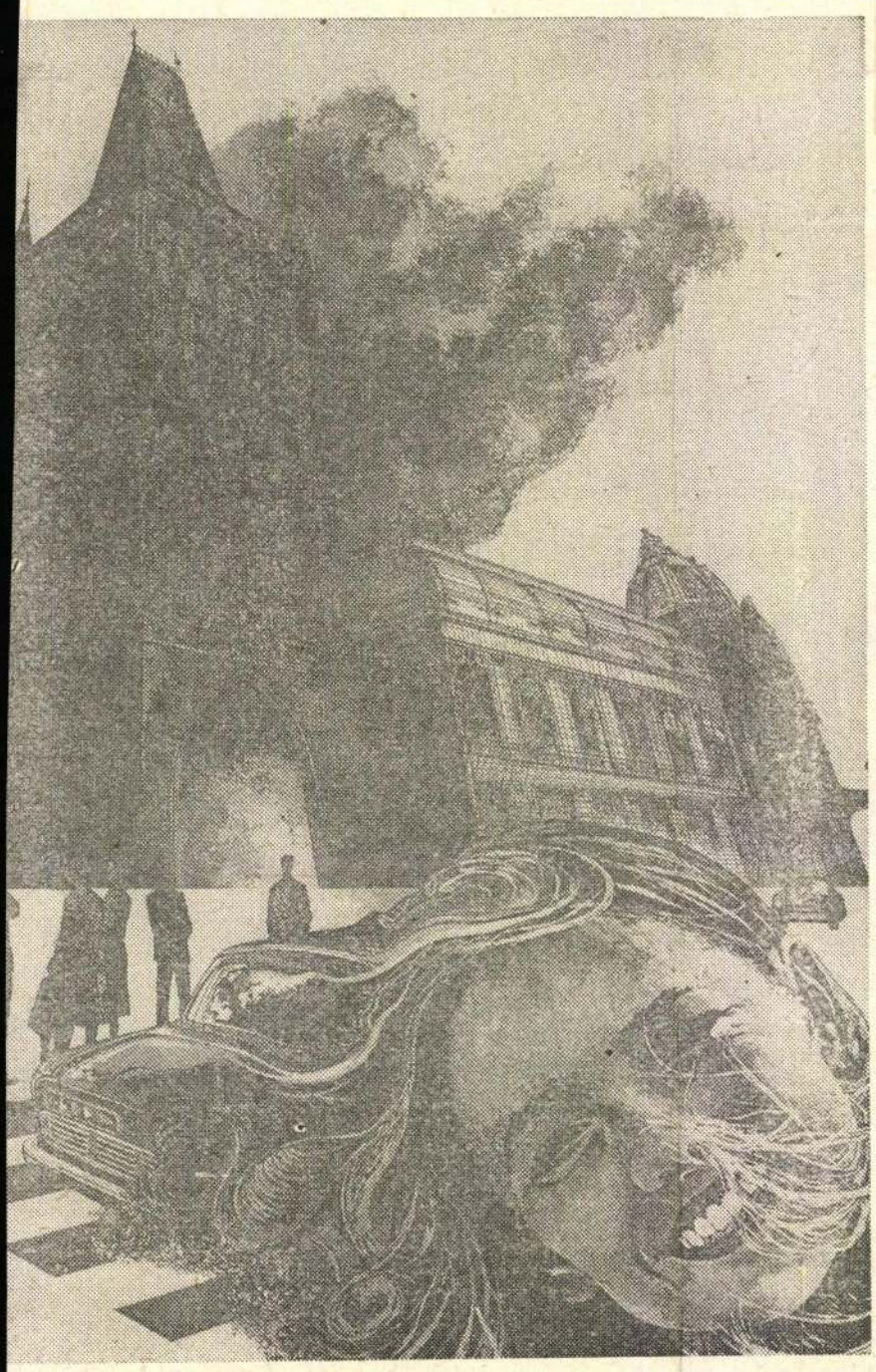

Lepty — akvatinty Ladislava Kuklíka (*1. 8. 1947, absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze u profesora Zdeňka Sklenáře, vystavoval v Praze, Vídni a Zaragoze. Zabývá se volnou i užitou grafikou.)

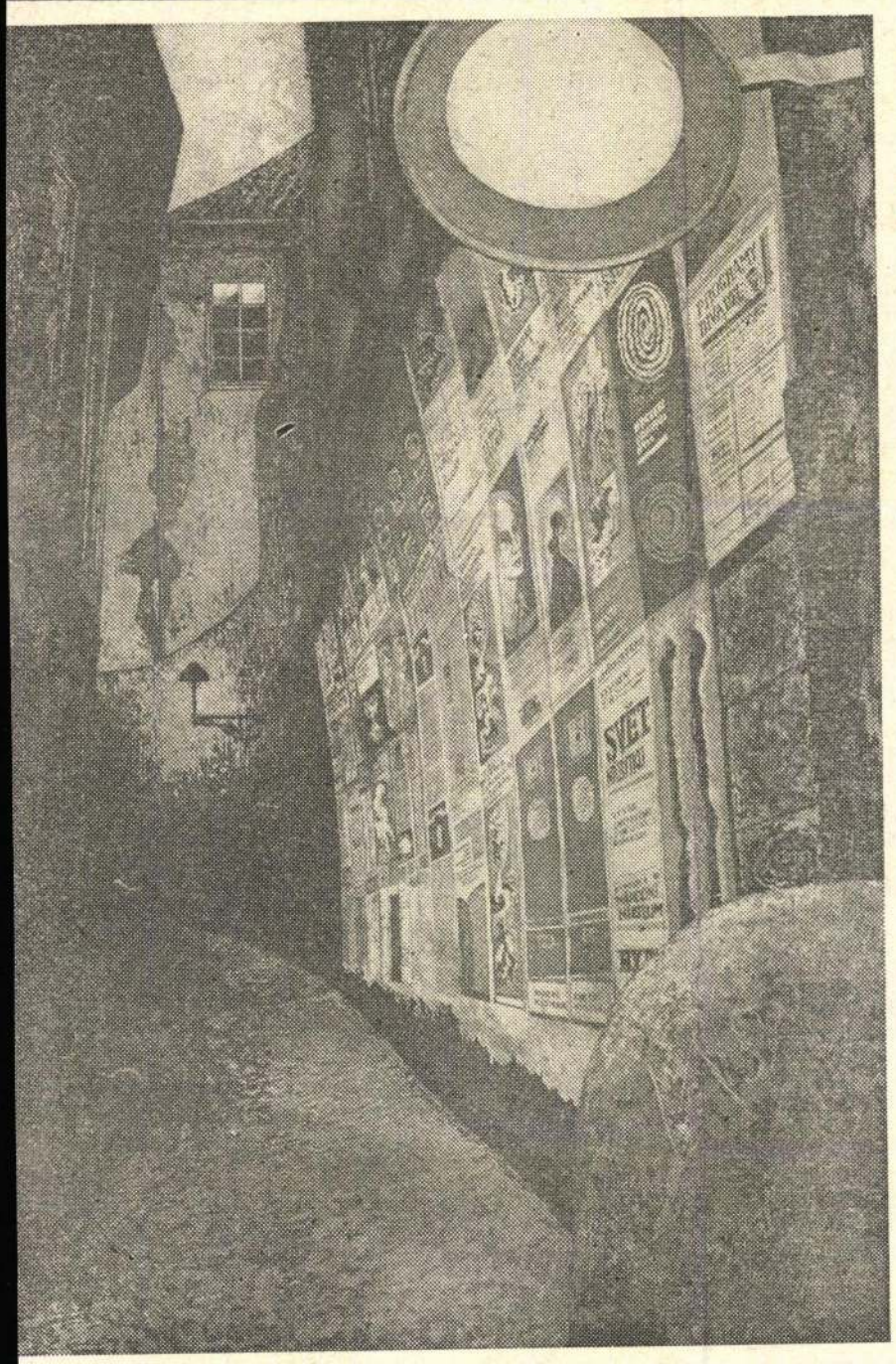

Věčně je někdo obrací
naruby jako rukavičku,
jež má skrýt ruku vraha

K čemupak ohňostroje metafor?
Bývají chvíle, kdy závidíme
bohu, že není . . .

Ale to jsou jen chvíle,
srdeční slabost, malá změna rytmu —
jsi tady, živý, neodvolatelně
se srdcem zatlučeným jak pěst.

Malý příběh

Co s Venušemi, které studí?
Vždyť i Michelangelova Jitřenka,
dotkneš-li se jejího ňadra ve chvíli,
kdy hlídač, boží očko, pootočí hlavu,
zamrazí mramorovou věčností.

Ta, která hlavu neotočí,
vezme tě za ruku a kráčí
až na kraj Florencie,
k hotýlku,
kde přespávají štěnice a běsi.

Až k srdci nahá, cmráčí tě
v těch čtyřech pustých stěnách
kulovými blesky prsů
a upálí tě jako kacíře,
lakmusovou pletí měříc
tvé bláznovství.

Pak ze sna, ztichlá, vytáčí si
telefonní číslo ráje:
PRONTO, PRONTO . . .!

A ty, sám, bdící, pěší Odysseus
na břehu noci bez břehů,
chceš do slov odlít aspoň ozvěnu
labutí písně jejích nohou . . .

Benátky

V kotli města se vaří den.

Lenoším
v proutěném křesle před kavárnou,
zlehýnka usrkávám
kapalné slunce Toskány,
je to mé DOLCE FAR NIENTE
mezi dvojím mrknutím víček.

Zde v tomto chátrajícím hotýlku
s vyhlídkou na Canal grande,
kde slunce tančí mezi splašky,
chtěl bych žít s tebou
aspoň týden,
bláznivý týden v čase štvanic
na všechny pozdní lásky.

Sehráli bychom spolu znova
tu starou krásnou komedii,
hru s polibky a stydkou lunou v okně,
se smrtí v patách
(s tou, co ráda vrže
etudy k chvále života).

Probouzeli bychom se nevinní
jak milenci z dob krále Šalamouna
a čas by kanul jako myrha
z našich těl . . .

Ty ale budeš spát (s kým?) kdesi
daleko, kam ti posílám
milostný dopis bez adresy.

Galdman György

a Budavári Palota A-épületében kapott új helyet a Magyar Nemzeti Galéria Múzeum. Szerepelnek a művészi alkotásai a két világháború közötti szocialista képzőművészet időszakos kiállításán.

Népújság (Heves), 1945. márc. 8.

Goldman György

Visszatérése után Párisból, félévig Kisfaludi Stróbl Zsigmond tanitványa volt. Ebben az időben készitette barátjáról, Korniss Dezsőről "elmélázóan szép portréját." A klasszikus mesterek közül Despiau volt a példaképe, de hatással volt rá az egyiptomi szobrászat is. Példának emliti az "Ülő munkás" c. szobor "egymást metsző formáinak mértani rendszerét, a rendőr szinte kimerevitett pózát, az önportré szikár tömbjét." Vadas József a megemlékezés során még szól a művész vonzalmáról a modern művészet iránt, baloldali munkásságáról, baráti kapcsolatairól.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. jan.18. XIX. évf.3. sz. 12. lap.

György Goldmann: „Sitzender Arbeiter", 1934

Bronze, Höhe 25 cm.

Bildende Kunst, 1974, 1, S. 30, ill.

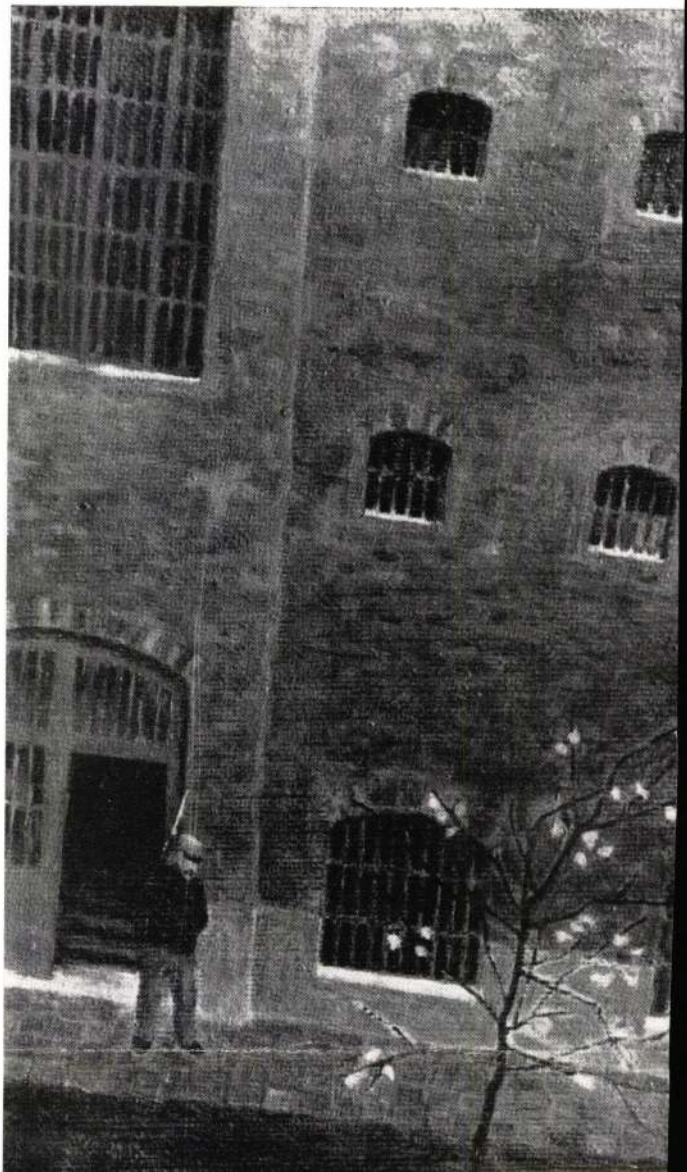

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Jelenkor

1975 . 5

Galdmann György

Goldman György

Népszava, 1975. aug. 22.

A Művészet Kiskönyvtára új kötetei

A *Corvina Kiadó* népszerű sorozata két újabb életmű bemutatásával gazdagította ismét szocialista művészeti hagyományunkról való ismereteinket. Egyikük különösképpen alkalmas e hagyomány folyamatosságának szemléltetésére, hiszen „tárgya" ma is élő, alkotó ember: Pap Gyula festőművész. A másik: a fiatalon mártírsorsra jutott, s a legendák világába távolodott Goldman György szobrászművész. Mindketten igéretes kezdet és jelentős eredmények után, sokoldalú képzettség birtokában léptek kapcsolatba a munkásmozgalom legális szervezetével, a Szocialista Képzőművészek Csoportjával.

Goldman György főiskolai tanulmányait Kisfaludi Strobl Zsigmondnál kezdte, Párizsban folytatta, majd hazatérve önálló műtermet kapott a főiskolán. Határozott egyénisége korán önállóságra késztette. Lasan, megfontoltan dolgozott, ránk maradt műveinek száma nem sok. A kismonográfia szerzője, *Heitler László* nem lehetett könnyű helyzetben, amikor a műveket felkutatni, s részben datálnia kellett. Sok szobor elveszett vagy végleg megsemmisült, s valószínűleg ismeretlen helyen is van egynéhány.

A művek elmélyülő, meditatív alkatú művészről tanúskodnak, aki a szobrászi és eszmei elvet kitűnően egyesíteni tudta. A kezdeti, egyiptomi kánon ihlette portrészobrok után egyre tömbszerűbbek, robosztusak lesznek figurális kompozíciói is. Ülő munkása, a Munkás mellszobra, Bagi Ilona síremléke, vagy a Horthy-rendőr így válik szinte síklapokkal határolt hasábbá, kúppá és gömbfelületté. Az egységes, zárt forma nagy erejű kifejezését kereste, mely egyben filozófiai magatartást is tükröz. A portréműfajban olykor enyhébb, lágyabb formaalakítást is megengedett magának, legszebb példái ennek a Botytyánszky Margit és a Lendvai Márta arcmása, valamint édesapja portréja.

A tanulmánynak *sikerült* megmutatnia Goldman emberi és művészi erényeit, e sokoldalú egyéniség közösségi elhatározottságát, s kifejeznie tiszteletünket mindaz iránt, amit számunkra ez a tragikusan félbeszakadt életmű példájával jelent.

Pap Gyula festőművészről, aki nemrégiben még tanárként működött a főiskolán, a fiatal generáció már aligha tudja, hogy milyen jelentős kezdeményezések fűződnek életművéhez. Eddigi pályájának összefoglalása — ha a tanulmányíró *Haulisch Lenke* nem is mélyedhetett el a részletek kibontásában — feltétlenül fontos dokumentum legújabb kori művészetünk történetéhez.

Pap Gyula a bécsi Grafikai Intézetben kezdte tanulmányait, majd fiatalon részt vett az I. világháborúban. Ez az élmény életre szóló elkötelezettséget váltott ki belőle a háború és az elnyomás ellen. Uitz, Berény ismeretsége, majd a berlini Der Sturm csoport jelzik tájékozódását. 1920-tól 1923-ig a Bauhaus hallgatója. Az itt szerzett tapasztalat és művészi magatartás hatotta át a későbbiekben egész munkásságát és tanári tevékenységét. Elvei főként a tartalom és a forma belső egységére, a tárgy alkotóelemeinek megismerésére, elemzésére és az átélés hőfokára vonatkoznak, amelyek nála az alkotás minőségének meghatározói.

A tanulmány szerzője nyomon követi művészi kibontakozását, amely a formai-szerkezeti kutatások felől fordul vissza a látott világhoz, s végül a határozott belső konstrukcióra épülő expresszív színvilágú drámai hatásokban teljesedik ki. Megidézi kedves témáit: a kohászok, hegesztők munkáját, együttműködését a Szocialista Képzőművészek Csoportjával.

Nevelési-oktatói elveit 1949-től 1962-ig a Képzőművészeti Főiskolán fejtette ki. Művészileg ekkorra már teljesen kiforrott, érdeklődését a kor kívánta feladatok saját nyelvén való megfogalmazása kötötte le. Nagy, figurális kompozíciók foglalkoztatták. Újabb munkáiban viszont inkább a táj és a csendélet elvontabb művészi világa kerül előtérbe. Életműve tehát *ma is alakuló*, le nem zárt egység, amely sokoldalúságában, s a kor számos divatja közt is megőrizte következetes művészi karakterét.

Horváth Teréz

Kitűnő eredmény született a nők 220 yardos vágtaszámában is, amelyben az NDK-beli *Renate Stecher* 22,70 mp-es idővel egytized másodpercet javított a lengyel *Szewinska* Európa-rekordján. A következő szenzációval a csúcstartó *Schmidt*, illetve honfitársa, az ex-világcsúcstartó *Riehm* kénytelen volt fejet hajtani az NDK-beli *Sachse* előtt, aki ezúttal több mint két méterrel, 76,40 m-es eredménnyel előzte meg a nyugatnémet dobókat.

Lednyev és a magyar csapat győzött Minszkben

Minszkben megkezdődött a hagyományos nemzetközi öttusaverseny, melyen hét ország (a Szovjetunió két válogatottal és nyolc köztársasági csapattal, továbbá Magyarország, Ausztria, Lengyelország, Románia, Csehszlovákia és Bulgária) 57 versenyzője vesz részt.

A magyarok jól kezdtek, két szám után *Sasics* a második, a csapat pedig az első helyen áll.

Lovaglás egyéni: 1. Paljanov (OSZSZSZK) 1:55 p, 1076 pont.

Csapat: 1. Magyarország,

Vívás egyéni: 1. Lednyev (szovjet) 45 gy., 1120

Csapatban: 1. Szovjetunió I., 2862 pont.

Az összetett versenyek állása két szám után:

Egyéniben: Lednyev 2086 pont, 2. Sasics 2068,

Csapatban: 1. Magyarország 5694 p,

Minszkben befejeződött a nemzetközi öttusaverseny, amelyen végeredményben a magyar csapat és egyéniben a szovjet *Lednyev* győzött. A lövészet egyéni versenyét az Ukrán SZSZK sportolója, *Szuskov* nyerte 200 körrel, 1132 ponttal (a legjobb magyar *Tory* volt 195 körrel, 1022 ponttal — Ukrán SZSZK lett az első 3088 ponttal, Magyarország a 11. helyen végzett 2648 ponttal. Úszásban az egyéni győzelmet a lengyel *Pacelt* szerezte meg 3:28.2 perces idővel, 1208 ponttal (a magyarok közül Lázár volt a legjobb: 3:31.6 perccel, 1180 ponttal harmadik), csapatban Lengyelország nyert 3400 ponttal, Magyarország a második volt 3304 ponttal.

Csütörtökön került sor az utolsó számra, a terepfutásra, amelyben a következő eredmények születtek: 1. Szelencev (Belorusz SZSZK) 12:31.0 p., 1312 pont, ... 11. Kancsal 13:02 p., 1219 pont, ... 19. Sasics 13:12 p., 1189 pont, ... 22. Lázár 13:14 p., 1183 pont, ... 45. Tory 13:48 p., 1081 pont.

Az összesített versenyek végeredménye: Egyéniben: 1. Pavel Lednyev (szovjet) 5348 pont, 2. Peczak (lengyel) 5326, 3. Szuskov (Ukrán SZSZK) 5227, 4. Sasics 5223, ... 9. Kancsal 5159, ... 22. Lázár 4929, ... 39. Tory 4713.

Csapatban: 1. és a Belorusz Tv vándordíjának védője: Magyarország (Sasics, Kancsal, Lázár) 15 237 pont, 2. Szovjetunió II. 15 197 pont, 3. Ukrán

Goldmann György

A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum szocialista képzőművészet 1919-től 1945-ig nivott harcát tárja látogatóik elé. Szerepel alkotása

Horváth György: Fotók, képek, szobrok a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban.

Magyar Nemzet, 1945. ápr. 13.

Goldmann György, nobrán

Megemlítve. (Párt-munkája.)

Mária Béla: Kommunista orvosok a Kollégiumban 6-7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 8.

Goldman György, nobrán

Siremlékét megkoszorúzták.
(Dec. 21.)

— : o Goldman György 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 21.

Goldman György születik

70 éve (– 1904. dec. 21-én) született.
A cikk életével, munkásságával, küzdelmeivel, művészetének értékeivel foglalkozik.

Harangozó Márta: Egy korszakos művész emlékére 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 20.

Goldman György, hobrán

Önarcmás c. műve:

Repr

Harangozó Márta: Egy karnakos
művész emlékére

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 20.

Goldman György, szobrász 1

Hetven esztendeje született, s 1944 novemberében hurcoltál el. Váci emlékkiállításan 18 szobra látható. H megemlékező cizi imertéti életútjat, méltatja műveni törekvéseit, eredményeit.

Máté György: Goldman György emléke

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 21.

Goldman György, nobán

(2 -

1.) Tilő munkás c. nobra:

Repr

2.) Horthy-rendőr c. nobra:

Repr

Máté György: Goldman György emléke

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 21.

Goldman György, szobrát

Megkoszorúzták emlékkiállítását.
(Munkásmozgalmi Pantheon.)

—: Koszorúzás Goldman György emlékére 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 22.

Goldmann György, svéd

Vácott nyílik meg emlékkiállítása dec. 14-én.

—: Goldmann-emlékkiállítás 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. dec. 5.

Goldman György, nobrán

1904. dec. 21-én született Veszésen.

– Most emlékkiállítása nyílt meg Vácott.

– : Hír

9.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1974. dec. 20.

Goldman György

Bagi Ilona siremlékének megmaradt darabja

Népművelés 1975/2/borító

Goldman György

Felszabadulás

Népművelés 1975/2/borító

Goldman György

Horthy rendőr

Népmüvelés 1975/2/47

Goldman György

Fésülködő

Népmüvelés 1975/2/boritó

Goldman György

Fiuportré

Népmüvelés 1975/2/4o

Goldman György

szobrászmüvésznek emlékkiállitása nyilt születésének 7o. évfordulóján a váci Vak Bottyán Muzeumban.

Népmüvelés 1975/2/borító

Goldman György

Bagi Ilona síremléke/rekonstrukció/

Népmüvelés 1975/2/borító

Goldman György 1.

festőművész 1904-ben született, tehát a szocialista művészcsoport működése idején még fiatal alkotó volt-munkásságának jószerivel a kezdetén- éppenséggel azok közé tartozott, aki nem elméletben megfogalmazott tételek illusztrációjának tartották a kézőművészetet. 1932-ben lépett be az illegális kommunista pártba, s rá tiz esztendőre már életfogytiglami börtönre ítélték.

Magyar Hirlap 1974 351/7
Bojár: Goldman György

A szobrok száma nem sok, tizenhatot őriz a Magyar Nemzeti Galéria, csaknem az egész életművet. A művészt a dachaui koncentrációs táborban ölték meg 1945-ben.

Magyar Hirlap 1974 351/7

Goldmam György

születésének évfordulója alkalmából Vácott emlék- kiállitása nyilt a MNG őrzött és több magántulajdonban lévő szobrokból és rajzokból.

Magyar Hirlap 1974 35o/12

Goldmann György

önarcképe

Magyar Hirlap 1974 351/7

Goldmann György, szobrász

Lárd: Hincz Gyula.

— : Megnyílt .... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jún. 28.

Goldman György (szobrász)

Munkács (fotó)

Népszava, 1974. dec. 21. 102. évf. 298 sz. 8 p.

Goldman György (zobrász)

Bagi Ilona síremlékre (fotó)

Népszava, 1974. dec. 21. 102. erf. 298. sz. 8 p.

Goldman György (szobrász)

Vázlatok a felszabadulási emlékműhöz. (rajz)

Képszava, 1974. dec. 21. 102. erf. 298 sz. 8 p.

Goldman György (nobrán)

1904. dec. 21-én született.

Népszava, 1974. dec. 21. 102. évf. 298 sz. 8 p.

Goldman György (mérnök)

1934-ben bekapcsolódott az illegális Kommunista Párt munkájába. 1942 tavaszán elfogták, s életfogytiglani kötönre ítélték. 1944. okt. 22-én pedig a nyilasok elhurcoltak.

Népszava, 1974. dec. 21. 102. elf. 298/m. 8p.

Goldman György (molnár)

1904. dec. 21-én született Veszprémben.

Népművelő, 1974. dec. 21. 102. évf. 298 sz. 10 p.

Goldman György

Horthy-rendőr
Női fej c. plaszti rái

szerepelnek a Szocialista Képzőmüvészek Csoportja munkásságát bemutató kiállitáson a Ganz-Mávag Golgota utcai kulturotthonában

Magyar Nemzet 1975 január 5 1o.old.

Goldman György (molnár)

Neve Szabó Endrével kapcsolatban említve.

Népszava, 1974. okt. 4. 102. évf. 232. sz. 4 p.

Goldmann György, szobrász

1.: Schaár Erzsébet

— : Schaár ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. szept. 2.

Goldman György, kobrán

Heitling Lánló: Goldman c.
könyve

↓

— : Most jelent meg 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. júl. 18.

Goldman György (Robrán

SZOCIALISTA KÉPZŐMŰVÉSZEK CSOPORTJA: a két világháború között működő baloldali szellemű művészeti csoportosulás. Kommunista művészek hozták létre a haladó művészek tömörítésére, az illegális párt segítésére. (Goldman György)

XXX. ÉVF. 12. SZ. ÉLET ÉS TU

— »Kislexikon 576.

Élet s' Tudomány, Gy. 1975. márc. 21. XXX/12.

13.

Goldman György, Nolvan

KÚT (Képzőművészek Új Társasága): 1924-től 1949-ig működő baloldali, polgári szemléletű művészcsoport. Kút címmel 1926–27-ben folyóiratot is kiadott. (Goldman György)

— : Kislexikon

576.

XXX
12.

Élet s' Tudomány, Gy. 1975. Márc. 21.

Goldman György, festőművész 1

FORRADALMÁR ÉS MŰVÉSZ
GOLDMAN GYÖRGY
/1904 1945/

552-558.

xxx

12.

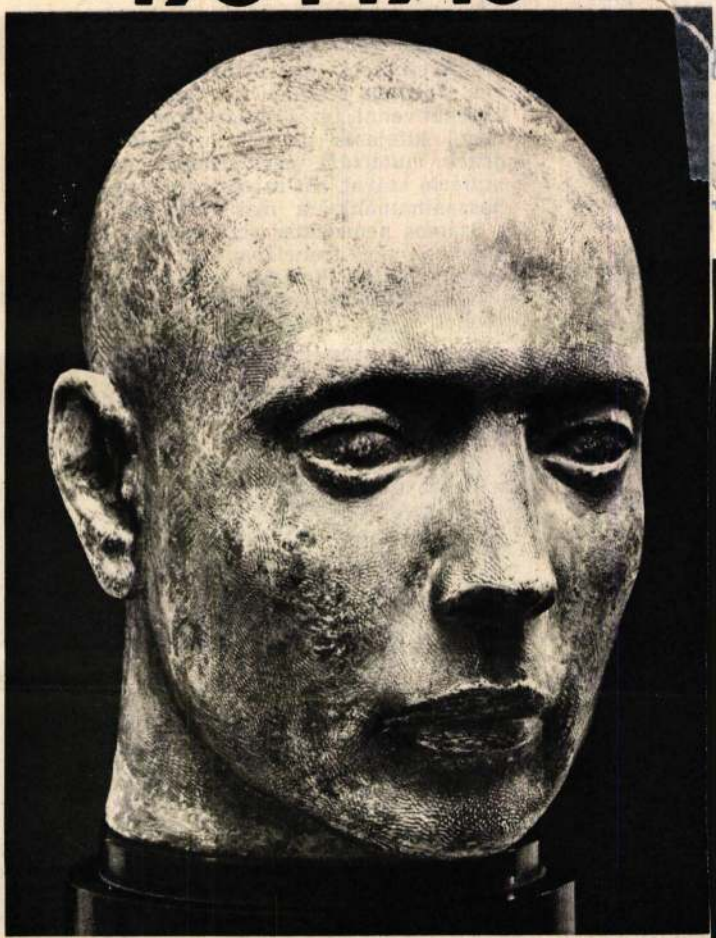

552. Önarckép.
Az egyiptomi művészet zárt, erőteljes formáit idézi a művész Párizsban mintázott szobra

olyan jelentésű, mint az alakilag hasonló magyar szó, és így a szó szerinti átvétel könnyen megtéveszthet bennünket. Nemrég jelent meg pl. a Kossuth kiadónál „A nyelv keletkezése" c. cikkgyűjtemény-fordítás. Igen jó és hasznos összeállítás, de a fordítók elkövettek néhány fordítási hibát.

Az angol *pamphlet* jelentése tágabb, mint a magyar *pamfleté*. Az utóbbi csak „gúnyirat" jelentésben használatos nálunk. Ezért furcsa a következő mondat: „... hasonló álláspontot találtunk egy 1951-es *pamfletben*, R. I. Pumphrey székfoglaló előadásában". Itt a fordítónak az *értekezés* vagy *kikiadvány* szóval kellett volna az angol szót fordítania.

Egy más helyen a következő mondatot olvashatjuk: „a nyelv általános *médium*, melyen keresztül az emberi együttműködés megvalósul". Az angol *mediumot* itt a magyar *eszköz* szóval kellett volna fordítani, mert a magyarban a *médium* szót főleg a hipnotizálható személy megnevezésére használjuk.

A magyarban a *motoros* melléknév két jelentésben használatos: „motorral ellátott" vagy „motorkerékpáros". Így az angol *motory* melléknévnek orvosi értelemben a *motorikus* műszó felelne meg a magyarban, a *motoros* a laikus számára furcsán hat, pl. itt: „A tesztekben szereplő *motoros* tevé-

Goldman György munkái 2.

Ülő munkás. Egyszerre árad nyugalom és feszültség az ülő férfi felugrásra kész testéből

A harminc éve mártírhalált halt kommunista magyar szobrászművésznek, *Goldman Györgynek* az életművét a felszabadulás óta változó erejű érdeklődés kíséri. 1945 nyarán, az *Első Szabad Nemzeti Kiállításon* ott szerepeltek művei: akkor a sajtó mint a szocialista képzőművészet *legtöbbre* hivatott szobrászáról emlékezett meg róla. 1948-ban egykori művésztársának, *Sugár Andornak* a festményeivel együtt rendeztek emlékkiállítást Goldman munkáiból. *„Az a kevés alkotás, amit elkészített, teljes értékű és nagyra hivatott művésznek mutatja Goldman Györgyöt* — írta a katalógusban *Pogány Ö. Gábor* művészettörténész —, *mert a plasztikai érzéknek, a szűkszavú és ugyanakkor nagyvonalú mintázótudásnak olyan emlékeit hagyta maga után, hogy szerény számuk mellett is műtörténeti érdeklődést igényelhetnek.*"

A művészettörténeti értékelés azonban sokáig váratott magára. Az ötvenes évek első felében — akárcsak *Derkovits Gyula* művészetét — az ő munkásságát sem tekintették mértékadó példának.

Az 1955-ben rendezett *emlékkiállítása* már több, addig ismeretlen művét sorakoztatta fel szám szerint kicsiny s a háborúban szétszóródott munkáiból. A *Szocialista Képzőművészek Csoportjának** munkásságát bemutató 1964. évi tárlat ugyancsak értékéhez méltóan mutatta be.

A MUNKÁS

A róla szóló emlékezések és értékelések megszaporodásával így mind *teljeseb-*

bé válik a róla alk
kép.

Goldman György december 21-én szü
Vecsésen. 1924-ben k
a *Képzőművészeti Fő
lára*, de két év múlt
az ottani tanulási leh
geket kedvezőtlennek
ve — kilépett, és Pá
ment. A francia fő
ban az *Ecole des B
Arts*-ra (a képzőmű
akadémiára) járt, de
sának gyarapodását
sorban az iskolán
tanulmányainak kösz
te. A kiváló portrészo
Despiau (ejtsd: dépió
vészete és az *egy*
szobrászat hatott rá e
mindkettő szervesen
épült műveibe. A k
rizsi esztendő termeséből
az 1927-ben mintázott ki-
tűnő *Önarckép* tanúskodik
legszemléletesebben a ter-
mékenyítő hatásokról.

Itthoni főiskolai tanára, *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* 1928-ban hazahívta Goldmant, ingyen tanulási lehetőséget és műtermet ígérve neki. Az *epreskerti* műtermet meg is kapta a fiatal szobrász, s ott egy évig szorgalmasan dolgozott; de 1929-ben ettől a főiskolától is megvált.

Az apja segítségével szerzett újabb — *Ipoly* utcai — műhelyében folytatta működését, ott készült el a *Munkás* (1929) című, életnagyságú, egész alakos szobra, amely munkásságának egyik első fontos állomása: magyarázat magatartására, egyszersmind kiindulási pontja későbbi törekvéseinek. Ez a műve vallott először egyértelműen a húszas évek végének legégetőbb hazai gondjáról, a gazdasági válságtól legjobban szenvedő *munkásosztály* helyzetéről. A tömondatok egyszerűségével mintázott szobor a munkásság *jelképi* erejű megjelenítése.

résztvevője a Madzsar és *Vértes György* vezette szemináriumnak, 1933-ban pedig tagja az első hazai művészpártsejtnek. Goldman és az építész *Major Máté* tárgyalt a szociáldemokrata párt vezetőivel a haladó szellemű művészek egy csoportba tömörítéséről. Munkájuk eredményeként 1934 januárjában megalakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja.

A harmincas évek kezdetétől Goldman György életét a párt szakadatlan szolgálata jellemezte. Részese volt a napi agitációnak, a sztrájkharcokat fotomontázzsal, stencilrajzokkal, linómetszetekkel segítő csoportnak, összejöveteleket, tüntetéseket szervezett, brosúrát írt, külföldi kapcsolatot teremtett, ő készítette elő egyik társának szökését, irányította a szocialista művészcsoport munkáját, része volt a párt legális folyóirata, a *Gondolat* szerkesztésében, dolgozott a *Vörös Segély*nek, kiállítást szervezett, segítette az illegális pártsajtó (Szabad Nép) megteremtését — egyszóval végezte a mozgalom mindennapos, soha véget nem érő munkáját.

erős lábak, az ellentétes irányú karok keltik bennünk ezt az érzést. A vállak ívei a karokban folytatódnak: a bal kar a gondoktól súlyos tekintetű archoz, a jobb kar a testhez, a felugrásra kész lábakhoz vezeti a néző tekintetét. A monumentális hatású szobor kompozíciója zárt, minden részlete a töprengés kifejezését szolgálja.

A Munkás mellszobra ugyanilyen szűkszavú, pózoktól, a korabeli divatos szobrászat felszínes megoldásaitól mentes alkotás. Nem portré — több annál: a fiatal munkás alakjában a *típus* jegyeit hangsúlyozta a művész.

Velük rokon kompozíció a *Munkáslány siremléke*, ugyancsak 1934-ből, amely *Bagi Ilonának* állított emléket. E munkáslány az illegális feladat teljesítése során vesztette életét. Sorsa mélyen megrendítette a hasonló küldetést vállaló művészt. A *Vörös Segély* megbízását szobrász módjára értelmezte, s a kért emléktábla helyett kétalakos, sodró erejű *szobrot*

betegségek, amikor a nyiroks
sejteket pusztítják el, s rákos
is könnyebben kialakulnak.

A csecsemőmirigy betegsé
don gyógyítják: vagy *eltávolí*
mirigyet (ez azonban nem mi
ros következmények nélkül),
rigyet ültetnek a szervezetbe
mirigy-átültetést már végezt
s az több ízben gyógyulást h
ültetett *egészséges* mirigy he
szervezet immunvédettségét,
kos folyamatok leküzdését.
probléma azonban, hogy a
szerv *idegen* az őt befogad
számára, és sokszor a szervez
magából. Ezért a kutatók m
radoznak, hogy a csecsemőmi
csupán e mirigy *kivonatait* —
tiszta hormonjait — juttass
szervezetébe. Ezen a módon
szervátültetéssel járó véde
munológiai) reakció *nem* kö
A kutatók szerint ezek a kísé
hatásos fegyvert adhatnak
amellyel a felnőttkorban is,
kor a csecsemőmirigy rendes
működik, eredményesen veh
harcot az önpusztító betegsé
rosszindulatú daganatokkal.

Dr. Ma
(a Semmelweis Orvostudomán
Biológ

Goldman György, nobrán 3

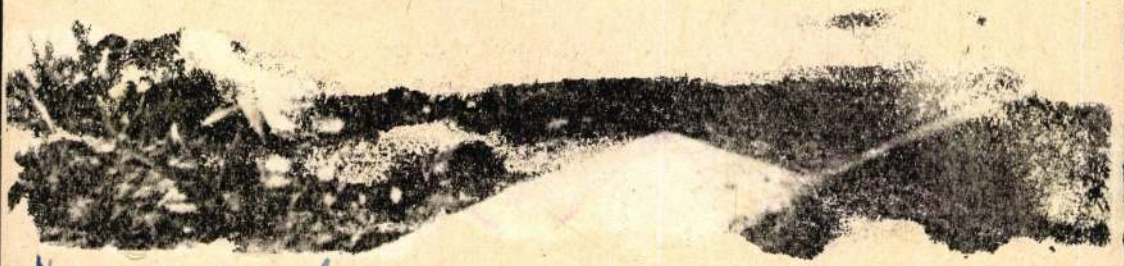

Heitler L.: Goldman Gy 552-556.

Élet és Tud. Gy. 1975. márc. 21. XXX/12.

Munkáslány siremléke.
Két fej és két kar egyetlen tömbje
idézi meg
a lehanyatló lányt
és az őt mentő,
érte meglizető
fiatal férfit

alkotott. Jószerével két fej és két kar egy tömbbé komponálásával jelenítette meg a lehanyatló lányt és az őt mentő, az érte megfizető s a harcot tovább folytató fiatal férfit. Az eredeti megoldású, igazi plasztikai gondolkodásra valló kompozíciónak sikere volt a KÚT* 1934. évi decemberi kiállításán, páratlan agitációs erejére pedig későbbi szomorú sorsa a legbeszédesebb bizonyíték: a mártír munkáslány síremlékét 1944 novemberében a nyilasok *összezúzták*.

A munkásszobrokkal együtt kell említenünk ellentétpárjukat, az 1936-ban mintázott *Horthy-rendőrt*. Az államvezetés kis végrehajtójában magát a *rendszert* leplezte le, tette ellenszenvessé a szobrász. A Horthy-rendőr Derkovits Gyula rendőrfiguráinak méltó *plasztikai* társa. A téma és a megformálás szembetűnő hasonlóságain túl közös bennük a *szatírának* az a fajtája is,

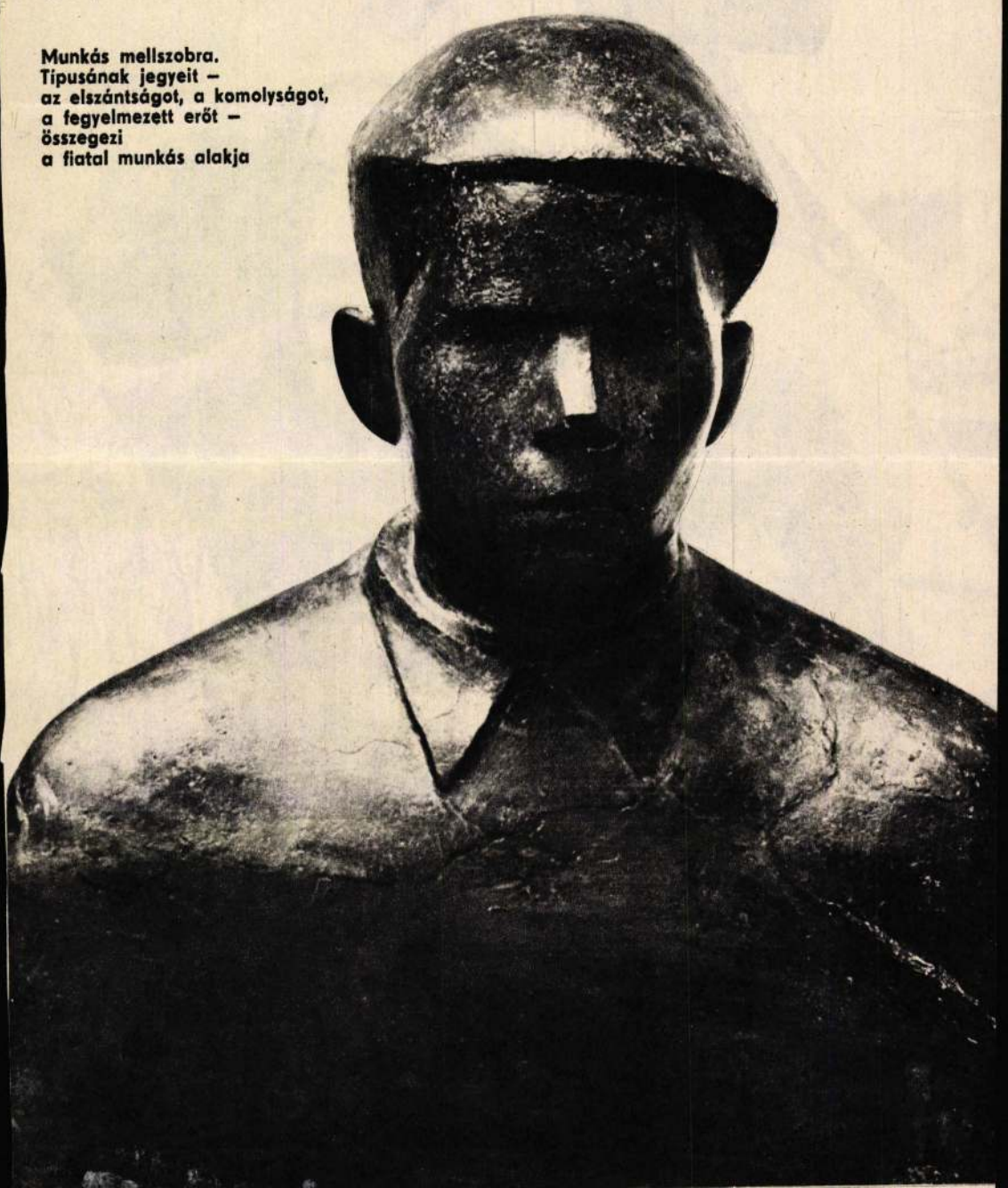

Munkás mellszobra. Típusának jegyeit – az elszántságot, a komolyságot, a fegyelmezett erőt – összegezi a fiatal munkás alakja

Goldman György, sobrán 4

[redacted]

Heller L.: Goldman Gy. ... 552-556.
Élet és Tud. Gy. 1975. máj. 21. XXX/12.

amely nem csupán nevetség tárgyává teszi az ellenfelet, hanem túlzásokat is alkalmazva a benne rejlő *félelmetes erőre és veszélyre* figyelmeztet. (A cseresznyefából faragott eredeti szobor 1944-ben elégett, terrakotta változata azonban megmaradt.)

PORTRÉI

Goldman György legjobb *portréinak* sora is ebből az időből származik. Kitűnő karakterérzékének kifejlődését az magyarázza, hogy — mivel nagyobb méretű munkákra megbízást nemigen kaphatott — ebben a műfajban alkotott *többet*.

Portréi ugyancsak példaképének, Despiau-nak és az egyiptomi plasztikának a hatását mutatják: bennük is az életszerű kifejezésnél fontosabbnak tartotta az *erőteljes formákkal* való ábrázolást.

Ez a művészi elv valósult meg az *Édesapám* (1934—35), a *Női portré* (1938), a *Női fej* (1940) és a velük egy időben készült más portrékban, noha a korábbiakhoz mérten valamelyest *oldottabb, lágyabb*, az érzelmek szemérmes kifejezése is jellemzi őket — fölépítésük azonban szilárd, az érzéki hatás nem vált uralkodóvá rajtuk.

A portrékkal együtt kell említenünk Goldman három másik művét is. Az *Elemisták* (1938) című dombormű két kisfiúja szinte arcképnek hat. A *Mosakodó* (1939) című aktszobor súlyos formái, lendületes mozdulatai sajátos, kissé fanyar harmóniába rendeződnek: életerős alakot jelenítenek meg. A másik aktszobor, a *Fésülködő* (1939) a Vörös Segély akciójának támogatására készült. (Egy sokszorosítható és könnyen értékesíthető szobrot kértek a művésztől, hogy árából a bebörtönzött kommunistákat segítsék.)

BÖRTÖN, DACHAU

Goldman Györgyöt 1942. április 5-én a KMP budapesti területi bizottságának tagjává választották, új feladatkörében azonban

Horthy-rendőr. Az ellenforradalmi rendszer kis végrehajtójának figurája egyszerre nevetséges és félelmetes

nem dolgozhatott sokáig: 1942. június 25-én feleségével együtt letartóztatták. A *Schönherz Zoltán* elleni perben mint negyedrendű vádlottat a Szovjetunió melletti és a németek és szövetségeseik elleni „bűntett" miatt a katonai bíróság *életfogytiglani* fegyházra ítélte.

A rab Goldman a fegyházban is rajzolt, faragott — jórészt a börtönparancsnok megbízásából. Zömükben ezek a munkái is odavesztek. Néhányat közülük sikerült kijuttatnia, így a rajzvázlataiból ismert, kisméretű *Felszabadulást* is.

A szovjet csapatok közeledtére 1944 októberében a rabokat — köztük Goldmant — előbb *Komáromba*, majd onnét *Dachauba* hurcolták. Az embertelen körülmények között sínylődő foglyok nagyobb része hamarosan elpusztult. A táborban tífusz tört ki. 1945 februárjának elején Goldman is megbetegedett. Egy túlélő február tizedike körül őt vélte felismerni a kórház priccsén, de az örökké bizakodó művész ekkor már nem volt öntudatánál. Sorsáról több hírt nem tudunk. Mint annyi más embert, őt is a fasizmus dachaui áldozatainak tömegsírja nyelte el...

KÜLÖNÖS ÉLETMŰ

Másfél évtized — mindössze ennyi ideje volt Goldman Györgynek életműve megalkotásához. Különös életmű: egyik fele — a szobrok — látható, a másik viszont beépült abba a láncba, amelyet a *munkásmozgalom* fűzött össze.

Goldman sokat töprengő, műveit hosszan érlelő szobrász volt, akinek a keze alól *lassan* kerültek ki új művek. Sok idejét foglalta le a mozgalmi munka. Bár tudta, hogy a kettő együtt azonos erővel nem végezhető, s azt is, hogy szobrászi munkája szorul háttérbe az egyre szaporodó illegális feladatok teljesítése során, először mégis mindig a *pártmegbízatásoknak* tett eleget. *„Feláldozta életét és művészetét a közvetlen politikai harcnak, a munkásmozgalomnak"* — írja róla *Kontha* Sándor, aki alkotásait *Mészáros László*éival (1905—1945) vetette össze. Míg Mészárost a KMP abban segítette, hogy csak a *szobrászattal* foglalkozhasson — s ez a segítség művészetének kifejlődéséhez nagyban hozzájárult —, addig Goldman inkább a *mozgalmat* szolgálta. Ám a napi politikai feladatokat aligha tekintette áldozatnak, hiszen a kapott feladatokat tűzön-vízen át végrehajtotta.

Női portré. Az oldottabb formájú, lágyabb mintázású művek egyike (Petrás István felvételei)

„Szürke eminenciásként dolgozott a mozgalomban — jellemezte őt *Vilt Tibor* szobrászművész —, *s egyezett is az ő karakterével a visszahúzódó magatartás. Tulajdonképpen érdekes, hogy nem volt törés a művész és a politikai vezető között. Mint művész is introvertált (befelé forduló), visszavonuló és nem csillogó egyéniség volt, akit mély pátosz jellemzett, és akiben a politikai szervező is a háttérben maradt. Nem volt törés az ő életében."*

Negyven év távlatából elmondhatjuk, hogy ha több ideje jut szobrászi működésére, életműve még értékesebbé válhatott volna. A történteken azonban már nem lehet változtatni. Amit tehetünk — s tennünk is kell —, az annyi, hogy most, születése hetvenedik és halála harmincadik évfordulóját alkalomként használva fel, *közkinccsé* tegyük mindazt, amit Goldman György mindenkinek szánva alkotott.

Heitler László
művészettörténész

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 FEB 24

Budapester Rundschau

102/ György Goldman

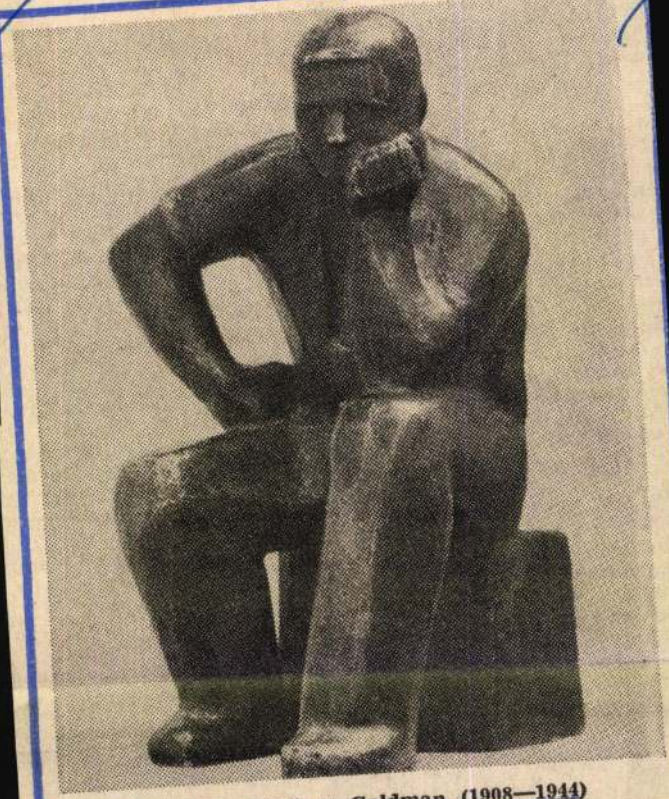

Kleinplastik von György Goldman (1908—1944)
Sitzender Arbeiter

ben. Auch Ihre
ben oft Anlaß
er Frau, die au
d gründlich lie
diese sehr gute G
Probleme sind au
nlich vertreten. S
se und Anregunge
rland um den Fort

m abonniert die
d wir hoffen, daß
e Artikel des Blat-
en ausarten. Wir
r keine schlaflosen
Zeitschrift hat.
selbstversändlich
tischen Landes.

olergasse 6/15 A-

e so wenig über
reich-Ungarn, sie
sein, als Ungarn-
wären meine 'Kri-
r zufriedene Seiten

Wenn Sie unser
n werden Sie be-
rin über jede we-
rreichische Bezie-
wird, wie auch
nen mit der DDR.
. 3, 11.) Wir mei-
die Ungarn-DDR-

GOTTFRIED MEHNER, 9364
bersdorf/Erzgeb. Scharfensteiner
199 (DDR):

*„Wir konnten schon manchen U
tip aus Ihrer Zeitschrift entnehm
zum Beispiel aus Nr. 29 des Jahre
der Artikel: Vom staubigen Dor
blühenden Badeort — das Therma
Igal. Es vergeht seit dieser Zeit ke
laub, wo wir nicht in Igal baden*

MANFRED MUCHE, 50 Erfurt,
Scholz-Stra. 17 (DDR):

*„Ihre (oder meine oder unsere) '
PESTER RUNDSCHAU' ist seit der
Nummer meine Wochenzeitung! In
nem Arbeitsschrank steht ein
prall gefüllt mit Artikeln der 'BU
STER'. Diese vielseitigen Informa
versetzten mich bisher in die Lage,
— die Reisevorbereitungen für
Urlaub in Ungarn (bisher na
dapest, Miskolc, Sárospatak,
Balatonszemes) intensiv durch
ren;*

Goldman György, szobrász

A cikkben a mester monográfiájából
kap részleteket az olvasó. (Corvina kiadó)
Főként az 1928-34. közötti évek szobrászati
munkásságának elemzéséről van szó, majd a
párttal való kapcsolatok érintése mellett 1935-
1936 nyarán elkészült szobrairól. – Végül utolsó
évtizede tragikus munkásságáról s a végről...

Heitler László: Goldman György művészete
447 – 452.

JELENKOR, Pécs, 1975. ápr.–máj. XVIII 4-5.

Goldman György, kobrász

kotor: Repr.

Goldman György: Önarckép 1927

Műmelléklet: 9.

JELENKOR, Pécs, 1975. ápr.-máj. XVIII/4-5.

Goldman György, szobrász

Szobor: Repr.

Goldman György: Munkás 1929

Műmelléklet: 10.

JELENKOR, Pécs, 19 75. ápr.-máj. XVIII 4-5.

Goldman György, szobrász

Szobor: Repr.

Goldman György: Horthy-rendőr 1936

Műmellék lét: 12.

JELENKOR, Pécs, 1975. ápr.-máj. XVIII 4-5.

Goldman György, szobrász

kolor: Repr.

Goldman György: Ülő munkás 1934.

Műmelléklet: 11.

JELENKOR, Pécs, 1975. ápr.-máj. XVIII/4-5.

Goldmann György, szobrán

Megjelent Heitler Kánló: Goldmann György c. monográfiája.

— : o A Corvina 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. máj. 19.

ESTİ ~~HIRLAP~~, ESTİ ~~HIRLAP~~,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 JAN 14

Tükör

Goldmann György szobrászművész

102

LEVELEK

FŐZELÉK FELTÉTEL NÉLKÜL (MEGJELENT A 49. SZÁMBAN)

Mindenképpen hasznos, hogy a lap a zöldségellátás kérdésével foglalkozott. A mostaninál ugyanis több áru is elfogyna az üzletekben. Ez a helyzet például Jászberényben is. A vásárlók azt szeretnék, ha bővülne a választék és javulna a minőség. A jelenlegi helybeli elárusítóhelyek meglehetősen elavultak, nincs mód a zöldségfélék tárolására, az idekerült szállítmányok hamar elfonnyadnak, tönkremennek. Ez a helyzet azonban megváltozik akkor, ha felépül a város fedett piaca. Ekkor már lesz megfelelő raktározási lehetőség és az eladás is kulturáltabban történik majd a mostaninál. Nem elegendő azonban az eladási lehetőségek korszerűsítése, hanem több és jobb áru is szükséges. Jászberény mezőgazdasági területén az eddiginél nagyobb gondot fordíthatnának a zöldség termesztésére, a helybeli termelés és a helybeli fogyasztás érdekeire, mert így jelentős szállítási költséget is meg lehetne takarítani. K. M.

GOLDMANN GYÖRGY (1904–1945) (MEGJELENT AZ 51. SZÁMBAN)

Személyes élményemmel kívánom kiegészíteni a cikket. Ott voltam ugyanis azon a Goldmann-kiállításon, amelyet a szobrászművész születésének 70. évfordulója alkalmából rendeztek a váci Vak Bottyán Múzeumban. Ez azért volt számomra tanulságos, mert először láthattam együtt ránkmaradt alkotásait, így csaknem húsz szobort és huszonhárom rajzát. Azt hiszem, hogy érdemes lenne a kiállítás anyagát minél több helyen bemutatni, mert közönségünk kevesebbet tud erről a nagy művészről, mint amennyit Goldmann megérdemelne. 1966-ban Vecsésen, ahol a kitűnő szobrász született, felállították a Munkás című alkotását. Ezt a példát másutt is követhetnék, mert több alkotása ott állhatna a közterekben, így az egyik történetesen helyet kaphatna a mi városunkban. HORVÁTH ISTVÁN
Vác

1021

Érték és mérték

Goldman György emlékezete

Az utóbbi hónapokban egyre több alkalommal emlékezünk a harminc évvel ezelőtti eseményekre. Az évfordulók között sok a szomorú emléket idéző: a német fasiszták vagy magyar csatlósaik által megölt, koncentrációs táborokban elpusztult kommunisták, hazafiak nevét, munkásságát emlegetjük fájdalommal.

A dachaui áldozatok között volt a XX. századi magyar szobrászat kiemelkedő tehetségű művésze, az illegális kommunista párt egyik vezető egyénisége, *Goldman György* is.

1904. december 21-én született Vecsésen. 1924-től tanult a Képzőművészeti Főiskolán, majd 1926-tól két évig Párizsban gyarapította tudását. Az ott szerzett új ismeretek — elsősorban az egyiptomi plasztika és *Despiau* műveinek — hatása nyomán egyszerűségre törekedett, az összefoglaló mintázást részesítette előnyben az itthon tanult részletezőivel szemben. Első nagyszerű eredménye, az 1927-ben mintázott Önarckép már az új felismerések jegyében keletkezett.

Hazatérte után a haladó szellemű fiatal művészek társaságát kereste, néhány év múlva azonban ennél tovább lépett. A harmincas évek elején bekapcsolódott a munkásmozgalomba, és hamarosan sok fontos megbízatásnak tett eleget. Művészi munkája szoros kapcsolatot mutat politikai tevékenységével; — műveiben szociális gondokat, haladó eszméket fejezett ki szűkszavú, egyéni formálásban.

Az 1929-ben készített életnagyságú *Munkás* című szobor olyan, mint egy ellenállásra biztató jelszó, keménységet, erőt, elszántságot éreztet. Öt évvel később társa, az *Ülő munkás* (1934) ennél is többet fejez ki a szobrászat összetettebb eszközeivel; *a helyzetet mérlegelő, a nagy tettekre készülődő embert jeleníti meg.*

Töprengését a szobor minden részlete kifejezi. A kis méretű szobor hatása monumentális, — aki csak fényképről ismeri, nagynak gondolhatja. A megjelenítésnek ezt a magával ragadó erejét az áttekinthető komponálás, a lényeges formákra és az egyértelmű kifejezésre való törekvés eredményezte. A különböző irányokba mutató karok, a meghajlított törzs, a felugrani kész lábak, az elmélyültséget és keménységet egyaránt éreztető arc, amelyhez vissza-visszatér a szobor nagy, szinte mértani idomokra emlékeztető formáin vándorló tekintetünk, mind a zárt kompozícióba illeszkedik.

A Munkás, az Ülő munkás és az ugyancsak 1934-ben készült Munkás mellszobra a korszak legégetőbb hazai gondjáról, a gazdasági válságtól sújtott munkásosztály helyzetéről szól szobrászi nyelven. Visszafogott energiái mintha viharos erővel törtek volna ki Goldmannak egy másik, kétalakos művében, a *Munkáslány síremléke* (1934) című műben. Az illegális munka során életet vesztett *Bagi Ilona* sírjára készített szobor, melyhez „hasonló jellegű és erejű agitációs szobrot hiába keresnénk a kortársak művei között" *(Kosztha Sándor)*, sajnos elpusztult, 1944-ben a nyilasok összezúzták.

A harmincas évek második felének terméséből, melyben jó néhány kitűnő portré is van, kiemelkedik Goldman szatírikus célzatú szobra, a *Horthy-rendőr* (1936). Lényegre törő formálása rokon a munkásszobrokéval, hatása azonban éppen ellentétes: *a maga ellenszenvességében jeleníti meg a hatalom képviselőjét.* Nevetség tárgyává teszi a Horthy-korszak kis porkolábjait, ugyanakkor a benne rejlő veszélyre is figyelmeztet.

A szaporodó mozgalmi feladatok egyre kevesebb időt és erőt hagytak a művészi munka folytatásához. 1940-ben munkaszolgálatra hívták be Goldman Györgyöt, ahonnét 1941-ben tért haza. Egy év múltán, 1942. júniusában a szintén mozgalmi munkát végző feleségével együtt letartóztatták. *A Schönherz Zoltán elleni per negyedrendű vádlottjaként életfogytiglani fegyházra ítélték.*

1944 novemberében került Dachauba. Az embertelen körülmények között tömegesen haltak a foglyok, 1945. februárját már ő is betegen érte meg. Egyik életben maradott társa úgy emlékezett, hogy február 10 táján látta utoljára Goldmant a tábori kórház priccsén; — az örökké bizakodó művész már nem volt tudatánál...

Goldman Györgynek a sors nagyon szűkmarkúan mérte az alkotáshoz szükséges időt és erőt. Különösen szomorú, hogy alkotásait sem sikerült mind megőrizni, sok szobor, rajz elveszett, elkallódott, több már a felszabadulás után. A szám szerint kicsiny életmű *művészi színvonala és következetes pártossága* azonban olyan érték, amelyre mint *mértékre* tekinthetünk.

HEITLER LÁSZLÓ

Ülő munkás

Fiúfej

A „Horthy-rendőr" ellenszenves figurája

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Napló (Veszprém)
1975 FEB 22

ÜRED

atója 2. szám

Együtt a lakossággal, vállalatokkal

A tanács vb múlt évi tevékenységéről

A múlt és a IV. ötéves terv sikeres befejezése biztosításának és az V. ötéves terv megalapozásának időszaka volt.

A végrehajtó bizottság munkájának középpontjában azoknak a feladatoknak a végrehajtása állt, amelyek a városfejlesztést, a lakosság szükségleteinek jobb kielégítését szolgálták, különösen a művelődésügyi, egészségügyi, szociális, lakás, kommunális, kereskedelmi ellátás és egyéb szolgáltatások terén. Nagy gondot fordított a végrehajtó bizottság a témákkal foglalkozó testületi előterjesztések előkészítésére. Arra törekedett, hogy a tanács a megoldandó feladat érdekében a legcélravezetőbb megoldást választhassa.

A tanácstagok, bizottságok segítségével

Több előterjesztést a bizottságok javaslatával, véleményével kiegészítve terjesztett elő. Különösen az általános rendezési terv jóváhagyása előtt volt nagy szükség a lakosság véleményének megismerésére.

Az ifjúsági törvény végrehajtásából adódó feladatok című előterjesztéshez a Kulturális és Ifjúságpolitikai Bizottság a város jelentősebb üzemeinél, intézményeinél tájékozódó jellegű vizsgálatot folytatott.

A tanács 1974-ben a munkatervben tervezett *négy ülés helyett ötöt tartott. Ezeken a tanácstagok 73,3 százaléka vett részt. A tanács 45 határozatot hozott és 5 tanácsrendeletet alkotott.* Új tanácsrendelettel szabályozta a város területén levő lakóházak házirendjét és a tanácsi utak átvágását.

A tanács *18 fő napirendet tárgyalt;* a vegyes ügyek keretében tett előterjesztésre 10 határozatot hozott. A tanács nyolc bizottsága 26 esetben ülésezett, a négy albizottság egy-egy alkalommal. Munkatervük összhangban volt a tanács és a végrehajtó bizottság munkatervével. Segítséget adtak a tanácsi bizottságok a végrehajtó bizottságnak azzal, hogy a nem tanácsi szervek beszámoltatása alkalmával *helyszínen vizsgálták a jelentésben foglaltakat, az egészségügyi, kulturális és munkavédelmi intézkedéseket.*

Együttműködési szerződések, iránymutatás a nem tanácsi gazdálkodó szerveknek

A végrehajtó bizottság 13 ülésen 89 határozatot hozott. Ezen kívül a tanácsülési napirendi pontok anyagát tárgyalta meg, és helybenhagyás vagy módosítás után terjesztette a tanács elé. Különösen eredményes volt azoknak a napirendi pontoknak a tárgyalása, amelyeken nem tanácsi szervek adtak tájékoztatást tevékenységükről, gazdálkodásukról, célkitűzéseikről.

Együttműködési megállapodást kötött a vb a KISZ városi bizottságával, majd az állami kórházzal a rendelőintézet működtetésével kapcsolatosan, a Magyar Hajó- és Darugyár Balatonfüredi Gyáregységével közös érdekű feladatok megoldására.

Vizsgálta a végrehajtó bizottság szakigazgatási szerveinek tevékenységét egy-egy időszerű feladat megoldásában. Az igazgatási osztályvezető tájékoztató jelentést adott a lakásügyek intézéséről és az állampolgárok telek-, lakás- és üdülőtulajdonának mértékét szabályozó rendeletek végrehajtásáról, a tanácselnök-helyettes az idegenforgalomra való felkészülésről. Ezek során e területen érdekelt szervek számára is iránymutatást adott a végrehajtó bizottság.

Széleskörű felmérés és sok lehetőség vizsgálata alapján készült el az előterjesztés a balatonfüredi sportmozgalom állami irányításának és fejlesztésének kérdéseiről. A gyermekintézmények fejlesztésére hozott irányelvek végrehajtásáról szóló beszámoló a városi pártbizottság határozatainak megfelelően jelölte meg a feladatokat a tanácsi szervek előtt. A városi könyvtár tevékenységének, valamint az 1973—74. évi közművelődési terv végrehajtásának értékelése segítette a közművelődési határozat megvalósítását.

Határozatot hozott a vb a hálózati vízhasználat korlátozásának elrendelésére és feloldására. A város közművekkel el nem látott, az Öreghegy és a Kilátó út közötti részére 1975. december 31-ig szóló építési tilalom elrendelését kezdeményezte a tanácsnak.

Magasabb bér, javuló munkakörülmények

Az államigazgatással szembeni fokozottabb követelmények érvényesítésének anyagi feltételeit teremtette meg az 1974. július 1-én életbe lépett bérrendezés. *Az apparátus dolgozóinak átlagbére 11,9 százalékkal emelkedett,* ami 338 forint átlagbér-emelkedésnek felel meg. A munkabérek így elérik a más munkaterületek azonos képzettségű dolgozóinak bérszintjét. Ez alapot adott a képzettebb ügyintézők alkalmazására.

Az év második felében *javult a dolgozók elhelyezése* azzal, hogy a házasságkötőterem építésekor további helyiségekkel szaporodott az irodák száma. Ezzel egyes osztályokon *viszonylag megszűnt a zsúfoltság,* de továbbra is fennmaradt az adócsoportnál és a titkárságon. Ez csak az új irodaház épí-

A szakigazgatási szervek útján nagyobb gondot fordított a vb a kiskereskedelmi hálózat működésére. Rendszeres ellenőrzéseket folytattak, és így a helyi lakosság igénye mellett az idegenforgalmat is aránylag zökkenőmentesen tudta kielégíteni a hálózat. Sikeres tárgyalás kezdődött a felső területen egy ABC-áruház építésére. Eredményre vezettek a tárgyalások az érdekelt vállalatokkal a gázcseretelep áthelyezésére, továbbá a gyorstisztító szalon létesítésére. Jelentős eredmény volt az Öreghegyi út környékén a villanyhálózat kapacitásának növelése, amely igen sok jogos panaszt szüntetett meg.

Sokat javított a város közlekedésének javításában a Horváth Mihály utca kiépítése, amelyet a Jókai Mg Tsz 210 000 forint értékű helyi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 FEB

Goldman György

Népművelés

1021

GOLDMAN GYÖRGY:
Flúportré

könyv sem csak az április 4-i ü
nepség megrendezésében akar se
teni. Le kellene már vonni ebbő
konzekvenciákat — egyszer s m
denkorra. Hisz végtére is techni
kérdésekről van szó.

Az első fejezetben eddigi ünn
léseink tapasztalatáról olvashatu
összefoglalót *Garami* Lászlónak »Ü
nepnapokról a hétköznapokért« című
dolgozata alapján. Ez a 25. évfor-
dulóra készült, de ma is megszívle-
lendő megállapításokat tartalmaz.
Ezt követi egy komplex javaslatterv,
mely a megyei módszertani közpon-
toknak szól. Tartalmas, átfogó ter-
vezet, de kissé kidolgozatlan, így ne-
hezen áttekinthető.

A második fejezetben módszertani
tanácsokat találhatunk ünnepi mű-
sorokhoz, rendezvényekhez a színjá-
ték, a zene, a tánc, a bábjáték al-
kalmazásáról; az ünnepi kiskiállítá-
sok, népművészeti, fotó- stb. tárla-
tok rendezéséről; a film felhaszná-
lásáról; a klubbeli ünneplésről és a
honismeret szerepéről. Ezután ese-
ménytörténet és bibliográfiák követ-
keznek. Az előbbi 1969-től 73-ig te-

nak — olvashatjuk az alcímben. Az
1974. év végi megjelenésből arra kö-
vetkeztetünk, hogy nem általában a
felszabadulás megünneplésére adták
ki, hanem a 30. évfordulóra. Sajnos,
*a műsorokból éppen ez hiányzik: az
időszerűség.* Szinte ugyanígy megje-
lenhetett volna a füzet öt, tíz vagy
tizenöt évvel ezelőtt is.

Két szerkesztett műsor van a fü-
zetben — egy az alsó, egy pedig a
felső tagozatosoknak. Sajnos, mind-
kettő a régi-régi sablonokat követi,
szerkesztésében és irodalmi anyagát
tekintve egyaránt. (Az alsó tagoza-
tosokét időnként még meg-megélén-
kítik a „csatakiáltások".)

Mindkét műsor szerkesztője főleg
régi és közismert vagy nagyon gyen-
ge didaktikus versekre és prózai szö-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 FEB

Népművelés

Goldman György

Goldman György: Horthy-rendőr
(Jánosi felv.)

1021

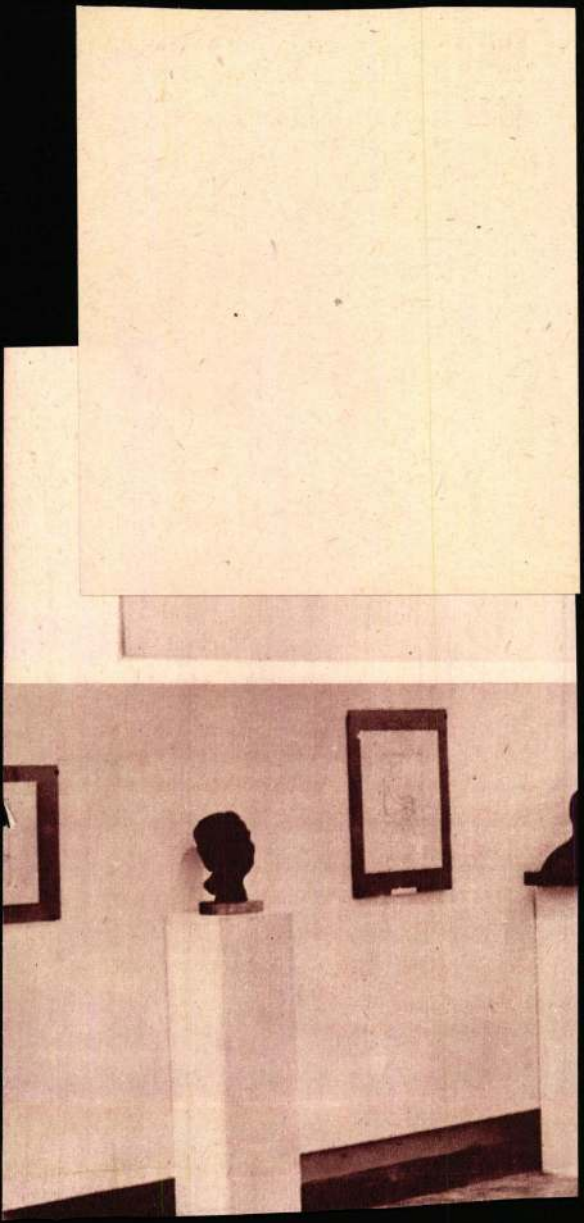

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 FEB
Goldman György
Népművelés
szobrászművész

1021

BAGI ILONA SIREMLÉKE /REKONSTRUKCIÓ/

BAGI ILONA SIREMLÉK-RÉSZLET /DETAIL/

Bagi Ilona síremlékének megmaradt darabja

GOLDMAN GYÖRGY szobrászművész emlékkiállítása

születésének 70. évfordulója alkalmából a váci Vak Bottyán Múzeumban.

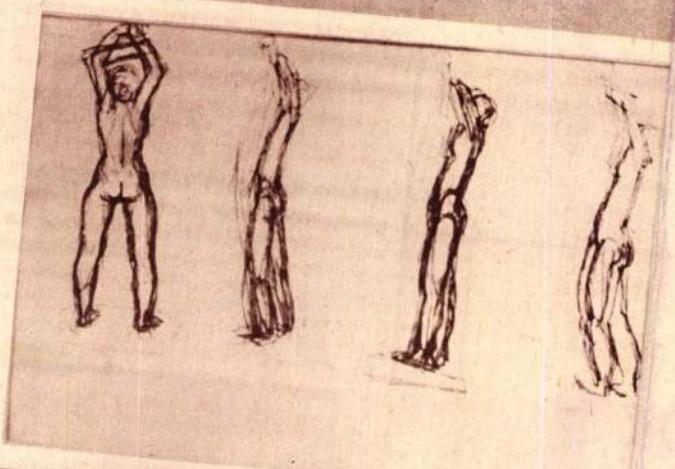
Bagi Ilona síremléke (rekonstrukció)

Felszabadulás

Kiállítás-részlet

Fésülködő

(Jánosi Ferenc felvételei)

MUNKAJOG

NYUGDÍJASOK SZERZŐDTETÉSE

Igazgatók, gazdasági vezetők gyakran kérdezik, hogyan kell nyugdíjast szerződtetni, mely feltételekkel lehet velük munkaviszonyt vagy megbízási jogviszonyt létesíteni.

Válasz:

Az első munkáltatói feladat a jogszabály szerinti jogviszony meghatározása. A nyugdíjas szerződtetésekor a munkaviszonyra, illetve megbízásra vonatkozó általános és különös szabályokat *a többi dolgozóval azonos módon* kell érvényesíteni.

A művelődési otthonokban *munkaviszonyt* vagy *megbízási jogviszonyt* (megbízást) a 105/1961. (M. K. 1.) MM számú utasítás 1. és 1/A. §-ában foglalt feltételek alapján kell létesíteni. Ha ezeknek értelmében — adott esetben — a dolgozóval csak megbízás köthető, akkor azonos feltételek esetén a nyugdíjas is csak megbízással foglalkoztatható. Ez utóbbi helyzet áll fenn pl. akkor, ha a nyugdíjast nem kisegítő (fizikai) munkára szerződtetik, és munkaideje a havi 48 órát nem éri el. A kisegítő munkakörökben (szakmunkás, betanított munkás, segédmunkás, hivatalsegéd, házfelügyelő, fűtő, takarító, jegykezelő, ruhatáros stb.) foglalkoztatottakkal, így a nyugdíjasokkal is *minden esetben munkaviszonyt* kell létesíteni.

Miután tisztázták, hogy a nyugdíjast munkaviszony vagy megbízás alapján kell-e szerződtetni, azt kell megvizsgálni, hogy az érdekeltet melyik *foglalkoztatási keret* figyelembevételével, illetve kereseti korlátozás nélkül is alkalmazhatják-e. A foglalkoztatási keretnek a szerződtetés időpontjában felhasználható óraszáma vagy forintösszege befolyásolja a szerződés feltételeinek megállapítását (a jogviszony időtartamát, a napi vagy heti munkaidő mértékét stb.). Viszont kereseti korlátozás nélkül szerződtethető a nyugdíjas, ha vállalja, hogy nyugdíjának átmeneti szüneteltetése mellett dolgozik, akár munkaviszony, akár megbízás keretében.

A művelődési intézményeknél *munkaviszony alapján* nyugdíjkorlátozás nélkül évi 1260 órában foglalkoztathatók nyugdíjasok a *munkás* és a *kisegítő munkakörökben*. Egyéb munkakörökben a munkaviszonyra vonatkozó foglalkoztatási keret évi 840 óra.

a
a
éri el, nyugdíja
addig lehet foglalkoztatni, amíg keresete a 6000 forintot meg nem haladja. Ha a nyugdíjast ugyanabban a naptári évben 840 és 1260 órás keret terhére is foglalkoztatják, akkor a különböző munkakörökben eltöltött idejét egybe kell számítani.

Nyugdíjának korlátozása nélkül és *az említett órakeretek mellőzésével* alkalmazható *munkaviszonyban* az a nyugdíjas, akinek nyugdíja — levonás nélkül — 1975-ben a 910 forintot nem haladja meg, továbbá aki teljesen vak.

Munkaviszonyon kívüli tevékenység körében, így pl. *megbízás alapján* a nyugdíjast addig lehet — egy naptári éven belül — nyugdíjának korlátozása nélkül foglalkoztatni, amíg a kifizetett összeg a 9000 forintot nem haladja meg. Ha az órakeretben (munkaviszonyban) munkát vállaló nyugdíjas a naptári évben megbízási jogviszonyban is végez munkát, akkor egész évi keresetét a 9000 forintos keret alapján kell elbírálni.

Az említett óra- és forintkereteket teljes naptári évre kell számításba venni. Ha a dolgozó év közben ment nyugdíjba, vagy ha nyugdíját szüneteltei, akkor az éves óra- vagy forintkeretet a munkaviszonyban töltött, illetve kiesett teljes naptári hónapok arányában csökkenteni kell.

Ferencz Győző

Goldman György: Horthy-rendőr (Jánosi felv.)

PÁLYÁZAT

POLITIZÁLÓ GITÁROK

A KISZ KB és az Ifjúsági Magazin politikaidal-pályázatot hirdet olyan művekre, amelyek

— új (1974-nél korábban be nem mutatott) politikai dalok kottáját és szövegét tartalmazzák.

Díjak:

I. 5000 forint, II. 3000 forint, III. 2000 forint.

Azokat is jutalmazzák, akik megzenésítésre alkalmas politikaidalszövegeket írnak, ajánlanak, illetve ötleteket és témajavaslatokat adnak ahhoz, hogy miről szóljanak a magyar politikai dalok.

A pályázatok beküldési határideje: 1975. március 10. Cím: „Ifjúsági Magazin" 1077 Budapest, Dohány u. 40. A borítékra írják rá: „Politikai dal".

Az Ifjúsági Magazin májusban beszámol a díjak odaítéléséről.

Goldman György

Három szobrának megemlitésével kezdi Vadas József: "Szunnyadó örökség" c. -a müvész munkásságát ismertető- beszámolóját: "Önarckép," "Ülő munkás" és a "Horthy-rendőr c. Alig egy évtizedet fog át a müvész pályája. A dachaui koncentrációs táborban vesztette életét. Hagyatékát, néhány szobrot, vázlatot, rajzot a váci Vak Bottyán Muzeum egyik termében állitották ki. A Képzőművészeti Főiskolán két évi tanulás után Párisba ment, ahol az Önarckép-pel feltünést keltett, Picasso is felfigyelt rá,-mint a megemlékezés szól róla.

Élet és Irodalom, Bp.1975.jan.18.XIX.évf.3.sz.12.lap

Goldmann György
szobrász

Munkás, 1929
„Egyiskolai gazgató
sérenelene"
} repro

Brestyánszky Ilona: Emlékszorok Goldmann Györgyről,
Nők Lapja, 1974. dec. 14 – 15 lap.

Goldmann György

szobrász

„Önarckép 1927"
„Parasztasszonyportréja" } repro

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann György
Nők Lapja, 1974. dec. 14 - 15 lap.

Goldmann György
szobrász

Goldmann művészetének közep-
pontjában a munkás állott. A
művész a formai-gondolati áttekint-
hetőségre törekedett.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyről.
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

A művész kezdetben főleg port-
réhat mintázott közvetlen környe-
zetéről. Egy tucatnál alig tölt-mun-
kája maradt hátra.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyről,
Vők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
nobrán

A művész „Unarchip"-e a párizsi nemzetközi ~~olyan~~ kiállításon sikert aratott, hogy kérére 1928-ban kisfalundy Ströbl harahivta Goldmannt és műtermet biztosított a részére.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyről.
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

Goldmann Párizsban sajátította
el az alakok felépítésének Rodin szel-
lemében való műzesz gyakorlatát.

Brestyánszky Ilona: Emlékszik Goldmann Györgyről,
Ők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

Tehetségével hamar feltűnt Goldmann, „Fein fej" ennél szobra már főiskolai évei alatt 1926-ban kiállításra került.

Brestyánszky Ilona: Emlékszorok Goldmann Györgyről
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György

orvosról

Tanulmányai befejtatására Gold-
mann Párizsba utazott, ahol 2
évet töltött tanulmányúton.

Bresztyánszky Ilona: Emlékezések Goldmann Györgyről
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

A képzőművészeti Főiskolára
Goldmann 1924-ben iratkozott
be. Mestere Kisfaludi Stróbl Zsig-
mond volt.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyről.
Nők Lapja, 1974. dec. 14 - 15 lap.

Goldmann György
nővére

Goldmann érettségi után egy épület-
díszítő-műhelyben is működött meg
a szobrászmunkás technikai elemeivel.

Brestyánszky Ilona: Emlékezések Goldmann Györgyről.
Nők Lapja, 1974. dec. 14 - 15 lap.

Goldmann György
szobán

1904 december 21-én született
Goldmann György, a szocialista
realista szobrászat úttörője.

Goldmann György

Nobrász

Goldmann a legaktivabb tagja, későbbi években pedig vezetője volt az 1934-ben megalakult Szociálista Képzőművészek Csoportjának.

Brestyánszky Ilona: Emlékszorok Goldmann Györgyről, Nők lapja, 1974. dec. 14-15 kap.

Goldmann György
szobrász

A művész hűdelmes mártírsorsa
Dachauba, 1945-ben végett ert.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyről
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 kap.

Goldmann György
szobrász

Goldmann még dolgozott Felszaba-
dulás ciminü müvén, egy jelképes ma-
telen női figurán, amikor Dachauba
hurcolták.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyről
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

$$\frac{dy}{dx} = \frac{1}{\sqrt{x}}$$

Goldmann György

szobrász

Goldmann míg a börtönben volt is, dolgozott, ahogy tudott. Rajzolt és lízkával, rozsdás szöggel faragta Horthy rendőrt ábrázoló kis figuráját.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyre

Nők Lapja, 1974. dec. 14–15 lap

Goldmann György
szobrász

Goldmann Györgyöt 1942-ben a csoportnak a Vasas Szekhárban tartott hi alletása után, kommunista szerveredésért életfogytiglani fegyházra ítélték.

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györgyre
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

A művész monumentális alkotása
„Egy munkáslány síremléke", amelyet
1974-ben a Vörös Segély megbízásából
Bagi Ilona sírjára készített.

Brestyánszky Ilona: Emlékszik Goldmann György
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

A művész 1929-ben mintázta a „Munkás"-át. 1934-1935-ben készítette a „Kőnyőhelő munkást".

Brestyánszky Ilona: Emlékszerek Goldmann Györggyről
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobász

A Csoport két kiváló tehetsége
Goldmann György és Mészáros
László voltak.

Brestyánszky Ilona: Emlékszünk Goldmann Györgyről
Nők Lapja, 1974. dec. 14-15 lap.

Goldmann György
szobrász

A szocialista művészcsoport hi-
alakításában részt vett a művész,

Feljegyezte Székely Zoltán: Korniss Dezső önmagáról.
Művészet, 1974.november - 4.oldal

Goldman György

Az olvasó munkás motívuma 1934-es művében nem megjelenik.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 203 p.

Goldman György

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 385 p.

Goldman György

Üldö munkás c. rajza említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 106 p.

Goldman György

Neve említve.

Aradi Nóra: képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 107 p.

Goldman György

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 226p.

Goldman György

Nagy hatással volt szőllősi Endre művészetére.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974/p. 359 p.

Goldmann György

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának tag-
jaként neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 357 p.

Goldman György

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 359 p.

Goldman György, kabrán

Megemlítve.

Láncz Sándor: Vajda Lajos művészete
885–890

XVII

JELENKOR, Pécs, 1974. október 10.

Goldmann György
szobász

A harmincas évek elején Goldmann levélben kérte fel Korniss Dezsőt, hogy egy szocialista művész csoport szervezésében vegyen részt.

Feljegyezte Székely Zoltán: Korniss Dezső önmagáról.
Művészet, 1974. november - 4.oldal

Goldmann György
szobrász

Goldmann eljart a Munka-kör
összejövetelére 1928 és 1930 között

Feljegyezte Székely Zoltán: Korniss Dezső önmagáról.
Művészet, 1974.november - 4.oldal

Goldmann György
notáján

Kornis Dezső és Goldmann György
között baráti kapcsolat volt és Kornis
igyekezett Goldmannt az új eszmékre
megnyerni.

Feljegyezte Székely Zoltán: Kornies Dezső önmagáról.
Művészet, 1974.november - 4.oldal

Goldmann György

nobrán

A Tanács Galériában Goldmann György bemutatkozó munkás ábrázolását.

f. j. Új progresszív művészek kiállítása.
Művészet, 1974. november - 7. oldal

Goldmann György

70 éve született, Horváth György
megemlékezése a 11. oldalon

december 22

Magyar Remek 1974

Magyar Hirlap

Goldmann György szobrászművész

1021

A NAP HIREI

Goldmann Györgyre emlékeznek Pest megyében

Goldmann György szobrászművész 70 évvel ezelőtt, 1904. december 21-én született Vecsésen. 1932-től *részt vett az illegális kommunista mozgalomban*, tagja volt a szocialista képzőművészek csoportjának. A mozgalomban felelős munkát végző kiváló művészt 1942-ben fogták el, és életfogytiglani fegyházra ítélték. Fiatalon, *1945 januárjában halt mártirhalált a dachaui koncentrációs táborban.* Alkotásai közül 16 szobrot a Nemzeti Galéria őriz.

Pest megyében nagy tisztelettel ápolják a kommunista művész emlékét. Rendszeresen megemlékeznek munkásságáról. Most, születése 70. évfordulójának megünneplésére készülnek. Vácott december 19-én *emlékkiállítás* nyílik, amelyen a Nemzeti Galériában őrzött alkotásait mutatják be.

ísérlet Hévízgyörkön

zetett a szervezetlenség — Leküzdeni a bajokat

vetkezet elvégzi a talajmunkákat, a tag a termés 40 százalékát kapja meg, de a fennmaradó 60 százalékot is megvásárolja a téesztől. Szolid MÉK-áron, vagyis amit mondjuk három forintért megvesz, azt akár a duplájáért is értémegtenni — ez a határozott véleménye Kovács Lászlónak. — Az első számú vádlott: *a rossz szervezés*. Ez már kitűnik a korábbiakból, hiszen például a tervezett 2,5 millió forintos borsóbevételből *2 millió forint kiesett*, gépek és mun-

Goldman György (Vecsés), szobrászművész a Nemzeti Galéria, a Szocialista Képzőművészek Csoportja hajdani műhelyéből válogatod rendezett tárlatot a Pesterzsébe-ti múzeumban, melyen szerepel a művész alkotása.

Lasonci Miklós: Kiállítátermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. okt. 7,

Goldmann György, szobrászművész

a háború előtti és alatti évek a szocialista művészeket fizikailag megtizedelték, a maradék kezéből kivérték az ecsetet és a vésőt. Olyan művészeket veszítettünk el, mint Derkovits, Goldmann, Mészáros.

Horváth Márton: Művészetpolitika – két évtized tárlatából.

Kritika, Budapest, 1975. 11. 18. old

Heitler László: GOLDMAN GYÖRGY

A magyar művészeti irodalom — míg napvilágot nem látott Heitler Lászlónak (Beck Ö. Fülöp és Vedres Márk monográfusának) e kis könyve — meglehetősen mostohán bánt Goldman Györgynek (1904—1945), a dachaui koncentrációs táborban elpusztított nagytehetségű, szocialista világszemléletű szobrásznak életművével. Németh Lajos („A Szocialista Képzőművészek Csoportjának története" 1952), Erdős László („Valami készül" 1964) és Aradi Nóra („A szocialista képzőművészet története" 1970) munkáinak Goldmanra vonatkozó bekezdésein s egy-két cikken, katalógus-előszón kívül (kiemelkednek ezek közül Oelmacher Anna, Kontha Sándor és Soós Klára írásai) csupán Vértes György foglalkozott részletesebben Goldmannal, az ő emlékirata azonban nehezen hozzáférhető: egyelőre még kiadatlan, csupán egy-két tudományos intézményünk könyvtára őriz belőle gépiratos példányt... Vértes egyébként is nem annyira Goldman szobrászatáról, mint inkább munkásmozgalmi tevékenységéről szól ebben a — remélhetőleg előbb-utóbb közreadásra kerülő — munkájában. Heitler László az *első*, aki Goldmanról a művészről *is* és a kommunista mozgalom résztvevőjéről *is* képet ad tanulmányában, amely a forradalmár szobrász mártírhalálának 30-ik évfordulójára jelent meg „A művészet kiskönyvtára" sorozatban.

Minden művésznek vannak tanítómesterei, ősei, példaképei; mindegyik alkotó (az avantgarde irányzatok követői is!) része, láncszeme az irodalom- és művészettörténet többezer éves folyamatának. Nyilvánvaló, hogy Goldmannak is voltak elődei, ihletői, szellemi rokonai. Heitler — Goldman szobrain végigtekintve — kimutatja, hogy a XV. században élt firenzei mester: Donatello, az egyiptomi plasztika, a XX. század elején működött Charles Despiau, valamint a kubizmus és a konstruktív törekvések gyakorolták a legnagyobb hatást Goldmanra, a művész azonban sosem, még pályája legkezdetén sem volt epigon, csupán *tanulságokat* szűrt le egyes régi és modern mesterek, egyes művészettörténeti korszakok, stílusok plasztikai felfogásából.

A kispolgári családból származó művész hamar eljutott a baloldali eszmékhez, majd pedig a marxizmushoz. Korai művei (*Önarckép* 1927, *Korniss Dezső portréja* 1928, *Trauner Sándor-portré* 1928) még nem állanak az osztályharc, a társadalom forradalmi átalakításának szolgálatában, 1929-ben azonban megalkotja életnagyságú, félmeztelen „Álló munkás" című szobrát, s ettől kezdve az elkötelezettség, a politikum áthatja és végigkíséri művészi munkálkodását. „Az igazi művészet" célja „a körénk emelt falak ledöntése" — olvassuk Goldmannak a Népszavában megjelent nyilatkozatában (1942. május 17-i szám), s fő művei („Könyöklő munkás" 1934, „Bagi Ilona síremléke" 1934, „Horthy-rendőr" 1936) e program jegyében születtek meg.

Goldman világnézeti és művészi eszmélődését, fejlődését Heitler biztos vonásokkal, az életrajzban és az életműben való imponáló tájékozottsággal ábrázolja. Heitler Lászlónak erős oldala a művek szemléletes és szakszerű elemzése... A művész férfi és női portréinak, munkásábrázolásainak, szatirikus rendőr-szobrának, női aktjainak és grafikai lapjainak esztétikai és eszmei értékeit meggyőzően — erőltetettség és belemagyarázás nélkül — világítja meg. Különösen jól sikerült az 1934-es *Könyöklő munkás* (a mű másik címe: *Ülő munkás*) kompozíciós erényeinek, tömör, összefogott formarendjének kommentárja.

ezekben a miniatűrökben lényegül át valódi epikai művészetté. Úgy tűnik, Csörsz tehetsége, írói képessége a rövidebb jellegű epikai műfajokban érzi magát otthonosan, ezek keretei között bontakozik ki igazán. A gyermekkor visszahozhatatlan, nosztalgiákat ébresztő világa persze nagyon hálás művészi, írói téma. De épp ezen a területen kísértik az írót a könnyebb epikai megoldások lehetőségei: az áradó szentimentalizmus, meg a szenvelgés. Csörsz nagy erénye, hogy ezeket a veszélyeket érzékkel, tudatosan elkerüli.

Mesterien ábrázolja, hogy a kis Iván gyermeki tekintetével, bontakozó tudatával hogyan érzékeli, hogyan veszi birtokába a számára közvetlenül adott valóságot, a felnőttek számtalan vonatkozásban még titokzatos világát, élményeiben egyelőre még hogyan fonódik össze a titokzatos a nyilvánvalóval, a valóságos a meseszerűvel. Mindez persze csak úgy lehet hatásos, csak úgy alakulhat ki a mű hiteles költői igazsága, ha az író nemcsak gyermek főhőse tudati tevékenységét ábrázolja, hanem a gyermeket körülfonó valóságot is, amelyet tudata áttételekkel, kerülőkkel, kacskaringókkal vesz birtokba. A gyermeki élmények ábrázolása közben az író fel-felvillantja a második világháborút követő korszak magyar valóságának számos apró, de annál jellegzetesebb vonását, a nagy történelmi korszakváltás tükröződéseit az emberi cselekvésekben és a mindennapokban.

A *Jézustól nyugatra* nagy erénye még, hogy Csörsz a novellafüzér témájához, tartalmához megfelelő formát, s mindenekelőtt megfelelő stílust talált. A *Visszakézből* stílusa, az író első kötetének stílusához hasonlóan helyenként darabos, zaklatott és nyugtalan, az egymást követő rövid, ösztövér, tényközlő mondatok gátat szabnak az epikai áradásnak. A *Jézustól nyugatra* stílusa letisztult, kiegyensúlyozott; láttató és felidéző ereje van, egyszerű, keresetlen eszközökkel, de költői ihletettséggel hozza érzékletes közelségbe a gyermekkor tudati világát.

Csörsz István új kötete: a *Visszakézből* című elbeszélés, a *Jézustól nyugatra* című novellafüzér fontos állomás az író gyarapodó életművében. A kötet esztétikai és stiláris értékei minden bizonnyal termékeny alapot teremtenek az írónak szélesebb horizontú, átfogóbb epikai művek alkotásához.

(Magvető Könyvkiadó, 1974)

KLOSS ANDOR

Elismerést érdemel a könyvecske stílusa is. Heitler higgadtan, takarékosan, fegyelmezetten fogalmaz; őrizkedik a frázisoktól, a művészettörténeti terminus technikusok halmozásától és a különcködő modorosságoktól. Szűkszavú, meggondolt mondatai mögött mindig ott feszül a gondolat, az önálló ítéletalkotás, a tartalmas mondanivaló.

Heitler László sok új adattal egészítette ki Goldman György életrajzát, sok lappangó művet bányászott elő az ismeretlenségből, sok barátot, kollégát, elvtársat keresett fel személyesen vagy levélben, hogy kifaggassa őket Goldmanról az emberről, az illegális mozgalom harcosáról és a szocialista realista szobrászról... Ily módon megvan a joga arra, hogy megkérdőjelezze, megfellebbezze azt a — művészeti irodalmunkban meglehetősen általános — nézetet, amelyet Németh Lajos „Modern magyar művészet" című — egyébként kiváló — kézikönyvében (1968) így fogalmaz meg: „Goldman vérbeli szobrásztehetség volt, de a mostoha körülmények között *nem tudta kibontakoztatni tehetségét.*" Nagyjából hasonló felfogást vall Kontha Sándor is, aki szerint „Goldman lényegében *feláldozta életét* és *művészetét* a közvetlen politikai harcnak, *a munkásmozgalomnak*". Heitler nem osztja (illetve csak részben osztja) Németh és Kontha véleményét; szerinte a politikai tevékenység esetleg csökkentette, de semmi esetre sem sorvasztotta el, nem bénította meg Goldman alkotóképességét. A művész — bár valóban „mostoha körülmények" (Németh Lajos) között dolgozott — mégis létrehozott egy igen magas rendű életművet. Ez az életmű ugyan nem nagyterjedelmű, de hiteles, egyéni arculatú és időtálló.

Heitler Lászlónak, a magyar szobrászattörténet nagy tudású búvárának Goldman-könyvét olvasva csupán egyetlen olyan megállapításra bukkantunk, amellyel nem tudunk egyetérteni; a — véleményünk szerint fölöttébb vitatható — mondat így hangzik: „Goldman *Önarcképében*... szikrája sincsen hiúságnak, magamutogatásnak, ami nélkül pedig ritkán keletkezik önarckép..." Rembrandt öregkori önportréira, Cézanne, Van Gogh, Nagy Balogh János, Egry vagy Kmetty önarcképeire gondolva azonban bizony erősen kételkedünk abban, hogy a „hiúság", a „magamutogatás vágya sarkallná a nagy művészeket (vagy legalábbis legtöbbjüket) arra, hogy megörökítsék saját arcvonásaikat.

Az idézett sorokkal szembeni fenntartásunk természetesen egyáltalában nem érinti a Goldman-monográfia lényegét: Heitler László példamutató alapossággal, türelmes „aprómunkával", finom esztétikai mérlegelőképességgel, a kor szellemi és politikai viszonyai elmélyült ismeretének birtokában rajzolta meg Goldman György emberi és művészi alakját, kijelölve a mindössze negyvenegy évet élt szobrász helyét a magyar szocialista képzőművészet legjobbjai (Bokros Birman Dezső, Bortnyik Sándor, Dési Huber István, Mészáros László stb.) között.

(Corvina Kiadó, 1975)

DÉVÉNYI IVÁN

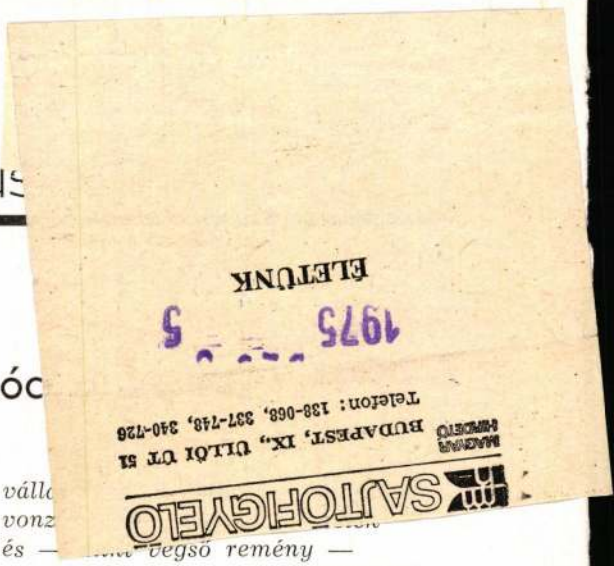

Szabó Lőrinc: Lóc

Az archiv-lemez, az írói hangmúzeum megőrizte a Lóci óriás lesz Szabó Lőrinc-i előadását is. Nyilván nem ezért, de egyik legismertebb verse. A könyvespolcot létrának használó örök-csínytevő Lócit az apa az ég magasába emelné „a szoba börtönfenekéről", „hogy nagy, hogy óriás legyen". Egyik legmélyebb értelmű példázat ez a harmincas évek nem is csak szobai börtönfenekéről. Szabó Lőrinc ekkor sajátos „különbékében" él a társadalommal, a korábbi anarchista-antikapitalista lázadás után. A világot „reménytelen lepratábornak" tartja az értelmiségi-proletár. Ahogy Sőtér megjegyzi, „a különbéke a gyermekek világában háborítatlan csupán". A Lóci- és Kis Klára-versek kora ez. Maga így fogalmazza meg a gyermek-fölfedezést;

S a leprások közt fütyörészek
és nevetek
s egyre jobban kezdem szeretni
a gyerekeket.

(Különbéke)

A *Tücsökzenében*, a nagy szemlélődő összegezésben húsz év távlatából megerősíti az egykori élményt, újraéli a gyermekhez vezető utat a különbéke-korszak tömör idézésében:

harminchárom évnyi tapasztalat
után mint vigasztalan harcteret
jártam a mocskos, leprás életet:
Különbékém, keserű remete,
válla
vonz
és — *végső remény —*
a gyermekek.

A *Kicsi vagyok én* című válogatás (Móra Kiadó, 1961) még csak egyet közölt a Lóci-versek közül *(A rádió)*. Különben a *Különbéke* kötet gyermekvers-ciklusát állította középpontba. Az önálló versből álló sorozat címe: *Versek a gyerekszobából*. Ezek általánosító („lócítlanított") hangja egyszeriben jelzi, hogy nem csupán gyermekhősű, hanem gyermeknek való versekről van szó. Ez az öt dadab a mostani reprezentatív válogatásban is jelen van a *Veszedelem* című négysoros kivételével. A hetven oldalas kötethez hasonló csak egy volt: Weöresé *(Ha a világ rigó lenne)*. Mindkettő egy-egy költői életmű teljes gyermeklírai keresztmetszete. A mostani Szabó Lőrinc-gyűjtemény a *Tücsökzene* mintájára azt az alcímet viselhetné: Rajzok egy élet tájairól. A válogató és szerkesztő (Steinert Ágota, Lengyel Balázs) meggyőzően bebizonyította, hogy ennek az életműnek minden tájáról lehet válogatni gyermeki érdekűt. A *Kicsi vagyok én* óta, másfél évtized alatt mintha felnőtt volna egy olvasó gyermeknemzedék a Szabó Lőrinc-versek nagyobb köréhez: eszkalálni lehetett a versanyagot, kiterjesztették a határt, és szinte kockázatmentesen, mert befogadható ez a líra a gyermeki elméknek, s az ér-

AZ MSZMP PEST MEGYEI BIZOTTSÁGA,
A PEST MEGYEI TANÁCS VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA,
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA,
VÁC VÁROSI TANÁCS VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA és
A VÁCI VAK BOTTYÁN MÚZEUM

meghívja Önt

GOLDMAN GYÖRGY

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

amelyet születésének 70. évfordulója alkalmából rendeznek.

A kiállítás helye: Vác, Március 15. tér 19.
(A Vak Bottyán Múzeum főtéri kiállítóterme)

Megnyitó: 1974. december 19-én 14 órakor
DR. LUKÁCS FERENCNEK, Vác város tanácselnökének köszöntőjét követően
VÉRTES GYÖRGY, a művész barátja és harcostársa tart megemlékezést.

A kiállítás 1974. december 19—1975. január 10. között hétfő kivételével, naponta 9-től 17 óráig tekinthető meg.

A kiállítást CSAP ERZSÉBET, a MNG szoborosztályának vezetője rendezte.

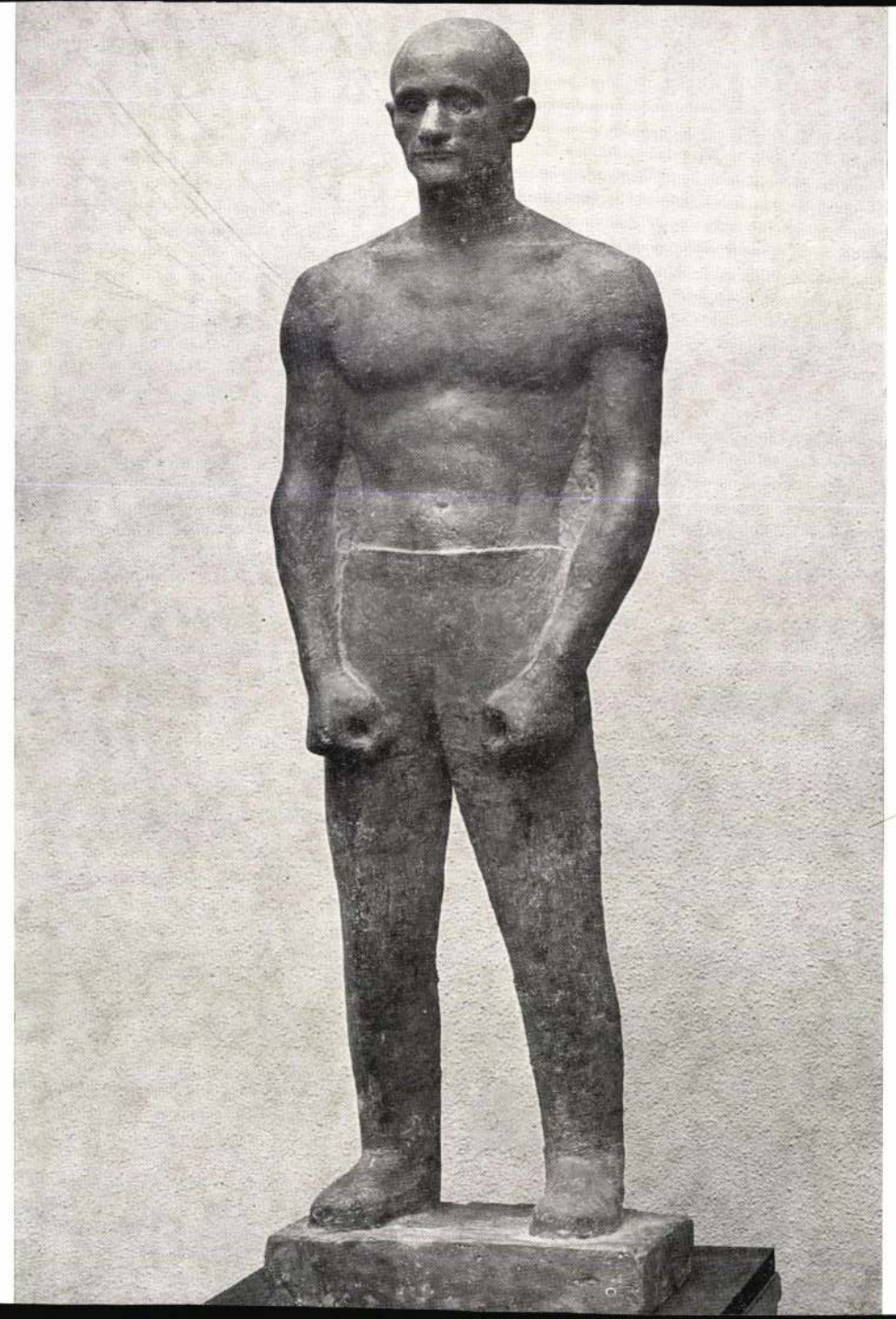

Rajzok

1. Álló női akt 320×220 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tulajdona
2. Trauner 185×160 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tulajdona
3. Támaszkodó női akt 283×322 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tulajdona
4. Ülő leány akt 320×220 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tulajd.
5. Hátra dűlő női akt 205×335 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tul.
6. Fejét fogó álló női akt 337×195 mm. Papír. Herceg K. tul.
7. Kezét kulcsoló álló női akt 320×217 mm. Herceg K. tulajdona
8. Térdére támaszkodó ülő női akt 242×207 mm. Herceg K. tul.
9. Lábát felhúzva ülő női akt 290×225 mm. Herceg K. tulajdona
10. Ülő női akt 330×203 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tulajdona
11. Felhúzott lábbal ülő női akt 322×225 mm. Papír. Herceg K. tulajdona
12. Térdét átfogó ülő női akt 320×225 mm. Papír. Herceg K. tul.
13. Oldalt fekvő női akt 225×320 mm. Papír, ceruza. Herceg K. tulajdona
14. Oldalt néző álló női akt 320×225 mm. Papír, ceruza. Herceg K. tulajdona
15. Álló kislány 320×200 mm. Papír, ceruza. Herceg K. tulajdona
16. Női akt 430×305 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tulajdona
17. Hátra dűlő női akt 325×225 mm. Ceruza, papír. Herceg K. tul.
18. Felszabadulás 225×325 mm. Ceruza, kréta. Herceg K. tul.
19. Felszabadulás 220×320 mm. Ceruza, tus. Herceg K. tulajdona
20. Felszabadulás 225×320 mm. Papír, tus. Herceg K. tulajdona
21. Felszabadulás 217×320 mm. Papír, tus. Herceg K. tulajdona
22. Esztergomi táj hajóval 1939. 200×317 mm. Papír, ceruza. Herceg K. tulajdona
23. Esztergomi táj sátorral 1939. 218×320 mm. Papír, ceruza. Herceg K. tulajdona

1100. PV. 74-4427

GOLDMAN GYÖRGY

GOLDMAN GYÖRGY EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Goldman György szobrászművész

a Várban, a Nemzeti Galériában a Szocialista Képzőművészek Csoportja megalakulásának végy évtizedes jubileuma alkalmából rendezett kiállításon szerepel a művész kisplasztikája: „Horthy-rendőr" c. (említve)

Wágner István: A Szocialista Képzőművészek Csoportja.
Magyar Hírlap, 1975. dec. 3.

GOLDMAN György

MÉrt, 1994/1-2. 183, 184, 185,

nkásainak lakóházai a századforduló idejéből. Fo-

rdulón épített Cal Boyer textilgyár épületének met-

3. sz.

1941-ben, leszerelése után fokozottan bekapcsolódik a mozgalmi munkába,

1941-ben házasságot köt Sugár Irénnel,

1942-ben letartóztatják, a katonai bíróság életfogytiglan fegyház büntetésre ítéli,

1944 októberében a Margitkörúti fegyházból Dachauba szállítják,

1945. február 10-én Dachauban, tifuszban meghal.

MŰTÁRGYJEGYZÉK

Bronzszobrok:

Fiufej, 1925.
Női fej, 1927.
Önarckép, 1927. (Fotója a címoldalon)
Anna néni, 1928.
Korniss Dezső portréja, 1928.
Trauner Sándor portréja, 1928.
Baksa Soos Lászlóné portréja, 1933.
Női fej, 1933.
Schuler Erzsébet portréja, 1934.
Ülő munkás, 1934. (3. sz. fotó)
Édesapja képmása, 1934—35.
Kislányfej, 1936.
A „Horthy-rendőr", 1936. (4. sz. fotó)
Mosakodó, 1939.
Elemisták, 1939.
Fésülködő, 1941.

Rajzok:

Női akt felhúzott lábakkal.
Felhúzott térdekkel ülő női akt.
Felemelt karral álló női akt.
Álló kislány.
Trauner Sándor arckép, 1938.
Síremlék terv, 1938.
Duna-parti táj sátorral, 1939.
Duna-parti táj uszállyal, 1939.
Férfifej, 1940.
Női fej, 1941. (2. sz. fotó)
Erdős László arcképe, 1941.
Felszabadulás, 1942.

4. sz.

539. PmNyV. 84-3652

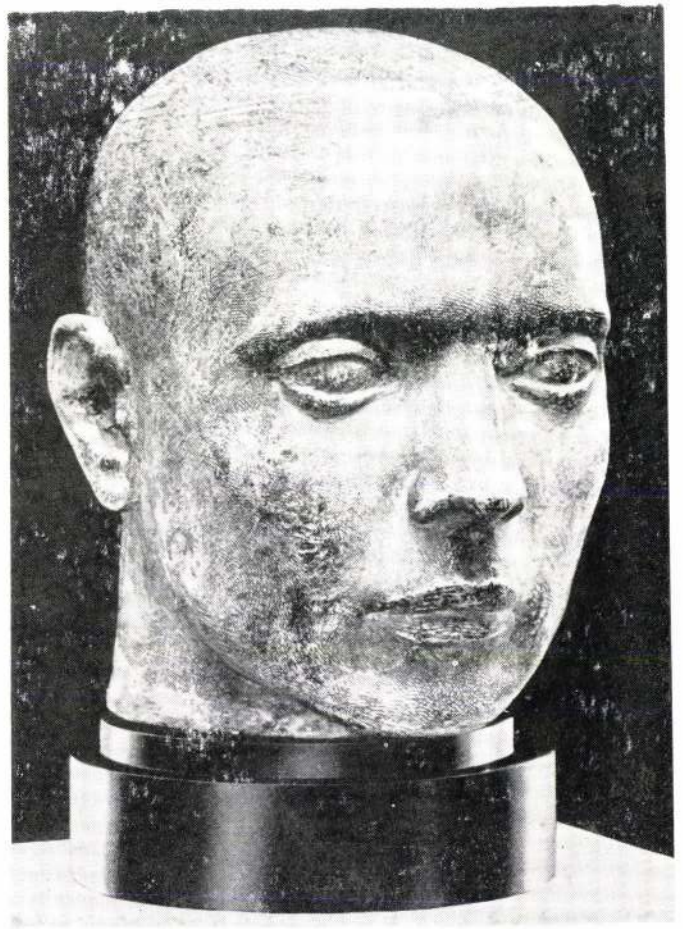

GOLDMAN GYÖRGY
1904—1945

2. sz.

A Magyar Antifasiszták
és Ellenálók Szövetsége,
az MSZMP Monor Városi jogú Nagyközségi
és Vecsés Nagyközségi Bizottsága,
Monor Városi jogú Nagyközségi Közös Tanácsa
és Vecsés Nagyközség Tanácsa
meghívja Önt

GOLDMAN GYÖRGY

mártírhalált halt kommunista szobrászművész
születésének **80**. évfordulójára rendezett

emlékülésre

Helye: Vecsés

Időpontja: 1984. december 18.

PROGRAM:

14 órakor

Goldman György-emléktábla megkoszorúzása
a művész szülőházánál (Vecsés, vasútállomás)

15 órakor

a vecsési József Attila Művelődési Házban

Goldman György-emlékülés

Az ülés elnöke:

Lőrincz Ferencné, az MSZMP Vecsés
nagyközségi bizottsága titkára

Goldman Györgyről megemlékeznek:

Sági István, a Párttörténeti Intézet munkatársa
Döme Piroska író

Közreműködik a vecsési Goldman György
Úttörőcsapat irodalmi színpada.

16 órakor

a vecsési József Attila Művelődési Házban

Goldman György-emlékkiállítás megnyitása

A kiállítást megnyitja:

Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria
ny. főigazgatója

„Mozgalom és művészet együtt ad teljes életet."
Ez volt Goldman György ars poeticája. Ez a kettős elkötelezettség életművének megítélésében kettősséget hozott, attól függően, hogy milyen irányból vizsgálták életművét, a hangsúly hol a mozgalmi vezető Goldman, máskor meg a művész értékelése felé tolódott el. Az 1943-as első emlékkiállítás katalógusában írja művészetéről Pogány Ö. Gábor: „Az a kevés alkotás amit elkészített, teljes értékű és nagyra hivatott művésznek mutatja Goldman Györgyöt, mert a plasztikus érzéknek, szűkszavú és ugyanakkor nagyvonalú mintázótudásnak olyan emlékeit hagyta maga után, hogy szerény számuk mellett is műtörténeti érdeklődést igényelhetnek."
Goldman György születésének **80**. évfordulójára készített kiállítás a nem nagy számú életműből mutat be egy válogatást. A kiállítás egyben az 1936-os megnyitással tervezett Goldman-emlékszoba főpróbája. Tizenhat szoborról készült új öntvény és 12 rajzáról másolat, ez az anyag kerül most bemutatásra. A műveket egészítik ki Goldman György életének, a Munkásmozgalmi Múzeumban őrzött, dokumentumairól készült másolatok.
Goldman György munkásságáról egy gazdagon illusztrált monográfia jelent meg ez év nyarán. Monografusa így összegzi tanulmányát: „Goldman Görgy szobrászi életműve, a korszak magyar plasztikájának értékes egyéni hangulatú vonulata. Pályája során művészi útkeresése gyakran érintkezett generációs társai — Vilt Tibor, Littmann Frigyes, Mészáros László — törekvéseivel. . . . Tragikus hirtelenséggel megszakadt rövid élete maradandó művészi eredményeket teremtett, követésre méltó emberi példát mutatott."

M. Várhelyi Vanda

Életrajzi adatok

1904. december 21-én született Vecsésen,

1911-ben családja a fővárosba költözik,

1923-ban befejezi középiskolai tanulmányait,

1923—24-ben épületszobrászi segédlevelet szerez,

1924-ben jelentkezik a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Strobl Zsigmond osztályán tanul,

1926—28-ban Párizsba utazik tanulmányútra,

1928—29-ben műtermet kap a Képzőművészeti Főiskolán,

1929-ben elhagyja a főiskolát,

1928—29-ben kerül kapcsolatba a munkásmozgalommal,

1930-ban csoportkiállításon szerepel a Tamás Galériában és a Kovács szalonban Fenyő A. Endrével nyílik közös kiállítása,

1931-től 34-ig tevékenyen résztvesz a Szocialista képzőművész csoport szervező munkájában,

1932—33-ban tagja lesz az illegális KMP-nek,

1934-ben művei sikerrel szerepelnek a KUT kiállításán,

1936-tól 42-ig funkciót vállal a VI. kerületi legális szociáldemokrata pártszervezet vezetésében és ugyanitt az illegális pártépítő munka irányítója,

1940-ben munkaszolgálatra hívják be,

■ 81. Goldman György (1904-1945): Ülő munkás, 1934
bronz, 25,2 cm / Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

A rodini eszmény, a gondolkodó, töprengő ember, amely annyira megrendítette annak idején Ady Endrét, mindvégig eleven a 20. század művészetében, illetve ösztönös művészi kiindulópontja a jövőn és a jövő érdekében töprengő embereszménynek. Az ülő, térdére könyöklő, fejét kezére támasztó figura különben akár Michelangelóig visszavezethető. Lényegesebb viszont a Goldman-alkotás formai-tematikai kapcsolata a kortárs magyar művészet számos festményével, rajzával, melyek többsége a Szocialista Képzőművészek Csoportja tagjainak munkája, s részben ugyancsak 1934-ben született. A jövőre készülődés tudatossága – az analóg mozdulat ellenére – nem a befelé forduló rodini töprengést idézi, hanem racionális elszántságot, magányosság helyett kollektívához tartozást. A formák kubizmuson-konstruktivizmuson nevelkedett fegyelme, a részleteket összefoglalni képes szűkszavúság valóságos monumentummá nagyítja ezt a kis méretű szobrot. Alkotásra inspiráló mozzanat volt (akárcsak a többi akkoriban készült olvasó, gondolkodó munkásképmás – esetleg önportré – esetében) a Szocialista Képzőművészek Csoportját előkészítő illegális szeminárium tanulási programja, a jövőre készülődés tudatosságának ez a konkrét megnyilvánulása. Az élete nagy részében illegalitásban alkotó, mártírként elpusztult Goldman Györgynek csak kevés szobra maradt fenn. *Ülő munkás*-a olyan alkotás, amely a korszak magyar szobrászatának egyik csomópontja.

Aradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben
Bp. Kossuth 1976

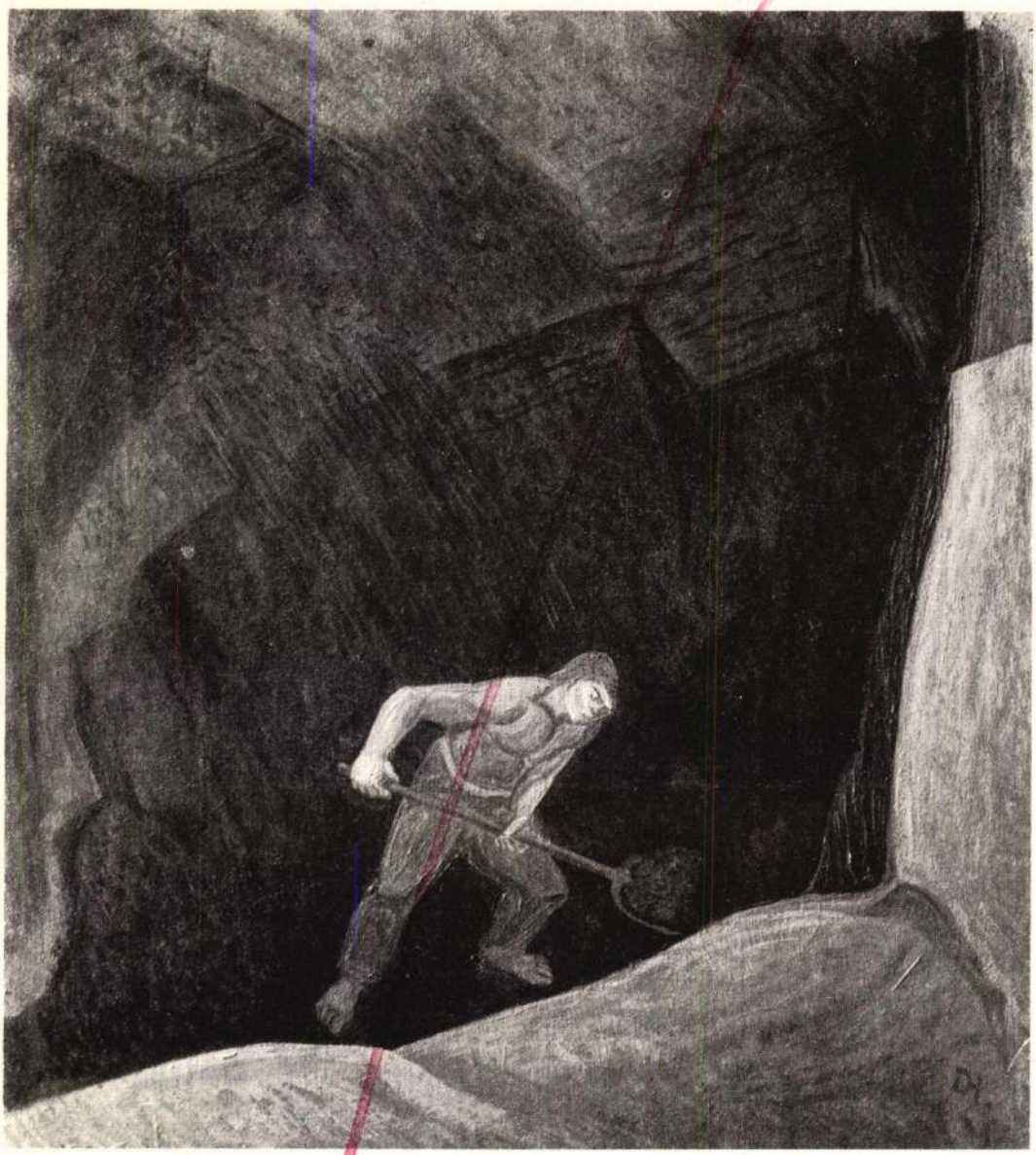

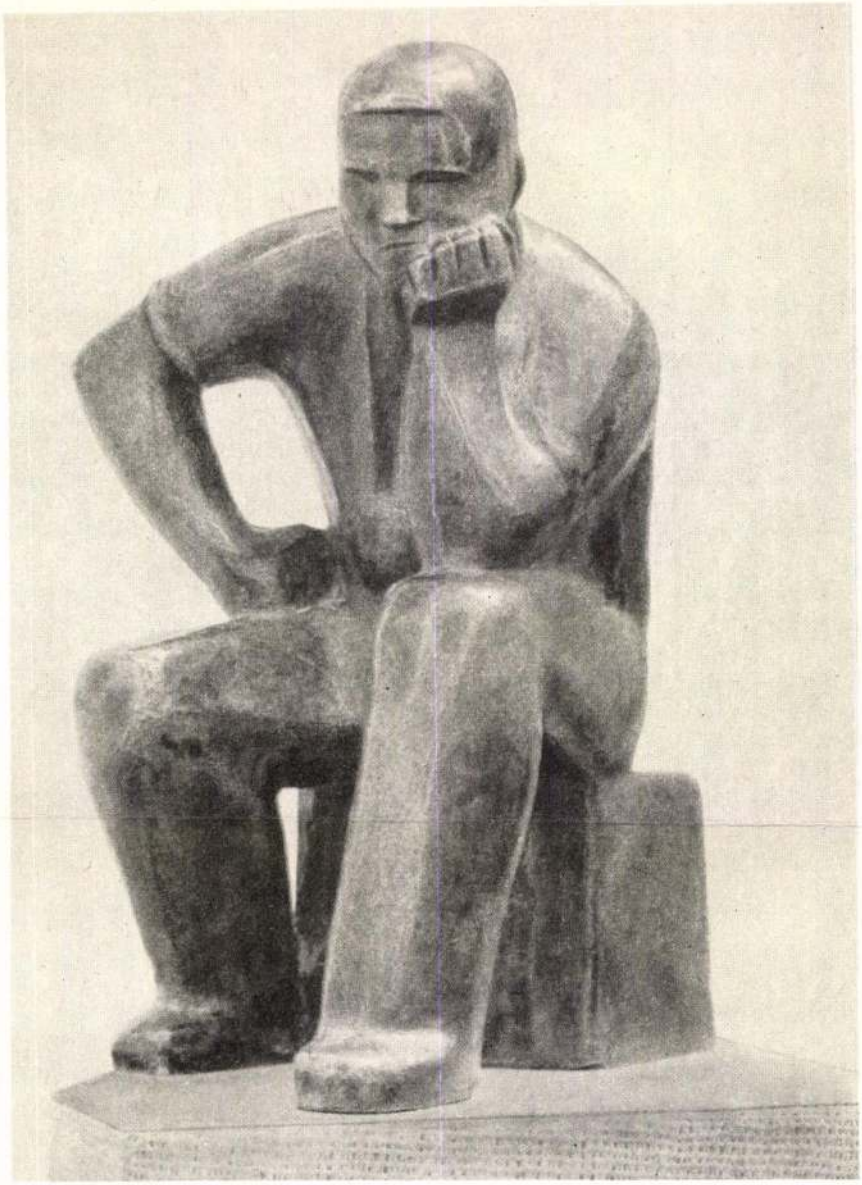

■ **82. Fenyő A. Endre (1904-1971): Olvasó munkás, 1934**
olaj, vászon, 100X77 cm / a művész hagyatéka

A sötét, komor színek, a síkok fegyelmét hangsúlyozó körvonal, az átlósan elhelyezett asztal és az asztalszélekkel párhuzamos padozat, a kopár szobasarok konstruktívan épített háttere előtt szinte az egész teret betölti az asztalra könyöklő munkás alakja. Az ökölre támaszkodó fej és a könyökkel félig takart könyv világos foltjának megfelel a jobb alsó sarok ökölbe zárt keze. A művész tulajdonképpen nem magát az olvasást ábrázolja, hanem azt a töprengő-mérlegelő zártságot, amely Goldman György ugyanazon évben készült ülő munkásalakjának is sajátja: a könyv ez esetben csak mellékes, értelmező attribútum-szerepet tölt be.
Több ízben foglalkoztunk már az olvasó munkás típusának sajátos magyarországi megjelenésével, amely éppen 1934 körül, a Szocialista Képzőművészek Csoportja első megalakulásának idején válik különösen gyakorivá. S ha nem is soroljuk fel itt és most ismét ennek okait és példáit, az alkotások nagy része nem kerülhető meg, mert a korszak egyik legjellemzőbb és legelterjedtebb munkástípus-felfogását tükrözik, amely folyamatosan él a negyvenes évek elejéig, és hatása még a felszabadulás után is nyomon követhető. Stilárisan korának leginkább azzal a törekvésével rokon, ahogyan Dési Huber István művészetét jellemezte a kubizmuson-konstruktivizmuson való túllépés, a derkovitsi felfogásnál ridegebb, józanabb tárgyiasság.

Goldmann György, szobrászművész

Vecsés is olyan pontja megjénknek, ahol a tág művészi feldolgozása: folyamat.
Itt született a művész, szaládunk magyar szobrászatának jeles képviselője.

Losonci Miklós: Vecsési festő hagyatéka
Pest Megyei Hírlap, 1976. okt. 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 JAN 10

Budapester Rundschau

György Goldmann

1021

2/1977

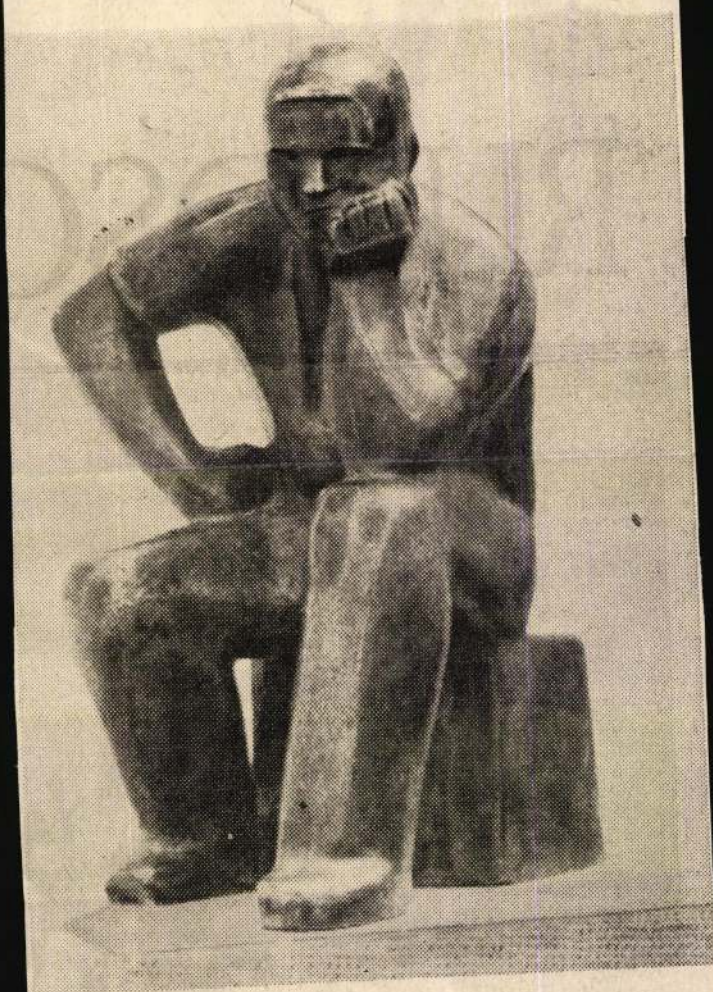

György Goldmann (1904—1945): Sitzender Arbeiter, 1934, Bronze

BUDA

RUNDSC

WOCHENZEITUNG FÜR POLITIK,

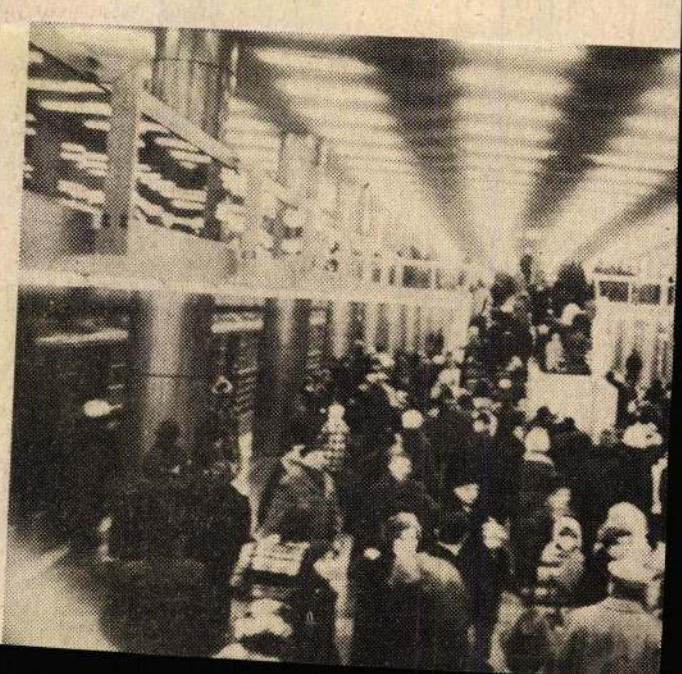

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 OKT 7

LUDAS MATYI

Goldmann György szobrászművész

1021

ÖN SZERINT MIT MOND A SZOBOR?

Szerkesztőségünk az utolsó fordulóban az alábbi pályázatokat jutalmazta:

GOLDMANN GYÖRGY:

„HORTHY-RENDŐR" — Ki mesélt itt rendőrviccet?! (Beküldte: Lukács Sándor, Ózd, Forrás út 15.)

A
T NEM
KÖDIK!
1976

A MNG-ban a Szocialista Képzőművészek Csoportjának kiállitásán szerepelt Bokros Birmann Dezső/ Kubikos/, Szőlősi Endre /Vizhordó/, Mészáros László /Ülő paraszfiu/, Goldman György/ Horthy rendőr/

Magyar Hirlap 1975/315/4

Wagner: A Szoc. K. Csop.

GOLDMANN GYÖRGY, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjteménye vaásárlásokkal és ajándékozásokkal gazdagodik.-De ezenkivül pl. Goldmann György szobrait az eredeti gipszformáról sikerült megöntetni. 289.old

KONYAKY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények, III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, 1972-73.
XVII-XVIII. Pécs. 1975.

GOLDMAN GYÖRGY, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajándékozás révén gazdagodik, ill. esetenként vásárlások útján gyarapszik. 1969-től 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Szobrok: 91.-sz.- GOLDMAN GYÖRGY: "HORTY-RENDŐR", c. müve.-ólom. 25. cm.-Ltsz: 72.392.-XVI. tábla.-300. old. fekete repr.

MOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

GOLDMAN GYÖRGY, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajándékozás révén gazdagodik, ill. esetenként vásarlások utján gyarapszik. 1969-től 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Szobrok:

92. sz.- GOLDMAN GYÖRGY: "KONYOKLÓ MUNKÁS", c. müve. ólom. 25. cm.- Ltsz: 72.392.- XVI. tábla.- 300. old. fekete repr.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Goldmann György, zoológus

L.: Vilt T.

7.

—: Harminc . . . .

Népszabadság Bp. 1976. jún. 25.

Goldmann György: Munkásfiú. 1934.

Goldmann Gyula

Oelmacher Anna
A vocialista Zeitzimmerget
mondban
Bp. Kossuth 1975

Derkovits Gyula:
Fázó asszony. 1934.

Goldmann György

Goldmann György: Önarckép. 1926.

Oelmacher Anna
A szocialista képzőművészet
nyomában
Bp. 1975 Kossuth

Egry József: Önarckép napsütésben. 1927.

GENERAL
LUDD!

Goldmann György

A Munkás cimű Goldmann szolor-
nak végleges helye a Marxtéren lesz.

Fehete Judit: Mű és közönség.
Művészet, 1977. február – 44. oldal.

SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1984 -10- 13
VAS NÉPE

1021

GOLDMAN György

Albumlapozó

Goldman György — a politikus szobrász

A lassan teljessé váló évi művészeti könyvtermés ismeretében nyugodtan kijelenthetjük: az utóbbi esztendők legszebb albumainak egyike fekszik előttünk. A Corvina méltó módon tiszteleg jeles szobrászunk, Goldman György emléke előtt, nyolcvanadik születési évfordulóján. Nem lehetett könnyű reprezentatív albumot csinálni az évei számánál — negyven! — alig több művet alkotó szobrász életművéből. Jelentős szobrai zöme különben is portré. Igaz, a kor szellemét, törekvéseit magas szinten teljesítő munkái. A remek műtárgyfotókból Hallmos Imre mértéktartóan modern ünnepélyességet árasztó kötetet tervezett. Jó partnere volt a Révai Nyomda, kifogástalanul valósította meg elképzeléseit. A fekete keretbe fehér belső szegéssel nyomott képek mindegyike kiemeli a plasztikai értékeket, a különben egyértelmű mondanivalót. Diszkrét figyelmesség a belső címlapon elhelyezett „Avec un résumé François" felirat, amely összefoglaló mellett életrajzot, bibliográfiát és műtárgyjegyzéket is takar.

A kötet bevezető tanulmányát Theisler György művészettörténész írta. Viszonylag gazdag szakirodalomra támaszkodhatott, többek között Heitler László máig egyetlen kismonográfiájára. Alapjában hasonló utat követ, elfogadva az úttörő munka adatközléseit, megállapításait. Talán csak a szobrász „mozgalmi múltjának" kiemelésében módosít az arányokon.

A dolgozat expozíciója arra a kettősségre épül, amely Theisler szerint, jellemzi a Goldman-értékeléseket. A kutatók és méltatók útja az szerint különül el, hogy politikai pályáját avagy szobrászművészi rangját helyezik előtérbe. Szerinte a komplex feltárásra, összegzésre kell törekedni, mert a művészettörténeti megközelítés csak az érem egyik oldala. A sorokat olvasva, kíváncsiság ébred bennünk: melyiket emeli ki a szerző?

Gondolatmenete a pályafutás vonalára épül. Szűkszavúan közli a legfontosabb életrajzi adalékokat. Heitlerrel összevetve, mintha nagyobb súlyt fektetne az egyes művek elemzésére. Ez a terjedelemre, a vizsgálódás szempontjaira egyként érvényes. Szembesít, párhuzamokat von az egyéni sors, a társadalmi mozgatóerők és a művek között. Nem feledkezik meg az analógiák kínálta lehetőségről, ha az segíti vizsgálódásaiban. Leggyakrabban Mészáros László művei, munkássága kínál összevetési alapot. Azonosul Heitler véleményével az Anna néni datálása ügyében, a korai példakép keresésében azonban más nézetet vall. A Donatelló-eszmény helyett D. de Settignano figuráit tekinti a Gyerekfej mintájának. Később már nincs vita a szerzők között. Legfeljebb még azt jegyezhetjük meg, hogy a „passzív alkotói korszakok" okai között Theisler a mozgalmi lekötöttséget, alkotói válságot tartja döntőnek. Míg a monográfus válság helyett a váltakozó intenzitású szembajt jelöli visszatartó erőként. Heitler elnézőbb az 1937 utáni „kompromisszumos művekkel" szemben is.

Horthy-rendőr (1936).

Theisler elemzésének ívelése a fő művekben — Önarckép, — Munkás, Könyöklő munkás, Horthy-rendőr — tetőzik. Ezeket a kor egyetemes értékeiként elemzi, írja le. Kiemeli Goldman György realista stílusának „szintetikus jellegét", amely szerkezetes kompozíciót és funkcionális kifejező erőt fog egybe a tartalom érdekében. Első alkalommal mutatja be e kötet a művész ismert rajzainak nagyobb gyűjteményét is. A tanulmány sem marad adós jellemzésükkel, elhelyezi azokat az életmű egészében.

Az album ellenében — természetéből adódóan — nem támaszthatunk monográfia-igényt. Érzésünk szerint, Goldman György rövid pályája kimerítőbb vizsgálódásra nem is ad lehetőséget. Helyét, jelentőségét mindkét szerző megnyugtatóan kijelölte. Theisler György is komoly segítséget adott a korszak összefoglalóinak. Az életmű jelentőségéről, az értékelők tételeinek helyességéről alkalmunk lesz meggyőződni.

A szombathelyi képtár nyitó kiállításainak egyike majd az elkötelezett baloldali művész arcélét mutatja be a jubileum jegyében.

Salamon Nándor

ádió- és tv

Szerda

OKTÓBER 17.

KOSSUTH RÁDIÓ

.20 Világablak
.50 Orvosi tanácsok
.55 Nóták
.37 Beszélni nehéz
.49 Schumann zongoradarabjaiból
.05 „Vár egy új világ . . .”
.35 Zenés séták
.50 Nagy mesterek
.30 Ki nyer ma?
.45 Törvénykönyv
.00 A Kodály vonósnégyes felv.
.10 A magyar szépprózа századai
.25 Operaslágerek
.00 Zengjen a muzsika
.30 Külföldről érkezett
.50 Fritz Kreeisler hegedül
.05 MR 10—14
.00 Olvastam valahol
.20 Egy kitüntetett hang
.00 Kritikusok fóruma
.13 Misi Mókus kalandjai — 3.
.15 Operaáriák
.35 Miért írta meg? László Gyula „Én nem vagyok magyar” c. cikkét az Életünk számában
.55 Két zongoraverseny
.55 Nóták
.30 Szintézis
.20 Tíz perc külpolitika
.30 A Debreceni Dzsesszegyüttes játszik
.41 Emlékezés Fejér Lipótra
.56 Emlékezetes hangversenyek
.10 Máté Péter saját szerz.

PETŐFI RÁDIÓ

.05 Idősebbek hullámhosszán
.50 Tíz perc külpolitika
.05 Napközben
.00 Idegen nyelvű hírek
.10 Magyar fúvószene
.30 Cigánydalok, csárdások
.10 Pophullám
.00 Lelátó
.05 Karel Capek írása
.45 Láthatatlan múzeum
.05 Filmzene
.20 Diákfoci
.30 Ötödik sebesség
.30 Annie, a puskás amazon
.05 Elton John felvételeiből
.55 Közvetítés a Hollandia—Magyarország labdarúgó világbajnoki selejtező mérkőzéséről
.0 Mit olvashatunk a Pártélet októberi számában?
.5 Népdalkörök pódiuma
.0 Zeller operettjeiből
.0 A tegnap slágereiből
.0 Éjféltől hajnalig

3. MŰSOR

.8 A magyar muzsika múltjából
.8 A Magyar fúvósötös játszik
.1 Manon. Operarész.
.4 Az MRT énekkara énekel
.4 Charley nénje

13.45 Zenés délután
14.00 Népdalkórus
14.15 Idősebbek hullámhosszán
15.05 Néhány perc tudomány
15.10 Operaslágerek
15.45 Törvénykönyv
16.00 Fiatalok sanzonpódiuma
17.05 A Benkó dixieland lemezeiből
17.30 Tanakodó
18.30 Slágerlista
19.05 Operettkedvelőknek
20.03 A Poptarisznya dalaiból
21.05 Népdalok, néptáncok
22.00 Balassa P. Tamás szerzeményeiből
22.30 Kaptam 29 percet a Rádiókabarétól!
23.00 A mai dzsessz
24.00 Éjféltől hajnalig

3. MŰSOR

9.08 Zenekari muzsika
10.14 A vadorzó. Operarészl.
11.05 Széljegyzet
11.10 Magyar előadóművészek
12.05 Csak fiataloknak!
13.05 Szintézis
13.35 A kalóz. Operarészl.
14.45 Magyarán szólva
15.00 Bluesfelvételek
15.28 Hangverseny
16.40 Zenei Lexikon
17.00 Szereted az operát?
17.30 Új magyar zene
18.13 Kórusok
18.30 Az MR nemzetiségi műsora
19.05 Iskolarádió
19.35 Vivaldi: Hat hegedűverseny
20.28 Operaest
21.30 Cseh előadók albuma
22.10 Napjaink zenéje

Péntek

OKTÓBER 19.

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20 „. . . nekem szülőhazám itt e lángoktól ölelt kis ország. . .”
8.50 Mendelssohn: III. „Skót” szimfónia
9.33 Kicsi kocsi
9.53 Lottósorsolás
10.05 Lermontov versei
10.10 Az Állami Népi Együttes felvételeiből
10.59 Lottóeredmények
11.00 Az orvos halála Fekete Gyula regénye
12.30 Ki nyer ma?
12.45 Egri Viktor: Fény és kenyér. Könyvszemle
12.55 Kedves lemezeim
14.10 Ránki Dezső zongorázik
15.00 Válogatás
15.29 Hétszínvirág
16.05 Lúdas Matyi
17.04 Pach Zsigmond Pál történész
17.29 Igor Markevitch művészete
18.15 Misi Mókus kalandjai — 5.
19.15 „Szűzgarázs”
20.20 Örökzöld dallamok
21.30 Tessedik nyomában
22.20 Tíz perc külpolitika
tragédiája
21.28 Operaáriák
22.15 Szimfonikus zene
0.10 Madrigálok

PETŐFI RÁDIÓ

8.11 Színes népi muzsika
8.50 Tíz perc külpolitika
9.05 Hétvége Szabados Tamáséknál
10.30 Operettdalok
11.05 Fúvósművekből
11.20 A Shadows együttes felv.
12.00 Idegen nyelvű hírek
12.10 Jó ebédhez szól a nóta
13.05 Százszorszép Klub
14.00 Magunkat ajánljuk
17.05 Bájleíró ABC
17.23 Kirakodó vásár
18.30 Sportösszefoglaló
18.47 Népi hangszeres muzsika
19.05 Juanita csókja Miljutyin operettje.
20.43 Farkas Ferenc: Lavotta-szvit
21.05 Koncz Zsuzsa új lemezéről
21.35 Szivárvány — a szavakról
23.15 Új dzsesszlemezek
24.00 Éjféltől — hajnalig

3. MŰSOR

7.00 Az MR nemzetiségi műsora Szolnokról
7.30 Az MR nemzeiségi műsora Miskolcról
8.17 Orgonahangverseny
9.12 A kamarazene kedvelőinek
10.02 Operafelvételekből
10.30 Slágerlista
11.00 Hangfelvételek felsőfokon
12.10 Beethoven: Hegedűverseny
12.50 Kritikusok fóruma
13.05 Kívánságműsor szombaton
14.05 Lemezbörze helyett
15.00 Mahler: IV. szimfónia
16.00 Falvay Attila hegedül, Palotai István és Petz Pál trombitán játszik, Fellegi Ádám és Körmendi Klára zongorázik
kb. 17.00 Népdalok
17.30 Kenny Rogers felv.
18.00 Opera-művészlemezek
19.05 Paul Tortelier gordonkázik
19.35 Hangverseny közben
kb. 20.20 Jászai Mari: Gyermekkori emlékeim
kb. 20.35 Lermontov versei
kb. 20.40 A hangversenyközv. folytatása
kb. 21.35 Hangszerszólók
21.57 Maros Rudolf műveiből
22.30 Élek! Az MR és a Finn Rádió kétnyelvű műsora

Vasárnap

OKTÓBER 21.

KOSSUTH RÁDIÓ

8.05 Öt kontinens hét napja
8.20 Énekszóval, muzsikával
9.00 Apát keresek
9.44 Az MRT gyermekkórusa

Goldman György

(Hain): Goldman György emlékezete.
=MN XLVII. 299. 1984. dec. 21. 6. p.

8./ A részvevők száma:

a/ külföldi .....

b/ belföldi .....

c/ meghívott vendégek száma

9./ A rendezvény előrelátható kö

10./ A költségek tervezett forrás

a/ részvételi díjakból:.....

b/ az MTA támogatás összege

indokolása:.....

.....

c/ egyéb támogatás:.....

11./ A rendezvény lebonyolításáér

.....

Dátum:.....

GOLDMAN György

Kenessei András

Goldman Györggyre emlékezve

Nyolcvan éve született

17/299

Magyar Hírlap, 1984. dec. 21. 6.

olaj, vászon, 140×160 cm

zóhelyére.) Előttünk csillog a megduzzasztott
yó tükörsima felülete: „Tőle jobbra is, balra is
y-egy fa – mindkettő ágainak tükörképe ott
ható a víz felszínén. Különös: mennyire hason-
anak egymáshoz! A fák, az ágak és a levelek,
nelyek a víz felületén tükröződnek vissza, meg-
bbentően egyformák. És amíg ezen a szokat-
n jelenségen csodálkozunk, a jobb oldali liget-
l egy vadász lép ki. De mi az? Egyidejűleg a
l oldali ligetből is kilép egy vadász; mindkettő
yanolyan ruhát visel, úgy hasonlítanak egy-
ásra, mint két vízcsepp; mintha mindketten pa-
ncsszóra mozognának, minden mozdulatot
ntosan egyszerre végeznek. Még mielőtt elké-
édésünkből magunkhoz térnénk, szárnyak
attogása hallatszik, és a nádasból két vadka-
a reppen fel. Ugyanabban a pillanatban emeli
mindkét vadász a fegyverét, egyszerre céloz-

GOLDMAN György

T. A.: Goldman György jubileumain.
= Népszava, 112. 299. 1984. dec. 21. 6. p. ill

sznek készülő fiatalember pályakezdé-
entuma az "Esztétikai alapelvek".
Rabinovszky már egyetemi hallgató
tisztázza módszertani elveit, kidol-
egóriákat, amelyek segitségével el
et, a legujabb törekvések - közelről
látszó - sokféleségében. Nyilvánvaló,
aiból frissen elsajátitott ismerete-
ltünő, hogy nem Wölfflin nyomdokain
elyre a tizes években győzelmesen ±
ódszer központi kategóriája a világ-
ky teremtette változata, a világérzés
pedig az intuició, a beleérzés, a
független Croce tanitásától s talán

GOLDMAN György

3546.
Theisler György (1946-)
Goldman György / Theisler György. – [Bp.] : Corvina, 1984. – 70 p. : ill. ; 30 cm
Bibliogr.: p. 27. – Résumé en langue française
ISBN 963 13 1570 3 kötött : 65,- Ft
Goldman György (1904-1945)
73(439)Goldman Gy.

szerűségi gondolatnak a
adjon. Pedig a cél és an
mindig a spirituális-eti
A tisztult expressziv fes
rözi az életnek ezt a ne
rituális-etikus faktor fe
rekvések tárgyilagosan el
g o s- /épitészeti/ vagy
denciák helyet a teret b
lyekben a tökéletlen kett
A mai festői törekvések i
azt is, hogy az impresszi
annak anyagtermészetével

GOLDMAN György

Antalfi Mária: Fleisler György: Goldman György [rec.]
= Új Élet, XXXIX. évf. 17. n. 1984. szept. 1.
5. p.

ózásban pedig a mind fontosab-
érdések köre.
ai jegyzékkel kivántunk beszá-
szaktudományunk iránt érdek-
nyos Akadémia Müvészettörténe-
lső tizenöt évéről.

Aradi Nóra

GOLDMAN György

KRISTÓ Nagy Hvár: Goldman György, Fleisler György albumja. [Rec.] = MN XLVII. 295. 1984. dec. 16. 6. p.

2. sz. melléklet

?l. évi kiutazási terve

élja	4. Kiküldetés dátuma	5. Külföldön töltött napok száma	6. A ktg-eket vállaló intézmény /MTA v. intézet ill. egyéb/ dev.	Ft	*

Goldman György

Két éve lex, hogy a Nemzeti Galéria útjára, indította a Szocialista Képzőművészek csoportját bemutatás vándorkiállítását – a csoportot olyan nevek fémjelzik, mint Bokros-Birmann, Dési Huber, Goldman Gy., Kondor, Major Máté, Mészáros L., Szántó Piroska. – az egyetem R.-klubban márc. 20.-án látható a tárlat.

A Jövő Mérnöke, 1946. márc. 20.

A prevenció elvi és gyakorlati kérdései

Beszélgetés dr. Bakács Tiborral, az OKI főigazgatójával

A szakszervezet elnöksége egyhetes továbbképző tanfolyamot rendezett a megyei titkárok, a központi vezetőség osztályain, a budapesti bizottságban dolgozó munkatársak és a független szakszervezeti bizottsági titkárok részére. A tanfolyam egyik kiemelkedő előadását a megelőzés elvi és gyakorlati kérdéseiről dr. Bakács Tibor OKI főigazgató tartotta. Az előadás legfontosabb gondolatait Bakács elvtárs — kérdéseinkre — így foglalta össze.

— Mi a prevenció gondolati tartalma?

— A szocialista megelőzés gondolata nemcsak társadalmi lehetőségeiben, hanem orvosi, elvi megfogalmazásában is a lényegben tér el a tőkés államoknak a megelőzésről alkotott felfogásától. Szélesebb bázison áll, magasabb követelményeket tűz maga elé. *A kapitalizmusban a megelőzés alapjában véve a fertőző betegségek elhárítására szűkül le.* Intézkedései a védőoltásokra, az egészségügyi rendészetre és a fertőző betegek elkülönítő hospitalizációjára korlátozódnak. A település-egészségügyi és szociálhigiénés tevékenység szinte teljesen hiányzik, a gyógyító munkával szoros kapcsolatot tartó egészséggondozást is alig tartalmaz.

— *A szocialista prevenció célkitűzései: harc a fertőző betegségek ellen* (védőoltások útján, településegészségügyi és szociálhigiénés eszközökkel), *széles egészséggondozási tevékenység, differenciált szakgondozáson alapuló egészségügyi felvilágosítás. A szocialista megelőzés szerves része az azzal szoros kapcsolatban dolgozó gyógyító tevékenység.* Mindezen törekvéseknek ad keretet és tartalmat a népbiztosítás, a magas életszínvonal, egyszóval mindaz, amivel a szocialista állam állampolgárainak egészségben tartását, egészségének megóvását elősegíti.

— Mi a jellemző a tőkés államok preventív tevékenységére?

— Az Amerikai Egyesült Államokban, a világ leggazdagabb tőkés országában az egészségvédelem helyzetét *Kennedy elnök* a kongresszushoz intézett egyik legutóbbi üzenetében a következőként jellemezte:

„Az orvostudomány terén újabb csodák születnek, de ezek a csodák gyakran hozzáférhetetlenek az emberiség nagy tömegei számára. Minteggy tízmillió amerikai nem képes orvosi ellátását megfizetni, jövedelme kisebb, mint amennyi egészsége fenntartásához szükséges lenne."

A *New-York Times* megjegyzi: „Mivel az állam nem biztosítja a lakosság egészségvédelmét, harmincmillió amerikai védtelen a betegségekkel szemben." Angliában, ahol széles állami társadalombiztosítási szervezet van, *1955 december 31-én például 431 ezer ember várt kórházi ágyra.* A várakozási idő a betegségtől függően 5—157 nap volt.

Túl ezeken, a fertőző betegségek elleni küzdelem a tőkés országokban szinte kizárólag mikrobiológiai, járványügyi és rendészeti alapokon nyugodott és nyugszik ma is. A védőoltások közül lényegében a himlő és a diftériaoltások kötelezőek, a többi csak pénzért vásárolható. Ezért ezekben az országokban a már elért járványügyi eredmények sem eléggé szilárdak. Ezt bizonyítja például napjainkban a behurcolt variola vera esetek halmozódása Nyugat-Németországban, Angliában, vagy a tiphus abdominális megoldatlansága visszatérő helyi járványok formájában Olaszországban. Egy másik példa: *a malária a szocialista országokban egyre kevesebb problémát okoz. Világméretekben azonban még ma is a legelterjedtebb fertőző betegség jelenleg is* — az ENSZ adatai szerint — körülbelül *200 millió maláriás van a világon*, főleg az egykori gyarmatokon. Az ellene való küzdelem ugyanis nemcsak a DDT alkalmazását jelenti, hanem mocsárlecsapolást, lakásépítést, és általában magasabb életszínvonalat. Még egy példa: a járványos gyermekbénulást a szocialista országokban megszüntetettnek tekinthetjük. Ezzel szemben a gazdag tőkés nyugati országokban még évi több ezer megbetegedést okoz, mert ezen országok kormánykörei, „elméleti" aggodalmakra hivatkozva, nem alkalmazzák a Salk-féle oltóanyagnál lényegesen hatásosabb Sabin-féle vakcinációt. *Magyarországon például 1961-ben hét poliomyelitises megbetegedés fordult elő, Franciaországban 499, Olaszországban 1204, Nyugat-Németországban és Nyugat-Berlinben ezzel szemben csak az elmúlt év harmadik negyedében 2084 esetet észleltek.*

— A betegségek megelőzésében milyen eredményről beszélhetünk Magyarországon?

— A fertőző betegségek, mint halálokok, a két világháború közötti helyzethez viszonyítva a harmadik helyről a nyolcadik helyre kerültek. 1938-ban fertőző betegségek következtében — beleszámítva a tbc-halálozást is — 17 187 ember halt meg. 1960-ban ez a szám 3 898-ra csökkent. A tiphus abdominális, amely a két világháború között például évi 12 000 megbetegedést okozott, körülbelül 600 halálesettel, 1960-ban már csak körülbelül ötszázan betegedtek meg ebben a betegségben, a halálesetek száma évenként húsznál is kevesebb. Az előrehaladás ezen a téren egyre töretlenebb, és tendenciáját tekintve gyorsabb, mint például a gazdag Angliában, Finnországban, vagy Olaszországban. *Ezt a minőségi változást complex szocialista módszereinknek, a védőoltásos és fajlagos védekezés mellett az egyidejűleg alkalmazott kommunális, szociálhigiénés intézkedéseknek is köszönhetjük nem kis mértékben.* A léguti fertőzések ellen a vakcinációs fegyelem szigorú és következetes betartásával tudunk egyensúlyt tartani (diphtéria, pertussis), miután ezeknél — cseppfertőzéses terjedésük miatt — a kommunálhigiénés rendszabályok többnyire hatástalanok. Ez vonatkozik egyébként a poliomyelitisre is, noha az enterális fertőzés. Tudnunk kell azonban, hogy az elért eredmények mellett a fertőző betegségeknek van egy olyan része is, amelyet mindezideig sem vakcinációval (mert korszerű, megfelelő oltóanyag még nem állt rendelkezésre), sem kommunálhigiénés, illetve szociálhigiénés eszközökkel nem tudtunk érdemben befolyásolni. Ide tartozik a dysentéria, a hepatitis epidemica és az influenza. *Módszereinket ezen betegségek leküzdése érdekében tovább kell tökéletesíteni* és ha jól élünk a tudomány és a szocialista társadalom adta lehetőségekkel, akkor a fertőző betegségeknek ennél a csoportjánál is eredményekre, sőt, fordulatra is számíthatunk.

— A prevenció olyan területeit, mint az egészséggondozás, a munkavédelem, a lakáshelyzet, a néptáplálkozás, most nem érintettem, de az ezekben történő előrehaladás és a stabilizált eredmények természetesen szintén szerves részei a betegségek hatásos megelőzésének.

— Milyen feladatok állnak előttünk a még eredményesebb és hatásosabb megelőzés érdekében?

— A szocialista társadalomban a preventív gondolat megvalósítását mind az állam, mind az egész társadalom segíti. Kiemelt szerepük van ebben az orvosoknak, az egészségügyi dolgozóknak.

További előrehaladásunknak ezért kulcskérdése, hogy a megelőzés gondolatát mi mindannyian magunkévá tegyük. *A szocialista prevenciót nem lehet csak az ebben a szektorban dolgozók tennivalójának tekinteni, hanem az a gyógyító orvosok feladata is.* Általános gyakorlattá kell, hogy váljon: a megelőzést a gyógyítással szoros összefüggésben kell végezni. Ez a közös munka pozitíven hat vissza magára a gyógyító tevékenységre is. De van tennivalónk e téren a társadalom nevelésében is. El kell érnünk, hogy ezt a szemléletet a különböző szinteken dolgozó állami, párt- és szakszervezeti vezetők is mind magukévá tegyék és aktív, meggyőződéses harcosai legyenek a prevenció gondolatának.

Sz.

Tudósítónk jelenti

Békés megyéből

Önkéntes véradónap Békésszentandráson

Május 17-én önkéntes véradó napot tartottak Békésszentandráson, amelynek keretében mintegy 127-en huszonnyolc liter vért adtak az egészségügy részére. A díjtalan véradással kapcsolatosan dicséretes munkát végzett *dr. Rucz László*, a Békés megyei Vérellátó Központ vezető főorvosa, a békéscsabai kórház szakszervezeti bizottságának vezetőségi tagja és Nagy Pál egészségőr.

Kirándulás

Az orosházi kórház szakszervezeti bizottságának kultúrfelelőse kirándulást szervez Szarvasra. A kirándulók oly nagy számban jelentkeznek, hogy befogadásukra egy autóbusz kevésnek bizonyult. Megtekintik majd az európai hírű szarvasi arborétumot.

Újpesti gyógyszertári dolgozók között

Százötven gyógyszertári dolgozó gyűlt össze Újpesten, a Hazafias Népfront klubjában a népfront és a tanács kerületi vezetőivel, hogy megvitassa a szakterület időszerű problémáit.

Dr. Göllner Barnabás, a fővárosi tanács főgyógyszerésze tartotta a vitaindító előadást. A népgazdaság különböző területein dolgoznak gyógyszerészek. A gyógyszeriparban, a kutató laboratóriumokban, legtöbbjük azonban gyógyszertárakban dolgozik — mondotta. — A megnövekedett gyógyszerellátást ma már csak a gyáripar készítményei elégíthetik ki, ezért helytelen lenne visszatérni a régi technológiához, *és* retrográd szemlélet az, amely ezt követeli. Ezután *dr. Göllner* kiemelte, hogy a gyógyszertári dolgozók tevékenysége körülhatárolt, jól ellenőrizhető. Ezért hivatástudatukat, munkaszeretetüket bárki könnyen lemérheti. Az utóbbi időben nagymértékben megnőtt a gyógyszertárak forgalma, emelkedett a magisztrális készítmények száma is. Nagyon időszerű volt tehát a gyógyszerésztechnikusok létszámának emelése és munkaköri bővítése. Sok munkától tehermentesítik a gyógyszerészeket. Az előadó — ezek mellett — foglalkozott a gyógyszerészeket különösen érdeklő egyéb érdekvédelmi problémával, munkakörülményeikkel.

Őszintén, nyíltan

A gyógyszertári dolgozók érdeklődésére, aktivitására jellemző, hogy a vita azonnal, minden felkérés nélkül megindult. Mindenki a lényegről beszélt őszintén, nyíltan. *Mód Tamás* gyógyszertárvezető például elmondotta, hogy a tanács támogatásával még ebben az évben elkészült gyógyszertáruk bővítése és így megszűnnek a raktározás nehézségei. A gyógyszertári technikusok működéséről jó tapasztalataink vannak — folytatta. Felhívta azonban a figyelmet arra, hogy a tanfolyam tematikáját egyszerűsíteni, szűkíteni kellene. Felesleges szerinte a növénytan, a bakteorológia és a személyes higiéné részletes oktatása. Örömmel fogadtuk — mondotta — az Országos Gyógyszerészeti Intézet megalakulását. Szeretnénk tevékenységéről információt kapni, hogy munkájukat jobban megismerhessük.

Nagy Dénes gyógyszerész a bérezés problémáiról szólott, és arról, hogy a gyógyszertárak nagy részének felszerelése korszerűtlen, megnehezíti a munkát. Elavult kézimérleggel dolgoznak. vagy például a pontos méréshez centigrammos súlyra is szükség lenne, ez azonban hosszú ideje nem beszerezhető.

Sajtóközlemények bírálata

Több felszólaló említette, hogy szükséges a raktározás megjavítása, megoldatlanok lakásproblémáik, valamint sérelmezték, hogy a gyógyszerészek szabadságidejét nem a diploma keltétől számítják. Bírálták a napilapok egyoldalú közleményeit, amelyek egyes gyógyszerészek negatív cselekedeteiről adnak hírt, ugyanakkor nem igyekeznek a szerényen, áldozatkészen dolgozó gyógyszerészeket bemutatni. Így például *egyetlen újság sem emlékezett meg az influenza járvány alatti helytállásukról.*

Mély hatást tett a részvevőkre az újpesti pártbizottság képviselőjének felszólalása. Örömmel fogadták azt a bejelentését, hogy *amikor a pártbizottság felülvizsgálta az újpesti munkások helyzetét, egyetlen bírálat sem hangzott el gyógyszertári dolgozókról.* Bátor, őszinte hang jellemzi a gyógyszertári dolgozókat. A pártbizottság meggyőződött erről, amikor háromízben ankétot rendezett számukra. A gyógyszerészek javaslatára határozta el például a tanács, hogy a külső Fóti úti lakótelepen gyógyszertárat épít. Majd a pártbizottság képviselője felkérte a jelenlevőket, vegyenek részt aktívan az egészségügyi felvilágosításban, legyenek lelkes propagandistái a higiénikus, egészséges életmódnak.

Javaslatok

Balázs József gyógyszerész figyelemre méltó kezdeményezésről számolt be. Gyógyszertára rendszeresen megküldi a körzeti orvosi rendelőnek a magisztrális gyógyszerkészítmények jegyzékét, hogy tájékoztathassák a betegeket: melyek azok a gyógyszerek, amelyek elkészítése bizonyos időt vesz igénybe. *Pethes Béla* javasolta: a tanácstagi beszámolókon ismertessék a lakossággal, milyen esetekben vegye igénybe a gyógyszertárak éjszakai ügyeletét. Régen felírt receptekkel, kozmetikai cikkek elkészítésével ne terheljék az éjszaka dolgozó gyógyszerészeket. Arról is beszélt, hogy az orvosokkal példamutató kapcsolatot teremtettek. A körzeti orvosi rendelőket rendszeresen tájékoztatják a hiánycikkekről, felhívják az orvosok figyelmét az új, speciális készítményekre. Beszámolt arról is, hogy az újpesti gyógyszerészek közül sokan aktívan részt vesznek tömegszervezetek munkájában, a szakszervezetben például, a vöröskeresztben és az Ismeretterjesztő Társulat tevékenységében.

Az újpesti gyógyszertári dolgozók ankétja tanulságos volt. *Elismerést, megbecsülést érdemel a vitában részvevők felelősségérzete, aktivitása és az a törekvése, hogy javaslataikkal segítsék a gyógyszerellátást, a gyógyszertári dolgozók problémáinak megoldását.*

Sz. N.

„Déshumanisation"

elemberietlenedés, ezt a nehezen leírható szót egyre többször írja le az igényes kritika a modern nyugati lírát elemezve — mondja Illyés Gyula a líra modern eszközeiről szóló cikkében. És mi sem találhatunk ennél kifejezőbb jelzőt azokra az orvosokkal kapcsolatos hírekre, amelyek egyes nyugati országokból érkeznek hozzánk.

Orvossztrájk Bécsben. A bécsi orvoskamara reakciós vezetői sztrájkra mozgósították az orvosokat a társadalombiztosítás ellen. A biztosító intézetek által kiállított beteglapokat nem fogadták el az orvosok, csak készpénzfizetés ellenében hajlandók a betegeket kezelni. A fellépés az osztrák dolgozókat igen érzékenyen érintette, mert az orvosok követelése között szerepelt, hogy az amúgy is magas társadalombiztosítási díjat fizető beteg dolgozónak még külön orvosi honoráriumot is kelljen fizetnie.

Genovában a gyermekgyógyászati klinikára súlyos állapotban négyhónapos gyermeket vitt be édesanyja. A klinika igazgatósága csak 5000 líra lefizetése ellenében engedélyezte a csecsemő felvételét. A szülőknek nem volt pénzük, s bár az ügyeletes orvos is látta a csecsemő súlyos állapotát, eltúrte, hogy a felvételt elutasítsák. Az anya beteg gyermekével karján, órákig állt a kórház kapujában arra várva, hogy az orvosok mégis segítenek rajta. A csecsemő a klinika kapujában, édesanyja karjában meghalt.

Az amerikai orvosegyesület fegyelmi vizsgálatot követel háromszázötven orvos ellen, mert — mint a *Der Morgen* nyugatnémet lap írja — megzsarolták betegeiket. Műtétekért, gyógykezelésért minden képzeletet felülmúló összegeket követeltek. Jövedelmüket növelték azzal is, hogy nem indikált műtéteket végeztek, társultak kuruzslókkal, „csodadoktorokkal", diplomájukkal fedezték üzelmeiket. Jutalékot kaptak egyes gyógyszertáraktól, mert gazdag pácienseik náluk szerezték be kábítószereiket.

Meglepő, hogy az orvosegyesület vezetői nem látják az összefüggést a háromszázötven orvos bűncselekménye és az egyesület platformja között. Röviddel ezelőtt ugyanis az orvosegyesület nyílt levelet közölt, amelyben tiltakozik a társadalombiztosításnak még olyan részleges bevezetése ellen is, mint a munkából kiöregedettek biztosítása. Arra hivatkoztak, hogy az öregek, ha társadalombiztosításban részesülnek, nem választhatják meg orvosaikat. Meghatónak is tarthatnánk ezt az öregek iránt tanúsított figyelmességet, ha nem értesültünk volna *Robert Cunningham-tól, a New York-i Modern Hospital* igazgatójától arról, hogy Amerikában egy kórházi ágy díja magasabb, mint a legdrágább szállodai szoba ára, vagy ha nem ismerte volna be a New York Times az Amerikai Egyesült Államok egészségügyi helyzetéről írva: „Mivel az állam nem biztosítja az egészségvédelmet, az amerikai család 40 százalékkal többet fordít gyógykezelésre, mint például 1929-ben.

Az egyesület vádiratában szereplő orvosok csupán nyíltan, leplezetlenül tették azt, amire antihumanista vezetőik álcázva, finoman törekszenek: tekintet nélkül a lakosság érdekeire, az orvosi munka jövedelmezőségét, üzletszerűségét megőrizni.

Mi a közös az említett genovai, bécsi és amerikai orvosok magatartásában? Az, amit ezzel az egy szóval fejezhetünk ki: elemberietlenedés. A tőkés társadalomban oly sokat hangoztatott polgári humanizmus egyre inkább képmutatóvá válik. A tőkés társadalom valósága és a hangoztatott erkölcsi szólamok között szakadék tátong, és ez nem marad hatástalan az emberek, így az orvosok erkölcsi felfogására sem. *„A burzsoázia, ha uralomra jut, szétromol minden idillikus viszonyt, nem hagy más köteléket ember és ember között, mint a meztelen érdeket, az érzés nélküli készpénzfizetést"* — olvashatjuk a Kommunista Kiáltványban. A több mint száz esztendővel ezelőtt írott szavak igazsága magyarázza a tőkésországok uralkodó morálját.

Bertolt Brecht, a nagy német drámaíró mindig optimizmussal közeledett az emberhez. Feltételezte benne a jót, a szépet, a kiváló képességeket, messzehangzón hírdette: „iszonyú a csábítás a jóra". És mi hiszünk Brechtnek: nem az emberek rosszak, hanem a társadalom, amely elnyomja, beszennyezi a tiszta érzéseket, az anyagi érdekektől mentes emberi kapcsolatokat.

A kizsákmányolás körülményei között nehéz embernek, a szó igazi értelmében vett orvosnak maradni. Nehéz, de nem lehetetlen. Algériában élő francia orvosok — bár anyagi érdekük a gyarmatosítókhoz fűzi őket — sokan a szabadságukért küzdő algériai népet segítik, gyógyítják, vállalva az OAS megtorlásait. Sabin sokáig minden támogatás nélkül, áldozatosan vállalta a tudományos kísérletek nehézségeit. És tisztelettel adózik a világ Albert Schweitzernek, a nagy humanistának, aki orvosi hivatását a legelmaradottabb afrikai népek szolgálatába állította.

Székely Sándorné

Kiváló gyógyszertári központ

A Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központját május elseje tiszteletére az egészségügyi miniszter az Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének főtitkárával egyetértésben immár másodízben a „kiváló gyógyszertári központ" címmel tüntette ki. Kérdésünkre, hogyan érték el a kitüntető címet, rövid, szerény választ kaptunk:

A Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központja 1961-ben — elsősorban a főváros lakosságának gyógyszerellátásában — elért eredményei alapján nyerte el 20 gyógyszertári központ közül a kitüntető címet. 1960-hoz viszonyítva, javult a különböző szervek által mintavételezett és ellenőrzött gyógyszerek minősége, és a kifogásolt gyógyszerek számaránya is 0,2 százalékkal csökkent.

A minőségi munka javulását elősegítette, hogy *a gyógyszerészek 60 százaléka rendszeres továbbképzésben vett részt.* Előadásokon, konferenciákon, a tudományos élet különböző megnyilvánulásain is szép számmal voltak jelen gyógyszerészek. A fiatal szakemberek buzdítására, az utánpótlás biztosítására megszerveztük a *„kiváló ifjú gyógyszerész"* és a *„kiváló gyógyszerész-asszisztens"-mozgalmat.* Politikai képzéssel, a szakmai tudás fejlesztésével és a gyógyszertári gazdasági munka alapos megismerésével neveli ez a mozgalom jó szakemberekké a fiatalokat.

A tervszerű és jó gyógyszergazdálkodásnak köszönhetjük, hogy nem voltak indokolatlan hiánycikkek, és a takarékossági szempontok figyelembevételével lényegesen csökkent a lejáratos, selejtté váló gyógyszerek mennyisége is a múlt évhez viszonyítva. *1961-ben 6,9 százalékkal emelkedett a forgalom forintértéke.* Ha figyelembe vesszük, hogy a munkaerő-ellátottság ezzel nem állott kellő arányban, úgy elmondhatjuk: a zavartalan ellátást — még azokban az időszakokban is, amikor a forgalom rendkívülien emelkedett — elsősorban a gyógyszertári dolgozók helytállása biztosította.

A takarékos gazdálkodás érdekében a Gyógyszertári Központ intézkedési tervet dolgozott ki. Ennek egyik döntő eredménye az volt, hogy *közel félmillió forinttal csökkentek az elfekvő készletek, és jelentős megtakarításról számolhat be a központ a gyógyszertárak átalakításánál is, az SZTK-vények retaxa munkájánál, valamint a szállítási költségek csökkentésénél.*

Goldman György
1962. jún. 1.

Szabadság és Nép

(1942)

A Csók Galériában harmadizben került megnyitásra egy kiállítás, melyet húsz évvel ezelőtt, az illegális KMP kezdeményezésére a legjobb hazafiak szerveztek. *Szabadság és Nép* címen freskó-pályázatot hirdetett a Népszava, ugyanakkor grafikai és kisplasztika beküldésére szólított fel. A Történelmi Emlékbizottság és a Szocialista Művészcsoport volt a kiállítás tényleges szervezője és rendezője s végül is a Vasas Székház termeit a padlótól a mennyezetig megtöltötték a művek. A kiállításon szereplő művészek nagyrésze tisztában volt azzal, hogy antifasiszta tüntetésben vesz részt, csakúgy, mint két héttel azelőtt, március 15-én a Petőfi-szobornál. A kiállítás megnyitásán megjelent óriási tömeg bizonyította a fasizmusellenesség mélységét s hogy ez milyen erőt képviselt, megvilágítja az a felháborodás-vihar, amelyet a jobboldali sajtóban kavart. *„Lenin szelleme hatja át a Népszava vörös kiállítását"* írta a *Virradat* vastagon szedett címbetűkkel s — igaza volt.

Valóban *Lenin* szelleme, a nemzeti függetlenség és a béke vágya járta át a kiállított műveket. *Bokros Bierman* plakettje a független Magyarországért való összefogás nyílt hitvallása. A freskótervek pedig kimondottan a háború és béke témájával jelentkeztek. *Bernáth Aurél* díjnyertes szép pasztelljén egy fiatal nő, múzsa és békeangyal kevereke, vezeti a tömeget a háború lángjától feketére füstölt ég alól a béke tiszta tájai felé. A mártírhalált halt *Ámos Imre* a háborút eleven fa koporsójába zárt emberekkel, a békét fény felé futó fehér alakokkal jelképezte. De minden művész — szimbólikusan, vagy nyílt szóval —: a függetlenségre, a békére szavazott.

A német nácik követelésének gyorsan engedve, a Belügyminisztérium és a rendőrség egyesült erői három nap múlva bezárták a kiállítást és letartóztatták azokat a kommunista művészeket, akik műveikkel és szervező munkájukkal a legtevékenyebb részvevők voltak. *Goldmann György* szobrász, *Kondor György* festő és még sok haladó művész pusztult el a fasiszták kínzókamráiban, haláltáboraiban.

Az a húsz esztendő előtti március s a benne fogant mozgósító eszmék fényes példát adtak az igazi hazafiságból. Az évforduló tiszteletére megismételt kiállításnak pedig nem kisebb a szerepe, minthogy emlékeztessen a múltra, s ébren tartsa a fasizmus elleni érzéseket. Vajon időszerűtlen-e ez — mint a kiállítás vendégkönyvének egyik bejegyzője írta? Biztos, hogy nem, legfeljebb a bejegyzés rámutat korunk egyik szellemi áramlatára: az apolitikus szemléletre. Mert apolitikusan élni talán kényelmes, de veszélyes is. Aki homokba dugja a fejét, az váratlan támadásnak teszi ki magát, de aki tapasztalatokra támaszkodik s a múlt ismeretében néz előre, az nemcsak várja, de alakítja a jövőt.

A húsz év előtti kiállítók nagyrésze halott, de a túlélők sem adtak fel semmit világnézetükből és jelenkori művészetük eszméikkel egybevágó. Azért szükséges ezt hangsúlyozni, mert a művi tökély, az esztétikai finomságok — egyébként mindenkor jogos — követelménye valahogy eltorzította legújabb képzőművészetünket az eszmei igényességtől. Az „útkeresés" oda vezetett, hogy mindenki keres, de nagyon kevés talál, mert nem tisztázott, hogy hova akar eljutni. 1942-ben a legjobbak pontosan tudták, mit akarnak s ha ez a kiállítás nem ínyenceknek szól, szólt akkor azokhoz, kikhez kellett: a munkásosztályhoz s az egész dolgozó néphez, amely egy frontban állt művészeivel a háború és a fasizmus elutasításában.

Oelmacher Anna

Hajnal a vonaton. (Kondor György grafikája)

AZ OLVASÓ

Nemrégiben egyik lakberendezési áruházunkban nézelődtem. De nem a kiállított tárgyakon, hanem egy nagybajuszú parasztemberen akadt meg a szemem.

— *Megbír ez kérem százötven könyvet?* — kérdezte az elárusítónőtől egy modern, kecskelábú kis könyvesállványra mutatva.

A történet tovább nem is érdekes.

Elgondolkodtam: vajon mások is felfigyeltek-e erre a kérdésre?

Könyvtárra valót írtunk már össze a modern technika térhódításáról, az új lakótelepek háztetőin, de még a falusi háztetőkön is erdősödő televíziós antennákról; a mozik és színházak látogatottságának emelkedő statisztikájáról, s mindarról, amit ezek a tények bizonyítanak: a nép kulturális felemelkedéséről. Írtunk városi, falusi, üzemi és gyermekkönyvtárakról is, az emelkedő forgalomról; készítettünk kis- és nagy statisztikákat arról, a költői vagy prózai művek kelendőbbek-e, a modernek vagy klasszikusok, a magyarok vagy külföldiek... Hogyne írtunk volna! S elgyönyörködtünk a számokban.

Ez a könyvespolcot vásárló parasztember most mégis többet mondott minden számnál és adatnál. Mert azt jelképezte: életének elválaszthatatlan része lett a könyv, mint ahogy lakásának tartozéka lesz ez a kecskelábú, törékeny kis alkotmány. Egyelőre talán még kirí a „tiszta szoba" dohszagú hangulatából, de a jövőben már elképzelhetetlen lesz az élet a könyvek meghitt, baráti társasága nélkül.

Jól esett ezt végiggondolni, s jól esik látni mindannyiszor vonaton, villamoson, autóbuszon, várótermekben és városszókban olvasmányukba temetkezett embereket. A könyv jó barát, ma már nem „tudós" emberek privilégiuma, unatkozó szépasszonyok időtöltése, ábrándozó bakfisok játékszere, lókharisnyák snobsága... Mindannyiunké, segítőnk a munkában, társunk a magány pillanataiban, pihentetőnk fáradtságunkban és buzdítónk ellankadásunkban.

Műveltebbek leszünk tőle? Igen...; Beszédünk választékosabb, modorunk finomabb? Igen... De főleg boldogabbá tesznek a könyvek. Mert olvasni nemcsak hasznos, hanem nagyon jó is. Olvasni gyönyörűség.

Ezt olvastam le annak a parasztembernek az arcáról, s ezt olvasom le vonaton, villamoson, autóbuszon olvasásba merült, távoli tájakat, ismeretlenül ismerős sorsokat, jellemeket, érzelmeket tükröző arcokról.

Olvasni jó... s ez persze nem véletlenül jutott most eszembe, hanem az idei könyvhét, a sátrak meghitten ismerős színes kavargása, a vásárlók és érdeklődők sokfélesége, s a „kínálat" bősége... mindez együtt idézte fel az iménti gondolatsort.

Forgatom a különböző kiadóvállalatok prospektusait... *65 új mű jelenik meg, 200 „régi", összesen 2 millió példányban.* Izelítőül: 24 mai magyar író felnőtteknek szóló műve részben napjainkat, részben a közelmúlt történetét ábrázolja. Szerepel közöttük *Illyés Gyula, Veres Péter, Sarkadi Imre, Mesterházi Lajos*... A költészetkedvelők bizonyára örülnek *Vas István* Kossuth-díjas műfordítónk harmadik kiadásban megjelenő gyűjteményének, a *„Hét tenger éneké"*-nek. A könyvhét „eseménye" *Németh László* pedagógiai regénye, a *„Lányaim"*.

A magyar klasszikusok gyűjtői válogathatnak *Ady, Gárdonyi, Móra, Móricz* műveiben; most jelenik meg a *Gárdonyi Válogatott Művei* első kötete, s a bibliofil kiadású új *Móricz-sorozatnak* ugyancsak első darabja.

A könyvhét egyik szenzációja a nemrég hazánkban járt *Henri Alleg „Hadifoglyok"* című műve, s a francia munkásírónak, *Roger Chateauneunak „Acélhárfák"* című regénye.

Izelítőnek talán ennyi is elég. A sátrak forgatagát elnézve különösen nagy propagandára talán már nincs is szükség. Figyelem a címeket böngésző arcokat, a lapokat forgató kezeket: tán viszontlátom falusi ismerősömet...

Zs. M.

Egészségügyi kisfilmek bemutatója

Az Egészségügyi Minisztérium Felvilágosítási Központja egészségügyi filmekből bemutatót rendezett. Bemutatásra kerültek: a *Fogadás*, az *Ismeretlen ötödik*, az *Őszintén a rákról*, a *Megelőzni könnyebb* című kisfilmek és egészségügyi filmplakátok.

★

TUDOMÁNYOS ÜLÉST TARTOTT az onkológus szakcsoport. Értékes előadások hangzottak el a gégerák műtéti eredményeinek fejlődéséről, a méhnyákrákos betegek gyógyulási statisztikájáról és az Onkológiai Gondozó ötéves munkájáról.

Értékes kiadvány

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács, a Munka Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett Semmelweis kórházának igazgatósága kiadásában megjelentek könyvalakban a kórház tudományos közleményei.

★

A SZAKSZERVEZET DIÉTÉTIKUS MUNKAKÖZÖSSÉGE tudományos ülést rendezett, amelynek keretében dr. Somogyi István, a fővárosi tanács visegrádi kórházának igazgatója a vegetatív dystonia diétás kezeléséről tartott előadást. Az előadást orvosok és diétásnővérek hozzászólásai követték.

★

A MAGYAR DERMATOLÓGIAI TÁRSULAT tudományos ülésén, május 26-án az onkológiai kutatásokról a dermatológiában tartottak előadást.

Szolidaritási felhívás

A Szakszervezeti Világszövetség határozatban hívta fel a világ valamennyi dolgozóját, szakszervezetét: tegyenek tanúbizonyságot Korea dolgozó népe iránt érzett szolidaritásukról, emeljék fel szavukat annak érdekében, hogy Dél-Koreából azonnal kivonják az imperialista támadó csapatokat, biztosítsák a demokratikus és szakszervezeti jogokat, valamint megtörténjen Észak- és Dél-Korea békés egyesítése.

Dél-Koreában a fasiszta katonai diktatúra egyre kegyetlenebb méreteket ölt. Rendkívüli módon kiéleződött a gazdasági és politikai válság. A lakosság életkörülményei egyre elviselhetetlenebbek. Gyakorlatban a dolgozóknak már sem szakszervezeti, sem demokratikus jogaik nincsenek.

Június 25-én lesz az amerikai imperialisták által kirobbantott agressziós háború évfordulója. A Szakszervezeti Világszövetség felhívja a világ valamennyi dolgozóját és szakszervezetét, hogy ezen a napon, valamint július 27-én, a fegyverszüneti egyezmény aláírásának évfordulóján ne mulasszák el erőteljesen kinyilvánítani együttérzésüket Korea népével, dolgozóival.

Louis Saillant,
az SZVSZ főtitkára

*Műtét a családban**

Írta: Németh László

Délben a lányaim azzal a titokzatos mosollyal fogadtak amellyel a gyerek borzong s örül a házba költözött rossz újságnak. — Apukám, a Gigi sír odafönn. Sírva jött már meg. A táskáját is a Marika mamája hozta az iskolából. — Hogy az imposztor Gigi az, akinek a hasa fáj, még mosolygósabbá tette a mosolyt és még biztosabbá a hitet, hogy furcsa változások azok, amelyek ránk virradtak. Én már nem is emlékszem a reggelire; úgy kell előhívni később a sokmindent elnyelő s kiadó emlékezetből. Fölugrok, a gyerek kabátostól a díványon kuporog s nyöszög. Amikor meglát, szemrehányóan rám támad. — Apukám, vetessétek ki a vakbelemet. A Marika mamája azt mondta, hogy hat nap múlva kijöhetek a kórházból. — Ugyanúgy mondja, ahogy tegnap a tejfogai kivételét követelte. Erre ijedtemben is ráismerek: anyai vonás. Nem bírják, hogy valami hibás legyen rajtuk; egy lukas fogon órákat eldolgoznak. Ha a közérzetükben valami rossz, idegen van, a legszívesebben mindjárt megoperáltatnák magukat. Épp fordítva, mint én, aki tanulmányokat tudok írni a legdühösebb pulpitissel, s inkább vagyok fakír, minthogy másfél órát üljek egy orvosi előszobában.

A kis has kifejlik kabátból, ruhából; ez bizony ott fáj, ahol a vakbél fájni szokott. Megmérem a lázát: harminchét három. No, ez kellett nekem, amikor ennyi előadás, cikk, utazás van a nyakamon. Ágyba dugom a gyereket, s telefonálok orvosbarátomnak, akinek az a hálátlan szerepe, hogy felelős lehet, ha a házamban betegség van. Megállapítjuk, hogy ez bizony vakbél-roham. Amikorra a feleségem a városból hazaér: ő is ott van. A gyerek egy kissé szeszélyesen jelez; a mellcsontja is fáj, ha az orvos próbaként odanyúl. Az a benyomásunk, hogy mindenáron operáltatni akarja magát, szabadulni a fájdalomtól. A láz harminchét nyolc. Egy éjszakát várhatunk. Az egész csodálatos könnyen és vígan megy. A nagyobbaknál egy mandulagyulladás jobban ránk ijeszt. Az, hogy Ágnes beteg, aki idáig még sosem volt; a betegséget is elkomolytalanítja. Ő maga operációról beszél: — Én azt mondom, anyukám, operáltassatok meg, elaltattok, és kész. Nem? — A testvérei hozzák a vizes ruhát, adogatják a hőmérőt, s nevetnek.

A hőmérő azonban szembeszáll az optimizmussal; biztosan ballag fölfelé. Délután egy rajzoló jön ki hozzám; amíg rajzol, föntről megérkezik a rémhír: harminckilenc három. Vakbélgyulladásnál ez annyi, mint műtét. Alig várom, hogy a vízből kihúzott hullafej, amely alá a nevemet is oda kell írnom, elkészüljön. Ujra fölhívom a felelőst, ő a kórházat, ahol barátai vannak. Öltöztessük föl a gyereket; üljünk taxiba; amikorra odabenn a vérsejteket megszámolják, a belgyógyász is beér. Az anya sóhajt egy-kettőt: — Csak azt kértem, hogy addig ne legyen betegség, ameddig ez meg lesz — céloz arra, aki Giginél is kisebb, s mindenhol vele van. Én férfihoz méltóan az öltözködőket sarkallom. Az egész azonban korántsem olyan drámai, mint lehetne...

A kórházban tovább csodálhatom, hogy erényeink és hibáink, melyekből egy emberjellem épül, mennyire készek egy ekkora gyermekben. A kórházi osztályon egy ápolónő fogad, majd az orvosok is előkerülnek. Egy ilyen esti műtét nem nagy öröm, de a lázas gyerek kérdez, cseveg, tudakozódik. Ledarálandó kórházi anyagból aktív erő lesz, aki körül meggyorsul a vizsgálat, diagnózis és előkészület. Egy félig kivilágított rendelő spanyolfalai közt tapogatják, hosszú, homályos folyosókon futnak vele, liftbe emelik, új szobát kap, ismeretlen nők vonulnak be, furcsa szerszámokat, tálakat hoznak. Csak a beöntés vált ki rövid habozást, inkább mint vonakodást. Kinézünk az ablakon; ott lesz a műtét, ahol odalenn, most felnyílik a villany. Ágnes érdeklődik: — Jól elaltatnak, úgye? És csak kössenek le, hogy ne tudjak mozogni. — Lentről telefon: a karaván megindul vissza; lifteken, folyosókon. Az ápolónő előrefut, a gyerek már benn van a műtőben, amikorra odaérek. Én a szomszédos szobából hallgatom. Nem keres bennünket, csak az altatást sürgeti, miközben lekötik. — Mikor altatnak már el? — Az anya sír: neki a folyosóról kell hallgatnia az éterrel küzdő gyerek nyögését. Énrám köpenyt adnak, s a sebész könyöke mögül nézem a műtétet...

A hasizmok széthúzott résébe belek csillannak föl; a sebész benyúl, s megforgatja a vastag bélcsomót, hogy a féregnyúlvány felülre kerüljön. Micsoda groteszk helyzet, érzem még futólag; egy apa, amint a gyermeke beleit forgatják előtte. De már erősebb a szakmai emlék: ahá, ez a tipikus vakbélkereső mozdulat, így láttam annak idején Manningeréknél is. Most már a kis hosszú bélfüggelék is itt van előttem. Szinte meglep, ahogy elém kunkorodik. Pedig elég boncolásnál láttam; most mégis groteszk szinte, hogy csakugyan hosszú és kunkori. Nem gondoltam volna, hogy egy kislány testében is ilyen hosszú legyen. Egy bélpaprikajancsi szinte, amint megjelenik. — Ugy látszik, inkább a vége lesz infiltrált — mondja a sebész, aki elébb ismeri fel egy pillanattal. Én nem merek szólni. Szinte halvány ez a nyújtvány, az egész hasban ő a legfehérebb. A vérpiros beleken csak ő lóg vértelenül. A sebész is észreveszi: — Ezek a belek belöveltebbek, mint szabadna lenni. — Meg fogja, kiteregeti őket. A bélfodorban duzzadt mirigyek...

Ami ezután következett, az a hat vagy hét nap, Ágnes életének a fénykora volt. Minket ugyan még két napon át foglalkoztat a hőmérő, melyen a kivett vakbél nem őrölt le egy tized fokot sem, Ágnes azonban minden jóslatot megcáfolva, várta ágyában a látogatókat. Küldte haza gazdag rokonként nővéreinek az ajándék csokoládét, s olvastatta anyát, ahogy még soha. Ágnesnek nem fájt a műtét után a hasa, nem volt baja a megindult belekkel, nem törődött a kapcsokkal, s hogy a gyulladt mirigyek is elszunnyadtak benne: a mi jó kedvünk is társa lett az ő ünnepének. Mégis csak okosabb volt megoperálni. Egy ilyen lényt, mint Ágnes, akár minden két hónapban meg lehetne operálni.

*** Részlet az író „Lányaim" kötetében közölt azonos című írásából. A regény az ünnepi könyvhéten jelent meg.**

Goldmann György szobrászművész

Jún. 26-án nyílik meg a BNV-területén a „Harminc győzelmes év" című, tíz szocialista ország képzőművészeti kiállítása. A fasizmus ellen küzdő tömegek harcát megörökítő magyar szobrászatot képviseli a művész alkotása is.

Népszabadság, 1976. jún. 25.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-868, 387-748, 340-726

Goldman Györgyy

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1976 FEB 28

1021

Goldman György:
Munkás, 1929.

Befejező
a pártalapszervez

Nyugodt lelkiismerettel írhatjuk le: megyénk pártalapszervezetei az ezévi beszámoló taggyűléseiken becsülettel végezték el a számvetés korántsem könnyű munkáját. *kommunista tárgyilagossággal mérték fel, értékelték a kollektívák egyéves politikai tevékenységét.* A kommunista közösségek életében minden eddiginél jobban érződött az egységes, cselekvő politizálás szándéka, a pártélet minden területén a fegyelem erősödéséből fakadó többet akarás hatása.

Az élcsapathoz illő fegyelem érvényesülését bizonyítja, hogy határozatképtelenség miatt egyetlen beszámoló taggyűlés időpontját

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
'76 JAN 30
Csepel
Goldman György
Szobrászművész

1071

A Szocialista Képzőművészek Csoportja

Tárlat a munkásotthonban

A munkásotthonban látható a Magyar Nemzeti Galéria vándorkiállítása: *A Szocialista Képzőművészek Csoportja (1934—1944)* címmel.

A Szocialista Képzőművészek Csoportja a két világháború közötti időszakban, közvetlenül a gazdasági világválság után jött létre. A gazdasági, társadalmi, politikai válságot a képzőművészek egy kis, de számottevő csoportja nemcsak felismerte, de vállalta az ebből fakadó szükségszerű osztályharcot is.

A mindössze egy évtizeden át működő csoport történetében két szakaszt lehet megkülönböztetni. Az első a harmincas évek elején kezdődött, amikor néhány fiatal művész és értelmiségi kommunista pártsejtet alakított azzal a céllal, hogy a művészet segítségével végezzen pártmunkát. Az alapítók: *Bán Béla, Fenyő A. Endre, Goldman György, Goldman János, Major Máté, Sugár Andor, Vértes György.* 1934-ben a sejt fedőszerve *a Magyarországi Szociáldemokrata Művészek Szervezete*, ilyen néven rendezték első kiállításaikat. 1936-ban *Új realisták* néven mutatkoztak be. Ám, 1938-tól megszakadt a sejt kapcsolata a pártal, így egy évre rá a csoport feloszlott. A negyvenes években alakult újjá a szocialista képzőművészek csoportja. Újjászervezője *Kania István, Kondor György, Nolipa István Pál.* Céljuk: a haladó gondolkodású művészek tömörítése, a munkások világnézeti és művészeti nevelése, kiállítások, tárlatvezetések, előadások, szabadiskolák szervezése. 1942-es adatok szerint a csoport tagjai voltak: *Bán Béla, Berda Ernő, Faragó Pál, Farkas Aladár, Fehér György, Goldman György, Háy Károly László, B. Juhász Pál, Kasitzky Ilona, László János, Nagy-Fekete Béla, Nagy Béláné, Nagyfalusi Jenő, Oelmacher Anna, Pelbárt Oszkár, Révész Endre, Ránki Roxi József, Schnitzler János, Sugár Andor, Szántó Piroska, Szöllősi Endre, Tauer Blanka.* Kiállításaikon több haladó gondolkodású, de a csoporthoz nem csatlakozó művész is részt vett, így például *Kádár Béla, Paizs Goebel Jenő, Perlott Csaba Vilmos, Bernáth Aurél, Bokros Birman Dezső, Diener Dénes Rudolf, Kmetty János.* A csoport a fasizálódás erőteljesebbé válásakor kényszerűen megszűnt, utolsó összejövetelüket 1944. március nyolcadikán tartották.

Művészeti vonatkozásban széles skálájú volt a szocialista képzőművészek tevékenysége. Elvi, világnézeti összetartozásuk nem vezetett a művek uniformizálásához, elvetették a formai kényszer dogmáját. Mindenki egyéni karakterének megfelelő stílusban dolgozott, ami színessé, változatossá tette a csoport művészi arculatát. Megtalálható valamennyi stílustörekvés a kubizmustól az expresszionizmuson át a szürrealizmusig, és más elvontabb irányzatig. Mindez nem gátolta a szocialista eszmeiség spontán megnyilatkozását. Nincs tehát ellentmondás abban, hogy a stiláris sokféleség egységesen részese a társadalmi válságból táplálkozó, realista alkotómódszernek.

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának munkásságából mutat be a Magyar Nemzeti Galéria vándorkiállítása válogatást, amely kamara jellegénél fogva nem vállalkozhat a teljességre. De olyan művészek és művek szerepelnek a kiállításon, mint *Bokros Birman Dezső Kubikos-a, Dési Huber István Önarcképe, Goldman György Horthy rendőr-e és Női fej-e, Mészáros László Ülő parasztfiú-ja*, vagy *Kasitzky Ilona, Fenyő A. Endre, Farkas Aladár, Nolipa István Pál, Sugár Andor, Szabó Iván, Szántó Piroska, Szöllősi Endre* művei. Huszonkét művész 43 képét, szobrát láthatja a látogató február 1-ig.

A kiállítás érdekes eseménye lesz a *ma délután négy órakor megrendezendő ankét*, amelyen a csoport néhány ma is alkotó tagja, *Farkas Aladár, Kasitzky Ilona* és *Nolipa István Pál* vesz részt, és beszél a csoportról, válaszol az érdeklődők kérdéseire. Az ankétot *Ecsery Elemér* művészettörténész vezeti.

Az ankét is segít eligazodni a képzőművészeti élet közelmúltjának egy fontos irányzatában. Akárcsak az az ismertető füzet, ami a kiállításon a látogatók rendelkezésére áll. Dicséretes kezdeményezés ez, még akkor is, ha viszonylag terjedelmes bevezető (melyből mi is idéztük a csoport ismertető mondatait) alapos, elmélyült tanulmányozást igényel, s ehhez nem minden látogatónak, szocialista brigádnak van kellő ideje, türelme. Mindenesetre ez a füzet jelzi: a múzeumok keresik azokat az eszközöket, amelyekkel a közművelődésből rájuk háruló feladatoknak még jobban eleget tudnának tenni. Egy ilyen kiállítás kapcsán — amely nemcsak művészileg, de politikai szempontból is nagyon fontos — nem ünneprontás, ha szóvá tesszük: még közérthetőbb, a kiállításon azonnal hasznosítható ismeretterjesztő segédeszközökre lenne szükség, rövid bevezető szövegre, néhány eligazító adatra, a csoporton belüli arányok, súlyok kiemelésére, és így tovább. És nem utolsó sorban: kevésbé zsúfolt kiállításra! Sokadszor tapasztaljuk, ezúttal szóvá is kell tennünk: a munkásotthon 204-es helyisége sem méreteinél fogva, sem beosztása, fényviszonyai miatt nem szerencsés képzőművészeti kiállítások megrendezésére. A jelenlegi tárlaton meglehetősen sok a sötét tónusú kép. Ezeket jószerivel nem is lehet élvezni, az sem látható, mi van a képen.

A munkásotthon rendkívül sokat tesz azért, hogy a szocialista szellemiségű, elkötelezett művészetet megismertesse a dolgozókkal, és azért is, hogy a munkások képzőművészeti nevelésében ne csak a Csepel Galéria — különben igen fontos és jó színvonalú — kiállításai, de a munkásotthoniak is szerepet kapjanak. E munkájuk egyik állomása — tegyük hozzá: sikeres állomása — ez a kiállítás, és hogy még hatékonyabb legyen e közművelődési tevékenységük, tettük szóvá, a rendezéssel kapcsolatos aggályainkat.

— nánay —

Goldman György: Női fej (Fotók: Csortos Gábor)

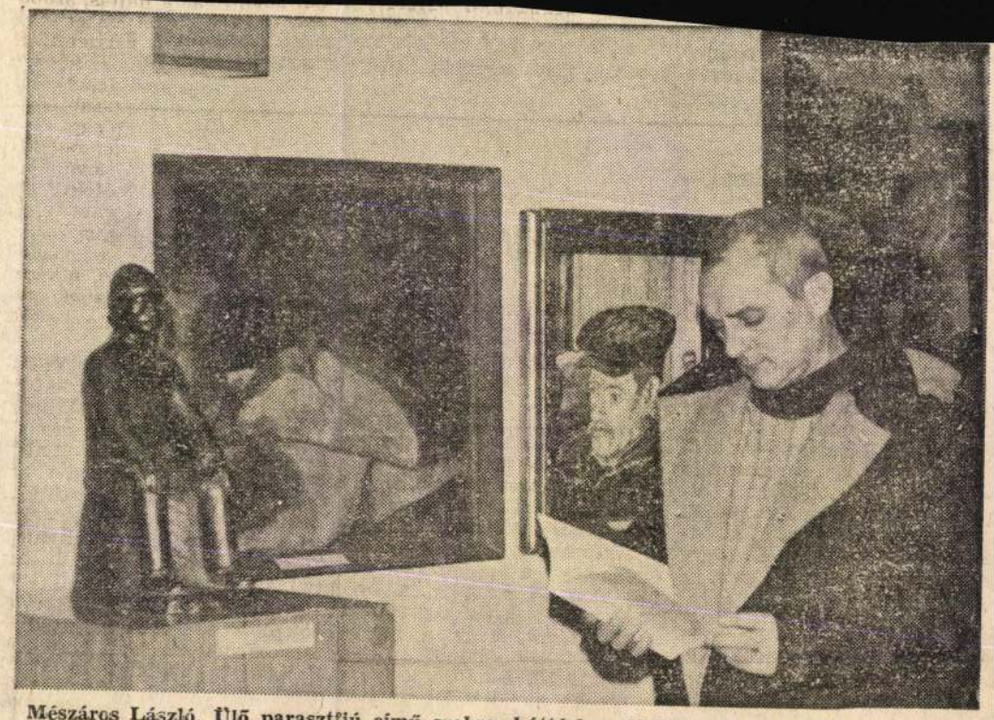

Mészáros László, Ülő parasztfiú című szobra, háttérben Nolipa István Pál Apám és Oelmacher Anna Csendélet című festményével

el végzik, jellegzetes szerszá-
nuk az egyenes és körívvá-

Ezért választottuk a Ságvári nevet, s ezzel egy kicsit a hagyományokat akarjuk meg-

állí-
tást. Bohus Miklós tavaly megmakacsolta magát, ki akart maradni az iskolából.

brigádot az első lépéseknél, hogy azután egyre magabiztosabban haladhassanak céljuk felé.

Kocsis Gizi

követelnek, minden d
ző erőfeszítésére szü
van, hiszen az adott
adatok végrehajtás
csak ez esetben bízhat

Miből is adódhat a
melési terv 200 millió
rint értékű túlteljesí
Legnagyobb lehetőség
tartalékaink az anya
energia gazdaságosabb
használásában, az ön
ség csökkentésében rejlenek. Ebből a tényből fakadóan ki kell dolgozni a feladatok olyan részletezését, amely figyelembe veszi az egyes területek adottságait, feltérképezi a lehetőségeket, amelyek alapján azután reális célokat lehet állítani a kisebb közösségek elé.

Fontos követelmény, hogy a célok valóban reálisak legyenek, hiszen az esetleges maximalista követelmények eleve kedvét szeghetik a dolgozóknak. Amire — sajnos — az előző évek során nem is egy példa akadt. A Vas- és Acélöntödék 1. sz. vasöntödéjében például olyan alacsony selejtszázalékot állapítottak meg, amelyet semmiképpen nem lehetett tartani. A forgattyúsházakból a tervezett darabszámot legyártotta ugyan az öntöde, a selejtszázalék azonban felette maradt a tervezettnek. Könnyen belátható, hogy indokolatlanul magasra „srófolt" minőségi követelmény tudatában a dolgozók szinte már az első napon lemondtak annak teljesítéséről.

Megelőzhetők a vasöntödeihez hasonló esetek, ha a tervezett felajánlásokat a vezetők az előzetes felmérések után megvitatás céljából a dolgozók elé tárják. A kis kollektíváknak ugyanis feltétlenül ismerniük kell a feladatokat, a CSM egészére hárulókat éppen úgy, mint azokat, amelyek konkrétan az ő vállukat nyomják. Már eddig is jól bevált, de még korlátlan lehetőségeket kínáló fórum erre a brigádgyűlés.

jus 1 brigádjának értekezlete aktív, alkotó, a holnap sikereiért tudatosan is tenni akaró összejövetel volt. A brigádtagok nem kézfeltartással intézték el az előterjesztett felajánlások sorsát, hanem lényegre törő felszólalásokban fogalmazták meg gondjaikat és azok ismeretében — érezve a megoldás útján rájuk váró nehézségeket is — vállalták el az emelt feladatok teljesítését. Hogy másik példát is említsek: az *Egyedi Gépgyár Augusztus 20* brigádja szintén megtette a plusz felajánlásokat. Itt azonban nem a termeléssel kapcsolatos nehézségek képezték a hozzászólások gerincét, hanem a brigádok két év előtt történt újbóli szétosztása körüli vélt visszásságok.

Felmerül a kérdés, lényeges-e, milyen előzmények után határozza el egy közösség, hogy megpróbál többet, jobbat termelni? Van-e különbség vállalás és vállalás között? Ha csak a pratikus szempontokat vennénk figyelembe, azt kellene mondani; teljesen mindegy, milyen úton jut el egy közösség a felajánlásáig megtételéig. Itt azonban sokkal többről van szó. Az elért, és elérendő eredményeknél ugyanis, ha lehet, még fontosabb az, hogy minden dolgozó valóban a magáénak is érezze az elfogadott vállalást. Váljon cselekvő részesévé annak!

Ez az egyik — talán legfőbb — biztosítéka a sikernek.

Jocha Károly

Ne csak az anyagiak!

Könyvtár az építkezésen

Történt ugyanis, hogy a bu-
zok belső, ablakok feletti cso-
nagtartóiba „becsempészték"
politikai vitakör és más szemináriumok könyveit. Az utaok — a nógrádi kubikosok, építőművesek, lakatosok — nézték egy darabig az elmaradó házakat, szántóföldeket, és nivel már ezerszer is látták ezt a tájat — kezdték leszedni a csomagtartóból a könyveket. Megakadt a szemük egy-két meghatározáson, érdekesebb fejezeten.

Januártól könyvtár is működik a lakótelepi építkezésen. Könyvtár... egy kicsit túlzás, de tény, hogy az ebédlőben egy jó nagy szekrény könyvekkel van teli, és a lelkes fiatal csőszerelő és társadalmi munkában könyvtáros, *Lampert Sándor* reggel fél hétkor már a helyszínen várja a klienseket. Kettőszáztizenkét könyvet kaptak a műhelykönyvtári központból. Eddig 11-en iratkoztak be az építkezés 220 dolgozójából. Nem valami jó arány, ezt érzi a könyvtáros is, és *Vezse András*, az alapszervezeti párttitkár is.

— Most tartottuk a brigádgyűléseket — mondja Vezse András —, 22 brigádunk van az építkezésen, de ebből csak négy érte el a szocialista címet. Közülük is az egyik éppen most vesztette el. Na, nem a rossz munka miatt — hanem a brigádnaplót nem vezették. Sokat várunk ezektől a brigádgyűlésektől. Ezeken elmondtuk azt is, hogy mindenkit vár a könyvtár. A brigádvállalásoknál nagy előrelépésre számítunk. Egy brigádot, a *Nógrádi Sándor* szocialista brigádot kiemelném. Ők szintén hajtanak a pénzért, viszont abból is presztízskérdést csinálnak, hogy ők a „Kovács-féle" kubikosbrigád. Ez már fogalommá vált. Szintén busszal járnak be, de mindenben részt vesznek a társadalmi munkától a szemináriumokig. Valahogy elintézik, hogy a busz várjon rájuk akár öt óráig is. A brigádvezető nagyon összetartja a társaságot, nagy a fegyelem.

A Nógrádi Sándor szocialista brigád naplóját lapozgatva, fényképeket látok a Posztógyár utcai tanuszoda építkezéséről. A brigád tagjai, munka közben, félmeztelen, lapátos emberek. Egyik képen az első sor egy pallón ül, a másik sor mögötte áll. Egy bejegyzés a naplóból: 2 brigádtag szóbeli megrovásban részesült, mert a gépkocsin szállított anyag rakodásánál nem megfelelő munkaintenzitással dolgozott...

Mint hallottam, a brigádgyűléseket nem valami álmos hangulat jellemezte. Sokan felvetették a szervezés, az anyagellátás hiányosságait. „Ha lenne anyag, nem háromszáz lakást, a dupláját is megcsinálnánk" — mondta az egyik munkás.

— Itt nem kell noszogatni az embereket, azért veszekednek, ha nem tudnak hajtani — mondja a művezetője, *Szücs Károly*, aki egyben KISZ-titkár is. — Mindenki keresni akar, és ha dolgozik, keres is. Meg lehet nézni a művesek hátán az inget, tiszta víz.

A gyűléseken felszólalók indítékait vizsgálva, elsősorban anyagi gyökereket találunk. Teljesítménybérben dolgoznak a emberek, jól behatárolt normákkal. Természetesen az, hogy több lakás készüljön, nemcsak az ő zsebük érdeke, de a gyáré is, hiszen az egyik központi kérdés: hány lakást tudnak átadni évente.

A 34 tagú KISZ-alapszervezetnél is főként a helyi sajátosságokból adódott, hogy a Szolgáltató Vállalat 18 alapszervezete közül a 15. helyet érték el. A „reszortosok" ugyanis sorozatosan nem mentek be a gyári értekezletekre. „Teljesítménybérben dolgozunk" — vágtak vissza a titkárnak. — „Hogyan hagyjuk itt a többieket? A mi részünket ki csinálja akkor meg? Munka után bemennénk, de akkor ki tart már megbeszélést?" — mondták.

A másik: a KISZ-tagok — művesek, csőszerelők, festők — többnyire szombat, vasárnapra elígérkeznek valamilyen „maszek melóra". Azokat aztán agitálhatják szép szóval, csúnyával, nem nagyon tudják rávenni őket a társadalmi munkára. Ide vezethető vissza a 15. hely, amit az sem ment, hogy három alapszervezet mögöttük maradt a pontversenyben.

Az 1973-as, kezdetben 40-es létszám — 1974 őszén, amikor az alvállalkozók helyett saját munkaerővel kezdett dolgozni a lakótelepi építkezés — 220-ra emelkedett. A dolgozók több mint a fele bejáró — egy részüket Bujákról, Héhalomról, Szarvasgedéről, Kartalból, Palotásról hozza-viszi a busz (ők a nógrádiak), a többiek munkásszállásokon laknak, és csak hetente utaznak haza.

— Nyáron még tudnak olvasni a buszon, de most nem nagyon. Sötét van. Reggel 4-kor indulnak, este 7 körül vannak otthon. Vacsora közben esetleg megnézik a tévét, családi életük is van, nem nagyon jut idő olvasásra — mondja *Szücs Károly* a buszozókról.

Pedig a helyi könyvtárra és az olvasás ösztönzésére igazán azoknak lenne szükségük, akik késő este érnek haza falujukba, és így az ott működő könyvtárat már zárva találják. (Az italbolt, persze, nyitva van.) Akik Csepelen vagy a környéken laknak, inkább eljutnak a munkásotthonba vagy egy más könyvtárba.

— Nem valami gazdag a választék — mondja *Lampert Sándor*, a könyvtáros. — A könyvállományt bővíteni kéne. És szükség lenne könyvárusításra. Elég jól keresnek itt az emberek, állítom, sokan vennének könyveket, talán jobban hajlanának a vételre, mint a kölcsönzésre.

Jó ötlet a könyvárusítás — és az Állami Könyvterjesztő Vállalat érdeke is, hogy mielőbb legyen könyvbizományosa a lakótelepi építkezésen. A 212-es könyvállományt is bővíteni szükséges, de elsősorban a propagandát kellene javítani, hogy a megfelelő könyvek ne csak tíz-egynéhány ember kezében forogjanak!

Mindez csak eszköz, ami hozzásegíthet ahhoz, hogy a gazdasági munkán kívül valami más is összekösse a brigádokat. A Kovács-féle kubikosbrigádhoz hasonlóan.

E. J.

Goldmann György

Műrészeteről könyben fellenc
ismertetést adni

Kmetty János - Festő voltam és vagyok

60 oldal

Goldmann György szobrász

Langsfeld ~~x~~ Károlynak jó barátai voltak Goldmann György és Mészáros László művészek.

Oelmacher Anna: Langsfeld Károly, a szobrász

Kritika, Budapest, 1975. 7.

Goldmann György szobrászművész

Moszkvában megnyílt jún. 27-én tíz szocialista ország nemzetközi távlata. – A tíz nemzet 30 évesnél régebbi antifasiszta irányzatú retrospektív gyűjteménye között szerepel a művész szobra.

Élet és Irodalom, 1975. júl. 5.

Goldmann György

1931 őszén Madzsar József – illetőleg a nemesfémeseknél 1929-ben indított vezetőképző szemináriumának és Simplon kávéházbeli törzsasztalának tagjai köréből kiindult kezdeményezésére Frankfurter (Berend) Rezső összehívott több művészt, hogy valamiféle csoportot alakítsanak, – köztük a művészt is.

Major Máté: Madzsar József emlékére.

Kritika, Budapest, 1946. 3.

Galdmann Gyögy

a X Fészek-Klub mini-galériájában megrendezték a művész emlékének szentelt kiállítást.

Gaál György: a Fészek.
Budapest, 1946. jún. 18. old.

Goldmann György

"Egy 1942-es freskópályázat" cimmel Pintér István kandidátus a Népszava 1942. febr. 1.-i számából idézi a Szociáldemokrata Párt freskópályázati felhivását, mely "Szabadság és nép" cimmel, minden független magyar müvészt felszólit részt vételre. Majd felsorolja a kiállitásra beküldött müvek alkotóit:
Festők és grafikusok: Ámos Imre, Bálint Endre, Bán Béla G. Beck Judit, Buti István, Dési Huber István, Diener Dénes Rezső, Faddi Förstner Dénes, Gedő Ilka, Gráber Margit, Háry Károly László, Jándi Dávid. A további neveket lásd: a 2.-es cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13. XX. évf. 11. sz. 6-7. lap.

Goldmann György

Festők és grafikusok nevének folytatása az 1.-es céduláról: Kádár Béla, Kazár László, Kmetty János, Kondor György, Molnár Piroska, Nolipa István Pál, Perlrott Csaba Vilmos, Redner Renée, Reichental Ferenc, Román György, Schnitzler János, Sikuta Gusztáv. Sugár Andor, Szántó Piroska, Szin György, Tauber Blanka, Weisz ~~Gyö~~ György.

Szobrászok: Beck András, Bokros Birman Dezső, Farkas Aladár, Gádor István, Goldmann György, Kania István, László János, Révész Endre, Szabó Iván.

Pintér István részletes beszámolóját lásd: Ámos Imre nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13. XX. évf. 11.sz. 6-7. lap.

Goldman György

Ez év junius 27.-én nyitották meg Moszkvában, a Központi Kiállitási Teremben, a "Manyezs-ben" tiz szocialista ország nemzetközi tárlatát, -közli a "Tájékozódás" c. rovat "Harminc győzelmes év" cimmel.
A tiz nemzet, harminc évesnél régebbi, antifasiszta irányzatu retrospektiv gyüjteményét közös teremben mutatták be: Derkovits Gyula, Dési Huber István, Háy Károly László festményeit, Goldman György és Mészáros László szobrait, valamint Ámos Imre, Berda Ernő, Martyn Ferenc grafikáit a magyarok közül.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 5.
XIX. évf. 27. sz. 6. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszava

Goldman György szobrász művész

1021

Vértes György

ÖRÖKSÉG ÉS PÉLDA

Hetven évvel ezelőtt, 1904. december 21-én született Goldman György, a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa, a két világháború közötti szobrászat egyik legnagyobb reménysége, a szocialista realista szobrászat egyik úttörője hazánkban.

Sokat ígérő, tehetséges szobrász volt már Goldman György, amikor 1934-ben, 28 éves korában a munkásmozgalomhoz csatlakozott: rövid életének további 12 esztendejét, mint az illegális kommunista párt harcosa, Magyarország szocialista átalakításáért áldozta. A felszabadulást nem érhette meg. *Az illegális kommunista párt budapesti területi bizottságának tagjaként 1942 tavaszán Schönherz Zoltán, Rózsa Ferenc és sok száz harcos hazafival fogták el a csendőrnyomozók.* Hetekig kínozták, hogy vallomásra kényszerítsék, de nem árulta el a magyar függetlenségi szabadságharcban részt vett antifasiszta társait. A Schönherz Zoltán és 14 társa elleni perben Goldman volt a negyedrendű vádlott. Azzal vádolták őket, hogy a független szabad és demokratikus Magyarország jelszavával és ennek kö-

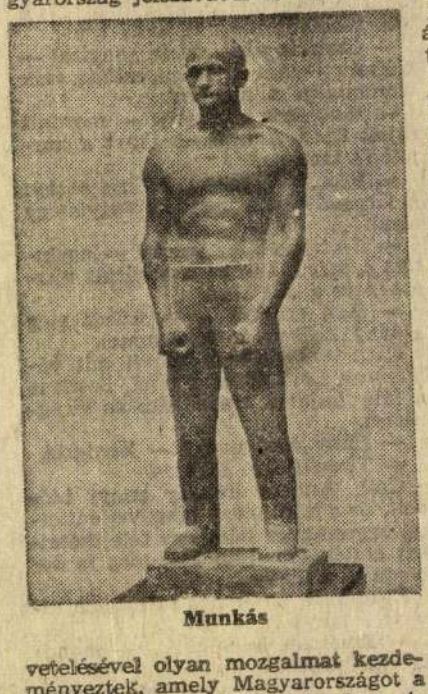

Munkás

vetelésével olyan mozgalmat kezdeményeztek, amely Magyarországot a német befolyástól függetlenítse, és az országot a szovjetellenes háborúból kivonja. A honvédvezérkar főnökének bírósága Hitler követének közbelépésére Schönherz Zoltánt halálra ítélte, több vádlottat, — köztük Goldman Györgyöt — életfogytiglani fegyházra. A Vörös Hadsereg előrenyomulása elől 1944. október 22-én a budapesti börtönökből a nyilasok kiemelték a politikai elítélteket, és a Margit-körúti katonai fogházból Goldmant is Németországba hurcolták, haláltáborba. Sírja ismeretlen.

Közreműködése a magyar politikai életben, az egyre aktívabb szerepe az illegális pártmunkában nem egyszer elterelte érdeklődését szobrászi munkájától. Akarva-akaratlanul felmerül a kérdés: akadályozta-e politikai munkája és szerepe a művészi alkotó tevékenységében? Mi a helyes magatartás a politikai munkát illetően olyan alkotóművésznél, akinél élethivatás a művészet? Hogyan oldható meg a konfliktus a társadalmi-politikai aktivitás és a művészi munka között?

Goldmannak szembe kellett néznie ezzel a konfliktussal. Adódik ilyen konfliktus, tapasztalhatta. Az illegális munka feszültségei akadályozták időről időre, átmenetileg, ám az is mindig nyilvánvaló volt számára, hogy nem volt más lehetősége, nem volt más választása.

Nem akármikor fordult a politika felé: a fasizmus veszélye, a háború veszélye, a lét vagy nemlét kérdése bontakozott ki előtte. Tapasztalta, hogy a munkások, a legöntudatosabb értelmiségiek életük kockáztatásával kiveszik részüket a harcokból — kockáztatnia kellett művészi alkotómunkáját is, mert aki az osztályöntudat, a politikai tudat fejlettebb fokát elérte, nem latolgathatott. *Gyötörte volna a tudat, ha alapvető emberi kötelességét nem teljesíti.*

Goldman György egyike volt azoknak, akik felismerték, hogy a politikai munka és a művészi alkotás konfliktusa csak látszólagos és átmeneti. *Nincsen áthidalhatatlan ellentét a forradalmár és az alkotóművész között.* Tapasztalhatta, hogy a gyakorlatban egyik a másikat erősíti. Azokban az időkben, amikor a pártmunka lekötötte, olyan életismeretre tett szert, amely — ha a kibontakozás lehetősége adva lett volna — magasabb fokra emeli művészi munkáját. Amióta Goldman György az illegális kommunista párttal találkozott és részt vett az osztályharc tudatos munkájában: többé és egyszerűbbé vált művészi munkájában is, lényeget kereső lett emberábrázolásában is. A társadalmi munka tapasztalatai gazdagították, fejlesztették, s nem rövidítették meg művészi munkáját. Ha a művészi alkotás technikájában jelentkeztek is kiesések, összehasonlíthatatlanul többet kapott élményben a politikai harcban. Soha nem fejlődhetett volna a valóság felismerése terén annyira, mint a politikai harcokban.

A társadalmi harc szolgálata nem csökkentette művészi képességeit, átformálta szívét, lelkét, öntudatát, nem szegényedett művészi gondolatokban sem.

Az élet és valóság szeretete vezette el Goldmant új nagy felismeréséhez: *a szocialista realizmushoz.* Goldman a valóságot áhította: szemben állt a naturalizmussal és elkülönült a proletkultos, merev, statikus, osztálysajátosságoktól át nem hatott formalizmusoktól. A már kibontakozott munkássága elért eredményei azonban nem elégítették ki. A marxizmus tanulmányozásának hatására, az élet és társadalom végső következtetéseit levonva, polgári múltjának bátran hátat fordítva — a munkásmozgalomhoz fejlődött, a munkásmozgalom bátor harcosa lett, művészetével és politikai helytállásával egyaránt.

Bagi Ilona síremléke

A szocialista realizmus irányzatát Goldman György összegyeztethetőnek tartotta művészi egyéniségének kibontakozásával is. Nem tartotta szűk irányzatnak a formanyelvet illetően sem, gazdagítónak érezte, ami egyéni kibontakozását is lehetővé teszi. Nemcsak a jelenségek felszínét nézte, nem mozdulatlanul, megváltozhatatlanul érzékelte a valóságot, hanem összefüggésével, alakulásával együtt, hogy a teljes valóságot tükrözhesse, és a fejlődés irányába hasson. Soha nem válik Goldmannál öncélúvá a forma: művészi egyéniségének lírai valósága is, érzelmi hitvallás: vádolni és szeretni képes.

A politikai munka állandó gyakorlata fejlesztette ki Goldman György elvi és művészi tisztánlátását. A két világháború közötti magyar szobrászat e legjelentősebb egyéniségének munkássága bizonyíték arra, hogy már a Horthy-fasizmus küzdelmes évei alatt akadtak magyar művészek, akik munkájukkal és több művészetelméleti kérdésben is a marxista—leninista művészetelmélet és gyakorlat magyarországi győzelmét egyengették. Ha végigtekintünk Goldman György művein, művészi és politikai magatartásán, úgy bátran mondhatjuk, hogy az igazi pártos

Vázlatok a felszabadulási emlékműhöz

az eszmei mondanivaló az elsődleges, a kifejezés formáinak meghatározója és kifejeződési formái vissza is hatnak az eszmei mondanivaló tömör, monumentális érvényesüléséhez.

A szocialista realista szobrászat útját kereste portréiban is. Nem arra törekedett, hogy csak egyénien számoljon be modelljeiről, sajátságaikat sem tárja elénk hangsúlyozottan. Az embert tanulmányozta, és az összefüggéseiket elemeire bontotta, anyagában azonban nem a részleteket hangsúlyozta, hanem összefüggéseiben építette fel az emberi arcot, ebből árad alkotásainak életvalósága. Goldman nem másol, nem utánozza az életet: újjáteremti, önmagán át, anélkül azonban, hogy saját énjét külön is hangsúlyozná. Nem látomásokról számol be, eredetieskedőn. Mindig állást foglal portréiban is, és sohasem elégszik meg a valóság reprodukálásával; portréi mindig állásfoglalást is tartalmaznak. Goldman portréiban a reprodukált valóság megváltoztatott valóság, nem torzított vagy szépített, nem egy-egy részletet hangsúlyozó kiszakított valóság. Goldman portrészobrászata

hiery Árpád

Tanulmány az ember megfigyeléséhez

Cseh András még a pénzügyi fő-nácsos idejében költözött a házba. bban az időben a szomszéd utcá-n volt a borbélyüzlete, és a vá-s másik végében, a szénmosónál kott. A vendégektől hallotta, hogy főtanácsos házában megüresedett egyik földszinti lakás. Még azon z estén leelőlegezte, egy hét múlva eköltözött, és azokban az években em adta fel a lakást, amikor az el-ő felesége halálát követően szüne-eltette az iparengedélyét, a fiát el-itte a húgához az Alföldre, ő pe-ig Sztálinvárosban dolgozott.

A beköltözés napjától Cseh András számára olyan lett az a lakás, mint nemesi dinasztiák életében egy csa-ádi kastély. Nemcsak azért, mert eb-en a lakásban történt vele minden. mi az utolsó huszonöt évben fontos volt, de mint aki komoly érzelmek-el kapcsolódik, úgy ragaszkodott a al foltjaihoz, a lakkfestékkel lemá-olt ablakdeszkákhoz, az ajtó rézki-ncseihez. Cseh András szemében falak között minden reményteljes olt, bensőséges és biztonságot nyújt-, ahol nem kellett félnie a különös émektől és indulatoktól. A lakás barátja volt, és ilyen minőségben nnúja a sztálinvárosi raktárból va-ó győztes visszatérésnek, a fodrász-pari szövetkezet személyautójának, mely egyszer-egyszer hazahozta az zletből, és tanúja volt élete fény-ontjának: a nyugdíjaztatás hivata-os ünepének is, amelyet a fodrász-pari szövetkezet elnökének a rész-ételével Cseh András lakásán tar-ottak meg.

Alacsony, nyájas modorú ember olt.

A mosoly a tulajdonságai közé tar-ozott. Arca mindig derűs és előzé-eny volt: ha jó időben kora reggel terékpárján horgászni indult a Fe-kete-vízhez, vagy alkonyat felé, ami-kor a borbélyszerszámokat kézitáská-ába csomagolva, elindult az ismerő-ökhöz borotválni, hajat vágni, de ak-kor is nyájas volt és derűs, mint aki negnyugtató dolgoknak néz elébe, ha zerdán, pénteken és vasárnap láto-atóba készült a feleségéhez, aki a laganatával ötödik hónapja kórház-an feküdt.

A kórházi látogatások sohase ma-radtak el.

Cseh András hatalmas, kék vá-szontáskájával a látogatási idő előtt már fél órával a kórház kapuja előtt ácsorgott. A feleségének befőtteket és könnyű süteményt vitt, az ápoló-nőknek olcsó virágot, időnként egy cserép kaktuszt, az ügyeletes osz-tályorvosnak pedig minden alkalom-mal egy borítékot akart a zsebébe csúsztatni. Előfordult, hogy sikerült, de az is, hogy nem. Az asszonyt ki-merítették a látogatások. Sejtette, hogy mi baja van, és így a látogatá-sok minden pillanatában életvidám-nak akart látszani. Az ágy végénél ácsorgó Illést szelíden dorgálta a részegségek miatt, Jolánt maga mellé ültette az ágyra, részletesen elmagyarázta a cseresznyebefőzés módját, s figyelmeztette, ha gulyás-levest főz, a húsról okvetlenül húz-za le a bőnyét, a színhúst pedig vág-ja apró kockákra, mert a család fér-fitagjai ugy szeretik. Cseh András-nak az asszonyból a testtartás és a szem munkája jutott, ahogy kibon-tott szép hajával, illatos hálóingben, arcán egy csöpp pirossággal, mint egy boldog-fárad+ szülőanya feküdt az ágyon, maga volt a megtestesült remény és biztatás.

Az emberek úgy gondolták, hogy a mosoly még álmában sem hiány-zik Cseh András arcáról.

Az örökös mosoly magyarázatát nemcsak jellemének előzékeny tu-lajdonságaiban kellett keresni, vagy-is abban az időben, amikor az ő szakmájában még kötelező volt az udvarias mosoly, bár a fehér bor-bélyköpeny alatt ing és nyakkendő helyett csak egy lyukas szvettert vi-selt — hanem a szív alakú arcoan is: nagy, kopasz feje keskeny, csak-nem hegyes állcsúcsban végződött, és ez a forma állandóan a mosoly látszatát keltette.

Évek óta nem beszélt a szomszéd-jával, Kozák Simonnal.

Az utcában senki sem tudta, hogy mikor romlott meg közöttük a vi-szony, de Cseh András pontosan lá-tott maga előtt egy nyári hajnalt.

Vasárnap hajnal volt.

Előző délután bezörgetett hozzá a zöldséges kofa, aki a saroknál lakott egy hatalmas, vakolatlan kőházban. A hosszú, unalmas téli estéken időn-ként meg-megjelent Cseh Andrásnál, naspolyát, birsalmát, sült tököt ho-zott, és a késői órákig arról az idő-ről beszélgettek, amikor Cseh And-rásnak a sarkon még megvolt a bor-bélyüzlete.

A zöldséges ezen a délutánon egy tömött szatyort tett a konyhaasztal-ra.

Cseh András szétnyitotta, belenéz-ett. Tele volt zöldséggel, káposztá-val, paprikával, karalábéval.

— Minek hozta ezt?

A kofa hosszú, kék köténye alá dugta a kezét.

— Jó lesz a levesbe.

Cseh András latolgatta, hogy mi-tévő legyen az adománnyal, végül is a szatyor tartalmát kiszórta az asz-talra.

— Szomszéd úr, nem jött el szer-dán a tanácstagi beszámolóra — je-gyezte meg a zöldséges.

— Fájt a derekam — válaszolta Cseh András, és az üres szatyort a kofa lába mellé ejtette.

— Pedig megtudhatott volna egyet s mást.

— Majd elmondja, ha maga ott volt.

— A szomszéd úr is szóba ke-rült.

— Én? — csodálkozott Cseh And-rás.

A zöldséges kofa jelentőségteljes mozdulattal intett át, a földszinti folyosó másik oldalára.

— Ő is felszólalt — csattogtatta fényes fémfogait.

— Mit mondott?

— Úgy lehetett érteni, hogy nyo-mozott maga után.

— Mit csinált? — nézett Cseh András döbbenten a zöldségesre.

— Van a pártban valami barát-ja, aki Sztálinvárosban is dolgozott, és az ismert ott egy Cseh András ... ember. Esetleg éppen ma-...

...ondhatta végig

raktár, amely a káliszappantól ál-landóan csípős és savanykás szagú volt, a szerszámok olajos rendben sorakoztak az emeletes fapolcokon, aztán a nyúlánk, piros fejkendős lány jelent meg. Napközben az út-kereszteződésben állt, míg a csö-vezeték bekötése tartott. Kék szemei hunyorogtak az erős napfényben, iz-zadt s veszekedett a tolakodó legé-nyekkel, a feje zúgott az örökös zaj-tól, egyszer a sárga zászlót, másszor a pirosat emelte magasba. A sofőr-ök, ha jókedvük volt, az előkelő hölgyeknek kijáró mozdulattal kö-szönték meg a jelzőlánynak a szabad utat, máskor pedig rondaságokat kia-báltak neki. Egy este aztán a Radar alatt sétált a vízparton. A fák között csörtetésre, hangos civakodásra lett figyelmes, majd halálravált arccal a jelzőlány futott elő a sötétből, és fé-lelmében Cseh András mellére vetet-te magát.

A lányt két legény követte, de megálltak a kis erdő szélén.

— Adja vissza azt a lányt, fater! — kiáltott az egyik.

Cseh András nem válaszolt. Magá-hoz ölelte a lányt.

A legény előbbre lépett, de látha-tóan veszített az önbizalmából. Nem jött közelebb.

— Csak ne védelmezze annyira! — kiáltott. — Azt se tudja, miféle, csak szorongatja a mellén!

— Menjetek a fenébe! — mordult rájuk Cseh András. A lányt a kar-jaiban tartotta.

— Pestről érkezett a kisasszony! A Grassalkovich utcából! Vagyis egy olyan ...

— Ne irigyeld az öregtől — legyin-tett a másik fiú, és a barátját visz-szahúzta a fák közé.

— Meg akartak ... — szólalt meg a lány halkan és félelemmel.

Cseh András nem tudott mit vá-laszolni. Lehajtotta a fejét, beszívta a lány hajából áradó édeskés virág-illatot.

— Hány éves vagy? — kérdezte.

— Tizenkilenc múltam.

Cseh András kétszer annyi idős volt. Ez a körülmény elkedvetlenítet-te, ugyanakkor mint egy felejthetet-len emlék felbukkanása, meg is do-bogtatta a szívét.

Éjfél volt, amikor a szálláshoz ki-sérte a lányt.

— Elveszlek feleségül ... — mond-ta érzelmesen.

A lány furcsán nézett rá, a kapu-villany megvilágította az arcát. A lány nézésében az értetlenség mel-lett volt egy kevés hála is, mint aki a lelke mélyén bizonyos abban, hogy Cseh András be fogja váltani az ígé-retét.

A zöldséges látogatása után más-nap hajnalban Cseh András a szo-kottnál korábban ébredt. Jolán, aki már a második házasságából szüle-tett, a belső szobában aludt, gimna-zista osztálytársaival növénygyűjtő kirándulásra készült. A fia, Illés ké-sőn jött haza. Beivott, a konyhában ledőlt a priccsre. Horkolása betöl-tötte a lakást.

A gyűlölet ezen a hajnalon támad-ta meg egy fényes madár képében.

A fényes madár egész idő alatt a lámpaernyőn ült.

Cseh Andrásnak félelem szorította a torkát, mint aki tudatában van an-nak, hogy nehéz pillanatok várnak rá.

A félelmet súlyos, feszítő indulat követte. Indulatának nem volt part-ja, egyre csak háborgott ide-oda, mind nagyobb hullámokat korbá-csolva, aztán egyszerre feltárult előt-te minden, amire ember kíváncsi le-het.

A madár, mielőtt semmivé válto-zott volna, Kozák Simon képét öltöt-te magára, és ebből Cseh András mindent megértett.

Attól a hajnaltól kezdve elkomo-rult az arca, ha kinyílt Kozák Simon lakásának ajtaja. Fagyosan nézett végig rajtuk, ha a folyosócsapból vi-zet engedtek a kannájukba, tünte-

---

vezető. — El ne felejtsem, megérkez-tek a vagonok — fűzte hozzá.

— Milyen vagonok? — csodálko-zott a cégvezető.

— Nyolc vagon készáru jött visz-sza — felelte a mozdonyvezető.

— Visszaaa?

— Tévedés. El sem ment — igazí-totta el a kérdést Hosszú-Kovács.

— Elképesztő. Micsoda kár — méltatlankodott a cégvezető.

— Az lett volna elképesztő, ha el-megy — mondta Szőcs.

— Rendelje be a gépházat — foly-tatta az asztalos.

— Nem lehet. A vezérigazgató le-állította az üzemet.

— A gyárhoz a vezérigazgatónak többé nincs köze. Rendelje be a kül-döncöket is.

— Na de kérem, mit akarnak?... Nincs nyersanyag, nincs munkabér s piac. Hát nem veszik észre, hogy rontban vagyunk?

— Éppen ez az — szólalt meg Hosszú-Kovács.

— A felelősséget elhárítom ma-amról. Erőszaknak minősítem, amit sinálnak.

— Vállaljuk a felelősséget — vá-

Goldmann György

a művelődési központ kamaratermében, nov. 30-án nyílt meg a Szocialista Képzőművészek Csoportjának kiállítása. A művész e csoport tagja volt, a fasizmus áldozata lett.

Kriszt György: Szocialista Képzőművészek Csoportja 1934-1944

Gauz Várag, 1944. dec. 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszabadság

1974 DEC 21.
Goldman György
1021 szobrászművész

Goldman György emléke

Hetven esztendővel ezelőtt született századunk egyik kiemelkedő magyar művésze, a kommunista párt hűséges fia, *Goldman György*. E hosszú időszak alatt alig húsz esztendeje jutott az alkotó munkára. 1924-ben kezdte meg a Képzőművészeti Főiskolán művészi pályafutását, és 1944-ben már le is zárult életútja. Ez a két évtized is kegyetlen megpróbáltatásokkal volt tele — évek elmúltak úgy, hogy alig készített valamit. Most, harminc esztendővel mártírhalála után, mégis bizonyossá vált, amit életében csak sejteni lehetett: újat, egyénit, maradandót alkotott, előre vitte a magyar művészetet, olyanokat mondott el annak sajátos nyelvén, amilyeneket mástól nem tudhatunk meg.

Az 1944 óta eltelt idő elég volt ahhoz, hogy szobrainak képmása visszavonhatatlanul odakerüljön a művészettörténet-könyvekbe, Fadrusz János, Stróbl Alajos, Izsó Miklós alkotásainak társaságába; a forradalmi magyar munkásmozgalom a hős vértanúk közé sorolja nevét, akik, mint Borkanyuk Elek, Rózsa Ferenc vagy Schönherz Zoltán, életüket dobták az imperializmus elleni szabadságharc serpenyőjébe. A munkásosztály a maga forradalmi világnézetének olyan kiváló kifejezői közé sorozza, mint amilyen Derkovits Gyula, József Attila, Radnóti Miklós volt. Erősebbnek bizonyult a halálnál, a feledésnél — életének tanulsága, életműve ma hatalmasabban áll előttünk, mint bármikor.

Egyik alapítója és vezetője volt a tiltott kommunista párt fedőszervének, a Szocialista Képzőművészek Csoportjának. A háromtagú Budapesti Pártbizottság tagja volt; ebben a két funkcióban érte a második világháború kitörése, majd a Szovjetunió elleni imperialista támadás. Amit kommunista, művész, ember ebben a helyzetben megtehetett népünk, hazánk, a kommunista világmozgalom érdekében, ő megcselekedte. Letartóztatták, iszonyúan megkínozták; csaknem három éven át börtönben sínylődött. Aztán 1944 novemberében megsemmisítő táborba vitték; ott halt meg, egy lépésnyire a szabadságtól. Negyvenedik születésnapját éppen megérte.

A Goldman György váci emlékkiállításán látható 18 szobor megmaradt életművének java részét jelenti. A hitvallását nem ismerő szemlélő a portrék, a 25—30 centiméteres álló alakok láttán azt hihetné, a kisplasztika volt igazi kifejezési formája. Ez nem egészen így van. Igaz, pályája első öt évében főként arcképeket mintázott. Önportréja, aztán az Epreskertben készült fiatalkori női arcmásai, Kornis Dezső és Trauner Sándor portréja egyaránt ilyen irányú tevékenységét bizonyítja. Magam is tanúja voltam, hogyan készült fel egy-egy ilyen alkotásra. Hetekig, hónapokig ismerkedett modelljével. Megértette egyéniségét, gondolkodásmódját; néha elmélyülten nézte az illető szájmozgását, fejtartását, arcmimikáját. Aztán egy napon közölte: le akarja őt rajzolni.

Mindjárt hozzá kell tenni — ezt művének ismerői, a váci kiállításon bemutatott 23 rajz nézői is tanúsíthatják —, kitűnően rajzolt. Magában már régen felépítette a képet, mire hozzáfogott az alkotáshoz. Nem ültette sokszor, se hosszú ideig a modelljét; látszott, pontosan tudja, melyik részletet hogyan dolgozza majd ki. A rajzban állást is foglalt; ceruzavonásaival szeretetét, közönyét vagy gyűlöletét is elmondta. Ha nem alakult ki benne határozott kép a kiszemelt arc viselőjéről, félbehagyta a munkát. De ha befejezte a rajzot, az szinte megszólalt, méghozzá úgy, ahogyan azt Goldman elképzelte.

Minden befejezett rajza mesteri analízise volt az ábrázolt ember személyiségének; de az arc egy kicsit magáé Goldmané is volt. Akár a költő, bármit, bárkit is rajzolt le, a maga egyéniségének szűrőjén keresztül ábrázolta őt. Ezért is könnyű felismerni ceruzarajzait, ezáltal lehet jól megkülönböztetni másokétól.

Mindössze kétszer volt alkalma, hogy nagyobb méretű szobrot alkothasson. Az egyik: az 1929-ben, tehát a kommunistává válása küszöbén készített „Munkás". Az óegyiptomi szobrok egyszerűségével mutatja be a tőkés által elnyomott, de le nem győzött munkásembert. Keze ökölben, leszorítva; de feszülő izmain, laza testtartásán érezni lehet, hogy e nyugalmi állapot a végéhez közeledik; közel az idő, hogy az ököl felemelkedik és lesújt az osztályellenségre.

A súlyos válság ideje volt ez; a munkásosztály éhezett, élethalálharcra készült. E küzdelmének Goldman is cselekvő részese lett. Második monumentális alkotását, a „Munkáslány síremlékét" már párttagként, a Vörös Segély felszólítására készítette. A műkő szobor egy fiatal csepeli lány, Bagi Ilona sírjára készült; a bátor kommunista harcost a Horthy-nyomozók üldözték. Közben halálra gázolta a helyiérdekű vasút. A haldokló Bagi Ilona alakját másfélszeres embernagyságban öntötte ki. Társa, egy hatalmas kalapáccsal felfegyverzett munkásalak, magasra emeli a fegyverét; már nem védi a meggyilkolt leányt, de bosszút áll érte.

Ülő munkás

A szobor nem sokáig állhatott a csepeli temetőben; a Bagi családot kényszerítették, hogy elszállíttassa onnan. Később visszakerült oda; 1944 novemberében éppen akkor, amikor alkotóját megkötözve Németországba vitték, a fasiszta csőcselék összetörte. A róla készült felvételek nyomán talán fel lehetne újra építeni; Goldmannak, Bagi Ilonának és elsősorban magunknak is tartozunk ezzel.

Harmadik, hatalmasnak tervezett alkotása, a „Felszabadulás", csak kicsiben, a szegedi Csillag-börtönben készült el. Születését végigkísérhettem. Abban az időben egy zárkában, a 130-as számúban őriztek bennünket. A zárkában élénk ütemű tanulás, vita folyt, amelyben mindketten részt vettünk. Együtt jártunk le a Csillag-börtön szövő-fonó műhelyébe is; egy ideig igen elmaradott technikával egymás mellett fontuk a kenderkócból a szálat. Elég gépies munka volt; közben sokat beszélhettünk. Jól emlékszem, hogyan beszélt az anyag természetéről. Azt hiszem, az első szobrászművész volt, akivel szót válthattam. Megragadott, ahogyan a fatörzs eredeti alakjának a műre gyakorolt hatásával megismertetett. Igazi vágya az volt, hogy maga véshesse álmait hatalmas kőtömbökbe. Még arról is gondolkozott, hová milyen szobrot képzelne. A párizsi és a magyar kommün, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a magyar felszabadulás emlékművének terve is foglalkoztatta. Még tréfálkozott is önmagán; hiszen a vezérkari főnök különbírósága életfogytiglani fegyházra ítélte. Ennyi idő alatt csak kialakulnak benne az elképzelések.

A kollektíva és a kinti mozgalom később úgy döntött, térjen vissza Budapestre, a Margit körúti fegyházba. Ott jobb körülmények között alkothat majd, úgy gondoltuk, befejezheti a „Felszabadulás"-t, és ha a helyzet úgy hozza, talán ki is szabadíthatják. Nem így történt. A fasizmus megakadályozta abban, hogy megvalósíthassa művészi-politikai elképzeléseit. Dachauba hurcolták.

Akik ott utoljára látták, elmondták: csontig lefogyott, járni se tudott. Valahol szerzett egy ív szakadt csomagolópapírt, egy hüvelyknyi ceruzadarabot, hasalt a padlón és elmélyülten rajzolt.

A halála óta eltelt harminc év alatt a fájdalom csendes emlékezéssé szelídült. A fasiszták által megölt emberek száma oly nagy, hogy halandó ész szinte fel sem tudja fogni. Aki akkor már felnőtt volt, egyre-egyre is alig emlékezhet már; de Goldmant nem lehet elfelejteni.

Ha járom a várost, az országot, sokszor gondolok arra, hol állna az a roppant szoborcsoport, amelyet a fasizmus áldozatainak emlékére készített volna, ha erre lehetőséget, biztonságot kap.

Ma már tudjuk: ő volt az a fiatal munkás, aki összeszorított öklével készült az osztály harcának megvívására és ő volt az a férfi, aki az elesett kis Bagi Ilona oldalán készül a nagy leszámolásra. Talán még a felszabadulási emlékműtervezettel is úgy volt: jelképül azért választotta a szép nőalakot, mert akkor már alig látszott valószínűnek, hogy ő maga is megéri a napot, amelyen végre-valahára lepattannak a bilincsek.

Goldman György feláldozta a népért, a pártért, a jövőért életét, művészetét: nem az örökké-

Horthy-rendőr

valósággal való spekuláció volt ez részéről, de belső osztálykényszer, elhatározás. Művészete ezért a történész szemével csak töredék maradhatott; élete azonban töretlen, befejezett egész. Elesett a harcban, mint oly sokan mások. Mi, akik élünk, és azok, akik utánunk következnek, csak így láthatjuk életének valóságos tartalmát, lényegét. A mai és a holnapi művészeknek is nagy tanulság ez; de mindenki másnak is elegendő útravaló: az embernek egyetlen élete van csak. Nem parcellázhatja fel elméletre és gyakorlatra, magánéletre és közszereplésre; a kettő egyetlen egészet alkot. Ha elszakad egymástól, mindkét fele elveszíti értékét.

A kirobbanó tehetségű, fáradhatatlan, örökké alkotó kedvű és alkotó ember és művész alakját az elvtársi emlékezet őrzi meg; életműve gazdag hagyományaink értékes része.

*

Goldman György vecsési szülőházán pénteken emléktáblát avattak. Az emléktábla leleplezése után a párt-, a tanácsi és a tömegszervezetek képviselői elhelyezték koszorúikat. Az ünnepség a vecsési József Attila Művelődési Házban rendezett emlékműsorral zárult.

Máté György

HÍREK

Kádár János beszéde a moszkvai tv-ben

A moszkvai televízió csütörtök este teljes egészében közvetítette *Kádár Jánosnak*, az MSZMP KB első titkárának, az európai kommunista és munkáspártok konferenciáját előkészítő budapesti találkozóján elhangzott üdvözlő beszédét. A Pravda tegnap vezető helyen közölt beszámolót a tanácskozás első napjáról.

— **Az osztrák baloldali szakszervezeti blokk** küldöttségét pénteken fogadta Gáspár Sándor, a SZOT főtitkára. A találkozón a két ország szakszervezeteinek kapcsolatairól és a nemzetközi szakszervezeti mozgalom időszerű kérdéseiről tanácskoztak.

— **Teljesítette idei tervét** pénteken a Közép-dunántúli Szénbányák Vállalat. Az öt bányaüzemből összesen 2,6 millió tonna szenet hoztak felszínre, s az év végéig terven felül mintegy 70 ezer tonnányi szenet bányásznak ki.

— **A sopronkőhidai fegyházban** 30 évvel ezelőtt kivégzett mártírokra emlékeztek pénteken Sopronban: Pataki Istvánra a nevét viselő ifjúsági házban, Kreutz Róbertre pedig a Vas- és Járműipari Szövetkezetben.

— *FENNÁLLÁSÁNAK 25. ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPLI a Fejér megyei Népi Együttes. A jubileum alkalmából pénteken ünnepi műsort rendeztek a székesfehérvári Vörösmarty Színházban.*

— HATVANHÁROM MILLIÓ FORINTTAL növelte bevételét az idén a szolnoki Tisza-menti Vegyiművek. A szuperfoszfátgyártás hulladéka, a fluorgáz tartalmú melléktermék korábban a levegőt és a vizet szennyezte, most a mérgező hulladékból kristályos, fehér kriolitot állítanak elő az alumíniumipar számára.

— **Tudományos ülés keretében** emlékeztek meg pénteken Nyíregyházán Szabolcs . megye első tüdőgondozó intézete fennállásának 60. évfordulójáról.

— **A bolgár Vöröskereszt küldöttsége** befejezte magyarországi látogatását. A vendégek megbeszélést folytattak a Magyar Vöröskereszt vezetőivel a kapcsolatok továbbfejlesztéséről, az együttműködés kérdéseiről, megismerkedtek a Komárom megyei szervezet munkájával

— A XVI. SZAZAD MASODIK FELÉBŐL SZÁRMAZÓ, cserépedénybe rejtett pénzérméket emelt ki Tiszavasváriban a szennyvízcsatorna lefektetése közben az árokásó gép. Az I. Ferdinánd királyt ábrázoló 430 ezüstérme valószínűleg a török hódoltság idején került a földbe.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács *D. Kovács Istvánt*, a MEDOSZ alelnökét nyugdíjba vonulása alkalmából, több évtizedes munkája elismeréséül a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntette ki.

Az Elnöki Tanács *Gábos Lászlónak*, az MTA Izotóp Intézete gazdasági igazgatóhelyettesének az intézetben hosszú időn át folytatott igen magas színvonalú gazdasági munkájáért, valamint kiemelkedő munkásmozgalmi tevékenységéért a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta.

— **A magyar—román árucsereforgalmi jegyzőkönyv** aláírásával kapcsolatos tárgyalásokra pénteken Budapestre érkezett Marin Traistaru román külkereskedelmi miniszterhelyettes.

— **Az Olasz Általános Munkásszövetség** delegációja, amelyet Aldo Bonaccini, a CGIL titkára vezetett, pénteken elutazott Budapestről.

— **A Kubai Dolgozók Központjának** tíz aktivistája, aki a SZOT meghívására háromhónapos tanfolyamon tanulmányozta a magyar szakszervezeteknek a termelés segítésében és a dolgozók érdekvédelmében kifejtett tevékenységét, pénteken elutazott hazánkból.

— A TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZET KOLLÉGIUMÁT Kaposvárott pénteken dr. Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes avatta fel. Az intézmény 242 tanítójelöltnek ad otthont.

— *GYŰJTEMÉNYES GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS nyílt pénteken Békéscsabán. A tárlaton azok a grafikai alkotások láthatók, amelyek az elmúlt öt évben kerültek a Békés megyei múzeumok birtokába.*

— **Megkezdte a villamosenergiatermelést** a kiskörei vízi erőmű negyedik csőturbinája. A most elkészült 28 megawattos vízi erőmű a vízlépcső egyik fő létesítménye.

— FELÉPÜLT AZ ELSŐ OLYAN MŰSZAKI KÖZPONT Siófokon, amely a balatoni idegenforgalmi egységek fenntartását szolgálja. A garázsokon, raktárakon kívül helyet kaptak mindazok a műhelyek, amelyekben a kempingek, nyaralótelepek felszerelését és a vízi járműveket javíthatják.

— **Most jelent meg:** Kassák Lajos: A fal mögött áll és énekel. Válogatott művek. — Németh László: Sajkódi esték. Tanulmányok (Magvető). — Oriana Fallaci: A haszontalan nem. Utazás a nő körül. Kozmosz könyvek. — Hollós Ervin: Harmincként nevem volt Dokumentumregény. 2. kiad. (Kozmosz). — Budapesti statisztikai tájékoztató 1974. 3. negyedévi adatok. — Az építőipari árak alakulása. Statisztikai időszaki közlemények (Statisztikai). — Bogdánfi Sándor: Angyalok játszanak. Regény. — Brasnyó István: Kialudt tűz. Versek (Újvidéki Fórum).

Heti rajzos ko

MEGK

— **A XI. kongresszus előkészületeiről** és a kongresszusi irányelvekről aktívaértekezleten adott tájékoztatást pénteken a Kulturális Minisztériumban Grósz Károly, az MSZMP Központi Bizottsága agitációs- és propagandaosztályának vezetője.

— **Magyar—osztrák vegyes bizottsági tárgyalások** voltak Bécsben. Eredményeként december 20-án aláírták az 1975. évre szóló árucsere-forgalmi jegyzőkönyvet.

— **Az ENSZ-közgyűlés** 29. ülésszakán Magyarországot három évre megválasztották a világélelmezési konferencia határozata alapján létesített Világélelmezési Tanács tagjává.

— FÉNYSOROMPÓT HELYEZTEK ÜZEMBE pénteken a Heves megyei Kápolna községben, a 3 számú főút és a kál-kápolna—kisterenyei vasútvonal találkozásánál. Ez a kereszteződés az ország egyik legveszélyesebb közúti gócpontja volt.

— *KÉT MŰVELŐDÉSI KÖZPONT működik januártól Kecskeméten. Megnyílik az új Bács-Kiskun megyei művelődési központ, az eddigi művelődési ház pedig az SZMT művelődési központjaként funkcionál majd.*

— ÚJ SZOCIALIS OTTHONT avattak Edelényben. A korábban szénbányászati célokra használt épület átalakításának tervezésében és kivitelezésében jelentős társadalmi segítséget nyújtottak a Borsodi Szénbányák szocialista brigádjai. Az otthonban 150 személyt tudnak elhelyezni.

— **A lezárt sorompót megkerülve** figyelmetlenül lépett a sínekre a hort-csányi vasútállomáson Papp Sándor 32 éves segédmunkás és egy gyorsvonat halálra gázolta. A Csorna és Szombathely közötti vasútvonalon az egyik vasúti hídon zsaluzást végzett Szájer József 50 éves ács. Közben megcsúszott, nem tudott a sínek közül kilépni és egy mozdony halálra gázolta.

RÖVID HATÁRIDŐRE VÁLLALJUK

- KATALÓGUSOK
- NYOMTATVÁNYOK
- ÉVKÖNYVEK VALAMINT
- SZÍNES PROSPEKTUSOK

TERVEZÉSÉT, NYOMDAI KIVITELEZÉSÉT

STATISZTIKAI KIADÓ VÁLLALAT NYOMDAÜZEM
1024 BUDAPEST
II., Keleti Károly u. 18/b.
Telefon: 351-079

Piaci jelentés

Az elmúlt héten a Zöldért-boltok, a termelőszövetkezetek, a szövetkezeti vállalkozások, a magánkereskedők és az egyéni termelők együttes kínálata jó áruellátást biztosított zöldségből, gyümölcsből és burgonyából.

A Zöldért-boltok a leveszöldség és főzelékfélék mellett folyamatosan értékesítettek üvegházi paradicsomot, hónapos retket, zöldhagymát, s helyenként fejes salátát is. Téli almából (főleg az olcsóbb fajtából) bőséges volt a kínálat és ugyanezt lehet elmondani a körtéről is. Szőlő már viszonylag kis mennyiségben került forgalomba. A déligyümölcsök közül citromot, narancsot, mandarint és grape-fruitot folyamatosan, banánt és fügét alkalmanként árusítottak. A Zöldért Vállalat az elmúlt héten két helyen alkalmazott területi árakat: a Kórház utcai vásárcsarnokban az I. osztályú körtének árát 9,60-ról 6,60 forintra, az Elmunkás téri piacon ugyancsak az I. osztályú körte árát mérsékelte hasonló módon, továbbá az előre csomagolt (kétkilós) almát 16,40-ről 7,20 forintra, az üvegházi paradicsomot pedig 30-ról 22 forintra mérsékelte. Burgonyából bőséges volt a felhozatal; a Zöldért-boltok, a tsz-ek, a közös vállalkozások egységei és a magánkereskedők mind a három fajtacsoportba tartozó, s minőségileg is megfelelő burgonyát értékesítettek. Jelentős volt az egyéni felhozatal is, kilónként 5—7 forint között árusították. A Bosnyák téri nagybani termelői piacra az 50. héten 67 vagon áru érkezett, 16 vagonnal több, mint a múlt hasonló hetében.

A következőképpen alakult az elmúlt héten a zöldség és gyümölcs **termelői szabad ára:** burgonya 6,30, sárgarépa 7,10, petrezselyem 10,40, vöröshagyma 7,40, fejes káposzta 5,20, kelkáposzta 7,20, karalábé 6,10, alma 9,70, körte 11,80 forint.

A következőképpen alakult a **Zöldért-boltokban** az első osztályú zöldség és gyümölcs fogyasztói ára: burgonya (I—III. fajtacsoport) 3,50—2,70, vöröshagyma 4,80, lila hagyma 3,80, fokhagyma 24,—, fejes káposzta 2,80, vöröskáposzta 4,—, kelkáposzta 4,60, tisztított karfiol 8,—, hegyes, erős paprika (db.) 2,80, cseresznyepaprika (fűzér, 90 szemtől) 22,—, üvegházi paradicsom 30,—, paraj 8,—, sárgarépa 4,—, mosott 5,—, gyökér 7,60, mosott 8,60, paszternák 6,60, karalábé 3,60, zeller 6,—, mosott 7,—, cékla 3,—, torma 24,—, sütőtök 2,80, feketeretek 4,80, retek (cs.) 4,—, zöldhagyma (cs.) 2,40, petrezselyem zöldje (cs.) 1,—, fejes saláta (db.) 4,—, lúcfenyő (1 m) 22,—, földlabdás, gyökeres (db.) 30,—, straking- és goldenalma 7,60, alexanderkörte 12,60, egyéb 9,60, olasz importgesztenye 28,—, héjas dió 14,—, importszőlő 28,—, citrom 19,—, narancs 25,—, mandarin (II. oszt.) 21,—, banán 25,—, kubai grape-fruit 17,—, füge (koszorús, db.) 12 forint.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 DEC 20

Goldman György

Magyar Hirlap

Szobrászművészet

Goldman György-emlékkiállítás Vácott

1021

Pest megyében nagy tisztelettel ápolják a szocialista-realista szobrászat úttörőjének, Goldman Györgynek az emlékét. Születésének évfordulója alkalmából csütörtökön Vácott *emlékkiállítás* nyílt, amelyen a Nemzeti Galériában őrzött és több magántulajdonban levő alkotását, *szobrokat*, *rajzokat* mutatnak be. A január 10-ig megtekinthető kiállításon láthatják az érdeklődök többek között Goldman *önarcképét*, a *Munkás*, az *Ülő munkás* című alkotásait is.

Az évforduló alkalmából, csütörtökön, a művész nevét viselő vecsési úttörőcsapat tagjai *megkoszorúzták* Goldman György budapesti, Kálmán utcai lakóházán elhelyezett *emléktáblát*.

szervezés idején — a volt cselédek kevesebb kötődéssel, gyorsabban mozdultak, s azután mégis a gyakorlottabb gazdák foglalták el a vezető posztokat, a jobb munkaköröket. Nékik volt lovuk, szekerük, ők lettek a fogatosak, s ez igen előnyös beosztás volt annak idején; került mindég egy kevés takarmány, ez-az a kasba, szívességet tehettek, híveket szereztek. Ez a jelenség négy-öt esztendeje veszít rétegjellegéből. Azóta, hogy

Goldmann György, szobrász

L.: Kiss István

Bereczky L.: Művészi ... 15,

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 20.

Goldmann György szobrász

Munkái c. szobrát a Mart

téren helyezik el.

At: Szobrok, emlékművek 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. szept. 1.

Goldmann György
szobász

1933 szeptembere körül lépett a
pártba, az Ipoly utcai pártszerve-
zetbe a művész.

Major Máté: A"Forráskiadvány a szocialista.....
Müvészet, 1973.szeptember - 10.oldal

Goldmann György
szobrász

Goldmann figlett firihunni, dacos
ki állású, jelképes és szószerinti érte-
lemben is lemertelenített munkás
figurákat alkotott.

Tóth Antal: Rózsa Péternél.

Müvészet, 1973. november - 13.oldal

Goldmann György
szobrász

Méltatás

Tóth Antal: Rózsa Péternél.

Müvészet, 1973. november - 13.oldal

Goldmann György

A csoport alapitói, inditói, első cikluszának (1933-1938) tagjai közé sorolható a művész.

Major Máté: A "Forráskiadvány a szocialista....
Müvészet,1973.szeptember - 10.oldal

Goldman György
szobrai

Goldman György „Ülő munkás"-ce
kisplasztikai mű, hatása nem
intim, hanem monumentális.

Sik Csaba: Biennálé előtt, biennálé után.....
MŰVÉSZET, 1973. október - 12.oldal

Goldman György
szobrász

Medgyessy Katicsa érvényesült
művészetében.

Kovács Péter: Medgyessy.
MŰVÉSZET, 1973. október - 2.oldal

Goldman u György, szobrász

Könyöklő munkás és Horthy rendőr
című szobra került a Pécsi Képtár
tulajdonába.

—: A Jelenkor krónikája 287-288.

JELENKOR, Pécs, 1973. március XVI/3.

Goldmann György

Műve szerepel "Angyalföld művészeinek tárlatán" a Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1974 január 6 12.old.

Goldmann György

Goldmann György „Önarchépe" magy hatással volt Mészáros Dezsőre.

Akácz László: Kövek között - kövekről.

Művészet, 1973.julius - 13.oldal

Goldmann György
szobrász

A nagytehetségű szobrász Goldmann György a forradalmi munkásmozgalom nagyjai köze tartozik

Tibely Gábor: Goldmann György emlére, Művészet, 1972. augusztus - 15 oldal,

Goldmann György
szobász

Goldmann György emlittábláját
Soha ár Erzsébet szobászművész ké-
szitette.

Tibely Gábor: Goldmann György mélyke.
Művészet, 1972. augusztus – 15 oldal.

Goldmann György
festő

A pécsi képtárban vannak a
művésznek alkotásai.

Romváry Ferenc: Pécs - a muzeumok városa.
Müvészet, 1973.szeptember - 33.oldal

Goldmann György

neve emlitve

Művészettörténeti Értesitő 1972

135. old.

Goldmann György

1933-ban javaslatot tett a Szociál-
demokrata Párt akkori politikusá-
nak egy szocialdemokrata művész-
csoport létesítésére.

Major Máté: A "Forráskiadvány a szocialista.....
Művészet, 1973.szeptember - 10.oldal

Goldmann György szobász

a Szocialista Képzőművészek
Csoportjának tagja – emlitve

Népszava 1972 julius 29
10. old.

Goldmann György szobrászművész
A börtönben Kondor György festőművész legjobb barátja, akit kettős kompozíció jú képben meg is örökített. 1945 január elején, néhány nappal a Dachaui tábor felszabadulása előtt mártíhalált halt.

Kádár Zoltán: Kondor György emlékkiállítása a Déri Múzeumban.

Alföld 1972/11 59 old

Goldmann György
(1908-1945)

1

„Munkás"
„Ülő munkás"
„Önarckép" c. szobrai emlitve

Nápszava 1972 augusztus 12
10. old.

Goldmann György

2

„Női portré" c. szobra emlékoe

Népszava 1972 augusztus 12
10. old.

Goldmann György tobbet

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának tagja - emlitve

Népszava 1972 julius 29
1o.old.

Goldman György

A Tanácsköztársaság 50. évfordulója tiszteletére megnyílt, a Szocialista Képzőművészek Csoportjának kiállítása, melyen, – mint a csoport tőrsztagja –, szerepelnek művei:

(havas): A Szocialista Képzőművészek Csoportjának kiállítása.

Népszava, 1969. márc. 12.

Goldmann György

Az Angyalföldi képző- és iparmű-
vészeti kiállítás megnyílt a Műcsar-
nokban, melyen szerepel műve.

R. Gy.: Angyalföldi műbírálat.
Népszabadság, 1974. jan. 11.

Goldmann György szobrász

68 éve született

Népszava 1972 december 21

6. old.

Goldman György

neve emlétve

Kutiza 1972 május 18. old.

Goldman György
szobrász

Szöllősi Endre mestere volt

M. Heil Olga: Szöllősi Endre.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 29.oldal

Goldmann György

drobsán

Goldmann György készítette
Bagi Ilona kommunista mártír szobrát.

Tábely Gábor: Goldmann György emlékére
Művészet, 1972. augusztus – 15 oldal.

Goldmann György

szobrász

Életműve viszonylag histerjedelmű, de művei rangos pozíciót töltenek be. Tömör előadásmódjuk, hiteles emberségük, szobrászi nyelvezetük művészi.

Tibely Gábor: Goldmann György emlékezik
Művészet, 1972. augusztus – 15 oldal.

Goldman a György, nobrász

szerepel a tárlaton

↓

(L.m.): Angyalföld és művészet

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. dec. 14.

'05

Goldmann György, [szobrász]

Szerepel a Műcsarnokban.

R. Gy.: Angyalföldi műbírálat 7.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 11.

Goldmann György
Rendőrfigurája ugyanúgy Gádor
István műtermében található,
mint majdnem minden szobrának
öntőfigurája.

Bojár Iván: A „titokzatos" ismerős.

Magyar Hírlap 1971/163 10 old.

Goldmann György (1904-1945) szobrász művész

Ismerünk esztergomi témájú grafikákat a tragikus sorsú mártír művésztől.

Kaposi Endre: Az ezeréves Esztergom.
Dalgozok Lapja, 1972. okt. 27.

Goldman György

Neue említve.

Heitler Károly: Vedres Márk 25 p.

Goldman

Ülő munkás,1934
Az olvasó munkás témakörébe tartozik ez a gondolataiba merült,öklére támaszkodó munkásalak. A konstruktiv szerkesztés ésszerüsége csak leglényegesebb formaelemeit emeli ki.

radi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
ossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 161.

Goldman

Ülő munkás, 1934

Az ülő, könyökölő, keze fejére támaszkódó alak a kor szobrászatának egyik legszuggeszivebb, legtotálisabb alkotása.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 173.o.

Goldmann György.
A dachaui koncentrációs táborban
martirhalált halt haladó magyar
szobrászmüvész tiszteletére emléktáblát
állítanak. Az emléktáblát – Schaár Erzsé-
bet alkotását – junius 3-án avatják fel az
V. kerületi Kálmán utca 15 számú ház – a
müvész utolsó lakóhelye – falán.

Magyar Hirlap 1972/150 Sold

Goldmann György

Szőllősi András szobrászművész
igazi mestereinek Goldmann Györgyöt
tartotta.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/101 6old

Goldman György

Horthy rendőr, 1936
terrakotta 24,5cm
magángyüjtemény

Aradi Nóra: Szocialista képzőművészeti jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974

268.o.

Goldman György

Ülő munkás, 1934

bronz, 25,2cm

Budapest, MNG.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/ Corvina Kiadó 1974

266.

Goldman György

Horthy-rendőr ,1936

A figura a pöffeszkedő,kimételtlen és kegyetlen ostobaság megtestesitője.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina kiadó 1974 203.o.

Goldmann György, kobrán

kolor: Repr.

Goldmann György: Könyöklő munkás

Borító: 2.

JELENKOR, Pécs, 1973. május

XVI/5.

Goldmann György, szobrász

dobra: R

Goldmann György: Horthy-szobor

Bonló: Z.

JELENKOR, Pécs, 1973. május XVI 5.

Goldman György
szobrász

~ Szöllősi Endre műtermébe járt
a 30-as években.

Mezei Oké: Dési Huber 14.
Corvina 1972.

Goldmann György

A Munka-csoport utolsó közös szereplése - Bene Gézával, Dési Huberral, Gábor Jenővel, Littmann Frigyessel, Goldmann Györggyel és Sugár Andorral együtt - 1930 márciusában a Tamás Galériában zajlott le az Uj Progressziv Művészek kiállitásán.

Csaplár Ferenc:A Munka-kör képzőművészeti tevékenysége. Művtört.Ért.1972.2.sz.124-132.l.

135.l.

Goldman György

Neve említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1944. 75 p.

Goldman György

Az Üllő munkás és a Horthy-rendőr c. művei
miatt.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 53 p.

Goldman György

Neve említése.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 51/p.

GOLDMANN GYORGY, szobrasz,

A szocialista képzőművészek csoportjának legszamottevőbb és egyéni hangu szobrasztehetsége / Goldmann György volt. Belső feszültséget árasztó alkotásaival nem jutott el az expresszionizmusig, fiatalon a fasizmus aldozata vá lett. 570.old

HECKENAST JANOS: Rumi Rajki István szobrászművész 564.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szam, Szombathely

1. Biró Mihály: 1919. május 1.
2. Derkovits Gyula: Hajókovács (1934)
3. Somogyi József: Martinász (1953)
4. Goldman György: Könyöklő munkás (1934)

Goldman György

Népművelés, 1974. 4.

A Művelődésügyi Minisztérium... a terület demokratikus és szakszerű irányításának, a főbb feladatok összehangolásának fejlesztése érdekében — valamennyi érdekelt szervvel együttműködve — alakítsa meg a Művelődési Otthonok Országos Tanácsát" — fogalmazta meg az igényt a művelődésiotthon-vezetők III. országos konferenciája. A *Népművelés* olvasói már ismerik a nemrégiben megalakult tanács tagjainak névsorát, most hadd szóljunk e testület feladatairól, terveiről.

A közművelődés egészét koordináló vagy egyes részterületein (múzeum, könyvtárügy) tevékenykedő tanácsok, bizottságok működtek az elmúlt években is. Tevékenységük sok tapasztalatot adott, jót, rosszat egyaránt. A művelődésiotthoni munka sajátos kérdéseinek megvitatására, az irányításban való közreműködésre azonban eddig nem volt társadalmi testület, ez a feladatcsoport mindig beolvadt a közművelődés egészét koordináló bizottságok munkájába. Részben érthető, hiszen a művelődési otthon komplex intézmény, „kicsiben" jóformán minden benne van, ami általában vonatkozik a népművelésre, annak jó része érvényes a művelődési otthonokra is. A feladatok azonban differenciálód-

lődésiotthon-fejlesz
vével; véleményezi
honok régi műkö
helyébe lépő irányel
egy nagyobb és ige
hoz is: olyan javas
dolgozni, amely elő
dési otthonok szer
megoldását. Ehhez
azoknak a segítség
javaslatuk, elgondo
népművelők helyze
rülményeinek javítá
zés, továbbképzés
talmára vonatkozó
kérdés mellett a tan
ták, hogy egyénile
san közreműködne
otthonokat érintő
lások, rendeletek v

A MOOT álláspo
tásában támaszkodn
velődési otthonok
valamint az intézm
zók minél szélesebb
talatára. Ezért kapc
tani mindazokkal
szervekkel, intézm
lyeknek tevékenys
otthonok munkájáv
Népművelési Intéze
bizottságok, munk
pasztalatait, valami
kutatások, külföld
eredményeit stb. E
a tanács megalak
jelentkeztek, felaj

Goldmann György szobrászművész 1)

Az évő 1929-ben ismerkedett meg Vilt Tiborral. 1931 elején a Simplon-kávéházban Frankfurter Rezső meghívására (az illegális KMP meghízásából, amit akkor még nem tudtak) összejöttek, egy művészcsoport megalakulása végett. Jelen voltak Goldmann György, Goldmann János, Fenyő A. Endre és még mások.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor, 1973. márc. 262. old.

Goldmann György szobrászművész 2) Folytatás

Körülbelül 1932-ben a Vasvári Pál u.-ban a művészcsoport két egymásmelletti műtermet bérelt. Létszámban megszaporodott a csoport: Bán Béla-Dési Huber István-Sugár Andor, (akik akkor már részesei az illegális pártmunkának) Fekete Béla-Mészáros László-Szendy-Steiff Antal, Szöllősi Endre és Molnár László-val.

Major Máté: Szocialistává formalódásom emlékeiből.

Gelenkor, 1973. márc. 262-old.

Goldmann György szobrászművész 3). Folytatás,

Ez a körülbelül másfél év, amit a Vasvári P.u.-i műteremben töltöttek, nemcsak szakmai ha-vem többségük ideológiai fejlődésének tanu-lóideje is volt. Itt hallgatták és vitatkozták vé-gig az első szemináriumot, melyet Vértes György tartott, később dr. Madzsar József nél folytatták, ma-gasabb szinten, de ezeket részben Madzsar lakásán részben Vitt és Hincz Gy. Közös műtermében tartották!

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor, 1973. márc. 262 old.

Goldmann György szobrászművész 4) Folytatás

Egyidejűleg megalakult a csoport illegális sejtje is, mely az íróból, a két Goldmannból, Fenyőből, Sugárból, Bán Bélából, Vértes Györgyből állott. Nem sokkal később Hány Károly és Fekete Béla is tagja lett a sejt-nek. (Hány alakuláskor még börtönben volt.)

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.
Jelenkor, 1973. márc. 263. old.

Goldman György

1974. jan-ban a Műcsarnok angyalföldi kiállításán
resít vett művével.

Népszava, 1974. jan. 11. 102 evf. 8 sz. 4p.

Goldmann György, nobrán

Sugár Andor emlék kiállításával kapcsolatban megemlítve.

P. Szűcs Julianna: Téma és jelentés 7.

Népszabadság, Bp 1973. máj. 17.

MDK

Goldmann György, nobrás

Nov. 23-án avatják fel a
mártír-halált halt munkás
című nobrát.

—: Goldmann György Munkás-nobrás
Végzésen 9

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 19.

Goldman György

Munkás c. képrét avatják fel
Vecsésen a Kun Béla téri ált. iskolánál.

Magyar Nemzet 1968 nov. 19
– Naplá –

Goldman György:

Socialista szobrán. Ő alkotta Widder Félix festőművén síremléket mely az Rákos-kerentúri temetőben áll.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1971/61 szám 6 Kd

Goldmann György, szobrász

A 30-as évek derekán megalakult Szocialista Képzőművészek Csoportját – melynek tagja volt, – kommunista művészek hívták életre.

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet története.
Népszava, 1972. jul. 29.

Goldmann György, nobrán

L. Szabó Irán

Grezsa F. Szabó Iránál 138-142

XXXIII/10.

Tiszatáj, Szeged, 1979, okt.

Galdman György szobrászművész

Frisch László festőművész pályája elején, a 30-as években grafikával foglalkozott, később barátai: Galdman György és Farkas Aladár kiállítására a szobrászathoz pártolt át, majd jobbára festett.

Tasnádi Attila: Frisch László festményei.
Népszava, 1979. jún. 29.

Goldman György szobrászművész

Aradi Nóra művészettörténész cikkében az olvasó, gondolkodó munkás képzőművészeti eszközökkel történő megjelenítésére idézi a művész egyik alkotását

Repr. „Ülő munkás" c. szobra

(cikket l. „Aradi Nóra művészettörténész" cimozó alatt.)

Aradi Nóra cikke „Olvasó, gondolkodó munkás"

Népművelés, 1978. X

Goldman György

Goldman György (1904–1945): szobrász. Tagja volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának. Művészetét geometrikus fegyelem, összegezés, erő jellemzi. Portrékat és munkásfigurákat készített.

Mihalyfi Ernő: Művészet, barátaim
Bp. Corvina 1977.

Goldmann György

A művész munkásságáról Heitler László 1975-ben
könyvet adott ki.

Összeállította: K. Szabó Ágnes:
Veszprém megye képzőművészei.
MŰVÉSZET, 198 .február - 17.lap.

Goldmann György, szobrászművész.

Hetvenöt éve született Fenyő A. Endre festőművész. A fiatal művész egyike volt, aki megalapítója lett (1933-34-ben) annak a tömörülésnek, amelyet a magyar művészet- és mozgalomtörténet a Szocialista Képzőművészet Csoportja néven tisztel. - A fiatal festőt a kortársi visszaemlékezések szerint Goldmann György barátsága vezeti el a mozgalomhoz. Vele rendezi meg első közös kiállítását Fenyő A. Endre.

Népszabadság, 1979. febr. 25.

Goldman György

„Munkás"
(regmo)

Goldman György

„Ősvarchép"
(vegyes)

Hétter László: Bokros Brinyan, Goldman, Mészáros, ...
Művészet, 1980. március – 19 lap.

Goldmann György

Szakmailag, technikailag sajátos kötöttségü szobrászat ágában Magyarországon alakult ki folyamatos és müfajilag is körvonalazható alkotó munka.

Aradi Nóra: A Szocialista Képzőművészek Csoportja és az egyetemes művészet.
MÜVÉSZET, 1980. március - 3. lap.

Goldman György
szobrász

Vértes György kezdeményezésére 1933 telén megalakult Kommunista Képzőművészet Frakció tagja volt a művész is.

Horváth Béla: Beszélgetés Fekete Nagy Bélával a Szocialista Képzőművészek Csoportjáról.
Művészet, 1980. március - 10. lap.

GOLDMANN GYÖRGY 1

„Ha jól emlékszem, 1931 legelején Vilt elvitt a Népszínház utca és a körút sarkán volt Simplon kávéházba, valamiféle összejövetelre, melyet egy Frankfurter Rezső nevű fiatalember (akkor magántisztviselő) hívott össze (még nem tudtuk, az illegális KMP megbízásából), hogy művészcsoport megalakulását kezdeményezze" — írja visszaemlékezésében Major Máté. Szabó Fe-

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 2

renc zeneszerző, Goldmann György, Goldmann János és a bajai születésű Fenyő Andor Endre voltak a Simplonban.

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY

Goldmann György, a fiatal szobrász ekkorra már feltűnést keltett a KÚT (Képzőművészek Új Társasága) 1926. márciusi kiállításán *Fiúfej* szobrával, megjárta Párizst, ahol alkalma nyílt Picassóval és Le Corbusier-val megismerkednie, *Önportré* című munkája pedig szerepel a Grand Palais-ban rendezett kiállításon, hol dicséretben is részesült. A

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY (4)

fiatal épületdíszítő szobrász, akit 1924-ben felvettek a Képzőművészeti Főiskolára, gyakorta eljárt a Munkás Testedző Egyesületbe s a szociáldemokraták VI. kerületi szervezetébe. Madzsar Józseffel itt, a VI. kerületi párthelyiségben ismerkedett meg, 1932-től pedig tagja lett az illegális kommunista pártnak is. A *Madzsar-szemináriumokon* fiatal írók és művészek szép számmal voltak jelen, így itt egy kommunista irányítású művészsejt alakulhatott, melynek Goldmann

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21

CS:Non omnis moriar

Goldman György, szobrászművész

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
MEGHÍVJA ÖNT

GOLDMAN GYÖRGY

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1979. DECEMBER 21-ÉN
DU. 16 ÓRAKOR
A BUDAVÁRI PALOTA
C. ÉPÜLET FÖLDSZINTJÉN

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

FARKAS ALADÁR
MUNKÁCSY-DÍJAS
ÉRDEMES MŰVÉSZ

GOLDMANN GYÖRGY

György lett a vezetője. Ez a sejt körültekintő türelemmel kereste valamiféle legálisan működő művészcsoport létrehozásának lehetőségét is. Major Máté visszaemlékezéséből olvashatunk arról, hogy 1933 végén a szociáldemokrata párt titkára, a borsodnádasdi születésű Büchler József

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 6

miként fogadta el a tervet, s hozhatták létre a központi székházban a *Szocialista Képzőművészek Csoportját*, amely azonban csak a nagyteremben gyülekezhetett (ahol szemmel lehetett őket tartani). A csoport első titkára Major Máté volt, a csoporton belül működő illegális kommunista sejtnek pedig a két Goldmann, Fenyő, Sugár Andor, Major Máté, Háy Károly László és Fekete Béla voltak a tagjai. A *Rózsa Ferenc* kezdeményezésére létre-

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21

CS: Non omnis mariar

GOLDMANN GYÖRGY 7

hozott különleges feladatú művészcsoport a Vörös Segély felkérésére röplapokat készített, rajzokkal látta el a szakszervezeti ellenzék sajtóorgánumait, támogatta *az antifasiszta egységfront megteremtéséért* folyó küzdelmet.

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS: Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 8

Goldmann György az illegális párt budapesti területi bizottságának is tagja lett, valamint ezzel egy időben a szociáldemokrata párt VI. kerületi szervezete végrehajtó bizottságának. A Vörös Segély megbízásából készítette el *Bagi Ilona* siremlékét.

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS: Non omnis mariar

GOLDMANN GYÖRGY 9

(Bágyi Ilona a nyomozók elől menekült, eközben gázolta el a helyiérdekű szerelvénye.) A másfélszeres nagyságú szobor egy megkínzott leányt s egy boszszúállásra hívó munkásférfit ábrázolt. A csepeli temetőben Endre László fullajtárjai zúzták össze később a síremlékeket. Goldmann György Kálmán utcai műterme illegális ösz-

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS: Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 10

szejöveteleknek és szemináriumoknak vált színterévé. (E házon ma már dombormű — *Schaár Erzsébet* alkotása — őrzi e küzdelmes napok elmékezetét.) Goldmann György e műteremben mintázta egyik legjelesebb szobrát, a félelmetességében is nevetséges és nevetségességében is félelmetes Horthy-rendőr figuráját.

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 11

Utolsó két nagy *művészetpolitikai szervező munkája* volt az 1942 márciusában megnyílt *Nép és szabadság* kiállítás, valamint a *Művészet a szabadságért* című freskótervpályázat kiírása és szervezése. (Mindkettő a KMP legsikeresebb akcióinak sorába tartozott.) Az 1942. március 15-i, háborúellenes tüntetésben részt vett, az ezt követő letartóztatások során fogták el. Megjárta a Margit körúti fogházat, a szegedi Csillagbörtönt, innen újra

MAGYAR HIRLAP 1979/12/21/12

CS:Non omnis moriar

Goldmann

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának tagja, tagjai a szocialdemokrata párt székházának nagytermében gyülekezhettek.

Magyar Hirlap 1979/12/21/1o

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 12

Budapestre hozták. Előbb halálra ítélték, majd büntetését életfogytiglani rabságra változtatták. Cellatársai visszaemlékezéseikben sorra vallják, hogy Goldmann György Szegeden is, a 130-as zárkában *emlékműterveken dolgozott*, a Párizsi Kommün, az 1919-es magyarországi Tanácsköztársaság és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom Budapesten felállítandó emlékművének tervein. „Mivel életfogytiglan tart büntetésem, enynyi idő alatt el kell készülnie e terveknek" — mondogatta.

MAGYAR HIRLAP 1979/12

CS:Non omnis moriar

GOLDMANN GYÖRGY 13

Ezerkilencszáznegyvennégyben Németországba hurcolták. Dachauban összetalálkozott *Kulich Gyulával*, tőle kapott egy lerágott, göcsörtös ceruzacsonkot és csomagolópapír-darabkákat. Amikor tífuszban megbetegedett — akik utoljára látták, elmondják —, csontig lefogyva hasalt a padlón, járni már nem tudott, de rajzolt — és felszabadulási emlékművet tervezett.

Ő már nem volt az élők sorában, amikor a lágereknek még élő lakói felszabadultak.

(CS)

MAGYAR HIRLAP 19

CS:Non omnis moriar

Hetvenöt éve született
GOLDMAN GYÖRGY

Az emlékezések megszokott kezdőmondata — hetvenöt éves volna, ha élne — különösen fájdalmasan hangzik a mai napon, *Goldman György születésének évfordulóján.* S nem csupán azért, mert akit évfordulóvá lett születésnapján mintegy megidéz, megérdemelte volna, hogy megérje ügyének győzelmét, s megérdemelte volna mindazokat a lehetőségeket, amelyeket ez a győzelem — mint minden magyar művész előtt — őelőtte is megnyitott volna. Hanem azért is, mert Goldman György fájdalmasan korán, 1945 késő telén bekövetkezett halála olyan életművet szakított félbe, mely — méltó társának tartott elvtársa és pályatársa, Mészáros László művészetével együtt — bizonnyal mássá, bizonnyal egyenletesebbé tette volna a magyar szobrászat és a magyar emlékműszobrászat újabb évtizedeinek alakulását.

Ők ketten — tegyük hozzá az igazság kedvéért: nem csak ők ketten — képviselték ugyanis a klasszicizáló formákkal szóló magyar plasztikában azt az irányzatot, amely a szoborban az emberábrázolás koncepciózusan korrekt eszközét látta, s ment volt a kontinensen mind általánosabbá váló hildebrandi sémáktól is, meg a nemzetieskedő irányzatok másféle kaptafáinak torzító hatásától is.

Nevelő példája, természetesen, volt e két önálló utat építő ifjú magyar művésznek. Goldmané, kinek az életpályáját most, e napon rá emlékeztetve követjük, a legősibb, és a görögöké mellett a legerősebb plasztika, az egyiptomi. S ha más nem, hát ez egymagában is igazolása lehet annak a merőben történetietlen ábrándnak, amit az imént a magyar szobrászat sorsának Goldmannal és Goldman révén lehetséges alakulásáról mondtunk.

Egy művész pályáján azonban a hatásoknak csupán az ojtás szerepe juthat, s megfoganása egyedül a tehetség termő fáján képzelhető el. Így hát Goldman György szobrászatában sem az az igazán figyelemre méltó, hogy Párizsban tanulva szellemi mentorául a régi egyiptomi szobrászokat választotta, hanem az, hogy tehetsége szinte eleve várta, feltételezte ezt a megtermékenyítő hatást — és végső soron magát lett képes kinevelni belőle.

Goldman György szobrai éppen ezért nem az elődök bélyegét hordják magukon, hanem az elődök újraélesztésének remek példái a kezdetben — például a Párizsban faragott kitűnő *Önarcképen* —, majd egyhamar az önálló művészi világkép hordozói.

Ez a világkép pedig: az elkötelezett művészé. Nem csupán témájában, tartalmában. *Munkás* alakján — 1929-ben — már a kortárs kritika is pontosan látta és regisztrálta a szándékot, a képviselet elszánását, s még inkább azon a kompozíción, amellyel Goldman György az illegális kommunista mozgalom egyik mártírjának, *Bagi Ilonának* állított emléket, sírján.

Könnyű felsorolni, sajnos, Goldman György műveit: nagyon kevés szobrot volt alkalma formálni a néki adatott nem egészen két esztendőben, szemének betegségétől sújtottan, s a vállalt harc, a másfél évtizedes illegális munka körülményei között. Ám ezen a kurta listán, túl az eddig elmondottakon is, remekművek sorakoznak: a *Munkás* mellszobra a karakteres emberábrázolás típust formáló útját mutatja fel — hasonlóan az apjáról, az ismeretlen kubikosról, Háy Mórról mintázott arcmásokhoz —; *Horthy-rendőre* elementáris erejű karikatúra, a szolgálatkész butaság felülmúlhatatlan emlékszobra; *Mosakodója*, *Fésülködője* azt tanúsítja, mily tiszta rendben tudta megvalósítani a legmegszokottabb tárgyakat is; a börtönben foragott, ám sajnos elkallódott *Felszabadulás* című szobra pedig, mint a gondolatát érlelő rajzvázlatok tanúsítják, már egy új művészet körvonalait mutatja — azét a művészetét, amelynek kibontakozását ő már meg nem érhette, s melynek sorsa vele, hadd erősítsük meg még egy szóval az először kimondott álmot, bizonnyal másképpen, tudatosabban fejlődött volna, mint lett kénytelen nélküle.

H. Gy.

Magyar Nemzet 1979. dec. 2.

hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoport, a magyar fegyveres erők, a tömegszervezetek, a népfront, a Magyar Gördülőcsapágy Művek, valamint a termelőszövetkezetek szövetségének képviselői. Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

...dományos-műszaki ...működés

...érdemelnek a kapcsolatok eredményei a reaktorkutatás, a villamos gépek és növénynemesítés egyes területein. Megbízták a két ország közötti tudományos-műszaki együttműködési albizottságot, hogy soron következő ülésén dolgozzon ki intézkedéseket a közvetlen kapcsolatok további fejlesztésére. Elfogadták az 1981—1985. évi együttműködés fő irányait és meghatározták azok fontosabb témaköreit.

Pál Lénárdot a nap folyamán fogadta Ilie *Verdet* román miniszterelnök.

A jegyzőkönyv aláírásán és a miniszterelnöknél tett látogatáson jelen volt *Rajnai* Sándor bukaresti magyar nagykövet.

...áv áruforgalmi ...et írtak alá

...oldalú forgalmat rögzít, ami 15 százalékkal nagyobb az idei előirányzatnál. Jelentősen bővül az árucsere a gépipar — ezen belül a gépipari kooperációk —, az energiahordozók, az olaj-, a petrolkémiai és a vegyipar területén, valamint a mezőgazdaságban és élelmiszeriparban. Növekszik továbbá a fogyasztási cikkek választékcseréje, valamint a határ menti áruforgalom.

...zojuz—T-ről

...rendszerbe vannak kapcsolva, így az üzemanyagot az eddiginél jóval gazdaságosabban lehet hasznosítani. Ugyanakkor a megközelítésre használt hajtómű biztonságosan pótolja a fő hajtóművet a leszállásnál, ha az utóbbi valamilyen oknál fogva elromlana — *megfelelő mennyiségű hajtóanyag áll most rendelkezésre.* Ismeretes, hogy a szovjet—bolgár űrkísérlet során a fő hajtómű bi-

toklásáig.

Autodidakta volt a szó legnemesebb értelmében. Páratlan tehetség, vasszorgalom és fáradhatatlan munkabírás erényei egyesültek benne. Ez tette lehetővé, hogy a formális „képzettség" hiányosságain messze felülemelkedve, örökbecsű művekkel, máig is működő hatásokkal ajándékozta meg hőn szeretett nemzetét.

Hogy Otto Herrmann-ból Herman Ottó lett, német („cipszer") származása ellenére is a legmagyarabb magyarok egyikévé, az hazája gazdag *natúrájának*, romlatlan *népének* és *önmaga* diktálta lélegzetállító életvitelének köszönhető. Mert aki 12 éves koráig csak németül tudott s így igazi anyanyelve a német volt s aki gyermekként a szülői tilalom ellenére cipő nélkül, mezítláb, télen is kiszökött a *Bükk*be (otthon ugyanis eldugták cipőjét) — az korán eljegyezte magát hazájával és a tudománnyal.

Nem rózsásan indult élete. Alig-alig tűrte, hogy iskolázzák. Ezért szülei „inasnak adták", ami szinte 1945-ig volt mumusa a nem vagy rosszul tanulóknak. Huszonkét éves koráig lakatosként kereste kenyerét — nappal! Éjjel azonban fáradhatatlanul tanult önszorgalomból, kedvére való „tantárgyak"-at. Végül is szinte szülei akarata ellenére lett azzá, amivé lett.

Soha nem volt „szobatudós". *„Óh, az a szép és dicső hivatás: az anyatermészet keblére borulni, leheletét magunkba szívni, az életet, annak igazi törvényeit fürkészni, mindezt élő és írott szóval, rajzónnal, ecsettel... a nemzeti művelődés javára biztosítani"*

Senki nálánál jobban nem tudta „megfogni" a magyar néplelket, senkit — tudóst — nem kötötte oly sokezernyi szál a néphez, különösen a földművelőkhöz, pásztorokhoz, meg a vízi-mocsári világ rejtett útjait járó emberekhez. Elleste ezek ízes nyelvét, szavait. E vonatkozásban legalább olyan tiszta és mély rétegekből merített, mint *Bartók* a zene területén. Gyűjtötte és művészi módon használta az ősi foglalkozások mesterszavait. A tihanyi *halászokkal* annyira a saját nyelvükön tudott beszélni, hogy azok elámultak a „tekintetes úr" (akkor szegedi követ) tájékozottságán. A *takácsok* mesterségbeli szavait, kifejezéseit pedig a pókokról írt világhírűvé vált

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÉPES ÚJSÁG
Budapest

Goldman György

1973 OKT 6

1021

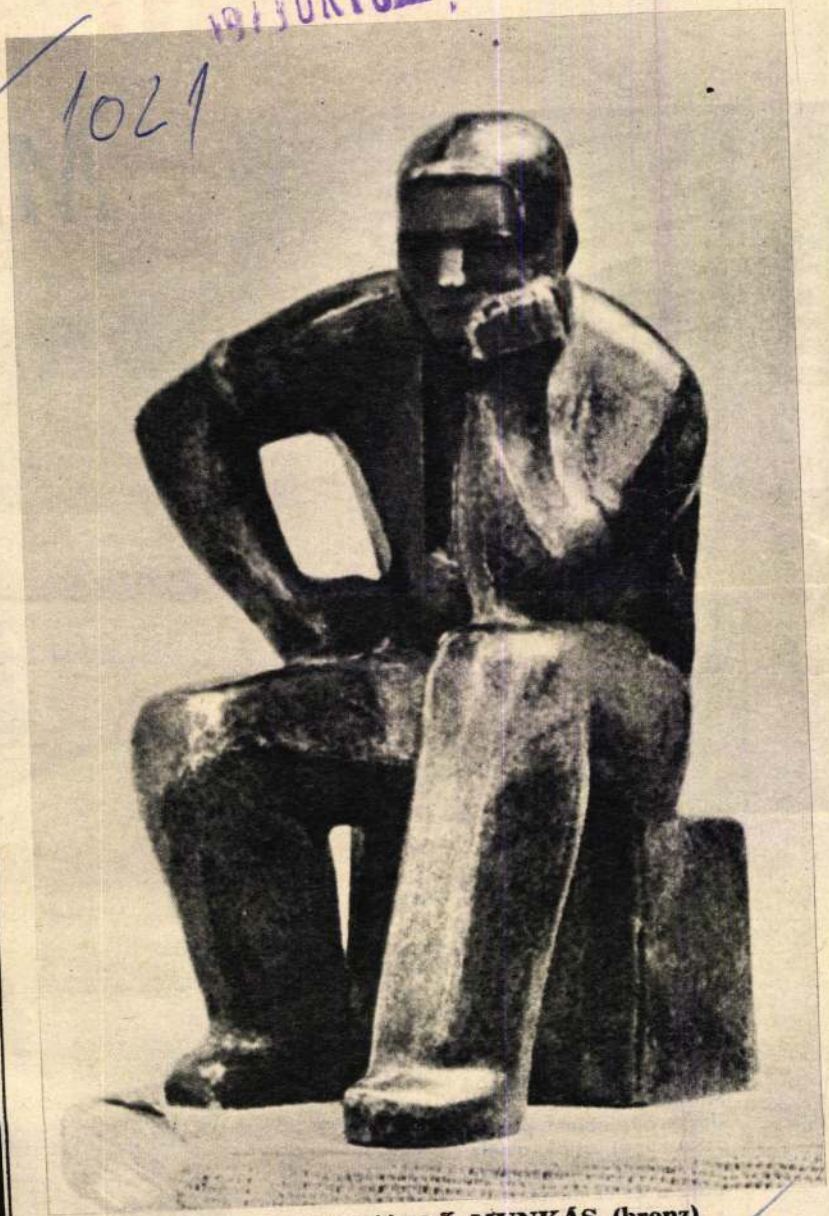

Goldman György: KÖNYÖKLŐ MUNKÁS (bronz)
A Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből

Nemzeti Múzeum: Hann kupa. A XVII. század legnagyobb és legtermékenyebb ötvöse Hann Sebestyén volt. Lőcséről származott és Nagyszebenben dolgozott. Remekművű, aranyozott ezüst kupái közül, amelyek a reneszánszból a barokkba átvezető ötvösművészeti pompát testesítik meg, több túlélte az idők viharát. Ezekből egy-egy mindig látható a Nemzeti Múzeum állandó kiállításának kincskamrájában. Képünkön most azt a kupát látják, amely 1690 körül készült. Magassága meghaladja a 25 centimétert.

1021

1974. XII. 21. 12.oo).

Déli Krónika.

- A Mező Imre uti temetőben .megkoszorúzták Goldmann György

siremlékét, a kiváló kommunista szobrász most lenne 7o éves.

A mártirhalált halt kommunista szobrászmüvész születésének 7o évfordulója alkalmából emlékünnepséget rendeztek Goldmann György szülőfalujában, Vecsésen is, ahol 1966-ban állitották föl a müvész Munkás cimü nagyméretü szobrát. Szülőházának a vecsési vasutállomás épületének falán emléktáblát is elhelyeztek, ugyanis születése idején 19o4-ben édesapja Vecsésen volt állomásfőnök. A nagy község vezetői, és az általános iskola honismereti szakkörei, összegyüjtötték azokat az életrajzi adatokat is, amelyből kikerekedik a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosának a két világháboru közötti magyar szobrászmüvészet, a szocialista realista képzőmüvészetek uttörőinek életpályája. Goldmann György 1924-ben Kisfaludy Strobl Zsigmond tanitványa volt a képzőmüvészeti főiskolán, majd tanulmányait Párizsban folytatta. 1932-ben kapcsolódott be a munkásmozgalomba, és aktiv részt vállalat az illegális kommunista párt munkájából. Ő volt az egyik megalapitója a szocialista képzőmüvészek csoportjának. 1942-ben a fasiszta ellenes magyar függetlenségi harcok folyamán letartóztatták, életfogytiglani fegyházra itélték, s 1944-ben pedig Németországba hurcolták. Ott is halt hősihalált, Goldmann György. Az ünnepség sorozat alkalmából, annak mintegy részeként a váci Vak Bottyán Muzeumban müveiből gazdag kiállitás is nyilt, amellyel a Pest megyeiek tisztelegnek a kommunista müvész emléke előtt, születésének 7o. évfordulóján.

GOLDMAN GYÖRGY

„Egyébként a kiállítást szerdán betiltották..."

Emlékezés egy 20 év előtti képzőművészeti kiállításra

Az a tavasz, a húsz év előtti, amelynek eseményeire most sorozatos évfordulókon emlékezünk, amelynek napjai történelmi dátumokká lettek, a magyar antifasiszta erők kibontakozásának, a szabadságharcos, a nemzeti függetlenségi szellem bátor, nyílt jelentkezésének korszaka volt. A munkástömegek, a haladó értelmiségiek megmozdulását az illegális kommunista párt szervezte és vezette. 1942 februárjában a kommunista párt kezdeményezésére alakult meg a Történelmi Emlékbizottság.

A Történelmi Emlékbizottság – nyíltan sehol ki nem mondott, mert akkor ki nem mondható – programjára, a Népfront első magyarországi jelentkezésére azonnal felsorakoztak a művészek is.

A március 15-i tüntetés Petőfi szobránál nem volt elszigetelt, egyedülálló esemény. Ezt a történelmi jelentőségű politikai tömegmegmozdulást megelőzték és követték a forró hangulatú vigadói előadóestek, roskadásig zsúfolt nézőtérrel, a legtöbbet meg kellett ismételni a kiszorult közönség ezrei számára.

Az első előadássorozatot „Költő és kora" címmel rendezték, a második sorozat címe „Egy ezredévi szenvedés" volt. Ennek a sorozatnak záróestjén, a március 13-i Talpra magyar-ünnepen Kállai Gyula mondott bevezető előadást. A harmadik előadássorozat összefogó címe „Virrasztók" lett.

Az április 25-i első Virrasztók-est bevezetőjét Kárpáti Aurél írta, aki ezeknek az előadói esteknek jelentőségét így foglalta össze:

„Az ember szinte megbabonázva érzi lenyűgöző hatalmát, bárhol nyit rá költészetünk történetére. Egyszerű, ártatlan hétköznapi szavak hirtelen kigyúlnak és izzani, lobogni, világítani kezdenek, váratlanul új értelmet kapnak. A költők mindig érettünk és helyettünk szólnak, méltán tapsolunk hát nekik."

A színészek és előadóművészek után jelentkeztek a képzőművészek. A művészet szabadsága jegyében grafikai és kisplasztikai kiállítást rendeztek a vasasok Magdolna utcai székházában. A kiállítás 1942. március 29-én nyílt meg.

Ezt az akciót, éppúgy, mint a Történelmi Emlékbizottságot és a vigadói esteket közvetlenül az illegális kommunista párt irányította és szervezte. A szocialista művészcsoport és az ezen belül működő kommunista sejt kezdeményezte a kiállítást, amely a képzőművészetben a népfront-szellem megvalósulása lett. A kommunista, szocialista művészek mellett részt vettek műveikkel a haladó polgári művészet kiváló képviselői is. Goldman Györgytől Bernáth Aurélig terjedt a széles skála. Ezen a kiállításon mutatták be a Szabadság és a nép címmel hirdetett freskópályázatra érkezett pályamunkákat is.

Eredetileg három díjat tűztek ki erre a jeligés pályázatra, majd a szocialista

 művészcsoport még egy negyedik díjat is kitűzött, amelyet a kiállítást látogatók szavazás útján ítéltek volna oda. A díjak odaítélésére és kiosztására azonban a kiállításon már nem kerülhetett sor. A zsüri elnökségét Petrovics Elek, a nagy tekintélyű művészettörténész, a Szépművészeti Múzeum akkor már eltávolított főigazgatója vállalta, tagjai voltak haladó törekvésű műkritikusok, a művészek közül Egry József s Kmetty János, akit a szocialista művészcsoport tagjai mesterükként tiszteltek és a kiállítás rendezésére is felkértek. Ez a zsüri megtekintette ugyan a pályaműveket, de mire dönteni kellett volna, a kiállítást, megnyitás után a harmadik napon, a rendőrség, majd fellebbezés után a belügyminiszter is betiltotta. Mikor néhány baloldali lapban a kiállításról szóló beszámolók, kritikák megjelentek, azok végére már ez a tömör mondat került:

„Egyébként a kiállítást szerdán betiltották."

A jobboldali fasiszta, nyilas lapok frissebbek voltak. A kiállítás megnyitását követő napon már vad, denunciáló támadó cikkeket közöltek a kiállítás ellen.

Ezt a kiállítást Szakasits Árpád nyitotta meg. Beszédében a többi között a következőket mondta:

„A művész alkosson és adjon hírt az emberiségnek, elsősorban a legmegalázottabbaknak egy szebb, jobb, tisztább, emberségesebb világról. Értesse meg mindenkivel azt a világot. Bizonyára veszedelmes mesterség ez, de ha művelik, páncélnál is erősebb fal védi majd: a dolgozók szeretete és szolidaritása."

Miért tiltották be a kiállítást? A nyilas lapok vádjai és a betiltás indokolása a kiállítás kommunista szellemére hivatkoztak, néhány művet külön meg is jelöltek a följelentő cikkek. Ezek közé tartozott elsősorban Bokros Birman Dezső szobrászművész A független Magyarországért 1942 szövegű plakettje, amely a munkásság, parasztság és értelmiség összefogását ábrázolta művészileg és eszmeileg hatásos és szép kompozícióban. Kifogásolták a jobboldali lapok Bokros Birman kubikosszobrát, Oelmacher Anna kubikost ábrázoló rajzát, Nolipa István, Kondor György, Farkas Aladár, Goldman György és mások rajzait és szobrait.

Kik vettek részt a kiállításon? A művészek névsorának egyik felét a túlélő kortársak emlékezése, a részben megmaradt művek és a kiállításról készült, megőrzött fényképek nyomán majdnem pontosan meg lehetett állapítani. Ötvennél több művész vett részt, közöttük, az említetteken kívül Berda Ernő, Szántó Piroska, Dési Huber István, Fekete Nagy Béla, Háy Károly László, Gráber Margit, Perlrott-Csaba Vilmos, Kassitzky Ilona, Kmetty János, László János, Sugár Andor, Schnitzler János, Beck Judit, Román György, Szabó Iván, Gádor István, Roxi, és kiállították az akkor már halott Derkovits Gyula néhány grafikáját is. A freskópályázat jeligés volt. A jeligés leveleket nem bontották fel, megsemmisítették, a pályázók közül, szintén ötvennél jóval többen voltak, csak néhány nevet lehet ma már megállapítani. Azokét,

akik életben maradtak, vagy pályaművük megmaradt. A kiállítás ismert részvevőinek több mint a fele már nem él. Többségük a rettenet éveiben halt meg: a fasizmus áldozatai, eszméik mártírjai lettek, vagy halálos betegséget szereztek. Hiszen a fasiszta terror nemcsak golyóval, kötéllel, gázzal, hanem éheztetéssel, kényszermunkával és nyomorral is ölt.

Nem sokan láthatták a kiállítást, hatása mégis rendkívüli volt. Csírájában tartalmazta már azokat a fő problémákat, amelyeket mai képzőművészetünk a felszabadulás óta igyekszik megoldani. Ezeknek a művészi céloknak és politikai törekvéseknek felvetése részben ösztönös, de részben – a megnyitáson elhangzott beszédek és a kiállításról beszámoló cikkek bizonysága szerint – tudatos volt.

Ilyen volt például a művészet és a széles dolgozó tömegek találkozása jelentőségének a felismerése.

Világos, előremutató szövegezésben hangzott el már akkor a szocialista realizmus egyik fő követelménye: a művészet társadalomalakító hivatása: „Világunkat, annak jelenségeit nem lemásolni akarjuk, nemcsak megérteni akarjuk, de az igazság szellemében meg is változtatni... Most az új történelmi osztályok talajából kell kivirágozni az új művészetnek, és hisszük, ki is virágzik majd."

Hangsúlyt kapott a monumentális művészet időszerűsége, az építőművészet és a képzőművészet kapcsolata. Ezt szolgálta a freskópályázat.

Új stílus születését, jelentkezését várja a Szabadság és a nép kiállítástól egy másik lap kritikusa is.

Bár a kiállítást két csoportban rendezték, az egyikbe a realisták, a másikba az elvontabb, stilizáltabb nyelven beszélők műveit sorolták, ma megállapíthatjuk, hogy absztrakt, nonfiguratív képek és szobrok nem szerepeltek a húsz év előtti kiállításon.

A problémák, melyeket a húsz év előtti kiállítás ösztönösen vagy tudatosan fölvetett és a művészek munkásságának középpontjába helyezett, ma is aktuálisak, ma is fontosak. Ma természetesen sokkal tisztábban, világosabban látjuk azokat, hiszen akkor még a „szocialista realizmus" nevet és fogalmat is nagyon kevesen ismerték. De tisztán látjuk azt is, hogy a húsz év előtti kiállítás, az azt rendezők és azon részt vevők törekvései olyan fontos hagyományt jelentenek, amelyet ma is alaposan tanulmányozni kell, és nem lehet kihagyni művészetünk fejlődésének folyamatosságából. Akik akkor ilyen bátran és elszántan kiálltak a szocialista művészet felismert vagy csak megérzett igazságaiért, azok megszerezték azt a jogot is, hogy ma a „maradiság" gyanújának kockázata nélkül állást foglaljanak a Nyugatról beszüremlő absztrakt, szürrealista, formalista törekvések tartalmatlansága, az ilyen utánzások, kísérletek tévedései ellen.

Különösen fontos a húsz év előtti kiállítás tanulságait napjainkban tanulmányozni, amikor forrongó útkeresés, sok bizonytalanság és hatalmas lehe-

198 tőségek jelei mutatkoznak képzőművészeti életünkben, legfőképpen a körül a kérdés körül, amelyet húsz év előtt helyesen vetettek fel és amely ma vált döntően időszerűvé és megoldhatóvá: ez pedig az építészet, festészet, szobrászat, az építészet és a díszítőművészet kapcsolata, együttműködése.

Népszabadság, 1962. április 1.

Goldman György

Az UME /Uj Művészek Egyesülete/ ameolyan polgári baloldali társaság volt, amelyet a haladó müvészet eszméje tartott össze.
Ide tartozott a müvész is.

Horváth Béla: Beszélgetés Fekete Nagy Bélával a Szocialista Képzőművészek Csoportjáról.
MÜVÉSZET, 1980. március - 10. lap.

Goldman György

A Csoport sajátossága az a sajátos szintézis is, amely Goldman György XX Ülő munkásá-ban vagy lerombolt siremlékében tulmutat a szocialista szándéku egyetemes szobrászat akkor realizált eredményein.

Aradi Nóra: A Szocialista Képzőművészek Csoportja és az egyetemes művészet.
MŰVÉSZET, 1980. március - 3.lap.

Goldman György

Müfajilag olyan munkásság és tematikailag egyedülálló Goldman György 1936-ban készült kis Horthy-rendőre.

Áradi Nóra: A Szocialista Képzőművészek Csoportja és az egyetemes müvészet.
MŰVÉSZET, 1980. március - 3. lap.

Goldmann György, szobrászművész

Fenyő A. Endre festőművész ma lenne 75 éves. 1923-28-ban végezte főiskolai tanulmányait. Barátja, Goldmann György révén korán kapcsolatba került a munkásmozgalommal. Előbb Kassák*-körében, majd 1933-tól a Szocialista Képzőművészek Csoportjában tevékenykedik.

(* Munka-körébe).

Tasnádi Attila: Fenyő A. Endre jubileumára.

Népszava, 1979. febr. 25.

Goldman János
építész

Vértes György kezdeményezésére 1933 telén megalakult Kommunista Képzőművész Frakció tagja volt a művész is.

Horváth Béla: Beszélgetés Fekete Nagy Bélával a Szocialista Képzőművészek Csoportjáról.
Művészet, 1980. március - 10. lap.

Goldmann György, szobrász

● **KOSZORÚZÁS.** Goldmann György szobrászművész, a haladó magyar szobrászat kiemelkedő képviselője, a kommunista mozgalom harcosa születésének 75. évfordulója alkalmából a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Szocialista Munkáspárt Budapesti Bizottsága, a Szocialista Hazafias Népfront Központi Bizottsága, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Társadalmi Főiskola, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Párttörténeti Intézete, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Marx–Engels–Lenin Intézete, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Társadalomtudományi Intézete, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Művelődési Osztálya, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Kulturális Osztálya, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Agitációs és Propaganda Osztálya, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Tudományos Osztálya, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Ideológiai Titkársága, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Párttörténeti Bizottsága, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Párttörténeti Munkacsoportja

Goldmann György szobra

GOLDMANN GYÖRGY a forradalmi munkásmozgalom kiemelkedő harcosa, a mártírhalált halt szobrászművész születésének hetvenötödik évfordulóján emlékkiállítás nyílik a Nemzeti Galériában ma délután négy órakor.

– Mú

8.

Népszabadság Bp. 1979. dec. 21.

Goldman György, szobrán

Párizstól Dachauig

GOLDMAN-EMLÉKKIÁLLÍTÁS

A portrétöredék egy fiú érzékeny arcát mutatja. Ha nem tudnánk, hogy kinek az alkotása, azt hihetnénk, évezredek távolából hoz üzenetet egy volt ember képmásáról. Pedig a töredék a még csak néhány évtizede, 1945-ben mártírhalált halt szobrász, *Goldman György* kezenyomát viseli.

A művész születésének 75. évfordulója alkalmából emlékkiállítás nyílt a Magyar Nemzeti Galériában. A látogató rövid idő alatt áttekintheti ezt a tárlatot. Az annyi veszély, emberi megpróbáltatás közt alkotó Goldman György után sajnos igen kevés mű maradt, nem véletlen hát, hogy a töredék is jelentést hordoz és fontossá válik az életmű fölmérésében.

Az 1925-ben készült fiúportré még az útkeresésről tanúskodik. Goldman a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán kezdte tanulmányait, majd Párizsban ismerkedett a szobrászattal és a forrongó izmusokkal együtt találkozott a munkásosztállyal is. Hazatérve a polgári alkotóművészek útját járhatta volna, hiszen tehetségét ismerték és értékelték. A lázas gondolatokkal teli fiatalember mégsem tudta ezt az életet választani, ráébredt: a művészet és a valóság elválaszthatatlan egységet alkot. Ez a fölismerés vezette a baloldali értelmiséghez, majd a kommunista párthoz, és tudotosan vállalta, hogy művészetét a munkásosztály szolgálatába állítja.

Mindezt persze könnyebb kimondani, mint megvalósítani. De a körülmények eleve lehetetlenné tették számára, hogy művészi szándékait nagyobb méretű munkákban próbálja ki, illetve valósítsa meg. Goldmannak egy alkalommal mégis lehetősége nyílt, hogy eredeti, testreszabott tehetségét nagyobb lélegzetű kompozícióban bizonyítsa. A mártírhalált halt munkáslány, Bagi Ilona emlékére készített kétalakos kompozícióját a csepeli temetőben állították fel. Sajnos, ezt a munkát is csak fényképekről ismerjük, mert a nyilasok elpusztították. Goldman egy másik, munkást ábrázoló nagyméretű kompozícióján kívül csak kisplasztikákat készített. Érzékeny, finom, karakterizáló portréi és immáron jellé nemesedett Olvasó munkása mellett egy olyan művét is megemlítenénk, amely tartalma és megformálása miatt egyaránt annak a kornak a szimbólumává lett, amely megteremtette. A zömök, erőszakos, megátalkodottan buta Horthy-rendőr nemcsak az elnyomó gépezet természetét fejezte ki, hanem azt az ezzel, s ezáltal létrehívott ellenállást is, amely a harmincas évek Magyarországát jellemezte.

Goldman nem tudta és nem akarta szétválasztani az életét és a művészetét. Élete fontos tartalmának tekintette a művészetet, amellyel szerette volna kifejezni, milyen is az az élet, amely osztályrészéül jutott. A Szocialista Képzőművészek Csoportjában végzett munkája mellett a KMP Budapesti Területi Bizottságának tagjaként küzdött az esztelen háborúba keveredett Horthy-rendszer, valamint a német fasizmus ellen. 1942-ben egy sor más kommunista vezetővel együtt lebukott, s életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. A Margit körúti fegyházban is próbált dolgozni. Nyughatatlan szelleme és művészi alkotásvágya a fában és mindennemű, véletlenül adódó anyagban a kifejezés, a megformálás lehetőségét kereste. Ha nem volt más, a börtönparancsnok gyerekeinek szobáját festette ki, rajzolta teli. A Vörös Hadsereg közeledtével a nyilasok kiürítették a fegyházat, lakóinak jelentős részét deportálták. Goldman György Dachauba került...

Mindössze kéttucatnyi szobor maradt utána. Ezeknek kell most érte perelniük. Mindarra, amit tett, *nemcsak az évfordulókon, hanem a művészet hétköznapjain is figyelni kell*, hiszen alkotó munkásságát nem a kegyelet, hanem a kifejezés ereje és a gondolat elevensége tartja életben.

(harangozó)

2

(harang.

Estu ... 28.

Négy arab állam és a Palesztinai Felszabadítási Szervezet — bejrúti diplomáciai körök közlése szerint — „elvben" megállapodott abban, hogy *csúcskonferenciát tartanak*, amelyen megvitatják a PFSZ és Líbia feszült kapcsolatait, s a legutóbbi közel-keleti fejleményeket. Az értekezleten *Jasszer Arafat*, a PFSZ Végrehajtó Bizottságának elnöke, valamint *Algéria, Dél-Jemen, Líbia* és *Szíria*, vagyis a szilárdság frontja országainak államfői vesznek majd részt. Meghívót küldtek Iraknak is, amely szintén a fronthoz tartozik. Az értekezleten tárgyalnak majd arról is, milyen választ adjon a szilárdság frontja *a hamarosan bekövetkező egyiptomi—izraeli nagykövetcserére*. A konferencia színhelyéről és időpontjáról később várható döntés. A csúcstalálkozóról szóló értesülésről egyedül a UPI hírügynökség számolt be, s a találkozó hírét *egyelőre nem erősítették meg hivatalosan*.

eredmé
szava

New York, december 28.

Tegnap este sem dőlt el, hogy *Kuba* vagy *Kolumbia* képviselje-e a latin-amerikai országok csoportját a Biztonsági Tanácsban.

Az ENSZ-közgyűlés tagállamainak képviselői tizennégyszer emelték szavazásra a kezüket,

a Kubára leadott szavazatok száma 80 és 85 között, a Kolumbiáé 59 és 65 között mozgott, de egyik esetben sem érte el azt a kétharmados többséget (a 95—

REUTER: „BALJÓS ELŐ

Ma éj

Sztereó-tévéadás

Különleges kísérlet résztvevői voltak tegnap este a leningrádi tévénézők: a Néva-parti városban mutatták be a világ első színes sztereó tévéműsorát.

A kísérletet a leningrádi tévéstúdió munkatársai a Mihail Boncs-Brujevicsről elnevezett elektrotechnikai kutatóintézet szakembereivel együtt készítették elő. Az általuk kidolgozott rendszerben a sztereóadáshoz nincs szükség sem a vevő-, sem az adóberendezések átalakítására: a nézőknek kell rózsaszínű és kék színszűrővel ellátott szemüveget viselniük. Az intézetben öt éve

Goldmann György, szobrász

Kommunista ember, nagyszerű művész

GOLDMANN GYÖRGY 75. SZÜLETÉSNAPJÁRA

HOSSZÚ ÉVEK után újabb fiatal generáció ismerkedhet meg a Nemzeti Galériában Goldmann György életművének, századunk magyar művészetének becses darabjaival. Aki már többször találkozott ezekkel az izgalmas alkotásokkal, újra a hatása alá kerül a művész egyszerűségének, tömörségének, tudatosságának. És aki közben arra gondol, hogy mindez egy életmű eleje csupán; hogy ennek a 41 esztendős korában elhunyt művésznek a felszabadulás adta volna meg a lehetőséget arra, hogy erre az alapra felépítse a maga nagyon egyéni, de közösségi élményt nyújtó, világnézetileg is tiszta életművét — az fájdalommal lép ki a kiállítóteremből. Goldmann Györgyöt megölték, mielőtt művészete igazán kiteljesedhetett volna.

Édesapja állomásfőnök volt a vecsési pályaudvaron. A kis épületen emléktábla hirdeti, a község főterén pedig egy szép Goldmann-szobor emlékeztet arra, honnan indult útjára ez a különös, nehezen barátkozó, önmagával és környezetével szemben is kritikus, de melegszívű, mindenki gondjával-bajával szívesen törődő, nyugtalan, kutató, ugyanakkor megingathatatlanul szilárd ember. Az iskolában elég jól tanult; rajztehetségével pedig mindenkit elbűvölt. Grafikusként is kiemelkedőt tudott volna alkotni. A mostani gyűjteményes kiállítás is arról tanúskodik, mi foglalkoztatta legjobban. Ceruzával papírra vetett vagy agyagba, kőbe formált portréit az ember iránti szenvedélyes érdeklődés teszi élővé. A Csillag-börtönben, életének utolsó éveiben szívesen tanította rajzolni zárkatársait. Mielőtt papírt és ceruzát adott volna kezükbe, megmagyarázta nekik, hogy a rajzolás maga tulajdonképpen már csak az épület betetőzése, az építés maga megelőzi a rajzot. Arra kell törekedni, hogy a rajzoló előbb jól ismerje meg modelljének személyiségét, egyéniségét; jól jegyezze meg arcvonásait, azokat a sajátságokat, amelyek megegyeznek sok hasonló korú ember jellegzetességeivel, és azokat is, amelyek csak az illetőre jellemzőek. Ha ezekkel tisztában jön a rajzoló, a többi már gyakorlat, kézügyesség dolga. Maga is így dolgozott. Néha hétekig, hónapokig figyelte azt, akit mintázni akart; ilyenkor nem nyúlt sem papírhoz, sem agyaghoz; előbb önmagában építette fel a készülő portrét. Az alkotási szünetben a szakma technikai vetélytársai, a kemenceépítés, az agyag természete, a kő, a fa formálhatósága foglalkoztatta. És olvasott. Du Gard, Solohov, Móricz regényalakjaival vívódott; emberségüket, ingatagságukat mérlegelte; átélte a borogyinói csatát, a tüdőszanatórium betegeinek szorongásait, Kassák furcsa regényhőseinek botlásait. És közben érett benne a rajz, a szobor. Aztán félrerakott mindent és gyorsan szüretelt, kielégülten, jókedvűen hozta létre mindazt, amit most, harminc-négy esztendővel halála után újra bemutat.

Önarcmás; háttérben a művész édesanyja.
(Zinner Erzsébet felvétele, MTI)

Nem túlzás, hogy Goldmann Györgyöt, ezt a vérbeli művészt, ezt az áldott szobrásztehetséget, ezt a mély meggyőződésű kommunistát a művészet csak másodsorban érdekelte. Mindenekelőtt az embert szerette. Olyan korban élt, ahol ezt a szenvedélyt sok minden megzavarta. Horthy-Magyarország gyűlöletes uralkodó osztálya ki akarta őt is rekeszteni az életből. Mire 1929-ben befejezte a Képzőművészeti Főiskolát, a gazdasági válság megkeserítette mindenki életét. Új, „ordas eszmék" hódítottak és fenyegették pusztulással az emberiséget. Goldmann György a keserű poharat fenékig ürítette ki; nem voltak kétségei, hogy az ország szakadék felé rohan, és alig remélhette, hogy a nagy megrázkódtatást túléli. De ez sem ingatta meg ember- és életszeretetét; azt a reményét, hogy az emberekre egyszer majd szebb, boldogabb napok virradnak.

Így kell nézni ezeket a műveket. Csak így lehet megérteni az *Emlékművet*, a *Munkást*, az *Önarcképet*, a *Mosakodó nőt*, a *Rendőrt*. Ez utóbbi vált talán a legszélesebb körben ismertté. Karikatúra, vádirat, pszichológiai tanulmány is egyszerre; arról is vall, hogy Goldmann nemcsak monumentális művek tervével foglalkozott, de a kisplasztika nyelvén is jól beszélt. Azt is elmondja, hogy az embert csak úgy lehet igazán szeretni, ha gyűlöljük is az ember ellenségét, a butaságot, a nyers erőszakot, a népellenes államhatalmat, amelyet ez a testileg-szellemileg elformátlanodott élőlény megtestesít.

AZ EMBER SZERETETE vitte a munkásmozgalomba is; a mozgalom lényegének megértése tette kommunistává, 1932-ben párttaggá. Az illegális mozgalom új tartalmat adott életének: művei, tervei ez időtől mind a pártot szolgálták. Nem volt különbség a művészeket szervezetbe tömörítő, a párt politikáját hirdető, illegális lap fejlécét tervező, a bányászsztrájk javára gyűjtő fiatalember — és a műteremben mintázó művész között. Értelmetlenség lenne azon töprengeni, melyik volt nála előbbre való. Egyik sem lett volna ilyen a másik nélkül; művészi érzékenységét, fogékonyságát hasznosította a mozgalomban, elvhűségét, éleslátását átvitte a képzőművészetbe. A budapesti pártbizottság tagja lett; több pártszervezetet irányított, miközben sorra születtek szobrai. 1942 júniusában a VKF/2 fogságába esett. Kegyetlenül megkínozták; a tárgyaláson az ügyész halálos ítéletet kért rá. A bíróság végül életfogytiglani fegyházra ítélte.

A Margit körúti börtönben, majd Szegeden taposta végig ennek a tragikus végű útnak három esztendejét. A börtönkollektíva értékes tagja, egyik szellemi vezéralakja lett. Nyugalma, bátorsága, optimizmusa hozzájárult ahhoz, hogy a csaknem százfőnyi magyar, jugoszláv, szovjet, román, csehszlovák kommunista töretlenül vészelte át ezeket az éveket, és felkészült arra az időre, amikor majd szabadon fejtheti ki tehetségét népe, hazája, a kommunista világmozgalom javára. A többség utóbb meg is szökött, és partizánként küzdött a szovjet hadsereg oldalán hazája felszabadulásáért.

FÁJDALOM, ő nem tartozhatott ezek közé. Mint életfogytiglani fegyházra ítélt rabot, nem sorozták fegyencszázadba, hanem Németországba, Dachauba szállították. Az úton, de a haláltáborban is kitartott társai mellett, küzdött a kis kommunista közösség tagjainak életéért. Kint, a vég előtt, csomagolópapírt szerzett, meg ceruzát; akik utoljára látták, elmondják, a barakk padlóján hasalt és elmerülten rajzolt.

Csontjai jeltelen sírban pihennek; nevét odavésték a munkásmozgalom kiemelkedő harcosainak emlékművére, alkotásai megőriztek valamit igaz emberségéből, egyszerűségéből, tehetségéből, elkötelezettségéből.

Ha életben marad, tegnap lett volna hetvenöt éves.

Máté György

*

Koszorúzási ünnepség volt pénteken, a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában. Goldmann György emléktábláját az MSZMP KB tudományos, közoktatási és kulturális osztályának képviseletében Kovesdy András és *Bereczky Loránd*, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége nevében *Farkas Aladár* és *Ruttkai Ferenc* koszorúzta meg. Elhelyeztek a kegyelet virágait a vecsési Vízépítő Vállalat Goldmann szocialista brigádjának tagjai is.

KITÜNT
nács Ba
vezetek
Longa
Vas- és
zérigazg
Galamb
rásbírós
munkás
vonulás
Érdemr
mányoz

MAGY
gyaláso
Nyíregy
megbes
készlet
árvízi
összeha

JUBIL… rendeztek a Kulturális Kapcsolatok Intézetében a budapesti Astra amatőr bábegyüttes megalakulásának 25. évfordulója alkalmából. A pénteken megnyílt tárlaton többek között a sikeres előadások kellékei láthatók.

A PARLAMENTI ÚTTÖRŐÜNNEPSÉG fenyőfáját a Bakony közepéből, Pálihálásról pénteken útnak indították a fővárosba. A 30 méter magas, 80 éves lucfenyőt daruval emelték rá a különleges szállítójárműre.

ZOMÁNC- ÉS ÜVEGMŰVÉSZETI BIENNÁLÉ *nyílt meg Salgótarjánban, a József Attila Művelődési Központban. A tárlaton kilenc művész alkotásait láthatja a közönség.*

ÖTVENHÉT LAKÁST adtak át Miskolcon, a komlóstetői városrészben; ezzel befejezték a munkáslakás-építési akció első ütemét. Eddig 285 gázfűtéses, összkomfortos, kétszobás lakást emeltek.

MEZŐBERÉNY SZÖTTESE címmel Hentz Lajos munkáját adta közre Békéscsabán a megyei művelődési központ. Békés megyében ez az első teljes monográfia egyetlen település népiszövés-kultúrájáról.

A szovjet újságíró-szövetség küldöttségének látogatása

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének meghívására december 17. és 21. között hazánkban tartózkodott a szovjet újságíró-szövetség delegációja, amelyet *L. Ny. Szpiridonov*, a Moszkovszkaja Pravda főszerkesztője, a szovjet újságíró-szövetség titkára vezetett.

A két szövetség vezetői a kapcsolatok szélesítésének további lehetőségeiről tárgyaltak, és aláírták az 1980. évi együttműködési jegyzőkönyvet.

KÖZLEMÉNYEK

A FŐVÁROSI FELVONÓJAVÍTÓ VÁLLALAT közli, hogy szervizrészlege december 24-én, 26-án és 31-én 7 és 15 óra közt ügyeletet tart. A vállalat hatáskörébe tartozó felvonók üzemzavarait a 408—940-es telefonszámon lehet bejelenteni.

albertirsai fogadóállomá… niszter pénteken elutazott hazánkból.

ÁTADTÁK A FORGALOMNAK Miskolc határában a harsányi elágazási csomópontot. A Budapest—Miskolc közötti, 3-as számú főútvonalon megszüntették az útcsatlakozást, és egy 58 méter fesztávolságú felüljáróval a Harsány felől érkező járműveket a főútvonal fölött vezetik át.

ROMÁNIA MAI ÉLETÉT mutatja be a Magyar Munkásmozgalmi Múzeumban megnyílt kamarakiállítás. A mintegy 40 tabló a Román Szocialista Köztársaság gazdasági, társadalmi, kulturális eredményeit szemlélteti. A tárlat megnyitóján részt vett Victor Bolojan, Románia budapesti nagykövete is.

A BODROG BAL PARTI TÖLTÉSÉNEK utolsó, több mint 11 kilométeres szakasza is elkészült Vajdácska és az országhatár között. Az árvízvédelmi munkálatnál több mint kétmillió köbméter földet mozgattak meg és 19 új zsilipet építettek.

MATEMATIKATANÁROKNAK rendezett versenyt a Bolyai János Matematikai Társulat. A vetélkedőn az alsó- és középfokú oktatási intézményekben működő tanítók, illetve tanárok vehettek részt. A legjobb eredményt Bartha Gábor, a szentendrei Móricz Zsigmond gimnázium pedagógusa érte el.

GÁZOLAJ-KÉNMENTESÍTŐ ÜZEM kezdte meg a termelést Százhalombattán, a Dunai Kőolajipari Vállalatnál. A berendezések egy részét a Szovjetunióból vásárolták.

…manyú … MHD óbudai gyáregységében, s pénteken ünnepélyesen átadták a szovjet megrendelőknek. Az új vízi jármű kétezer lóerős, s ma indul első útjára, Linzbe.

MÓRICZ ZSIGMOND-EMLÉKTÁBLÁT lepleztek le pénteken Szentendrén, az íróról elnevezett gimnázium épületének falán. A vörösmárvány alapra formált bronzportré Somogyi Árpád Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása.

A GAGARIN HŐERŐMŰ karbantartó szocialista brigádjai pénteken 20 ezer forintot adtak át az egri gyermekvárosnak. A pénz abból a prémiumból származik, amit az energetikusok egy felújítási munka határidő előtti befejezéséért kaptak.

AZ ÜVEGIPARI TERMELÉS hatékonyságát növelő kísérletek fejeződtek be a Parádi Üveggyárban. A Pásztói Szerszám- és Készülékgyár kollektívája által szerkesztett gyémántkorongos csiszológéppel két és félszer annyi műveletet tud elvégezni egy munkás, mint a hagyományos módszerekkel.

MIKSZÁTH KÁLMÁN MELLSZOBRÁT, Herczeg Klára szobrászművész alkotását pénteken leplezték le a Nógrád megyei Mohorán. A szobrot a Mikszáthfa közelében állították fel; környékét a község lakossága társadalmi munkában hozta rendbe.

ÚJ KENYÉRGYÁRAT adtak át a Vas megyei Sárváron. A napi több mint 25 tonna teljesítőképességű üzemet lengyel gyártmányú alagútkemencével és kenyértészta-előkészítő gépsorokkal szerelték fel.

HÁROMSZÁZ VAGONOS BUR…

Gyümölcsnektá

(Tudósítónktól.)

Évről évre nő hazánkban az üdítő ital fogyasztása és mind nagyobb mennyiségben kerül forgalomba a gyümölcsivólé. A Törökbálinti Állami Gazdaság, amelynek 1600 hektáron van gyümölcsöse, saját erőforrásból és hitelből *Érden gyümölcsnektárüzemet* épít. Elkészült már a műanyag flakont gyártó üzem; négy korszerű gépen készítik majd a két deciliteres és a félliteres flakonokat. Ezeket a berendezéseket a Borsodi Vegyi Kombinát adta át a törökbálintiaknak, ők a flakonokhoz a BVK termékeit használják majd fel.

A gyümölcsnektárüzem teljes kapacitása évi *négyszáz vagon* lesz, ezt három év múlva érik majd el.

Próba a flakongyártó gépnél.
(Koppány György felvétele.)

Goldman György

„Önarckép"
(repro)

Hitler László: Bokros Birman, Goldman stb. . .
Művészet, 1980. március-19. lap.

Nyíregyháza, 1980. március 13. hétfő.

Kedves Ági! Örülök, hogy írtál. Ígérem, hogy ...

Goldmann György

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Arcélek, háttérrel

Az életrajzi adat — önmagában — nem minősítés. De segít az értékelésben. Goldman György nagyságát csak növeli a szememben, hogy az illegális kommunista párt egyik vezetője volt. Ugyanis életkörülményeit meghazudtoló műgonddal dolgozott. Varsányi Pál helyét annak tudatában jelölhetjük ki a pályatárs Dési Huber István és a belga Frans Masereel társaságában, hogy: grafikáival tevékeny részt vállalt a két háború közötti antifasiszta mozgalmakban. A Pap Gyula festészetében bekövetkezett nagy fordulat indítékaihoz úgyszintén akkor jutunk el, ha tudjuk: a fasizálódó Németországban élve és dolgozva érte meg a modern művészet barbár kiközösítését.

Nem több: az életrajz jelenléte a pályaképben, a közös vonása annak a három kiállításnak, amelyet a három művész munkáiból rendeztek a *Magyar Nemzeti Galériában.* És amely három kiállítás külön-külön is megérdemli a figyelmet.

★

Goldman György tragikusan korán abbamaradt életművéről sokan leírták már: nem látszik rajta, hogy torzó. Végleges, befejezett egész. Tömör és mégis beszédes szobraival része, nem akármilyen része, a két háború közötti magyar művészetnek. Éppen ezért fájlaljuk, hogy abbamaradt. Hogy — az egy Bokros Birman Dezsőn kívül — nem akadt magyar szobrász, aki folytatta, folytathatta volna azt, ami az ő művészetében kezdődött: a szocialista világkép *emlékművé* formálását.

Monumentális formába kívánkozó kisplasztikáinak stílusáról is sokat írtak már, tudományos közleményekben és publicisztikai vitairatokban egyaránt. A kunkluzió hasonló volt. Eszerint Goldman nem csatlakozott valamely avantgard irányzathoz, nem kötelezte el magát valamely izmus mellett. De, akárcsak Dési Huber, tanult az avantgardtól, szobrászata nem függetleníthető az izmusok vívmányaitól. Például a kubizmus lényegre összpontosító és geometriai fegyelmétől. Barátság fűzte az akkori fiatal festők között a legmerészebben újítani akaró, és ezért az akadémikus szellemiséggel elégedetlen Korniss Dezsőhöz, valamint Trauner Sándorhoz, akikről egy-egy szép portrét mintázott. Figyelmeztető gesztusként. Ez a két mű dokumentum egy korról, amikor a magyar művészek egyik csapata a kor művészete, a másik csoport a kor társadalma ellen lázadt. Ám ez a két dolog, ha nem volt is azonos, nem vált el élesen egymástól.

★

Varsányi Pál fekete-fehér metszeteivel csaknem minden országos kiállításon találkozunk. Egy ma már történelmi korszak hírmondóiként. Ezt nem elítélően mondom; ez inkább érdeme a régi idők fametszet-stílusát és szociális tematikáját változatlan fegyelemmel őrző művésznek.

Most, az egész pályát áttekintő nagy tárlaton, módosult róla a képem. Műveit egymás mellett látva, kiderült, hogy ő sem egészen változatlan, hogy mai stílusa ugyan a háború előttre datálódik, de van egy még régebbi stílusa, s ez értékesebb és jobb is, mint a mai. Elegendő összevetni *Háború* című 1962-es lapját a hasonló című 1936-os művel, mindjárt nyilvánvaló — nemcsak a változás, hanem a változás mibenléte is. A ma klasszicizáló formákkal dolgozó művész a harmincas években nyersen drámai tudott lenni. Harcos.

Ez a harcosság teszi (és csak másodsorban a kényesen szerkesztett kompozíció), hogy *A tőkések országában* című sorozata azonnal felidézi mestereit: Dési Hubert és Masereelt. Úgy idézi fel méghozzá, hogy miközben rokonszenvesebbé teszi a korának legjobbjaihoz igazodó Varsányit, egyúttal le is leplezi. Dési *Negyedik rend* sorozatával, Masereel könyvillusztrációival szembesítve kapják meg Varsányi Pál művei a helyüket. A második vonalban.

★

Pap Gyula 1919 és 1934 között külföldön élt. Bécsben működik, majd a weimari Bauhaus, személy szerint Itten növendéke lesz, még később Bauhaus-beli tanárának berlini iskolájában dolgozik. Mint életmű-kiállításán látjuk, lefegyverző készségű pályakezdő volt. Mindenre érzékeny, minden iránt fogékony. Tökéletes Bauhaus-tárgyakkal kezdődik a tárlat, ezeket bravúros akt-rajzok, hiteles szociofotók, lendületes expresszionista arcképek követik.

E nagy mestert ígérő indulás után azonban valami végzetes történt. Legyünk csak pontosak: valami szomorú. Az 1935-ös zebegényi tájképek és az ettől kezdve erős kontúrokkal festett figurális kompozíciók olyan művészt mutatnak, akire egyre ritkábban tudunk figyelni. Akad néhány jó képe, de festői erényei alig-alig észrevehetőek annak tudatában, hogy az első másfél évtized munkái európai jelentőségű művész kibontakozását jelzik. Szőnyi, Berény, Pór művei mellett az ő impresszionizmussal és szürrealizmussal kevert expresszionizmusa halványabb, kevésbé eredeti. Az elmúlt években készült nonfiguratív kompozícióit pedig Itten színkísérletei ihletik.

Aki azonban csak a mai Pap Gyulát ismeri — és sokan vannak ilyenek —, azoknak fölfedezés lesz az első néhány traktus. Ritka élmény.

Élet és Irodalom, Bp. 1980.
febr. 2. XXIV.évf. 5.sz. 13. lap.

A tuloldalon lásd: Prutkay Péter: "Vadászat" c. rajzát

Prutkay Péter

Élet és Irodalom, Bp. 1980. feb r. 2.

Prutkay Péter: Vadászat

XXIV. évf. 5. sz. 14. lap.

...kell nekem... Skorpió! Varangy! Nagyon sokat ...ódni abban a kazamatában?

...ogyis, kérem. Igazán nem volt olyan borzasztó. ...ni, ha van az emberben egy kis empáthia-készség ...essék aggódni, az a kazamata nem is olyan ret-

...hogy maga túl szerény. Jobban szeretjük, ha egy ... valami büszkeség... Engem például az ilyesmi ...rűen felháborít. Ez nem más, mint civilizációnk

...szépen, szóra sem érdemes. Csak annyi az egész, ...ell érteni azt a skorpiót is: az ő szempontjából ...got, teljesen érthető, amit velünk, foglyokkal... ...röm számomra, hogy egy ilyen felvilágosult, tár- ...berrel néhány szót válthatok. Ha tudná, micsoda ...micsoda lehangoló esetek... tiszta favágás. Pél- ...nézze csak. Az a szerencsétlen Pilátus próbálta ...ni, amennyire lehet... de ha valaki minden áron

— Csak egy kis problémám, hogy úgy mondjam, tulaj- donképpen inkább csak egy impresszió, egy...

— No? Miben lehetünk a segítségére?

— Igazán nem szeretném, ha esetleg valami félreértés... szóval, az az érzésem néha... a benyomásom, teljesen szubjektíve, hogy az a názáreti próféta mintha nem volna egészen... mármint erkölcsileg, úgy értem, a mi Anyaszentegyházunk...

— No, végre. Tehát a Megváltóban kételkedünk. Oké. Meg egy kis Szentháromság-tagadás, csak úgy mellesleg. Az ember vért izzad, amíg magából valamit... FIÚK! Sajnálom önt, uram, de ezt a sok sumákolást kénytelenek leszünk mint súlyosbító körülményt... Ide kérek egy aláírást. No. FIÚK! VIGYÉTEK EZT A SZEMETET, MERT MINDJÁRT ELHÁNYOM MAGAM!

3.

— Tessék helyet foglalni. Konyak?

— Undorodom az alkoholtól. A magam részéről nem óhajtok disznóvá zülleni.

— Milyen igaza van. Nagyon tisztelem önt. Az az igazság, hogy magam is szinte vért izzadok, míg egy kis rendet, valami rációt... Kávé?

— Ne fáradjon velem.

— Talán tetszett hallani az idősebb korosztálytól vagy esetleg az olvasmányaiból, ön bizonyára kedveli a szépirodalmat ...Ezen a helyen, ennek a hivatalnak a helyén a múltban a szó szoros értelmében

...ira is még valahogy

— Ön rendkívül finom megfigyelő. A hasonlóság valóban... ugyanis gondnokunk, Imre bácsi szemléletét, sajnos, még a régi világ... A garnitúrát egyébként tavaly vásároltuk a bárszekrénnyel együtt.

— Az ön véleménye szerint mindez méltón reprezentálja

JUDIT ELBESZÉLÉSE:

I. N. R. I.

MAGYAR KÉPZŐ-ÉS IPARMÜVÉSZEK SZÖVETSÉGE
BUDAPEST, V., VÖRÖSMARTY TÉR 1.
Tel.: 184-074

Budapest, 1979. dec. 7.
Ikt. sz.: 2409/79
Stsz.: 202/79 - 200 pld.

Kedves Kolléga!

Ezuton értesitjük, hogy Goldmann György szobrászmüvész, a volt Szocialista Képzőmüvészek Csoportja egyik alapitója és irányitója születésének 75. évfordulója alkalmából az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztálya és a Magyar Képző- és Iparmüvészek Szövetsége képviselői a Munkásmozgalmi Panteonban lévő emléktábláját

1979. december 21-én pénteken délelőtt 11 órakor

megkoszoruzzák.

/Mező Imre uti Temető Munkásmozgalmi Panteon, bal IV. pilon/.

Szeretnénk, ha ezen a megemlékezésen minél több kollégánk venne részt.

Üdvözlettel:

Rutkai Ferenc s.k.
ügyvezető titkár

Goldmann György, szobrász-
művész

Goldmann György, nobrán

L. Kondor György.

Gerencsér M.: S. P. N. kürke albuma 12.

Nérszabadság, 8 n. 1979 nov. 7

Goldman György

A művészszelső baloldali volt és nem ismerte el, hogy átmenetileg, amiideiglenesen megfelel, alkalmas lehet arra, hogy azzal a jövő művészetét épitik.

Horváth Béla: Beszélgetés Fehete Nagy Bélával . . .
Művészet, 1980. március – 10 lap.

Goldmann György, szobrász

L:Berda Ernő

Rózsa Gyula: Ujrealisták 6.

Népszabadság, Bp. 1977 jún. 4.

ar irodalmi életben és elismert pub-
ós fórum a humán érdeklődésű értel-
g körében szerte az országban: egyen-
i társa a többi irodalmi-művészeti fo-
atnak, a fővárosiaknak és a vidékiek-
egyaránt", „... eleget tesz megbízatá-
: híven követi és megvalósítja az
MP XI. kongresszusának művelődés-
kai elveit, a magyar szocialista kul-
egyik alakító fóruma és terjesztője."

folyóirat kialakult profilját vizsgálva
vetkezőket írja: „A lap a maga ideo-
i tartalmát, elkötelezettségét az iroda-
és művészetcentrikusság elvének be-
sával fejezi ki és valósítja meg. A mai
dalomról és életéről, a mai gondokról
edményekről azt és annyit mond el,
és amennyit ebből a művészetek tük-
k... Ugyanakkor egyre inkább han-
kérnek benne a publicisztikus társa-
és ideológiai tartalmat közvetlenebb-
ifejező és közvetítő műfajok és tudo-
ágak. Az irodalmon belül a szociog-
és a szociográfiai riport, az irodalmi
ú, máshonnan pedig a történettudo-
és ezen keresztül a társadalom nem
szetközpontú megközelítései."

szerzői gárdáról így összegzi véleme-
Kenyeres Zoltán: „A mai magyar iro-
n – különösen a közép- és idősebb
polizálásának szolgáltatja ki hasábjait, ha-
nem a marxista meggyőződés körén belül
hangot ad minden előrevivő gondolatnak."

Kenyeres Zoltán írása a továbbiakban
sorra vizsgálja folyóiratunk valamennyi
rovatát, alapos elemzéseivel, értékelő és
bíráló megállapításaival segíti a szerkesz-
tőség munkáját.

*

*Júniusban megkezdte működését a SI-
KONDAI ÍRÓI ALKOTÓHÁZ. Az alkotó-
házat a Baranya megyei Tanács és Komló
város Tanácsa hozta létre a megyei és or-
szágos irodalmi élet segítése céljából. Fenn-
tartásához hozzájárul a Magyar Népköz-
társaság Művészeti Alapja. A sikondai für-
dő szomszédságában fekvő villa-épület
négy alkotószobáját a Művészeti Alap Iro-
dalmi Szakosztálya, illetve a Baranya me-
gyei Tanács Művelődési Osztálya közvetí-
tésével vehetik igénybe az írók.*

*

PLATTHY GYÖRGY festőművész mun-
káiból rendeztek kiállítást június 5-től Pé-
csett, a Színház téri kiállítóteremben.

*

Goldman György, szobrász

L.:Berda Ernő

Láncz S.:Képzőművészeti krónika 687-692

Jelenkor, Pécs, 1977. jul.-aug. XX/7-8.

Goldmann György, szobrász

L:Nagy István

Tamás István:Irások a müvészetről 7.

Népszabadság, Bp. 1977. jún. 22.

1977.V.13. 18,30 N.

Esti Magazin

- Képzőművészet. Nem mindennapi kiállitás nyilt ma a szombathelyi SAVARIA Muzeumban. Tulajdonképpen egy 1936-os budapesti tárlatot ismételnek meg. Csapó György olvassa föl jegyzetét.

- Az ujrealisták 1936-os bemutatkozójának rekonstruálása nagy élménnyel gazdagithatja a képzőművészet iránt érdeklődő közönséget és nem utolsósorban a képzőművészeket is. Az a kiállitás ugyanis, amelyet 1936-ban "ujrealista" fedőnév alatt a budapesti Tamás Galériában rendeztek és most a szombathelyi muzeumban visszaidéznek fontos állomása a magyar képzőművészet történetének. A 30-as évek elején Goldmann György, Goldmann János, Major Máté, Bán Béla, Vértes György Sugár Andor, Fenyő Endre kommunista művészek pártsejtet alakitottak, melyhez később Berda Ernő, Fekete béla és Háy Károly László is csatlakozott. Szervezőmunkájuk eredményeként rokonszenvet tudtak kelteni a baloldali művészek körében, azok egy részét maguk köré is tömöritették. 1934-ben megalakitották a Magyarországi Szociáldemokrata Művészek Szervezetét és még abban az évben, majd 1935-ben is egy-egy grafikai kiállitást rendeztek. Hogy a Szociáldemokrata Párt ezt lehetővé tette számukra abban nagy szerepet játszott az is, hogy az olyan már nagyhirü művészek, mint Kmety János, Diener Dénes Rudolf, Schönberger, Dési Huber István is sikraszálltak a szervezet megalakitásáért. Az 1936-os kiállitás, amelyen 22 művész szerepelt sok vitát váltott ki a párton belül és az azon kivülálló művészi körökben is. A művek természetesen nem voltak egyöntetüen magas szinvonaluak, de művészi értékiket tekinteve is erőteljesebbek voltak, mint ahogy némely jóindulatu, ám kemény kritikus állitotta. A kiállitásnak roppant jelentőségét mégis az adta, hogy egy, a szocializmus eszméivel szembenálló, minden igazi baloldali megmozdulást elnyomni kész kormányzati rendszer idején a munkásosztály a magyar társadalom szociális problémáira hivták fel a figyelmet és a problémák uj mü-

vész festői kifejezésre törekedtek szervezet 1938 végén 1939
elején feloszlott, de már 40-ben a rábbi nyomokon Kania István,
Kondor György és Nolipa István Pál galapitották a Szocialista
Képzművészek Csoportját azzal a cél, hogy a munkások között a
külvárosokban müvészeti előadásokat tartanak és bemutatókat szer-
veznek. A Szocialista Képzőművészek oportjának tagjai közül olyan
jelentősek, mint Goldmann György a yhirü fiatal szobrász, Kondor
György és mások koncentrációs tábon, illetve a fronton pusztul-
tak el. Akik megmaradtak, illetve a szabadulás után folytatták a
munkát, közülük néhányan ma is kati alkotnak. A Képzőművészeti
Csoport tagjai müvészeti kérdésekbenkmindenben nem értettek
egyet egymással természetesen, hiszarra vállalkoztak, hogy uttö-
rői lesznek valami ujnak egy szocista szellemü művészetnek.
Vitáik csak a hogyanra és nem a miée terjedtek ki. A ma megnyiló
kiállitás, amely rekonstruálja a 41 előttit, roppant fontos ta-
nulságokkal szolgálhat és remélhet öszöntözést ad a Szocialis
ta Képzőművészek Csoportja teljes tnetének megirására, munkás
ságuk alapos elemzésére, jelentőségnegfelelő méltatására.

Goldmann György

"Ujra ujrealisták" cimmel Vadas József ir a szombathelyi Savaria Muzeumban most rendezett kiállitásról, melyet összehasonlit az 1936.-ban a Tamás Galériában, "Uj realisták" cimmel rendezett kiállitással. A multbeli és a mostani tárlatot ismertetve méltatja a hajdani tárlat jelentőségét, az akkor és most szereplő festők, szobrászok munkáját életpályáját, magatartását. Felsorolja neveiket és egy alkotásukat: Bán Béla, Berda Ernő, Fenyő A. Endre, Háy Károly László, Schubert Ernő, Derkovits Gyula, Dési Huber István, Major Máté, Szántó Piroska, Goldmann György, Bokros Birman Dezső, Gádor István, Buti István, Hevő István, Sugár Andor, Fehér György.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni. 11. XXI. évf. 24. sz. 12. lap.

Egyhelyett egyes

Goldmann György, szobrász

L: Fenyő A. Endre

Sz. A: Két kommunista művész 7.

Népszabadság, Bp. 1978 dec. 20.

György Goldmann

„Sitzender Arbeiter", 1934. Bronze. Höhe 25.2 cm. (Repr.) Ungarische Nationalgalerie, Budapest.

Nóra Aradi, Budapest: Das Arbeiterthema. Bildende Kunst, 1948. 2. 92. old.

Goldmann György, szobrász

L: G. Orbán Ilona

G. Orbán I. Az illegális fotomontázscsoport. 6.

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 27.

Goldmann György szobrászművész.

Ozinder Antal érmeivel emléket állít művészeknek: Radnóti Miklós - Pór Bertalan - Nagy Balogh János, Goldmann György emlékére. (említve)

Szabadi Néplap, 1978. júl. 9.

Goldmann György, Kobrán

L.: Kabó Iván

Grezsa Ferenc: Kabó Iván mál 138-142

Tiszatáj, Szeged, 1978. okt. XXXII/10.

Goldmann György szobrász

Új képzőművészeti alkotások a fővárosnak

Az idén Budapesten újabb képzőművészeti alkotásokat helyeznek el az épülő negyedekben és a gyermekintézményekben. Az észak—déli földalatti vasút mentén, a Belvárosban több díszkutat és szobrot állítottak fel. Képzőművészeti alkotásokkal díszítik majd a déli és az északi szakaszt is. A tervekről ma délelőtt a Városházán Szentes Lajosné, a művészeti osztály főelőadója a következőket mondta:

— A tervezés mindenkor a nagy építkezésekhez alkalmazkodik, összhangban kell állnia az építés ütemével. Az idei tervekben szerepel *Goldmann György* Munkás című szobormásolatának felállítása, Rákosligeten kap helyet *Laborcz Ferenc* ülő munkást ábrázoló szobra. Készül a finn—magyar barátsági emlékmű, *Madarasi Walter* alkotása. A VIII. kerületi úttörőházban helyezzük el *Kreutz Róbert* emlékművét, előkészületben van *Borsos Miklós* Budai Nagy Antal szobrának felállítása.

A Városligetben felújítjuk a Művész-sétányt, különféle parkokkal, szobrokkal, díszkutakkal

— mivel a sétány régen is itt volt, s a margitszigeti már megtelt. Ide, a Városligetbe kerül majd *Borsos Miklós* Benedek Eleket ábrázoló munkája és *Papakrisztosz Andreasz* Füst Milánról készült mellszobra. A II. kerületi Gábor Áron utcában készülünk felállítani *Kiss Sándor* Gábor Áront ábrázoló szobrát. A Törökvész utcai óvoda és bölcsőde parkjában és az óbudai ifjúsági ház kertjében a tervek szerint díszkút vagy térplasztika kerül majd. A felsoroltakon kívül tervezünk *szoboráthelyezéseket* és a Párttörténeti Intézettel együttműködve új *emléktáblák felavatását*. Tavaly a képzőművészeti világhét alkalmából a Fővárosi Tanács megnyitotta szabadtéri szoborparkját a Vas utcában.

Szeretnénk ezt saját galériánkká fejleszteni, és tavasszal — amint az idő engedi — újra megnyitni.

Elkészültek az előzetes tervek az épülő sportcsarnok díszítésére. A tervekről februárban határoznak.

borics

borics: Új képzőm

Esti Hírlap

1.

című tévéfilm olyan esemény lehetséges lezajlásával játszadozott el halálos komolyan, ami létező veszélyként él az emberiség tudatában. A szennyezett levegő fenyegetésének átélészért magunknak sem kell messzire mennünk. Elég, ha visszaidézünk emlékezetünkbe valamely szakorvosi nyilatkozatot a felsőlégúti megbetegedések, különösképpen a gyerekek körében tapasztalható elszaporodásáról. A tévéjáték sajnos, teljesen hihető volt, minden mozzanatában. Még abban is, ahogyan eljátszott az elképzelt valóság és a róla elmondható részletek viszonyával. Alighanem ez volt az igazán félelmetes és reménytelenül képtelen ebben a tévéfilmben. Mert mi történik a szmog-riadó másodfokú készültségében a film készítői szerint? Leállítják a személyautó-forgalmat. Üléseznek. Orrvédő „köténykéket" árusítanak. Várják, hogy változzék az időjárás. Felszólítják a lakosságot, hogy tartózkodjék a dohányzástól. Mert a cigarettafüst is szennyezi a levegőt. A hatalmas guárkémények pedig — másodpercenyi szünet nélkül — irgalmatlanul ontják a levegőbe a mérget. A rendezőben volt annyi keserű irónia és

A negyfele osztott Pistiben nem nehéz felfedezni „a magyar ember" huszadik századi modelljét. A baloldaliakat és üldözötteket *A félszeg Pisti* reprezentálja, a gondolkodás nélkül cselekvő kis és nagy embereket *A tevékeny Pisti*, a dolgokon kívül maradtakat *A kimért Pisti* és a mindenben nyakig belecsúszó, gondolkodó, lelkiismeretes,

Goldmann György szobrán

L: Fenyő A. Endre

11

–: Hchenöt éve született Fenyő A. Endre
Népszabadság, Bp. 1979. febr. 25.

Goldmann György, szobrászművész

Pesterzsébeten, a „Bagi Ilona emléktáblá" az egykori osztálytárs és barát, a koncentrációs táborban elpusztult Goldmann György tervei alapján készült. (említve)

Horváth Éva: Korunk eszményeiről – a szobrászat nyelvén.

Népszava, 1978. aug. 26.

1021

1978.VII.30. No.33 BJ Petőfi

Változatok egypályára

- Jancsó Miklós és Szinetár Miklós

- Jancsó Miklós:

- Beszéljek önmagamról, ez olyan nehéz. Akkor most miről beszéljek? Az életemről? A szeretőimről, a gyerekeimről, a lányom kemencéjáról ugye? Magamról mit lehet beszélni? Lehet, hogy alkat kérdése, én nem foglalkozom magammal. Nem érdekel különösebben az analizis. Feltehetően azért is nem tudok jó Bergmann filmeket csinálni, mert én formálisabb vagyok ennél, ami alapjában véve egy kicsit fájdalmas is, mert tulajdonképpen azt, amit a Gyulával együtt elmondunk a társadalomról, azt most már többé kevésbé mindenki tudja, nem egy ujdonság.

- Szinetár Miklós.

- A galamb egy nagyon agressziv állat, több mint agressziv, kegyetlen, püföli a partnerét és egyike azoknak az állatoknak, amelyik halálba kinoz. Szóval ugy élnek, mint a galambok, ez egy nagyon kétes értékü jelző, egyike azoknak a nagy közhelyté-vedéseknek, amely hát beleidegződött az emberekbe. De itt is egyéni alkat van. És az egyéni alkat is változó. Szóval én már kora ifjuságomban ebbe a dialektikus materializmusba azért ltem szerelmes, mert egyrészt meteñialista. Tehát nem fantáziál, nem egy pletykavilágban gondolkozik nem abban, hanem abban a valóságban, ami körülöttünk van. Ezért iggat a materializmus és szeretem. Én szeretem az életet, ami bennünket körülvesz. A jó levegőt, a jó ételt, a jó szineket, a jó italt, magát a világot. Másrészt dialektikus. Mert mindent ugy ellentétében lát és semmit se véglegesen, semmit se lezártan, semmit se egynemüen, semmit se egyedül üdvözitően.

- Nem szeretek horgászni. Meccsre se járok, azért csinálom a filmeket, ez a szakmám. Ezzel nyulok bele az örökkévalóságba miután nem hiszek a tulvilágba. Meg feltehetően, nemcsak nekem, másoknak is azért ugy némi nézetünk van a világról, ha nem is olyan kikristályosodott nézetek, de hát ezeket szeretnénk elmondani azért, hogy abból vita kerekedjen. Sosem akartam filmes lenni, szinházi rendező akartam lenni, csak valahogy nem jött össze. Aztán 46-tól voltam, amikor hazajöttem fogságból 46-tól voltam a.. aztán Horváth Árpád kollégista voltam és akkor a főiskolán, főiskolán végülis végeztem el, egyetemen végeztem el, csak az utolsó évben tanultunk valamit. Még mit akar tudni?

- Volt egy iskolatársam Lusztig András, később Tarján András néven a Bászinházban volt szinész, aki szinjátszó csoportot szervezett és elvitt oda engem egész korán. És hát én amolyan önkéntelenül olyan rendező feladatokat láttam el, értelmeztem a jeleneteket, a gyerekeknek, akik ezt játszották, hát magam is gyerek voltam. És hát igy a nagy hir, meg irodalmi ambicióim voltak, verseket irtam, szindarabot is irtam, irtam egy szindarabot az volt a cime, lehettem ugy 16 éves, hogy: Balról fuj a szél. És ezt el is vittem a Nemzeti Szinház dramaturgiájára először Benedek Andráshoz, aztán Major Tamáshoz, aki hát akkor

rengeteget néztem, mert közel laktunk a Nemzeti Szinházhoz és hát én esténként bevallom férfiasan, be-belógtam, akkor az ott nem volt nehéz. Hát én nem tudom, hogy elolvasta-e vagy sem, mindenesetre azt mondta nekem, hogy azt mondja miért jár magam gimnáziumba, inkább jelentkezzen a főiskolára? Hát ezt akkor lehetett, akkor ez még nem volt érettségihez kötve ugy, hogy a szót tett követte és hát 17 éves koromban jelentkeztem is a főiskolára. Én azéat akartam rendező lenni, hogy aztán irhassak.

- Az irás az egy ilyen, az egy ilyen örök szerelem, én mindig meg vagyok arról győződve, hogy egyszer jön az életemben egy olyan pillanat, amikor hirtelen abbahagyok mindent, rendezést, közéleti munkát stb. stb. és elkezdek irni, ez egy ilyen örök szerelem. Aztán mindig tolom arrébb, mindig veszem a világirodalmi példákat, hogy X az csak 25 éves korában kezdett el irni, Z az csak 35 éves korában, Pirandello csak 52 éves korában. Igy tolom, hát lehet hogy ez most már csak igy fog elmulni az életem, de én még nem adtam föl, még ma is reménykedem abban, hogy egyszer talán. Én a főiskolát azt borzalmasan szerettem, ma is nagyon szeretem. Nem is második otthonom, talán örök otthonom, én 1949-ben tettem be a lábamat a főiskolára és azóta ki nem tettem, ki nem jöttem onnan. Az én főiskolai éveim egyrészt a megvilágosodás volt. Bekerültem egy hát elvtársi közegbe. Másrészt viszont az én főiskolai évelmre esett 1949 és 53 között a Rákosi korszak legsötétebb éveI. Egyszerre csak azon vettem észre magam, bár ezt nem nagyon akartam szinte elhinni, hogy egyik fajta ~~fajtából~~ KUK doktriner dogmatizmusból hirtelen valami másfajta dogmatizmusba jutottam, ahol egy ferdén állitott diszlet már a formalizmusnak a kifejezője volt. Ahol egy rossz szinészi gesztus már burzsoá világnézetet takart. Azok nagyon sokan, akik főiskolás koromban ostoroztak azért, hogy ahogy ők mondták polgári a humorom, máig sem tudom, hogy ha valaki szeret röhögni, meg a világot egy kicsit irónikusan látja, attól miért rögtön polgári a humora. Meg hogy nagyon szabad lázadó anarchikus alkat vagyok, stb. stb. Ezek, akik ezt a legjobban mondták rám, ezeknek tulnyomó ... 1956-ban disszidált. Szóval minden ember jellemèhez képst vizsgázik a nagy történelmi korszakokban és ez egy nagy történelmi korszak volt, ahol azért mindenkiről minden kiderült. Hadd mondjak el erről itt magának egy nagyon érdekes dolgot. Egyik barátunk, aki velünk járt főiskolára irt egy dalt, mert nagyon tehetséges fiu iró és slágert irt. S ez a sláger valamelyik filmben szerepelt és igy szól, hogy, - biztos ismeri, - hogy Ez történt tavasszal, ránk mosolygott a szép nyár, simert sláger volt ezelőtt évekkel. És van egy csodálatos sora, ami igy szól, hogy: Hidd el sosem lehet véletlen ilyen szerelem. Aki nem élt abban a korban, az erre nem kapja fel a fülét. Én erre fölkaptam, én azonnal fölkaptam, mert ez azt jelenti, hogy nem véletlen ez elvtársak, hogy ilyen szerelem. Mert abban a korban beszéltünk mi ugy a főiskolán, hogy semmi sem véletlen, minden mögött valami van, mindennek van valami oka. Ez a nem véletlen fogalmazás, ez az talán, ami erre a korra azegyik legjellemzőbb volt.

- A film elképzelés az a klasszikus film volt. A Máriássynak a stilusát elfogadták, mert az hozzáállt neoralizmushoz. De hát igazában a nagy kalsszikus modort szerették. Amit végülis senki nem tudott igazán csinálni, mert a Fábry, aki közülük a

legklasszikusabb és tényleg egy nagyon jó rendező, sem ezt az igazi kiszámított klasszikus realizmust csinálta sosem. A kiszámított klasszikus alatt ugye azt értem, hogy mindennek helye van, tehát megvan a főszereplő, annak az ellenlábasa, akkor azok le vannak bontva, mint az operettben, tudja egyébként a primadonna, meg a hősszerelmes, meg a melette az a pár, amelyik a vicces. szép, de butuska lány és a kedves, de csinytevő fiu, szóval ez a klasszikus dramaturgia. Hát akkor én csináltam egy-két ilyen bolond rövidfilmet, meg már csináltam egy filmet, a Harangok Rómában. Azt nem fogadták el és akkor elégegé rugdaltak, a Goldmann György szobrászról csináltam egy rövid filmet, amiben mindenféle lángok usztak, meg ilyesmi, meg abban végre voltak meztelen lányok, azt hiszem először a magyar filmcsinálásban és hogy az egyszerü józan polgári közönségnek feltünt, a kritikának is, de hát azt is eltanácsolták. Hát akkor három évig nem csináltam filmet, illetve négy évig, mert 58-ban csináltam a Harangokat és 62-ben csináltam az Oldás és kötést. Hát akkor a Nemeskürty jött oda 58-ban azt hiszem a gyárba és ő istápolt. A Nemeskürty az a Magvetőnél volt lektor, azt hiszem a MAGVETŐ-nél és a Hernádinak ott jelent meg az első novelláskötete és a Nemeskürty félreértette Hernádit, azt hitte, hogy munkásiró, - szerintem - és akkor ő igy hozott össze minket, hogy engem akkor meg kellett menteni valami okból, mert akkor ilyen hülyegyerek frizurát hordtam, a villamoson lepofoztak, meg ilyesmi akkor, amilyen renitens voltam és akkor meg kellett engem menteni és igy hozott össze Hernádival, hogy mert Nemeskürty mindig szimpatizált velem, mert azt hitte, hogy tehetséges vagyok, igy indult el. Az első közös filmünket az az Oldás és kötés volt, a Hernádit nem lehetett a főcimre föliirni, mert akkor már megjelent a Pénztek lépcsőjén és akkor a Hernádi betolakodott ellenséggé vált a magyar kritika szemében. A Gyula meg az én ilyen konok buta sorunk miatt tulajdonképpen arról lehet szó, hogy végülis ugyanazt csináljuk mindig. Most nem egyszerüen stilusban,de a kalsszikussá emelkedés az valószinüleg ettől szokott lenni mindig. EGyszer csak azt mondják ja ez a Pali ez olyan, mint mi, ez mást nem tud, akkor nyilván egynagy ember. Mindig ugyanugy ir, akkor nagy iró kell legyen. Azt hiszem, hát hogy a Hernádi nélkül ezeket a filmeket nem tudtam volna csinálni, ez a barátság, ami kialakult köztünk számomra azt jelentette, hogy /szalagforditás/

- /technikai hiba/ hlott az, aki a malacvisitást utánozza, az jobb, mint a valódi malac. A szinész a filmben, az mindenki számára mást jelent. Beszélünk ezekről az ugynevezett hosszu snitekkről, amiket én használok, ezekeet nem szinészek, nem tudják megcsinálni. EGyfelől. Vagy aki nem szinész és megcsinálja, az szinész. Én a szinészt ugy használom vagy használtam ezekben a filmekben ahogy használtam. De szinészt használtam és szinészi játékot használtam. Csak nem abban az értelemben, ahogy ezt egy harmad osztályu filmben szokás használni. E y szinész grimaszt vág és elmondja a szöveget. Átmegy a sarokba ott megint vagy egy gépállás, ott egy másik szöveget mond, átöleli a barátnőjét és az meg válaszolneki. Annak is van egy közelije, ~~meg~~ meg a másinak is van egy közeliue. Nem egyszerüen csak szinészek kellenek ahhoz, amit én csinálok, hanem olyan szinészek kellenek akik nekem barátaim. Egyszer csinálta egy ilyan filmet, pont az első olasz filmem vot, ahol a fő

szereplő hölgy miután meglátta az első heti ... anyaget, abban a pillanatban egyszer csak az ellenségem lett, ugy hívják, hogy Monica Vitti. Nem értett egyet a filmmel, mert azt mondta, hogy elveszti a közönségét, hogy ez politikai film. És akkor a Vitti még egy ilyen, egy ilyen menő szinésznő volt. Az egyetlen ilyen volt, aki viszont tényleg az egyik legnagyobb magyar szinész volt, akit aztán, akivel többet nem tudtam dolgozni a Csendes kiáltás után, ez a Latinovits volt, aki olyan egyéniség volt akkor már, hogy ő járt a saját, saját utján.

- A Petőfi Szinházzal rendkivül méltatlanul bánt a sajtó. Bemutattuk a Mándy Iván Mélyviz cimü darabját, az volt a mi legendás, - idézőjelben mondom - bukásunk a Gyulai Gál János nagyszerü zenéjével és hát az Esti Hirlaptól kezdve az Élet és Irodalom egyszerüen hát glossza szinten mentek neki. Uj hangot ütött meg teljesen a szinház és akkor még nem volt itt az uj hangnak a divatja. Ma az uj hang divatját öljük, ha valaki bármi vacakot csinál, de az egy uj hangot üt meg, akkor már kitör a boldogság és a lelkesedés. Amellett a szinház iránt volt egyfajta igazságtalan irigység is a szakmában. Kisérleteztünk, amikor ugy érezték mások, hogy nekik nem lehet kisérletezni. A szinházat fiatal emberek számára hozták létre, az akkori kulturális vezetés hallatlan bátorsággal, tényleg az uj iránti támogatással, hát egy csomó fiatal ember kezébe adta ezt a szinházat, hát a szinház vezetői, három, négy vezetője összesen nem voltak 90 évesek. Ott mindenki tolta a szekeret és mindenki munkatárs volt, a zenei vezető Petrovics Emiltől kezdve a dramaturg Ungvári Tamáson át, de az asszisztens Kakuszi Imre, a titkárnő, mindenki. Hát ez egy nagyon lelkes egységes csapat volt, a szinészekről nem is beszélve. De hát itt azért el kell mondanom azt, hogy a mi körülményeink rendkivül nehezek voltak. Akkor fogalmaztam én meg ugy, hogy mi a Petőfi Szinházzal ugy vagyunk, hogy én futok egy versenyben, sikfutásban, velem futnak a versenyzők. Csak nekem két óriási hátrányom van, az egyik, hogy a hátamon van egy hátizsák, ami meg van rakva téglával, ettől nekem nehéz futni, a nyakamon pedig van egy parmedli, hogy a "papa kedvence" és ettől még fütyül is a közönség. Amit mi elkezdtünk ott kisérletezni, az Egy szerelem három éjszakájával, a Mélyvizzel, annak az óse sokkal inkább a programadó darabunk a Koldusopera volt, ami nem nevezhető musicalnak. Mi megpróbáltunk egy olyan zenés drámai formát kialakitani és kikisérletezni, amelyik nem hasonlit semmi korábbi őséhez, illetve ha hasonlit, akkor talán leginkább a görög szinházhoz, vagy más vonatkozásban Mozart operáihoz vagy Wagner operáihoz csak azzal a különbséggel, hogy itt a mondandó elmondására a szinház dráma, a zene, a mozgás eszközeit teljesen egyformán és egyaránt használja. A szinházunkban ugye két nagy volt, két alapitótag a nagyok közül Sennyei Vera és Feleki Kamill. Sennyei Vera meghalt tragikus körülmények között, utolsó fellépése az előbb emlitett Mélyviz cimü darabban volt, az egyik előadás után a szinházból vitték el, többet el sem hagyta a kórházat és meghalt. Ő olyan mértékben volt kulcsszemplője ennek a darabnak, olyan mértékben volt rá irva, hogy nélküle nem lehetett tovább játszani. Sok vihar és egyebek között amikor a szinháznak a hajója viharban volt, de korántsem süllyedt el, tele voltunk mindenféle elképzelésekkel, akkor én haptam egy olyan felkérést és lehetőséget, hogy menjek a Televizióhoz művészeti vezetőnek. Ami hát két dolog találkozott, hát egyrészt bizonyosfajta elkeseredésen affelett a mérhetetlen rossz fogadtatás felett, ami a Petőfi Szinház körül kialakult, másrészt mindig

érdekelt a közügy, mindig érdeklt a társadalom. Mát hogy ugy mondjam nagyon nyomatékosan hivak a Televizióhoz. Akkor a Televizió egy friss intézmény vlt és egy ma már nem élő politikus, egy vezetőm, akit nagyon tszteltem mondta, hogy hát nekem nagyon fontos a Petőfi Szinház, nagyon fontos a Nemzeti Szinház, minden nagyon fontos, de együttaz egész nem olyan fontos, mint a Televizió, amelyik most indulós egy nép nevelése.

- Tényleg vannak fiatal kollégá, akikben van egy kis keserü szájiz és ennek következtében nm szivesen keresik meg azt az üzenetet, amit el lehetne mondai a filmekkel. Vagy nem szivesen fogalmazzák az üzenetet élesen. Mert hogy minek, meg ugy sem hállgatják meg, meg a világ ugysem változik. Na erre voltam bátor azt mondani, hogy persze rájtuk is mulik, de azokon is, akik ilyen szituációt teremtenek, hogy ilyet lehessen mondani. Ez végülis a legnehezebb problémát érintheti. Az ugynevezett mai film problémáját, amikor a mi társadalmunk mai filmet kér tőlünk, akkor a mi társadalmunknak azt is kéne követelni, hogy ezek a filmek olyanok legyenek, hogy az, aki bemegy és nézi, tehát maga a társadalom tagja az ne kapja rajta hazugságon azt, aki a filmet csinálta. Vagyis, hogy ha valaki birálni akarja a társadalomnak olyan jelenségét, ami gondolom birálatra szorul, akkor ne köntörfalazzon a birálatban. Azt szokás erre mondani, hogy aki csinálja, annak pedig legyen, hogy megcsinálja. No de hát nem mindenkinek kell hősnek lenni.

Goldmann György, Szobrán

Veres Péter, Goldmann György, Darvas József, korábban eltávoztak az élők sorából. Az utóbbi időben az ő emléküknek élt, az igazukért harcolt; számos könyv és tanulmány jelzi ennek a „kései siratónak" az emlékét. A legjelentősebbek: a Goldmann György vértanú-szobrászművész életéről és politikai tevékenységéről írt, kéziratban maradt nagyszerű tanulmánya, valamint a „József Attila és az illegális kommunista párt" című kötet, amelyben megnyugtatóan tisztázta ezt a korábban sok félreértésre alkalmat adó kérdést.

Máté György: Vértes György és a Gondolat. 7.

Bp. 1977 dec. 21.

Népszabadság

Goldman György, szobrászművész

a Magyar Tanácsköztársaság első intézkedései között biztosította mindenkinek a tanuláshoz való jogot. – a Szocialista Képzőművészek csoportjához tartozókat minden irányú témaként foglalkoztatja a tanulás; a művész „Elemisták" c. dombormüvét említjük.
(említve)

Ovadi Nora: a tanulás.
Népművelés, 1977. 9. 14. old.

Goldmann György, szobrász

L: Lengyel Lajos

Rényi Péter: Elkunyt Lengyel Lajos 7.

Nénszabadság, Bp. 1978 jan. 11

1) Folytatás

Goldman György, szobrászművész a Tamás Galériában rendeztek meg 1926-ban a Szocialista Képzőművészek Csoportos kiállítását, melyen szerepelt a művész „Szerelmek-térv" c. (cyklus) a szerelmek Bagi Ilona mártírhalált halt csepeli munkáslány sírjára készült. A művet a temető plébánosa csak azután engedte felállítani, miután az a KUT kiállításán díjat nyert.

Sánchez Sándor: Képzőművészeti krónika. Jelenkor, 1977. 8. 687. old.-688 old.

Goldman György 2) Folytatás.

1943-ban Endre László pestmegyei főispán, nyilasai a síremléket elhurcolták a temetőből, darabokra törték és a Dunába szórták. Egy-két veletlenül megmaradt darabja szerepel most a Munkásmozgalmi Múzeum új kiállításán, a művet rekonstruálták a közelmúltban, ez szerepel most a szombathelyi kiállításon. (említve)

Lánczi Sándor: Képzőművészeti krónika. Jelenkor, 1977. 8. 688. old.

Goldman György

Bibl: Hunangosó Márta: Goldman György
Esti Hírlap, 1974. dec. 20.

Heitler László: G. Gy.
Műgyűjtő 1974. 6 évf. 4. sz. 38-39. l.
Képpel

A magyar művészettört. irodalom bibliográfiája 1974.
Művészettörténeti Értesítő 1977/1.

74. old.

Goldman György

Bibl.: L. (Lukács György): G. Gy. Magyar Nemzet 1974. dec. 22.

Makkai György: Goldman György. Népszabadság, 1974. dec. 21.

Vértes György: G. Gy. Népszava 1974. dec. 21

A magyar művészettört.irodalom bibliográfiája 1974. Művészettörténeti Értesitő 1977/1.

74.old.

Goldmann György

Bibl: Ács Jenő: Goldmann György 70 éve született

Pest megyei Hírlap 1974. dec. 21. és 20.

Bojár Iván: G. Gy. Tulöz 1974. dec. 11.

— " — " — 1974. dec. 21.

Brestyánszky Ilona: G. Gy. Nők lapja 1974. dec. 14.

A magyar művészettört. irodalom bibliográfiája 1974.

Művészettörténeti Értesítő 1977/1.

74. old

Goldmann György szobrászművész

Gádor István rövid időre visszatért a szobrászművészet területére is. Szobrain olyan társadalmi kérdéseket vetett fel amelyek rokonítják őt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának több tagjával. Nem véletlenül alakult ki barátság közte és Mészáros, Bakros-Birmann és Goldmann között.

Chikán Bálint: Hamutartótól szoborig.
Budapest, 1978. 2.

Goldmann György szobrásznüvész

Szabó Iván a szocialista művészcsoporthoz barátai révén – Kurucz D. István és Berda Ernő – került kapcsolatba. Legközelebb Sugár Andorhoz és Goldmann Györgyhöz közülük.

Grezsa Ferenc: Műteremlátogatás Szabó Ivánnál.

Tiszatáj, 1978. 10. 140. old.

Goldmann György, szobrász

Megemlítve.

Pintér István: Igazi élelet élt
Rózsa Ferenc, 1906-1942

Élet és Tudomány, Bp. 1989. dec. 4.

1539 =
1541.
XXXVI/49.

Goldman György, szobrán

L: Gádor István.

ds Láncz S: Gádor István 90 éves 1487-1490

Élet és Tudomány, Bp. 1981. nov. 20. XXXVI/47

Goldmann György szobán

megemlítve:

3.

Boris Katalin kibuktatta a tanár

Esti Hírlap, Bp. 1981. máj 25.

25

Goldman György

A Pest megyei Hírlap 1974 december 21-i száma, közli a művész vecsési szülőházát és azon elhelyezett emléktáblát amin hit n-nel írják szülőttük nevét: Goldmann.

Heitler László: Goldman
Művészet, 1980. marcius - 47. lap.

Goldmann György szobrászművész

Az illegális kommunista párt képzőművészei rajzos röplapokat terveztek. Goldmann György, Hlay László - és még több művész - művei a munkásság propaganda-fegyvereivé váltak.

Horváth Kálmán: Plakát és történelem.
Népújság (Tolna), 1980. máj. 1.

Goldman György, szobrászművész

az illegális kommunista párt képszőművészei rajzos röplapokat terveznek. Bán Béla, Fenyő A. Endre, Goldman György, Háy László és Sugár Andor művei a munkásság propagandafegyvereivé válnak.

H.K. Plakát és történelem. Vörös ember kalapáccsal.
Vas Népe. 1980. máj. 1.

Goldman György

A művész születésének 70. évfor-
dulója tájáu publikált méltatá-
sok legtöbbje úgy írta, ahogy a
művész is munkáiu: Goldmau.

Heitler László: Goldmau.
Művészet, 1980. március. 47. lap.

Goldman György

1975-ben a Corvina kiadta
Heitler László-kiskönyvét,
itt a művész neve egy n-
nel van írva, tehát Goldman.

Heller László: Goldman.
Művészet, 1980. március-47. lap.

Goldman György

A Szocialista Képzőművészek Csoportjának alkotásaiból 1974-ben rendezett emlékkiállítás katalógusa ingadozó hol két nn, hol egy-nel írja a művész nevét.

Heilloz László: Goldman:
Művészet, 1950. marcus-47. lap.

Goldman György

Heitler Lászlónak az 1970-ben
út megemlékezésében ugyancsak
két nivel van a nove íva: Gold-
mannak.

Heitler László: Goldman
Művészet, 1980. március - 47. lap.

Goldmann György

Az 1966-ban megjelent Művészeti Lexikon, valamint Németh Lajos Modern magyar művészet című könyve 1968-ban hét sorral írja a művész nevét: Goldmann-nak.

Hevesi László: Goldmann
Művészet, 1980. március - 47. pap.

Goldman György

Goldman György 75 éve született.
A kitűnő szobrász 1945 februárjában Dachauban pusztult el.

Heitler László: Goldman.
Művészet, 1980. március — 47. lap.

Goldman György

A művész 75. születés napja alkalmából a Magyar Nemzeti Galéria emlékkiállítást rendezett. Az emlékező-méltató írások tolbsége, Goldmannak írták a művész nevet

Heitler László: Goldman.
Művészet, 1980. március-47. lap.

Goldman György

Goldman szülebt hanája Vecsés, ahonnan hiv atalos adatok szerint (a születési anyakönyvben) Goldman egy n-nel van bejegyezve.

Heitler László: Goldman.
Művészet, 1980. március - 47. lap.

Goldmann György, szobrán

L. Mérnáros Lánk

kilágyi J.: A magyar hoc. kult. Tört. (5.) 14.

Népszabadság, Bp. 1980 júl. 20.

Goldmann György, szobrász

L. Kállai Ende

–: A szocialista szobrászat kiállítása ... 7

Népszabadság Br. 1981. jan. 6.

Goldmann György, szobrász

L. Kondor György

Hit 8.

Nemszabadság, Dn. 1980 máj. 7

Goldman György

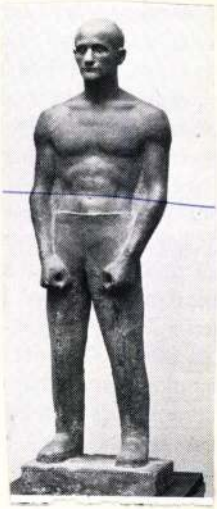

Munkás, cement

Heitler László: Bokros Birman, Goldman, Mészáros, Szöllősi, Vilt és a Szocialista Képzőművészek Csoportja.
MŰVÉSZET, 1980. március - 19. lap.

Goldman György

Horthy-rendőr, bronz

Heitler László: Bokros Birman, Goldman, Mészáros, Szöllősi, Vilt és a Szocialista Képzőművészek Csoportja.
MŰVÉSZET, 1980. március - 19. lap.

GOLDMANN György

OMIKE 1909-1944 299
301

Goldman György szobrászművész

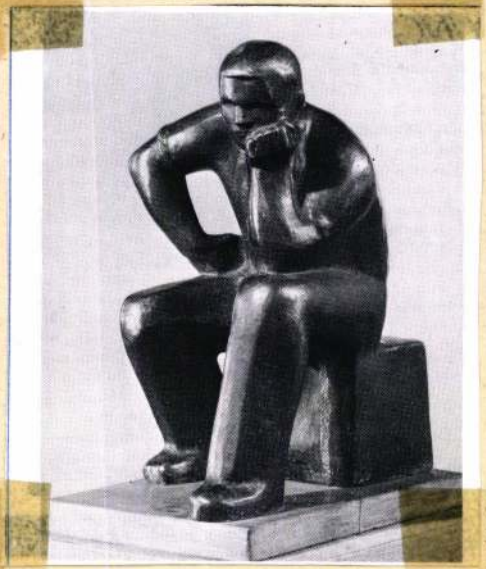

„Könyöklő munkás"
bronz, 25,2 cm, 1934.
az MNG tulajdona.

Művészet, 1980. márc. 23. old.

„Önarckép," brown
24.5 cm, 1927.

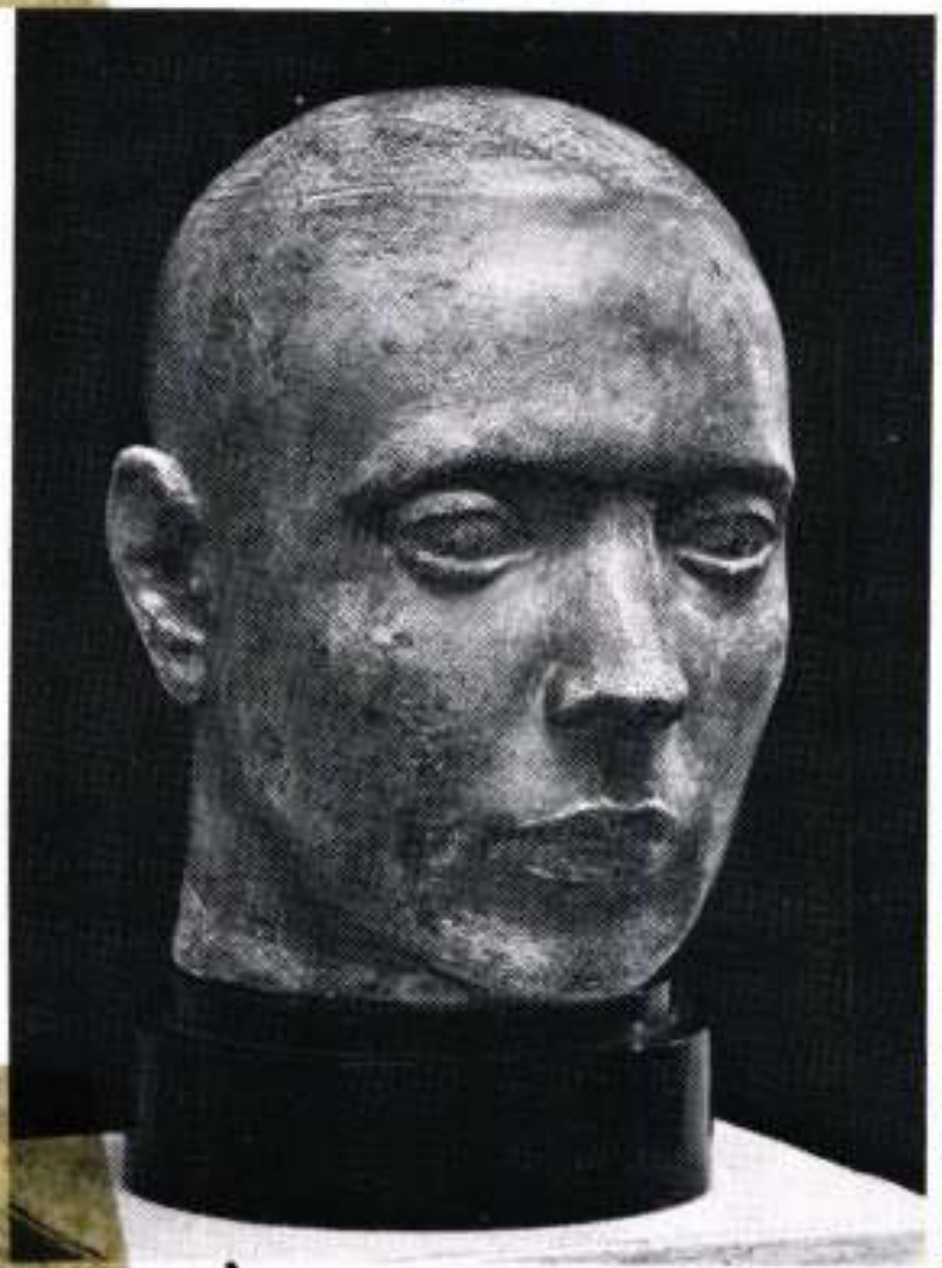

„Munkás," cement,
177 cm, 1929.

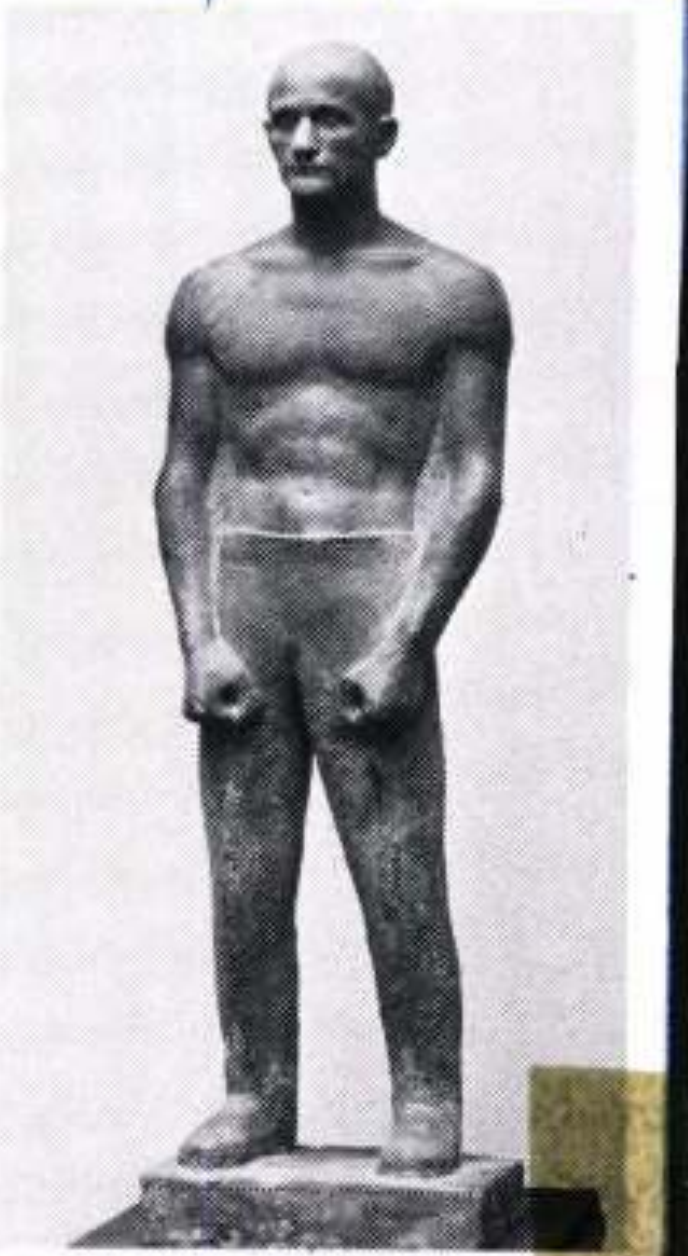

n találunk, s végső soron ez a különbség nemcsak
brászati alkotó erő és esztétikum kérdése is.
b, egy tévéinterjúban úgy nyilatkozott Vilt Tibor,
em ugyanaz, mint a régebbi volt", és hogy a lírai
ni mondanivalóval leszámolt. Magam úgy látom,
z ötvenes években elnyerő szobrászata logikus foly-
termésének.
előbb festészetet tanult *Szőnyi*től és *Aba Novák*tól,
ént került közel a szervezkedő művészekhez 1932-
ntól és Bokros Birmantól is tanult, mindkettőjük
akkori művein (*Pirgi*, 1934; *Lovas*, 1940; *Gordonkás*,
nitzler János portréja, 1937; *Kiáltó*, 1947). A kezdet-
dulásokig a Csoport aktív tagja volt, részt vett a
t munkájába azonban nem vonták be. Mészároshoz,
Birmanhoz és Vilthez mérten talentuma szerényebb
szobrászi mesterség elejénél tartott, így a Csoport
tt műveiben is több a halvány megsejtés, mint a
ás.

Goldman György, szobrászmüvész

mindkettő az MNG tulajdona

:7-

Müvészet, 1980. márc. 22. old.

GOLDMAN GYÖRGY

említve ld. Bokros Birman Dezső

Heitler László: Szocialista szobrászat. Szombathely, Savaria (sic!)
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/7.sz.3.o.

ismerni. Ilyenek: a vaskos, tenyérobozhoz, vagy fürthöz hasonló fogógomb, s a kiöntő szivalaku lefedése, aminek csücske felfelé hajlik. A szivalaku lefedést különösen pl. Bicske és Felcsut, - a jellegzetes fogógombbal együtt pl. Káloz önkannáin figyelhetjük meg. Legjellegzetesebb ilyen helyi vonásokat felmutató darabok talán a lovasberényi önkannapár, — Fauser Mátyás budai ónöntőmester munkája, — egyik 1793. évszámu. A tipust valószinüleg Fauser Mátyás legrégibb ismert munkája: a gárdonyi református templom számára készült, feliratos, 1783. évszámu önkanna teremtette meg, mely ma az Iparmüvészeti Muzeum gyüjteményében foglal helyet s melyet ugy látszik, több megyei református egyházközség tekintett mintaképének, megrendelésénél. (A Fauser-ónöntő-családra vonatkozóan lásd: Mihalik Sándor: Pest-Budai ónmüves emlékek. Budapest, 1940. 21—23., stb. old.)

A református templomok felszerelései között másik, fontos szerepet játszó ónedénytipus a tál, illetve tányér. Ilyeneket is bőven ajándékoztak a fejérmegyei hivek a templomoknak és vásároltak a községek maguk. Bár tányér esetében kevesebb a formaalakitási lehetőség, ezeken is megfigyelhetjük az ónedényekre általában jellemző,— azóta is keresett és nem mindig megtalált, — jó és szép arányokat.

A vértesdobozi református egyházhoz tartozó alcsutdobozi templom pl. 1801 évszámu (I W mesterjegyü) kenyérosztótányért őriz. 1815. évszámu kenyérosztótányérját Fauser János budai ónöntőmester látta el jegyével. Ugyancsak ettől a mes-

MDK

Goldmann F.

1930. UME rendes uj tag.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931. febr.

M.D.K.

Goldmann Ernő, brassói építész

tervei és művezetése mellett épül a brassói izr. hitközségi bérház 60.489 K. 66 fill. vállalati összeggel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

jul. 18. sz. 9. old.

Goldman György

Könyöklő munkás,

Heitler László: Bokros Birkman, Goldman, Mészáros, Szöllősi, Vilt és a Szocialista Képzőművészek Csoportja.
MŰVÉSZET, 1980. március - 19. lap

GOLDMANN GYÖRGY EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Nemzeti Galéria

1934-ben a KUT kiállításának ünnepélyes megnyitóján államtitkára és a művészeti ügyek osztálya főnökének kíséretében maga Hóman Bálint is megjelent. A VKM úr barátságos kézfogással tüntette ki a tekintélyes, azaz társadalmi presztízsnek örvendő művészeket. Biztosak lehetünk, Goldmann György nem volt köztük. Ő valóságos kitüntetést kapott, Medgyessy Ferenc veregette meg a vállát fiatal munkást ábrázoló mellszobráért. 1939-ben az illegális politikai tevékenység kemény próbáitól edzetten egyike a Kommunisták Magyarországi Pártja újjászervezőinek. 1942-ben, néhány hónappal azután, hogy a Kállay-kormány — amelynek egy ideig újra csak Hóman a vallás- és közoktatásügyi minisztere — a keleti frontra küldte a 2. magyar hadsereget, csendőrnyomozók ütik-verik az Andrássy-laktanyában. Schönherz Zoltán perében életfogytiglanra ítélik. Az ország német megszállása után a börtönből Dachauba hurcolják és elpusztítják.

Élete negyven évéből zavartalan munkára kevés jutott. A főiskolai évek — néhány korai portréján érezni tanára, Stróbl Zsigmond technikájának hatását, szellemét azokon sem —, a párizsi tanulmányút, aztán csak annyi, amennyit a szigorú önfegyelemmel és eltökélt odaadással végzett pártmunka engedett. Gipsz Önarcképe mezopotámiai szobrokra emlékeztető plasztikai szigorúságával, zárt síkjaival, elvont szellemiségével, 25 centiméteres, mégis monumentális hatású Könyöklő munkása, amelynek éppoly lényeges kompozíciós eleme a kar derékszöge s a törzs által bezárt űr, mint a súlyos formák, nagy tehetségről tanúskodnak, s nélkülözhetetlen értékei a magyar szobrászatnak.

Sík Csaba

6 93. 3.0.

nak ezekből az évekből; a Széchenyi bizony a kor rosszabbik fajta ízlésének kifejezője. Mégis ragaszkodunk hozzá, mégpedig nem esztétikai vagy műemlékvédelmi okokból, hanem a Borsos által is hangoztatott számos sajnálatos tapasztalat mián.

Újítsák föl, tatarozzák a fürdőt, de ne fosszanak meg bennünket talán valóban évtizedekre e nélkülözhetetlen intézménytől. Úgyis kevés a strandunk és gyógyfürdőnk. És hogy miként lehetne több — a ligeti forrásokat jobban kihasználva —, erre is javaslatot tesz a cikkíró. De ami a legföltűnőbb: a *főváros* folyóiratában. Nemde — a legilletékesebb helyen.

Balog János

Goldman György

NÉPSZAVA 1979. dec. 21.

Goldman György jubileumára

Ma 75 esztendeje, 1904. december 21-én született Goldman György szobrászművész, a két világháború közötti szocialista művészeti törekvések kiemelkedő képviselője. Részben töprengő, szemlélődő természete, részben életkörülményei mostohasága miatt mindössze két tucat alkotásra futotta erejéből, kvalitásaira azonban jellemző, hogy kicsiny életműve nélkül nem lehet érdemben szólni a húszas-harmincas évek magyar szobrászatáról.

Vecsésen született, egy vasúti tisztviselő harmadik gyermekeként, s korán felébredt benne a művészi hajlam. Érettségi után kőfaragást tanul, s már jelentős manuális tudás birtokában iratkozik be 1924-ben a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Stróbl Zsigmond osztályán dolgozik. Az oktatás akadémikus stílusa azonban nincs ínyére, ezért két év után Párizsba megy. Itteni tapasztalatai nyomán, az egyiptomi művészet és Despiau humánus szobrászatának hatására alakítja ki önálló stílusát, amit a formák kifinomult egyszerűsége, érzékletes realizmusa jellemez.

Már érett művész, amikor hazatérve bekapcsolódik a munkásmozgalomba, s szobrászi tehetségét a politikai harc szolgálatába állítja. A kor szociális gondjai, haladó eszmei kapnak hangot tömör formálású portréiban, amelyek a fiatal művész érzelmeit, tárgyilagos és humánus gondolkodását is kifejezik. Első monumentális alkotását, a Munkás című kompozíciót, a szociáldemokrata párt megbízására készíti 1929-ben: a kemény kiállású, feszülő izmú figura ellenállásra, elszántságra mozgósít a kizsákmányoló osztályok ellen.

1932-ben Goldman belép a kommunista pártba, és részt vesz a párt legális művészszervezete, a Szocialista Képzőművészek Csoportja megalakításában. A közösségben folyó termékeny viták, a marxista eszmeiség és esztétika tüzetesebb megismerése művészi fejlődésének új, érettebb korszakát nyitja meg. Ekkor alkotja meg főműveit, köztük az Ülő munkás című kubisztikusan épített kisplasztikát, amely a jövőre készülődés tudatosságában mutatja be a kor munkásemberét. „Goldman ülő, gondolkodó munkása ugyanaz a típus, mint Derkovits »Három nemzedék«-ének jelenkort jelző, olvasó önportréja" — írja a kicsinységében is monumentális hatású műről Aradi Nóra. A szoborral „új munkásintellektust formált, olyan típust, amelyik képes lesz megtartani a majd megszerzendő hatalmat."

Ülő munkás

A harmincas évek második felétől a szaporodó mozgalmi feladatok egyre kevesebb időt hagynak számára a művészkedéshez; kiújult szembaja is nehezíti szobrászati munkáját. Kedvét, kezdeményezőkészségét azonban most sem veszíti el, aminek legszebb bizonysága az elnyomó apparátus kegyetlenségét és kisszerűségét leleplező, Horthy-rendőr című, pompás szobor-karikatúrája.

1942-ben a munkaszolgálatból frissen hazatért művészt beválasztják a budapesti pártbizottságba, s megbízást kap a főváros ellenállási mozgalmának megszervezésére. Feladatainak azonban már csak részben tud eleget tenni, mert júniusban letartóztatják, és a Shönherz Zoltán elleni hűtlenségi perben — mint negyedrendű vádlottat — életfogytiglani börtönre ítélik. Egy ideig Szegeden, majd a Margit körúton raboskodik, míg végül Dachauba hurcolják; itt halt meg, alig negyvenévesen, 1945. februárjában.

Rá is illenek József Attila szavai, aki Kész a leltár című költeményében így summázta önnön pályáját: „Ha féltem is, a helyemet megálltam. / születtem, elvegyültem és kiváltam."

Tasnádi Attila

az országgyűlés

és ezzel megbízható támasza hazánk békéjének, függetlenségének és biztonságának is. Gazdasági fejlődésünk számára nélkülözhetetlen a KGST keretében megvalósuló szocialista gazdasági integráció, s a magunk részéről a jövőben is mindent megteszünk ennek gyorsabb kibontakoztatásáért.

Az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján tovább építjük gazdasági kapcsolatainkat a *tőkés országokkal.* Meggyőződésünk, hogy a kereskedelmi kapcsolatok és az egyéb együttműködési formák fejlesztése nemcsak gazdasági szempontból előnyös, hanem *kedvezően hat a békés egymás mellett élés politikájának érvényesülésére is.*

Tovább bővítjük gazdasági kapcsolatainkat a *fejlődő országokkal is.* Ezek a gazdasági kapcsolatok népünk számára is előnyösek, és egyben hozzájárulnak ahhoz, hogy a fejlődő országok megszilárdítsák gazdasági önállóságukat.

...yjavaslat ...keit szolgálja

vezetőinek körében eddig még nem találtak megfelelő visszhangra, sőt, a közép-hatósugarú amerikai rakéták nyugat-európai elhelyezésének terve a fegyverkezési verseny újabb hullámát indíthatja el. A szocialista országok nem nézhetik tétlenül a békés építőmunkájukat és biztonságukat fenyegető NATO-terveket.

A Magyar Népköztársaság ebben a bonyolultabb és veszélyekkel terhesebb helyzetben is folytatni fogja erőfeszítéseit a békés egymás mellett élés irányzatának érvényesülése, a nemzetközi feszültség csökkentése érdekében. *Bizunk abban, hogy végül is nem az agresszív imperialista körök kalandorpolitikája, hanem a realitásokkal számoló józanság kerekedik felül;* a nemzetközi kapcsolatokban nem a bizalmatlanság, hanem a bizalom légköre lesz uralkodóvá, s nem a fegyverkezés, hanem a leszerelés hívei lesznek erősebbek. És biztosak vagyunk abban is, hogy a szocialista országok, köztük hazánk is, a világbéke megvédéséért, az enyhülésért folytatott harcukban a jövőben sem lesznek egyedül, e küzdelmükben *számíthatnak minden békeszerető erő támogatására.*

Költségvetésünk biztosítja a szükséges anyagi eszközöket ahhoz, hogy gondoskodhassunk hazánk békéjéről és biztonságáról és aktívan folytathassuk népünk érdekeinek megfelelő külpolitikai tevékenységünket.

Meggyőződésem, hogy ezek a politikai és szemléleti kérdések szorosan összefüggnek mind a törvényjavaslattal, mind pedig a gazdasági életben megoldandó feladatokkal. Gazdasági feladataink megoldásának, a hatékonyság növelésének ugyanis *nélkülözhetetlen feltétele, hogy világosan lássuk ne csak közvetlen feladatainkat, hanem távolabbi céljainkat is.*

A beterjesztett törvényjavaslat összhangban van szocialista fejlődésünk programjával, elősegíti népgazdaságunk tervszerű kiegyensúlyozott fejlődését, tehát *jól szolgálja népünk érdekeit.* Ezért a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a magam nevében is elfogadom és a tisztelt képviselőtársaknak is *elfogadásra ajánlom* — fejezte be felszólalását Óvári Miklós.

...vita folytatása

a népgazdaság teherbíróképességéhez kellett igazítani. Elsősorban a *lakosság életviszonyait* közvetlenül *javító* beruházásokra: lakás-, bölcsőde-, óvoda- és iskolaépítésre, valamint az egészségügyi

munkaerőt szabadított fel.

Kovács Károly szóvá tette, hogy a *termékszerkezet* változtatásának üteme még korántsem megfelelő. Számos nagyvállalat azonban kétségtelenül

A mun... és a szo...

Központi ve...

Az Orvos-Egészségügy... központi vezetősége csüt... *Duschek Lajosné* SZOT-... *Juszt Lajos* egészségügyi ... lyettes részvételével a ... és a munkaerő-gazdálkod... ügyi vonatkozásait, illetv... gítő szakszervezeti feladat... te.

A Postások Szakszervez... ponti vezetősége — *dr. ...*

Egészségügyi szaksze...

Régi gon...

Dr. Szendrényi János, az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének titkára szóbeli beszámolóval egészítette ki az elnökség igényes elemző jelentését.

— A munkaerő-gazdálkodás a szakszervezetnek *az emberekkel való törődés szempontjából is rendkívül* fontos — hangsúlyozta. Legfőbb gond gyanánt említette az *állások és a képzés fejlesztésének nem megfelelő összhangját.* Így adódhat, hogy bizonyos megítélések szerint sok az orvos, helyenként, egyes szakmánként mégis kevés.

A munkaerő-gazdálkodás fejlesztését előíró kormányhatározatra utalva rámutatott az *egészségügyben rejlő tartalékok nélkülözhetetlen feltárására,* a következő tervidőszak feladataira: a mennyiségében talán elég, de összetételében nem megfelelő ágyszámra, az ésszerű munkaszervezés jelentőségére, a munkaidő kihasználására, a kutatások gyógyításban alkalmazható hatásfokára.

Az egészségügy lényegbevágó kérdéseihez hozzászólni *csak alapos tájékozottsággal* lehet. Erről tett tanúbizonyságot a

Postások szakszervez...

Takarékos...

A posta vezérigazgató-helyettese hangsúlyozta: a

/ 1021 szolgálatunkban

KÉP, KÉPZELET, VALÓSÁG

A gyermek

A gyermekábrázolás történetének még jelzésszerű tárgyalására sincs mód, hiszen a kis Jézus, a Madonna-Gyermek csoport változó vallási tartalmával s a mögötte rejlő általánosabb etikai indítékokkal kellene kezdenünk a sort. A 17. század óta a gyermek vagy az anya és gyermek együttes ábrázolása függetlenedik a vallási kerettől; a 18. században a gyermekmunka kihasználását leleplező grafikákkal találkozunk a leginkább kapitalizálódott országokban; a 19. század közepén a francia *Daumier*-nek 1860 körül alkotott *Mosónő*jében jelenik meg először a proletárcsalád motívuma.

K. Kollwitz: Anya gyermekével (1916)

Tonitza: Fehér sapkás kislány (1924–25)

A 20. század művészetében a gyermekalak – akár önmagában, akár anyjával együtt – egyre inkább társadalmi-politikai tartalmak hordozója, utal a jelenre és a jövőre: nem elvontan, jelképesen, hanem gyermeki mivoltában, kiszolgáltatottságával vagy vidámságával, koravénen vagy derűt sugározva közvetíti a mondanivalót.

Képeink közül időrendben az első a német Käthe *Kollwitz* 1916-os litográfiája. Magyarországi vonatkozása, hogy közvetlenül az 1956-os ellenforradalom után plakátként jelent meg a budapesti utcán, a családra hivatkozva serkentett a folyamatos termelésre, a mindennapok rendjének megszilárdítására. Ez a grafika a művész kevés számú derűs alkotásának egyike; legtöbb hasonló témájú képéből az éhező, a beteg gyermekéért aggódó anya kétségbeesése szól.

Az első világháborút követő tragikus hangú, szocialista kritikájú alkotásainak sora után a román Nicolae *Tonitza* is derűre vágyik. Vidám formarendben, tömör, eleven színekkel, finom festőiséggel alkotja gyermekportréit: közéjük tartozik a húszas évek közepén született itt közölt festménye is.

A két világháború között azonban a gyermektéma csak konkrét portré alkotása esetén maradhat felhőtlen-gondtalan. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának egyik legkiválóbbja, *Goldman* György 1938-ban alkotja terrakotta-dombormű-vét, az *Elemisták*at. A két figyelő, padra könyöklő kisgyerek tartásából, kifejezéséből töprengés, gondterheltség árad, a gyermekalakok segítségével kivetített általánosabb kritika. Egészséges, értelmes, igazi gyerekek, de éppen gyermek voltuk és az akkori felnőtteket terhelő gondok összefonódásából bontakozik ki a dombormű árnyaltan-finoman érzékeltetett belső feszültsége.

Vilt Tibor 1946-os *Gyermekfej*e a háborútól megkínzott vonású, üreges szemű, csont-bőr soványságot sejtető kis szobor-

0/1

ilyen összefüggésben kellene megvizsgálni. Persze, abban is, hogy milyen anyagi és tárgyi feltételeket teremtettek a művelődéshez. És van még egy hatékony eszköz a vezető kezében: a személyes példa. A saját életvitele, kulturális értékrendje, művelődési szokásai. Ám a dolog nem olyan egyszerű. Mikor és hol mutathatunk példát? Az értekezleteken? Ott is. A kulturális rendezvényeken? Hát igen, jó lenne minél többször részt venni rajtuk, de ez nem mindig sikerül. A legjobb: sokat lenni az emberek között, beszélgetni velük a munkájukról, problémáikról. Sajnos, ezt még nem sikerült úgy megvalósítanom, ahogy szeretném. Pedig bátran állíthatom: egy téeszelnöknek *van ideje* — kell, hogy legyen! — arra, hogy közművelődési kérdésekkel foglalkozzék. De ne csak ideje legyen rá, hanem felkészültsége is hozzá. A magyar termelőszövetkezeti mozgalomban az utóbbi években nagy változásoknak lehetünk tanúi. Közülük az egyik legjelentősebb: a szakemberbázis megerősödése. Ennek következményei tükröződni fognak a téeszek közművelődési tevékenységében is.

Nemrégiben megnéztük aktív dolgozóink iskolai végzettségét: a kép rosszabb, mint volt. Persze, nem a tagság változott, a statisztika lett pontosabb. Mindenesetre tény, hogy *500 aktív dolgozónk közül 170 nem végezte el az általános iskolát.* A többség már nem is fogja — nagy részük 45 éven felüli. Bizony, még írástudatlan is van, 23-an csak az 1—4 osztályig jutottak el, s ami különös: közülük 18-an 45 éven aluliak.

Tudjuk, nem várhatunk gyors változást. Terveinket elsősorban az ifjúságra építjük. Egyrészt mert hosszú távú tervekről van szó, másrészt, mert ők könnyebben aktivizálhatók, fogékonyabbak, és több szabad idejük is van. Ők nem háztájiznak annyira, mint szüleik, viszont könnyen elfecsérelhetik szabad idejüket. De meggyőződésem, hogy megfelelő programokkal célt érhetünk náluk.

Új klubjukat május 1-én nyitottuk meg. Ezzel is az a célunk, hogy növeljük a közművelődésben az aktív résztvevők hányadát. Természetesen az ismeretterjesztés — a benne való viszonylag passzív részvétellel együtt — még hosszú ideig munkánk meghatározó eleme lesz. A művelődési szokásokat ugyanis valószínűleg éppen olyan lassan lehet átalakítani, mint, mondjuk, egy gazdaság termelési szerkezetét. Vagy még lassabban.

Nekünk mindkét problémával meg kell küzdenünk. Természetesen igyekszünk egyre differenciáltabbá tenni a munkát: téeszakadémiával, hosszabb előadás-sorozatokkal, a klubokban folyó ismeretterjesztéssel. Ide sorolhatom a rendszeres országjáró kirándulásokat is. Idegenvezető irányításával az ismeretszerzés fontos alkalmai lehetnek ezek, nem beszélve a jó hangulatú utak élményeinek közösségteremtő erejéről.

Ma már csaknem minden gazdaság igyekszik maga is gondoskodni dolgozóinak szakmai képzéséről, hiszen ez alapvető érdeke. Nálunk is van betanítottmunkás-képzés a gyümölcstermesztésben és az állattenyésztésben. Traktorosaink, targoncavezetőink szakmai tanfolyamra járnak.

Tervezünk nyelvtanfolyamokat is: nemcsak az értelmiségieknek, a fizikaiaknak is. Milyen jó lenne, ha a drága külföldi gépek kezelési utasítását a kezelők is el tudnák olvasni! És még megnyugtatóbb, ha technikusi végzettségűek kezelnék a drága gépeket: egyik-másik másfél millió értékű.

Sokan legyintenek: a mezőgazdasági munka ma még olyan színvonalon áll, hogy nem igényel magasabb képzettséget, s hogy jelenleg a vezetőknek nem fűződik különösebb gazdasági érdekük a közművelődés támogatásához. Sok valós érvet lehet felhozni emellett, mégis téves, tarthatatlan ez az álláspont. Sokszor még azok sem hisznek igazán a támogatás gazdasági hasznában, akik komoly összegeket fordítanak a közművelődésre. Náluk a párthatározatnak és a törvénynek inkább a tekintélye ért el hatást — ami persze egy csöppet sem lebecsülendő dolog.

Közel egymillió forintos szociális és kulturális alapunk van. Elegendő is azoknak a feladatoknak a fedezetére, amelyeket jelenleg tervezhetünk. Mi még mindennek a kezdetén tartunk, fő feladatunk az igények felébresztése. Ez pedig nem elsősorban pénzügyi kérdés.

Már tavaly el akartuk kezdeni a munkát — noha igen nehéz helyzetben voltunk. El is készítettük az oktatási és közművelődési tervet, de inkább csak azért, hogy meglegyen. Az idei már reálisabb, sokkal több benne a megvalósítható. A munka irányítása a *személyzeti, oktatási és kulturális előadó* feladata. Nincs könnyű dolga, mert földjeink, telepeink meglehetősen szétszórtak.

Van, ahol jók a körülmények a munkára és a művelődésre, van, ahol még fejlesztenünk kell őket. A Csóka-tanyán pl. van megfelelő munkásszállás, ebédlő, benne tévé, folyóiratok. Központunkban is létrehoztunk egy kisebb közművelődési könyvtárat folyóirat-olvasóval.

Felmerülhet a kérdés, élnek-e az emberek ezekkel a lehetőségekkel. Ma jobban, mint tegnap, és holnap jobban, mint ma. Ez biztos. Mi természetesen senkit sem kényszerítünk. Azt hiszem, nem sok értelme lenne, legfeljebb látszata. *Közművelődési munkánk a meggyőzésre, a személyes ráhatásra épül, és a megteremtett lehetőségekre.* A demokratizmusnak itt semmivel sincs kisebb jelentősége, mint munkánk bármely más területén. Először egy aktív magot igyekszünk kialakítani, mely aztán — már az ő segítségükkel is — bővíthető. Szövetkezetünk szocialista brigádjai egyre inkább összeforrnak: elsősorban rájuk építünk. Olvasómozgalmat indítottunk körükben; az országjáró kirándulások költségeinek felét a téesz fedezi; szakmai és munkavédelmi vetélkedőket rendezünk; tervezünk szakköröket; hamarosan megalakul a művészetbarátok köre stb. Bízom benne, hogy ezek a lehetőségek népszerűek lesznek. És akkor még nem is szóltam a községi művelődési központ kínálatáról. Az intézményt szövetkezetünk évi 50 000 forinttal támogatja.

Mindezek azt bizonyítják, hogy a közművelődési törvény pontjai egyre inkább életre kelnek a gyakorlatban. Egy valamire azonban mintha nem készült volna föl eléggé az állami irányítás: az üzemekben, termelőszövetkezetekben kiterebélyesedő közművelődési tevékenység szakmai segítésére, ellenőrzésére. Persze azért nem vagyunk egészen magunkra utalva: megyei és járási segítség is érkezett a törvény szabta feladatok helyes értelmezéséhez. Mellesleg: személyzeti vezetőnk korábban művelődésiház-igazgatóként dolgozott. Az eddigi jelek szerint helyes úton járunk. Egyre inkább meggyőződésemmé válik, hogy az emberekhez nemcsak a zsebükön, hanem a fejükön keresztül is el lehet — és el is kell — jutni.

Lehet, hogy néhány év alatt csak pár tucat olyan ember lesz, aki tartalmasabb művelődési igényekkel lép föl a szövetkezet és önmaga iránt. Én ezt akkor biztató eredménynek fogom tartani, mert őket majd százak követhetik.

Fejérdy Győző

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977

NÉPMŰVELÉS 6

Goldman György

1)

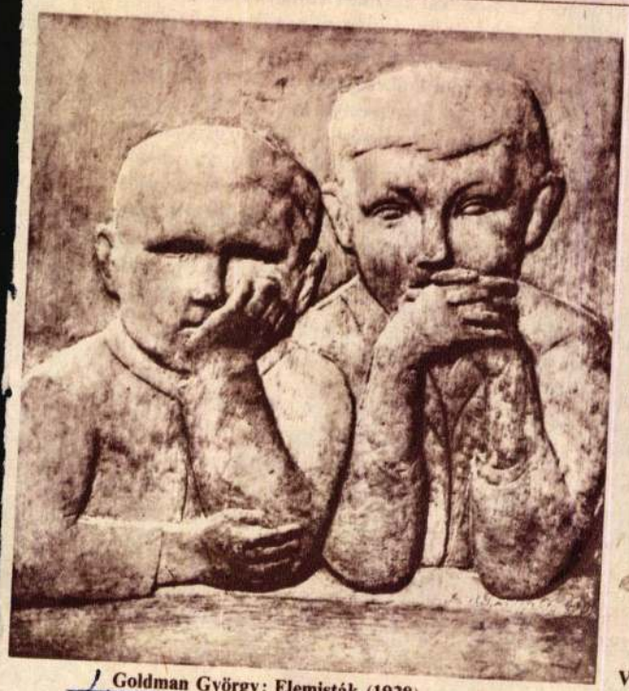

1 Goldman György: Elemisták (1938)

Vilt Tibor: Gyermekfej háború után (1946)

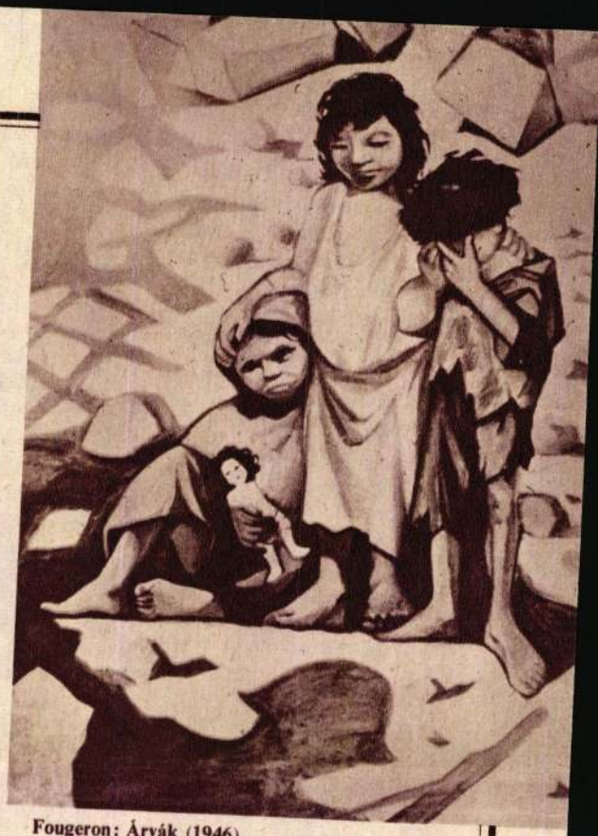

Fougeron: Árvák (1946)

ban ridegen és mégis megrendítő lírai érzékletességgel adja visszsza az átélteket, a még majdnem-jelen múltat, a gyermekként meggyötört ember keservét.

Egyazon évből való a francia André *Fougeron Árvák* című festménye. A magára hagyott, egymásra utalt három gyermek közül a legnagyobb féltőn-óvón fogja át testvéreit. Rongyosak, rosszul tápláltak: a mű ténymegállapító szigorúsággal mutatja be sorsukat. Mögöttük szürke sziklákból épül fel az otthon minden lehetőségét tagadó kopár táj, az előtérre pedig sisakos-puskás náci katona árnya vetül. Ebben a képi összefüggésben kap történelmi-politikai indoklást az árvaság. A magukra maradt gyermekek kiszolgáltatottsága a háborút és következményeit jelzi, a környezet pusztasága, a náci katona árnyéka a mindenhonnan rájuk zúduló fenyegetést. Sem Vilt, sem Fougeron esetében ne értsük félre az időpontot. Igaz, közvetlenül a háború után elemi élményként hatott a művészetben a béke, az értelmes emberi tevékenység lehetősége; de ezzel egyidejűleg a képzőművészetben is mind tömörebben, mind mélyebben fogalmazódott meg az átélt iszonyat.

Mikus Sándornak 1956-ban alkotott bronz kisplasztikája, a *Kötélugró leányka* más közegben született: egyértelmű derű, harmónia, az őszinte, gondtalan vidámsággal egybehangzó szépség keresése jellemzi, tetőződik benne annak a jövőnek az áhítása, melyet az új nemzedékeknek szántak a háborún túljuttottak.

E néhány példa még a jelenkor gyermekábrázolásairól sem adhat teljes képet, csak néhány lehetőséget jelez, amely országonként és művészenként más-más módon, de – ha közvetetten is – mindig a jövőt féltő, arra összpontosító figyelemmel fogalmazza meg a koravén, a meggyötört, a kiszolgáltatott és a vidám, az életigenlő gyermek alakját.

Aradi Nóra

Általában mi, népművelők is enyhe sajnálattal érkezünk egy-egy új művelődési otthon elé: *„Na, ezt is jól megcsinálták!"* – jegyezzük meg, amikor belépünk. Szétnézünk, aztán tömören összefoglaljuk a látottakat; utána meghallgatjuk az igazgatót, akinek mondatait e kifejezésekből bárki összerakhatja:

– *Én megmondtam*
– *mindent összeírtam*
– *de aztán nem kérdeztek*
– *most mit csináljak*
– *bezzeg ő a nagyokos*
– *még kevesebb a hely, mint régen*
– *de hát művészkedett*
– *mert neki semmi se drága*
– *mert fogalma sincs*
– *most itt vagyok, mintha én*
– *pedig ő*
– *a felelős . . .*

Hallgatunk, bólogatunk: másutt is így van. És az új házból kilépve mi is azt mondjuk, amit ilyenkor szokás: hogy magának emelt emlékművet a tervező, hogy ez sem volt még művelődési otthonban. A viselkedési séma annyira kötelező, hogy nem vesszük észre: van, amikor azt

tívákat be kell tartaniuk, a szabvány köt
lező, kivitelezőben sem válogathatna
Ha a megrendelő erre-arra (burko
anyagra, berendezésre) költségcsökker
javaslatot tesz, tudomásul veszik, nem
hetnek mást. Az anyagok is olyanok, a
lyenek, s ha a kivitelezéskor valami n
kapható, azonnal dönteniük kell az épp
akkori választék alapján. Az építészek,
akiknek neve jobban összefügg az épülettel, mint az egykori s a majdani igazgatóé,
legalább ötven évre szóló felelősséget vállalnak. Az épület áll, a kényszerű megalkuvások, a napi gondokhoz való igazodás, az át- és az újratervezés, a szűkebbre szorítás az ő gondjuk marad – ki gondol már velük később! *Ők* akarták így, s *ezt* akarták? – senki sem kérdezi.

*

Újabb művelődési otthonaink sorsa nem a tervezőasztalon kezdődik, tulajdonképpen csak épületeikben újak, zömüknek azonnal meghatározható elődjük van. A művelődésiotthon-építésre nem az a jellemző, hogy teljes hiányt pó
b az, hogy tágabb kereteket ad
tevékenységnek. Ahol megvan
lehetőség és a szakmai figyelem,
ondják:
elődési otthon telített. Szakköri

juk. És az „albérletben" működő tanfolyamok? Azok meg az iskolát terhelik. És mi mindent lehetne szervezni még! Új csoportokat, tanfolyamokat, és ha nagyobb volna a színpad, jöhetne ide akár a Nemzeti is, ha nagyobb volna a ház, új bútort lehetne venni, lenne helye a sok értékes felszerelésnek, és akkor . . .

És akkor elhatározzák: újat építünk.

Kiknek? Természetesen a meglévő csoportoknak, meg a tervezett újaknak, a meglévő és a leendő tanfolyamoknak. Az igazgató tervezni kezd, tárgyal a szakkör- és csoportvezetőkkel, akik elmondják igényeiket: *„Nekünk tükrös próbaterem kell, kétoldalt beépített rudakkal." „Nekünk hangszigetelt, nagy próbaterem kell, hogy a zenekarral együtt is próbálhassunk." „Nekünk három tetővilágítású műterem kell, hogy a szobrászok, a keramikusok és a festők külön dolgozhassanak." „Nekünk olyan beépített bútorú helyiség kell, amelyben a víz-, a gáz- és a villanycsatlakozás valamennyi kísérleti helyről megoldható." „Nekünk olyan helyiségsorozat*

A közönség

és három-
gálatának
élkedőkre
lmet egy-

edelmi és
dja *Varga*
tájékozta-
ppaganda-
g érdeklő-
okrétű: az
ok kisegí-
lmazzuk.
közös ki-
ekes vagy
ák. A *Té-*
esboltok-
gkönnyítő
Ma már a
s késztet
agy tévé-
például

A biblia világa a rádióban, vagy a *Jogi esetek* c. tévéműsor anyagát feldolgozó kiadvány.

Kapcsolatot tartunk fenn kulturális intézményekkel, s amiben lehet, segítjük őket. Legutóbb nagy sikert aratott az *Élő magyar néptánc* című tévésorozat, melynek írásos és zenei anyagát, valamint filmkópiáját 40 művelődési ház, táncegyüttes és társadalmi szervezet rendelte meg. Az aránylag magas ár (egy film ára aszerint, hogy a teljes sorozatot vagy csak néhány adás anyagát igényelték: 10 000 és 20 000 forint között volt) nem tette lehetővé, hogy mindazok hozzájussanak, akiknek szükségük lett volna rá. A filmforgalmazás – sajnos – elsősorban pénzkérdés.

Népszerűek a közönség részvételével készülő műsorok: a *Ki nyer ma?*, a *Könyvről könyvért* és más vetélkedők. Ezekre is mi szervezzük a résztvevőket.

– Igen lényeges, hogy a hallgatók, a nézők a sajátjuknak, igényeiknek megfelelőnek érezzék a műsorokat – mondja *Török* Gyula, a közönségszolgálat vezetője. – Fontos, hogy a nézők esetenként közvetlenül is részesei lehessenek a műsorok kialakításának, még az adások előtt elmondhassák véleményüket, részt vehessenek a műsorokról rendezett vitákon. A tapasztalatokat elemezve mostanában az is szóba került, hogy tévéjátékok

Szobrászművész

1021

Tárlatfelújítás negyven év múlva

Újrealisták 1936—1977

Szombathelyen a Savaria Múzeum nagy kiállítótermében nyílt meg az Újrealisták 1936. évi tárlatának felújítása. Ezzel a névvel valójában az akkor már kétéves Szocialista Képzőművészek Csoportjához tartozó művészek egy része jelentkezett a Tamás-galériában, Budapest V. kerületében, s bár az akkori bírálatok többsége lekicsinylően kezelte őket, közös fellépésük művészettörténeti tett volt. Az 1934-ben meghalt Derkovits nyomán indultak, illetve akartak továbbhaladni, Dési Huber István programadásnak is beillő írása szerint elsajátítva a mesterség eddig felhalmozott eredményeit, kutatni a művészet aktuális problémáit, s átélni a világ, a társadalom, a természet számukra fontos, kifejezésre méltó benyomásait.

Az a huszonkét művész, aki 60 festményével, rajzával illetve kisplasztikai művével akkor bemutatkozott a Tamás-galéria meghitt szobáiban, tulajdonképpen a társadalom súlyos bajainak orvoslásához azzal akart hozzájárulni, hogy kendőzés nélkül ábrázolja a valóságot, elsősorban a munkások, a falusi szegénység nyomorát, így kiáltva a változásért. Goldmann György, Bokros Birman Dezső vagy Gádor István plasztikái megkapó erővel vonultatták fel a munkásokat (Favágó, Emlékmű, Lépő férfi stb.) ugyanígy a festmények és grafikák. A hosszú sorból elegendő, ha a legismertebbekre utalunk. Berda Ernő Gyárudvara háttérben az épületek, kémények komor képével, az előtérben az elszánt arcú, felsorakozott munkásokkal, Hevő István Gyárvidék című rajza, a kietlen táj nyomasztó benyomásával, Fenyő A. Endre Wörner gyár című festménye a börtön-kaszárnya hangulat felidézésével vagy a hasonló hatású Téglagyár (Sugár Andor festménye) csupa vád a Horthy-rendszer, a tőkés rend ellen.

Goldmann György Emlékmű (másolat).

Ez a csoport tudta, hogy a művészet nem csupán az önkifejezés eszköze, nem korlátozható tehát a formai játékokra, az új és meglepő vagy éppen meghökkentő ötletekre. Igaz, a század első két évtizedének művészeti áramlatai ebbe az irányba hatottak, de a kor valósága a legtudatosabb festők, szobrászok műveiben éppen a felismerést, a változtatás igényét juttatta kifejezésre. Ahogy Háy Károly, a csoport egyik tagja megfogalmazta, az újrealista formának szervesen kell kinőnie a tartalomból, hogy ábrázolni tudja a társadalom mozgását. Természetesen meg kell említeni, hogy a csoport nem minden tagja volt nagy vagy éppen jó közepes művész, elméleti-irányítási hibák is akadályozták a kibontakozást. (Volt ugyanis olyan álláspont, amely szerint a festészet és a szobrászat dolga semmi egyéb, mint a politikai agitáció. E nézettel vitatkozott, módosításáért küzdött például Dési Huber is.)

Gádor István Munkás.

Háy Károly Könyöklő nő.

Bokros Birman Dezső Férfifej.

A Savaria Múzeumban gondosan — talán az sem túlzás, ha így fogalmazunk: az ügy iránti felelősséggel és szeretettel — kiállított anyag részben a negyven évvel előtti képzőművészet egyik fontos fejezetére nyit ajtót-ablakot. Ugyanakkor, a rekonstrukció hitelességét nem rontva beépíti az akkori anyagba Derkovits Gyula néhány ideillő festményét, rajzát is. Ezzel, s a témához kiválogatott képzőművészeti kiadványok felvonultatásával nagyobb hangsúlyt adtak a „Csoport" egykori bemutatkozásának. Aradi Nóra, Oelmacher Anna és mások könyvei, a régi, immár dokumentum értékű Dési Huber cikkek jól szolgálják ezt a célt.

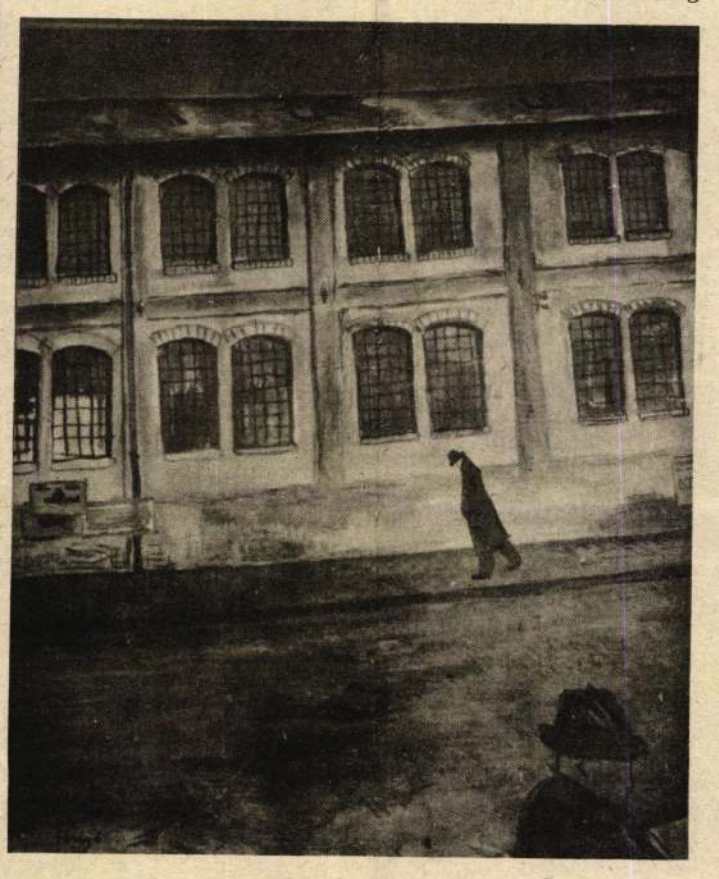

Fenyő A. Endre Wörner gyár.

Szombathelyi fontosságát talán nem is kell külön bizonyítani. Elegendő, ha a tényekre utalunk: Derkovits és Dési Huber művészeti hagyatékát e városban őrzik, gondozzák, gyarapítják. Megalakult a képtárépítő egyesület, társadalmi összefogással méltó otthont emelnek majd a szocialista művészetnek. A Derkovits örökség tudatos vállalásának és őrzésének külső jelei közül is csak egyet, a nemrég éppen a Derkovits lakótelepen felavatott kitűnő Derkovits-szobrot, Varga Imre alkotását említsük. Ebbe a folyamatba valóban szervesen illik a most rendezett újrealista felújítás.

B. L.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1977 MAJ 2 8
VAS NÉPE

-mérkőzés

rögország

A két csapat összeállítása:

Magyarország: Gujdár — Martos, Bálint, Kereki, Tóth J. — Nyilasi, Pintér, Zombori — Pusztai, Kovács, Váradi. — **Tartalék:** Mészáros, Török, Kocsis I., Fazekas, Nagy L.

Görögország: Konsztantinou — Kirasztasz, Nikolau, Firosz, Joszifidisz — Anasztasziadesz, Delikarisz, Terzanidisz, Koudasz — Ardizoglu, Papaioannou. — **Tartalék:** Krisztisz, Nikolaudisz, Szarafisz, Pallasz, Elefterakisz, Antoniadisz.

★

Az európai IX. csoport állása a szombati magyar—görög mérkőzés előtt:

1. Szovjetunió	4	2	-	2	5:3	4
2. Magyaro.	3	1	1	1	3:4	3
3. Görögország	3	1	1	1	2:3	3

★

A dél-amerikai világbajnoki selejtező csoportgyőztesek tornájának műsora: **július 10:** Brazília—Peru, 14: Brazília—Bolívia, 17: Peru—Bolívia.

A találkozót a magyar televízió egyenes adásban közvetíti.

hájusban

tt elmaradt az országos serdüetség úgy döntött, hogy a legagsáncon rendezik meg. A legLATEX versenyzői szerepeltek, árosba került.

: Nemes Emil (LATEX) 186,5 74,5, 3. Csiszár (LATEX) 170,5. arosvölgyi Imre által irányított OM előtt.

műsor

MBAT

zág—Görögország világbajnoki stadion, Beck (Weerink, Ver— *Megyei tehetségkutató* tesztóság részvételével, 14, Safrankó arátságos mérkőzés: Haladás— út.
gat, női: Haladás—Zeg. Volán,

: Spartacus-Styl—ZTE, 14, Safi, Bodor.
p a Derkovits és a kámoni isató iskola tornaünnepélye (ifjúOT megyei találkozója, (Velem, ja, (Parkerdő, 15.).
ország ifjúsági csapatmérkőzés áza.

ÁRNAP

Sabaria—FTC, 9, Safrankó úti

: Sabaria—Taurus, Dózsa u. 10

aknyugat: Sabaria—Thury SE Kőszegi LATEX—Körmendi atai Rákóczi, 17, Kőrös. — *Me*Szentgotthárd (Zala megyei játye, Kósik, Gérce—Spartacus-Sárvári Vasas (Veszprém meKemenesalja, Karáth, Vasvár— órakor kezdődnek). — *Serdü*órától a Rohonci úton.
rseny 9.30 (a Felszabadulási ályán).
Velem, 8 óra.
akóterületi SE, 9 óra, Táplántye 8.30, Celldömölk 8.30, Já, Vönöck 10 óra, Kemenesmi, Kemenesmagasi 10 óra, Ne-a, tornaünnepély Oladban 15

ületi versenyek, 8 óra, Vép,

egye ifjúsági csapatmérkőzés háza.
ntők, hétfőn, kedden, szerdán abda, tájfutás, labdarúgás, ké-

Tegnap Szombathelyen bemutatták Kósa Ferenc Balczó Andtés című filmjét. A többszörös világbajnok öttusázó, a münc beszélgetett a sportolókkal, s a rendezővel együtt részt vett Balczó dedikálja a róla írt könyvet.

Karpov negyedszer Oscar-díjas

Tíz év óta szavaztatják meg a világ sakkújságíróit, az előző év versenyeredményei alapján, az Oscar-díjról. Eddig a dán Larsen, a szovjet Szpasszkij, az amerikai Fischer és a szovjet Karpov volt Oscar-díjas. A tavalyi eredmények alapján újra Karpov kapta meg a kis ezüstszobrot. Karpov, elődjétől, Bobby Fischertől eltérően, valóban „játszó" világbajnoknak bizonyult és 1976 folyamán is öt nemzetközi versenyen indult. Közülük négyen első lett, egyen a második helyet foglalta el. Különösen értékes ezenkívül a 44. szovjet bajnokság döntőjében kivívott első helye. Viszonylag gyenge rajt után fokozatosan küzdötte fel magát és végül egy teljes ponttal előzte meg a második helyezett Balasov nagymestert. A bronzérmet holtversenyben Petroszjan és Polugajevszkij nagymester szerezte meg.

Íme Karpov győzelme a bajnokság utolsó fordulójából. Ekkor már döntetlennel is bebiztosította volna elsőségét, ő azonban nem elégedett meg a pontosztozkodással.

Spanyol megnyitás.

A. Karpov—V. Ceskovszkij Moszkva, 1976.

1. e4, e5 2. Hf3, Hc6 3. Fb5, a6 4. Fa4, Hf6, 5. 0—0, b5 (Karpov nagyon eredményes a spanyol megnyitásban, ezért ellenfele ritkább védelmet, az ún. arhangelszki változatot választja.) 6. Fb3, fb7 7. Be1, Fc5, 8. c3, d6 9. d4, Fb6 10. Fg5, h6 11. Fh4, Vd7? (Újítás, amely nem válik be. Sötét királya nem kerül biztonságba a vezérszárnyon) 12. a4!, 0—0—0 (Nem 12.—, b4 13. d5 miatt) 13. ab:, ab: 14. Ha3, g5 15. Fg3, ed: (Számításba jött 15. —, Ha7 16. de:, He4:) 16. Hb5:, Bde8 17. Hbd4:, Hd4: 18. Hd4:, He4: 19. Fa4! (Kikényszeríti a b7 futár átlójának lezárását, majd a g3 futár átlójának megnyitását. Ezután a sötét királyállás összeomlik) 19.—,

Egymás ellen játszott szerdán — MNK mérkőzést — a két s női csapat. A haladás 3:0-ra győzött a Spartacus-Styl ellen, Szemben fehér mezben a Haladás, balról, Ruboricsné, Hor karva Hencsei és Segyevy. Háttal a szövetkezetiek, balról (11), Horváth K. (10). Hétvégén a Haladás Veszprémben ját szabadnapos.

(Ho

GOLDMAN GYÖRGY
EMLÉKKIÁLLÍTÁS

GOLDMAN GYÖRGY

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

1904 – 1944

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

NEMZETI SZALON

1955

Tíz esztendővel ezelőtt, 1944 áprilisában, néhány héttel a dachaui pokol felszabadítása előtt a fasiszta barbárság áldozata lett Goldman György is, a magyar kommunisták egyik legkiválóbb harcosa, a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legnagyobb reménysége, a szocialista realista szobrászat első úttörője hazánkban.

Mint az illegális kommunista párt budapesti területi bizottságának tagját 1942 tavaszán Schönherz Zoltán, Rózsa Ferenc és sokszáz harcos hazafival együtt fogták el a csendőrnyomozók. Hetekig kínozták, hogy vallomásra kényszerítsék, de nem árulta el a magyar függetlenségi szabadságharcban résztvett antifasiszta társait: szerette hazáját, szerette a népet.

A honvédvezérkar főnökének bírósága Hitler követének közbelépésére Schönherz Zoltánt halálra ítélte, több vádlottat — köztük Goldman Györgyöt — életfogytiglani fegyházra.

A Vörös Hadsereg előrenyomulása elől 1944. október 22-én a budapesti börtönökből a nyilasok kiemelték a politikai elítélteket és a Margit-körúti katonai fogházból Goldmant is Komáromba, majd onnét Németországba hurcolták, a haláltáborba.

A felszabadulást nem érhette meg Goldman György. Fiatalon, 40 éves korában pusztult el. 28 éves volt, amikor a munkásmozgalomhoz csatlakozott: rövid életének 12 esztendejét, mint

az illegális kommunista párt harcosa Magyarország szocialista átalakításáért áldozta.

Komolyságával, szelídségével, emberségével, derűs optimizmusával azonnal megnyerte az embereket. Nagyon szerette mindenki, akivel kapcsolatba került.

*

Sokatígérő, tehetséges szobrász volt Goldman György amikor 1932 körül bekapcsolódott a magyar munkásmozgalomba. Ebben az időben már tagja volt az UME-nek, majd a KUT-nak, több jelentős kiállításon szerepelt, a művészetkritikusok szemmeltartották és elismerően nyilatkoztak alkotásairól.

Vecsésen, 1904. december 21-én született. Érzéke a szobrászathoz egészen fiatal korban kezdett kibontakozni. A negyedik reáliskolában rajztanára délutáni különórákon néhányukat mintázni tanítgatta és szobrászi adottságai ekkor kezdtek jelentkezni. 1923-ban érettségizett. Nyugdíjas MÁV-felügyelő édesapja tisztviselőnek szánta, Goldman György azonban már tudta, hogy szobrászművész akar lenni és makacsul kitartott elhatározása mellett. Beállt egy épületdíszítő műhelybe, el akarta sajátítani a mesterségbeli dolgokat. Megtanulta a darabforma készítését, az öntést és segédbizonyítványt is kapott. 1924-ben felvették a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Kisfaludi Strobl Zsigmond tanítványaként kezdte művészi pályáját. Főiskolai előmenetele terén általában jeles eredményt mutatott fel. *Fiú-fej* c. szobrával már 1926 márciusában szerepelt a KUT III. nagy kiállításán.

A Horthy-fasizmus művészetellenes légköre Goldman fejlődését sem biztosította, ezért 1926 őszén bejelentette a főiskolán, hogy külföldi tanulmányútra szándékozik menni és szülei támogatásával Párisba utazott.

Páris kiérlelte Goldman bontakozó tehetségét. Látóköre kitágult, dolgozott, tanult. A két párisi év alatt kőbe faragta a

Tanulmányfej-et, mely már kiforrott realista alkotás és csak anyagszerű hátterében érződik a francia művészet rodini hatása. (E műve Párisban maradt és csak szüleinek dedikált fénykép alapján ismeretes.) Párizsban készült *Önportré*-ja is, mely az anyaszűzmeztelenre vetkezett embert juttatja kifejezésre és általános nagy formára törekvést, időtlen igazság keresését tükrözi. Az ember nem múlékony részét kereste Goldman ebben az időben, mint a görögök, szemléletében az idalizmus a materializmussal küzködött. Az élet győzött e szoborban is: az arc él, különösen a száj tájéka érzékelteti Goldman felejthetetlen mosolyát. Az emberi humánumot fejezi ki Goldman ebben a munkájában is, gyengéd emberi ábrázolásban, gyöngédségével, egyszerűségével.

Az *Önportré*-val Goldman a párisi Grand Palais-ban rendezett nemzetközi kiállításon is szerepelt és műve dícséretben részesült. E szobrát Amerikában is kiállították.

Sikere eredményeként Kisfaludi Strobl 1928 tavaszán hazahívta és az Epreskertben műtermet kapott. Ekkor mintázta Ilonát, a zalai parasztlányt ábrázoló *Női fej*-et, *Korniss Dezső arcmásá*-t, és Trauner barátja *Portré*-ját, a *Tanulmányfej*-et, majd az *Anna néni* vázlatát. Ezek a portrék arról is vallanak, hogy ami Goldman számára Párisban még csak általános emberi valóság volt: a hazai környezetben megszemélyesedett.

Több önnállóságra, nagyobb szabadságra vágyódva 1929 tavaszán Goldman kimaradt a főiskoláról. Máról holnapra otthagyta epreskerti műtermét és ismét szülei segítségével az Ipoly-utcában, egy fémgyűjtőtelepen bérelt kis helyiségben saját műtermet rendezett be. Itt készült életnagyságban mintázott műve: a *Munkás*. Fiatal, erős, de munkanélküli pajtását kérte fel modelre. Az embert kereste mintázás közben és szembe találta magát a szociális problémákkal. A kapitalizmus átmeneti, viszonylagos stabilizációja megrendülésével Magyarországon is válságba jutott az ipar és egyre hevesebb támadás in-

dult meg a dolgozók amúgy is alacsony életszínvonala ellen, legsúlyosabban sújtva a munkanélkülieket. A *Munkás* a történelem porondján megjelent osztály dübörgő erejét is képviseli. Goldman a cselekvés pillanatában örökíti meg, amikor még latolgat a keménymarkolású folyamatban. A munkásruha rongyos nadrágja, a láb, a cipő csak kellékek Goldmannál, szobrászi eszközök, így kap hangsúlyt a kezek leszorítottsága és az értelmes fej. Goldman az erőt bontja ki az anyagból, az életszerűséget öntudattal gazdagítva. Nem stilizál, az anyag adta játékosságokat mellőzi, tömörségre törekszik, figyelmeztetővé válik. Tényeket tár fel ez a szobor és hitvallás a fasiszta „római iskola" lélektelen lekerekítéseivel szemben.

A magyar művészetkritika egyre fokozottabban figyel fel ebben az időben Goldman Györgyre. Észreveszi, mert „nemcsak könnyedén bánik az anyaggal, hanem plasztikai erejével is meggondolásra késztet" és megállapítják portréiról, hogy „ritka finom szobrászat".

Goldman György a valóságot áhította: szemben állt a naturalizmussal és elkülönült a proletkultos, merev, statikus, osztálysajátságoktól át nem hatott formalizmusoktól. A már kibontakozott realista munkássága elért eredményei azonban nem elégítették ki.

Az élet és a valóság szeretete vezette el új nagy felismeréshez. A marxizmus tanulmányozásának hatására, az élet és a társadalom végső következtetéseit levonva, polgári múltjának bátran hátatfordítva a munkásmozgalomhoz fejlődött, a munkásmozgalom bátor harcosa lett, művészetével és politikai helytállásával egyaránt.

1933 tavaszán Goldman részt vett az illegális kommunista párt megbízásából haladó értelmiségieknek, főleg fiatal művészeknek tartott szemináriumi előadásokon. Goldman György behatóérdeklődéssel és kitünő érzékkel tanulmányozta a napi kér-

déseket, megkereste a világpolitikai összefüggéseket, minden megnyilvánulásán érzékelhető volt, hogy gondolatai legbelsőbb zugáig hatolt be a dialektikus materializmus és a történelmi materializmus szemlélete.

E főleg még csak szimpatizálókból álló művésztársaságból alakult ki néhány hónap múlva az első kommunista művészpártszerv Magyarországon és Goldman György ettől az időtől kezdve tagja lett az illegális kommunista pártnak.

Egyre bővült pártmunkája. Goldman azt az álláspontot képviselte, hogy a képzőművészeknek művészetükkel is támogatni kell az osztályharcot és ebből adódott kettős gyakorlata: a legális és illegális munka. Az egyre élesedő osztályharcban a képzőművészet eszközeivel is gazdagította a munkásmozgalom fegyvertárát. Nagy lelkesedéssel vett részt egy illegális részleg munkájában, mely művészi fotomontázsokat, fényképkisplakátokat készített ezrével a kommunisták harcát támogatva, a dolgozó nép érdekeit szolgálva.

A művész-sejtben — melynek Bán Béla, Fenyő A. Endre, Goldman György, Major Máté, Sugár Andor, Vértes György, majd Nagy (Fekete) Béla, Háy Károly László és Berda Ernő voltak tagjai — pártszerű keretben folyt a munka. A kommunista-sejt művésztagjai művészi tudásukat is a párt szolgálatába állították.

Az illegális keret rövidesen szűknek bizonyult. A kommunista művészek nem elégedhettek meg csak illegális munkával: művészetükkel szélesebb hatást kívántak elérni és ezért 1934 januárjában — a művész-sejt kezdeményezésére és aktív közreműködésével — megalakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja. E fedőszerv jellegű, tömegbázist jelentő, a szociáldemokrata párt által hivatalosan is elismert művészcsoportnak Goldman György egyik alapítója, mindvégig legaktívabb harcosa, végül vezetője is.

A Szocialista Képzőművészek Csoportja — melyet a kommunista mag, a frakció, a művész-sejt irányított — kísérletet tett a haladó művészek nemzeti, fasisztaellenes egységfrontba tömörítésére, a munkásság és a művészet közti szakadék megszüntetésére és — hazánkban első ízben történt ez — a pártszerű művészet követelését tűzte ki célként maga elé.

Goldman Gyrögy egyik főszereplője a Szocialista Képzőművészek Csoportja történetének. A nagyközönség előtt még mindig ismeretlen, a művészi világban néha még eltorzított beállítottságban is szereplő szocialista művész-csoportnak Goldman György — Mészáros László mellett — a legkiforrottabb művésze. Felszabadulás után Goldman Györgynek csak néhány munkája szerepelhetett kiállításokon, szobrait széthordta a háború. Halálának 10. évfordulóján az emlékkiállítás az első alkalom, hogy Goldman életművét, fellelhető alkotásait együtt láthatjuk. Ez a kiállítás bemutatja a két világháború közötti magyar szobrászat egyik legjelentősebb egyéniségének munkásságát és végre lehetőség nyílik a magyar művészet történetében Goldman György méltó helyét meghatározni. A mai művészi törekvéseinket sem lehet helyesen megítélni mindaddig, míg haladó hagyományaink területén végre tudományosan elvi rendet nem teremtünk.

Goldman György a Szocialista Képzőművészek Csoportjának megalakulásától a fasisztaellenes magyar függetlenségi harcok folyamán, 1942 tavaszán történt letartóztatásáig a szocialista realista művészet kialakításáért harcolt. Nem a valóság felszínét nézte csak, nem mozdulatlanul, megváltoztathatatlanul érzékelte a valóságot, hanem összefüggéseivel, alakulásával együtt, hogy a teljes valóságot tükrözhesse és a fejlődés irányába hasson. Nem vonhatta ki magát korában érvényesülő formakereső megnyilvánulások hatása alól. Soha sem válik azonban öncéluvá Goldmannál a forma: műveiben mindig az eszmei mondanivaló

az elsődleges, a kifejezés formáinak meghatározója és kifejeződési formái vissza is hatnak az eszmei tartalom tömör, monumentális érvényesüléséhez.

Könyökölő munkás szobra az elszántság, keménység, az erő tudatát, a csak láncait elveszíthető proletariátus erőtől duzzadó készülődését tükrözi. A leegyszerűsítés, a keményebb formák, a szögletes vonalvezetés (mialatt a test mintázását juttatja érvényre) a monumentalitást fokozza.

Két éven át (1935—1936) azzal volt elfoglalva Goldman, hogy a *Könyökölő munkás*-t szabadtérre szánt alkotássá fejlessze. Anyagi gondok és az ebből is származó technikai nehézségek következtében nem valósíthatta meg tervét. Mialatt újból és újból hozzákezd e nagy munkához, ha szabad ideje volt, elővette régebbi munkáit, javítgatott rajtuk, türelmesen elbajlódott látszólag apróságokkal. Műtermében kemencét állított fel, hogy kisplasztikáit és portréit házilag égethesse. Ebben a korszakban fejezte be *Édesapám* és *Édesanyám* c. műveit.

Hosszabb ideig súlyos szembetegség is gátolta a munkában. Egészségi állapotára való tekintettel 1936 őszén alápincézetlen műtermét fel kellett cserélnie a Kálmán-utcában az V. emeleten bérelt műteremmel. Nehezen határozta el magát Goldman erre a változásra, mert ezzel le kellett mondania a nagyobbméretű munkák lehetőségeiről, de azt remélte, hogy csak egyelőre kell lemondani monumentális álmairól.

Már az új műteremben fejezte be cseresznyefából faragott *Horthy-rendőr* figuráját, melyet nagy gonddal terakottából is elkészített.

A *Horthy-rendőr*-ben a magyar fasiszta diktatúra kis végrehajtóközegét ragadta meg, egyéniesítve, de gondosan feltárva a rendszer lényegét is. A figura kifejezi a parasztlegényt, akit beidomítottak a burzsoa állam őrzőjévé. Szatira ez a hústömeg: ijesztő, de nem félelemgerjesztő még sem. Goldman nem gú-

nyolja, csak lenézi: leleplezi. A kis fej a trabális testen kifejezi a groteszkséget. Ellentétben a *Könyökölő munkás* monumentalitást teremtő elnagyolásaival, e kis zömök figurában Goldman a részleteket is érzékelteti: a test formáit, a térdhajlásokat, mindenütt kihozva a hájtömeg puhaságát. A nép szemével látja és láttatja a Horthy-rendszer gyűlölt, a mindennapi életben minduntalan felbukkanó népellenes szimbólumát. A szocialista realizmus optimizmusa hatja át ezt a szobrot. Goldman mindig derűs egyéniségén át tükrözi a valóságot, a forradalom legyőzhetetlenségének biztos tudatával kemény ítéletet is fejez ki.

Miután az uralkodó osztály művészetpolitikája Goldman számára munkalehetőséget nem biztosított, csak számos portré jelzi fejlődésének állandó felfelé ívelő útján *(Lendvai Márta portréja, Erzsi, Bottyánszky Margit portréja).*

Házbérgondok — és mert 1938 karácsonyán eleget akart tenni a Vörös Segély felhívásának, hogy politikai elítéltek és hozzátartozóiknak helyzetén ő is könnyíthessen — késztették a *Fésülködő nő* szobrának elkészítésére. Azért mintázta, hogy pénzhez jusson, de megalkuvás nélkül megható egyszerűséggel bontotta ki az anyagból a női test szépségét is.

Sokat rajzolt modell után mialatt ezen a művén dolgozott. További munkáihoz is állandóan készített rajzvázlatokat. A rajzot tekintette művészi továbbfejlődése biztosítékának. Rajzmappái néhány lapját megőrizték és e kiállításon kerülnek először bemutatásra.

Goldman György lassan, körülményesen, megfontoltan, érlelőn dolgozott. Könnyedén bánt az anyaggal, finom, apró mozdulatokkal rohamosan vitt életszerűséget agyagtömbjébe. Emberábrázolásához mindig hozzátartozik az anyag érzékeltetése is: hangsúlyt ad anyagának, kifejezésre akarta juttatni a megjelenítés teremtő folyamatát is. A valóságot ábrázolta, nem szégyelte az anyagot, reálisan felhasználta kifejeződéséhez.

Az *Elemisták* című, egy jubiláló pedagógus ünnepére rendelésre készült plakettjén kívül a 40-es években készült a *Mosakodó nő*. Látszólag formai probléma az elsődleges ebben az utóbbi — egyik legutolsó — művében. Úgy vélhetnénk, hogy csak a mozdulatmotívum ragadta meg Goldmant. Azonban mialatt ezen a művén dolgozott, már az a feladat érlelődött benne, melynek megvalósítására már nem kerülhetett a sor. Illetve mégis sor került — a legsajátosabb körülmények között. Az életfogytiglan elítélt fegyenc a szegedi Csillagbörtön katonai osztályán „lopott" egy tűzifatuskót és elvtárs-rabtársai segítségével zárkájába csempészte, ahol a rendelkezésre álló levágott-hegyű, lötyögő-nyelű „budli"-bicskával és használt rozsdás szögekből készíte't szerszámával kifaragta — ahogyan Goldman már ekkor: 1943-ban elnevezte — a *Felszabadulás* szobrát. Meztelen női alakot ábrázolt ez az arasznyi szobor, kissé szétvetett lábakkal, erőkifejtés miatt elcsavart testtel, fölfelé feszülő karokkal bilincsláncait tépve szét. Rabtársának, elvtársbarátjának ajándékozta Goldman e féltveőrzött művét, amikor visszaszállították a Margit-körúti fogházba. Sikerült e Goldman-szobrot a fegyházból kicsempészni és kegyelettel őrizték Budapest ostroma viszontagságai között. A felszabadulás után egy kiállítás alkalmából kölcsönkérték és ekkor könnyelmű módon elkallódott. Remélhető, hogy Goldman életművének ez a koronagyémántja mégegyszer újból felbukkan, Szerencsére előkerültek az 1940—41. évekből származó Goldman-rajzok, melyek között már vázlatok szerepelnek a *Felszabadulás* kompozíciójához és betekintést nyújtanak a művészi alkotás érlelő folyamatába is.

Goldman Györgynek még két jelentős műve hiányzik e kiállításról. Eltűnt a *Marx-fej*, mely 1940-ben a Szocialista Képzőművészeknek a pesterzsébeti Munkásotthonban rendezett kiállításán szerepelt először a nyilvánosság előtt. „A falon em-

berfej függ, ismerős vonások, a minden szocialista által szeretett nagy tanító és örökké élő óriás feje. Magas homloka mögött gondolatok izzanak. Egyszerre alkotott, hódolt és harcolt az, aki ezt az arcot kifaragta" — írta Kovai Lőrinc Goldman e szobráról annak idején a Népszavában.

A nyilasok zúzták darabokra és nyoma sem maradt a *Munkásleány síremléke*, 1934 őszén készült egyik legmonumentálisabb Goldman alkotásnak. A Vörös Segély kérte fel Goldmant, hogy Bagi Ilona — tragikus körülmények között, detektívek elől menekülve közlekedési baleset áldozata lett elvtársnő — sírjára emléktáblát készítsen. Goldman rövid napok alatt másfélszeres embernagyságban műkőből készített síremléket, mely finomalakú hátratántorodó munkásleány mellszobrát ábrázolta, akit egy keménykötésű ifjúmunkás egyik karjával esés közben felfog, miközben másik kezében szorongatott kalapáccsal lesújtani készül. Az ünnepélyesen felavatott síremléket, a temető papja nem akarta megtűrni. Le kellett bontani és ekkor került a szobor a KUT 1934. decemberi kiállítására. A polgári kritikusok is a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a „komorerejű", „monumentálissá fejlesztett szociális kifejezésű síremlék"-ről, melynek „erőtől duzzadó lendülete" feltűnést keltett és általános elismerést váltott ki. A kiállítás után a síremléket ismét felállították a temetőben. Mialatt Goldmant a fogházból elhurcolták, esett a vandál rombolás áldozatául a magyar szobrászat e pótolhatatlan alkotása.

Hiányoznak a kiállításról Goldmannak a börtönben, a fogházvezető hadbíróezredes megbízásából készült fafaragásai és rabtársairól rajzolt számtalan portréi, melyekből időről időre sikerült kicsempészni a hozzátartozókhoz, a legtöbb azonban az ostrom alatt elveszett. Csak néhány börtönrajz áll ezideig rendelkezésre.

A pótolhatatlan és még hiányzó alkotások nélkül is áttekinthető képet ad az emlékkiállítás Goldman György sokrétű, gazdag művészi életművéről. A politikai munka állandó gyakorlata fejlesztette ki Goldmanban az elvi és művészi tisztánlátást. Munkássága bizonyíték arra, hogy már a Horthy-fasizmus küzdelmes évei alatt akadtak magyar művészek, akik munkájukkal és több művészetelméleti kérdésben is a marxista-leninista művészetelmélet és gyakorlat magyarországi győzelmét egyengették.

József Attila, Derkovits Gyula, Goldman György, Radnóti Miklós, Mészáros László, Kondor György az embertelenség szomorú korszakában vívták hősi harcaikat. Örökség és példakép munkásságuk. Szocializmust építő hazánk felszabadult művészgárdája feladata és kötelessége az örökséget és példát továbbfejleszteni.

Vértes György

SZOBROK:

1. *Fiúportré.* 1925. Gipsz. Hagyatéki anyag.
2. *Önportré.* 1927. Gipsz. özv. Goldman Vilmosné tulajdona.
3. *Női fej.* 1927. Gipsz. Hagyatéki anyag.
4. *Korniss Dezső arcmása.* 1928. Gipsz. Hagyatéki anyag.
5. *Férfi portré.* 1928. Gipsz. Hagyatéki anyag.
6. *Anna néni.* 1928. Gipsz. Hagyatéki anyag.
7. *Tanulmányfej.* 1929. Bronz. O. Szépm. Múzeum tul.
8. *Munkás.* 1929. Cement. O. Szépm. Múzeum tul.
9. *Tanulmányfej.* 1929. Fa. Hagyatéki anyag.
10. *Könyöklő munkás.* 1934. Bronz. O. Szépm. Múzeum tul.
11. *Munkás.* 1934—35. Műkő. Hagyatéki anyag.
12. *Édesapja képmása.* 1934—35. Terrakotta. Hagyatéki anyag.
13. *Lendvai Márta portréja.* 1935. Terrakotta. Magántulajdon.
14. *Horthy-rendőr.* 1936. Terrakotta. Magántulajdon.
15. *Elemisták, dombormű.* 1938. Gipsz. Vértes György tul.
16. *Bottyánszky Margit.* 1939. Terrakotta. Magántulajdon.
17. *Női képmás.* 1939. Márvány. Magántulajdon.
18. *Plakett.* Bronz. Magántulajdon.
19. *Fésülködő.* 1939. Terrakotta. Vértes György tul.
20. *Mosakodó.* 1939. Terrakotta. Vértes György tul.
21. *Női portré.* 1940. Terrakotta. Magántulajdon.

RAJZOK:

1. *Tanulmányrajz.* 1929. körül. Magántulajdon.
2. *Álló kisleány.* Magántulajdon.
3. *Akt tanulmányok* (13 drb). Magántulajdon.

4. *Tanulmányok a „Felszabadulás" szoborhoz* (4 drb). Magántulajdon.
5. *Esztergomi táj.* 1939. Magántulajdon.
6. *Esztergomi táj.* 1939. Magántulajdon.
7. *Síremlékterv.* 1940. Hagyatéki anyag.
8. *Erdős László portréja.* 1941. Hagyatéki anyag.
9. *Tanulmányrajzok.* 1939—41. Magántulajdon.
10. *Portré.* Magántulajdon.
11. *Rajzok Goldman György vázlatfüzetéből.* 1940—41. Hagyatéki anyag.
12. *Ruttkay Ottó portréja.* 1942. Magántulajdon.
13. *Tanulmányfej.* 1942. Magántulajdon.
14. *Tanulmányfej.* 1942. Magántulajdon.
15. *Tanulmányfej.* 1942. Magántulajdon.
16. *Börtönrajz.* 1942. Magántulajdon.
17. *Börtönrajz.* 1943. Magántulajdon.

FÉNYKÉPEK:

Favágó. 1926. A szobor megsemmisült.
Tanulmányfej. 1927. Páris. A szobor megsemmisült.
Önarckép. Első vázlat. 1927. A szobor megsemmisült.
Női portré. 1935. A szobor megsemmisült.
Marx Károly. 1940. Ismeretlen helyen.
Kondor György portréja. Ismeretlen helyen.
Édesanya portréja. 1935. Ismeretlen helyen.

Felelős kiadó: Kereszténvi Ilona

55/17230 — Egyetemi Nyomda Budapest — Felelős vezető: Janka Gyula igazgató — 5-4

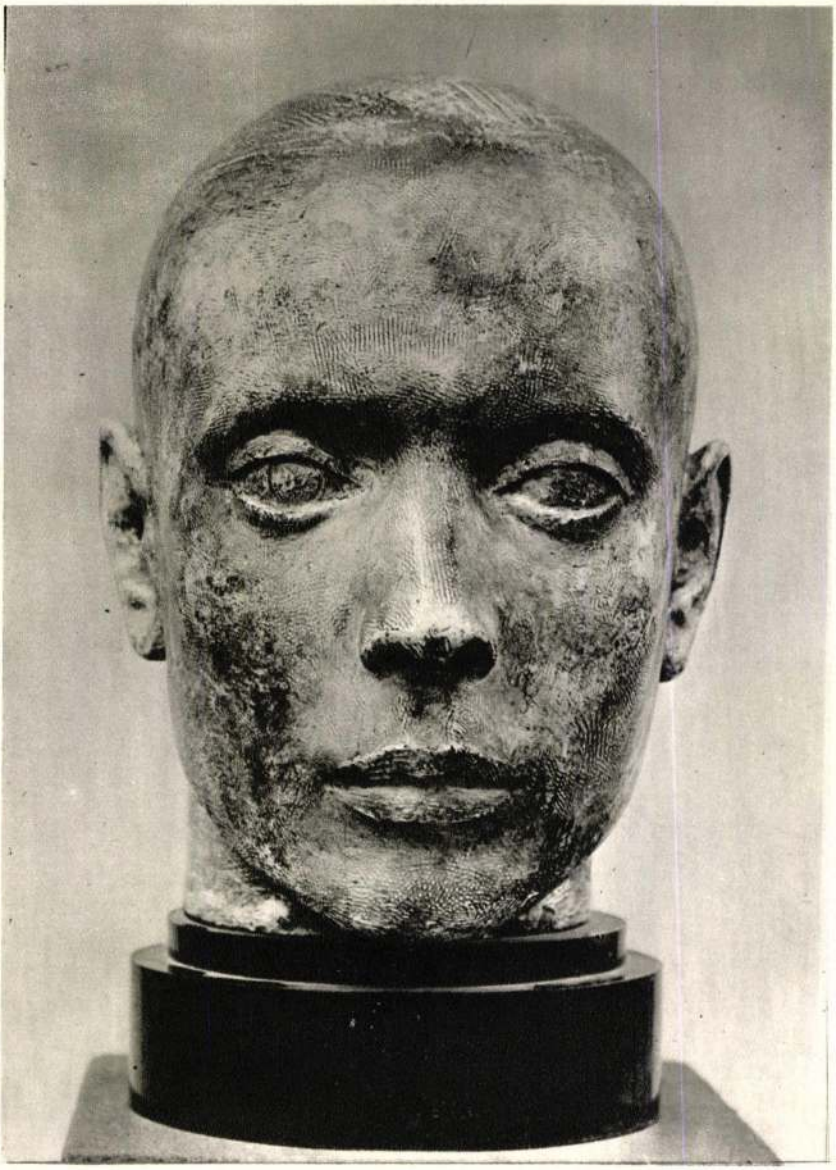

ÖNARCKÉP (1927)

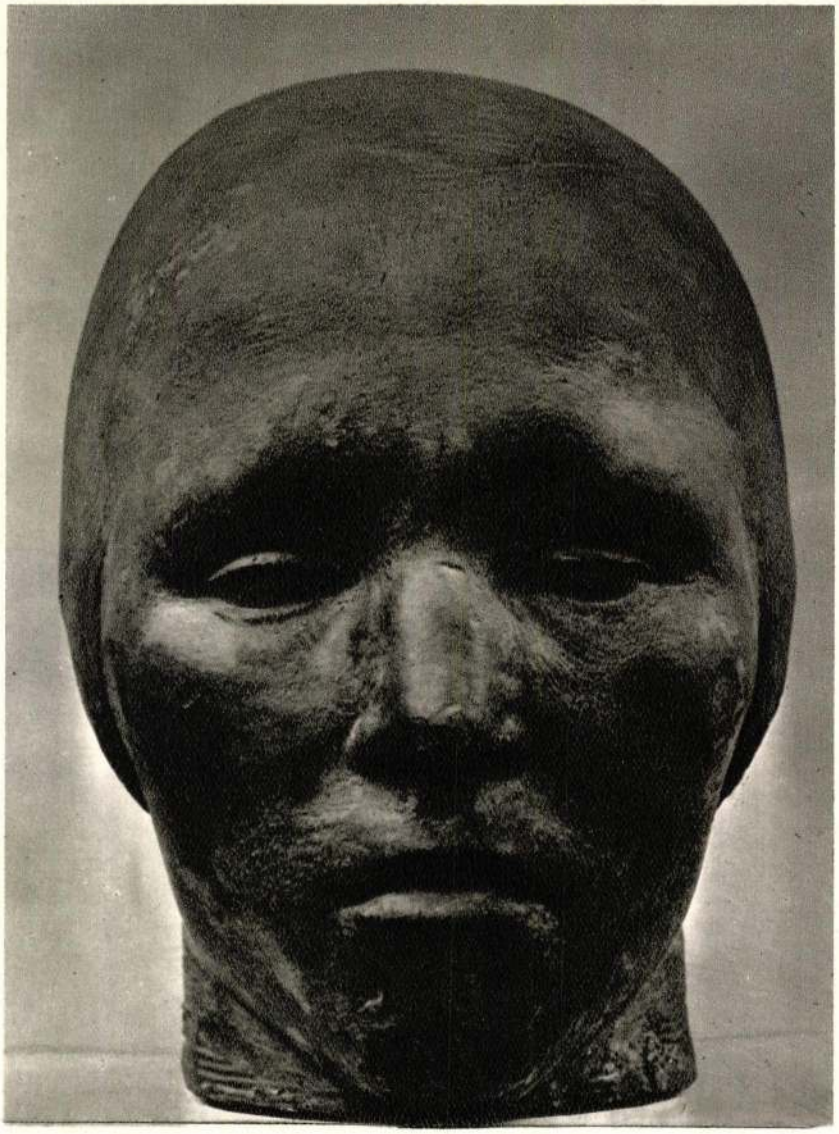

NŐI FEJ (1928)

FÉRFI FEJ (1924)

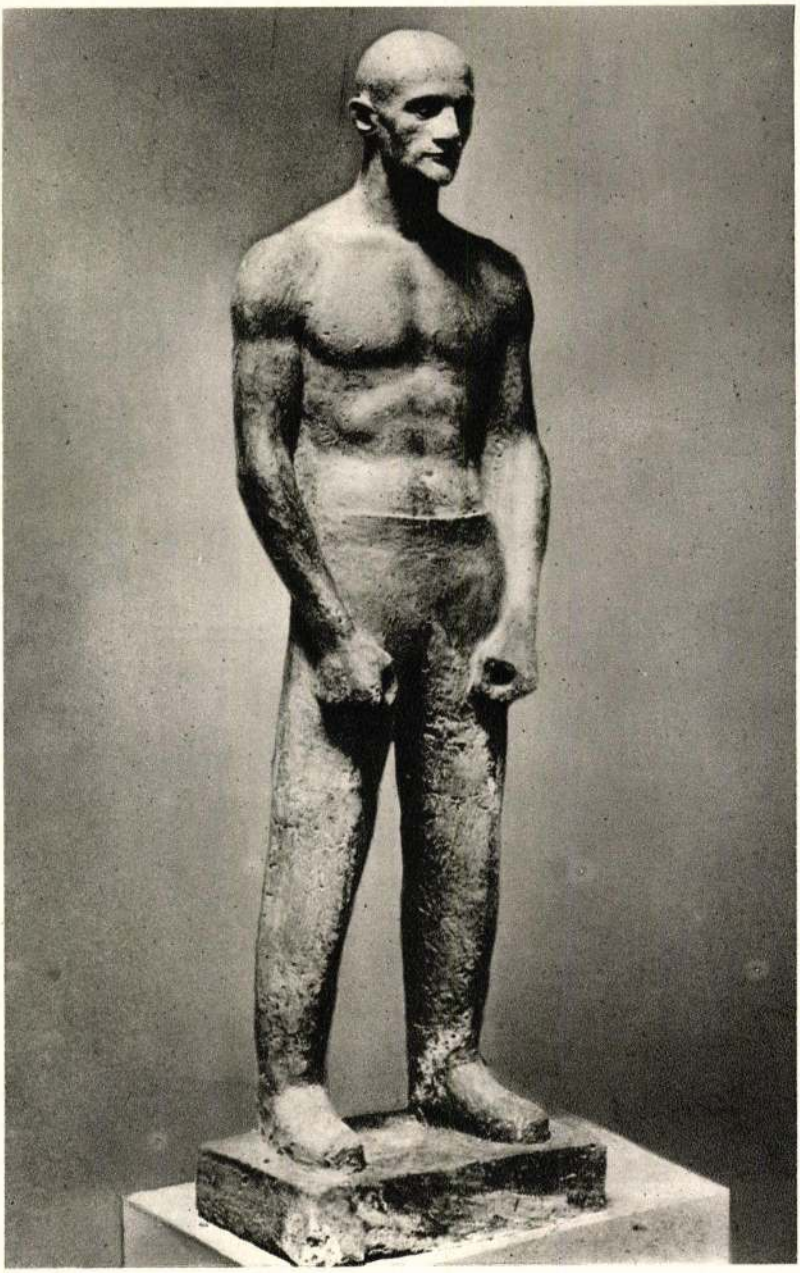

MUNKÁS (1929)

KÖNYÖKLŐ MUNKÁS (1934)

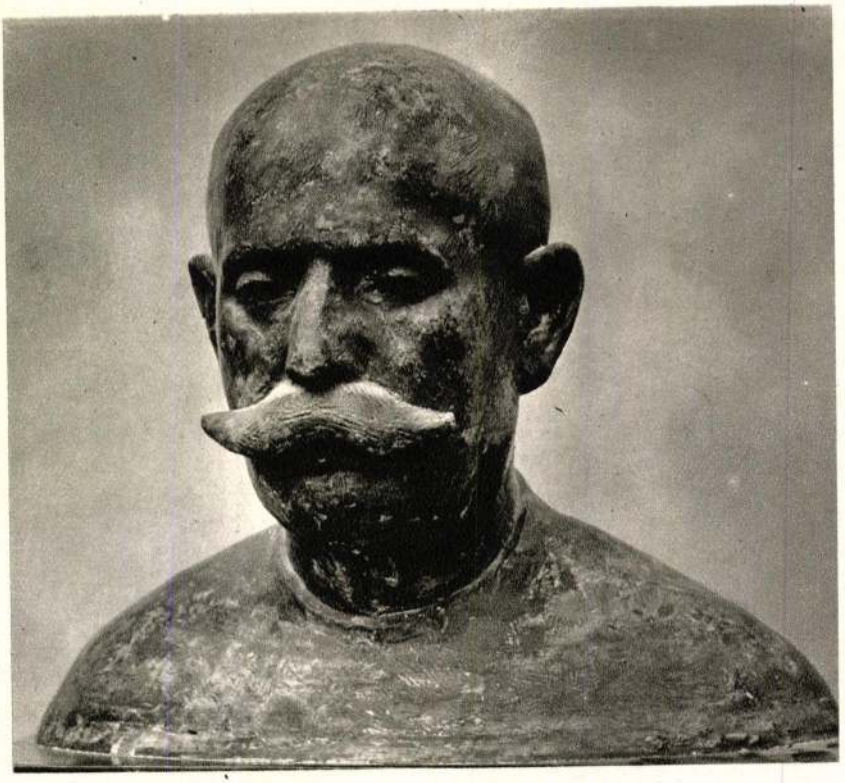

ÉDESAPÁM (1934—35)

HORTHY-RENDŐR (1936)

LENDVAI MÁRTA PORTRÉJA (1937)

ELEMISTÁK (1938)

FÉSÜLKÖDŐ (1939)

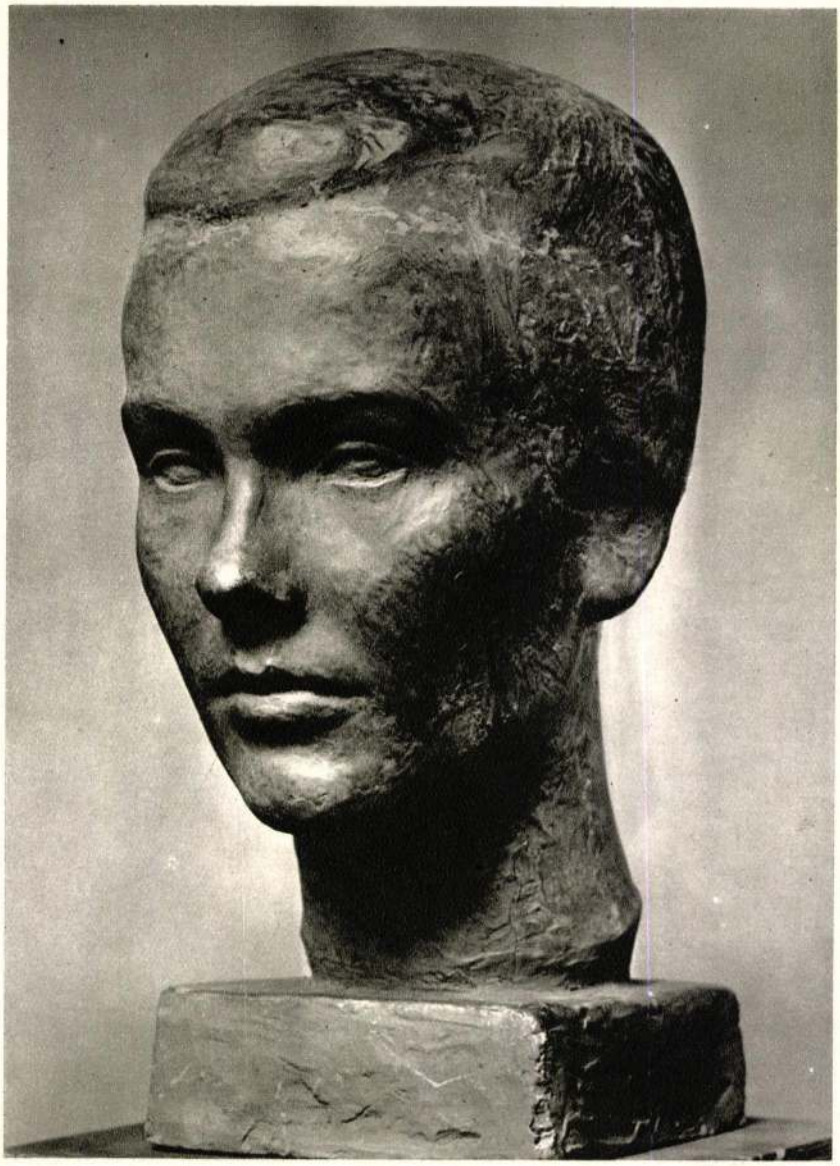

BOTTYÁNSZKY MARGIT PORTRÉJA (1939)

AKT-TANULMÁNY (1939 – 1940)

KISLÁNY, TANULMÁNY (1939–1940)

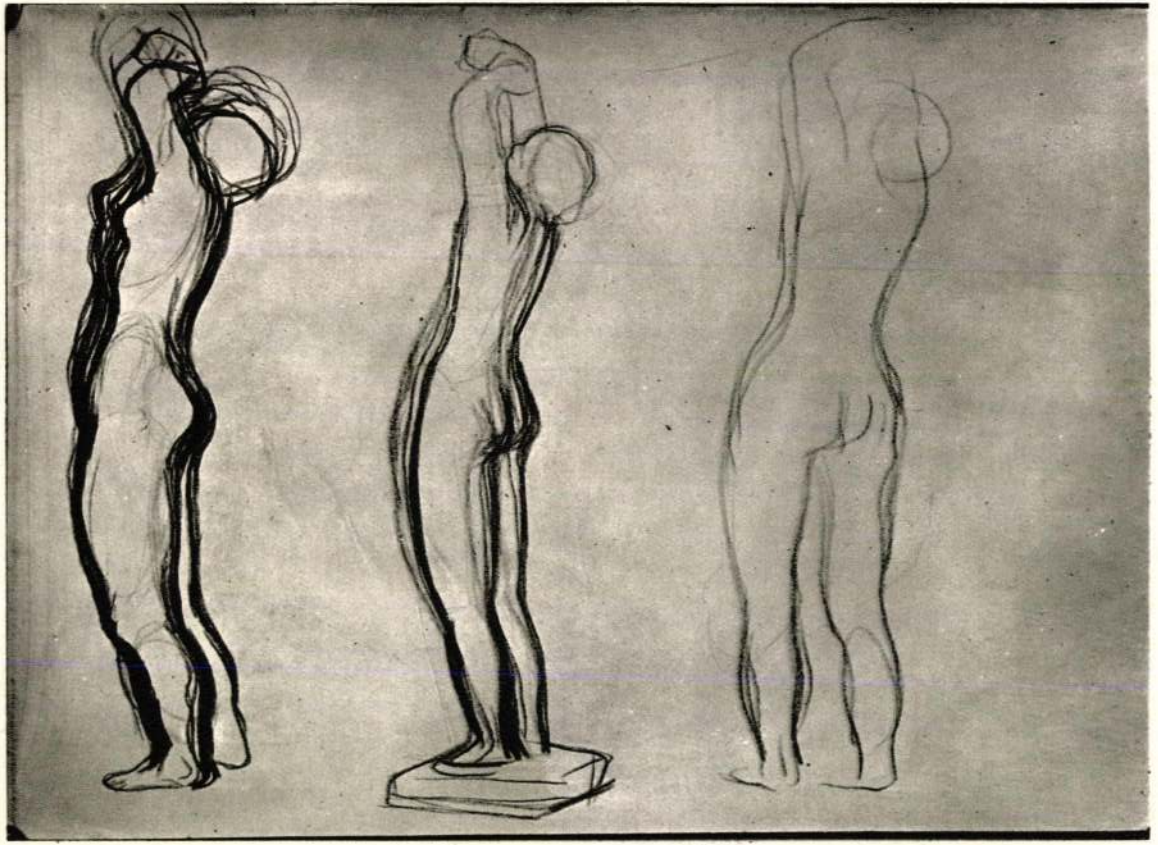

VÁZLATOK A „FELSZABADULÁS" SZOBORHOZ (1939–1940)

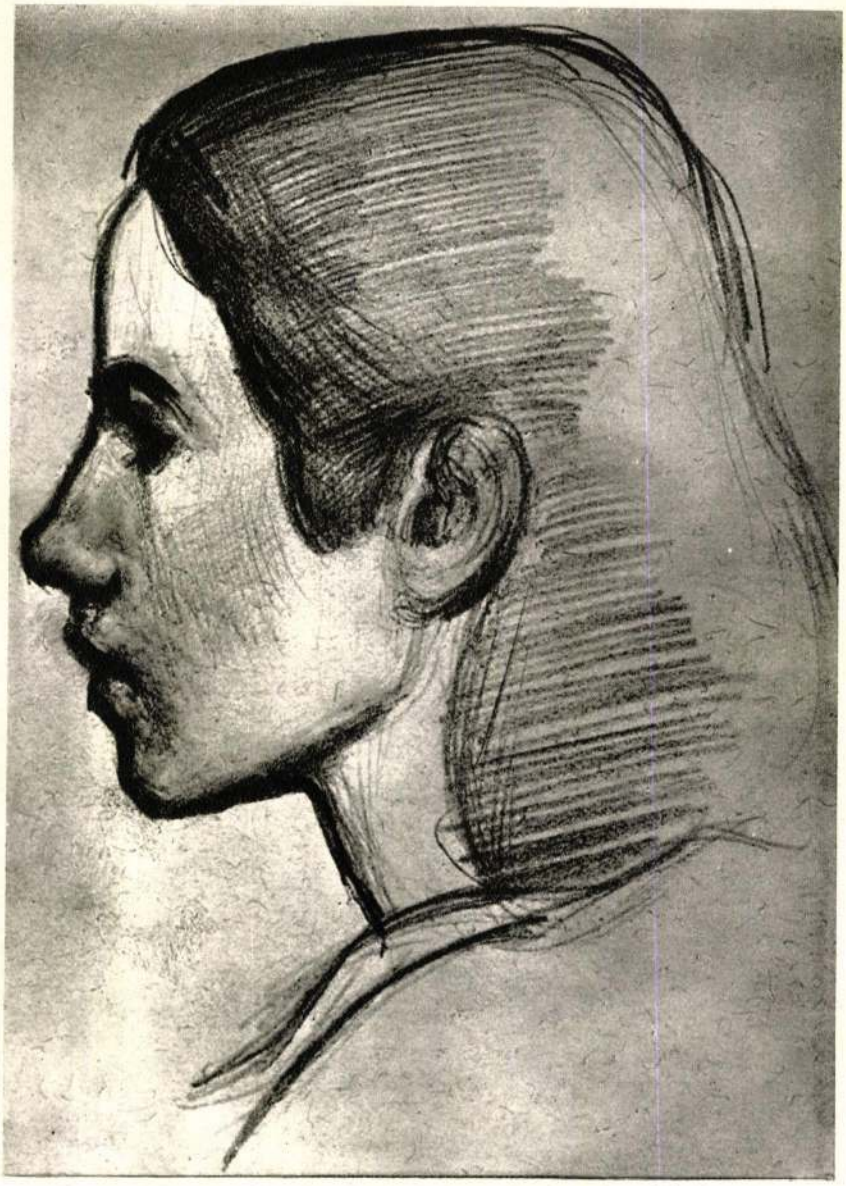

TANULMÁNY A VÁZLATFÜZETBŐL (1940–1941)

RUTTKAY OTTÓ KÉPMÁSA (1912. Margit-körúti fogház)

M. D. K.

GOLDMANN Karl Joseph Pest Lő

Garas XVIII. 17. 220. l.

M. D. R.

Goldmann Karl Joseph

1735-ben házasodik Bécsben, akadémia festő", 1774-ig említik Bécsben

Garas XVIII. sz. 220. l.

Goldmann Károly

épitész

1728 - 30 - ig az épitészeti szakosztály on tanult.

lásd Fleischer Bús 45. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Goldmann Karl Joseph

7975.

1735 jan. 17. – Karl Joseph Goldmann, Maler in Wien, geb. aus Ungarn, Justina Josepha Hächlin, eines bürgerl. Bäckers Tochter.

Nös ult Beisben 1735.

Starzer VI. B. No 7975.

1737 ápr. 10-én meghalt Beisben egy 7 napos gyermeke.

Starzer VI. B. No 13416.

1739 máj. 2. ugyanott meghalt egy 3 1/2 éves gyermeke

Starzer VI. B. No 13603.

Kuntapolcrai népkor V. 61.

Goldmann Karl

Pesti

3 évi fia, Ferdinand, meghalt Bécsben 1746 máj 10.

Starzer VI. B. № 14064.

1746 sept. 12. nyári meghalt egy gyermeke Bécsben

Starzer VI. B. № 14089.

1747 Mai 18.-án Bécsben meghalt egy 2 éves gyermeke

Starzer VI. B. № 14120

1749 júl. 22. egy egy éves gyermeke halt meg

Starzer VI B. № 14316.

Vitruvius Pollio X Könyve az építészetről

V. 240, 241

Goldmann Karl

1749 aug. 1. meghalt
a felesége, Justina, 33
éves korában,

Starzer VI. B
No 14319.

itt „Hofarchitektus"
nak írva

Starzer VI. B.
9102

1745-ben házasnak
tanu Becsben

Vámospéresi gazd. Kat. V. 301

Goldmann Károly

ein Ungar?

1728-ban

Bécsi akadémia
könyvtár

Krassó – Szörény vármegye H. 175.

Goldmann János

A Szociálista Képzőművészek Csoportjának tagja - emlékére

Magyar Nemzet
1969 márc. 15

M.D.K.

Goldmann Tibor
mohair

A KUT csoporthoz tartozott.

Frank János: Kinetty Jánosnál
Élet és Irodalom, 1966. március 26-8 lap.

MDK

Goldmann és Sándor épitészek

Épitési eng. Vállalkozók Közl. 1909.nov.17. 3.1.

Goldmann építésén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 283-294 o.

dr. B. V.: Bérházépítés Budapesten
a.d. 1931.

Goldman János [?] [előtte és utána a Szöveglen György szerepel]

Szerepel az 1931 nov. 27-en a C.G. 33.246 sz. alatt a budapesti törvényszéken bejegyzett cégbejegyzési kérelmen, mint az „Új Művészet Részvénytársaság" igazgatóságának tagja.

Vértes György: József Attila és az illegális kommunista párt. Bp. 1964. Magvető K., 174 l.

30.o

M.D.K.

GOLDMANN János építész

1931-ben jelen volt a baloldali művészek szovetredésén a Simplon kávéharban

Major Máté: Negyedszázada alakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja

Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 133-134. l.

Goldmann János

... 1931 legelején Vilt elvitt a ... Szimplon-kávéháiba, valamiféle összejövetelre, meghat egy Frankfurter Rersö nevű ... magántisztviselő hívott össze (... az illegális KMP megbírásából), hogy művészcsoport megalakulását kezdeményezze. Jelenvoltak: Szabó Ferenc, a zeneszerző és még egy zenész ..., Goldmann György és még egy szobrász, Goldmann János, Karval Imre Szeó (... őt is Vilt hozta ide ...), építészek, Fenyő A. Endre festő, talán még egyketten és persze Vilt meg én.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor XII. évf. 3. sz. 1969. márc., 262. l.

(Goldmann) Jancsi

Amikor vidéki küldetésemről visszaérkeztem, a csoport már nem működött, amikor pedig újjáalakult, egy darabig nem csatlakoztam hozzá. Eridőben nem a Conti utcában gyűlt össze, hanem különböző szakszervezeti helységekben. Goldmann Gyuszi többször is kapacitált (Jancsi már korábban lebukott, de ügyének tárgyalása elől külföldre szökött, s ma is Izraelben él), hogy jöjjek ismét közéjük.

Major M.: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor XII. évf. 3. sz. 1969. márc., 264. l.

Goldmann János

Építész. 1931-ben a párt kezdeményezésére Frankfurter Rezső több művészt hívott össze a Simplon Kávéházban. Rajta kívül még: Vilt Tibor, Goldmann György, Major Máté, Szabó Ferenc és Kozma József ~~[illegible]~~ zenészek.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 36. l.

Goldmann János.

Ma nyílt meg a szombathelyi Savaria Múzeumban egy 1936-os budapesti tárlat ismétlése. 1936-ban „újrealista" fedőnév alatt a Lipesti Tamás-Galériában kiállítást rendeztek. A 30-as években elején kommunista művészek pártsejtet alakítottak, melynek tagja volt a művész is.

Esti Magazin

1977. V. 13. 18.30. N.

Goldmann János építész 1)

Az író 1929-ben ismerkedett meg Vilt Tibor-ral, 1931 elején a Simplon-kávéházban összejöttek Frankfurter Rezső meghívására (az illegális KNP megbízásából, amit akkor még nem tudtak) egy művésztársaport megalakulása végett. Jelen volt az író, Vilt Tibor, Goldmann György és János, Fenyő A. Endre és még mások.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből

Jelenkor, 1973. márc. 262. old.

Goldmann János építész 2). Folytatás

1932. körül a Vasvári Pál u.-ban a művész-csoport két egymásmelletti műtermet bérelt. Létszámban megszaporodott a csoport:- amely 1933-ban a Szocialista Képzőművészek Csoportja lett, - Bán Béla, Dési, Huber István - Sugár Andor (akik akkor már részesei az illegális pártmunkának) - Fekete Andor - Mészáros László - Szendy-Steiff Antal - Szöllősi Endre - Molnár László val.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor, 1973. márc. 261. old.

Goldmann János építész 3) Folytatás

Ez a körülbelül másfél év, amit a Vasvári Pál u.-i műteremben töltöttek, nemcsak szakmai, ha nem többségük ideológia fejlődésének tanulós ideje is volt. Itt hallgatták és vitatkozták végig az első szemináriumot, vezetett Vértes György tartott. Később dr. Madzsar József-nél folytatták magasabb szinten, de ezeket részben Madzsar lakásán, részben Vilt és Hincz Gyula közös műtermében tartották.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.
Jelenkor, 1973. márc. 262. old,

Goldmann János építész 4.) Folytatás

Egyidejűleg megalakult a csoport illegális sejtje is, mely az íróból, a két Goldmannból, Fenyőből, Sugárból, Bán Bélából, Vértes Györgyből állott. Nem sokkal később Hány Károly és Fekete Béla is tagja lett a sejtnek. (Hány alakuláskor még börtönben volt.)

Ma Izraelben él.

Major Máté: Szocialistává formálódásom emlékeiből.

Jelenkor, 1973. márc. 263. old.

Goldmann János

1933 szeptembere körül, lépett a Párt Spolg utcai pártszervezetébe a Művész.

Major Máté: A"Forráskiadvány a szocialista.....
Művészet, 1973.szeptember - 10.oldal

Goldmann János

A csoport alapitói, irektói, első aktusának (1933-1938) tagyai közül való a művész.

Major Máté: A "Forráskiadvány a szocialista....

Müvészet,1973.szeptember - 10.oldal

Goldman János

A progresszív vonalat képviselte Goldman János is, amikor Fekete Nagy és Major Máté a Szilágyi Erzsébet Leánygimnázium terv pályázatát csinálták.

Horváth Béla: Beszélgetés Fekete Nagy Bélával
Művészet, 1980. március – 10. lap.

Goldman János

A művész a szélső baloldalt képviselte és nem ismerte el, hogy ami út menetileg – ideiglenesen megfelel, alkalmas arra, hogy arval a jövő művészetét építik.

Horváth Béla: Bebrélgetés Fehete Nagy Bélával. v. Művészet, 1980. március – 10 kap.

Goldman János

Kiállítás nyílt a munkásotthonban: „A Szocialista Képzőművészek Csoportja 1934–1944" címmel: – a mindössze egy évtizeden át működő csoportnak alapító tagja volt a művész.

-nánay-: Távlat a munkásotthonban.
Csepel, 1976. jan. 30.

Goldmann János

1931 év őszén Madzsar József – illetőleg a nemcs-
fémcsekriel 1929-ben indított vezetőképző szemina-
riumának és Simplon kávéházbeli törzsasztá-
lának tagjai köréből kündult kezdeményezés-
re Frankfurter (Berend) Rezső összehívott több
művészt, hogy valamiféle csoportot alakit-
sanak, – köztük a művészt is.

Major Máté: Madzsar József emlékére.

Kritika, Budapest, 1946. 3.

Goldman László
szobrász

1959-ben készítette Jancsó Miklos
a „Halhatatlanság" felnyit Gold-
manról.

-.- MAFILM képzőművészeti jegyzéke.
MŰVÉSZET, 1973.március - 12.oldal